VINDICIARVM PRÆDESTINATIONIS ET GRATIÆ,

TOMVS POSTERIOR.

CONTINENS

Hiſtoricam & Chronicam Synopſim cum Geminâ Diſſertatione & Pacificâ Operis Coronide.

AVCTORE

GILBERTO MAVGVIN, Regi à Conſiliis & in ſupremâ Monetarum Curiâ Præſide.

LVTETIÆ PARISIORVM,

Apud IOANNEM BILLAINE, viâ Iacobæâ, ſub ſigno S. Auguſtini.

M. DC. L.

Cum Doctorum Sacræ Facultatis Approbatione.

Elenchus eorum quæ hoc II. Tomo Continentur.

Parte Prima.

Parte Altera.

S. Remigij & Ecclesiæ Lugdunensis, de Tenenda veritate Scripturæ. Cap. IX.

CAueamus in quantum Deo auxiliante possumus mendacia aduersus fidem & veritatem surgentia: Et maximè hoc tempore, quando terribili Dei iudicio, & ignorantia major in hominibus cœpit succrescere, & multiplex error liberiùs pullulare. Sed & si quis in ratione fidei, vel errat, vel errare putatur, vtique non mendacio vincendus est sed veritate; Sicut & Beatus Augustinus ad quemdam scriptorem improuidum Vincentium Victorem dicit. Nos te ita volumus esse victorem, vt veritas vincat errorem, non error errorem, & quod est pejus major minorem.

APPROBATIO DOCTORVM.

NOS subsignati Theologiæ Facultatis Parisiensis Doctores, qui perlegimus Geminam Vindiciarum Prædestinationis & Gratiæ Dissertationem: Priorem quidem in Chronica Gotteschalcanæ Controuersiæ Historiâ, alteram verò, in qua accurata Historiæ seù Fabulæ Prædestinatianæ R. P. Sirmondi Confutatio continetur, vnà cum Chronicâ & Historica Prioris Dissertationis Synopsi, Auctore Gilberto Mauguin Regi à Consiliis, & in supremâ Monetarum Curia Præsidi. Testamur nihil in eis reperisse fidei Catholicæ, Apostolicæ & Romanæ Ecclesiæ contrarium, nec bonis moribus dissonum. Datum Parisiis Anno Domini 1649. Die 15. Septembris.

CHASTELLAIN. P. COPPIN.

H. BACHELIER. BROVSSE.

VINDICIARVM

VINDICIARVM PRÆDESTINATIONIS ET GRATIÆ,

CONTRA HINCMARVM REMENSEM ARCHIEP.

Eiusque Pseudo-Synodi Carisiacæ Capitula Quatuor.

PARS ALTERA,

CONTINENS

OPERA ET FRAGMENTA IN QVIBVS

De Prædestinatione, Vera Christi Gratia, Voluntate Dei, & Morte Christi, IX. Sæculo Actum fuit.

Elenchus eorum quæ hac ſecunda parte continentur.

FRAGMENTA
OMNIA QVÆ EXTANT
LIBELLI PER GOTTESCHALCVM RABANO ARCHIEPISCOPO Moguntino in Placito Moguntiæ Oblati Anno 848.

Ex Hincmaro Remensi in opere de Prædestinatione.

ART. I.

DE GEMINA PRÆDESTINATIONE.

PONAMVS quæ Gotteschalcus signifer & prævius atque huius prauæ doctrinæ resuscitator de primo capitulo, vnde versatur quæstio, in libro suæ virosæ conscriptionis Archiepiscopo Rabano porrecto scribat, dicens: Tandem, inquit, legi librum Venerande Pontifex tuum, in quo positum reperi, quòd impij quoque siue reprobi non sint diuinitùs ad damnationem prædestinati: Et post aliquanta: Præsciuit, inquam, illos pessimum habituros ortum, pejorem obitum; prædestinauit autem eos ad luendum perenne tormentum, & sempiternum interitum: Et iterùm post aliquanta: Quia tuerà sicut electos omnes prædestinauit ad vitam per gratuitum solius gratiæ suæ beneficium, quemadmodum veteris & noui Testamenti paginæ manifestissimum præbent solerter ac sobriè considerantibus indicium: Sic omninò & reprobos quosque ad æternæ mortis prædestinauit supplicium, per iustissimum videlicet incommutabilis iustitiæ suæ iudicium.]

HINCMAR. de Prædest. cap. 5. p. 25.

ART. II.

DE LIBERO ARBITRIO.

HINCM. ibid. cap. 21. pag. 118. » INDE & Gottefchalcus Modernus Prædeftinatianus in Libello ad Rabanum Archiepifcopum Moguntiunm dicit ad locum: » De quo videlicet libero arbitrio quid ecclefiæ Chrifti tenendum » fit atque credendum, cùm à cæteris Catholicis Patribus euidenter » fit Deo gratias difputatum, tum præcipuè contra Pelagianos & » Cæleftianos à beato Auguftino pleniùs & vberiùs diuerfis in opufculis, & maximè in Hypomnefticon effe cognofcitur iuculcatum: » Vnde te potiùs eiufdem Catholiciffimi Doctoris fructuofiffimis » affertionibus incomparabiliter, inde quoque malueram niti, quàm » erroneis opinionibus Maffilienfis Gennadij, qui plerifque præfumpfit in locis tam fidei Catholicæ, quàm beatorum etiam Patrum inuictiffimis auctoritatibus, infœlicis Caffiani perniciofum » nimis dogma fequens reniti.]

ART. III.

DE VOLVNTATE DEI.

HINCM. ibid. ca. 24. pag. 149. » ET Gottefchalcus Modernus Prædeftinatianus in libro ad Rabanum Archiepifcopum Moguntinum: Omnes, inquit, quos » vult Deus faluos fieri fine dubitatione faluantur: Nec poffunt faluari, nifi quos Deus vult faluos fieri: nec eft quifquam, quem » Deus faluari velit, & non faluetur. Quia Deus nofter *omnia quecunque voluit fecit.*]

Ibid. p. feq. » Gottefchalcus Nouorum Prædeftinatianorum Primicerius in » Præfato fuo libello ad Rabanum fcripferat: Omnes & omnes debere intelligi, id eft omnes qui faluantur, De quibus dicit Apoftolus: *Qui vult omnes homines faluos fieri*, Et omnes qui non faluantur, quos non vult Deus faluos fieri.]

ART. IV.

DE MORTE CHRISTI.

HINCM. ibid. ca. 27. pag. 211. » ET Gottefchalcus Nouorum Prædeftinatianorum fignifer in libello ad Rabanum Archiepifcopum Moguntinum ita dicit » ad locum: Illos omnes impios & peccatores, quos proprio fufo » fanguine Filius Dei redimere venit, hos omnipotens Dei bonitas » ad vitam prædeftinatos irretractabiliter faluari tantummodò ve-

lit: Et rursùm illos omnes impios & peccatores, pro quibus idem Filius Dei nec corpus assumpsit, nec orationem, nec dico sanguinem fudit: neque pro eis vllomodo Crucifixus fuit. Quippè quos pessimos futuros esse præsciuit, quósque iustissimè in æterna præcipitandos tormenta præfiniuit, ipsos omninò perpetim saluari penitùs nolit.]

Gotteschalcus in sæpè fato suo libello ad Rabanum Archiepiscopum scripsit. Proindè quod fidelissimè credo fidentissimè loquor, & certissimè pariter ac fructuosissimè confiteor, atque veracissimè profiteor: Quòd Deus noster omnipotens omnium creaturarum conditor & factor, electorum tantummodò cunctorum gratuitus esse reparator dignatus est, & refector: Nullius autem Reproborum perpetualiter esse voluit saluator, nullius redemptor & nullius coronator.] HINCM. ibid. ca 29. pag. 226.

PRÆFATIO LIBELLI SEV COLLECTANEI Sancti Prudentij Episcopi Tricassini,

De Tribus quæstionibus Ad Hincmarum & Pardulum.

Ex Codice R. P. Iac. Sirmondi, Societatis Iesu Presbyteri.

CVIVS Libelli Meminit Rabanus Epistola ad Hincmarum in principio. Hincmarus in opere de Prædestinatione cap. 34. pag. 291. Et Sanctus Prudentius ipse in opere contra Ioannem Scotum cap. 4. pag. 234. & cap. 11. pag. 352. His verbis: Etsi nusquam eorum (scilicet Sanctorum Patrum) scripta legisses satis ea te poterant de his omnibus informare, quæ ante biennium ex illorum libris deflorata quibusdam fratribus consensu Synodi mittere curaui.]

EPISTOLA
S. PRVDENTII EPISCOPI
AD HINCMARVM ET PARDVLVM
EPISCOPOS.

DOMINIS prædicabilibus doctrinâ & sanctitate præstantibus honorabiliter nominandis HINCMARO & PARDVLO Pontificibus, PRVDENTIVS beatitudinis vestræ amator cultórque fidissimus æternam in Domino salutem. Optaueram quidem (mi Patres admodùm reuerendi, fratrésque in Deo & Domino nostro Iesu Christo plurimùm diligendi) de propositis quæstionibus secreto, amicabilíque vobiscum tractare colloquio, & quicquid supernæ gratiæ dono sanius salubriúsque videri posset, remotâ penitùs vincendi peruicaciâ, repulsáque sua cuique studia tuendi libidine, diligenter exquirere: verùm obliquatis in diuersa rebus adeò auersus resilij, vt ne voluntatem meam saltem exponendi facultas suppeteret. Vnde quoniam colloquendi libertas tantoperè denegata est, coactus sum eo sincerissimæ charitatis affectu; quem vestræ vnanimitati peculiariter debeo, literariam (quantulacunque est) operam exhibere, & quid votis conceperim, scriptis edicere. Hoc primùm præcipuéque vestram sinceritatem monens & postulans, vt doctrinam Beatissimi Patris AVGVSTINI, omnium absque vlla dubietate vndecúnque doctissimi, sanctarum Scripturarum auctoritati in omnibus concordissimam (quippè nullus Doctorum abstrusa earum scrupulosiùs rimatus, diligentiùs exquisierit, veriùs inuenerit, veraciùs protulerit, luculentiùs enodauerit, fideliùs tenuerit, robustiùs defenderit, effusiùs disseminauerit) vestri Pontificatus tempore commento quolibet impugnari non permittatis: Quando tanto cœlestis gratiæ munere donata existit, vt nullo cuiusquam conamine vllatenùs euelli possit: Cùm eam & Apostolicæ sedis sublimitas, & totius Ecclesiæ Catholicæ vnitas auctoritate concordissimâ approbarint, ac roborarint: Adeò vt nullus ei singulariter, verùm vniuersita-

De Sancto Augustino.

ti Ecclesiæ Catholicæ cum ea & in ea queat anniti. Si enim aduersam fidei orthodoxæ in quoquam conspiceret, nequaquam eam Romanæ Ecclesiæ Antistes venerabilis Innocentius, cum totius orbis Episcopis suscepisset: neque prædictum Patrem memorabilem suarum Epistolarum communiter priuatimque officiis affecisset: Neque successor eius Zozimus eodem tramite concurrisset. Neque Bonifacius eiusdem Apostolicæ sedis præsul Epistolas Pelagianorum sibi delatas ei ad respondendum misisset, aut responsionem eius quatuor libris editam probabiliter, atque honorabiliter suscepisset. Cælestinus quoque memoratæ vrbis Episcopus quid contra Gallorum insaniam super eo eiúsque doctrina senserit, ex auctoritate Apostolicâ decretorum suorum scita declarant, quæ ita se habent: Nec tamen mirari possumus, si hæc erga « viuentes hi nunc tentare audent, qui nituntur etiam quiescentium « fratrum memoriam dissipare. AVGVSTINVM Sanctæ Recor- « dationis virum pro vita sua atque meritis in nostra communione « semper habuimus, nec vnquam hunc sinistræ suspicionis saltem ru- « mor aspersit, quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, vt inter « magistros optimos etiam à meis semper decessoribus haberetur. « Benè ergò de eo omnes in commune senserunt, vt potè qui vbique « cunctis & amori fuerit & honori.] Nec minùs Leo Papa Beatissimus super eius æstimatione sensisse credendus est, qui Eutichetis damnans vesaniam cùm fidem orthodoxam collectis Catholicorum Doctorum sententiis adstrueret, Beati Augustini sententias interponere non ambegit. Quantus etiam beatissimo Papæ Gregorio fuerit habitus, indicat eius Epistola, quam ad Innocentium Africæ * præfectum misit. Quòd verò in expositione Sancti Iob « transmitti vobis codicem voluisti, de vestro omninò studio gau- « demus, quoniam illi rei eminentiam vestram studere conspicimus, « quæ nec totos foràs vos exire permittat, & ad cor iterùm sæcula- « ribus auris dispersos recolligat. Sed si delicioso cupitis pabulo saginari, beati Augustini Patriotæ vestri opuscula legite, & ad « comparationem siliginis illius, nostrum furfurem non quæratis.] « Sanè sanctus Fulgentius mirabilis doctrinæ Episcopus, Monimo super perditorum interitu de Prædestinatione Beati Augustini verbis sciscitanti, nequaquam librum responsionis in defensionem tanti Patris edidisset, si eum catholicæ fidei contraria sensisse, vel certè scripsisse cognosceret, quum aliqui Gallorum (sicut quidam de eis ait, quòd eorum sint semper repentina Consilia) nequaquam prædestinationem perditorum reprehenderunt, sed sanctorum Prædestinationi nouo colludio derogare maluerint, quorum insanæ præsumptioni memorabilis idem Augustinus Do-

Epistola Cælestini Papæ ad Galliarum Episcopos.

* *malè Episcopum*

GREGOR. Magn. Regist. lib. 8. Epist. 37.

ctor eximius, petentibus Prosperō & Hilario orthodoxè respondens, duos libros alterum de prædestinatione Sanctorum, Alterum de bono perseuerantiæ plenissimè, fidelissiméque confecit, in quibus perpauca de prædestinatis ad interitum. quamplura verò de prædestinatis ad gloriam verissimè disseruit. Cùm iterùm, &c.

Hæc Donec totum opus R. P. Sirmondus Publici Iuris faciat.

LVPI

LVPI SERVATI

MOGVNTINENSIS PRESBYTERI

LIBELLVS,

DE TRIBVS QVÆSTIONIBVS,

DE LIBERO ARBITRIO,

De Prædestinatione Bonorum & Malorum, ac de Sanguinis Domini Taxatione.

AD LECTOREM,

De vtroque Lupo: Altero cognomine Seruato, Moguntinensi Presbytero: Altero Ferrariensi Abbate, & vtriusque Opusculis de tribus quæstionibus.

HIs omnibus opusculis prelo paratis (Opusculo Lupi Seruati ex Manuscripto Codice Sauinianensis Monasterij ex alio Sancti Victoris emendato, & Collectaneo Lupi Ferrariensis vnà cum eius Libello seù Epistola ad Regem Karolum ex Manuscripto Codice Corbeiensi, & alio Domini Bouhier in Parlamento Diuionensi Senatoris Clarissimi) contigit, vt vtrumque opusculum ex Manuscripto Codice Elnonensi seù Sancti Amandi in pabula in publicum exierit. Sed istud imperfectum, & vtrumque sub nomine Lupi Seruati Abbatis Ordinis Sancti Benedicti, quasi vnus vtriúsque auctor idémque fuerit Lupus Seruatus cum Lupo Abbate Ferrariensi Ordinis Sancti Benedicti. In quo hallucinatus est Aubertus Miræus Antuerpiensis Decanus in notis suis ad Sigeberti tractatum De Scriptoribus Ecclesiasticis num. 93. & in Auctuario num. 247. & 268. & alij plurimi. Constat enim Lupum illum Seruatum fuisse Presbyterum Moguntinum à Gotteschalco in his quæstionibus in Germania consultum, Synodo seù placito Moguntino Anno 848. interfuisse, diem vitæ clausisse extremum Anno 851. iuxta Hirsaugiense Chronicon, & inter celeberrimos Germaniæ scriptores à Trithemio laudatum in tractatu singulari de illustribus viris Germaniæ. Lupus verò Abbas Ferrariensis licet aliquamdiù Fuldæ studiorum causâ substiterit, ab Anno 844. Ferrariæ in Prouincia Senonia Patria sua Abbas præfectus Metropolitano suo Vueniloni, & Regi ipsi Karolo Caluo Comes assiduus pluribus Conciliis etiam post mortem Lupi Seruati interfuit: inter alia Anno 853. Conc. Suessionensi secundo, & Senonensi in ordinatione Æneæ Parisiensis: Et epistolam 103. inter reliquas scripsit ad Benedictum Papam, qui Ecclesiæ præesse cœpit Anno 855. & alteram 125. ad Folcricum Tricassinum Episcopum Sancti Prudentij successorem, qui Sanctus Prudentius

iuxta Annales Bertinianos Anno 861. hoc sæculum reliquit, nec etiam Lupo nostro Ferrariensi cognomen seruati additum vsquam reperietur.

Libellum autem illum De Tribus Quæstionibus esse Lupi Seruati Moguntinensis Presbyteri testes sunt Sigebertus & Trithemius De Scriptoribus Ecclesiasticis: & ille quidem cap. 93. his verbis: Lupus Seruatus librum composuit De Tribus quæstionibus, id est " De Libero Arbitrio, De Prædestinatione bonorum & malorum: " De Sanguine Christi quâdam superfluâ taxatione vel redemptione " vsque ad salutem impiorum: Nam super hac re orta est quædam " fidei turbatio Anno Domini DCCCXLIX.] quæ iisdem " fermè verbis habentur in Præfatione tractatus seu Libelli illius. Auctorem verò Collectanei, & Libelli seù Epistolæ ad Regem Karolum Caluum non Lupum Seruatum, sed Abbatem Ferrariensem laudandum esse plurima non leui sunt argumento. Nulla siquidem in eadem controuersia sæpiùs & tam variè scribendi ratio subesse potuit, eadémque opuscula diuersi auctoris esse & styli, & ordinis quæstionum, immò etiam sententiarum arguit diuersitas, maximè vbi de Pretiosissimo Christi sanguine agitur auctor illius operis pro solis electis, huius verò pro omnibus fidelibus effusum constanter asserüit. Ioannem Chrysostomum aliter sentientem ille laudat, hic non audiendum decernit, quin etiam non eâdem Scripturæ sacræ versione vsi sunt auctores illi, vt patet ex famoso illo Apostoli testimonio Rom. 9. vers. 22. & 23. quod ille ex versione quâ vsus est Sanctus Augustinus, hic autem ex diuersa, communi scilicet retulit. Quid pluribus opus est? vera inscriptio Libelli seù Epistolæ ad Karolum Regem, quæ etiam in Codice Corbeiensi in corpore habetur, hæc est Domino Gloriosissimo Regi sincerè fidelis Lupus: quæ cum eo, quod in præfatione ibid. profitetur auctor, *vobísque post Deum fidem debeo singularem*, non conuenit Lupo Seruato Moguntinensi Presbytero Ludouici Germaniæ Regis subdito: verùm optimè Lupo Ferrariensi, qui Karolo regi suo non tantùm subditus erat, eíque soli fidem post Deum debebat singularem hac communi ratione: sed etiam singulari Abbatiæ Ferrariensis onere militiam Regi debebat, solíque Karolo non aliis regibus se fidelem epistolis suis inscripsit, & singulariter epistolâ 96. ad Regem Karolum hâc eâdem inscriptione vsus est: *Gloriosissimo Domino præcellenti Regi Karolo integrè fidelis Lupus.* Ita vt eiusdem esse Libellum hunc, & non Lupi Seruati nemo est qui non videat, necnon obseruandum cognomen hoc Seruati (quod nunquam vt diximus Lupo Ferrariensi tributum, & in Diuionensi præcedit Lupi nomen) ex scribarum vel alterius Monachi errore profectum, eâ vt viditur occasione, quòd veteres omnes

qui de scriptoribus ecclesiasticis egerunt, solius Lupi Seruati meminerint, nullus Lupi Ferrariensis: Et maximè quòd ille ab iis plurimùm laudatus ob opusculum illud de Tribus quæstionibus de quo suprà; ita vt quibus illud fuerat incognitum, hoc vtrumque, scilicet & Collectaneum, & Libellum seù Epistolam ad Regem Karolum de iisdem quæstionibus & eodem nomine Lupi cernentes, facillimè, necnon graui coniecturâ eiusdem Lupi Seruati esse crediderint; ideóque in Titulo cognomen illud Seruati addiderint.

Porrò vtrumque opusculum correctius, & ad plurima Manuscripta exemplaria emendatius, & Collectaneum magnâ sui parte mutilum, iam ex Manuscripto Cod. Diuionensi integrum in lucem prodit. Sed & obseruandum præter commune inquirendæ veritatis studium non minimum interesse in his opusculis Lupum vtrumque, Seruatum à Ferrariensi discernere. Siquidem ex illa confusione Catholicæ veritatis testes minuuntur: cùm è contrà ipsius firmitas vel ex eo maximè comprobetur, quòd vbique tam in Germania, quàm in Gallia Belgica, sicut & in Lugdunensi Doctrina illa vnanimi Sanctissimorum virorum testimonio confirmata &
» corroborata extiterit. In ipsa Catholica ecclesia (vt inquit Vin-
» centius Lirinensis Aduersus Hæreticos cap.3.) Magnoperè curan-
» dum est, vt id teneamus quod vbique, quod semper, quod ab om-
» nibus creditum est. Hoc est etenim verè propriéque Catholicum.]

LVPI SERVATI
MOGVNT. PRESBYT.
De Tribus Quæstionibus.

PRÆFATIO.

QVÆ nobis vtilia iudicamus, si communicemus cum aliis, Deum nullo renitente promeremur, cuius præcepto deuoto respondemus obsequio: & si quod jam accepimus sincerâ beneuolentiâ impertimur, quæ necdum accepimus, eius munere consequemur. Hæc mecum reputans, cùm post deuictas persecutiones & falsas opiniones iam inde ab initio Incarnationis Domini exortas DCCC. XL. nonum ab eadem Incarnatione, agente annum Ecclesiâ in pace, quam ei reliquit Saluator cum ea futurus iuxta suæ pollicitationis fidem vsque ad consummationem sæculi, comperissem primùm in Italia, deinde in Gallia, si non concuti fidem, turbari certè quorumdam intentionem, quòd de libero arbitrio, & de Prædestinatione bonorum & malorum, ac de Sanguinis Domini taxatione, vulgò quædam inaudita iactatentur; harum rerum, qui per se non possent, optaui vt per me fierent certiores. Hinc in auxilium inuocato Deo, à quo non esse solùm, sed etiam nosse percepimus, ad eius primùm authoritates, quibus omnium consensus fidelium acquiescit, me contuli: Deinde, quid earumdem clarissimi tractatores, & defensores inuictissimi super memoratis quæstionibus sensissent, anxiè, diúque scrutatus sum: quorum sole clariora opera diuinis irradiata eloquiis, si omnes vel intelligerent, vel haberent, iure deberem superfluitatis aut arrogantiæ argui, qui vel eadem verbis aliis ingessissem, vel quod ipsi non valuissent, me implere posse confiderem. Cùm verò vtrumque multis, alterutrum quibusdam, neutrum fortè nonnullis obtigerit, alterum vel neutrum habentibus sic adesse contendam, vt vtrumque possidentes, si tamen suâ cognitione hæc mea qualiacun- 3. Quæstiones quæ.

que sunt digna duxerint, non offendam. Itaque mihi nihil, Deo plurimùm confidens, quod proposui hinc expedire conabor.

QVÆSTIO PRIMA.

DE LIBERO ARBITRIO.

Sect. 1. RERVM omnium opifex Deus, loci, temporisque, ac per hoc totius mutabilitatis expers, (neque enim concluditur loco, qui continet omnia, nec verò accessu temporis augetur, qui nequaquam temporali primordio cohibetur) omnis creaturæ rationes sempiternâ apud se immutabilitate custodiens: spiritualem creaturam tantùm tempori, corporalem autem non tempori modò, verùm etiam loco fecit obnoxiam. Siquidem subiectam se tempori spiritalis natura ostendit, quæ benè, vtpotè à bono Deo condita, partìm suo se vitio deprauans in veritate non stetit, atque ideò corruit, partìm conditori piâ subiectione adhærens, & quòd lapsus esset capax apparuit, & nè vltra laberetur compos tantæ fœlicitatis accepit.

2. Namque redemptor, cùm in resurrectione opinionem coniugalis commercij remouisset, nequaquam nobis Angelorum spopondisset æqualitatem, si in eis peccandi, ac consequenter cadendi suspicio remansisset, qui enim fœliciore, quàm nunc sumus, donaremur conditione, nisi emenso mortalis vitæ discrimine in tanta beatitudinis collocaremur securitate, vt vltrà nec peccare possemus, nec velle peccare. Porrò corporalis natura, & cœpit ex tempore, & augmentis detrimentísque, * suæ conuersionis in alia facultate, mutabilitatis vices, quâ cuncta fiunt in tempore confitetur; Loco verò subiectam non dubitat, * qui omne corpus longitudine, latitudine atque altitudine constans quod solidum appellatur, non nisi loco semper contineri considerat. Vtriusque autem naturæ hoc est & spiritalis, & corporalis proprietatibus Deus artifex obseruatis, hominem ex anima compegit & corpore, sicut eodem reuelante qui fecit accepimus.

Luc. 20 v. 35. Mat. 12. v. 25.

* al. *siue*

* al. *quæ*

3. Verùm animam illi fecit ad imaginem suam, quia tametsi cœpit ex tempore vt creatura, sempiterna tamen vt Deus pro suo modulo permanebit: vel quia rationis ei, & intellectus participium, quemadmodum Sanctis Angelis contulit. Corpus autem non vsquequaque cæteris animalibus formauit dissimile, nisi quòd illa in aluum prona, * hoc erectum instituit, cuius fideli seruitio ad capessenda superiora authoris sui nutibus obediens anima vtetur. Quantùm verò præstet corpori anima, etiam Gentilis auctor

Gen. 1. v. 27.

* al. *id autem*

conatur exprimere, cùm de vtroque loquens: Alterum nobis, inquit, cum Diis, alterum cum belluis commune est.
Gen. 2. 4. Ita factum hominem primum Adam cum Eua coniuge (quam
v. 21. mirabile dictu de costa illi dormienti subtracta Deus produxit)
v. 15. in paradiso voluptatis, vt sacræ Literæ testantur, constituit: cúmque suppetentibus omnibus ad vsum necessariis non molesto labore damnauit, sed otiandi tædium oblatâ ei facultate operandi remouit: Ne autem nesciret homo ei se debere subiectionis, & obedientiæ vicem, à quo & esse acceperat, & benè esse nullis, contra votum reluctantibus animæ corporísue motibus, fœliciter capie-
v. 16. bat, concessis ei Deus ad escam vniuersis pomorum paradisi generibus, vno prohibuit ligno, quod scientiæ boni & mali nominant. Et quoniam spes impunitatis magna est illecebra peccandi, præcepto interminationem pœnæ addidit: moriendum eis confirmans, quâ die ex ligno quod vetuerat comedissent.
v. 17. 5. Summa erat obseruandi iussum facilitas, quando ad id violandum nec vlla necessitas inuitabat, nec hostis, qui solus diabolus erat, vim vllam inferendo impellere poterat, iam ipse superbiendo ceciderat, iam quod ipse meritò perdiderat, hominibus posse contingere inuidebat; quid faceret, qui nec semel conceptam malitiam deponere, nec hominem nisi acquiescentem, nisi consentientem, nisi volentem posset deijcere? Auctor mali proprij, repertor alieni serpente induitur, & cùm diuinæ iussionis non causa seruanda sit, sed executiò maturanda, quod se quærere simulat,
Gen. 3. rudes quærere instigat. Cur videlicet eis omnium pomorum Deus
v. 1. vsum non permisisset promiscuum?
6. Respondente muliere, quam faciliorem falli callidus ex-
v. 3. plorator deprehenderat, ne fortè morerentur, incautam à vera sententia deduxit, & in falsam quòd non essent morituri protinùs
v. 4. & induxit, adiecto eo, scire Dominum quòd si comedissent vnde
5. prohibiti essent, mox aperirentur oculi eorum, similésque Diis existerent, scilicet vt numerositate Deorum, saltem eorum fidem corrumperet, si ad inobedientiam tentati, gulæ vitio non cecidissent: Captâ mulier cum hostis malè dulcoratis alloquiis, tum etiam interdicti pomi immodicâ venustate prior comedit, & viro, vt comederet persuasit. Mox vtrumque non animâ solùm, sed & corpore occidit, quando ineuitabilem moriendi necessitatem contraxit: & quia peccati mortem, vnde liberum ei fuerat abstinere, non exhorruit, ad persoluendam mortem corporis, nolens quandoque peruenit: Mortuum sanè hominem statim vt vetitum præsumpsit, non mirabitur, qui ferali vulnere saucium, vel irremediabiliter veneni contagio jam corruptum, non perperàm dici mortuum recordetur, propterea quòd tam certa mors impendeat

sic affecto, vt nulla spes effugij valeat inueniri.

7. Istius quoque sententiæ Apostolus auctor est, qui ait: *Corpus mortuum est propter peccatum*, habet scilicet moriendi necessitatem, quam non habuit ante peccatum. Ita quippè conditus fuerat Adam, vt posset non peccare si vellet, & posset non mori nisi peccaret; verùm vbi ei solùm non suffecit bonum, nisi etiam mali caperet experimentum, & voluntatem ad peccandum conuertit, posse non mori amisit, & non posse non mori incurrit. Ita serò scientiam boni obedientiæ, quam sponte deseruit sensit, & scientiam mali, quam impiâ curiositate affectauit inuenit. Quod nunquam enim veritus fuerat, vltricem comitémque peccati concupiscentiam sensit, membrorum scilicet genitalium appetitum, quem ita exhorruit, vt ad pudoris remedium velamen quæreret foliorum: ita adamauit, vt ad iustæ damnationis iudicium, importunam eius illecebram, nec si vellet, vitare sufficeret. Quod itaque peccare posset si vellet, peccando publicauit: quòd verò posset etiam non peccare si vellet, conditor patefecit, qui comminatus pœnam, ne peccaret præmonuit. Habuit ergò Adam liberum voluntatis arbitrium, & ad bonum, & ad malum; sed ad bonum diuino munere adiuuandum, ad malum autem diuino iudicio deserendum. Quemadmodum enim non adiuuaretur in bono à Deo, qui vita esset animæ eius, vt anima corporis eius. Denique si *anima, quæ peccauerit ipsa morietur*, vt Prophetica præscribit auctoritas, consequens est, vt viuat quæ benè gesserit, viuificante se Deo vitâ ipsius.

Rom. 8. v. 10.

Ezech. 18. v. 20

8. Liberum autem hominis arbitrium in malo, idcircò fuerat diuino iudicio deserendum, quia cùm illi æqua facultas boni malíque constaret, nulla indigentia, nulla violentia voluntatem ad malum inflexit: dùm præceptum Dei sui obseruatu facillimum, à quo se tanta bona percepisse videbat, sacrilegâ impietate quasi suspectum contempsit, & hostis ignoti, cuius in nullo penitus indigebat, incitamentum non solùm ad examen Dei non retulit, verùm audaci temeritate, quasi profuturum excepit. Iustissimè igitur in illo hæsit, quod spontè elegit; & quia vt Apostolus asserit *in eo omnes peccauerunt*, in omnibus eius vitiata est natura ex vtroque sexu progenitis, vt ad malè agendum, quatenùs tamen progredi permittimur, sit nobis, vt illi, liberum arbitrium: ad benè autem operandum nequaquam sit liberum; nisi fuerit Dei gratiâ liberatum: In primo parente nostro (qui vtinam stetisset) omnes peccando cecidimus, & omnes communi merito atrocissimâ quidem sumus, sed iustissimâ pœnâ damnati, non fuisset homo ingratus ei, qui se primùm fecerat, obtemperasset conditori, non seductori: noluisset esse, nisi quod vellet, qui eum potentiâ fecerat,

Rom. 5. v. 12.

Gen. 3. rat, clementiâ gubernabat. Verba hostis quæ forinsecùs per ser-
v. 4. pentem sonuerunt, sacrâ reuelante Scripturâ cognouimus, quæ
& 5. verò intrinsecùs menti humanæ suggestionis molimina admouerit, tametsi indubitanter non valemus comprehendere; tamen pro-
Ioan. 13 babili coniecturâ possumus æstimare. Siquidem *Diabolus misit*
v. 2. *in cor, vt traderet Dominum Iudas*, non palàm vocibus perstrependo, verùm clandestinis auaritiæ facibus miserum accendendo.

9. Celsitudinem similitudinis Dei superbiendo diabolus concupierat; iámque alieni appetens, sui gradus dignitate deciderat, dúmque hanc nec vellet recuperare, nec posset, habituro inuidit, & fortasse priusquàm verba ederet, incautum, quâ perierat peste corrupit. Quomodò enim ad capiendum cibum exteriùs tam citò acquieuisset, nisi ad obtinendam propriam libertatem tumuisset ante interiùs; quomodocunque contigerit, author nostri generis, suo vt palam est, vitio cecidit, & quoniam in eo omnes peccauimus, omnes nos in lapsum eius ruina proculdubio secum traxit: Atque cuilibet, sicut possibile est cùm voluerit in foueam se præcipitare, quæ sit ampla, nec scabrâ tamen crepidine; cùm verò egredi voluerit, non valebit, nisi extraneis nisibus adiuuetur: Ita primus homo spontè quidem cecidit, in quo ipsi originaliter lapsi sumus, sed cæno peccati nos etiam si volumus expedire, non possumus, vt resurgamus, nisi prostratos extrahat, & erigat gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum.

10. Voluntarij criminis tantum malum non hominem primum modò, sed vniuersam etiam eius sobolem sexus vtriúsque copulâ manantem merito sempiternæ damnationis obstrinxit, quam, cùm eadem causa sit omnium communiter, omnes paterentur, quippè qui non Deo, sed diabolo auscultauerint omnes; nec hinc orietur iusta conquestio æquitate seruatâ, præterquam quod mererentur nullis recipientibus, nisi esset Deus, quemadmodum incomparabiliter iustus, ita ineffabiliter pius: immò (vt verbo nostrarum scripturarum vtamur, quo colligimur, quo saluamur) misericors. Cùm itaque suo merito pereundum esset omnibus, plures diuinâ bonitate saluantur, in his cognoscamus, & amplectamur misericordiam eius, & vt his aggregari mereamur, supplici obseruantiâ mandatorum ipsius, & precibus assiduis flectamus indulgentiam eius. Cùm verò itidem plures damnantur, non reprehendamus, quia merito suo iustè damnantur, sed pertimescamus iu-
Psal. 65. dicium eius, qui est *terribilis in consiliis super filios hominum*,
v. 5. nósque paria merentes miremur potuisse saluari; & * omni consideratione feruentiùs accendamur, ad amandam, laudandam, prædicandam misericordiam eius. His constitutis, & fideli assensu re- * al. *horũ*

C

tentis, nemo sobriè sapientium erit nescius, non esse Deum auctorem, causámque perditionis homini, quem & rectum condidit, & posse si vellet in suo statu manere, monendo monstrauit. Ecclef. 7. v. 30.

11. Namque needum erat eius vitiata natura, vt vel scienda nesciret, vel impediente difficultate cognita implere non posset. Gen. 3. Nimirùm sibimetipsi homo aut ex se ipso, aut ex diabolo malum concepit, & peperit, dum à se diuinam * amouendo reuerentiam, deceptori credidit, & cibum vsurpando illicitum, capitale crimen commisit. Istud istud planè mortalium generi omnium causa fuit malorum; peccatum siquidem pœna consequitur, & quidquid non consumit remittendo præsens misericordia, rependit vlciscendo quandoque repræsentata iustitia.

* al. *amolie ido*

Nota.

Obiectio.

12. Sed insurgat aliquis ex numero mordaciter querulorum, & dicat, non fecisset Deus hominem, quem peccaturum sciebat, quantò rectiùs diceret, non fecisset homo, quod summâ facilitate vitare poterat, peccatum, quo se, si verbis Dei fidem habebat, cognouerat moriturum; quamquam esset diuinæ bonitati non congruens, hominem, quem bonum post lapsum, aut etiam ex quo bonum facere posset, non condere: aut talem fecisset * subiici, qui peccare non posset: quid ita non quæratur, quod homo cum talis factus esset, vt posset non peccare si vellet, in hoc statu manere noluit, vt quandoque tantum de Deo mereretur obediendo, ne peccare vellet, aut posset? Verùm cur homini negaretur illa voluntas, quâ vel benè vtens expectaret præmium, vel malè excedens, præmonstratum pati cogeretur tormentum. Constanter dixerim nullam Deum creaturam, quæ mala peccando futura esset, facturum fuisse, nisi aut eam iterum bonam, aut ex ea boni aliquid facere decreuisset. Maluit enim ex malis bonos, vel bona facere, quàm mala nulla esse permittere; & hominum quidem pleróſque vel originali, vel proprio vitio malos reformat in bonos, nullâ eis imputatâ iniquitate suâ, quod firmissimè tenendum est, gratuitâ bonitate; spirituum autem immundorum neminem hâc dignatur gratiâ, quorum pertinaci superbiæ, nullo veniæ decreuit subuenire remedio: horum tamen eorúmque participum hominum perditorum, quamquam ipsis nolentibus benè vtitur famulatu, dum his vel apertè sæuientibus, vel occultè insidiantibus, exercet * suorum patientiam, sempiterno quondam præmio coronandam. nec minus ex malis bonum agit, cùm singulis eis meritum repensat supplicium: bonum est enim malos non conuersos puniri; vt comprimatur superborum elatio, crescat humilium deuotio, augeatur ex vtrisque diuina laudatio.

* al. *subiici abest*

Solutio.

* al. *sanctorum.*

13. Inuictâ, vt opinor, superiorum ratione colligitur hominem, tam animâ, quàm corpore fuisse damnatum, nec infortunium

damnationis eius alij, quàm ipsi & seductori eius aliquatenus imputandum: Illud etiam claruit potuisse suis viribus hominem peccando cadere, verùm non posse vnquam suâ virtute resurgere: Proinde pius artifex quod homo non posset, vt ipse perficeret, filium sibi coæternum æqualitate voluntatis & potestatis consimilem, non ex mare & fœmina, sed *ex Spiritu-sancto & Maria Virgi-*
Luc. 1. v. 35. *ne*, nouo nascendi priuilegio hominem absque peccato instituit: vt per eum, qui obumbrante Spiritu-sancto, non fuisset conceptus æstu libidinis, eorum qui in peccatis concepti essent, aboleret omne peccatum.

14. Hic Virgine satus, Virgine natus, vt absque delicto conceptus & * ortus, sic absque vlla offensæ macula conuersatus, postquam dispensationem nostræ salutis docendo sufficienter exercuit, Deus verus, homo verus, vtrúmque vnus, hoc est in vtroque, & ex vtroque vnus dignatione mirabili mortem, quæ peccato debetur, totius expers * contagionis, sponte pertulit, & nos peccatores æternâ morte liberauit. Tum intra triduum resurgens, spem nostram in cœlum sustulit, & paulatim pristini lapsus veritatem, & nostræ instaurationis integritatem exposuit, non suis verbis solùm, verùm etiam discipulorum & verbis, & scriptis: Quanquam & sanctæ literæ, quæ dicuntur veteris testamenti alterum mirâ proprietate expresserint: alterum mysticâ præfiguratione signauerint. Nam & primi parentis peccatum ipsæ prodiderunt, & futurum vt per Dominum Iesum repararetur genus humanum, cùm multis aliis
Psal. 71. v. 8. locis, tum in illo summè atque clarissimè: *Dominabitur à mari vsque ad mare, & à flumine vsque ad terminos orbis terrarum.*

* al. *natus*

* al. *contagij*

15. Subtiliter igitur expendat fidelis examinator & pius, quanta fuerit hominis iniquitas, quam nec quisquam hominum, nec quilibet Angelorum, nisi Dei solius sanguis valuit expiare, nec se mereri aliud, quàm supplicium credat homo, qui post purgationem baptismatis, quâ etiam paruulis regni cœlestis ianua aperitur, tametsi quædam digna veniâ suspicatur se gessisse, magìs quàm nouit, multò sunt tamen plura, super quibus diuini iudicij seueritatem formidet, quanquam etiam de benè gestis timendum est, cum tantus vir dicat: *Omnes iustitiæ nostræ quasi pannus men-*
Isa. 64. v. 6. *struatæ*. Iustitia enim nostra, licet interdum coram hominibus splendeat opere & sermone, in conspectu Dei sordescit prauâ cogitatione.

Nota.

16. Habemus autem vt suprà relatum est ex Adam liberum arbitrium, non ad bonum & ad malum quale ipse à conditore accepit, sed quale spontè in ima vergens elegit, & peccando commeruit: hoc est ad malum liberum; ad bonum autem, si tamen id nobis diuino munere contigerit (vt suprà iam diximus, Dei gratiâ

De Libero Arbitrio post peccatum.

liberandum. Mentior, nisi hoc primus liber diuinæ aûctoritatis ostendit his verbis. *Sensus & cogitatio humani cordis ad malum prona sunt ab adolescentia sua.* Secretorum etiam cœlestium fidus interpres Paulus iam baptizatus, iam forsitan ad tertium cœlum euectus. *Condelector*, inquit, *legi Dei secundùm interiorem hominem*, illi profectò quæ sancit: *Non concupisces*) *video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis.* Legem in membris concupiscentiam vocat, quam post peccatum in membris genitalibus primi senserunt parentes, quam sibi aduersantem diuino freti adiutorio, etiam continentes quique repellunt, sed penitùs nunquam reuersuram, dum hîc mortaliter viuunt, excludere nequeunt. Gen. 8. v. 20. Rom. 7. v. 22. Deut. 5. v. 21.

17. Dominus quoque Iesus qui singulariter vt Conditor, sciebat quid esset in homine, imbecillitatis nostræ nos admonens: *Sine me*, inquit, *nihil potestis facere*. Nihil scilicet boni, nihil saluti conducibile, nec indignetur saluatus & saluandus sine saluatore se nihil posse facere, qui pollicetur, *si vos filius liberauit, tunc verè liberi eritis*. Et cur (dicat aliquis) velut possibile præcipitur, quod posteà impossibile demonstratur. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & diliges proximum tuum tanquam teipsum*: Et, *Diligite inimicos vestros, & benefacite iis qui vos oderunt*. Et, *Qui vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me*: Et alia multa, quæ nunc peccata prohibent, nunc instruunt fidem, nunc vires informant: Profectò vt dum conatur quis, nec sufficit quæ iubentur implere, illuc fatigatione humiliatus recurrat, vnde petendo, quærendo, pulsando accipiat, quod desiderat, & non in se, sed *in Domino* de omnibus beneficiis eius *glorietur*: Nec sibi neruos fortitudinis detrahi opinetur, subiectè Deo deuotus, cùm per se nihil boni posse facere tam euidentibus instruatur testimoniis: Nec verò meritum minui, quoniam solum hominem præstantius, quàm Deo cooperante posse aliquid agere, ne dicam opinari, vel somniare, non tam superbientis est hominis, quàm amentis, & *de cuius plenitudine omnes accepimus*, gratiam pro gratia; pro gratia quam impendit laboriosæ bonitatis, gratiam rependit beatæ retributionis. Ioan. 15. v. 5. Ioan. 8. v. 36. Objectio. Deut. 6. v. 5. Matth. 22. v. 37. Matth. 5. v. 44. Responsio. Matth. 16. v. 24. Ioan. 1. v. 16.

18. Non habere hominem in bono liberum arbitrium etiam Hieremias Propheta non dubitans: *Scio*, inquit, *Domine quia non sit hominis via eius, nec viri est vt ambulet & dirigat gressus suos*; Proinde mox adiutorium flagitat. *Corripe me Domine, veruntamen in iudicio, & non in furore tuo*: hoc est; quia non est meæ virtutis, vt meam prauitatem corrigam, & iustitiæ tuæ apprehendam Hier. 10. v. 23. v. 24.

& teneam rectitudinem, tu adhibe correctionem iudicij, cuius terrore salubriter sanas infirmos, non correptionem furoris, cuius feueritate horribiliter damnas superbos: vt mutatâ, & confirmatâ voluntate faciam te cooperante, quod meis viribus implere non valeo. Vates præterea clarissimus Isayas totum Deo, nihil nobis
Isa. 26. v. 12. penitùs tribuendum confirmans: *Domine*, inquit, *pacem dabis nobis, omnia enim opera nostra operatus es nobis.* Namque si nobis temerè sanitatem liberi arbitrij arrogamus, frustrà diu multa conati, sic impossibilitate, vt hoste acerrimo confundimur, molestóque bello laboramus, quo vsque defessi ad diuinum recurramus auxilium, quo impetrato, pacem, de quâ dicitur: *Pax mul-*
Ps. 118. v. 165. *ta diligentibus legem tuam*, consequimur. Dum per bonum affectum in Deo mens nostra, velut in munitione tutissima requiescit, etiam salutaria præcepta fiducialiter operatur, quandoquidem ea ipse, qui præcepit exercet. Miretur aliquis ne parua quidem bona opera nobis à nobis, sed ipsa quoque à Deo esse, nisi cognouerit ipsas cogitationes bonas, etiam initium, ac perfectionem fidei, non à nobis procedere, sed à Deo inspirari, habentibus * & confirmari, doctor hæc gentium, immò per eum Dei
2. Cor. 3 v. 5. Spiritus publicans, *non quod sufficientes simus*, inquit, *cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est.* Hoc est, quod ad sanctitatem religionis pertineat, nos quidem nihil sufficimus cogitare, sed vt sufficiamus, ipsas à Deo cogitationes bonas accipimus. Item de initio fidei, *Sed misericordiam consecutus sum*, ait, " V. Avo. de Præd.
1. Tim. 1. v. 13. & 16. *vt fidelis essem*, non enim ait, quia fidelis fui, misericordiam consecutus sum: sed misericordiam consecutus sum, vt fidelis essem. " Sanct. c. 3. Idem de Grat. & lib. arb. cap. 7.

* al. *atque firmari*

Eph. 2. v. 8. 19. De perfectione autem fidei: *Gratiâ, salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis: Dei enim donum est*: Itémque non de fide so-
Phil. 2. v. 13. lùm, sed de ipsa bona voluntate, *Deus est*, inquit, *qui operatur in vobis & velle, & perficere.* Quòd verò in bonis actibus perseuerantia Dei donum, ac per hoc gratia Dei sit, facilè illo satis idoneo
Phil. 1. v. 6. testimonio comprobatur; *Confidimus in Domino Iesu, quia qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet vsque in diem Christi Iesu*: Hoc est Deus qui cœpit in vobis agere, quod præcepit, tamdiu operabitur, quousque excedentibus vita singulis adueniens incipiat reddere quod promisit.

20. His omnibus erudimur, ne spem in nobis collocemus, opinione grauiùs delinquentes, sed statum nostrum munientes, totius nostræ spei plenitudinem transferamus in illum, qui propterea nos ad se vocat, vt fulciat; idcircò profutura nos petere inuitat,
Hier. 17 v. 5. vt tribuat; ideò ne nobis confidamus, terret, ne deserat; Namque *Maledictus homo est qui spem ponit in homine*, qui autem eam in

ſeipſo ponit, in homine ponit, maledictus igitur eſt. Sanè Dei bonitas præclarè commendatur cùm benedictus, eſt vir (aſſeritur) qui confidit in Domino. Et ſolus interdum confidentis affectus præmium iam benedictione aſſequitur. Amant autem immundi ſpiritus decipiendi aſtu ſpem hominum in ſe transferre, quod in ſuis cultoribus effecerunt, vel ex quodam colludio falſas opiniones mentibus eorum inſerere, quaſi propter naturæ dignitatem atque præſtantiam, tutiſſimum ſit eis in ſeipſis ſpem aliquatenùs collocare: quod eſt ex eorum ſcriptis oſtendere, qui diuinæ vacui notitiâ mundanæ ſapientiæ claruerunt. Hier. 17. v. 7.

Cicero. * al. *ſenem*

21. Tullius facit, non Lælium, vel Scipionem, quæ poſſet eſſe dubia, ſed Marcum Catonem ſenem certâ, hoc eſt ſuâ dicere ſententiâ, quibus nihil eſt in ipſis opis ad benè beatéque viuendum, iis omnis ætas grauis eſt: qui autem omnia bona à ſeipſis petunt, iis nihil poteſt malum videri, quod naturæ neceſſitas afferat; Omnia bona à vero Deo, non à ſe ipſis petunt (Marce Tulli) dixiſſes, & nobis non tam ſplendore verborum, quàm ſententiæ veritate, placuiſſes. Virgilius etiam, vt hominem decuit Poëtica figmenta tractantem, aliud agens, tale quid ſignificauit potiùs, quàm expreſſit: *Spes ſibi quiſque*, ô vtinam dixiſſet: cuique Deus verus ſpes, & credidiſſet, nec de Mæcenate adulando, ſed de eodem vero & ſolo Deo probè ſumméque canendo protuliſſet. *Te ſine*, nil altum mens inchoat.

Virgilius.

Sancti Patres.

22. Noſtri autem authores facilè ſapientiâ ſuperiores, quia diuina eloquentia pares, quam cùm volunt exerunt, cùm volunt, abſcondunt, Cyprianum loquor, Auguſtinum, Hieronymum, & Ambroſium, & quoſdam alios, & mentem diuinorum eloquiorum penitùs inſpexerunt, & nobis ſalubriter expreſſerunt, ſcilicet egere nos in bonum arbitrio liberando: & Dei gratiam non ſecundùm merita noſtra dari: itaque glorioſiſſimus Martyr Cyprianus & Doctor ſuauiſſimus omnia noſtris viribus adimens, Deo aſſignans breuiſſimè omnia genera meritorum complexus ait: *in nullo gloriandum quando noſtrum nihil ſit.*

CYPRIAN. teſtimon. lib. 3. c. 4. AVGVST. de don. perſ. c. 14. & de Præd. Sanct. c. 3. & ad Bonif. lib. 4. c. 9. AVGVST. dedon. Perſeu. cap. 8. 13. & 19. AMBROS. de Fuga ſeculi, cap. I.

» Ambroſius autem ſcribens, *Non eſt in noſtra poteſtate cor noſtrum, & noſtræ cogitationes*, etiam ipſa facta & dicta comprehendit, quæ profectò ex corde & cogitatione procedunt.]

23. Hieronymus diuinâ & ſæculari doctrinâ præcipuus, & velut quidam parens cum Auguſtino Eccleſiaſticæ Philoſophiæ, quæ humanam nec multùm appetit nec in omnibus contemnit, Pelagianam hæreſim recens exortam potenter debellans. Si (inquit) » in eo tantùm Dei gratia eſt, quod propriæ nos condidit volunta- » tis, & Libero Arbitrio contenti ſumus; nec vltrà eius indigemus » auxilio, ne ſi indiguerimus liberum frangatur arbitrium, ergò

HIERON. ad Cteſiphonſitem adu. Pelagium. col. 810.

* neque vltrà orare debemus, nec illius clementiam precibus fle- " * al. *ne-*
ctere, vt accipiamus quotidie, quod semel acceptum in nostra " *quaquam*
est potestate.] Item post aliquanta agamus semper gratias largi- " Ibid. col.
tori, sciamúsque nos nihil esse nisi quod donauit, in nobis ipse ser- " 811.
uauerit. Item alibi; in Deuteronomio perspicuè demonstratur " Idem Adu.
non operibus nostris atque iustitiâ, sed Dei nos misericordiâ con- " Pelagium
Deut. 9. v. 6. seruati. *Non iustitia tua Dominus Deus tuus dabit tibi terram* " lib. 1. propè
optimam, vt possideas eam, quia populus duræ ceruicis es tu.] " finem col. 844.
Psal. 55. v. 8. Item post aliquanta: *pro nihilo saluos facies eos*, haud dubium quin " Ibid. lib. 2.
iustos, quia non proprio merito, sed Dei saluantur clementiâ.] " col. 866.
Ierem. 8. v. 23. Item alibi in expositione sententiæ, *Non glorietur sapiens in sapien-* " HIERON.
tia sua, & non glorietur fortis in fortitudine sua, & non glorietur di- " in Ierem.
ues in diuitiis suis, sed in hoc glorietur qui gloriatur, scire intelligere " cap. 9. v. 23.
& nosse me, quia ego sum Dominus qui facio misericordiam & iu- "
dicium & iustitiam in terra: vbi sunt, inquit, qui dicunt, pro- "
prio hominem regi arbitrio, & sic datam Liberi Arbitrij potesta- "
tem, vt Dei misericordia tolleretur atque iustitia.] "

24. Ipse autem AVGVSTINVS, quem nescias, vtrùm re- De Sancto
rum inuentione magìs, an dicendi *fœlicitate mireris, de Libero Augustino.
Arbitrio & gratiâ Dei tantâ disserüit, vt possint vix ab aliquo le- * al. *faci-*
gi; omnia verò, vt mea fert opinio, quanquam sint clarissima & *litate*
vtilissima, à nemine memoriâ contineri. Quid enim sentiendum sit de Libero Arbitrio & gratiâ Dei, sicut nemo tam laboriosâ indagine vestigauit, nemo vt ille tamdiù versauit: ita vt pace cunctorum dixerim, nullus vtrumque tantâ veritatis proprietate inuenit, nullus tantâ eloquentiæ vbertate asserüit, nullus inexpugnabilium argumentorum copiâ tantâ defendit. Proindè cùm essent illius omnia optima, & penè innumera, hæsitarémque quid potissimum esset eligendum, statui studiosum ad illorum inuitare lectionem, quæ nostris præcognitis faciliùs poterit penetrare, quàm paucis positis, similibus melioribúsve fraudare, hoc vnum
* tantùm occultare non passus sum, quod inter alia de Libero * al. *tamē*
Arbitrio acutissimè deprebendit. Liberum, inquit, Arbitrium " Operis im-
congenitum & omninò inamissibile, si quærimus, illud est, quo " perf. lib. 3.
beati esse volunt etiam hi, qui ea nolunt quæ ad beatitudinem du- " aut. 4. qui
cunt.] " non extat.

25. Nec arbitretur aliquis aut tantos viros, aut nos bona quæ dono Dei consequimur sic dona eius asserere, vt non sint etiam nostra, sunt profectò eius ac principaliter, quia ab illo donantur; sunt consequenter & bona nostra, quia nobis ab illo esse creduntur: Et cùm aliquid boni molimur, vel agimus, est in nobis Liberum Arbitrium, quia peccati affectu Dei gratiâ liberatum, idémque opus & Dei est qui operatur in nobis, & nostrum est quia vo-

luntate facimus, quod præceptum est nobis. Cogitationes bonæ
Dei sunt, quia nobis donantur ab illo, vt Apostolico superius
constitit documento: *Non quòd sufficientes simus cogitare aliquid* 2. Cor.
à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est: Et eædem 3. v. 5.
nostræ sunt, quia spiritus Dei admonet, *Iacta cogitatum tuum in* Psal. 54
Domino & ipse te enutriet. Conuersio nostra Dei est cui supplica- v. 23. Ps. 84.
tur, *Conuerte nos Deus salutaris noster*, & eadem nostra est, quia v. 5.
diuinitùs iubetur; *Conuertimini ad me in toto corde vestro*: inclina- Ioël. 2.
tio cordis nostri ad præcepta Dei & ipsius Dei est, quem placamus v. 12. Ps. 118.
his ab eodem docti precibus: *Inclina cor meum in testimonia tua*; v. 36.
& eadem inclinatio nostra est, quia volentibus nobis est, vnde non Ibid. v.
falsò gloriamur, *Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes* 112.
tuas in æternum. Postremò omnia opera nostra bona, & Dei sunt, Ioan. 15
qui dicit: *Sine me nihil potestis facere:* & eadem nostra sunt, quia v. 5. Isa. 26.
illi Propheticè dicitur: *Domine pacem da nobis: omnia enim ope-* v. 12.
ra nostra operatus es nobis. Nostrorum autem omnium bonorum Rom.
Dei gratia auctor & causa est, nam post peccatum Adæ, *In quo* 5. v. 12.
omnes peccauimus, & iustè damnati sumus. (*Rectus est* enim *Do-* Ps. 91.
minus Deus noster, & non est iniquitas in eo,) quid mereatur totius v. 16.
* al. *vsitata* generis humani series* vitiata, & propter originale peccatum dam-
nata, & propter propria addita, si ad actiuam ætatem accesserit
damnanda, nisi sempiterna supplicia.

26. Hæc planè, vt suprà relatum est, peccato vitiata tota
stirps hominum perpeti cogeretur, nisi ex eadem stirpe eandem
causam damnationis habente, alij occulto iudicio Dei quanquam
rectissimo per iustitiam eius in damnatione debita relinquerentur:
alij verò manifestâ gratiâ per eius misericordiam saluarentur, non
est vnde inflentur liberati: quia quod non meruerant acceperunt:
non est vnde querantur damnati: quia nihil nisi quod meruerant,
perferre coacti sunt. Cur autem istos, non illos saluet Deus, aut
cur non potius illos, quàm istos, iam hoc supra hominem est: nec
secreti Dei præsertim tanti causa expectari debet ab homine,
Quis cognouit sensum Domini (Apostolus ait) *aut quis consiliarius* Rom.
eius fuit? Igitur vt itidem ait: *Cuius vult miseretur, & quem vult* 11. v. 34.
indurat, Miseretur exuberante bonitate, indurat nullâ interce- Rom.
dente iniquitate, indurat autem non ad peccatum impellendo: 9. v. 18.
Deus enim intentator malorum est, sed in peccato deserendo, quia Iac. 1.
ipse quorum vult solùm liberator est: & vtique vt est quorundam, v. 13.
De Voluntate Dei. si voluisset esse potuisset & omnium, *Omnia* enim *quæcunque vo-* Ps. 113.
luit Dominus fecit in cœlo & in terra. Sed ita voluit exercere mi- v. 3.
sericordiam ne in aliquo infirmaret iustitiam. Nam quod vene-
rabilis Paulus ait, *Qui vult omnes homines saluos fieri.* Non sic 1. Tim.
accipiendum est quasi cùm Deus velit generaliter omnes fieri sal- 2. v. 4.

uos,

uos, quibusdam impedientibus impotentissimis, non valeat omnipotētissimus implere quod velit: sed ita potiùs quod illis siue volētibus, siue nolentibus, (nam plures in infantili ætate baptizati, non horum habentes discrimen mox vitâ excedentes transferuntur ad gloriam), saluantur omnes, quoscunq; ille saluare voluerit. *Omnes* ergò *vult saluos fieri homines*, sed non alios, quàm qui saluantur: quo elocutionis genere vsus est Euangelista Ioannes his verbis: *Qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*: non quòd fidei luce omnes in hunc mundum venientes illuminet; quod sentire per quam absurdum est: quandoquidem plures infidelitatis tenebris obscurentur, sed eos videlicet qui illuminantur, dum non ab alio, nisi ab illo illuminantur. Omnes autem non semper vniuersitatem generaliter, verùm aliquando exceptionem quandam particulariter comprehendere, etiam ipse Apostolus, de cuius deliberatur sententia idoneus auctor est, vbi ait: *Sicut ego per omnia omnibus placeo*, namque vt taceam de maiore adhuc infidelium parte, quibus profectò placere non poterat, non placebat his, à quibus *ridebatur, non placebat his à quibus obruebatur lapidibus, non placebat his denique à quibus vrbe velut mortuus pellebatur: placebat autem solis fidelibus qui tot erant, vt meritò dici possent omnes, quique in illo glorificabant Deum, quòd persecutionem prædicatione mutasset. Possumus etiam, *Qui vult omnes homines saluos fieri*: sic sano sensu intelligere, quod ex omni genere hominum colligat ad salutem, hoc est quosdam Iudæorum, atque Gentilium, quosdam vtriusque sexus, nonnullos magistratuum & priuatorum, aliquos dominorum atque seruorum, aliquos ingeniosorum atque hebetum: & quaruncunque differentiarum homines possunt à subtiliter contemplantibus deprehendi, qui omnium vocabulo non immeritò censeantur: siquidem eâdem notione idem nomen in Euangelio Lucas posuit. *Væ vobis Pharisæis qui decimatis mentham & rutam, & omne olus*: neque enim omnium generum olus per omnem terræ amplitudinem Pharisæi decimabant; sed omne olus, omne genus olerum, quod habebant est absque scrupulo sentiendum. Nec ille sensus abhorret à vero: vt *Qui vult omnes homines saluos fieri*; quia velle nos facit omnes homines saluos fieri, significare voluerit, vt qui sciamus multos vocatos, paucos autem electos, nullo discrimine separare valeamus, omnes indifferenter velimus fieri saluos. Nam & in eundem modum inuenimus apud Apostolum, *Ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*: hoc est postulare nos facit.

[Margin notes: Ioan. 1. v. 9. — Omnes. — 1. Cor. 10. v. 33. — 2. Cor. 11. v. 24. — Act. 14 v. 18. — *al. *cædebatur*. — Luc. 11. v. 42. — Matth. 20. v. 16. — Rom. 8 v. 26.]

QVÆSTIO SECVNDA.

DE PRÆDESTINATIONE.

27. HANC autem gratiam, quâ nos omnes qui saluamur, gratis eripimur pluribus relictis in damnatione, quam nos quoque meruimus commendans vas electionis: *Sicut elegit nos,* inquit, *in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate, qui prædestinauit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum in ipsum.* Nè aduersus Deum ex eius munere inflaremur, antequam oriretur superbiæ morbus, quàm efficax est remedium procuratum, *Elegit nos Deus ante mundi constitutionem,* non quia eramus sancti & immaculati, aut quia futuri eramus sancti & immaculati, alioqui non tam suæ gratiæ donum largiretur, quàm nostro merito, vel præsenti vel futuro præmium, velut ex debito referret: Sed *elegit nos ante mundi constitutionem, vt essemus sancti & immaculati:* hoc est eligendo præstitit, vt essemus sancti & immaculati, qui nisi vellet, ne vlli quidem esse possemus. Cæterum vbicunque de electione vel præscientia, siue prædestinatione Apostolus loquitur, quicunque Deum propterea elegisse, præscisse, aut prædestinasse quoslibet asserunt, quod præscierit eos deuotos sibi futuros, & in eadem deuotione mansuros, tametsi sint in aliis magnæ auctoritatis, in hac sententia non sunt penitus audiendi, ne euacuetur diuinæ gratiæ donum, si secundùm humanum, quamquam futurum meritum dispensetur. Nec indignentur his præponi Apostolum, quicunque non nesciunt in hoc loqui potiùs Christum, qui se (quemadmodum est) veritatem esse testatur; solâ gratiâ prædestinati hi sunt omnes, de quibus ait Saluator, *Omnis qui audiuit à Patre & didicit venit ad me.* Hæc autem salutis doctrina, quâ venitur ad gratiam saluantis, valde remota est à sensibus corporis, non auribus apprehenditur sonantibus verbis, sed mentibus Creatoris instinctu, etiam in eis absque strepitu, quod placuerit operantis, vel misericordiam vt vocati liberentur, vel iudicium, vt relicti damnentur: operatur planè in mentibus piorum adiuuando, vt salutaria velint, & in eis proficiant: operatur in mentibus impiorum deserendo, ne nisi noxia velint, & in peiora labantur. Id Propheta intelligens orat, *Adiuua me & saluus ero:* de reprobis verò sponte peccantibus & * deserente iudicio Dei, ad deteriora ruentibus, ait Apostolus, *Quia non probauerunt*

Eph. 1. v. 4.

De Prædestinatione Electorum sine præuisis meritis.

Ioan. 6. v. 45.

V. August. de Prædestinatione Sanct. ca. 8

Ps. 118. v. 117.

* fortè *deserentis*

Rom. 1. v. 28.

Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, vt faciant quæ non conueniunt. Vtrosque discernit voluntas, vel misericordiâ Dei adiuta, vel iudicio non adiuta.

28. Deum itaque, qui adiuuat vt bona sit voluntas, & voluntatis ipsius, & omnium quæ ex ea prodeunt bonorum, nec-non & quæ hæc (nullo dubitante) consequuntur præmiorum, nemo est tam ingratus, quin credat & confiteatur auctorem: perditorum verò malæ voluntatis eum esse auctorem nemo nisi * inscius & perditus opinari audebit. Neque enim cuius voluntas summè bona est, malam esse facit alterius: Auctor itaque sicut non est malæ voluntatis impiorum, ita nec aliorum quorumlibet peccatorum, quæ ex ea procedunt: verùm quia non est auctor vllius omnino reatus, est profectò censor & iudex: vt autem reus majestatis damnatus non rectè nisi sibi aut sociis criminis imputat, quod punitur: ita iudicio Dei damnatus non rectè potest in eum supplicij sui retorquere inuidiam, cui nequaquam valet obiicere peccati spontè à se commissi calumniam. Imputet igitur sibi homo, vel si placet diabolo cui temerè credidit, & peccatum & vindictam peccati: hoc est & causam damnationis, & ipsam damnationem: Deo verò & bonum opus, & ipsum boni operis præmium. Ad hoc bonum nemo malus nisi discessurus accessit: ad hoc bonum nemo bonus

* al. insanus

Ioan. 2. v. 19. nisi tractus peruenit. Siquidem quàm verùm est, *Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis*: tam verum est, *Nemo venit ad me, nisi* Ioan. 6. v. 44. *Pater qui misit me traxerit eum*, vbi prauitas nostræ naturæ; quam tamen translato vocabulo, id est improprio vtentes naturam iuxta Eph. 2. v. 3. Apostolum dicimus, qui ait: *Fuimus nos aliquando naturâ filij iræ sicut & cæteri*: vocans naturam quæ habeat iam peccatum, quod fit contra naturam: cùm verè & propriè natura dicatur incorrupta, in qua conditus est Adam: prauitas (inquam) nostræ naturæ ostenditur: quæ vt alibi declaratur sensu & cogitatione Gen. 8. v. 21. cordis, *Ad malum prona ab adolescentia*, hoc est, ex quo potest discretionis habere iudicium, ad virtutem reluctans trahitur, & inuita.

29. Sed vt ad propositum reuertamur, ad bonum, & ad boni præmium nemo nisi ante mundi constitutionem gratiâ electus, gratiâ præscitus, gratiâ prædestinatus, intromissus est, sicut diuino spiritu pandente comperimus; electio non omnium, sed quorundam confitetur salutem, præscientia futurorum nobis duntaxat (nam Deo simul præsto sunt omnia) prænotionem insinuat: prædestinationem autem in bono positam didicimus ostendere in Sacris Litteris gratiæ præparationem: gratiam verò ipsam exprimere donationem, præscit Deus quæcunque aut facturus est, aut permissurus: vtraque nullâ necessitate alterâ: commu-

V. August. de Prædest. Sanct. cap. 10.

nione iniustitiæ nullâ. Prædestinat quæcunque immutabiliter facere statuit: imo cuncta quæ facturus erat tunc prædestinauit, quando cuncta quæ futura erant fecit. Proinde prædestinatio nunquam est sine præscientia, nihil enim quod nesciat se facturum Deus prædestinat: præscientia verò est plerumque sine prædesti-
d. cap. 10. Idem de Corrept. & Grat. c. 13. natione, quia crimina peruersorum præscit Deus, quæ vtique vt se facturum non prędestinauit, ita nec fecit. Verum enim verò prefixit numerum electorum, cui nullus possit augeri nullúsque subtrahi: ne videatur Deus (quod nefas opinari) in veritate suæ prædestinationis errasse. Si quis verò hinc fortè confirmari desiderat, instruetur Baptistæ Ioannis quæ in Euangelio refertur illâ sententiâ: *Facite fructum dignum pœnitentiæ: & nolite dicere apud* Mat. 3. *vos: patrem habemus Abraham: potens est enim Deus de lapidibus* v. 8. *istis suscitare filios Abrahæ:* quâ satìs ostendit sic istos, nisi fru- v. 9. ctum fecerint, præcidendos, vt substituantur alij, vel carne, vel tantùm imitatione filij Abrahæ, ne nutante promissionis Dei fide, possit aliquis certæ summæ deesse. Et adhuc apertiùs ex Apocalypsi, vbi præcipitur: *Tene quod tenes, ne alius accipiat coronam* Apoc. *tuam.* Si enim alius non est accepturus, nisi iste perdendo, locum 3. v. 11. vacuum fecerit successuro; certus est numerus electorum. Vt autem etiam perseueraturis perindè ista dicantur, velut eos perseueraturos habeatur incertum: hæc ratio est, quod metus est necessarius, quibus adhuc potest subrepere superbiæ morbus: & tanta subest his adhuc infirmitas, quę non securitate fouenda, sed aliâ sit infirmitate sedanda. Veniat nobis in mentem Apostolus, cui corporis incertum, an mentis incommodo laboranti, & remedium flagitanti; Cælestis Medicus, qui sciret, quàm ipse meliùs quid ei competeret, infirmitatis antidotum conuenire monstrauit, hanc prædestinationem, quâ Deus euoluens gratiam facit sanctos, non inuenit, & post excursum instantis vitæ, perficit, & coronat: hanc (inquam) prædestinationem, quę illustribus diuini eloquij testimoniis, & inexpugnabilibus argumentis adstruitur, fideles quique passim suscipiunt, constanter defendunt: in hac, vt par est suspensi, spem suæ salutis pio consensu reponunt: nec immeritò; siquidem nulla via salutis humanæ potest inueniri præter hanc, quamque præstitit, diuina gratia demonstrauit.

De prædestinatione ad pœnâ. Nota. 32. Hâc exclusis nullus omnino patet reditus ad salutem: De his prædestinationem Dei dici horrent plerique, atque refugiunt: in quibus & quædam præclara præsulum lumina, scilicet ne credatur Deus libidine puniendi, aliquos condidisse, & iniustè damnare eos qui non valuerint peccatum ac per hoc, nec supplicium declinare: qui si attenderent, sicut in Adam illo voluntate pec-

cante omnes peccauerunt: ita priùs illo absque vitio existente, omnes absque vitio extitisse. Deum autem non homini necessitatem casus intulisse, potestatem tamen permisisse: ipsum verò vtpotè,

LXX. *Qui fecit quæ futura sunt, & qui vocat quæ non sunt tanquam ea*

Isa. 45. v. 11. Rom. 4 v. 17. *quæ sunt*, & casum præscisse, & quid casum sequeretur cōstituisse, vt videlicet genus humanum suâ sponte corruptum, nec totum propter misericordiam damnaretur, nec totum propter iustitiam saluaretur: nullam patientur caliginem; Deum quos rectos origine condidit, voluntas propria vitiauit, quos non liberat clementiâ, sic punire iudicio, vt non ipse, verùm ipsi conuincantur suæ damnationis auctores.

31. Hìc aliquis vnde placari debuit forsitan irritatior, dicat: & si mihi semel pereundum est, cur huius vitæ perdo compendia? cur enim mihi alibi semper futurum est malè, non fit hìc aliquandiu benè? quare non omnis voluptatis effundo habenas, totúmque quod delectat perficio? Auerterit Deus hanc ab omni Christiano insaniam, vt se aliquis de numero perditorum credat, se à malo reuerti non posse conijciat, se inæstimabili Dei clementiâ saluari posse diffidat. Hoc eorum est, qui transeunt in affectum cordis, hoc est eorum, qui malum insatiabili amore diligunt, & in eo durare obstinatissimâ intentione decreuerunt, & in desperationis barathrum irreuocabili se impietate merserunt: Qui verò se redemptum Christi sanguine tanto pretio meminit, initiatum baptismate tanto Sacramento non nescit, pœnitentiæ aditum, tantum suæ salutis argumentum patere non dubitat. Cur quæso * potiùs tantis beneficiis, nullo suo merito nisi malo nō indefessus implorat, vt iam & bonum meritum à Deo, & quæ bonum meritum consequuntur accipiat. Cur se regressum habere, dum hìc viuit, desperat? cùm potiùs de bonitate Dei præsumere debeat, quod ideò viuat, vt semetipsum tandem aliquando corrigat. Quis integrè vnquam sperare in Domino potuit, nec potuit ad veniam peruenire? imo suo quisque iudicio damnatus fugiat à Deo ad Deum,

Psa. 36. ab irato dum peccat, ad *placatum dum pœnitet: *Reuelet Domino*

v. 5. *viam suam, & speret in eum, & ipse faciet*: scilicet vt mala plenè deserat, & bona iam ardenter, & delectabiliter apprehendat. Ille non potest misericordiam Dei consequi, qui in illo sperare non

Ps. 31. potest: Nam *sperantem in Domino*, vt ipse aperit, *misericordia cir-*

v. 10. *cundabit*. O quàm tutum est nobis in Dei pietate perfugium, paratus est Deus parcere subjectis, & debellare superbos, his qui relinquunt culpam, & lachrymabiliter postulant veniam, facilis est præstare indulgentiam: quis non hunc multùm diligat, vt sibi dimitti peccata multa diligendo obtineat? festinus ergò quisque ad pœnitentiæ portum confugiat, securus apprehendat & teneat;

Obiectio à Desperatione.

Responsio,

* al. *potius*

* al. *placandum*

David. Petrus. proponat sibi quisque æmulâ pietate Dauid Regem, & Petrum 2. Reg.
Apostolum, quorum vnus de adulterio & homicidio increpatus, 12. v. 13.
(vt par fuit) insigni dolore, *peccaui* Domino dixit, & translatum
mox peccatum, nec se moriturum audire meruit, alter verò respe- Luc. 22.
ctus ab eo, qui paulisper auerterat ab ipso faciem suam, & pro- v. 21.
pterea factus fuerat conturbatus, respectus inquam, id est in &c.
affectum pœnitentiæ excitatus, negationis Dei maculam tantum
nefas dicto citiùs amaris lachrymis deleuit, aboleuit.

32. At si quis tantorum virorum contemplatione desperationem magìs quàm imitationem concipit, quod hi quamquam maxima crimina virtutum copiâ propullauerint, atque oppresserint, se autem solis scatere vitiis, ingemiscat, saltem illum latronem aspiciat, (Latro.) (Luc. 23. v. 40.) qui supplicium crucis haud dubiè sceleratis actibus meruit, & per solam fidem, quâ subitò confessionem peperit, atque spem, in media morte vitam inuenit. Postremò si sciret se aliquis tam infœliciter addictum, vt absque vlla dubietate damnandus esset, cur non temperaret à vitiis, cur non etiam elaboraret sectari bona, quæ posset, vt saltem eum leuior pœna posteà plecteret? quis huius vitæ pœnis torquendus, si facultas detur non minores eligat, maiores declinet? minores autem pœnas minoribus, maioribus peccatis maiores rependi, diuina Scriptura consulta respondet. *Reddes* (Psal. 61. v. 13.) (inquit Propheta) *vnicuique iuxta opera sua*; pro qualitate scilicet bonorum siue malorum præmia quibusque digna restitues, sed si iam aliquid in persuadenda bona spe fauore diuino promouimus: sitne malorum prædestinatio sentienda, post ratiocinationem quam præmisimus, beati Augustini assertione pandamus (hic author certissimus) quia diuinarum Scripturarum obseruantissimus scribendo profecit. (De Sancto Augustino. August. de Præd. Sáct. cap. 4.) Vnde culpat quosdam in Libro de Prædestinatione Sanctorum, quod sicut studuissent ipsius libros legere, non etiam curassent cum ipso proficere, & proficienter scripsit, nec tamen suo iudicio ad perfectionem peruenit. Tenebat enim quod etiam suo mirabili de grammatica opere Priscianus intelligit; nihil perfectum ex omni parte in humanis inuentionibus inueniri posse; immò quod noster Apostolus ait, *Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus*, (1. Cor. 13. v. 9.) hoc in exactissimo libro de bono Perseuerantiæ, quem post vel inter libros retractationum edidit, dignatur ingenuè confiteri. (August. de don. pers. c. 12. & 21. De lib. Retract.) In libris autem retractationum, quibus non erubuit publicare in quibuscumque se deprehendit errasse, & censoriâ seueritate damnare, & adhibitâ vbicumque potuit normâ diuinæ auctoritatis, & acumine cautissimæ argumentationis corrigere, eo vsque profecit, vt studiosus quisque singularem eius doctrinam securus haurire debeat, malitiosus non inueniat in ea, quod iustè reprehendat: quis illo pressiùs vitia resecuit, quis ad vir-

tutes potentiùs instigauit, immò vt veriùs eloquar impulit? quis illo fecliciùs quod voluit, persuasit? cúmque sit (vt ait Tullius) minimum de arte loqui, multò maximum ex arte dicere, ex arte loquens perfectè quoties voluit oratorem impleuit. De arte autem præclara adiumenta viam eius aperiens in quarto de doctrina Christiana libro capacibus præstitit. Quis hoc sit sanctior, quis cautior, quis acutior? hic itaque tot diuinis ornatus muneribus non dubitando, non quærendo, non argumentando, sed planè velut professum docendo. Malorum prædestinationem esse insinuat: verba eius posui ex libro quem Enchiridion dixit, Cui in retractatione, cùm vellet supremam imponere, vt aiunt, manum, nihil quod adiiceret, nihil quod detraheret, nihil quod mutaret inuenit. *Hæc sunt magna opera Domini exquisita in omnes voluntates eius*: & tam sapienter exquisita, vt cùm Angelica, & humana creatura peccasset, id est, nō quod ille, sed quod voluit ipsa fecisset, etiam per eandem creaturæ voluntatem, quâ factum est quod creator noluit, impleret ipse quod voluit, benè vtens & malis tanquam summè bonus, ad eorum damnationem, quos iustè prædestinauit ad pœnam, & ad eorum salutem quos benignè prædestinauit ad gloriam.] Et ne hoc illi excidisse arbitreris, ac non pro comperto & certissimo comprobatum, cùm ex multis librorum eius locis, tum ex illius cuius feci paulo ante mentionem qui inscribitur de bono perseuerantiæ, quem ætate maturâ firmóque iudicio exercitatissimus edidit, poterit confirmari: quibus (inquit) non vult subuenire non subuenit, de quibus in sua prædestinatione occultè quidem, sed iustè aliud iudicauit, *Non est enim iniquitas apud Deum.*

[Margin: August. Enchirid. cap. 100. — Ps. 110. v. 2. — August. de dono perseu. cap. 11. — Rom. 9 v. 14.]

33. Huic non dissimilia Sanctus Gregorius Papa, Fulgentius, Isidorúsque senserunt, quorum ego testimonia ponere supersedi, nè diu aliorum scriptis extentus, esset noster labor ingratior. Cuius autem sit momenti Augustinus Cælestino Papa docente discimus, Augustinum (inquit) sanctæ recordationis virum, pro vita sua, atque meritis in nostra communione semper habuimus; nec vnquam hunc sinistræ suspicionis rumor aspersit, quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, vt inter magistros etiam à meis semper decessoribus haberetur. Benè ergò de eo omnes in commune senserunt, vtpotè qui vbique cunctis & amori fuerit & honori.] Verùm ne quod cauendum etiam sæcularibus literis, dum imbueremur cognouimus, amore doctorum, amplecti iudicemur errores eorum, vnde probè idem Augustinus dehortatur in memorato de dono perseuerantiæ libro, his verbis: Quamquam neminem velim sic amplecti omnia mea, vt me sequatur nisi in his in quibus me non errare perspexerit,] ac non potiùs (vnde po-

[Margin: Cælestinus Epistolâ ad Galliarum Episcopos. — August. de dono perseu. cap. 21.]

tissimum quærendum est) vestigare veritatem: procedat Paulus in medium cui audeat resistere nemo, nisi qui in ipso loquenti contradixerit Christo, & detegat hoc tandem suo sermone secretum: *Volens* (inquit) *Deus ostendere iram, & demonstrare potentiam suam, attulit in multa patientia vasa iræ, quæ perfecta sunt in perditionem, vt notas faciat diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in gloriam.*] Ecce vasa iræ perfecta confirmat Doctor Gentium in perditionem. Et certè quantùm ad humanam spectat opinionem pressiùs est dici perfectum aliquid esse, quàm prædestinatum: quantùm enim ad humanorum casuum varietatem, perfectum infectum esse non potest, prædestinatum autem mutari aliquando potest: quantum autem ad Dei pertinet continentem omnia majestatem, idem illi & perfectum est, quia *Fecit quæ futura sunt*, & prædestinatum quia immutabili veritate complendum; iram verò illam appellat, quâ reprobi puniuntur, quæ talibus verbis in Euangelio comminatur: *Qui incredulus est Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum*; hanc vt euitaret orabat Propheta *Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.* Sed fortè nec ex hoc loco diuersa sentientium sopitur intentio, quia pleraque exemplaria non vasa iræ perfecta in perditionem habent, sed vasa iræ apta in interitum: quasi verò propterea non possint vasa iræ prædestinari in perditionem, quòd apta sint in interitum.

Ro. 9. v. 22.

Isa. 45. v. 11.

Ioan. 3. v. 36.

Psal. 6. v. 2.

Rom. 9. v. 22.

34. Accedat ergò Dominus Iesus, & nodum quæstionis ipse dissoluat. Denique ipse dicit in Euangelio, *Vobis datum est nosse mysterium regni cælorum, illis autem non est datum: Vobis datum est*, Discipulis loquitur, *illis autem non est datum*, hoc est de vndequaque confluentibus turbis. Si benè docentem capio, eos *quibus datum est* misericordiâ colligit, *quibus non est datum* iudicio repellit, hoc est non adiuuando relinquit. Prædestinati sunt autem electi, quibus datum est, quorum certus est numerus, neque enim Deus prædestinaret eos, quorum summam nesciret. Igitur cùm ad eorum numerum aspirare non possunt reprobi, quia vt saluentur non est eis datum, quis possit ostendere, quis audeat affirmare, vt damnentur non esse prædestinatum, quibus præfixum est non esse subueniendum? Item in Euangelio immutabili sententiâ præscribitur, *Qui non credit iam iudicatus est.* Ad quid arbitraris nisi ad puniendum? Cur quæso? nisi quia in Adam suâ sponte peccante peccauit, nec hunc Dei gratia liberauit. An & inde cumulum sibi damnationis consciuit, quod in infidelitate permanere delegit? ita verò est; sed cur credere noluit: quia (vt scriptum est) *non omnium est fides*: at cur non sit fides omnium certus est limes, quem nisi impius excedere nullus audeat: quia

Luc. 8. v. 10.

Ioan. 3. v. 18.

2 Thess. 3. v. 2.

illis

illis non est datum: siquidem cur eis non sit datum, illius est solius consilij, cuius quamquam subinde sit occultum, numquam tamen est iniustum iudicium. Hanc seueritatem verisimile est illam
Eccl. 7. v. 14. quoque sonare sententiam. *Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere, quem ille despexerit:* Quòd scilicet vas iræ aptum in interitum, vel perfectum in perditionem malus obstinatè in malo
Prou. 26. v. 11. 21. & 2. v. 22. semper hæreat, & si videatur ad tempus correctionem simulare, sicut canis ad vomitum, sic ipse ad peccatum consciscendo sibi mortem recurrat.

35. In eadem sententia studiosi, qui cultu orationis plurimùm delectantur, recognoscant licet non eloquentiæ nitorem solùm, sed etiam clausulam numerosè cadentem. Iam ergò cùm res in tuto sit, ponamus verborum controuersias, nè puerili animositate, contra inuicem pro inani victoriæ iactantia litigantes corripiamur ab
2. Tim. 2. v. 14. Apostolo dicente, *noli verbis contendere, ad nihil enim vtile, nisi ad subuersionem audientium.* Nam cùm sit nobis vnus magister cœlestis, qui est verus, & veritas, vnde accipitur, & quò referenda est omnis veritas: cur pro nostris inuentis dimicemus? *Vt ad ipsum dicamus omnes*, quod nostrum non sit commentum, sed illius documentum, pacificè atque humiliter, quid sit rectissimum requiramus. Si qui tantis mouentur auctoritatibus, séque non nostrâ assertione, verùm perspicuâ superatos intelligunt veritate, non dedignentur suam mutare sententiam: quia non tam erubescendum est homini errasse, quàm cognitum errorem nolle vitare, quod vtiliter amplissimus orator Tullius suo proposito subtiliter monstrat exemplo. Si temerè aliquid alicuius prætcriisse, aut non satis eleganter secuti videbimur, docti ab aliquo facilè, & libenter sententiam commutabimus. Non enim parùm cognouisse, sed in parum cognito stultè, & diu perseuerasse, turpe est; Propterea quod alterum communi omnium infirmitati; alterum singulari vniuscuiusque vitio est attributum.

QVÆSTIO TERTIA.

DE REDEMPTIONE SANGVINIS CHRISTI.

36. QVÆSTIONIBVS duabus, hoc est, de libero arbitrio, & Prædestinatione non vt voluimus, sed vt valuimus pertractatis, ad tertiam, scilicet de redemptione, quanta sit Sanguinis Christi, quæ est vltima, veniamus. Et vnde meliùs considerandi capiemus exordium, quàm ab eius verbis, qui quod postea sicut homo impleuit, anteà sicut Deus prædixit. Sunt hinc eius

hæc verba. *Si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum*: In Ioan. hac exaltatione, quàm se humiliando, vt nos exaltaremur perpessus est, *Sanguis ille pro multis effusus est in remissionem peccatorum.* Sic enim idem *Iesus*, hoc est nostrâ linguâ Saluator, *saluum fecit populum suum à peccatis eorum*: Denique non aliquam solam Gentem elegit, quam singulari priuilegio totam saluaret, sed vt non suo merito, verùm forsitan commendandæ dignitatis Pontificalis gratiâ Caïphas prophetauit. *Mortuus est Iesus non tantùm pro Iudæorum Gente*, vnde genus ducebat, *sed vt Filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in vnum*; Non quòd adhuc essent Filij Dei, sed quòd inter congregandum facti sunt Filij Dei, cùm vnitati fidei accesserunt.

12. v. 32. Matth. 26. v. 28. Matth. 1. v. 21. Ioan. 11. v. 49. v. 52.

37. Non incongruenter igitur, sicut prædixit, *ad se omnia traxit*, qui ex omni genere hominum elegit, quoscunque saluare decreuit; qui multi dicti sunt, quia plures vbique saluantur, omnes autem: quia ex omni genere hominum colliguntur. Pro his fusum esse Sanguinem Dei, quia *Verbum caro factum est*, hoc est Deus homo factus, à parte totum significante Scripturâ, sicut alibi. *Videbit omnis caro salutare Dei*, hoc est omnis homo: Et quia Deus dum integram naturam nostram assumpsit, suam incorruptam certè retinuit, vniuersalis confitetur Ecclesia per totum orbem terræ diffusa, quæ necessitate constringitur in accepta significatione manendi, sic Apostolo exhortante: *Empti enim estis pretio magno, glorificate & portate Deum in corpore vestro.* Itémque se annumerato de omnibus dicit, idem Apostolus, *proprio filio* (haud dubium, quin Deus) *non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Item de his omnibus in Epistola quæ inscribitur ad Hebræos: Videmus Iesum propter passionem mortis, gloria, & honore coronatum, *vt gratia Dei pro omnibus gustarit mortem.* Et aperiens qui sint illi omnes, mox intulit: *Decebat enim eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consummare*: Decebat quippè Deum Patrem propter quem omnia, hoc est cuius bonitate sunt omnia, & per quem omnia, quia ab illo coæternus ei ortus est filius, per quem facta sunt omnia (*omnia enim in sapientia fecisti*, (dicit sacer psalmus) qui, hoc est Pater multos filios in gloriam adduxerat, cùm scilicet *nemo venisset ad filium, nisi quem Pater ipse traxisset*, Auctorem salutis eorum, hoc est auctorem saluatorum, per passionem consummare, vt de quo dicitur, *quæ cœpit Iesus facere & docere*, quod docendum in mundo ipse docuerat, primus impleret, hoc est, *maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis, & ita eum per passionem consummaret Pater*, id est, consummatum perfectúmque ostenderet,

Ioan. 12. v. 32. Ioan. 1. v. 14. Luc. 3. v. 6. 1. Cor. 6. v. 20. Rom. 8 v. 32. Hebr. 2. v. 9. v. 10. Ps. 103. v. 24. Ioan. 6 v. 44. Actu. 1. v. 1. Ioan. 15. v. 13.

cùm quod ipse benè docuisset, non solùm implere, quanquam arduum, non recusasset, verùm etiam suo exemplo cæteros excitasset. Intuendum quod quos dicit *omnes* in eo quòd paulò antè posuit,
Heb. 2. v. 9. *Qualiter gratia Dei pro omnibus gustauerit mortem*, eosdem paulò post nuncupat *Multos*, inferens, *qui multos filios in gloriam*
v. 10. *adduxerat*.

38. Hæc diuinorum eloquiorum auctoritas intelligenter expensa, pro omnibus Dei Filium gustasse mortem, sic accipi posse insinuat, quemadmodum
1. Tim. 2. v. 4. *Deum velle omnes fieri saluos*: vt enim *Saluos fieri vult omnes*, quicunque saluantur; ita redimit omnes quicunque redimuntur: non autem saluantur omnes; nec verò rediumntur. Non itaque vult saluari aut redimi alios omnes, nisi qui redimuntur atque saluantur. In hoc sensu beatus Augustinus inuenitur in libro cuius iam suprà meminimus, qui Enchiridion dicitur, locus hic est. Hæc quę in Sanctis Angelis & Virtutibus dicitur Ecclesia, tunc nobis sicut est innotescit, cùm ei conjuncti fuerimus in finem, ad simul habendam beatitudinem sempiternam. Ista verò quæ ab illa peregrinatur in terris, eò nobis notior est, quòd in illa sumus, & quia hominum est, quod & nos sumus, hæc Sanguine mediatoris nullum habentis peccatum, ab omni est redempta peccato. Eius vox est, *Si Deus pro nobis quis contra nos*, « August. Enchirid. cap. 61.
Rom. 8 v. 31. & 32. *qui Filio proprio non pepercit; Sed pro nobis omnibus tradidit eum*] «
In Ecclesia quæ Sanguine mediatoris nullum habentis peccatum, ab omni est redempta peccato, intelligit esse omnes qui Apostolico testimonio comprehenduntur, quod est *Pro nobis omnibus tradidit illum*.

59. Curiosos tamen, diuinorum eloquiorum non fugiat probabiliter dici posse, mortuum pro omnibus Christum, qui eius fidei Sacramenta siue seruaturi, siue non seruaturi suscipiunt. Pro seruaturis quidem nulli potest esse ambiguum. Pro non seruaturis autem Apostolus idoneus auctor est illo testimonio: *Peribit in tua*
1. Cor. 8. v. 11. *scientia frater, propter quem Christus mortuus est*: nec mirum cùm
Iac. 2. v. 20. & 26 *Fides sine operibus otiosa sit*: &, *Multi vocati, pauci verò* docean-
Matth. 20. v. 16 tur *electi*. Verùm hoc quidam velut blasphemum vehementer execrantur, & damnant: quod derogetur plurimùm redemptori, nisi generaliter omnes homines redemerit. Nos autem saluâ fide, hoc est * ita causam in medio relinquamus vt si quilibet eundem Sanguinem redemptoris, prodesse aliquid etiam perditis valeant demonstrare, non solùm resistamus nihil, verùm etiam libenter in eorum sententiam transeamus, nam si sol cæcos non illuminet, tamen fouet, cur non potentior sol tametsi non saluat suo merito excæcatos atque damnatos, tanti pretij merito puniat mitiùs: Si tamen hoc admittat consilij eius beneuolentia, cui canitur: *Suauis*

* al. *quòd suo Sang. Deus redemerit omnesquos volüerit, & nulli sint redempti nisi redemerit.*

Dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius. Ps. 144. v. 9.

40. Sed huic opinioni videtur Apostolus refragari vbi ait: *Ego Paulus dico vobis, quia si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit*: Gal. 5. v. 2. Nam si Christus nihil proderit baptizatis, qui etiam Spiritum Sanctum acceperint; sicut idem Apostolus declarat his verbis; *Ex operibus legis Spiritum accepistis, an ex auditu fidei*, Gal. 3. v. 2. si (inquam) nihil proderit Christus talibus Baptizatis à fide resilientibus, quemadmodum proderit aliquid baptizatis, & relapsis in crimina non correctis, & quibusque in infidelitate defunctis? Verùm ne me irridendum & respuendum pronuncient, quibus placet omnes siue bonos siue malos indifferenter à Christo redemptos, ponam vnum, quod cùm eis faciat testimonium, & eos omnes vt opinor in gratiam reduxero. Ioannes Constantinopolitanus doctrinâ & sanctitate iuxtà insignis Episcopus. (Ioannes Chrisost. in Epistola ad Hebræos Homil. 4.) *Vt gratia Dei pro omnibus gustauerit mortem*, Heb. 2. v. 9. quod suprà iam posui, sic exposuit, qualiter gratia Dei pro omnibus gustauerit mortem non pro fidelibus tantùm, sed pro mundo vniuerso, & ipse quidem pro omnibus mortuus est. Quid autem si non omnes credant, id quod suum erat impleuit.]

41. Eligat sanè superioribus acutè consideratis vnusquisque, quod optimum ei Deus occultâ miseratione suggesserit, aut magistra eius Scriptura manifestâ ratione protulerit. Hæc habui, quæ de tribus non spernendis quæstionibus dicerem, ac vtinam tam proficuè, quàm prolixè, quæ si cognoscere non fastidierint studiosi, quanquam approbare non possint obtrusam, incultámque meam disputationem, tamen quando volentibus, quod vtile putaui beneuolè cognoscendum exposui, non improbabunt credo talem scilicet volentem prodesse deuotionem. Explicit.

Deo gratias.

B. LVPI ABBATIS

APVD FERRARIAM MONASTERIVM
Ordinis Sancti Benedicti.

EPISTOLA SEV LIBELLVS, AD REGEM KAROLVM CALVVM.

Domino Glorioso Regi Carolo Sincerè fidelis Lupus.

DVDVM in vrbe Biturigum quæsistis de Prædestinatione & libero arbitrio, ac redemptione Sanguinis Christi quid sentirem, & ego quæ in diuinis literis didiceram, & in maximis Auctoribus inueneram vestræ maiestati strictim aperui: Et quoniam aliter videtur quibusdam qui me putant de Deo non piè fideliterque sentire, ipso Deo (cui ab intelligibili ætate plurimum confisus sum) sensum & stylum meum regente memoratas quæstiones, *quas audacter multi ventilant, intelligenter pauci capiunt*, breuiter, veraciter, perspicuéque dissoluam: Neque enim longâ disputatione vos tenere debeo, aut in aliquo fallere, aut obscuritatibus retardare, cùm vestras occupationes in disponenda republica non ignorem, vobísque post Deum fidem debeam singularem.

Eccl. 7. v. 30. DEVS *Adam rectum condidit*, vt sancta Scriptura docet, & originaliter in eo nos omnes rectos creauit: Hic parens humani generis rectitudinem deserens naturalem, nullo cogente peccauit, tam granditer, vt & seipsum perderet, & in se omnes vtroque sexu natos condemnaret. Deus ergò fecit excellenter bonam hominis naturam, sed eandem ipse homo vitiauit miserabiliter per spontaneam culpam: Denique fuit Adam, vt ait beatus Ambrosius, " & in eo fuimus omnes, periit Adam & in illo omnes perierunt.] " Laudemus igitur Dei opificium, & cognoscamus culpæ nostræ nihil aliud deberi, nihil supplicium; sed Deus cui præterita, præsentia

DE PRÆDESTINATIONE.

AMBROS. de fide resurr. in principio & apud Aug.

Exod. 3 v. 14.

oper. imperf. lib. 1. num. 45. & 46.

& futura æquè præsto sunt: ipse est enim qui est, nec scientiæ illius accedit aliquid, aut decedit: cùm sciret in Adam massam totius humani generis peccato corrumpendam, non abstinuit ab eâ bonum suæ creationis, benè vsurus etiam malis, & ante constitutionem mundi elegit ex ea, quos à debitâ pœnâ per gratiam liberaret, vt ait Apostolus; *Sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem*; cæteros autem, quibus non hanc gratiam misericordiâ impendit, in damnatione, quam ipsi peccando meruerant, iusto iudicio dereliquit, & hoc modo (vt docet Apostolus) *Cuius vult miseretur, & quem vult indurat*: *Miseretur* eorum quos assumit per gratiam, *indurat* illos, quos per eandem gratiam non emollit: sed quamuis occulto, iusto tamen iudicio derelinquit: hi ergò quorum miseretur prædestinati sunt ad gloriam, secundùm illud Apostoli: *Quos præsciuit & prædestinauit*, & appellantur, *Vasa in honorem*, ij Deo debent totum quod sunt, & quod habent: siquidem eius bonitate facti sunt cùm non essent, eius benignitate saluati sunt, cùm perditi essent: illi verò quos *indurat*, hoc est non emollit, qui in dânatione relinquuntur, quâ originaliter vel actualiter meruerunt, dicuntur, *Vasa in contumeliam, perfecta* vel apta *in interitum*: hi quod creantur Dei donum est, quod puniuntur malum ipsorum: hos beatus Augustinus in multis libris, & in eo quem fecit vltimum non dubitat dicere prædestinatos ad pœnam, non intelligens fatalem periturorum necessitatem, sed immutabilem relictorum desertionem: legebat enim de Deo: *Si concluserit hominem, nullus est qui aperiat*: itémque, *Considera opera Dei: Quod nemo possit corrigere, quem ille despexerit*, illud etiam, *Dimisi eos secundùm desideria cordis eorum, ibunt in adinuentionibus suis*: Et vt opinor dirigebat eum in hunc sensum illud maximè testimonium de Deo, *Qui fecit quæ futura sunt*. Cui & dicitur, *Reddes vnicuique secundùm opera sua*: quod nimirùm facturus est omnibus, nisi quos fecerit beatos remittendo iniquitates eorum, & tegendo peccata: qui gratiam ipsius Dei summis efferentes præconiis dicere possunt: *Non secundùm peccata nostra fecit nobis, neque secundùm iniquitates nostras retribuit nobis*. Consentiunt Augustino verbis aliis Hieronymus & Gregorius: eodem autem verbo Beda & Isidorus: quod ex ipsis auctoribus, si vestræ placuerit celsitudini facilè potero demonstrare.

Eph. 1. v. 4. — Rom. 9 v. 18. — Rom. 8 v. 29. — Rom. 9 v. 21. — v. 22. — Iob 12. v. 14. — Eccl. 7. v. 14. — Ps. 80. v. 13. — Isa. 45. v. 11. — Rom. 2 v. 6. — Ps. 102. v. 10.

August. Enchir. ca. 100. De Ciuit. Dei l. 15. c. 1. l. 21. c. 24. & l. 22. c. 24. De Perfect. iust. cap. 13. De peccat. merit. 2. ca. 17. Epist. 61 De anima & eius orig. lib. 4 c. 11. In Eptateuc. 7. quæst. 49. De dono pers. c. 15. In Ioan. Tract. 14. 43. 45. 48. 95. 100. & 111. Oper. imperf. lib. 3. aut 4. qui nô extant.

DE LIBERO ARBITRIO.

Liberum sanè Arbitrium in bono quod contempsit primus homo peccans perdidit, in malo autem quod elegit retinuit: quemadmodum verò si velit quis vel subtrahendo sibi cibum se potest perimere, peremptum autem non potest viuificare: ita potuit homo voluntate delinquens vsum in bono liberi arbitrij perdere, sed id, etiamsi velit, non potest suis viribus resumere: non erit igitur

in bono liberum illi arbitrium, nisi fuerit diuinâ gratiâ liberatum:
Matth. *Dominus Iesus qui sciebat*, vt scriptum est, *quid esset in homine*, id
12. v. 15. salubriter aperiens: *Sine me* (inquit) *nihil potestis facere*, nihil
Ioan. 15 scilicet boni: nam ipse mali auctor & cooperator esse non potest,
v. 5. qui (vt ait Ioannes Baptista) *Agnus Dei est, qui tollit peccata*
Ioan. 1. v. 29. *mundi*, & quæ scilicet facta sunt, & ne fiant. Item alibi Dominus, — Cyprianus testim. ad
Ioan. 8. *Si vos filius liberauerit, tunc verè liberi eritis*. Sanctus Cyprianus „ Quirin. 3.
v. 36. Martyr gloriosissimus & Doctor suauissimus, benè expendens ver- „ cap. 4.
1. Cor. 4 ba Apostoli: *Quid habes quod non accepisti? si autẽ accepisti, quid glo-* „
v. 7. *riaris quasi non acceperis?* statuit in nullo gloriandum, quando no-
L X X. strũ nihil sit.] Vnde bona quoque *Voluntas præparatur à Domino*, vt
Prou. 8. v. 35. memorat⁹ Apostolus docet. *Deus est qui operatur in vobis & velle,*
Phil. 2. v. 13. *& opus bonæ voluntatis*, propter quod subiungit, *& perficere pro bona voluntate*. Ipsam etiam bonam cogitationem à Deo nobis
2. Cor. 3 esse Doctor Gentium manifestans, *Non quod sufficientes sumus*,
v. 5. inquit, *cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est*. Dei gratia nos præuenit, propter quod scriptum est:
Psal. 58 *Deus meus misericordia eius præueniet me*, vt bona velimus & in-
v. 11. choëmus: Dei gratia nos subsequitur, vt scriptum est, *Et miseri-*
Psal. 22 v. 6. *cordia tua subsequetur me*, ne frustrà velimus & cœperimus. Hæc principaliter Dei sunt, vt præmissis testimonis claruit, & consequenter nostra, quia voluntate à nobis fiunt, & scriptum est: *Do-*
Isa. 26. *mine pacem da nobis: omnia enim opera nostra operatus es nobis*.
v. 12. Reatus quidem peccati in baptismate soluitur, sed conflictus eius propter exercendam fidem seruatur: ita vt adiutorio Dei semper & comprimendis vitiis & obtinendis virtutibus egeamus. Hoc & vnusquisque Deo piè militans in semetipso sentit, & Apostolus iam Christi Sacramentum consecutus, sic humiliter confitetur:
Rom. 7 *Condelector legi Dei secundùm interiorem hominem: video autem*
v. 22. *aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, captiuum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis*. De Libero Arbitrio concorditer ita senserunt quicunque mentem diuinorum eloquiorum probabiliter perceperunt.

Postremò quos redemerit Dominus Sanguine suo Euangelicâ — DE MORTE CHRISTI.
Matth. lectione colligitur apud Mathæum, *Bibite* (inquit Dominus)
26. v. 27 & 28. *ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum:* Apud Marcum, *Hic*
Marc. 14. v. 24 *est Sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis effundetur*: Apud
Luc. 22. Lucam verò, *Hic est Calix nouum Testamentum in Sanguine meo,*
v. 20. *qui pro vobis fundetur*: Duo ergò Euangelistæ ponunt pro multis, vnus pro vobis: quia & Discipuli multis annumerantur: nullus
Math pro omnibus. Et ne id ego temerè scrutatus existimer, Sanctus — Hierony. in Math. ca. 20. v. 28.
20. v. 28 Hieronymus explanans locum Euangelij: *Sicut Filius hominis non venit ministrari: sed ministrare, & dare animam suam redem-*

» *ptionem pro multis*: quando (inquit) formam serui accepit, vt prò
» mundo Sanguinem funderet: & non dixit dare animam suam rede-
» mptionem pro omnibus: sed *pro multis*, id est pro his, qui credere
» voluerint.] Quâ expositione iuxta fidem Catholicam docuit solos fideles esse intelligendos, siue in gratia permansuros, siue ab ea suo vitio recessuros. Item beatus Augustinus aperiens populo

August. in Ioan. tract. 48.

» sententiam Euangelij: *Vos non creditis, quia non estis ex ouibus* Ioan. 10 v. 26.
» *meis*, quomodo ait: istis dixit, *Non estis ex ouibus meis*, quia vide-
» bat eos ad sempiternum interitum prædestinatos; non ad vitam
» æternam sui Sanguinis pretio comparatos.]

His tam claris luminibus doctrinam suam Euangelico sensu roborantibus qui audeant contradicere? nisi qui non erubescunt sine luminibus apparere: vt pace tamen & reuerentiâ tanti viri dictum sit, hunc intellectum Euangelico fonte manãtem non videns Ioannes Constantinopolitanus Episcopus, cùm exponeret illud Apostoli, *Qualiter gratia Dei pro omnibus gustauerit mortem*: non pro fide- Hebr. 2 v. 9.

Ioannes Chrysost. ad Hebr. Hom. 4.

„ libus tantùm, inquit, sed pro mundo vniuerso: & ipse quidem pro
„ omnibus mortuus est: quid autem si non omnes credunt? ille quod
„ suum erat impleuit.] Verùm cur hoc senserit nullo diuino testimonio comprobauit. Quòd si quis excellentiæ culminis vestri ostendit aut ostenderit Faustum quendam de his longè diuersa scribentem: ne acquieueritis erranti: quoniam doctus Papa Gelasius cum septuaginta Episcopis viris eruditissimus, qui scriptores essent vel non essent recipiendi statuens, post commendationem Augustini, & singulares laudes Hieronymi, memorati Fausti scripta his verbis exauctorauit: Opuscula Fausti Regensis Apocrypha.

De Fausto.

Cõc. Rom. 70. Episc. Can Sãctę Rom. Eccl. Dist. 15.

Hanc fidem quam expressi in supradictis quæstionibus, tenuerũt Ecclesiæ Catholicę inuictissimi defensores: hanc ego minimus omnium custodio: hanc volentibus absque inuidia ostendo, nolentib⁹ meæ mediocritatis conscius non ingero: nec vt quidam suspicari se simulant inaniter hoc est vanæ gloriæ studio cupio innotescere. Cùm terreat me plurimùm illa de Scribis & Pharisæis Domini sententia: *Omnia opera sua faciunt, vt videantur ab hominibus*: & de Mat. 23 v. 5.
Hypocritis: *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam*: sed asserẽdæ veritatis intuitu, quòd in diuinis auctoritatibus, earúmq; sensũ Math. 6. v. 2.
sequentibus præcellentissimis auctoribus, (Deo inspirante) deprehendi quærentibus absque contentione manifesto.

Vestræ igitur opinatissimæ prudentiæ si iam satisfactum est, gaudeo: sin autem vel nunc, vel cùm Deus noster optatam vobis quietem contulerit, propter alia etiam negotia Ecclesiastica euocatis ad conuentum doctioribus, quibus quid rectè, perperámne sentiam subtilior plurium tractatus poterit inuenire.

Sic Deus vos opto & oro diu, fœliciterque faciat regnare, vt secum vos in æternum regnare concedat.

COLLECTANEVM

BEATI LVPI

ABBATIS FERRARIENSIS

ORDINIS SANCTI BENEDICTI.

De Tribus Quæſtionibus hoc eſt

De Prædeſtinatione.

De Libero Arbitrio.

De Sanguine Chriſti.

Quomodo pro omnibus effuſus ſit.

COLLECTANEVM LVPI ABBATIS FERRARIENSIS.

De Tribus Quæſtionibus.

Incipit Fœliciter.

MVLTIS laudabiliter ſtudioſis deſiderantibus cognoſcere ipſis auctorum verbis, quem exitum habeant quæſtiones de prædeſtinatione, ac libero arbitrio, nec non de Redemptione Sanguinis Christi fideliter morem geſſi, vt & piè quærentium eruditio (largiente Dei gratiâ) capiat incrementum & diuerſa ſentientium contradictio mitigetur: nec aſpernabitur beniuolus & prudens Lector, ſi deferam per quos profeci, & proficio Doctores, vel ſi eorum aſſignatis obſcurioribus ſententiis aliquid lucis infundam, cùm eorum honoris mecum habere debeat conſiderationem & facillimè poſſit aduertere, non oſtentationis vanitate, ſed oſtendendæ veritatis voto me deprehenſa monſtrare. Iam itaque narratio propoſitum exequatur.

Celeſtini ad Galliarũ Epiſcopos cap. 2.

Celeſtinus Papa beatum Auguſtinum his verbis commendat, Auguſtinum ſanctæ recordationis virum pro vita ſua atque meritis in noſtra communione ſemper habuimus, nec vnquam hunc ſiniſtræ ſuſpicionis ſaltem rumor aſperſit, quem tantæ ſcientiæ olim fuiſſe meminimus, vt inter magiſtros optimos etiam à meis deceſſoribus haberetur: benè ergò de eo omnes in commune ſenſerunt, vt potè qui vbique cunctis & amori fuerit & honori.] Hic clariſſimus Doctor ſedis Apoſtolicæ tanto præconio laudatus in libro ad Laurentium de fide, ſpe, & charitate, quem iam Epiſcopus & ſenex edidit prædeſtinatos bonos & malos ita inſinuat.

QVÆSTIO PRIMA.

DE PRÆDESTINATIONE.

August. Enchirid. cap. 100. I.

Ps. 110. v. 2. *HÆC sunt*, inquit, *magna opera Domini exquisita in omnes voluntates eius*, & tam sapienter exquisita, vt cum Angelica & humana creatura peccasset, id est non quod ille, sed quod voluit ipsa fecisset, etiam per eandem creaturæ voluntatem, quâ factum est, quod creator noluit, impleret ipse quod voluit: Benè vtens & malis tanquam summè bonus, ad eorum damnationem quos iustè prædestinauit ad pœnam, & ad eorum salutem quos benignè prædestinauit ad gloriam.]

Idem de Ciuit. Dei lib. vlt. c. 24. Idem in vltimo de Ciuitate Dei libro, quem iam Episcopus composuit: Hæc (inquit) omnia miserorum sunt damnatorúmque solatia, non præmia beatorum: quæ igitur illa sunt, si tot & talia ac tanta sunt ista? quid dabit eis quos prædestinauit ad vitam, qui hæc dedit etiam eis, quos prædestinauit ad mortem.]

Idem lib. 21. cap. 24. In penultimo autem eiusdem tam elaborati & mirandi operis libro sic docuerat. Hæc causa, quâ fit nunc vt Ecclesia non oret pro malis Angelis, quos suos nouit esse inimicos, eadem ipsa causa est, quâ fiet, vt in illo tunc iudicio etiam pro hominibus æterno igni cruciandis quamuis perfectâ sit sanctitate, non oret: nunc enim propterea pro eis orat, quos in genere humano habet inimicos, quia tempus est pœnitentiæ fructuosæ. Nam quid maximè pro eis orat: nisi *Vt det illis Deus* (sicut dicit Apostolus) 2. Tim. 2. v. 25. v. 26. *pœnitentiam, & resipiscant à diaboli laqueis, à quo captiui tenentur secundùm ipsius voluntatem*: denique si de aliquibus ita certa esset, vt qui sunt illi etiam nosset, qui licet adhuc in hac vita sint constituti, tamen prædestinati sunt in æternum ignem ire cum diabolo, tam pro eis non oraret, quam nec pro ipso. Sed quia de nullo certa est, orat pro omnibus dumtaxat hominibus inimicis suis in hoc corpore constitutis, nec tamen pro omnibus exauditur. Pro his enim solis exauditur, qui etsi aduersantur Ecclesiæ, ita sunt tamen prædestinati, vt pro eis exaudiatur Ecclesia, & filij efficiantur Ecclesiæ: si qui autem vsque ad mortem habebunt cor impœnitens, nec ex inimicis conuertentur in filios: nunquid iam pro eis, id est, pro talium defunctorum spiritibus orat Ecclesia? non: cur ita? nisi quia in parte iam diaboli computantur, qui cùm essent in corpore, non sunt translati ad Christum: eadem itaque causa est, cur non oretur tunc pro hominibus æterno igne punien-

» dis, quæ causa est vt neque nunc, neque tunc oretur pro Angelis » malis; quæ itidem causa est, vt quamuis pro hominibus, tamen » iam nec nunc oretur pro infidelibus, impiisque defunctis: nec » pro defunctis quibusdam, vel ipsius Ecclesiæ, vel quorundam pio- » rum exauditur oratio, sed pro his quorum in Christo regenerato- » rum, nec vsque adeò vita in corpore malè gesta est, vt tali mise- » ricordiâ iudicentur digni non esse: nec vsque adeò benè, vt talem » misericordiam reperiantur necessariam non habere.]

d. lib. 2. de peccat. me rit. cap. 17. » Item in secundo ad Marcellinum libro malos prædestinatos » iam Episcopus ita scribit. Vt innotescat (inquit) quod latebat, » & suaue fiat quod non delectabat, gratia Dei est, quæ hominum » adiuuat voluntates, quâ vt non adiuuentur in ipsis itidem causa » est, non in Deo, siue damnandi prædestinati sunt propter iniqui- » tatem superbiæ, siue contra ipsam suam superbiam iudicandi & » erudiendi, si filij sint misericordiæ.]

Id de dono perseuer. cap. 11. » Item malos prædestinatos in libro de bono perseuerantiæ, quem » inter vel post libros retractationum edidit, sic sentit: quibus non » vult subuenire non subuenit: de quibus in sua prædestinatione » occultè quidem, sed iustè aliud iudicauit, *Non est enim iniquitas* Rom. 9 » *apud Deum.*] v. 14.

Ibid. ca. 18. » In eodem libro nomine præscientiæ significari prædestinatio- » nem Apostolico testimonio confirmauit, *Non repulit* (inquit) Ro. 11. » *Deus plebem suam, quam præsciuit*: hîc quod ait præsciuit non v. 2. Ibid. ca. 17. » rectè intelligitur, nisi prædestinauit, quid autem sit prædestina- » re in superioribus eiusdem libri taliter definierat, quod fideli est » memoriâ continendum, *Sine pœnitentia*, inquit, *sunt dona & vo-* Ro. 11. » *catio Dei*: Namque in sua quæ falli mutarique non potest præ- v. 29. » scientia, opera sua futura disponere, id omnino, nec aliud quic- » quam est prædestinare.]

» De vtrorumque prædestinatione hoc est bonorum & malorum Aug. de Euág. Ioa. tract. 111. » non dubitauit palàm in populo prædicare. Quia *Dilexisti* (in- Ioa. 17. » quit) *me ante mundi constitutionem*: in illo enim dilexit & nos an- v. 24. » te constitutionem mundi, & tunc prædestinauit quid in fine fa- » cturus est mundi. *Pater*, inquit, *iuste, mundus te non cognouit*, » quia iustus es, ideo te non cognouit mundus; quippè ille dam- Ioa. 17. » nationi prædestinatus merito non cognouit: mundus verò quem v. 25. » per Christum reconciliauit sibi non merito sed gratiâ cogno- » uit.]

Ex operis imperf. l. 3. aut 4. qui non extant. In opere autem quod vt Prosper testis est vltimum contra Iuliani libros inter impetum VVandalorum, in ipso dierum suorum fine composuit, gloriosè in defensione Christianæ gratię perseuerans » sic loquitur. Quid te adiuuat quod eos mihi obiecisti, quos expe- Mat. 5. » ctat Dei patientia per pœnitentiam corrigendos; & ideo *super* v. 45.

illos oriri solem suum facit & pluit, cùm ego tibi hædos ſiniſtræ
partis obiecerim, quos vſque in finem ſine pœnitentia victuros
in impietate & ſceleribus ſuis, ac per hoc æterno ſupplicio pu-
niendos ignorare non poteſt præſcius omnium futurorum, nec ab
eis abſtinet bonum creationis ſuæ, quibus nec naſci expediret, nec
bonum nutritionis, & viuificationis ſuæ, quantùm ei placuerit
diuturnæ, quibus mori quantociùs expediret: inter quos ſunt
certè plurimi, qui ſi ex hac vita abriperentur infantes ſecundùm
falſam veſtram hæreſim pœnitùs ab omni, ſecundùm autem Ca-
tholicam fidem â damnatione grauiſſima tollerentur: quid dein-
inde illud eſt: quod in his ſiniſtræ partis hædis in Dei præſcientia
quæ falli non poteſt, *igni perpetuo deſtinatis*, multi ſunt qui la-
uacro regenerationis abluti, poſteà vel Apoſtaſiâ pereunt, vel
tam facinoroſè flagitioſéque viuunt, vt eidem ſiniſtræ ſine dubio
Sap. 4. v.11. deputentur. Nec rapiuntur ſicut quidam, *Ne malitia mutet in-
tellectum eorum*, nec vt hoc eis Deus tam magnum beneficium non
Rom. 2. v. 11. conferat fatali neceſſitate prohibetur: neque vt aliis conferat, per-
ſonarum acceptione mutatur.] Hæc de prædeſtinatione Sanctus
Auguſtinus.

Sed ne forrè quis audiens malos prædeſtinatos, arbitretur Deum
auctorem perditionis eorum: ſicut eſt auctor ſalutis eorum, quos
prædeſtinauit ad gloriam: conſideret quòd idem Deus Adam re-
Eccl.7. v.30. ctum fecit, & in eo originaliter rectos nos omnes cōdidit: fuit enim
Adam (vt ait B. Ambroſius) & in eo fuimus omnes: periit Adā, & in
Ambroſ. de fide reſur. in princip. & apud Auguſt. oper. imperf. l.1. num. 45. & 46. illo omnes perierunt.] Cùm itaque omnes recti eſſemus in Adam,
illo abſq; vlla neceſſitate peccante, ſine dubio corrupti ſumus pec-
Rom.9 v. 21. cato & diuino dānati iudicio: ex hac totius generis humani maſſa
merito damnata, cùm fiunt vaſa in honorem, hoc eſt cùm formātur
electi, exuberat Dei miſericordia, & ſolâ eius gratiâ corrupta
ſaluatur natura. Ergò & quòd creantur, & quod ſaluantur Dei
eſt: quorum alterum opificio, alterum eius beneficio deputatur.
v.22. Cùm verò ex eadem maſſa fiunt vaſa in contumeliam, hoc eſt non
ſaluandi producuntur, nihil mirum videri debet, quia ſpontanei
peccati merito damnata eſt maſſa, vnde creantur: quòd ergò credā-
tur Dei eſt, quòd damnantur ipſorum: & quis neſciat creationē cu-
iuſlibet rei, nedum hominis bonam eſſe? ſponte verò commiſſæ
culpæ vltionem iuſtam exiſtere. Cùm itaque bonos prædeſtina-
tos audimus creantem Deum, & ex merito damnatâ maſſâ eos ſuâ
gratiâ liberantem intueamur: cùm verò malos prædeſtinatos, item
creantem eos Deum, & in merito damnatâ maſſâ iudicio relin-
quentem conſideremus. Et ſic in vtriſque creationis bonum ſem-
per nobis conſtabit, & vel in aſſumptis miſericordia, vel in reli-
ctis iuſtitia eminebit. Neque enim Deus quos condidit, in per-

ditionem impellit, sed quos non liberat à perditione per gratiam, relinquit in perditione, quam vel nascendo, vel posteà viuendo meruerunt per occultam, nec tamen reprehendendam iustitiam: ita Deus iuxta beatum Apostolum, *Cuius vult miseretur, & quem* Rom. 9
vult obdurat; qui *omnia quæcunque voluit fecit in cœlo & in terra.* v. 18.
Rectus est autem Dominus Deus noster, & non est iniquitas in eo. De Ps. 113.
his qui liberantur dictum est: *Nolite timere pusillus grex, quia* v. 3. Psa. 91.
complacuit patri vestro dare vobis regnum: De his autem qui relin- v. 16.
quuntur. *Dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in ad-* Luc. 12.
August. o- *inuentionibus suis.* Hunc sensum beatus Augustinus in memorato v. 32.
per. imperf. » libro quem vt ostendi vltimum fecit, his verbis satis aperuit. Cùm Psa. 80.
lib. 1. n. 126. » dicuntur (inquit) *Omnes ex vno in condemnationem*, ipsa *massa* v. 13.
» significatur ex qua fiunt à figulo, *Alia vasa in honorem*, id est quæ Rom. 9
» assumuntur in gratiam: *Alia in contumeliam*, id est qui ad luen- v. 16.
» dum debitum relinquuntur: vt filij gratiæ id sibi donari sciant,
» quod si exigeretur, non esset injustum, ac sic non in seipsis sed
Ibidem nu. *in Domino glorientur.*] Et post paululum refutans id quod Iulia-
127. nus scripserat, pietas explanauit & ratio Deum meum neminem
» in contumeliam formare. Non est ipse Pauli Apostoli Deus: ille
» quippè de vero dicebat. *O homo tu quis es, qui respondeas Deo nun-* Rom. 9
» *quid dicit figmentum ei qui se finxit, quid me fecisti sic? An non* v. 20.
» *habet potestatem figulus luti ex eadem massa, aliud quidem vas face-* v. 21.
» *re in honorem, aliud in contumeliam.* Sed tu videlicet artifex ma-
Ibidem nu. » gnus profers ex officinâ Pelagianâ meliorem Deum, qui nullum
128. » vas fecit in contumeliam] Item post aliquanta non abstinet Deus
» bonum formationis suæ etiam ab stirpe damnata. Sed si tibi dis-
» plicet Deum creare quos damnet, contradic ei si potes, ne creet
» eos quos malos futuros, & in malignitate vsque in finem perseue-
» raturos, & ob hoc sine dubitatione damnandos esse præsciuit, aut
» ei suggere si videtur, vt tot millia paruulorum non baptizato-
» rum, quos nouit perditè esse victuros, & in æternum ignem dam-
» nante ipso cum diabolo ituros, rapiat ex hac vita dum sunt inno-
Ibidem. » centes & boni.] Et paucis interpositis: cùm enim, inquit, te in-
» uidiosè dicere putaueris Deum creare quos damnet, cogita quan-
» tò inuidiosiùs possit dicere alius similiter vanus Deum regenerare
» quos damnet, cùm sit in eius omnipotentiæ potestate antequam
» damnabiles fiant, eos de tentationibus mortalis vitæ huius aufer-
» re. Si autem non potes ista dicere, nec Deo contradicere, nec
» illi sapientiæ tuum præbere consilium. *Quis enim cognouit sensum* Isa. 40.
» *Domini: aut quis consiliarius eius fuit?* desine nobis introducere v.
» alterum figulum, qui non facit vasa in contumeliam, & ab isto qui Rom. 11
» ea facit reprehendendo, cohibe te, & agnosce te. Quia vt non te v. 34.
» implices hoc sacrilegio, ideò tibi dicit Apostolus. *O homo tu quis* Rom. 9
es, qui respondeas Deo.] v. 21.

Recurramus positâ contentione ad Apostolum Paulum, &
obscurum locum eius tanto auctore illustrante salubriter intelliga-
Rom. 9 mus: *Quòd si volens Deus ostendere iram, & notam facere poten-*
v. 22. *tiam suam, sustinuit in multa patintia vasa iræ apta in interitum:*
v. 23. *vt ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit*
in gloriam. Nam de his vasis iræ & vasis misericordiæ, & sæpe
aliàs, & in Epistola ad Optatum Episcopum, quid sit sentiendum — Augusti. Epistolâ 157.
idem auctor luculenter expressit. Cur autem, inquit, creantur «
etiam illi quos creator nouit ad damnationem, non ad gratiam «
pertinere? Beatus Apostolus tantò succinctiori breuitate, quan- «
d. v. 22. tò maiore auctoritate commemorat: *Deum*, enim dicit, *volentem* «
ostendere iram & demonstrare potentiam suam attulisse in multa pa- «
tientia vasa iræ: quæ perfecta sunt in perditionem, vt notas faceret «
v. 20. & *diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ*, quem superiùs dixerat, *tan-* «
21. *quam figulum luti ex eadem massa facere aliud vas in honorem, aliud* «
in contumeliam: meritò autem videretur iniustum quod fiunt inde «
vasa iræ ad perditionem, si non esset ipsa vniuersa ex Adam massa «
damnata. Quòd ergò fiunt inde nascendo *vasa iræ* pertinet ad «
debitam pœnam: quód autem fiunt renascendo *vasa misericor-* «
diæ pertinet ad indebitam gratiam: *Ostendit*, ergò, *Deus iram* «
suam, non vtique animi perturbationem, sicut est quæ ira homi- «
nis nuncupatur: sed iustam fixámque vindictam, quòd de stirpe «
Iob 14. inobedientiæ ducitur propago peccati, atque supplicij: *Et homo* «
v. 1. *natus ex muliere*, sicut in libro Iob Scriptum est, *breuis est vitæ*, «
d. v. 23. & plenus iracundiæ: eius enim rei vas est quâ plenus est, vnde *vasa* «
iræ dicuntur, ostendit & potentiam suam quâ benè vtitur etiam «
malis, multa in illis naturalia & temporalia bona largiens, eo- «
rúmque malitiam ad exercendos & comparatione admonendos «
bonos, accommodans, vt in eis discant agere gratias Deo: quòd «
ab eis non suis meritis, quæ in eadem massa paria fuerunt: sed il- «
lius miseratione discreti sunt, quod maximè apparet in paruulis «
de quibus cùm per Christi gratiam renascuntur, & istam vitam in «
illa tenera ætate finientes in æternam transeunt & beatam: dici «
non potest quòd libero discernuntur arbitrio ab aliis infantibus «
qui sine hac gratia in ipsius massæ damnatione moriuntur: si au- «
tem hi soli crearentur ex Adam, qui essent per gratiam recreandi, «
& præter illos qui in Dei filios adoptantur, nulli alij homines na- «
scerentur, lateret * bonum, quod donaretur indignis: quia nullis « — * al. *beneficium*
ex eadem damnabili stirpe venientibus debitum supplicium red- «
d. v. 22. deretur. Cùm verò attulit in multa patientia vasa iræ, quæ per- «
fecta sunt in perditionem, non solùm ostendit iram, & demon- «
strauit potentiam suam redhibendo vindictam, & benè vtendo «
d. v. 23. non bonis, sed etiam *Notas fecit diuitias gloriæ suæ in vasa mise-* «

» ricordiæ: ita enim quid ſibi præſtetur diſcit gratis iuſtificatus, » dùm non ſuo merito, ſed gloriâ largiſſimæ Dei miſericordiæ di- » ſcernitur à damnato, cum quo eâdem iuſtitiâ fuerat & ipſe dam- » nandus. Tam multos autem creando naſci voluit, quos ad ſuam » gratiam non pertinere præſciuit; vt multitudine incomparabili » plures ſint eis, quos in ſui regni gloriam filios promiſſionis præ- » deſtinare dignatus eſt: vt etiam ipsâ reiectorum multitudine oſten- » deretur, quàm nullius momenti ſit apud Deum iuſtum quantali- » bet numeroſitas iuſtiſſimè damnatorum: atque vt hinc quoque » intelligant, qui ex ipſa damnatione redimuntur, hoc fuiſſe debi- » tum maſſæ illi vniuerſæ, quod tam magnæ parti eius redditum » cernerent, non ſolùm in eis, qui originali peccato multa addunt » malæ voluntatis arbitrio: verùm etiam in tam multis paruulis, qui » tantummodò vinculo peccati originalis obſtricti, ſine gratia me- » diatoris ex hac luce rapiuntur. Tota quippè iſta maſſa iuſtæ dam- » nationis reciperet debitum, niſi ex ea faceret non ſolùm iuſtus, » ſed etiam miſericors figulus alia vaſa in honorem ſecundùm gra- » tiam, non ſecundùm debitum, dum & paruulis ſubuenit, quo- » rum nulla merita dici poſſunt; & maiores præuenit, vt habere » aliqua merita poſſint.]

Hieron. Dialog. 3. contra Pelag. in fine.

Prædeſtinatos malos in opere beati Auguſtini ad Marcellinum clariſſimus auctor Hieronymus legit, & id opus non ſolùm non reprehendit, verùm etiam magnis laudibus extulit. Verba eius » hęc ſunt: Scripſit dudùm vir Sanctus, & eloquens Epiſcopus Au- » guſtinus ad Marcellinum, qui poſtea ſub inuidia tyrannidis He- » racliani ab Hęreticis innocens cęſus eſt, duos libros de infanti- » bus baptizandis contra hæreſim veſtram, per quam vultis aſſere- » re: baptizari infantes non in remiſſionem peccatorum, ſed in re- » gnum cœlorum. Tertium quoque ad eundem Marcellinum con- » tra eos qui dicunt (id eſt vos) poſſe hominem ſine peccato eſſe, » ſi velit abſque Dei gratia: vnde ſuperſedendum huic labori cen- » ſeo: ne dicatur mihi illud Horatij. In Syluam ne ligna feras: aut » enim eadem dicemus ex ſuperfluo, aut ſi noua voluerimus dicere à » clariſſimo ingenio occupata ſunt meliora.]

Id. in Pſal. primum.

» Idem Doctor alio verbo ſenſum prædeſtinationis expreſſit in » Explanatione primi Pſalmi: *Qui autem non credit* (inquit) *iam* » *iudicatus eſt*, iam enim præiudicatus ad pœnam eſt.] & poſt pau- » ca, *Non reſurgunt*, inquit, *impij in iudicio*: non reſurgunt, vt » iudicentur, quia iam iudicati ſunt: *Qui*, enim, *non credit in me*, » *iam iudicatus eſt*.] Item in Dialogo: aliud eſt cędere magiſtri & » parentis affectu, aliud contra aduerſarios crudeli animo deſæuire. » Quam ob cauſam & in primo Pſalmo canitur, *Quoniam non re-* » *ſurgunt impij in iudicium*; iam enim in iudicium præiudicati ſunt.]

Ioan. 3. v. 18.

Pſal. 1. v. 5.

Item in Dialog. aduerſ. Pelag. lib. 1.

sunt.] Idem in explanatione Isaiæ Prophetæ pro dissipata terra: " Idem in
Lxx. corruptum orbem interpretati sunt, & pro afflicta facie illius, " Isaiæ cap.
id est, terræ idem transtulerunt, *& reuelabit faciem eius, vt procedant* " 24. v. 3.
dant mortui de sepulchris suis, siue nudabit eam vt omnia opera "
eius proferantur in publicum, & dispergantur habitatores in di- "
uersa loca præmiis, vel suppliciis destinati.] "

Non contemnendus Auditor eiusdem Hieronymi Philippus in PHILIPPVS
Iob 15. expositione sententiæ Beati Iob: *Antequam dies eius impleantur* in Iob c. 15.
v. 32. *peribit*: Tunc dies, inquit, vniuscuiusque impleri dicitur, cùm bo- "
norum hominum ac malorum retributio venerit. Hic ergò homo, "
siue diabolus ante perspicuæ sententiæ diem, quam ei Dominus in "
futuro iudicio daturus est, præscitus in prædestinatione peribit, "
Psal. 1. sicut & de incredulis Propheta dicit. *Non resurgent impij in iudicio:* "
v. 5. vel Dominus ait in Euangelio: *Qui autem non credit iam indica-* "
Ioan. 3. v. 18. *tus est*.] "

Sanctus Papa Gregorius Prædestinatos malos pressiore adhuc GREGOR.
Iob 40. verbo insinuat. Leuiathan, inquit, iste qui cum membris suis æter- " Moral. 34.
v. 20. nis est cruciatibus deputatus, *& dolus in manu eius dirigitur, & in* " cap. 2.
collo eius fortitudo demoratur: Hoc quod temporaliter peruersâ "
contra bonos voluntate desiderat, peruersiore facultate consum- "
mat, vt tantò ei de aduersitate in præsenti nihil obstet, quantò ei "
in posterum de prosperitate nihil remanet.] "

Eadem tamen Prædestinatio vel deputatio quemadmodum sit Ibid. lib. 33.
Iob 41. intelligenda exponens in moralibus: *Non quasi*, inquit, *crudelis* " cap. 20.
v. 1. *suscitabo eum: quis enim resistere potest vultui meo, & quis ante de-* "
dit mihi, vt reddam ei, apertè insinuat, non eum, inquit, quasi "
crudelis suscito, quia de eius fortitudine, & electos meos potenter "
eripio, & rursum reprobos non iniustè, sed rationabiliter damno, "
id est, vt eos quos benignè eligo, eripere mirabiliter possum, & "
eos quos respuo non iniustè derelinquo:] & post aliquanta, Miro "
modo, inquit, æquus omnibus conditor & quosdam præelegit, & "
quosdam in suis reprobis moribus iustè dereliquit.] Item in mora- Ibid. lib. 11.
Iob 12. libus exponens: *Si destruxerit, nemo est qui ædificet: si incluserit* cap. 5.
v. 14. *hominem nullus est, qui aperiat*: Omnipotens, inquit, Deus hu- "
manum cor destruit cùm relinquit, ædificat dum replet, neque "
enim humanam mentem debellando destruit, sed recedendo: quia "
ad perditionem suam sufficit sibi dimissa:] Item post aliquanta. " Ibidem.
Si incluserit hominem nullus est qui aperiat: quia sicut nemo ob- "
sistit largitati vocantis, ita nullus obuiat iustitiæ relinquentis: in- "
cludere itaque Dei est clausis non aperire: Vnde & ad Moysen di- "
Exod. 4 citur de Pharaone *Ego obdurabo cor eius*: obdurare quippè per "
v. 21. iustitiam dicitur, quando cor reprobum per gratiam non emollit.] " Ibid. hom
Math. 10. v. 5. Idem in explanatione Euangelicæ sententiæ: *In viam gentium ne* 4.

" *Abieritis*: Subtili ait, occultóque iudicio à quorundam auribus
" prædicatio ſancta ſubtrahitur; quia ſuſcitari per gratiam non me-
" rentur: vnde neceſſe eſt (Fratres Chariſſimi) vt in omni quod agi-
" mus omnipotentis ſuper nos Domini conſilia occulta * teneamus:
" Ne dum mens noſtra exterius fuſa à ſua ſe * voluptate non reuo-
" cat, intùs contra eam iudex terribiliter aduerſa diſponat, quod be-
" nè Pſalmiſta intuens ait: *Venite & videte opera Domini: quàm ter-*
" *ribilis in conſiliis ſuper filios hominum:* vidit namque quòd alius
" miſericorditer vocatur, alius iuſtitiâ exigente repellitur, & quia
" alia parcendo Dominus, alia iraſcendo diſponit, expauit quod
" penetrare non potuit, & quem non ſolùm inueſtigabilem in qui-
" buſdam ſententiis ſuis, ſed etiam inflexibilem vidit, *terribilem in*
" *conſiliis eſſe memorauit.*]

* al. *timeamus*
* al. *voluntate*

Pſal. 45 v. 9.

BEDA.

BEDA diuinis literis impenſè doctus, bonos malóſque præ-
deſtinatos, exponens illud Geneſis: *Surgite, Egredimini de loco iſto,*
quia delebit Dominus ciuitatem hanc, & viſus eſt eis quaſi ludens
" *loqui*: Indubitanter aſſerüit quod oſtium, inquit, Loth obcluſe-
" runt Angeli, ne vel ipſum, vel aliquem de domo ipſius poſſent ad
" perdendum rapere Sodomitæ, patenter inſinuat quia nullum de
" electis Dei, perditura eſt impietas, & perſecutio reproborum: di-
" cente Domino de ouibus ſuis: *Et ego vitam æternam do eis, & non*
" *peribunt in æternum, & non rapiet eas quiſquam de manu mea.* Quod
" item Loth facultate ab Angelis datâ nullum de ciuibus perfidis,
" ne de ſuis quidem cognatis ſiue amicis, tametſi multùm conatus
" potuit ad ſalutem reuocare, ſignificat, quòd nullius labor hominis
" ad numerum prædeſtinatorum, qui ante conſtitutionem mundi
" electi ſunt à Domino, vel vnam poſſit animam * adducere: *Nouit*
" enim *Deus, qui ſunt eius*: Verùm etſi noſtram fragilitatem qui ad
" electorum ſortem pertinent latet, non tamen ab agenda cura no-
" ſtræ ſalutis ceſſandum, non ab inſtruendis proximis lingua eſt con-
" tinenda, ſed ad exemplum Beati Loth & nobis caſtè viuendum, &
" errantium quoque correctioni officium pietatis impendendum.
" Conſtat enim quòd etſi prædeſtinatos ad interitum ſaluare nequi-
" mus, noſtræ tamen benignitatis, quam erga illorum ſalutem im-
" pendimus mercedem non perdimus.]

Gen. 19. v. 14.

Ioan. 10. v. 28

* al. *adijcere*

S. FVLGENT. de fide ad Petrum.

Sanctus Fulgentius Ruſpenſis Prouinciæ Africanæ Epiſcopus
(vt ſcribit Ioannes Romanæ Eccleſiæ Diaconus) in libro ad Pe-
trũ de regula veræ fidei, de præ deſtinatis hoc modo diſſerüit: Fir-
" miſſimè tene & nullatenus dubites, omnes quos vaſa miſericordiæ
" gratuitâ bonitate Deus fecit ante conſtitutionem mundi in adop-
" tionem Filiorum Dei prædeſtinatos à Deo, neque poſſe perire
" aliquem eorum, quos Deus prædeſtinauit ad regnum: Nec quem-
" quam eorum, quos Deus non prædeſtinauit ad vitam, vllâ poſſe

ratione saluari. Prædestinatio enim illa gratuitæ donationis est
Eph.1. præparatio, quâ nos Apostolus ait *Prædestinatos in adoptionem Fi-*
v. 5. *liorum Dei per Iesum Christum in ipsum.*]

Item Fulgentius in libro ad Monimum, sensum Beati Augustini de prædestinatis ad interitum his verbis expressit. Nihil aliud, inquit, accipiendum existimo in illo Sancti Augustini Sermone, quo ad interitum quosdam prædestinatos firmat, nisi ad interitum supplicij, non delicti; neque ad malum quod iniustè admittunt, sed ad cruciatum quem iustissimè patientur: nec ad peccatum quo primæ resurrectionis beneficium, aut non accipiunt, aut amittunt; sed ad tormentum, quod illis propria iniquitas malè parit, & æquitas diuina benè retribuit: nec ad mortem animæ primam, in qua nascuntur paruuli, vel in quam sicut beatus Iaco- Idem ad Monimum lib. 1. c. 5.
Iacob. bus dicit *concupiscentiâ sua abstracti & illecti* recidunt crimino-
1. v.14. si, sed ad mortem secundam, quam necesse est patiantur retribuente iustissimò iudice, seù qui ante perceptam gratiam baptismi discedunt de sæculo, siue qui in vacuum gratiam Dei recipientes, post acceptum baptismum vsque in finem præsentis vitæ malunt
2. Cor. serui esse peccati, nec volunt: *dum tempus est acceptabile & dies*
6. v. 2. *salutis* conuerti à via mala sua, vt viuant, & ignorantes, *quoniam benignitas Dei ad pænitentiam eos adducit: Ipsi secundùm duritiem*
Rom.2. *suam & impænitens corthesaurizant sibi iram in die iræ & reuela-*
v. 4. v. 5. *tionis iusti iudicij Dei.*]

Item Ioannes Ecclesiæ Romanæ Diaconus prædestinatos malos sermonibus beati Augustini expressit, volens ostendere quid Ioannes Diaconus.
Gen. 1. significet illud Genesis: *Congregentur aquæ, quæ sub cœlo sunt in lo-*
v. 9. *cum vnum & appareat arida.* Quid est, inquit, arida, in Ecclesia arida vocatur omnis anima sitiens Deum: Segregatæ sunt enim aquæ, & apparuit arida, mare hoc sæculum est, & aquæ quæ sunt amaræ segregatæ sunt, & congregatæ in congregatione vna, id est, prædestinatæ in vnum finem quo dirigit Deus * omnipotens quos separat à Sanctis.] *al. *omnes*

Isidorus Episcopus in libro Sententiarum: Gemina est, inquit, prædestinatio siue electorum ad requiem, siue reproborum ad mortem.] hunc tamen quidam reprehendendum putant, quod geminam, hoc est, duplicem prædestinationem solus introduxerit, cùm simplex Dei natura simplici, hoc est, vnâ prædestinatione secundùm eos bonos malósque complexa sit. Qui si intueantur alios esse, qui ad dexteram gratiâ statuuntur, alios qui ad sinistram iustitiâ relinquuntur, tametsi vt volunt sit simplex prædestinatio, duplicem eius non negabunt effectum: cùm aliud sit debitam pœnam luere, aliud gratuitam gloriam reportare: Nec docto viro verbi calumniam vlteriùs, nisi contentione impudentissimâ com- ISIDORVS Sentent. 2. cap. 6.

mouebunt: A qua tamen vt tandem aliquando conquiescant, & docturi prius ad doctores accedant, docendi non iudicaturi, recenseant sententiam Dei ad beatum Iob. *Numquid nosti*, inquit, Iob 38.
GREGOR. Moral. lib. 29. cap. 18. *ordinem cæli, & pones rationem eius in terra.* Et beatum Grego- v. 33.
rium & summè doctum, & mirè facundum, in eius explanatione
» prædestinationes plurali numero posuisse inuenient: *ordinem*, in-
» quit, *cæli nosse*, est supernarum dispositionum occultas prædesti-
» nationes videre: rationem verò eius in terra ponere, est ante huma-
» na corda talium secretorum causas aperire.]

QVÆSTIO SECVNDA.

DE LIBERO ARBITRIO.

II. AVGVST. Enchir. c. 30. DE LIBERO ARBITRIO Beatus Augustinus in libro ad Laurentium, quid sit sentiendum his verbis ostendit: Libero
» Arbitrio malè vtens homo, & se perdidit & ipsum: Sicut enim qui
» se occidit, vtique viuendo se occidit, sed se occidendo non viuit,
» nec seipsum poterit resuscitare cùm occiderit: ita cùm libero pec-
» caret arbitrio, victore peccato amissum est & liberum arbitrium:
» *A quo enim quis deuictus est, huic & seruus addictus est.* Petri cer- 2. Petri
» tè Apostoli est ista sententia, quæ cùm vera sit, qualis quæso po- 2. v. 19.
» test serui addicti esse libertas, nisi quando eum peccare delectat,
» liberaliter enim seruit, qui sui Domini voluntatem libenter facit,
* al. *peccandum* » ac per hoc ad * peccatum liber est, qui peccati seruus est: vnde & ad
» iustè faciendum liber non erit, nisi à peccato liberatus, esse iustitiæ
» cœperit seruus. Ipsa est vera libertas propter rectè facti licentiam,
» simul & pia seruitus propter præcepti obedientiam: sed ad benè fa-
» ciendum ista libertas vnde erit homini addicto & vendito, nisi eum
» redimat, cuius illa vox est: *Si vos filius liberauerit, tunc verè liberi* Ioan. 8.
» *eritis*: Quod antequam fieri in homine incipiat; quomodo quis- v. 36.
» quam de libero arbitrio in bono gloriatur opere, qui nondum est
» liber ad operandum benè, nisi se vanâ superbiâ inflatus extollat,
» quam cohibet Apostolus dicens, *gratiâ salui facti estis per fidem*: Eph. 2.
Cap. 31. » Et ne ipsam sibi saltem fidem sic arrogarent, vt non intelligerent v. 8.
» diuinitùs esse donatam, sicut idem Apostolus alio loco se dicit *vt*
» *fidelis esset misericordiam consecutum*: hic quoque adiunxit atque 1. Cor.
» ait: *& hoc non ex vobis: sed Dei donum est: non ex operibus ne fortè* 7. v. 25.
* al. *putaremus* » *quis extollatur*: & ne * putarentur fidelibus bona opera defutura, Eph. 2. v. 8. &
» rursus adiecit. *Ipsius enim sumus figmentum creati in Christo Iesu in* 9.
» *operibus bonis, quæ præparauit Deus, vt in illis ambulemus.* Tunc v. 10.

ergo efficimur * benè liberi, cùm Deus nos fingit, id est format * al. *verè*
& creat, non vt homines quod iam fecit, sed vt boni homines si-
2. Cor. 5 mus, quod nunc gratiâ suâ facit, *vt simus in Christo noua creatura*
v. 17. secundùm quod dictum est: *Cor mundum crea in me Deus*; neque
Psal. 50. enim cor eius quantum pertinet ad naturam cordis humani non iam
v. 12. creauerat Deus. † Item ne quisquam etsi non de operibus, de ipso † al. addi-
glorietur libero voluntatis Arbitrio, tanquam ab ipso incipiat tur
meritum, cui tanquam debitum reddatur præmium benè operan- *Sed reno-*
Phil. 2. di ipsa libertas, audiat eundem gratiæ præconem dicentem: *Deus* *uationem*
v. 13. *enim est, qui operatur in vobis & velle & operari pro bona voluntate,* *animæ de-*
Rom. 9 & alio loco: *Igitur non volentis, neque currentis, sed miserantis est* *moratis in*
v. 16. *Dei*: Cùm proculdubiò si homo eius ætatis est, vt ratione iam *corde Pro-*
vtatur, non possit credere, sperare, diligere, nisi velit, nec perue- *pheta po-*
nire ad palmam supernæ vocationis Dei, nisi voluntate cucurrerit: *stulat.*
Lxx. Prou. 8 v. 35. quomodo ergò *non volentis, neque currentis*, nisi quia & ipsa *vo-* Cap. 32.
luntas (sicut scriptum est) *à Domino preparatur*.]

Item in libro de correptione & gratia, Liberum, inquit, arbi- AVGVST.
trium & ad malum & ad bonum faciendum confitendum est nos de corrept.
habere; sed in malo faciendo liber est quisque iustitiæ, seruúsque & grat. c. 1.
peccati: In bono autem liber esse nullus potest, nisi fuerit libera-
Ioan. 8. tus ab eo qui dixit: *Si vos filius liberauerit, tunc verè liberi eritis:*
v. 36. Nec ita vt cùm quisque fuerit à peccati * damnatione liberatus, iam * al. *domi-*
non indigeat sui liberatoris auxilio: Sed ita potiùs, vt ab illo au- *natione*
Ioan. 15 diens: *Sine me nihil potestis facere*: Dicat ei & ipse: *Adiutor meus*
v. 5. Ps. 26. *esto, ne derelinquas me.*] Item post multa: Liberum, inquit, arbitrium Ibid. cap. 11
v. 9. ad malum sufficit: ad bonum autem * paruum est, nisi adiuuetur ab * al. *pa-*
omnipotente bono.] *rùm*

Item in libro de bono perseuerantiæ: Qui non infertur in tenta- Idem de
tionem non discedit à Deo; non est hoc omninò in viribus liberi bono per-
arbitrij, quales nunc sunt, peccato resistere, quod tamen fuerat in seuer. c. 7.
homine antequam caderet.]

Idem auctor in memorato opere contra Iulianum. Hominis in- Idem oper.
quit, liberum arbitrium congenitum & omninò inamissibile illud imperf. lib.
est, quo beati esse omnes volunt, etiam hi qui ea nolunt, quæ ad 3 aut 4. qui
beatitudinem ducunt. Item post multa: quid sic fugit natura vt mi- nō extant.
seriam, quid sic appetit vt beatitudinem: Denique liberum arbi-
trium, quod de hac re habemus, ita nobis naturaliter insitum est,
vt nullâ miseriâ nobis possit auferri, quod miseri esse nolumus, &
volumus beati, vsque adeò, vt etiam ipsi, qui malè viuendo sunt
miseri, malè viuere quidem velint, nolint tamen esse miseri, sed
beati. Hoc est illud arbitrium in nostris mentibus immobiliter
fixum, non quo benè agere volumus: nam id humanâ iniquitate
potuimus amittere, & gratiâ possumus diuinâ recipere, sed libe-

" rum arbitrium quo beati esse volumus & miseri nolumus, nec mi-
" seri possunt amittere, nec beati.]

" Item post pauca, Hoc arbitrium liberum adiuuatur per Dei gra-
" tiam: vt quod naturaliter volumus, hoc est beatè viuere, benè
Oper. imperf. lib. 1. num. 69. " viuendo habere possimus: quòd reatus peccati regeneratione hoc
" est baptismate soluatur: conflictus tamen eius adhuc maneat.] In
" eodem opere memoratus auctor expressit; Quid litigas, inquit,
" de concupiscentia litigante, hoc est, *de lege in membris repugnante* Rom 7 v. 23.
" *legi mentis*: *lex peccati* dicitur, quia suadet peccata atque vt ita
" dixerim iubet, & si ei mente seruiatur sine excusatione peccatur;
" Peccatum dicitur ipsa concupiscentia, quæ à peccato facta est, ap-
" petitque peccare, reatus eius regeneratione solutus est: Conflictus
" eius ad agonem relictus est, malum esse clarum est: non viribus
" nostræ voluntatis (vt putas) hinc obsistimus, nisi diuinitùs adiu-
" uemur. Debellandum hoc malum est non negandum, vincendum
" est non defendendum.]

Ibid. lib. 3. aut 4. qui nō extant. " Item post rerum aliarum amplissimam disputationem. Tam in-
" quit malignum est hoc sæculum, vt nisi exitum hinc fuerit, promis-
" sa requies nobis adesse non posit, quamuis per præuaricationem
" primi hominis labor posteris eius aduenerit. Tamen etiam reatu
" præuaricationis illius, quem traximus, iam soluto, vt fidei exer-
" ceatur examen, labor remanet ad certamen. Oportet enim nos
" certare cum vitiis & in ipso certamine laborare, donec donetur
" nobis aduersarium non habere. Quapropter vt boni præliatores
" perducantur ad præmia, supplicia vertuntur in prælia. Paruulo-
" rum quoque soluto reatu originaliter, propterea labores manent,
" quamuis ex ipso reatu doceantur exorti: Quòd etiam sic Domino
" placuit fidem probare maiorum: A quibus enim offeruntur vt re-
" generentur, qualis & quanta fides esset rerum inuisibilium, si vi-
" sibilis remuneratio continuò sequeretur, ac non potiùs dilatâ re-
" quie, quæ promittitur, ageretur fidei negotium cum corde non
" cum oculis, ac sic futurum sæculum, vbi nulli labores erunt, quod
" nondum videtur, & crederetur sinceriùs, & desiderabiliùs quære-
" retur, ac per hoc Deus labores nostros, id est, pœnas nostras ad
" vtilitates nostras mirabili benignitate conuertit.]

Ibidem. " Item in eodem opere. Quoniam post pristinam ruinam, inquit,
" tam grauem, vt in huius mortalitatis miseriam caderemus, priùs
" Deus nos certare voluit, donans nobis vt eius agamur spiritu, &
" mortificemus opera carnis, atque ipso dante victoriam per Domi-
" num nostrum Iesum Christum in æterna cum illo posteà pace re-
" gnemus: Profectò nisi Deus adsit, nemo est idoneus certare cum
" vitiis, ne sine certamine pertrahatur ab eis, aut ne iam certans in
" ipsa eorum conflictatione vincatur: ideò in hoc agone magìs nos

Deus voluit orationibus certare, quàm viribus, quia & ipsas vires, "
quantas hîc habere nos competit, ipse subministrat certantibus, "
quem rogamus. Si ergò hi quorum contra carnem iam spiritus "
concupiscit, ad singulos actus indigent Dei gratiâ, ne vincantur, "
qualem libertatem voluntatis habere possunt, qui nondum de po- "
testate eruti tenebrarum dominante iniquitate, nec certare cœpe- "
runt, aut si certare voluerunt, nondum liberatæ voluntatis serui- "
tute vincuntur.] "

Item in libro Retractationum priore: Perfectio, inquit, boni " Idem Retract. lib. 1. cap. 23.
est, vt nec ipsa concupiscentia peccati sit in homine: Cui quidem "
quando benè viuitur non consentit voluntas: verumtamen non per- "
ficit bonum, quia inest adhuc concupiscentia, cui repugnat vo- "
luntas. Cuius concupiscentiæ reatus in baptismate soluitur, sed in- "
firmitas manet, cui donec sanetur, omnis fidelis * studiosissimè " * al. additur *qui benè proficit.*
reluctatur.] "

Alterum lumen tractatorum Hieronymus in Dialogo: Non "
ideò, inquit, peccauit Adam, quia Deus hoc futurum nouerat, "
sed præsciuit Deus, quasi Deus, quod ille erat propriâ voluntate " HIERON. Dialog. aduersus Pelag. lib. 3. ante med.
facturus.] Item post aliquanta: Dominus, inquit, ad discipulos: "
Ioan. 15 v. 5. *Ego sum vitis, vos rami, qui manet in me, & ego in eo, iste afferet* "
fructum multum, quia sine me nihil potestis facere: Sicut rami & fo- "
lia vitium illicò contabescunt, cùm fuerint à matrice præcisa, ita " Ibidem.
omnis hominum fortitudo marcescit & deperit si à Dei auxilio de- "
Ioan 8. v. 44. feratur. *Nemo*, inquit, *potest venire ad me: nisi pater qui misit me* "
traxerit eum: quando dicit: *nemo potest venire ad me*, frangit su- "
perbientem arbitrij libertatem, quod etiamsi velit ad Christum "
pergere, nisi fiat illud quod sequitur, *Pater meus cœlestis traxerit* "
eum, nequicquam cupiat, & frustrà nitatur. Simul & hoc animad- "
uertendum, quòd qui trahitur non spontè currit, sed aut retractans "
& tardus, aut inuictus adducitur, qui non potest suis viribus & la- "
bore venire ad Iesum, quomodo potest omnia simul peccata vita- "
re, & vitare in perpetuum?] "

Cœlestinus etiam Papa magnis annumerandus doctoribus de " Epist. Cœlest. PP. ad Gal. Episc. cap. 4.
Libero Arbitrio, vt tantùm Pontificem decuit, vniuersos insti- "
tuit, ex eius decretis verba hæc sunt. In præuaricatione, inquit, "
Adæ omnes homines possibilitatem & innocentiam perdidisse cla- "
rum est, & neminem de profundo illius ruinæ posse consurgere, "
nisi eum gratia miserentis Dei erexerit.] Item: Neminem etiam, " Cap. 6.
inquit, baptismatis gratiâ renouatum idoneum esse ad superan- "
das diaboli insidias & ad vincendas carnis concupiscentias, nisi "
per quotidianum adiutorium Dei perseuerantiam bonæ conuersa- "
tionis acceperit.] Item: Quod nemo nisi per Christum libero benè " Cap. 7.
vtatur arbitrio.] Hinc & Innocentium Papam adhibet testem po- "

» sitâ eius sententiâ. Aduerte tandem ô prauissimarum mentium
» peruersa doctrina, quòd primum hominem ita libertas ipsa dece-
» pit, vt dum indulgentiùs frenis eius vtitur, in præuaricationem
» præsumptione conciderit, nec ex hac potuit erui, nisi ei prouiden-
» tiâ regenerationis statum pristinæ libertatis Christi Domini re-
Cap. 8. » formasset aduentus.] Item Cœlestinus: quòd omnia studia & om-
» nia opera ac merita Sanctorum ad Dei gloriam laudémque refe-
» renda sunt: Quia nemo ei aliunde placet, nisi ex eo quod ipse do-
Cap. 9. » nauerit.] Item quod ita Deus in cordibus hominum atque in ipso
» libero operetur arbitrio, vt sancta cogitatio, pium consilium, om-
» nísque motus bonæ voluntatis ex Deo sit, quia non nisi per illum
Cap. 10. » aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus.] Item: Quisquis
» dixerit ideò nobis gratiam iustificationis dari, vt quod facere iu-
» bemur, per liberum arbitrium, faciliùs possimus implere per gra-
» tiam: tanquam etsi gratia non daretur, non quidem facilè, sed ta-
» men possemus etiam sine illa implere diuina mandata, Anathema
» sit. De fructibus enim mandatorum Dominus loquebatur, vbi
» non ait sine me difficiliùs potestis, sed *sine me nihil potestis fa-* Ioan.
» *cere.*] 15. v. 5.

Gregor. » Sanctus quoque Papa Gregorius bonis omnibus latini sermo-
hom. 9. in » nis capacibus suæque doctrinæ piè studiosis plurimùm collatu-
Ezechielē. » rus, humani arbitrij proprietatē subtiliter ac suauitate solitâ, Ho-
» miliâ 9. in Ezechielem expressit: *Audiui*, inquit, *vocem loquen-* Ezech.
» *tis, & dixit ad me: fili hominis sta super pedes tuos, & loquar te-* 2. v. 1.
» *cum:* vbi adhuc subditur; *& ingressus est in me spiritus, postquam* v. 2.
» *locutus est mihi, & statuit me super pedes meos.* Ecce diuina vox
» iacenti Prophetæ iussit vt surgeret; sed surgere omninò non pos-
» set, nisi in hunc omnipotentis Dei spiritus intrasset, quod ex om-
» nipotentis Dei gratia ad bona opera conari quidem possumus, sed
» hæc implere non possumus, si ipse non adiuuat, qui iubet. Sic
» Paulus cùm discipulos admoneret, dicens: *Cum metu & tremore* Phil. 2.
» *vestram ipsorum salutem operamini:* Illicò quis in eis hæc ipsa bo- v. 12.
» na operaretur adiunxit dicens: *Deus est enim, qui operatur in vo-*
» *bis & velle & perficere pro bona voluntate*: Hinc est quod ipsa veri-
» tas discipulis dicit: *sine me nihil potestis facere*, sed in his confide- Ioan. 15
» randum est: quia si bona nostra sic omnipotentis Dei dona sunt, v. 5.
» vt in eis aliquid nostrum non sit: Cur nos quasi pro meritis æter-
» nam retributionem quærimus? Si autem ita nostra sunt: vt dona
» Dei omnipotentis non sint, cur ex eis omnipotenti Deo gratias
» agimus? sed sciendum quòd mala nostra solummodò nostra sunt:
» bona autem nostra & omnipotētis Dei sunt, & nostra, quia ipse as-
» pirando nos præuenit vt velimus, qui adiuuando subsequitur ne
» inaniter velimus, sed possimus implere quod volumus. Præue-
niente

niente ergò gratiâ & bonâ voluntate subsequente hoc quod omnipotentis Dei donum est fit meritum nostrum. Quod benè Paulus breui sententiâ explicat, dicens: *Plus illis omnibus laboraui*, qui ne videretur suæ virtuti tribuisse, adjunxit: *Non autem ego, sed gratia Dei mecum*: Quia enim cœlesti dono præuentus est, quasi alienum se à bono suo opere agnouit dicens, *Non autem ego*, sed quod præueniens gratia liberum in eo arbitrium fecerat in bono, quo libero arbitrio eandem gratiam est subsecutus in opere, adjunxit: *Sed gratia Dei mecum*, ac si diceret. In bono opere laboraui *non ego*, sed & ego, in eo enim quòd solo Domini dono præuentus sum, non ego: in eo autem quòd donum voluntate subsecutus sum, & ego.]

1. Cor. 15. v. 10

d. v. 10.

QVÆSTIO TERTIA. III.

DE SANGVINE CHRISTI.

PRo quibus effusus sit, & quos redemerit Sanguis Domini Sanctus Augustinus in libro ad Laurentiū his verbis declarat. Hæc, quæ in Sanctis Angelis & virtutibus dicitur, Ecclesia tunc nobis sicuti est innotescet, cùm ei conjuncti fuerimus in finem ad simul habendam beatitudinem sempiternam: ista verò quæ ab illa peregrinatur in terris, eò nobis est notior, quo in illa sumus, & quia hominum est, quod & nos sumus: hæc Sanguinis mediatoris nullum habentis peccatum ab omni est redempta peccato: Eius vox est, *Si Deus pro nobis quis contra nos? qui Filio proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum*:] In Ecclesia enim, quæ Sanguine mediatoris nullum habentis peccatum ab omni redempta est peccato, intelligit esse omnes, qui Apostolico testimonio comprehenduntur, quod est: *pro nobis omnibus tradidit eum*.

August. Enchirid. cap. 61.

Rom. 8 v. 31. v. 32.

d. v. 32.

Item idem auctor in opere memorato contra Iulianum: Redimuntur, inquit, quicumque redimuntur, ab eo *Qui venit quærere quod perierat*: qui & antequam veniret in carne per ipsam fidem redemit, quâ credebatur esse venturus: rediṁuntur autem in libertatem beatitudinis sempiternam, vbi peccato iam seruire non possint:] Et manifestissimè explanās populo Sancti Euangelij locū secundùm Ioannem: *Vos non creditis: quia non estis ex ouibus meis*. Quomodo, ait, istis dixit: non estis ex ouibus meis, quia videbat eos ad sempiternum interitum, prædestinatos, non ad vitam

Oper. imperf. lib. 3. aut 4.

Luc. 19. v. 10.

August. in Ioan. tract. 48.

Ioa. 10. v. 26.

» æternam sui Sanguinis pretio comparatos.]

» Item ad Pollentium libro priore. Sicut omnis, inquit, qui
Idem de Adult. conjug. lib. 1. cap. 15. » Christi Sanguine redemptus est, homo est, non tamen omnis qui
» homo est etiam Sanguine Christi redemptus est: ita omne quod
» non licet non expedit: nec tamen omne quod non expedit etiam
» non licet.]

Hieron. in Math. cap. 20. v. 28. » Beatus quoque Hieronymus Commentario in Matthæum se
» idem sentire manifestat his verbis: *Sicut Filius hominis non venit* Math. 20. v. 28
» *ministrari, sed ministrare* (nota quòd crebrò diximus eum qui mi-
» nistret Filium appellari hominis) *& dare animam suam in redem-*
» *ptionem pro multis*, quando formam serui accepit, vt pro mundo
» Sanguinem funderet, & non dixit dare animam suam redemptio-
» nem pro omnibus, sed *pro multis*, id est pro his qui credere volue-
rint.] Quod certissimè Doctor celeberrimus vidit de qualibet
cunque fidelibus intelligendum, propter illud: *Peribit in tua* 1. Cor. 8. v. 11.
scientia frater, propter quem Christus mortuus est: propter illud
etiam, *Quicunque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius* Rom. 6 v. 3.
baptizati sumus, nec non & propter illud: *Quantò magis putatis* Hebr. 10. v. 29.
deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcauerit & San-
guinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est: & quæ-
cunque similia scrutatores pij valent in diuinis eloquiis inue-
nire.

Beda in Marc. Sensum Hieronymi Beda in Explanatione Marci verbis ipsius
posuit, nam & *Filius hominis non venit vt ministraretur ei, sed vt* Marc. 10. v. 45.
» *ministraret*. Nota, inquit, quòd crebrò diximus eum qui mini-
» straret Filium appellari hominis, & dare animam suam redem-
» ptionem *pro multis*, quando formam serui accepit, vt pro mundo
» Sanguinem funderet, & non dixit dare animam suam redemptio-
» nem pro omnibus, sed *pro multis*, id est pro his qui credere vo-
» luerint.]

Hieron. in Psal. 43. Item Hieronymus edisserens illud Psalmi: *Vendidisti populum* Psa. 43. v. 13.
» *tuum sine pretio*: vsque nunc (inquit) de se locuti sunt Martyres,
» nunc de Iudæorum populo dicunt, quibus dictum est in peccatis
» vestris venditi estis, & ideò sine pretio, quia non est effusus Agni
» Sanguis pro eis.]

Gregorius Moral. l. 4. cap. 11. Sanctus Gregorius Papa in Moralibus exponens locum il- Iob 3. v. 6.
lum, *Non computetur in diebus anni*, eundem sensum asserit his ver-
» bis: Annum prædicationem supernæ gratiæ non inconuenienter
» accipimus: quia sicut in anno congestis diebus tempus perfici-
» tur, ita in superna gratia virtutum multiplex vita completur. Po-
» test per annum etiam multitudo intelligi redemptorum. quia sicut
» ex dierum multitudine annus ducitur, ita ex collectione bonorum
» omnium illa electorum innumerabilis vniuersitas expletur.]

Nec mirandum duo clarissima lumina Doctorum beatum Augustinum & Hieronymum, & post illos Gregorium & Bedam in hoc sensu inueniri: cùm eorum doctrina ex Euangelica pendeat
Mat. 26 v. 27. & 28. auctoritate. In qua quidem apud Matthæum sic inuenitur. *Bibite ex hoc omnes: hic est enim Sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Apud Marcum autem,
Marc. 14. v. 24 *Hic est Sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis fundetur:* Apud
Luc. 22. v. 20. Lucam verò, *Hic est Calix nouum Testamentum in Sanguine meo, qui pro vobis fundetur:* vnde cōcordantes Lucæ cum rem diuinā agimus in prece: *Hic est Calix Sanguinis mei noui & æterni Testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis,* concinentes autem Matthæo & Marco addimus *& pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

Ioannes tamen Constantinopolitanus Episcopus, explanans locum illum Epistolæ ad Hebræos: *Qualiter gratia Dei pro omnibus* « *gustauerit mortem*: non pro fidelibus tantum (inquit) sed pro mun- « do vniuerso, & ipse quidem pro omnibus mortuus est: quid autem « si non omnes credunt? ille quod suum erat impleuit.] Verùm hanc « intelligentiam diuinis non roborauit eloquiis. Ioannes Chrysost. ad Hebr. Hom. 4.

Hebr. 2 v. 9.

Faustus etiam quidam ex Abbate Lerinensi Regensis vel Regalensis Galliæ Episcopus, de his rebus hoc est de prædestinatione, & libero arbitrio, & Sanguinis Christi redemptione longè diuersa superioribus præcellentissimis auctoribus scripsit; sed intelligenter inspecta diuinorum eloquiorum integritas errandi occasionem penitùs abstulit, & reuerentissimus Papa Gelasius cum septuaginta Episcopis viris eruditissimis statuens, qui scriptores essent vel non essent recipiendi, post approbationem Augustini, & amplissimas laudes Hieronymi, memoratum Faustum ab auctoritate his verbis remouit. Opuscula Fausti Regensis Galli Apocrypha. Faustus.

Nos igitur incorruptum Sanctarum Scripturarum sequentes intellectum, & Apostolicæ Sedis grauitatem suspicientes quid aliud dicamus? nisi taceat Faustus & similiter sentientes: Loquantur cum suis consortibus Hieronymus & Augustinus scilicet. Illius Prouerbij recordantes, conticescant Ranæ, dum Cœlum tonat: atque vt hunc nostrum laborem fructuosum cæteris relinquamus, illud sem- Gelasius in Conc. 70. Episcopi Can. Sancta Rom. dist. 15.
Ps. 72. v. 27. per memoriâ tenendum de reprobis monemus: *Qui elongant se à te,*
Act. 10. v. 35. *peribunt*: de electis verò *in omni gente qui timet Dominum & facit voluntatem eius acceptus est illi:* & vt ab illis Dei gratiâ separati, istis eâdem Dei gratiâ sociemur assiduis precibus communiter implorandum: nam qui paruulis regeneratis móxque vitâ excedentibus ineffabili pietate beatitudinem largitur, etiam eorum saluti benignè prospexit, quibus perfectè in se sperare donauit.

Explicit.

S. REMIGII
ARCHIEPISCOPI,
ET
ECCLESIÆ LVGDVNENSIS
LIBER
DE TRIBVS EPISTOLIS.

AD LECTOREM,

De Sancto Remigio Lugdunensi Archiepiscopo, eiúsque libro De tribus Epistolis.

CVM aduertisset Hincmarus librum Ioannis Scoti Erigenæ (quem vt debilitatarum partium restitutorem delegerat) ex Seuerissima æquè ac iustissima S. Prudentij censura & correctione, tanquam Pelagianæ venena perfidiæ, & aliorum hæreticorum deliramenta continentem piis omnibus execrationi esse. Hincque susceptæ causam penitùs corruere, Anno 853. vsus consilio fidelissimi sui Parduli Laudunensis Episcopi duplicem sibi parare studuit protectionem. Primò in suas partes trahere tentans Ecclesiam Lugdunensem: Deinde in furtiuo conuenticulo edendo capitula aliquot, quæ auctoritate Regis firmata suæ sententiæ forent præsidio, de quibus posteà. Iam de primo.

Hincmarus igitur Epistolâ ad Amulum Archiepiscopum,& Ecclesiam Lugdunensem de Gotreschalco eiúsque doctrina & condemnatione scripsit, & singulis eius propositionibus quid vel ab ipso, vel à cæteris obiectum fuerit, executus est. Pardulus etiam alterâ Epistolâ plures nominauit, qui in hac causa scripsissent, nec tamen aliquem eorum ad rem, de qua quæritur, sufficienti ratione satisfecisse conquestus est. Nec illi contenti rei gestæ & doctrinæ veritatem Epistolis suis dissimulasse: Tertiam etiam addiderunt Rabani Moguntini Archiepiscopi ad Nothingum Epistolam (cuius Apographum à Rabano ipso acceperat Hincmarus) quo magìs Ecclesiam Lugdunensem in sententiam suam adducerent.

Cùm autem Amulus adhuc superstes, vel post eius obitum S. Remigius Epistolas illas legisset,& adiuncto fratrum, Deo donante benè studentium & rectè intelligentium collegio. piâ & fideli attentione singula pertractasset (vt ipsi Lugdunensi Ecclesiæ solemne erat, & obseruatum traditur & in hoc,& in eius libro de tenenda veritate scripturæ) ipsemet Remigius parandæ responsionis prouinciam suscepit, hocce de tribus Epistolis libello, quid de

eadem re & propositis quæstionibus Ecclesia Lugdunensis sentiret, eiusdem nomine verè & fideliter expressit, & inter reliqua doctrinam de Præscientia & Prædestinatione Dei subiectis septem Catholicæ fidei regulis (quas Hincmarus de Prædestin. cap. 31. pag. 232. vt fictas neculas infamat) saluberrimè exposuit, necnon Gotteschalci sententias etiam ab Hincmaro iniquis verbis conceptas in omnibus vt Catholicas collaudauit & comprobauit: Quintâ (de Libero Arbitrio) solâ reiectâ, quam non fuisse Gotteschalci, sed ipsi falsò & calumniosè ab Hincmaro impactam, ex ipsius Hincmari scriptis luce clariùs euincitur.

Porro tres illas Epistolas de quibus hoc libello agitur Hincmari, Parduli, & Rabani fuisse constat: Siquidem quoad vltimam ipsa verba relata in hoc libello eadem ipsa sunt, quæ habentur in Rabani Epistola ad Nothingum anno 1647 edita: auctor secundæ memorat se cum auctore primæ Ioannem Scotum scribere compulisse, quod ipsum de Hincmaro & Pardulo profitetur idem Scotus in præfatione libelli sui, & præter reliqua argumenta, illius Hincmari Epistolæ ad Amulum & Ecclesiam Lugdunensem meminit Flodoardus Historiæ Remensis lib. 3. cap. 21. & hoc ipsum agnouit R. P. Sirmondus in Histor. Prædest. cap. vlt.

Remigium verò Lugdunensem Archiepiscopum huius libri de tribus Epistolis scriptorem fuisse omnium consensu receptum est. Hincmarus in Præfato cap. 31. tacito Remigij nomine id aliquomodo indicat, dum vnius consacerdotis sui esse fatetur; sed expressè Guillelmus Paradinus Histor. Lugdun. lib. 2. cap. 23. hunc & subiectos Ecclesiæ Lugdunensis libros huic sanctissimo æquè ac doctissimo Archipræsuli vendicat. Sic etiam de hocce libro R. P. Maldonatus in Comm. in Math. c. 20. v. 28. & R. P. Sirmondus histor. Prædest. cap. vlt. optimè ipsam Ecclesiam Lugdunensem, eiúsque Archiepiscopum Remigium laudat auctorem: his verbis. Sirmond. Hist. Prædest. c. 12.
„Quin & eadem rursus Ecclesia Lugdunensis, eiúsque Antistes Remigius in libro de tribus Epistolis Hincmari contra Gotteschalcum Epistolæ respondens &c.] Compositum siquidem à Remigio iuxta sensum eiusdem Ecclesiæ, in Collegio ipsius lectum & confirmatum librum illum, ideóque nomine ipsius Ecclesiæ vulgatum fuisse, non leui est argumento non solùm titulus, sed & eiusdem præfatio, in qua cautum est emissas tres illas Epistolas ad Ecclesiam Lugdunensem, eiusdem Ecclesiæ exoptatam & expetitam sententiam & ab ea omnia sollicitè & fideliter pertractata.

Superest vt de Sancto Remigio huiusce libri & sequentium scriptore aliqua hîc subiiciamus testimonia: tantâ siquidem támque probatâ non minùs sanctitate, quàm doctrinâ præsul ille dignissimus refulsit, vt Æmulis eius Hincmarus ipsíque ex causa, quam

foueret, non parùm infensus, licet eiusdem scripta tacito nomine infamet, illius tamen mentem, vitam religiosam, modestiam, prudentiam & Catholicam doctrinam non semel extulerit in opere suo de prædestinatione tam in præfat. quam cap. 36. pag. 320. nec eius nisi cum Elogio Venerabilis & Reuerentissimi Lugdunensium Archiepiscopi meminerit.

G. Paradinus Hist. Lugd. lib. 2. cap. 23. De S. Remigio Archiepiscopo Lugd. eius doctrina & libris recens repertis.

Guillelmus Paradinus *Histor. Lugdun. lib. 2. cap. 23. hunc* » præfixit titulum, *De Sancto Remigio Archiepiscopo Lugdunensi,* » *eius doctrina & libris recens repertis, hisque verbis exorditur.* » Hoc tempore florebat sanctissimis & doctrinâ conspicuus Lug- » duni Episcopus nomine Remigius, qui propter vitæ sanctimoniam » & scientiam eius magnâ apud Imperatorem Lotharium & Ludo- uicum, etiam Imperatorem, & Karolum Burgundiæ Regem au- » ctoritate pollebat:] *Et sub medium de his libris agens.* Porrò » magnus fuit Theologus, & suo sæculo doctrinâ eximius, vt sancta » & docta eius opera testantur, quæ à triennio reperta à Reueren- » dissimo Episcopo Meldensi doctis æquè ac religiosis viris tradita, » vt in lucem prodeant; in illis de Prædestinatione & Libero Arbi- » trio agitur.]

Iac. Seuertius *Theologus Parisiensis, & Ecclesiastes Lugdunensis in Chronologia Lugdunensium Archiepiscoporum, hæc ex eiusdem Ecclesiæ tabulis retulit & obseruauit pag. 57. num.* 54.

» S. Remigius doctissimus fuit, & summus sacri palatij Lotharij » Imperatoris Capellanus, seù Magister ac Præses Regiæ Capellæ » &c.] *Item ibidem pag.* 156.

» S. Remigius obiit 5. Kalendas Nouembris, itémque ponitur » eius decessus die 17. Kalend. Ianuar. fol. 160. Sed lubens peterem » quorsùm duplex hæc nota: Non enim leguntur duo huius appel- » lationis, qui in Lugdunensi Cathedra sedem obtinuerint, tametsi » volumen in priori pagina dictitet Remigium Episcopum, & in » posteriore Archiepiscopum vtrobique Lugduni. Nos de vnico » sub num. 54.]

Philippus Ferrarius *Theologiæ Professor in Catalogo generali Sanctorum in Martyrologio Romano non sunt ad Vrbanum PP. VIII. Venetiis edito anno* 1625.

16. Maij seù 17. Kal. Iunij.

» Lugduni S. Remigij Episcopi.

» Remigij.] Ex tabulis Episc. Lugdun. Is ex summo Magistro Pa- » latij Lotharij Imperatoris ad Ecclesiam Lugdunensem regendam » accersitus est. 54. Illius sedis Episcopus, &c.]

Andræas.

Andræas du Saussay *pietate atque eruditione clarissimus ad Episcopatum Tullensem regiâ nominatione prouectus in suo Martyrologio Gallicano ad 5. Kal. Nou. seu 28. Oct.*

Lugduni

Lugduni Sancti Remigij Epiſcopi & Confeſſoris, qui Amulo « ſuffectus Eccleſiæ ſuo tempore multa gratiæ vtriuſque lumina « præbuit, *& liberi arbitrij concordiam cum gratia prædeſtinationiſque veram ſeriem* & tenorem cum doctis lucubrationibus ſuæ « nomine Eccleſiæ euulgatis, tum editis in tertia Synodo Valentina, cui præſedit, Orthodoxis definitionibus declarauit ac de- « fendit. Vbi & prophanas vocum nouitates damnauit, Catholi- « licæ fidei eximius zelator & vindex, quin & decoris Religionis « amans, diſciplinæ ſacræ aſſertor, pro dignitatis ac libertatis Ec- « cleſiaſticæ tutela inibi, vt ſanctiones neceſſariæ ederentur, auctor « fuit. Quo & ſtudio in Tullenſi Concilio apud Saponarias, cui « itidem præfuit, & doctrinæ & diſciplinæ ſarciendæ opportunis « remediis, ac grauiſſimis decretis conſuluit. Nec legibus tantùm « curandæ Eccleſiæ proſpexit pius Antiſtes: At moribus & exem- « plis ſcriptis ac prædicationibus aſſiduis obeundo Paſtorali mune- « ri incubuit. Quo demum miris eum iuſtitiæ incrementis ad Dei « beneplacitum conſummato ad fidelis diſpenſationis vberem euo- « catus eſt mercedem. Tumulum habuit primùm in Baſilica San- « cti Iuſti, vbi quadringentis annis latuit, cum nonnullis æque Bea- « torum Pontificum corporibus. At demùm ne debito honore frau- « daretur diuina bonitas effecit, vt dum illa in Eccleſia humo tra- « dita Sanctorum corpora Archiepiſcopali iuſſu inueſtigarentur, « tumulus eius apparuerit marmoreus, verſibus honorificis inſcri- « ptus, vbi in ſarcophago iacebat, cum tacitæ ſanctitatis decore.] «

Ibidem. Ad 17. Kal. Ianuarij, ceu 16. Decembris. «

Lugduni Sancti Remigij Metropolitani Epiſcopi illius ſedis & « S. REMIGIVS. Confeſſoris, qui ipſum Adonem ad ſe ob famam ſapientiæ & Re- « ligionis venientem excepit, fouit, prouexit, is Amuli ſucceſſor « ſuâ ætate in Hierarchia Gallicana dotibus gratiæ præcipuus, & « (vt nominatur à Lothario Imperatore) maximè venerabilis emi- « cuit. Synodis Valentinæ tertiæ, Lingonenſi, Tullenſi apud Sapo- « narias, Sueſſionenſi tertiæ, Cabilonenſi in Eccleſia Sancti Lauren- « tij trans Ararim celebrata, aliiſque ſacris Comitiis omni dignita- « te præluxit, Eccleſiæ ſuæ decora ſplendore virtutis & doctrinæ « pleraque adjunxit, fidem Catholicam editis *de Libero Arbitrio & de prædeſtinatione* nomine ipſius Eccleſiæ aduerſùs errores « Neotericos Synceris tractatibus piè ac fortiter vindicauit: Apo- « ſtolicæ Sedis ſeruauit illibatum honorem. Operum iuſtitiæ co- « pioſam edidit frugem. Denique pertæſus caducæ lucis ad ſempi- « ternum gloriæ lumen tot emeritum titulis, vocatus à Domino « properauit. Ad S. Iuſtum ſepultus eſt cum ſeptemdecim ſanctiſ- « ſimis deceſſoribus, inter quorum veneranda corpora ſpolium « eius repertum in ſepulchro marmoreo cum Epigraphe honorifica «

» sanctitatis ad nouam Basilicam Sancti Ioannis Cathedraticam
» cultu Religioso translatum ibidem digna veneratione obseruatur.
» Incidit eius recolenda translatio in hanc diem, qua contigit. Por-
» rò depositio 5. Kalend. Nouembris notatur in Lugdunensis Eccle-
» siæ necrologio.]

S. REMIGII ARCHIEPISCOPI, ET ECCLESIÆ LVGDVNENSIS, DE TRIBVS EPISTOLIS LIBER.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI Iesu Christi, incipit libellus De Tribus quibusdam Epistolis venerabilium Episcoporum quid de earum sensu & assertionibus iuxta Catholicæ veritatis regulam sentiendum sit.

PRÆFATIO.

Ex apographo V. C. Nicol. Fabri I. C. Parisiensis in Bib. Thuana.

Trium Epistolarum propositũ & Epitome.

QVORVNDAM venerabilium virorum, *trium* videlicet *Episcoporum ad Ecclesiam nostram*, id est, *Lugdunensem*, *Epistolæ perlatæ sunt*, Ex quibus duæ priores simpliciter, & sinceriter de quadam profunda, & perplexa quæstione, quæ iam per aliquot annos inter plures multâ, & varia disceptatione, vel etiam contentione versatur, *de veritate* scilicet, *diuinæ præscientiæ, & prædestinationis*; Et quid ipsis videretur aperuisse, & exposuisse videntur; Et quid præfata Ecclesia nostra Deo inspirante atque auxiliante de eadem re sentiat, vt eis verè, & fideliter respondeatur, attentiùs flagitare, & exigere noscuntur.

Quorum vnus, qui & in his tribus primus ponitur, etiam cuiusdam miserabilis monachi, qui inquietâ, & insolenti præsumptione huius quæstionis, vel potiùs scandali excitator, & exagitator extitisse dicitur, Qualiter videlicet in *duobus Episcoporum conciliis & auditus fuerit, & iudicatus, atque damnatus*, diligenter, & breuiter in Epistola sua exposuit, atque digessit: Et singulis eius propositionibus quid, vel ab ipso, vel à cæteris, siue tunc objectum fuerit, siue vsque hodie apud eos obijciatur, pariter, exsecutus est. Hincmarus.

Pardulus. Secundus autem etiam quosdam qui aduersus eum scripserint ferè, sex numero memorauit. Nec tamen aliquem eorum ad rem, de qua quæritur, sufficienti ratione satisfecisse conquestus est.

Rabanus. Nam tertius, non ad Ecclesiam nostram, sed ad quendam alium Episcopum specialiter scripsisse, & quid de hac re illi tenendum, siue docendum esset (sicut ei visum est) exposuisse, & definisse cognoscitur.

Quæ omnia cùm legissemus: & prout Dominus dedit, sollicitè & fideliter tractassemus, visum omninò nobis est, quòd & interrogantibus (vt dictum est) venerabilibus viris, & ipsarum opinionum, quæ tam laciniosæ & inuolutæ ponuntur necessitate cogente, necnon & simpliciorum, atque ignorantium fratrum, quos talium quæstionum incerto fluctuare cognoscimus, perturbatione compulsi, nullatenùs (qualē donare Dominus dignatus fuerit) responsionem fidei, non ex nostro sensu, sed ex Scripturarum Sanctarum immobili veritate, & beatissimorum Ecclesiasticorum Patrum fundatissima auctoritate, subtrahere debeamus: quatinus in quantum Dominus opitulari dignatur, & nobis ipsis ex huiusmodi responsionis studio fidei firmitas augeatur, & aliis, qui hæc fortassè legere voluerint, quàm fideliter diuina veritas sit seruanda, quàm reuerenter, & obedienter paterna auctoritas sequenda, diligentiùs, & manifestiùs declaretur.

CAP. I. *De prima quæ est HINCMARI Epistola.*

CAPVT. PRIMVM.

PRIMVS igitur qui (vt suprà diximus) miserabilis illius Monachi, & actum describit, & doctrinam redarguit, & damnationem exponit, postquam eum dixit vltrò sibi prædicatoris nomen assumpsisse, atque ad Barbaras, & Paganas Gentes velut Euangelizaturum perrexisse, his verbis seriem prædicationis eius exequitur dicens.

HINCMARVS.

Gotescalcani erroris iuxta Hincmarū capita.

ALIO prædicationem suam orsus initio, quàm Ioannes, qui dixit: Pœnitentiam agite, apropinquauit enim regnum cœlorum: Mat. 3. v. 2. *Et quàm Paulus qui docuit,* per visibilia visibilium & inuisibilium cognoscere creatorem, *cœpit prædicare.*

1. *1. Quia ante omnia secula, & antequam quicquam faceret à principio Deus, quos voluit prædestinauit ad regnum, & quos voluit, prædestinauit ad interitum.*

2. *2. Et qui prædestinati sunt ad interitum, saluari non possunt: Et qui prædestinati sunt ad regnum, perire non possunt.*

3. *Et Deus non vult omnes homines saluos fieri, sed eos tantùm, qui* 1.Tim. *saluantur. Et quod dicit Apostolus*, qui vult omnes homines saluos 2.v.4. fieri, *illos dici omnes, qui tantummodò saluantur.*

4. *Christus non venit vt omnes saluaret, nec passus est pro omnibus, nisi solummodò pro his, qui passionis eius saluantur mysterio.*

5. *Et postquam primus homo libero arbitrio cecidit, nemo nostrum ad benè agendum, sed tantummodò ad malè agendum libero potest vti arbitrio.*

RESPONSIO.

ET cætera quæ iam de aliis actis eius non de doctrinæ tenore exsequitur. Hoc itaque nobis licet ex parte incredibile videatur; quod videlicet Gentibus ignorantibus Dominum prædicans, prætermittere potuerit, vt non eos primò omnium ad pœnitentiam prouocaret nec eis inter creaturam, & creatorem rationabiliter discernere persuaderet, vt iam non colerent, *neque seruirent creaturæ* per idololatriæ errorē, *Sed potiùs creatori, qui est benedictus in* Rom.1. v.25. *sæcula*. Sed quęstiones eis etiam fidelibus, & doctis difficillimas de diuinis iudiciis, & prædestinationis, ac redemptionis mysterio proposuerit: Tamen pretermittentes huius rei tam absurdam & incongruam obiectionem, magìs eum credimus inter fideles, vel etiam sacerdotes illarum partium talia mouere, & proponere potuisse, quibus magnarum, & nouarum rerum velut nouus, atque admirandus prædicator existimaretur, quàm tantæ eum fatuitatis & stultitiæ extitisse, vt imputetur omnium rerum diuinarum penitùs ignaris, tam importunè, & præposterè talia ingessisse, quibus apud eos non audiendus, sed potiùs penitùs ridendus, & ab omnium auribus arcendus iudicaretur.

De præfatis autem quinque sententiis, quas vel prædicasse dicitur, vel etiam in Conciliis, vbi audiendus, ac dijudicandus admissus est, proposuisse, ac defendere, ac confirmare voluisse asseritur, quid nostræ pusillitati iuxta rationem veræ fidei diuinâ inspirante pietate videatur, non præcipiti, & inconsideratâ festinatione temerè aliquid credimus definiēdū: sed omni curâ pietatis, & deuotissimo studio inueniendæ, ac tenendæ veritatis fideliter quærendū, & pulsandū, atq; petendum: vt non humano errore, quod nobis videtur, sed quod ipsa veritas ostenderit, remotâ omni animositate, & contentione fideliter, atque vnanimiter sequamur. Quod vt, inquantū Deo adiuuante possumus, diligenter, & fideliter possit fieri, illud primo in loco ponendū & vehementiùs (prout nunc pusillitatis nostræ memoriæ occurrit) credimus cōmendandum, *septem quasdam esse regulas fidei*: ex diuinarum Scripturarum auctoritate euenientes, & sanctis atque orthodoxis Patribus diligentissimè commēdatas de præscientia (scilicet) & prædestinatione diuina, quas &

VII. Fidei Regulæ. De Præscientia & prędestinatione Dei. *Contrà Hincmarus De Prædestinat, cap. 31. pag 232.*

Catholicus quisque fideliſſimè tenere debeat, & quicumque his contraria ſapit non Catholicè ſentire comprobetur.

CAPVT II.

CAP. II.

REGVLA PRIMA.

Præſciētia & prædeſtinatio Dei ſempiterna & incommutabilis.

HARVM ergò prima eſt, vt omninò firmiſſimè, ac fideliſſimè teneamus, *Quia omnipotens Deus nihil ex tempore præſcierit, vel prædeſtinauerit: ſed ſicut ipſe abſque vllo initio æternus, & incommutabilis eſt; ita & eius præſcientia, ac prædeſtinatio ſempiterna, atq; incommutabilis ſit.* Nulla enim Deo noua voluntas, nullum nouum conſilium, nulla noua diſpoſitio, nullum nouum iudicium, quaſi ex æterno apud ipſum, & in ipſo non fuerit, ſed poſtmodùm eſſe cœperit. Nihil namque eius diuinitati eſt accidens, nihil in eius deitate poteſt augeri, vel minui, aut mutari. Et ideò quicquid præſciuit, æternaliter præſciuit; quicquid prædeſtinauit, proculdubiò æternaliter prædeſtinauit. Ad hanc fidem nos Scriptura Sancta inſtruit, atque informat dicens: *Deus æterne qui occultorum es cognitor, qui noſti omnia antequam fiant.* Dan. 13 v. 42.
Et ipſe omnipotens Deus cùm de ſe ipſo teſtatur & dicit: *Ego enim Dominus, & non mutor.* Malac. 3. v. 6.
Et hanc prædeſtinationis ſuæ æternitatem etiam alio loco per Prophetam oſtendit dicens: *Ego Dominus locutus ſum, & feci*: id eſt, quod nunc per Ezech. 17. v. 24
Prophetam *locutus ſum*, longè poſteà ſuo tempore facturum in me prædeſtinationis æternitate iam *feci*, nec apud me adhuc expectatur futurum, quod in mea immobili diſpoſitione conſtat eſſe iam factum. Vt autem hoc omnipotens Deus diceret, per Prophetam præmiſerat ſuprà *Similitudinem duarum arborũ* in figura ſcil. duorũ populorũ, id eſt Iudęorum & Gentiũ: Quarum vnam ſe dicit ex ſublimi humiliaſſe, & ex viridi ſiccaſſe, alterã ex humili exaltaſſe, & ex arida frondentẽ feciſſe ita dicens. *Et ſcient omnia ligna regionis, quia ego Dominus humiliaui lignũ ſublime, & exaltaui lignum humile, Et ſiccaui lignum viride & frondere feci lignum aridũ.* Et continuò ſubiungens: *Ego Dominus locutus ſum & feci.* Id eſt, quod nũc ſum per Prophetã locutus, & quod apud homines adhuc ſum facturus, in æterna prædeſtinatione iam feci; videlicet vtrũq; (id eſt) miſericordiã, & iudiciũ ſuũ; Et ſicut Apoſtolus dicit, *bonitatẽ & ſeueritatẽ* ſuam in vtriuſq; populi vel deiectione, vel exaltatione æternaliter prædeſtinata oſtendens, dum illũ iuſto iudicio humiliat, & arefacit: hũc autẽ gratuitã miſericordiâ in ſæcula exaltat, & virere facit. Quid ergò euidentius & dilucidius de vtriuſq; partis, id eſt tam electorũ, quàm reproborum prædeſtinatione quæri poteſt? Cũ & vnius per infidelitatem ariditas, & alterius per fidẽ viriditas æterno Dei iudicio in æterna eius prædeſtinatione declaratur prædeſtinata. Tale eſt & illud apud eundẽ Ezech. Prophetã quantũ ad partem pertinet reproborũ, vbi omniũ impiarũ Gentiũ, & populo Dei ini-

Marginal notes: d. v. 24. — Ezech. 17. v. 24

micarũ(id eſt)Paganorũ,Iudæorũ,&Hæreticorũ,& maximè Antichriſti, & eorũ qui cũ illo Eccleſiã Dei perſecuturi ſunt ſub figura Gog,&Magog æternus prænũciatur interitus: Et ſtatim Propheta
Ezech. 39. v. 8. ſubjungit,dicẽs: *Ecce venit, & factũ eſt. Ait Dominus Deus*,id eſt, quod apud homines tã longo poſt tẽpore eſt vẽturũ, & quod tã lõgo poſt tẽpore eſt futurũ, apud me in æterna prædeſtinatione, non adhuc venturũ eſt, ſed iã venit,nec adhuc futurũ,ſed iam factũ eſt. Hoc & Pſalmiſta in vtramque partem & electorum videlicet & reproborum,id eſt, æterno Dei iudicio,& illos miſericordiæ,& iſtos perditioni prædeſtinatos oſtendens, diſtinctè, & manifeſtè de ele-
Pſ. 102. v.17. ctis dicit: *Miſericordia autem Domini ab æterno, & vſque in æternũ ſuper timentes eum:* De reprobis verò: *Quoniam qui elongant ſe ini-*
Pſ.72. v.27. *quitate peribunt;perdidiſti omnes, qui fornicantur abs te.* Id eſt: *Qui elongant ſe abs te,* quantùm ad ipſos pertinet, adhuc ſuo tempore, videlicet extremo iudicio *peribunt*. Quantùm autem ad prædeſtinationem æterni iudicij tui,tu eos jam *perdidiſti.* Hanc immobilitatem conſilij & iudicij diuini docet nos Apoſtolus intelligere, vbi iuramẽtum Dei interponitur. Sicut illud eſt quod de hæredib.fidei
Hebr.6 v.13. Abrahæ ad ipſum Abraham iuraſſe eum explanat,dicens: *Abrahæ namque promittens Deus, quoniam neminem habuit,per quem iuraret*
v. 14. Gen.22 v. 16. *maiorem,iurauit per ſemetipſum dicens: niſi benedicens benedicam tibi & multiplicans multiplicabo te*:Et paulò poſt:*in quo abundantiùs,*
& 17. inquit,*volens Deus oſtendere pollicitationis hæredibus immobilitatem*
v.17. *conſilii ſui,interpoſuit iuſiurandum;vt per duas res,quibus impoſſibile*
v.18. *eſt mentiri Deum,fortiſſimum ſolatium habeamus,qui confugimus ad tenendam propoſitam nobis ſpem.* Sicut ergò in parte electorum,qui ſunt diuinæ pollicitationis,& promiſſionis hæredes,per iuſiurandũ voluit Deus oſtendere immobilitatem conſilij ſui, id eſt, immutabilem diſpoſitionem æternæ prędeſtinationis ſuæ iuxta expoſitionem Apoſtoli,ita & in parte reproborum,vbi interponitur iuſiurãdum Dei,nihil aliud oſtenditur niſi immobilitas,atque immutabilitas æterni conſilij & prædeſtinationis eius in damnatione,& perditione ipſorum,oſtendit namq; eos omnipotẽs Deus reprobos,cùm
Pſal.94 v. 11. de eis dicit:*Ipſi verò,non cognouerunt vias meas:*oſtendit eos immobili cõſilio ſuo,id eſt immutabili prædeſtinatione iudicij ſui æternæ damnationi,& perditioni eſſe præordinatos, cùm ſtatim ſubjũ-
d. v. 11. git,*Quibus iuraui in ira mea,ſi introibunt in requiem meam.* Quod ſi quis putat de illis tantummodò reprobis, qui educti ex Ægypto per Moyſen, & per xl. annos in deſerto ſemper rebelles, & increduli extiterunt,quorum etiam cadauera in eodem deſerto proſtrata ſunt,eſſe intelligendum; & non potiùs in eorũ ſpeciali damnatione, & perditione omnium generaliter reproborum interitum figuratum; Audi Apoſtolũ terribiliter & veraciter dicentem: *Om-*

nia autem hæc in figura contingebant illis: scripta sunt autem ad correptionem nostram, in quos fines sæculorum deuenerunt. Et alio loco: *Festinemus ergò*, inquit, *ingredi in illam requiem, vt ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum.* 1 Cor. 10. v. 11. Heb. 4. v. 11.

Hanc veritatem, & immobilitatem diuinæ prædestinationis, in qua Deus iudicia sua futura iam fecit, & B. Propheta Esaias mirabiliter ostendit: Et *B. August.* Veraciter & breuiter exponit, dicēs: S. AVGVST.
» Qui enim certis & immutabilibus causis omnia futura prædestinauit, quicquid facturus est fecit. Nam & per Prophetam dictum de illo est: *Qui fecit, quæ futura sunt.*] Vnde etiam alio loco idem doctor verissimè de ipso dicit: Neque enim sicut hominem, Deum cuiusquam facti sui pœnitet, cuius est de omnibus omninò rebus tam fixa sententia, quàm certa præscientia.] Vtrumque ergò apud illum æternum, vtrumque immutabile est, cùm de omnibus omninò rebus tam bonis quàm malis, quæ fiunt in mundo æternaliter ante mundum, & prænoscendo certa est eius præscientia, & iudicando fixa sententia. Hanc immobilitatem præsciētiæ & prædestinationis Dei ante tempora manentem, & omnia temporalia ordinantem, etiam B. Iudith victoriam de Assyriis inimicis populi Dei postulans, mirabiliter, & breuiter in oratione sua Deo confitetur, dicens: *Tu enim fecisti priora, & illa post illa cogitasti, & hoc factum est quod ipse voluisti: Et tua iudicia in prouidentia tua posuisti: fecisti*, inquit, *priora, & illa post illa cogitasti*; Non quòd in Deo volubilitas, & varietas decedentium, & succedentium cogitationum credenda sit, sed quia omnia quæ in rebus creatis præcedunt, atque succedunt, ille vno & æterno intuitu immutabiliter cernit, incomprehensibiliter comprehendit. *Et tua*, inquit, *iudicia in prouidentia tua posuisti:* id est, iudicia tua, quæ exerces in mundo, in prouidentia tua posuisti etiam ante mundum: Et quicquid temporaliter fieri voluisti, in æterno consilio tuo intemporaliter statuisti. Nouit enim omnipotens Deus creare noua sine nouitate aliqua voluntatis: Nouit & quiescens agere, & agens quiescere. Potest ad opus nouum non nouum sed sempiternum adhibere consilium. Et ideò cùm se aliud, atque aliud cogitasse dicit, non ipse (quod absit) mutabilitate aliquâ variatur, sed erga mutabilitatem nostram diuersis modis immutabilis, & non diuerso consilio operatur. Vnde & Beatus Apostolus Iacobus de illo dicit: *Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.* Et liber Ecclesiasticus in eius laudibus loquitur, dicens: *Domino enim Deo antequam crearentur, omnia fuerunt agnita. Similiter & post perfectum respicit omnia:* Et iterùm *A sæculo & vsque in sæculum respicit, & nihil est mirabile in conspectu eius.*

LXX. Isa. 45. v. 11. Iudith 9. v. 4. v. 5. d. v. 4. d. v. 5. Iac. 1. v. 17. Eccl. 23 v. 29. ibid. 39. v. 25.

CAPVT

CAPVT. III.

CAP. III.

REGVLA SECVNDA.

REG. II.

Omnia æternæ præscientiæ & ordinationi eius immobiliter subsunt.

SECVNDA regula diuinæ præscientiæ & prædestinationis est, *Nihil omnino esse, aut fuisse, aut futurum esse posse in operibus Dei, quæ siue in condendis, siue in regendis, siue in consummandis vel finiendis creaturis agit, quod non ipse in suo æterno consilio atque iudicio & veraciter præscierit, & immobiliter præordinauerit. Atque ita omne, quod temporale est, intemporaliter suâ præscientiâ & prædestinatione præcedit: Et omne, quod in eius æterna præscientia & prædestinatione dispositum est, etiam in rebus esse potest. Quicquid verò ibi dispositum non est, nunquam & nusquam esse potest; nihil enim temere vel fortuitò, sed omnia æterna suæ sapientiæ consilio & ratione*
Ps. 103. v. 24. *facit.*] Vnde in eius laudibus verissimè dicitur. *Omnia in sapientia fecisti.* Præcessit enim eius sapientia æternaliter omnia quæ in creaturis facta sunt vel fiunt siue futura sunt temporaliter. Verbi gratiâ, præsciuit esse mundum futurum, & prædestinauit se esse facturum: præsciuit hominem creandum, & prædestinauit se esse creaturum: Præsciuit humanum genus per hominem primum lapsum vnigeniti Filij sui Sanguine redimendum, & prædestinauit se esse redempturum. *Redemptionem enim misit populo suo*: Et ve-
Ps. 110. v. 9. raciter ipsi cantatur. *Redemisti in brachio tuo populum tuum*: præ-
Ps. 76. v. 16. sciuit electos suos ad æternum regnum suum esse venturos: præsciuit etiam reprobos in æternum supplicium tradendos: Et hoc totum quia plenum est misericordia, plenum iustitia, prædestinauit se misericordiâ, & iudicio suo esse facturum: Apud quem est
Rom. 11. v. 22. iuxta Apostolum, *æterna bonitas & seueritas*, & cui dignè à fidelibus dicitur: *Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine.* Vn-
Ps. 100. v. 1. de constat omninò quòd in vtramque partem electorum videlicet & reproborum, nisi eorum vel glorificationem, vel damnationem iustissimam præscientia & prædestinatio diuina præcederet, nunquam in eis fieri, atque adimpleri posset. Sicut nihil omninò in operibus diuinis esse potest, quod non ibi præcesserit. Ad hoc mirabiliter, & sublimiter insinuandum pertinet quod de æterno &
Ioan. 1. v. 3. vnigenito verbo Dei Euangelista dicit. *Quod factum est, in ipso vita erat*, id est, omne *quod* à verbo & per verbum Dei *factum est* temporaliter, iam antequam fieret, æternaliter in eodem verbo Dei *vita erat*: Quia videlicet ipsum verbum Dei viuens, vita est & viua sapientia, & viua ratio, & viuum consilium, quo omnia suis modis, & suo ordine fieri potuerunt.

k

REG. III.

REGVLA TERTIA.

In operibus Dei omne præſcitum eſt prædeſtinatum.

TERTIA Regula diuinæ præſcientiæ, & prædeſtinationis eſt, *quia in operibus omnipotentis Dei non ſunt alia præſcita & alia prædeſtinata, ſed quicquid ibi eſt præſcitum, quia totum eſt bonum & iuſtum, ſine dubio eſt etiam prædeſtinatum: & quicquid prædeſtinatum vtique & præſcitum: quia prædeſtinatio ſine præſcientia eſſe non poteſt.* Quantùm igitur ad ipſa opera diuina pertinet, ſiue dicantur præſcita, ſiue dicantur prædeſtinata, tantundem valet, & eandem exprimit immobilem firmitatem. Inde eſt quod Apoſto'us quodam loco præſcientiam Dei prædeſtinationem eius intelligi voluit, vbi ait: *Non repulit Deus plebem ſuam, quam præſciuit:* Ro. 11. v. 2. Si enim præſciſſet tantummodo, & non prædeſtinaſſet, nequaquam eam plebem ſuam feciſſet, ſed quia ita præſciuit, vt eam veriſſimè ipsâ præſcientiâ prædeſtinaret, quid eſt aliud quod eam præſciuit, niſi quia verè, & immutabiliter prædeſtinauit? Sic ergò in præordinatione electorum ad vitam, & in præordinatione reproborum ad mortem, quia vtrumque iuſtum opus Dei eſt, ſicut Pſalmiſta teſtatur dicens: *Iuſtus Dominus in omnibus viis ſuis & ſanctus in omnibus operibus ſuis*, Pſ. 144. v. 17. nec præſcientia eius ſine prædeſtinatione, nec prædeſtinatio ſine præſcientia intelligi poteſt, quia iſtud iuſtum eſt, & rectum opus ſuum, & verè præſciuit, & præſciendo iuſtè prædeſtinauit.

REG. IV.

REGVLA QVARTA.

Bona opera principaliter Dei ſunt, ſed & ipſius creaturæ.

QVARTA Regula eſt eiuſdem præſcientiæ & prædeſtinationis quod, *Hæc duo in operibus rationalis creaturæ & diſtinctè & coniunctè intelligi poſſunt; quia ſcilicet eiuſdem creaturæ opera alia ſunt bona, alia mala: Et quia bona opera ita ſunt ipſius creaturæ, vt ſint omninò principaliter, & veraciter opera creatoris*, Phil. 2. v. 13. qui operatur in ea & velle & perficere pro bona voluntate, *rectiſſimè tanquam verè diuina, id eſt, diuinitùs inſpirata, & geſta, & præſcita, & prædeſtinata debent intelligi. Mala verò opera eiuſdem creaturæ, quia ipſius tantummodò ſunt, & ex eius vitio, non ex Dei voluntate, vel operatione procedunt, præſcita à Deo dici poſſunt, prædeſtinata non poſſunt.*] Quia ita eſt ille certiſſimè præſcius omnium futurorum, & bonorum ſcilicet, & malorum, vt nunquam eſſe poſſit prædeſtinator, ſicut nec auctor malorum; præſciuit itaque Deus, & prædeſtinauit rationalis creaturæ ſuæ omnia bona, ſicut Apoſtolus dicit: *Nam quos præſciuit, & prædeſtinauit conformes fieri imaginis filij ſui.* Et iterùm, *Sed loquimur Dei ſapientiam in* Rom. 8 v. 29.

Mala ſolius creaturæ ideò præſcita, non prædeſtinata.

1.Cor.2 *mysterio absconditam, quam praedestinauit Deus ante saecula in glo-*
v.7. *riam nostram.* Mala verò opera, & mala merita eiusdem creaturæ præsciuit tantummodò, non prædestinauit: sicut Psalmista ex persona humani generis inter labores, & pericula vitæ mortalis gementis, & ad Deum redire conantis, ipsi omnipotenti Deo hu-
Ps. 138. militer confitetur, dicens: *Intellexisti cogitationes meas de longè,*
v. 2. *semitam meam, & funiculum meum inuestigasti, & omnes vias meas praeuidisti.* Quid est enim *omnes vias meas praeuidisti*, nisi omnes vias meas vtique, malas, non solùm præsentes vidisti, sed etiam futuras, antequam eas ambularem præuidisti. Cui etiam alio lo-
Dan.13. co Scriptura dicit, *Qui nosti omnia antequam fiant,* vtique non so-
v.42. lùm bona, sed etiam mala.

CAPVT IV.

CAP. IV.

REGVLA QVINTA.

REG. V. Prædestinatio Dei nulli necessitatem ad malum imponit.

QVINTA Regula est diuinæ præscientiæ & prędestinationis quòd *omnipotens Deus eàdem praescientià & praedestinatione suà ita quosdam malos in sua iniquitate & impietate, & praescierit perseueraturos, & ob hoc iustè praedestinauerit perituros, vt ex ipsa certa praescientia, & iusta praedestinatione sua nulli necessitatem imposuerit, vt malus esset, & aliud esse non posset.* Hoc enim si fecisset quod absit, de eius bonitate sentire, ipse esset vtique auctor malorum, quæ suæ potestatis violentià fieri compulisset. Quod quàm horrendæ sit blasphemiæ dicere, vel cogitare, omnis pius, fidelis intelligit: suo ergò vitio impij, & iniqui in malis suis pertinaciter perseuerant, non aliquo Dei præjudicio, qui quotidiè omnes ad pœnitentiam vocat, & ad salutem inuitat, & conuersis ad se misericordiæ suæ sinum pandit, & incessanter declinari à malis, &

Notent Caluinistæ

Psa. 36. fieri bona hortatur, & admonet, dicens. *Declina à malo, & fac bo-*
v.27. *num*: Et iterùm, *Quaerite bonum & non malum vt viuatis, & erit*
Amos 5 v. 14. *Dominus exercituum vobiscum, sicut dixistis.* Et alio loco: *Conuer-*
Zach.1. *timini ad me, & conuertar ad vos, dicit Dominus exercituum.* Et
v. 3. rursùm in Psalmo, *Laetetur cor quaerentium Dominum, quaerite*
Ps.104. *Dominum, & confirmamini, quaerite faciem eius semper.* Vnde &
v.3. in eius laudem dignè canitur, *Sperent in te omnes qui nouerunt no-*
Psal. 9. v.11. *men tuum, quoniam non dereliquisti quaerentes te Domine.*

Non ergò ille tantæ bonitatis & pietatis pater quemquam impellit, aut compellit ad malum opus agendum, vel in malo opere permanendum: tamen verè constringit, & compellit iudicio suo in malis perseuerantes ad iustum supplicium luendum. Et ibi ergò bonus, quia neminem vult malum esse: Et hîc iustus, quia nullum

iniquam & impium permittit impunitum esse: Nusquam autem malus, qui malorum tantummodò vltor, nunquam auctor existit. Hoc enim nobis de illo Scriptura diligentissimè commendat, dicens: *Nemini mandauit impiè agere, & nemini dedit spatium peccandi.* Ecc. 15 v. 21. Et iterùm de his qui putant se Deo impellente peccare: *Stultitia (inquit) hominis supplantat gressus illius, & contra Deum feruet animo suo.* Prou. 19. v. 3. Et alio loco: *Iniquitates suæ capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur.* Prou. 5. v. 22. Vnde & Beatus Iacobus Apostolus omnem fidelem ab hac insania coërcens, & ad veram pietatis scientiam reducens sollicitè admonet, dicens: *Nemo, cùm tentatur, dicat, quoniam à Deo tentatur;* Iac. 1. v. 13. *Deus enim intentator malorum est, ipse autem neminem tentat:* v. 14. *vnusquisque autem tentatur à concupiscentia sua abstractus, & inlectus:* v. 15. *dein concupiscentia, cùm conceperit, parit peccatum: peccatum verò cùm consummatum fuerit, generat mortem.* Igitur omnipotens Deus præscientiâ suâ erga reprobos præuidit, quod verum est; Eos scilicet, non suo impulsu, sed proprio vitio in impietatitibus perseueraturos: prædestinatione suâ statuit, & decreuit, quod iustum est, eosdem videlicet æterno supplicio perituros, Hæc etenim mala, id est, non ea quę ipsi volentes faciunt, sed quæ pro malis factis suis nolentes patientur, & prædestinauit illis Deus iustitiâ suâ, & omninò illaturus est iusto iudicio suo. Qui verissimè talibus comminatur, dicens; *Congregabo super eos mala, & sagittas meas complebo in eis.* Deut. 32. v. 23. Et iterùm, *Adducam super eos mala, annum visitationis eorum.* Ierem. 23. v. 12.

AVGVST. Reddet enim omninò Deus vt *Beatus Augustinus* sincerissimè &
» lucidissime docet & mala pro malis, quoniam iustus est: Et bona
» pro malis quoniam bonus est, & bona pro bonis quoniam bonus,
» & iustus est. Tantummodò mala pro bonis non reddet, quoniam
» iniustus non est. Reddit ergò mala pro malis, pœnam pro inju-
» stitia. Et reddit bona pro malis, gratiam pro injustitia, & reddit
» bona pro bonis gratiam pro gratia.] Qui ergò hæc audit, quid habet vnde conqueratur? Aut quid ei restat, nisi vt terorre iusti iudicij Dei, quo perseuerantes in malis suis punire decreuit, ipse à malis corrigatur, ne cum illis qui incorrigibiles permanent, puniatur. Ita timor iusti iudicij Dei erga iniquos, & impios puniendos, nemini omninò est noxius, sed illis, qui per eum corriguntur verissimè probatur esse salubris.

CAPVT V. CAP. V.

REGVLA SEXTA. REG. VI.

SEXTA Regula est diuinæ præscientiæ & prædestinationis, *Vt in diuinis Scripturis nequaquam hoc pueriliter quaratur, vel exigatur, vt ibi solummodo intelligatur diuina præscientia, vel prædestinatio: vbi hæc ipsa nomina praescientiae, & praedestinationis, expressè & propriè posita inueniuntur: sicut eo loco, vbi Apostolus* Ex re etiã fine verbis intelligenda in Scripturis Præscientia & prædestinatio.
Rom. 8 v. 29. *dicit*: Nam quos præsciuit & prædestinauit conformes fieri imaginis Filij diuinæ sui. *Sed vbicumque res ipsa eiusdem præscientiæ, & prædestinationis certissimè posita legitur, præscientiam & prædestinationem ipsam intelligendam esse, minimè dubitemus.*] Nam si proprietates ipsorum nominum requiramus, nusquam in illis testimoniis Propheticis, quæ pro ipsius præscientiæ, & prædestinationis commendatione in Epistola ad Romanos assumit, & proponit Apostolus, vel præscientia, vel prædestinatio nominatur; & tamen res ipsa in eis tam clarè, & perspicuè demonstratur, vt de ea nemini fidelium liceat dubitare.

Rom. 9 v. 13. Primum namque ipsorum testimoniorum est, *Quia major seruiet minori*, Secundum *Iacob dilexi, Esau autem odio habui*. Ter- Scripturæ testimonia.
Mal. 1. v. 2. tium *Miserebor cui miserebor, & misericordiam præstabo, cui mi-*
Exod. 33. v. 19. *sericors fuero*. Quartum: *Dicit enim Scriptura Pharaoni, quia in hoc ipsum excitaui te, vt ostendam in te virtutem meam & annuncie-*
Exod. 9. v. 16. *tur nomen meum in vniuersa terra*. Et sic ex ordine cætera vsque ad eum locum vbi ait: *Conclusit enim Deus omnia sub peccato, vt om-*
Rom. 9 v. 17. *nium misereatur*. In quibus omnibus (vt dictum est) nusquam
Rom. 11 v. 32. nomen præscientiæ, nusquam prædestinationis sonat: Et tamen ipsâ fidei religione compellimur credere Apostolo hæc omnia de præscientia & prædestinatione vtriusque partis tam electorum videlicet, quam reproborum, illorum ad salutem, istorum ad damnationem intelligenti atque docenti: Quæ ille tantâ auctoritate & firmitate proponit, vt quidquid paulò superiùs ante hæc testimonio de æterno Dei proposito, præscientia, & prædestinatione, vocatione & electione, iustificatione, & glorificatione docuerat, & quod posteà de Gentium salute & Iudæorum obcæcatione commemorat, eisdem ipsis testimoniis sufficienter atque euidenter se demonstrasse, & comprobasse credi velit.

Tale est & illud, quod ex verbis eiusdem Apostoli *Beatus Augustinus* ad probandam, & commendandam diuinam gratiam, & Auguſt. de Prædest. Sanct. cap. 10.
Eph. 2. v. 10. prædestinationem proponit, dicens: Quod ergò ait Apostolus, *Ipsius enim sumus figmentum, creati in Christo Iesu in operibus bonis,*

gratia est: Quod autem sequitur & dicit, *Quæ præparauit Deus vt ambulemus in illis*, prædestinatio est.] Certè enim neque in hoc testimonio Apostolico nomen gratiæ, vel prædestinationis sonat; Et tamen res ipsa gratiæ, & prædestinationis ibi manifestissimè comprobatur. Quæ enim manifestior res gratiæ, quàm quòd ex nobis nulla bona opera habemus? sed ipsius, id est, *Dei sumus* speciale *figmentum creati in Christo Iesu in operibus bonis*. Et quæ euidentior res prædestinationis, quàm quòd hæc ipsa bona opera, non solùm in præsenti per gratiam suam nobis donauit, sed etiam in æterna prædestinatione sua *Præparauit Deus, vt in illis ambulemus*. Caueamus itaque, vt Beatus Hieronymus quodam loco admonet, in Scripturis superstitiosam intelligentiam: Et hanc Apostolicam auctoritatem, quâ non nomina, sed res ipsas diuinæ præscientiæ & prædestinationis suo exemplo nobis quærendas, & tenendas docuit, quantùm possumus firmissimè, & fidelissimè, tam in Euangelicis, & Apostolicis, quàm etiam in Propheticis dictis sequamur.

d. v. 10.

d. v. 10.

Nulla bona opera ex nobis, sed ex Deo, ipsaque prædestinata. Hieronymus.

Cap. VI.

CAPVT VI.

REGVLA SEPTIMA.

Reg. VII Electorum nullus perire potest. De Reprobis nullus saluatur.

SEPTIMA Regula est ipsius diuinæ præscientiæ & prædestinationis: *Vt neque de electis Dei vllum perire posse credamus, neque de reprobis aliquem saluari vllatenus existimemus:*] Non quia non possunt homines de malo ad bonum commutari, & de malis, & prauis boni, ac recti fieri, sed quia in melius mutari noluerunt, & in pessimis operibus vsque in finem perseuerare voluerunt: Nec possunt vllo modo pertinere ad sortem electorum, qui magis elegerunt permanere in malitia iniquitatum, & impietatum suarum. Hoc enim pessimum & nefarium malum, quod est nolle ad Deum conuerti; neque de malo ad bonum commutari, sed *Secundùm duritiam & impœnitentiam cordis sui thesaurizare sibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij*, ille in eis æternâ suâ præscientiâ verissimè præuidit futurum, qui omninò falli non potest. Et quia hoc verissimè præsciuit, iustè omninò tales perditioni æternæ prædestinauit.

Rom. 2 v. 5.

Quòd ergò non possunt saluari, eorum est vitium; quia nolunt, non Dei (quod absit) aliqua iniquitas, qui erga illos & verax semper extitit in præscientia sua, & iustus in iudicio suo. Licet sit & aliud genus reproborum in innumerabilibus videlicet millibus paruulorum, qui nec ætatem nec sensum ad aliquid boni agendum vnquam acceperunt, sed in sola originalis peccati, quæ per

Cur saluari non possũt reprobi.

De paruulis.

vnum hominem in mundum intrauit, damnatione perierunt. De quibus quid aliud dicendum, nisi quòd & in eorum reprobatione atque interitu omnipotens Deus iustus est, in quibus non naturam benè à se conditam, sed culpam malè admissam, & in eos originaliter transfusam iustâ vltione damnauit.

Hoc ita esse (hoc est) neminem de electis perire posse ipse Do-
Ioa.10. v.27. minus ostendit dicens. *Oues meæ vocem meam audiunt, & ego co-* Neminem de electis perire posse.
v.28. *gnosco eas & sequuntur me; Et ego vitam æternam do eis, & non pe-*
v.29. *ribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea. Pater*
meus quod dedit mihi maius omnibus est, & nemo potest rapere de
manu Patris mei, istæ oues, quæ vt ipsa veritas testatur, *non peri-*
bunt in æternum, & quas *nemo potest rapere de manu Patris & Fi-*
lij, alio loco appellantur *pusilli Dei*. De quibus similiter ipse
Dominus dicit. *Sic non est voluntas ante Patrem vestrum vt pereat*
Mat.18 v.14. *vnus de pusillis istis*: Quibus etiam alio loco ait: *Nolite timere pu-*
Luc.12. *sillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum*. Et ite-
v.32. rùm, *capillus de capite vestro non peribit*. Item quod reprobi non De Reprobis.
Luc.21. propter præscientiam & prædestinationem Dei veraciter præ-
v.18. scientis, & iustè damnantis, sed propter obstinatam & indomabilem malitiam suam nullatenùs possint saluari, idem Dominus
ostendit loquens talibus, & dicens, *Sed vos non creditis, quia non*
Ioa.10. *estis ex ouibus meis*. Et iterùm, *Propterea vos non auditis, quia ex*
v.26. *Deo non estis*. Similiter & per Prophetam de talibus comminatur,
Ioan.8. v.47. dicens; *In consilio populi mei non erunt, & in Scriptura domus Israël*
Ezech. *non scribentur, nec terram Israël ingredientur*: Videlicet sicut verè
13.v.9. de cœtu electorum ejecti, & de libro vitæ deleti, & de terra viuentium penitùs alienati: de his & Apostol[us] consonanter verbis
2Cor.4 Euangelicis loquitur, dicens: *Quòd si etiam opertum est Euange-*
v.3. *lium nostrum, in his qui pereunt est opertum; in quibus Deus huius*
v.4. *sæculi excæcauit mentes infideliũ, vt non fulgeat illuminatio Euãgelij*
gloriæ Christi. De quibus etiam alio loco dicit: *Non enim omniũ est*
Rom. 10.v.16 *fides*. Et *non omnes obediunt Euangelio*. Quia ergò tales sunt, & tales vsque in finem perdurant; meritò vtique & præscientiâ Dei mali præsciti sunt, & prædestinatione Dei iustè reprobati, atque damnati; probet ergò seipsum homo, vt ex quotidiano profectu, siue defectu vitæ suæ, vtrùm magìs ad societatem electorum, an (quod absit) ad societatem reproborum propinquare, se sentiat, apud se sollicitus perspiciat, & inquirat, orétque fideliter, & perseueranter quantùm potest, vt eum omnipotens Domini misericordia, & ab æterna damnatione eripi, & in electorum suorum iubeat grege numerari: quia licet vt *Beatus Gregorius* dicit, ob- « tineri nequaquam possint, quæ prædestinata non fuerint, ipsa ta- « men perennis regni prædestinatio, ita est ab omnipotente Deo «

Fideliter & perseuerãter orandũ.

B. Gregor. Dialog. lib. 1. cap. 8.

» disposita, vt ad hoc electi ex labore perueniant, quatenùs postu-
» lando mereantur accipere, quod eis omnipotens Deus ante sæcula
» disposuit donare.]

Cap. VII.

CAPVT VII.

HÆc ita esse quæ, prout Dominus dedit, septem titulis distincta, atque digesta, tam nobis, quàm cæteris qui legere voluerint iuxta regulam veræ fidei de præscientia, & prædestinatione diuina, velut regulariter proposuimus agnoscenda, atque tenenda non ex nostro sensu aliquid præsumentes, sed Scripturæ Sanctæ auctoritatem fideliter, atque humiliter sequentes: Hæc (inquam) ita esse, & ita antiquæ Ecclesiæ authoritate, & Sanctorum Patrum fidelissima institutione tenta & tradita, necessarium omninò duximus, vt etiam eorundem Sanctorum Patrum verbis, & definitionibus breuiter, apertéque propositis ad confirmationem legentium attentiùs commendare, ac declarare studeamus.

Liber S. Fulgentij.

In libro cuius titulus est de *Duabus in Christo naturis, omnibus ferè Ecclesiis notißimo & celebriter commendato*, vbi etiam multorum, & orthodoxorum Patrum tam Græcorum quàm Latinorum, vel libri integri, vel sententiæ ad ædificationem & confirmationem fidei pertinentes, beatissimorũ scilicet, Athanasij, Ambrosij, Hieronymi, Augustini & cæterorum diligenter collectæ atque digestæ sunt; inseruntur etiam quædam quadraginta capitula sub vnius libelli textu, qui vel Beati Augustini, vel Beati Fulgentij gloriosi Antistitis confessoris Christi nomine titulatur, præcipuè ad cognitionem & confirmationem fidei pertinentia, in quibus de hac re vnde nunc agitur, id est, de diuinæ præscientiæ & prædestinationis veritate quid firmissimè atque indubitanter tenendum
» sit, ita breuissimè, ac plenissimè legitur definitum. Firmissimè,
» inquit, tene & nullatenùs dubites Deo incommutabili non solùm
» præterita & præsentia, sed etiam futura omnia incommutabiliter
» esse notissima. Cui dicitur, *Deus qui occultorum es cognitor, qui* Dan. 13
» *scis omnia antequam fiant.*] Et iterùm: Firmissimè, inquit, tenè, v. 42.
» & nullatenùs dubites Trinitatem Deum incommutabilem rerum
» omnium, atque operum, tam suorum, quàm humanorum certis-
» simum cognitorem ante omnia sæcula scire, quibus per fidem
» esset gratiam largiturus, sine qua nemo potuit ex initio mundi,
» vsque in finem à reatu peccati, tam originalis, quàm actualis ab-
» solui: *Quos enim Deus præsciuit, & prædestinauit conformes fieri* Rom. 8
» *imaginis Filij eius.*] Et iterùm: Firmissimè, inquit, tene, & nulla- v. 29.
» tenùs dubites, omnes, quos vasa misericordiæ gratuità bonitate
» Deus facit ante constitutionem mundi, in adoptionem filiorum

S. Fulg. De fide ad Petrum Diac. col. 360. De Dei præscientia.

Dei

Dei prædestinatos à Deo, neque perire posse aliquem eorum, " quos Deus prædestinauit ad regnum: Neque quemquam eorum, " quos Deus non prædestinauit ad vitam vllâ posse ratione saluari: " prædestinatio enim illa gratuitæ donationis est præparatio, quâ " nos Apostolus ait, *Prædestinatos in adoptionem filiorum per Iesum* " *Christum in ipsum.*] " Nullus prædestinatorum perire nec reproborum saluari potest.

Eph. 1. v. 5. Hanc fidei regulam & definitionem certissimam fideliter sequens beatus & sanctus doctor Ecclesiæ *Beda* Presbyter, cùm exponeret locum illum vbi in libro Genesis narratur *De ereptione* *Loth ex interitu Sodomorum*, & quorundam suorum non credentium & cum eo exire nolentium, & ideò cum cæteris, qui in vrbe impia remanserant, iustissimè perditorum punitione, ita ait. Quod " ostium Loth occluserunt Angeli, ne vel ipsum, vel aliquem de domo ipsius possent ad perdendum rapere Sodomitæ, patenter insinuat, quia nullum de electis Dei perditura est impietas, & persecutio reproborum: dicente Domino de ouibus suis: *Et ego vitam* " *æternam do eis & non peribunt in æternum, & non rapiet eos quisquam* " *de manu mea.* Quòd verò idem *Loth* facultate ab Angelis datâ nullum de ciuibus perfidis, ne de suis quidem cognatis siue amicis tametsi multùm conatus potuit ad salutem reuocare, significat, quia " nullius labor hominis ad numerum prædestinatorum, qui ante " constitutionem mundi electi sunt à Deo, vel vnam possit animam adijcere. *Nouit enim Dominus qui sunt eius.* Verùm & si nostram fragilitatem qui ad electorum sortem pertineant latet, non " tamen ab agenda cura nostræ salutis cessandum, non ab instruendis proximis lingua est continenda, sed ad exemplum beati Loth, " & nobis castè viuendum, & errantium quoque correctioni officium pietatis impendendum. Constat enim quia etsi prædestinatos ad interitum saluare nequimus, nostræ tamen benignitatis, " quam erga illorum salutem impendimus, mercedem non perdimus.]

BEDA in Genesim. Gen. 19. Exemplo Loth confirmatur. Ioa. 10. v. 28. Nō cessandum ab agenda cura salutis.

CAPVT VIII.

Cap. VIII

HANC fidei regulam firmissimè ac fidelissimè nobis tenendam *Beatus Augustinus* ita diligenter & breuiter commendat in Libris de Ciuitate Dei, ita dicens. Humanum, inquit, genus in duo genera distribuimus, vnum eorum qui secundùm hominem, alterum eorum qui secundùm Deum viuunt, quas etiam " mysticè appellamus ciuitates duas, hoc est duas societates hominum, quarum est vna, quæ prædestinata est in æternum regnare " cum Deo: Altera æternum supplicium subire cum diabolo.] Et " post pauca: de exortu duarum ciuitatum istarum, id est ciuitatis Dei, & ciuitatis diaboli diligentiùs disputans, ita dicit: Natus est "

August. de Ciuit. Dei lib. 15. ca. 1. De gemina prædestinatione.

Ibidem.

» igitur prior Cain ex illis duobus humani generis parentibus pertinens ad hominum ciuitatem: Posterior Abel ad ciuitatem Dei. Prior est natus ciuis huius sæculi: posterior autem isto peregrinus in sæculo, & pertinens ad ciuitatem Dei: Gratiâ prędestinatus, gratiâ electus, gratiâ peregrinus deorsùm, gratiâ ciuis sursùm. Nam quantùm ad ipsum attinet, ex eadem massa oritur, quæ originaliter est tota damnata: sed tanquam figulus Deus: Hanc enim similitudinem non impudenter, sed prudenter introducit Apostolus: *Ex eadem massa fecit aliud vas in honorem, aliud in contumeliam.* Rom. 9 v. 21. Prius autem factum est vas in contumeliam, pòst verò alterum in honorem. Quia & in ipso vno homine, sicut dixit Apostolus, non *Primum, quod spirituale est, sed quod animale, deinde quod spirituale, &c.*] 1. Cor. 15. v. 41 Item in libro Enchiridion quem ad Laurentium Ecclesiæ Romanæ Archidiaconum scripsit, de eadem re ita

Augustin. Enchirid. cap. 100.

» loquitur: Cùm Angelica, inquit, & humana creatura peccasset, id est non quod Deus, sed quod ipsa voluit fecisset, etiã per eandem creaturę voluntatem, quâ factum est quod creator noluit, impleuit ipse quod voluit, benè vtens & malis tanquam summè bonus ad eorum damnationem, quos iustè prędestinauit ad pœnam, & ad eorum salutem, quos benignè prædestinauit ad gratiam.]

Hæc pauca ex præfati beatissimi doctoris duobus libris posuimus, quos eum non solùm Catholicè, & veridicè scripsisse, sed etiam diligenter & fideliter retractasse, qui libros retractationum eius attentiùs legit, euidenter agnoscit; vt quia iam eius authoritas de hac re, id est de diuina in vtramque partem prędestinatione, & electorum videlicet ad gloriam, & reproborum ad pœnam à nonnullis publicè contemnitur, & conculcatur: Ita vt quia se ipse in quibusdam scriptis suis piè, atque humiliter reprehendit, & corrigit, putent se, vbi eis visum fuerit, licenter eum posse reprehendere: Et quod ille fecit ad exemplum humilitatis, ipsi vsurpare non erubescant ad tumorem præsumptionis: Ex his saltem libris agnoscant quia hoc verbum diuinæ prędestinationis in parte reproborum positum, quia verissimè & rectissimè diuino iudicio prędestinati *dicuntur, non ad culpam vtique, sed ad pœnam, nec ad malum opus, quod ipsi volentes agunt, sed ad malum, quod in æternis suppliciis inuiti patientur*, nec ipse in suis dictis reprehenderit, nec ab vllis Catholicè & sanè sentientibus reprehensum sit. Et ideò etiam *moderno tempore*, à nobis, qui tantæ imperitiæ, & infirmitatis sumus nequaquam reprehendendum, vel reijciendum debuit iudicari, sed potiùs diligenti, & humili pietate perscrutari, & intelligi. Et si qui sunt, qui ex hoc scandalizari videantur, tanquam per istud prædestinationis verbum necessitas malè agendi cuiquam imposita esse significetur, instruendi potiùs fuerunt

De Libris Retractationum S. August.

Nota. Ex prædestinatione nulla necessitas ad malum.

& breuiter ac lucidè docendi, quòd Deus neminem prædestinauerit ad peccatum, sed ad luendum supplicium pro peccato. Nec istâ prædestinatione aliquem cogat ad malè agendum, sed potiùs declaret iudicem iustum, qui & peccata fieri noluit, & facta iustè se puniturum esse præsciuit, iustè se puniturum & esse prædestinauit. Hâc namque prædestinatione non opus hominis malum, sed iustum hominis prædestinauit supplicium.

Hunc sensum B. August. verũ, atque Catholicũ, quod Deum operis sui futuri, id est iusti iudicij de malis & in malis exercendi sẽper fuisse præsciũ, semper fuisse prædestinatorẽ iustũ, fideliter cõmendat *B. Fulgentius* vt suprà memorauimus illius tẽporis vicinus, & tẽpore VVandalicæ persecutionis apud Africam inter cæteros Christi Sacerdotes Confessor inclytus, interrogatus à quodam pio, & religioso viro non spreuit, non respuit, sed potiùs diligenter exposuit, & confirmauit dicens: Nihil aliud accipiendum existimo in illo Sancti Augustini sermone, quo ad interitum quosdam prædestinatos affirmat, *Nisi ad interitum supplicij non delicti, neque ad malum quod injustè admittunt, sed ad cruciatum quod iustissimè patiuntur: nec ad peccatum, sed ad tormentum, quod illis propria iniquitas malè parit, & æquitas diuina benè retribuit*: Nec ad mortem animæ primam, sed ad mortem secundam: Quod enim ante gehennam mali peccando pereunt, non est diuini operis sed humani: Quod autem in gehenna perituri sunt, hoc facit Dei æquitas, cui nulla placet peccantis iniquitas. Hoc itaque prædestinauit Deus, quod erat ipse facturus; illud verò nullatenùs prædestinauit, quod facturus ipse non fuit. Mala quippè voluntas non pertinet ad optimum creatorem: iusta verò injustorum damnatio pertinet ad æquissimum cognitorem; prædestinauit itaque Deus iniquos & impios ad supplicium iustum, non ad aliquod opus injustum: Ad pœnam, non ad culpam: Ad punitionem non ad transgressionem; ad interitum, quem ira iusti iudicis peccantibus reddidit, non ad interitum, quo in se iram Dei peccantium iniquitas prouocauit. Huc vsque Beatus Fulgentius.]

S. Fulg.

S. Fulg. ad Monimũ lib. 1. cap. 5.

Prædestinati ad interitum supplicij nõ delicti.

CAPVT IX.

CAP. IX.

S. LEO.

BEATVS etiam Leo de huius diuinæ præscientiæ, & prædestinationis veritate, id est sempiternarum dispositionum Dei incommutabili ordine, sic docet: Cùm omnia, quæ in Domino majestatis Iudaïca admisit impietas, tantò antè prædicta sint, vt non tam de futuris, quàm de præteritis Propheticus sit sermo contex-

„ tus, quid aliud nobis, quàm sempiternarum dispositionum Dei in-
„ commutabilis ordo reseratur? Apud quem discernenda iam diju-
„ dicata, & futura iam facta sunt. Cùm enim & qualitates actionum
„ nostrarum, & effectus omnium voluntatum scientia diuina præue-
„ niat; quantò magis nota sunt Deo opera sua? Et rectè placuit quasi
„ facta recoli, quæ non poterant omninò non fieri.

S. GREG. Beatus quoque Gregorius exponens illa verba Apostoli, id est, *Quæ sit longitudo, & latitudo, & sublimitas, & profundum*, Ita de prædestinatione reproborum ad interitum breuiter & apertè dicit: Eph. 3. v. 18.
„ Inest Deo etiam profundum, quo damnandos inferiùs iustâ æqui-
„ tate disponens prævordinat.] Item de eadem re alio loco sic dicit:
„ Ad læuam quoque dilatatur Ecclesia, dum ad se quosdam in ini-
„ quitate permãsuros admittit. Propter hanc multitudinem, quæ ex-
„ tra electorum numerum iacet, in Euangelio Dominus dicit: *Mul-* Mat. 20 v. 16.
„ *ti vocati, pauci autem electi.*] Alio quoque loco vim supernæ dis-
„ positionis incommutabilem esse demonstrans ita ait: Vitari enim
„ vis superni consilij nequaquam potest, sed magnâ sibi virtute
„ hanc temperat, qui se sub eius nutibus refrenat: Eiusque sibi pon-
„ dera leuigat, qui hanc subjecto cordis humero volens portat.]
„ Item alibi de eadem re; Sicut nemo obsistit largitati Dei vocantis,
„ ita nullus obuiat iustitiæ relinquentis:] Et iterùm de impiis iam
„ præiudicatis: Qui verò nec fidei sacramenta tenuerunt, increpatio-
„ nem iudicis in extrema examinatione non audiunt: quia præiudica-
„ ti infidelitatis suæ tenebris, eius quem dispexerunt inuectione re-
„ dargui non merentur.] Item de prædestinatione perditionis repro-
„ borum; omnipotens (inquit) Dei iustitia, futurorum præscia ab ip-
„ sa mundi origine gehennæ ignem creauit, qui in pœnam reprobo-
„ rum esse semel inciperet, sed ardorem suum etiam sine lignis nũ-
quam finiret.] Alibi quoque de ipso impiorum & reproborum atque æterno interitu damnatorum capite id est Antichristo iam
„ eum damnatum esse contestans, ita dicit: Ille damnatus homo,
„ quem in fine mundi Apostata Angelus assumit ad prædicandum
„ falsitatem suam, astutos, ac duplices, atque huiusmodi scientiam
„ habentes electurus est.] Et alio loco: Terra cui væ dicitur ille prin-
„ cipaliter damnatus homo est, qui alarum cymbalum vocatur: Quia
„ qui per superbiam multitudinem cogitationis euolant, eundem
„ peruersum hominem prædicando sonant.] Et paulò post: Terra,
„ inquit, cui væ dicitur, trans flumina Æthiopiæ esse perhibetur:
„ Quia damnatus ille homo tantâ immensitate iniquus est, vt om-
„ nium peccantium peccata transcendat.

CAPVT X.

CAP. X.

ECCE Beatissimi Patres Ecclesiæ vno sensu, vno ore, quia & vno spiritu diuinę præscientię & prædestinationis immobilem veritatem in vtraque parte electorum scilicet, & reproborum prędicant, & commendant: Electorum vtique ad gloriam, reproborum verò non ad culpam, sed ad pœnam: Et in his non temporalium, neque ex aliquo tempore inchoantium, sed sempiternarum dispositionum Dei immutabilem ordinem nobis demonstrari confirmant, nec aliquem electorum posse perire, nec vllum reproborum propter duritiam, & impœnitentiam cordis sui posse saluari. Hoc & diuinarum Scripturarum veritas, & Sanctorum, atque orthodoxorum Patrum auctoritas consonanter annunciant, indubitanter nobis credendum, & tenendum inculcant. Quapropter & si *illius miserabilis monachi* improbatur leuitas, improbatur temeritas, culpatur importuna loquacitas, non ideò diuina neganda est veritas: Quia iuxta pręmissam Catholicę fidei rationem omnipotens Deus ante constitutionem mundi, antequam quicquam faceret, à principio certis, & iustis, atque immutabilibus causis ęterni consilij sui quosdam prędestinauerit ad regnum gratuitâ bonitate suâ, ex quibus nemo sit periturus protegente misericordiâ suâ, & quosdam prędestinauerit ad interitum iusto iudicio suo propter *meritum, quod præsciuit impietatis eorum:* Ex quibus nemo possit saluari, non propter violentiam aliquam diuinæ potestatis: sed propter indomabilem, & perseuerantem nequitiam propriæ iniquitatis. Quid ergò restat, nisi vt si quid aliter sapuimus, hoc nobis Deo reuelante humiliter abnuamus, & clarescentem veritatem fideliter amplectamur: quia, vt Apostolus docet 1. Cor. 13. v. 8. *non debemus posse aliquid aduersus veritatem, sed pro veritate.*

Conclusio 1. & 2. Quęstionis. De Gemina Prædestinatione.

CAPVT XI.

CAP. XI.

Quæstio 3. De Voluntate Dei.

SEQVITVR in iam dicta Epistola Prefatum monachum dixisse atque docuisse, *Quòd Deus non vult omnes homines saluos* 1. Tim. 2. v. 4. *fieri, sed eos tantùm qui saluantur: Et quòd dicit Apostolus,* qui vult omnes homines saluos fieri, *illos dici omnes, qui tantùm saluantur.*

Hæc autem quęstio valdè perplexa, & in Sanctorum Patrum scriptis multùm versata, & multipliciter exposita, non nobis videtur pręcipitanter definienda, sed cautissimè, & fidelissimè perscrutanda, atque pertractanda, & ex aliis videlicet Scripturę Sanctę manifestioribus locis, quibus eius obscuritas illustretur, & ex Paternæ, vt dictum est, auctoritatis expositionibus, & ex ipsa fidei ratione.

Primò itaque hoc dicendum quod firmiſſimè ſit credendum, & nullatenùs dubitandum, quod Apoſtolus Chriſto in ſe loquente teſtatur & prędicat dicens de Deo: *Qui vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire:* Et tamen manifeſtum eſt non omnes ſaluari, cùm ipſa veritas dicat diſcernens inter eos qui ſaluantur, & qui condemnantur: *Qui crediderit & baptizatus erit, ſaluus erit: Qui verò non crediderit, condemnabitur.* Neque *omnes ad agnitionem veritatis venire*, niſi eos ſolos, qui myſterium Dei Patris, & vnigeniti Filij eius, & hîc agnouerint per fidem, & in futuro videre meruerint per ſpeciem: ſicut eadem veritas ad patrem dicit: *Vt omne quod dediſti ei, det eis vitam æternam: Hæc eſt autem vita æterna, vt cognoſcant te ſolum verum Deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum.* Quomodo ergò omnipotens Deus, & *omnes homines ſaluos fieri vult, atque ad agnitionem veritatis venire*, & tamen non omnes ſaluantur, nec veniunt ad hanc agnitionem, cùm alibi Scriptura dicat, *Omnia quæcumque voluit, Dominus fecit*: Cur itaque hoc voluit & non fecit, qui omnia quęcumque voluit fecit.

1. Tim. 2. v. 4. | Marc. 16. v. 16. | Ioa. 17. v. 1. v. 3. | 1. Tim. 2. v. 4. | Pſ. 113. v. 3.

Locus difficillimus quatuor modis à Patribus explicatur.

Hunc obſcuriſſimum & difficillimum locum, in quantum noſtrę puſillitatis memorię occurrit, *quatuor modis* in ſcriptis Catholicorum Patrum inuenimus explanatum, videlicet vt vel ita intelligamus dictum: *Qui vult omnes homines ſaluos fieri*, vt *omnes homines, omnia hominum genera* accipiamus, id eſt Iudæorum, & Gentium: liberorum, & ſeruorum: virorum, & mulierum: Diuitum, & pauperum: nobilium, & ignobilium: & quæcumque huiuſmodi: ex omni genere hominum ſaluat, & ad agnitionem veritatis perducit per Dominum Ieſum Chriſtum, qui in Euangelio dicit: *Simile eſt regnum cœlorum ſagenæ miſſæ in mare, & ex omni genere piſcium congreganti.* Iſto namque locutionis modo ipſe Dominus in Euangelio dicit: *Et ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me:* Quomodo enim per paſſionem crucis, in qua exaltatus eſt, omnia traxit ad ſe, qui alibi dicit. *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater qui miſit me traxerit eum.* Quod vtique de ſolis fidelibus intelligendum eſt: ſed omnia ad ſe trahit, qui ex omni vt dictum eſt genere hominum Eccleſiam ſuam colligit, & perficit: ſicut etiam illud ab Apoſtolo dictum eſt: *Concluſit enim Deus omnia in incredulitate, vt omnium miſereatur*, quomodo enim omnium miſeretur ęternâ illâ miſeratione, quâ electos ſuos, *Coronat miſericordiâ, & miſerationibus*, qui occultâ diſpoſitione iudicij ſui, *Cuius vult miſeretur, & quem vult indurat*, niſi quia (vt dictum eſt) omni hominum generi miſeretur: Quod in duobus populis Iudæorum ſcilicet, & Gentium continetur. De quibus, vt hoc diceret, ſuprà loquebatur Apoſtolus.

1. modus. OMNES. Omnia hominum genera. | Math. 13. v. 47 | Ioan. 12. v. 32. | Ioan. 6. v. 44. | Ro. 11. v. 32. | Pſ. 102. v. 4. | Rom. 9. v. 18.

2. modus. Aut ita accipiamus dictum, *Qui vult omnes homines ſaluos* 1. Tim. 2. v. 4.

fieri, vt illos solos saluari intelligamus, *Quos ipse saluare voluerit*, id est, non quòd omnes saluentur, sed quòd nemo, nisi miserationis eius voluntate saluetur: de quo Psalmista dicit: *Sal-* Quos saluare voluit seû nullus nisi per eû.
Psa. 17. v. 20. *uum me fecit, quoniam voluit me:* Et iterùm: *Et vita in voluntate*
Ps. 29. v. 6. *eius.* Iste enim loquutionis modus in verbis Apostoli etiam aliis locis inuenitur, sicuteſt illud: *Sicut per vnius hominis delictum in*
Rom. 5 v. 18. *omnes homines in condemnationem vita & per vnius hominis iustitiam in omnes homines in iustificationẽ vitæ:* Quomodo enim per vnius hominis iusti tiam, id est Christi, in omnes homines in iustificationẽ vitæ? cùm manifestissimè non omnes homines per iustitiam Christi iustificentur, & viuificentur in Christo: Et tamen verissimè dixit
d. v. 18. Apostolus, *Per vnius hominis iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ*: Non quia nullus hominum est, qui per illius iustitiam non iustificetur: sed quia, prȩter eius iustitiam, nemo iustificatur. *Omnes* ergò per primum Adam in condemnationem, & *omnes* per nouissimum Adam in iustificationem: Quia nemo in condemnatione nisi per illum: Nemo in iustificatione nisi per
1. Cor. 15 v. 22. istum. Tali sensu & illud accipiendum est: *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur.* Quod vtique de futura resurrectione dixit Apostolus. Nunquid enim tunc viuificabuntur in Christo, qui nunquam crediderunt in Christum: qui nunquam fuerunt in Christo? qui nunquam vixerunt, nec mortui sunt in Christo? Et ideò nullatenùs pertinent ad Christum, vt in illo accipiant resurrectionem vitȩ, quam Dominus fidelibus
Ioan. 15 v. 29. promittit dicens: *Qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ,* & ideò ad eorum pertinent sortem, de quibus statim subjungit: *Qui verò mala egerunt, in resurrectionem iudicij:* Et tamen verè in Adam *omnes* moriuntur: quia nemo in mortem nisi per illum. Et verè in Christo *omnes* viuificabuntur: quia nemo in illa resurrectione vitæ nisi per ipsum. Quo etiam sensu manifestissimè illud in Psalmo
d. v. 29. Ps. 144. v. 14. dictum est. *Alleuat Dominus omnes, qui corruunt, & erigit omnes elisos.* Neque enim *omnes* omninò, qui in diuersis criminibus, & vitiis corruunt, & eliduntur Dominus miserendo, atq; indulgendo à lapsu ruinæ suȩ alleuat, & erigit, cùm tantos in eisdem suis criminibus, & iniquitatibus perire certũ sit: Et tamẽ verè ipse *omnes* corruentes, & *omnes* elisos alleuat, atque erigit, quia vel ex omni genere peccantium siue criminosorum, quos voluerit saluat: vel quia nisi per illum nemo prostratus erigitur, aut alleuatur, dum non suis viribus, sed Dei miseratione consurgit; sicut ergò in his Psalmi verbis de opere misericordiȩ Dei: ita & in illa Apostolica senten-
1. Tim. 2. v. 4. tia, quia de ipso dictum est, *Qui vult omnes homines saluos fieri,* rectissimè intelligitur de voluntate bonitatis Dei.

3. modus. Suos facit velle vt omnes saluentur.

Vel certè ita intelligatur, *Qui vult omnes homines saluos fieri*, quia hoc Sanctos suos per Spiritum suum velle facit, id est, velle eis inspirat, vt omnes homines sicut seipsos saluos fieri optent: sicut & de Spiritu Sancto intelligendum est quod idem dicit Apostolus: *Sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui autem scrutatur corda, scit quid desideret spiritus, quia secundum Deum postulat pro sanctis.* Postulat namque spiritus, quia vt *Beatus Gregorius* exponit ad postulandum eos quos repleuerit inflammat. Et gemit atque desiderat spiritus, quia sanctos in orationibus gementes & desiderantes facit; iuxta hunc itaque sensum *Deus vult omnes homines saluos fieri*, quia vt dictum est, ipse sanctis suis inspirat vt hoc velint, ipse eos ita volentes facit; sicut inspirauerat Beato Apostolo qui dicebat: *Volo autem omnes homines esse sicut metipsum.* Et alibi cùm coram Rege Agrippa & Principibus testimonium Christi mirâ libertate, & constantiâ prædicaret, dicente sibi eodem rege, *in modico suades me Christianum fieri*, continuò plenus desiderio salutis omnium respondit: *Opto apud Deum & in modico, & in magno non solùm te, sed & omnes qui me audiunt hodie tales fieri: qualis ego sum, exceptis vinculis istis.*

Rom. 8 v. 26. v. 27.

B. GREGORIVS.

1. Tim. 2 v. 4.

Act. 26 v. 28. v. 29.

CAP. XII.

CAPVT XII.

4. modus. Quantum in ipso est voluntate Creatoris.

QVARTO autem modo ita à Sanctis Patribus intellectum inuenitur quod dictum est, *Qui vult omnes homines saluos fieri*, vt simpliciter accipiatur hoc de omnibus hominibus *Quantum in ipso est Deum velle*, eò quòd omnes saluari velit *bonitate creatoris*: sed quia liberi arbitrij eos condidit, expectet, vt hoc etiam ipsi velint: & si voluerint, iustè saluentur: si noluerint iustè puniantur. Sed huic sensui imprimis illud videtur esse contrarium: *Quomodo omnipotens Deus eorum, quos vult saluos fieri expectet voluntatem*, vt & ipsi scilicet propriâ arbitrij libertate salui esse velint, cùm velle fideliter saluum fieri sit per redemptionem Domini Iesu Christi. (Quia sicut Beatus Petrus Apostolus docet, *Non est in vllo alio salus, & non est aliud nomen sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri*) nemo omninò possit, nisi in eo Deus operetur & velle & posse: sicut Apostolus testatur dicens: *Deus est enim qui operatur in vobis & velle, & perficere pro bona voluntate*, si enim hanc voluntatem redemptionis, & salutis, quæ est in Christo, nemo habet ex se ipso, Sed ab illo, *Qui operatur in eis*, quos vocat, *& velle, & perficere pro bona voluntate* sicut

1. Tim. 2. v. 4.

Obiectio.

Act. 4. v. 12.

Phil. 3. v. 3.

ficut manifestissimè Apostolicæ doctrinæ veritas docet, vt quid Deus expectat eorum quos vult saluos fieri voluntatem, vt ipsi libero arbitrio suo incipiant velle saluari, & tunc diuinâ bonitate saluentur, vt initium salutis eorum sit ex ipsis, perfectio autem eiusdem salutis ex Deo. Et vbi erit quod idem Apostolus
Rom. 11. v. 34. dicit: *Aut quis prior dedit illi & retribuetur ei?* Aut quomodo in tali sensu *Pelagianus error* non habet victoriam, qui salutem hominis non ex Dei dono, sed ex libero ipsius hominis arbitrio esse confirmat.

Quod si falsum est, sicut omninò falsum esse conuincitur, quid
1. Tim. 2. v. 4. causæ est, vt Deus, *Qui omnes homines vult saluos fieri*, Non omnes homines saluet? Voluntatem eorum non expectat, quia voluntatem veræ salutis suæ nemo habere potest, nisi per illum. An quod vult, non potest omnipotens? vt (quod absit) velit saluare
Psal. 113. v. 3. omnes homines, nec possit. Quid ergò restat, nisi vt ille, *Qui omnia quæcumque voluit fecit*, ideò hoc non faciat, quia nolit, non quia non possit: Quia sicut verè *Omnia quæ voluit fecit*, ita verè noluit, quæ non fecit. Cur ergo noluit? nisi quia in hac re, sicut iustum, ita & occultum est iudicium eius, cui Psalmista di-
Psa. 35. v. 7. cit, *Iudicia tua abyssus multa*. Et de quo Apostolus dicit: *Quis*
Rom. 11. v. 34. *enim cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit?* Et iterùm: *Nunquid iniquitas apud Deum? Absit.* Quos ergò voluit saluare, saluauit, quia *omnia quæcumque voluit fecit*; Quos
Rom. 9. v. 14. autem saluare noluit, vbi, nisi in illa ex Adam veniente massa dam-
Psal. 113. v. 3. nationis reliquit. Ita fit etiam si secundùm pium quorundam Patrum piorum sensum *Deus omnes homines vult saluos fieri bonitate*
1. Tim. 2. v. 4. *creatoris*, quâ creaturam suam benè à se conditam perire non vult, id ipsum iterùm nolit *iudicis æquitate*, quâ eandem creaturam suam vel originali, vel etiam actuali peccato nequiter inquinatam & vitiatam impunitam esse non sinit. In tantum enim *Neminem vult perire*, Nec voluntas eius alicui causa perditionis
Ezech. 33. v. 11. existit, vt per Prophetam etiam iuret & dicat: *Viuo ego dicit Dominus, quia nolo mortem impij, sed vt reuertatur à via sua impia, & viuat:* Et tamen ipse, qui non vult mortem impij, perseuerantem in impietate sua impium proculdubiò punit. Ita in vno atque eodem homine & bonitatem & seueritatem suam ostendens, *bonitatem*, quâ non vult eum perire: *Seueritatem* quâ perseuerantem in iniquitate non vult impunitum relinquere. Si ergò hoc quod de vno homine diximus, *De vniuerso genere hominum* pereuntium similiter intelligatur, potest forsitan non absur-
1. Tim. 2. v. 4. dè dici, quòd *Deus omnes homines velit saluos fieri bonitate creatoris:* Et tamen eos quos indignos salute iudicauerit, *Iustâ iudicis seueritate non saluet*. Nam & in vno homine, vt iam dictum Bonitate creatoris. Seueritate iudicis.

m

est, vtrumque fieri posse ostendit Apostolus, dicens: *Vide ergo bonitatem, & seueritatem Dei: in illis quidem qui ceciderunt seueritatem: In te autem bonitatem, si permanseris in bonitate, alioquin & tu excideris:* Quod est apertè seueritatem denunciare illi qui non permanserit in bonitate. Rom. 11. v. 22.

CAPVT XIII.

Conclusio.

IN tribus itaque prioribus modis intelligentiæ eorum verborum, quibus de Deo dicitur, *Qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*, Nulla absurditas, nulla repugnantia fidei inuenitur: Quia siue *omnes* homines quos Deus vult saluos fieri *omnia genera* hominum accipiantur: siue omnes homines saluos fieri Deum velle ita intelligatur: quia *omnes qui saluantur* non nisi eius voluntate saluantur: siue eo modo dictum credatur: omnes homines Deum velle saluos fieri: quia in *sanctis suis* ipse hoc vult, qui eis talem *Voluntatem inspirat*, vt omnes homines velint saluos fieri sicut seipsos: in his (inquam) omnibus & vera omninò, & salubris intelligentia est. In *quarto autem modo* illud sine dubio cauendum, quia & *occasionem pelagianæ prauitati* præbet, quòd Deum, vt saluet homines, humanas expectare asserit voluntates. Contra quem errorem ita in antiquis Patrum conciliis legitur definitum: *Si quis vt à peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit: Non autem, vt etiam purgari velimus, per sancti Spiritus infusionem, & operationem in nobis fieri confitetur, resistit ipsi Spiritui sancto per Salomonem dicenti:* Præparatur voluntas à Domino: *Et Apostolo salubriter prædicanti* Deus est qui operatur in nobis, & velle & perficere pro bona voluntate:] Quòd autem ibi simpliciter intelligitur Deum *omnes homines velle saluos fieri* bonitate scilicet creatoris (ita vt putamus) fideliter potest recipi, si hanc voluntatem bonitatis suæ erga salutem hominum non credatur humanâ obsistente voluntate implere non posse, sed *obsistente humanâ iniquitate* implere nolle. Quæ omnia cùm tam obscura sint, & *tam profunda atque perplexa*, nollemus inter fratres & carissimos nostros aliquid de his contentiosè ventilari vel temerè definiri, sed potiùs quod in eis certum est sine dubitatione defendi. Quod autem etiam inter magnos *diuerso modo, sed non diuersâ pietate* sentientes ambiguum atque incertum remansit, etiam apud nos & reuerenter honorari, quia neutrum eorum videtur esse falsum, vel fidei contrarium: Et magìs in talibus inquietos & contentiosos

1. Tim. 2. v. 4.

Cauenda occasio Pelagianæ prauitatis.

Conc. Arausic. can. 4.

LXX. Prou. 8. v. 31.

Phil. 2. v. 13.

Pacis via.

ad tranquillitatis & sobrietatis modestiam prouocari, quàm pro inusitatis & minùs elucentibus rebus aliquem immoderata austeritate ac seueritate damnari.

CAPVT XIV.

Cap. xiv.

ADiungitur post hæc in præfata Epistola quòd prædicauerit ille miserabilis monachus, quia *Christus non venit, vt omnes saluaret, nec passus est pro omnibus, nisi solummodò pro his, qui passionis eius saluantur mysterio.*] Sed & de hac quæstione nihil confusè, & inconsideratè dici, vel definiri vellemus; habet enim & ipsa profunditatem, & difficultatem suam, non nostrâ præsumptone, sed Scripturarum sanctarum veritate, & Orthodoxorum Patrum auctoritate diligentiùs perscrutandam, & in quantū Dominus aperire dignatur, fideliter intelligendam. Nos enim firmissimè tenemus, nec vllatenùs dubitamus, iuxta Euangelicam & Apostolicam fidem, Dominum nostrum Iesum Christum pastorem bonum *animam suam posuisse pro ouibus suis*; sicut ipse dicit: *Ego sum pastor bonus, bonus pastor animam suam dat pro ouibus.* Et iterùm: *Sicut nouit me pater, & ego agnosco patrem. Et animam meam pono pro ouibus meis.* De quibus ouibus alibi dicitur: *Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam in redemptionem pro multis:* Et *hic est calix sanguinis mei noui testamenti, qui pro vobis, & pro multis effunditur in remissionem peccatorum:* Vnde & Apostolus dicit: *Sic & Christus semel oblatus est ad multorū exhaurienda peccata.* Et qui isti sunt diligentissimè commendauit dicens: *Et ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis.* Et alibi: *Quantò magis inquit sanguis Christi, qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundauit conscientiam vestram ab operibus mortuis, ad seruiendum Deo viuenti.* Et iterùm: *Qui dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.* Et alio loco: *Qui factus est in nobis*, inquit, *sapientia à Deo, & iustitia & sanctificatio & redemptio.* Hoc & in Psalmis similiter est prænunciatum, vbi canitur: *Redemptionem misit Dominus populo suo:* Et *redemisti in brachio tuo populum tuum.* Et iterùm: *Quia apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio: Et ipse redimet Israël ex omnibus iniquitatibus eius.*

Hoc nobis & sacratissimum nomen eius commendat, & Ang

Quæstio 4. De morte Christi.

Pro ouibus suis.

Ioan. 10. v. 14. v. 15. Math. 20. v. 28. Math. 26. v. 28. Heb. 9. v. 28. Eph. 5. v. 2. Heb. 9. v. 14. Tit. 2. v. 14. 1. Cor. 1. v. 30. Psal. 110. v. 9. Psal. 76. v. 16. Psal. 129. v. 7. 8.

lus docet dicens: *Et vocabis nomen eius Iesum, ipse enim saluum* Mat. 1.
faciet populum suum à peccatis eorum. Pro his namque & ipse Do- v. 21.
minus se in patibulo crucis exaltatum testatur, dicens: *Et sicut* Ioan. 3.
Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium ho- v. 14.
minis; vt omnis, qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam
æternam: Vbi & statim subiunxit, *Sic enim & Deus dilexit mun-* v. 15.
dum, vt filium suum vnigenitum daret. Et quis iste sit mundus, v. 16.
quem Deus dilexit, & pro quo vnigenitum suum dedit, continuò
exponens adiunxit; *Vt omnis, qui credit in ipsum, non pereat, sed* d. v. 16.
habeat vitam æternam; Sic enim & ibi intelligendus est mundus
Deo dilectus, & per vnigenitum eius redemptus, vbi beatus Ioan-
nes Apostolus dicit: *Et ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non* 1. Ioa. 2.
pro nostris autem tantùm, sed & pro totius mundi. Et vbi beatus v. 2.
Paulus Apostolus dicit: *Deus erat in Christo mundum reconci-* 2. Cor.
lians sibi, non reputans illis delicta ipsorum. Est namque mundus 5. v. 19.
in infidelibus inimicus Deo, nec reconciliatus Deo. De quo scri-
ptum est: *Et mundus eum non cognouit.* Et iterùm: *Et mundus to-* 1. Ioan
tus in maligno positus est. Totus ergò mundus in salute, & totus 5. v. 19.
in incredulitate; Totus in reconciliatione, & totus in inimicitiis;
quia & ille in suo genere totus, & iste in suo genere totus intelli-
gendus est.

Mundus Deo dilectus.

Mundus Deo inimicus.

CAPVT XV,

Ordo reconciliationis.

1. Electorum.

2. Fidelium omnium qui non perseuerāt.

IN hac redemptionis, & reconciliationis gratia primus ordo
est electorum, & prædestinatorum ad vitam æternam: de qui-
bus perire nullus potest, & qui omninò omnes saluantur, & ad
quos pertinet, quod Dominus dicit; *Qui perseuerauerit vsque in* Mat. 10.
finem, hic saluus erit. Secundus ordo est eorum fidelium, qui re- v. 22.
ctâ fide & pietate accedunt ad gratiam baptismi, & per eam ac-
cipiunt indulgentiam peccatorum, baptizati in morte Christi, &
abluti à peccatis suis in sanguine eius: Ac per hoc participes re-
demptionis ipsius effecti: sed posteà diuersis tentationibus & ini-
quitatibus gratiam ipsius fidei, & redemptionis amittunt per-
seuerantes in malis suis; Et sic de sæculo exeuntes. De qualibus
dicit Apostolus quòd *regnum Dei non consequentur:* Et *quia non*
habent hæreditatem in regno Christi & Dei: Quibus etiam Do-
minus se dicturum comminatur, dicens: *Amen dico vobis nescio*
vos: Vnde & idem Apostolus de eisdem gratiam Christi in Ec-
clesia consecutis, sed eam minimè seruantibus terribiliter de-
nuntiat, dicens: *Quantò magìs putatis deteriora mereri supplicia,* Heb.
qui filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum 10. v.
duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratia contumeliam 29.
fecerit. Et iterùm: *Impossibile est enim eos, qui semel sunt in-* Heb. 6. v. 4.

luminati, gustauerunt etiam donum cælestе, & participes sunt fa-
v. 5. *cti spiritus sancti; gustauerunt nihilominus bonum Dei verbum,*
v. 6. *virtutésque sæculi venturi, & prolapsi sunt, renouari rursus ad pœnitentiam, rursum crucifigentes sibimetipsis filium Dei, & ostentui habentes.* Propter hoc horrendum malum transgressionis, & amissionis gratiæ Dei, omni intentione cauendum atque
Apoc. que fugiendum, omni fideli Dominus in Apocalypsi dicit: *Tene*
3. v. 11. *quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam.* Et iterùm: *Esto*
Apoc. 2. v. 10. *fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Et Aposto-
Heb. 3. lus admonet atque hortatur dicens. *Participes enim Christi ef-*
v. 14. *fecti sumus, si tamen initium substantiæ vsque ad finem firmum*
Heb. 3. *teneamus:* Et iterùm: *Christus verò tanquam filius in domo sua,*
v. 6. *quæ domus sumus nos, si fiduciam & gloriam spei vsque ad finem firmam retineamus.* Tertius autem ordo eorum qui ad hanc gratiam accedunt, in illis accipiendus est, qui adhuc in infidelitate positi, vocandi tamen sunt per misericordiam Dei, & hoc sine dubio in Ecclesia consecuturi, quod consecuti sunt & illi duo ordines siue perseuerantium, siue non perseuerantium in 3. Vocandorum.
Marc. gratia Christi, de quibus iam diximus. De his namque Do-
16. v. 16. mini voce promittitur: *Qui crediderit, & baptisatus fuerit*
d. v. 16. *saluus erit.* Quartus verò ordo de quo statim subiungitur: *Qui* 4. Infidelium.
Ioa. 10. *autem non crediderit condemnabitur,* Manifestè extra numerum
v. 26.
Ioan. 8. fidelium iacet, & æternæ condemnationi est destinatus; quali-
v. 47. bus dictum est; *Sed vos non creditis, quia non estis ex ouibus meis:*
Ioan. 3. *Et propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Et qui non*
v. 18. *credit iam iudicatus est quia non credidit in nomine vnigeniti filij Dei.*

CAPVT XVI.

PRo illis itaque tribus ordinibus ad Christi gratiam & societatem fidelium pertinentibus Dominum Iesum Christum & venisse vt eos saluaret, & crucifixum esse vt eos redimeret, eósque in sua morte baptizaret, & in suo sanguine à peccatis ablueret, & fideliter credendum tenemus: Et hoc non solùm ex diuinis Scripturis, sed etiam ex sanctorum Patrum fide, & doctrina euidenter agnoscimus: Beatus namque *Hieronymus* CAP. XVI. Mortuus Christus pro omnibus credentibus & credituris. HIERON.
Math. exponens illum locum Euangelij vbi Dominus de se ait; *Et* « in Math.
20. v. 28. *dare animam suam in redemptionem pro multis,* De hac re ita « 28. vers. 28.
docet: Quando formam serui accepit, vt pro mundo sangui- «
nem funderet: Et non dixit: *Dare animam suam redemptionem* pro omnibus, sed pro multis, id est pro his qui crede- «
re voluerint:] In quibus verbis miro, & Apostolico modo «
Dominum nostrum, & pro mundo sanguinem fudisse, & ta-

men ipsum mundum, pro quo pretiosus ille, sanguis effusus est, non alios nisi fideleles monstrauit. *Beatus Augustinus* in tractationibus Euangelij secundùm Ioannem, non solùm pro infidelibus, sed etiam pro his qui ex parte credunt, Christum, & ex parte non credunt, docet non esse mortuum Christum, ita dicens: Qui ita confitetur Christum Deum vt hominem neget, non pro illo mortuus est Christus: quia secundùm hominem mortuus est Christus:] Et alio loco de infidelibus: Quomodo, inquit, istis dixit, non estis ex ouibus meis: Quia videbat eos ad sempiternum interitum prædestinatos, non ad vitam æternam sui sanguinis pretio comparatos.] Et alibi distinguens inter Apostolos, & Iudam proditorem, quòd pro illis Dominus moriturus esset, pro illo non esset: Tota, inquit, eius passio nostra purgatio est: passurus exitia, promisit obsequia, non solùm illis, pro quibus erat subiturus mortem, sed etiam illi qui fuerat eum traditurus ad mortem:] Item docens pro illis tantùm Dominum passum, quos ipsâ passione redimendo, oues suas fecit: Omnes, inquit, fecit suas oues, pro quibus est omnibus passus; Quia & ipse vt pro omnibus pateretur, ouis est factus.] Item cùm exponeret mysterium illius vituli saginati, quem pater redeunti filio iussit occidi, tunc eum pro vnoquoque dicit occidi, cùm credit in occisum: Nam vt etiam occidant, inquit, eum iubet, hoc est, vt mortem eius insinuent: Tunc enim cuique occiditur cùm credit in occisum.

AVGVST. tract. 66. in Ioannem.

Ibidē tract. 48.

Ibidē tract. 55.

De Iuda.

S. LEO.

Beatus Leo, nihil Dominum nostrum inaniter egisse aut pertulisse, sed totum ad salutem fidelium ita docet: Nihil enim redemptor noster non ad nostram salutem, aut egit, aut pertulit, vt virtus, quæ inerat capiti inesset & corpori. Nam primùm ipsa illa substantiæ nostræ in deitate susceptio, quâ *verbum caro factum est, & habitauit in nobis*: quem hominum misericordiæ suæ, nisi infidelem, reliquit exortem? Et cui non communis natura cum Christo est? si assumentem recipit, & eo spiritu est regeneratus, quo est ille progenitus.] Beatus quoque *Gregorius*: quòd ad eos tantùm Dominus noster saluandos venerit, quos in se suscipiendo liberauit, ita docet: Interpellat autem pro nobis Dominus, non voce sed miseratione: Quia quod in æternum damnari noluit, suscipiendo liberauit.]

Ioan. 1. v. 4.

S. GREG.

Hęc ex sanctorum Patrũ verbis breuiter adnotauimus, vt quàm verè eorum veneranda doctrina etiam in hac re, de qua quæritur, Euangelicæ, & Apostolicæ auctoritati consonet, & cõcordet, euidentissimè agnoscatur. Et licet Apostolus de eodem Domino,

1. Tim. & redemptore nostro dicat; *Vnus enim Deus, vnus est mediator Dei*
2. v. 5. *& hominum homo Christus Iesus, qui dedit semetipsum redemptionum pro omnibus.* Tamen iuxta superiùs demonstratam fidei regulam rectè intelligitur pro illis omnibus se *redemptionem* dedisse, pro quibus etiam dignatus est *Mediator* Dei & hominum esse, neque enim infidelium mediator est, sicut nec *Aduocatus*, vel re- Christus se Redēptionem obtulit pro solis fidelibus.
1. Ioan. conciliator, sed fidelium tantùm: De quibus Beatus Ioannes A-
2. v. 1. postolus dicit: *Aduocatum habemus apud Patrem Iesum Christum iustū, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris*: Vt videlicet ita ac-
1. Tim. cipiatur quod dictum est, *qui dedit semetipsum redemptionem pro*
2. v. 6. *omnibus*; non quòd omnes suâ passione redemerit, sicut vtique manifestum est, sed quòd nemo accipiat redemptionem nisi in illo & per illum. Dicit etiam alibi idem Apostolus de Domino; *Vt*
Heb. 2. *gratia Dei pro omnibus gustaret mortem*, & pro quibus omnibus
v. 9. mortem gustasse intelligendus sit, videtur continuò demonstrasse
v. 10. cùm subiungit: *Decebat enim eum propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passiones consummari.* Similiter & alio loco vbi de eodem Pro quibus
2. Cor. Domino nostro dicit: *Quia vnus pro omnibus mortuus est, ergò om-* omnibus
5. v. 14. *nes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est*; Statìm pro quibus mortuus omnibus mortuus esse intelligendus sit subiungit dicens: *Vt & qui* Christus.
v. 15. *viuunt iam non sibi viuant; sed ei, qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit.* Isti namque sunt omnes: De quibus alibi idem Apostolus
Rom. 8 lus in gloriam & laudem Dei Patris dicit: *Qui etiam proprio filio*
v. 32. *suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*: Quibus &
1. Cor. alibi dicit: *Et non estis vestri: Empti enim estis pretio magno.* Vn-
5. v. 20. de penset vnusquisque fidelis, cùm sanguis ille tanquam agni incontaminati, & immaculati Christi ab Apostolo pretium magnum dicatur esse, vtrùm possit tale pretium in aliquâ parte esse inane, & vacuum: an potiùs illarum mercium, pro quibus datum est, lucro & cumulo refertum.

CAPVT XVII.

Dicit quidem ipse Dominus apud Esaïam Prophetam lo- Quomodo in vacuum laborasse dicitur Christus.
Esa. 49 quens de mysterio Passionis suæ; *Et ego dixi: in vacuum la-*
v. 4. *boraui sine causa, & vanè fortitudinem meam consumpsi.* Sed absit, vt hoc velut anxius, & ignarus loqui credatur, qui sine dubio nunquam ignorare potuit exitum, & effectum passionis suæ, quam pro vtriusque populi redemptione & salute certo & definito con-
Ioa. 11. silio suscepit: Dicente Euangelista: *Quia Iesus moriturus erat pro*
v. 52. *gente: Et non tantùm pro gente, sed vt filios Dei, qui erant dispersi congregaret in vnum*: Et ipso Domino de humilitate, & copioso

fructu eiusdem mortis suæ manifestè prænunciante, cùm ait: *Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: sin autem mortuum fuerit, multum fructũ affert.* Cùm ergò hæc tantâ certitudine præscierit, tantâ veritate, & firmitate prædixerit, quid est quod dicit: *Et ego dixi: in vacuum laboraui sine causa, & vane fortitudinem meam consumpsi?* Vt scilicet quia si doleat, & conqueratur tantâ humilitate, & abiectione passionis se in vacuum laborasse, ac sine causa, & vanè tantam tolerantiæ, & patientiæ fortitudinem consumpsisse; dum velut infructuosa, & vacua videretur inani adnisu, & conatu esse consumpta; sed hoc nimirum benè intelligitur dicere ex persona membrorum suorum sub illa passionis, & mortis ignominia infirmantium, ac penè desperantium: Dum & persecutorum sæuitiâ velut victus & extinctus putabatur, & resurrecturus, atque humani generis redemptor minimè credebatur. Ita namque de illo desperare cœperunt qui dicebant: *Et quomodo tradiderunt eum summi Sacerdotes, & Principes nostri in damnationem mortis, & crucifixerunt eum: Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus Israel:* Et ideò vacuus eis videri poterat & labor passionis, & fortitudo tantæ tolerantiæ: Cuius nullus fructus videbatur, nulla redemptionis vtilitas credebatur: sic enim & in Psalmo, vtique non ex sua, qui peccatum non fecit, sed ex persona membrorum suorum dicit: *Longè à salute mea verba delictorum meorum.* Et alio loco: *Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita.* Ita ergò & in his Propheticis verbis ex persona (vt dictum est) infirmantium, & penè desperantium membrorum suorum, & in vanum se illâ passione laborasse, & sine causa & vanè fortitudinem suam consumpsisse conquestus est. Ipse autem ex persona sua omninò certus & fidens, licet & à persecutoribus videretur victus, & ab infirmitatibus discipulis putaretur frustrà, atque in vacuum passus, continuò per illa verba, velut querimoniæ, & anxietatis subiungit: *Ergò iudicium meum cum Domino, & opus meum in Deo meo.* Id est, *iudicium meum*, quod apud homines in illa humilitate sublatum est, apud Dominum saluum, & inuiolatum est. Et *opus meum*, quod sub tanta ignominia & contemptu passionis frustrà videtur effusum, atque consumptum, apud Deum plenum est fructu, & in nullo sui effectus lucro fraudatum. Denique vt statìm fructuosissimum ipsius sui operis effectum in vtriusque populi redemptione, atque inluminatione euidentissimè declararet, præmissis verbis protinùs adiunxit: *Et glorificatus sum in oculis Domini, & Deus meus factus est fortitudo mea: Et dixit: Parùm est, vt sis mihi seruus ad suscitandas tribus Iacob, & feces Israel conuertendas: Posui te in lucem gentibus, vt sis salus mea vsque*

Marginalia: Ioa. 12. v. 24. v. 25. — Isa. 49. v. 4. — Ex persona membrorum. — Luc. 24 v. 20. v. 21. — Psal. 21. v. 2. — Psa. 68. v. 6. — Esa. 49 v. 4. — v. 5. — v. 6.

vsque ad extremum terræ. Non ergò aliquis ex illis verbis velut rationem se inuenisse existimet, quia Dominum nostrum aliquid inaniter, & vanè in passione sua, & pretiosi sanguinis effusione egisse contendat: Cum totâ huius Propheticæ lectionis serie ordinatissimo rerum effectu, & ex persona (vt dictum est) infirmantium membrorum euidens hæsitatio, & desperatio, & ex persona ipsius capitis iusti iudicij, & efficacissimi operis præsumptio, & ex persona patrum plenissima declaretur tantæ humilitatis, & tanti operis in vtriusque populi adquisitione compensatio: in illis videlicet, qui per eum à morte animæ suscitantur, qui ad fidem conuertuntur, quibus in lucem ponitur, atque in salutem datur.

CAPVT XVIII.

CAP. XVIII

QVamuis igitur idem Dominus noster, & ad omnes saluandos & omnes redimendos, etiam quos nec saluauit, nec redemit, id est infideles, & impios in sua infidelitate & impietate perditos, & pereuntes siue perituros, venisse contendatur: Vnum tamen est, quod nos & fidelissimè credimus, & verissimè nouimus, quia pro omni illa innumerabili, & infinita multitudine impiorum, quia ab exordio mundi vsque ad passionem Domini per quatuor fermè annorum millia in sua impietate sunt mortui, & apud inferos æternâ perditione damnati, nunquam Dominus passus, nunquam mortuus est, nec ad eos saluandos vllatenùs venit, nec pro eis pretiosum sanguinem fudit: Quoniam solos illos ex his, qui ab exordio mundi vsque ad passionem eius extiterunt, eâdem passione suâ redemisse, & saluasse, atque *ab inferni claustris eduxisse credendus est*, qui & fideliter eum sperauerunt venturũ, & fideliter per eum redemptionem, & liberationem ad salutem se accepturos esse crediderunt: sanctos videlicet Patriarchas, & Prophetas, & cæteros iustos: quibus etiam per Oseæ Prophetam antè promiserat dicens: *De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos:* *Ero mors tua ô mors: Ero morsus tuus inferne.* Et ideo nunquam aliquis Catholicorum doctorum ita sensisse, aut docuisse credendus est: quasi Dominus & saluator noster etiam ad illam impiorum multitudinem, quæ ante passionem eius periit, saluandam atque redimendam, passionem & mortem susceperit. Cùm ergò pro illa inæstimabiliter maiore humani generis parte, quæ per tot millia annorum præcesserat, nullatenùs credendus sit passus, nec pro eius salute crucifixus. Quid de ista vtique minori parte infidelium, & impiorum credendum est, qui post passionem eius vsque ad mundi terminum aut extiterunt, aut existunt, aut futuri sunt? In quibus vtique & homo ille nondum natus *Anti-*

Pro impiis ante mortẽ Christi dãnatis nullo modo passus.

Oseæ 13 v. 14.

Quid de posteris infidelibus. Quid de Antichristo.

christus erit. Nam si ad istos tales Dominus saluandos venit, id est impios, & in sua impietate perituros, ergò præstitit illis, quod illis antiquis impiis non præstitit: quia videlicet pro istis est crucifixus & mortuus, quod pro illis nullatenus credendus est passus. Si autem nec pro istis est crucifixus & mortuus, sicut nec pro illis, ergò pares sunt impietate, pares perditione, & pariter omninò extranei à Christi redemptione: quia & si pro istis passus esse dicatur, quid eis profecit eius passio impiis, & in sua impietate perituris? Nisi, vt qui non fiunt participes redemptionis, maiorem & grauiorem incurrant cumulum damnationis.

CAP. XIX.

CAPVT XIX.

De B. Leonis intelligentia.

PONIT quædam verba B. Leo in quibusdam sermonibus ad populum, ex quibus nonnulli, vel minùs attendentes, vel minùs intelligentes, fortassis eum docere, & sentire existimant, quòd Dominus noster etiam pro impiis, in sua impietate durantibus passus sit, & eorum possit dici redemptor: sicut illud est,

LEO.

» quod quodam loco ait: Respice tandem Iudæe, Respice, & ad
» redemptorem etiam tuum deposita infidelitate conuertere. No-
» li sceleris tui immanitate terreri, non iustos Christus, sed pec-
» catores vocat: nec impietatem tuam repellit, qui pro te, cum cru-
» cifixus esset, orauit.] Sed in his verbis manifestum est benè intelligentibus, quia vsitato more humanæ locutionis, sub vnius Iudęi persona totum Iudęorum populum alloquitur, & idcirco velut

De Iudæorum populo.

» in persona omnium, ad vnum clamat & dicit: [Et ad redemptorem
» etiam tuum deposita infidelitate conuertere.] Non quia nullus sit infidelium Iudæorum, cuius Dominus non sit redemptor, sed quia non solùm aliarum gentium, sed etiam illius Iudaïci populi, cuius scelere, & impietate crucifixus est, si ad eum conuertatur,
» redemptor esse dignatur. Et ideo ait; [qui pro te cùm crucifixus
» esset orauit:] Non quod nullus infidelium Iudæorum sit, pro quo non Dominus in cruce orauerit, dicens: *Pater ignosce illis, non enim sciunt quid faciunt:* Cùm apertè ipse Dominus dicat: *Ego pro eis rogo, non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi de mundo:* Sed quia etiam in ipso infideli populo & sunt, & fuerunt multi, pro quibus vt à suo errore cōuertantur, & saluētur Domini misericorditer orauit, & quod orauit efficaciter obtinuit, & perfecit. Et rectè B. Doctor dicit, velut sub vnius persona ad totū illū infidelem populum [qui pro te cùm crucifixus esset orauit.] Quia profectò & ex illo, & in illo populo & fuerunt, & sunt, & erunt, pro quibus orauit. Hæc verba B. Leonis ita omninò esse intelligēda, etiam ipse in aliis locis eorundem sermonum ad populum

Luc. 23. v. 24.
Ioa. 17 v. 9.

S. LEO.

tam clarè exponit, vt de his nemini dubitandum sit. Sic enim "
quodam loco ait: Dominus noster ita humano generi sua morte "
consulit, vt Sacramentum salutis etiam ipsis persecutoribus non "
negaret: Qui enim venerat vniuersis credentibus omnia peccata "
dimittere, à generali indulgentia nec Iudaïcum voluit crimen "
excludere.] Item alibi de eodem Domino nostro loquens: Cu- "
ius (inquit) etiam circa interfectores suos tanta erat pietatis af- "
fectio, vt de cruce supplicans patri non se vindicari, sed illis po- "
Luc.23. stularet ignosci, dicens: *Pater dimitte illis, non enim sciunt quid* "
v.34. *faciunt*. De cuius vtique orationis potentia fuit, vt prædicatio "
Mat.27 Apostoli Petri ex his qui dixerunt, *sanguis eius super nos, & su-* "
v.25. *per filios nostros*, multorum ad pœnitentiam corda conuerteret, & "
Act. 4. vna die baptizarentur tria ferè millia Iudæorum: fierétque *om-* "
v.32. *nium vna anima, & cor vnum paratorum pro eo mori*, quem popo- "
scerant crucifigi.]

Hæc de expositione superiorum verborum, ex ipsis Beati Leonis verbis posuimus, qui his dictis continuò subiungit, dicens: Ad hanc indulgentiam *traditor Iudas* peruenire non potuit: Quo- " De Iuda.
niam perditionis filius, cui diabolus stabat à dextris, priùs in "
desperationem transiit, quàm Sacramentum generalis redem- "
ptionis Christus impleret. Nam mortuo pro impiis omnibus Do- "
mino, potuisset fortè etiam hic consequi remedium, si non festi- "
nasset ad laqueum.] In quibus verbis potest aliquis minùs con- "
siderans, & minùs intelligens ita existimare, vt quod dictum est Sacramentum generalis redemptionis, & mortuo pro omnibus impiis Domino, ita accipi possit, quasi & illa generalis redemptio, & illa mors Domini pro omnibus impiis, etiam pro non credentibus, & in sua impietate pereuntibus facta credenda sit: sed pro quibus omnibus impiis Dominum mortuum dicat, & quid generalem redemptionem velit intelligi putamus quòd ipse suis verbis, quæ paulò superiùs posuimus diligenter exponat, dicens:
[Qui enim venerat vniuersis credentibus omnia peccata dimitte- "
re, à generali indulgentia nec Iudaïcum voluit crimen excludere.] "
Vt verè pro illis omnibus impiis mors Domini fuerit impensa: quibus vniuersis credentibus omnia peccata dimittit. *Et generalem redemptionem, siue generalem indulgentiam* ideò dixisse intelligatur, quia nec populum Iudaïcum, nec vllum genus hominum ab illa redemptione, & indulgentia inueniatur exclusum. Sed in illis verbis, pro quibus exponendis ista replicauimus, illud euidenter ostenditur, quòd *Proditor Iudas* nullatenùs ad Christi redemptionem pertineat: Nec potuerit consequi remedium, quoniam festinauit ad laqueum, & ideò illi passio Chri-

ſti nihil profuit, quia in eorum damnationem tranſiit, qui apud inferos iam puniti redemptionis Dominicæ participes eſſe non poterant. Et tamen, velut ad ipſum infœlicem, & perditum alio

LEO.

„ loco ita increpando loquitur, dicens: Redemptorem etiam „ tuum, ne tibi parceret vendidiſti.] Non quia & ipſum redemit, quem iam ſuperiùs idem Doctor ad redemptionem peruenire non potuiſſe monſtrauit. Nec quòd redemptor illius intelligendus ſit, qui in ſua impietate permanſit, & periit: ſed quia in illa generali redemptione Paſſionis Chriſti potuiſſet & ipſe fortaſſe conſequi remedium, ſi non feſtinaſſet ad laqueum: Et ideò ſic ei dicit Redemptorem etiam tuum vendidiſti, quia verè etiam ipſius redemptor fieret, ſi ab eo etiam poſt tantum reatum piè, & fideliter indulgentiam poſceret. Nimis omninò prolixum eſt, & in ratione fidei exercitatis minimè neceſſarium, vt de ſingulis huius Beati Doctoris ſententiis, vbi aliqua eiuſmodi occaſio eſſe poteſt, ſicut in iſtis pauciſſimis factum eſt, diligenter omnia exponantur. Illud tantum attentius videtur eſſe commendandum, quod vbi *generale Chyrographum*, vel *generalem pactionem*, ſiue cautionem memorat generalis damnatio totius humani generis, quæ introducta eſt per Adam, intelligenda ſit: & vbi *generalem redemptionem*, vel *generalem indulgentiam* ponit, *propter omnium hominum*, vel omnium nationum *genus* dictum accipiendum ſit: Et vbi *pro omnibus impiis* Dominum mortem ſuſcepiſſe docet, pro omnibus *ex impietate conuerſis*, & in eum credentibus, ſicut ipſa eius verba in multis declarant, accipiendum ſit.

CAP. XX.

CAPVT XX.

Concluſio huius 4. quæſtionis de Chriſti morte pro ſolis fidelibus.

HÆc fideliter, & omninò indubitanter tam de Scripturis ſanctis, quàm de Beatorum Patrum ſcriptis legenda, & conſideranda propoſuimus: in quibus euidenter idem Reuerendi Patres docent, & ex ipſius Domini, & Redemptoris noſtri ſermonibus probant, quòd pretioſus eius *Sanguis pro multis effuſus ſit* in remiſſionem peccatorum, *& dederit ipſe animam ſuam redemptionem pro multis*: Et non eum dixiſſe pro omnibus, ſed *pro multis*. Ita intelligunt & exponunt quod pro his qui credere voluerint, diſtinctè, & deſignanter accipiendum ſit. Et quod omnes pro quibus mortuus eſt, oues ſuas fecit: Quod vtique impios in ſua impietate pereuntes, & perituros nullatenùs fecit. Quibus etiam manifeſtè dicit: *Sed vos non creditis quia non* „ *eſtis ex ouibus meis*. Et pro eis qui ita credunt Dominum no-

Mat. 20 v. 28.

AVGVST. in Ioan. Tract

Ioa. 10. v. 26.

ſtrum verum Deum, vt negent eum pro ſalute noſtra verum hominem factum, dicunt non eſſe mortuum ipſum Dominum Chriſtum,] Quia vtique ſecundùm hominem mortuus eſt Chriſtus. Dicunt etiam quòd tunc pro vno quoque Chriſti occiſio intelligenda ſit, cum credit in occiſum, id eſt, per eius mortem ſua peccata dimittit;] Et quod gratia incarnationis, & totius redemptionis eiuſdem Domini Ieſu Chriſti, ita generaliter omnibus, qui eum naturam noſtram ſuſcipientem receperint, & eo ſpiritu fuerint regenerati, quo eſt ille progenitus, præſtita ſit: vt tamen impios, & infideles tantæ miſericordiæ ſuæ reliquerit exſortes.

Quibus autem iſta non ſufficiunt, ſed magìs *ita generaliter pro omnibus* Chriſtum Dominum paſſum & mortuum intelligunt, vt eandem paſſionem, & mortem ſuam etiam impiis nunquam credituris, & omninò in ſua impietate perituris impenderit, quæri ab eis meritò poteſt, cur Dominus ſe *pro multis* animam ſuam daturum, & *pro multis* ſanguinem ſuum effundendum in remiſſionem peccatorum dixerit, & non pro omnibus: vbi ſi reſponderint, quia nec aliud eis reſpondendum reſtat, quod ideò dixerit *pro multis* quia pro ſolis illis, qui ad fidem venturi, & fideles futuri erant, & illa ſuſcepta, & pretioſus ſanguis fuſus eſſe intelligendus ſit. Ergò confirmatur patrum illa ſententia, quâ *pro multis* dictum pro illis ſcilicet qui credere voluerint intellexerunt? Et ideò vbicumque in literis Apoſtolicis legitur, Cur pro multis.

1. Tim. 2. v. 6. quòd *idem Dominus dederit ſemetipſum redemptionem pro omnibus, & gratia Dei pro omnibus guſtauerit mortem, & pro omnibus* Heb. 2. v. 9. *mortuus ſit*, illi multi pro quibus Dominus & animam ſuam ſe 2. Cor. 5. v. 14. poſiturum, & ſanguinem fuſurum dixit, qui vtique in ſuo genere, *& multi & omnes ſunt*, rectè intelliguntur. Sicut & illud quod *omnes in Chriſto viuificabuntur*, & quod *per vnius hominis iuſti-* 1. Cor. 15. v. 22. *tiam in omnes homines in iuſtificationem vitæ*: Et non confuſè & Rom. 5 v. 18. abſurdè, etiam de impiis, & infidelibus, ſed de illis omninò *multis* dictum intelligendum eſt, de quibus manifeſtè dicitur: v. 19. *Sic & per obediendiam vnius hominis iuſti conſtituentur multi*. Et de quibus alibi idem Apoſtolus dicit verbis Domini euidentiſ- Heb. 9. v. 28. ſimè conſonans: *Sic & Chriſtus ſemel oblatus eſt ad multorum exhaurienda peccata*. Et apud Beatum Danielem Prophetam legi- Dan. 12 v. 9. tur: *Et multi de his, qui dormiunt in terræ puluere, euigilabunt*: Et quod eſt mirabilius iſti ipſi in ſuo genere *omnes*, & in ſuo genere *multi* ad comparationem multudinis reproborum dicuntur à Mat. 20 v. 16. Domino pauci, cùm ait: *Multi autem ſunt vocati pauci, verò electi*.

Quod ſi inueniuntur aliqui patrum, qui etiam pro impiis in ſua Concluſ.

impietate permansuris Dominum crucifixum dicant: si hoc diuinæ Scripturæ certissimis, & clarissimis documentis probant: Erunt ergò illa, quæ ex verbis Domini de hac re commemorauimus aliter intelligenda. Quod est omnino mirum, vel potiùs incredibile posse fieri. Si autem absque vllis Scripturæ, vt dictum est, non ambiguis, quæ & aliter intelligi possint, sed certis omninò testimoniis hoc dixisse inueniuntur, quis non videat potiorem illam esse auctoritatem, quę & tam euidenti ratione, & tam multiplici Scripturarum attestatione firmatur. Si autem placet, sicut & nobis multum placet, vt etiam istorum *sententia ex pietate veniens, propter pacem & venerabilem pietatem beatissimorum Patrum non renuatur.* Nulla ergò contentione pro aliis aduersus alios litigetur: Non vna sententia pro altera damnetur. Et quia verè fieri potest, vt ignorantiam, & imperitiam nostram in hac re aliquid lateat, *nihil temerè definiatur; vt quolibet quis adquiescat modo, non sit hæreticum, nisi contentione hæreticum fiat.*

Via pacis.

CAP. XXI.

CAPVT XXI.

Quæstio 5. De libero arbitrio. Hęc sẽtentia ex calũnia Gotteschalco imposita, vt ex ipso Hincmaro probatur in dessertatione cap. 22.

ADditur adhuc in præfata Epistola dixisse illum miserabilem Monachum, *quòd postquam primus homo libero arbitrio cecidit, nemo nostrum ad benè agendum, sed tantum ad malè agendum libero potest vti arbitrio.*] Quod est vtique non solùm mirabile & inauditum, sed quantùm nobis videtur etiam incredibile, vt homo inter fideles, & à fidelibus nutritus & eruditus, & in Ecclesiasticorum patrum scriptis, non parùm exercitatus hoc dicere, vel sentire potuerit: *Quod post primi hominis lapsum, nemo etiam fidelium ad benè agendum libero possit vti arbitrio, sed tantùm ad malè agendum:*] Tanquam in nobis non sit liberum arbitrium, nisi ad malum: Ad bonum autem sola in nobis Dei gratia absque libero arbitrio operetur. Si enim dixisset generaliter; *nemo hominum*, & addisset *sine Dei gratia*, & ita subiungeret, *libero benè vti potest arbitrio*, esset *Catholicus sensus*, & Catholica omninò assertio. Cùm autem dixisse arguatur, quòd nemo nostrum, id est fidelium, nisi tantummodò ad malè agendum, libero vti possit arbitrio, quid aliud tali dicto, & tali nouitatis præsumptione asseritur, nisi quòd humanæ mentis arbitrium, quòd ante peccatum ad verum bonum amandum, & desiderandum, & fruendum erat liberum: Ita primo homine peccante vitiatum sit, & perierit: vt deinceps tantummodò ad malum remanserit in homine liberum arbitrium: Ad bonum verò agendum, siue habendum nullum sit hominis liberum arbitrium, sed tantùm diuinæ gratiæ bonum. Quod genus erroris nec apud

Nemo sine Dei gratia libero benè vti potest arbitrio.

Nota.

hæreticos, nec apud quemquam Catholicorum nos cognouisse,
vel audiuisse meminimus: Ita vt etiam de isto hoc nobis (vt iam
diximus) incredibile videatur.

Sicut enim vnus atque idem homo potest esse sanus, & ex sano Liberũ arbitriũ iam infirmum.
quâlibet intemperantiâ effici infirmus, & remedio salutari ite-
rùm fieri sanus: Sic & liberum humanæ mentis arbitrium quod
priùs erat sanum, factum est primo homine peccante infirmum,
& quod erat saluum, factum est perditum; Et quod erat viuum,
factum est mortuum. Verè enim sanum erat antè peccatum nul-
lo peccati languore vitiatum, & per ipsum peccatum factum est
Psa. 40 infirmatum, vt veraciter clamet ad Deum: *Ego dixi Domine mi-*
v. 5. *serere mei, sana animam meam, quia peccaui tibi:* Et cùm per
verum medicum sanatur, gratulans, & gratiosa gens dicit: *Do-*
Psa. 29. *mine Deus noster clamaui ad te, & sanasti me.* Verè erat saluum,
v. 3. quòd nullâ interiùs malâ voluntate, nullâ exteriùs malâ opera-
tione erat deprauatum, siue corruptum: & verè factum est per-
ditum, cùm malâ voluntate Deum deserüit, & deserendo bo-
num, quod habebat, amisit. Vnde hanc perditionem in se reco-
gnoscens, atque ab ea liberari cupiens ingemiscit, & dicit: *Er-* Factum perditum.
Psa. 118 *raui sicut ouis, quæ periit, require seruum tuum, quia mandata*
v. 176. *tua non sum oblitus.* Et quotidiè necessarium habet quærentem,
Luc. 19 atque saluantem illum; qui dicit: *Venit enim filius hominis quæ-*
v. 10. *rere, & saluum facere, quod perierat:* Erat etiam viuum, quia ad-
Psa. 35. hærebat illi, cui dicimus; *Quoniam apud te est fons vitæ, & in*
v. 10. *lumine tuo videbimus lumen:* viuens in illo, & per illum, de quo
Ioan. 1. in Euangelio scriptum est. *Et vita erat lux hominum.* Sed hanc
v. 4. vitam, atque hunc fontem vitæ deserendo factum est à vita Dei Factum mortuum.
Ezech. alienatum & mortuum. *Quia anima quæ peccauerit ipsa morietur.*
18. v. 4. Nec habet in se & ex se vllum sensum vitalem, & ad veram vi-
Luc. 15. tam nitentem, nisi per eum resuscitetur & viuificetur, qui dicit,
v. 24. *Quoniam hic filius meus fuerat, & reuixit, perierat & inuentus est:*
Et nisi in illo spiritu vegetetur, de quo dicit Apostolus: *Litera*
2. Cor. 3 *occidit, spiritus autem viuificat.* Sic sunt mortui, & quotidiè vi-
v. 6. Ioan. 5. uificantur, de quibus Dominus in Euangelio dicit: *Venit hora &*
v. 25. *nunc est, quando mortui audient vocem Filij Dei, & qui audierint*
Eph. 5. *viuent:* Et quibus Apostolus clamat, dicens: *Surge qui dormis, &*
v. 14. *exurge à mortuis, & inluminabit tibi Christus.*

Nec aliquis insidiosus, & calumniosus obiicere nobis cone- Quomodo intelligatur perditum & mortuum.
tur, quod ita dicamus liberum arbitrium per peccatum primi
hominis perditum, & mortuum, quasi naturam suam in qua na-
turaliter habet insitam liberi arbitrij voluntatem perdidisse in-
telligendus sit. Non enim perdidit naturam, sed bonum natu-
ræ: Non perdidit velle, sed perdidit bonum velle: Nec perdit

anima naturam suam cum moritur: in qua sicut semper existit, ita & secundùm quendam modum suum semper viuit: Et tamen verè moritur, non abolitione substantiæ, sed amissione veræ vitæ suæ, quod illi Deus est. Et ideò prorsùs ipsum liberum hominis arbitrium necesse habet requirentem, & inuenientem, vt ex perdito fiat saluum: necesse habet suscitantem, & viuificantem, vt ex mortuo fiat viuum: necesse habet etiam redimentem, vt quod erat seruituti obnoxium, possit effici liberum. Erat namque seruituti obnoxium, quia peccato subiugatum, & *Omnis qui facit peccatum seruus est peccati.* A qua seruitute fit liberum per eum qui dixit: *Si vos filius liberauerit, tunc verè liberi eritis*, Et per donum Spiritus sancti, de quo Apostolus ait; *Vbi Spiritus Domini, ibi libertas.* Perdiderat itaque homo per primæ præuaricationis lapsum, & in eo omne genus humanum, veram arbitrij libertatem, quâ anteà liberum erat ad appetendum & habendum verum & diuinum, & æternum bonum. Nec hanc fœlicem & veram bonæ voluntatis libertatem vllo modo valet recipere, nisi per Redemptionem Christi fiat liberum, & per gratiam Spiritus sancti, de seruitute peccati, in libertatem iustitiæ transferatur.

Vnde necessarius Redēptor, &c.

Ioan. 8 v. 34. v. 36. 2. Cor. 3 v. 17.

CAPVT XXII.

CAP. XXII.

HÆc est ergò infirmitas, & perditio, & mors liberi arbitrij per vnum hominem ingressa in mumdum, quà per se nullatenùs valet assurgere ad verum & æternum, & beatificum bonum, nisi per secundum hominem fuerit sanatum, inuentum, viuificatum, & redemptum. Idipsum namque liberum hominis arbitrium, id est, ipsa humanæ mentis bona, & recta voluntas, cum qua homo bonus & rectus conditus fuerat, & Deo obediendo ante peccatum perseuerabat bona, & Deum contemnendo per peccatū facta est mala: Et per iustificationis Christi gratiam, ad Deum resipiscendo, & rediendo efficitur bona: Ipsa erat ante peccatum libera, ipsa facta est per peccatum seruituti obnoxia, ipsa fit per iustificantem gratiam liberata, & renouatur de die in diem, vsquedum ad perfectam libertatem vitæ æternæ per eandem gratiam perducatur. Ita liberum arbitrium ad verum bonum, & per Adam agnoscitur verissimè perditum, & per Christum verisimè restauratum. Qui non abstulit homini liberum arbitrium, sed, vt dictum est, infirmum sanans, perditum inuenit, mortuum suscitauit, seruituti addictum redimendo liberauit.

Liberū arbitrium, id est, recta voluntas.

Renouatur de die in diem.

Ideò in infidelibus idipsum liberum arbitrium, ita per Adam damnatum

damnatum, & perditum, in operibus mortuis liberum esse potest, in viuis non potest: Vnde ante omnia necessaria est homini omni sanguinis Christi redemptio, per quam & emundetur ab operibus mortuis, & viuificetur ad seruiendum Deo viuenti. Quod commendans Apostolus dicit, *Quanto magis Sanguis Christi, qui* Heb. 9. v. 14. *per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundauit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad seruiendum Deo viuenti:* Verè enim mortua sunt omnia opera infidelium, non solùm quando apertè vitiis & peccatis seruiunt, sed etiam quando naturali bono, in quantum omnipotens creator tribuit, instigati, vel naturali lege commoniti, quæ quotidiè in cordi- (De operibus infidelium.) Mat. 7. v. 12. bus eorum clamat: *Quod tibi non vis, alij ne feceris: Et omnia quæcunque vultis, vt faciant vobis homines, & vos eadem facite illis:* quædam bona opera & velut quasdam virtutes habere, atque exercere videntur: quia fidem Dei, & Christi eius, vel ignorantes, vel odio habentes, aut etiam persequentes, quod ex illa fide non operantur, omninò nec bonum opus, nec vera virtus esse potest, quæ non procedit ex radice veritatis, & bonitatis. Dum enim illa ipsa quæ secundùm homines videntur esse bona opera, nequaquam verâ fide ad Dominum referuntur, quem ignorant, nec propter eum agunt, sed aut propter quandam honestatem, quâ inter homines magni videantur, vel propter cupiditatem alicuius commodi temporalis, ipsâ impietate infidelitatis, ipsâ inflatione elationis, ipsâ peruersitate cupiditatis, ita immunda, & inquinata sunt omnia, vt apud Deum non virtutes, sed vitia Tit. 1. v. 15. iudicentur, Vnde Apostolus ait: *Inquinatis autem, & infidelibus nihil est mundum: sed inquinata sunt eorum, & mens, & conscientia.* Ro. 14. v. 23. Et iterùm: *Omne autem, quòd non est ex fide, peccatum est: Et sine* Heb. 11 v. 6. *fide impossibile est placere Deo.*

CAPVT XXIII. (Cap. XXIII)

FIdeles autem Christi sanguine redempti, & per lauacrum regenerationis & renouationis mundati, instauratâ in se, & quotidiè instaurandâ arbitrij libertate, eâdem gratiâ (per quam semel inluminati sunt) semper cooperante, & auxiliante operantur opera bona, non ex seipsis, neque ex viribus propriis; sed ex illo, cuius spiritu aguntur.. Quia, vt Apostolus dicit, *Qui-* (Nota. Gratiâ Christi semper auxiliante.) Rom. 8 v. 14. *cunque Spiritu* Dei *aguntur hi filij sunt Dei.* Qui etiam, vt manifestissimè ostenderet, & commendaret, & fideles operari opus bonum, & vt hoc ipsum operari possint, Deum in illis operari, Phil. 3. v. 12. v. 13. breuiter vtrumque declarauit dicens eisdem fidelibus: *Cùm timore & tremore vestram ipsorum salutem operamini: Deus est enim*

qui operatur in vobis, & velle, & perficere pro bona voluntate. Quod
,, *Beatus Leo* ita exponit: Dicente enim Discipulis suis Domino,
B. Leo Ser. 8. in Epiph. ,, *sine me nihil potestis facere*, dubium non est hominem bona agen- Ioa. 15. v. 5.
,, tem ex Deo habere, & effectum boni operis, & initium volun-
,, tatis. Vnde & Apostolus copiosissimus, & fidelium cohortator,
,, *cùm timore*, inquit, *& tremore vestram salutem operamini: Deus* Phil. 2.
,, *est enim qui operatur in vobis, & velle, & operari pro bona volun-* v. 13.
,, *tate.* Et hæc sanctis causa est tremendi, atque metuendi, ne ipsis
,, operibus pietatis elati deserantur ope gratiæ, & remaneãt in in-
,, firmitate naturæ.] Ita namque operante in suis fidelibus Deo im-
pletur illud quod Dominus ait: *Qui autem facit veritatem, venit* Ioan. 3.
ad lucem, vt manifestentur eius opera, quia in Deo sunt facta; & ex v. 21.
persona eorundem fidelium ei per Prophetam dicitur: *Domine* Isa. 26.
dabis pacem nobis: omnia enim opera nostra operatus es in nobis. v. 12.

Hæc ita esse sentienda, atque tenenda de liber arbitrij instau-
ratione, & de munere atque auxilio diuinæ gratiæ, ita beatus *Papa*
P. Cœlest. ad Gal. Ep. cap. 8. » *Celestinus* breuiter docet, & inculcat dicens: Non est dubium ab
» ipsius gratia omnia hominis merita præueniri, per quem fit, vt a-
» liquid boni & velle incipiamus, & facere. Quo vtique auxilio &
» munere Dei non aufertur liberum arbitrium, sed liberatur: vt de
» tenebroso lucidum, de prauo rectum, de languido sanum, de im-
» prudente fit prouidum. Tanta enim est erga omnes homines bo-
» nitas Dei, vt nostra velit esse merita, quæ sunt ipsius dona; Et pro
» his quæ largitus est, æterna præmia sit donaturus. Agit quippè in
» nobis, vt quod vult, & velimus, & agamus: nec otiosa in nobis esse
» patitur, quæ exercenda, non negligenda donauit, vt & nos coo-
» peratores simus gratiæ Dei.]

Ex Arausic. Conc. » Item de eadem re ex conciliis vel definitionibus Patrum hæc
» proponenda credidimus.

Can. 10. » Primum. Adiutorium Dei etiam renatis, ac sanatis semper est
» implorandum, vt ad finem bonorum peruenire, vel in bono pos-
» sint opere perdurare.

Can. 13. » Secundum. Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum,
» nisi per gratiam Baptismi non potest reparari: quod amissum, ni-
» si à quo potuit dari, non potest reddi: Vnde veritas dicit: *Si vos* Ioan. 8.
» *filius liberauerit, tunc vos verè liberi eritis.* v. 36.

Can. 19. » Tertium. Natura humana, etiamsi in illa integritate, in qua est
» condita permaneret, nullomodo seipsam creatore suo non adiu-
» uante seruaret. Vnde cùm sine Dei gratia salutem non posset cu-
» stodire, quam accepit: quomodo sine Dei gratia poterit reparare
» quod perdidit.

Can. 21. » Quartum. Ideò Christus non gratis mortuus est, vt & lex per Mat. 5.
» illum impleretur, qui dixit: *Non veni soluere legem, sed adimplere.* v. 17.

Luc.19. v.10. Et natura per Adam perdita per illum repararetur qui dixit, *Venisse se quaerere & saluare qaod perierat.*] " "

CAPVT XXIIII.

Cap. xxiv.

POst hæc interpositâ quâdam narratione, quæ ad præsentem responsionem nostram non videtur necessaria, subiungit scriptor epistolæ de Conuentu Concilij Episcoporũ pro examinandis & definiendis quæstionibus, siue obiectionibus, quas ille miserabilis Monachus proposuisse vel docuisse dicitur: De quibus quid nostrę pusilitati videatur iam suprà satìs ostensum est. Et qualiter idem Monachus eorumdem Episcoporũ iudicio, quia eorum adquiescere sententiæ noluit, fuerit condemnatus, ita dicens.

HINCMARVS.

Verba Epistolæ Hincmari.

Quapropter, inquit, *ad Episcoporum eum præsentiam, qui tunc regio mandato pro negotiis regiis apud Carisiacũ accersitierant, in præsentiam etiam Domini VVenilonis, qui illuc conuenerat, producere studui, vbi multis audientibus nihil dignum ratione vel dixit, vel interrogatus respondit: Sed, vt arreptitius, cùm quid rationabiliter responderet non habuit, in contumelias singulorum prorupit: Et propter impudentissimam insolentiam suam per regulam sancti Benedicti à Monachorũ Abbatibus, vel cæteris Monachis dignus flagello adiudicatus. Et quia contra Canonicã institutionem, ciuilia, & Ecclesiastica negotia pertuabare studuit indefessus, & se noluit recognoscere, vel aliquo modo humiliare profusus ab Episcopis, & secundùm Ecclesiastica iura damnatus.*

RESPONSIO.

Absurditas in damnatione Gottesch.

In quibus verbis imprimis illud videtur absurdum, quòd præfatum miserabilem Monachum in iudicio Episcoporũ productum priùs Abbates Monasteriorum, qui pręsentes aderant, ad cędes, & flagella iudicasse referũtur, & deinde Episcopi iuxta Ecclesiastica iura damnasse; Cùm homo antè reddebatur hæreticus iuxta antiquam Ecclesiæ obseruantiam, atque auctoritatem, ad Episcopale tantummodò iudicium pertineret, siue damnandus, siue absoluendus. Nec priùs ab inferioris loci hominibus, & postmodùm ab Episcopis debuerit condemnari: Sed & de ipsis flagellis, & cędibus, quibus secundùm regulam sancti Benedicti dicitur adiudicatus, quibus & omninò fertur atrocissimè & absque vlla misericordia penè vsque ad mortẽ dilaceratus, quę moderatio, & mensura iuxta pietatem Ecclesiasticam, & Sacerdotalem, siue Monachalem verecundiam seruari debuerit, ipsi potiùs apud se iudicent. Quòd autem in Episcoporum contumelias dicitur prorupisse, verè hoc est & impium, & insanum, & omninò iustâ vltione damnandum: Licet meliùs ab aliis quàm ab ipsis.

Nota iudicium Eccl.

De illis verò sententiis, quas & anteà prædicasse, & tunc in Synodo proposuisse, nec vllatenùs mutare voluisse firmatur, igno-

Lugd. de doctrina

ſcat nobis vnuſquiſque lector, ignoſcat etiam Reuerendus illæ Epiſtolæ ſcriptor: Quia ſicut iam ſuperiùs, & ex diuina, & ex paterna authoritate ſatìs oſtendimus, videtur nobis ſine dubio, quòd illa, quæ *de diuina prædeſtinatione* dixit, iuxta regulam Catholicæ fidei vera ſint, & à veridicis patribus manifeſtiſſimè confirmata, nec ab vllo penitùs noſtrûm, qui Catholicus haberi vult, reſpuenda ſiue damnanda. Et ideò in hac re dolemus non illum miſerabilem, ſed Eccleſiaſticam veritatem eſſe damnatam. In illa autem Apoſtoli ſententia, quâ de Deo ait, *qui vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*, putamus eum ſenſum beatiſſimi patris *Auguſtini*, ab omni ſemper Eccleſia venerabiliter recepti, & vſque in finem ſæculi recipiendi, ſecutum fuiſſe, qui de tanta quæſtione tractans, & conlatis inter ſe duobus teſtimoniis, Apoſtolico videlicet, & Prophetico, qualiter iuxta ſanam fidei intelligentiam vtrumque verum eſſe accipiendum ſit; & in pleriſque aliis librorum ſuorum locis, & maximè in libello qui Enchyridion dicitur euidentiſſimè declarat: Et quid ei de re tanta: probabilius videatur, manifeſtat. Cuius omninò veridicum ſenſum non oportuit ſub perſona alicuius hominis, à Catholicis Dei ſacerdotibus condemnari: Ne iam non iſte, qui errare putatur, ſed ille potiùs, cuius authoritatem ſequitur, hæreticus eſſe iudicetur. Et licet alij quidam ſancti, & venerabiles patres ſimpliciter illa Apoſtoli verba accepiſſe inueniantur, vtrorumque tamen ſententia fuerat honoranda: Nec vt iam ſuperiùs dictum eſt, vna pro altera damnanda: Quia & illa ex diuina auctoritate vera eſſe monſtratur, Et iſta quâdam piâ ratione non abhorrere à veritate fideliter creditur.

De 1. & 2. quæſt. de prædeſt.

De 3. quæſt. de volunt. Dei.

1. Tim. 2. v. 4.

Via pacis.

Iam illud *de Dominici ſanguinis pretio*, quòd pro his tantùm qui credere voluerint datum ſit manifeſtum eſt, ſicut ſuprà ſatìs oſtendimus eorumdem beatorum patrum ſententiâ: Quam iſte vt putamus, & legendo didiſcerat, & damnare metuebat. Vnde, & ſi inuenti ſunt alij æquè patres, qui illud glorioſum pretium etiam pro nunquam credituris, & in ſua impietate perituris datum eſſe non abnuant, meliùs vt credimus vtrique honorarentur, nec pro aliis alij damnarentur: Quia & illud manifeſtè diuinâ auctoritate firmatum eſt; Et iſtud, ſi piè ſentitur, non eſt abnuendum. Quòd verò dixiſſe firmatur, ad malè tantummodò agendum liberum nos habere arbitrium; ad benè verò agendum non habere, ſi verè ita ſenſit & dixit, hoc verè non eſt ex diuina auctoritate ſumptum, neque ex ſanctorum patrum dogmatibus tractum, ſed apertè ex proprio errore prolatum. Quia liberum nobis arbitrium quod peccato fuerat ſubiugatum, non ablatum eſt, ſed liberatum, & ipſum nobis per Dei gratiam excitatur ad benè

De 4. quæſt. de morte Chriſti.

Via pacis.

De 5. quæſt. de lib. arbitrio.

agendum, vt & ipsi eiusdem gratiæ cooperatores simus. De qua re, si iste tam absurdè, & insipienter errauit, manifesta est Apostoli sententia dicentis: *Fratres & si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum, ne & tu tenteris.* Et illi quidem propter intemperantiam, & importunitatem, atque infrunitatem linguæ suæ, & inquietam mobilitatem instabilitatis suæ, meritò forsitan accidit, quod in Salomone legitur: *Et qui inconsideratus est ad loquendum sentiet mala.* Et iterùm: *Qui imponit stulto silentium iras mitigat.* Et alio loco: *Eijce derisorem, & exibit cum eo iurgium, cessabúntque causæ, & contumeliæ.*

Galat. 6. v. 1.

Prou. 13. v. 3.

Prou. 26. v. 10.

CAPVT XXV.

Cap. xv.

Prou. 22. v. 10.

TAmen nullius hominis improbitate, & infrunitate ita moueri debemus, vt contemnamus, vel impugnemus, aut etiam dãnare audeamus diuinam veritatem, siue patrum nostrorum venerabilem auctoritatem, memores Apostoli dicentis: *Non enim possumus aliquid aduersus veritatem, sed pro veritate*, Atque ita potiùs agendum, vt & patres in filiis, & filij in patribus honorentur: Iuxta Salomonem dicentem: *Corona senum, filij filiorum, & gloria filiorum patres eorum.* De quibus etiam alibi præcipitur: *In multitudine presbyterorum prudentium sta, & sapientiæ illorum ex corde coniungere, vt omnem narrationem Dei possis audire.* Et iterùm: *Ne despicias narrationem presbyterorum sapientium, & in prouerbiis illorum conuersare: Non te prætereat narratio seniorum: Et ipsi enim didicerunt à patribus suis: quoniam ab ipsis disces intellectum, & in tempore necessitatis dabis responsum.* De his namque & alibi præcipitur: *Interroga patrem tuum, & annunciabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi.* Et iterùm: *Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.*

2. Cor. 13. v. 8.

Prou. 17. v. 6.

Eccl. 6. v. 35.

Eccl. 8. v. 9. v. 11. v. 12.

Deut. 32. v. 7.

Prou. 22. v. 28.

Quapropter illud prorsùs omnes non solùm dolent, sed etiam horrent: quia inaudito inreligiositatis, & crudelitatis exemplo, tamdiù ille miserabilis flagris, & cædibus trucidatus est, donec (sicut narrauerunt nobis, qui præsentes aderant) accenso coram se igni libellum, in quo sententias Scripturarum, siue sanctorum patrum, sibi collegerat, quas in concilio offerret, coactus est iam penè emoriens suis manibus in flammam proiicere, atque incendio concremare: Cùm omnes retrò hæretici verbis, & disputationibus victi, atque conuicti sunt. Et sic prauitas, quæ videbatur hominis, fuerit coërcenda, vt nulla diuinis rebus inferretur iniuria. Maximè cùm illi sensus, qui ipso continebantur libello, excepto vno qui extremus ponitur, non essent sui, sed Ecclesiastici: nec ignibus damnandi, sed piâ, & pacificâ fuerint inquisitione tractandi: Sed & illa eiusdem miserandi hominis tam

Inauditum crudelitatis exẽplum.

Nota.

Nec extremus fuit Gottesch.

longa, & inhumana in ergastulum per tot annos damnatio, aliquâ vt credimus, compassionis benignitate, & consolatione fuerat temperanda, vel etiam remouenda, vt frater pro quo Christus mortuus est, per charitatem, & spiritum mansuetudinis potiùs lucraretur, quàm abundantiori tristitiâ absorberetur. Quod illuc, vt Dominus nouit, in quantum ipse inspicere dignatur, suggerimus charitate, quam nobis Beatus Ioannes Apostolus commendat dicens: *In hoc cognouimus charitatem Dei, quòd ille pro nobis animam suam posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere.* 1. Ioan. 3. v.16.

CAPVT XXVI.

Cap. XXVI.

POst damnationem huius miserandi hominis subiungit scriptor Epistolæ ad singulas illius propositiones suas, & quorundam, qui cum eo similiter sentiunt, responsiones, quas hîc necesse est in ordinem ponere, & quid nobis de his videatur breuiter designare. Quod licet suprà multipliciter iam factum sit; Tamen neque nunc prætereundum putamus, ne quid difficultatis, & obscuritatis ex huiusmodi responsionibus cuiquam generetur. Quæ videlicet responsiones in ipsa Epistola ita incipiunt.

HINCINARVS.

Dicunt, & firmiter credunt, qui sanius apud nos sapere videntur, quia Dominus omnes homines vult saluos fieri, *secundùm Apostolum*, qui neminem vult perire, *licet non omnes saluentur: nam & lux in tenebris lucet*, licet eam tenebræ non comprehendant. *Et* Christus pro omnibus passus est *secundùm eundem Apostolum scribentem ad Timotheum*, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus, *licet non omnes passionis eius mysterio redimantur: Quia effusio iusti sanguinis Christi tam diues fuit ad pretium mundi, vt si vniuersitas captiuorum in eum crederet, nullus sub mortis imperio remaneret. Et quia non omnes tam ditissimo pretio redimuntur, ad infidelium respicit partem, non ad pretium sæculi copiosum.* 1. Tim. 2. v. 4. 2. Pet. 3. v. 9. Ioan. 1. v. 6. 2. Cor. 5. v. 14. 1. Tim. 2. v. 6.

RESPONSIO.

De voluntate Dei.

In quibus verbis videtur sibi ille qui scripsit Epistolam, duas quæstiones simul, id est, & *quòd Deus omnes homines velit saluos fieri*, & quod *Dominus Iesus Christus pro omnibus* omninò *hominibus* etiam in sua infidelitate perituris *mortuus sit*, duobus testimoniis ex Apostolo sumptis plenissimè absoluisse; atque finisse. Nam quòd *Deus omnes homines saluos fieri velit*, producit Apostolum testem apertissimè de eodem Deo & Domino dicentem;

1. Tim. 2. v. 4. *Qui vult omnes homines saluos fieri.* Et istis verbis Apostoli adiungit ex verbis Propheticis velut alterius testimonij sensum 2. Reg. 14. v. 14 quòd *Deus neminem velit perire* qui vtique apud Ezechielem Prophetam loquitur: Quia *nolo mortem morientis, dicit Dominus,* Ezech. 33. v. 11. *sed vt conuertatur, & viuat.* Quem sensum illorum Apostoli verborum, quibus ait; 1. Tim. 2. v. 4. *qui vult omnes homines saluos fieri*, etiam nos superiùs commemorauimus, & fideliter posse accipi diximus, Si támen & ille *sensus beati Augustini,* quem ille iuxta alterius diuinæ Scripturæ auctoritatem diligenter inquirit; & multis ac veracibus modis exponit, pariter recipiatur: Nec propter istum ille damnetur, sed potiùs *vtrique sensui* propter veracem & piam patrum auctoritatem fideliter obediatur. Quia omninò, *& quos verè vult Deus saluos fieri,* sine dubio saluos facit, qui, vt scriptura Ps. 113. v. 3. testatur, *omnia quæcumque voluit fecit.* Et si cæteros ita vult saluos fieri, vt tamen non eos saluos faciat, sed omninò perire permittat, vtrumque hìc euidenter apparet: Et erga creaturam suam scilicet, *bonitas creatoris*, & erga eiusdem creaturæ iniquitatem *seueritas iudicis.* Pacis via.

CAPVT XXVII.

CAP. XXVII.

QVod autem Dominum nostrum etiam pro impiis in sua impietate perituris esse mortuum vno similiter Apostoli testimonio confirmare videtur, quo ait, 1. Tim. 2. v. 6. *qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus*, profectò non recolüit, nec diligenter considerauit, ita hæc Apostoli verba esse accipienda, vt consonent Domini verbis, quibus se in Euangelio ad hoc venisse dicit, Math. 20. v. 28. *Vt animam suam daret redemptionem pro multis:* Et de pretio sui sanguinis similiter ait, Math. 26. v. 28. *qui pro vobis, & pro multis effunditur in remissionem peccatorum.* Et ideò ita verè accipiendum est, quod Apostolus ait: 1. Tim. 2. v. 6. *qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus,* vt isti *omnes* intelligantur *multi*: sicut & alibi idem Apostolus dicit: Heb. 9. v. 28. *sic & Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata.* Qui etiam alio loco quos dixit *omnes*, eosdem continò exposuit intelligendos esse *multos*: Cùm enim dixisset de Domino, quòd Rom. 5. v. 18. *per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ,* statìm subiunxit: v. 19. *quia & per obedientiam vnius hominis,* ipsius videlicet Domini Iesu Christi *iusti constituentur multi:* Quia vt omninò manifestum est, ita per eum *omnes homines* efficiuntur iusti, vt ipsi qui in suo genere *omnes* sunt, ex comparatione alterius generis eorum, qui propter infidelitatem suam non iustificantur, potiùs *multi* sint. Quod & si aliqui patrum *pro omnibus omninò hominibus* Dominum passum intellexerunt, honoretur, & iste velut pius

De morte Christi.

Omnes multi.

Pius sensus.

ſenſus, dummodò ille prior, qui eſt certiſſimus, & diuinâ veritate firmatus nullâ præſumptione contemnatur, vel quod eſt grauiùs damnetur.

Lux lucet in tenebris. Nam & illud teſtimonium velut ad confirmationem huius rei ex Euangelio ſumptum: id eſt, *lux lucet in tenebris, & tenebræ eam non comprehenderunt*, non nobis videtur huic congruum aſſertioni: Quia *lux* illa præſentiâ maieſtatis ſuæ in tenebris lucens, id eſt, in infidelium cordibus, maieſtate conditoris ſuam præſentiam exhibens, operatur aliquid in eis, & ſi non, vt videant ipſam, tamen vt videant aliquid per ipſam, id eſt, vt intelligant inter iuſta & iniuſta, inter bonum & malum, inter agendum & non agendum, *vt ſint inexcuſabiles* in die quo iudicabit Deus occulta hominum. Quæ tamen *lux* non à facie illis reſplendet, quia non ad eam attendunt, ſed velut à tergo eis relucet: quia ſicut Propheta dicit, *Verterunt ad eam tergum, & non faciem.* In hac autem re, quâ ſanguis Domini Ieſu Chriſti etiam pro impiis in ſua impietate perituris fuſus eſſe aſſeritur, quid vtilitatis in eis egerit, nihil omninò inuenitur, niſi vt iuxta diſputationem antiqui, *& fideliſſimi doctoris*, Cuius etiam doctrina, & induſtria totæ Galliæ ab infeſtatione quondam Arrianæ impietatis Deo auxiliante ante defenſæ ſunt: hoc eis non in remedium, ſed ſicut iam ſuprà diximus, in exitium conuertatur. Ait namque vir ille doctiſſimus, & magnâ eloquentiæ facultate fultus, cùm exponeret verba Euangelij, in quibus Iudæi obſtinatâ impietate aduerſus Dominum dixiſſe leguntur: *Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros:* Hoc ſibi Iudaïcus, hoc optat populus Chriſtianus pari verbo, diſpari voto. Eſt enim ſuper nos, eſt & ſuper illos: ſi ſuper fidelem, protegit, ſi ſuper inimicum ponitur, premit: ſic tamen quod illos ſibi adiungit quos tegit: Illos non tangit quos grauat.] Sed & illam beati Leonis ſententiam licet ex parte aliis verbis, & alio forſitan ſenſu poſitam, quaſi hoc vir ille ſenſerit, quòd etiam pro impiis in ſua impietate perituris Dominus Chriſtus mortuus ſit, manifeſta veritas non ita intelligendam oſtendit. Ait namque ille: Effuſio pro multis ſanguinis iuſti tam potens ad priuilegium, tam diues fuit ad pretium, vt ſi omnes in eum crederent, nullum tyrannica vincula retinerent.] Verè enim pretioſus ſanguis ille, & potens extitit ad priuilegium, vt omnes poſſet redimere: Et diues ad pretium, vt nullum tyrannica, id eſt diabolica vincula retinerent, niſi qui ab eius fide alienus exiſteret. Et ideò in tanta quæſtione non ſunt proponenda incongrua, non ſunt aſſerenda ſuperflua. Vt in ſimplicitate & ſinceritate Dei inſtruantur, & non in vanitate ſenſus noſtri, hi qui nos audiunt inludantur.

Marginal notes: Ioan. 1. v. 5. — Rom. 1. v. 5. — Ierem. 2. v. 27. — HILARIVS. — Math. 27. v. 25. — LEO.

CAP.

CAPVT XXVIII.

CAP. XVIII.

SVbiungitur in eadem Epistola de lege primâ tertia quęstione, id est, *prædestinatione diuina* sermo prolixus, qui non totus simul, sed per partes ponendus & tractandus nobis videtur, ita se habens.

HINCMARVS.

Dicunt, inquit, *quia*, qui omnes homines vult saluos fieri, & neminem vult perire, & qui pro omnibus passus est, *neminem prædestinauit ad interitum, vel ignem æternum: sed ex massa peccati quosdam sicut præsciuit, prædestinauit, id est, gratiâ præparauit ad vitam & regnum, & illis vitam ac regnum prædestinauit, id est, gratiâ præparauit æternum: Euangelio teste qui dicit:* Venite benedicti, *id est de prima maledictione, gratiâ erepti, electi, & prædestinati*, percipite regnum, quod vobis paratum est, *id est, quod vobis prædestinatum est* ab origine mundi. *Quosdam autem, sicut præsciuit, non ad mortem neque ad ignem prædestinauit, sed in massa peccati, & perditionis iustè deseruit, à qua eos prædestinatione suâ, id est, gratiæ præparatione, occulto, sed non iniusto iudicio nequaquam eripuit. Quia sicut* beatus *exponit* Augustinus, prædestinatio est gratiæ præparatio: Gratia autem est vitæ donatio, id est ipsius prædestinationis effectus.] *Et* beatus Prosper *in hac re sancti Augustini expositor, cum cæteris orthodoxis concordans patribus dicit:* Non est prædestinatio, nisi quod ad donum pertinet gratiæ, aut ad retributionem iustitiæ.]

AVGVST. de prædest. sanct. cap. 10. PROSPER.

RESPONSIO.

In quibus verbis quod dicitur, quia *qui omnes vult saluos fieri, & neminem vult perire*, & qui pro omnibus passus est, neminem prędestinauerit ad interitum, vel ignem æternum, apertissimè contrarium est fidei: Quâ verè, & fideliter creditur, & definitur quòd omnipotens Deus omnia opera sua, quæ erat ipse facturus, quæ vtique nunquam esse possunt nisi iusta, & recta, sicut in Psal-

De prædestinatione ad interitum.

Psal. mo canitur: *Iustus Dominus in omnibus viis suis, & sanctus, in*
144. v. *omnibus operibus suis*, ante omnia sæcula, & verissimè præscierit
17. futura, & immobiliter prædestinauerit, id est, statuerit, & præfinierit facienda. Iusta quippè impiorum & iniquorum in æterna
Rom. 2. morte, atque in æterno igni damnatio, opus est proculdubiò iusti
v. 6. iudicij Dei, *qui reddet vnicuique secundùm opera eius.* Et idcircò
LXX. Isa. 45. semper apud eum extitit, & verè præscitum, & iustè prædesti-
v. 11. natum, qui attestante Propheta: *fecit quæ futura sunt.* Nam si

P

hoc in æterna eius præſcientia, & prædeſtinatione non fuiſſet, nunquam eius opus eſſet, nunquam temporaliter fieri potuiſſet. Quia omne opus ſuum ille præſciendo, & prædeſtinando præuenit: Et ideo nihil eſt in eius operibus futurum, quod ipſe non præſcierit, & prædeſtinauerit ſe eſſe facturum. Deinde contrarium eſt etiam doctrinæ, & definitionibus ſanctorum patrum. Qui in vtramque partem, tam videlicet electorum, quàm reproborum. (Quia & illorum glorificatio, & iſtorum condemnatio iuſtum Dei opus eſt) diuinam prædeſtinationem ponere non dubitant, ſicuti iam ſuprà ſatis à nobis oſtenſum eſt. Et ideò multùm neceſſe eſt, vt agnoſcant, qui ita ſentiunt, manifeſtam fidei veritatem, & fundatiſſimam beatorum patrum auctoritatem: Et quod eis nullatenus expedit, non ſpernant, neque abiiciant illos, de quibus Dominus ait: *Qui vos audit, me audit, Et qui vos ſpernit me ſpernit.* Luc. 10. v. 16.

Quod ſi ideò eis videtur abſurdum, quia omnipotens Deus reprobos prædeſtinauerit ad interitum, & ad ignem æternum, quoniam velut incredibile videtur, vt *qui omnes vult ſaluari*, & qui pro omnibus mortuus creditur, aliquem eorum prædeſtinauerit ad damnationem: recogitent attentiùs, quia etſi illa verba Apoſtoli ſimpliciter intelligantur quibus de Deo dicit, *qui vult omnes homines ſaluos fieri*, duobus modis hoc Deum agere certiſſimum eſt: Dum alios ita *vult ſaluos fieri*, vt eos ipſe omninò faciat ſaluos, ſicut omnes electos: Alios verò ita velit ſaluos fieri, vt eos omninò non ſaluet, ſed in æternum perire permittat, ſicut vtique omnes reprobos, quos iuxta hunc ſenſum, & *vt benignus creator* ſaluari voluit, & *vt iuſtus Iudex* æternæ perditioni tradidit. Sicut ergo & bonitatem ſuam in eis oſtendit, quia eos ſaluari voluit, & tamen bonitas ejus non impediuit ſeueritatem eius, quâ eos iuſtè damnauit: Ita eadem bonitas eius nullatenùs impediuit prædeſtinationem eius iuſtitiæ, Dum quos ille ſaluos fieri voluit, & iniquos futuros ſemper præſciuit, & in iniquitate ſua permanſuros, iuſtè ad interitum prædeſtinauit. Ita & ſi pro omnibus etiam in ſua impietate perituris Chriſtus mortuus eſt, ſic eis exhibuit bonitatem paſſionis ſuæ, vt tamen huiuſmodi impios in ſua impietate permanſuros iuſto ſuo iudicio condemnauerit. Sicut ipſe ait, *Qui non credit, iam iudicatus eſt:* Et ideo bonitas eius, quia etiam pro talibus paſſus creditur, non euacuauit erga eos prædeſtinationem eius, Quâ eos ſemper, & præſciuit in ſua impietate permanſuros, & prædeſtinauit iuſtè perituros.

1. Tim. 2. v. 4.

Ioan. 3. v. 18.

Quicquid ergò poſt iſta in his verbis de æterna prædeſtinatio-

ne sanctorum dicitur ad regnum & vitam æternam Catholicè; & fideliter dicitur: Quia sine dubio tam pium, & tam gloriosum opus suum, & æternaliter omnipotens præsciuit futurum, & æternaliter prædestinauit se esse facturum. Quod autem de reprobis hic affirmatur, quia eosdem omnipotens Deus nequaquam prædestinauerit ad mortem, vel ad ignem æternum: sed tantummodò præscierit eos æternæ morti esse tradendos, & perpetuo igni cruciandos, nullatenùs est recipiendum: Quia (sicut iam satis suprà ostensum est) opus suum tam iustum, tam magnum, & terribile, quo omnes impios damnaturum se esse decreuit, & æternâ veritate præsciuit, & æternâ iustitiâ præordinauit, ac præfiniuit: Et mirum valde est, quomodo negare contendunt eum æternam ipsorum damnationem prædestinasse, quos iam ab ipso mundi exordio cùm primus homo peccauit, & omne humanum genus ex se propagandum vnã massam damnationis, & perditionis fecit, manifestè dicant in eadem damnationis, & perditionis massa iusto Dei iudicio deputatos & derelictos. Quid est enim massa damnationis, & perditionis ab initio mundi diuino iudicio effecta, nisi eodem diuino iudicio æternę damnationi, & perditioni destinata & tradita? Si enim tantummodò præscita est ad ęternam damnationem, & perditionem, nullum ibi adhuc est diuinum iudicium: Et quomodo tales in massa damnationis, & perditionis diuino iudicio relicti esse dicuntur, si in hac parte nihil adhuc de illis diuino iudicio est definitum? Sin autem, sicut omninò etiam eorum consensu, & confessione verum est, hęc massa non solùm præscita est, sed etiam iudicata, quid aliud intelligi potest, nisi omninò ad eandem damnationem, & perditionem prædestinata? Quod enim verè, & diuinâ præscientiâ præcognitum, & diuino iudicio est decretum, constat omninò esse prædestinatum.

CAPVT XXIX.

QVod verò subiungit scriptor Epistolæ, *quia eos, qui perituri erant, prædestinatione suâ Deus, id est, gratiæ præparatione ab illa damnationis, & perditionis massa nequaquam eripuit*, & ex verbis Beati Augustini affirmare conatur: *Quod* videlicet *prædestinatio non sit aliud, nisi gratiæ præparatio*,] vt quasi ex hoc probare videatur, quod prædestinatio tantummodo in sanctorum electione, quibus ab ęterno omnipotens Deus suam gratiam pręparauit, intelligi debeat. In damnatione verò reproborum, nulla Dei prædestinatio accipienda sit, eo quod nihil gratiæ suæ ex æterno illis Deus prędestinauerit, & pręparauerit; Omnino falsissimus sensus est, & sensui *Beati Augustini* apertè contrarius. « CAP. XXIX. AVGVST. De præd. sanct. cap. 10.

Isa. 5. v. 20. Quod malum vehementer nobis cauendum Propheta denuntiat dicens: *Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.*

CAPVT XXX

Cap. xxi

SEquitur post hæc in eadem responsione.

HINCMARVS.

Qua de re refugiunt dicere qui (vt diximus) sanum videntur sapere, quosdam prædestinatos à Deo esse ad interitum, sed tantummodò præscitos: Electos autem, & præscitos, & prædestinatos esse ad regnum, & regnum illis (vt diximus) prædestinatum æternùm, de quibus nullus potest perire. Et sicut sunt prædestinati gratiâ Dei ad regnum, ita sunt prædestinati secundùm Apostolum, in operibus bonis, in quibus ambularent: *pro quibus eis non solum gratia detur,*
Eph. 2. v. 10. *sed & gratiâ regnum reddatur æternum. Pœnam autem dicunt in infidelitate, vel iniquitate perseuerantibus à Deo prædestinatam secundùm* diuinam præscientiam, *sicut scriptum est in Propheta:*
Isa. 30. v. 33. præparata est ab heri Tophet, *quia hoc ad retributionem iustitiæ pertinet, sicut pertinet ad gratiam, vt ex vna eadémque massa pec-*
Math. 25. v. 41. *cati gratiâ electi prædestinentur ad vitam, concordante cum hoc Euangelicâ veritate:* Ite (*inquit*) maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & Angelis eius.]

RESPONSIO.

Quæsumus, quæ est ista res, quæ causa, vel ratio, pro qua isti refugiunt prædestinationem Dei dicere in damnatione reproborum? Numquid hæc erga illos diuina prędestinatio non est iusta, quę quos præsciuit in iniquitatibus permansuros, prædestinauit æternis suppliciis perituros. Numquid non est vera, quæ nisi decerneret tam iustum opus Dei in ęternitate, numquam impleri posset in tempore? Numquid non est à sanctis patribus prædicata, & ab Ecclesia Catholica recepta? Quid ergò causæ est, vt refugiamus credere, quod fides tenet, refugiamus dicere, quod veritas docet? Numquid non etiam ipsi, qui hæc refugiunt, iam omnes reprobos ab ipso mundi exordio in massa damnationis, & perditionis asserunt derelictos? Quod quid est aliud (vt suprà ostendimus) nisi æternę damnationi, & perditioni prædestinatos? Aut quâ ratione dici potest, quod isti tam multiplici sermone firmare conantur, iniquis & impiis in malis suis perseueraturis pœnas à Deo esse prædestinatas, ipsos verò non esse prædestinatos pœnis? Cùm vtique non alij, sed illi omninò eas pas-

Vt malis prædestinatæ pœnæ sic mali pœnis.

furi fint, quibus funt prædeftinatæ? Et fi certum eft apud omnipotentem Deum, qui eas fint paffuri, fine dubio & decretum, & definitum fit ipfos effe paffuros: Sicut enim certas pœnas eis, qui digni funt, prędeftinauit: Ita certiffimè eofdem, quia digni funt, ipfis pœnis prædeftinauit. Sicut verò iniuftus non eft, dignis pręparando pœnas, fic proculdubio iuftus eft, dignos pręordinando pœnis. Vtrumque ergo præfcitum, vtrumque prædeftinatum, quia vtrumque iuftum manifefta veritas declarat. Nec neceffitatem eis pereundi fuâ præfcientiâ, vel prædeftinatione imponit, quos & diu, vt conuerterentur, expectauit: Et quia conuerti noluerunt, iufta vltione damnauit.

CAP. XXXI.

CAPVT XXXI.

SEquitur in eadem refponfione.

HINCMARVS.

Quod & beatus Petrus in Epiftola fua diftinctè loquens demonftrat cum dicit: Nouit Deus pios de tentatione eripere; iniquos autem in die iudicij cruciandos referuare. *Nouit enim, verbum præfcientia Dei, ad vniuerfa hæc facit, videlicet, & ad prædeftinationem piorum, quæ verbo ereptionis innuitur, & ad fignificationem pœnæ prædeftinatæ, cùm in fine cruciandos impios monftrat, quando* reddet vnicuique fecundùm opera fua. *Et ad difcretionem, Cùm iniquos non dicit Dominum ad pœnarum cruciatus prædeftinare; fed iuftè defertos cruciandos referuare: Et apertè monftratur, quia præfcientia fine prædeftinatione effe poteft, prædeftinatio autem fine præfcientia effe non poteft. Quocirca fola præfcientia viget in reprobis, in quibus mifericordia iuftè nil operatur ad donum gratiæ: præfcientia autem, & prædeftinatio, id eft, gratia præparatio mifericorditer operantur in electis, qui prædeftinantur ad regnum, & quibus regnum prædeftinatur æternum, quod ad donum pertinet gratiæ: Et præfcientia, fimul & prædeftinatio æquè ac iuftiffimè operantur in prædeftinatione pœnæ reproborum, quæ pertinet ad retributionem iuftitiæ.*

2. Pet. 2. v. 9.

Rom. 2. v. 6.

RESPONSIO.

Hæc fententia *beati Petri Apoftoli* non propriè de præfcientia, & prędeftinatione diuina, fed fimpliciter nobis accipienda videtur: Ait namque: *Nouit Dominus pios de tentatione eripere: Impios autem in die iudicij cruciandos referuare:* Id eft, *Nouit* ille altâ, & fecretâ difpofitione fapientię fuę, & pios in pręfenti vita periculis, & tentationibus plena laborantes, fuâ gratiâ, fuâ protectione eripere: Cui quotidie ipfi dicunt: *Ne nos inducas in tentationem,* ne, aut profperitatibus huius fæculi inliciantur, aut aduerfita-

2. Petr. 2. v. 9.

Math. 6. v. 13.

tibus frangantur. Et è contrario impios in hoc sæculo florentes,& in sua impietate velut prospere agentes nequaquam suâ iustitiâ negligere, nequaquam impunitos dimittere, sed quos videtur quasi iniustè in suis cupiditatibus, & delectationibus carnalibus securos, & lætos relinquere, eosdem potiùs futuro suo iudicio, & æternis cruciatibus reseruare. Vt quantò hîc ampliùs & licentiùs prosperantur, tantò ibi duriùs, & atrociùs puniantur. Potest tamen in istis postremis verbis vbi ait, *impios verò in die iudicij cruciandos reseruare,*] aliquid diuinæ præscientiæ, & prędestinationis erga eosdem impios velut ex latere intelligi: Quia quos occulto, & iusto iudicio suo ad æternos reseruat cruciatus, & præsciuit sine dubio, & prędestinauit perpetuò cruciandos. Quæ verba Apostoli cùm ita & veriùs, & rectiùs intelligantur, nihil necesse est velut ex eorum auctoritate tam multipliciter de ea re loqui, quæ huius sententiæ attestatione non valet approbari, sed potiùs falsa & superuacua domonstrari.

CAPVT XXXII.

CAP. XXXII.

SEquitur in responsione.

HINCMARVS.

Aliqua etiam exempla quæ illorum stultitia ad munimen sui, eadem malè intelligendo proferens, profert, sicut modò ad memoriam occurrunt, sapientiæ vestræ scribo. Proferunt ex Apostolo: vasa iræ aptata vel perfecta ad interitum, *dicentes* vasa esse prædestinata ad interitum *& mutari non possunt. Sed aliter alij intelligunt: Ma-*
Rom. *ximè cùm idem dicat Apostolus de eisdem vasis:* si quis emundaue-
9. v. 22. rit se ab istis, *videlicet pro quibus vas contumeliæ fuerat,* erit vas in
1. Tim. honorem: *Proferunt* qui non credit iam iudicatus est, *id est,* præ-
2. v. 21. destinatione Dei iam damnatus est. *Et* Augustinus *in libro de A-* AVGVST.
Ioan. 3. *gone Christiano dicit.* Qui non credit iam iudicatus est, *id est iam*
v. 18. *damnatus est: Præscientia vtique Dei. Qui nouit quid immineat, non*
Exod. *credentibus.*] *Proferunt:* indurauit cor Pharaonis; tradidit illos
9. v. 12. in reprobum sensum: immittet eis spiritum erroris: Tu vero Deus
Rom. 1. deduces eos in puteum interitus: Qui transgreditur à iustitia ad
v. 28. iniquitatem, Deus parauit illum ad romphæam.
2. Thes.

RESPONSIO.

2. v. 10. Hęc testimonia scripturarum, quæ ab illo miserabili monacho
Psal. 54. & ab aliis nescimus quibus, qui cum eo sentiunt ad confirmatio-
v. 24. nem diuinæ præscientiæ,& prædestinationis dicuntur esse prola-
Eccl. ta, non negligenter, & quasi transeunter omittenda, sed potiùs
26. v. diligenter & fideliter iuxta regulam veritatis singillatìm viden-
27. tur esse tractanda: Ne fortè parùm attendentibus, & non intelligentibus nihil ad rem, de qua agitur, pertinere videantur;

Aut velut leuia, & nullius momenti absque periculo præteriri posse existimentur. Est enim certissimum, & manifestissimum huius rei testimonium ex Apostolo sumptum: quia vt ipse dicit: *Sustinuit Deus in multa patientia vasa iræ aptata vel perfecta in interitum, vt ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in gloriam.* Verè etenim *vasa iræ*, id est iustæ vindictæ Dei, quam meruit primæ transgressionis culpa, omnes reprobi sunt: qui in fine non ereptionem misericordiæ, sed iram damnationis sensuri sunt. Et hæc *vasa iræ* non ad misericordiam, sed ad iudicium præordinata iam, & suo merito, & diuino iudicio, & *aptata & perfecta* sunt *in interitum*: vt & suo præcedente merito, & diuinę prædestinationis iusto præcedente iudicio, quia noluerunt conuerti ad bonum, æternum patiantur malum. Non ergò quia non potuerunt, sed quia noluerunt de malo conuerti ad bonum, iustum patientur supplicium. Sicut è contrario verè *Vasa misericordiæ* sunt omnes electi, qui nullo suo præcedente merito, sed solâ Dei misericordiâ *à massa perditionis discreti* diuinâ prędestinatione sunt *Vasa præparata in gloriam.*

De vasis iræ.

Rom. 9 v. 22.

De vasis misericordiæ.

CAPVT XXIII.

VNde & illud quod alibi idem dicit Apostolus: *Si quis autem emundauerit se ab istis, erit vas in honorem*, nullo modo huic tam claræ & manifestæ veritati diuinæ prędestinationis in vtrāq; partem tam electorũ videlicet, quàm reproborũ, si diligenter ex superioribus verbis Apostoli consideretur, contrariũ, sed omninò concors & consonum inuenitur. Ait namque: *In magna autem domo non solùm sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia: Et quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam:* Et ita subiunxit: *Si quis autem emundauerit se ab istis, erit vas in honorem, sanctificatum, & vtile Domino.* Manifestissimè itaque constat, quòd quæ in illis verbis dixerat *Vasa iræ aptata, siue perfecta in interitum*: Et è contrario *Vasa misericordiæ præparata in gloriam*, ea omninò dicit hîc *quædam in honorem, & quædam in contumeliam: In honorem vasa misericordiæ, in contumeliam vasa iræ*; Sed cùm ibi prædestinationem tantummodò vtriusque partis, id est, electorum, & reproborum, simpliciter commendauerit, hîc adiungit etiam exhortationem, quàm attentè *Vasa misericordiæ* debeant se custodire & segregare ab immunditiis vasorum iræ, cùm dicit: *Si qui autem emundauerit se ab istis, erit vas in honorem*, &c. id est, si quis emundauerit se ab istis vasis iræ, vasis in contumeliam, vel ab eorum immunditiis, si aliquando in eis fuit, sollicitè se extrahendo, vel nunquam eis se admiscendo, & immaculatum se ab hoc sæculo custodiendo, erit vas in honorem sanctificatum, id est, ipso emundationis & sanctifica-

2. Tim. 2. v. 21.

2. Tim. 2. v. 20.

v. 21.

Exhortatio

d. v. 21.

tionis

tionis suæ effectu, atque profectu demonstrabit se ad vasa misericordiæ, & ad vasa honoris, & gloriæ pertinere. Vnde non hoc significat in his verbis Apostolus, quòd vasa iræ & contumeliæ, id est, diuino iudicio reprobi & reprobati possint effici vasa misericordiæ & honoris & gloriæ, id est, in sortem electorum transire, sicut scriptor huius Epistolæ intellexit: Cùm omninò reprobi, qui diuinitùs præsciti sunt in suis iniquitatibus permansuri, nullatenùs possint merito perseuerantissimæ iniquitatis suæ in electorum societate censeri, sicut regula Catholicæ fidei indubitanter tenet, & docet: Sed vt vnusquisque fidelium, sicut iam dictum est, ipsâ fidei & iustitiæ sanctificatione probet, & declaret sese ad vasa misericordiæ, & electionis pertinere. Duo namque sunt quibus velut quodam signaculo probantur, & agnoscuntur electi Dei: scilicet æterna diuinæ gratiæ præordinatio, & pia ab omni iniquitate infidelitatis & prauitatis emundatio: vt ex manifesta luce iustitiæ & sanctitatis manifestetur in eis veritas diuinæ electionis: sicut ipse Apostolus paulò superiùs ostendit, dicens: *Sed firmum fundamentum Dei stetit habens signalum hoc: Cognouit Dominus qui sunt eius, & discedat ab iniquitate omnis, qui nominat nomen Domini*. Quòd ergò *cognouit Dominus qui sunt eius* æterna electio est: *Vt autem discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen Domini*, certa ipsius electionis probatio est.

Vasa iræ non possunt fieri vasa misericordiæ.

2. Tim. 2. v. 19.

Secundo loco testimonium diuinæ prædestinationis de Euangelio ponitur: *Qui non credit iam iudicatus est*: Quòd videlicet omnes impij, & increduli iam sunt diuinâ prædestinatione damnati. Quia videlicet si eorum damnatio iustum diuini iudicij opus est, sine dubio opus suum semper apud Deum, & præscitum & prædestinatum est. Sed scriptor Epistolæ nolens damnationem incredulorum ad diuinam prędestinationem, sed tantummodò ad præscientiã pertinere, subiungit verba *Beati Augustini*, quibus quasi hoc probare videatur. Ait namque ille in libro de Agone Christiano, memorans verba Euangelij: " *Qui non credit iam iudicatus est*, id est, iam damnatus est, præscientiâ vtique " Dei, qui nouit quid immineat non credentibus:] Eò quòd non " dixerit sanctus doctor, iam damnatus est prædestinatione Dei, sed prę̨scientiâ Dei. Nec dixerit, qui statuit, aut prę̨finiuit, siue prædestinauit, sed qui nouit (inquit) quid immineat non credentibus, quasi omnipotens Deus aliquid operum suorum præscierit futurum, quod non prædestinauerit se esse facturum? Aut cùm in operibus ponitur præscientia Dei, non statìm certissimè intelligi debeat, & prædestinatio Dei. Quia sicut nihil operum suorum prædestinauit, quod non præscierit: Ita quicquid co-

Ioan. 3. v. 18.

AVGVSTIN. de agone Christiano.

rum præsciuit, sine dubio etiam prædestinauit. Nihil enim in operibus eius est iniustum, aut iniquum, vt dignè tantummodò præsciretur, & non prædestinaretur; sed quia totum est iustum & rectũ, totum est omninò præscitũ, totum omninò prædestinatum. Vnde idẽ *B. Augustinus*, qui in hoc loco dicit incredulos iam diuinâ præsciẽtiâ damnatos, alibi cùm tractaret verba Domini dicentis ad quosdam, *Sed vos non creditis quia non estis ex ouibus meis:* Eosdem testatur diuino iudicio ad æternam mortem prædestinatos, ita dicens: Quomodo ergò istis dixit, *non estis ex ouibus meis,* „ quia videbat eos ad sempiternum interitum prædestinatos, non „ ad vitam æternam sui sanguinis pretio comparatos:] Ecce & in illis verbis Domini quibus ait: *Qui non credit iam iudicatus est:* Et in istis quibus dixit, *Sed vos non creditis, quia non estis ex ouibus meis*; vtrobique increduli, & infideles designati sunt, & quos in illa sententia sanctus doctor dixit, diuinâ præscientiâ iam damnatos; in ista eosdem dixit ad ęternum interitum prædestinatos. Non quia alij ex eis diuinâ pręscientiâ, & alij diuinâ prædestinatione damnati sunt: sed quia diuini iudicij virtute, quâ tales damnantur, sicut & in omni opere diuino vtrumque simul intelligendum sit, etsi non vbique, quia nulla exigit necessitas, simul dicendum.

AVGVST. in Ioa. Tract. 48.

Ioa. 10. v. 26.

Ioan. 3. v. 18.

d. v. 26.

Tertio loco testimonium de Exodo ponitur; *Indurauit Dominus cor Pharaonis*: Quod manifestè non ad præscientiam, vel prædestinationem futurorum, sed ad præsens Dei iudicium pertinet, qui eum, quem tali pœnâ dignum iudicauit, iusto iudicio indurauit. Similiter & quartum testimonium intelligendum est, scilicet non de præscientia aut prædestinatione, sed præsenti iusto iudicio Dei, quod Apostolus dicit: *Tradidit illos Deus in reprobum sensum*. Et quintum vbi ait: *Mittet eis Deus operationem erroris*; quia (vt dictum est) quos dignos tali pœnâ iudicauit, vel *in reprobum sensum tradidit*, vel eis suo iusto iudicio *operationem erroris immisit*. Similiter & sextum accipiendum, *Tu verò Deus deduces eos in puteum interitus*. Puteus namque interitus est, vt *Beatus Augustinus* exponit, tenebræ erroris, tenebræ summersionis. Deducit verò Deus reprobos in hunc puteum, non quòd ipse sit auctor culpæ ipsorum, sed quòd ipse sit Iudex inquitatis eorum. Quod etiam si quis de puteo infernalis damnationis & summersionis eodem sensu velit intelligi: Et pertinere potest ad iustam prædestinationem interitus reproborum, & non est contrarium veritati.

Exod. 9 v. 12.

Rom. 1. v. 28.

2. Thes. 2. v. 10.

Psa. 54. v. 24.

AVGVST.

Quod autem septimo loco ponitur: Et *qui transgreditur à iustitia ad iniquitatem Deus parauit illum ad romphaeam* manifestè iustam prædestinationem reproborum ad interitum sonat, vt qui

Ezech. 18. v. 24

suo vitio & suo peruerso arbitrio à iustitia declinans transgreditur ad iniquitatem, iustè diuini iudicij prædestinatione præparetur ad romphæam, id est, ad æternæ mortis vindictam. De qualibus etiam alibi scriptum est, quod *si auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem, morietur in ea.* Iam cætera Scripturarum testimonia quæ sequuntur, sicut etiam de quibusdam iam superiùs dictum est, non ad præscientiam, vel prædestinationem futurorum, sed ad præsens Dei iudicium pertinere existimamus. Et ideò prætermissis his, quæ ad præsentem quæstionem minimè pertinent, ad ea quæ restant consideranda transeamus.

Ezech. 18. v. 24

CAPVT XXXIV.

CAP. 34.

SEquitur itaque in responsione.

HINCMARVS.

Sed isti maliuoli non intelligentes quæ loquuntur, vel de quibus affirmant, confundunt præscientiam, & prædestinationem: Et sicut malè intelligunt authenticas Scripturas; Ita & pessimè verba SANCTI AVGVSTINI *in quibusdam locis, sicut in Enchyridion, & in libris de Ciuitate Dei, & alibi etiam prædestinatos ad interitum, & populum natum ad iram dicit: Vnde etiam postquam de libero arbitrio, & de correptione & gratia, & de perfectione iustitiæ hominis, & de prædestinatione Sanctorum ad Prosperum & Hilarium, vbi nihil de prædestinatione reproborum, sed de prædestinatione Sanctorum dixit, multis postulantibus scripserat* librum Hypomnesticum, *aduersus Cœlestium, & Pelagium scripsit de quinque quæstionibus, & hanc sextam loco retractationis superaddidit de prædestinatione: vbi se excusat non eo sensu dixisse, nec intelligi velle prædestinatos ad interitum, sed in iniquitate, vel impietate perseuerantibus pœnam esse prædestinatam. Quarum quæstionum & absolutionum mentionem in libro quem scripsit contra Manichæos ex Genesi facit.*

Nota.

RESPONSIO.

Propterea maliuolos, id est, illum miserabilem Monachum, & qui cum eo forsitan sentiunt, confundere præscientiam, & prædestinationem diuinam arguit, quia sicut in tota ista responsione laborauit, non vult intelligi prædestinationem, nisi in solis electis: In reprobis verò solam præscientiam debere sentiri: In qua assertione non solos istos, quos vocat maliuolos, sed sanctos Patres, & Doctores Ecclesiæ, qui prædestinationem diuinam in vtramque partem & intellexerunt & docuerunt, se culpandos affirmare nequaquam considerat. Quòd verò pessimè dicit in-

De prædestinatione in vtramq; partem.

telligi verba *sancti Augustini* (si quis in libro Enchyridion, & in libris de Ciuitate Dei, & in tractatibus Euangelij secundùm Ioannem, ita intelligat prædestinationem reproborum ad interitum, sicut eam ille & scriptis suis per omnes Ecclesias, & verbis, etiam presentibus populis simpliciter & veraciter predicauit) atque ita conatur beatissimi Doctoris manifestum, & veracem sensum (nescimus in quid aliud) peruertere & detorquere, quantæ absurditatis, immò quàm impiæ præsumptionis sit, quis possit explicare? Per hoc enim non solùm sensum Ecclesiasticorum Patrum, sed etiam fidem Ecclesiæ, & auctoritatem Scripturæ diuinæ à parte euacuare inuenitur. Ita namque Patres docuerunt: Ita Ecclesia fideliter tenet: Ita Scriptura veritatis veraciter tenendum demonstrat: Sicut iam superiùs, prout Dominus dare dignatus est, satìs probauimus.

CAP. 35.

CAPVT XXXV.

De libro Hypognosticon.

ADiungit etiam rem nouam, & neque ex lectione, neque ex veraci aliqua traditione nobis hactenus compertam. Quòd, scilicet, *Beatus Augustinus* post omnes libros suos scripserit quendam libellum quem Greco vocabulo *Hypomnesticon* nominant, quod Latinè memoratorium interpretatur: In quo de quinque questionibus contra Pelagium, & Cœlestium disputauerit. Et quicquid in precedentibus libris de prædestinatione diuina erga damnationem reproborum dixerat, non ita se dixisse, vt ab omnibus dixisse cognoscitur, & intelligitur: Sed alio absurdissimo, & inconuenientissimo sensu: vt per hoc quod dixit impios ad interitum prædestinatos, noluerit intelligi ipsos impios ad interitum prædestinatos, sed (quod nemo credere aut suspicari posset) pœnam eis intelligi voluerit esse prædestinatam. Quis vnquam audiuit tam pertinacem audaciam, vel tam audacem pertinaciam, vt sanctissimum, & veracissimum Doctorem ipsum de se fateri compellat: quia quòd dixit impios in sua impietate permansuros prædestinasse ad interitum, non dixit quia veraciter ita sit, sed quod in eius verbis nullatenùs sonat, pœnam eis intelligi voluerit præparatam? Quis talem absurditatem, immò insaniam ferre possit? Nos enim manifestè nouimus, quia quando libros Retractationum iam senex, & morti vicinus scripsit, in quibus omnes præcedentes libros suos diligenter, & fideliter retractauit, nequaquam adhuc istum libellum scripserat. Quia si scripsisset, vtique inter alios etiam eius mentionem fecisset. Manifestum etiam videtur, quia post eius obitum, quando vitam ipsius, & Cathalogum non solùm librorum eius, sed

etiam tractatuum ad populum, & Epistolarum ad diuersos quidam sanctus Episcopus, & alumnus eius diligentissimè recensuit & descripsit, necdum istum libellum scripserat Beatus Augustinus: si enim scripsisset, vtique tanquam præcipuè necessaria inter alios annumerari & memoriæ commendari potuisset: Quòd si aliquis ex Ecclesiæ rectoribus, qui post eius obitum extiterunt, simpliciter eum ex titulo qui à sancti Augustini nomine inscriptus est, non consideratâ diligentiùs ratione, nec aliquâ necessitate, vt id faceret, compellente, ipsius eum esse credidit, cuius in fronte nomen inuenit; quid hoc præiudicat veritati? quæ diligenter inquisita, & inuenta nullum super hac re errare permittit. Possidius.

Accidit hoc etiam & præclarissimis Ecclesiæ Magistris, vt scilicet siue ex titulo libri, siue ex alterius narratione inducti putauerint, & scripserint eius auctoris aliquod esse opusculum, cuius posteà non esse, & veraciter probauerunt, & humiliter confessi sunt. Sicut Beatus HIERONYMVS in libris contra calumniatorem suum de libro, quem ex falso titulo crediderat Beati Pamphyli Martyris, & posteà inuenit Eusebij esse Cæsariensis, manifestè declarat: Et Beatus AVGVSTINVS in libris Retractationum euidenter commemorat, & corrigit, quòd iuxta cuiusdam scripta, sententias quasdam de libero arbitrio, & de gratia Dei sic intellexit, & exposuerit tanquam Beatissimi Xisti Romanæ vrbis Pontificis & Martyris, cùm è contrario posteà inuenerit Ethnici eas esse Philosophi, id est, Sexti Pythagorei. Libri falsò quibusdam adscripti.

Nam & ipse suprà memoratus libellus manifestissimis indiciis non se sancti Augustini esse apertè ostendit, quia nec præfationem aliquam in initio sui gerit, vbi se ab aliquibus rogatum, vel sibi necessariò visum, vt de tali re, id est, prædestinationis verbo, in suis libris corrigendo, siue aliter exponendo aliquod nouum opus scriberet, & significasse inueniatur. Nec vlla talis necessitas extitisse cognoscitur, vt de illis quinque quæstionibus, de quibus tam multa, & tam multipliciter in libris præcedentibus disputauerat, iterum nouo opere disputare cogeretur. Sed & ipse sermo ab eloquio sancti Augustini multùm discrepat: Et sensus ab illius sensu non parùm inferior habetur: Et modestia, atque humilitas morum, & sermonum eius non ibi seruatur: Et *testimoniis ex Hebraïca translatione*, quam Beatus Hieronymus edidit, præter eius consuetudinem contra illos hæreticos vtitur; Quod ille ex antiqua potiùs editione facere consueuit. Et prorsùs de tanto viro sentire indignum est, verbum, & sensum prædestinationis, quem omni tempore in suis scriptis, Liber ille non est Augustini.

& prædicationibus tenuit & commendauit, & quem in libris retractationum nequaquam reprehendendo vtique approbauit, in hoc libello euacuare & destruere inueniatur, vt iam ex huiusmodi occasione, nec retractationibus eius fides adhibenda videatur.

Cur dictus Augustini.

Vnde magis credibile est, quòd non paruo spatio post eius obitum à quodam alio scriptus sit, & magnâ ex parte iuxta modum, & formam sensuum eius, contra Pelagianos, & Cœlestianos hæreticos de illis quinque periculosioribus eorum quæstionibus breuiter collectus, atque digestus, Et quia auctor eius, ipsius Beati Augustini sensus breui isto opusculo velut in vnum collegisse, & explicuisse videtur, ideo ipsi opusculo nomen sancti Augustini in titulo præferre voluerit: Non quòd verè ab illo sit editus, sed verè (inquantum auctor eius potuit) iuxta formam disputationum eius digestus, atque compositus. Velut si eundem libellum Latinè *memoratorium sancti Augustini* appellare voluisset, nihil vtique aliud intelligeretur, nisi quia illud quod ab eo sparsim, & multipliciter fuerat disputatum, breuiter & velut sub vno aspectu positum memoriæ commendaret. Nam si Beatus Augustinus prædestinationis verbum in parte reproborum, vt durum & incongruum, vel etiam falsum in suis scriptis repudiare, & damnare voluisset, multò maior, & formidolosior extitit occasio, vt hoc in libris, quos de prædestinatione Sanctorum & dono perseuerantiæ ad Prosperum & Hilarium scripsit, facere cogeretur, compellente scilicet tantâ super hac re querimoniâ & perturbatione magnorum, & Sanctorum apud Gallias virorum, qui eius disputationibus in tantum permoti fuerunt, & quodam tædio affecti, vt prædestinationis sensum, qui ab eo constanter & instanter prædicabatur, vel quasi falsum, vel quasi valdè periculosum potiùs tacendum esse iudicarent. Sed nec tantâ perturbatione, & permotione fidelium, ab intentione veracissimę, & fidelissimæ doctrinæ suæ frangi potuit, aut reuocari. Sed magis eos & scriptis suis in quantum potuit, admonuit & instruxit, & orationibus apud Deum profusis fideliter adiuuit, vt intelligerent, & agnoscerent quàm necessariò, & quàm salubriter propter commendationem diuinæ gratiæ eiusdem prędestinationis veritas omninò & credenda & prædicanda esset.

De primis Pelagianorũ reliquiis.

De Pelagianis.

Pelagiani verò hæretici nunquam prædestinationem in parte reproborum, quia (vt putamus) & veram; & iustam esse intellexerunt, in eius disputationibus reprehendisse inueniuntur: Sed tantummodò in parte electorum, vt diuinam gratiam destruerent, & liberum arbitrium hominis sufficere confirmarent, eam negauerunt: quia videlicet, si omnipotens Deus antè mundi

conſtitutionem, quos ſaluaturus eſſet elegit, & dona ſua, quæ eis largiturus fuerat, prædeſtinauit, ceſſat hîc omnis humani arbitrij præſumptio, & ſola Dei gratia euidentiſſimè, & firmiſſimè commendatur, per quam ipſum etiam humanum arbitrium, & à ſeruitute peccati liberatur, & diuinis muneribus inluſtratur. Atque ita euidenti & inuictâ ratione, totum eorumdem Pelagianorum falſum, & fallax dogma deſtruitur. Nota.

Non ergò tantus doctor veram diuini iudicij prædeſtinationem de damnatione reproborũ in illo Hypomneſticon libello negauit, quam vbique in ſuis ſcriptis aſſeruit: ſed alius quidam, vt putamus, nouâ poſtmodum ipſorum Pelagianorum inſurgente calumniâ velut per illam prædeſtinationem reproborum ad interitum hoc doceret Eccleſia; quaſi Deus ſuâ prædeſtinatione neceſſitatem imponeret hominibus, & in ſuis impietatibus permanendi, & in æternum pereundi, ſubtraxit verbum prædeſtinationis in parte reproborum: Quod potiùs ſecundùm veritatem diuini iudicij, & diligenter exponi, & commendari oportuerat: Et ſolam electorum prædeſtinationem conatus eſt aſſerere: atque ita dum vult illam refutare, & remouere calumniam, magnam erroris occaſionem dedit, vt eadem tam vera, & manifeſta in damnatione reproborum diuina prædeſtinatio nulla eſſe crederetur, & tanquam nulla ſit, negaretur. Quapropter diligenter inquiſitâ, & euidenter agnitâ veritate, ceſſet contentio & animoſitas erroris, & ſuſcipiatur libenter atque obedienter manifeſtatio veritatis. Vt autem quinque illas quæſtiones, ſiue oppoſitiones Pelagianorum in libris, quos de expoſitione geneſis, idem beatus Auguſtinus contra errores, & blaſphemias Manichæorum ſcripſit commemoraret, nec in noſtris codicibus inuenitur, nec vlla ratio eſſe videtur: quia manifeſtum omninò eſt, quando eoſdem libros idem auctor conſcripſit, primis ferè adhuc temporibus conuerſionis, ſiue presbyterij ſui, nec dum tunc Pelagianorum nomen aut hæreſim extitiſſe; ſed longo poſt tempore, & multis intercedentibus annis eorum inſaniam, atque impugnationem contra Eccleſiam ſurrexiſſe. Et ideò quod neque ad Manichæos hęreticos pertinebat, neque à Pelagianis, qui nec dum exorti fuerant, nullatenùs opponi potuerat, nulla prorsùs ratio permittit, vt quod adhuc penitùs futurum ignorabatur, in illis libris velut tranſactum commemoraretur. Sunt quidem circa finem librorum eorumdem breuiter contra Manichęos propoſitę, atque expoſitæ quædam quinque quæſtiones; ſed ad Pelagianos nihil pertinentes, & eorum nullam memoriam facientes.

De prædeſtinatione reproborum.

Cap. 36.

CAPVT XXXVI.

ILlud quoque quod dixit scriptor Epistolæ: *Quia in libris ad Prosperum & Hilarium scriptis de prædestinatione sanctorum, & dono perseuerantiæ, nihil idem doctor dixerit de prædestinatione reproborum ad interitum*] nullatenus verum esse cognoscimus: frequenter enim in eisdem libris de vtriusque partis, id est, electorum, & reproborum prædestinatione nunc simul, nunc distinctè disputat: Et ideò liber ille de prædestinatione sanctorum titulatur: non quia & de prædestinatione reproborum nihil ibi dicitur, sed quia ex meliori parte nomen accepit: Sicut & in libris de ciuitate Dei, vtique de vtrisque ciuitatibus, & Dei, scilicet, & diaboli pariter & multipliciter disputat; Et tamen ex meliori parte libros de ciuitate Dei voluit appellare. Quia ergò multum ad præsentem quæstionem, vbi de diuina prædestinatione agitur, necessarium videtur, opportunè atque vtiliter fieri existimamus, vt aliqua ex eisdem libris ad hanc rem pertinentia agnoscenda & tenenda legentibus proponamus. Ait igitur quodam loco distinguens vtramque prædestinationem, sicuti iam superius memorauimus; Prædestinatio Dei quæ in bono est, gratiæ est præparatio: Gratia verò est ipsius prædestinationis effectus.] Item alibi. Tanta quippè ab inimicis Iudæis *manus Dei & consilium prædestinauit fieri*, quanta necessaria fuerant Euangelio propter nos. Agit quippè Deus quod vult in cordibus hominum vel adiuuando, vel iudicando, vt etiam per eos impleatur, quod *manus Dei & consilium prædestinauit fieri*.] Et alio loco: Hæc Deus facturum se esse præsciuit. Ipsa est prædestinatio sanctorum, *quos elegit in Christo ante constitutionem mundi*.] Et iterùm: Et paruulis, inquit, quibus vult, etiam non volentibus neque currentibus subuenit; *quos ante constitutionem mundi elegit in Christo* daturus eis gratiam gratìs: Et maioribus, etiam his quos præuidit si apud eos facta essent, suis miraculis credituros, quibus non vult subuenire, non subuenit. De quibus in sua prædestinatione occultè quidem sed iustè id iudicauit. *Non enim est iniquitas apud Deum, sed inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius*.] Item ibi post paululum: Duorum, inquit, geminorum, quorum vnus assumitur, vnus relinquitur, dispar est exitus, merita communia. In quibus tamen sic alter magnâ Dei bonitate liberatur, vt alter nullâ eius iniquitate damnetur: *numquid enim est iniquitas apud Deum, absit*: sed *inuestigabiles sunt viæ ipsius*. Itaque misericordiam eius in his qui liberantur, & veritatem in his qui puniuntur sine dubitatione credamus. Neque inscrutabilia scrutari, aut inuesti-

[Margin notes: Avgvst. de prædest. sanct. c. 10. — Ibidem c. 10. — Act. 4. v. 28. — Idem de dono perseuer. c. 18. — Ibidem c. 11. — Ibidem. — Rom. 11. v. 33. — Rom. 9. v. 14.]

inuestigabilia vestigare conemur. Et alio loco: Hæc est prædestinatio sanctorum nihil aliud præscientia, scilicet & præparatio beneficiorum Dei, quibus certissimè liberantur, quicumque liberantur. Cæteri autem vbi nisi in massa perditionis iusto diuino iudicio relinquuntur.] Et iterùm: An fortè nec ipsa dicunt prædestinata: Ergò nec dantur à Deo, aut ea se daturum esse nesciuit. Quòd si & dantur, & ea se daturum esse præsciuit, profectò prædestinauit.] Et iterum: Nulla sua futura dona & quæ danda essent, & quibus danda essent Deum non præscire potuisse: Ac per hoc prædestinatos ab illo esse, quos liberat & coronat.] Item alibi: Sine dubitatione enim præsciuit, si prædestinauit: sed prędestinasse, est hoc pręscisse quod fuerat ipse facturus.] Hęc ex suprà memoratis Beati Augustini libris breuiter consideranda proposuimus, vt diuinę pręscientię & prædestinationis æternam & immobilem veritatem perspicuè eum docuisse, & legentibus commendasse certissimè cognoscamus.

Ibidem c. 14.

CAPVT XXXVII.

CA. XXXVII.

SEquitur autem in pręfata responsione.

HINCMARVS.

De gratia & libero arbitrio.

Sed & de gratia, vel libero arbitrio qui meliùs sapiunt, ita credunt, & ita loquuntur: Arbitrium liberum in primo homine non fuit emortuum, sed vitiatum, in nobis autem ad malum agendum arbitrium malè est liberum: quia à gratia non liberato, sed malè libero arbitrio vsi efficimur serui peccati. Ad benè agendum autem, immò & ad benè volendum tunc verè est nostrum arbitrium liberum, cùm fuerit gratiâ liberatum, quod non est ressuscitatum, quia non fuit emortuum: sed gratiâ est sanatum; quia vitio fuit corruptum. Et reprobi idcircò nequaquam cælestis patriæ præmia æterna percipient, quia ea nunc, dum promereri poterant, ex libero arbitrio, contempserunt: quod videlicet liberum arbitrium in bono formatur electis, cùm eorum mens à terrenis desideriis gratiâ aspirante suspenditur. Bonum quippè, quod agimus, & Dei est, & nostrum: Dei per præuenientem gratiam: nostrum per obsequentem liberam voluntatem: Si enim Dei non est, vnde ei in æternum gratias agimus? Rursùm si nostrum non est, vnde nobis retribui præmia speramus? Quia ergò non immeritò gratias agimus, scimus quòd eius munere præuenimur. Et rursum quia non immeritò retributionem quærimus, scimus quòd subsequente libero arbitrio bona elegimus, quæ ageremus. Vnde sicut sanctâ scripturâ docemur, gratiâ præuenimur, vt benè velimus: Per liberum arbitrium gratiam subsequimur, vt benè agamus: Gratiâ adiuuamur, vt benè agere possi-

mus, quod arbitrio volumus: Et gratiâ corroboramur, vt in bono, quod per liberum arbitrium subsequendo cœpimus, perseueremus: Et gratiâ subsequimur, vt & gratiâ beatæ retributionis pro gratia bonæ operationis gratuitâ gratia remuneremur. Et misericordia eius, *inquit, id est gratia* præueniet me. *Item* & misericordia eius subsequitur me omnibus diebus vitæ meæ. *Et* qui coronat te in misericordia & miserationibus.]

Psal. 58. v. 11. Psal. 22. v. 6. Ps. 102. v. 4.

RESPONSIO.

Liberum arbitrium emortuum.

In his verbis quod dictum est: *Arbitrium liberum in primo homine non fuit emortuum, sed vitiatum:*] Et quod paulò post de eodem libero arbitrio subiungitur: *Quod non est resuscitatum, quia non fuit emortuum, sed gratia est sanatum, quia vitio fuit corruptum,*] multum miramur, quâ ratione ita sentiri, & dici potuerit. Nunquid enim primus homo peccando in anima mortuus non est? sicut scriptura verissimè dicit: *Anima quæ peccauerit ipsa morietur.* Et quid est verè liberum arbitrium animæ, nisi libera animæ voluntas? Quid est autem libera animæ voluntas, nisi libera charitas, quâ spontè & voluntariè & perfectè ante peccatum Deo adhærebat anima, & ex eo viuificabatur, tanquam ex fonte vitæ: & ex ipso inluminabatur, sicut ex vero lumine: Cui fideliter dicere debemus: *Quoniam apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen.* Mortua est itaque humana anima per peccatum, non amittendo (sicut iam superiùs diximus) naturam suam; sed amittendo veram vitam suam, quæ illi Deus est: vnde ad Deum conuersa viuificatur, & viuit Deo: A Deo autem auersa moritur Deo, & viuit peccato: Et sine dubio voluntate auertitur à Deo, vt moriatur; & voluntate conuertitur ad Deum, vt viuificetur. Voluntas ergo animæ ad Deum conuersa fit bona; A Deo auersa fit mala; ad Deum conuersa viuificatur; A Deo auersa moritur: sicut acies oculorum corporalium, à luce auersa tenebrescit; Ad lucem conuersa clarescit. Quid est vitium animæ, nisi auersio à Deo? & quid est virtus animæ, nisi conuersio ad Deum? vitium itaque auersionis à Deo, mors animæ est: & virtus conuersionis ad Deum vita animæ est. Et quia (sicut iam dictum est) voluntate auertitur à Deo, & voluntate conuertitur ad Deum, ipsâ auersione vel conuersione voluntas animæ, quæ naturaliter cum ipsa & in ipsa est, cum ipsa & in ipsa pariter aut moritur, aut viuificatur. Et ideo nullatenus credendum est, quod in primo homine mortua anima per peccatum, non fuerit voluntas bona mortua eodem peccato.

Ezech. 18. v. 4. Quid liberum arbitrium. Psal. 35. v. 10.

CAPVT XXXVIII.

C. XXXVIII.

TOta namque anima cum voluntate sua, aut viuit, aut moritur: Et ideò nec sine voluntate sua potuit Deo viuere: nec sine voluntate sua potuit Deo mori. Nec sine voluntate sua vitiata est peccato mortifero, nec sine voluntate sua sanatur à peccato mortifero. Nam si in primo homine peccante voluntas bona non est mortua, quomodo nunc per viuificantem gratiam & creatur, & innouatur, & Deus eam operatur in homine? Vnde ait Apo-
Eph. 2. v. 10. stolus: *Ipsius enim sumus figmentum, creati in Christo Iesu in operibus bonis:* sed vt simus creati in Christo Iesu in operibus bonis,
Psal. 50. v. 12. illud necesse est, vt fiat in nobis, quod Psalmista ait: *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis.* Et *Deus est enim, qui operatur in vobis & velle.* Quid est enim
Phil. 3. v. 13. cor mundum, nisi munda conscientia à peccatis, corde mundata, & bonâ voluntate prædita? Et quid est spiritus rectus, nisi nullâ malâ voluntate deprauatus? Et quid est *Deum operari in nobis velle*, nisi inspirare, & largiri nobis bonum velle: mortua est itaque peccando humana anima, & humana voluntas à vita Dei. Mortuum est illud, quod erat ante peccatum verè liberum arbitrium, quo libera hominis voluntas, id est, libera hominis charitas voluntariè, & liberè diligendo adhærebat Deo. Et verè mortuum est huiusmodi liberum arbitrium hominis negligendo Deum, & recedendo à Deo. Et ab ea morte, quâ amisit charitatem Dei ressuscitatur, & viuificatur per eandem gratiam charitatis Dei. Quod apertè beatus Ioannes Apostolus docet, dicens:

Bona voluntas per gratiam creatur & innouatur. Deum operari velle quid sit.

1. Ioan. 3. v. 14. *Nos scimus, quoniam translati sumus de morte ad vitam; quoniam diligimus fratres. Qui non diligit, manet in morte.* Vita itaque humanæ animæ, & humanæ voluntatis Dei, & proximi dilectio est, quâ homo ante peccatum fruebatur Deo, & fruebatur proximo in Deo; ab hac vita sua mortuus est, negligendo Deum, negligen-
1. Ioan. 3. v. 14. do seipsum, & proximum: *Quoniam qui non diligit, manet in morte.* Anima itaque humana, & humana voluntas, sicut verè manet in morte non diligendo; Ita verè transfertur de morte in vitam diligendo. Et sicut vera mors eius est non diligere: Ita & vera vita eius est diligere. Hac dilectione non fit verè liberum arbitrium, id est verè libera voluntas, nisi illo liberante, id est, libertatem
Ioan. 8. v. 36. largiente qui ait: *Si vos filius liberauerit, tunc verè liberi eritis:* Et nisi illo munere spiritus Dei, de quo dicit Apostolus, *vbi autem*
2. Cor. 3. v. 17. *Spiritus Domini, ibi libertas.*

Vita animæ Dei dilectio.

Sed & illud quod in istis verbis dicitur: *Quia bonum quod agimus, & Dei est, & nostrum: quia nisi esset Dei, non ei pro eodem bono in æternum gratias ageremus: Et nisi esset nostrum, non ab eo pro eodem*

bono iustè præmia expectaremus.] Nescimus quid diuisionis, vel cuiusdam distributionis vnius, atque eiusdem boni inter Deum & hominem sonat. Quasi ex parte sit Dei, & ex parte nostrum. Sicut toto isto sermone asserere videtur scriptor Epistolę, vt quasi initium boni nostri sit Deus, effectus verò liberi humani arbitrij: licet hunc *errorem velut gratiæ adiunctione, non etiam plenitudine tēperare conetur*, cùm verè totum sit Dei, sicut ipsa veritas dicit: *Sine me nihil potestis facere.* Et Apostolus: *quid enim* (inquit) *habes quod non accepisti.* Vnde beatus & gloriosus martyr *Cyprianus ita* definiuit, dicens: In nullo gloriandum quando nihil nostrum sit.] Bonum itaque nostrum totum Dei est, quia totum ex Deo est: & nihil boni nostri nostrum est, quia nihil boni nostri ex nobis est. Et ideò manifestè, vt iuxta formā paternę doctrinæ potiùs loquamur, omne bonum nostrum, & totum Dei est donando, & totú nostrum fit accipiendo. Vnde & in Dominica oratione quotidie postulamus, » dicentes: *Panem nostrum quotidianū da nobis hodie:* Cur enim pa- » nem nostrú nobis poscimus à Deo dari, nisi quia (vt diximus) sicut » verè est Dei largiendo, ita etiam nostrum fit accipiendo. Vnde & » *Beatus Papa Cælestinus* (sicut iam superiùs eius verba posuimus) » ait: Tanta enim est erga omnes homines bonitas Dei, vt nostra ve- » lit esse merita, quæ sunt ipsius dona.] Totum itaque bonum nostrum Deo dandum, Deo est tribuendum, quia totum ex illo est, non ex nobis, dum totum & ab illo inchoatur, ac ab illo agitur, ac peragitur in nobis: quia non qui suo, sed *quicumque spiritu Dei aguntur, hi filij sunt Dei.* Hæc de prima Epistola, quia multis & perplexis quæstionibus plena erat, prout Dominus donare dignatus est, ipsâ necessitate cogente prolixiùs diximus.

De partitione inter Deum & hominem.
Nota. Gratię adiunctione, non plenitudine.
S. Cyprian. testim. ad Quirin. 3. cap. 4.
Bonum quomodo nostrum.
Cœlestinus.
Ioan. 15. v. 5.
1. Cor. 4. v. 7.
Math. 6. v. 11.
Rom. 8. v. 14.

CA. XXXIX.

De 2. quæ est Parduli Epistola.

CAPVT XXXIX.

De 2. Epist.

IN secunda autem Epistola pauca quidem sunt, de quibus dici oporteat, sed nec ipsa silentio prætereunda. Cùm ergo de præfatis quæstionibus, & ille qui hanc secundam scripsit Epistolam breuiter significare vellet quantùm apud eos esset inquirendi studium, & quantâ dissonantiâ sententiarum, quantáque auiditate desideraretur, vt de his rebus aliquid certum, & absque ambiguitate sequendum inueniri, & ostendi posset ita ait.

PARDVLVS.

Plures inde apud nos scripserunt. Et cum quinque ex eis nominasset, inter quos etiam *Amalarium* scripsisse memorauit, subiunxit dicens: *Sed quia hac inter se valde dissentiebant* Scotum *illū qui est in palatio regis:*, Ioannē *nomine scribere coēgimus.* Et paulò post: *Quæ autem inter nostros inde sit maxima contentio vobis significo.*

Quidam dicimus Augustinum *edidisse libellum quem* Hypognosticon *praeintitulauit. Et quidam nostrorum dicunt, non à praefato viro eundem libellum esse editum: quod mendacium esse citò probare poterit, qui secundùm libellum* Augustini *quem in Genesim contra Manichaeos edidit ad finem vsque perlegerit: vbi demonstrat se ipsam quaestionem cum aliis quinque contra rabiem Manichaeorum edidisse: Et propterea in retractatione nihil inde commemorat, quia quaecunque aliorsum de praedestinatione dixerat, in eodem libello corrigere videtur. Simili modo etiam quidam dicimus* de induratione cordis Pharaonis libellum à beato Hieronymo editum. *Et nostrorum quidam non ab eo, sed ab alio quolibet mendosè factum. Quod etiam mendacium fore inuenietis, si septimum decimum librum praefati Hieronymi in Isaïam legeritis, vbi mentionem eiusdem libelli facit.*] De libello Hypognosticon. De libello de induratione cordis Pharaonis.

RESPONSIO.

His verbis quid aliud in primis respondere possumus, nisi quia de his rebus auxiliante, & protegente diuinâ misericordiâ, nullus labor, nulla necessitas noua inquirendi, & inueniendi, & scribendi apud eos extitisset: nec tanta dissensio & contentio exoriri potuisset, si remoto omni praesumptionis, atque animositatis studio, sola apud illos veritas in sanctorum Patrum dogmatibus, & Ecclesiasticis definitionibus (quorum rectissimam fidem, & fidelissimam doctrinam semper honorabiliter, & fideliter, & secuta est, & sequitur, & sequetur Ecclesia) vnanimiter, & humiliter, atque obedienter inquireretur, & quod inuentum esset, pacificâ & tranquillâ pietate omnibus sequendum proponeretur, & commendaretur. Nec *propter vnum libellum* vsque hodie incerti auctoris, & inusitati nec vllatenùs recipiendi sensus, de quaestione praescientiae, & praedestinationis Dei, tam claris, & tantâ firmitate solidatis Ecclesiasticae veritatis institutionibus praeferre maluissent. Quid enim causae extitit, vt illa omnia postponerentur, & Scripturae sanctae veritas minùs discussa, & considerata negligeretur? Et his omnibus, quod nullo certo auctore, nullâ verâ ratione fultum est, sequendum potiùs iudicaretur, nisi à parte ipsum contentionis malum, quo semel praesumpta sententia, & sensus inconsideratè prolatus obstinatè potiùs, defendendus, quàm salubriter putatus est corrigendus. Vnde etiam satis mirari non possumus, quomodo illae quinque vel sex quaestiones à Beato AVGVSTINO contra Manichaeorum rabiem prolatae esse credi potuerint, cùm sicut & multiplices libri eiusdem sancti Doctoris testantur, & ipse *Hypomnesticon libellus* manifestè ostendit à Pelagianis primùm haereticis contra fidem Ecclesiae sint obiectae, & ad eorum confutationem diligen- Pertinacia dissensionis causa. De libro Hypognosticon.

tiùs sint tractatæ. Certissimè autem (sicut iam suprà diximus) quando illos libros Beatus Augustinus de expositione Genesis contra Manichæos scripsit, necdum Pelagiani auditi, aut exorti fuerint: sed longo post tempore Ecclesiam Dei cœperint impugnare: De ipsorum libello, qui huius erroris & conturbationis occasionem dedit, quia iam superiùs satìs diximus, hîc nihil ampliùs dicendum putamus.

De libello de induratione cordis Pharaonis.

Libellum verò *de induratione cordis Pharaonis*, qui à beato Hieronymo scriptus putatur, nec in libro de viris illustribus, nec in venerabili vitæ eius historia, inter eius opuscula inuenire potuimus. In libro tamen septimo decimo explanationum Isaïæ Prophetæ aliquid tale scripsisse commemorat, nec tamen specialiter de induratione cordis Pharaonis, sed de tota illa ad Romanos difficillima Apostoli quæstione breuiter perstrinxisse designat. Sed quia nos huiusmodi libellum nunquam vidimus, vtrùm ille qui apud istos inuenitur, & styli grauitate, & fidei sinceritate eius esse credendus sit, tanquam de ignoto iudicare non possumus. Quid tamen ille sanctus Doctor iuxta fidei Catholicæ veritatem de libero arbitrio senserit, & dialogi ipsius, quos sub nomine Attici & Cretobuli, contra Pelagianos scripsit, manifestissimè testantur. Et fidei eius professio, quam plenissimè & perfectissimè contra quosdam calumniatores ad Pontificem sedis Apostolicæ in defensionem sui edidit, satìs ostendit; vbi de eodem libero arbitrio ita loquitur: Liberum sic confitemur arbitrium, vt dicamus nos semper Dei indigere auxilio: & tam illos errare, qui cum Manichæo dicunt hominem peccatum vitare non posse, quàm illos, qui cùm Iouiniano asserunt hominem non posse peccare: vterque enim tollit arbitrij libertatem. Nos verò dicimus hominem semper & peccare, & non peccare posse, vt semper nos liberi confiteamur esse arbitrij.] In quibus beati Doctoris verbis, quòd affirmat hominem semper peccare posse, manifestè humanæ infirmitatis est. Quòd autem affirmat hominem posse non peccare, hoc verè diuini est, (sicut ipse testatur) auxilij, vt possit esse liberi humani arbitrij.

De sancto Hieronymo.

Hæc fidei Professio non sancti Hieronymi ad Damasũ, sed ipsius Pelagij ad Innocentium PP.

HIERON.

Dixit etiam quodam loco idem beatus Doctor: Liberi arbitrij nos condidit Deus, nec ad virtutem, nec ad vitia necessitate trahimur, Alioquin vbi necessitas, nec corona est.] Quæ verba eius à Pelagio velut contra gratiam Dei opposita, beatus Augustinus in libro de natura & gratia, ita exponit, & defendit, dicens quod ait à memorato dictum esse Presbytero: liberi arbitrij nos condidit Deus, nec ad virtutem, nec ad vitia necessitate trahimur: Alioquin vbi necessitas, nec corona est.] Quis non agnoscat, quis non toto corde suscipiat, quis aliter condi-

AVGVST. de Nat. & Grat. cap. 65.

tam humanam neget esse naturam? Sed in rectè faciendo, ideò «
nullum est vinculum necessitatis, quia libertas est charitatis. «
Quod autem ex vitiis naturæ, non ex conditione naturæ, sit quæ- « Ibid. c. 66.
dam peccandi necessitas, audiat homo, atque, vt eadem neces- «
sitas non sit, discat Deo dicere: *De necessitatibus meis educ me.* «
Psa. 24. v. 17. Sic namque opitulante gratiâ per Dominum nostrum Iesum Chri- «
stum, & mala necessitas remouebitur, & libertas plena tribuetur.] «
Hæc beatus Augustinus.

CAPVT XL.

Cap. 40.

QVod autem inter cæteros, qui de tanta quæstione, diuinæ videlicet præscientiæ, & prędestinationis apud eos scripsisse memorantur, etiam *Amalarius* ponitur, & *Scotus Ioannes* ab eis ad scribendum compulsus esse refertur, multùm molestè & dolenter accipimus, vt Ecclesiastici & prudentes viri tantam iniuriam sibimetipsis fecerint, vt *Amalarium* de fidei ratione consulerent, qui & verbis, & libris suis mendaciis, & erroribus, & fantasticis atque hęreticis disputationibus plenis omnes penè apud Franciam Ecclesias, & nonnullas etiam aliarum regionum, quantùm in se fuit infecit, atque corrupit: vt non tam ipse de fide interrogari, quàm omnia scripta eius saltem post mortem ipsius debuerint igne consumi, ne simpliciores quique, qui eos multùm diligere, & legendo frequentare dicuntur, eorum lectione & inaniter occuparentur, & perniciosè fallerentur, ac deciperentur: Et, quod maioris est ignominiæ, atque opprobrij, *Scotum* illum ad scribendum compellerent. Qui, sicut ex eius scriptis verissimè comperimus, nec ipsa verba Scripturarum adhuc habet cognita. Et ita quibusdam fantasticis adinuentionibus, & erroribus plenus est, vt non solùm de fidei veritate nullatenùs sit consulendus, sed etiam cum ipsis omni irrisione & despectione dignis scriptis suis, nisi corrigere, & emendare festinet: vel sicut demens sit miserandus, vel sicut hęreticus anathematizandus.

De Amalario.

De scriptis Ioannis Scoti.

De 3. quæ est Rabani Epistola.

CAPVT XLI.

Cap. 41.

TErtia Epistola, quæ non ad Ecclesiam nostram, sed ad quendam amicum à Venerabili Episcopo scripta est, assumit, quantùm nobis videtur, non necessariam, nec vllatenùs ad rem de qua quæritur, pertinentem disputationem. Quæritur namque in præsenti disceptatione, sicut iam frequenter & multipliciter

De 3. Epist.

suprà diximus, non illud, vtrùm impios Deus & iniquos prædestinauerit ad ipsam impietatem, & iniquitatem, id est, vt impij & iniqui essent, & aliud esse non possent: Quod nullus omninò moderno tempore dicere, vel dixisse inuenitur. Quod est vtique immanis, & detestabilis blasphemia, vt Deus suâ prædestinatione quasi auctor sit impietatũ, & iniquitatũ, aliquos impios & iniquos esse coëgerit; sed illud potiùs quæritur, vtrùm eos, quos veraciter omninò præsciuit, proprio vitio impios & iniquos futuros, & in suis impietatibus, atque iniquitatibus vsque ad mortem perseueraturos iusto iudicio suo præstinauerit æterno supplicio puniendos: Auctor verò ipsius Epistolæ relictâ hâc secundâ quæstione, quæ in præsenti apud multos versatur, contra priorem potiùs impiam opinionem laborat, & totum disputationis suæ sermonem ad hoc dirigit, quòd Deus bonus, & iustus nunquam alicui esse potuerit causa vel origo, vel auctor peccati & iniquitatis: Quod omne (vt dictum est) fideles fideliter, & indubitanter fatentur: nullam tamen esse diuinam prædestinationem erga iustam damnationem eorundem impiorum, & iniquorum, & tantummodò in parte electorum esse credendam, verbis præfati libelli, qui *Hypognosticon* dicitur, affirmare contendit. Vnde & quia ipse ante omnes, qui moderno tempore scripsisse referuntur, de hac re scripsit, eius sibi auctoritatem sequi videntur, qui similiter de eadem diuina prædestinatione sentiunt, & defendunt. Dicit namque ipse statim in præfatione ipsius epistolæ ita:

Notet Caluinistę nostri temporis.

De libro hypognosticon.

RABANVS.

De heresi, quam quidam de prædestinatione Dei iniquè condunt, errantes, & alios in errorem mittentes, conuenit inter nos, vt de diuinis Scripturis, & de orthodoxorum Patrum sententiis aliquod opusculum conficerem, ad conuincendum errorem eorum, qui de Deo bono & iusto tam nequiter sentiunt, vt dicant eius prædestinationem facere, quod nec homo ad vitam prædestinatus possit in mortem incidere: Nec ad mortem prædestinatus, vllomodo se possit ad vitam recuperare. Cùm auctor omnium rerum & conditor Deus naturarum nullius ruinæ atque interitus causa sit, sed multorum origo salutis.

Ipsa verba Epistolæ Rabani in Pręfatione.

RESPONSIO.

In quibus verbis primùm hæresim, & hæreticos nominat, qui de diuina prædestinatione ita sapiunt, vt iuxta auctoritatem Scripturarum & sanctorum Patrum eam in vtramq; partem & electorum scilicet, & reproborum fideliter credant: vt & illos omnipotens Deus magnâ bonitate suâ æternaliter prædestinauerit ad gloriam: Et istos magnâ æquitate iudicij sui prædestinauerit

De gemina Prædestinatione.

uerit ad gloriam: Et istos magnâ æquitate iudicij sui prædestinauerit ad pœnam. Et ideò prorsùs est admonendus, & ad pietatis considerationem reuocandus, ne sub istorum persona, quos tam facilè hæreticos vocat, sanctos potiùs, & venerabiles Patres, qui ita docuerunt & definierunt, damnare inueniatur.

CAPVT XLII.

CAP. 42.

QVod autem dicit de illis, quos hæreticos putat, *quia de Deo bono, & iusto tam nequiter sentiunt, vt dicant eius prædestinationem facere, quòd nec homo ad vitam prædestinatus possit in mortem incidere: Nec ad mortem prædestinatus vllo modo se possit ad vitam recuperare:*] Manifestum est nullo modo esse mendacium, sed certissimam veritatem, quam omnes fideles credunt, & confitentur, quòd bonitas, & gratia diuinæ prædestinationis faciat, vt ex his qui prædestinati sunt ad vitam æternam, nemo possit incidere in mortem æternam. Hanc enim perseuerantiæ stabilitatem, & firmitatem in bono ab eo acceperunt, qui rogauit, & rogat pro eis, ne deficiat fides ipsorum: sicut ipse ad beatum Petrum dicit: *Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.* Et alio loco Euangelij de eisdem electis suis dicit: *Et ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum.* Quòd autem eadem diuina prædestinatio hoc in reprobis agat; vt se ad Deum conuertendo, & in melius commutando nemo eorum possit se ad vitam recuperare, quasi omnipotens Deus (quod absit) suâ prædestinatione eis imposuerit necessitatem malè agendi, & in suis malis perseuerandi, hoc omninò nullus fidelium dicit: quia auctorem operum, & meritorum malorum Deum esse non credit. Quòd enim impius & iniquus mala sua corrigendo, & diuinam misericordiam implorando recuperare se possit ad vitam, testatur ipse Dominus per Prophetam, dicẽs: *Quod si auerterit se impius ab impietate sua, & fecerit iudicium & iustitiam, ipse animam suã viuificabit.* Similiter & in eo quod addidit: *quia Deus nullius ruinæ, atque interitus causa sit.*] Nullus omninò fidelium contradicit: Quia nemo Deum auctorem ruinæ & perditionis impiorum, sed tantummodò iustæ eorum damnationis, & punitionis auctorem credit. Tale est & illud quod in initio statim Epistolæ ponit & dicit.

Prædestinatio facit vt electi nõ possint perire.

Luc. 22. v. 32.

Ioa. 10. v. 28.

Non è cõtra de reprobis.

Ezech. 18. v. 27

RABANVS.

Ita vt quidam eorum perditionis suæ conditorem suum afferant, auctorem dicentes: quòd, sicut hi, qui præscientiâ Dei ac prædestinatione conuocati sunt ad percipiendam gloriam æternæ vitæ: Ita & illi, qui ad æternum interitum vadunt, prædestinatione Dei cogantur, non posse euadere interitum.]

RESPONSIO.

Deus non est auctor perditionis.

Quod vtique nemo dicit: Quia omnes impij & iniqui pro suis impietatibus, & iniquitatibus iustè pereuntes, non habent Deum auctorem perditionis suæ, quia ipsi suo merito perierunt, sed tantummodò auctorem pœnæ, & damnationis, quam iustè exceperunt. Ita & quod ait, illos quos putat hæreticos dicere.

RABANVS.

Quia illi qui ad æternum interitum vadunt, prædestinatione Dei cogantur non posse euadere interitum.]

RESPONSIO.

Nemo omninò dicit: Quia quòd impij ad interitum vadunt, proprium ipsorum est vitium, non diuinæ prædestinationis præiudicium: Nec eâdem Dei prædestinatione coguntur non posse euadere, sed suâ perseuerantissimâ iniquitate, quam relinquere noluerunt, meritò coguntur perire. Sequitur in eadem epistola.

RABANVS.

Quia nullo modo ille, qui cuncta bona creauit, & sanabiles fecit nationes orbis terrarum, atque vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, *aliquem cogit interire.*] 1. Tim. 2. v. 4.

RESPONSIO.

Deus nemini imponit necessitatem pereundi.

Et hoc omninò verum est, quia nemini Deus imponit necessitatem pereundi, sicut nemini imponit necessitatem malè agendi: vnusquisque enim sibi auctor est iniquitatis suæ, auctor est perditionis suæ, & Deum, quem non habet auctorem culpæ suæ, habet auctorem iustissimæ pœnæ suæ. Item ibi.

RABANVS.

Si enim secundùm ipsos, qui talia sentiunt, Dei prædestinatio inuitum hominem facit peccare, quomodo iusto iudicio Deus damnat peccantem, cùm ille non voluntate, sed necessitate peccauerit.]

RESPONSIO.

Neminem facit peccare.

Et hoc, sicut etiam illa, quæ suprà dicta sunt, nihil ad præsentem pertinet quæstionem: Nemo enim ita sentit aut dicit, quòd Dei prædestinatio aliquem inuitum faciat peccare, vt iam non propriæ vuluntatis peruersitate, sed diuinę prædestinationis necessitate peccare videatur. Sed hoc agit diuina prædestinatio, vt qui volens peccat, & volens in peccatis suis perseuerat, nolens iusto iudicio puniatur. Item post aliquanta sequitur, & dicit.

RABANVS.

Prædestinationis autem fides, firmissimâ sanctarum auctoritate Scripturarum munita est, cui nullo modo fas est ea, quæ ab hominibus malè aguntur, adscribi.]

RESPONSIO.

Et hoc nemo fidelium facit. Nemo enim per prædestinationis

diuinæ erga reprobos veritatem adſcribit, & deputat Deo malè agentium iniquitatem, ſed tantummodò eorundem reproborum, & eorundem malè agentium iuſtam damnationem.

CAPVT XLIII.

CAP. 43.

SEquitur in eadem Epiſtola.

RABANVS.

Qui enim recedit à Chriſto, & alienus à gratia finit hanc vitam, quid niſi in perditionem cadit? Sed non in quod remiſſum eſt recidit, nec in originali peccato damnabitur: Qui tamen propter poſtrema crimina, eâ morte afficietur, quæ ei propter illa, quæ remiſſa ſunt, debeatur.]

RESPONSIO.

In quibus verbis, quod dictum eſt de illo qui recedit à Chriſto, & gratiam eius in ſe vacuam fecit atque ita finit hanc vitam, nequaquam ei imputari, nec originalia, nec actualia peccata, quæ illi verè in Baptiſmo fuerant remiſſa, ſed ea ſola quæ poſt baptiſmum gratiam Dei amittendo commiſit, *magna* nobis *quæſtio* videtur, nec noſtro eam ſenſu, ſed ſanctorum Patrum auctoritate, prout Deus dederit, ſoluẽdam credimus. Nam *B. Auguſtinus* cùm exponeret verba Pſalmi vbi in maledictionibus *Iudæ* proditoris

AVGVST. in Pſ. 108. expoſ. I. vtrùm peccata poſt baptiſmum remiſſa & deleta redeãt & imputentur ad pœnam ſi homo dãnetur. De Iuda.

Pſ. 108. inter cætera dicitur: *In memoriam redeat iniquitas Patrum eius in*
v. 14. *conſpectu Domini, & peccatum matris eius non deleatur.* Ita in ipſum Iudã hoc maledictum adimpletum eſſe exponit, dicens: « Si Iudas teneret illud ad quod vocatus eſt, nullo modo ad eum vel ſua « præterita, vel parentũ iniquitas pertineret. Quia ergò non tenuit « adoptionem in familia Dei, ſed iniquitatem vetuſti generis potiùs «
d. v. 14. elegit, *rediit iniquitas Patrum eius in conſpectu Domini*, vt in ea etiã « ipſe puniretur: Et peccatum matris eius non eſt in eo deletum.] « Sequitur autem continuo in Pſalmo: *fiant contra Dominum ſemper*, id eſt, iniquitas Patrum eius, & peccatum matris eius: Quod idem
v. 15. Doctor ita exponit: *fiant contra Dominum ſemper*, non vt à Do- « mino aduerterentur; ſed vt merita eorũ peſſima non obliuiſcatur « in iſto Dominus, cùm illi & ipſa retribuet: Contra Dominũ enim « dixit, *in conſpectu Domini.*] « Ecce apertiſsimè beatus doctor iuxta ſenſum Prophetiæ, quæ in hoc Pſalmo de illo perdito homine continetur, apertiſſimè docet, quòd nec ſua, nec parentum peccata iam ad eum pertinere potuiſsẽt, ſi in illa gratia, & adoptione filiorum Dei, ad quam vocatus fuerat, permanere voluiſſet. Sed quia non permãſit, & ad iniquitatem vetuſtæ ex Adam generationis apoſtatando rediit, etiam poſt baptiſmi gratiam, quam in ſe irritam fecit, rediit ad eum, non ſolũ ſua, ſed etiam iniquitas Patrum

eius,& peccatum matris eius non est in eo deletum, vt in eis etiam ipse puniretur, iudicante illo, & damnante, *qui reddit iniquitatem patrum in filijs in tertiam, & quartam progeniem.* Vnde etiam additum est in prophetia: *Fiant contra Dominum*, id est, in conspectu Domini *semper*, scilicet peccata & iniquitates patrum eius ac matris: vt merita eorum pessima non obliuiscatur in isto Dominus, cùm illi & ipsa restituit. Exod. 34.v.7. Psal. 108.v. 15.

Quod ergo in isto apostata, & transgressore gratiæ Dei, qui vocationem & adoptionem filiorum Dei deseruit, & magìs iniquitatem vetustæ generationis, quàm iustificationem nouæ regenerationis elegit, & diuinâ veritate, & beati patris manifestâ expositione factum cognoscimus; Hoc etiam de cęteris eiusdem gratiæ transgressoribus fieri certum tenere debemus: vt recedente ab illis nouâ gratiâ, redeat ad eos iniquitas antiqua, non solùm sua, sed etiam paterna: vtrum autem & originalis peccati reatus per baptismi gratiam deletus ad eum redire eique imputari intelligendus sit in his verbis Propheticis quibus dicitur: *In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conspectu Domini*, vt non solùm illorum parentum & progenitorum eius, qui vicino tempore esse potuerunt, sed etiam primorum patrum, & primorum parentum, qui primi in paradiso deliquerunt, iniquitas, vt dictum est ei imputetur: Nec in verbis sancti doctoris clarè elucet, nec à nobis temerè præsumendum est. Legimus quidē apud Ieremiam Prophetam: *In diebus illis non dicent vltra, patres comederunt vuam acerbam, & dentes filiorum obstupuerunt: sed vnusquisque in iniquitate sua morietur.* In quibus verbis manifestè noui testamenti gratia, per quam regeneratione baptismi originale peccatum ex prima transgressione contractū soluitur, & deletur, prænuntiata est, vt iam vnus quisque illâ regeneratione purgatus, & à vinculo antiquæ damnationis absolutus, nequaquam in primorum parentum peccato, quod etiam dimissum est; sed si peccatis & criminibus seruierit in sua iniquitate moriatur. Iniquitas namque ipsa est *vua acerba, immatura*, aspera & noxia, quæ agentem quasi comedentem nullâ verâ suauitate reficit, sed virtutem & robur animæ velut dentes, ita debilitat & lædit, vt cibum vitæ percipere non possit, de quo scriptum est: *Gustate & videte quoniam suauis est Dominus*: qui etiam de se ipso ait: *Ego sum panis vitæ. Patres itaque comederunt vuam acerbam*, qui primi in paradiso iniquitatem commiserunt, *& dentes filiorum obstupuerunt*; quia non solùm seipsos, sed & omnem progeniem suam peccando læserunt. Sed illo peccato originaliter tracto cùm omnes qui ad fidem veniunt per lauacrum regenerationis absoluuntur, iam non in illa antiqua patrum iniquitate, sed vnusquisque eorum in sua iniquitate morie-

Psal. 108.v. 14. Ierem. 31. v. 29. v. 30. Iniquitas est vua acerba. Psal. 33. v. 9. Ioan. 6. v. 48. d. v. 29.

tur. Siue ergo post baptismum peccantibus illa peccata, quę postmodùm commiserunt imputentur; siue etiam illa, quæ ante baptismum commiserunt, propter transgressionem tantæ gratiæ superadijciantur, vtique in sua iniquitate, quam vel antè vel postea commiserant moriuntur. Si ergo eis originalis reatus post baptismum iam nullatenus deputatur, manifestè in suo tantum peccato & in sua iniquitate quisque moritur, si autem inter cætera peccata etiam ille reatus imputatur, etiam sic in suo peccato vnusquisque moritur, dum iam ei originale peccatum non ideo imputatur, quia illud ex origine traxit, sed quia merito propriæ iniquitatis illud sibi iterum imputari meruit.

Nota. Ratione ingratitudinis.

CAPVT XLIV.

CAP. XLIV.

SEquitur post hæc in eadem Epistolâ.

RABANVS.

Quod quia Dei præscientiam nec latuit, nec fefellit, sine dubio talem nunquam elegit, numquam prædestinauit, & periturum numquam ab æterna perditione discreuit. Atque ob hoc quicumque tales sunt, licet fuerint renati, fuerint iustificati, ab eo tamen qui illos tales præsciuit, non sunt prædestinati.]

RESPONSIO.

In quibus verbis illud primùm considerandum est: quia illum qui à Christo recedit, & ab eius gratia alienus efficitur, atque in tali impietate vsque ad finem perdurat, quoniam eum Deus talem futurum verissimè pręsciuit, affirmat scriptor Epistolæ numquam ab eo electum, neque prædestinatum ad vitam: Et periturum numquã ab æterna perditione discretum: Ita, qui prædestinationem diuini iudicij ad iustum reproborum interitum negant, iam ipsos reprobos eodem iusto Dei iudicio damnatos, & numquam à perditionis massa discretos esse confirmant. Deinde sollicitiùs & diligentiùs est quærendum, si reprobi numquam sunt à perditionis & damnationis massa discreti, quomodo, sicut hîc dicitur, tam multi ex eis in Ecclesia per gratiam baptismi sunt renati & iustificati? si enim vt dictum est, numquam sunt à massa damnationis & perditionis discreti, quomodo in Ecclesia verè sunt renati, & iustificati? Quid enim sunt renati, nisi regeneratione baptismi innouati? Et quid sunt iustificati, nisi per eum qui iustificat impium, à sua impietate mundati.

An baptizati reprobi fuerint à massa perditionis discreti.

Quomodo ergo in eis perficitur, dum in morte Christi baptizantur, & in eius sanguine à peccatis abluuntur, vera innouatio & vera mundatio, si adhuc in damnationis, & perditionis massa concreti, & non discreti detinentur? Apostolus *ramum syluestris* & inculti *oleastri* priùs de naturali oleastro dicit excisum, & posteà in

Affirmatur discretos fuisse.

Rom. 11, v. 17.

bonam oliuam insertum, atque ita socium radicis & pinguedinis oleæ effectum, quem tamen posteà vehementer admonet & terret, dicens: *Vide ergo bonitatem & seueritatem Dei, in eos quidem qui ceciderunt seueritatem, in te autem bonitatem si permanseris in bonitate: Alioquin & tu excideris.* Quod quid est aliud, nisi vt excisus à bona oliua cui insertus fueras, cum siluestri & fero atque amaro oleastro ignibus deputeris. Iuxta quam similitudinem meliùs fortassis creditur, & dicitur, quòd qui verè ad Christi fidem accedũt, & verè in baptismo eius gratiâ regenerantur, & verè accipiunt indulgentiam, tam originalium, quàm actualium peccatorum; verè per hæc & à naturali oleastro credendi sunt excisi, id est, à perditionis & damnationis massa discreti, & in bonam oliuam inserti, id est, Ecclesiæ incorporati: Et tamen si digna excisione commiserint, etiam post ista omnia ab illa oliua excidantur, & cũ illa damnationis & perditionis massa, à qua fuerant originalis, & actualis peccati indulgentiâ discreti, velut cum naturali oleastro æternæ vstioni deputentur. Vnde namque illa damnationis & perditionis massa, nisi originalis peccati reatu, & conspersione effecta est? Cùm ergo in quolibet fideliter credente, & veraciter renato atque expiato, vera sit eiusdem peccati originalis remissio, quomodo ipse in massa originalis peccati remanet, qui inde eiusdem peccati remissione probatur esse discretus? Quod autem *in verbis sanctorum Patrum* frequenter legitur, quod tales, id est gratiam Christi in se irritam facientes, & ita pereuntes numquam ab illa massa discreti sint, ad Dei præscientiam pertinet: Qui licet ad præsens in Ecclesia communem eis cum electis regenerationis gratiam tribuat, ibi tamen eos prædestinationis suæ iudicio iam deputat, vbi præuaricationis suæ merito damnandos videt.

v. 22.

Notent Caluinistæ peccata post iustificationem non ampliùs manere.

Nota.

CAPVT XLV.

Cap. 45.

POst hæc scriptor Epistolæ interpositis perpaucis verbis suis tacito nomine *libelli Hypomnesticon* subiungit & adiungit eius verba, & sensus velut vno tenore & ordine sermonis sui; Ex quibus probare conatur diuinam prædestinationem tantummodo & in parte electorum semper accipiendam; in parte verò reproborum nullam omnino esse. Ita incipit.

RABANVS.

Prius ergo ipsum nomen prædestinationis quid indicet exponamus: Deinde esse apud Deum, qui sine acceptione personarum est, prædestinationem, diuinarum Scripturarum auctoritate probemus. Prædestinatio quippè præmittendo, & præueniendo, vel præordinando futurum aliquid dicitur. Et ideo Deus, cui præscientia non accidens est, sed essentia fuit semper & est, omne quod antequam sit, præscit, prædesti-

nat; & propterea prædestinat, quia quale futurum sit præscit. Et ideo Apostolus: Nam quos præsciuit, *inquit*, & prædestinauit: *sed non*
Rom. 8 *omne quod præscit prædestinat, mala enim tantùm præscit & non præ-*
v. 29. *destinat. Quod ergo bonum præscientiâ prædestinat, id est, prius quam sit in re præordinat: Hoc cum ex ipso auctore esse cœperit, vocat, ordinat, & disponit. Vnde & sequitur:* Quos prędestinauit hos & voca-
v. 30. uit; Et quos vocauit, illos & iustificauit: Quos autem iustificauit illos & glorificauit. *Iam igitur apertiùs disseramus quod loquimur quomodo humano generi præscientiâ suâ, & prædestinatione Deus, in quo non est iniquitas, vtatur. Massa itaque humani generis, quæ in Adam & Eua præuaricatione damnabilis, mortalísque facta est, non conditione diuinâ generaliter, sed ex debito pœnæ, cruciatúsque gehennæ debetur. Venia verò non merito, sed Dei iusti iudicis misericordiæ largitate confertur. Quia verò iustus, & misericors Deus, præsciúsque est futurorum, & ex hac damnabili massa, non personarum acceptione, sed iudicio æquitatis suæ irreprehensibili, quos præscit misericordiâ gratuitâ præparat, id est, prædestinat ad vitam æternam: Cæteros autem vt prædixi debitè punit: quos ideò punit, quia quid essent futuri præsciuit: non tamen puniendos ipse fecit, vel prædestinauit, sed tantùm (vt dixi) in damnabili massa præsciuit. Quod si à me quæris scire, cur duo ista differenter Deus faciat, si personarum acceptor non est: Quia generaliter aut punire debet iustitiâ, aut misericordia liberare. Contende cum Paulo, imò, si audes, argue Paulum, qui dixit Christo in se loquente:* O homo tu qui es qui respon-
Rom. 9 deas Deo? Numquid dicit figmentũ ei qui se finxit, vt quid me sic
v. 20. fecisti? An non habet potestatem figulus luti, ex eadẽ massa facere
v. 21. aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam? *Ego autem hoc dico, quod dixi, quia quicquid Deus agit, misericorditer, iustè, sanctéque facit: quia solus ipse præsciendo scit, quod homo nesciendo nescit.* Quis enim cognouit sensum Domini? aut quis consilia-
Rom. 11. v. 34. rius eius fuit? Aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Aut quis
v. 35. dicit ei quid fecisti? *Non potest tantùm iustus dici Deus, aut solùm misericors, sed iustus & misericors. Sic dicimus, sic credimus. Proptereà quando illi cum Dauid* misericordiam & iudicium canta-
Psal. 100. v. 1. mus, *metuentes non interrogamus, quæ sit voluntas eius in iudicio & misericordia conquirentes.*

RESPONSIO.

Hæc igitur omnia quia, vt diximus, non sunt verba eius, sed manifestè ex iam dicto libello sumpta agnoscuntur, de quo quid nobis videatur, iam suprà satis ostensum est, relictâ in medio prolixâ, & piâ exhortatione, quâ omnes fideles omissis eiuscemodi obscuris, & difficillimis quęstionibus ad benè viuendũ, & benè agendum fideliter & salubriter cohortatur, ex diuinis Scripturis ad hãc

rem pertinentes sententias multas, & multipliciter sumens, transeamus ad eius verba quibus circa finem Epistolæ, ita dicit.

CAP. 46.

CAPVT XLVI.

RABANVS.

Quomodo isti vaniloqui garriunt, quod nihil prosit homini recta fides, & bona operatio; quoniam nisi prædestinatus sit quis, non veniat ad vitam; Cùm prædestinatio nihil aliud sit nisi vitæ donatio, non perditionis damnatio. Vnde manifestè Scriptura dicit: Deus mor- Sap.1.
tem non fecit, nec lætatur in perditione viuorum. Creauit enim v. 13.
vt essent omnia, & sanabiles fecit nationes orbis terrarum: *Et per* v. 14.
Prophetam ipse Dominus ait: Nolo mortem peccatoris, sed vt Ezech.
conuertatur & viuat. *Si autem non vult Deus mortem impij, &* 33.v.11.
peccatoris, quomodo prædestinauit eum ad mortem? Cùm nihil aliud eius sit velle quam prædestinare. Causa enim omnium rerum voluntas est Dei: eiusque facere velle est: Nec simplex natura aliquam contrarietatem in se habet, sed idem Dominus omnium diues Rom.
est in omnibus qui inuocant illum. *Itaque prædestinatio in bono le-* 10. v.
gitur, non in malo. Vnde dicit Apostolus: quos præsciuit, & præ- 12.
destinauit conformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Quos autem prædestinauit hos & voca- Rom.
uit: & quos vocauit illos & iustificauit: Quos autem iustificauit, 8.v.29.
illos & glorificauit. *Nota quod dicit:* Quos prædestinauit, hos & v. 30.
vocauit: *Non quos prædestinauit illos & damnauit: Amauit enim* d. v. 30.
bonus factor creaturam suam: Nec immeritò aliquem damnat. De Sap. 11.
quo alibi scriptum est: Misereris omnium Domine, & nihil odisti v. 24.
eorum quæ fecisti, dissimulans peccata hominum propter pœnitentiam, & parcens eis: quia tu es Deus vniuersorum.]

RESPONSIO.

De his omnibus, quia multa iam superiùs dicta sunt, nō est diutiùs loborandum, sed tantùm pauca ex eis, quæ consideratione indigent, breuiter designanda. Itaque in eo quod ait, *vaniloquos dicere quòd nihil prosit homini recta fides, & bona operatio; quoniam, nisi prædestinatus sit quis, non veniat ad vitam*] verum est omninò, quòd soli illi veniunt ad vitam, qui diuinitùs electi sunt, & prædestinati. Sicut apertè prædicat & confirmat Apostolus, dicens:
Qui a quos præsciuit, & prædestinauit; Quos autem prædestinauit, hos Rom.
& vocauit: Et quos vocauit, hos & iustificauit; Quos autem iustifi- 8. v. 29.
cauit, illos & magnificauit. Hi sunt qui omninò veniunt ad vitā: De v. 30.
quibus ipse Dominus promittit, dicens: *Et ego vitā æternam do eis,* Ioan.
& non peribunt in æternum. Recta autem fides, & bona operatio ab- 10.v.28.
sit, vt quisquam fidelium dicat, quia nihil prosint: verè etenim prosunt, & verè hominem saluant, si illud eis adiungatur quod Dominus dicit: *Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.*

Opera bona prosunt & verè hominem saluant.

Securus

Securus itaque fidelis homo, & rectè credat, & benè operetur, quia si in his fideliter perseuerauerit, sine dubio saluus erit, & ad electorum numerum pertinebit. Quod verò hîc positum est, *Quia prædestinatio nihil aliud sit, nisi vitæ donatio, non perditionis damnatio.*] Videtur nobis non ita à *Sancto Augustino* dictum vel definitum; Qui distinguens inter prædestinationem, & gratiam. Ita ait: prędestinatio est gratiæ præparatio: Gratia verò est iam ipsa donatio.] Et post pauca quæ interposuit, eandem prædestinationem diuinam dupliciter accipiendam esse, id est, & in bono electis, qui gratìs prædestinati sunt ad vitam: Et in malo reprobis qui iustè prædestinati sunt ad pœnam, ita dicit: Prædestinatio igitur Dei quæ in bono est, gratiæ est vt dixi, præparatio.]

Auguſt. de præd. Sāct. cap. 10. — d. cap. 10.

Item quod proponit & dicit: *Si autem non vult Deus mortem impij, & peccatoris, quomodo prædestinat eum ad mortem.*] Quantùm pusililtas nostra potuit, iam superiùs est tractatum: Et nunc breuiter dicimus: quia illud non vult *bonitate conditoris*; istud autem facit *iudicis æquitate*, vt & saluare velit quod creauit, & tamen creaturæ vitium non relinquat impunitum. Quòd verò subjungit, & dicit: *Itaque prædestinatio in bono legitur, non in malo; vnde dicit Apostolus*; quos præsciuit & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui.] Consideret diligenter (sicut iam suprà multipliciter nobis ostensum est,) quia in diuinis Scripturis non est exigendum, vt vbicumque res prædestinationis dicitur: etiam ipsum nomen prædestinationis propriè, & expresſè positum legatur: sed vbicumque res ipsa certissimè posita inuenitur, regulariter obseruandum, quòd etiam tacito prædestinationis nomine rectissimè prædestinatio intelligatur. Nam si ipsum prædestinationis nomen propriè positum exigimus, nec in illis testimoniis Propheticis, ex quibus Apostolus prædestinationem diuinam, & erga electos, & erga reprobos approbat, istud nomen vllatenus inuenimus: Et tamen quod clarissimâ rerum certitudine approbat: fideliter credere non dubitamus.

Bonitatē conditoris. Iudicis æquitate. — Rom. 8 v. 29. — Prædestinatio re ipsâ.

CAPVT XLVII.

Cap. 47.

SEQVITVR post hæc omnia in fine Epistolæ.

RABANVS.

Multiplici ergò reatu iste constringitur, qui prædestinationis bonum in prauum sensum conuertens nefandis sermonibus blasphemare præsumit. 7. Objectiones.

1\. *Primò, quòd creatorem suum, qui est summè bonus, maliuolum ausus est dicere, eò quòd opus suum frustrà & sine causa decernat interire.*

2. *Secundò, quòd ipsam veritatem fallacem nititur asserere, quæ per Scripturas sacras rectè credentibus, & benè operantibus æternæ vitæ spondet præmia: & peccantibus, atque non pœnitentibus mortis prædicit pœnas.*

3. *Tertiò, quòd iustum iudicem: qui in æquitate iudicaturus est viuos, ac mortuos prædicat injustum, quando benè agentibus præmia & malè agentibus tormenta eum non reddere affirmat.*

4. *Quartò, quòd redemptorem mundi frustra sanguinem suum fudisse non timet per errorem suum fingere, quando in se credentibus, & sperantibus propter prædestinationis necessitatem non possit subuenire.*

5. *Quintò, quòd inuidet bonis Angelis eorum numerum, quem diabolus per superbiam corruens minuit, saluatorem nostrum per hominum conditionem adimplere.*

6. *Sextò, quòd magis fauet suâ opinione diabolo, quàm Deo, cùm ad eius perditionis sortem tradit eos pertinere, quos diuina gratia decreuit ad salutem æternam pertingere.*

7. *Septimò, quod totius humani generis inimicus sit manifestus, cùm illud dicit per Christi fidem, & Baptismi Sacramentum à primi parentis lapsu, propriorúmque scelerum reatu, necnon & ab hostium potestate non posse erui, sed obligatum noxiâ opificis sui prædestinatione in tartarum demergi.*

RESPONSIO.

Septem his verbis objectiones, siue definitiones ponit, quibus non, vt ipse dicit, blasphemantes in Deum, sed fideliter credentes Deo, & veraciter in electorum liberatione, & reproborum damnatione misericordiam eius, & iudicium confitentes, atque laudantes, falsitatis, & erroris arguat. Et tamen nihil ex his quæ in ipsis septem definitionibus suis objicit verum, aut rationabile valet ostendere.

Ad primã objectionem.

1. Nemo enim creatorem suum summè bonum maliuolum dicit, quod absit, quasi malæ voluntatis sit erga creaturam suam, quia semper eius voluntas bona est bonis; Quæ & si mala videtur malis, semper tamen iusta est, & ideo mala esse non potest; vnde & Scriptura ad eum dicit: *Cum Sancto Sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris. Et cum electo electus eris, & cum peruerso peruerteris.* De quibus verbis *Beatus Augustinus* tractans: Est » (inquit) occulta profunditas, quâ intelligeris cum Sancto Sanctus, quia tu sanctificas: Et cum viro innocente innocens, quia nulli noces: sed criniculis peccatorum suorum vnusquisque constringitur, & ab eo, quem eligis eligeris, & cum peruerso videris peruersus: quoniam dicunt, *Non est recta via Domini, & ipsorum via non est recta:* Nec frustrà & sine causa ille opus suum decernit interire, sed quos verissimè præsciuit impios, & iniquos futuros,

Psal. 17 v. 26. & 27.

August. in Psal. 17.

Ezech. 18. v. 25.

& in sua impietate, & iniquitate permansuros iustis, & rectissimis "
causis decreuit & statuit, & prædestinauit perituros. Sicut ipse ait: "
Exod. 32. v. 33. *Qui peccauerit mihi, delebo eum de libro meo.*] "

2. Nec qui prædestinationem diuinam in vtramque partem, id est, & electorum & reproborum fideliter credit, & confitetur, ipsam veritatem fallacem nititur ostendere: sed omninò veracem, & fidelem in omnibus verbis suis, & sanctam in omnibus operibus suis; quia electis, sicut prædestinauit, ęternæ vitæ præmia spondet, & reddit. Et è contrario reprobis peccantibus, nec pœnitentibus, sicut prędestinauit, iusto suo iudicio ęternas retribuit pœnas. Ad secundam.

3. Nec iustum iudicem ista diuinæ prædestinationis veritas velut iniustum prædicat: quia secundùm eam & benè agentibus, atq; in bono perseuerantibus pręmia restituuntur; Et malè agentibus, atque in malo permanentibus iustè tormenta inferuntur. Ad tertiã.

4. Nec Redemptorem mundi aliqua prædestinationis suæ necessitas compellit, vt per gloriosum Sanguinis sui pretium in se credentibus, & sperantibus subuenire non possit: Quia & omnibus electis suis illo pretio in æternum subuenit: Et quòd reprobis non subuenit, ipsi per impietatem, & iniquitatem suam pretium eius repellunt: Quos & si potest ille saluare, vult tamen aliquos, ad ostendendum terrorem seueritatis suæ, iustâ vltione damnare. Ad quartã.

5. Nec inuidet eadem diuinæ prædestinationis seueritas bonis Angelis, ne propter multitudinem reproborum quotidie pereuntium non possit adimpleri, & instaurari eorum numerus, qui per ruinam diaboli, & Angelorum eius est imminutus: Quia certissimè nouit fides fidelium tantos illuc electos ex humano genere assensuros, quantos illic constat electos Angelos remansisse: Testante Scriptura quæ dicit: *Statuit terminos Gentium iuxta numerum Angelorum Dei.* Ad quintã. De numero electorum. Deut. 32. v. 8.

6. Nec magis fauet hæc prædestinatio diabolo, quàm Deo, quia & diabolum quotidie compellit amittere, quos diuina gratia eâdem prædestinatione decreuit ad salutem æternam pertingere. Et omninò nullum ex electis Dei ad ipsius diaboli sortem posse pertinere confirmat. Ad sextã.

7. Nec compellit aliquem huius prædestinationis fides, quasi per fidem Christi & Sacramentum Baptismi à primi parentis lapsu, & à suorum scelerum reatu, siue hostium potestate non posse crui: sed verissimè pręstat omnibus electis, *Vt sint agentes semper gratias Deo, & Patri, qui dignos eos fecit in partem sortis sanctorum in lumine: Qui eripuit illos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnũ Filij dilectionis suæ*: Nec reprobis noxia est opificis sui, id est Dei prædestinatio, quæ perseuerantem, & indomabilem iniqui- Ad septimam. Col. 1. v. 12. v. 13.

tatem ipsorum iustissimè punit, cuius mole & grauissimo onere oppressi demerguntur in tartarum, descendentes in profundum quasi lapis, & summersi quasi plumbum in aquis vehementibus. Quod etiam liber Apocalypsis de tota ciuitate huius sęculi, id est vniuersa multitudine damnatorum terribiliter extremo iudicio futurum significat & denunciat, dicens: *Et sustulit vnus Angelus fortis lapidem quasi molarem magnum, & misit in mare, dicens:* Hoc impetu mittetur Babylon magna illa ciuitas, & vltra iam non inuenietur. Apoc. 18.v.21.

Conclusio. Quæ cùm ita sint, depositâ omni contentionis animositate, depositâ nouitatum præsumptione, agnoscamus fideliter diuinam veritatem, sequamur obedienter paternam auctoritatem: Caueamus vigilanter erroris & mendacij fallacissimam vanitatem: seruantes Deo auxiliante semel *depositum* nobis veræ fidei inuiolatum thesaurum; Et *fugientes profanas vocum nouitates atque oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt.* Explicit. 1. Tim. 6.v.20. v.21.

S. REMIGII ARCHIEPISCOPI, ET ECCLESIÆ LVGDVNENSIS,

IN NOMINE DOMINI NOSTRI Iesu Christi,

ABSOLVTIO CVIVSDAM QVÆSTIONIS: De generali per Adam damnatione omnium, & speciali per Christum ex eadem ereptione electorum.

NVPER quæstio habita est, quomodo rectè, & fideliter possit intelligi: Tota humani generis massa merito primę transgressionis ad æternum interitum damnata? Cùm proculdubiò omnium electorum numerus ex ipsa esset assumendus diuinâ prædestinatione, ac præscientiâ æternaliter præcognitus, & prçordinatus ad vitam æternam: Si enim iste beatorum, & sanctorum numerus in illa erat ad interitum diuino iudicio condemnatus; Quomodo erit velut è contrario diuinę

misericordiæ beneficio ad vitam prędestinatus? Et vtrumque vtique æternaliter, atque immobiliter in eius ęterno & incommutabili consilio, qui iuxta Prophetam: *Fecit quæ futura sunt*. Neque
LXX. Isa. 41. v. 11. enim iuxta Catholicæ veritatis regulam dicere possumus omne humanum genus illius pręuaricationis merito ad interitum fuisse damnatum, sed nequaquam ad eundem interitum prædestinatum: Cùm omnipotentis Dei iusto, & æterno iudicio nihil potuerit æternaliter esse damnatum, quod non ita præscitum, & præfinitum sit fuisse damnandum. Omnia namque opera sua, tanquam verè iusta & recta & pręsciuit futura, & prædestinauit sine dubio facienda. Prędestinauit itaque & hanc humani generis iustam, ac debitam damnationem, cui & generaliter ex illius iustitia omnes essent obnoxij; Et ex qua specialiter ex illius misericordia discernerentur, & saluarentur electi, manente scilicet inconuulsâ damnationis prædestinatione in reprobis; & manente similiter inconuulsâ ereptionis prædestinatione in electis, Dum iustissimo & admirabili ordine diuinæ æquitatis, & misericordiæ, & illud oportuit priùs fieri ad ostendendam seueritatem Dei; & istud postmodum ad ostendendam bonitatem Dei; Quod tamen vtrumque simul, ita semper in æterno Dei consilio fuerat prædestinatum: vt sic vnum decerneretur iudicij æquitate, & quantùm ad illius massæ damnatę meritum pertinet immobili seueritate: quatinùs & alterum gloriosissimè impleretur diuini arbitrij potestate, & misericordissimi conditoris gratuitâ bonitate.

Quapropter iuxta pusillitatem sensus nostri vbicumque legimus, siue in diuinis Scripturis, siue in dogmatibus Patrum totam humani generis massam in primo, & per primum hominem peccantem esse damnatam, nihil aliud intelligendum occurrit, nisi eam iusto Dei iudicio, merito primi illius peccati æternæ damnationi traditam: De qua damnatione per vnum hominem in mundum ingressa manifestè dicit Apostolus: *Nam iudicium ex vno in condemnationem*: Quę vtique, sicut iam dictum est, non potest rectè intelligi nisi æterna: Si ergò rectè intelligitur; Tota ipsa humani generis massa damnata, ęternæ perditioni tradita, quid est hoc aliud, nisi eidem æternę perditioni destinata, siue prædestinata, vt quantùm pertinet ad meritum culpę suę, illius videlicet, primę præuaricationis, esset iustè omninò, & tota, & simul æternâ sententiâ condemnata: Quantùm verò attinet ad bonitatem & misesericordiam conditoris (qui sibi nec necessitatem imposuit, nec potestatē abstulit) vt de creatura sua, iustâ exigente seueritate iudicādo, posset inde saluare quantùm illi placeret per indebitam gratiam, quod iustè & ęternaliter fuerat damnatū per culpā, manēte scilicet damnationis sententiâ, in quibus permanet & reatus, & so-

lutâ in his, in quibus idem reatus per Christi Sanguinē est solutus: Atq; ita prędestinatio omniū electorū Dei, ita eius ęternâ dispositione esset pręordinata, vt ex sorte æternę dānationis transferrētur in sortē æternę salutis & liberationis: vt & ibi fuerit etiam pars ista verè communi sententiâ condemnata, & hîc verè solâ Dei gratiâ liberata: Tantóque fieret gratior, & deuotior liberanti, quantò se agnoscit veriùs verè obnoxiam fuisse æternæ damnationi.

Hanc namque electorum translationem à sorte illius damnationis in sortem liberationis sublimiter, & attentissimè commendat Apostolus fidelibus agnoscendam, & cum omni gratiarum actione recolendam, ita dicens: *Gratias agentes Deo & Patri, qui dignos nos fecit in parte sortis Sanctorum in lumine: Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij dilectionis suæ:* Coloss. 1. v. 12. v. 13.
Et hanc iram æternæ vindictę ac damnationis, quæ omni illi massæ æqualiter debebatur, fideles per Domini Christi passionem & mortem euasisse: Quam vtique non veraciter euasisse dicerentur, nisi ei etiam veraciter obnoxij extitissent, ita gratulatur atque commendat dicens: *Si enim cùm inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filij eius: multò magìs nunc reconciliati in sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsum.* Et iterùm, *Quoniam non posuit nos Deus in iram, sed in adquisitionem salutis per Dominum nostrum Iesum, qui mortuus est pro nobis, vt siue vigilemus, siue dormiamus, simul cum illo viuamus.* Et alio loco: *Et quomodo conuersi estis a simulachris seruire Deo viuo & vero, & expectare filium eius de cœlis Iesum, qui eripuit nos ab ira ventura.* Rom. 5. v. 10. 1 Thess. 5. v. 9. v. 10. 1 Thess. 1. v. 9. v. 10.
Hoc etiam Psalmista per aduentum Domini Saluatoris futurum, id est, antiquam illam iram Dei omnimodo in electis mitigandam atque auertendam, quasi iam factum canit & exultat dicens: *Remisisti iniquitatem plebis tuæ, operuisti omnia peccata eorum; mitigasti omnem iram tuam, auertisti ab ira indignationis tuæ.* Ps. 84. v. 3. v. 4.
Si enim verè non fuerunt omnes electi, & prędestinati ad vitam in vna cum cæteris massa damnationis & perditionis; vnde ergò sunt electi & discreti, vnde redempti, vnde saluati & liberati? Cur & ipsa veritas de eis dicit: *Venit enim Filius hominis quærere, & saluum facere quod perierat.* Luc. 19 v. 10.
Cùm ipse Apostolus manifestissimè hoc etiam in Actibus Apostolorum coram rege, & principibus liberè Christi mysterium prædicans attestetur & declaret; Referens qualiter sibi à Domino dictum sit in prima statim vocatione & conuersione sua. Ait namque ita sibi cœlitùs ab eo dictum: *Ad hoc enim apparùi tibi, vt constituam te ministrum, & testem eorum quæ vidisti, & in quibus apparebo tibi: eripiens te de populo & Gentibus, in quibus nunc ego mitto te, aperire oculos eorum, vt conuertantur à tenebris ad lucem, & de potestate satanæ ad Deum, vt accipiant re-* Act. 26. v. 16. v. 17. v. 18.

missionem peccatorum, & sortem inter sanctos, per fidem quæ est in me. Et Dominus ipse in Euangelio: *Cum fortis*, inquit, *armatus*
Luc.11. *custodit atrium suum, in pace sunt ea, quæ possidet; sin autem fortior*
v.21. *illo superueniens vicerit eum, vniuersa arma eius, in quibus confide-*
v.22. *bat, aufert, & spolia eius distribuit.* Et alio loco: *Nunc iudicium*
Ioa.12. v.31. *est mundi, nunc princeps huius mundi eijcietur foras.* Et *Ego si exal-*
v.32. *tatus fuero à terra, omnia traham ad me.*

Vnde quantùm Deo auxiliante intelligimus, nullatenùs oportet hanc nouitatem diuisionis induci, vt illa totius humani generis massa (sicut omnes Doctores Ecclesiæ sentiunt, totam primi & per primi hominis transgressionem punitam) nunc à nobis ex parte dicatur damnata, & ex parte non damnata, ex parte æterno interitui destinata, & ex parte non destinata. Hoc namque modo in electis illam quodammodo leuigare, atque extenuare primam & generalem damnationem nihil est aliud, quàm diuinæ bonitatis & misericordię erga eos magnitudinem minorare, & coangustare: nec quicquam omnipotens contra prædestinationem suam, quâ totam illam massam iustâ damnatione perire statuit, electos suos inde saluando fecit: Quia sic illud statuit merito culpæ, & seueritate iustitiæ, vt & hoc sibi seruiret bonitate misericordiæ.
Rom.9 Et *haberet* (iuxta Apostolum) *potestatem figulus luti ex eadem*
v.21. *massa* simul & tota damnata *facere alind vas in honorem* per misericordiam suam, *& aliud in contumeliam* per iustitiam suam: At-
v.22. que ita fierent, vt dictum est, *Ex vna atque eadem massa alia vasa*
v.23. *iræ, & alia vasa misericordiæ, illa perfecta in interitum, ista in gloriam præparata*, vt in eius laudibus dignè & veraciter diceretur:
Psl.100. *Misericordiam, & iudicium cantabo tibi Domine*: & *vniuersa viæ*
v.1. *Domini misericordia & veritas.* Quam rem diligentissimè, & breuiter alio loco Apostolus commendat dicens: *Et eramus naturâ*
Eph.2. v.3. *filij iræ, sicut cæteri: Deus autem, qui diues est in misericordia pro-*
v.4. *pter nimiam charitatem suam, quâ dilexit nos; & cùm essemus mor-*
v.5. *tui peccatis, conuiuificauit nos Christo.* Certè hoc ex persona sua & cæterorum fidelium atque electorum loquitur, & tamen & se & cæteros vitio damnatæ ex Adam generationis testatur fuisse antequam per Christi gratiam liberarentur naturaliter Filios iræ. Quod quid est aliud, quàm *vasa iræ*, vasa vindictę, vasa damnationis æternæ? Et hoc non aliter, sed *sicut & cæteri*, pari scilicet reatu, pari conditione, pari sententię damnatione, quę proculdubiò eis cum cæteris omnibus erat communis: Ex qua se & illos apertè docet liberatos *Per diuitias misericordiæ Dei, & nimiam charitatem eius*, quâ etiam talibus subuenit, & tales diligere dignatus est, vt mortuos peccato non solùm viuificaret, sed etiam conuiuificaret Christo, Cùm ipse eos à mortuis ressuscitando, &

ad dexteram suam in cœlestibus constituendo.

Hoc etiam alio loco sublimiter, & nimis granditer commendat, dicens de ipso Domino & Saluatore nostro; *Delens, quod aduersum nos erat, chyrographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio affigens illud cruci, expolians se carne, principatus & potestates traduxit palàm, triumphans illos in semetipso:* Iuxta hunc namque venerabilem & mirabilem Apostoli sensum ipse Dominus & Saluator, antiqui decreti, id est, antiquæ damnationis, & præfinitionis, quâ in mortem æternam meritò, ac iustè prçcipitabamur, chyrographum, quod nostris operibus tanquam propriis manibus cum diabolo feceramus, *venditi sub peccato*, & eius nos seruituri tradentes suo Sanguine deleuit. Quia *ipse est Agnus Dei qui tollit peccata mundi:* Quatinùs per tale, ac tantum pretium soluto ac deleto chyrographo peccati, solueretur & vinculum decreti, quod nobis ita erat contrarium, & ita nos fecerat obnoxios, & subditos seruituti, vt nemo nostrum caput posset erigere. Et ipsum tulit de medio, ne esset iam obstaculum, & interclusio inter nos & Deum: iuxta quod Propheta dicit: *Sed iniquitates vestra diuiserunt inter vos & Deum vestrum.* Sed pateret homini liber aditus & regressus ad conditorem suum. *Affigens illud cruci*, dum eiusdem peccati nostri, quæ nobis debebatur, pœnam *in carne*, quam suscepit pro nobis, ex nobis ipse sustinuit: Attestante etiam Prophetâ, qui ait, *Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, Ex spolians se carne*, id est indumentum corporis quando voluit suâ sponte, suâ potestate deponens. *Cùm enim accepisset acetum*, sicut ait Euangelista, *dixit: consummatum est, & inclinato capite tradidit spiritum*, qui etiam ante dixerat: *Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam, nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso, vt iterum sumã eam. Principatus & potestates traduxit palam*, Principatus videlicet & potestates spirituum malignorũ diaboli & Angelorum eius, qui ante in genere humano à se decepto & captiuato velut liberè dominabantur, dehonestauit, contumeliâ, & ignominiâ denotauit: atque omnium credentium, & intelligentium oculis manifestum esse fecit; *Triumphans illos in semetipso*, dum suo pretioso Sanguine peccata mundi deleuit. Atque ita causas eis antiquæ damnationis & principatus abstulit, & per simplam mortem carnis suæ, duplicem mortem omnium electorum suorum destruxit, liberans eos & à morte animæ per indulgentiam peccatorum, & à morte corporis, per resurrectionis & immortalitatis trophæum.

[Marginal notes: Col. 2. v. 14. v. 15. — Ioan. 1. v. 29. — Isa. 59. v. 2. — d. v. 14. — Isa. 53. v. 4. — d. v. 15. — Ioa. 19. v. 30. — Ioa. 10. v. 17. — Col. 2. v. 15. — d. v. 15.]

Deus quod iudicij æquitate de-

Si autem & hoc exigitur, vt de Scripturis aliquod testimonium proferamus, vbi simile aliquid in diuinis operibus gestum legitur, scilicet

scilicet, vt quod iudicij sui æquitate, & seueritate decreuit, bonitatis & misericordiæ suæ potestate indulserit, atque in bonum conuerterit, illud in præsenti occurrit, quod beatus Moyses populo, cui regendo & deducendo præerat, de eodem omnipotente Deo dicit: *Timui enim indignationem eius, & iram, quâ aduersùm vos excitatus delere vos voluit*. Et post aliqua cùm supplicationis suæ, quam pro illius offensionis indulgentia apud Deum fuderat, humilitatem & instantiam commendasset, subjunxit atque ait: *Et exaudiuit me Dominus etiam hâc vice, & te perdere noluit*. Ecce populum contumacem & rebellem omnipotens Deus iustâ indignatione commotus delere voluit: quod vtique eum voluisse, non, quod absit, fallaciter, sed veraciter Scriptura dicit: Et tamen idipsum posteà fidelis famuli prece & supplicatione placatus, liberâ bonitate, & misericordiâ suâ noluit. Non quòd in eius voluntate vlla sit mobilitas, *Apud quem*, iuxta Apostolum, *non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio*; Sed quia ita illud iustâ seueritate decreuerat, vt id posteà mirâ pietate, & iustâ interueniente causâ relaxaret. Tale est illud, quod & in eodem Scripturæ loco *de Aaron* sacerdote, qui sacrilegio populi in vituli fabricatione, & celebritate, licet inuitus cesserat, dicitur: *Aduersus Aaron quoque vehementer iratus voluit eum conterere: Et pro illo similiter deprecatus sum*. Sicut ergò in his euidentibus rebus, & aliud *iustitiâ* decreuit, & aliud *bonitate* fecit, nec sibi iustus, & misericors aliquid contrarium egit, dum & ibi iustitiam, & hîc misericordiam conseruauit: ita profectò & in illa destinatione totius massæ damnatæ ad interitum, quod iusta seueritate generaliter statuit, specialiter inde quos voluit eligendo misericorditer temperauit. Non cuiusquam supplicatione, sed quod est ineffabiliter gratius, & magnificentius, sola bonitatis suæ dignatione, & miseratione vtrumque tamen simul in æterno Dei consilio semper fuisse nulli fidelium dubitare licet. Quia quamuis iuxta ordinem rerum temporalium præcedat in genere humano iusta illa damnatio, & subsequatur illa misericors exinde liberatio; apud æternam tamen atque incommutabilem veritatem, vbi nihil est antè, nihil posteà, sed omnia & æqualiter & simul tam præcedentia scilicet, quàm subsequentia in rebus mutabilibus vno cernuntur intuitu, vno disponuntur nutu: vtrumque (vt dictum est) & sempiternâ præscientiâ præcognitum, & sempiternâ dispositione constat esse præfixum, ac præfinitum.

[Margin: creuit, sæpè misericordiæ potestate indulget. — Deut. 9 v. 19. — d. v. 19. — Nec in voluntate Dei mobilitas. — Iac. 1. v. 17. — Deut. 9 v. 20. — Sed vtrumq; in æterno Dei consilio. — In Deo omnia æqualiter & simul.]

De hac iustissima, & generali totius humani generis per Adam damnatione, & per vnicum mediatorem, ac reconciliatorem Dei & hominum Dominum nostrum Iesum Christum misericordissima & benignissimâ absolutione plena est Scriptura Sancta, sicut

iam suprà breuiter ostensum est: Pleni sunt etiam libri Beatorum Patrum: Ex quorum dictis ad ædificationem, & confirmationem legentium hîc aliqua subjungere, & gratum & necessarium omninò duximus.

B. HILARIVS. Beatus itaque *Hilarius* exponens verba Apostoli, quæ iam superiùs posuimus, id est, vbi de Domino ait: *Delens quod aduersùm nos erat chyrographum decreti*, & cætera, de hac re ita loquitur: Col. 2. v. 14.
» Carnem enim peccati recepit, vt in assumptione carnis nostræ delicta donaret, dum eius sit particeps assumptione non crimine, delens per mortem sententiam mortis, vt nouâ in se nostri generis creatione constitutionem decreti anterioris aboleret, cruci se permittens figi, vt maledicto crucis obliterata terrenæ damnationis maledicta configeret omnia; Et ad vltimum in homine passus, vt potestates dehonestaret, dum Deus secundùm Scripturas moriturus, & in his vincentis in se fiducia triumpharet, dum immortalis ipse, neque morte vincendus pro morientium æternitate moreretur.]

Idem. Item cùm exponeret verba Psalmi quibus ad Deum dicitur:
» *Quia apud te propitiatio est*: Est enim, inquit, vnigenitus Dei Filius, Deus verbum, redemptio nostra, in cuius Sanguine reconciliati Deo sumus: Hic est qui venit tollere peccata mundi, qui cruci suæ chyrographum legis affigens, edictum damnationis veteris deleuit.] Ps. 129. v. 4.

B. AMBROSIVS. Sed & *Beatus Ambrosius* in expositione Epistolæ ad Ephesios,
» de eadem re sic dicit: Simus itaque nos possessio Dei, & ille nobis portio, in quo sunt diuitiæ gloriæ hæreditatis eius. Quis enim diues, nisi solus diues, qui omnia creauit? sed multò magis diues misericordiâ, qui omnes redemit: Et nos secundùm carnis naturam iræ filios, & condemnationi obnoxios mutauit, quasi auctor, vt simus filij pacis & charitatis. Quis enim mutare naturam potest, nisi qui creauit naturam? itaque suscitauit mortuos: Et viuificatos in Christo sedere fecit in cœlestibus in ipso Domino Iesu.

B. PACIANVS. *Beatus* quoque *Pacianus*, sicut de eo in libro de viris inlustribus, beatus testatur Hieronymus, tam vitâ, quàm sermone clarus, ita
» apertè idipsum inculcat, dicens: Omnes aliquando Gentes principibus tenebrarum, & potestatibus traditas nunc per Iesu Christi Domini nostri victoriam liberatus ille est, ille qui redemit donans nobis omnia peccata, sicut Apostolus dicit, *Et delens quod aduersùm nos erat chyrographum inobauditionis: quia & ipsum tulit de medio affigens illud cruci, exuens se carnem traduxit potestates liberè, triumphans eos in semetipso*, soluit compeditos & vincula nostra disrupit: sicut Dauid dixerat: *Dominus erigit elisos, Dominus soluit compeditos, Dominus inluminat cæcos.* Et iterùm: *Dirupisti* Col. 2. v. 14. v. 15. Ps. 145. v. 8. Ps. 115. v. 16.

vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Soluti itaque de vinculis, vbi per Baptismi Sacramentum ad signum Domini conuenimus, diabolo, & omnibus Angelis eius renunciamus, quibus antè seruiuimus, ne iam illis vlterius seruiamus Sanguine Christi, & nomine liberati. Quod si quis posthac sui oblitus & redem-
Gal. 4. v. 9. ptionis ignarus, rursus ad Angelorum seruitutem, *Et infirma illa, & egena mundi elementa transierit*, antiquis illis compedibus, & catenis, id est, peccati vinculis alligabitur, & *fient nouissima eius deteriora prioribus*, quia & diabolus eum quasi per fugam victum vehementiùs inligabit, & Christus pro eo iam pati non poterit.
Rom. 6 v. 9. Quia qui *resurrexit à mortuis, iam non morietur* amplius.]

B. Leo. Beatus etiam *Leo* granditer hoc, & multipliciter commendans, sic dicit: Exaltatus Iesus Christus in ligno retorsit mortem in mortis auctorem; Et omnes principatus, aduersásque virtutes per objectionem palpabilis carnis elisit. Euacuatum est generale illud venditionis nostræ, & lethale chyrographum, & pactum captiuitatis in ius transit redemptoris: Claui illi, qui manus Domini pedésque transfoderant, perpetuis diabolum fixêre vulneribus: Et sanctorum pœna membrorum inimicarum fuit interfectio potestatum. Sic suam Christo consummante victoriam, vt in ipso, & cum ipso omnes qui in eum credunt triumpharent.] Et iterùm: Idem. Tenuit, inquit, dispositam mansuetudo patientiam, & cohibitâ famulantium sibi Ang[illegible]carum virtute legionum, hausit calicem doloris & mortis, totúmque supplicium transtulit in triumphum: victi sunt errores, subactæ sunt potestates, accepit nouum mundus exordium, vt damnata generatio non obesset, quibus saluandis regeneratio subueniret.] Item alio loco: Continuit, inquit, se ab impiis potestas, & vt dispositione vteretur occultâ, vti noluit virtute manifestâ. Nam qui mortem, & mortis auctorem suâ venerat passione destruere, quomodo peccatores saluos faceret, si persecutoribus repugnaret.

Nam etiam si descenderet Christus de cruce, vos tamen hæretis in crimine. Spreta ergò sunt vanæ insultationis opprobria: Et misericordiam Domini perdita & conlapsa reparantem nullæ contumeliæ, nulla conuitia à propositi sui via remouerunt. Offerebatur enim Domino pro salute mundi hostia singularis, & occisio agni per tot sæcula prædicata promissionis filios, in libertatem fidei transferebat; Confirmabatur quoque testamentum nouum, & Christi Sanguine æterni regni scribebantur hæredes: Ingrediebatur summus Pontifex Sancta Sanctorum!, & ad exorandum Deum immaculatus Sacerdos per velum suæ carnis intrabat.] Alibi quoque de his omnibus breuiter & diligenter definiens, ita dicit: Sciens diabolus quòd humanam naturam infe- Idem.

» cisset veneno, nequaquam credidit Dominum Christum primæ
» transgressionis exsortem, quem tot documentis didicit esse mortalem. Perstitit ergò improbus prædo, & auarus exactor in eum,
» qui nihil ipsius habebat insurgere: Et dum vitiatæ originis præiudicium generale persequitur, chyrographum quo nitebatur excedit, ab illo iniquitatis exigens pœnam, in quo nullam reperit culpam. Soluitur itaque pactionis antiquæ malesuada conscriptio,
» & *per iniustitiam plus petendi*, totius debiti summa vacuatur. Fortis ille nectitur vinculis suis, & omne commentum maligni in caput ipsius retorquetur. Ligato mundi principe captiuitatis vasa
» rapiuntur. Redit in honorem suum ab antiquis contagiis purgata
» natura. Mors morte destruitur, natiuitas natiuitate reparatur, quoniam simul & redemptio aufert seruitutem, & regeneratio mutat
» originem, & fides iustificat peccatorem.

B. CŒLESTINVS.

» Sed & *Beatus Cœlestinus* eandem rem eodem sensu & eisdem
» penè verbis plenissimè, & breuissimè exsequitur, dicens: Illud
» etiam quod circa baptizandos in vniuerso mundo sancta Ecclesia
» vniformiter agit, non otioso contemplamur intuitu, cùm siue paruuli, siue iuuenes ad regenerationis veniunt Sacramentum, non
» priùs fontem vitæ adeunt, quàm exorcismis, & exsufflationibus
» clericorum spiritus ab eis immundus abigatur: tunc verè appareat
» quomodò *Princeps mundi huius mittatur foràs*: Et quomodo *priùs* Ioan. 12 v. 31.
» *alligetur fortis*, & deinceps vasa eius diripiantur in possessionem Mat. 12. v. 29.
» translata victoris, *Qui captiuam ducit captiuitatem, & dat dona* Ps. 67.
» *hominibus*.] v. 19.

B. AVGVST.

Iam verò *beatus Augustinus* tantò hinc vberiùs, & multipliciùs est locutus, quantò & maior ei, ac vehementior incumbebat necessitas contra insurgentes tunc Hæreticos Pelagianos, tanti huius Sacramenti, id est, damnationis humanæ per Adam ingressæ, & liberationis, ac redemptionis per Dominum Iesum Christum indultæ pœnitùs ignaros, ipsius humanæ damnationis causas, & Dei gratiam, quâ solâ per Christum Dominum liberamur, & diuinis testimoniis, & certissimis rationibus asserendi. In quadam itaque

AVGVST. de Epistola 157.

» Epistola ad Optatum Episcopum ita loquitur: Cùm omnes iusti,
» hoc est, veraces Dei cultores, siue ante incarnationem, siue post
» incarnationem Christi nec vixerint, nec viuant, nisi ex fide incarnationis Christi, in quo est gratiæ plenitudo, profectò quod
» Scriptum est, *Non esse aliud nomen sub cælo in quo oportet saluos fieri* Act. 4.
» *nos*, ex illo tempore valet ad saluandum genus humanum, ex quo v. 12.
» in Adam vitiatum est genus humanum. *Sicut enim in Adam om-* 1. Cor.
» *nes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur.* Quia sicut 15. v. 22.
» in regno mortis nemo sine Adam, ita in regno vitæ nemo sine
» Christo. Sicut per Adam omnes peccatores, ita per Christum om-

nes iusti homines. Sicut per Adam omnes mortales in pœna facti " sunt filij sæculi, ita & per Christum omnes immortales in gratia " fiunt filij Dei. Cur autem quærantur etiam illi, quos creator vo- " voluit ad damnationem, non ad gratiam pertinere, Beatus Apo- " stolus tantò succinctiore breuitate, quantò maiore auctoritate "
Rom. 9 commemorat. *Deum*, enim dicit, *volentem ostendere iram & de-* "
v. 22. *monstrare potentiam suam attulisse in multa patientia vasa iræ, quæ* "
v. 23. *perfecta sunt in perditionem: Et vt notas faceret diuitias gloriæ suæ in* "
v. 21. *vasa misericordiæ*, quem superiùs dixerat *tanquam figulum luti ex* " *eadem massa facere aliud vas in honorem, aliud vas in contumeliam.* " Meritò autem videretur iniustum quòd fiunt vasa iræ ad perditio- " nem, si non esset ipsa vniuersa ex Adam massa damnata. Quod " ergò fiunt inde nascendo vasa iræ, pertinet ad debitam pœnam: " Quòd autem fiunt renascendo vasa misericordiæ, pertinet ad inde- " bitam gratiam. Ostendit ergò Deus *iram suam*, non vtique animi " perturbationem, sicut est quæ circa homines nuncupatur, sed iu- " stam fixámque vindictam: Quòd de stirpe inobedientiæ ducitur "
Iob. 14. propago peccati, atque supplicij: *Et homo natus ex muliere* (si- "
v. 1. cut in libro Iob scriptum est) *breuis est vita, & plenus iracundiæ*: " Eius enim rei vas est, quâ plenus est. Vnde *iræ vasa* dicuntur. "
v. 22. *Ostendit & potentiam suam*, quâ bene vtitur etiam malis, multa in " illis naturalia, & temporalia bona largiens, eorúmque malitiam " ad exercendos, & comparatione ammonendos bonos accommo- " dans: vt in eis discant agere gratias Deo, quòd ab eis non suis " meritis, quæ in eadem massa paria fuerunt, sed illius miseratione " discreti sunt. Quod maximè apparet in paruulis: De quibus cùm " per Christi gratiam renascuntur, & istam vitam in illa tenera æta- " te finientes, in æternam & beatam transeunt, dici non potest quod " libero discernuntur arbitrio ab aliis infantibus, qui sine hac gra- " tia in ipsius massæ damnatione moriuntur. Si autem hi soli crea- " rentur ex Adam, qui essent per gratiam recreandi, & præter illos, " qui in Dei filios adoptantur, nulli alij homines nascerentur, la- " teret beneficium, quod donaretur indignis. Quia nullis ex eadem " damnabili stirpe venientibus debitum supplicium redderetur. "
v. 22. Cùm vero *Attulit in multa patientia vasa iræ, quæ perfecta sunt in* " *perditionem*, non solùm ostendit iram, & demonstrauit potentiam " suam redhibendo vindictam, & benè vtendo malis, sed etiam *No-* "
d, v. 23. *tas fecit diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ.* Ita enim quid sibi " præstetur discit gratìs iustificatus, dum non suo merito, sed gloriâ " largissimè Dei misericordiæ discernitur à damnato, cum quo eâ- " dem iustitiâ fuerat & ipse damnandus. Tam multos autem creandos " nasci voluit, quos ad suá gratiam non pertinere præsciuit, vt mul- " titudine incomparabili plures sint, quàm quos in sui regni gloriam "

Vnde fiant vasa iræ ad perditionē. Vnde vasa misericordiæ ad gloriam.

Dei miseratione fit discretio.

Non libero arbitrio.

» filios promiſſionis prædeſtinare dignatus eſt: vt etiam ipsâ reje-
» ctorum multitudine oſtenderetur, quàm nullius momenti ſit apud
» Deum iuſtum quantalibet numeroſitas iuſtiſſimè damnatorum.
» Atque vt hinc quoque intelligant, qui ex ipſa damnatione redi-
De Paruulis. » muntur, hoc fuiſſe debitum maſſæ illi vniuerſæ, quod tam ma-
» gnæ parti eius redditum cernerent, non ſolùm in eis, qui origina-
» li peccato multa addunt, malæ voluntatis arbitrio, verùm etiam
» in tam multis paruulis, qui tantummodò vinculo originalis pec-
» cati obſtricti ſine gratia mediatoris ex hac luce rapiuntur. Tota
» quippè iſta maſſa iuſtæ damnationis reciperet debitum, niſi ex ea
» faceret non ſolùm iuſtus, ſed etiam miſericors *figulus alia vaſa in*
» *honorem* ſecundùm gratiam, non ſecundùm debitum, dum & par-
» uulis ſubuenit, quorum nulla merita dici poſſunt, & maiores præ-
» uenit, vt habere aliqua merita poſſint.]

Item in libris de ciuitate Dei volens oſtendere quantum nefas in illa prima præuaricatione commiſſum ſit, & qualiter eius merito credi debeat tota humani generis maſſa damnata, ita dicit: Quantò
AVGVST. de ciuitate Dei lib. » enim magis homo fruebatur Deo, tantò majore impietate dere-
» liquit Deum: & factus eſt malo dignus æterno, qui hoc in ſe pe-
» remit bonum, quod eſſe poſſet æternum. Hinc eſt vniuerſa gene-
» tis humani maſſa damnata: quoniam qui hoc primus admiſit, cum
» ea, quæ in illo fuerat radicata, ſua ſtirpe punitus eſt: vt nullus ab
» hoc iuſto debitóque ſupplicio, niſi miſericordi & indebitâ gra-
» tiâ liberetur: Atque ita diſpertiatur genus humanum, vt in qui-
» buſdam demonſtretur quid valeat miſericors gratia, in cæteris
» quid iuſta vindicta. Neque enim vtrumque demonſtraretur in
» omnibus. Quia ſi omnes remanerent in pœnis iuſtæ damnationis,
» in nullo appareret miſericors gratia. Rurſus ſi omnes transferren-
» tur à tenebris in lucem, in nullo appareret veritas vltionis, in qua
» propterea multò plures, quàm in illa ſunt, vt ſic oſtendatur quid
» omnibus deberetur. Quod ſi omnibus redderetur, iuſtitiam vin-
» dicantis iuſtè nemo reprehenderet: Quia verò tam multi exinde
» liberantur, eſt vnde agantur maximæ gratiæ gratuito muneri li-
» berantis.]

Idem AVGVST. » Item ibi: Cùm ergò requiritur, inquit, quam mortem Deus
» primis hominibus fuerit comminatus, ſi ab eo mandatum tranſ-
» grederentur acceptum, nec obedientiam cuſtodirent, vtrum ani-
» mæ, an corporis, an totius hominis, an illam quæ appellatur ſe-
» cunda? Reſpondendum eſt, omnes. Prima enim conſtat ex dua-
» bus, ex omnibus tota. Sicut enim vniuerſa terra ex multis terris,
» & vniuerſa Eccleſia ex multis Eccleſiis conſtat, ſic vniuerſa mors ex
» omnibus; quoniam prima conſtat ex duabus, vna animæ, altera
» corporis: vt ſit prima totius hominis, cùm anima ſine Deo, & ſine

sine corpore ad tempus pœnas luit. Secunda verò vbi anima sine « Deo cum corpore pœnas æternas luit. Quando ergò dixit Deus « primo illi homini, quem in paradiso constituerat: de cibo vetito « *Quacunque die ederitis ex illo, morte moriemini*, non tantùm pri- « mæ mortis partem priorem vbi anima priuatur Deo, nec tantùm « posteriorem vbi corpus priuatur animâ, nec solam ipsam totam pri- « mam, vbi anima & à corpore & à Deo separata punitur, sed quic- « quid mortis est vsque ad nouissimam quæ secunda dicitur, quâ est « nulla posterior, comminatio illa complexa est.] «

Item cùm de exordio duarum ciuitatum ageret, quarum vna est Dei, altera diaboli, illa Dei gratiâ liberata, ista iustâ vltione damnata, in ipso statim earundem exortu vtrumque mirabiliter ostensum ita commendat, dicens: Cùm primùm duæ « AVGVST. istæ cœperunt nascendo, atque moriendo procurrere ciuitates, « prior est natus ciuis huius sæculi, posteriùs autem isto peregrinus « in sæculo, & pertinens ad ciuitatem Dei gratiâ prædestinatus, « gratiâ electus, gratiâ peregrinus deorsùm, gratiâ ciuis sursùm. « Nam quantùm ad ipsum attinet, *ex eadem massa* oritur, quæ ori- «
Rom. 9 ginaliter est tota damnata: sed *tanquam figulus Deus* (hanc enim «
v. 21 &c. similitudinem non impudenter, sed prudenter introducit Apo- « stolus) *ex eadem massa fecit aliud vas in honorem, aliud in contumeliam*: priùs autem factum est vas in contumeliam, post verò « alterum in honorem.] Iam verò in libris de Baptismo paruulo- « rum tantò plura de hac re loquitur, quantò maiore intentione opus erat, vt aduersus præfatos Hæreticos Pelagianos, & pœnam damnationis antiquæ per Adam, & indulgentiam nouæ redemptionis per Dominum Iesum Christum euidentiùs demonstraret, probaret, atque commendaret.

Ex his itaque libris hæc sunt, quæ ad nostram, & eorum, qui legere voluerint instructionem, & confirmationem adnotanda, & proponenda credidimus. Ait ergò in primo libro de hac re disputans hoc modo: sed *regnauit*, inquit Apostolus, *mors ab Adam* (AVGVST. de peccat. merit. lib. 1. cap. 11.)
Rom. 5 *vsque ad Moysem*, id est, à primo homine vsque ad ipsam etiam «
v. 14. legem, quæ diuinitùs promulgata est; quia nec ipsa potuit *regnum mortis* auferre. Regnum enim mortis vult intelligi, quando « ita dominatur in hominibus reatus peccati, vt eos ad vitam æ- « ternam, quæ vera vita est, venire non sinat: sed ad secundam etiam, « quæ pœnaliter æterna est, mortem trahat: hoc regnum mortis so- « la in quolibet homine gratia destruit Saluatoris, quæ operata est « (De mortis regno.)
d. v. 14. etiam in antiquis Sanctis. Ergò in omnibus *Regnauit mors ab Adam vsque ad Moysem*, qui Christi gratiâ non adiuti sunt, vt re- « gnum mortis in eis destrueretur, etiam *in eis, qui non peccauerunt in similitudinem præuaricationis Adæ*, id est, qui nondum suâ & «

» propriâ voluntate, ficut ille peccauerunt, fed ab illo peccatum
» originale traxerunt; qui eft forma futuri, quia in illo conftituta eft
» forma condemnationis futuris pofteris, qui eius propagine crea-
» rentur, vt ex vno omnes in condemnatione nafcerentur, ex qua li-
» berat, nifi gratia Saluatoris.]

d.cap.11. » Item: In fimilitudine præuaricationis Adæ peccaffe accipiun-
» tur, qui in illo peccauerunt, vt ei fimiles crearentur; ficut ex ho-
» mine homines, ita ex peccatore peccatores, ex morituro morituri,
» damnatóque damnati.]

ibid.cap.16 » Item: Poteft proindè rectè dici paruulos fine baptifmo de cor-
» pore exeuntes in damnatione omnium mitiffima futuros. Mul-
» tùm autem fallit & fallitur qui etfi in damnatione prædicat non
» futuros, dicente Apoftolo: *Iudicium ex vno delicto in condemnatio-* Rom. 5
» *nem*: Et paulò poft, *per vnius delictum in omnes homines ad con-* v. 16.
» *demnationem*.] v. 18.

Auguft. de peccat. merit. lib. 1. cap. 20. » Item: *Panis quem ego dedero caro mea eft pro fæculi vita.* Quis Ioan. 6. v. 52.
» autem ambigat fæculi nomine homines fignificaffe, qui nafcendo
» in hoc fæculum veniunt. Nam ficut alibi ait: *Filij fæculi huius gene-* Luc. 20.
» *rant & generantur*: Ac per hoc etiam pro paruulorum vita caro da- v. 34.
» ta eft, quæ data eft pro fæculi vita. Et fi non manducauerint car-
» nem filij hominis, nec ipfi habebunt vitam.]

d. cap. 20. » Item: Benè autem, non ait, *ira dei veniet fuper eum*, fed *manet* Ioan. 3.
» *fuper eum*: Ab hac quippe ira, quâ omnes fub peccato funt, de qua v. 35.
cap. 21. » dicit Apoftolus, *Fuimus enim & nos aliquando naturaliter filij iræ,* Eph. 2. v. 3.
» *ficut & cæteri*, nulla res liberat, nifi *Gratia Dei per Iefum Chri-* Rom. 7
» *ftum Dominum noftrum*.] v. 25.

» Item: Tales ergò prædeftinari & creari arbitror, vt qui poffunt
ibid. cap. 22 » intelligant Dei gratiam, & fpiritum, *qui vbi vult fpirat*, ob hoc Ioan. 3.
» omne ingenij genus in filiis mifericordiæ non prçteriffe: Itémque v. 8.
» omne ingenij genus in gehennæ filiis præterire, *Vt qui gloriatur in* 1. Cor. 1
» *Domino glorietur*.] v. 31.

» Item: Cedamus igitur, & confentiamus auctoritati fanctæ Scri-
d. cap. 22. » pturæ, quç nefcit falli, nec fallere: Et ficut non damnatos ad difcer-
» nenda merita eorum aliquid boni vel mali egiffe non credimus, ita Rom. 5
» *Omnes fub peccato effe, quod per vnum hominem intrauit in mundum,* v. 12.
» *& per omnes homines pertranfiit à quo* non liberat, nifi *Gratia Dei* Rom. 7
» *per Dominum Iefum Chriftum*, minimè dubitemus: Cuius *medici-* v. 25.
cap. 23. » *nalis aduentus non eft opus fanis, fed ægrotantibus*, quia *non venit vo-* Mat. 9. v. 12.
» *care iuftos, fed peccatores*: In cuius regnum non intrabit: *Nifi qui* v. 13.
» *renatus fuerit ex aqua & fpiritu*, Nec præter regnum eius falutem Ioan. 3.
» ac vitam poffidebit æternam. Quoniam *Qui non manducauerit* v. 5.
» *carnem eius, & qui incredulus eft filio, non habet vitam, fed ira Dei* Ioan. 6. v. 54.
» *manet fuper eum*. Ab hoc peccato, ab hac ægritudine, ab hac ira Dei, Ioan. 3.
cuius v. 36.

cuius naturaliter filij sunt, qui etiamsi per ætatem non habent pro-
Ioan. 1. prium, trahunt tamen originale peccatum, non liberat nisi *Agnus*
v. 29. *Dei, qui tollit peccata mundi*, non nisi *Medicus*, qui non venit pro-
pter ægrotos: Non nisi saluator, de quo dictum est generi huma-
Luc. 2. no, *Natus est vobis hodiè saluator*: non nisi redemptor, cuius sangui-
v. 11. ne deleatur debitum nostrum. Nam quis audeat dicere, non esse
Christum infantium saluatorem, nec redemptorem? Vnde autem
saluos facit, si nulla in eis est originalis ægritudo peccati? Vnde re-
dimit, si non sunt per originem primi hominis venundati sub
peccato.

Item: Dominum Iesum Christum non aliam ob causam in carne — ibid. cap. 29
Phil. 2. venisse, ac *Formâ serui acceptâ factum obedientem vsque ad mortem*
v. 7. *crucis*, nisi vt hâc dispensatione misericordissimæ gratiæ omnes, — Ad quid mortuus Christus.
quibus tanquam membris in corpore constitutis caput est, ad ca-
pessendum regnum cœlorum viuificaret, & saluos faceret, libera-
ret, inluminaret, & redimeret, qui priùs fuissent in peccatorum
morte, languoribus, seruitute, captiuitate, tenebris constituti, sub
potestate diaboli principis peccatorum. Ac sic fieret *Mediator Dei*
1. Tim. *& hominum*, per quem post inimicitias impietatis nostræ illius
2. v. 5. gratiæ pace finitas reconciliaremur Deo in æternam vitam, ab
æterna morte, quæ talibus impendebat, erepti.]

Item: Oportet paruulos egere illis beneficiis mediatoris, vt — d. cap. 26.
abluti per Sacramentum, charitatémque fidelium, ac sic incorpo-
rati Christi corpori, quod est Ecclesia, reconcilientur Deo, vt in
illo viui, vt salui, vt liberati, vt redempti, vt inluminati fiant. Vnde
nisi à morte, vitiis, reatu, subjectione, tenebris peccatorum? Quæ
quoniam nulla in ea ætate per suam vitam propriam commiserunt,
restat originale peccatum.]

Item, Cùm ad Zachæum Dominus esset ingressus: *Hodie*, inquit, — ibid. cap. 27
Luc. 19 *salus domui huic facta est, quoniam & iste filius est Abrahæ: Venit*
v. 9. & 10. *enim filius hominis quærere, & saluare quod perierat.* Hoc de *oue*
Luc. 15. *perdita*, & relictis nonaginta nouem quæsita, & inuenta: hoc & *de*
v. 4. &c. *dragma*, quæ perierat ex decem: vnde oportebat, vt dicit, *prædica-*
Luc. 24 *ri in nomine eius pœnitentiam, & remissionem peccatorum in omnes*
v. 47. *gentes incipientibus ab Ierusalem.*]

Psal. 15. Item: *Non* ergò, inquit, *de sanguinibus congregabo conuenticula* — d. cap. 27.
v. 4. *eorum*: vnus enim sanguis pro multis datus est, quo veraciter mun-
d. v. 4. darentur. Denique sequitur, *Nec memor ero nomina eorum per la-*
bia mea, tanquam innouatorum. Nam nomina eorum erant priùs
filij carnis, filij sæculi, filij iræ, filij diaboli; immundi, peccatores,
impij: Posteà verò Filij Dei. Homini nouo, nomen nouum, can-
ticum nouum, per testamentum nouum. Non sint ingrati homines
gratiæ Dei pusilli cum magnis à minore vsque ad majorem. To-

» tius Ecclesiæ vox est, *Errani sicut ouis perdita*: Omnium membro- Psa. 118
» rum Christi vox est, *Omnes vt oues errauimus, & ipse traditus est* v. 17.
» *pro peccatis nostris.*] Isa. 53. v. 6.
cap. 28. » Item: Ipse Dominus definitiuam protulit sententiam ad hæc ora
» obstruenda, vbi ait, *Qui mecum non est, aduersus me est.* Constituc Mat. 12
» igitur quemlibet paruulum, si iam cum Christo est, vt quid bapti- v. 30.
» zatur? si autem (quod habet veritas) ideò baptizatur, vt sit cum
» Christo, profectò non baptizatus non est cum Christo: Et quia
» non est cum Christo, aduersus Christum est: neque enim eius tam
» manifestam debemus, aut possumus infirmare vel immutare sen-
» tentiam. Vnde igitur aduersus Christum, si non ex peccato? Por-
» rò si ex peccato, quod in illa ætate, nisi originale, & antiquum:
» vna est quippè caro peccati, in qua omnes ad damnationem nas-
» cuntur Et vna est caro in similitudine carnis peccati, per quam om-
» nes à damnatione liberantur.]
d. cap. 27. » Item: Vniuersa Ecclesia tenet, quæ aduersus omnes profanas
» nouitates vigilare debet, omnem hominem separari à Deo, nisi qui
» per mediatorem Christum reconciliatur Deo. Nec separari quem-
» quam, nisi peccatis intercludentibus posse. Non ergò reconciliari
» nisi peccatorum remissione per vnam gratiam misericordissimi sal.
» uatoris, per vnam victimam verissimi sacerdotis. Ac sic omnes fi-
» lios mulieris, quę serpenti credidit, vt libidine corrumperetur, non
» liberari à corpore mortis huius, nisi per filium virginis quæ Angelo
» credidit, vt sine libidine fœtaretur.]
Ibid. cap. 30. » Item: *Nisi quis natus fuerit denuò, non potest videre regnum Dei:* Ioan. 3. v. 5.
» *Et nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu, non potest introire in re-*
» *gnum Dei.* Cur enim nascatur denuò nisi renouandus? vnde reno-
» uandus, nisi à vetustate? Quâ vetustate, nisi in qua *vetus homo no-* Rom. 6
» *ster simul confixus est cum illo, vt euacuaretur corpus peccati?* aut vn- v. 6.
» de imago Dei non intrat in regnum Dei, nisi impedimento prohi-
» bente peccati?
Ibid. cap. 31 » Item: *Nemo*, inquit, *ascendet in cœlum, nisi qui de cœlo descendit* Ioan. 3.
» *filius hominis, qui est in cœlo.* Sic (inquit) fiet generatio specialis, vt v. 13.
» sint cœlestes homines ex terrenis, quod adipisci non poterunt, nisi
» membra in ea efficiamur, vt ipse ascendat, qui descendit: quia *nemo*
» *ascendit nisi qui descendit*, nisi ergò in vnitatem Christi omnes mu-
» tandi, leuandique concurrant, vt Christus qui descendit ipse ascen-
» dat, non aliud deputans corpus suum, id est, Ecclesiam suam, quàm
» seipsum, quia de Christo, & Ecclesia veriùs intelligitur, *Erunt duo* Gen. 3.
» *in carne vna.* De qua re ipse dixit; *Igitur tam non duo sed vna caro:* v. 4.
» ascendere omninò non poterunt. Quia *nemo ascendit in cœlum nisi* Marc. 10. v. 8.
» *qui descendit de cœlo filius hominis qui est in cœlo.*] Ioan. 3.
Ibid. cap. 33 in fine. » Item: Non alienentur paruuli à gratia remissionis peccatorum, v. 13.

non aliter transitur ad Christum, nemo aliter potest Deo reconciliari,& ad Deum venire, nisi per Christum. Quid de ipsa forma Sacramenti loquar? Vellem aliquis istorum, qui contraria sapiunt, mihi baptizandum paruulum afferret. Quid *in illo agit exorcismus si in familia diaboli non tenetur?* Ipse certè mihi fuerat responsurus pro eodem paruulo, quem generaret, quia pro se ille respondere non posset, quomodo ergò dicturus erat eum renuntiare diabolo, cuius in eo nihil esset? quomodo conuerti ad Dominum, à quo non esset auersus? credere inter cætera remissionem peccatorum, quæ illi nulla tribueretur? Ego quidem si contra hæc eum sentire existimarem, nec ad Sacramenta cum paruulo intrare permitterem. Ipse autem in hoc quâ fronte ad homines, quâ mente ad Deum se ferret ignoro.] Cap 34

Ex libro etiam eiusdem beati Doctoris, qui *vsitatiùs Enchyridiũ appellatur*, ad eiusdem rei dilucidationem hæc pauca decerpenda & adnotanda credidimus. Ait namque: Sed homo habet pœnã propriam, quâ corporis morte punitus est, mortis ei quippè supplicium Deus comminatus fuerat si peccaret, sic eum munerans libero arbitrio, vt tamen regeret imperio, terreret exitio, atque in paradisi fœlicitate, tanquam in vmbra vitæ, vnde iustitiâ custoditâ in meliora conscenderet, collocauit. Hinc post peccatum exul effectus, stirpem quoque suam, quam peccando in se tanquam in radice vitiauerat, pœnâ mortis, & damnationis obstrinxit, vt quicquid prolis ex illo, & simul damnatâ (per quam peccauerat) conjuge, per carnalem concupiscentiam, in quam inobedientiæ pœna similis retributa est, nasceretur, traheret originale peccatum. Quo traheretur per errores, doloresque diuersos ad illud extremum cum desertoribus Angelis vitiatoribus, & possessoribus, & consortoribus suis sine fine supplicium. *Sic per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccauerunt. Mundum* quippè appellauit eo loco Apostolus vniuersum genus humanum. AVGVST. Enchiridij cap. 25. Cap. 26. Rom. 5 v. 12.

Ita ergò se res habebant. Iacebat in malis, vel etiam voluebatur, & de malis in mala præcipitabatur totius generis humani massa damnata: Et adiunctâ parte eorum, qui peccauerant, Angelorum, luebat impię desertionis dignissimas pœnas. Ad irã quippè Dei pertinet iustâ quicquid cæcâ & indomitâ cõcupiscentiâ faciũt libenter mali, & quicquid manifestis, apertisque pœnis patiuntur inuiti: non sanè creatoris desistente bonitate, & malis Angelis subministrante vitã, viuacémq; potentiã. Quę subministratio si auferatur, intercidit, & hominũ, quamuis de propagine vitiata dãnatáque nascentiũ formare semina, & animare, ordinare membra per temporum ætates, per locorum spatia, vegetare sensus, alimenta donare. Melius Cap. 27.

» enim iudicauit de malis benefacere, quàm mala nulla esse permit-
» tere. Etsi quidem in melius hominum reformationem nullam prorsùs esse voluisset, sicut impioꝝ nulla est Angelorum, non immeritò
» fieret, vt natura quæ Deum deseruit, quæ præceptum sui creatoris
» (quod custodire facillimè posset) suâ malè vtẽs potestate calcauit,
» atq; trãsgressa est; Quæ in se sui conditoris imaginẽ ab eius lumine
» cõtumaciter auersã violauit; quæ salubrẽ seruitutẽ ab eius legibus
» malè libero abrupit arbitrio, vniuersa in æternũ indebitã desereretur
» ab eo, vt pro suo merito, pœnã penderet sẽpiternã. Planè ita faceret
» si tantùm iustus, non etiam misericors esset, suámq; misericordiam
» multò euidentiùs in indignorum potiùs liberatione monstraret.]

AVGVST. Enchiridij cap. 50.

» Item: Ille vnus vnum peccatum misit in mundum: Iste vero vnus
» non solùm illud vnum, sed cuncta simul abstulit, quæ addita inuenit. Vnde dicit Apostolus: *Non sicut per vnum peccatum, ita est & donum. Nam iudicium quidem ex vno in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in iustificationem.* Quia vtique illud vnum (Rom. 5 v. 16.)
» quod originaliter trahitur, etiam si solum sit, obnoxios damnationi facit. Gratia vero ex multis delictis iustificat hominem, qui prę-
» ter illud vnum, quod communiter cum omnibus originaliter traxit, sua quoque propria multa commisit. Veruntamen quod paulo post dicit, *Sicut per vnius delictum in omnes homines ad condemnationem; ita & per vnius iustificationem in omnes homines ad iustificationem vitæ*, satis indicat ex Adam neminem natum, nisi damnatione detineri: Et neminem, nisi in Christo renatum, à damnatione liberari.]

Cap. 51. — v. 18.

Ibidẽ cap. 94.

» Item: remanentibus itaque Angelis & hominibus reprobis in
» æterna pœna, tunc sancti scient pleniùs quid boni eis contulit gratia. Tunc rebus ipsis euidentibus apparebit, quod in Psalmo Scriptum est *Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine*: quia nisi per indebitam *misericordiam* nemo liberatur: Et nisi per debitum *iudicium* nemo damnatur.] (Psal. 100. v. 1.)

» Item: Vniuersum genus hominum tam iusto iudicio diuino in Apostatica radice damnatum, vt etiamsi nullus inde liberaretur, nemo rectè posset Dei vituperare iustitiam. Et qui liberantur, sic oportuisse liberari, vt ex pluribus non liberatis, atque in damnatione iustissima derelictis ostenderetur, quid commeruisset vniuersa conspersio. Et quò etiam istos debitum iudicium Dei duceret, nisi eius indebita misericordia subuenisset, vt volentium de suis meritis gloriari *omne os obstruatur, & qui gloriatur, in Domino glorietur.*] (Rom. 3 v. 19. 1. Cor. 1 v. 31.)

Quæ omnia ex fidelissimorum & clarissimorum Patrum disputationibus sumpta, & tantâ diuinorum testimoniorum, atque euidentissimarum rationum contestatione declarata, atque firmata, cùm ita omninò indubitanter credenda ac tenenda sint, tria quædam

principaliter magna & horrenda mala, quantùm intelligi datur: & in reprobis diuini iudicij seueritate retenta, & in electis diuinæ bonitatis miseratione remissa sunt ac soluta. Manet namque in illis antiquæ & primæ præuaricationis reatus, qui in istis Christi Sanguine est deletus. Manet in illis sententia æternæ damnationis: In istis soluta per gratiam redemptionis. Sunt illi in æternum diuini iudicij prædestinatione damnati, * *Isti verò in æternum diuinæ misericordiæ prædestinatione saluati.*

*Desunt quædam: Nam, & in manuscripto duo folia excisa sunt: * Sed in eis nihil ferè scriptum erat: ideóque nihil deesse videtur præter membrum alterum 31. mali in electis remissi.*

IN LIBRVM ECCLESIÆ LVGDVNENSIS, DE TRIBVS EPISTOLIS.

Notæ Andreæ du Vallij, Doctoris Sorbonici, & Regij in Academia Parisiensi, Theologiæ Professoris.

LVGDVNENSIS Ecclesia hâcce disputatione patrocinium Gottescalchi videtur suscipere, licet eum præsumptuosũ, insolentẽ & miserabilẽ monachũ appellet. Præsũptuosũ quidem quod vltro, id est renitẽte Abbate prædicationis officiũ ad infideles susceperit, cõtra quod dicit Apostolus: Nemo assumat sibi honorem nisi vocetur à Deo tanquã Aaron. Et: Quomodo prædicabunt nisi mittantur, & hæc prima mali illius labes, imò Lerna omniũ suorũ malorũ: Insolentem verò fortè quod sua dogmata ab omnibus ferè doctoribus eo tempore reprobata nimiùm iactaret, & in vulgus insolenti quâdam ambitione & cum maximo totius Ecclesiæ Gallicanæ detrimento disseminaret. Miserabilem demùm quod flagellis tamdiù fuerit dilaceratus, donec accenso circa se igne libellũ suum propriis manibus in flammas proijceret, & æterno velut incendio concremaret. In hoc supplicij genus inuehitur præcipuè Ecclesia Lugdunensis cùm singulas eius propositiones vnicâ demptâ quæ est de libero arbitrio, ad pium & Catholicum sensum benignâ & suaui explicatione reduci posse affirmet. Nota.
Vnde non simpliciter arguit quòd in eum virgis fuerit animaduersum: Certum est enim iure optimo puniri hæreticos & nouatores, siquidem non minùs reipublicæ Christianæ perniciosi sunt quàm

alij quilibet scelerati: sed quòd eius propositiones benignè potiùs debuissent explicare prælati illius tẽporis quàm in eum ita sæuire.

Pag. *Rebelles & increduli.*] Affirmat omnes & illos Israëlitas qui increduli & rebelles Moysi in deserto fuerunt, & quorum cadauera ibi in vindictam prostrata sunt in æternum esse damnatos, & ad huius probationem profert illud Psal. 94. Quibus iuraui in ira mea, si introibunt in requiem meam. Quibus verbis immobilitatem diuini consilij de illorum æterna damnatione indubitanter exprimi asserit: verùm hoc in opinione positum est. Quinimò contrarium multò est probabilius, tum quia non est verisimile integram Israëlitarum in deserto mortuorum multitudinem fuisse incredulam & rebellẽ; nunquid enim Leuitæ, nunquid paruuli, nunquid pariter Aaron ab eiusmodi incredulitate excusari possunt & debent? Quamuis enim dicatur, Quadraginta annis proximus fui generationi huic: à maiori tamen parte fit illa totius denominatio: tum quia requies illa de qua loquitur Propheta de terra promissionis intelligitur vt ait glossa in hunc locum: tum quia quis dicet eosqui ab igne deuorante consumebantur, præ negligentia quæ non ita graue peccatum est, & quâ in extremis partibus versabantur, fuisse propterea in æternum damnatos, eorum tamen corpora in deserto prostrata sunt: tum quia exclusio à terra promissionis ad quam tanto ardore suspirabant, cum morte quam ipsi tulerunt sufficiens delicti eorum fuit expiatio, non minùs quàm mors corporea Ananiæ & Saphiræ ex Hieronymo Epistola 8. ad Demetriadem, Ad id autem quod ait Ecclesia Lugdunensis eorum damnationem figuram fuisse damnationis omnium reproborum, iuxta Apostolum prioris ad Corinthios 10. Omnia in figura contingebant illis: respondetur solam eorum à terra promissa exclusionem optimè posse hanc damnationem figurare, cùm figurá veritate minorem esse semper oporteat. Quæ tamen non sic sunt intelligenda, vt omnes illos Israëlitas ab inferis vindicemus: certum est enim Chorè, Datan & Abiron viuos ad inferos descendisse, sed generalem ipsius Ecclesiæ propositionem tantùm coarctare volũimus.

Pag. *Prædestinatio & præscientia.*] Docet prædestinationem & præscientiam tantumdem valere circa bonum tantum quod à Deo est, quod tamen contra Ioannem Erigenam acerrimè arguit cùm pręscientia multò latiùs pateat, est enim bonorum & malorum; prædestinatio verò solummodò bonorum; verùm si attente legatur, liquidò cuique constabit eam solùm de præscientia diuinorum operum agere: quo sensu prædestinatio æquè latè patet; sic enim ait: In operibus omnipotentis Dei non sunt alia præscita & alia prædestinata: vel dicito velle tantũ illa duo æqualia esse ratione immobilitatis diuini consilij; quod enim à Deo semel est

præscitum non minùs infallibiliter eueniet, quàm quod semel est prædestinatum, Et hæc posterior expositio magis est ad mentem Authoris.

Iisdem principaliter & veraciter.] Cautè legendum est quod dicit bona opera esse omninò principaliter & veraciter ipsius creatoris: ista enim particula (omnino) non debet diuisim à (principaliter) accipi, sed conjunctim; quasi velit Deum omnium bonorum operum esse caussam præcipuam seù primariam; non tamen propterea excludit creaturam humanam seù liberum arbitrium, quod suo modo est etiam caussa præcipua, per virtutem sibi supernaturaliter infusam, actuum internorum fidei, spei, & charitatis. Ideóque dicendum est Lugdunensem Ecclesiam, per caussam præcipuam, intelligere primariam seù independentem.

Pag. 2. *regula.*] Notent Caluinistæ horrendam blasphemiam, quâ Deum authorem peccatorum faciunt hîc expresse condemnari, & prædestinationem tantùm erga bona opera statui, aut saltem erga pœnas æternas, quibus verè dignum & iustum est impios in impietate morientes affici.

Pag. Quatuor explicationes profert propositionis Apostoli 1. ad Timoth. 2. *Vult Deus omnes homines saluos facere, & ad agnitionem veritatis peruenire.* Tres priores commendat & quartam tanquam Pelagianam condemnat. Verùm licet prima sit Augustini in Enchyridio cap. 103. nihilominùs propter huius tẽporis hæreticos parumper est periculosa; vt enim impiam suam de reprobatione opinionem astruat Caluinus 3. Institut. cap. 14. illam dicit ita intelligendam de generibus scilicet singulorum, & non de singulis generum: itavt Deus ex omni sexu, ætate conditione & statu, aliquos duntaxat saluare volüerit; nos tamen omnes & singulos. Secunda pariter est Augustini loco citato Enchiridij, Prosperi Epistolâ ad Ruffinum, & in responsione octaua ad Episcopos Galliæ. Tertia eiusdem Augustini de correptione & gratia, cap. 14. & 22. de ciuit. cap. 1. & 2. nec non D. Thomæ in locum illum Apostoli. Quarta eo modo quo explicatur ab Ecclesia Lugdunensi explodenda est: certum est enim Deum non expectare nostras voluntates vel cooperationem earundem, vt simpliciter & absolutè nostrum omnium salutem velit. Si tamen ita exponatur, vt Deus voluntate antecedente omnes saluare velit, quia sufficientia omnibus & singulis media ad salutem confert; verum, pium, catholicum, & nullo modo Pelagianum sensum habet: Hanc enim tenent Ambrosius secundo de vocatione Gentium cap. 1. 6. & 10. Prosper ad 1. & 2. Gallorum obiectionem, omnesque Scolastici in prima distinct. 46. vnico excepto Ariminensi.

Pag. *Pro multis & non pro omnibus.*] Affirmat Christum non fuisse passum pro his qui in infidelitate moriuntur, & passionem eius fuisse duntaxat pro multis, & non pro omnibus. Hæc autem benignâ indigent interpretatione, non minùs quàm Concilium Valentinum Can. 4. vbi damnat asserentes Christum sua merita pro impiis & qui in peccato moriuntur statuisse, diffinítque pretium Sanguinis Christi oblatum fuisse ad multorum exhaurienda peccata, eorum scilicet qui credendo in Christum non pereunt, sed vitam æternam consequuntur: loquitur enim illud Concilium, sicut & Ecclesia Lugdunensis, de merito & satisfactione quoad efficaciam; non autem quoad sufficientiam; quo modo pro omnibus omnino hominibus passus est; quâ quidem distinctione facilè est omnibus Ecclesiæ Lugdunensis rationibus occurrere, vt legendo cuiuis facilè constabit.

Pag. Cautè legenda est expositio horum verborum Isaïæ: *Ego autem in vacuum laboraui, frustra consumpsi fortitudinem meam.* Dicit enim Christum hoc loco ex persona membrorum sub illa passionis mortis ignominia infirmantium ac penè desperantium esse loquutum; & hoc conformiter suo dogmati, quod nempè Christus solùm pro electis passus fuerit, vt ideo in vacuum minimè laborauerit; verùm satius est ea de Christo ipso exponere, paucorum salutem præuidente, quamuis sufficientissimum, imò superabundantissimum precium redemptionis omnium hominum in ara crucis exoluisset.

Ibidem notent Caluinistæ hunc Psalmistæ versiculum (*Quare me dereliquisti? Longè à salute mea verba delictorum meorum*) non de Christo ipso, sed de illius membris esse intelligenda, quorum omnium peccata tanquam sibi propria imputabat; itavt hæsitatio & desperatio, cuius ibi fit mentio; non Christo (qui de sua salute anceps & dubius nunquam fuit, nec esse potuit) sed illius membris attribuenda sit.

Pag. *Per quatuor ferè annorum millia.*] Ita varij sunt Chronistæ in annorũ supputatione à creatione vsque ad Christum, vt iure de illis dici possit; Tot capita, tot sententiæ: Communior tamen & certior est eorum supputatio, qui ex 70. Interpretibus & peruetustis Hæbreorum codicibus dicunt quinque millia centum & nonaginta nouem à creatione ad Christum effluxisse. Communior quidem, quia est tam Græcorum, quàm Latinorum, vt notat Baronius in Martyrologio; certior verò, quia hunc annorum numerum, Ecclesia in Martyrologiis perpetua retinuit.

Pag. *Sed quia in ipso infideli populo.*] Non minùs cautè ista legenda sunt; dicit enim Deum non orasse pro omnibus suis persequutoribus, vtpotè pro illis qui in cordis sui duritia obfirmatè

erant

erant perseueraturi. Hoc ab Hincmaro ad Nicolaum 1. inter errores Gotefchalci recensetur, simúlque refellitur: tum quia, inquit, fuit vetus error Prædestinatianorum; tum quia de eius persequutoribus dixit Petrus 2. Petri secundo, negantes Dominum qui eos emit. Verùm hæc verba Lugdunensis Ecclesiæ intelligenda sunt secundùm efficaciam, vt antè diximus, illúdque infrà apertè subiungit. Quòd autem illa oratio pro omnibus emissa, non fuerit erga omnes sortita effectum, nihil de virtute orationis Christi detrahit; quia vt obfirmatos respiciebat, oriebatur à voluntate conditionata & antecedenti, quòd scilicet eius efficaciam vellet eos experiri, dummodò ab obfirmatione cessarent: vt verò electos & conuertendos, à voluntate absoluta. Nisi malueris dicere orationem illam fuisse pro omnibus absolutam, quia licet de facto omnes non resipuerint: habuerunt tamen illius beneficio media ad salutem necessaria & sufficientia, quod ad absolutam & efficacem voluntatem sat est. Lege D. Thomam quæst. 21. 1. partis.

Pag. *Ita immunda & inquinata sunt omnia.*] Docet hîc Eccl. Lugdunensis omnes infidelium actiones malas, immundas, & inquinatas esse; quod affirmant similiter sectarij huius trmporis, Lutherus art. 36. à Leone damnato, Melanchton Apologiâ confessionis Augustanæ, Bucerus lib. de concordia controuers. & Cal. lib. 2. Institut. cap. 3. Nonnulli etiam inter Scholasticos idem tenuerunt, sed non cum ea quâ sectarij præsumptione, & audacia, Greg. Ariminensis in 2. sententiarum dist. 4. quæst. vnicâ, art. 2. coroll. 3. & Capreolus in 2. dist. 41. quæst. vnicâ, art. 3. licet in quibusdam nonnihil discrepet: ex quibus videre est, sententiam Lugdunensis Ecclesiæ hâc in parte non aduersari fidei, licet temerarium sit illud affirmare: certum enim est & commune tum apud Patres, tum apud Scholasticos, posse ab infidelibus fieri quædam opera moraliter bona, Exodi enim. 1. laudantur obstetrices Ægyptiorum, quòd paruulos Hebræorum ad regis mandatum occidere noluerint. 1. Reg. 17. narratur & commendatur commiseratio Bercellai Galaaditis erga Dauidem eiúsque exercitum. Lege Valentiam in 2. 2. quæst. 10. de infidelitate, puncto 2.

Pag. *In præsentia Domini Venilonis.*] Hic fuit Archiepiscopus Senonensis secundum Democharem in tabulis Episcoporum Senonensium: ex quibus conijce in varijs conuentibus condamnatum fuisse Gotefchalcum; in Moguntinensi nempè & Senonensi concilio, & fortè tantùm in Senonensi vapulasse, quia Hincmarus in tota illa Epistola ad Nicolaum 1. nihil de virgis mentionem facit, sed solùm eum sub arcta custodia in monasterio fuisse reclusum, nè alios suis erroribus inficeret.

Pag. Accenso coram se igne.] Vide Gretserum disputatione de iure & modo prohibendi libros hæreticos, vbi exemplis Atheniensium & Romanorum libros deprauatæ doctrinæ fuisse exustos docet, idque non tantum lumine fidei sed & naturæ constare; ne ita ægrè ferant nouatores nostri, si quos in Ecclesiam libros euomunt, generali incendio deleat Ecclesia.

Pag In his verbis.] Quando arguit Eccl. Lugdun. Hincmarum quòd dixerit liberum arbitrium per peccatum non emortuum, sed vitiatum, & à Christo nō fuisse suscitatum, sed sanatum, accipit liberum arbitrium pro bona & recta voluntate quâ Deo per charitatem adhæremus. Quo sensu certum est illud omninò fuisse emortuum nec tantùm vitiatum: tamen quia remansit in eo natura cōuersionis capax, itaut eam per congruam & efficacē gratiam possit obtinere, ideò hac in parte verba Gotescalchi benignè possent explicari, licet merito à Patribus tum concilij Moguntinensis, tum Senonensis damnatus sit, quòd illius verba contrarium sonarent, nempè bonam & rectam voluntatem in homine post peccatum remansisse. Vel dicito liberum arbitrium ab Ecclesia Lugdunensi accipi pro actu dilectionis Dei super omnia, quem certum est omninò per peccatum deperdi.

Pag. Amalarium.] Sugillat & arguit Amalarium Lugdun. Ecclesia tanquam omnium hæreseωn illius temporis authorem & promotorem. Quis autem fuerit, magìs ignoratur quàm scitur. Solùm accipe ex doctissimo viro Nicolao Fabro sedulo antiquitatis peruestigatore, Florum Magistrum, quem Trecensem illum Episcopum arbitramur, qui contra Ioannem Scotum & Gotescalchum scripsit quamplurima, sed in ijs quædam animaduersione dignissima; hic inquam Florus in Psal. 80. aduersus Amalarium scribens: Vis, inquit, comedere ipsum Dominum Deum tuum? Audi quid dicat: Dilata os tuum & implebo illud. Dilatate ora vestra ipse est Dominus & panis, ipse hortatur nos vt comedamus: At ipse noster est cibus: quantùm dilataueris, tantùm accipies. Hæc ille. Ex quo coniecturæ locus relinquitur Amalarium illum vnà cum Ioanne Scoto fuisse Berengarij præcursores, & veluti antesignanos; quorum errorem nostri Eucharistomastiges iamdudùm sopitum & extinctum ab orco suscitarunt.

Ibidem sanctus Ioannes.] Legendum est Scotus, Ioannes hic enim est ille cognomento Erigena, aduersùs quem manus primùm conseruit Ecclesia Lugdunensis.

Pag. Iam non solùm sua sed etiam iniquitas patrum redijt.] Contra D. Thomas quæst. 88. 3. partis art. 1. & cum eo reliqui Scholastici in 4. dist. 22. peccata semel remissa nunquam redeunt eadem numero, nec similiter ampliùs imputantur à Deo eo modo

ac si non essent dimissa, quia ad Rom. 11. sine pœnitentia sunt dona Dei. Nahum. 1. Deus non punit bis in idipsum, & Ezechielis 18. si impius egerit *pœnitentiam, omnium iniquitatum eius non recordabor.* Redeunt tamen per *subsequens peccatum ratione* ingratitudinis, quæ illud multò grauius & culpabilius reddit. Et ita exponenda sunt verba Ecclesiæ Lugdunensis, quæ etiam reperiuntur apud Hugonem Victorinum lib. 2. de sanctis parte 14. cap. vltimo, & glossam Gratiani de pœnitentia dist. 4. canone. Qui recedit.

Pag. In lib. quippè Genesis.] Aduerte Iulianum illum, contra quem tot libris disseruit Augustinus, accusasse Moysem quasi existimarit Deum non esse creatorem Angelorum, quia scilicet creationis ipsorum non meminerat, huic respondit August. & postea D. Thomas quæst. 61. art. 1. 1. partis creationem Angelorum insinuatam fuisse nomine cœli aut etiam lucis. Quæ tamen responsio multis non placet, quia in Scriptura nomine cœli & terræ intelligitur cœlum istud sensibile; & nomine pariter lucis lumen illud visibile, ita vt ea expositio Lugdunensis Ecclesiæ mystica potiùs est quàm literalis.

Ibidem naturalem possibilitatem.] Hanc dicit nos per peccatum Adæ amisisse. Sicut & Cœlestinus Papa, cap. 4. Apologiæ pro Prospero & Hilario. Sed per eam intelligit sanctam cogitationem, pium consilium, omnémque bonæ & rectæ voluntatis motum, quæ ante peccatum per iustitiam originalem inerant homini, non quidem tanquam naturæ proprietates, sed solùm ab instanti creationis ipsius naturæ. Quo sensu ab Ecclesia Lugdunensi dicitur naturalis possibilitas, vel dicito nomine naturalis illius possibilitatis significari iustitiam ipsam originalem, quia omnes facultates naturales tam animi quàm corporis in debito quodam efficio continebat, & hominem in statu naturæ integræ, & per peccatum minimè sauciæ constituebat.

Sub finem videtur admittere prædestinationem respectu peccatorum. Sed hoc vel intellige de peccatis subsequentibus, quæ vt plurimùm pœnæ sunt præcedentium, tunc enim non in ratione peccati, sed in ratione pœnæ decerni & prædestinari posse à Deo affirmat Eccl. Lugdunensis: hoc enim modo aliquam æquitatis & iustitiæ vindicatiuæ rationem participant. Verùm quia nunquam ad quodlibet peccatum siue præcedens siue subsequens nos Deus prædordinat (sequeretur enim Deum esse saltem subsequentium peccatorum authorem) ideò satius est respondere Ecclesiam Lugdunensem accipere hoc loco *prædestinationem pro prouidentia,* tantúmque velle Deum habere prouidentiam peccatorum, quia vt aliquid sub prouidentiam cadat satìs est, si hæc tria concurrant:

primum vt à Deo fuerit ex omni æternitate præuisum, 2. vt absque Dei voluntate saltem permissiua non eueniat, 3. vt cùm euenerit, ordinet illud Deus ad finem aliquem bonum. Cùm ergò peccata sint præuisa & permissa à Deo atque etiam ordinata ad bonum finem, nimirùm vt per illa declaret Deus suam iustitiam dum in illa animaduertit; aut misericordiam dum quædam benignè relaxat: negari non potest quin peccata diuinæ prouidentiæ subiaceant seù prædestinationi, August. in Enchiridio, cap. 11. & lib. 1. de ciuit. cap. 17. 18. & 23. Ambrosi 1. de officijs, cap. 14. & 16. Eusebi lib. 8. præparationis Euangelicæ cap. 5. & D. Thomas quæst. 22. 1. partis art. 2. ad 2.

Pro Cathecumenis.] Affirmat pariter Ecclesia sacrificium pro Cathecumenis & paruulis non baptizatis non esse offerendũ. Cui suffragari videtur quod habet Aug. 1. de origine animæ cap. 8. Quis offerat sacrificium corporis Christi, nisi pro his qui sunt membra Christi quod refertur à D. Thoma, qu. 79. ar. 7. ad 2. Verùm certũ est eos tantùm agere de publica & solemni oblatione, nam priuatìm nihil obstat quominus pro ijs sacrificium offeratur, excipe tamen paruulos absque baptismo mortuos: cùm enim sint ex genere valde malorum propter peccatum originale, de quibus agit August. in Enchiridio cap. 1109. pro his non est offerendum sacrificium ne quidem secretò & in mente sacerdotis. Adde etiam vt optimè docet Soarius, in art. 1. quæst. 83. 3. partis D. Thomæ non posse pro Cathecumenis aut paruulis nondum baptizatis offerri sacrificium, quasi fructum aliquem ex eo reportent tanquam ex opere operato, quia opus operatum sacrificij supponit personam suscepisse baptismum, qui est omnium, tum sacramentorum, tum fructus ipsius sacrificij ianua, potest tamen pro illis in ratione impetrationis offerri, quia per illud possumus à Deo impetrare, vt ad baptismum perueniant non minùs quàm pro peccatoribus & infidelibus, vt à peccato & infidelitate recedant.

FINIS.

PSEVDO-SYNODI CARISIACÆ CAPITVLA QVATVOR,

TOMO III. CONC. ANTIQ. GALLIÆ quasi in Concilio Carisiaco, Anno 848. hoc titulo insignita.

CAPITVLA QVATVOR APVD CARISIACVM in Synodo contra Prædestinatianos constituta.

Pseudo Synodi Carisiacæ Capitula quatuor.

I.

Quòd vna tantùm sit Prædestinatio Dei. I.

DEvs omnipotens hominem sine peccato rectum cum libero arbitrio condidit, & in Paradiso posuit, quem in sanctitate iustitiæ permanere voluit. Homo libero arbitrio malè vtens peccauit & cecidit, & factus est massa perditionis totius humani generis. Deus autem bonus & iustus, elegit ex eadem massa perditionis secundùm præscientiam suam, quos per gratiam prædestinauit ad vitam, & vitam illis prædestinauit æternam: Cæteros autem, quos iustitiæ iudicio in massa perditionis reliquit, perituros præsciuit, sed non vt perirent prædestinauit: Pœnam autem illis, quia iustus est, prædestinauit æternam. Ac per hoc vnam Dei prædestinationem tantummodò dicimus, quæ ad donum pertinet gratiæ, aut ad retributionem iustitiæ.

II.

Quòd liberum hominis arbitrium per gratiam sanetur.

LIbertatem arbitrij in primo homine perdidimus, quam per Christum Dominum nostrum recepimus: Et habemus liberum arbitrium ad bonum, præuentum & adiutum gratiâ: Et habemus liberum arbitrium ad malum, desertum gratiâ. Liberum II.

autem habemus arbitrium, quia gratis liberatum, & gratiâ de corrupto sanatum.

III.

Quòd Deus omnes homines velit saluos fieri.

III. DEvs omnipotens omnes homines sine exceptione vult saluos fieri, licet non omnes saluentur. Quòd autem quidam saluantur, saluantis est donum: quòd autem quidam pereunt, pereuntium est meritum.

IIII.

Quòd Christus pro omnibus hominibus passus sit.

IIII. CHristvs Iesvs Dominus noster, sicut nullus homo est, fuit, vel erit, cuius natura in illo assumpta non fuerit; ita nullus est, fuit, vel erit homo, pro quo passus non fuerit; licet non omnes passionis eius mysterio redimantur. Quòd verò omnes passionis eius mysterio non redimuntur, non respicit ad magnitudinem, & pretij copiositatem, sed ad infidelium, & ad non credentium eâ fide, quæ per dilectionem operatur, respicit partem: Quia poculum humanæ salutis, quod confectum est infirmitate nostrâ, & virtute diuinâ, habet quidem in se vt omnibus prosit, sed si non bibitur, non medetur.

LECTORI.

HÆc quatuor Hincmari capitula non in Concilio, seu placito Carisiaco, in quo Gotteschalcus anno 848. vel veriùs 849. damnatus fuit, vt nullo auctore à R. P. Iac. Sirmondo, tom. 3. Concil. Antiq. Gall. & in Regia Conciliorum editione feruntur, sancita fuere: Sed in pseudo-Synodo Carisiaca anno 853. ab Hincmaro pręcipitanter, & nullis inspectis Codicibus concinnata, à Rege & nonnullis Episcopis, etiam aliquibus inuitis subscripta. Præcipitationis testis est Hincmarus ipse in opere de Prædestin. cap. 23. 30. & 34. Et nonnullos qui subscripserant, postmodùm resiliisse idem asserit in præfatione eiusdem operis sub finem. Huius verò pseudo-Synodi, & Capitulorum quatuor solus meminit Hincmaro non suspectus Auctor Annalium Bertinianorum ad annum 853. his verbis.

KAROLVS *inde* (scilicet à Concilio Suessonensi) *ad Carisiacum veniens cum quibusdam Episcopis & Abbatibus Monasticis*

quatuor Capitula edidit, & propriâ subscriptione roborauit. Quorum primum est: A Deo neminem prædestinatum ad pœnam, vnámque esse Dei prædestinationem, quæ aut ad donum pertinet gratiæ, aut ad retributionem iustitiæ. 2. Liberum arbitrium quod in primo homine perdidimus, nobis præueniente & adiuuante Christi gratiâ redditum. 3. Velle Deum generaliter omnes homines saluos fieri, licet non omnes saluentur. 4. Christi sanguinem pro omnibus fusum, licet non omnes passionis mysterio redimantur.]

Verùm sanctus Prudentius cùm nequitiam illam perspectam habuisset, eodem anno aduersus venena capitulorum illorum saluberrimam parauit Theriacam: siquidem ad Concilium Senonense euocatus ad ordinationem Æneæ in Episcopum Parisiensem, ex infirmitate adesse prohibitus, subiectam per Vicarium TRACTORIAM misit, quæ in Concilio illo reuerenter suscepta, omnium iudicio comprobata, dehinc Regi fuit exhibita.

Iisdem etiam capitulis anno sequenti ad Ecclesiam Lugdunensem delatis, Præsul eius sanctissimus Remigius cùm in Cleri sui *Collegio singula pia & fideli attentione pertractasset, & vidisset in eis Scripturæ sanctæ certissimam veritatem, & beatissimorum Patrum, & præcipuè sancti Augustini reuerendam, & in omni Ecclesia Catholica receptissimam auctoritatem nouo conatu, & ausu temerario impugnari.* Capitula illa quatuor graui censura subiecto libello notauit, quem ideò inscripsit. DE TENENDA IMMOBILITER SCRIPTVRÆ SANCTÆ VERITATE, ET SANCTORVM ORTHODOXORVM PATRVM AVCTORITATE FIDELITER SECTANDA.

Necnon ineunte anno 855. in Concilio Valentino 3. trium Prouinciarum eadem ipsa *quatuor Capitula quasi minùs prospectè suscepta propter inutilitatem vel etiam noxietatem, & errorem contrarium veritati damnata, & penitùs interdicta sunt*, ibidémque sanciti sex Canones capitulis illis oppositi, anno 859. in Concilio Lingonensi ab Episcopis earundem Prouinciarum repetiti & comprobati, & à dignissimo totius Ecclesiæ Præsule Nicolao Papa Romæ confirmati.

TRACTORIA
SANCTI PRVDENTII EPISCOPI TRICASSINI,
QVAM PER VICARIVM MISIT AD ORDINATIONEM ÆNEÆ PARISIENSIS CVM IPSE ADESSE NON POSSET.

PATRI VENERABILI ET CÆTERIS Patribus Fratribúsque Sincerissimè diligendis atque Coëpiscopis Reuerendis PRVDENTIVS æternam in Domino salutem.

QVANTVM ad meritum peccatorum meorum spectat iustissimo Dei iudicio, quatenùs verò ad indebitas atque indeficientes eius misericordias pertinere dignoscitur, misericordissimo ipsius munere infirmitatibus pœnè omnibus notis depressus, sancto desiderabilique vestro conuentui adesse prohibeor. Quod autem possum præsentibus literis atque Legato nostræ Ecclesię Presbytero Arnoldo mei consensus præsentiam eatenùs exhibeo, vt is qui ordinandus est, Apostolicæ Sedis omnibus institutis, & Beatorum Patrum, *Innocentij, Zosimi, Bonifacij, Xisti, Leonis, Gelasij, Cælestini, Gregorij, Hilarij, Ambrosij, Augustini, Isidori, Primasij, Fulgentij, Gregorij, Hieronymi, Cassiodori, Bedæ*, aliorúmque, ad æquè Catholicorum atque orthodoxorum virorum scriptis, & dictis, ac specialiter super quatuor capitulis, quibus omnis Ecclesia Catholica aduersus Pelagium, eiúsque hæreseos sequaces pugnauit ac vicit, atque ad posterorum memoriam literis auctoritate & veritate plenissimis mandauit, confitendo subscribere, subscribendo confiteri voluerit, eius me ordinationi consentaneum esse profiteor

profiteor. Sin aliàs, prorsùs neque assentior, neque fidelibus Christi assentiendum suadeo. Capitulorum verò quatuor præmissorum seriem, quamuis vestram prudentiam multò viuaciùs quàm meam extremitatem compertam esse non dubitem, necessariò tamen breuiter adnectendam iudicaui. Vt faciliùs quid sentiam, cui veritati consentiam, vestra bonitas recognoscat. Capitula quatuor de gratia.

Videlicet; vt liberum arbitrium in Adam merito inobedientiæ amissum, ita nobis per Dominum nostrum Iesum Christum redditum, atque liberatú confiteatur, interim in spe, postmodùm autem in re, sicut dicit Apostolus: *Spe enim salui facti sumus*: Vt tamen semper ad omne opus bonum Dei omnipotẽtis gratiâ indigeamus, siue cogitandum, siue inchoandum, operandum, ac perseueranter consummandum, & sine ipsa nihil boni nos posse vllatenùs, aut cogitare, aut velle, aut operari sciamus. I. De libero arbitrio. Rom. 8 v. 24.

Secundo. Vt Dei omnipotentis altissimo secretóque consilio credat atque fateatur, quosdam Dei gratuitâ misericordiâ antè omnia sæcula prædestinatos ad vitam, quosdam imperscrutabili iustitiâ prædestinatos ad pœnam, vt id videlicet siue in saluandis, siue in damnandis prædestinauerit quod se præscierat esse iudicando facturum, dicente Prophetâ; *Qui fecit quæ futura sunt.* II. De gemina prędest. LXX. Isa. 45. v. 11.

Tertio. Vt credat ac confiteatur cum omnibus Catholicis, Sanguinẽ Domini nostri IesuChristi pro omnibus hominibus ex toto mundo in eum credentibus fusú: Non autem pro illis qui nunquã in eum crediderunt, nec hodieq; credunt, nunquámque credituri sunt, dicẽte ipso Domino: *Venit enim filius hominis non ministrari, sed ministrare, & dare animam suam in redemptionem pro multis.* III. De morte Christi. Mat. 20 v. 28.

Quarto. Vt credat atque confiteatur Deú omnipotentem quoscunque vult, saluare, & neminem posse saluari vllatenùs, nisi quem ipse saluauerit: Omnes autem saluari quoscunque ipse saluare voluerit: Ac per hoc quicunq; non saluantur, penitùs non esse voluntatis illius, vt saluentur, dicente Prophetâ: *Omnia quæcunq; voluit Deus, fecit in cœlo & in terra, in mari, & in omnibus abyssis.* IV. De voluntate Dei. Ps. 124. v. 6.

Et licet quædam sint alia quibus in Pelagio dãnatis vniuersaliter Ecclesia consenserit, fategerit, atque subscripserit, hæc tamen specialiter aduersùs eum eiúsque complices per Apostolicam Sedem, instantiâ beatissimi Aurelij Carthaginensis Episcopi, atquẽ Augustini, cum aliis ducentis quatuordecim Episcopis ab eius prauissimis sensibus eruta, vindicata, & multis tam Epistolis, quàm libris toto orbe vulgata, omnis hodiéque gaudet, confitetur, prædicat, & tenet, atque tenebit Ecclesia. His per omnia consentaneam, prędicabilem paternitatem, fraternitatémque vestram gratia superna inuictam atque pręualidam, & suo munere gaudentem perpetuò conseruare dignetur.

S^TI^ REMIGII ARCHIEPISCOPI ET ECCLESIÆ LVGDVNENSIS.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI.

INCIPIT LIBELLVS DE TENENDA immobiliter Scripturæ ſanctæ veritate, & ſanctorum orthodoxorum Patrum auctoritate fideliter ſectanda.

Cap. I.

CAPVT PRIMVM.

Origo hæreſeos ex cõtemptu Scripturæ ſacræ & ſanctorum Patrum.

INTER omnia pericula, & innumeras calamitates atque miſerias quibus Eccleſia huius regni terribili, & occulto Dei iudicio inceſſanter affligitur atque vaſtatur, ita vt regni vnitas ſit diſciſſa ac dilacerata, Sacerdotum generalia & ſaluberrima concilia intermiſſa, legum ſeueritas, & iudicum vigilantia ſubtracta, ſpecialis doctrinæ ſtudia, quibus fideles & ſcientia Dei quotidiè enutriri, ac proficere debuit, penè vbique extincta: Exortum eſt magis dolendum ac lugendum malum, vt videlicet contemptâ veritate Scripturarum Sacrarum, calcatâ authoritate beatiſsimorum atque orthodoxorum Patrum, per quos Eccleſia Dei ædificatur & illuſtratur; Præſumant aliqui, etiam de rebus præcipuè ad fidem pertinentibus ex proprij ſenſus temeraria preſumptione, quæ apertiſsimè contraria ſunt diuinæ veritati, & ipſi docere, & aliis tenenda ſtatuere atque conſcribere: Cùm & ipſe omnipotens Deus ſpe-

culatori, id est, vnicuique Pastori Ecclesiæ ea sola, quæ ab ipso
Ezech. audierit, annuncianda præcipiat, dicens: *Speculatorem te dedi do-*
3. v. 17. *mui Israël: Et audies ex ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me.*
1. Pet. 4 Et beatus Apostolus Petrus similiter contestetur & dicat, *Si*
v. 11. *quis loquitur quasi sermones Dei:* Et beatus Paulus idipsum ad-
Heb. 13 moneat, & inculcet, dicens: *Doctrinis variis, & peregrinis nolite*
v. 9. *abduci*; huiusmodi enim doctrinæ variæ atque peregrinæ, in qui-
bus non est vnitas veritatis, sed introductio diuersi, & profani
Leu. 13. erroris, significantur in lege Moysi per varia genera leprarum,
v. 2. &c Quæ non solùm cæteras corporis partes contaminant atque cor-
v. 29. rumpunt, sed etiam in capite & barba germinant. Cùm vel de
ipso Domino Iesu Christo, vel de viris Apostolicis atque Ec-
clesiasticis, qui ei principaliter adhærent, & faciem eius ornant,
1. Cor. indignum aliquid sentitur. Quoniam sicut Apostolus docet, *Om-*
11. v. 3. *nis viri caput Christus est:* Et iuxta Psalmistæ vocem; *Vnguentum*
Psa. 132 *in capite primùm descendit in barbam, barbam Aaron, vt descendit*
v. 2. *etiam in ora vestimenti eius.*
v. 3.

Inhærendũ Scripturæ sacræ & doctrinæ SS. Patrum.

Quapropter omni studio, & vigilantiâ pietatis, cauenda est im-
munditia erroris: Et humiliter ac fideliter obtemperandum A-
postolo sub persona Timothei ad vnumquémque rectorem Ec-
clesiæ dicenti: *O Timothee depositum custodi deuitans profanas vo-*
1. Tim. *cum nouitates & oppositiones falsi nominis scientiæ: quam quidam*
6. v. 20. *promittentes circa fidem exciderunt:* Habemus namque magnum
v. 21. *depositum* fidei, & doctrinæ veritatis ex diuinis Scripturis, & san-
ctorum Patrum dictis, velut pretiosum & multiplicem thesaurum
diuinitùs nobis ad custodiam commendatum: Quem sine inter-
missione Domino auxiliante debemus inspicere, extergere, po-
lire, atque excutere, ac diligentissimè seruare, ne per incuriam
Mat. 6. & ignauiam nostram aut puluere sordescat, aut *ærugine, vel tineis*
v. 19. *demoliatur*, aut malignorum spirituum insidiis, velut à nocturnis,
& occultis furibus *effodiatur ac diripiatur.* Quia & *Sesac Rex*
3. Reg. *Ægypti*, per quem significatur princeps huius mundi armamen-
14. v. 26 tarium veri Salomonis spoliare quærit. Et *trecenta scuta aurea*
v. 27. exportans, id est, veræ & meræ fidei mysterium de corde negli-
gentium diripiens, *pro aureis ærea* fabricari compellit, vt faciat
2. Tim. nos, quod absit, *habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem*
3. v. 5. *eius abnegantes.*

CAPVT II.

CAP. II.

HÆc idcirco dicimus, quia peruenit ad nos, id est, *ad Eccle-*
siam Lugdunensem, quædam schedula studio fidelium, & bo-
norum virorum, qui & suæ, & aliorum salutis deuotè ac laudabi-
liter sollicitudinem gerunt, in nostram notitiam perlata, atque

vt ad eam sedulò respondere deberemus attentiùs commendata. In qua insunt quatuor capitula maximè nouarum definitionum, nuper, vt comperimus, in quodam fratrum nostrorum Episcoporum Conuentu tractata, digesta atque conscripta, velut ad comprimendam & retundendam cuiusdam garruli & inquieti hominis loquacitatem, qui nouarum (vt fertur) quæstionum auidus, & indisciplinatus ventilator, & aliis non paruam perturbationem, & sibi ipsi ærumnam miserrimæ cladis induxit. Quorum capitulorum series, sicut ad nos perlata est, ita se habet.

Quatuor Conuenticuli Carisiaci Capitula.

CAPVT PRIMVM.

DEVS omnipotens hominem sine **peccato rectum cum libero arbitrio** *condidit, & in Paradiso posuit,* **quem in** *sanctitate iustitia permanere* **voluit: homo libero arbitrio** *malè vtens peccauit, & cecidit,* **& factus est mas-sa** *perditionis humani generis.* **Deus autem bonus, &** *iustus elegit ex eadem massa perditionis secundùm præscientiam suam, quos per gratiam prædestinauit ad vitam, & vitam illis prædestinauit æternam. Cæteros autem quos iustitiâ & iudicio in massa perditionis reliquit, perituros præsciuit, sed non vt perirent prædestinauit; pœnam autem illis, quia iustus est, prædestinauit æternam: Ac per hoc vnam Dei prædestinationem tantummodò dicimus, quæ ad donum pertinet gratiæ, aut retributionem iustitiæ.*

CAPVT II.

LIBERTATEM arbitrij in primo homine perdidimus; quam per Christum Dominum nostrum recepimus, & habemus liberum arbitrium ad bonum, præuentum & adiutum gratiâ: Et habemus liberum arbitrium ad malum, desertum gratiâ: Liberum autem habemus arbitrium, quia gratiâ liberatum, & gratiâ de corrupto sanatum.

CAPVT III.

DEVS *omnipotens* omnes homines *sine exceptione* vult sal- 1. Tim.
uos fieri, *licet non omnes saluentur, quòd autem quidam sal-* 2. v. 4.
uantur, saluantis est donum: quòd autem quidam pereunt, pereuntium est meritum.

CAPVT IIII.

CHRISTVS *Iesus Dominus noster, sicut nullus homo est, fuit vel erit cuius natura in illo assumpta non fuerit: ita nullus est, fuit, vel erit homo, pro quo passus non fuerit, licet non omnes passionis eius mysterio redimantur. Quia verò omnes passionis eius mysterio non redimuntur, non respicit ad magnitudinem, & pretij copiositatem, sed ad infidelium & ad non credentium ea fide* quæ per dilectionem operatur, *respicit partem, quia poculum humanæ salutis quod confectum est infirmitate nostra & virtute diuinâ, habet*
Gal. 5. v.6. *quidem in se, vt omnibus prosit, sed si non bibitur, non medetur.*

Hæc igitur cùm legissemus, & *adiuncto nobis fratrum nostrorum, Deo donante, benè studentium, & rectè intelligentium collegio, piâ & fideli attentione singula pertractassemus,* grauiter perculsi & confusi animo, vidimus in eis, & Scripturæ sanctæ certissimam veritatem, & beatissimorum Patrum, præcipuéque sancti Augustini reuerēdam, & in omni Ecclesia Catholica receptissimam auctoritatem nouo conatu, & ausu nimis temerario impugnari: Et quantùm in ipsis fuit, improuidè atque insolēter labefactari. Vnde ipsâ AVGVSTINI auctoritas Reuerenda.
Ro. 12. v.5. charitate prouocati & commoniti, per quam *in vno Christi corpore omnes vnum esse* debemus, vt sicut Apostolus dicit, *inuicem pro se*
1. Cor. 12. v.25. v.26. *sollicita sint membra, & siue gloriatur vnum membrum, congaudeant omnia membra, & siue infirmatur vnum membrum, compatiantur omnia membra:* Hâc, inquam, charitatis affectione *visum est nobis atque complacuit,* vt hæc qualiacunque sunt, & ad commonitionem nostram, & ad corū, qui legere voluerint, ædificationem & confirmationem, compendioso & lucido, (prout Dominus aspirare dignatur) sermone scriberemus, quicquid in eo dicendum putauimus non nostro sensu aut presumptione, sed manifestissimis Scripturarum testimoniis, & præfatorum sanctorum Patrum venerabili auctoritate firmantes: A quorum vestigiis vnitate, absit, vt vel nos, vel illi, quorum charitate compulsi hæc dicimus, vllatenùs recedamus, ne ab ipsis diuisi, etiam ab ipso Domino di- Nota.
Luc. 10. v.16. uidamur: Qui illis specialiter dicit, *Qui vos audit me audit; & qui vos spernit me spernit.* Quos nimirùm tantæ in Ecclesia sua esse
1. Thess. 4. v. 8. voluit gratiæ, & gloriæ, vt confidenter cum Apostolo dicere possint; *Itaque qui hæc spernit, non hominem spernit, sed Deum, qui etiam dedit Spiritum suum sanctum in nobis;* Quique etiam per Non recedendum à doctrina Patrum.
Iosuë 22. v.19 Phinées Sacerdotem nobis sollicitè mandauit, *tantùm vt à Domino & à nostro consortio non recedatis ædificato altari præter altare Domini Dei nostri; quod extructum est ante Tabernaculum eius.*

Cap. 3.

CAPVT III.

PRimi itaque capituli textus sic dicit.

Deus omnipotens hominem sine peccato rectum cum libero arbitrio condidit, & in paradiso posuit, quem in sanctitate iustitiæ permanere voluit: homo libero arbitrio malè vtens peccauit, & cecidit, & factus est massa perditionis humani generis. Deus autem bonus, & iustus elegit ex eadem massa perditionis secundùm præscientiam suam, quos per gratiam prædestinauit ad vitam, & vitam illis prædestinauit æternam. Cæteros autem, quos iustitiâ & iudicio in massa perditionis reliquit, perituros præsciuit, sed non vt perirent prædestinauit; pœnam autem illis, quia iustus est, prædestinauit æternam: Ac per hoc vnam Dei prædestinationem tantummodò dicimus, quæ ad donum pertinet gratiæ, aut retributionem iustitiæ.

CENSVRA.

De 1. Capitulo.

Gratiæ diuinæ ad iutorium Angelo & homini necessarium etiam in 1. statu ad bonum faciendum.

Vt ergò his verbis, & huiuscemodi definitioni commodiùs, & manifestiùs respondeamus, hoc nos primum in eis mouet, quòd absque vlla commemoratione gratiæ Dei (sine qua nulla rationalis creatura, scilicet, nec Angelica, nec humana vnquam potuit aut potest, vel poterit in iustitia & sanctitate esse, manere, atque persistere) ita primus homo definitur liberi arbitrij à Deo conditus, atque in paradiso constitutus, tanquam per ipsum tantummodò arbitrium liberum in sanctitate, & iustitia potuisset permanere. Quod in prædictis verbis Deus solummodò voluisse dicitur; Non, vt fieri posset dono suæ gratiæ inspirasse, vel adnuisse. Hoc namque non esse plenè, & Catholicâ pietate definitum, & Scripturæ sanctæ authoritas, & Beati Augustini diligens disputatio, & aliorum sanctorum, atque orthodoxorum Patrum lucidissima definitio ostendit.

Explicatio illa lucis mystica est, non literalis.

In libro quippè Genesis, vbi primo die sub nomine *lucis*, naturæ Angelicæ creatio intelligitur, ita scriptum est. *Et dixit Deus*: Gen. 1.
v. 3.
fiat lux: Et facta est lux. Et vidit Deus lucem, quòd esset bona, & v. 4.
diuisit inter lucem, & tenebras, appellauitque lucem diem, & tenebras noctem. Si ergò hoc iuxta sensum Catholicorum Patrum de v. 5.
Angelis rectè intelligitur dictum, manifestum est, quia in *verbo* Ioan. 1.
suo, quod *in principio erat, Deus apud Deum*, constituerit & fecerit Deus Pater, vt illi Angeli electi, mox vt sunt creati, existerent eodem eius verbo illuminati, & fierent *lux in Domino*, qui Eph. 5.
per seipsos, & in seipsis nihil aliud, quàm tenebræ esse potuissent: Sicut sunt vtique omnes refugæ Angeli, qui deserti lumine gratiæ conditoris nihil aliud in seipsis, nisi *tenebræ* remanserunt. Vnde etiam de eorum impio dominatu, vnde per sangui- v. 8.

Angeli mali à Deo per superbiam recedendo facti sunt tenebræ.

Coloss. 1. v. 13. nem vnici filij Dei liberati sumus, Apostolus dicit; *Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij charitatis* De 1. Capitulo.
2. Cor. 11. v. 14. *suæ*. Et alibi ait: *Nam & ipse Satanas transfigurat se in Angelum lucis*, manifestè ostendens alios esse Angelos lucis, qui Deo illuminante *in veritate* perstiterunt: Et alios Angelos tenebrarum,
Ioan. 8. v. 44. de quorum principe Dominus dicit: *Et in veritate non stetit*. Facti sunt ergò non tantùm, vt essentialiter essent, sed etiam diuinâ gratiâ inluminante *lux & dies in Domino* essent. Qui verò ex illa illuminante veritate à ceterorum societate per superbiam ceciderunt, meritò *tenebræ, & nox* appellari meruerunt; hanc *lucem vidit Deus, quia bona est*, cum eam sibi placentem suo iudicio approbauit: *tenebras* autem illas non laudauit, quia nec approbauit: sed tantùm iusto iudicio, vt in suæ ruinæ damnatione persisterent, ordinauit. Hoc de Angelis sanctis etiam in Psalmo
Psal. 32. v. 6. ostenditur vbi dictum est: *Verbo Domini cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum:* Nam si per *verbum Domini*, id est, vnigeniti filij virtute cœli firmati sunt, *& spiritu oris eius*, id est, per virtutem Spiritus sancti omnes cælorum virtutes vel creatæ sunt, vt essent, vel firmatæ, vt in veritate persisterent, claret omninò eos & spiritu Dei conditos, & eiusdem gratiâ in æterna illa beatitudine solidatos.

Sic & primus homo liberi arbitrij à Deo conditus, quamdiù
Psal. 5. v. 13. *scuto bonæ voluntatis Dei*, id est, diuinæ gratiæ protectus est, atque munitus, beatam vitam duxit cum Deo: postquam autem de sua virtute præsumendo, & contra creatorem se extollendo auersus est ab illo, eius indignatione iram, id est, iustæ damnationis pœnam incurrit; Quam posteà in illis, qui ex eius propagine per
1. Petr. 5. v. 6. Dei misericordiam saluantur, iustè se incurrisse intelligens, *humiliatus sub potenti manu Dei*, ad ipsum sine intermissione clamat, & ipsum deprecatur, vt liberari & sanari mereatur. Hoc totum verissimè ita esse, ex persona eiusdem hominis benè conditi, benignè adiuti, miserabiliter lapsi, verè conuersi, & lachrymabiliter supplicantis his verbis Psalmista implorat, dicens: *Quo-*
Psal. 29. v. 6. *niam ira in indignatione eius, & vita in voluntate eius: Ad vespe-*
v. 7. *rum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Ego autem dixi*
v. 8. *in abundantia mea, non mouebor in æternum. Domine in voluntate*
v. 9. *tua præstitisti decori meo virtutem: Auertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. Ad te Domine clamabo, & ad Dominum meum deprecabor.* Quia homo tunc certè habuit vesperum, cum ei peccanti sol iustitiæ occidisset. In qua nocte cæca ex ipso descendente demoratur in fletu genus humanum, cui *ad matutinum lætitia*, matutinâ Christi resurrectione promittitur, vt per eam ex morte ad vitam reparetur.

Condirio primi hominis. Auguft. de ciuit. Dei lib. 14. cap. 26.

Hanc eius fœlicem & beatam in paradiso vitam lucidissimo & dulcissimo sermone Beatus Augustinus in libro decimo quarto de ,, ciuitate Dei describit, ita dicens: Viuebat itaque homo in paradiso, sicut volebat, quamdiu hoc volebat, quod Deus iusserat. ,, Viuebat fruens Deo, ex quo bono erat bonus. Viuebat sine vlla ,, egestate, ita semper viuere habens in potestate. Cibus aderat, ,, ne esuriret, potus, ne sitiret, lignum vitæ, ne illum senecta dissolueret. Nihil corruptionis in corpore, vel ex corpore vlla molestia se illis eius sensibus ingerebat. Nullus intrinsecùs morbus, ,, nullus ictus metuebatur extrinsecùs. Summa in carne sanitas, in ,, * animo tota tranquillitas. Sicut in paradiso nullus æstus aut frigus; ita in eius habitatore, nulla ex cupiditate vel timore accidebat bonæ voluntatis offensio. Nihil omninò triste, nihil erat inaniter lætum: Gaudium verò perpetuabatur ex Deo, in quem ,, flagrabat *charitas de corde puro, & conscientiâ bonâ & fide non fictâ*, atque inter se coniugum fida ex honesto amore societas: Concors mentis corporísque vigilia, & mandati sine labore custodia. ,, Non lassitudo fatigabat otiosum, non somnus premebat inuitum.]

* al. *anima*.

1. Tim. 1. v. 5.

AVGVST. de corrept. & grat. cap. 11. Gratia status innocentiæ.

Item idem doctor beatissimus, de eadem primi homini à Deo accepta gratia, & propriâ culpâ amissa in libro de correptione ,, & gratia ita astruit, dicens. Istam gratiam habuit homo primus, ,, in qua, si permanere vellet, nunquam malus esset: Et sine qua ,, etiam cum libero arbitrio bonus esse non posset, sed eam tamen ,, per liberum arbitrium deserere posset. Nec ipsum ergò Deus ,, esse voluit sine sua gratia, * quem reliquit in eius libero arbitrio, quoniam liberum arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem parum est, nisi adiuuetur ab omnipotenti bono: Quod adiutorium si homo ille per liberum non deseruisset arbitrium, semper esset bonus: sed deseruit, & desertus est.] Et post aliquanta, ,, idem doctor subiungit: Tunc ergò dederat homini Deus bonam ,, voluntatem; in illa quippè eum fecerat, qui fecerat rectũ, dederat ,, adiutorium, sine quo in ea non posset permanere si vellet: vt autem vellet, in eius libero reliquit arbitrio: sed quia noluit permanere, profectò eius est culpa, cuius meritum fuisset, si permanere voluisset.] De gratia quoque sanctis Angelis diuinitùs ,, collata, in qua alij manserunt, & ex qua alij corruerunt, ita adiungit: Angeli sancti, qui cadentibus aliis per liberum arbitrium, ,, per idem liberum arbitriũ steterunt ipsi, huius munsionis debitam ,, mercedem recipere meruerũt. Tantam scilicet beatitudinis plenitudinem, quâ eis certissimum sit semper se in illa esse mansuros. ,, Si autem hoc adiutorium vel Angelo vel homini cùm primùm ,, facti sunt defuisset, quoniam non talis natura facta erat, vt sine

* al. *quàm*

d. cap. 11.

d. cap. 11.

diuino,

diuino adiutorio posset manere si vellet, non vtique suâ culpâ ceciderunt. Adiutorium quippè defuisset, sine quo manere non possent.] Si enim nos de Scripturis sanctis nosse potuimus, sanctos Angelos iam nullos esse casuros, quantò magis hoc ipsi reuelatâ sibi sublimiùs veritate nouerunt. Nobis quippè beata sine fine vita promissa est, & æqualitas Angelorum; Ex qua promissione certi sumus, cùm ad illam vitam post iudicium venerimus, non indè nos esse lapsuros. Quòd si de seipsis Angeli nesciunt, non *æquales* sed beatiores *erimus*. Veritas autem nobis eorum promisit æqualitatem. Certum est igitur hoc eos nosse per speciem, quod nos per fidem, nullam scilicet ruinam cuiusquam sancti Angeli iam futuram.]

De 1. Capitulo.

Ibidem c. 10.

Math. 22.v.30.

Hâc Dei gratiâ sanctos Angelos indigere *Beatus* etiam *Ambrosius* in expositione Psalmi centesimi octaui decimi ita confirmat, dicens: Aliter eget misericordiâ Archangelus, aliter homo. Angeli enim natura non vtique ita corruptelæ obnoxia est, vt natura generis humani, Et ideò ille eget misericordiâ Dei, ne possit errare, & auersâ à se Dei gratiâ labatur in vitium: Homo autem, & si iam firmiore * propositione, tamen propter contractorum seriem peccatorum misericordiam quærit. Itaque & si vterque misericordiâ indiget, aliter tamen Angelo misericordia, aliter homini debetur.] Hunc primi hominis statum libero scilicet arbitrio præditum, sed diuinâ gratiâ, vt bonum, in quo conditus fuerat, seruare posset, adiutum beatissimi patres præfati sancti Doctoris sententiam secuti, venerandi concilij sui auctoritate ita commendarunt. Natura humana, etiamsi in illa integritate, in qua est condita permaneret, nullo modo seipsam creatore suo non adiuuante seruaret: Vnde cùm sine Dei gratia salutem non posset custodire, quam accepit, quomodo sine Dei gratiâ poterit reparare, quod perdidit?] His itaque de prima quæstione breuiter adnotatis, quisquis sincerè, & purè, & Catholicè, de illa primi hominis, siue Angelica conditione, vel beatitudine sentire cupit, attendat fideliter diuinam auctoritatem, attendat fidelissimos Ecclesiæ patres fidelissimè disputantes, attendat etiam concilijs agregatis idipsum firmissimè definientes: Et non iuxta impium Pelagianum errorem credat primum hominem solo suo arbitrio in bono, quod acceperat, permanere potuisse: sed etiam ipsum quandiù stetit diuinâ gratiâ adiutum fuisse: Nec omnipotentem Deum, vt idem homo in sanctitate, & iustitia permaneret tantummodò voluisse, sed vt permanere posset etiam adiutorium dedisse.

S. Ambr. serm. 8. in Psal. 118.

* al. *proposito est.*

Conc. Arausic. can. 19.

CAP. 4.

CAPVT IV.

POst hæc subiungitur in iam dicto primo capitulo: *Homo libero arbitrio malè vtens peccauit & cecidit, & factus est massa perditionis totius generis humani: Deus autem bonus & iustus elegit ex eadem massa perditionis secundùm præscientiam suam, quos per gratiam prædestinauit ad vitam, & vitam illis prædestinauit æternam.*] In quibus verbis quod dictum est de Deo bono & iusto, quia *elegit ex eadem massa perditionis secundùm præscientiam suam, quos per gratiam prædestinauit ad vitam,*] probamus quidem quòd electos suos omnipotens Deus per gratiam suam prædestinauit ad vitam, & vitam illis prædestinauit æternam, vt & ipsi vitæ æternæ, & vita æterna ipsis sit prædestinata? vtrumque enim est verum, & dilucidè ab Apostolo positum: Ait namque de prædestinatione electorum ad vitam: *Quos autem prædestinauit, hos & vocauit, & quos vocauit, hos & iustificauit, Quos autem iustificauit, illos & magnificauit:* Et quòd eisdem electis vitam æternam prædestinauerit: Ita alio loco dicit, *in spem vitæ æternæ, quam promisit, qui non mentitur. Deus ante tempora æterna.* Rom. 8. v. 30. Tit. 1. v. 2.

Sed hoc nos mouet, cur in hac definitione, quâ per gratiam Dei & electi ad vitam æternam, & vita æterna iisdem electis creditur præparata, ipsos tamen electos absque vlla commemoratione gratiæ secundùm præscientiam suam Deus elegisse dicatur: Quasi gratia sit, quòd electi perueniunt ad vitam, gratiæ quòd vita æterna illis est præparata. Vt autem eligerentur non fuisse gratiam, sed tantummodò præscientiam. Quod manifestè contrarium est Catholicæ fidei: Quia omnipotens Deus in electione eorum, quos prædestinauit, & vocauit ad vitam æternam, non eorum bona merita præsciuit, tanquam ideo eos elegisset, quia ex semetipsis bonos futuros præsciret: sed ipsa electio, vt ex massa perditionis vasa misericordiæ fierent absque vllo bono merito, sola gratia fuit, per quam discreti sunt à filijs perditionis, & adoptati in filios vitæ & resurrectionis. Hanc namque electionem, non meritorum, sed gratiæ (In qua non alicuius bona præscita sunt opera, sed solâ tantùm diuinâ misericordiâ præparata) commendat nobis diligenter Apostolus de duobus geminis Isaac, & Rebeccæ ita dicens: *Cùm enim necdùm nati essent, aut aliquid egissent bonum vel malum, vt secundùm electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante dictum est, maior seruiet minori, sicut scriptum est, Iacob dilexi, Esaü autem odio habui.* Manifestè enim hoc odium Dei in Esaü ex merito fuit originalis peccati: Illa verò dilectio Dei in Iacob, cùm eodem damnationis merito teneretur obligatus, ex

Prædestinatio electorum nō est ex præuisis meritis.

Rom. 9. v. 10. &c. Gen. 25. v. 23. Mal. 1. v. 2. & 3.

sola gratuita misericordia extitit: sicut idem Apostolus conti- Der. Capitulo.
Rom. 9. v. 14. & 15. nuò subiungit dicens: *Quid ergò dicemus? Nunquid iniquitas apud Deum? Absit: Moysi enim dicit, miserebor cui misertus ero, & misericordiam præstabo cuius miserebor.* Hanc veræ gra-
Exod. 33. v. 19. tiæ, & nullius meriti electionem etiam ad Timothæum scribens, ita inculcat: *Sed conlabora Euangelio secundùm virtutem Dei,*
2. Tim. 1. v. 8. & 9. *qui nos liberauit, & vocauit vocatione sanctâ: Non secundùm opera nostra, sed secundùm propositum suum & gratiam, quæ data est nobis in Christo Iesu ante tempora secularia.* Non itaque secundùm præscientiam meritorum elegit Deus ex massa perditionis, quos faceret filios adoptionis: sed gratìs elegit, quos ab illa iusta damnatione æqualiter omnibus debita misericorditer liberauit.

CAPVT V.

Cap. 5.

SEquitur in eodem capitulo.

" *Cæteros autem, quos iustitiâ, & indicio in massa perditionis reliquit, perituros præsciuit, sed non, vt perirent, prædestinauit: pœnam autem illis, quia iustus est, prædestinauit æternam: Ac per hoc vnam Dei prædestinationem tantummodò dicimus, quæ ad donum pertinet gratiæ, aut ad retributionem iustitiæ.*] In quibus verbis mirum est, quomodo asseritur omnipotens Deus cæteros, id est omnes reprobos iusto iudicio suo in massa perditionis reliquisse, nec támen prædestinasse, sed tantùm præscisse perituros. Si enim iustum iudicium Dei iam in illis præcessit, & eodem iusto iudicio in massa perditionis sunt deputati, quomodo non tali iudicio iam perditioni sunt destinati, & prædestinati? Ita dum in hac definitione diuini iudicij veritas negatur, ipso etiam negantium testimonio confirmatur. Quomodo enim præsciuit tantummodò, & non prædestinauit, quod ipsorum confessione iusto iudicio iam decreuit? Cur veram & perfectam prædestinationem iusti iudicij Dei, quo æterno consilio suo, vel iustos ad vitam, vel iniquos præordinauit ad pœnam, in parte audet homo accipere, & in parte negare? Quasi omnipotens Deus quid iusto iudicio suo de electis esset facturus, & præscierit, & prædestinauerit: Quid autem eodem iusto iudicio de reprobis esset gesturus, præscierit tantùm, nec prædestinauerit: Cùm in vtraque parte vnum sit iudicium, vna iustitia, quâ vel iustis præmia, vel iniquis supplicia retribuuntur.

Reprobi prædestinati ad interitum post præuisum peccatum.

Nam si hæc prædestinatio diuini iudicij esset meritò alicui violenta, vel iniusta, vel præiudiciaria, meritò iniustùm Deum argueret: Immò de illo, *apud quem non est iniquitas*, nullatenùs credi deberet. Cùm autem manifestissimè *non sit violenta*, quia nullum compellit, vt malus sit, & aliud esse non possit, non sit iniusta,

. e 1. Capitulo.

quæ illos tantummodo, qui suo vitio in malis perseuerauerint punit. *Non sit præiudiciaria*, quę non præiudicat aliquem, vt quasi eius sententiâ, & non suo merito pereat: Quid in ea reprehenditur, vel quasi blasphemum putatur, in qua sola æquitas, sola iustitia inuenitur? Hoc namque erga homines diuina prædestinatio, quod & diuina præscientia agit: Præsciuit enim Deus malos futuros, sed ipsâ suâ præscientiâ non eos compulit fieri malos. Prædestinauit iusto iudicio suo eos, qui in malis perseuerauerint puniendos: Nec tamen eâdem prædestinatione suâ, vt mali essent, vel in malis perseuerarent, coëgit. Et hæc est apud illum æquitas, vt qui volentes perstiterunt in malis, nolentes puniantur in suppliciis. Seipsum ergò homo mutet, seipsum, dum tempus est, corrigat, & emendet, quia omnipotentem atque æternam præscientiam, & prædestinationem mutare, vel destruere non valet. Si quis enim neget esse apud Deum præscientiam, & prædestinationem manifestè infidelis est: si quis dicit, quòd præscientia, & prædestinatio eius aliquem compellat, vt malus sit, & aliud esse non possit, horribiliter blasphemat. Qui autem fideliter confitetur & præscientiam, & prędestinationem æternam esse apud Deum, nec tamen aliquem per hæc ad malum cogi, sed tantummodò qualis quisque futurus sit præsciri, & prout gesserit iudicari, iste prorsùs Catholicè sentit.

Diuina pręscientia & prędestinatio neminē compellūt ad peccatū.

Notent Caluinistę.

» Certè in professione fidei Catholicæ, quam nisi quisque integram inuiolatámque seruauerit, absque dubio in æternum peribit: Et quam nisi quisque fideliter, firmitérque crediderit, saluus esse non poterit, omnes vno ore confitemur, quòd in aduentu vnigeniti filij Dei de cœlo omnes homines resurgere habent cum corporibus suis, & reddituri sunt de factis propriis rationem: *Et qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam: Qui verò mala in ignem æternum.*] Manifestè ergò, quod de vtraque parte tam electorum, quàm reproborum hîc confitemur, vtrumque est verum, vtrumque iustum: vtrumque in æterno, & iusto Dei iudicio prædestinatum. Nam si non est prædestinatum, quomodo hoc tam firmiter credimus, tam indubitanter confitemur futurum? Se igitur (vt iam dictum est) vnusquisque dum facultas datur, Deo auxiliante mutet in melius: Hoc enim proculdubiò vult, qui quotidiè clamat & ammonet, dicens: *Declina à malo, & fac bonum.* Et iterùm: *Conuertimini ad me, & conuertar ad vos, dicit Dominus exercituum.* Nam in illo, *apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio*, & qui per Prophetam dicit: *Ego enim Dominus & non mutor*, quod suum est plenè, & perfectè confiteri debemus, quia eius plenitudini, & perfectioni nihil possumus addere, vel auferre. Et ideò plenam & perfectam prædestinationem

Symbol. sācti Athanasij.

Psa. 36. v. 27. Zach. 1. v. 3. Iac. 1. v. 17. Malac. 3. v. 6.

iusti iudicij Dei tam in parte electorum, quam in parte reprobo- De 1. Capitulo.
rum, sicut omninò vera est, veraciter confiteamur: Nemini mi-
sericordiam Dei negantes, nemini conuersionis gratiam derogantes, nemini aditum indulgentiæ claudentes: sed omnibus in iniquitate permanere volentibus vtilem, & salubrem terrorem incutientes.

Hanc enim vtriusque partis certissimam, & immobilem præ-
Heb. 6. destinationem Dei declarat nobis Apostolus, dicens: *Abrahæ*
v. 13. *namque promittens Deus, quoniam neminem habuit per quem iura-*
v. 14. *ret maiorem, iurauit per semetipsum dicens: Nisi benedicens bene-*
Ibid. *dicam tibi, & multiplicans multiplicabo te*, vbi & post paululum
v. 16. subiungit: *Homines per maiorem se iurant, & omnis controuersiæ*
v. 17. *eorum finis ad confirmationem est iuramentum. In quo abundantiùs*
volens Deus ostendere pollicitationis hæredibus immobilitatem
v. 18. *consilij sui interposuit iusiurandum: vt per duas res quibus impos-*
sibile est mentiri Deum, fortissimum solatium habeamus, qui confu-
gimus ad tenendam propositam nobis spem. Ecce in parte electorũ, qui promissi sunt, vt essent Abrahæ filij, & hæredes noui & æterni testamenti, omnipotens *Deus, quia neminem habet maiorem, iurat per semetipsum*. Et quid intelligendum sit per hoc iusiurandum, docet nos Apostolus, videlicet, quòd hoc modo *voluerit Deus hæredibus pollicitationis suæ abundantiùs ostendere immobilitatem consilij sui: vt per duas res*, id est, pollicitationis & iurationis suæ, *quibus impossibile est mentiri Deum*, siue promittentem, siue promissa sua iurantem, *fortissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam nobis spem*.

CAPVT VI. Cap. 6.

Ergò hæc diuina iuratio non est aliud, nisi immobilis consilij Dei æterna, & incommutabilis prædestinatio: De quo im-
Psal. 32 mobili consilio Dei dicit Psalmista: *Consilium autem Domini in*
v. 11. *æternum manet:* Cogitationes cordis eius in generatione & gene-
Isa. 46. ratione. Et ipse Dominus per Isaïam testatur: *Consilium meum*
v. 10. *stabit, & omnis voluntas mea fiet:* Si ergò hic per Dei iurationem
Heb. 6. ad Abraham factam docente Apostolo *immobilitatem consilij*, id
v. 17. *est*, prędestinationis eius intelligimus: Ita & ibi intelligere debe-
mus, vbi de æterno Christi Sacerdotio Deus iurasse introducitur:
Ps. 109. dicente Psalmista, *Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum tu es Sa-*
v. 4. *cerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech:* Et vbi iterùm
Psa. 131. in Psalmo de promissione Dei ad beatum Dauid facta dicitur:
v. 11. *Iurauit Dominus Dauid veritatem, & non frustrabit eum, de fructu*
ventris tui ponam super sedem tuam. Si ergò in his omnibus im-

De 1. Capitulo. mobilitas consilij, & prædestinationis Dei per ipsius iurationem intelligitur in saluatione electorum, ita è contrario intelligendum est in damnatione reproborum: vbi de eis ipse omnipotens Deus dicit; *Ipsi verò non cognouerunt vias, quibus iuraui in ira mea, si* Psa. 94 *intrabunt in requiem meam.* Nempè & hîc iurisiurandi immobili- v. 11. tas interponitur, vt nullus eorum de quibus tam terribiliter iuratum est, in requiem Dei intraturus credatur. Nec tamen iniustè: quia in impietate *secundùm duritiam suam & cor impœnitens* perdurare voluerunt, præmittente ipso Domino: *Ipsi verò non cogno-* d. v. 11. *uerunt vias meas,* & deinde subiungente: *Quibus iuraui in ira mea si intrabunt in requiem meam.*

Huic iurationi simile est illud, quod de contemptoribus con- Luc. 14 uiuij sui ipsa veritas in Euangelio comminatur, dicens: *Dico au-* v. 24. *tem vobis, quòd nemo virorum illorum, qui vocati sunt gustabit cœnam meam.* Veritatis enim dixisse proculdubiò iurasse est. Talis est & illa Dei iuratio apud Isaïam Prophetam, vbi post onus Babylonis, & Regni Assyriorum, qui erant sæuissimi hostes populi Dei, per quos sicut beatus Ioânes Apostolus in Apocalypsi ostendit, significatur tota ciuitas diaboli, id est, omnis multitudo reproborum, interponit Deus iusiurandum de certissima talium Isa. 14. perditione, dicente Propheta; *Iurauit Dominus exercituum di-* v. 24. *cens, si non, vt putaui ita erit: Et quomodo mente tractaui, sic eue-* v. 25. *niet, vt conteram Assyrium in terra mea, & in montibus meis con-* v. 27. *culcem eum: hoc consilium, quod cogitaui super omnem terram, &* v. 28. *hæc est manus extenta super vniuersas gentes: Dominus enim Deus exercituum decreuit, & quis poterit infirmare? Et manus est extenta, & quis auertet eã.* In quibus verbis mirabiliter, & granditer ostenditur, & immobilitas prędestinationis Dei, & ipsius prædestinationis effectus. Cùm tanta & tam grauia mala pereūtibus cõminatus d. v. 24. sub iureiurãdo dicit, *si non vt putaui ita erit, & quomodo mente tractaui sic eueniet,* id est, sicut cogitaui, & mēte tractaui in æterni cõsilij prędestinatione, *ita erit, & sic eueniet* in ipsarum rerũ adimpletione. Quod etiam sequentia Prophetæ verba magnificè, & claris- d. v. 27. simè ostendunt dicentis ex persona Dei: *Hoc consiliũ quod cogitaui super omnem terram, & hæc est manus extenta super vniuersas gen-* d. v. 28. *tes.* Et mox ex sua persona addentis: *Dominus enim Deus exercituum decreuit, quis poterit infirmare? & manus eius extenta, & quis auertet eam?* Profectò enim in his verbis *per consilium,* quod cogitauit Deus super omnem terram, æterna eius prædestinatio; & *per manum* extentam eiusdem consilij intelligēda est adimpletio.

Et vt cognoscamus nullum consilio & effectui prædestinationis eius posse resistere, dicitur: *Dominus enim Deus exercituum de-* d. v. 28. *creuit;* Vtique in æterno consilio prædestinando, *& quis poterit*

infirmare, vt intelligatur nullus: *Et manus eius extenta*, vtique ad ea, quæ prædestinauit efficienda: *Et quis auertet eam?* Intelligitur similiter nullus. Cùm enim dicitur, *Dominus enim Deus exercituum decreuit*, quid est aliud *decreuit*, nisi prædestinauit, præfiniuit, statuit, præfixit, preordinauit? Ex quo manifestè intelligimus quid sit prædestinatum, videlicet & prefinitum, statutum, prefixum, præordinatum. Hic namque sermo, id est, decreuit, etiam in Actibus Apostolorũ in simili re atque eodem sensu ponitur: vbi multitudo fidelium vnanimiter leuantes vocem in oratione dixerunt ad Deum. *Conuenerunt enim in hac ciuitate aduersùm sanctum puerum tuum Iesum, quem vnxisti Herodes, & Pontius Pilatus cùm gentibus, & populis Iudæorum facere, quæ manus tua, & consilium decreuerunt fieri:* Vbi enim Latinus interpres ad sensum transferens numero plurali posuit *decreuerunt*: in Græco singulari numero legitur: *Quæ manus tua & consilium prædestinauit fieri.* Sicut etiam hoc ipsum testimonium in libro de prædestinatione Sanctorum B. AVGVSTINVS posuisse inuenitur. Idipsum enim verbum hoc loco Græcè legitur quod & in Epistol. ad Romanos, vbi scriptum est: *Quos autem prædestinauit, hos & vocauit*: vbi enim nos Latinè, dicimus *prædestinauit*, ibi & in illa Epistola, & in hac sententia de Actibus Apostolorum Grecè positum est προώρισεν, quod (vt iam dictum est) alij propriè transtulerunt *prædestinauit*, alij *definiuit*, vel *præfiniuit*, alij *decreuit*, vel plurali numero *decreuerunt*; vbi & illud est valdè mirùm: quia sicut in Propheta legitur, & *consilium Dei, & manus extenta*: Ita & hîc ponitur *facere quæ manus tua, & consilium decreuit*, siue *decreuerunt fieri:* Quod idcircò tam diligenter dicendum putauimus, vt *prædestinauit*, & *decreuit*, & *definiuit*, vel *præfiniuit*, idipsum significare intelligatur: *Conuenerunt* ergò *aduersùs sanctum puerum Iesum, quem vnxit Deus, Herodes & Pontius Pilatus facere, quæ manus & consilium Dei prædestinauit, decreuit, & præfiniuit fieri:* Sed quæcunque omnipotens Deus pater vnigeniti filij sui passione prædestinauit fieri, illi fecerunt malitiâ & impietate. Ille prædestinauit misericordia & benignitate, illi vt nomen Christi delerent, ille vt eius Sanguine peccata mundi ablueret. Prædestinata sunt illa omnia, vt in eius passione fierent, prædestinatum est, & per quos fierent: quia videlicet & iusto iudicio Dei merito præcedentium peccatorum digni iudicati sunt, qui ita excæcarentur, vt per eos talia complerentur. Sicut & *Iudas* ideò prædestinatus est, vt eundem Dominum Christum traderet, quia dignum se prebuit, qui tale facinus expleret.

Margin notes: De 1. Capitulo. — Quid prædestinatio importat. — d. v. 28. — Act. 4. v. 27. v. 28. — AVGVST. de præd. Sáct. cap. 16. — Rom. 8 v. 30. — Isa. 14. v. 27. — Act. 4. v. 28. — Act. 4. v. 27. v. 28.

eum qui se habet, & in gaudium inimici dat illum, & deducet illum in sortem impiorum, manifestè scilicet reproborum, De 1. Capitulo.

Sed & in aliis Scripturæ sanctæ locis *sors* pro iusti retributione iudicij, in parte reproborum posita inuenitur, sicut in Isaia ad
Isa. 57. v. 6. plebem reprobam Deus dicit; *Hæc est pars tua, sorsque mensuræ tuæ*. Et de inimicis populi Dei idem Propheta ait, *hæc est pars*
Isa. 17. v. 14. *eorum, qui vastauerunt nos, & sors diripientium nos*. Venit ergò *vtraque sors*, id est, & populi Dei, & eorum qui alieni iudicantur à populo Dei *in statutum*: videlicet, vt quemadmodum statutum est in occulto iudicio Dei de vtrisque sortibus, id est Ciuitatis Dei & ciuitatis Diaboli, ipsis rebus expleretur ex illo iam tempore, quo ab exordio mundi vsque ad finem sæculi, hæ duæ ciuitates mixtæ corpore, mente diuisæ temporaliter currunt, donec ad debitos fines perueniant, vel vitæ æternæ, vel mortis perpetuæ: hoc autem totum *venit in statutum* coram Deo, qui solus nouit quàm iustè ista disposuerit, quàm veraciter atque efficaciter vsque ad finem sæculi compleantur.

Hanc distinctionem diuini iudicij, & prædestinationis *duorum* videlicet *funiculorum & duarum sortium*, quarum vna est populi electi, & altera omnium impiorum ita æternaliter esse dispositam prædictus liber Ecclesiasticus mirabiliter ostendit dicens: *In iudicio Dei opera ipsius ab initio, & ab institutione ipso-*
Eccl. 16 v. 26. *rum distinxit partes illorum:* Et alibi dicit, *Dominus homines om-*
Eccl. 33 *nes de solo, & ex terra, vnde creatus est Adam, in multitudine di-*
v. 10. *sciplinæ Domini separauit eos, & immutauit vias eorum: Ex ipsis*
v. 11. *benedixit & exaltauit, & ex ipsis sanctificauit, & ad se applica-*
v. 12. *uit: Et ex ipsis maledixit, & humiliauit, & conuertit illos à sepa-*
ratione ipsorum. Quasi lutum figuli in manu ipsius plasmare illud
v. 13. *& disponere. Omnes via eius secundùm dispositionem eius.* Huic
v. 14. sententiæ simile est illud quod beata Iudith in oratione sua ad
Iud. 9. Deum dicit: *Tu enim fecisti priora, & illa post illa cogitasti, & hoc*
v. 4. *factum est quod ipse voluisti, & tua iudicia in tua prouidentia po-*
v. 5. *suisti*.

Quàm verò æterna sint eius præscientia & prouidentia, & prædestinationis iudicia, idem liber alibi ostendit, dicens: *Domino* De æterna præsciētia, prouidentia, & prædestinatione Dei.
Eccl. 23 *enim Deo antequam crearentur, omnia fuerunt agnita: sic & post*
v. 29. *perfectum respicit omnia. Opera omnis carnis coram illo, & non est*
Eccl. 39 *quicquam absconditum ab oculis eius: A sæculo & vsque in sæculum*
v. 24. *respicit, & nihil est mirabile in conspectu eius. Non est dicere quid*
v. 25. *est hoc, aut quid est illud. Omnia enim in tempore suo quærentur.*
v. 26.
Eccl. 42 *Non præterit illum omnis cogitatus, & non abscondit se ab eo vllus*
v. 20. *sermo. Magnalia sapientiæ suæ decorauit, quæ est ante sæculum, &*
v. 21. *vsque in sæculum, neque abiectum est, neque minuitur, & non eget*
v. 22.

De I. Capitulo. *alicuius consilio. Via illorum coram ipso sunt semper; non sunt* v. 13.
absconsa ab oculis ipsius; & omnia opera illorum velut Sol in conspectu Dei: Et oculi eius sine intermissione inspicientes in viis v. 16.
ipsorum. Certè ipsa æterna, & incommutabilis veritas Dominus noster IESVS-CHRISTVS de Lege & Prophetis firmissimè inculcat, dicens: *Dico enim vobis, quia donec transeat Cœlum & terra Iota vnum, aut vnus apex non præteribit ex Lege, donec omnia fiant.* Et iterùm: *Faciliùs est cœlum & terram transire, quàm de lege vnum apicem cadere.* Et de verbis noui Testamenti, in quibus vtique non sola illa, quæ ore proprio locutus est, sed etiam omnia, quæ & per sanctos Apostolos, & Euangelistas dixit intelligere debemus, ita affirmat, dicens: *Amen dico vobis, non præteribit generatio hæc donec omnia fiant: Cœlum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt.* Quicunque ergò verba vtriusque Testamenti, siue de parte electorum, seù de parte reproborum dicta sint, fideliter legit vel audit, ita ea debet accipere & tenere, tanquam verè æternaliter apud Deum præscita, & præordinata, ac præfinita, vt omninò aliter esse non possit. Math. 5 v. 18. Luc. 16 v. 17. Marc. 13. v. 30 v. 31.

Quid verò illustrius, & magnificentius de vtriusque partis, & reproborum scilicet, & electorum, & infidelium & fidelium; quorum alij, ne mysterium dominici aduentus, & priusquam manifestaretur in carne, & posteà vsque ad finem sæculi agnoscere possent, merito superbiæ excæcari & repelli, alij per gratiam & pietatem fidei inluminari meruerunt, vel iustâ reiectione, vel gratuitâ electione, dici aut commendari potuit, quàm quod ipse Dominus *magni consilij Angelus,* id est, paternæ ac suæ æternæ voluntatis fidelis testis, ac nuntius in Euangelio Deum Patrem glorificans, eique super iustis iudiciis suis gratias agens, declarat atque annunciat, dicens: *Confiteor tibi Pater Domine cœli & terræ,* Mat. 11
quia abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea v. 25.
paruulis: Et mox vtrumque & excæcationem videlicet superborum, & inluminationem humilium ad æternum, & incommutabile patris consilium, atque iudicium cum summa laude & exultatione referens subiungit, dicens: *Ita Pater: quoniam sic fuit pla-* v. 26.
citum ante te: Et ne se ab huius æterni consilii, atque iudicii consortio separasse putaretur, post quam solitâ pietate ad Patrem, tanquam ad verum suæ generationis auctorem omnia retulit, subiunxit etiam de se, & ait. *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo,* v. 27.
id est, & illa, de quibus dictum est, *abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus,* & illa de quibus adiunctum, *& reuelasti ea paruulis:* Vt etiam meo scilicet, quod vtique & Patris est, consilio atque iudicio, vel discernantur, vel damnentur, vel liberentur.

Ioan.5. v.22. v.23. *Neque enim pater iudicat quemquam, sed iudicium*, inquit, *omne dedit filio, vt omnes honorificent filium, sicut honorificant Patrem*. Hoc est admirabile, & ineffabile mysterium æterni Iudicij, tam in parte electorum, quàm etiam reproborum. De 1. Capitulo.

Quod etiam beatissimus Isaac Patriarcha repentè sibi pleniùs ac profundiùs in duobus suis geminis reuelatum, velut cum Apostolo mente excedens, *& incomprehensibilia Dei iudicia atque inuestigabiles vias* contemplatus *expauit*; (vt scriptum est) *stupore vehementi, & vltra quam credi potest, admiratus est*. Neque enim hoc tantoperè stupuisse ac miratus esse credendus est: si cæcus & pius pater, aut veri similitudine, aut propriâ affectione in discernendis filiis vel falli potuit, vel errare, sed subito reuelationis ictu cor eius iuluminatum, ad memoriam reduxit, quid adhuc eisdem *geminis* in vtero matris positis, *cùm* (iuxta Apostolum) *nihil egissent bonum aut malum*, & tamen ambo vnà & pari originalis reatus damnatione tenerentur adstricti, solà diuini iudicij discretione dictum fuerit, *quia maior seruiet minori*, quod posteà manifestiùs per Prophetam Deus inculcat, dicens: *Iacob dilexi, Esaü autem odio habui*. Hæc itaque subitâ spiritus inlustratione sanctus Patriarcha recolens, & intelligens, vidit in duobus vno concubitu satis, pari primæ præuaricationis conditione damnatis, necdum natis, necdum proprio actu quicquam boni, vel mali promeritis, mirabile & terribile iudicium Dei, videlicet, vt vnum gratìs diligeret & eligeret, alterum iustè odisset, ac reprobaret: *Et velut figulus potestatem habens ex eadem massa faceret aliud quidem vas in honorem, & aliud incontumeliam*. Vidit certè in illis duobus incommutabile consilium Dei, cùm nec volente & satagente ac desiderante patre potuisset vllatenùs quod prædictum & prædestinatum fuerat mutari: sed diuinitùs dispo-sito ac præfinito rei ordine, etiam per nescientem ille præferretur, ille benediceretur, qui adhuc in vtero constitutus, arcano Dei iudicio, & dilectus fuerat, & prælatus.

Gen. 27.v.33.

Discretio electorum & reproborum in Iacob & Esaü figurata.

Rom. 9.v.11.

Gen. 25.v.23.

Mal.1. v.2.

Rom. 9.v.21.

Vidit hoc in illis duobus tam grande & profundum mysterium consilij Dei: & quod in illis vidit ipso reuelationis instinctu, etiam in totius humani generis discretione ab initio vsque ad finem sæculi fieri cognouit, siue in duobus populis circuncisionis, & præputij, siue in omni generaliter plenitudine electorum, seu reproborum, videlicet quòd omnes *ex vna massa* iustè damnata descendant. Quòd omnipotens *figulus* æterno & incommutabili consilio iudicij sui *ex eadem massa* alios faciat per iustitiam *vasa iræ*, alios per gratiam *vasa misericordiæ*: & ita Dei consilium atque iudicium ratum sit, atque immobile; vt tamen nemo nisi iustè

Det. Capitulo. damnetur, nemo nisi misericorditer liberetur. Vidit hoc impenetrabile profundum iudiciorum Dei sanctissimus Patriarcha *in duobus geminis* designari, in vniuersitate humani generis expleri, Habac. & tanquam cum Propheta exclamans: *Domine audiui auditum* 3. v. 2. *tuum & timui, consideraui opera tua, & expaui: Stupuit stupore ve-* Gen. *hementi, & vltra quam credi potest, admiratione perculsus est.* Sicut & Psalmista super eadem profunditate admiratus, atque ob- 27. v. 33. stupefactus clamat: *Quàm magnificata sunt opera tua Domine, ni-* Psal. 91. *mis profunda facta sunt cogitationes tuæ.* Nec frustrà Apostolus ad v. 6.

Electio gratuita. Reprobatio iusta. Romanos scribens, & de altitudine præscientiæ & prædestinationis diuinæ attentissimè disputans, vt quicunque saluantur non suis meritis aut viribus, sed omninò solâ Dei gratiâ saluari intelligantur, iuxta sempiternum propositum voluntatis suæ, quos voluit, præscientis, prædestinantis, vocantis, iustificantis, & glorificantis; non frustrà, inquam, de talibus disputans & vehementer inculcans, cùm pleraque posteà & alia posuisset, istud velut præcipuum & maximum elegit testimonium vel exemplum de præfatis videlicet geminis, quod primo loco poneret ad tam profundum mysterium probandum & cōmendandum. Totum namque in eo breuiter comprehenditur cùm ait; *Vt secundùm electionem propositum Dei maneret; non ex operibus, sed ex vocante dictum est, quia maior seruiet minori.* Ibi enim est electio Dei gratuita, id est absque operibus in Iacob, ibi propositum æternæ voluntatis eius, quod vtique sine præscientia & prædestinatione esse non potest: ibi vocatio quia *non ex operibus, sed ex vocante dictum est, maior seruiet minori.* Et sicut electio gratuita est in Iacob, de quo dictum est *Iacob dilexi:* Ita iusta damnatio in Esaü, de quo adiungitur: *Esaü autem odio habui.*

Rom. 8. v. 28. &c.

Rom. 9. v. 11. &c.

Gen. 25. v. 23.

Mal. 1. v. 2. & 3.

Hoc diuinorum iudiciorum in vtramque partem profundū mysterium ex auctoritatibus Propheticis, & Apostolicis firmissimè tenet Ecclesia; quia nimirum præcipuè pertinet ad commendandam, & declarandam gratiam Christi, *vt qui gloriatur, in Domino glorietur.* Absconditum quidem à sæculis in Deo, sed inter scripturas Prophetarum Ecclesiæ eius inter cætera, quæ ad mysterium saluatoris pertinent, prædicatione patefactum Apostolicâ, dicente eodem Apostolo in fine præfatæ Epistolæ ad Romanos: *Ei autem qui potens est vos confirmare secundùm Euangelium meum, & prædicationem Iesu Christi, secundùm reuelationem mysterij æternis temporibus taciti, quod nunc patefactum est per scripturas Prophetarum, &c.* Et alio loco; *Prout potestis legentes intelligere prudentiam meam in mysterio Christi, quod alijs generationibus non est agnitum filijs hominum, sicut nunc manifestatum est*

1. Cor. 1. v. 31.

Rom. 16. v. 25. v. 26.

Eph. 3. v. 4. v. 5.

ſanctis Apoſtolis eius, & Prophetis in ſpiritu, &c. Et iterum: De I. Capitulo.
Mihi omnium Sanctorum minimo data eſt gratia hæc, in gentibus Euangelizare inueſtigabiles diuitias Chriſti, & inluminare omnes, quæ ſit diſpenſatio Sacramenti abſconditi à ſæculis in Deo qui omnia creauit. Licet enim totum quod de Domini noſtri diuinitate, atque incarnatione per Apoſtolos annunciatur, generaliter *magnæ pietatis myſterium* ſit *temporibus æternis tacitum, nec aliis generationibus filiis hominum agnitum, & à ſæculis in Deo, qui omnia creauit, abſconditum; nunc autem per ſcripturas Prophetarum & prædicationem Apoſtolorum manifeſtatum*: Tamen etiam ſpecialiter iſtud de inſcrutabilibus diuinis iudiciis, & diſpoſitionibus, ſiue in excæcatione infidelium, ſiue in inluminatione fidelium apertè, & præcipuè myſterium appellatur: dicente Apoſtolo. *Nolo enim vos ignorare fratres myſterium hoc, vt non ſitis vo-*
Rom. 11. v. 25. v. 26. *biſmetipſis ſapientes: Quia cæcitas ex parte contigit in Iſraël, donec plenitudo gentium intraret, & ſic omnis Iſraël ſaluus fieret.*

Cap. 8. De prædeſtinat. reproborum ad interitum.

CAPVT VIII.

HAnc ſcripturæ Dei veritatem, atque auctoritatem ſecutus beatiſſimus Pater, & egregius Doctor *Auguſtinus*, & de prædeſtinatione Sanctorum librum luculentiſſimum ſcripſit, & de prædeſtinatione etiam reproborum iuſto iudicio Dei ad interitum, & ibi, & in aliis opuſculis ſuis ſæpiùs memorauit. Sicut in libro de perfectione iuſtitiæ hominis manifeſtiſſimè oſtendit, dicens: Quomodo ergò dictum eſt, *non eſt qui faciat bonum, non eſt vſque ad vnum*, niſi quia populum quemdam Pſalmus ille culpat, in quo nec vnus erat, qui faceret bonum, dum volunt remanere filij hominum, & non eſſe filij Dei, cuius gratiâ homo fit bonus, vt faciat bonum:] & poſt paululum: Hoc ergo, inquit, bonum, quod eſt requirere Deum, *non erat qui faceret, non erat vſque ad vnum.* Sed in eo genere hominum, quod prædeſtinatum eſt ad interitum. Superbos enim reſpexit Dei præſcientia, protulitque ſententiam.] Item, de ciuitate Dei, libro decimo quinto. Ira, inquit, Dei non perturbatio animi eius eſt, ſed iudicium, quo inrogatur pœna peccato: Cogitatio verò eius, & recogitatio mutandarum rerum eſt immutabilis ratio. Neque enim ſicut hominem, ita Deum cuiuſquam facti ſui pœnitet: Cuius eſt de omnibus omninò rebus tàm fixa ſententia, quàm certa præſcientia.] In tractatibus quoque quos in expoſitionem Ioannis Euangeliſtæ ad populum loquitur, de hac re ita dicit. Quod verò ſequitur, *propterea vos non auditis quia ex Deo non eſtis*: Eis dictum

[Margin: Avgvstin. De perfect. iuſtit. c. 13. — Pſa. 13. v. 1. — Ibidem. — De ciuit. Dei lib. 15. cap. 25. — Avgvst. in Ioannem tract. 42. — Ioan. 8. v. 47.]

De 1. Capitulo. » est, qui non solùm peccato vitiosi erant: Nam hoc malum com-
» mune erat omnibus, sed etiam præcogniti, qui non fuerant cre-
» dituri. Quapropter præsciebat illos, quibus talia dicebat, in eo
» permansuros, quod ex diabolo erant, id est, in suis peccatis at-
» que impietate morituros, nec venturos ad regenerationem, in
» qua essent filij Dei, secundùm hanc prædestinationem locutus est
Ibid. tract. 45. » Dominus, &c.] Item ibi: Isti autem indignantes, mortui, & mor-
» ti sempiternę prędestinati respondebant conuitiosè & dicebant:
Ibid. tract. 48. » *Modò cognouimus, quia dæmonium habes.*] Item alio loco expo-
» nens verba Domini quibus ait de ouibus suis, *& non rapiet quis-*
» *quam eas de manu mea.* Quid potest, inquit, *lupus*, quid potest
Ibid. tract. 107. » fur & latro? Non perdunt nisi ad interitum prædestinatos.] Item
» alio loco: Qui enim, inquit, certis & immutabilibus causis om-
» nia futura prædestinauit, quicquid facturus est fecit. Nam & per LXX.
» Prophetam de illo dictum est, *qui fecit quæ futura sunt.* Et alibi: Isa. 45. v. 11.
filius, (inquit) *perditionis* dictus est traditor Christi perditioni Ioan.
prędestinatus, secundùm scripturam, quâ de illo in Psalmo cen- 17. v. 12.
» tesimo octauo maximè Prophetatur. Ps. 108. v. 8.

Præscientia Dei nullum ad peccandum compellit. Ibid. tract. 53. » De diuina quoque præscientia, quâ omnia futura vel bona vel
» mala inmutabiliter nouit: Nec tamen eâ aliquem ad peccan-
» dum compellit, in eisdem tractatibus ita loquitur: Non enim
» propterea Deus quenquam ad peccandum cogit, quia futura ho-
» minum peccata iam nouit. Fecerunt ergo peccatum Iudęi, quod
» eos facere non compulit, cui peccatum non placet, sed facturos
» esse prædixit, quem nihil latet. Et ideo si non malum, sed bo-
» num facere voluissent, non prohiberentur, & hoc facturi pręui-
» derentur ab eo, qui nouit quid sit quisque facturus, & quid eis
» sit pro eius opere redditurus.] Hanc diuinæ prędestinationis veri-
tatem per scripturas multipliciter declaratam, & à sanctissimo
doctore fideliter commendatam etiam antiquissimus & beatissi-
S. Cypr. » mus doctor, & magister *Cyprianus* clarissimè docet, dicens: Qui
» omne iudicium à patre solus accepit, & qui venturus est iudicatu-
» rus, iam iudicij & cognitionis futuræ sententiam protulit, præ-
» nuncians, & contestans *confessurum se coram patre suo confitentes,* Math.
Idem. » *& negaturum negantes.*] Item cum de his, qui in persecutione 10. v. 32.
» comprehensi pro Christo vsque ad mortem dimicant, & de his,
» qui infirmitatis suę conscij cautè secedunt, disputaret, sic ait: Il-
» lic fortitudo promptior, hic sollicitudo securior. Ille appropin-
» quante horâ suâ iam maturus inuentus est, hic fortasse dilatus
» est, qui patrimonio derelicto idcirco secessit, quia non erat ne-
Idem. » gaturus: Confiteretur vtique & ipse si fuisset detentus.] Item
» alibi cùm tempore mortalitatis consolaretur eum, qui se dole-

De 1. Capitulo.

bat morte præueniri, ne se offerre posset ad passionem martyrii, ita dicit. Primo in loco non est in tua potestate, sed in Dei dignatione martyrium: Nec potes te dicere perdidisse, quod nescis an merearis accipere, &c.] Item alio loco: Neque enim (inquit) potest perire, nisi quem constat esse periturum: Cùm Dominus in Euangelio suo dicat: *Omnis plantatio, quam non plantauit pater meus cœlestis, eradicabitur.*] Item alibi dicit: Dominus in persecutione secedere & fugere mandauit, atque vt id fieret & docuit & fecit. Nam cùm corona de Dei dignatione descendat, nec possit accipi, nisi fuerit hora sumendi, quisquis in Christo manens interim cedit, non fidem negat, sed tempus expectat. Qui autem cùm non secederet, cecidit, negaturus remansit.]

Mat. 15. v. 13.

S. HILARIVS.

Hanc præscientiæ & prædestinationis diuinæ immobilem firmitatem beatus quoque *Hilarius*, ita docet dicens: Deo namque complectenti in se omnia, futura pro factis sunt. Cuius tam fidelis præscientia est, vt quæ nondum gesta sunt, tamen iam ab eo & pro præteritis habeantur, & gestis.] Et iterum: Dignum est enim, inquit, vt miserabilem populi casum, & impietati eius debitam pœnam, & post longæ seruitutis sufficientem peccatis grauibus satisfactionem, & misericordem in eos Dei (indulto reditu) voluntatem, secundùm prouidentem scientiam Prophetiæ spiritus loquatur.] Item cùm illud de Psalmo exponeret, *Et surrexi & adhuc tecum sum: Surrexi*, inquit, ad resurrectionis gloriam spectat: sed secundùm præscientiam Dei, id quod futurum est, tanquam præteritum loquitur: Quia Deo ob scientiam, & virtutem quæ futura sunt, facta sunt: vt etiam nosmetipsi facta esse existimamus, quæ futura esse confidimus.] Item cum exponeret illum locum Psalmi vbi dicitur, *Dinumerabo eos, & super arenam multiplicabuntur*, de certo & prædestinato electorum numero sic ait; Nunquid numerus incertus est, qui in libro Dei scribuntur? Ergo nulla est difficultas in numero, quorum veritas manet in scripto.]

Idem.

Psal. 138. v. 18. — Idem in Psal. 138. v. 18.

Idem ibid. v. 18.

S. AMBROSIVS in Psa. 118.

Hanc diuini iudicij in vtramque partem tam bonitatem, quàm seueritatem etiam beatissimus *Ambrosius* ex verbis Epistolæ ad Romanos in expositione Psalmi centesimi decimi octaui, ita breuiter confirmat dicens: *Ergo cuius vult miseretur, & quem vult indurat:* Hunc, inquit, miseratus hortatur: Illum non reuocat execratus.] Item alibi: Deus, inquit, omnipotens pater in Moysi facie *excæcauit populum Iudæorum* non duritiâ, sed præscientiâ, nec malitiâ, sed æquitate atque iustitiâ. Ipsi enim sibi posuere velamen, qui legem intelligere noluerunt.] Item

Rom. 9. v. 18.

Idem.

De I. Capitulo. » in libris de fide ad Gratianum de eadem re sic dicit: Hæc con-
» suetudo est Prophetiæ, vt quæ futura sunt, vel quasi præ-
» sentia, vel quasi futura dicantur: Deo enim, quæ sunt futu-
» ra, præsentia sunt: Et ei, cui præcognita sunt omnia, ven-
» tura pro factis sunt; sicut Scriptum est, *Qui fecit quæ futura* LXX.
» *sunt.* Isa. 45. v. 11.

S. HIERONYMVS. Beatus etiam *Hieronymus* de eadem re disputans in expositio-
ne Epistolæ ad Ephesios: ita clarissimè dicit: considerandum
» quòd & hic προορισμὸς; & πρόθεσις, id est prædestinatio, & pro-
» positum simul posita sunt, iuxta quæ operatur omnia Deus se-
» cundùm consilium voluntatis suæ; Non quo omnia quæ in mun-
» do fiant, Dei voluntate & consilio peragantur: alioquin & mala Eph. ii. v. 11.
» Deo poterunt imputari. Sed quo vniuersa quæ faciat cum consi-
» lio faciat & voluntate, quæ scilicet ratione plena sit & potesta-
» te facientis: Nos homines pleraque volumus facere consilio, sed
» nequaquam voluntatem sequitur effectus: illi autem nullus re-
» sistere potest, quin omnia quæ voluerit faciat. Vult autem ea,
» quæ sunt plena rationis atque consilij.] Item alibi in eiusdem E-
Idem ibid. » pistolæ commentariis. Quod autem, inquit, *electos nos, vt esse-* Eph. I.
» *mus sancti & immaculati coram ipso*, hoc est, coram Deo ante fa- v. 4.
» bricam mundi testatus est, ad præscientiam Dei pertinet, cui
» omnia futura iam facta sunt, & antequam fiant, vniuersa sunt
» nota: sicut & *Paulus* ipse prædestinatur in vtero matris suæ: Gal. I. v. 15.
» *& Hieremias* in vulua matris suæ sanctificatur, eligitur, ro-
» boratur, & in typo Christi Propheta Gentibus mittitur.] Et Hier. I. v. 5.
» post aliqua: Non ait Paulus, inquit, *elegit nos ante constitutio-*
» *nem mundi, cùm essemus sancti & immaculati*, hoc est, quia Eph. I.
» sancti & immaculati antè non fuimus, vt posteà essemus consti- v. 4.
» tuit. Non enim eliguntur Paulus, & qui ei similes sunt, quia
» erant sancti & immaculati, sed *eliguntur* & prædestinantur, *vt* in
» consequenti vita per opera atque virtutes sancti & immaculati
» fiant.

B. LEO. » Sed & *Beatus Leo* de vtriusque prædestinationis æterno apud
» Deum consilio, in sermonibus suis ad populum ita euidenter do-
» cet, dicens: In saluandis enim omnibus per crucem Christi com-
» munis erat voluntas Patris & Filij: Commune consilium, nec
» vllâ poterat ratione turbari, quod ante æterna secula, & mi-
» sericorditer erat dispositum, & incommutabiliter præfinitum.]
» Item alio loco: Cùm ergo omnia, quæ in Domino maiesta-
» tis Iudaïca admisit impietas, tantò ante prædicta sint, vt non
» tam de futuris, quàm de præteritis Propheticus sit sermo con-
» textus, quid aliud nobis, quàm sempiternarum dispositionum

Dei

Dei incommutabilis ordo referatur: apud quem discernenda iam « Dei.Capi-
iudicata, & futura iam facta sunt. Cùm enim & qualitates actio- « tulo.
num nostrarum, & effectus omnium voluntatum scientia diuina «
præueniat, quantò magis nota sunt Deo opera sua? & rectè pla- «
cuit quasi facta recoli, quæ non poterant omninò non fieri.] «

Beatus quoque Antistes & gloriosus confessor *Fulgentius*: De hac iudicii in vtramque partem præscientia, & prædestinatione egregium librum scribit; Qui, sicut & cætera eius admiranda & veneranda scripta, semper ab Ecclesia fideliter receptus, & inter scriptores Ecclesiasticos laudabiliter annumeratus est. Et nunc nescimus quâ ratione, immò infidelitate & contentione simul cum Beato *Augustino* abijcitur. Et ab eis qui Catholici videri volunt, tales, ac tanti viri Dei iniquissimè injuriati, & spreti, velut quisquiliæ & purgamenta vilissima conculcantur. Et est nimis mirabile, immò horribile, quomodo, vt suis adinuentionibus & ineptiis credatur, exigant, cùm ipsi beatissimos Patres, & inlustrissimos Doctores Ecclesiæ abiecerint: Ac per hoc nisi se citiùs corrigere studeant *verissimè hæretici* Iudicari possunt; Qui fidei, & chariti, & sincerissimæ Patrum doctrinæ non communicant: sed insuper cum ipsis etiam Scripturæ Sanctæ cœlestem authoritatem contemnunt. Nam si illum fidelissimum copiosissimum & florentissimum librum *Beati Fulgentij* cum pietate & obedientia legere & intelligere studuissent, profectò in hac *obscurissima quæstione* de præscientia & prædestinatione diuina (Deo aspirante atque inluminante) nulla erroris caligo in eorum cordibus remansisset. Ait namque præfatus doctor inter cætera in libro iam dicto: Quod «

Laus Fulgentii.

Nota.

Fulgentius.

ergò ante gehennam mali pereunt, non est diuini operis, sed hu- «
mani: quod autem in gehenna perituri sunt, hoc facit Dei æqui- «
tas., cui nulla placet peccantis iniquitas] Et iterùm. Prædestina- «
tionis, inquit, nomine non aliqua voluntatis humanæ coactitia ne- «
cessitas exprimitur, sed misericors & iusta futuri operis diuini sem- «
Ps. 100. v. 1. piterna dispositio prædicatur. *Deo*, namque, *misericordiam*, *& iudicium cantat Ecclesia*.] «

Itē ibi: Proinde, inquit, potuit sicut voluit prædestinare quosdam « Idem.
ad gloriam, quosdam ad pœnā: Sed quos prædestinauit ad gloriam «
prædestinauit ad iustitiam: Quos autē prædestinauit ad pœnam, «
non prædestinauit ad culpā. In illis ergò opera sua glorificat; in istis «
autem opera non sua condemnat. Hoc itaque prædestinauit Deus, «
quod erat ipse facturus, aut quod fuerat largiturus; illud verò «
nullatenùs prædestinauit, quod siue per gratiam, siue per iusti- «
tiam facturus ipse non fuit.] Itèm ibi: Mala quippè voluntas non « Idem.
pertinet ad optimum creatorem: Iusta verò iniusti Angeli, homi- «
nisque damnatio pertinet ad æquissimum cognitorem. Ad volun- «

De I. Capitulo.

» tatem igitur malam Deus hominem non prædestinauit, quia ho-
» mini eam daturus ipse non fuit.] Et iterùm. Neque enim est alia
» eius prædestinatio nisi futurororum operum eius æterna præpara-
» tio, in qua nulla causa mali vllatenùs poterit inueniri: quia ex vo-
» luntate Dei nunquam processit origo peccati. *Misericors* enim Ps.114. v.5.
» *Dominus & iustus*: De quo alio loco Scriptum est: *Misericordiam*
» *& veritatem diligit Dominus Deus.* In omnibus ergò operibus Psal.84 v.12.
» eius aut iusta veritas custoditur, aut pia misericordia erogatur.] Item ibi: Dei enim prædestinatione aut peccatorum præpa-
» rata est pia remissio, aut peccatorum iusta punitio. Nunquam
» igitur Deus hominem ad hoc potuit prædestinare, quod ipse dis-
» posuerat & præcepto prohibere, & misericordiâ diluere, & iusti-
» tiâ punire.] Itémque ibi: Deus itaque omnia hominum opera siue
» bona, siue mala præsciuit, quia eum latere nihil potuit: sed sola
» bona prædestinauit, quæ se in filiis gratiæ facturum esse præsci-
» uit: mala verò futura opera illorum, quos non prædestinauit ad
» regnum, sed ad interitum, præsciuit potentissimâ deitate, ordi-
» nauit & prouidâ bonitate.] Et iterùm: Præsciuit enim voluntates
» hominum bonas & malas: prædestinauit non malas, sed solas bo-
» nas: Et licet in eius prædestinatione non fuerit, vt malitiam vo-
» luntati humanæ dedisset, fuit tamen in eius prædestinatione,
quid humanæ voluntatis malitiæ reddidisset.

Cap. IX.

CAPVT IX.

HÆC præfatus venerabilis Doctor in libro, quem suprà memorauimus, iuxta Scripturæ Sanctæ veritatem, & præcedentium Patrum reuerendam auctoritatem, & multa alia, quę ad præsentem quæstionem sufficiunt, claro sermone disseruit: Quem nos fideliter disputantem, & majorum vestigia piè sequentem obedienter, & sinceriter sequi debemus: quia & hoc ad fidei nostræ integritatem pertinet, vt sicut in cæteris, quæ de Deo credimus, ita & in hac parte nihil indignum diuinâ majestate, nihil falsum de diuinis iudiciis sentiamus. Præsertim cùm huius prædestinationis veritas, & fidei in nobis ædificet sinceritatem, & nulli præbeat desperationis offensionem, & cunctis, qui in suis vitiis pernicioseè, & pertinaciter viuere delectantur, saluberrimum timorem ingerat. Nam de contemptu, & abjectione beatissimorum atque illustrissimorum Patrum, qui à multis nimis insolenter, atque inreligiosè conculcantur, quid nobis aliud sentiendum, nisi vt contrà hæc magis audiamus, & obseruemus quid Scriptura de eisdem Sanctis Patribus præcipit dicens: *Interroga Patrem tuum, & annunciabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi:* Nè incurramus in illud quod per Salomonem dicitur: *Malum est homini dejerare sanctos, & post*

Patribus antiquis adhærendum.

Deut. 32. v.7. Prou. 20. v.5

vota retractare: Simúlque parentibus ſpiritualibus (quorum fide, doctrinâ in Chriſto generati ac regenerati ſumus) inobedientes,& Dei. Capitulo.
Prou. 1. v. 8. contemptores Scripturæ, quę dicit: *Audi fili mi diſciplinam patris tui*, id eſt omnipotentis Dei, & *ne dimittas legem matris tuæ*, id eſt ſanctę Eccleſię dogmata & ſtatuta fidelia, quę non tantùm vt legitima, ſed verè, vt legem obſeruare debemus: quia per Spiritum Sanctum edita, minimè dubitamus.

Auctoritas S. Auguſtini per totam Eccleſiam confirmata.

Denique *de Beati Auguſtini libris* & ſcriptis in quibus ex neceſſitate nouæ, id eſt Pelagianæ hęreſis deſtruendę,& fidei Catholicę defendendæ inſtantiſſimâ intentione de natura & gratia, de gratia & libero arbitrio, de correptione & gratia, de prædeſtinatione Sanctorũ & bono perſeuerantiæ, ac baptiſmo paruulorum, iuxta profunditatem Scripturæ ſanctæ,& Euangelicæ atque Apoſtolicæ doctrinæ regulam multipliciter diſputauit, adhuc ipſo viuente ſicut Proſper & Hilarius ad eundem ſcribunt: & multò magìs poſt obitum eius propter obſcuritatem rerum, & tarditatem minùs intelligentium, multiplex querela, maximè intrà Gallias exorta eſt: ſed continuò per diuinæ miſericordiæ prouidentiam, & Conciliis ac ſtatutis beatiſſimorum Patrum, & decretis atque auctoritate Apoſtolicę ſedis Pontificum ſolertiſſimè ſedata, atque ſanata: ita vt ſtultis & indiſciplinatis quæſtionibus ſilentium imponeretur, & ſanctiſſimi ac ſinceriſſimi Doctoris auctoritas in omnibus Eccleſiis, atque in ipſa ſede Apoſtolica confirmaretur. Denique beatiſſimus Papa *Cœleſtinus*, cuius auctoritate & induſtria Neſtoriana hæreſis ſurgens, cum ſuo auctore oppreſſa eſt, contra tanti viri reprehenſores, vel potiùs calumniatores, ſicut in libris canonum inter decreta Pontificum Romanorum continetur, ſcripſit ad Epiſcopos Galliarum, tantâ reuerentiâ & laude illum commendans, vt eiuſdem Scripturę iſte ſit titulus: De ſancto « Epiſcopo Auguſtino mira laudis aſſertio: & huic titulo ſubjun- « gantur verba præfati Pontificis, quę ita ſe habent: Auguſtinum « ſanctæ recordationis virum pro vitâ ſuâ, atque meritis in noſtra « communione ſemper habuimus: Nec vnquam hunc ſiniſtræ ſuſpi- « cionis ſaltem rumor aſperſit, quem tantæ ſcientiæ olim fuiſſe me- « minimus, vt inter magiſtros optimos etiam à meis ſemper deceſ- « ſoribus haberetur. Benè ergò de eo omnes in commune ſenſerunt, « vtpotè qui vbiquè cunctis, & amori fuerit, & honori: vnde reſi- « ſtatur talibus, quos malè creſcere videmus. Nefas eſt hæc pati re- « ligioſas animas, quarum afflictatione, quia membra noſtra ſunt, «
Mat. 5. v. 10. nos quoque conuenit macerari. Quamuis maneat hos beatitudo « promiſſa, quicunque probantur perſecutionem propter iuſtitiam « ſuſtinere. Quibus quid promittat Dominus in futurum ſequens « ſermo declarat. Non eſt agentium cauſa ſolorum. Vniuerſalis «

Cœlestinus Epiſtolâ ad Epiſcopos Gallorum.

De i. Capitulo. „ Ecclesia quâcunque nouitate pulsatur, intelligamus hæc ipsa vobis, quæ nobis non placent, displicere: Quod ita demum probare poterimus, si imposito improbis silentio de tali re in posterum querela cessabit.]

Hunc igitur beatissimum & fidelissimum Patrem semper in communione sedis Apostolicæ habitum, & ab eius etiam Pontificibus inter magistros fidei doctrinæ venerabiliter receptum, & ab ipsis tam clarè, & honorificè contra obtrectantes & obloquentes defensum, ita vt imposito improbis silentio, omnem de eo mussitationem comprimendam, ac repellendam decernerent, etiam nos totâ fidei deuotione honoremus, toto studio & intentione pietatis sequamur: Et in quibus propter obscuritatem rerum, & subtilitatem disputationum minùs eum intelligere possumus, vel à Domino intelligentiam postulemus, vel ab eis, quos ipse suo dono illuminare dignatus est, humiliter nos doceri patiamur ac deprecemur.

Possidius Liber hypognosticon non est Augustini.

Nam quod est magìs dolendum, & amore diuinæ veritatis penitùs detestandum circumferunt quidam libellum velut ipsius nomine titulatum, quem Græco vocabulo ὑπομνηστικὸν appellant, quem neque ille sanctus Episcopus, qui vtique vitam ipsius scripsit, & indicem omnium librorum siue Epistolarum eius diligentissimè in fine eiusdem scripturę subjunxit, qui vtique omnia eius scripta optimè nouerat, vtpotè ab ipso nutritus, & cum eo multis curriculis annorum conuersatus inter cęteros libros eius memorat. Neque vllus ferè Ecclesiasticus scriptor eius mentionem facere inuenitur, & ideò falsâ superscriptione titulatum minimè dubium est. Hunc ergò isti relictis eius authenticis & clarissimis libris, quos vniuersa Ecclesia sequitur, confingunt suo errore atque mendacio, velut post omnes libros suos præfatum Pontificem vltimum conscripsisse: & asserunt, quòd quicquid in pręcedentibus libris suis de gratia & libero arbitrio, de prædestinatione & præscientia Dei perperàm dixerat, in isto correxit. Quod omninò absit à nobis, vt tam nefarium commentum suscipere patiamur: vt propter istiusmodi librum (qui neque in catalogo librorum eius, neque in libris Retractationum eius, neque in scriptis alicuius viri Ecclesiastici fortè memoratus reperitur, & manifestissimè pręd[i]cti doctoris sensibus, imnò Catholicę sinceritati probatur aduersus; Nec ipso stylo vllatenùs cum eius eloquio consonat) abiiciamus clarissima veritatis dogmata, quæ in verissimis & probatissimis libris eius,

Nota.

non solùm in cæteris mundi partibus, sed etiam in ipsa sede Apostolica, omnis Catholica suscipit, & seruat Ecclesia. Quę omnia idcircò tam diligenter replicanda credidimus, vt tantum malum de contemptu & abjectione sanctissimorum Patrum, tantum

mendacium de libris fideliſſimi & ſinceriſſimi Doctoris, per quod clariſſimam veritatem reſpuendam, & fallaciarum vmbras ac nebulas ſequendas iſti perſuadent, penitùs à noſtris animis repellamus. Quia ſi iſtiuſmodi fallaciam incautè ſuſcipimus, intrat putredo de veneno ſerpentis, & nihil integrum remanebit. Dei. Capitulo.

Proferunt & alium libellum, velut ſub *nomine ſancti Hieronymi de libero arbitrio conſcriptum*, quem vtique clariùs debent oſtendere, vt probetur, ſi verè ipſius eſſe credendus ſit. Nos enim ſcimus eundem Sanctum Hieronymum in quodã opere de libero ſcripſiſſe arbitrio, & poſuiſſe duas quorundam opiniones, quarum vnam ſequitur, alteram omninò reſpuit Eccleſia. Caueamus itaque (inquantùm Deo auxiliante poſſumus) mendacia aduersùs fidem & veritatem ſurgentia: Et maximè hoc tempore, quando terribili Dei iudicio, & ignorantia maior in hominibus cœpit ſuccreſcere, & multiplex error liberiùs pullulare. Sed & ſi quis in ratione fidei vel errat, vel errare putatur, vtique non mendacio vincendus eſt, ſed veritate, ſicut & *Beatus Auguſtinus* ad quendam ſcriptorem improuidum Vincentium victorem dicit: Nos te ita volumus eſſe « victorem, vt veritas vincat errorem, non error errorem, &, quod « eſt peius, maior minorem.] Delibro de induratione Pharaonis. Nota.

Hæc de primo capitulo definitionum neceſſariò dicta ſint, vt & ſi quid ſurgente obſcurâ, & perplexâ quæſtione de præſcientia & prædeſtinatione diuina inconſideratiùs, atque inconuenientiùs dictum eſt, non contentioſè defendatur, nec Synodali etiam auctoritate fulciendum putetur: ſed potius agnitâ diuinâ veritate, & receptâ humiliter paternâ auctoritate velociùs, & attentiùs corrigatur.

CAPVT X. Cap. 10.

SEQVITVR ſecundum earundem definitionum capitulum, cuius verba hæc ſunt.

SECVNDVM CAPITVLVM. 2. Capitulum.

LIbertatem arbitrij in primo homine perdidimus, quam per Chriſtum Dominum noſtrum recipimus, & habemus liberum arbitrium ad bonum, præuentum, & adiutum gratiâ: Et habemus liberum arbitrium ad malum, deſertum gratiâ. Liberum autem habemus arbitrium, quia gratiâ liberatum, & gratiâ de corrupto ſanatum.]

CENSVRA.

Mirum eſt igitur, cùr hoc tam confuſè & obtuſè, ac decurtatè de libero arbitrio definitum ſit, cùm Domino largiente abundent in Eccleſia eius ſanctorum atque orthodoxorum Patrum de hac re pleniſſimæ & clariſſimæ definitiones: in quibus nec addendum aliquid fuerat, nec ſubtrahendum, quia & quod fidei Catholicæ neceſſarium eſt, pleniſſimè continent; & ſi qui inde ſubtrahatur,

De vera Christi gratia & libero arbitrio.

veritatis integritas violatur. Et quibus paternis & Ecclesiasticis definitionibus, exempli gratiâ, hæc pauca proponimus.

I. Ex Epistola Cœlestini Pap. cap. 4.

I. In præuaricatione Adæ omnes homines naturalem possibilitatem & innocentiam perdidisse: & neminem de profundo illius ruinæ per liberum arbitrium posse consurgere, nisi eum gratia Dei miserantis erexerit.

II. Ibid. cap. 7.

II. Qvod nemo nisi per Christum libero benè vtatur arbitrio.

III. Cap. 8.

III. Qvod omnia studia & omnia opera ac merita sanctorum ad Dei gloriam laudémque referenda sint, quia nemo aliundè ei placeat, nisi ex eo quod ipse donauerit.

IV. Cap. 9.

IV. Qvod ita Deus in cordibus hominum, atque in ipso libero operetur arbitrio, vt sancta cogitatio, pium consilium omnísque motus bonæ voluntatis ex Deo sit: quia per illum aliquid boni possumus sine quo nihil possumus.

V. Cap. 12.

V. Omnivm studiorum omniúmque virtutum, quibus ab initio fidei ad Dominum tenditur, Deum profitemur auctorem; Et non dubitamus ab ipsius gratia omnia hominis merita præueniri per quem fit vt aliquid boni & velle incipiamus & facere: Quo vtique auxilio & misericordia Dei non aufertur liberum arbitrium, sed liberatur; vt de tenebroso lucidum, de prauo rectum; de languido sanum, de imprudente fit prouidum. Tanta enim est erga omnes homines bonitas Dei, vt nostra velit esse merita quæ sunt ipsius dona: Et pro his quæ largitus est, æterna præmia sit donaturus. Agit quippè in nobis, vt quod vult, & velimus, & agamus.

VI. Ex Avgvstini Epistola 107.

VI. Fatemvr gratiam Dei & adjutorium etiam ad singulos actus dari; Eámque non dari secundùm merita nostra, vt vera sit gratia, id est gratìs data, per eius misericordiam, qui dixit; *Miserebor cui misertus ero:* Et *Misericordiam præstabo, cui misericors fuero.* Rom. 9 v. 15. Exod. 33. v. 19.

VII.

VII. Fatemvr esse liberũ arbitriũ etiãsi diuino indiget adjutorio.

VIII. Ex Conc. Arausic. Can. 13.

VIII. Arbitrivm voluntatis in primo homine infirmatum, nisi per gratiam Baptismi non potest reparari.

IX.

IX. Arbitrivm voluntatis tunc est verè liberũ, cũ vitiis peccatísque non seruit. Tale datum est à Deo, vtique homini primo: quod amissum, nisi à quo potuit dari, non potuit reddi. Vnde veritas dicit: *Si vos filius liberauerit, verè liberi eritis.* Ioan. 8 v. 36.

Ecce sanctissimi Patres non negant liberum arbitrium esse in hominibus, sed docent in præuaricatione Adæ naturalem possibilitatem & innocentiam perdidisse.

Non negant liberum humani generis arbitrium: sed docent quod nemo nisi per Christum libero benè vtatur arbitrio; non negant liberum arbitrium: sed docent quod ita Deus in ipso libero operetur arbitrio, vt sancta cogitatio, pium consilium, omnísque motus bonæ voluntatis ex Deo sit.

Non negant liberum arbitrium: sed docent, quòd auxilio & munere Dei non aufertur liberum arbitrium, sed liberatur; vt de tenebroso lucidum, de prauo rectum, de languido sanum, de imprudente sit prouidum. De II. Capitulo.

Non negant liberum arbitrium, sed docent quòd in primo homine infirmatum, nisi per gratiam baptismi non potest reparari.

Non negant liberum arbitrium, sed docent tunc esse verè liberum, cùm vitiis peccatisque non seruit; docent tale datum esse à Deo: Docent quòd amissum, nisi à quo potuit dari, non potuit reddi. Vnde veritas dicit, *Si vos filius liberauerit, verè liberi eritis.* Ioan. 8 v. 36.

Cùm hæc ita sint, & liberum arbitrium omnibus inesse hominibus negari nullatenùs debeat, nè tantam multitudinem hominum infidelium, quæ extitit ab initio sæculi vsque ad aduentum Christi, & nunc adhuc existit, & existet vsque ad consumationem mundi, excusatos faciamus, quòd videlicet non habuerint vel habeant arbitrij libertatem, quam in Adam perdiderint, & ideo nec iustè culpentur in malis, quæ agunt, nec pro eisdem malis iustè in diuino iudicio condemnandi sunt. Contra hunc namque errorem & vanam excusationem *B. Augustinus* veritatem fidei defendens, ita dicit: Primo enim Dominus Iesus, sicut Scriptum est in Euangelio Ioannis Apostoli; *Non venit vt iudicaret mundum, sed vt saluaretur mundus per ipsum.* Posteà verò, sicut scribit Apostolus Paulus, *Iudicabit Deus mundum quando venturus est*, sicut tota Ecclesia in Symbolo confitetur *Iudicare viuos & mortuos.* Si ergò non est Dei gratia, quomodo saluat mundum? & si non est liberum arbitrium, quomodo iudicat mundum.] Avgvst. Ioan. 3 v. 17. Rom. 3 v. 6.

Cùm ergò liberum arbitrium habeat totus mundus, & ideò Deus iustè iudicet mundum, quomodo in hac noua definitione dictum est, *Quòd libertatem arbitrij in primo homine perdidimus.* Sancti Patres dicunt liberum arbitrium in præuaricatione Adæ infirmatum, dicunt naturalem possibilitatem, & innocentiam perdidisse Dicunt quod eo id est libero arbitrio nemo benè vtatur sine Christo. Dicunt liberum esse arbitrium, etiamsi diuino indigeat adjutorio.

Habent itaque omnes homines, etiam qui alieni sunt à Christo liberum arbitrium; sed tale quale isti Patres ostendunt, id est in preuaricatione Adæ infirmatum, naturali possibilitate, & innocentiâ spoliatum: sine Christo nulli bono vsui aptum. Habent omnes homines naturaliter mentem rationalem & intellectualem, quâ possint discernere ac dijudicare, cùm ad rationales annos venerint, inter bona & mala, inter iusta & injusta. Habent etiam naturaliter insitum arbitrium voluntatis, vt eodem arbitrio possint velle mala, possint velle etiam quædam bona: sed humanâ affectione ad humanam societatem atque honestatem per- Cap. II. Quid possit liberum arbitrium per se.

De 2. Capitulo.

tinentia: Quæ eadem humanâ affectione, vel propter aliqua temporalia commoda appetuntur, vel propter ipsam solummodò vitæ honestatem. Sed huiusmodi humana bona, quæ humanâ affectione potest velle, potest etiam nonnunquam agere humana natura; cùm propter temporalia bona appetuntur, sine dubio cupiditates sunt: Cùm propter solam vitæ honestatem, sine dubio inflata & elara sunt: Tamen potest ea discernere, potest etiam velle, potest etiam habere, inquantum naturali bono adiuuatur, & Dei dispositione permittitur humana natura. Talia namque bona & in cæteris videri solent hominibus, & maximè in multis Philosophis Gentium, & in magnis viris, qui in republica præclari extiterunt, etiam mirabiliter commendat, & laudat historia.

Avgvst. tract. 40. in Ioan.

De qua vita humana iuxta humanam affectionem & consuetudinem, velut bonâ & laudabili *Beatus Augustinus* in tractatibus ,, Euangelij secundùm Ioannem sic apertè commemorat, dicens: ,, Multi enim sunt, qui secundùm quandam vitæ huius consuetudi- ,, nem dicuntur boni homines, boni viri, bonæ fœminæ, innó- ,, centes, & quasi obseruantes ea, quæ in lege præcepta sunt, deferentes honorem parentibus suis, non mœchantes, non homici- ,, dium perpetrantes, non furtum facientes; non falsum aduersus ,, quemquam testimonium perhibentes: Et cætera, quæ in lege ,, mandata sunt, velut obseruant, & Christiani non sunt. Quia ergò ,, ista omnia quæ faciunt, nesciunt ad quem finem referant, inaniter faciunt. Dicant ergò Pagani, benè viuimus: Si per ostium non ,, intrant, quid ei prodest vnde glorientur. Ad hoc debet enim cui- ,, que prodesse benè viuere, vt detur illi semper viuere. Nam cui ,, non datur semper viuere, quid prodest benè viuere. Quia nec be- ,, nè viuere dicendi sunt, qui finem benè viuendi, vel cæcitate ne- ,, sciunt, vel inflatione contemnunt. Non est autem cuiquam spes ve- ,, ra, & certa semper viuendi, *Nisi agnoscat vitam, quod est Christus,* ,, *& per ianuam intret in ouile*: Fuerunt quidam *Philosophi* de vir- ,, tutibus & vitiis subtilia multa tractantes, diuidentes, definientes, ,, qui etiam dicere auderent hominibus: Nos sequimini, sectam nostram tenete, si vultis beatè viuere: *Sed non intrarant per ostium, perdere volebant, &c.*]

Quod non possit liberum arbitrium sine gratia.

In talibus igitur bonis & viget, & excellit humanæ voluntatis arbitrium, in quantum, vt dictum est, naturali bono adjuuatur. Sed vt ipsum voluntatis arbitrium diuinâ affectione, diuina bona amet, intelligat, recipiat, exerceat, & perseueranter teneat, non propter aliqua temporalia commoda, sed propter præmia æterna; nec propter solam vitæ præsentis honestatem, sed propter solam vitæ æternę beatitudinem: vt hæc (inquam) arbitrium voluntatis humanæ possit velle, possit agnoscere, possit ac-

tia

De II. Capitulo.

cipere, possit habere, nullatenùs valet, nisi diuinæ inspirationis gratiâ incitetur, inluminetur & adiuuetur, ac velut ex mortuis ad vitam ressuscitetur: quia & reuerà illa humana vita humanâ affectione acta, hominibus videri potest quasi vita, sed Deo mortua est: Hâc ratione & bonū liberi arbitrij in hominibus agnoscitur, & Dei gratia omnimodis necessaria declaratur, per quā humana natura merito antiquæ præuaricationis infirmata, per fidem Christi regenerata atque innouata, & ad honorem sui reformata principij, recipiat possibilitatem & innocentiam, quam in Adam perdidit, & per Christum libero benè vti incipiat arbitrio: vt eius gratiâ possit in eo esse sancta cogitatio, pium consilium, omnísque motus bonæ voluntatis, sícque efficiatur humanæ voluntatis arbitrium non ablatum sed liberatum; Et de tenebroso lucidum, de prauo rectum de languido sanum, de imprudente prouidum. Quod tantò magìs per Christum in nobis fit liberum, quantò minùs vitiis peccatísque seruierit. Tunc autem erit verè & plenè liberum, quandò iam perfectè liberatum, in vitæ æternæ beatitudine nullis seruiet vitiis &
Ioan. 8 v. 36. peccatis: Sícque illa Domini benigna promissio, quâ ait, *Si vos filius liberauerit, verè liberi eritis*, hîc inchoatur in innouatione fidelium, ibi perficietur in incorruptione regnantium.

Si ergò propterea dictum est in hac definitione; *Libertatem arbitrij in primo homine perdidimus,*] quasi post illius hominis transgressionem, nullum in hominibus remanserit liberum arbitrium, apparet quòd non sit consonum veritati: quia si nullum est humani ge-
Rom. 3 v. 6. neris liberum arbitrium, *Quomodo iudicabit Deus mundum?* Si autem propterea dictum est, quia naturalem possibilitatem & virtutem liberi arbitrij, qualis in illo primo homine condita est, merito illius præuaricationis amisimus, cauendum est omninò, ne hoc quod de amissa eiusdem arbitrij libertate, subjungitur, *Quam per Christum Dominū nostrum recepimus,*] ita sit dictum, quasi ex quo in Christo regenerati sumus, talem statū, & virtutem liberi arbitrij receperimus: vt exinde in præsenti vita tales esse possimus, qualis ille homo erat ante peccatum: vt sicut ipse viuebat in paradiso absque vllo peccato, ita & fideles regenerati in Christo absque peccato viuant in mundo: quod manifestè non pertinet ad statum præsentis vitæ, sed ad fœlicitatem vitæ æternæ. Nam in hac *Vita si di-*

Nemo in hac vita viuit sine peccato.

Ioan. 1. v. 8. *xerimus, quia peccatum non habemus nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est*: Et sicut alia Scriptura ait: *Non est homo iustus*
Eccl. 7. v. 2. *super terram, qui faciat bonum, & non peccet.* Vnde & Psalmista ad
Psa. 142 v. 2. Dominum dicit: *Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens:* Et quotidiè in Dominica oratione dicere iubemur, *Dimitte nobis*
Mat. 6. v. 12. *debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.*

Cauendum est igitur, vt iam diximus, ne sub tali prædicatione

De 11. Capitulo.

gratiæ Christi, quâ eam, quam in Adam perdidimus, iam recepisse dicimur libertatem arbitrij, impietas subreperet erroris Pelagiani, vt sicut ille asserüit, solâ virtute liberi arbitrij credatur homo esse posse absque peccato: maximè cùm & in primo capitulo istarum definitionum, ita in primo illo homine liberum arbitrium definiatur, vt omninò Dei gratia taceatur. Quod si simpliciter tantummodò dictum est, vt propter inchoationem gratiæ, quam in regeneratione percipimus, iam libertatem arbitrij, quam in Adam perdidisse dicimur, recepisse videamur, cùm tamen eius plenitudo atque perfectio in futurâ vita fideliter expectanda credatur: quid necesse fuit tantâ ambiguitate, & confusione verborum clarissimam obscurare veritatem: cùm possent ex præfatorum Patrum definitionibus, vel vnum, vel aliqua capitula assumi & poni, quibus & arbitrij libertas, & Dei gratia pleniùs ac manifestiùs commendarentur.

Cap. XII

CAPVT XII.

IAM quanta absurditas est in eo, quod sequitur, vt postquam dictum est, *Libertatem arbitrij in primo homine perdidimus, quam per Christum Dominum nostrum recepimus*, statim subjungeretur: *Et habemus liberum arbitrium ad bonum, præuentum & adjutum gratiâ; Et habemus liberum arbitrium ad malum desertum gratiâ:*] Quasi postquam per gratiam Christi Domini regenerati sumus, tunc cœperimus habere, sicut liberum arbitrium ad bonum, ita & liberum arbitrium ad malum: quasi ex illa regeneratione, cùm gratiâ præuenimur & adiuuamur, habeamus liberum arbitriũ ad bonum, & cùm eâdem deserimur gratiâ, habeamus liberum arbitrium ad malum. Quæ hîc ratio & consequẽtia sensus inueniri potest? Nunquid ante illam regenerationem nullũ omninò liberũ habebamus arbitrium, nec ad bonum, nec ad malum? Nunquid illius regenerationis gratia hoc egit in nobis, vt exinde acciperemus sicut ad bonum, ita etiam ad malum liberum arbitrium? Iam illud quod in eadem definitione ponitur, *Liberum arbitrium ad bonum, præuentum & adjutum gratiâ, & liberum arbitrium ad malum, desertum gratiâ:*] Quomodo intelligi potest? si enim quando regenerati sumus in baptismo, tunc libertatem arbitrij in Adam perditam, in Christo recepimus, nunquid tunc tantùm præuenit, & adjuuit nos Dei gratia: aut eadem Dei gratia, sicut semel nos adjuuit, vt efficeremur liberi ad bonum, ita semel nos deserit, vt efficiamur liberi ad malum? Quæ est ista, tam obscura & ambigua, ac penè nulla gratiæ prædicatio? Nonnè melius erat, vt præfatorum Patrum sententiæ quæ de hac re plenissimè & clarissimè definiunt, assumerentur, vel eorum verbis ista definitio contexeretur; Et apertè ibi esset positum, qualiter

nos præueniat & adjuuet hæc Dei gratia, id est, vtrùm semel nobis in baptismate tanta tribuatur, quę ad totum tempus vitę nostrę sufficiat, an quotidiè imploranda & accipienda sit: & vtrùm eâ ad aliqua bona, an ad omnia indigeamus? Certè nihil horum in hac definitione apparet; & ideo melius fuerat tacere, quàm de re tanta tam ineptè & inutiliter loqui. De 11. Capitulo.

Indigemus namque gratiâ Dei, non solùm ad opus bonum, sicut in hoc capitulo definitur, sed etiam ad ipsum initium fidei, sine qua non possumus accedere ad regenerationis sacramentum; sicut Apo- Ad fidem & alios bonos actus gratia est necessaria.
1. Cor. stolus dicit de seipso: *Misericordiam consecutus sum, vt fidelis essem.*
7. v. 25. Et fidelibus loquitur: *Quia vobis donatum est pro Christo, non solùm*
Phil. 1. v. 29. *vt in eum credatis*, &c. Et alibi ait: *Aspicientes in auctorem fidei, &*
Heb. 12 v. 2. *consummatorem Iesum*, indigemus gratiâ Dei in ipso *regenerationis lauacro*: quia sine illa nec indulgentiam peccatorum consequi, nec
Tit. 3. Filij Dei fieri valemus; dicente eodem Apostolo: *Non ex operibus*
v. 5. *iustitiæ, quæ fecimus nos, sed secundùm suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrũ regenerationis, & renouationis Spiritus sancti.* Indigemus gratiâ Dei ad omnia & singula bona per singulos dies, di-
Psal. 101. cente Psalmista: *In quacumque die inuocauero te exaudi me.* Et ite-
v. 3. rùm: *In quacumque die tribulor, inclina ad me aurem tuam.* Quam
ibid. gratiam quotidianam & assiduam Dominus noster Ecclesiæ suæ
Mat. 28 promittere dignatus est, dicens: *Ecce ego vobiscum sum omnibus die-*
v. 20. *bus vsque ad consummationem sæculi*: Indigemus eâ ad excitandam
2. Cor. in nobis bonam voluntatem, sicut Apostolus dicit: *Gratias autem*
8. v. 16. *Deo, qui dedit eandem sollicitudinem in corde Titi.* Et Beatus Dauid
1. Par. 29. v. 18 orat pro populo, quem deuotè & alacriter Deo dona offerentem videbat, vt eandem bonam voluntatem, quam dederat in eis Deus, conseruaret, dicens: *Dominus Deus Abraham & Isaac & Israël patris nostri, custodi in sempiternum hanc voluntatem cordis eorum, & semper in venerationem tui mens ista permaneat*: Indigemus gratiâ Dei ad bona & salubria loquenda, sicut ipse Dominus in Euange-
Mat. 10 lio dicit: *Non enim vos estis, qui loquimini, sed spiritus Patris vestri*
v. 20. *qui loquitur in vobis.* Qui etiam alibi promittit: *Aperi os tuum, &*
Psal. 80 v. 11. *ego adimplebo illud*: Indigemus Dei gratiâ ad omnes vias operum
2. Cor. bonorum: Paulus Apostolus optare se dicit, vbi ait: *Nam & qui*
5. v. 4. *sumus in tabernaculo ingemiscimus grauati in eo, quod nolumus expoliari, sed superuestiri, vt absorbeatur quod est mortale à vita.*

Hic plurima desunt, scilicet magna pars Censuræ huius II. Capituli, & maxima pars Censura III. Cap. quod sequitur.

De III. Capitulo.

TERTIVM CAPITVLVM.

Hic plurima desunt.

DEVS *omnipotens* omnes homines *sine exceptione* vult saluos fieri, licet *non omnes saluentur. Quòd autem quidam saluantur, saluantis est donum; Quòd autem quidam pereunt, pereuntium est meritum.* CENSVRÆ CONCLVSIO.

* Scilicet *libello de Tribus Epistolis.*

***Cùm ergò hæ duæ opiniones in* præfato libello de hac re propositæ & expositæ fuissent, subjunctum est protinus valde vtiliter, & dictum: *Quolibet quis acquiescat modo, non est hæreticum nisi contentione hæreticum fiat:*] Similem quoque sententiam B. Papa *Cœlestinus* de quibusdam profundioribus quæstionibus in Decretis „ suis posuit, dicens de eis: Quæ sicut non audemus contemnere, ita „ non necesse habemus astruere.] Sit ergò inter nos etiam de hac re istiusmodi pia cautela & moderatio, quatinus & sanctis Patribus debitus seruetur honor, & quolibet quis adquiescat modo ex illis sensibus, qui de hac sententia ab eis positi sunt, non iudicemus esse hæreticum: sed potiùs vitemus contentionis malum, per quod etiam de pacificis, & Ecclesiasticis sensibus potest qui contentiosus esse voluërit, hæreticum efficere quod sentit. Itaque in rebus talibus cohibeamus nos ipsos salubri moderatione, vt nec contemnere audeamus, nec quasi necessariò affirmare conemur, memores semper illius Apostolicæ sententiæ: *Si quis autem videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.* Legamus ergò pacificè, & quantùm Dominus donat intelligamus dogmata Ecclesiasticorum virorum, nec pro aliis Doctoribus aduersùs alios litigemus: quia & ipsi inter se pacifici *Vnusquisque in suo sensu abundauerunt,* alius quidem sic, alius verò sic, expectantes fideliter atque humiliter quod Apostolus promittit, dicens: *Et si quid aliter sapitis hoc quoque vobis Deus reuelabit.* Nam qui non tranquillè & pacificè moderatur quod sentit, sed statim paratus est ad contentiones, dissentiones, & scandala, etiam si non habeat hæreticum sensum, certissimè habet hæreticum animum.

COELESTINVS Epistolâ ad Episcopos Gall.

Vitandum contentionis malũ.

Via Pacis.

1. Cor. 11. v. 16.

Ro. 14. v. 5.

1. Cor. 7. v. 7.

Phil. 3. v. 15.

Quam pietatis moderationẽ si etiam isti boni viri, qui hanc nouã definitionem statuerunt, seruare voluissent, meliùs hanc rem silentio præteriissent, & vnicuique de ea secundùm fidẽ suam & auctoritatem, cui magìs acquiescendũ putaret, sentiendum permitterẽt, finitóq; inter eos tam longæ, & perniciosę contentionis iurgio, pax & vnitas Christi Ecclesiæ reformaretur. Ecce enim aliquis sentiat & dicat, sicut etiam antiquitùs, & sensum est, & dictum: Non dixit Apostolus vniuersaliter & generaliter, &, vt isti addiderunt sine exceptione, *Qui vult omnes homines saluos fieri:* sed specialiter

Qui vult omnes homines saluos fieri.

1. Tim. 2. v. 4.

ibid. v. 2 ad eos retulit, de quibus ſuprà dixerat, *pro omnibus hominibus, pro regibus, & his qui in ſublimitate ſunt*: vt quod dixit *omnes*, omnia genera hominum intelligi voluerit, omnium ſcilicet gentium, ſexuum, conditionum, ordinum, dignitatum. Quid habet hæc intelligentia inconſequens aut contrarium veritati? Item alius dicat & ſentiat, ſicut etiam à quibuſdam maioribus dictum, & ſenſum reperitur. Apoſtolus *cùm* ſuperiùs *orari iuſſiſſet pro omnibus*
1. Tim. 2. v. 2. *hominibus, pro regibus, & his qui in ſublimitate ſunt*, poſt illa omnia generaliter de vniuerſo genere humano ſubjunxit, *Qui*
v. 4. *vult omnes homines ſaluos fieri*. Quid habet mali aut periculi etiam iſta intelligentia? Neque enim qui ita ſentit putat voluntati Dei quâ *vult omnes homines ſaluos fieri*, aliquem reſiſtere & contra-
d. v. 4. ire, vt non poſſit implere quod velit; Et ambo ſibi & iſte videlicet & ille, licet diuerſa ſentientes, fideliter atque vnanimiter concordant. Quòd quolibet modo dixerit Apoſtolus de Deo, *Qui*
d. v. 4. *vult omnes homines ſaluos fieri*, tamen nullus hominum, niſi gratuitâ eius miſericordiâ ſaluetur, nullus niſi iuſto eius iudicio perire permittatur. Certè illud in hac quæſtione manifeſtum eſt, quòd etiamſi generaliter, & indifferenter *Omnes homines Deus*
d. v. 4. *vult ſaluos fieri*; in aliorum tamen cordibus benignitate miſericordiæ ſuæ ipſe operatur eandem bonam voluntatem ſuam, vt & ipſi ſaluari velint, atque ſaluentur: qualibus & Apoſtolus dicit,
Phil. 2. *Cum timore & tremore veſtram ipſorum ſalutem operamini: Deus*
v. 12. *eſt enim, qui operatur in vobis, & velle, & perficere pro bona volun-*
v. 13. *tate*. In aliorum autem cordibus ſeueritate iuſti, & occulti iudicij ſui non operatur hanc ſalutarem voluntatem, ſed dimittit eos ſuo arbitrio: vt quia noluerunt credere, iuſtâ vltione damnentur. Et hoc quidem de illis dici poteſt, qui verbum Euangelij audierunt, ſed duritiâ incredulitatis ſuæ recipere nolüerunt.

De III. Capitulo.

Quid verò dicendum eſt de tanta multitudine impiorum, qui fuerunt ab exordio mundi, vſque ad aduentum Chriſti; Et adhuc non negandi ſunt eſſe in extremis partibus orbis terræ, ad quos nullus vnquam prædicator acceſſit, nullum vnquam verbum fidei audierunt, qui vtique nullatenùs potuerunt *Credere*
Ro. 10. *ei, quem non audierunt, neque audire ſine prædicante*. Ne prædi-
v. 14. & 15. catorem recipere, qui nullus ad eos miſſus eſt; Nunquid & tales propterea damnabuntur, quia non crediderunt, quod nunquam audire potuerunt? Et tamen omninò damnabuntur pro aliis peccatis ſuis, & principaliter pro illo primo & originali
Rom. 5 peccato, *In quo omnes peccauerunt*: quia non fruſtrà Scriptum
v. 12. eſt; *Effunde iram tuam in Gentes, quæ te non nouerunt; Et in re-*
2 Theſſ. *gna, quæ nomen tuum non inuocauerunt*. Et Apoſtolus dicit, *Dan-*
1. v. 8. *tis vindictam in flammam ignis his, qui non nouerunt Dominum*.

Infideles qui nihil de Euangelio audire potuerũt, non dãnabuntur propter incredulitatem, ſed propter alia peccata, & propter originale.

De IV. Capitulo. Si quis de talibus interroget, quid in eis egerit voluntas Dei, *Qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*, quid respondebitur? Nonnè homo cautus & pius magìs eliget tacere, aut certè cum Propheta & Apostolo exclamare: *Iudicia tua abyssus multa*: Et, *O profundum diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei. Quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius.* De hoc ergò capitulo iste sit finis. 1. Tim. 2. v. 4. Psal. 35. v. 7. Ro. 11. v. 33.

CAPVT XIII.

SEQVITVR DEFINITIO QVARTA quæ & vltima est, ita se habens.

Cap. 13. CHRISTVS *Iesus Dominus noster, sicut nullus homo est, fuit, vel erit, cuius natura in illo assumpta non fuerit, ita nullus est, fuit, vel erit homo, pro quo passus non fuerit, licet non omnes passionis eius mysterio redimantur. Quòd autem non omnes passionis eius mysterio redimantur, non respicit ad magnitudinem, & pretij copiositatem, sed ad infidelium, & ad non credentium* eâ fide quæ per dilectionem operatur, *respicit partem: quia poculum humanæ salutis, quod confectum est infirmitate nostrâ & virtute diuinâ, habet quidem in se, vt omnibus prosit, sed si non bibitur, non medetur.* Gal. 5. v. 6.

CENSVRA.

ET in hac noua, & inusitata definitione tres nobis quæstiones proponuntur.

Prima, quòd dicitur, *Quia nullus homo est, fuit, vel erit, cuius natura in Christo assumpta non fuerit.*]

Secunda, quòd affirmatur *Quòd nullus est, fuit, vel erit homo, pro quo Christus passus non fuerit, licet non omnes passionis eius mysterio redimantur.*]

Tertia, quod adjungitur, *Quia eiusdem passionis eius mysterio non redimantur*, Non solùm infideles, sed neque ipsi fideles, *Nisi illi soli, qui eam fidem habent*, quæ per dilectionem operatur.] Gal. 5. v. 6.

Christus non ex necessitate incarnatus. De prima ergo quæstione hòc nobis credendum, & tenendum videtur: quia susceptio illa naturæ humanæ in Christo non fuit ex necessitate originis, sed ex potestate, & gratia, & misericordia, & dignatione suscipientis. Cæteri namque homines, non ex sua voluntate & potestate, sed ex Dei iudicio & dispositione, originali necessitate & conditione nascuntur: *Dominus* autem *Iesus Christus qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis, & incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine*, non necessitate & conditione humanæ originis, sed potestate & miseri-

cordiâ suæ voluntatis *Homo factus est*. Vnde & B. Euangelista De IV. Capitulo.
Math. 1 Matthæus, cùm seriem genealogiæ eius *ab Abraham vsque ad Da-*
v. 17. *uid, & à Dauid vsque ad transmigrationem Babylonia, & à trans-*
migratione Babylonia vsque ad ipsius Natiuitatem describeret,
cæteras omnes generationes naturali cursu & conditione huma-
Ibid. v. 2 næ procurationis, ac propagationis digessit, dicens: *Abraham*
genuit Isaac, Isaac genuit Iacob, Iacob genuit Iudam & fratres
eius: & cætera similiter. Cùm venisset autem ad vnicam, & sin-
gularem natiuitatem Christi, discreuit eam mirabiliter à cæteris
v. 17. omnibus, & ait: *Christi autem generatio sic erat*, hoc est, non sicut
priores generationes naturali cursu, & conditione currentes, ac sibi
inuicem succedentes, sed singulari potestate & virtute, & gratiâ
excellens: Et statim eiusdem generationis specialem modum qua-
v. 18. liter sit facta subjunxit dicens; *Cùm esset desponsata mater eius Ma-*
ria Ioseph antequam conuenirent, inuenta est in vtero habens de Spiritu
sancto. Quod & Angelus posteà ad Ioseph loquens, commendat, &
v. 20. dicit: *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est*: Et adhibito
Prophetico testimonio docens eum cuius potestatis & virtutis es-
v. 22. & set, qui nascebatur, videlicet; quod verus Emmanuel Deus in
23. homine adueniret, ait: *Hoc autem factum est, vt adimpleretur quod*
Isa. 7. v. 14. *dictum est*, per Isaiam Prophetam: *Ecce Virgo in vtero habebit, &*
pariet filium, & vocabunt nomen eius Emmanuel, quod est interpre-
tatum nobiscum Deus.

Quia ergò ista tam diuina, & tam singularis generatio ho-
minis Christi non aliquâ naturali necessitate, sed solâ eius po-
testate, & gratiâ, & misericordiâ facta est, sic per omnes illas gene-
rationes veraciter caro eius descendit, sic ex eis veraciter natus ve-
rus homo factus est, vt quod ei placuit, miserando & sanando, ac
redimendo inde assumeret; quod autem non placuit, reprobaret.
Sicut admirabili potentiâ & veritatem naturæ humanæ assumpsit, Electos suscepit, reprobos reliquit.
& eiusdem naturæ vitium non assumpsit: vt illam suscipiendo salua-
ret, & illud non suscipiendo damnaret: Ita in illo ineffabili Incarna-
tionis suæ mysterio electos suos, propter quos redimendos & iu-
stificandos ac saluandos aduenerat, misericorditer suscepit: Quos
autem indignos illâ misericordiâ & redemptione iudicauit, a-
lienos ab illa mirabili susceptione dereliquit. Denique in illis
generationibus, vndè caro eius exorta est, & *Abraham* & *Da-*
uid ponuntur; Et *Achaz* & *Manasses* pariter annumerantur;
Gen. 22. Et tamen speciali gratiâ *semen Abrahæ* dicitur; Domino ei
v. 18. promittente; *Quia in semine tuo benedicentur omnes Gentes ter-*
Rom. 1 *ræ*. Similiter & *semen Dauid*, dicente Apostolo; *Qui factus*
v. 3. Math. 1 *est ex semine Dauid secundùm carnem*. Dicitur etiam *Filius Dauid*
v. 1. *& Filius Abraham* testante Euangelista: *Liber generationis Ie-*

De IV. Capitulo.

su, Christi Filij Dauid, Filij Abraham. Aliquorum autem impiorum, & in sua impietate perditorum filius nequaquam legitur; Licet caro eius non solùm ex iustis, sed etiam ex peccatoribus veraciter fuerit assumpta. De quo Apostolus dicit, *Quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere.* 1. Tim. 1. v. 15.

Manifestè ergò constat, quia susceptio illa redemptio fuit, vt qui suscepti sunt, sint & redempti, & qui redempti ipsi suscepti. Vndè & fideles in Christo sunt, & Christus in illis. Infideles non sunt in Christo, nec in eis Christus, Solis fidelibus dicit, quos sibi per Sacramentum verę Incarnationis, & gratiam redemptionis vniuit: *Manete in me, & ego in vobis. Sicut palmes non potest ferre a se fructum, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmites. Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum.* Item de solis fidelibus dicit: *Qui manducat carnem meam, & bibit Sanguinem meum in me manet, & ego in eo.* Apostolus quoque de Christo & fidelibus, de eo qui sanctificat, & qui sanctificantur, & de verę Incarnationis eius mysterio, quàm ex Adam veraciter traxit, & per quam credentibus naturaliter vniri dignatus est, dicit: *Qui enim sanctificat, & qui sanctificantur ex vno omnes.* Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare, dicens: *Narrabo nomen tuum fratribus meis, &c.* Quos ergo suscepit, ipsos & *sanctificauit*, ipsos & *fratres* suos fecit, *Vt sit ipse primogenitus in multis fratribus.* Nam si diligenter consideretur, nescimus, si etiam de quolibet homine conuenienter dici possit, quòd omnium hominum naturam nascendo assumpserit. Cùm enim natus est, assumpsit vtique naturam parentum, de quibus est genitus. Assumpsit naturam progenitorum, de quorum stirpe est propagatus. Assumpsit naturam primi hominis, vndè totius humani generis origo processit.

Ioan. 15 v. 4. v. 5. Ioan. 6 v. 57. Hebr. 2 v. 11. Psal. 21. v. 23. Rom. 8 v. 29.

Secundùm hoc ergò vtcumque dici potest, quilibet homo nascens, omnium hominum suscepisse naturam, quia ex illo originem trahit, ex quo omnium natura principium sumpsit. De quo primo homine Adam etiam Dominus noster Iesus Christus verissimè carnis substantiā traxit. Vndè & ab Apostolo *secundus Adam* dicitur, Et seipsum *filium Adam*, hoc est *filium hominis* assiduè commendat. Et Lucas Euangelista per septuaginta & septem generationes ab ipso Christo vsque Adam ascendens, veram ex illo incarnationem eius fideliter demonstrat. Quia ergò mysterij & redemptionis, & pietatis fuit illa in Christo naturæ humanæ susceptio, idcircò in illo sacratissimo die natalis eius ex Virgine inter ipsa sacræ oblationis mysteria orat Ecclesia dicēs: *Vt tuâ gratiâ largiente per hæc sacrosancta commercia in illius inueniamur forma, in quo tecum est nostra substantia.* Et præcedenti die, cùm sacræ vigiliæ celebrantur

1. Cor. 15. v. 45 v. 47. Luc. 3. v. 23. &c.

Orationes Ecclesiæ.

celebrantur, ita incipit oratio. *Deus qui nos redemptionis nostræ annuâ expectatione lætificas.* Itémque ipso Dominicæ Natiuitatis die; *Concede quæsumus omnipotens Deus, vt nos vnigeniti tui noua per carnem natiuitas liberet, quos sub peccati iugo vetusta seruitus tenet.* Et super oblationem. *Oblata Domine munera nouâ vnigeniti tui natiuitate sanctifica, nósque à peccatorum nostrorum maculis emunda.* Et in conclusione Missarum. *Huius nos Domine Sacramenti semper nouitas natalis instauret, cuius natiuitas singularis humanam depulit vetustatem.* De 4. Capitulo.

Hanc gratiam Dominicæ Incarnationis, quod est verè mysterium nostræ redemptionis, B. GREGORIVS piè commendans ait quodam loco in expositione libri beati Iob: Interpellat autem pro nobis Dominus, non voce, sed miseratione: Quia quod damnari in electis noluit, suscipiendo seruauit.] Similiter & B. HILARIVS exponens illa verba Domini quibus ait: *Qui manducat meam carnem, & bibit Sanguinem meũ in me manet, & ego in eo:* Idipsum diligenter commendat, dicens: Non enim quis in eo erit, nisi in quo ipse fuerit; eius tantùm in se assumptam habens carnem qui suam sumpserit. Sed & B. LEO mirabiliter hoc mysterium exponit atque commendat, ita dicens: Nascens itaque Dominus Iesus Christus homo verus, qui nunquam esse destitit Deus verus, nouæ creaturæ in se fecit exordium: & in ortus sui forma dedit humano generi speciale principium; & ita se nobis, nósque inserüit sibi, vt Dei ad humana descensio, fieret hominis ad diuina prouectio.] Et alibi: Terra enim carnis humanæ, quæ in primo fuerat præuaricatore maledicta, in hoc solo B. Virginis partu germen edidit benedictum, & à vitio suæ stirpis alienum, cuius specialem originem in regeneratione consequimur. *Et omni* homini renascenti *aqua baptismatis instar est vteri virginalis*, eodem sancto Spiritu replente fontem, qui repleuit & virginem: vt peccatum, quod ibi vacuauit sacra conceptio, hîc mystica tollat ablutio.]

S. GREGORIVS. B. HILARIVS. Ioan. 6 v. 57. B. LEO.

Item alio loco: Renouat nobis hodierna festiuitas nati IESV ex MARIA virgine sacra primordia, & dum Saluatoris nostri adoramus ortum, inuenimus nos nostrum celebrare principium. Generatio enim Christi origo est populi Christiani; & natalis capitis, natalis est corporis: habeant licet singuli quique vocatorum ordinem suum: Et omnes Ecclesiæ filij temporum successione distincti, vniuersa tamen summa fidelium, fonte orta baptismatis, sicut cum Christo in passione Crucifixi, in Resurrectione suscitati, in Ascensione ad Patris dexteram collocati: Nam cum ipso sumus in hac Natiuitate congeniti. Quicquid enim hominum in quacunque mundi parte credentium regenera-

» tur in Christo, intercisio originalis tramite vetustatis, transit in » nouum hominem renascendo. Nec iam in propagine habetur car- » nalis patris, sed in germine Saluatoris: Qui ideò filius hominis » est factus, vt nos filii Dei esse possimus: vt susceptus à Christo, » Christúmque suscipiens, non idem sit post lauacrum, qui ante » baptismum fuit, sed corpus regenerati, corpus fiat Crucifici. » *Hæc commutatio dexteræ est excelsi.*] Et alio loco: Non enim » aliud agit participatio Corporis & Sanguinis Christi, quàm, vt » in id quod sumimus, transeamus: Et in quo commortui & con- » sepulti & conresuscitati sumus, ipsum per omnia, & spiritu, & » carne gestemus.] Item alibi: Nihil enim redemptor noster non » ad nostram salutem, aut egit aut pertulit: vt virtus, quæ inerat » capiti, inesset & corpori. Nam primùm ipsa illa substantiæ no- » stræ in deitate susceptio, quâ *Verbum caro factum est, & habitauit* » *in nobis*, quem hominum misericordiæ suæ, nisi infidelem, reli- » quit exsortem? Et qui non communis natura cum Christo est, si » assumentem recipit, & eo spiritu est regeneratus, quo ille primo- genitus.] Audiamus hæc verba fidelissimorum, & beatissimorum Patrum, & adiuuante Domino diligenter intelligamus atque te- neamus; agnoscentes veraciter, quòd illa humanæ naturæ in in Christo susceptio infideles huius misericordiæ reliquit exsor- tes. Et eis solis præstitit, vt habeant cõmunem naturam cum Chri- sto, qui assumentem recipiunt, & eo spiritu sunt regenerati, quo est ille progenitus. Cessétque ista superuacuitas, quâ dicitur & definitur, *quòd nullus hominum fuit, est, vel erit, cuius naturam ille non susceperit.*] Quia sicut Apostolus docet, *magnum est pieta- tis Sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in Spiritu*, &c. vsque *assumptum est in gloria*. Hæc de prima quæstione dicta sint.

Psa. 76. v. 11.

Ioan. 1. v. 14.

Solus infidelis exors misericordiæ Christi.

1. Tim. 3. v. 16.

Cap. 14.

CAPVT XIV.

An Christus passus sit pro omnibus qui antè eius aduentum mortui sunt.

2. De secunda verò, quâ in illis capitulis definitum est: *Quòd nullus hominum fuit, est, vel erit, pro quo Christus passus non fuerit.*] Quid aliud respondere possumus, nisi vt primùm ipsos, qui hoc definierunt, sedulò interrogemus, & admoneamus, vt vi- gilanter & fideliter pensare studeant, nè fortè minùs consideran- do quod dicendum erat, contra fidem, & conscientiam suam ta- lia dixerint, & scripserint. Nam vt taceamus de his, qui nunc sunt, vel adhuc vsque ad finem sæculi futuri sunt, in quibus vti- que & Antichristus erit, certè de illa innumerabili multitudine impiorum, qui fuerunt ab initio mundi vsque ad aduentum Christi, & in sua impietate mortui, in æternis pœnis sunt con-

demnati; Nec ipsos, qui hęc dixerunt, credere putamus, quòd pro eis in sua impietate mortuis, & ęterno iam iudicio condemnatis Dominus passus esse credendus sit. Si enim pro eis passus esse creditur; Cur non etiam pro diabolo, & Angelis eius similiter passus esse credatur? Quia sicut de eisdem refugis & immundis spiritibus scriptum est, *quòd Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferi detractos sub caligine tradidit in iudicium cruciandos reseruari.* Et idcircò verissimè creduntur inreuocabili diuino iudicio ad pœnas, & interitum perpetuum prædestinati. Ita & illi homines impij in sua impietate mortui, eodem inreuocabili diuino iudicio iam erant pœnis perpetuis condemnati. — De 4. Capitulo. — 2. Pet. 2. v. 4.

Sicut ergò pro illis impiis, & damnatis Angelis nullatenùs Dominus Iesus Christus dicendus est passus: Ita pro istis impiis & damnatis hominibus absit omninò, vt passus esse credatur: Quia hoc nimìs est contrarium diuinæ veritati, nimis aduersùm Catholicæ fidei, quæ indubitanter credit, & docet, quòd Dominus noster suam passionem & mortem, atque ad inferos descensionem illis solis iam defunctis, & quamuis apud inferos, tamen in locis tranquillitatis & lucis constitutis exhibuit, qui in fide futuri aduentus eius ac redemptionis, & in hoc sæculo vix erant, & illuc per mortem transierant, vbi etiam tempus implendæ, ac perficiendæ eiusdem redemptionis suæ per passionem & descensionem ad eos Domini pio desiderio expectabat. De quibus & B. Ioannes Baptista imminente iam suà passione & morte, quia & ipse vnus erat ex talibus, sollicitè eundem Dominum interrogabat per Discipulos, dicens: *Tu es qui venturus es, an alium expectamus?* De talibus namque piis & beatis defunctis, quales fuerunt ab initio mundi vsque ad aduentum Domini sancti Patriarchæ, & Prophetæ, & cæteri antiqui iusti, qui ita crediderunt & prænuntiauerunt venturum, & humanum genus suo sanguine redempturum, sicut nunc eum omnis Ecclesia iam venisse credit & confitetur, etiam in libro Ecclesiastico ipsa Dei sapientia, qui est vtique Dominus noster Iesus Christus promittit, dicens: *Penetrabo in inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes, & inluminabo omnes sperantes in Deo:* Itémque alio loco de eiusdem descensione ad inferos, & eorum liberatione à quibus expectabatur illic, Scriptura dicit: *Recordatus est Dominus sanctus Israël mortuorum suorum olim dormientium in puluere terræ: Et descendam ad eos ostendere illis salutare suum.* Vnde & per Oseæ prophetiam ipsi morti & inferno ita minabatur, dicens: *De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos: Ero mors tua, ô mors! morsus tuus ero inferne!* — Mat. 11. v. 3. — De Christi descensu ad inferos. — Eccl. 24. v. 45. — Oseæ 13. v. 14.

De 4. Capitulo. B Gregorius.

Quod totum quomodo fideliter & Catholicè intelligendum sit, exponit mirificè B. GREGORIVS, ita dicens: Quod ante ,, passionem dixit, in resurrectione sua Dominus impleuit. *Si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me. Omnia* enim traxit, qui ,, de electis suis apud inferos nullum reliquit. *Omnia* abstulit vti-,, que electa. Neque etenim infideles quosque & pro suis crimini-,, bus æternis suppliciis deditos, ad veniam Dominus resurgendo ,, reparauit: sed illos ex inferni claustris rapuit, quos suos in fide & ,, actibus recognouit. Vnde rectè etiam per Oseam dicit: *Ero mors* ,, *tua, ô mors: Ero morsus tuus inferne.* Id namque quod occidimus, ,, agimus vt penitùs non sit. Ex eo enim quod mordemus partem ,, abstrahimus, partémque relinquimus. Quia ergò in electis suis ,, funditus occidit mortem, mors mortis extitit: Quia verò ex in-,, ferno partem abstulit, & partem reliquit, non occidit funditùs, ,, sed momordit infernum. Ait ergò; *Ero mors tua, ô mors*: Ac si a-,, pertè dicat, quia in electis meis te funditùs perimo. *Ero morsus* ,, *tuus inferne*, quia sublatis eis te ex parte transfigo.] Hæc fidelissimus doctor iuxta fidei Catholicæ regulam firmissimè tenenda, & sequenda proposuit. Vnde cesset hęc noua & inaudita definitio, imò noua & inaudita præsumptio, vt nullus hominum, etiam impiorum, & apud inferos inreuocabiliter damnatorum fuerit, pro quo Christus passus non sit; cùm pro solis illis defunctis, vt iam dictum est, passionem sustinuerit, qui cum dum in corpore viuerent, fideliter venturum, & mundum suâ passione redempturum crediderunt. Hoc itaque est Catholicum; Hoc fidei Ecclesiæ ab initio commendatum; Hoc diuinâ & paternâ auctoritate firmatum: Et ideò abijciatur procul fallax & inane commentum.

Ioa. 12. v. 32.

d. v. 14.

d. v. 14.

Christus passus pro omnibus baptizatis.

De cæteris verò hominibus, qui ab eius passione vsque nunc fuerunt, aut sunt, aut vsque in finem sæculi futuri sunt, *Catholica fides tenet*, & Scripturæ sanctæ veritas docet, quòd pro omnibus credentibus, & per gratiam baptismi ex aqua & sancto Spiritu regeneratis, & Ecclesiæ incorporatis verè Dominus & Saluator noster sit passus: Neque enim verè aliter baptizari potuerunt, nisi in morte eius: Nec verè à peccatis suis ablui, nisi in sanguine eius, Docente beato Paulo Apostolo: *Quia quicunque in Christo baptizati sumus, in morte ipsius baptizati sumus.* Et attestante beato Ioanne in Apocalypsi: *Qui dilexit nos: & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo.* De his etiam, id est fidelibus suis in morte sua baptizatis, & in sanguine suo peccatorum ablutionem consecutis dicit ipse Dominus & Saluator: *Sicut nouit me pater, & ego agnosco patrem, & animam meam pono pro ouibus meis.* Pro istis dicit: *Et sicut Moyses exaltauit serpentem in deser-*

Rom. 6 v. 3. Apoc. 1. v. 5. Ioa. 10. v. 15. Ioan. 3. v. 14.

v. 15. *to; ita exaltari oportet filium hominis; vt omnis qui credit in eum* De 4. Capitulo.
non pereat, sed habeat vitam. De istis dicit Apostolus: *Christus*
Ephes. *dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, vt illam sanctifica-*
5. v. 25. & v. 26. *ret, mundans eam lauacro aquæ in verbo.* Et quia sicut idem Apo-
2. Thess. stolus testatur: *Non omnium est fides:* Et *non omnes obediunt Euan-*
3. v. 2. *gelio:* Dicit iterùm ipse Dominus, *filius hominis non venit mini-*
Mat. 20 *strari, sed ministrare, & dare animam suam redemptionem pro*
v. 28. *multis.* Vnde etiam cum Sacramentum Corporis & Sanguinis sui
Mat. 26 Discipulis traderet, ait; *Accipite & comedite: Hoc est enim cor-*
v. 26. *pus meum, quod pro vobis traditur.* Et iterùm: *Hic est Sanguis*
v. 28. *meus noui Testamenti, qui pro vobis, & pro multis effunditur in re-*
missionem peccatorum.

1. Tim. Hos *multos* Apostolus dicit, *omnes*, vbi ait: *Vnus enim Deus,*
2. v. 5. *vnus & Mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui dedit*
semetipsum redemptionem pro omnibus. Et hos *omnes* iterùm dicit
Heb. 9. *multos*, vbi ait: *Et quemadmodum statutum est hominibus semel*
v. 27. & *mori, post hoc autem iudicium, sic & Christus semel oblatus est ad*
v. 28. *multorum exhaurienda peccata,* &c. Iuxta quem locutionis mo-
Rom. 5 dum etiam in Epistola ad Romanos dicit: *Igitur sicut per vnius*
v. 18. *hominis delictum in omnes homines in condemnationem: Sic per*
vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ: Sicut
v. 19. *enim per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt*
multi: ita & per obedientiam vnius hominis, iusti constituentur
multi. Manifestè enim quos in priori sententia dixit *omnes* & *omnes*, hos in sequenti *multos*, & *multos*. Sed in condemnatione, quæ per vnum hominem ingressa est in omne genus humanum, ita rectè intelliguntur *multi*, vt verè accipiantur *omnes*: quia nemo hominum ab illa alienus est, nisi per Christi gratiam liberetur: in iustificatione autem vitæ ita rectè accipiuntur *omnes*, vt ipsi *omnes*, *multi* intelligantur: Quia per obedientiam Christi, quâ
Phil. 2. *factus est obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis,* Non
v. 8. *omnes* vtique indifferenter, sed *multi* iustificantur. Hanc itaque iustificationem per obedientiam mortis Christi, & effusionem pretiosi sanguinis eius, etiam illi adipiscuntur, cùm ad lauacrum regenerationis veniunt, quia eam postea suo vitio *in se irritam faciunt*; Testante Apostolo ac dicente: *Quantò magis putatis de-*
Heb 10 *teriora mereri supplicia, qui filium Dei conculcauerit, & sangui-*
v. 29. *nem Testamenti, in quo sanctificatus est, pollutum duxerit, & spi-*
ritui gratiæ contumeliam fecerit. Et iterùm: *Impossibile est enim*
Heb 6. *eos, qui semel sunt illuminati; gustauerunt etiam donum cæleste, &*
v. 4. *participes sunt facti Spiritus sancti, gustauerunt nihilominùs bonum*
v. 5. *Dei verbum, virtutésque seculi venturi, & prolapsi sunt, renouari*
v. 6. *rursùs ad pœnitentiam.*

De 4. Capitulo.

Christus passus pro omnibus regeneratis.

Quapropter de omnibus credentibus in Christum, & in Christo regeneratis, rectè & veraciter creditur, quòd pro eis Dominus Christus sit passus. Hoc namque tota series Scripturæ sanctæ veteris, ac noui Testamenti, si diligenter inspiciatur, & fideliter consideretur, manifestè atque indubitanter attestatur. Quod etiam magnificè & nimis granditer vniuersalis & celeberrima ab ipso Domino, & Apostolis traditæ Ecclesiæ commendat auctoritas: Quæ *oblationem Corporis & Sanguinis Christi*, id est, Mysterium passionis & mortis eius, tantummodò pro Ecclesia Catholica toto orbe diffusa, videlicet, pro omnium fidelium societate atque vnitate; & pro illis solis defunctis, *qui nos praecesserunt cum signo fidei, & dormiunt in somno pacis* fideliter offert, vnde & confidenter ac veraciter in ipsa mysteriorum frequentatione pro fidelibus supplicans ad Deum dicit; *Respice Domine super hanc familiam tuam, pro qua Dominus noster Iesus Christus non dubitauit manibus tradi nocentium, & crucis subire tormentum*. Et hunc ritum Dominicæ oblationis tantæ pietatis, & religionis attentione custodit, vt cùm illa mysteria offeruntur, nullum omninò infidelem, nullum etiam Cathecumenum, nullum nisi gratiâ baptismatis regeneratum interesse patiatur, tanquam verè ostendés atq; contestans pro illis Dominum in ara crucis oblatum, passum ac mortuum, & pretiosum eius sanguinem fusum, pro quibus in altari Ecclesiæ illa sacrosancta, & cœlestis oblatio in mysterio passionis eius, ac mortis offertur. Vnde & quosdam, qui illam sacratissimam oblationem vel pro Cathecumenis, vel quibusque innocentibus paruulis viuentibus, siue defunctis faciendam dixerunt, velut hæreticos Ecclesia detestata est.

Sacrificiũ Missæ contra hæreticos oblatũ pro defunctis.

Vtrùm pro Cathecumenis, siue viuentibus, siue defunctis nec nõ paruulis nõ baptizatis offerebatur sacrificiũ.

Sicut B. AVGVSTINVS in libro quem ad Vincentium victorem scripsit, manifestissimè ostendit, dicens: Noli credere, nec dicere, nec docere sacrificium Christianorum pro his, qui non baptizati de corpore exierint, offerendum, si vis esse Catholicus: quia nec illud quod de Machabæorum libris commemorasti sacrificium Iudeæorum, pro his qui non circuncisi de corpore exierant, ostendit oblatum. In qua tua sententia tam noua, & contra Ecclesiæ totius auctoritatem disciplinámq; prolata verbo etiam insolentissimo vsus es, dicens: Pro his itaque oblationes assiduas, & offerenda iugiter Sanctorum sacrificia Sacerdotum censeo.] In libro quoque quem scribit ad Petrum Presbyterum contra scripta eiusdem Vincentij Victoris, ita eum redarguit: Tantùm enim salutis, & fœlicitatis non baptizatis paruulis tribuit, quantùm nec Pelagiana hæresis potuit.] Et post paululum de eisdem non beptizatis paruulis: Ne quisquam, inquit, pro eis obtulit, vel oblaturus est sacrificium, quod iste etiam pro non baptizatis

B. AVGVST. de origine Animæ l. 3. cap. 12.

Idem ibid. lib. 2. cap. 15.

censuit offerendum.] Et post pauca, de eodem Vincentio: Aut « omninò, inquit, hærebit, aut simul pro omnibus paruulis, qui to- « to orbe terrarum sine Christi baptismo moriuntur, etiam eo- « rum nominibus tacitis, quoniam nesciuntur, in Ecclesia Christi « non incorporatis, corpus Christi offerendo, corpus Christi esse « censebit.] Post hæc subiungit ad iam dictum Petrum Presbyte- « rum loquens: Absit à te frater, vt hæc tibi placeant. Absit vt ista « vel didicisse te gaudeas, vel docere præsumas.] «

De 4. Capitulo.

Idem ibid. c. 16.

Ex his verbis sancti Doctoris manifestissimè docemur, vt pro his tantùm, qui baptismo Christi regenerati incorporantur Ecclesiæ, quæ est Corpus Christi, Corpus Christi debeat offerri. Et quisquis pro eis qui minimè sunt regenerati, nec Corpus Christi effecti, dicit illud sacrificium offerendum, censet eos esse Corpus Christi, qui nunquam incorporati sunt membris Christi. Vnde piè hoc obseruat sancta mater Ecclesia, quæ pro Cathecumenis, siue paruulis, siue maioris ætatis, nisi postquam fuerint regenerati in Christo, non offert sacrificium Christi, & tunc primùm cùm regenerantur in oblatione Dominica, etiam specialiter eorum memoriam frequentare incipit, dicens: *Hanc igitur oblationem seruitutis nostræ, sed & cunctæ familiæ tuæ, quam tibi offerimus pro his quoque quos regenerare dignatus es ex aqua & Spiritu sancto, quæsumus Domine, vt placatus accipias*, &c. Gratia namque redemptionis Christi, & ante baptismum nullatenùs accipitur, neque his, qui sine baptismo de corpore exeunt, vllatenùs dari potest. Sicut & tota obseruat Ecclesia Et beatus Gregorius ad consulta Augustini respondens, breuiter ostendit, dicens: Sancti mysterii gratia, sicut viuentibus atque discernenti- « bus cum magna discretione prouidenda est: Ita his quibus mors « imminet sine vlla dilatione offerenda, nedum adhuc tempus ad « præbendum redemptionis mysterium quæritur, interueniente « paululùm morà inueniri non valeat, qui redimatur.] «

B. Gregorius Registri lib. 12.

Pro illis tamen omnibus qui ex aqua & spiritu regenerati, ac per hoc Ecclesiæ incorporati, cum pietate dormitionem acceperunt; solemniter & generaliter vniuersalis seruat & prorsùs seruare debet Ecclesia, vt inter illa sacrosanctæ immolationis mysteria suo loco atque ordine siue nominatìm, siue tacitis nominibus fideliter commemorentur: Verè namque ad plenitudinem, & vnitatem Ecclesiæ pertinent, nec ab illa vel morte separari possunt. De quibus in Domino mortuis, & cum Domino viuentibus beatus Ioannes in Apocalypsi scribit: *Beati mortui qui in Domino moriuntur: Amodò dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis: Opera enim ipsorum sequuntur illos.*

Apoc. 14. v. 13

De 4. Capitulo.

Et Beatus Paulus Apostolus sub nomine *Vigilantium* viuentes, sub nomine autem *dormientium* defunctos fideles volens intelgi, ad Thessalonicenses dicit : *Quoniam non posuit nos Deus in iram, sed in adquisitionem salutis per Dominum nostrum Iesum, qui mortuus est pro nobis: Vt siue vigilemus, siue dormiamus simul cum illo viuamus.* Et iterùm alibi: *Nemo enim nostrum sibi viuit, & nemo sibi moritur: siue enim viuimus, Domino viuimus: siue morimur, Domino morimur: siue ergò viuimus, siue morimur, Domini sumus. In hoc enim Christus mortuus est, & resurrexit, vt & mortuorum, & viuorum dominetur.* Hinc est quòd in illa beati actione mysterij, ex auctoritate vtique diuina, & traditione Apostolica à sanctis Patribus oratio pro defunctis fidelibus specialiter posita est, quæ ita se habet: *Memento etiam Domine famulorum famularúmque tuarum, qui nos præcesserunt cum signo fidei, & dormiunt in somno pacis*, &c.

1. Thess. 5. v. 9. v. 10.

Ro. 14. v. 7. v. 8. v. 9.

Oratio pro defunctis fidelibus.

Quod totum ita ab initio in Ecclesia, & ab Ecclesia vniformiter ac legitimè obseruatum esse commendat diligentissimè Beatissimus Pater AVGVSTINVS in libro de cura pro mortuis gerenda, ita dicens: Non sunt prætermittendæ supplicationes pro spiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Christiana, & Catholica societate defunctis, etiam tacitis nominibus eorum, sub generali commemoratione suscepit Ecclesia; vt quibus ad ista desunt parentes, aut filij, aut quicunque cognati, vel amici, ab vna eis exhibeatur pia matre communi.]

Avgvst. de cura pro mortuis.

Et post aliqua: Quæ cùm ita sint, inquit, non existimemus ad mortuos pro quibus curam gerimus peruenire, nisi quod pro eis siue altaris, siue orationum, siue eleemosynarum sacrificij solemniter supplicamus: Quamuis non pro quibus fiunt omnibus prosint: sed eis tantùm, pro quibus dum viuunt comparatur vt prosint. Sed quia non discernimus qui sint, oportet ea pro regeneratis omnibus facere: vt nullus eorum prætermittatur, ad quos hæc beneficia possint & debeant peruenire. Meliùs enim supererunt ista eis, quibus nec obsunt nec prosunt, quàm eis deerunt quibus prosunt.]

Ex his igitur omnibus diligenter ac fideliter consideratis certissimè & clarissimè ostenditur pro omnibus fidelibus Christi, qui fuerunt, aut sunt, vel erunt, factā esse passionem Christi. Pro fidelibus Christi offerri sacrificium Christi: pro Corpore Christi immolari Corpus Christi. De his verò, qui adhuc in infidelitate atq; impietate detinentur, manifestum est ex hac regula fidei, quòd quicunq; ex ipsis per Dei gratiam fuerint ad fidem conuersi, & in Christo,

Christo regenerati, etiam pro ipsis confitendum sit factum esse, De iv. Capitulo.
quod pro omnibus fidelibus factum constat. De cæteris verò, qui in ipsa infidelitate atque impietate sua perseuerantes sunt perituri, si de Scripturæ sanctæ auctoritate, quod etiam pro talibus Dominus passus sit, certissimis & clarissimis testimoniis nobis demonstrare potuerint boni viri, qui talia definierunt, dignum omninò est, vt credamus & nos. Si verò non potuerint, cessent contendere pro eo, quod non legunt. Pudeat eos definire, quod *nesciunt*: Timeant statuere quod nullum sanctorum Patrum concilium, nullum Apostolicæ sedis Pontificum, nullum Ecclesiasticorum dogmatum decretum hactenus inueniant statuisse. Quod & si quid à Sanctis & venerabilibus Ecclesiæ doctoribus vel scriptum, vel dictum vnde huiuscemodi sensus occasio sumi posse videatur, inueniunt: saluâ eorum debitâ reuerentiâ, cohibeant se potiùs, & submittant se humiliter diuinæ auctoritati; Et rem tam obscuram, tamque inusitatam diuinæ reseruent humiliter maiestati. Hoc namque & *Paschalis agni* sacra illa epulatio mysticè nobis commendat cum dicitur; *Si quid residuum fuerit, igni comburetis*, sicut Beatus *Gregorius* exponit dicens: Quod ex agno remanet igni comburimus, quando hoc quod de mysterio Incarnationis eius intelligere, vel penetrare non possumus, potestati Spiritus sancti humiliter reseruamus, vt non superbè quis audeat vel contemnere, vel denuntiare quod intelligit, sed hoc igni tradat, cùm sancto Spiritui reseruat.

Nota.

Exod. 12. v. 10.

S. Greg.

CAPVT XV.

Cap. 15.

Gal. 5. v. 6.

De quæst. 3.

IAm de tertia quæstione, quâ definitum est; *Quia sicut infideles non rediumuntur mysterio sanguinis Christi: Ita nec fideles redempti sunt, qui non habuerint eam fidem quæ per dilectionem operatur.*] Quid necesse est aliquid dicere? Cum ex his, quæ suprà iam dicta sunt, manifestissimè ostendatur, & omnibus infidelibus nullam esse redemptionem in Christo, & omnes fideles, qui fideliter accedunt ad fidem, & gratiam regenerationis, ibi accipiant veram redemptionem, vbi accipiunt veram regenerationem. Quia nec verè possunt regenerari, nisi eos, & à potestate diaboli, & à seruitute peccati verè constet redimi. Nec verè possunt redimi, nisi lauacro indulgentiæ expiati, & à reatu delicti, & à dominatu principis mundi efficiantur absoluti. Nisi, quod hoc in ista definitione absurdissimum est, *quod Dominus Iesus Christus etiam pro impiis in sua impietate pereuntibus dicatur passus*: Et *fidelis quisque fideliter baptismo eius regeneratus mysterio passionis eius affirmetur non esse redemptus.*]

De IV. Capitulo.

Nec illud aliquis contra hanc veritatem Euangelicam & Apostolicam obijciendum putet, quod inter cæteras maledictiones populi Iudaïci, in Deüteronomio continetur ad eundem incredulum populum dictum: *Et erit vita tua pendens ante oculos tuos, & non credes vitæ tuæ.* Vel illud quod in Isaïa de eodem infideli populo, ex persona ipsius Domini Iesu Christi de passione & cruce eius dictum solet intelligi. *Expandi manus meas totâ die ad populum non credentem, & contradicentem: Qui ambulat viâ non bonâ, post cogitationes suas:* Vt quasi ita quis velit accipere, quod illi *incredulo populo* dictum est; *Et erit vita tua pendens ante oculos tuos, & non credes vitæ tuæ.* Tanquam ipsi *incredulo & infideli populo* in sua incredulitate, & infidelitate permanenti, Dominus Iesus Christus, qui ante eorum oculos in cruce pependit, dicatur vita; cùm vtique eis non dederit vitam: Et dicantur ipsi non credituri vitæ suę: quasi Dominus etiam eorum, qui non credunt, nec vnquam eius fide viuificantur, possit dici vita. Et illud de Esaïa testimonium sic conetur intelligere vt dicat, quòd Dominus propterea dixerit: *Expandi manus meas totâ die ad populum non credentem & contradicentem:* Quasi propter eundem populum in sua incredulitate & contradictione perdurantem, & eius causâ crucis sustinuerit passionem. Vt quasi ex hoc affirmare videatur, quòd Dominus etiam pro impiis in sua impietate pereuntibus in Scripturis passus esse dicatur: Quia diuinæ Scripturæ nullatenùs possunt inter se esse contrariæ: sed quod in earum planioribus locis manifestiùs declaratur, hoc etiam in obscurioribus occultatur, vt ex his, quæ in illis clara sunt inluminentur obscura, non ex his, quæ obscura sunt, clara obscurentur.

Deut. 28. v. 66.

Isa. 65. v. 2.

d. v. 66

d. v. 2.

Itaque iuxta manifestam, quam superiùs ostendimus de passione, & redemptione Christi Euangelicam, & Apostolicam veritatem, etiam illud, quod in Deüteronomio inter cætera maledicta illi populo infideli dictum est: *Et erit vita tua pendens ante oculos tuos, & non credes vitæ tuæ*, ita fideliter accipiamus dictum, vt agnoscamus maximum maledictum fuisse illius populi, vt merito malitiæ suæ excæcati, venientem ad se Dominum Christum tantis signis & miraculis cognoscere non potuerint. Sicut de eorum tanta cæcitate antè fuerat Prophetatum. *Excæca cor populi huius, & aures eius aggraua, & oculos eius claude, &c.* Et hanc cæcitatem iusto iudicio Dei permansisse in illis vsquedum Dominum comprehenderent, condemnarent, & morti adiudicatum crucifigerent: sed postea illo resurgente, & ad cœlos ascendente, misso Spiritu sancto, & prædicantibus Apostolis per inspirationem diuinæ gratiæ, subitò ad eorum prædicationem

Deut. 28. v. 66.

Isa. 6. v. 10.

Act. 2. v. 37. compunctos dixisse: *Viri fratres quid faciemus.* Et continuò ac- Dev. Capitulo.
cepto salutis consilio baptizatos, ac vitæ suæ, quam in cruce ante oculos suos positam agnoscere non potuerant, nec crediderant, reconciliatos. Et ideò mirabiliter per beatum Moysem vtrumque Prophetatum, vtrumque significatum est, vt & in passione Domini haberent *vitam ante oculos*, sed nec crederent, nec agnoscerent. Et hæc tamen vita esset etiam ipsorum tam infidelium, & tam excæcatorum: quia eos posteà fide suâ viuificauit: sicut scriptum est: *Iustus autem ex fide viuit.* Ita in passione sua Dominus & vita erat ipsorum, & non erat vita ipsorum. Vita namque erat ipsorum, quia erat eos viuificaturus. Non erat vita ipsorum, quia necdum eos viuificabat, quando mortui vitam crucifigebant. Vnde vt ista cæcitas ab illis auferretur, & fidei illuminatio eis donaretur, in ipsa crucis passione patrem precabatur dicens: *Pater ignosce illis, non enim sciunt quid faciunt.* Similiter & illud quod in Esaïa ex ipsius Domini persona intelligitur dictum: *Expandi manus meas totâ die ad populum non credentem, & contradicentem*; Eodem sensu accipiendum est: quòd perpessus sit ac sustinuerit illũ populum semper sibi non credentem & contradicentẽ: ita vt clamaret *Crucifige, crucifige eum:* Et dicente Pilato *Regem vestrũ crucifigam, responderunt: non habemus regem, nisi Cæsarem:* Donec in cruce exaltatus expanderet manus, tanquam virtute passionis suæ omnia tracturus ad se, etiam ipsum *populum non credentem, & contradicentem: in reliquiis* videlicet, *quæ ex illo per electionem gratiæ saluæ factæ sunt.* Hoc ita futurum ipse prędixerat, quando ad eos ante passionem suam, tanquam *ad populum non credentem & contradicentem* dicebat: *Cùm exaltaueritis filium hominis, tunc cognoscetis, quia ego sum.* Non credendo namque, & contradicendo ad hoc peruenerunt, vt exaltarent filium hominis in ligno crucis: Et tunc virtute passionis, & gratiâ orationis eius illuminati cognouerunt eum, quem anteà non cognoscentes crucifixerant: *Si enim cognouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.*

[Margin: Habac. 2. v. 4. — Rom. 1. v. 17. — Luc. 23. v. 34. — Isa. 65. v. 2. — Ioan. 19. v. 15. — Rom. 11. v. 5. — Ioan. 8. v. 28. — 1. Cor. 2. v. 8.]

Hunc nobis verum & Catholicum sensum beatissimus martyr *Cyprianus* in libro, quòd idola dij non sint, diligenter insinuat, dicens de eisdem Iudęis. Non intelligendo primum Christi aduentum, qui in passione præcessit occultus, vnum tantùm credunt, qui erit in potestate manifestus. Quòd autem hoc Iudæorum populus intelligere non potuit, delictorum meritum fuit. Sic erant sapientię & intelligentię cæcitate multati: vt qui vitâ indigni essent, haberent vitam ante oculos, nec viderent.] Similiter & Beatus *Augustinus* in explanationibus Ioannis Euangelistę docet dicens: Ecce Dominus Iesus Christus venit prędicauit; sed

[Margin: B. Cypr. — B. Avgvst. in Ioann. tract. 45.]

De IV. Capitulo. » quid putamus? *Nunquid qui audierunt oues erant?* Ecce audiuit *Iudas*, & lupus erat: *sequebatur*, sed pelle ouinâ tectus pastori insidiabatur. *Aliqui verò* eorum qui Christum crucifixerunt non audiebant *& oues erant:* Ipsos enim videbat in turba quando dicebat: *Cùm exaltaueritis filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum.* Ioan. 8. v. 28. Quomodo ergo ista soluitur *quæstio? Audiunt non oues, & non audiunt oues, sequuntur vocem* pastoris quidam lupi, & eis quędam contradicunt oues: Postremo pastorem occidunt oues. Sed quando non audiebant, oues nondum erant, vox audita eos mutauit, & ex lupis oues fecit.]

Libet in fine Sanctorum Patrum pauca verba subiungere, quàm mirabiliter & dulciter prædicent de mysterio redemptionis Christi: De salute etiam illorum iustorum, qui fuerunt ante aduentum Christi, & deinceps omnium fidelium qui eius gratiâ cotidiè redimuntur atq; saluantur. Beatus *Ambr.* de ipso Domino Iesu Christo, qui est *Agnus Dei, & tollit peccatū mundi:* Quomodo à certo & prędestinato numero qui possint ad eius esum sufficere, comedatur, ita dicit: Sanguis Christi, cuius ad gratiam nihil minuitur, nihil adiungitur. Et si parum sumas, & si plurimum haurias, eadem perfecta est omnibus mensura redemptionis. Pascha quoque Domini, hoc est Agnum, ita Patres epulari iubentur, vt secundùm numerum animarum epulentur suarum, neque plures, neque pauciores: Neque alijs plus dari, alijs minus secundùm animas singulorum: Ne aut fortiores amplius sumant, aut infirmiores minus. Gratia enim æqualis singulis diuiditur, redemptio diuiditur, donum diuiditur. Neque plures oportet esse, ne quis vacuus spei & redemptionis recedat. Plures sunt quando aliqui extra numerum sunt: *Sancti autem numerati sunt omnes, & capilli eorum. Cognouit enim Dominus qui sunt ipsius.* Neque pauciores, ne quis magnitudine gratiæ sit ad recipiendum infirmior. Et ideò omnes æqualitatem deuotionis & fidei deferre præcepit in Pascha.]

S. Ambrosivs. Ioan. 1. v. 29. Math. 10. v. 30. 2. Tim. 2. v. 19.

S. Leo. » De hac re id est redemptione sanguinis Christi etiam beatus Leo ita docet: Effusio enim pro iniustis sanguinis iusti tam potens fuit ad priuilegium, tam diues ad pretium, vt si vniuersitas captiuorum in redemptorem suum crederet, nullum tyrannica vincula retinerent.] Et iterùm: Ita Dominus Iesus Christus humano generi suâ morte consuluit, vt Sacramentum salutis etiam ipsis persecutoribus non negaret. Qui enim venerat vniuersis credentibus omnia peccata dimittere, à generali indulgentia nec Iudaicum voluit crimen excludere. Et iterùm: Quid enim aliud egit crux Christi, quàm vt destructis inimicitiis reconcilietur mundus Deo, & per sacrificium immaculati agni in

veram pacem cuncta reuocentur.] Itémque alibi: Offerebatur De iv. Capitulo.
enim à Domino pro salute mundi hostia singularis, & occisio ve-
ri agni per tot sæcula prædicata promissionis filios in libertatem
fidei transferebat. Confirmabatur quoque testamentum nouum,
& Christi sanguine æterni regni scribebantur hæredes. Ingredie-
batur summus Pontifex sancta Sanctorum, & ad exorandum Do-
minum immaculatus sacerdos per velum suæ carnis intrabat.] Et
alio loco: Incarnatio quippe verbi, & occisio ac resurrectio
Christi vniuersorum fidelium salus facta est: Et sanguis vnius
iusti, quod nobis donauit, qui eum pro reconciliatione mundi
credimus fusum, hoc contulit patribus, qui similiter crediderunt
fundendum.]

Beatus etiam *Hieronymus* in expositione Epistolæ ad Galatas, B. Hieronymvs.
cùm de eisdem Sanctis loqueretur antiquis: Nemo, inquit, illo-
rum de maledicto quempiam liberauit absque solo Domino
Iesu Christo, qui pretioso sanguine suo, & nos omnes, & ipsos
Moysem dico & Aaron, Prophetásque cunctos & Patriarchas
de maledicto legis redemit. Nec hoc meo sensu dictum pute-
2. Cor. 5. v. 15. tis, scriptura testis est, quia *Christus gratia Dei pro omnibus*
mortuus est, si autem *pro omnibus*, & pro Moyse, & pro vniuersis
Col. 2. v. 14. Prophetis: E quibus nullus potuit delere *Chyrographum vetus,*
quod aduersum nos scriptum erat, & affigere illud cruci. Omnes enim
Rom. 3. v. 23. *peccauerunt, & egent gloria Dei.*] Item idem doctor exponens
Esa. 52. v. 15. illud quod per Prophetam de Domino dictum est: *Iste asperget* Idem in Mathæi cap. 20. v. 28.
gentes multas, mundans, inquit, eas sanguine suo, & in baptis-
Math. 20. v. 28. mate Dei consecrans seruituti:] Item in Commentariis Euange-
lij secundùm Matthæum cùm verba Domini exponeret dicentis,
Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare
animam suam redemptionem pro multis. Non dixit, inquit, dare
animam suam redemptionem pro omnibus, sed pro multis, id
est pro his qui credere voluerint.]

Item beatus *Augustinus* in libro de natura & gratia. Ea inquit B. Avgvst.
1. Tim. 2. v. 5. fides iustos sanauit antiquos, quæ sanat & nos, idest *mediatoris*
Dei, & hominum hominis Christi Iesu. Fides sanguinis eius, fi-
des crucis eius, fides mortis & resurrectionis eius. *Habentes er-*
go eum spiritum fidei, & nos credimus, propter quod & loquimur.]
Item in tractatibus in Ioannem Euangelistam: *Estote*, inquit,
2. Cor. 4. v. 13. *oues: Oues* credendo sunt *oues*, pastorem sequendo sunt *oues:* Re-
demptorem non contemnendo sunt *oues*, per ostium intrando sunt
oues, Exeundo, & pascua inueniendo sunt *oues*. Quomodo er-
Ioan. 10. v. 26. go istis dixit, *non estis ex ouibus meis?* Quia videbat eos ad sem-
piternum interitum prædestinatos, non ad vitam æternam sui
sanguinis pretio cōparatos.] Item ibi: Tota illa eius passio, nostra

De IV. Capitulo. » purgatio est, passurus igitur exitia, præmisit obsequia, non solùm eis, pro quibus erat subiturus mortem, sed etiam illi, qui
De Iuda. » cum fuerat traditurus ad mortem.] Et alio loco: *Quod facis*, inquit, *fac citiùs*, non præcepit facinus, sed prædixit *Iudæ* malum, Ioan. 13.v.27.
» nobis bonum. Quid enim Iudæ peius, & quid nobis melius quàm
» traditus Christus, ab illo contra illum, pro nobis præter illum.] Et alio loco: quantùm sibi (inquit) assumpserat Petrus
» intuendo quid vellet, ignorando quid posset: Quantùm sibi assumpserat, vt cùm *Dominus venisset animam suam ponere pro amicis suis*, ac per hoc & pro ipso, ille hoc Domino offerre confide- Ioan. 13.v.37.
» ret, & non pro se positâ animâ Christi, animam suam pollicere-
» tur positurum pro Christo.] Et alibi: *Christus saluator*, quod est
» nomen eius, fidelibus eius: Est quippè impijs & damnator, qui
» dignatur fidelibus esse saluator.]

S. Cypr. » Beatus antistes & martyr *Cyprianus* in libro de laude martyrij
» & martyrum, ostendens à mundi initio prædestinatos qui Christi
» sanguine aspergerentur & mundarentur: O beati, inquit, quos à
» primordio mundi Domini sanguis infecit, & quos merito splendor iste niuei amictus induerit; & candor stolæ ambientis ornarit.] Item in libro ad Demetrianum: Hanc (inquit) gratiam
» Christus impertit, hoc munus misericordiæ suæ tribuit, subigendo mortem trophæo crucis, redimendo credentem pretio
» sui sanguinis, reconciliando hominem Deo Patri, viuificando
» mortalem regeneratione cœlesti. Hunc, si fieri potest, sequamur omnes, huius Sacramento, & signo censeamur. Hic nobis viam vitæ aperit: hic ad paradisum reduces facit: hic ad cœlorum regna perducit. Cùm ipso semper viuemus facti per ipsum filij Dei: Cum ipso exultabimus semper ipsius cruore reparati.] Amen.

CONCILIVM VALENTINVM III.

Lotharij Imp. iussu in causa Valentini Episcopi celebratum, VI. Idus Ianuarias indict. III. Anno Christi DCCCLV. Leonis IV. Papæ Anno VIII. Lotharij eiusdem Imp. & Karoli Calui Regis XV.

PREFATIO.

REGNANTE Domino nostro Iesu Christo Anno DCCCLV. ab incarnatione eius, gloriosissimo Lothario imperante XV, indictione III. Mense Ianuario, VI. Idus eiusdem mensis, apud Vrbem Valentinam, in domo Basilicæ S. Ioannis adiacente. Cùm propter causam Episcopi ciuitatis ipsius criminibus diffamati, ex iussione præfati pij principis, Reuerentissimi trium Prouinciarum Episcopi in vnum collecti resedissent, id est Lugdunensium, Viennensium, & Arelatensium, numero XIV, quibus præfuerunt auctore Domino Episcopi Metropolitani, videlicet Remigius Lugdunensis, Agilmarus Viennensis, Rodlandus Arelatensis, Conlaborante eis quàm maximè venerabili Ebbone Gratianopolitano Episcopo: Adiuncto etiam venerabili cœtu Presbyterorum, deuotissimis quoque Diaconis adstantibus, Euangeliis in medio positis, post obiectiones Episcopo factas, discussas & finitas, placuit omnibus in sancta synodo constitutis, ne fratrum conuentus absque ædificatione discederet, hæc pauca in Christi nomine, quæ subter annexa sunt, ad commonitionem sui, cæterorúmque fidelium, deuotâ & sollicitâ pietate adnotare.

CANONES.

I. *Quòd nouitates vocum omni studio vitandæ sint.*

QVIA Doctorem gentium in fide & veritate fideliter commonentem, obedientérque audimus: *O Timothee depositum custodi, deuitans Prophanas vocum nouitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt:* Et

1. Tim. 6. v. 20.

iterùm: *Profana autē & inaniloquia deuita: Multùm enim proficiūt* 2. Tim.
ad impietatem, & sermo eorum, vt cancer serpit: Et iterum: *Stul-* 2. v. 16.
tas autem & sine disciplina quæstiones deuita sciens, quia generant v. 23.
lites: Seruum autem Domini non oportet litigare: Et iterum: *Ni-* Phil. 2.
hil per contentionem, neque per inanem gloriam. Paci, quantum v. 3.
Deus dederit, & charitati studere cupientes, attendentes pium
eiusdem Apostoli consilium: *Sollicitè seruare vnitatem Spiritus* Eph 4.
in vinculo pacis: Nouitates vocum, & præsumptiuas garruli- v. 3.
tates, vnde potius inter fratres contentionum & scandalorum fomes excitari potest, quàm ædificatio vlla timoris Dei succrescere, cum studio omni deuitamus. Indubitanter autem Doctoribus piè & rectè tractantibus verbum veritatis, ipsisque sacræ scripturæ lucidissimis expositoribus, id est Cypriano, Hilario, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, cæterisque in Catholica pietate quiescentibus, reuerenter auditum, & obtemperanter intellectum submittimus, & pro viribus, quæ ad salutem nostram scripserunt, amplectimur. Nam de præscientia Dei, & de prædestinatione, & de quæstionibus aliis, in quibus fratrum animi non parùm scandalizati probantur, illud tantùm firmissimè tenendum esse credimus, quod ex maternis Ecclesiæ visceribus nos hausisse gaudemus.

II. *De æterna Dei præscientia bonorum & malorum.*

Dᴇᴠᴍ præscire & præscisse æternaliter, & bona quæ boni
erant facturi, & mala quæ mali sunt gesturi, quia vocem scri-
pturæ dicentis habemus: *Deus æterne, qui absconditorum es co-* Dan. 13.
gnitor, qui nosti omnia antequam fiant, fideliter tenemus & pla- v. 42.
cet tenere, bonos præscisse omninò per gratiam suam bonos futuros, & per eandem gratiam æterna præmia accepturos: Malos præscisse per propriam malitiam malos futuros, & per suam iustitiam æternâ vltione damnandos: Vt secundùm Psalmistam,
Quia potestas Dei est, & Domini misericordia reddat vnicuique Ps. 61. v.
secundum opera sua: Et sicut Apostolica doctrina se habet, *His* 12.
quidem, qui secundùm patientiam boni operis gloriam & hono- Rom.
rem, & incorruptionem quærunt, Vitam æternam: His autem 2. v. 7.
qui ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio, tribulatio & angustia in omnem
animam hominis operantis malum. In eodem sensu idem alibi: 2. Thes.
In reuelatione, inquit, *Domini Iesu Christi de cœlo cum Ange-* 1. v. 7.
lis virtutis eius, in igne flammæ dantis vindictam his qui non nouerunt Deum, & qui non obediunt Euangelio Domini nostri Iesu Christi, qui pœnas dabunt in interitu æternas, cùm venerit glorificari in sanctis suis, & admirabilis fieri in omnibus, qui crediderunt.

runt. Nec prorsus vlli malo præscientiam Dei imposuisse necessitatem, vt aliud esse non posset, sed quod ille futurus erat ex propria voluntate, ille sicuti Deus, *qui nouit omnia antequam fiant*, præsciit ex sua omnipotenti & incommutabili maiestate. Nec ex præiudicio eius aliquem, sed ex merito propriæ iniquitatis credimus condemnari. Nec ipsos malos ideò perire, quia boni esse nō potuerunt, sed quia boni esse noluerūt, suóque vitio in massa damnationis, vel merito originali, vel etiam actuali permanserunt.

III. *De prædestinatione Dei, electorum ad vitam, & impiorum ad mortem.*

Rom. 9. v. 21. Sed & de prædestinatione Dei placuit, & fideliter placet iuxta auctoritatem Apostolicam, quæ dicit: *An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud vas in honorem, aliud verò in contumeliam?* Vbi & statim subiungit: *Quòd si volens Deus ostendere iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa iræ aptata siue præparata in interitum, vt ostenderet diuitias gratiæ suæ in vasa misericordiæ quæ præparauit in gloriam.* Fidenter fatemur prædestinationem electorum ad vitam, & prædestinationem impiorum ad mortem: In electione tamen saluandorum misericordiam Dei præcedere meritum bonum; In damnatione autem periturorum meritum malum præcedere iustum Dei iudicium. Prædestinatione autem Deum ea tantùm statuisse, quæ ipse vel gratuitâ misericordiâ, vel iusto

LXX. Isa. 45. v. 11. iudicio facturus erat, secundùm Scripturam dicentem: *Qui fecit quæ futura sunt:* In malis verò ipsorum malitiam præscisse, quia ex ipsis est, non prædestinasse, quia ex illo non est. Pœnam sanè malum meritum eorum sequentem, vtì Deum, qui omnia prospicit, præsciuisse & prædestinasse, quia iustus est: *Apud quem est* (vt Sanctus Augustinus ait) *De omnibus omninò rebus tam fixa sententia, quàm certa præscientia.*] Ad hoc siqui-

Prou. 19. v. 29. dem facit sapientis dictum. *Parata sunt derisoribus iudicia, & mallei percutientes stultorum corporibus.* De hac immobilitate præscientiæ & prædestinationis Dei, per quam apud eum futura iam facta sunt, etiam apud Ecclesiastem benè intelligitur di-

Eccles. 3. v. 14. ctum: *Cognoui quòd omnia opera quæ fecit Deus perseuerent in perpetuum.* Non possumus his addere, nec auferre, quæ fecit Deus vt timeatur. Verùm aliquos ad malum prædestinatos esse diuinâ potestate, videlicet vt quasi aliud esse non possint, non solùm non credimus, sed etiam si sunt, qui tantùm mali credere velint, cum omni detestatione, sicut Arausica synodus, illis Anathema dicimus. Arausic. Synd. cap. 25.

IV. *De redemptione sanguinis Christi, & de quatuor, & nouemdecim capitulis.*

ITEM de redemptione sanguinis Christi, propter nimium er-

rorem, qui de hac causa exortus est, ita vt quidam sicut eorum scripta indicant, etiam pro illis impiis, qui à mundi exordio vsque ad passionem Domini in sua impietate mortui, æternâ damnatione puniti sunt, effusum eum definiant, contra illud Propheticum; *Ero mors tua ô mors, ero morsus tuus inferne:* Illud nobis simpliciter & fideliter tenendum, ac docendum placet, iuxta Euangelicam & Apostolicam veritatem, quòd pro illis hoc datum pretium teneamus, de quibus ipse Dominus noster dicit: *Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, vt omnis qui credit in ipso non pereat, sed habeat vitam æternam: Sic enim Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret, vt omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam:* Et Apostolus: *Christus* (inquit) *semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata.* PORRO CAPITVLA quatuor, quæ à Concilio fratrum nostrorum minùs prospectè suscepta sunt, propter inutilitatem vel etiam noxietatem, & errorem contrarium veritati: Sed & alia XIX, syllogismis ineptissimè conclusa, & licet iactetur nullâ sæculari literaturâ nitentia, in quibus commentum diaboli potiùs, quàm argumentum aliquod fidei deprehenditur, à pio auditu fidelium penitùs explodimus, & vt talia & similia caueantur per omnia auctoritate Spiritus sancti interdicimus. Nouarum etiam rerum introductores, nè districtiùs feriantur, castigandos esse censemus.

Osee 13. v. 14.
Ioan. 3. v. 14.
Heb. 9. v. 28.

V. *Quòd omnes regenerati à peccatis abluti sint: non tamen omnes salui fiant.*

ITEM firmissimè tenendum credimus, quòd omnis multitudo fidelium *ex aqua & Spiritu sancto regenerata*, ac per hoc veraciter Ecclesiæ incorporata, & iuxta doctrinam Apostolicam *in morte Christi baptizata*, in eius sanguine sit à peccatis suis abluta: Quia nec in eis potuit esse vera regeneratio, nisi fieret & vera redemptio: Cùm in Ecclesiæ sacramentis nihil sit cassum, nihil ludificatorium, sed prorsus totum verum, & ipsâ sui veritate, ac synceritate subnixum: Ex ipsa tamen multitudine fidelium & redemptorum, alios saluari æternâ salute; quia per gratiam Dei in redemptione sua fideliter permanent, ipsius Domini sui vocem in corde ferentes: *Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit:* Alios, quia noluerunt permanere in salute fidei, quam initio acceperunt, Redemptionisque gratiam potiùs irritam facere prauâ doctrinâ, vel vitâ, quàm seruare elegerunt, ad plenitudinem salutis, & ad perceptionem æternæ beatitudinis nullo modo peruenire. In vtroque siquidem doctrinam pij Doctoris habemus. *Quicunque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus;* Et *omnes qui in Christo baptizati estis, Christum induistis:* Et iterùm: *Accedamus cum vero corde in*

Rom. 6. v. 3.
Math. 10 v. 22. & 24. v. 13.
Rom. 6. v. 3.
Gal. 3. v. 27.
Heb. 10. v. 22.

plenitudine fidei, asperſi corda à conſcientia mala, & abluti corpus
v. 26. *aquâ mundâ, teneamus ſpei noſtræ confeſſionem indeclinabilem:* Et iterùm: *Voluntariè peccantibus nobis poſt acceptam notitiam veri-*
v. 28. *tatis, iam non relinquitur pro peccatis hoſtia:* Et iterùm: *Irritam quis faciens legem Moyſis, ſine vlla miſeratione duobus aut tribus teſtibus moritur. Quantò magìs putatis deteriora mereri ſupplicia, qui filium Dei conculcauerit, & ſanguinem teſtamenti pollutū duxerit, in quo ſanctificatus eſt, & ſpiritui gratiæ contumeliam fecerit.*

VI. *De gratia & libero arbitrio*

ITEM De gratia per quam ſaluantur credentes, & ſine qua rationalis creatura nunquam beatè vixit, & de libero arbitrio per peccatum in primo homine infirmato, ſed per gratiam Domini *IESV* fidelibus eius redintegrato, & ſanato, id ipſum conſtantiſſimè & fide plenâ fatemur, quod ſanctiſſimi Patres auctoritate ſacrarum Scripturarum nobis tenendum reliquerunt, quod Africana, quod Arauſica ſynodus profeſſa eſt, quod beatiſſimi Pontifices Apoſtolicæ ſedis Catholicâ fide tenuerunt. Sed & de natura & gratia in aliam partem nullomodo declinare præſumentes. Ineptas autem quæſtiunculas, & aniles penè fabulas, Scotorúmque pultes puritati fidei nauſeam inferentes, quæ periculoſiſſimis & grauiſsimis temporibus, ad cumulum laborum noſtrorum, vſque ad ſciſsionem charitatis miſerabiliter & lachrymabiliter ſuccreuerunt, ne mentes Chriſtianæ indè corrumpantur, & excidant à ſimplicitate & caſtitate fidei, quæ eſt in Chriſto Ieſu, penitùs reſpuimus, & vt fraterna charitas cauendo à talibus auditum caſtiget, Domini Chriſti amore monemus. Recordetur fraternitas malis mundi grauiſsimis ſe vrgeri, meſſe nimiâ iniquorum, & paleis leuium hominum ſe duriſsimè ſuffocari. Hæc vincere ferueat, hæc corrigere laboret, & ſuperfluis cœtum piè dolentium & gementium non oneret; Sed potiùs certâ & verâ fide, quod à ſanctis Patribus de his & ſimilibus ſufficienter proſecutum eſt, amplectatur.

Reliqui Canones numero 17. quia nihil ad rem, hîc prætermiſſi.

VI. DECRETA, SEV CANONES SYNODI Ligonenſis in Synodo apud Saponarias relecti

HÆc Decretra Synodica obtulerunt eidem Conuentui (*Tullenſi ſcilicet 12. Prouinciarum apud Saponarias*) & Regibus adſidentibus REMIGIVS, AGILMARVS: EBBO, & cœteri Coëpiſcopi eorum qui ante quindecim dies in Andemātunno Lingonum, cum Rege ſuo Karolo congregati confirmauerunt. Ex Tom. 3. Conc. Ant. Gall. Iac. Sirmondi, pag. 153.

Tunc primùm edita (à R. P. Iac. Sirmondo) ex Codice Bibliothecæ Vaticanæ.

CANONES.

I. Quòd Nouitates vocum omni studio vitandæ sint.

Quia Doctorem Gentium in fide & veritate fideliter commonentem, obedienterq; audimus, &c. *Vt in Synodo Valentina, Can. I.*

II. De æterna Dei præscientia bonorum & malorum.

Deum præscire, & præscisse æternaliter, & bona, quæ boni erant facturi, & mala quæ mali sunt gesturi, &c. *Vt in Synodo Valentina, Can. 2.*

III. De prædestinatione Dei electorũ ad vitã, & impiorũ ad mortẽ.

Sed & de prædestinatione Dei placuit, & fideliter placet, iuxta auctoritatem Apostolicam quæ dicit, &c. *Vt in Synodo Valentina, Can. 3.*

IV. De Redemptione Sanguinis Christi, & de XIX. Capitulis cuiusdam Scoti.

Item, de Redemptione Sanguinis Christi propter nimium errorem qui de hac causa exortus est. Ita vt quidam, &c. vsque *ad multorum exhaurienda peccata.* Porrò capitula numero XIX. syllogismis ineptissimè ac mendacissimè à quodam Scoto conclusa, vbi non argumentum fidei, sed potiùs commentum perfidiæ paret, nullâ omninò Philosophiæ arte, vt arroganter à quibusdam iactatur, constructum, sed inani fallaciâ, & deceptione imperitissimè confusum, à pio auditu fidelium penitùs explodimus, &c. *Vt in Synodo Valentina, Can. 4.*

V. Quòd omnes regenerati à peccatis abluti sint, non tamen omnes salui fiant.

Item, firmissimè tenendum credimus, quòd omnis multitudo fideliũ ex aqua & Spiritu sancto regenerata, &c. *Vt in Synodo Val. Can. 5.*

VI. De gratia & libero arbitrio.

Item, de gratia per quam saluantur credentes, & sine qua rationalis creatura nunquam beatè vixit, &c. *Vt in Synodo Valentina, Can. 6.*

DECRETVM EIVSDEM CONCILII TVLLENSIS APVD SAPONARIAS, CAN. X.

De Capitulis quibusdam (scilicet suprà scriptis Concilij Lingonensis) *in Synodo relectis, de quibus inter Episcopos erat controuersia.*

RELECTA sunt denique in eadem Synodo quædam Capitula, super quibus quorumdam fratrum sensus dissentire probantur. Vnde conuenit inter Episcopos, vt Deo fauente, pace ac tranquillitate recuperatâ simul conueniant, & prolatis sanctarum Scripturarum atque Catholicorum Doctorum sententiis, quæ saniora sunt, concordi vnanimitate sequantur.

HINCMARI
REMENSIS ARCHIEPISCOPI,
EPISTOLA XXIV.
AD EGILONEM ARCHIEPISCOPVM SENONENSEM ANNO 866. ROMAM DELEGATVM.

DE GOTTESCHALCO EIVSQVE ASSERtionibus, & de PRVDENTIO Episcopo, vt Suggerat Pontifici.

CHARISSIMO ET FIDELISSIMO MIHI plurimam in Christo salutem.

IN alijs literis ideò tanta vobis scripsi, vt haberetis rei ordinem & plenitudinem, ac veritatem de his quę fuerunt gesta in Synodo: Quia Domnus Apostolicus, sicut in vobis directa legetis epistola, cuncta quæ ibi gesta fuerunt, plenâ fidelique narratione ad se referri præcepit, & animus vester ad iter subitaneum & difficile occupatus, intendere fortè ad cuncta non potuit, licet indè in epistola Synodi sufficienter sit positum, & etiam de aliis quæ scribo mihi verbis vobiscum conferre non licuit, *quæ peto (sed & ista quæ sequuntur) vt in talium manus non veniant, vnde scandalū possit oriri.* Nota. Post illas autem scriptas, nuntiatum est mihi de Cella nostra, quæ vocatur Altum Villare, Monachum nostrum nomine GVNTBERTVM aufugisse cùm libris, & Vestimētis & Caballis, & aliis etiam quæ furari potuit. Qui sæpè pro suis negligentijs regulariter correptus fuit. Et quia sæpè GOTTESCHALCO furtim se coniunxerat, & literas ei dederat, & ab eo acceperat, secundùm regulam in grauioribus culpis missus fuit, & dicitur illius peruersâ doctrinâ deprauatus. Et sicut mihi dictum est, *quasi ipsius Gotteschalci Reclamationem vult perferre ad Domnum Apostolicum*, Videns qualiter illa aduersum me, quæ de istis partibus ad illum veniunt, suum cursùm accipiunt. Et audiens quòd Domnus Apostolicus domno Rege Karolo de me scripsit. *Quia semper me tegere non debet à talibus, nec valet, vt prouiderem, nè pro eis tandem aliquando incurram, quæ non opto*: Et ipse frater, & alij licenter quæ vo-

GOTTESCHALCI Reclamatio ad Sedem Apostol.

Nota in Hincmarum.

lunt, aut moliuntur, aut faciunt. Nam egò nescio in quibus Domnus Apostolicus tam sæpè se texisse me dicat: Si enim de Rothado dicit, non singularirer mea auctoritas, sed Episcoporum Regni domni nostri Karoli, ad quos contra me prouocauit, eum dejecit, sicut subscriptiones eorum demonstrant. Si de istis ordinatis dicit, sicut modò comprobatum vidistis, & audistis, ego eos non iudicaui, neque dejeci, neque cum iudicibus eorũ subscripsi. Si de Gotteschalco dicit, de quo, sed & de præfatis ordinatis, ab Arsenio scripto interrogatus scriptis rationem reddidi, eundem Gotteschalcum à duabus Synodis damnatum iubentibus Episcopis, postquam iudicatus fuit, custodiendum accepi, ne aliis suâ peruersâ doctrinâ noceret, qui sibi prodesse nolebat. De quo etiã literis domno Apostolico suggessi, qualis eius sit doctrina, & vtrùm vellet vt ei licentiam ad eum eundi darem, an alteri eum per suam iussionem commendarem, ne sine auctoritate duarum Synodorum diffinitionem dissoluerem. Si illi placet per seipsum audire mandet, & ego illum dimittam, vt ad eum vadat: Quia si Rex illum non miserit, Ego non habeo tantos custodes qui eum deducant. Si etiam illi placet, vt alius eum recipiat, & suam doctrinam siue Synodus, siue quilibet Episcopus audiat, & si bona est sequatur; si praua est, ab eis qui eum audierint, refellatur: Et illi quibus hoc commendauerit, facient de illo, quod sacris regulis viderint conuenire, sicut illi de eo fecerunt, qui se sacras regulas intellexisse putarunt, nihil meâ interest. Tamen si aliquis vos interrogauerit de sua doctrina, hanc esse illi respondere potestis, sicut & verba & scripta illius demonstrant.

Errores Gotteschalci iuxta Hincmarum.

1. I. Dicit enim Deïtatem sanctæ Trinitatis Trinam esse, sicut sunt tres sanctæ Trinitatis personæ.

2. II. Dicit ita geminam esse Dei prędestinationem, vt sicut Deus quosdam ad vitam æternam, ita quosdam prædestinauerit ad mortem æternam.

3. III. Dicit quòd non vult Deus omnes homines saluos fieri, sed tantùm eos qui saluantur: Omnes autem saluari quoscunque ipse saluare voluerit: Ac per hoc quicunque non saluantur, penitùs non esse voluntatis illius vt saluentur.

4. IV. Dicit quòd non pro totius mundi redemptione, id est, pro omnium hominum salute, & redemptione Dominus & Saluator noster IESVS CHRISTVS sit Crucifixus & mortuus, sed tantùm pro his qui saluantur.

5. V. Dicit exponens sententiam Apostoli Petri; *Eum qui emit eos Dominum negantes*: Baptismi (inquit) sacramento eos emit, non tamen pro eis crucem subijt, neq; mortem pertulit, neque sanguinem fudit. Vnde latiùs dicta in suis scriptis inueniũtur, quæ in al- 2. Pet. 2. v. 1.

tera schedula vobis mitto, vt si fuerit vobis visum domno Apostolico eam monstretis à me vobis directam, non ad illi ex mea parte ostendendam, sed ad vobis habendam. Sunt & alia quæ dicit, quæ mihi videntur esse perniciosa, & fidei Catholicæ contraria, quæ, si ad hoc venerit, probabunt sapientes atque Catholici. Mihi de tantis ac talibus taliter impetito sufficit sedere in angulo domatis, & non conserere contentionum manus cum muliere litigiosa in domo cōmuni: Et sufficit, vt sit mihi anima mea pro spolio. Nam idem Gotteschalcus, vel quia iam tempus est, vt veniat quod Paulus prædixit Apostolus de vltimis temporibus, vel inuidiâ mei, quasi me tangat, quòd iussu Episcoporum illum custodio, dicitur multos habere fautores: Sicut habuit Domnum Prudentium, sicut scripta ipsius testantur, quę à pluribus qui illa habent possunt proferri, qui etiam videlicet Domnus PRVDENTIVS, *In Annali gestorum nostrorum Regum*, quæ composuit, ad confirmandam suā sententiā, gestis anni Dominicæ Incarnationis DCCCLIX. indidit, dicens. « NICOLAVS PONTIFEX ROMANVS DE GRATIA DEI, ET LIBERO ARBITRIO, DE VERITATE GEMINÆ PRÆDESTINATIONIS, ET DE SANGVINE CHRISTI, VT PRO CREDENTIBVS OMNIBVS FVSVS SIT, FIDELITER CONFIRMAT, ET CATHOLICE DECERNIT.] Indicium Nicolai Papæ.

Quod per aliū non audiuimus, nec alibi legimus. Vnde quoniam ipsa gesta, quibus hæc conscripta sunt, iam in plurimorum manus deuenerunt, *Necesse est, vt taliter de hoc Domno Apostolico suggeratis, nè scandalū inde in Ecclesia veniat, quasi ipse, quod absit, talia, sicut Gotteschalcus sētiat.* Et precor, vt de mea parte nihil ei dicatur, quia commotum dicitur habere suum animum erga me, multis ad eum contra me scribentibus, & mihi derogantibus, *Ne scandalū in me inde retorqueat, vnde culpam non habeo.* Ipsum autem Annale quod dico Rex habet, & ipse est ille liber, quem coram vobis in Ecclesia, vbi vos nobis commendauit, coram vobis ab illo mihi præstitum ei reddidi. Plura denique vobis *de ipso Gotteschalco* scribere poteram, quàm perniciosus sit, & multò magis noxius erit multis, si ab ipsa custodia fuerit absolutus: Quia pro certo talia dicit & talia facit, in quibus euidenter cognoscitur, *aut dæmoniacus esse, aut maniaticus*, & scitis quoniam mania esse non solet absque dæmone. Et si aliquis vos interrogauerit de ipsius custodia, talem esse veraciter illi respondere potestis: Quicquid fratres in cibo & potu habent, hoc ei quotidiè sine vlla negligentia ministratur. Vestimenta illi ad sufficientiā offeruntur, si vult ille accipere, ligna ad focum faciendum illi sufficienter dantur, in mansione in qua degit caminatum habet, & necessarium. Lauacra illi non denegantur; sed postquam in eandem mansionem intrauit, non se-

Nota.

De Gotteschalco.

lùm corpus lauare noluit, verum nec manus, nec faciē. Anteà enim ſicut illi teſtantur, inter quos conuerſatus erat, turpiſſimus & adhuc quantùm poteſt in ſua turpitudine manet; *Et ſciatis quia maxima Nauſea in iſta Eccleſia commouebitur, ſi ad Synodum venire iuſſus fuerit, aut de ipſa cuſtodia abſolutus extiterit.* Quę non pro me dico, quia nulla mihi inde eſt cura niſi pro aliis, ſed vos probabitis me verum dicere! Tales enim ſurgent qui adhuc latent.

Nota;

ANNALES REGVM FRANCORVM BERTINIANI,

AB ANNO 741. AD ANNVM 882.

EX CODICE VETVSTISSIMO MONASTERII ſancti Bertini, cuius exemplar cura R. P. Heriberti RoſuVeidi Societatis Ieſu deſcriptum eſt.

Annal. Bertin. Ann. 859.

TOMO III. HISTORIÆ FRANCORVM Franc. du Cheſne, pag. 150. & ſeqq.

AD ANNVM CHRISTI DCCCLIX.

NICOLAVS PONTIFEX ROMANVS DE GRATIA DEI, ET LIBERO ARBITRIO, DE VERITATE GEMINÆ PRÆDESTINATIONIS, ET SANGVINE CHRISTI, UT PRO CREDENTIBVS OMNIBVS FVSVS SIT, FIDELITER CONFIRMAT, ET CATHOLICE DECERNIT.

Eccleſiaſtici cap. 8. verſ. 11. & 12.

Non te prætereat narratio ſeniorum; ipſi enim didicerunt à patribus ſuis:
Quoniam ab ipſis diſces intellectum, & in tempore neceſſitatis dare reſponſum.

INDEX,

Præcipuarum rerum & verborum, quæ in hac parte continentur.

B.

Gratia

N.

Liberi

O.

R.

Laus Deo per Christum.

Errata secundæ Partis.

Page 4. l. 7. *inculcatum* l. inculcatum, 6. l. 5. *mi* l. mei, 11. l. pen. Diuionensi *Adde* Codices l. vlt. *viditur* l. videtur, 27. l. vlt. *alterâ comm.* l. altera comm. 31. l. 2 *feelicius* l. fœlicius, 39. l. 33. *peceperunt* l. perceperunt, 45 l. 34. *credantur* l. creantur, 55. l. 29. *muictus* l. inuitus, 56. l. 25. *posquam* l. postquam, 58. l. 14. *qualibet forte* l. quibuslibet, 64. l. 34. *in Martyr* l. qui in Marty, 67. l. 17. *drmuatus* l. damnatus, 68. l. 8. *Dominu* l. Dominus, 70. l. 5 *aiernus* l. æternus, 76. l. 32. *terorre* l. terrore, 95. l. 2 *redemptionum* l. redemptionem, 102. marg *cap.* 22. l. 25. 106. l. 15. *liber* l. liberi 113. l. 1. dele *tertia*, 145. l. 16. *bonitaee* l. bonitate, 157. l. 3. dele *vo*, 161. l. 4. post *propter* l. sanos. sed propter, marg *cap.* 29 l. cap. 26. 171. l. 30. *efficio* l. officio, 175. l. 22. *impugnaci* l. impugnari, 184 l. 20. *homini* l. hominis, l. 1. 39. *munsionis* l. mansionis, 195. l. 13. *inluminatum* l. inluminatum, 201. l. 3. *duina* l. diuina, 204. l. 10. *etiam* l. etiam, 205. l. vlt. *qui* l. quid, 208. l. 25. *ei* l. eis, 227. l. 30. *Rege* l. Regi.

VINDICIARVM PRÆDESTINATIONIS ET GRATIÆ,

SEV

Gotteschalcanæ Controuersiæ

HISTORICA ET CHRONICA SYNOPSIS.

Veritas, Charitas, Humilitas.

DIVISO inter filios Ludouici Pij, Lotharium, Ludouicum, & Karolum Caluum Reges, Galliarum Imperio: *Ecclesia in pace, quam ei reliquit Saluator cum eâ futurus vsque ad consummationem sæculi perseuerante: Contigit* (teste Lupo Seruato in libello de Tribus Quæstionibus in principio) *primùm in Italia, deinde in Gallia* Orientali & Occidentali, *si non concuti fidem, turbari certè quorundam intentionem; Quod de Libero Arbitrio, & de Prædestinatione Bonorum & Malorum, ac de Sanguinis Domini taxatione vulgò quædam inaudita iactarentur: Harum rerum qui per se non possent* (vt inquit ille) *Optauit per me* (dum hæc apud nos in lucem, sed fabulosè redeunt) *fierent certiores.*

Lupus Seruatus in Libro de Tribus quæst.

" *Hinc in auxilium inuocato Deo*, Contentionis illius ori-
" ginem, seriem, & exitum ab illius sæculi auctoribus, do-
" nec plenissimé pandatur, hîc breuiter, sed veraciter,
" & in vinculo pacis enotabo. *Itaque mihi nihil, Deo plu-*
" *rimum confisus quod proposui sic expedire conabor.*]

Vvalafridus Strabo carmine ad Gotteschalcũ.

Lupus Ferrar. Epistola 30.

GOTTESCHALCVS Monachus Ordinis Sancti Benedicti, & notatione nominis, & re ipsa Dei seruus, ex Germaniâ oriundus, humanioribus litteris apprimè eruditus, cœnobium Orbacense in Belgica secunda Diœcesis Suessionensis ingressus, ordini se eidem addixit. Ibique pacificus vixit, & sine querela, Sacrarum Litterarum intelligentiæ non impigram nauauit operam, & Sanctorum Patrum: Maximè verò Beati Augustini Libros diligenti seduláque lectione reuoluit: ita tamen vt in abstrusioribus difficultatibus, expositionem à celeberrimis tum pietate, tum eruditione in Ecclesia viris requireret.

ANNO 847.

Rabani Epistola ad Nothing.

Sacris ordinibus initiatus, ac tandem euectus per Rigboldum Remorum Chorepiscopum ad sacrum Presbyteratus honorem quadragenarius, circa annum 847. Sanctam ad Principum Apostolorum limina peregrinationem suscepit: Peractisque religiosis votis in monasterium reuersurus in locuples pauperum peregrinantium hospitium domum nempe religiosissimi Comitis Eberardi in Galliâ Cisalpinâ se recepit.

Ibidémque pro singulari eruditione in pretio habitus, diutiùs in eo commorari compulsus est: inter moras autem contigit illi cum Nothingo Veronensi, vel Vercellensi, vel Brixiensi Episcopo vicino collationem seu disputationem habere, in qua iuxta doctrinam Sancti Augustini de Dei Prædestinatione differens, eam quam exposuit de gemina Prædestinatione sententiam multis testimoniis eiusdem sanctissimi patris comprobauit.

Ibidem in Præfat.

Cum autem paulo post Nothingus *ad Ludouicum* Iuniorem *Imperatorem in pagum Loganæ venisset*, cum Rabano Vixdum Archiepiscopo Moguntino collocu-

tus retulit, Gotteſchalcum de Geminâ Prædeſtinatione ſiue Electorum ad requiem, ſiue Reproborum ad mortem *iniquè contendere, & inter ipſos conuenit, vt Rabanus è diuinis Scripturis & de Orthodoxorum Patrum ſententiis, aliquod opuſculum conficeret ad eius conuincendum errorem.*

Quod eodem ipſo anno 847. Vtcumque præſtitit Rabanus Epiſtolâ ad Nothingum: Vtcumque (inquam) *Aſſumpſit* ſiquidem (vt obſeruauit Eccleſia Lugdunenſis) *non neceſſariam, nec vllatenus ad rem de qua quæritur pertinentem diſputationem: Vtrum impios Deus & iniquos prædeſtinauerit ad ipſam impietatem & iniquitatem, ideſt vt impij & iniqui eſſent, & alij eſſe non poſſent, quod nullus omnino moderno tempore dicere vel dixiſſe inuenitur &c.*] Et alterâ Epiſtolâ ad Eberardum Comitem, Rabanus idem ipſum inculcauit, quo Monachum illum domo ſuâ expelleret, vel ab hæreſi illâ ceſſare compelleret. Eccleſiæ Lugd. lib. de 3. Epiſtolis ad tertiam.

Hoc vbi notum habuit Gotteſchalcus, nihil ſibi conſcius hæreſeos cuius inſimularetur, Italiâ relictâ in Germaniam natale ſolum initio ſequentis anni 848. ſe recepit: Et quoniam Rabanus ſcriptâ illâ ad Nothingum Epiſtolâ, malos ad pœnam præſcitos tantùm, non prædeſtinatos, certâ fide credendum affirmaret, De Voluntate Dei, & Morte Chriſti pro omnibus indiſtinctè etiam pro infidelibus, & de Libero arbitrio iuxta Gennadij Maſſilienſis ſententiam locutus eſſet, Gotteſchalcus de Tribus illis quæſtionibus peritiſſimos totius Germaniæ Theologos conſuluit, & tribus ex eorum numero non minùs pietate quàm doctrinâ celeberrimis quid ſentiret aperuit, Lupo Seruato Moguntinenſi Præſbytero, Ionæ, & Marcuuado Abbati Prumienſi, eorum conſilium ſecuturus. A. 848. Rabani Epiſtola ad Nothing. in fine. In fragmẽto Epiſtolæ Gotteſch. ad Rattramnum.

Tandem circa Kalendas Octobres, cùm Moguntiæ celebraretur placitum à Ludouico Germaniæ Rege indictum, profeſſionem ſuam de geminâ Prædeſtinatione tantùm, vnâ cum libello, quo Rabani ipſius

Epistolam ad Nothingum impugnauit, & in supradictis quæstionibus erroris arguit, ipsi Rabano obtulit. Ex vtroque seu Professione seu Libello hæc quæ sequuntur excerpsit Hincmarus fragmenta, quæ *quasi omnium penè peruersitatum fœtidas & coenulentas fæces* (vt dicebat) impugnanda suscepit in opere suo de Prædestinatione.

Hincmarus in opere de Prædest. cap. 2.

EX PROFESSIONE.

De Prædestinatione.

" CAp. 5. pag. 26. *Inde & (Gotteschalcus) in Chartula " suæ Professionis ad eundem Rabanum Archiepisco- " pum ita dicit :* Ego Gotteschalcus credo & confiteor, " profiteor & testificor ex Deo Patre, per Deum Filium, " in Deo Spiritu Sancto, & affirmo, atque approbo co- " ram Deo, & Sanctis eius: quod Gemina est Prædesti- " natio, siue Electorum ad requiem, siue Reproborum " ad mortem, quia sicut Deus incommutabilis ante " mundi constitutionem omnes electos suos incommu- " tabiliter per gratuitam gratiam suam prædestinauit ad " vitam æternam: similiter omninò omnes reprobos, qui " in die Iudicij damnabuntur, propter ipsorum mala me- " rita, idem ipse incommutabilis Deus per iustum Iudi- " cium suum incommutabiliter prædestinauit ad mor- " tem merito sempiternam.

Hoc solùm ex illa Gotteschalci Professione habetur.

EX EIVS LIBELLO.

De Prædestinatione.

" IBidem pag. 25. *Ponamus* (inquit Hincmarus) *quæ " Gotteschalcus signifer, & præuius, atque huius prauæ " doctrinæ resuscitator. De primo Capitulo vnde versatur " quæstio in libro suæ virosæ conscriptionis Archiepiscopo " Rabano porrecto scribat dicens.* Tandem (*inquit*) legi " librum venerande Pontifex tuum, in quo positum re- " peri, quod impij quoque siue reprobi non sunt diuini- " tus ad damnationem prædestinati: *Et post aliquanta:* " Præsciuit (inquam) illos pessimum habituros ortum,

pejorem obitum, prædestinauit autem eos ad luendum perenne tormentum, & sempiternum interitum : *Et iterùm post aliquanta* : Quia reuera sicut electos omnes prædestinauit ad vitam, per gratuitum solius gratiæ suæ beneficium, quemadmodum Veteris & Noui Testamenti paginæ manifestissimum præbent, solerter ac sobrié considerantibus indicium : Sic omninò & Reprobos quosque ad æternæ mortis prædestinauit supplicium, per iustissimum videlicet incommutabilis iustitiæ suæ iudicium.]

De libero arbitrio.

Cap. 21. pag. 118. *Inde & Gotteschalcus Modernus Prædestinatianus in libello ad Rabanum Archiepiscopum Moguntinum, dicit ad locum* : De quo videlicet Libero arbitrio quid Ecclesiæ Christi tenendum sit atque credendum, cùm à cæteris Catholicis Patribus euidenter sit, Deo gratias, disputatum, tùm præcipuè contra Pelagianos & Cœlestianos à Beato Augustino pleniùs & vberiùs diuersis in opusculis & maximè in * hypomnesticon esse cognoscitur inculcatum : vnde te potiùs eiusdem Catholicissimi Doctoris fructuosissimis assertionibus, incomparabiliter inde quoque malueram niti, quam erroneis opinionibus Massiliensis Gennadij, qui plerisque pręsumpsit in locis, tam fidei Catholicę, quàm beatorum etiam Patrum inuictissimis auctoritatibus, infœlicis Cassiani perniciosum nimis dogma sequens, reniti.]

* al. *hypognosticon*

De voluntate Dei.

Cap. 24. pag. 149. *Et Gotteschalcus Modernus Prædestinatianus in libro ad Rabanum Archiepiscopum Moguntinum.* Omnes (*inquit*) quos vult Deus saluos fieri, sine dubitatione saluantur, nec possunt saluari, nisi quos Deus vult saluos fieri : nec est quisquam quem Deus saluari velit, & non saluetur, quia Deus noster omnia quęcumque voluit fecit.]

Pag. seq. *Gotteschalcus Nouorum Prædestinatianorum Primicerius, in Præfato suo libello ad Rabanum scripserat* : Omnes & omnes debere intelligi, id est omnes qui saluantur, de quibus dicit Apostolus : Qui vult

" omnes homines saluos fieri, & omnes qui non saluan-
" tur, quos non vult Deus saluari.]

De Morte Christi.

" Cap. 27. pag. 211. *Et Gotteschalcus Nouorum Prædestinatianorum signifer, in libello ad Rabanum Archiepiscopum Moguntinum ita dicit ad locum:* Illos omnes impios & peccatores, quos proprio fuso sanguine filius Dei redimere venit, hos omnipotens Dei bonitas ad vitam prædestinatos irretractabiliter saluari tantummodo velit: *Et rursum:* Illos omnes impios & peccatores, pro quibus idem filius Dei nec corpus assumpsit, nec orationem, nec, dico, sanguinem fudit; quippè quos pessimos futuros esse præsciuit, quosque iustissimè in æterna præcipitandos tormenta præfiniuit, ipsos omninò perpetim saluari penitus nolit.]

" Cap. 29. pag. 226. *Gotteschalcus in sæpefato suo libello ad Rabanum Archiepiscopum scripsit.* Proinde quod fidelissimè credo, fidentissimè loquor, & certissimè pariter ac fructuosissimè confiteor, atque veracissimè profiteor. Quod Deus noster omnipotens omnium creaturarum conditor & factor, Electorum tantummodò cunctorum gratuitus esse reparator dignatus est & refector: Nullius autem reproborum perpetualiter esse voluit saluator, nullius redemptor, & nullius coronator.]

Hæc pauca sola supersunt tam libelli quam professionis illius fragmenta.

L. Vnica C. Ne quis in sua causa iudicet & Can. inter querelas 23. quæst. 4.

Rabani synodicâ ad Hincmarum.

Rabanus verò hocce libello erroris notatus, iudicis officio fungi legibus tam Ecclesiasticis quàm ciuilibus prohibebatur. Sed quo iudex iudiciíque præses remaneret, de Gotteschalci libello reticet, eúmque synodo seu verius placito regio fidei suæ rationem redditurum exhibet, insimulans eum asserere. *Quosdam esse in hoc mundo qui propter prædestinationem Dei, quæ eos cogat in mortem ire, non possint ab errore & peccato se corrigere.* Quod cùm verisimiliter pernegasset ille, & (iuxta chartulam professionis & libellum suum) in assertione geminæ prædestinationis persisteret: Rabanus

verò ex hac illud necessariò sequi contenderet; ideoque prædestinationem Dei de reprobis dici horreret (teste Lupo seruato venerabili eius presbytero) Gotteschalcus in conuentu illo non omnium iudicio, sed vt plurimis visum est, quasi *conuictus*, non damnatus, vel etiam *repulsus*, non iudicatus *ad proprium Episcopum* * *Ingumarum Regis Ludouici iussu, Remos transmissus est, priùs tamen iuramento confirmans, ne in regnum Ludouici vltra rediret.*]

Lupus Seruatus de tribus Epistolis. Annal. Fuldens anno 848.

* Hincmarum.

Verùm exacto placito Rabanus Gotteschalcum ad Hincmarum Remensem Archiepiscopum remittens, Epistolâ suâ (quam synodicam vocant) illum infamat quasi diceret: *Quod prædestinatio Dei sicut in bono sit, ita & in malo, & tales sint in hoc mundo quidam, qui propter prædestinationem Dei, quæ eos cogat in mortem ire, non possint ab errore & peccato se corrigere, quasi Deus eos fecisset ab initio incorrigibiles esse, & pœnæ obnoxios in interitum ire.*] Eum itaque auditum in Synodo, & inemendabilem vt loquebatur, repertum, regióque iussu damnatum mittit, vt recludatur in eius parochia, vnde primùm inordinatè recessit. *Vos etiam* (inquit) *Videbitis de ore eius pleniùs audire, & quid agendum sit iustè decernere.*]

Rabani synodica ad Hincmarum.

Hincmarus suscepto Gotteschalco, eóque priuatim sæpiùs audito (vt ipse rescripsit ad Rabanum) iunior Episcopus, vt erat gloriæ auidissimus, non minimam eius consequendę occasionem nactum se arbitratus est, si in causa, quæ plures totius Germaniæ & pietate & doctrinâ celeberrimos viros sollicitos habuerat & penè dubios, ipse iudex consideret: Regi etiam & Aulicis omnibus, quibus plus æquo adhærebat, rem se gratam facturum si Monachum damnaret, cuius veram quidem sed remotam à sæculi superbiâ sententiam *intelligentes pauci caperent, licet audacter multi ventilarent.*]

Lupus Ferrar. Epistola ad reg. Karol.

Hincmarus igitur, cùm ad initium anni proximi 849. mandatum esset à Rege Karolo Caluo placitum in Pa- A. 849.

latium Cariscacum in sua diœcesi, in quo ab ipsa Regis, qui rem non ignoraret præsentiâ, totius huius molitionis felix successus speraretur, ad hoc tribunal sistendum censuit Gotteschalcum: Et quoniam Orbacensis Monachus erat, eiusdem diœcesis Rothado Episcopo scripsit, vt ad placitum eum adduceret, qui nihilominus in manu & potestate ipsius Hincmari remansit: Eóque adductus, auditúsque super Rabani Synodica (iuxta Hincmarum.) *Nihil dignum ratione vel dixit, vel interrogatus respondit, sed vt abreptitius* (hoc quis credat) *cùm quid rationabiliter responderet non habuit, in contumelias singulorum prorupit, & propter imprudentissimam insolentiam suam, per regulam sancti Benedicti à Monachorum Abbatibus vel cæteris Monachis, dignus flagello adiudicatus est: Et quia contra Canonicam institutionem, ciuilia & Ecclesiastica negotia perturbare studuit indefessus, & se noluit recognoscere, vel aliquo modo humiliare profusus, ab Episcopis secundùm Ecclesiastica iura damnatus est*] & in ergastulum retrusus.

Epistola Hincmari in lib. de tribus Epistolis.

Sententia quam à 12. Episcopis latam dicunt, hæc fuit.

Sententia in Gotteschalcum.

„ FRATER Gotteschalce Sacrosanctum sacerdotalis my-
„ sterij officium, quod irregulariter vsurpasti, & in cun-
„ ctis moribus ac prauis actibus, atque peruersis doctri-
„ nis eò hactenus abuti non pertimuisti, iudicio Spiritus
„ sancti, cuius gratiæ munus est sacerdotale officium per
„ virtutem sanguinis Domini nostri Iesu Christi, noue-
„ ris tibi esse, si quomodo suscepisti, sublatum; Et ne vl-
„ terius eo fungi præsumas, penitus interdictum. Insu-
„ per quia & Ecclesiastica, & ciuilia negotia, contra pro-
„ positum & nomen Monachi conturbare contemnens,
„ iura Ecclesiastica præsumpsisti, durissimis verberibus
„ te castigari, & secundùm Ecclesiasticas regulas erga-
„ stulo retrudi auctoritate Episcopali decernimus: Et vt
„ de cætero doctrinale tibi officium vsurpare non præ-
„ sumas, perpetuum silentium ori tuo virtute æterni ver-
„ bi imponimus.]

Itaque non vt hæreticus damnatus est Gotteschalcus,

cus, alioquin etiam excommunicatus extitisset: & de doctrinâ quidem aliquo modo actum est, sed de quâ vel quò vsque vel quomodò, penitus incertum est. Verum certo certiùs nihil esse de eâdem definitum, nullos sancitos canones, nec esse in hoc placito edita 4. illa capitula, quæ nomine Concilij Carisiaci recens in publicum prodierunt. Quid ergo? iudicatum quidem obstrusiores illas totius Theologiæ quæstiones in placito regio, à paucis ad negotia ciuilia euocatis & electis ad id Episcopis, & in tumultu curiæ, & ex improuiso sine examine, & nullis prolatis codicibus, non esse tunc definiendas, sed altiorem requiri indaginem, ampliorem discussionem, plures etiam & in plenario & liberiore concilio adhibendos iudices, vt post decennium ab Episcopis 12. Prouinciarum videbimus definitum. A. 849. Conc. Tullensi apud Sapon. Can. 10.

Sed nihilominus sententia illa Carisiaci placiti, Ecclesiastico (vt aiunt) rigore prolata, inhumanâ crudelitate (verba sunt Ecclesiæ Lugdunensis) executioni demandata fuit: *inaudito* (inquit illa) *irreligiositatis & crudelitatis exemplo, tamdiu ille flagris & cædibus trucidatus est, donec (sicut narrauerunt nobis qui præsentes aderant) accenso coram se igne, libellum in quo sententias scripturarum, siue sanctorum Patrum sibi collegerat, quas in concilio offerret, coactus est iam penè emoriens, suis manibus in flammam proiicere, atque incendio concremare.*] Deinde in ergastulum cellæ Altumuillarensis Remensis diœcesis, sub custodiâ fidelium Hincmari retrusus & reclusus per annos 20. vbi etiam moriens in eâdem sententiâ perseuerauit. In libello de tribus Epistolis ad primã.

Singulari Epistolâ statim post retrusionem, conatus est Hincmarus ab assertione geminæ Prædestinationis eum reuocare, sed frustrà. Deinde paucis ante pascha diebus scripsit Prudentio Tricassino eximię pietatis, & singularis doctrinę pręsuli, *significans se ab eo consilium quærere velle de statu & compressione Gotteschalci, intimans quod de ipso actum vel iudicatum fuerat in synodo,* Flodoard. Hist. Rem. lib. 3. cap. 28. Ibid. c. 21.

A. 849. *quo eum reclusum tenebat iudicio, & quia multis modis eum conuerti tentauerit: Et de moribus ac superbia ipsius: Et si in cœna Domini vel in pascha debeat eum admittere ad audiendum sacrum officium, vel accipiendam communionem.*]

Rabani Epistola ad Hincmar.

Mitius cum afflicto Monacho agendum, nec denegandam communionem rescripsisse Prudentium, quæ consecuta sunt demonstrant, ferijsque illis Paschalibus & alijs ad sacram Communionem admissum Gotteschalcum donec sub anni sequentis finem consilio Rabani ab omni Communione fuit rescisus, quod ex Rabani Epistola constat.

1. Confess. Gottesc.

Epistola Rabani ad Hincmarū, in principio & pag. 10.

INTERIM. Gotteschalcus duplicem de gemina Dei Prędestinatione scriptis edidit Confessionem, alteram Breuiorem, alteram prolixiorem, vtrámque varijs sacrę scripturę & sanctorum Patrum testimonijs obfirmatam, quę ab ipsius custodibus Hincmaro tradita non nisi eius & sequacium manibus apparuit: Sed ne plures eius sententiam sequerentur, contra eam Hincmarus libellum edidit ad reclusos & simplices in sua parochia consistentes, quem Ratramnus Corberensis Monachus ad amicum emissâ Epistolâ refellere non timuit.

Ille autem ipse Prudentius libellum composuit seu collectaneum ex sacris scripturis & ex multis sanctorum Patrum & maximè sancti Augustini testimonijs, quibus docet veritatem geminę prędestinationis, Christum pro solis fidelibus passum, eosque solos Deum velle saluos fieri: Nec de libero arbitrio cum Gennadio Massiliensi sentiendum: Huícque libello Epistolam pręfixit ad Hincmarum Remensem & Pardulum Laudunensem Episcopos in cuius pręfatione. *Hoc primùm* (inquit) *vestram sinceritatem monens & postulans, vt doctrinam beatissimi patris Augustini, absque vlla dubitatione vndequaque doctissimi, sanctarum scripturarum auctoritati in omnibus concordissimam, quippè nullus Doctorum abstrusa earum scrupulosiùs rimatus, diligentiùs ex-*

Prudentij Epist. ad Hincm. & Pard.

quisierit, veriùs inuenerit, veraciùs protulerit, luculentiùs enodauerit, fideliùs tenuerit, robustiùs defenderit, effusiùs disseminauerit, vestri Pontificatus tempore commento quolibet impugnari non permittatis: Quanto magis cœlestis gratiæ munere donata existit, vt nullo cuiusquam conamine vllatenus auelli posit &c.] A. 849.

Cúmque sub Autumnum, non Augustę Turonum, sed Parisijs haberetur Synodus generalis quatuor prouinciarum, contra Nomenoium absente rege & in expeditione Tholosana degente, librum suum non nisi *consensu Synodi* Prudentius *mittere curauit*. Et reuerso Biturigas mense Decembri, Lupus abbas Ferrarię Regi exponens quid in illa Synodo actum fuisset, de libro illo non tacuit, & à Rege quid de tribus illis quęstionibus ipse sentiret rogatus, sententiam Prudentij in omnibus comprobauit; vt patet ex eius Epistola ad Karolum Regem, in principio.

Chronicon Fontanell. an. 849.

Lupi Ferrar. Epistola ad Karol. Regem.

Anno sequenti 850. mense martio, Hincmarus ad Rabanum scripsit quicquid in Gotteschalcum actum esset, illius Confessiones & librum suum ad reclusos, vna cum Epistola Ratramni & libro Prudentij ad eum misit, quò iudicium de libro suo ederet, & reliqua refelleret. Rescripsit Rabanus librum illum sibi placere, reliqua verò improbare, & quò minus illa refelleret, ex infirmitate corporis & senectutis ægritudine impediri. Apographum Epistolarum suarum ad Nothingum Episcopum & Eberardum comitem mittit, pauca in eandem sententiam addit, Communionem, & scribendi & colloquendi libertatem, Gotteschalco tanquam hæretico denegandam censet, eiúsque Confessionem prolixiorem, superbiæ notat. A. 850.

Rabani Epistola ad Hincmarum, in principio.

Sed Lupus Seruatus venerabilis eiusdem Ecclesiæ presbyter, qui placito Moguntino interfuerat, eodem tempore, paulò ante mortem, aureum de tribus illis quæstionibus libellum edidit, quô in omnibus Gotteschalci sententiam, sicut Prudentius confirmauit. Nec minùs fideliter Lupus alter Abbas Ferrariensis,

Libelli Lupi seruati de tribus quæst.

A. 850. scriptâ ad regem Karolum Epistolâ seu libello, vna cum collectaneo ex pluribus sanctorum Patrum voluminibus, suam de eisdem quæstionibus sententiam, iam regi Biturigis expositam, confirmando, propter quam ab Hincmaro & similibus aulicis assentatoribus, de Deo non piè fideliterque sentire fuerat diffamatus, veritatem Catholicæ doctrinæ strenuè tutatus est. Tum etiam Ratramnus, quod à rege Karolo acceperat mandatum, sententias sanctorum Patrum in quæstione de geminâ prædestinatione in vnum volumen colligendi, gemino libello eandem veritatem confirmans, plenè & optimè executus est. Quos libros tam Lupi Ferrariensis, quam Ratramni regi oblatos, rex ipse Hincmaro suo expendendos tradidit.

Lupi Collectaneum & Epistola ad regem Karol. Ratramni de prædest. lib. 2.

A. 851. ANNO 851. Hincmarus vnâ cum Pardulo Laudunensi factionis suæ coryphæo, Amalarium Metensem, vel Treuirensem Diaconum, & Ioannem Scotum Erigenam aulicum, Philosophiæ quidem, & græcæ linguæ peritum, sed sacrarum Scripturarum penitus ignarum, in Gotteschalcum scribere compulit: Amalarij, Stercoranistarum hæreseos iam tunc in concilio damnati liber non extat. Illud verò Ioannis Scoti opus, *hæreses plurimas, ineptas quæstiunculas, & aniles penè fabulas pluribus syllogismis conclusas, Scotorúmque pultes puritati fidei nauseam inferentes* continens, duobus concilijs damnatum fuit; immo ex quo apparuit, piorum omnium iudicio anathematizatum.

Conc. Cariac. ann. 858. Conc. Valent. 3. Cann. 4. & 6.

Siquidem excerptas ex illo centum ferè propositiones seu definitiones, sub XIX. capitulis, vt in libro illo editæ fuerant, VVenilo Archiepiscopus Senonensis, sibi traditas Prudentio Tricassino refutandas commisit.

In præfat. Prudentij ad VVenilonem.

A. 852. Prudentius verò anno sequenti 852. assecutus Ioannis Scoti librum integrum *deprehendit* (vt ipse testis est in præfatione ad VVenilonem) *Pelagij, Cœlestij, eorúmque sequacis ac defensoris acerrimi Iuliani per omnia sectatorem, Ioannem videlicet Scotum, tantâ impudentiâ ortho-*

In eadem præfat.

doxæ fidei, patribúsque Catholicis oblatrantem, ac si vnus spiritus Iulianum Ioannémque docuerit, vnus idémque spiritus in eis fuerit, nec dispar spiritus per eorum linguas tot tantásque blasphemiarum nauseas euomuerit. Nam & gratuitam Dei gratiam pariliter impugnant, & Dei iustitiam similiter denegant, & originale peccatum, quod nascentes trahimus, quòque non nisi cœlesti gratiâ per mysterium baptismatis soluimur, in dissimili garrulitate dissuadent, argutiisque Dialecticis simillimâ vanitate desipiunt &c.] *Ideoque* Prudentius *reuolutis Patrum consonis per omnia paginis, quid quisque eorum antidoti contra eadem venena confecerit, decerpere fideliter curauit, præfixo cuiusque Doctoris nomine, libróque pariter intimato, verba quoque eiusdem Ioannis, vt ab eo digesta sunt, pluribus locis inseruit*:] Idcirco libro illi titulus præfixus est: *Liber Ioannis Scoti correctus à Prudentio, siue à cæteris patribus, videlicet à Gregorio, Hieronymo, Fulgentio atque Augustino.*] A. 852.

Iisdem excerptis propositionibus, seu definitionibus ad Ecclesiam Lugdunensem delatis, nullâ aliâ habitâ libri illius notitiâ, Ecclesia Lugdunensis per Florum Magistrum Diaconum doctissimum, *studio charitatis & debito loci, atque ordinis, insolentiæ illius Scoti respondere necessarium duxit: ne illius lectores inani verbositate & ventosâ loquacitate perniciosissimè occupati, non se diuinis scripturis, & auctoritatibus paternis, humiliter submittant; sed eius potius fantastica deliramenta sequantur.*] Libell. Eccles. Lugd. cõtra Ioan. Scotum in principio.

Eodem anno, cùm sub arctissima Hincmari ministrorũ custodia, omniũ cõmunione interdictus, ergastulo reclusus detineretur Gottescalc⁹, Hincmarus ipsius nomine (vt verosimile est) supposititia scripta per fratrem quemdã Amoloni Archiepiscopo Lugdunensi trãsmisit, quasi solatium ærũnis eius esset, si tanto præsuli sensa sua innotescerent. Amolo verò fraudis inscius, saluberrimâ Epistolâ ad Gottescalcum errores aliquot fictitijs illis scriptis expressos, sed qui (vt patet ex in-

A. 852. secuta Hincmari Epistola) non essent ab ipso asserti, reprehendit: Eúmque suppositæ ibidem contumaciæ & superbiæ notat: Verùm germanam sancti Augustini, & totius Ecclesiæ de gemina prædestinatione doctrinam, de qua solùm in Gotteschalcum actum esset, plenissimè adstruit, & fideliter confirmat. Alterã etiam (vt probabile est) præsul ille dignissimus ad Hincmarũ ipsum Epistolã (eam scilicet, quæ in manuscripto codice Treuirensi sine inscriptione & principio, vt notat Sirmondus, priori subijcitur) in qua *de gratia & præscientia Dei, deque prædestinatione & libero arbitrio, de spe item ac fiducia salutis, & de sententia sancti* AVGVSTINI, tanquam *post Apostolum præcipui prædestinationis & gratiæ prædicatoris*, breuiter quidem & dilucidè, ac saluberrimè disseruit, paucis ante mortem diebus, quasi salutiferum Cygni cantum emisit.

Amolon. Epist. ad Hincm.

A. 853. Illinc occasione ortâ Anno 853. Hincmarus Epistola ad Amulum Lugdunensem Archiepiscopum, *exposuit qualiter in duobus concilijs Gotteschalcus auditus iudicatus & damnatus fuerit*, eiúsque doctrinam sic recensuit: *Cœpit prædicare.*

Flodoard. hist. lib. 3. cap. 21, Libell. de trib. Epistolis, in principio.

1. *Quod ante omnia sæcula Deus, quos voluit prædestinauit ad regnum, & quos voluit prædestinauit ad interitum.*

2. *Et qui prædestinati sunt ad interitum, saluari non possunt; Et qui prædestinati sunt ad regnum, perire non possunt.*

3. *Et Deus non vult omnes homines saluos fieri, sed eos tantùm qui saluantur, & quod dicit Apostolus* : qui vult omnes homines saluos fieri: *illos dici* omnes, *qui tantummodò saluantur.*

4. *Et Christus non venit vt omnes saluaret, nec passus est pro omnibus, nisi solummodò pro his, qui passionis eius saluantur mysterio.*

5. *Et postquam primus homo libero arbitrio cecidit, nemo nostrum ad benè agendum, sed tatummodò ad malè agendum libero potest vti arbitrio.*]

Tum quid vel à se ipso, vel à cœteris objectum fuerit, pariter executus est. A. 853.

De his similiter & eodem scopo vnâ simul scripsit Pardulus Laudunensis : Et adjuncta est etiam 3. scilicet Rabani illa ad Nothingum Epistola. *Vt quid Ecclesia Lugdunensis* (inquiunt) *de eâdem re sentiret, verè & fideliter responderet.* Sed veriùs nihil fraudulentæ dexteritatis obmissum, quò eandem Ecclesiam, vt Remensem in sua sensa pertraherent. Ibidem.

Tribus illis Epistolis in Conuentu Ecclesiæ Lugdunensis expositis, S. Remigius, Amuli in Cathedra Lugdunensi successor, nomine Ecclesiæ Lugdunensis respondens, rescripsit Libello de Tribus Epistolis, in quo quatuor priores propositiones licet minùs æquis verbis expositas Catholicas censuit, quintâ solâ rejectâ, quæ gratis & falsò Gotteschalco ab Hincmaro adscripta, Hincmaro ipso teste probatur.

Hunc libellum paulò post secutus est alter eiusdem auctoris quasi appendix, cui titulus, *Absolutio quæstionis de generali per Adam damnatione &c.*]

Interim mense Maio, eo tractu temporis quod effluxit à Concilio Suessionensi Episcoporum quinque Prouinciarum, ad Vermeriense, ab iisdem Episcopis Rege ipso præsente paulò post celebratum (in quo etiam lecta & confirmata fuerunt capitula promulgata in Concilio illo Suessionensi) Rex Carolus factione Hincmari ab illo concilio in Palatium suum Carisiacum reuersurus, Hincmarum & paucos alios secum adduxit Episcopos & Abbates, vbi Hincmarus mirâ præcipitatione nullis adhibitis, vel sacræ Scripturæ, vel sanctorum Patrum voluminibus, quatuor illa famosa edidit capitula, quibus Rex ipse cum reliquis etiam aliquibus inuitis subscripsit. Huius Conuenticuli & capitulorum quatuor solus meminit auctor Annalium Bertinianorum, coætaneus & in omnibus Hincmaro suo obsecundans, his verbis ad hunc annum 853. *Karolus inde* (scilicet à Concilio Suessionensi) *ad*

De Pseudosynodo Carisiacâ eiusq; Capitulis 4.

Annales Bertiniani. A. 853.

A. 853. *Carisiacum veniens, cum quibusdam Episcopis & Abbatibus Monasticis, quatuor Capitula edidit, & propriâ subscriptione roborauit. Quorum primum est à Deo neminem prædestinatum ad pœnam, vnámque esse Dei prædestinationem, quæ aut ad donum pertinet gratiæ, aut ad retributionem iustitiæ. Secundùm, Liberum arbitrium, quod in primo homine perdidimus, nobis præueniente, & adjuuante Christi gratia redditum: Tertium, velle Deum generaliter omnes homines saluos fieri, licet non omnes saluentur. Quartum, Christi Sanguinem pro omnibus fusum, licet non omnes Passionis mysterio rediman-tur.*]

Hincmar' de Prædest. cap. 23. 30. & 34. In præfat. eiusdem operis sub finem.

Hincmarum verò hæc Capitula præcipitanter, & nullis inspectis voluminibus edidisse, & nonnullos qui Rege exigente subscripserant, postmodum ab ijs resiliisse, ipse non suspectus testis est. Prudentium autem non illis subscripsisse (licet Hincmarus reclamet) & quæ præcesserunt, & quæ subsecuta sunt validissimo sunt argumento.

Prudentij Tractoria.

Immo eodem anno cùm nequitiam illam perspectam habuisset Prudentius, aduersùs venena Capitulorum illorum saluberrimam parauit Theriacam: siquidem ad Concilium Senonense euocatus ad Ordinationem Æneæ in Episcopum Parisiensem, *Infirmitatibus penè omnibus notis depressus* adesse prohibitus Tractoriam per Vicarium misit, quâ *ita demum sui consensus præsentiam exhibere* professus est, *si is qui ordinandus esset, Apostolicæ sedis omnibus institutis, & Beatorum Patrum scriptis ac dictis, & specialiter Capitulis quatuor, quibus Ecclesia Catholica aduersus Pelagium, eiúsque Hæreseos sequaces pugnauit ac vicit, consitendo subscriberet: scilicet I. Liberum arbitrium ita per Christum redditum, vt semper ad omne opus bonum Dei omnipotentis gratiâ indigeamus &c. II. Quosdam impenetrabili Dei iustitiâ prædestinatos ad pœnam &c. III. Christi Sanguine pro solis credentibus fusum &c. IV. Deum omnes quoscumque vult saluare, & quicumque non sal-uantur,*

uantur, penitùs non esse voluntatis illius vt saluentur.] A. 854.

Quam Tractoriam in Concilio Senonensi reuerenter subsceptam, omnium iudicio comprobatam plurima argumenta clarissimè testantur, immò Regi per Æneam Episcopum ordinatum Metropolitani iussu exhibitam, & deinde Hincmaro expendendam à Rege ipso pro more suo traditam ille ipse testatur. Hincmar. de Prædest. cap. 5.

ANNO sequenti 854. Capitula illa Hincmariana ad Ecclesiam Lugdunensem delata sunt, vt eodem zelo contra ea, quo contra Ioannis Scoti ineptias, & tres Hincmari, Parduli, & Rabani Epistolas, Orthodoxæ fidei veritatem tueretur: Quale verò fuerit Remigij Præsulis, & totius Ecclesiæ Lugdunensis de his Capitulis iudicium, sequentibus verbis exprimitur: *Hæc cùm legissemus* (inquit Remigius) *& adiuuante nobis fratrum nostrorum, Deo donante benè studentium, & rectè intelligentium collegio, piâ & fideli attentione singula pertractassemus, grauiter perculsi & confusi animo, vidimus in eis & Scripturæ Sanctæ certissimam veritatem, & Beatissimorum Patrum, & præcipuè Sancti Augustini reuerendam, & in omni Ecclesiâ Catholicâ receptissimam auctoritatem, nouo conatu, & ausu temerario impugnari, & quantùm in ipsis fuit improuidè atque insolenter labefactari &c.*] A. 854. Libello de Tenendâ verit. script. in principio.

Quâ verò ratione, quibus argumentis, & quo fine Capitula illa libello suo refutare & graui censurâ notare compulsus sit Præsul ille vt doctissimus sic & Sanctissimus, his verbis expressit: *Hàc* (inquit) *Charitatis affectione visum est nobis atque complacuit, vt hæc qualiacumque sunt, & ad cõmonitionem nostram, & ad eorum qui legere voluerunt ædificationem & confirmationem, compendioso & lucido, pro vt Dominus aspirare dignatur, sermone scriberemus: quicquid in eo dicendum putauimus non nostro sensu, aut præsumptione, sed manifestissimis Scripturarum testimoniis, & præfatorum Sanctorum Patrum venerabili auctoritate firmantes, à quorum vestigiis & vnitate absit, vt vel nos vel illi quorum charitate* Ibidem.

C

compulsi hæc dicimus, vllatenùs recedamus, ne ab ipsis diuisi, etiam à Domino diuidamur.]

A. 855. Hâc eâdem charitate ineunte Anno sequenti 855. Idem ipse Remigius Concilio Valentino tertio trium Prouinciarum, Lugdunensis, Viennensis, & Arelatensis hæc Hincmari Capitula quatuor vnà cum XIX. Capitulis Ioannis Scoti proposuit dijudicanda. *Quæ quatuor Capitula quasi minùs prospectè suscepta propter inutilitatem, vel etiam noxietatem & errorem contrarium veritati. Et XIX.* Ioannis Scoti *Capitula, in quibus commentum diaboli potiùs quàm argumentum aliquod fidei deprehensum est*, à Concilio damnata, & penitùs interdicta sunt. Et Canones illis Capitulis oppositi inter alios constituti.

Concil. Valent. 3.

Can. 4.

Can. 3. Can. 3 Fidenter fatemur prædestinationem Electorũ ad vitam, & prædestinationem impiorũ ad mortẽ, &c.

4. Christi Sanguinem pro solis in eum credentibus effusum &c.

5. Omnibus baptizatis factam Christi Sanguine regenerationem, & veram Redemptionem.

6. De Gratia & Libero arbitrio tenendum quicquid Africana & Arausica Synodi professæ sunt, & quod beatissimi Pontifices Apostolicæ sedis Catholicâ fide tenuerunt.

Hincmar. in præfat. vtriúsque operis de Prædest.

Porrò definitiones huiusce Concilij vnà cum libellis Ecclesiæ Lugdunensis & excerptis illis Ioannis Scoti Capitulis, Imperatori Lothario exhibitæ sunt, vt per easdem tùm aliis Gallici Regni Præsulibus, tùm maximè Karolo Regi fratri suo transmissas, Hincmari & sectatorum illa nequitia reprimeretur. Imperator verò cùm Prumiense Monasterium sub Monachi habitu mox esset ingressurus, vt in eo reliquum vitæ in pœnitentia perageret, hanc Ebboni Gratianopolitano Episcopo Prouinciam commisit, quæ vel sequenti anno 856. susceptâ ad Karolum Caluum legatione, illa omnia scripta Regi in manus traderet, quam Imperatorij mandati fidem ipse apud Vermeriam Pala-

tium exoluit, Rex verò mense Septembri anno prædicto 856. cùm in Neolpha villa Rothomagensis Episcopij in excubiis contra Normanos degeret, ea omnia (quod ante non semel fecerat) Hincmari sui Prudentiæ & conscientiæ *ob studium cognoscendæ veritatis* (vt inquit ille) *legenda & ventilanda commisit.* A 856. In priori præfat. in principio.

Anno 857. & 858. Hincmarus Flodoardo teste libro 3. cap. 15. *Collegit atque composuit volumen ingens, plures continens libros de Prædestinatione Dei, & Libero arbitrio*, contra quosdam reprehensores suos Episcopos, maximéque contra Gotteschalcum atque Ratramnum Monachum Corbeiensem ad Karolum Regem. Ipse verò de eodem opere in præfatione posterioris, *Multiplicibus* (inquit) *multiplicium in rationibus, multiplicibúsque conlationibus non sine* (*sicut scimus & confitemur*) *Lectoris tædio, sensu sed tamen Catholico, in tribus libris lasciniosô sermone respondere satagimus*: Illius operis sola superest præfatio apud Flodoardum, in qua eius dispositionem & ordinem cum aliqua modestiæ & humilitatis specie expressit: *Si talium*, inquiens, *sententiis concordare Capitula, quæ excerpsimus demonstrare non potuerimus, parati sumus doctioribus & Catholicis aurem accommodare, sensum subdere, & sine contentione nos doctrinæ illorum subijcere.* Illius eiusdem operis ipse solus, & ab illo mutuatus Flodoardus meminit. Nec falsa est conjectura illud in aduersantium sibi, & eorum maximè qui in Ecclesiæ Lugdunensis communione viuerent, non peruenisse notitiam. A. 857. & 858. Flodoard. Hist. 3. cap. 15. Hincmar. præfat. post. Flodoard. dicto c. 15

Anno 859. Iidem paucis exceptis Episcopi, Lugdunensis, Viennensis, & Arelatensis Prouinciæ, qui ad Concilium Valentinum tertium, in suburbium Lingonicæ vrbis, præsente Karolo domino ac Rege suo Lotharij Imperatoris filio, rursus conuenerunt & ibidem XVI. Canones ediderunt, inter quos, sex priores Concilij Valentini tertij Canones repetiti, secundâ sanctione confirmati fuerunt ad instructionem dominici populi. Et XV. post diebus, conuenientibus A. 859. Tom. 3. Conc. Galliæ.

A. 859. ad Concilium Tullense apud Saponarias 12. Prouinciarum Episcopis, adsidentibus Carolo Caluo eiusque nepotibus Lothario & Carolo Regibus. *Illa ipsa Capitula* Valentini & Lingonensis Concilij *proferente & deponente ea Synodo, domino Remigio Lugdunensi Archiepiscopo recitata fuerunt: super quibus commotis* Hincmaro & fidelibus suis, *motus illi à Remigio fuere modestè compositi, eo venerabiliter perorante*, inquit Hincmarus, *vt si quorumcumque nostrorum sensus ab eisdem prolatis capitulis in aliquo dissentiendo se commoueret, ad proximè futuram Synodum Catholicorum libros Doctorum quique deferre curemus, & sicut melius secundùm Catholicam & Apostolicam doctrinam in commune inuenerimus, de cætero omnes vnanimiter teneamus.* Et ibidem ante exactam Synodum illi ipsi Canones seu Capitula vnà cum epigrammate, à Remigio ipso Regi Carolo Caluo fuerunt exhibita, sed illa vti reliqua fidei Hincmari sui Karolus Caluus mox commisit expendenda.

Hincmar. in præfat. poster.

In eadem præfat.

Illos verò Canones Lingonensis Concilij Romam, ad Nicolaum Papam eodem anno delatos, ab ipso fuisse comprobatos, auctor est Prudentius in Annalibus suis apud Hincmarum Epistola 24. ad Egilonem; & Annales Bertiniani ad hunc annum 859. his verbis. *Nicolaus Pontifex Romanus de Gratiâ Dei, & Libero arbitrio, de veritate geminæ Prædestinationis, & Sanguine Christi, vt pro credentibus omnibus fusus sit fideliter confirmat, & Catholicè decernit.*] Et Concilium illud Lingonense ex Codice Bibliothecæ Vaticanæ, inter antiqua Galliæ Concilia hoc sæculo primùm in lucem prodiit.

Hincmar. Epistola 24 ad Egilon. Annales Bertiniani A. 859.

A. 860. Anno sequenti 860. celebratum est II. Tullense Concilium 14. Prouinciarum, ad quod illi ferè omnes, qui præcedenti affuerant conuenerunt, præcipuè Remigius & Hincmarus cum suis comprouincialibus Episcopis: nihil tamen hîc proferre ausus est Hincmarus de suis Carisiensibus Capitulis, neque in reliquis quibuslibet, quæ posteà intercesserunt Synodis.

Quin contrà hâc eâdem Synodo præcipua Sancti Augustini de Gratia & Libero arbitrio doctrina, per LVII. Episcoporum synodicam fuit specialiter comprobata: sed hoc & duobus vel tribus sequentibus annis opus suum postremum de Prædestinatione, quod hodie solum extat concinnauit Hincmarus contrà præfatos præsertim Synodi Valentinæ & Lingonsicæ Canones, responsiones, seu verius obtrectationes continens, quibus eos non minùs quàm Gotteschalci sensa infamat, & hæresis insimulat, licet ab vniuersa Ecclesia vt orthodoxæ fidei suscipiantur, & semper fuerint suscepti: *Quásque responsiones* (inquit ille ad Karolum Regem) *furatis horulis & diuersis occupationum distentionibus, qui cogitationum ferias non habemus, sicut de sententiis Sanctorum Patrum excepimus, ne torpore, vel inobedientiâ à vestrâ denotaremur Christianâ deuotione, committere schedulis tumultuario sermone studuimus.*] A. 860. Præfat. post operis de Prædest.

INTERIM anno 861. Prudentius Episcopus Tricassinus, Orthodoxæ fidei contrà hæresis Pelagianæ reliquias assertor & vindex acerrimus, non minùs morum sanctitate quàm doctrinâ eximius, migrauit ad Dominum, in Sanctorum suæ Diœcesis album relatus. *Eius reliquiæ ligneâ capsulâ insitæ in primariâ Tricassium æde seruantur, in qua festum eius VI. Aprilis peragitur IX. lectionibus, & officium fit de communi Confessorum.* Itaque nequissimè auctor Annalium Bertinianorum Hincmari cui fauebat, & causæ quam pertinaci fouebat studio ad hunc annum falsò notat. Eum *ante aliquot annos Gotteschalco Praedestinatiano restitisse, post felle commotum contrà quosdam Episcopos vnà secum haeretico resistentes, ipsius haereseos defensorem fuisse acerrimum. Indéque* (inquit) *non modica inter se diuersa, & fidei aduersa scriptitans moritur; sicque licet diutino languore fatigaretur, vt viuendi ita & scribendi finem fecit.*] A. 861. Antiquitatum Tricassin. in Catalogo Episcop. pag. 160. Annales Bertiniani A. 861.

Anno 862. sub finē Hincmarus, dū operi illi postremo de Prædestinatione operā daret, admonitus summum A. 862.

A. 863. Flodoard. hist. 3. c. 15. Pontificem de origine & seriè totius Gotteschalcanæ controuersiæ fuisse sollicitum. Ipsemet *scripsit* (iuxta Flodoardum) *Nicolao Papæ, fidei suæ depromendo tenorem, & suam contrà Praenotati Gotteschalci errorem, quam fidei Catholicæ dependere satagebat defensionem.*] Et vt ipse testis est Epistolâ ad Nicolaum Papam.

Ibidē c. 14. *Quoniam per alios iam audieram ad sanctitatem vestram verba venisse, de damnatione & reclusione Gotteschalci, misi auctoritati vestrae quaedam ex verbis & Catholicorum sensibus in rotula, qualiter contrà ipsius pestiferi hominis sensum sentiam, per Odonem Episcopum, & nihil inde responsionis accipere merui.*] Quod notandum: Licet ipsi per eundem Odonem Papa de aliis rebus rescripserit Epistola 22. Sic enim summus Pontifex & sententiam Hincmari, & quam pararet defensionem contempsit.

Nicolai Epistola 22. Tom. 3. Conc. Gal.

A. 863. dicto c. 14. Immo verò anno sequenti 863. Nicolai Papæ iussione, per Legatorum pontificiorum mandatum programmatis publicatâ Hincmarus cum Gotteschalco euocatus est ad Metensem Synodum (quæ in regno Lotharij ideò, quod dimissa vxore legitimâ alteram duxisset, celebrata est) vt damnationis & reclusionis miserabilis illius Monachi (ita enim vulgo appellabatur) & qualiter contra illius sensum sentiret, redderet rationem; sed Hincmarus solitâ præsumptione parere contempsit, vt ipsius constat testimonio: verùm synodus ista, quia corrupti à Lothario Rege Legati & Episcopi fuisse crederentur, à summo pontifice reprobata & damnata est.

Ibidem.

Hincmar. de non Trina Deitate in princip. Per illa annorum eorum interualla audiens Gotteschalcus, ex contentione inter aliquos orta, vtrum Trina Deitas dici posset: Hincmarum in Ecclesia Remensi cantare prohibuisse vetustissimam Hymni clausulam.

Te Trina Deitas Vnáque poscimus.

Schedulam scripsit, quâ Trinam Deitatem dici posse comprobauit, quam ob causam alterius hæresis

Gotteschalcum idem Hincmarus infamauit, & sequentibus annis schedulam eandem confutauit libro integro quem inscripsit, *De non Trina Deitate*, & notandum obiter hunc eundem Hymni versiculum. A. 863.

Te Trina Deitas Vnaque poscimus.

A sancto Thoma Hymno de Sacrosancto Altaris Sacramento insertum, quotannis per Octauam illius sacræ festiuitatis ad Matutinum, ex hoc nunc vsque in vniuersa Ecclesia cantari esse solitum.

Anno 864. Hincmarus monitus à Luidone Laudunensi Archidiacono, quòd cum Romæ esset hoc ipso anno, illùc à Rege & Hincmaro delegatus iterum summus Pontifex, *cum eo rationem de damnatione & reclusione Gotteschalci habuisset*, per Vicarios prolixiorem ad eum scripsit Epistolam illam, quæ apud Flodoardum extat integra, in qua post discussionem Rothadi Suessonensis Episcopi) quem *vt animi belluini &c. maniaticum, sacrilegum & plurimorum scelerum reum* infamat) præmissorum meminit, & iterum damnationis & reclusionis Monachi Gotteschalci suo more rationem reddit, eiúsque has esse hæreses quæ sequuntur, significat. *Dicit Gotteschalcus* (verba sunt Hincmari) *quod & veteres Praedestinatiani dixerant.* A. 864. Flodoard. hist. 3. cap. 12. 13. & 14. Hincmar. Epist. 17. ad Nicol. PP.

I. Quoniam sicut Deus quosdam ad vitam æternam, ita quosdam praedestinauit ad mortem æternam.

II. Quoniam non vult Deus omnes homines saluos fieri, sed tantùm eos qui saluantur &c.

III. Quòd non pro totius mundi redemptione, id est, non pro omnium hominum salute & redemptione Dominus & Saluator noster Iesus Christus sit crucifixus & mortuus, sed tantùm pro his qui saluantur.

2. Pet. 2 v. 1. *IV. Exponens sententiam Apostoli Petri:* Eum qui emit eos Dominum negantes: *Baptismi (inquit) Sacramento eos emit; non tamen pro eis Crucem subiit, neque mortem pertulit, neque Sanguinem fudit.*

V. Quod prædestinatiani veteres non dixerunt, iste vt audaciùs ita perniciosius dicit, Deitatem sanctæ Trinitatis trinam esse.

A. 864. Notandum nihil hîc de gratia & libero arbitrio, vt supra in Epistola ad Ecclesiam Lugdunensem fuit impositum. Tum addidit Hincmarus. *Sunt & alia, quæ ipse & alij plures in istis partibus dicunt, quæ nobis sanæ fidei aduersari videntur, quæ dùm per alium, quàm per vilitatem meæ personæ auctoritas vestra cognouerit, fortè attendet solertiùs, & quæ inde tenenda sunt, docere studebit quantociùs.*]

A. 865.

Nicolai Papæ Epistola ad Hincmarum.

Anno 865. Rothado Episcopo Suessonensi non obstante Hincmari calumniâ, per Apostolicæ sedis auctoritatem & concilium Romanum pristino gradui, pristinis officijs, ac pristino Episcopatui restituto, & à violentissima Hincmari oppressione liberato, Nicolaus Papa rescripsit Hincmaro, oppressionem illam quâ Rothodum vexarat, & plurimas eius fraudes improperauit, & manifesto neglectu insuper habuit ea, quæ ille de Gotteschalco, quæue (vt putabat) sanæ fidei aduersari scripserat: Sed & rescripsit Pontifex regi Karolo, æquum non esse principem, vel ipsum summum Pontificem, iniquitatis alienæ & specialiter Hincmarianæ nequitiæ patrocinium suscipere, quem nequiret in futurum semper tueri. *Quia* (verba sunt ipsius Hincmari hoc ipsum referentis) *semper me tegere non debet à talibus, nec ualet*; *vt prouiderem, ne pro eis tandem aliquando incurram quæ non opto.*]

Hincmari Epist. 24. ad Egilon.

Dicta Epistola 24.

Et iterum eodem anno summi Pontificis iussu, ab Arsenio sedis Apostolicæ legato Hincmarus de Gotteschalco scriptis interrogatus, scriptis rationem reddidit, Monachum, *illum à duabus synodis damnatum custodiæ suæ, iubentibus Episcopis mancipatum ne aliis suâ peruersâ doctrinâ noceret, qui sibi prodesse nolebat*, inquit Hincmarus: sed Gotteschalcus sub Seuerissima Hincmari fidelium custodia in ergastulo reclusus horum omnium ignarus, quæ fuit infœlicitas eius, nec fuit auditus, nec ab Arsenio requisitus.

A. 866.

Dicta Epistola 24.

Verùm anno 866. Vbi didicisset ex ijs quæ ad se clam relata fuissent de causa Rothadi Episcopi sui, & altera Vulfadi

Vulfadi & sociorum eius Romæ disceptanda, summo Pontifici summæ curæ esse oppressis ab Hincmaro subuenire, de sua reclamatione literas ad domnum Apostolicum perferendas curauit, per amicum cellæ Altumuillarensis (in qua detinebatur) nomine *Guntbertum, qui fuga elapsus cũ libris, vestimentis, caballis literisque ab illo susceptis Romam pergebat*, sed ab Hincmari fidelibus (vt vero simillimum est) interceptus, non amplius apparuit: incertus tamen Hincmarus an ab illis requisitus Guntbertus reperiri, & reclamatio illa supprimi posset, Egiloni Senonensi Archiepiscopo à concilio Suessonensi 3. in causa Vulfadi & sociorum Romam delegato, Epistola singulari sub secreti sigillo custodienda retinendaque hoc omne exposuit, in qua illius Monachi doctrinam, vt in præcedenti Epistola ad Nicolaum Papam explicauit. Monétque Egilonem, vt meminerit Prudentium eam summi Pontificis, quam anno 859. vidimus, sententiam in Annalibus suis palam fecisse. *Vnde* (inquit) *quoniam ipsa gesta quibus hæc conscripta sunt, iam in plurimorum manus deuenerunt. Necesse est vt taliter de hoc Domno Apostolico suggeratis, ne scandalum inde in Ecclesia veniat, quasi ipse (quod absit) talia sicut Gotteschalcus sentiat: Et precor vt de meà parte nihil ei dicatur, quia commotum dicitur habere suum animum erga me*] & sub finem: *Et sciatis quia maxima nausea in ista Ecclesià commouebitur, si ad synodum venire iussus fuerit* (Gotteschalcus) *aut de ipsa custodia absolutus fuerit.*] A. 866.

Item altera Epistolâ ad eundem Egilonem eiusdem doctrinæ expositionem, quam præcedenti Epistolâ promittebat, tradidit: *Si fortè* (inquit) *isdem pestifer* (scilicet Guntbertus qui in Italiam aufugit) *in illis partibus de zizania magistri sui aliqua seminauerit, & à quibusdam inde interrogati fueritis, habeatis quæ illis de doctrina eius certa respondere possitis &c.* Sed vt diximus, Guntberto inimici hominis malis artibus intercepto, supplex Gotteschalci monachi reclamatio euanuit, nec ad Hincmari Epist. 25. ad Egilon.

A. 867. aures tanti pontificis potuit peruenire.

Hincmari Epiſt. 26. ad Nicol. P. P.

ANNO 867. ijs quæ ab Hincmaro in vtroque concilio Sueſſonenſi 2. & 3. perperam acta fuerant reſciſis, Vvlfado ipſo & reliquis in gradus ſuos reſtitutis per eundem Egilonem legatum, ſummus Pontifex Nicolaus Epiſtolâ ſuâ ad Epiſcopos, qui concilio illi poſtremo interfuerant, coram rege & Hincmaro ipſo legenda, & lecta, & alterâ ſingulari ad Hincmarum, ipſum SVPERBIÆ, DOLOSITATIS, & CRVDELITATIS Hincmarum palam & publicè notauit. Quod eodem anno Epiſtola ſua ad ſummum pontificem Hincmarus ipſe aliquantulum, ſed verbo tenus, modeſtior peccatorum ſuorũ meritis debitum hoc profeſſus eſt *tantas* (inquit) *ac tales increpationes indignitati meæ à dignitate veſtra illatas inueni, ſicut peccata mea merentur &c.* Et paulo poſt. *Et modò*, CVM TVMORE, *quem quantũ potui ab ineũte ætate vitaui*, DOLOSITATE *atque* CRVDELITATE *apud Sanctam & prudentiſsimam ſimplicitatem veſtram videor denotari*]

Hincmar. Epiſt. 23. ad Egilon.

Alterâ Epiſtola ſummus Pontifex ſcripſit illi DE DVRITIA PHARAONIS. Quod ſi eam quam Hincmarus per XX. annos in miſerabilem illum (dum viueret) Monachum plurimam exercuit, habuiſſet notam tantus Pontifex, nec diſſimulata ei fuiſſet per Odonem, Luidonem, & Egilonem, cæteróſque Hincmari fideles, vel ſuſcepta per Guntbertum appellatio inſidiis Hincmari non fuiſſet intercepta & ſuppreſſa, non dubium quin in Hincmarum Catholicæ veritatis & Eccleſiaſticæ libertatis oppreſſorem, ſolito iuſtitiæ zelo exarſiſſet. Quid verò ſi poſtrema Hincmari in Gotteſchalcum in vltimo vitæ periculo conſtitutum nequitia, ipſi non fuiſſet ignota? Ea ſiquidem inhumanitate in illum deſæuijt Hincmarus, vt cum parùm illi eſſet, Cariſiacenſis ſæuitia, tamque diuturni Carceris crudelitas, etiam morituro communionis & ſepulturæ Eccleſiaſticæ beneficium, tanquam hæretico denegauerit: licet ipſius doctrinam à ſummo Pontifice non improbatam, immò ſicut & à duobus concilijs, Eccleſia Lugdu-

nensi, iudicio & scriptis celeberrimorum illo sæculo tam pietate quàm doctrina virorum, laudatam & confirmatam ipsemet agnouerit. Barbara quidem ferináque Hincmari crudelitas extitit, quam post mortem Nicolai Papæ in proprium nepotem Hincmarum Laudunensem Episcopum, vsque ad excæcationem, & oculorum euulsionem exercuit, quam concilio generali, præsente summo Pontifice Ioanne 8. Trecis habito post Decennium, repræsentatam ac reuictam sæculum illud exhorruit. At longè major atrociórque ea esse videbitur, quâ in morientem Monachum sæuissimus insaniuit.

A. 868.

Conc. Gener. Trecensi.

A. 878.

Hoc siquidem vel sequenti anno 868. monitus à custodibus, quorum fidei seu veriùs perfidiæ custodiendum illum commiserat, quòd iam morte proximus videretur, omnem & spiritalem & corporalem humanitatem, & reconciliationem, & viatium, & sepulturam Ecclesiasticam denegandam esse decreuit, nisi sententiam suam in supradictis capitulis reuocaret, & contrariæ subscriberet: cúmque ille imperatam abiurationem detrectaret, nec cederet fides supplicio, immo ipsa augeret crudelitas fidei constantiam, quam furoris, insaniæ, detestationis, & blasphemiarum nominibus infamauit Hincmarus, *Recogitans* (vt ipsemet ait in scripta schedula) *duritiam illius & cor impœnitens*, eodem illi negans animo sacramenta Ecclesię, duritiam & impœnitentiam propriam ipse prodidit: *Deinde cum iam* (inquit) *finis eius appropinquaret, fratribus, qui aderant, vt à prauo suo sensu, & peruersa sententia se reuocaret, & communionem sacram perciperet, suadentibus respondit, à suo se sensu & sententia reuocare, & communionem per auctoritatem non posse accipere: Sicque indignam vitam dignâ morte finiuit, & abijt in locum suum.* Hæc Hincmarus in tractatu de non trina deïtate sub finem.

A. 868. Hincmar. de non trina deïtate in fine.

Ibidem.

Verùm vt in doctrina, quam toties etiam in tormentis Gotteschalcus Monachus professus est, & quam fuisse non solùm sancti Augustini, sed & totius Eccle-

A. 868. ſiæ Catholicæ, etiam ex his quæ ſupra nudè, ſinceréque recenſuimus, quiuis facillimè iudicabit, conſtans perſeuerauit, ſi in charitate, humilitate, inimicorum dilectione, patientiæ, & gratiarum actione, quæ poſt ſuperata illa Moguntiæ & Cariſiaci certamina, degens in ergaſtulo in confeſſione ſua maiore exhibuit, in interiore corde (quod ſoli Deo patet) vt par eſt credere, abſque querela perſtitit, dolorem hunc vnum palam profeſſus, *quod propter ſui nominis vilitatem, vilem hominibus eſſe videret veritatem, & quod erga Deum vt debuerant, non ſeruarent charitatem:* Quis Catholicus dubitare poſſit *locum* illum, non obſtante Hincmari excommunicatione, eiuſque Pharaonicâ induratione, miſerabili illi dum viueret Monacho, eſſe per miſericordiam Dei conceſſum locum refugij lucis & pacis, quem Eccleſia in iugi fidelium ſacrificio, ſolis in Chriſto requieſcentibus deprecatur..

In maiore Confeſſ. Gotteſch.

Quamquam longè aliter ſenſerint quotquot ab illo ſæculo hùc vſque de Gotteſchalco, ab Hincmari Flodoardi & ſimilium commentarijs ſcripſerunt. Quod minimè mirum videatur, cùm à Rabano in Germania & ab Hincmaro in Gallia, ex quibus poſteri hauſerunt, vt hæreticus habitus ſit, & cum illo tanquam hęretico ſummo iure ſit actum. Et à Rabano quidem *quòd horruerit Prædeſtinationem Dei dici de reprobis: Ne crederetur Deus libidine puniendi aliquos condidiſſe, & iniuſtè damnare eos, qui non valuerunt peccatum, ac per hoc nec ſupplicium declinare:* Vt obſeruauit Lupus Seruatus eius venerabilis presbyter: Ab Hincmaro verò, vt hoc eodem prętextu illius Monachi calamitas eſſet illi gradus ad gloriam: Et ab illis fontibus ſcilicet à Rabano Annales Fuldenſes, & cæteri Germanię ſcriptores: ab Hincmaro Annales Bertiniani & Flodoardus, & ab his, quod dixi, reliqui: Tam cautè verò in monachum illum actum eſt, tantúmque eius ergaſtuli ſeu carnificinæ ſilentium fuit, vt nec de ſcriptis eius confeſſionibus, ſchedulis ſeu libris, nec de eius in ergaſtulo per

Lupus Seruatus de tribus qu.

annos XX. & corporali vexatione, & ſpiritali exercitatione, vel minimum cuiquam innotuerit, niſi in quantum Hincmaro expedire viſum eſt. Ità vt qui illo ſæculo oppreſſæ veritatis patrocinium ſuſceperunt, Prudentius, Lupus Ferrarienſis & Ratramnus in regno Karoli: Remigius, Florus Magiſter, & tota Lugdunenſis Eccleſia ſub Lothario imperatore, cauſam illius Monachi ne nimimum attigerint; ſoli orthodoxæ fidei protegendæ & vindicandæ intenti. A. 868.

Neque verò nos de perſonis laborandum crederemus, aut de Gotteſchalco omninò loqueremur, niſi quidam Pelagiano magìs ingenio quàm fide, fantaſtica illa Hincmari & Ioannis Scoti deliramenta renouantes, 4. aut quinque ſynodis, in Gotteſchalco ſub nomine Prædeſtinatianorum (quos fingunt) germanam ſancti Auguſtini, & totius Eccleſiæ doctrinam damnatam fuiſſe, pro comperto exponerent, & Prædeſtinatianam non tam hiſtoriam quàm fabulam, hac fallaciarum coronide exornarent: ideoque neceſſarium non iam tot ſæculis ſopitos & Hincmari & Gotteſchalci cineres excitare, *ſed veritatis indagine fallaciæ reſiſtere, ne non ſolùm veritate fraudentur plurimi, verùm etiam falſitate capiantur. Alia enim eſt ratio verum tacendi, alia verum dicendi neceßitas.*] Iuxtà diuum Auguſtinum de dono: Perſeu: Cap. 16. Illudque eo faciliùs & fœliciùs peragitur, quo ſecreto Dei iudicio, & ſingulari eius prouidentiâ, ex illis ipſis libris, qui obſtruendæ & obruēdę veritati recens in lucē prodierunt, excitata ipſa veritas ſole clarior eruitur, immo ipſa per ſe prodit: ità vt ſi libri illi plurimis eorum, qui de illo monacho iniquiùs ſcripſerunt, non fuiſſent ignoti, eum certiſſimè ab hæreſis nota, quam impoſuerunt, liberaſſent: Et maximè illuſtriſſimus Cardinalis Baronius eximium Eccleſiæ lumen, qui ex Annalibus Fuldenſibus, Trithemio & Flodoardo etiam adulterato, quos ſolos notos habuit, de Gotteſchalco non niſi tanquam hæretico ſcribere potuit: Quem ex iiſdem auctoribus principem Sco-

A. 868. torum illorum suspicatus est, quorum pultes concilio Valentino 3. damnatæ sunt: Cùm certo certiùs ex Hincmari & aliorum illius sæculi scriptis, hodie constet ibi agi de Ioanne Scoto Erigena, Gotteschalcum ipsum impugnante: Et ex Hincmaro ipso in præfatione prioris operis, in principio, in præambulis posterioris operis, & in ipso posteriore opere de Prædestinatione passim, pateat illo concilio Doctrinam illius Monachi penitus confirmatam: Hincmarum verò ipsum, *despectum, & velut non Catholicum reprehensum, & eius quatuor Carisiensia capitula velut inutilia immò noxia, repulsa & abominata*. Atqui Doctrinam eiusdem concilij Valentini, in omnibus absolutè & canonibus & definitionibus, vnà cum vniuersa Ecclesia Catholica, ex omnium consensu suscipit, veneratur & laudat illustrissimus Cardinalis: & sic ipsum Gotteschalcum, etiam dum inscius vt hæreticum notat, ibidem tacito nomine prudens Catholicum confirmat, Annalium Ecclesiast. tom. 10, anno 855. num. 1. Carisiensium verò Hincmari 4. Capitulorum, quasi adulterini seminis, nullo modo, nec vllibi meminit.

In præfat. prioris operis in principio.

Hæc asserendæ veritatis studio, quæ in pluribus auctoribus, maximè in ipso Hincmaro Deo inspirante deprehendi, exemplo Lupi Ferrariensis, *volentibus absque inuidia ostendo, nolentibus meæ mediocritatis conscius non ingero, sed quærentibus absque contentione manifesto, solicitus seruare vnitatem Spiritus in vinculo pacis.* Omnium ego etiam inter laïcos vltimus, omnes Catholicos, Domini maximè gregis custodes, & concionatores canes non mutos, ipsos etiam Magistros nostros sacræ facultatis Doctores obtestor, dignam Pastoribus diligentiam & charitatem adhibeant, vt in his & aliis huiusceemodi, quæ nostro sæculo nimiâ contentióne, inter eiusdem matris filios agitantur quæstionibus, & *quæ* (vt ait Valentina Synodus) *periculosissimus & grauissimus his temporibus vsque ad scissionem charitatis miserabiliter & lachrymabiliter succreuerunt*: donec à summo

Lupus Ferrat. Epist. ad Kar. Reg.

Conc. Valent. 3. Can. 6.

pontifice, vel vniuersa Ecclesia legitimè fuerint definitæ, eâ moderatione versentur, quæ ab Ecclesia Lugdunensi, & sanctissimo eius præsule Remigio, in libello de Tenenda Veritate Scripturæ fuit præscripta. *Legamus* (inquit) *pacificè, & quantùm Dominus donat, intelligamus dogmata Ecclesiasticorum Virorum, nec pro aliis Doctoribus aduersus alios litigemus: quia & ipsi inter se pacifici vnusquisque in suo sensu abundauerunt: alius quidem sic, alius verò sic, expectantes fideliter atque humiliter, quod Apostolus promittit dicens:* Et si quid aliter sapitis, hæc quoque Deus vobis reuelabit: *nam qui non tranquillè, & pacificè moderatur quod sentit, sed statim paratus est ad contentiones, dissentiones & scandala, etiamsi non habeat hæreticum sensum, habet hæreticum animum.*] Lugdun. de tenend. verit. script.

PAX DEI, quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda nostra, & intelligentias nostras in Christo Iesu.
Phil. 14. v. 7.

INDEX CAPITVM

Historicæ & Chronicæ Dissertationis.

PRÆFATIO.

E

VINDICIARVM

VINDICIARVM PRÆDESTINATIONIS ET GRATIÆ,

SEV

Gotteschalcanæ Controuersiæ HISTORICA ET CHRONICA DISSERTATIO.

PRÆFATIO.

Dissertationis occasio, ratio, propositum, vnà cum eiusdem reticendæ vel publicandæ causis, exhibetur.

QVO spiritu, quibúsque rationibus ducti fuimus, vt aurea illa sancti Prudentij, vtriusque Lupi, & Ratramni opera è puluere erueremus, & vnà cum aliis eiusdem sæculi de diuinâ Prædestinatione, & vera Christi gratia, sancti Remigij scilicet, Flori Magistri, & Ecclesiæ Lugdunensis doctissimis scriptis, ad maiorem Dei gloriam, & vtilitatem publicam, in lucem emitteremus: Eodem acti spiritu, ijsdémque compulsi rationibus, ad inquirendam motæ de ijsdem quæstionibus eodem sæculo controuersiæ veritatem, animum

appulimus, eumdémque è veris fontibus auctoribus, scilicet Synchronis, Annalibus Bertinianis, Fuldensibus, Chronico Fontanellensi, Flodoardo; Ipsisque Hincmaro, Rabano & aliis, non sine iugi meditatione haustam, habita cum eruditioribus venerandæ antiquitatis indagatoribus collatione, ventilare, & expendere nobis curæ fuit, priusquam in mentem veniret, vt publici iuris fieret.

Quo in argumento cùm neminem ex orthodoxis scriptoribus, qui præluxerit nobis nancisci potuissemus, vnúmque inter heterodoxos reperissemus Vsserium, qui obscuritate quæstionis abutens, doctores doctoribus, patres patribus, & concilia conciliis, in summum Ecclesiæ contemptum opposuisset, placuit in inquirenda totius rei veritate, versari diligentius, quidque per viginti annorum spatium circa eam gestum fuerit, Historicâ & Chronica dissertatione syncerè & absque fuco, è veteribus illis monumentis pro ingenioli nostri modulo aperire atque exponere.

Quæ cùm oculis plurium non minùs doctrinâ quàm pietate insignium virorum subiecta fuisset, vnanimi voto censuerunt, vtilitati publicæ non parum consultum fore, si in publicum vnà cum Patrum illorum scriptis proferretur, sicque palàm constaret longè aliter, quàm huc vsque expositum fuit, peractam fuisse controuersiam illam: Nempe Hincmarum suo more fucum fecisse, Gotteschalcum calumniam, & diuturnum ac durissimum carcerem passum, veritatis Catholicæ plurimos extitisse animi imperterriti Athletas, Hincmari capitula quatuor, non in legitimo concilio, sed in Carisiensi conuenticulo furtim edita: cumque tandem fuisse illius controuersiæ exitum, vt in legitimis duobus conciliis contra Hincmarum diuinæ prædestinationis & perfectæ Christi gratiæ veritas sancita, & à Nicolao Papa comprobata fuerit. Eóque magis publicandæ huius historiæ necessitas hisce temporibus incumbere visa est, quo paucis ab hinc annis etiam è Theologis aliqui (vt nihil modo de famoso M. F. V. libello) Iansenij Gotteschalcum quinque conciliis damnatum vt hæreticum; Proindéque in eo Germanam sancti Augustini doctrinam proscriptam fuisse, auditi sunt pertinaciter asseuerantes.

Solius ergo tuendæ veritatis, adstruendæque veræ Christi gratiæ intuitu (Deus nouit) nec etiam ex voto quantulacunque hæc operula nostra in publicam censuram emittitur: imprimis autem æquum lectorem monitum velim, non nisi reluctanti excidisse, & omnes reticentiæ causas tandem subiectis rationibus superatas.

Prima. Tot sæculis sopitos damnati Monachi cineres (iustè vel iniustè damnatus sit) reuoluere inutile, necnon ingratum videtur. Sed & optarent omnes veræ Christi gratiæ defensores de

Gottescchalco ne verbum quidem proferre, vt solius doctrinæ causa ageretur: Verùm iustæ defensionis necessitas vrget obiecta refellere, emissa tela reiicere, inde lacessiti (quasi in persona miserabilis illius Monachi vera sancti Augustini doctrina damnata sit) eius discipuli veritatis indagine, fallaciæ resistere coguntur: Nec immeritò insistunt: *Alia est enim ratio verum tacendi, alia verum dicendi necessitas*] inquit magister ille veritatis, & præcipuvs post Apostolum prædestinationis & gratiæ prædicator, de dono Persu: cap. 16. Nec etiam damnati patrocinium suscipimus, sed cum Ecclesia Lugdunensi in libello de tribus Epistolis: *Dolemus* (nequitiâ Hincmari) *non illum miserabilem Monachum, sed Ecclesiasticam veritatem esse damnatam.*] Nec non obiter obseruandum sæpiùs in hac dissertatione, vestigiis eiusdem Ecclesiæ insistendo, verbum illud (miserabilis Monachi) vsurpatum, licet reuerà vt moniti sumus & ingenuè fatemur, abusiuè: quoniam miseros non facit iniusta vexatio.

Auguſt. de dono Perſes: cap. 16.

Eccl. Lugdun. de tribus Epiſt.

II. Durum nobis visum est Hincmari, tum in regni tũ in Ecclesiæ regimine magni viri turpitudinẽ reuelare: Ii siquidem sumus, qui non modo regi & sublimioribus potestatibus, tam Ecclesiasticis quàm politicis, verùm & minoribus, tanquam omnibus à Deo constitutis, non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiam, iuxta Apostolum subditi & reuerentes simus & esse velimus, & ijs qui nobis subsunt, verbis, præcepto, & exemplo esse præstemus: Verùm de Hincmaro post censuras Apostolicæ sedis à Nicolao Papa æquissimo iudice in eum latas, quibus Pharisaïcæ indurationis, crudelitatis, fraudulentiæ, superbiæ, & falsitatis notatur, post execœcationem proprij nepotis, & alia quibus Annales Ecclesiastici illustrissimi Cardinalis Baronij & alij vndique scatent: Et quæ paucis collegit Magister noster Andræas du Vallius Regius in Sorbona Theologiæ professor in libello de Ecclesiast. & Polit. potest: Reliqua fraudulentæ nequitiæ capita, quæ ex rerum gestarum circunstantiis, & ex eius etiam scriptis eruimus, vix alicuius videntur esse ponderis. Vt vno verbo dicam, vir fuit omnium iudicio conclamatæ fraudis & omnimodæ nequitiæ: Nec non ipse R.P. Iac. Sirmondus * in Differt. de 2. Dionysijs cap. 4. fatetur Hincmaro suo falli & fallere procliue fuisse. Quamuis etiam (vt docet sanctus Gregorius, homil. 7. in Ezechielem) *Proximorum scandala in quantum sine peccato possumus,*

Epiſt. Nicolai PP. 46. & Hincmari 26. & aliis.

Andr. du Vallius de Eccleſiaſt. & Pol. pot. pag. 94. in cuius rei confirmationem, nõ aliudquam ſchiſmatici & verſipellis teſtimonium potuit excogitare, HINCMARI nempe Remensis, cuius etsi principia laudabilia fuerint non responderunt tamen vltima primis: fuit enim Apostolicarum litterarum falsarius, subreptione priuilegia quædam à sede Apostolica impetrauit, contumax, & rebellis mandatis Apostolicis, excœcationis nepotis sui viri laudatissimi, & Episcopi Laudunensis reus, ad modum Arrij decretalibus & Canonibus se obediturum fraudulenter promisit.]

* Iac. Sirmondus differtat. de 2. Dionys. cap. 4. vt hoc exemplo liqueat falli & fallere Hincmarum quàm procliue sit.

vitare debemus: Si tamen de veritate scandalum, sumitur, vtiliùs permittitur nasci scandalum, quàm veritas relinquatur.]

III. Longè aliter quotquot huc vsq; de Gotteschalco scripsere, & præcipuè illustrissimus Cardinalis Baronius in Annalibus Ecclesiasticis, sed plenissimè in fine Synopsis huic obiectioni satisfactũ.

IV. Aliquantulùm Lutheranis & Caluinistis fauere videtur, hæc quæ è veteribus monumentis adstruitur de Gotteschalci doctrina & pseudo synodi Carisiacæ capitulis quatuor sententia. Immo verò plurimum nocet. Sic siquidem cessat, vt cap. 37. euicimus, quam intendunt Patrum patribus, conciliorum conciliis oppositio: Eóque magìs detestanda eorum de fatali prædestinatione, & seruo arbitrio hæresis, quo primi omnium eius assertores reperiuntur: sed ingenua veritatis, vbi innotuit, assertio & comprobatio, eius amplectendæ etiam in reliquis erit documento:

GREGOR. Moral. lib. 11. cap. 13. Neque enim Catholica veritas, sed hæretica perfidia latebras apperit: Vnde Iob. 3. v. 17. dicitur: *Nunquid indiget Deus vestro mendacio, vt pro illo loquamini dolos?* Quam sententiam exponens Beatus Gregorius Moral: lib. 11. cap. 13. *Deus* (inquit) *mendacio non eget, quia veritas fulciri non quærit auxilio falsitatis: Hæretici autem, quia ea quæ praue de Deo intelligunt, ex veritate tueri non possunt, quasi ad approbandum radium luminis, vmbras falsitatis requirunt.*] Iob. 3. v. 17.

Denique maxima superest quæ nostram tenuitatem respicit difficultas, in qua diù multúmque hæsimus, & nunc etiam aliquo modo versamur; licet optimorum æquè ac doctissimorum virorum iudicio vtilitati publicæ cedere compulsi fuerimus; ingenuè fatemur: hæc nostra dissertatio exercitationis gratiâ & subleuandæ memoriæ nostræ fragilitati imprimis cœpta, deinde etiam vt aliis historiæ condendæ vice memorialis esset, parata fuit. Huiusce veritatis, & magìs exquisita plurium circumstantiarum disquisitio, & prolixior, quàm par esset sententiarum seu auctoritatum relatio, & styli nostri asperitas, necnon exilitas indubio cuilibet erunt argumento: Sed ijs etiam omnibus nonnulla subest responsio: neque enim vbi de veritate è tenebris eruenda agitur, nimia exquisitio vitio verti solet, & Catholicæ veritatis confirmationem, qui historiâ delectantur, sensim imbibisse iniustè quererentur: etiam difficilioribus satisfactum, præmissâ huic nostræ dissertationi eiusdem historicâ & Chronicâ Synopsi. Postremo grauiorem rudis & ineruditi styli nostri auersionem

AVGVST. nobis abrupit, & lectorum benignitatem pollicitus est Augustinus noster, dum alicubi inquit: *Bonorum ingeniorum insignis est indoles, in verbis verum amare non verba: Quid enim prodest clauis aurea, si aperire quod volumus non potest; aut quid obest lignea, si hoc potest; quando nihil quærimus, nisi patescere quod clausum est.*]

CAPVT PRIMVM.

GOTTESCHALCI PATRIA, VITÆ Institutio, Eruditio, Mores, Ingenium, Doctrina, Lupi Ferrariensis, & VValafridi Strabonis testimonio ab Hincmari calumniis vindicata.

GOTTESCHALCVS miserabilis Monachus (si miseros faceret injusta vexatio) & notatione nominis, & re ipsâ Dei seruus, ex Germaniâ oriundus, in Monasterio Augiæ diutiis sub Tatone humanioribus litteris apprimè eruditus, ita vt Fulgentij cognomen adeptus sit, Monasticæ vitæ, quæ temporibus illis tam in Germaniâ, quam in Galliâ egregiis tum doctrinâ, tum virtute præcellentibus viris fulgebat, propositum suscepit, Cœnobium orbacense in Galliâ Belgicâ diœcesis Suessionensis ingressus votum emisit: sub Episcopo Rothado & Abbate Bauone in Monasticâ disciplinâ educatus: ibidem dum vixit, fuit sine querela, sacrarum Litterarum intelligentiæ non impigram nauauit operam, sanctorum Patrum, maximè beatissimi AVGVSTINI acerrimus & studiosissimus fuit indagator: itavt in abstrusioribus difficultatibus expositionem à celeberrimis, tam pietate quàm eruditione præpositis requireret. CAPVT I.

Longè alium delineauit Gotteschalcum Hincmarus Remensis Archiepiscopus, in opere suo de Prædestinatione cap. 2. his verbis: In hoc autem tempore quidam Gottescalcus ex Metropolis Ecclesiæ Remorum Monasterio, quod Orbacis dicitur, habitu Monachus, mente ferinus, quietis impatiens, & inter suos mobilitate noxiâ singularis, de omnibus, quæ peruersè tunc temporis sensa cognouerat quatuor sibi elegit Capitula, omnium penè peruersitatum illarum fœtidas & cœnulentas fæces in se continentia, quibus simplicium & deuotorum sensus peruertere, & magistri sibi nomen vsurpando, post se discipulos trahere, illisque, qui ad sua vota auribus prurientes magistros sibi coaceruare decertant, valeret indebitè, quoniam legitimè non poterat, vitâ religiosâ & Catholicâ doctrinâ præesse, &c.] Hincmar. de Prædest. cap. 2.

Item Epistolâ ad Nicolaum Papam apud Flodoardum Historiæ Remensis lib. 3. cap. 14. Vt condemnationis & reclusionis Flodoard. lib. 3. c. 14.

per octodecim annos miserabilis illius Monachi rationem redde-
» ret,his verbis præfatus est: Antequam ad Episcopatus ordinē per-
» uenirem,sicut Abbas suus & Monachi, inter quos fuerat conuersa-
» tus ei testimonium perhibent, in metropolis Ecclesiæ Remorum
» monasterio, in Suessonicâ parrochiâ, quod orbacis dicitur, habitu
» Monachus, mente ferinus, quietis impatiens, & vocum nouita-
» te delectans, ac inter suos mobilitate noxiâ singularis, de omni-
» bus quæ in his regionibus peruersè tunc temporis sensa cogno-
» uerat, quædam sibi elegit Capitula, vt nouitate vocum innotesci
» valeret, vtque simplicium & deuotorum sensus peruertere, &
» magistri nomen vsurpando, post se discipulos trahere, illisque
» qui ad sua vota auribus prurientes magistros sibi coaceruare de-
» certant, quærere indebitè, quoniam legitimè non poterat, simu-
» latione vitæ religiosæ & doctrinâ præesse.]

» Sed hæc & alia plurima (vt inferiùs videbitur) in Gotteschal-
cum gratis & diffusè scripta, colore quæsito ad longissimam il-
lius oppressionem, quæ sæpiùs Galliarum Episcopos, sed & ip-
sum summum Pontificem perculit, cooperiendam negasse suffice-
ret: & notatu dignum quod in dicta Epistola Abbatem & Mo-
nachos testes finxit, de quibus nec in prædicto opere, nec alibi
cogitatum. Nihil simile in sententia, licet Abbate præsente, &
ab ipso Hincmaro lata; nec quis vnquam de miserabili illo Mo-
nacho sinistrè locutus reperitur: immo verò duo, quæ sola extant
vitæ morum & doctrinæ eius monumenta à præstantissimis non
minus pietate, quàm doctrinâ, sæculo illo Ecclesiæ luminaribus,
Lupo videlicet Abbate Ferrariensi; & VValafrido Strabo Augiæ
diuitis Abbate contrarium testantur. Ille Epistolâ 30. ad ipsum
Gotteschalcum in Monasterio suo Orbacensi degentem consul-
tus de abstrusioribus ex scriptis sancti Augustini quibusdam quæ-
» stionibus respondens sic præfatur. Ni veritus fuissem, vt me ab
» obseruatione charitatis aduersum nullius flecti posse precibus
» putando, eandem charitatem offenderes, etiam nunc silentij la-
» tebram fouens, nihil ad ea quæ consuluisti respondissem, duabus
» videlicet ex causis: altera vt habitâ consideratione illorum, quos
» super eadem quæstione te sollicitasse olim cognoui, mediocrita-
» tem meam non præiudicare quorumdam excellentiæ æstimatio-
» ne propriâ comprobarem: verùm autem illorum colloquio &
» rescripto potitus, quid ego hinc sentiam desideras experiri, quo-
» niam de iisdem quæstionibus diuersa sentire, quò vsque contra
» fidem non est, aut nulla, aut parua culpa est.]

Lupi Ferrar. Epistola 30.

Alter verò, scilicet VValafridus à Gotteschalco coætaneo, &
studiorum sodali post reditum ex Italia in Germaniam, anno sci-
licet 848, vbi se Rabano Archiepiscopo Moguntino suæ doctri-

næ rationem redditurus sistitit, salutatus gratulatorium carmen ipsi Gotteschalco quasi alteri Fulgentio inscripsit, in quo doctrinam, mores, & ingenium ipsius describens, ipsius calumniæ aditum præcludere visus est: ideoque etiam per anticipationem ex bibliotheca Patrum editionis Coloniensis anni 1618. Tomo 9. col. 999. hic integrum reponere, non inutile nec ingratum fore duximus.

VValafrid. Strabo gratul. carm. ad Gottesch.

VValafridi Strabo Augiæ diuitis Abbatis Gratulatorium *carmen inscriptum* GOTTESCHALCO MONACHO, *qui &* FVLGENTIVS.

Velox Calliope viam frequenta, «
Qua Fulgentius inuenitur illum «
Post cunabula longiùs meantem «
Quæsisti dubiam secuta famam: «
Interdum vaga perstrebat illum «
Romanâ positum ferens in vrbe «
Deuoto extra cogitare corde, «
Gratis exilij adire rura: «
Tandem quære suo loco reductum, «
Et hic semper Aue, valéque multum, «
Cui quondam dederas honore nomen. «
Ductum, dirigit hic tibi salutem. «
«
Dulcia cùm nostros Sancti natalis amores «
Iam propiùs tactis complerent gaudia votis, «
Addita sunt fasti Fulgentia dona secundi: «
Quod tua suspensis ingessit Epistola nobis: «
Vt requies lasso, sitienti vt dulcis aquæ fons, «
Lac maternum agnis, pluuia vt squalentibus aruis, «
Carcere constrictis vt lucis vena diurnæ: «
Sic optata Palatinas mihi metra, tuapte «
Scripta manu nebulas vero pepulere nitore. «
Sed quia lucifluo succedunt sæpe sereno «
Nebula; non aliter turbant mea gaudia Cauri, «
Dum tua scripta sonant, benè me te posse carere «
Ad faciem quantùm, cùm sit mihi testis in imo «
Pectore, spes ardens à te me plurima velle «
Lucrari, lucísque tuæ consortia ferre. «
Te quoque sit certum multis testantibus, & me «
Atque alios exemplorum, verbique lucernâ «
Instruere, & sapidis infundere posse saliuis. «
Et aliud majore mihi mœrore gemendum, «
Quod cùm vita tibi potior sit lege Lycurgi, «

» Solus in accepto recubes non prodigus auro,
» Commissúmque prçmant sudaria nexa talentum:
» Atqui in pauperie, passa est quam nostra Iuuentus,
» Non talem te (Chare) habui, minùs atque benignum
» Expertus non sum, fuerat quàm cura petentum:
» Cur modò diutiùs mordax testetur in amplis
» Fama tuam miror celare peculia dextram,
» Quæ pater vsuris clemens augenda reliquit,
» Sol radios, sed Luna suos cœco inuidet orbi;
» Imber in arua cadit subjecta, fluuntqúe volentes
» More suo fluuij, partum trahit aëre mundus,
» Gramina fert tellus, foliis & fructibus arbor
» Sponte reuestitur, lac manat ab vbere matrum,
» Ipse Deus sine dat cunctis discrimine lucem,
» Et pluuias, operísque sui subit esse sequaces.
» Quis mihi persuasit sacra munera corde tenaci
» Obstruere, auctori nisi qui contraria sentit:
» Quin potiùs monuit sancti quod Pagina Pauli
» Seruemus bona quæ subsunt, operemur ad omnes,
» Sed magìs in Sanctos, quos vita domestica nutrit,
» Ergò Pater fratérque, meæ pars vnica mentis,
» Noluerim mea dicta putes lacerare volentis,
» Sed tua nolentis retinere pericula, si quid
» Mens mea scit, poterítque fidem seruare fideli.
» Non tibi, talis ero, qualem meminere Philippum
» Fraudè in amicitiæ per prisca volumina fasti,
» Sis mihi quàm merui, longè rogo maior amicus,
» Quantus sum tibi tantus ero, rescribe per istum
» Pacis amatorem nostræ, fidúmque sequestrum,
» Próque rogante ora : nè turbine raptus iniquo
» Non meminisse tui queat : hinc in secla valeto.

Ex hoc carmine patet Gotteschalcum patriâ Germanum fuisse, (licet Trithemius lib. 3. vitæ Rabani eum natione Gallum vocet) vbi dicitur dum in Germaniâ degeret suo loco reductum, sicut & designat notatio nominis : *Gott.* Siquidem Deus, & *schalc* seruus, linguâ Germanicâ dicitur. Coœtaneum vel etiam ætate prouectiorem VValafrido, quem patrem & fratrem vocat: Et sic anno 848. quo carmen hoc scriptum proximo morti ipsius VValafridi, maiorem quadragenario : siquidem VValafridus plures annos studiis omnibus insumpsit Monachus, posteà decanus sancti Galli apud Heluetios factus est, postremò Abbas in Augia diuite, vbi multa scripsit, & 8. annis præfuit & Hermanno

manno contracto, & Trithemio. Patet etiam in illo monasterio Augiæ diuitis sub Tatone (ibi siquidem post auctores illos Henricus Canisius VValafridum in præfatione operum eius, in humanioribus litteris eruditum refert) doctrinis illis, maximè in poësi Gotteschalcum floruisse, doctrinæ, probitatis, & comitatis specimen semper edidisse: sed maximè tunc, anno scilicet 848. omnium iudicio, multis testantibus vitam eius potiorem fuisse lege Lycurgi, & certum habitum, & peritiores & maiore pietate præcellentes; exemplorum, verbique lucerna instruere, & sapidis infundere potuisse saliuis.

En veracissimum & genuinum exercitationum, studiorum, & vitæ miserabilis illius Monachi, ante conflictum illum quem habuit cum Rabano testimonium: en mentis illius ferinæ, quietis impatientissimæ, & mobilitate noxiâ singularis secundùm Hincmarum; sed longè dissimile ex VValafrido & Lupo Ferrariensi vestigium. Quantum verò in studiis profecerit satìs patet, tùm ex gemina ipsius confessione, tùm ex tractatu de Trinitate, & fragmentis quæ supersunt ex ipsius lucubrationibus, tum ex suprascripto carmine, tum denique ex Hincmari relatione Epistolâ prædictà ad Nicolaum Papam, dum asserit sub finem: Gotteschalcum ita peritum, vt non solum scripturas ad suum sensum violenter inflexas, sed & Catholicorũ dicta detruncata, per totum diem sine respiratione aliquâ præualeret memoriter decantare. " "

Sed quod addidit Hincmarus: De omnibus, quæ peruersè tunc temporis sensa cognouerat, quatuor sibi elegit Capitula, omnium penè peruersitatum illarum fœtidas & cœnulentas fæces in se continentia, quibus simplicium & deuotorum sensus peruerteret &c.] Triplici animaduersione notandum circa electionem Capitulorum, assumptum magisterium, & qualitatem doctrinæ. " " " " "

Quantum ad primum, quòd in prædicto opere de Prædestinatione cap. 2. dicitur, quatuor sibi delegisse capitula, videlicet, vt sequentibus capitibus exprimitur de gemina Prædestinatione, de Libero Arbitrio, de Voluntate Dei, & de Morte Christi, supradictâ Epistolà ad Nicolaum Papam indefinitè habetur, quædam sibi elegit Capitula, & quintum nominatur, etiam omisso eo quod est de Libero Arbitrio. Sed reuera neutrum verum: patet siquidem vt videbitur inferiùs, ex geminis Rabani Epistolis ad Nothingum Episcopum, & Eberardum Comitem, ob solam doctrinam geminæ Prædestinationis diffamatum esse Gotteschalcum cùm in Italia degeret, & in omnibus Gotteschalci confessionibus, immò etiam in synodo Moguntina (vt patet ex ipsa Rabani ad Hincmarum synodica) de sola Prædestinatione actum. Verissimum tamen (vt suo loco videbitur) Gotteschalcum in

Germaniam reuersum duas alteras in libello suo, quem Rabanō obtulit, superaddidisse quæstiones, occasione ortâ ex prædicta Rabani Epistola ad Nottingum, cúmque libello suo arguisse, quòd Prædestinationem Reproborum ad pœnam penitùs reiiceret, de Libero Arbitrio, Morte Christi & Voluntate Dei non rectè cum Diuo Augustino sentiret: quæ ratio fuit famosarum illarum trium quæstionum, quæ in Germania ventilatæ, & alterâ ab Hincmaro primùm bipertitâ, quatuor Capitulorum, quæ in Gallia maximè Belgica & Lugdunensi, tum Episcoporum tum aliorum doctissimorum virorum ingenia illo sæculo plurimùm exercuerunt.

Et sic non satìs cautè asseruit Hincmarus de quatuor Capitulis
» assumptis à Gotteschalco: Quibus simplicium ac deuotorum sen-
» sus peruertere, & magistri sibi nomen vsurpando post se discipu-
» los trahere posset &c.] Cum ne tunc quidem in Italiam progressus cogitare potuerit, quid sibi negotij futurum esset cum Rabano Archiepiscopo Moguntino. Sed nec de Prædestinatione quidem dogma suum in publicum in Italia edidisse constat, quin imò ex priuatâ tantùm contentione, vt verba ipsa Rabani in præfatione ad Nottingum, præ se ferunt, vel ex simplici collatione vt verisimilius est, cum ipso Nottingo Episcopo, in domo Comitis Eberardi diffamata illa Gotteschalcanæ hæreseos sententia seu veriùs fabula originem sumpsit. Quicquid sit, nullos sibi vnquam coaceruasse discipulos, sicut nec ad Barbaras & Paganas Gentes velut euangelizaturum perrexisse, vt infrà videbitur, immò ex suprascripto VValafridi Carmine, & fragmento Epistolæ Gotteschalci ad Ratramnum, quod mox subiicietur, luce clariùs patet, eum etiamsi doctiores & pietate celeberrimos totius Germaniæ viros consuluerit super doctrina Capitum illorum, proprium sensum solis, Marcuuado, Ionæ & Lupo exposuisse, & VValafridum ipsum licet doctissimum & amicissimum celasse, quoniam verisimiliter in doctrina Diui Augustini minùs versatum crederet. Quanto minùs simplicium & deuotorum sensus capaces erant, vt in disciplinam illam redigerentur, quam etiam plurimi suo ipsorum iudicio magistri optimi, capere cùm minùs valeant, auersantur nec ferre possunt.

Sed quis æquâ mente ferat Capitula illa quatuor quæ (vt inferiùs videbitur) Germanam & sanctissimam non tantum D. Augustini, sed & sacrorum Conciliorum, summorum Pontificum, & totius Ecclesiæ doctrinam de gemina Prædestinatione, & vera Christi gratia continent, ab Hincmaro vocari: *omnium pœnè peruersitatum fœtidas & cœnulentas feces*, maximè post edita in publicum & sibi notissima sancti Prudentij, vtriusque Lupi &

Ecclesiæ Lugdunensis scripta, immo & post sancitos Canones Conciliorum Valentini tertij, & Lingonensis, quibus vel ipso teste, tota Gotteschalci doctrina fuit confirmata. Sed & ipse verborum istorum erubuit: siquidem in præfata ad Nicolaum Papam Epistola, quam ad elogium miserabilis illius Monachi verbo ad verbum ex prædicto opere mutuatus est, licet ipsius doctrinam quam hæresim vocat, iniquis verbis & peruerso sensu adulteratam enuntiet, omnium tamen pœnè peruersitatum fœtidas & cœnulentas fœces, non ausus est appellare, verba illa consultò prætermisit. Sed de his satis, iam procedendum ad reliqua. A. 847.

CAPVT II. Cap. II.

Gotteschalci religiosa peregrinatio ad limina Apostolorum. Triplex in illum Hincmari calumnia refutata, I. Quod inscio suæ ciuitatis Episcopo Presbyter factus. II. Quod sine Abbatis consensu monasterio egressus. III. Quod ad plurimas Barbaras Gentes profectus sit, vt Prædestinationem illis prædicaret. Gotteschalcus Româ rediens apud Eberardum Comitem diuertit. Cum Nottingo Episcopo de geminâ Prædestinatione disputat, an. 848. Hinc cum Rabano litis occasio. Iudicium de Rabani opusculo aduersus eum scripto.

GOtteschalcus igitur probis imbutus moribus, doctrinâ conspicuus, sacris ordinibus initiatus, suscepta ex consensu proprij Episcopi, per Rigboldum Remorum Corepiscopum sacro Presbyterali honore tandem circa annum 847. petitâ & obtentâ ab Abbate suo veniâ, diuino vt credendum est instinctu, statuit sacratissima Principum Apostolorum limina inuisere pietatis & Religionis studio, ipso VValafrido teste in suprascripto Carmine, vt tunc plurimis religiosissimis viris in Gallia moris fuisse notãt, plurimi sæculi illius auctores, inter alios Lupus Ferrar. in Epistolis suis 101.102.103.106.&107. sicque peregrinationem pietatis causâ suscepit, peractisque Religiosis votis regressurus, in solitum pauperum peregrinantium hospitium domum Religiosissimi Comitis Eberardi in Gallia Cisalpina se recepit. Pietatis eiusdem Comitis testes sunt Rabanus Epistola ad eum emissa & Hincmarus apud Flodoardum hist. 3. cap. 26. &c. A.847.

Sed antequam vlteriùs progrediamur expendenda triplex Hinc. in Gott. censura 1. d. cap. 2. de Prædest. eum notat honorẽ Presbyteralẽ inscio ciuitatis suæ Episcopo vsurpasse. Quod nec in sentẽ-

A. 847. tia præséte ipso illius ciuitatis Episcopo, Rothado scilicet Suessionensi lata, nec etiam in prædictaEpist. ad Nicolaum Papã habetur, sed tantũ dicitur à Remorũ Chorepiscopo contra Regulas Presbyter ordinatus, & sic hoc gratis dictum nemo non videt.

2. Et d. cap. 2. & in prædicta Epistola notat eum ex Monasterio irregulariter egressum, id est, inscio Abbate & sine ipsius permissione, sed in sententia in illum lata præsente Bauone ipsius Abbate, ne verbum quidem illius irregularitatis, quæ tamen Regulis omnibus tam monasticis quam Canonicis graui pœnâ mulctatur, & sic non fuisset omissa: hæc igitur post duodecim aut quindecim annos nouæ criminationis accessio, quid nisi quæsitus color?

3. Denique censura, quem diximus solùm in Italiam limina inuisurum Apostolica perrexisse, iuxta VValafridum, ex qua postea constat recta Moguntiam reuersum, Hincmarus vtrobiquè, & dicto capite & prędicta Epistola nullo teste, etiam contra fidem sententiæ in eum latæ, vult à Monasterio irregulariter egressum, non nisi peragratis regionibus plurimis Moguntiam reuersum, quasi Gyrouagum Monachum: verùm vt quanta fides adhibenda sit istiusmodi versutis coloribus magis elucescat, non ingratum erit hic referre ex libro Ecclesiæ Lugdunensis de Tribus Epistolis in principio, quò excurrerit subtilitas inuentionis & dexteritas ingenij ipsius Hincmari in recensenda fabulosa hac Gotteschalci peregrinatione Epistola sua ad Amulum Lugdunensum. Primus (id est Hincmarus, inquit Ecclesia Lugdunensis) qui miserabilis illius Monachi & actum describit, & doctrinam redarguit, & damnationem exponit, postquam eum dixit vltrò sibi prædicatoris nomen assumpsisse, atque ad Barbaras & Paganas Gentes velut euangelizaturum perrexisse, his verbis seriem prædicationis eius exequitur dicens: alio prædicationem suam orsus initio, quàm Ioannes, qui dixit: *Pœnitentiam agite appropinquauit enim regnum cœlorum*, & quàm Paulus, qui docuit per visibilia visibilium & inuisibilium cognoscere Creatorem, cœpit prædicare quia ante omnia sæcula, & antequam quicquam faceret, à principio Deus, quos voluit prædestinauit ad regnum, & quos voluit prædestinauit ad interitum &c.]

Libello Eccles. Lugd. de Tribus Epistolis.

Sed & hìc aduertendum auctorem Annalium sancti Bertini, Hincmari fidelissimum asseclam, profectionẽ illam ad Barbaras & Paganas Gentes ad an. 849. sic exposuisse. Italiam specie religionis aggressus, inde turpiter eiectus, Dalmaciam, Pannoniã, Noricamq; adorsus, quędã nostrę saluti valde cõtraria, pręcipuè sub nomine prædestinationis, pestiferis dictis & scriptis adstruens &c.

Annal. Bertiniani an. 849.

Nec hic ingrata erit responsio ipsius Ecclesiæ Lugdunensis: Hoc itaque (inquit) nobis licet ex parte incredibile videatur,

d. Lib. de Tribus Epistolis.

quod videlicet Gentibus ignorantibus Dominum prædicans,prę- " A. 847.
termittere potuerit, vt non eos primò omnium ad pœnitentiam "
prouocaret, nec eis inter creaturam & Creatorem rationabiliter "
discernere persuaderet, vt iam non colerent, neque seruirent crea- "
turæ per Idololatriæ errorem, sed potius Creatori, qui est bene- "
dictus in sæcula: Sed quæstiones eis etiam fidelibus & doctis "
difficillimas de diuinis iudiciis & Prædestinationis ac Redem- "
ptionis mysterio proposuerit: tamen prætermittentes huius rei "
tam absurdam & incongruam obiectionem, magis eum credimus "
inter fideles, vel etiam Sacerdotes illarum partium talia moue- "
re & proponere potuisse, quibus magnarum & nouarum rerum "
velut nouus atque admirandus prædicator existimaretur, quàm "
tantæ eum fatuitatis & stultitiæ extitisse, vt imputetur omnium "
rerum diuinarum pœnitùs ignaris tam importunè & præposte- "
rè talia ingessisse, quibus apud eos non audiendus sed pœnitùs "
ridendus, & ab omnium auribus arcendus iudicaretur.] "

Hâc censurâ notatus Hincmatus, dehinc abstinuit à tam ridicula obiectione, non tamen ab aliis sibi & sociis quasi naturalibus versutiis: Sed misso iam Hincmaro ad Gotteschalcum, quem post peracta vota in Gallia Cisalpina apud Religiosissimum Comitem Eberardum reliquimus, reuertamur: à quo non solùm vt peregrinus benignissimè susceptus, sed virtutis ergò & beneuolentiæ, quam singularis eius eruditio conciliauerat, diutiùs ibi morari compulsus est: interim verò accidit vt siue apud Comitem ipsum Eberardum, siue alio quouis in loco cum Nottingo (vel Veronensi iuxta Rudolphum in vita Rabani, vel Vercellensi iuxta Chronicon Hirsangiensis Monasterij, vel Brixiensi qui Concilio Romano interfuit anno 846.) Episcopo, quicquid sit, vicino collationem haberet, in qua iuxta doctrinam S. Augustini de Dei Prædestinatione disseruit, eámque quam exposuit de gemina Prædestinatione sententiam, multis testimoniis eiusdem sanctissimi Patris comprobauit, vt refert ipse Rabanus Epistolâ ad Comitem Eberardū.

Huius collationis aliquatenùs memor Nottingus, cùm ad Ludouicum iuniorem Imperatorem filium Lotharii in Pagum Loganæ venisset, cum Rabano Mauro vixdum Archiepiscopo Moguntino ibidem reperto collocutus, retulit Gotteschalcum apud Comitem Eberardum commorantem de gemina prædestinatione, siue Electorum ad requiem, siue Reproborum ad mortem vel iniquè contendere, itavt inter ipsos conuenerit, vt Rabanus è diuinis Scripturis & de Orthodoxorum Patrum sententiis, aliquod opusculum conficeret, ad conuincendum errorem eius, quod eodem ipso anno 847. vtcúmque executus est Rabanus, opusculo, quod de Prædestinatione inscripsit ad Nottingum.

A. 847. De tempore patet ex Epistolâ eiusdem ad Eberardum comitem vnà simul scripta, in cuius principio meminit beneficentiæ eius in presbyteros, qui præterito tempore Romam perrexerunt, quod ab eis Eberardus & expetierit Rabani opusculum in laudem crucis Christi, & quod anno præterito per nuntium Eberardi, hoc idem opus expetitum miserit: siquidem in annalibus Fuldensibus illi ipsi sacerdotes anno 844. referuntur Romam missi, & sic eodem anno ab Eberardo comite suscepti,& rogati de opusculo, quod frustrà anno sequenti expectatum, per nuncium anno 846. petitum & acceptum refertur anno præterito: & sic annus in quo scriptæ sunt illæ Epistolæ, est 847. nec malè conjicitur opus illud frustrà expectatum anno integro; siquidem & ipsa verba, pręterito tempore, saltem triennium inducere videntur, alioquin vt de nuncio dicitur anno pręterito, dictum fuisset de peregrinantium susceptione à duobus annis: sed Epistolam hanc à Rabano iam Archiepiscopo editam constat ex eo quod in fine, Nothingum Episcopum dilectissimum fratrem vocat,& ex annalibus Fuldensibus hoc anno 847.Mense Maio,Episcopatum morte Otgarij adeptus est, & sic hęc Epistola non ante hunc annum scripta fuit.

Diximvs *vtcumque* quod pollicitus erat executum fuisse Rabanum;siquidem (vt notauit Ecclesia Lugdunensis prædicto opusculo respondens, in libro de tribus Epistolis ad Epistolam tertiam) assumpsit ille non necessariam, nec vllatenus ad rem de qua quęritur pertinentem disputationem.] Sed antequam reliquum referamus, & vt liberum sit lectori iudicium hic pręmittenda est eius opusculi præfatio, quæ his verbis concepta est.

Præfatio Epistolæ Rabani ad Nothingum.

» Nuper quando ad Serenissimum Imperatorem Ludouicum in » transitu expeditionis hostilis in pago Loganæ venisti, & ibidem » mecum locutus de hæresi, quam quidam de pręde stinatione Dei » iniquè contendunt errantes, & alios in errorem mittentes, sermo» nem habuisti: Conuenit inter nos vt è diuinis scripturis, & de » orthodoxorum patrum sententiis aliquod opusculum confice» rem, ad conuincendum errorem, qui de Deo bono & iusto tam » nequiter sentiunt, vt dicant eius prædestinationem facere, quòd » nec homo ad vitam pręde stinatus possit in mortem incidere: nec » ad mortem prædestinatus vllo modo se posit ad vitam recupera» re. Cùm auctor omnium rerum,& conditor naturarum,Deus,nul» lius ruinę, atque interitus causa sit, sed multorum origo salutis » proinde accipe nunc opusculum, &c.]

» Notanda prima scribendi occasio, non quod Gotteschalcus » prędicasset, vel magistri nomen vsurpando discipulos post se tra» heret, sed contenderet iniquè iuxtà Rabanum, & sic de priuata

contentione in verbis *quidam iniquè contendunt*. Huius autem opusculi videamus apud Ecclesiam Lugdunensem quam cœpimus censuram, assumpsit ille non necessariam, nec vllatenus ad « rem de qua quęritur, pertinentem disputationem. Quæritur « namque in pręsenti disceptatione, non illud, vtrum impios Deus « & iniquos prędestinauerit ad ipsam impietatem & iniquitatem, « id est vt impij & iniqui essent, & aliud esse non possent, quod nul- « lus omninò moderno tempore dicere vel dixisse inuenitur: Quod « est vtiquè immanis & detestabilis blasphemia, vt Deus suá præ- « destinatione quasi auctor sit impietatum & iniquitatum, ali- « quos impios & iniquos esse coëgerit: sed illud potiùs quęritur: « vtrum eos, quos veraciter omnino pręsciuit proprio vitio impios « & iniquos futuros, & in suis impietatibus atque iniquitatibus « vsque ad mortem perseueraturos; iusto iudicio prædestinauerit, « æterno supplicio puniendos: Auctor verò ipsius Epistolæ relictâ « hac secundâ quæstione, quæ in præsenti apud multos versatur, « contra priorem potiùs impiam opinionem laborat, & totum dis- « putationis suæ sermonem ad hoc dirigit: quod Deus bonus & « iustus nunquam alicui esse potuerit causa, vel origo, vel auctor « peccati & iniquitatis, quod omnes (vt dictum est) fideles fideli- « ter & indubitanter fatentur: Nullam tamen esse diuinam præde- « stinationem erga iustam damnationem eorumdem impiorũ & ini- « quorum, & tantùmmodò in parte electorum esse credendam, ver- « bis præfatili belli, qui hypomnesticon dicitur, affirmare conten- « dit, &c.] Quòd quàm certum sit de hoc opusculo Ecclesiæ Lugdu- « nensis iudicium, ex ipsa præfatione, quam retulimus, satis apparet. Sed perlecto toto opusculo & totâ Ecclesiæ Lugdunensis censurâ, quæ suo loco expendetur, assertionis nostræ veritas pleniùs elucescet. Et interim notandum in hoc opusculo pag. 56. inter reatus eorum, qui prædestinationem in non probatum Rabano sensum vertunt eum dixisse: quartò quod redemptorem mundi « frustrà sanguinem suum fudisse non timet per errorem suum fin- « gere, qui in se credentibus & sperantibus, propter predestinatio- « nis necessitatem non possit subuenire.] Item pag. 71. quædam de « libertate arbitrij ex cap. 20. opusculi Gennadij de Ecclesiasticis dogmatibus interseruisse, sicque opusculum suum conclusisse. Ec- « ce habes dilectissime frater quod petisti sensum orthodoxorum « atque Catholicorum patrum, breuiter in vno libello cõstructum, « de præscientia & prædestinatione, de gratia & libero arbitrio. « Restat vt credas & confitearis, immò firmâ fide & sanâ doctrinâ « aliis prædices, quod credant & intelligant. Deum præscisse bo- « nos, & malos futuros: Bonos autem tantùm, vt vitam æternam « accipiant prædestinasse, &c.] Hęc postrema verba eo magis no- «

Eccl. Lugdun. de 3. Epist. cap. 41.

In Epistola Rabani ad Notingum.

A. 847. tanda, quia contra doctrinam quam profitebatur Gotteschalcus edita ille impugnanda suscepit, libello suo in Rabanum in quo & alias quæstiones addidit expendens suo sensu, quæ retulimus de morte Christi, & libero arbitrio, vt suo loco videbimus.

Epistola Rabani ad Eberarum. Edidit & ipso eodem tempore Rabanus alteram de eadem re " Epistolam ad Eberardum comitem his verbis. Quia diuulgatum " in istis partibus constat quemdam sciolum nomine Gotteschal- " cum, apud vos manere, qui dogmatizat, quod prędestinatio Dei " omnem hominem ita constringat, vt etiamsi quis velit saluus fie- " ri, & pro hoc fide rectâ & bonis operibus certet, vt ad vitam " æternam per Dei gratiam veniat, frustrà & in cassum laboret, si " non est prædestinatus ad vitam: quasi Deus prædestinatione suâ " cogat hominem interire, qui auctor est salutis nostræ non perdi- " tionis: Et iam hinc multos in desperationem suimet hęc secta " perduxit: ita vt dicant, quid mihi necesse est pro salute mea & vi- " ta ęterna laborare? quia si bonum fecero, & prædestinatus ad " vitam non sum, nihil mihi prodest: si autem malum egero, nihil " mihi obest, quia prædestinatio Dei me facit ad vitam æternam " peruenire. Hæc traditio multis in istis partibus scandalum est, & " prędicatoribus Eangelij homines inobedientes facit, quia iam " desperantes de semetipsis eos reddidit: Dicitur enim ipse doctor " vester multa testimonia excerpsisse de opusculis Beatissimi & do- " ctissimi patris Augustini, quibus nititur suam sententiam affir- " mare. Cùm memoratus pater & doctor Catholicus contra Pe- " lagianos scribens, qui gratię Dei contrarij prædicatores fue- " runt, defensor eiusdem gratiæ, non destructor rectæ fidei fue- " rit &c.]

Et post allatas contra peruersum illum sensum aliquot Sancto- rum patrum auctoritates, maximè ex responsionibus Prosperi ad obiectiones Vincentianas & Gallorum, sic Epistolam concludit.

Ibidem. " Hæc ergo amice charissime ideo tibi scripsi, vt cognosceres qua- " le scandalum de illis partibus opinio veniens in hoc populo gene- " rauerit: Et si quis manens apud te docet, quę rectæ fidei sunt con- " traria, prohibeas eum vt cesset ab hac secta, dicásque ei, vide fra- " ter, ne hęc licentia tua in prędicando offendiculum fiat infir- " mis, & tuo dogmate ne perdas eum, pro quo Christus mortuus " est, quia sanguis eius requiretur de manu tua.]

Ex his Rabani verbis nemo est, qui non iudicet Gotteschal- cum longè excessisse metas doctrinæ Catholicę, de gemina præ- destinatione electorum ad vitam & reproborum ad interitum, passim & constantissimè à Diuo Augustino traditam, & libro in- tegro à sancto Fulgentio confirmatam: verumtamen inferiùs contrarium luce clariùs apparebit, etiam ipsis Rabano & Hinc- maro

maro testibus, & ex ipsis huiusce miserabilis monachi scriptis, quibus oneratus, condemnatus, & opressus est. Interim (præterquam quod dici posset de Nothingo, quod dixit Beatus Augustinus de Floro Epistola 46. ad Valentium; aut non intellexit, aut intellectus non fuit in difficillima quæstione proponenda) obseruasse non erit inutile, Rabano & aliis similibus illo sæculo contigisse, quod Hilario Arelatensi & aliis præcipuæ auctoritatis, & spiritualium studiorum viris accidisse memorat Prosper Epistolâ ad Sanctum Augustinum, & quod hoc sęculo fermè ad tyrannidem inualuisse, pij omnes doctrinæ Diui Augustini professores & asseclę dolent & lugent, vt videlicet sanissimam illam & diuinam doctrinam, non minùs quam hæresim & pestem auersarentur: huiusce odij quod ad Rabanum spectat, testem habemus omni exceptione maiorem Lupum Seruatum, ipsi Rabano familiarem & amicissimum, eiusdem Ecclesiæ venerabilem presbyterum, & qui cum illo affuit synodo Moguntinæ, in qua primum agitata fuit hęc controuersia: ille siquidem in libello quem de hac edidit, inscripto de tribus quæstionibus, dum prædestinationi etiam reproborum subscribit, propter Rabanum maximè pręsulem suum his vtitur verbis: De his (scilicet reprobis) prædestinationem Dei dici horrent plerique atque refugiunt, in quibus & quædam præclara pręsulum lumina: scilicet ne credatur Deus, libidine puniendi aliquos condidisse, & iniustè damnare eos, qui non valuerint peccatum, ac per hoc supplicium declinare:] Eo animo (vt par est credere) Rabanus sententiam illam Gotteschalci de gemina prædestinatione, cui contrariam in fine prædicti opusculi firmâ fide tenendam docet, tam inuidiosis verbis in præfatione & alibi passim expressit: ibidémque errorem plurium vocat, quem in Epistola ad Eberardum dicit esse solius Gotteschalci; quod ortum ex simplici contentione, ipsemet refert in prædicto opusculo, Epistolâ ad Eberardum illum miserabilem Monachum quasi assumpto magisterio dogmatizare, infamat; & quod sibi soli & à paucis diebus in pago Loganæ apud Heluetios relatum erat à Notingo, in præfatâ Epistola diuulgatum ait in Germania, ibidémque multis scandalum esse, & prædicatoribus Euangelij homines inobedientes facere, quia iam desperantes de semetipsis eos reddidit: quod iterum inculcat sub finem Epistolę, quò magìs vrgeat comitem Eberardum, vt Gotteschalcum domo suâ expellat: vnde patet non ex illis oratoriis amplificationibus requirendum quænam reuera fuerit miserabilis illius Monachi doctrina, sed & hoc patet (vt supra obseruatum est) fuisse tunc solâ geminæ prędestinationis opinione diffamatum.

A. 847.

AVGVST. Epist. 46.

Lupus Seruatus libell. de 3. quæst.

Rabanus in Epistolis ad Nott. & ad Eberard.

A. 848.

CAPVT III.

Cap. III.

Gotteſchalcus à Rabano laceſſitus de gemina prædeſtinatione, de qua ſola primum lis mota fuerat, amicos conſulit, duas inſuper addens quæſtiones de libero arbitrio & de pretio ſanguinis Chriſti. Fragmentum Epiſtolæ Gotteſc. ad Ratramnum Corbeienſem, ex quo multa eruuntur. Integram cùm lubebit edet R. P. Sirmondus. Gotteſchalci literis reſpondet Vualafridus Strabo.

CVM igitur grauiſſima illa Rabani in Gotteſchalcum cenſura ad notitiam ipſius perueniſſet communicatis ſibi geminis illis & ad Notingum & ad Eberardum Epiſtolis, nullius prauæ doctrinæ, eiuſque præcipuè, cuius inſimilaretur, ſibi conſcius Rabanum ipſum petere aggreditur: Anno ſequenti 848. Italiâ relictâ in Germaniam natale ſolum ſe recipit; ibique primùm doctiores magiſtros, quos plurimos fuiſſe Epiſtolâ ad Ratramnum Monachum Corbeienſem inuenit, propoſitâ ſancti Auguſtini ſententiâ, vnà cum obiectionibus conſulit: Et tribus ſolis quibus ſingularem fidem habuit Marcaudo ſcilicet ſeu Marcuuado abbati Prumienſi, Ionæ, & Lupo Seruato proprium ſenſum aperuit, non ſolùm quo ad quæſtionem de gemina prædeſtinatione, ſed inſuper occaſione ortâ (vt ſupra tetigimus) ex opuſculo illo ad Notingum duas alteras addidit, ſcilicet de libero arbitrio, & de redemptione ſanguinis Chriſti: Et quoniam fragmentum Epiſtolæ illius ad Ratramnum, quod publici iuris fecit R.P. Sirmondus ad calcem tractatus Hincmari de non trina deitate, lucem non minimam affert præludiis illius concertationis Gotteſchalci in Rabanum, hîc reponere neceſſariû duximus.

A. 848.

Ex Epiſtola Gotteſchalci, quam ex Germania ſcripſit ad Ratramnum monachum Corbeienſem.

Concluſio Epiſtolæ Gotteſch. ad Ratramnum.

Denique ſunt multi Domino donante Magiſtri
Hâc regione ſiti, ingenio locuplete periti:
Vnde palatina plerique morantur in aula:
» Ad hos, atque alios per barbara regna locatos
» Cernua his auidus direxi ſcripta diebus.
» Orans magnopere dignentur, vt ocyus inde
» Reſpondere mihi, ſeu ſcis vehementer egenti.
» Eſtque Auguſtini his ſententia miſſa beati,
» Quam liquido exponi auctori quadrando popoſci:

Nempe tribus horum studui proprium indere sensum,
Marcaudo, Ionæ, atque Lupo rutilantibus ore
Poscens obnixè satagant, vt vera referre:
Proposita est reliquis tantummodo quæstio cunctis;
Opposui sanè obiicitur, quod parte ab vtraque.
Nemo, sed excepto quid adhuc mihi reddidit vno, "
Qui cum sit cautus simul & catus, est moderatus: "
Sic iam terna sui librans responsa libelli, "
Vt dempto neutri pleno discrimine parti "
Congruat. Vnde tibi recitanda hæc vtraque duxi; "
Respondere alij properant dum mente sagaci, "
Quo magis his, mihi quàm repures (charissime) quicquam "
Si videas aliquid concordans quod tibi non sit. "
At licet usque rogo mecum duo perpete voto, "
Pectore quin toto supplex orare memento, "
Donetur habilis, quo sermo videlicet illis "
Cúmque vigore salis pia nobis pignora pacis. "

Hoc fragmentum Epistolæ Gotteschalci ad Ratramnum postremam eius partem seu conclusionem solam continet, quod diligentiæ & studiosis laboribus R.P. Sirmondi debetur: sed sicut eius præfationem in notis ad Ennodium Ticinensem lib. 5. Epist. 7. edidit, & hîc conclusionem ad probandum intentum (Gotteschalcum scilicet versutum fuisse, non omnibus sensa sua exposuisse) publici iuris fecit: si totam Epistolam publicæ vtilitati non inuidisset, maiores certè ipsi deberētur gratiæ; nec crederetur ideo cætera tacuisse, quod susceptæ causæ contraria viderentur. Vt qui Gotteschalcum immeritò versutiæ & calliditatis insimulat, eidem crimini se obnoxium præbeat. Certè si veritatis quā causæ fuisset amantior, editā hâc integrā Epistolā maximam lucem huius disputationis præludijs attulisset: Sed quanta sit ad totius rei pondus fragmenti huiusce auctoritas expendamus. Quod Gotteschalcus propria sensa non omnibus aperiret, non versutiæ fraudulentæ sed prudentis viri modestiæ adscribendum plurimi iudicabunt. Nec siquidem qui alios cum reuerentia consulit, proprium sensum, si sapit ingerit, sed æquâ lance quod in vtramque partem dici & obiici possit proponere satagit: idque religiose obseruatum hoc versu notatur,

Opposui sanè obiicitur, quod parte ab vtróque.]

Ipsa verò quæstionum ratio, iactáque assumpti magisterij sectæque exprobatio, tum Rabani auctoritas, quem impugnare aggrederetur, necessariò cautelam illam requirebant. Sed & consultatio illa, non pertinacis, qui sententiæ suæ præsidium & fautores tantùm quæreret: sed dubitantis, & quid tenendum quid agen-

A. 848. dum inquirentis fuit, vt quod sibi consultum fuisset sequeretur: Eam fuisse mentẽ Gotteschalci probant illi versus:

» Respondere alij properant dum mente sagaci.
» Quo magìs his, mihi quàm reputes (charissimè) quicquam:
» Si videas aliquid concordans, quod tibi non sit.

Et sic patet illum miserabilem Monachum ab illa pertinacia, quæ errantes hæreticos facit, toto cœlo absfuisse. Sed vt fragmentum illud diligentiùs expendamus, asserendæ illius innocentiæ non minimum confert: siquidem ex illo constat.

I. Gotteschalcum Ratramno (quem vt doctrinâ celeberrimũ & ab imperatore Ludouico Pio, & à Karolo rege eius filio sæpius cõsultum scripta eius demonstrant, & antiqui auctores tradunt) plurimùm confisum, ipsi hâc vel alterâ Epistolâ statum, in quo versaretur liberrimè exposuisse, quid sibi agendum esset, eius consilio expetiisse, exequi paratum, quod ab illo sibi præceptum esset, nisi à Matcaudo, Iona, & Lupo fuisset improbatum.

II. Plurimos quos audierat tam in Germania, quã in vicinis prouinciis peritissimos magistros, consuluisse de interpretatione sententiæ D. Augustini omnibus simpliciter propositę, cũ obiectionibus contrariis, non quęstionẽ generaliter & absolutè ab eo propositã, sed sententiam D. Augustini, & iuxta mentẽ illius exponendã.

» Estque Augustini his sententia missa beati,
» Quam liquido exponi auctore quadrando poposci
» Opposui sanè obiicitur quod parte ab vtraque &c.

Siue de sola quæstione geminę prædestinationis, vt singulari numero verba præ se ferunt, siue de duabus etiam reliquis intelligatur, nihil refert. Nemo (vt par est credere) tam iniquus iudex, vt velit illos omnes consultos, vtrum prędestinatione suâ Deus sit auctor peccati, immo ad peccandum cogat: & vt verbis ipsius

In Epistola Rabani ad Hincm. » Rabani in Synodica sua ad Hincmarum vtamur: vtrum tales sint » in hoc mundo quidam, qui propter prædestinationem Dei, quæ » eos cogat in mortem ire, non possint ab errore & peccato se cor» rigere, quasi Deus eos fecisset ab initio incorrigibiles esse, & » pænæ obnoxios in interitum ire.]

III. Gotteschalcum eâ vsum modestiâ, vt quid sentiret ipse non exposuerit, quò magìs libera essent eorum, quos consuleret responsa, famæque Rabani & existimationi magìs consuleretur, adde vt sibi esset liberum sequi magistrorum illorum sententiam: tantùm abest vt discipulos post se traxerit, in publicum palam omnibus dogma suum ediderit, aut etiam in barbaras & paganas gentes illud Euangelizaturus perrexerit.

IV. Tribus celeberrimis pietate & doctrinâ totius Germaniæ viris, proprium sensum suum liberè exposuisse: Matcaudo scilicet seu Marcuuado abbati Prumiensi, Ionæ, quem quis

fuerit ignoramus; & Lupo Seruato Moguntinensis Ecclesiæ Præsbytero meritissimo, qui Synodo illi Moguntinæ interfuit, & præclarissimum de his tribus quæstionibus libellum edidit: & sic omnem hæreticæ prauitatis suspicionem à sensu proprio Gotteschalci, quem aliis non indiderat, procul abfuisse. A. 848.

5. Obseruandum tribus illis tres propositas quæstiones celeberrimas illas apud antiquos Auctores, de gemina Prædestinatione, de Gratia Christi, & Libero Arbitrio, & de superflua Sanguinis Christi taxatione, & ex tribus illis vnum solum rescripsisse eâ moderatione.

Sic iam terna sui librans responsa libelli; "
Vt dempto neutri pleno discrimine parti "
Congruat. "

Igitur ne leuissima quidem suspicio subesse potest sinistræ & prauæ doctrinæ in proprio sensu Gotteschalci, in nulla trium illarum quæstionum. Alioquin nulla æquilibrij ratio.

5. Illum expectasse aliorum duorum responsum (vtrum receperit nec ne, non liquet) eâ mente, vt consilium eorum exequeretur: itavt Ratramno significet se non ab eius sententia recessurum, nisi in quantum illi aliter censuerint.

Respondere alij properant dum mente sagaci "
Quò magis his, mihi quàm reputet (charissime) quicquam, "
Si videas aliquid concordans quod tibi non sit. "

In quo eius docilitas hæreticæ pertinaciæ maximè contraria " clariùs apparet.

Postremo illum Ratramni (quem in præfatione amicum Dominum, Patrem & Magistrum salutauerat) preces implorasse, vt vnâ simul à Deo per consultores illos salubre consilium reciperet, & post conflictum illum cum Rabano sustinendum, pia pignora pacis obtineret.

In hoc fragmento (quamuis ex inimicorum officina) nihil esse prorsus, quod vel sinistræ conjecturæ locum dare possit, quilibet non iniquus rerum æstimator facillimè conijciet. Quid si Epistolam integram, quam zelus sententiæ propriæ reticuit, veritatis amor expressisset?

Hoc eodem tempore alteram Gotteschalcus scripsit Epistolam ad VValafridum Strabo Augię diuitis Abbatem amicũ & quondã studiorum sodalem, cui ille respondens congratulatorio carmine quod suprà integrum reposuimus, hoc ipso tempore inscripsit Gotteschalco, quasi alteri Fulgentio: ex quo apparet quibus moribus, quàm salutari scientiâ imbutus, & in quo pretio habitus fuerit omnium testimonio Gotteschalcus, quámque doctrinæ suæ parcus fuerit etiam erga ipsum VValafridum.

CAP. IV.

CAPVT IV.

Anno 848. in placito regio Moguntiæ habito, Gottesch. professionem suam edit de gemina Prædestinatione, quam Rabano ipsi offert vnà cum libello in quo ipsum erroris arguit: Professionis & libelli fragmenta ex Hincmari aduersus Gotteschalcum opere collecta, & ad quatuor Capita reuocata: de Prædestinatione: de Libero Arbitrio: de Voluntate Dei erga salutem hominum: de pretio Sanguinis Christi.

A. 848. POSTREMO circa Kalendas Octobres hoc ipso anno 848. cùm in Moguntina ciuitate haberetur Synodus, seu veriùs placitum regium, Gotteschalcus professionem suam edidit de Prædestinatione tantùm: videlicet ipsam esse geminam, Electorum ad gloriam, & Reproborum ad pœnam asserens. Quam professionem Synodo & Rabano ipsi obtulit vnà cum libello, in quo ipsum erroris arguit, quod in opusculo suo ad Nottingum, Prædestinationem Reproborum tanquam fidei Catholicæ inimicam reijceret, de Voluntate Dei & Redemptione Sanguinis Christi ad omnium hominum salutem, & de Libero Arbitrio malè cum Gennadio sentiret, hujusce rei testem habemus irrefragabilem ipsum Hincmarum Remensem Archiepiscopum, qui in opere suo de Prædestinatione aduersus Gotteschalcum, quem » cap. 2. (vt supra obseruatum est) notat quatuor sibi elegisse » Capitula omnium penè peruersitatum fœtidas & cœnulentas » fæces in se continentia quibus simplicium & deuotorum sen- » sus peruerteret.] Nihilominus vbi sigillatim de singulis illis capitibus agitur, ex præfata fidei professione nihil aliud profert quod impugnare possit, quam quod habetur cap. 5. pag. 26. his » verbis: Inde & in Chartula illa suæ professionis ad eundem Ra- » banum Episcopum ita dicit. *Ego Gotteschalcus credo & confi-* » *teor, profiteor, testificor ex Deo Patre, per Deum Filium, in* » *Deo Spiritu Sancto, & affirmo atque approbo coram Deo & San-* » *ctis eius, quod gemina est Prædestinatio, siue Electorum ad re-* » *quiem, siue Reproborum ad mortem: quia sicut Deus incom-* » *mutabilis, ante mundi constitutionem omnes Electos suos incom-* » *mutabiliter, per gratuitam gratiam suam Prædestinauit ad vi-* » *tam æternam: similiter omninò omnes Reprobos, qui in die in-*

Hincmar. de Prædest. cap. 5. De Professione fidei Gotteschalci.

dicij damnabuntur propter ipsorum mala merita, idem ipse in- " A. 848.
commutabilis Deus, per iustum iudicium suum incommutabili- "
ter prædestinauit ad mortem merito sempiternam.] Ecce quid- "
quid habemus ex illa professione apud Hincmarum; nec alibi "
quicquam quod viderim reperitur: de libello verò plura referun- "
tur ad singulas quæstiones, quæ quia continent quasi accusatio- "
nis capita hic subijcere necessarium, licet vt videbitur de sola præ- "
destinatione in Synodo Moguntina actum sit.] "

Hincmar. d. cap. 5. De Prædestinatione.

Sic igitur in præfato cap. 5. pag. 25. vbi de Prædestinatione "
agitur Hincmarus inquit. Ponamus quæ Gotteschalcus signifer "
& præuius, atque huius prauæ doctrinæ modernus resuscitator "
de primo Capitulo (vnde versatur quæstio) in libro suæ verosæ "
conscriptionis Archiepiscopo Rabano porrecto, scribat dicens. "
Tandem, inquit, *legi librum (venerande Pontifex) tuum, in quo* "
positum reperi, quòd impij quoque siue Reprobi non sint diuini- "
tus ad damnationem prædestinati: Et post aliquanta, *Præsciuit,* "
inquam, illos pessimum habituros ortum, pejorem obitum, præ- "
destinauit autem eos ad luendum perenne tormentum, & sempi- "
ternum interitum. Et iterùm post aliquanta: *Quia reuera sicut* "
Electos omnes prædestinauit ad vitam, per gratuitum solius gra- "
tiæ suæ beneficium, quemadmodum veteris & noui Testamenti pa- "
ginæ manifestissimum præbent, solerter ac sobriè considerantibus "
iudicium: sic omninò & Reprobos quosque ad æternæ mortis Præ- "
destinauit simplicium, per iustissimum videlicet incommutabilis "
iusticiæ suæ iudicium.] "

Ibid. cap. 21. De Libero Arbitrio.

Item cap. 21. pag. 118. vbi de Libero Arbitrio. Inde & Got- "
teschalcus modernus prædestinatianus in libello ad Rabanum Ar- "
chiepiscopum Moguntinum, dicit ad locum: *de quo videlicet Li-* "
bero Arbitrio quid Ecclesia Christi tenendum sit atque creden- "
dum, cùm à cæteris Catholicis Patribus euidenter sit Deo gra- "
tias disputatum, tum præcipuè contra Pelagianos & Cælestianos "
à Beato Augustino, pleniùs & veriùs diuersis in opusculis, & "
maximè in Hypomnesticon esse cognoscitur inculcatum: vnde te "
potiùs eiusdem Catholicissimi Doctoris fructuosissimis assertioni- "
bus incomparabiliter, inde quoque malueram niti, quàm erroneis "
opinionibus Massiliensis Gennadij, qui plerisque præsumpsit in "
locis tam fidei Catholicæ quàm beatorum etiam Patrum inuictissi "
mis auctoritatibus: infœlicis Cassiani perniciosum nimis dogma "
sequens, reniti.] "

Ibid. c. 24. De Voluntate Dei.

Item ibidem cap. 24. pag. 149. vbi de Voluntate Dei: Et "
Gotteschalcus modernus Prædestinatianus in libro ad Rabanum "
Archiepiscopum Moguntinum. *Omnes*, inquit, *quos vult Deus* "
saluos fieri sine dubitatione saluantur: nec possunt saluari, nisi "

A. 848. " *quos vult Deus saluos fieri : nec est quisquam quem Deus salua-*
" *ri velit & non saluetur, quia Deus noster Omnia quæcumque vo-*
" *luit fecit. Ipsi omnes itaque salui fiunt, quos omnes vult saluos*
" *fieri.*] Iterum ibidem pag. sequenti, primo satisfaciamus Le-
" ctoribus, quoniam ideo Apostoli & Prosperi verbis (sine exce-
" ptione) interposuimus: Quia Gotteschalcus nouorum Prædesti-
" natianorum primicerius in præfato suo libello ad Rabanum scri-
" pserat *omnes & omnes debere intelligi, id est omnes qui saluantur,*
" *de quibus dicit Apostolus, Qui vult omnes homines saluos fieri, &* 1. Tim. 2. v. 4.
" *omnes qui non saluantur, quos non vult Deus saluari.*]

Idid. c. 27. " Denique cap. 27. pag. 211. vbi de Morte Christi: Et Got-
De Morte Christi. " teschalcum, inquit, nouorum Prædestinatianorum Signifer, in
" libello ad Rabanum Archiepiscopú Moguntinum ita dicit ad lo-
" cum: *Illos omnes impios & peccatores, quos proprio fuso San-*
" *guine Filius Dei redimere venit, hos omnipotens Dei bonitas ad*
" *vitam Prædestinatos irretractabiliter saluari tantummodo velit:*
" & rursum: *Illos omnes impios & peccatores, pro quibus idem*
" *Filius Dei nec corpus assumpsit, nec orationem, nec dico Sangui-*
" *nem fudit: neque pro eis vllo modo Crucifixus fuit; quippè quos*
" *pessimos futuros esse præsciuit, quosque iustissimè in æterna præci-*
" *pitandos tormenta præfiniuit, ipsos omninò perpetim saluari penitùs*
" *nolit.*]

Ibid. c. 29. " Et iterùm cap. 29. pag. 226. Superaddidimus autem verbis
" Prosperi, ad non credentium, eâ fide quæ per dilectionem opera-
" tur, quod ideò superaddidimus, quia Gotteschalcus in præfato
" suo libello ad Rabanum Archiepiscopum scripsit: *Proinde quod*
" *fidelissimè credo, fidentissimè loquor, & certissimè pariter, ac fru-*
" *ctuosissimè confiteor, atque veracissimè profiteor, quòd Deus noster*
" *omnipotens omnium creaturarum conditor & factor electorum tan-*
" *tummodo cunctorum gratuitus esse reparator dignatus & refector,*
" *nullius autem reproborum perpetualiter esse voluit saluator, nullius*
" *redemptor, & nullius coronator.*]

Ecce omnia, quæ supersunt & apud solum Hincmarum tam prædictæ professionis, quam libelli illius fragmenta, quæ Hincmarus ipse selegit impugnanda: quasi omnium pœnè peruersitatum fœtidas & cœnulentas fæces: ita vt aliquid aliud, vel in libello, vel in professione illâ deterius contineri, ne leuissimæ quidem suspicioni locus esse possit: Quin imò in istorum apud Hincmarum relatione deprauationem aliquam subesse, saltem in omissione aliquorum, quæ Catholicam fragmentorum doctrinam magis explicare & asperitatem si qua esset lenire possent, valde probabile est. Nec vllus est tam iniquus iudex, qui aduersarij & inimicissimi & fraudulentissimi (vt suo loco probabitur) relatio-

nem

nem & depositionem non suspectam habeat, in iis maximè quæ reum grauare possint: contrà verò quis de rei innocentiâ non benè opinetur, qui ex ore etiam talis aduersarij & scriptis in ipsum editis iudicium non recuset. *Prendre droict par les charges.* A. 848.

CAPVT V. Cap. V.

Gotteschalcus à Rabano in Synodo Moguntinâ minùs iustè vel damnatus, vel repulsus plerique Annalium scriptores Gotteschalco parum æqui. Trithemij ea de re narratio multis falsitatibus admixta.

VERVM misso iam Hincmaro regrediamur ad Rabanum, apud quem altissimum de hoc libello silentium, in quo ipsum Rabanum Gotteschalcus erroris in fide notauerat, nempe quod malè sentiret de Prædestinatione Dei erga Reprobos, de Libero Arbitrio, & de superflua taxatione Sanguinis Christi. Certè vt recto & iudiciorum ordine cognitio, & definitio quæstionum libello illo propositarum & de ipso Gotteschalco legitimè procederet, Rabanus ipse iudex esse non poterat, *l. Vnica, C. Ne quis in sua causa iudicet, & Can. inter querelas 23. quæst. 4.* vel saltem à causæ cognitione abstinere decebat. Sed quo iudex & iudicij præses remaneret, Gotteschalci scripta sibi exhibita reticet, ipsum verò exhibet Synodo seu placito fidei suæ de gemina Prædestinatione rationem redditurum, eum insimulans asserere quosdam esse in hoc mundo, qui propter Prædestinationem Dei, quæ eos cogat in mortem ire, non possint ab errore, & peccato se corrigere. Quod cum verissimiliter pernegasset Gotteschalcus, & iuxta Chartulam professionis, & libellum suum, in assertione geminæ Prædestinationis perseueraret: Rabanus verò in sententiis suis tenacissimus persisteret, maximè in illa quam iam conceperat de Reproborum Prædestinatione reijciendâ, ac si Deum malorum omnium auctorem redderet, vim & necessitatem peccandi inferret: Superadditis (si veræ sunt) quæ à Trithemio referuntur, tam Rabani declamatione, quam Lupi Seruati fortissimâ disputatione, Gotteschalcus in opinione persistens (quasi conuictus potiùs, quam damnatus, iuxta Annales Fuldenses, & Sigeberti Chronicon; vel etiam repulsus potiùs quàm iudicatus, iuxta Flodoardum: nec omnium quidem iudicio, sed vt plurimis visum est, iuxta prædictos annales; vel vt multis visum est, ex prædicto Chronico: & Regis Ludouici Iussu, qui præsens

A. 848. in placito aderat, potiùs quàm Episcoporum iudicio, vt refertur in Rabani Synodica) remissus est ad Hincmarum, quasi proprium Episcopum, priùs tamen iuramento præstito, ne in Regnum Ludouici vltrà rediret: iuxta prædictos Annales Fuldenses: ita vt summaria illa inquisitio, & minùs integra cognitio, synodalis condemnatio dici nullomodo possit. Non solùm scriptorum ipsius Gotteschalci, quorum examen nullum habitum est: sed nec doctrinæ, immò nec personæ ipsius: licet notatus fuerit, in eo quod prohibitus in regnum Ludouici redire. Verùm ne minùs æqui censores habeamur in relatione eorum, quæ in Synodo illâ acta sunt in causâ miserabilis illius Monachi, quem Epistolâ ad Nicolaum Papam Hincmarus dicit ab omnibus Germaniæ Episcopis damnatum fuisse, & vt integrum sit Lectori iudicium, hic referenda sunt ipsa omnium Annalium vel Auctorum antiquorum verba, qui huiusce Synodi meminere.

Præcipui certè cuilibet in hoc videbuntur Annales Francorum vulgò Fuldenses, seu incerti Auctoris dicti, quippè in hac ipsa vrbe Moguntiæ, & ipsis Rabani temporibus, iudicio doctissimi viri P. Pithoei, qui eos publici iuris fecit, & ex quibus reliqui omnes mutuati sunt ea, quæ de hoc placito scripserunt. In illis igitur ad annum 848. vbi de Ludouico Germaniæ Rege agitur, hæc habentur.

Annales Fuldenses ad an. 848.

» Circa Kalendas Octobres generale placitum habuit apud Moguntiam in quo legatos fratrum suorum & Normanorum Sclauorumque suscepit, audiuit, & absoluit: homines etiam Rabani Episcopi aduersus Dominum suum conspirantes publicè conuictos, cum eo pacificauit. Legatos suos ad fratrem suum Hlutharium in Theotonis villâ placitum habentem pro Gisalberto qui eodem anno ad fidem venerat, reconciliationis gratiâ direxit. GOTTESCHALCVS quoque quidam Presbyter de Prædestinatione Dei prauè sentiens, & tam bonos ad vitam, quàm malos ad mortem perpetuam ineuitabiliter à Deo prędestinatos esse affirmans, in conuentu Episcoporum rationabiliter (vt plurimis visum est) conuictus & ad proprium Episcopum Ingumarum remis transmissus est; priùs tamen iuramento confirmans, ne in regnum Ludouici vltra rediret.]

In Chronico Trithemij Hirsaugiensi confecto ex Annalibus Fuldensibus & vetustis illius Monasterij documentis, cuius primus Abbas Linbertus Synodo illi interfuisse memoratur, hæc habentur.

Chronicon Hirsaug. anno 848.

» Rabanus Archiepiscopus Moguntinus iussu Lotharij Imperatoris Synodum, apud Moguntiam Episcoporum & Abbatum conuocauit Anno Domini 848. Indictione 11. In qua hæreticum quendam nomine Godscalcum Presbyterum condemnauit, &

multa ad decorem & vtilitatem Ecclesiasticam constituit, fue- " A. 848.
runt inter alios ibi præsentes celeberrimi viri Episcopi, Hecti Ar- "
chiepiscopus Treuirensis, Hildeboldus Archiepiscopus Colo- "
niensis, Alfridus Episcopus Hildesemiensis, Haymo Episcopus "
Halberstatensis, Ludericus Episcopus Bremensis, Linbertus "
primus iste Abbas Sancti Aurelij Hirsaugiensis, VValdo Abbas ".
Fuldensis, Einardus Abbas Selgenistetensis, Brunuuart Abbas "
Hisseldensis, Bertholphus Abbas Mediolacensis, Aduentitius "
Abbas Metensis, posteà ibidem Episcopus, Radulphus Abbas S. "
Medardi Suessonensis, posteà Bituricensis Archiepiscopus, & alij "
multi Episcopi, Abbates & Monachi inter quos complures erant "
vitâ & doctrinâ famosi.] "

Item ex Chronico Hildeshemensi cuius Ecclesiæ Episcopus Alfridus inter eos qui Synodo illi affuerunt numeratur ad annum 848. hæc habentur. Ludouicus apud Moguntiam habito Concilio " Synodali ibi Gotteschalcus hæreticus conuictus & damnatus est.] " Annal. Bertiniani an. 849.

In Annalibus Bertinianis eodem tempore, quo Fuldenses confectis, quippè qui ad eundem annum 883. perueniunt & desinunt, sed ab aliquo qui Hincmari Archiepiscopi sui partes in omnibus, maximè in his quæ controuersiam de qua agitur attingunt religiosissimè tuetur, ad annum 849. hæc habentur: Gotteschal- "
cus Gallus quidam Monasterij Orbacensis, parrochiæ Suessio- "
nicæ Monachus & Presbyter scientiâ tumidus, quibusdam super- "
stitionibus deditus, Italiam specie Religionis aggressus, inde "
turpiter ejectus Dalmaciam, Pannoniam, Norejamque adorsus, "
quædam nostræ saluti valdè contraria, præcipuè sub nomine Præ- "
destinationis pestiferis dictis & scriptis adstruens in præsentia "
Ludouici Germanorum Regis, Episcopali Concilio detectus, at- "
que conuictus, tandem ad Diœceseos suæ vrbem Metropolim "
Remorum, Durocortorum nomine, cui Ingumarus vir venera- "
bilis Præsidet, redire compellitur, quatenùs illic dignum suæ "
perfidiæ * * * strenuissimus cultor Karolus, Aduocato San- " * desunt aliqua
ctorum memoratæ Diœceseos Episcoporum Conuentu suis aspe- "
ctibus præsentari decreuit, quo perductus publicè flagellatus, "
librósque suos suarum assertionum igni cremare compulsus est.] "

In Annalibus Bojorum Auentini lib. 4. Eodem (nempè " Annal. Auentini lib. 4.
Moguntino) Concilio Godeschalcus genere Belga, professione "
Sacerdos, qui docebat homines quosuis ineuitabili lege & ne- "
cessitate Prouidentiæ diuinæ, siue inferis siue superis destinatos "
esse, à decuriis Pontificum nostrorum explosus ad Hincmarum "
Remorum, vnde oriundus erat, Episcopum traducitur, priùs Sa- "
cramento dicto, vt vltra Franciam Orientalem vnquam, regnum- "
que Ludouici adeat.] "

A. 848. „ Item in Sigeberti Chronico ad annum 849. Gotteschalcus hæreticus à Rabano Archiepiscopo rationabiliter, vt multis visum est, conuincitur, sed tamen in suo perseuerauit errore.]

Chronic. Sigebertus An. 849.

Non prætermittenda quæ à Trithemio ex vetustissimis Monasterii Hirsaugiensis documentis, de Rabani declamatione & Lupi Seruati disputatione in Gotteschalcum referuntur. Antequam huic Moguntinæ contestationi per Rabani synodicam, finem imponamus. Trithemius igitur in vita Rabani lib. 3. conflictum illius cum Gotteschalco refert his verbis. Gotteschalcus Presbyter natione Gallus ex Remorum Diœcesi adueniens, de Prædestinatione Dei nouum & perniciosum seminabat errorem; dicebat enim tam bonos ad vitam æternæ fœlicitatis, quàm malos ad mortem perpetuam ineuitabiliter à Deo prædestinatos esse, & nec illis nocere si peccent, nec malis & præscitis prodesse, si ad melioris vitæ propositum conuertantur: Eo quòd prouidentia Dei omnino sit infallibilis: contra quem beatissimus Archiepiscopus Rabanus campum Prædicationis latum ingrediens, tam Scripturarum auctoritate, quàm euidentiâ rationis, eum coram omnibus Deo auxiliante superauit, & vi argumentationis vsque adeò reddidit mutum, quòd nihil pro sua opinione amplius potuit inferre. Benedictus per omnia Deus, qui perniciosissimum dogma erroris per os famuli sui Rabani confutauit. Rationabiliter itaque à sancto Rabano conuictus, superatus, & confusus in conspectu Episcoporum Abbatum, & cæterorum omnium, qui fuere præsentes correctionem assumpsit, errorémque suum publicè reuocauit: de sententia verò Synodi ad Episcopum proprium Hincmarum Remis transmissus est, dato priùs iuramento confirmationis, ne in regnum Ludouici, hoc est Germaniam, ampliùs rediret.]

Trithem. in vita Rabani lib. 3.

„ Idem in prædicto Hirsaugiensi Chronico ad annum 851. de Lupo Seruato hæc refert. Lupus Seruatus Presbyter vir doctissimus, ad quem Rabanus adhuc Abbas scripsit olim octo libros in Epistolam Pauli ad Romanos, migrauit ad Dominum. Is ante Biennium præsens in synodo Moguntinensi, Presbyterum illum Gotteschalcum, de Libero Arbitrio, Prædestinatione, & Sanguine Christi malè sentientem, & multos conturbantem, fortissimâ disputatione, coram omnibus qui aderant manifestè vicit, & confutauit, qui etiam ad euidentiorem declarationem veritatis inter alia quæ scripsit, de his quoque rebus tractatum pulcherrimum composuit.]

Chronic. Hirsaug. anno 851.

Hic obiter notandum non talem esse Trithemii, qui postremo sæculo scripsit, auctoritatem, in conflictus illius Rabani & Lupi Seruati, cum Gotteschalco relatione: vt errorem prætensum pu-

blicè in prędicta Synodo reuocasse credendus sit Gotteschalcus, contra fidem non solum Sigeberti qui 400. annis ante Trithemium scripserat. Sed & Annalium Fuldensium, quos in Chronico Hirsaugiensi ad annum 847. non paruum in editione illius operis iuuamen illi præstitisse fatetur, & maximè contra fidem ipsius Rabani, non solùm in eius synodica, quam mox referemus: sed & in postrema eius Epistola ad Hincmarum, in qua pag. 28. contrarium ipse fatetur his verbis: de Gotteschalci autem pertinacissimo, & incorrigiribi errore aliquid contra scribere superfluum iudico; quia nec præsentem eum à sua nequitia auellere potui; nec modo post vestram sanam correptionem, aliquid sanum in eius sensu reperi, sed superbiam tantùm &c.] Quid magìs aduersum reuocationi & palinodiæ fingi potest? A. 848. Rabanus Epistola ad Hincm.

Erroris tamen causam Trithemio prębere potuit, conflictus ille Rabani incusantis Gotteschalcum synodicâ suâ quasi docuisset quod tales sint in hoc mundo quidam qui propter prędestinationem Dei, quæ eos cogat in mortem ire, non possunt ab errore & peccato se corrigere: quasi Deus eos fecerit ab initio incorrigibiles esse, & pœnæ obnoxios in interitum ire: Gotteschalci verò pernegantis & solam geminam prędestinationem asserentis, bonorum ad vitam, malorum ad mortem sempiternam, iuxta chartulam professionis & libellum oblata Rabano. Idem etiam de fortissima illa disputatione Lupi Seruati, vt sic assereretur gemina prędestinatio, vt Deus nullomodo Auctor peccati crederetur: qualem fuisse sententiam ipsius Lupi Seruati patet ex libello eiusdem de Tribus quæstionibus, & qualem etiam fuisse nec aliam Gotteschalci sententiam ipse apprimè nouerat ex consultatione, de qua supra satìs superque actum est. Sed quod additur ibidem ab eodem tractatum de Libero Arbitrio & Gratia Christi; hoc gratìs positum contra fidem reliquorum omnium, & ipsius Rabani (vt suprà probatum & mox adhuc videbitur) ex præfato Lupi Seruati libello de Tribus quęstionibus, qui liber non nisi biennio post conflictum illum scilicet anno 850. scriptus est vt suo loco apparebit.

A. 848.

Cap. 6.

CAPVT VI.

Remittitur ad Hincmarum Remensem Gotteschalcus, cum Rabani Epistolà, in quam multa annotantur. Ostenditúrque Gotteschalci doctrinam de geminà prædestinatione, de qua sola tunc actum, calumniosè à Rabano expositam.

SED quicquid sit de latissima illa Rabani prædicatione, & Lupi Seruati disputatione, constat paulo post Synodum iuxta regis Ludouici mandatum, remissum fuisse Gotteschalcum ad Hincmarum Remensem cum Rabani Synodica, quæ extat apud Hincmarum in opere de prædestinatione cap. 2. his verbis concepta.

Rabani Synodica ad Hincmarum.

» Reuerentissimo fratri & consacerdoti Hincmaro Archiepiscopo, Rabanus seruus Christi & seruorum eius, in Domino salutem.

» Notum sit dilectioni vestræ, quòd quidam Gyrouagus monachus nomine Gotteschalc; qui se asserit sacerdotem in vestra parrochia ordinatum, de Italia venit ad nos Moguntiam, nouas superstitiones & noxiam doctrinam de prædestinatione Dei introducens, & populos in errorem mittens: Dicens quòd prædestinatio Dei sicut in bono sit, ita & in malo; & tales sint in hoc mundo quidam, qui propter prædestinationem Dei, quæ eos cogat in mortem ire, non possint ab errore & peccato se corrigere, quasi Deus eos fecisset ab initio incorrigibiles esse, & pœnæ obnoxios in interitum ire. Hanc ergo opinionem nuper in Synodo apud Moguntiam habitâ, ab eo audientes, & incorrigibilem eum reperientes, annuente atque iubente piissimo rege nostro Ludouico, decreuimus eum cum perniciosa sua doctrina damnatum mittere ad vos, quatenus eum recludatis in vestra parrochia, vnde primùm inordinatè recessit, & non sinatis eum ampliùs errorem docere, & seducere populum Christianum; quia iam multos seductos (vt audiui) habet, & minùs deuotos erga suam salutem, qui dicunt; quid mihi proderit laborare in seruitio Dei: Quia si prædestinatus sum ad mortem, nunquam illam euadam: si autem malè egero & prædestinatus sum ad vitam, sine vlla dubitatione, ad æternam requiem vado. Hæc ergo paucis vobis scripsimus, intimantes qualem eius doctrinam reperimus: vos etiam valebitis de ore eius quid sentit pleniùs audire, & quid inde agendum sit, iustè decernere. Dominus omnipotens sancti-

tatem vestram benè valentem, & pro nobis orantem, in æternum conseruare dignetur.] A. 848.

Circa hanc Rabani Epistolam, quam Synodicam ibidem vocat Hincmarus, quædam notanda: primò non esse verè & propriè Synodicam, quippe quæ non à Synodo nomine Episcoporum, vel Synodi, sed solius Rabani, & peractâ Synodo ab eodem ex propria sententia scripta sit, vt ex ipsis verbis patet. Secundò Gotteschalcum rectà ex Italia venisse Moguntiam non peragratis regionibus plurimis, vt ibidem & Epistolâ ad Nicolaum Papam vult Hincmarus, quem Epistolâ ad Amulum Lugdunensem scripserat, ad barbaras & paganas gentes velut Euangelizaturum perrexisse, nec ex Italia turpiter eiectum Dalmaciam, Pannoniam, noreiamque adorsum, vt ex Hincmaro commentatus est auctor annalium Bertinianorum.

III. In illa Synodo actum tantùm de sola quæstione geminæ prædestinationis, non etiam de gratia & libero arbitrio, nec de morte Christi, & voluntate Dei pro salute infidelium: Licet Gotteschalcus (vt supra relatum est) de his ex occasione libello suo, qui ibi non apparuit, Rabanum insecutus sit: ita vt gratis & falso colore quæsito prædicto cap. 2. dictum sit ab Hincmaro, Gotteschalcum de omnibus quæ peruersè tunc temporis sensa cognouerat. 4. sibi elegisse capitula, omnium penè peruersitatum illarum fœtidas & cœnulentas feces in se continentia, quibus simplicium & deuotorum sensus peruertere posset &c.]

IV. Opinionem, cuius hic notatur Gotteschalcus, non tantùm hæresim sed horrendam blasphemiam esse (vt suprà notatum est) nemo est qui non videat; qualis fuit à Gallis & Vincentio falsò obiecta, in Augustinum Prosperum, & alios sancti Augustini discipulos, vt patet ex obiectionibus Gallorum 1. 3. 11. & 14. & obiectionibus Vincentianis 5. 10. & 11. Et neminem esse Catholicum, qui non ore & toto corde profiteatur, cum Prospero ad prædictam obiectionem 10. detestanda & abominanda opinio, quæ Deum cuiusquam malæ voluntatis, aut malæ actionis credit auctorem, cuius prædestinatio nunquam extra bonitatem, nunquam extra iustitiam est:] Item cum Arausicana Synodo Can. vlt. cum Valentina 3. Can. 3. & Lingonensi etiam Can. 3. Aliquos verò ad malum diuinâ potestate prædestinatos esse non solùm non credimus, sed etiam si sint, qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus.]

Prosper ad obiect. Vincent. 10.

Arausica Syn. 2. Can. vlt.

V. Hanc ipsam cum Arausica, Valentina, & Lingonensi Synodis fuisse Gotteschalci sententiam, non qualem hîc refert Rabanus, (vt suprà probatum est) non tantùm ex eo quod nullus sic eius errorem retulit, sed & ex ipsius libello & professione fidei

A. 848. apud Hincmarum ipsum nihil tale appareat. Probatur etiam ex eo quòd suprà relatum est de libello ipso, in quo præcisè distinxit, quo ad reprobos inter præscientiam Dei, ad vitam eorum malam, & prædestinationem ad pœnam tantùm: præsciuit inquam illos pessimum habituros ortum, peiorem obitum; prædestinauit autem eos ad luendum perenne tormentum & sempiternum interitum.] Hæc sunt ipsa libelli eius verba apud Hincmarum de prædest. cap. 2. pag. 25. item cap. 27. vbi de morte Christi quò ad reprobos, hæc inter reliqua ex eodem libello referuntur. Neque pro eis vllomodo crucifixus fuit, quippe quos pessimos futuros esse præsciuit, quósque iustissimè in æterna precipitandos tormenta præfiniuit:] Ex his verbis inimicâ manu excerptis, quis dubitare posit miserabilem illum Monachum ab illa nefanda hæresi alienissimum fuisse? immo verò quis non facilè coniiciat, eum libello illo in repellenda blasphemia quæ sibi à Rabano imponeretur plurimum fuisse.

Ex libell. Gottescho.

IDEM ipsum probatur etiam ex aliis eiusdem confessionibus, quas in ergastulum reclusus posteà edidit, de quibus suo loco: Item ex Hincmaro ipso in præfatione operis de prædestinatione sub finem, vbi post insertos integros canones prædictorum conciliorum Valentini & Lingonensis, vnâ cum Prudentij Tricassini Episcopi tractoria de quatuor capitulis, præponere pariter multiplices (quas vocat tortuosas & venenatas) Gotteschalci sententias & complicium eius agones pestiferos necessarium non fuisse asserit, quia eorum doctrina in vnum conspirare noscitur, his verbis; Ceterum multiplices ac tortuosas ac venenatas sententias Gotteschalci (cuius debitâ cum execratione in sequenti opere sæpius facimus mentionem) sed & complicium eius agones pestiferos hic præponere, non necessarium duximus, quia licet pestilens eorum doctrina ea aliquantis se in diuersa scindat itinera, de prædestinatione tamen reproborum ad interitum, & quòd Deus non omnes homines vult saluos fieri, sed eos tantummodo qui saluantur, & quia non pro omnibus passus sit, vnde opusculum subsequens Catholicorum doctrinam sufficienter ostendit, conspirare noscuntur, &c.]

Hincm. de prædest. in Præfat.

IMMO & toto illo opere Hincmarus multoties refert & probat, doctrinam conciliorum illorum non aliam fuisse, quàm Prudentij, Ratramni, aliorum & ipsiusmet Gotteschalci, & conciliorum illorum doctrinam, quam tota semper suscepit & venerata est, suscipit & veneratur Ecclesia, non minùs infamat & impugnat, quàm Gotteschalci ipsius, & aliorum quos eius complices vocat. Sed & ipse Rabanus Epistolâ suâ posteriori ad Hincmarum in principio, etiamsi diuersitatem inter sententiam Prudentij,

A. 488.

dentij, qui ex professo multis auctoritatibus probauerat Deum peccati auctorem non esse, & Gotteschalci errorem esse velit, nihilominùs in traditionem ipsius Gotteschalci de gemina prædestinatione, Prudentium recidere notat & detestatur. Hæc sunt ipsius verba: Vester nuncius ad me veniens portauit vestram Epi- " stolam, simul & opusculum quod fecistis ad reclusos & simplices " qui in vestra parrochia consistunt contra Gotteschalci errorem: " afferebat etiam secum aliorum scripta qui propemodum memo- " rati hæretici dogma sequuntur: sed non vsquequaque: nam " Prudentius Tricassinæ ciuitatis Episcopus ad vos & ad Pardulum " scribens, plura testimonia præteritorum Patrum in quaternioni- " bus suis collegit, in quibus aliquando nostro sensui concordat, " hoc est vbi dicit peccati auctorem Deum non esse, nec aliquem " ad peccandum compellere; præmium verò iustis immensâ gratiâ " misericorditer tribuere: pœnam autem condignam iniquis, pro " malis eorum operibus iustè reddere, quia iustus est Dominus in " omnibus viis suis, & Sanctus in omnibus operibus suis. Sed quan- " do dicit quòd Deus sicut electos prædestinatione suâ ad præ- " mium æternum perducit; ita prædestinatione suâ cogat pecca- " tores in interitum ire, hoc mihi videtur in congregatione testi- " moniorum suorum facere velle, vt credamus & confiteamur, iux- " ta traditionem Gotteschalci, geminam esse prædestinationem. " Scilicet quod sicut electos præsciendo & prædestinando Deus " ducit ad vitam, ita reprobos præsciendo & prædestinando ducat " ad pœnam. Sed quia hoc nusquam in scripturis sacris ita mixtim positum inueni, eius traditionibus assentire non acquiesco.] Ex his quis non videat in Rabano certissimam esse, quam supra Lupi Seruati retulimus sententiam (ne quid peius dicere cogamur) dum inquit de reprobis, prædestinationem Dei dici horrent ple- " rique atque refugiunt, in quibus & quædam præclara Præsulum " lumina: scilicet ne credatur Deus libidine puniendi aliquos con- " didisse, & iniustè damnare eos, qui non valuerunt peccatum ac " per hoc supplicium declinare.] "

Lupus Seruatus de tribus qu.

Postremò licet hîc damnatus dicatur Gotteschalcus, vero similius, immò certissimum est iuxta annales Fuldenses ab ipsius Rabani Amanuensi monacho collectos, & iuxta Flodoardum (vt infra) repulsum veriùs quam iudicatum, remissum ad proprium Episcopum, vt quid inde agendum esset iustè decerneret, sicut in hac Synodica habetur: Alioquin contra ius omne diuinũ & humanum miserabilis ille Monachus duplici sententiâ & pœnâ mulctatus reperiretur. Quod prohibitum apud Prophetam Nahum cap. 1. iuxta LXX. interpretes οὐκ ἐκδικήσεις δὶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ Can. Apost. 25. D. Basilius Epist. ad Amphilochium Can. 3. & 32.

A. 848. Photius in Nomocanone tit. 9. cap. 17. Ὅτι οὐ δεῖ δὶς ἐκδικεῖν ἐπὶ τὸ αὐτὸ quod non oportet bis vindicare in id ipsum. Idem apud Iulianum Paulum receptarum sententiarum lib. 1. tit. 6. quod confirmatum celeberrimo Parlamenti placito refert Mornacius, ad l. 51. ita vulneratus §. æstimatio ff. ad legem aquiliam.

Cap. 7.

CAPVT VII.

Hincmarus in placito regio apud Carisiacum Anno 849. habito, de Gotteschalci causa cognoscit. De præuiis cognitionis. Et qui auctores de hoc placito seu conuentu Carisiaco meminerint.

NVNC remisso ad Hincmarum Gotteschalco quid actum sit videndum: primùm ex Flodeardo historiæ Remensis lib. 3. cap. 21. in quo refert quæ quibusdam Archiepiscopis vel Episcopis Hincmarus scripserit, patet per eundem nuntium, per quem Synodicam illam vnà cum Gotteschalco susceperat, ad Rabanum rescripsisse, cuius Epistolæ in hoc capite habetur Epitome his verbis [concepta: Rabano Moguntiæ præsuli super eiusdem Gotteschalci, quem idem Pontifex à parrochia sua ob hæresum semina quæ spargebat repulsum, ad eundem cum quibusdam complicibus ipsius direxerat, susceptione vel discussione.] Vbi notandum, repulsum dici Gotteschalcum non condemnatum. Sed quod addit Flodoardus de quibusdam complicibus missis à Rabano, delusus fuit ex eo quod Hincmarus sæpius complicium ipsius meminit, intelligens de Prudentio, Ratramno, Lupo Ferrariensi & aliis, qui post eius condemnationem, eandem doctrinam publicis scriptis professi & tutati sunt. Quid deinde egerit Hincmarus secunda ad Rabanum Epistola, ipse testatur, cuius ibidem meminit Floardus his verbis. Item de hac eadem re, & quid post susceptionem ipsius de eodem egerit, qualémue inuenerit ipsius vesaniam, consilium ab eo rationabilius, quid sibi aduersus eum agendum sit expetens.]

Flodoard. hist. lib. 3. cap. 21.

Ibidem.

INTERIM curæ fuit Hincmaro quomodo de Gotteschalco cognosceret, qui sibi remissus quia in parrochia remensi ordinatus, à Rothado Suessonensi Episcopo nihilominus iudicandus erat, eo quod Monachus esset Orbacensis Suessonicæ diœcesis. Hincmarus verò ab eo tempore infensus erat Rothado, vt patet ex illius Epistola 17. ad Nicolaum Papam, ita vt condemnationem, quam vellet in gratiam Rabani, exigere non posset ab eo,

cui non satìs tutum habuit post condemnationem Gotteschalci in Orbacensi monasterio cuius erat, remittere custodiam. Quoniam Rhotadus, inquit, D. Epistola 17. de cuius parrochia erat, illi nesciebat resistere, & nouitates amans tenebatur à nobis, ne disceret praua sentire, qui noluit discere recta docere &c.] A. 849. Hincmar. Epistola 17.

Deinde Hincmarus gloriæ cupidissimus, qui à tribus annis ex Monacho sancti Dionysij in Archiepiscopum, nec saltem ætate maturus, regiâ potestate prouectus fuerat, non minimam sibi honoris occasionem fore arbitratus est, si in causa, quę plures totius Germaniæ & pietate & doctrinâ celeberrimos viros dubios habuerat, iudex præesset: Cùm ergo ad initium anni proximi mandatum esset à rege placitum in Carisiaco Palatio, in Remensi diœcesi, in quo præsentia regis, cuius gratiâ præcellebat Hincmarus, multum habitura esset ponderis, vt de exitu dubitari non posset, hoc in conuentu iudicandum censuit Gotteschalcum, vt ipsemet testatur in Epistola ad Amulum Lugdunensem his verbis. Ad Episcoporum eum præsentiam, qui tunc regio mandato pro negotiis apud Carisiacum accersiti erant, producere studui:] hoc ipsum ad iussum regium Annales Bertiniani referunt, sed in idem recidunt, Hincmarum scilicet nomine & auctoritate regis rem omnem confecisse. Vtque forma aliqua iudiciorum seruaretur, Hincmarus Rothadum Suessionensem Episcopum huius rei gratiâ ad placitum venire monuit Epistola cuius Epitomen his verbis protulit Flodoardus D. cap. 21. Rothado Suessonico, quem sæpe ad Synodum venire differentem vel negligentẽ vocabat, scribit &c. Item pro recipiendo & adducendo ad iudicium Gotteschalco, quem Dominus Rabanus ad diocœsim Remensem remiserat, qui profectus fuerat ex parrochia Suessonica scilicet, Orbacensi monasterio.] Vbi verba illa pro recipiendo & adducendo, accipienda sunt fictione breuis manus, quasi receperit & adduxerit Gotteschalcum, quem non habuit sub potestate, sed sub manu & custodia Hincmari perseuerauit, eúmque apud Carisiacum producere studuit. Libell. Ecclesf. Lugd. de tribus Epistolis. Flodoardus d. cap. 21.

Illud igitur placitum. In quo damnatus est Gotteschalcus, & quod nullo auctore inter concilia antiqua Galliæ à R.P. Sirmondo anno 848. positum est, habitum fuit anni 849. sequentis initio iuxta annales Bertinianos: in quibus (vt suprà relatum est) quia huiusce causæ cognitio, quæ in Moguntina Synodo cœpit mense Octobri 848. protracta est in initium sequentis anni 849. quo peracta est in placito Carisiaco, vtraque Synodus seu placitum ad hunc annum 849. refertur: sic & Lupus Seruatus in libello suo de tribus quęstionibus, hac eadem ratione ortum huiusce controuersiæ ad hunc annum 849. retulit: sic & Sigebertus in Chronico & A. 849.

A. 849. in libro de scriptoribus Ecclesiasticis cap.93.& ex eo Trithemius de viris illustribus Germaniæ in Lupo Seruato. Sed quæ insecuta sunt hanc Gotteschalci condemnationem (vt mox videbitur) primo anni mense placitum hoc peractum esse probant.

Huius autem placiti seu Synodi ne verbum quidem in capitularibus regis Caroli Calui, nulli meminere annales, seu historici exceptis annalibus Bertinianis, in quibus (vt suprà relatum est) desunt aliqua ad hoc placitum pertinentia; vbi enim memoratum est Gotteschalcum, ad Hincmarum Remensem redire compulsum, quatenus illic dignum suæ perfidiæ * notâ asteri-

Annal. Bert. ann. 849.

„ câ & incompleto sensu continuò additur, strenuissimus cultor „ Karolus, aduocato Sanctorum memoratæ diocœseos Episcopo„ rum conuentu, suis aspectibus præsentari decreuit, quo perdu„ ctus publicè flagellatus, librosque suarum assertionum igni cre„ mare compulsus est.] Sed audiendus Hincmarus ipse, cui sæpiùs de hoc placito scribere necesse fuit, deinde apponemus & sententiam ipsam, quam in notis aut libellis iam ter edidit R. P. Sirmundus.

Primùm quod extat huiusce placiti, & ex Hincmaro monumentum habetur in libro Lugdunensis Ecclesiæ de tribus Epistolis, ad primam, quæ est Hincmari, & ab ipso edita circa finem anni 852. aut initium sequentis, vt suo loco probabitur, hæc haben-

Libell. de tribus Epistolis.

„ tur: post hæc interposita quâdam narratione, quæ ad præsentem „ responsionem nostram non videtur necessaria, subiungit scriptor „ Epistolæ de conuentu concilij Episcoporum pro examinandis & „ definiendis quæstionibus, quas ille miserabilis Monachus pro„ posuisse vel docuisse dicitur, de quibus quid nostræ pusillitati vi„ deatur, iam suprà satìs ostensum est, & qualiter idem Monachus „ eorundem Episcoporum iudicio, quia eorum acquiescere senten„ tiæ noluit, fuerit condemnatus ita dicens: Quapropter, inquit, „ ad Episcoporum eum præsentiam, qui tunc regio mandato pro ne„ gotiis regis apud Carisiacum accersiti erant, in præsentiam „ etiam Domini Vvenilonis, qui illuc conuenerat producere stu„ dui. Vbi multis audientibus nihil dignum ratione vel dixit vel „ interrogatus respondit, sed vt abreptitius, cùm quid rationabi„ liter responderet non habuit, in contumelias singulorum pro„ rupit, & propter imprudentissimam insolentiam suam, per re„ gulam Sancti Benedicti à Monachorum Abbatibus vel cæteris „ Monachis dignus flagello adiudicatus. Et quia contra Cano„ nicam institutionem ciuilia & Ecclesiastica negotia perturbare „ studuit indefessus, & se noluit recognoscere, vel aliquo modo „ humiliare profusus, ab Episcopis secundùm Ecclesiastica iura „ damnatus.]

2. De hoc placito siue Synodo anno 860. aut sequentibus Hincmarus in opere de Prædestinatione cap. 2, post relatam quam supra reposuimus Rabani synodicam, continuò subjungit. Indéque à synodali conuentu in Carisiaco Palatio iterùm auditus ab Episcopis, & cæteris quamplurimis viris Ecclesiasticis atque Religiosis, qui eidem Synodo interfuerũt, videlicet VVenilone Sennensium Archiepiscopo, Hincmaro Remorum Episcopo, Falcoino Morinensium Episcopo, Teuderico Camerensium Episcopo, Rothado Suessonicæ ciuitatis Episcopo, Ragenario Ambianensium Episcopo, Immone Nouiomagensium Episcopo, Erpoino Syluanectensium Episcopo, Lupo Catalaunensium Episcopo, Yrminfrido Beluacensium Episcopo, Pardulo Laudunensium Episcopo, Teutboldo Prouinciæ Lugdunensium & Lingonicæ ciuitatis Episcopo, Gernobrio Turonensium Prouinciæ Episcopo, Rigboldo Remorum Chorepiscopo, VVitao Cameracensium Chorepiscopo, & aliis, qui nunc Dei gratia Episcopi ordinati, tunc autem iam dictæ Synodo cum Episcopis suis secundùm Ecclesiasticum morem fuerunt, VVenilo scilicet tunc cum Ragenario Patre suo, nunc autem Rothomagensium Archiepiscopus, Æneas, Notarius sacri Palatij, & modò Parisiorum Episcopus, Isaac Diaconus Parduli, & nunc Lingonicæ ciuitatis Episcopus. Sed & venerabiles Abbates Synodo ipsi interfuere, Ratbertus Corbeiæ, Bauo Orbacis, & Alduinus Altiuillaris Monasterij, aliíque Domini Sacerdotes ac Diaconi: VVlfadus quoque Remorum Metropolis œconomus, & Rodoaldus Archidiaconus cum aliis sequentibus cleri ordinibus: in quorum præsentia idem Gotteschalcus, sicut & in Moguntina ciuitate inuentus hæreticus, atque incorrigibilis, honore Presbyterali, quem per Rigboldum Remorum Chorepiscopum, cùm esset Suessonicæ parrochiæ, inscio ciuitatis suæ Episcopo, vsurpauerat potiùs, quàm acceperat abiectus, & pro sua irreuocabili contumacia, secundùm leges & Agatenses Canones ac Regulam S. Benedicti, vt improbus virgis cæsus, sicut decreuerant Germaniæ Prouinciarum Episcopi, ne aliis noceret, qui sibi prodesse nolebat, ergastulo est retrusus.] — A. 849. Hincmar. de Prædest. cap. 2.

Postremò de hoc placito & ipso Gotteschalco Hincmarus ad Nicolaum Papam circa annum 865. Epistolâ 17. quæ habetur apud Flodoardum lib. 3. cap. 14. cùm à Luidone audiisset Nicolaum Papam cum eo rationem de damnatione & reclusione Gotteschalci habuisse, postquam illum vt nequam & perditum delineauit, his verbis scripsit; quíque à Remorum Chorepiscopo qui tunc erat, contra Regulas Presbyter ordinatus, à Monasterio irregulariter exiens, peragratis regionibus plurimis, & exitiosa semina sator pessimus seminans, tandem in Monguntinâ — Hincmari Epist. 17. Flodoart. lib. 3. cap. 14.

» ciuitate habitæ Synodo, & Rabano Archiepiscopo libellum sui
A. 849. » erroris porrigens, damnatus ab omnibus Germaniæ Episcopis, » cum litteris synodalibus ad Metropolim Remorum, cui iam Au- » ctore Domino præeram, est remissus. Postea autem à Belgicæ » Remorum ac Galliarum Prouinciarum Episcopis auditus & in- » uentus hæreticus, quia resipisci à sua prauitate non voluit, ne aliis » noceret qui sibi prodesse nolebat, iudicio præfatarum Prouincia- » rum Episcoporum in nostra parrochia, quoniam Rothado de cu- » ius Parrochia erat, illi nesciebat resistere, & nouitates amans » timebatur à nobis, ne disceret praua sentire, qui noluit discere » recta docere. Néue item Gotteschalcus cum aliis communem » vitam ducens, errori suo faceret esse communes, Monasteriali cu- » stodiæ mancipatus est: docente Apostolo, hæreticum hominem » post primam & secundam correptionem deuita, sciens subuersum » esse huiusmodi, & proprio iudicio condemnatum.]

Cap. VIII.

CAPVT VIII.

Sententia Hincmari in Gotteschalcum, qualis à R. P. Sirmondo ter edita est: multa circa hanc sententiam annotata. Gotteschalcum non damnatum fuisse vt hæreticum, neque eius doctrinam iusto examine discussam.

SEQVITVR sententia Placiti Regij seu Synodi Carisiacæ, ad- aduersus Gotteschalcum, qualis à R.P. Sirmondo ter edita est cum hoc titulo.

Sententia in Gotteschalcum lata.

» *Ecclesiastica sententia in pertinacissimam Gotteschalcum pro- » pter incorrigibilem obstinationem illius in Synodo apud Cari- » siacum habita, à duodecim Episcopis Ecclesiastico rigore pro- » lata.*

» FRATER GOTTESCHALC sacrosanctum Sacerdotalis » Mysterij officium, quod irregulariter vsurpasti, & in cunctis » moribus ac prauis actibus, atque peruersis doctrinis eo hactenus » abuti non pertimuisti, iudicio Spiritus sancti, cuius gratiæ mu- » nus est Sacerdotale officium, per virtutem Sanguinis Domini » nostri Iesu Christi noueris tibi esse, si quomodo suscepisti, subla- » tum, & ne vlteriùs eo fungi præsumas penitùs interdictum. In- » super, quia & Ecclesiastica & Ciuilia negotia contra propositum » & nomen Monachi conturbare contemnens, iura Ecclesiastica » præsumpsisti, durissimis verberibus te castigari, & secundùm

Ecclesiasticas Regulas ergastulo retrudi auctoritate Episcopali " A. 849.
decernimus: & vt de cætero doctrinale tibi officium vsurpare non "
præsumas, perpetuum silentium ori tuo virtute æterni verbi im- "
ponimus.] "

In hoc iudicio non pauca obseruanda de iudicibus, causa iudicij, eius forma siue ordine, & condemnatione ipsa. Quoad iudices in superscriptione sententiæ notatur *à duodecim Episcopis lata*, quos enumerat Hincmarus & tresdecim refert vltra duos Chorepiscopos, & Abbates plurimos. Plurimi nominantur iudices, sed non omnium vna sententia, vt supra de Moguntina synodo notatum, vt multis, vel vt plurimis visum est, vel veriùs, vt Hincmaro visum est, & maximè VVenilonem Senonensem Archiepiscopum, cuius auctoritate iudicium hoc præmuniuit Hincmarus Epistola ad Amulum Lugdunensem, sicut & Paschasium Ratbertum Corbeiæ Abbatem, multùm à doctrina Hincmari alienos fuisse inferiùs videbimus: ipsum verò Hincmarum singularem genium huiusce iudicij, & quæ precedunt & quæ secuta sunt demonstrant: notandum etiam inter iudices numerari Rothadum Suessonensem proprium Gotteschalci Episcopum, Bauonem eius Abbatem, & Rigboldum etiam Remorum Chorepiscopum, à quo dicitur honorem Presbiteralem irregulariter vsurpasse; sed sanctus Prudentius Tricassinus Episcopus, in numerum aliorum non refertur, ita vt huic synodo seu placito non interfuisse pro comperto esse debeat.

Causam condemnationis extra sententiam ipsam quærere, & maximè ex scriptis, quæ multò post & quæsito colore ab aduersario edita sunt, prorsus iniquum est. 1. Igitur aduertendum in sententia coram ipso Abbate lata, ne verbum quidem de irregulari à Monasterio exitu, cuius gratis notatur miserabilis ille Monachus tam in prædicto cap. 2. de Prædestinatione, quàm in Epistola ad Nicolaum Papam. 2. Nec etiam quod ordines inscio ciuitatis suæ Episcopo susceperit, vt in dicto cap. 2. solùm habetur: sed quod irregulariter gradum illum vsurpauerit videlicet (ex ipso Hincmaro ibidem) quod à Chorepiscopo contra Regulas ordinatus sit. Id siquidem expresse prohibitum Conc. Ancirano Can. 13. & Conc. Antiocheno Can. 10. Leonis Epistola 88. ad vniuersos Germaniæ & Galliç Ecclesiarum Episcopos, Caroli Magni Capitularibus lib. 7. cap. 187. 310. 328. & 329. & ibid. lib. 6. cap. 284. Item sub Ludouico Pio anno 829. Conc. Parisiensi Can. 27. & iterùm sub Karolo Caluo post promotionem Hincmari anno 845. Conc. Meldensi Can. 44. sed prohibitionum illarum multitudo qualis esset regula satis ostendit, vsum verò in multis Galliarum Ecclesiis contrarium esse palam mani-

A. 849. festat. Idque illo Parisiensis Concilij Canone expresè refertur.

Conc. Parisiensi Can. 27.

» Emersit quædam reprehensibilis & valde iam inolitus vsus, eo » quòd quidam Chorepiscopi vltra modum suum progredientes, » & donum sancti Spiritus per impositionem manuum tradant, & » alia quæque quæ solis Pontificibus debentur contra fas peragant &c.] Ita vt crimini verti non possit Gotteschalco, quòd non inscio, sed permittente proprio Episcopo per Rigboldum Chorepiscopum Metropolitani sui (qui tunc Ebbone abdicato, ante Hincmari promotionem nullus erat) palàm & publicè ordines susceperit: si innoxius & inter iudices Rigboldus qui ordines tradidit, quomodo in eodem iudicio Gotteschalcus reus, quia suscepit? Immò verò etiamsi reus ille, quod alienum vsurpauit officium: nihilominus innocens iste, quòd bonâ fide palam & publicè in loco maiorum eum agnouerit, ex *L. Barbarius Philippus, ff. de officio Pretorum*. Hæc tamen prima condemnationis & sola depositionis causa in sententiâ traditur.

Altera his verbis concepta, *Quia & Ecclesiastica & Ciuilia negotia contra propositum & nomen Monachi conturbare contemnens iura Ecclesiastica presumpsisti.*] Non potest intelligi, nisi de assumpto doctrinali officio, quo illi ibidem interdictum, & in eo maximè quod Synodo Moguntinæ & ipsi Rabano pendente placito Regio (vt supra notatum) professionem & libellum suum in Rabanum ipsum tradidit, eum incusans prauæ doctrinæ, quòd vocat Ecclesiastica & Ciuilia negotia conturbare, eò quòd in regiis illis placitis de vtrisque ageretur: sed hoc cum omni reuerentia actum fuisse argumento est, quòd nec in synodo Moguntina, nec in synodica Rabanus conquestus sit, immò ne libelli quidem vt supra probatum est meminerit. Nullam aliam causam continet sententia; nam quod in principio; vbi agitur de vsurpato irregulariter Sacerdotali officio additur : *Et in cunctis moribus ac prauis actibus atque peruersis doctrinis eo hactenus abuti non pertimuisti.*] Nemo est qui non videat, maximè vbi de sola interdictione ex irregularitate agitur, exagerationis gratiâ, non condemnationis causâ expressum. Et quicquid sit de vsurpatione & abusu Sacerdotalis officij, non de prauis actibus nec de peruersis doctrinis sicut nec de omnibus moribus damnandus censendus est.

Quicquid ergò commentus est Hincmarus de mente ferina &c. De ordinum susceptione inscio proprio Episcopo, de irregulari ex Monasterio exitu, de electione quatuor Capitulorum, omnium penè peruersitatum fœtidas & cœnulentas fæces in se continentium, de profectione ad Euangelizandas Barbaras & Paganas Gentes, quod inuentus sit hæreticus, quod vt abreptitius

cum

cùm quid rationabiliter responderet, non habuit, in contumelias singulorum prorupcrit; quod propter impudentissimam insoletiâm suam damnatus sit, & reliqua huiuscemodi commenta penitùs ab æquo iudice reijcienda & exhorrenda sunt. Quid igitur inquies de doctrina nihil actum? actum quidem, sed non ob doctrinam, vt ex sententiâ liquet, damnatus est ille miserabilis Monachus, multo minùs damnata doctrina, vt pleniùs suo loco & hîc aliquantulum in discutiendo iudicij ordine videbitur. A. 849.

Huius ordinis nullum extat ex sententia ipsa vestigium, pluribus illum retulit Hincmarus Epistolâ ad Amulum Lugdunensem quæ desideratur, sed in fragmento quod supra retulimus memorat se miserabilem illum Monachum in synodum illam producere studuisse, vbi multis audientibus nihil dignum ratione vel dixit, vel interrogatus respondit, sed vt abreptitius, cùm quid rationabiliter responderet non habuit, in contumelias singulorum prorupit, & propter imprudentissimam insolentiam suam per Regulam sancti Benedicti à Monachorum Abbatibus vel cæteris Monachis, dignus flagello adiudicatus &c.] De his velut abreptitij contumeliis & imprudentissima insolentia nullibi alias. Sed in prædicto cap. 2. de Prædestinatione & in Epistola ad Nicolaum Papam, simpliciter auditus & inuentus hæreticus refertur. Immò verò in prædicta Epistola subjungitur: quia non solùm scripturas ad suum sensum violenter inflexas, sed & Catholicorum dicta detruncata, per totum diem sine respiratione aliqua præualet memoriter decantare: vnde non solùm idiotas in admirationem sui adducere, verùm & sciolos & incautos, atque zelum Dei, sed non secundùm scientiam habentes, in sententiam suam solitus erat traducere.] Quod quàm benè conueniat cum Epistola illa ad Amulum lectoris erit iudicium: quicquid sit, nullibi memoratum vel confessionem Gotteschalci, vel libellum contra Rabanum, Synodi examini & iudicio expositum fuisse, aut saltem ibi à quoquam visum, & sic non magìs in Carisiaco, quàm Moguntiæ damnata doctrina, aliquantulùm quidem agitata, sed non plenè discussa, nec vlli lati Canones, vt inferiùs luce clariùs apparebit: nec Gotteschalcus ipse ex doctrina condemnatus, vt suprà probatum.

Hincmar. Epist. 17.

A. 849.

Cap. IX.

CAPVT IX.

Triplex Gotteschalco inflicta pœna, depositionis, verberum, & carceris expenditur, & manifestæ iniquitatis arguitur.

RELIQVVM est vt triplicem sententiâ inflictam pœnam, depositionem, verbera, & carcerem paucis expendamus. Quod ad primam ob irregularem promotionem: hoc quidem ex Ecclesiastico rigore, vt præ se fert sententiæ titulus: sed (præter singularem rationem suprà notatam) melius & æquius Nicolaus Papa Iudicium intulit anno circiter 864. Epistola trigesima nona ad Rodulphum Archiepiscopum Bituricensem, ab eo consultus de hoc irregulari Chorepiscoporum vsu.

Nicolai P. Epist. 39.

„ A Chorepiscopis, inquit, asseris multas esse in regionibus ve-
„ stris ordinationes Presbyterorum & Diaconorum effectas, quos
„ quidam Episcoporum deponunt, quidam verò denuò consecrant:
„ nos verò dicimus nec innocentes oportere percelli, nec vllas
„ fieri debere reordinationes, vel iteratas consecrationes &c.]

Ita vt nisi Hincmarus Monachum, qui Gotteschalci nomine appellationem ab hoc iudicio ad eundem summum Pontificem deferebat, solitis artibus oppressisset (vt suo loco videbitur) depositionem illam in irritum futuram nemini dubium esse possit.

Quantùm ad verbera, nec leges nec Agathenses Canones, nec Regula S. Benedicti, nec aliæ quælibet constitutiones quadragenarium Sacerdotem flagris adjudicant. Sed & Hincmarus ipse inhumanitatem illam & Ecclesiæ (quę sanguinem nouit suffundere non effundere) & Episcoporum iudicio indignam agnouit. Ita vt Epistolâ ad Amulum Lugdunensem, condemnationem illam ad solos

In libell. de Tribus Epistolis.

„ Abbates & Monachos retulerit: & propter imprudentissimam,
„ inquit, insolentiam suam, per regulam S. Benedicti à Monacho-
„ rum Abbatibus, vel cæteris Monachis flagello adiudicatus.]

Quod ab Ecclesia Lugdunensi quasi absurditatibus plenum reprobatum est: sed & in præfata Epistola ad Nicolaum Papam, in qua de condemnatione & reclusione illius miserabilis Monachi, eiusque reddendâ ratione agitur, puduit eum verbera & depositionem referre, & ex tribus illis pœnis solius reclusionis meminit, quasi nulla alia indicta fuisset. Sed si hæc ad durissima verbera damnatio piorum omnium aures offendit, cui horro-

rem non incuteret inauditum in eius executione inhumanitatis & crudelitatis exemplum, quod Annales Bertiniani ad dictum annum 849. paucis perstrinxerunt. Strenuissimus, inquiunt, cultor Karolus, aduocato Sanctorum memoratæ Diœcescos Episcoporum conuentu, suis aspectibus præsentari decreuit, quo perductus publicè flagellatus, librósque suarum assertionum igni cremare compulsus est.] Pluribus idipsum exsequitur Ecclesia Lugdunensis in præfato libro de Tribus Epistolis: Sed &, inquit, de ipsis flagellis & cædibus, quibus secundùm regulam S. Benedicti dicitur adiudicatus, quibus & omnino fertur atrocissimè & absque vlla misericordia pœnè vsque ad mortem dilaceratus:] & rursùm paulò post. Quapropter illud prorsus omnes non solùm dolent, sed etiam horrent: quia inaudito irreligiositatis & crudelitatis exemplo, tamdiu ille miserabilis flagris & cædibus trucidatus est, donec (sicut narrauerunt nobis qui præsentes aderant) accenso coram se igne libellum in quo sententias Scripturarum siue Sanctorum Patrum sibi collegerat, quas in Concilio offerret, coactus est iam pœnè emoriens suis manibus in flammam proiicere, atque incendio concremare.]

A. 849.

Annal. Bertin. an. 84[9]

Libell. de Trib. Epist.

Et obter notandum libellum illum, in quo sententias Scripturarum siue Sanctorum Patrum sibi collegerat, fuisse exemplar eius, quem in Rabanum scripserat, ex quo Hincmarus excerpsit fragmenta, quæ suprà ex prædicto opere de Prædestinatione reposuimus, & excerpsisse finxit illa, quæ ad Amulum Lugdunensem falsò retulit quinque Capitula, vt ibidem patet: finxit (inquam) quia non solùm quatuor priora Capitula verbis iniquis retulit, sed & quintum quod solum ab Ecclesia Lugdunensi quasi non Catholicum rejectum est, ille suo proprio marte & calumniosè miserabili illi Monacho imposuit, vt videbitur suo loco.

Ipsa denique in ergastulum detrusio (quam nomine simplicis Monasterialis custodiæ, & quasi solam in Gotteschalcum indictam pœnam Nicolao Papæ retulit Hincmarus) quantâ non tam seueritate, quàm sæuitia & inhumanitate in miserabilem illum Monachum vsurpata sit, sola verborum illorum notatio indigitat, & sententiam illam inimicâ scilicet ipsius Hincmari lingua dictatam, aspera manu exceptam, & calamo felle tincto scriptam demonstrat, quæ nihil nisi Ecclesiasticum rigorem, durissima verbera, & in ergastulum retrusionem prę se ferat.

Sed quâ ratione quóve iudiciorum ordine custodia illa proprio Episcopo, proprio Abbati, qui iudicio præsentes aderant ablata, & ipsi Hincmaro demandata, sed veriùs ab ipso vsurpata, contra sanctas Regulas, per quas Monachus nisi ex superioris consensu à Monasterio suo absolui non debet, vt ipsemet memo-

A. 849. rat Nicolao Papæ in prædicta Epistola ? quânam ergò alia de causa factum id,nisi vt miserabili Monacho omnis & docendi & reclamandi præcluderetur via, vt ore pœnitùs obcluso, nec de doctrina loqui vel scribere, nec de sæuitia & inhumanitate conqueri, nec ad superiorem iudicem, ipsumque summum Pontificem appellare posset ? Ita vt quid circa illum per octodecim aut viginti annos, quibus ad mortem vsque in ergastulo illo retrusus fuit, actum sit, nemini notum, nisi in quantum Hincmarus permiserit, vel ipsemet in suis scriptis inseruit: quem nihilominus huiusce vsurpatæ custodiæ colo-

Hincmari Epist. 17.

» rem ipse Nicolao Papæ ediderit,supra retulimus. Quia, inquit,
» resipisci à sua prauitate non voluit, ne aliis noceret, qui sibi
» prodesse nolebat,iudicio præfatarum Prouinciorum Episcopo-
» rum in nostra parrochia, quoniam Rothadus, de cuius parro-
» chia erat, illi nesciebat resistere, & nouitates amans timeba-
» tur à nobis ne disceret praua sentire, qui noluit discere recta
» docere.] Nullus fingi poterat quæsitus color tam improbus, & proprio Episcopo (qui Hincmari in persona sua violentiam & tyrannicam oppressionem per tres annos expertus, tandem eiusdem Papæ iudicio vindicatus & liberatus est) æquè injurius, ita vt vel Hincmaro teste miserabilis illius Monachi proprius Episcopus, sicut & proprius Abbas, cuiùs custodiæ subtrahitur, à condemnatione illa multùm alieni censendi sint. Tantum abest vt hic de prauis moribus & irregulari exitu, ille irregulari promotione facta se inscio Gotteschalcum onerauerint.

Sed & indictam ergastulo retrusionem nomine Monasterialis custodiæ leniuit Hincmarus,Epistolâ suâ ad summum Pontificem, non ignorans ipsi fraudes suas & crudelitatem non esse ignotas, quippè qui Hincmarum (vel ipso teste Epistolâ 23. ad Egilonem) duritiæ Pharaonis & (Epistolâ 26. ad eundem Papam) tumoris, dolositatis & crudelitatis per epistolam ad eum ipsum coram Rege & plenâ Synodo legendam publicè notauerit, ideoque non dubitauit tantam inhumanitatem maximè in quadragenarium Sacerdotem,non passurum summum Pontificem, eo minùs quod iuxta Vlpianum Iurisconsultum in *L. aut damnum* §. *solent præsides, ff. de pœnis.* Huiusmodi ergastulorum pœnæ sunt interdictæ carcer enim (inquit Iurisconsultus) *ad continendos homines, non ad puniendos haberi debet.* Ita vt ex Imperatoris Constantij rescripto in *L. 1. C. de custodia reorum, & cruciatio desit, & permaneat fida custodia.*

Hincmari Epistolæ 23. & 26.

Libello de Tribus Epistolis.

Quod autem fuerit de hac in ergastulum retrusione, Ecclesiæ Lugdunensis iudicium in supradicto libello his verbis patet,

sed & illa eiusdem miserandi hominis tam longa & inhumana in ergastulum per tot annos damnatio, aliquâ (vt credimus) compassionis benignitate & consolatione fuerat temperanda, vel etiam remouenda. Vt frater pro quo Christus mortuus est, per charitatem & spiritum mansuetudinis potiùs lucraretur, quam abundantiori tristitiâ absorberetur.]

Cæterùm quales fuerint aliorum de hac inhumanitate querelæ, suo loco non reticebitur. Hic autem obiter obseruandum, nullum vnquam miserabilis huius monachi suscepisse patrocinium, vno solo monacho excepto, qui appellationem ab eo susceperat defendam, sed solitâ Hincmari versutiâ interceptus, non amplius apparuit, vt suo loco videbitur. Quo verò animo vexationem tam insignem susceperit Gotteschalcus, mox referetur, modò quid circa doctrinam in placito illo actum sit vel non actum, magis exquisitâ disceptatione proposuerimus.

Licet contra geminam Hincmari relationem ex ipsa sententia suprà probatum sit, Gotteschalcum non vt hæreticum condemnatum: constat tamen eius doctrinam, vel saltem eam cuius insimulabatur Rabani Synodicâ, aliquantulùm expensam & improbatam, sententia ipsa, vbi de peruersis doctrinis & doctrinali officio interdicto seu silentio in perpetuum imposito, id satis indicat: illam verò Rabani Synodicam, quâ non solùm hæreticæ doctrinæ, sed etiam detestabilis blasphemiæ notatus erat, in placito illo apparuisse, immo & quasi accusationis & probationis, & translatæ cognitionis, de qua ageretur, fundamentum, expensam fuisse, & super ea auditum Gotteschalcum, nemini dubium esse potest. *Nihil dignum ratione dixisse, sed vt abreptitium, cum quid rationabiliter responderet, non habuit, in contumelias singulorum prorupisse,*] verè ridiculum, & sic suprà explosum. « Libello de « 3. Epistolis. «
Quid ergo? vt in Synodo Moguntina, negatum à Gotteschalco quod sibi fuerat per Rabanum impositum, vera & genuina sua iuxta libellum & professionem de gemina prædestinatione, & forsan de reliquis exposita (vt potuit) sententia, hæc, vt par est credere, impugnata ab Hincmaro (qui vt suprà vidimus ex duabus primis quas ad Rabanum scripsit Epistolis, aliquam eius susceperat discussionem) non apparuisse tamen, & multo minùs expensam fuisse ibidem eius professionem vel libellum notissimum est, nec aliter quis vnquam suspicatus est. Quid igitur, vt quod verisimilius in tam abstruso negotio, coniicimus, libenter exponamus, explosis illis per Gotteschalcum plurimâ confidentiâ & forsan non sine contumelia blasphemiis & impietatibus falsò sibi impositis. Aliqui ex præiudicata Rabani auctoritate reum blasphemiarum illarum censebant Gotteschalcum: Alij iuxta

A. 849. Hincmarum in idem recidere, quod ille fatebatur de gemina prædestinatione credebant, pauci pro illo cum Augustini & aliorum Patrum doctrina stabant. Sed omnibus percensitis plurimi in hanc tandem se recepêre sententiam, obstrusiores istas totius Theologiæ quæstiones in placito regio à paucis ad ciuilia negotia euocatis Episcopis, in tumultu curiæ ex improuiso, sine examine, & nullis prolatis codicibus, non temerè definiendas, altiorem requirere indaginem, ampliorem discussionem, prolatis sanctarum Scripturarum atque Catholicorum doctorum sententiis, plures etiam in plenario & liberiore concilio iudices adhibendos: sicut in his ipsis definiendis controuersiis post decennium in plenario duodecim Prouinciarum Tullensi apud Saponarias concilio à plurimis Galliarum Episcopis, & ab Hincmaro ipso cum septem aut octo aliis ex iis qui huic placito interfuerunt, vnà omnium sententiâ sancitum suo loco videbimus.

Cap. 10.

CAPVT X.

Multis, iisque perspicuis rationibus ostenditur, quatuor Hincmari capitula quæ pater Sirmondus ad conuentum illum Carisiacum in quo damnatus est Gotteschalcus, retulit, non in illo conuentu, sed in alio ibidem multis post annis, anno nimirum 853. habito, ab Hincmaro fuisse concinnata.

QVICQVID sit, ex sententia patet non ob doctrinam condemnatum Gotteschalcum. Vel saltem doctrinam de gemina prædestinatione & reliquis capitulis non fuisse notatam, nec aliter reprobatam. Nec est quod obiiciatur contrarium definitum capitulis illis quatuor, qui quasi huiusce Synodi seu placiti recensentur à R. P. Sirmondo tom. 3. Conciliorum antiquorum Galliæ: nulla siquidem in illa præfata Synodo lata fuisse *Capitula euincere perfacillimum est, ita vt nulli ne minimum* quidem *dubium* subesse possit.

I. Capitula illa quatuor nemo vnquam ante R. P. Sirmondum ad hoc placitum retulit: nec apud Hincmarum in præfatione operis de prædestinatione, vnde desumpta sunt, notatum reperitur in hoc placito seu Synodo edita fuisse. Sed apud Carisiacum tantùm.

II. Apud omnes auctores illos, qui in hac controuersia ante annum 853. (quo capitula illa quatuor in conuenticulo & clan-

culùm edita fuisse modò probabimus) scripserunt seu Hincmarum, seu Prudentium, seu Lupum Ferrariensem, seu Ratramnum, seu Ioannem Erigenam, horum capitulorum altum silentium.

III. Licet Hincmarus ipse Epistolâ suâ ad Amulum Lugdunensem miserabilis illius monachi & actum descripserit, & doctrinam redarguerit, & damnationem exposuerit, & singulis eius propositionibus quicquid vel ab ipso, vel à cæteris siue tunc obiectum fuerit, siue vsque ad Epistolam illam obiiceretur, pariter executus sit: Nihilominus horum quatuor capitulorum nullomodo meminit.

IV. Si illa capitula tunc lata fuissent sub Archiepiscopis Vvenilone Senonensi & Hincmaro Remensi, nec Prudentius nec Lupus, nec Ratramnus qui illis suberant, contra Ecclesiasticas regulas contrarium scribere vsurpassent. Nec Ratramnus Hincmaro subditus, impunitus euasisset.

V. Nec rex ipse Karolus Caluus, qui capitulis illis quatuor suo iussu editis propriâ manu subscripsit; iniunxisset Ratramno, vt de exorta quæstione geminæ prædestinationis ex Sanctorum libris capitula colligeret, nec collecta sibi exhibita, Hincmaro expendenda tradidisset.

VI. Hincmarus in prædicto opere de prædestinatione cap. 21. pag. 118. & 119. Prudentium notat, quòd contra Canonicas Sanctiones & decreta Apostolica, tractoriâ suâ, quam sub finem anni 853. edidit, à capitulis illis quatuor, quæ ab eo dicit subscripta, recesserit. Sed non sic de geminis aliis operibus, quorum alterum ad ipsum Hincmarum, alterum ad Archiepiscopum suum Vvenilonem, contra Ioannem Scotum eâdem sententiâ præcedentibus annis ediderat, quippe quia non iam edita erant quatuor illa capitula.

VII. D. cap. 21. & iterum cap. 26. pag. 204. dicitur Prudentius quatuor illis subscripsisse capitulis, eáque vnà cum Hincmaro constituisse. Et eodem opere cap. 2. (vt suprà notatum est) nominantur omnes Episcopi, qui placito illi & in Gotteschalcum condemnationi interfuerunt. Inter quos Prudentius non recensetur. Immò verò post placitum Hincmarus singulari Epistolâ illi intimat quod de Gotteschalco actum, & iudicatum fuerat in Synodo, vt mox videbitur, & sic &c.

VIII. Hincmarus ipse in præfatione prioris operis, quæ habetur apud Flodoardum lib. 3. cap. 5. & iterum in principio operis de prædestinatione, referendo ordinem quem obseruare intenderet in recensendis scriptis, quæ contra doctrinam, quam tuebatur edita fuerant. Notat Capitula illa quatuor à se con-

A. 849. ſcripta fuiſſe, poſt plurima à plurimis edita ex his cauſis opuſcula; immo ex illis opuſculis ortam neceſſitatem edendorum Capitulorum illorum. His verbis: Primò ſcilicet mittentes ea quæ ab eiſdem fratribus noſtris in Synodo (Valentina 3.) conſcripta fuiſſe leguntur. Licet hinc ante alia fuiſſe conſcripta reperiantur: ſed quia hæc in ſugillationem & contra excerpta à nobis Capitula confecta noſcuntur, ea primum iudicauimus ponere, quæ maioris nominis, licet non auctoritatis; quia partim non veritatis: propter tamen Synodalem prætitulationem dignum duximus magni pendere: Deinde illa quæ à pluribus & per aliorum manus de pluribus ex his cauſis accepimus; propter quam neceſſitatem ex Catholicorum Patrum (vt diximus) ſenſibus & verbis, Capitula illa quatuor excerpere procurauimus &c.] Quid clarius, quàm oppoſitio illa inter ſcripta quæ ſequuntur Capitula illa quatuor, & quæ præcedunt, quæ prolata ſugillant, & quæ proferendis neceſſitatem præbuerunt?

Flodoard. lib. 3. cap. 5.

IX. Idem ipſe Hincmarus iterum in præfatione poſterioris operis de prædeſtinatione, quæ etiam habetur apud Flodoardum lib. 3. cap. 16. illud ipſum & clariùs inculcat, & ſcriptorum & Capitulorum illorum ordinem recenſet his verbis: hæc eadem namque Capitula &c. ſub titulo quaſi in Valentina Synodo conſcripta fuerint, anno Incarnationis Dominicæ 855. ſub Lothario Imperatore dediſtis, vt àd illa quæ nobis viderentur, Catholicè ex orthodoxorum magiſterio reſponderemus, cum aliis quorumcunque ſcriptis, quæ hinc ad veſtram notitiam peruenêre, quorum quædam ſcripta recepimus, ſed ea publicare noluimus, ſolliciti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis, donec cum eis qui vobis illa tranſmiſerant familiari colloqueremur ſermone, & eos ſi aliquo modo valeremus ab hac praua intentione ad Catholicæ fidei vnitatem, cooperante Domino reuocaremus: ſed quia partim occupationibus impræpediti, partim autem in fraternis ſuaſionibus minùs, quàm neceſſe fuerat obauditi, eos quos monere diſpoſuimus, à ſua intentione reuocare nequiuimus. Vnde quia ſicut dicit Apoſtolus quorundam hominum peccata manifeſta ſunt, & quæ aliter ſe habent abſcondi non poſſunt. Adeo quorundam exereuit diſſentio, vt hæc diſſonantia ad veſtram perueniret notitiam, & Synodali decreto pro zelo fidei & vnanimitatis amore, antequam hæc nobis perſcrutanda committeretis, quatuor Capitula Epiſcopali definitione vobis de Catholicorum patrum dictis colligi, & ſingulorum exigeretis manibus roborari; Poſteà verò & quorumdam ex his qui eiſdem Capitulis ſubſcripſerant, & aliorum etiam in tantum eſt acumulata vecordia, vt neceſſe foret & iuſſionis veſtræ inſtantia, & executionis noſtræ obedientia,

Flodoard. lib. 3. cap. 16.

obedientia, hinc eorum quos præmissimis scriptis & propositionibus literali officio respondere, &c.]

Denique in annalibus Bertinianis in quibus solis de hoc placito seu Synodo, & de quatuor illis Capitulis agitur (qui annales scripti sunt eodem sæculo ab auctore eiusdem Prouinciæ, Hincmari & doctrinæ eius Encomiaste amicissimo, in S. Prudentium etiam & alios qui illius sententiæ aduersati sunt, iniquissimo censore) in annalibus, inquam, illis non solùm nulla in placito illo anni 849. in quo damnatus fuit Gotteschalcus, referuntur edita Capitula, licet condemnatio, & publicè facta eius executio (vt suprà vidimus) ibi referatur. Sed & ad annum 853. post Concilium Suessonense ab Episcopis quibusdam, quos selegerat & secum adduxerat rex Karolus apud Carisiacum, in palatio regio edita priuatim fuisse quatuor illa Capitula sic memorat, vt etiam pertinacissimos conuincat, ne leuissima transpositionis suspicio subesse possit, his verbis, Karolus inde (scilicet ex Concilio Suessonensi) ad Carisiacum veniens cum quibusdam Episcopis & Abbatibus monasticis quatuor Capitula edidit, & propriâ subscriptione roborauit. Quorum primùm est, à Deo neminem prædestinatum ad pœnam] & reliqua quæ suo loco referentur & expendentur. Annal. Bertin. ann. 853.

His tam claris & indubitatæ fidei documentis qui non cedat, in meridiana luce vltrò cæcutiet, nec tam ipse quid verum sit non videt, quàm videre se dissimulat: & R. P. Sirmondus monitus veritatem agnouit, pollicitus in prima quæ fiet Conciliorum Galliæ editione reformationem se procuraturum, & interim in historia sua prædestinatiana cap. 11. ad calcem prædictæ in Gotteschalcum latæ sententiæ his verbis vsus est. In eadem quoque Synodo, aut in eodem certe loco constituta sunt quatuor Capitula &c.] Vt cùm iam se de ijs dubitare indicat, quæ antea non dubitando sed vt certissima scripserat, sensim viam sibi sternat ad meliorem sententiam, ne tantum virum puderet, si errorem simpliciùs fateretur. Histor. prædestin. cap. 11.

Vnde autem in errorem illum inciderit R. P. & antiquitatis acerrimus indagator & alioquin valde circunspectus, speculari non erit inutile: Delusum autumamus, quod eadem Capitula Gotteschalci doctrinam respiciant, qui in prædicto placito apud Carisiacam damnatus fuerat, ideoque in eodem placito edita fuisse putauerit. Quod Capitulorum Carisiacensium sine alia nota titulum præferrent, nec alterum conuentum Carisiaci habitum, ad quod Capitula illa referri possent obseruauerit: nec enim alibi quam apud Bertinianos annales memoratur hoc conuenticulum, ad quos non aduertisse (si iam editi erant) vero simi-

A. 849. le est: alioquin placitum illud Carisiacum non ad annum 848. sed ad 849. (vt suprà notatum est) reposuisset. Sed & præcipua erroris causa fuit (vt par est credere) dolus & versutia Hincmari, cui nimium credulus, fuit R. P. ita vt in notissimis erroribus ei adhæreat, cúmque tueri contendat: siquidem in prædicto cap. 2. operis de prædestinatione ex quo desumpsit Synodum suam Carisiacensem; videns curiosissimè recensitos omnes, qui placito illi interfuerant, recensitam condemnationem, scriptorum aduersantiū multitudinem, Canones etiam Synodi Valentinæ, arbitratus est Capitula illa quatuor de quibus nec ibi, nec in sequentibus narrationis ordine ne minimum verbum, quasi condemnationis illius appendicem sub illa contineri, eo facilius, quod in prædicto opere magìs agatur de doctrina, quænam legitima sit, quàm de condemnatione miserabilis illius monachi: & sic frustrà videri factam exactam illam eorum omnium, qui placito illi interfuerant enumerationem, ad solam monachi condemnationem, nisi etiam de Capitulis illis quatuor, quæ omnem tunc controuersam doctrinam continent, actum fuisset: sed in hoc solitæ fraudes & technæ ipsius Hincmari modò tacitè suggerendo quatuor illa Capitula, quæ abortiuus fœtus erant Conciliabuli quatuor aut 5. Episcoporum selectorum ad opus illud, pro legitimo partu Episcoporum illorum omnium, qui memorantur illi placito interfuisse. Et sicut vnicus operis illius de prędestinatione scopus, est extollere & præferre Capitula illa quatuor Canonibus Concilij Valentini 3. & Lingonensis, quos quasi vnius Ebbonis Gratianopolitani Episcopi, fœtum in vindictam natos deprimere conatur, ridiculus omnibus fuisset, & commentitium eius mysterium corruisset, si Canones illos vt erant veri legitimorum Conciliorum Canones & Capitula illa sua vt fuerant conuenticulo furtim habito à quatuor aut 5. Episcopis iussu regio præcipitanter edita, retulisset. Sed de his pluribus suo loco.

Interim fixum ratúmque sit nulla edita Capitula in prædicto placito Carisiaco, nullam damnatam hæresim, nec fictos prædestinatianos in persona Gotteschalci condemnatos, sicut nec in Synodo Moguntina: ita vt ex supradictis ea quæ R.P. Sirmondus in historia sua prædestinatiana cap. 11. de prædestinatiana hæresi in Gallia per Gotteschalcum renouata, & à Rabano atque Hincmaro in duabus Synodis iterum oppressa ex suo Hincmaro concinnauit, penitùs corruant, & euanescant.

CAPVT XI. CAP. II.

Gotteschalco damnatò multi pietate doctrinâ & auctoritate præstantes viri, doctrinam eius tutati sunt, maximè sanctus Prudentius Episcopus Tricassinus ab Hincmaro consultus, ipse verò in sententia firmus permansit, geminámque in carcere confessionem edidit, quarum breuior hic refertur: & ex vtrâque multa colliguntur. De examine feruentis aquæ ignisque ardentis, cui se ipse subiecit

PERACTO igitur & soluto regio illo placito, sparso passim rumore earum, quæ ibi agitatæ fuissent quæstionum, plurimi non regiâ sed Ecclesiasticâ dignitate & auctoritate conspicui, doctrinâ & pietate celeberrimi Præsules, & monasteriorum præpositi, tam scriptis, quàm verbis veram & germanam Ecclesiæ Catholicæ doctrinam de prædestinatione Dei, & vera Christi gratia iuxta sententiam Diui Augustini, tutari & propugnare cœperunt, vel ipso Hincmaro teste, D. cap. 2. quos his verbis infamat; " sed ne ipse solus periret sibi consentientes cœperunt vndecunque " exsurgere, & prauam ab illo remotam doctrinam, & verbo, & " scripto disseminare, quo adulterino semine hæc quibus nobis iu- " betis respondere, pullularunt Capitula:] Non minima miserabi- " lis illius iustificatio à calumniis omnibus, quas tam liberaliter in eum effudit Hincmarus, quòd tot egregia (vt mox videbitur) Ecclesiæ lumina complices eius criminatur, & sacros geminæ Synodi Valentinæ 3. & Lingonensis Canones, quos semper suscepit & venerata est vniuersa Ecclesia, quasi Germanam & sinceram doctrinam suam continentes, ille velut adulterinum semen infamat & insectatur: sed de his suo loco. Nunc quomodo & quinam præcipuè cœperint aduersus Hincmarum exsurgere, & quomodo dici potuerit prauam à Gotteschalco remotam doctrinam expendamus.

Hincmar. de prædest. cap. 2.

Ante sententiam latam perstitisse Gotteschalcum in ea, quam tradidisset doctrina, satis probatum, sicut & in executione flagris & cædibus laniatum, non nisi penè emorientem cogi potuisse, sententias Patrum, quas collegerat, in flammam proiicere. In ergastulum verò retrusum in monasterio Altumuillarensi sub Hincmari ditione & potestate constitutum (in quo per 18. annos

A. 849. ad minùs crudeliſſimè quamdiu vixit detentus eſt) conſtantiſſimè omnibus Hincmari propoſitionibus reiectis perſtitiſſe, ſuo loco videbimus. Ipſo retruſionis principio Hincmarum fruſtrà & incaſſum omnem mouiſſe lapidem, vt ille ſententiam ſuam de gemina prædeſtinatione retractaret, ſcripta ſingulari ad ipſum teſtatur Epiſtola, cuius meminit Flodoardus lib. 3. hiſt. cap. 28.

Flodoard. hiſt. 3. cap. 28.

» his verbis. Gotteſchalco Monacho, qui erat prolapſus in hære-
» ſim de quibuſdam ſententiis auctorum, quas ille non benè intel-
» ligebat vel exponebat, maximè Proſperi, quarum ſenſum per
» ſententias præcipuè Beati Auguſtini exponit, & cæteros idoneos
» proponit teſtes Apoſtolicæ fidei doctores, quorum ſequendam
» in omnibus admonet eſſe doctrinam: oſtenditque teſtimoniis ma-
» nifeſtis Deum, & bona præſcire & mala, ſed mala tantum præſci-
» re: bona verò & præſcire & prędeſtinare. Vnde præſcientia eſſe
» poteſt ſine prædeſtinatione: prædeſtinatio autem non poteſt eſſe
» ſine præſcientia: & quia bonos præſciuit & prędeſtinauit ad re-
» gnum; malos autem præſciuit tantùm non prædeſtinauit, nec vt
» perirent ſuâ præſcientiâ compulit. Et addit Flodoardus: cui defi-
» nitioni ſubſcribere idem Gotteſchalcus pertinaciſſimè recu-
ſauit.]

Rabani Epiſtola ad Hincm.

Quod in principio recluſionis illius contigiſſe patet ex poſterio-
» ri Rabani ad Hincmarum Epiſtola pag. 25. poſtquam enim ſemel
& bis (inquit Rabanus) eum inſtruxeris, & oſtenderis ei illa quæ
» conueniunt eius ſaluti, ſuperfluum eſt, diutiùs cum eiuſmodi diſ-
» putare, cùm ſit manifeſtum, quoniam nullam percipit correptio-
» nẽ, ex quibus ſemel, & bis illa quæ non conueniebant ſibi audiens
» cognoſcere noluit veritatẽ. Relinque ergo eum, qui talis eſt, vt iu-
» ſtam expectet à iudice pœnã, eò quòd in ſuâ pertinaciâ perſiſtens,
» nullum ad correptionem ſuam ex inſtructione accipere vult cõſi-
» lium.] Sed & illud ipſum antea inculcat Hincmarus Epiſtolâ ad Prudentiũ, quod eum multis modis conuertere tentauerit, vt mox videbitur, & geminæ Gotteſchalci confeſſiones hoc ipſo anno ab ipſo in ergaſtulo editæ, & poſtrema Hincmari ſcripta eius perſeverantiam, vel vt eius aduerſarij criminabantur, pertinaciam ad mortem, & in ipſa morte demonſtrant.

Quantum ad reliquos, quos vndique exſurgere, & eandem prauam doctrinam & verbo & ſcripto diſſeminare cœpiſſe notat Hincmarus, non ipſi minimæ curæ fuit ſtatim peractâ Synodo ſeu diſſoluto placito aduerſam de ſe famam, æquiſſimámque Monachorum indignationem, & aliorum pietate & doctrinâ inſignium animos compeſcere, illorum maximè quibus venerationi erat doctrina Sancti Auguſtini, iudicia & ſermones tam in priuatis, quàm in publicis collationibus quantùm in illo erat tẽperare;

sed prima & præcipua industria Hincmari fuit solitis artibus præoccupare animos eorum, quos eam quam tuebatur sententiam, scriptis impugnaturos fore præuideret. Inter quos cùm præcipuum nosset, tum pietate, tum morum probitate, tum doctrinâ & Episcopali auctoritate, tum denique imperterritâ animi constantiâ, Prudentium Episcopum Tricassinum, primo aut altero post placitum illum mense paucis ante festum Paschatis diebus ad eum scripsit Epistolam, quæ si extaret non minimum lucis huic dissertationi proferret: siquidem vt erat recens placitum, & Prudentius loco proximus, & qui ab Vvenilone Metropolitano, & aliis, quæ ibidem gesta fuerant (nisi iam nosset) facillimè discere poterat, non tant: ab Hincmaro dissimulatione: quantâ reliquis postea, illi scriptum autumamus. Sed Epistolæ huius sola extat Epitome apud Flodoardum dicto lib. 3. cap. 21. his verbis concepta. A. 849.

Prudentio Tricassino scribens queritur, quare sibi præsentiam suam subtrahat, significans se ab eo consilium quærere velle de statu & compressione Gotteschalci, intimans quòd de ipso actum vel iudicatum fuerat in synodo, quo eum reclusum iudicio, & quia multis modis eum conuerti tentauerit, & de moribus ac superbia ipsius, & si in Cœna Domini, vel in Paschâ debeat eum admittere ad audiendum sacrum officium, vel accipiendam communionem, & quid sibi videatur de sententia Ezechielis Prophetæ quâ dicitur: *In quacunque die ceciderit iustus, omnes iustitiæ eius in obliuione tradentur*; & *quâcunque die peccator conuersus fuerit, omnes iniquitates eius tradentur obliuioni*: sed & de consuetudine Cœnæ Domini celebrandæ.] Flodoard. lib. 3. c. 21.

Quibus coloribus Gotteschalcum delineauerit Hincmarus, quia non extat Epistola, non videmus: sed ex his verbis, *& de moribus ac superbia ipsius*, & aliis eius Epistolis, felle non caruisse facillimè quisque iudicabit, nec qualem à Prudentio receperit Hincmarus responsionem apparet: sed vt ex his, quæ secuta sunt, conjici potest, non aulicis blandiciis Hincmaro adulatus est Prudentius: immò licet in scriptis suis de Gotteschalci condemnatione altum silentium, moderationis tamen in ergastuli retrusione, & non denegandæ communionis, vel saltem suasorem fuisse (vt illo anno non denegatum videbimus) eò quòd eandem ipse de gemina Prædestinatione, & reliquis, sententiam fixam haberet, nemini, vel minimum dubium subesse potest. Vnde confirmatur etiam Gotteschalcum, non vt hæreticum condemnatum: neque enim dubitasset Hincmarus communione penitùs recisum, & multominùs consilio Prudentij feriis illis paschatis admisisset. Nec hic notasse pigebit Prudentium, & re-

A. 849. liquos, qui contra Hincmari & Regis ipsius sententiam germanam de Gemina Prædestinatione, & vera Christi Gratia libertimè & intrepidè, & verbis, & scriptis publicis tutati sunt doctrinam, nec Gotteschalci ipsius, nec seueræ eius condemnationis, nec seuerioris reclusionis, nec etiam eius, quam professus esset sententiæ, non dicam suscepisse patrocinium, sed ne verbum quidem scriptis suis interseruisse: nisi in quantum objectionum reijciendarum necessitas compelleret, idque etiam leuissimè peractum, vt eorum scripta demonstrant: licet illos & Prudentium maximè Epistolâ 24. ad Egilonem Gotteschalci fautores nominet Hincmarus; quòd consultò non ex defectu charitatis & misericordiæ prætermissum fuisse credimus. Sed ne ipsi longiùs à tantæ veritatis patrocinio abducerentur, ex incerta priuati hominis causa, quam alioquin obscuriorem fecerat sagax Hincmari crudelitas, vt securiùs in insontem sæuiretur. Et ipse quidem Gotteschalcus in prolixiore confessione dolere se ajebat, quod dum multis esset persona vilior, veritatem ipsam contemnerent; Hincmarum maximè intelligens. Qui cum res ipsas, Aulæ assuetus, ex sensuum iudicio metiretur, pœnè vilem habebat gratiam, ex vilitate defensoris, nec illi plus inesse auctoritatis existimabat, quam esset in Monacho potentiæ: cæterùm obseruatione dignum est, Gotteschalcum nominis sui tenuitati facilè acquiescere, memorem instituti, sed solâ veritatis vilitate & contemptu commoueri. Dum ad Deum, inquit, nimis ingentem patior dolorem, & maximum diu noctúque perfero mœrorem, quòd propter nominis mei vilitatem, vilem hominibus esse video veritatem.]

Confessio Gottesch. Prolix.

Ille igitur miserabilis Monachus sæpiùs frustra tentatus & expetitus, vt palinodiam recantaret, paulò minùs seuerè in ergastulo tractatus, ex Prudentij ad Hincmarum responsione (vt par est credere) Chartulâ & calamo impetrato sententias Scripturarum & Sanctorum Patrum, quas sibi in libello, quem flammis tradere coactus fuit, descripserat, solâ mente retinens geminam scriptis de sua doctrina edidit confessionem, quæ Hincmaro tradita, non nisi eius & sequacium manibus apparuit. Alteram, quæ breuior, ex manuscripto Codice Corbeiensi, qui asseruatur in perillustri Monasterij Sancti Germani à pratis Bibliotheca excepimus: altera, quæ prolixior, edita extat cum præcedenti Dublinij anno 1631. ab Vsserio Archiepiscopo Armachano, quam germanam esse nobis testatus est R. P. Sirmondus, qui eam ex peruetusto Codice excepit, & cum illius copiam Vsserio fecisset, ratus solâ lectione contentum forè, ab eo fraude delusus est, & quoniam vtraque hæc confessio non minimum lucis

huic dissertationi confert, maximè prolixior, quam Hincmarus ad Rabanum mittere, & Ioanni Scoto Erigenæ impugnandam tradere non est dedignatus: ex ea, hic aliquid delibare sufficiet, & breuiorem reponere non ingratum, nec inutile fore duximus. A. 849.

Confessio Gotieschalci Monachi damnati breuior. "

"

CREDO & confiteor Deum omnipotentem & incommutabilem præsciisse & prædestinasse Angelos Sanctos, & homines Electos ad vitam gratis æternam: & ipsum diabolum caput omnium dæmoniorum cum omnibus Angelis suis Apostaticis, & cum ipsis quoque hominibus reprobis, membris videlicet suis, propter præscita certissimè ipsorum propria futura mala merita, prædestinasse pariter per iustissimum iudicium suum in mortem meritò sempiternam: quia sic ait ipse Dominus in Euangelio

Ioa. 16. v. 11. *Princeps huius mundi iam iudicatus est*, quod Beatus Augustinus exponens ad populum, sic palam locutus est. Id est iudicio ignis æterni irreuocabiliter destinatus est.] Item de reprobis ipsa veritas. *Qui autem non credit, iam iudicatus est.* Nondum, inquit, apparuit iudicium sed iam factum est iudicium.] Item exponens illud Ioannis Baptistæ, *Testimonium eius nemo accepit*, ita dicit: nemo est quidam populus præparatus ad iram Dei damnandus cum diabolo.] Item de Iudæis: isti indignantes mortui, & morti æternæ prædestinati.] Item quare dicit Dominus Iudæis: *Vos non creditis, quia non estis ex ouibus meis?* nisi quia videbat eos ad sempiternum interitum prædestinatos: non ad vitam æternam sui Sanguinis pretio comparatos.] Item exponens illa verba Domini. *Oues meæ vocem meam audiunt, & cognosco eas, & sequuntur me, & ego vitam æternam do eis; & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea: Pater meus quod dedit mihi maius omnibus est, & nemo potest rapere de manu Patris mei.*] Ita dixit, quid potest Lupus? quid potest fur & latro? non perdit nisi ad interitum prædestinatos.] Item de duobus loquens mundis. Totus mundus Ecclesia est, & totus mundus odit Ecclesiam, mundus igitur odit mundum, inimicus reconciliatum, damnatus saluatum, inquinatus mundatum.] Item est mundus de quo dicit Apostolus, *Ne cum hoc mundo damnemur.* Pro isto mundo Dominus non rogat. Neque enim quo sit prædestinatus ignorat.] Item, *Filius perditionis* dictus est Iudas traditor Christi, perditioni prædestinatus.] Item in Enchiridion: ad eorum damnationem quos iustè prædestinauit ad pœnam.] Item in libro de perfectione iustitiæ: hoc (inquit) *Bonum, quod est requirere Deum, non erat qui faceret non erat ad*

[Left margin: Ioa. 16. v. 11. — Ioan. 3. v. 18. — Ioan. 3. v. 31. — Ioa. 10. v. 27. &c. — 1. Cor. 11. v. 32. — Rom. 3. v. 11. & 12.]

[Right margin: Augustinus in Ioanne Tractatu 95. — Aug. tract. 12. — Aug. tract. 14. — Aug. tract. — Aug. tract. 45. — August. d. tract. 48. — August. d. tract. 87. — Aug. tract. 110. — Aug. tract. 107. — Aug. Enchir. c. 100. — Aug. de Perf. iust. cap. 13.]

A. 849. " *vnum*: sed in eo genere hominum, quod prædestinatum est ad in-
Aug. de ciuit. Dei lib. 22. cap. 24. " teritum. Super hoc enim respexit Dei præscientia, protulitque
" sententiam.] Item in libris de Ciuitate Dei, Quid dabit eis,
" quos prædestinauit ad vitam, qui hæc dedit eis, quos prædesti-
Gregorius Moral. 34. cap. 2. " nauit ad mortem.] Item Beatus Gregorius Papa: Leuiathan iste
" cum vniuersis membris suis, æternis cruciatibus est deputatus.]
Fulgentius de verit. Prædest. 3. cap. 5. " Item Sanctus Fulgentius in lib. 3. de Veritate Prædestinationis
" & Gratiæ. Præparauit, inquit, Deus peccatoribus pœnas, illis
" vtique quos iustè prædestinauit ad luenda supplicia.] Qui bea-
Idem lib. 1. ad Monimum. " tus Fulgentius composuit de hac tantummodo quæstione vnum
" librum, id est, de Prædestinatione Reproborum ad interitum,
" ad amicum suum nomine Monimum: Vnde dicit & Sanctus Isi-
Isidorus sentent. 2. cap. 6. " dorus. Gemina est Prædestinatio, siue Electorum ad requiem,
" siue Reproborum ad mortem.] * Sic ergò per omnia cum istis
* al. *& ego* " Electis Dei & Catholicis credo & confiteor, prout diuinitus
" afflatus, animatus, armatus adiuuor. Amen.] Falsus enim te-
" stis est, qui in dictis quorumcumque aut sensum, aut superficiem
" corrumpit.

Explicit confessio Gotteschalci Monachi.

Ex hac & altera illa prolixiore confessione, cuilibet, vel minùs attento obuium est. I. Immobilem perstitisse Gotteschalcum in eadem doctrina geminę Prædestinationis, nullo modo immutatâ sententiâ. Siquidem fragmenta quæ Hincmarus ipse quasi grauiora selegit, & impugnanda sibi proposuit ex professione & libello traditis Rabano, quæ supra integra retulimus, nihil aliud de Prædestinatione Dei continent, quam quæ habentur fusiùs in hac vtraque confessione, nihílque Rabanus inuenire potuit quod esset leuiter immutatum, quod ad doctrinam pertinet, vt suo loco videbitur.

II. In omnibus miserabilis illius Monachi confessionibus de sola quæstione geminæ Prædestinationis actum fuisse, non solùm quasi pręcipua, sed quia reliquæ ortæ solum ex occasione opusculi Rabani ad Nothingum, quod impugnauit ille libello suo ad Rabanum, vt suprà probatum est; idémque ipsum confirmatur ex supradicta Epitome Epistolæ Hincmari ad Gotteschalcum, in qua sola de Prædestinatione agitur.

III. Gotteschalcum non aliter dè Prædestinatione reproborum ad interitum sensisse, quàm S. Augustinum, S. Fulgentium, S.
" Isidorum & alios antiquos Patres, quorum allatis sententiis in
" fine huiusce breuioris confessionis, inquit, sic ergò cum istis Ele-
" ctis Dei & catholicis credo & confiteor, prout diuinitus afflatus,
" animatus, armatus adiuuor. Amen.] Quo

IV. Quo animo, quâue constantiâ adeò duram & iniquam tractationem tulerit, ita vt de illa sicut & de inimicis nulla sit eius aud ita expostulatio, immò Apostolorum exemplo (Act. 5. v. 41.) *gratias Deo egerit, quoniam dignus habitus sit pro nomine* IESV *contumeliam pati*, quippe in principio prolixioris confessionis preces Deo fundens cum gratiarum actione, sic perseuerantiæ donum implorat; vt gratis esse digneris piissimus adiutor & exauditor meus, dignantérque largiaris indigentissimo mihi per gratuitæ gratiæ tuæ inuictissimam virtutem, vt quod ex te, per te, & in te de præscientia & prædestinatione tua iam dudum corde credo (tibi gratias) ad iustitiam, sicuti iam crebro per gratiam tuam confessus sum: nunc quoque veraciter atque simpliciter ore confiteor ad salutem &c.] In confessione prolix.

Item pro inimicis suis quos non alios quàm gratiæ & Crucis Christi agnoscit, sic precatur: Supplico tibi cunctipotens & clemens Trinitas pariter & Vnitas, vt omnibus inimicis meis quicunque sint inuidiâ nominis tui siue nescienter, siue scienter nocuerunt, immo nocere voluerunt tibi, nocuerunt autem potiùs absque dubio sibi, vniuersa debita sua indulgeas funditùs & ignoscas, & omnia flagitia simul ac facinora remittas penitùs ac parcas. Amen.] Ibidem.

Quo ad Christianam humilitatem reliquarum virtutum fundamentum, vt maximè elucet in his, qui sincerè & veraciter D. Augustini de gratuita & semper victrice Christi gratia doctrinam profitentur, licet hanc confessionem superbiæ & elationis arguere voluerit Rabanus, non dubium in ea veræ humilitatis specimen edidisse videtur Gottescchalcus, dum non solùm hanc ipse à Deo vnicè exposcit. Suppliciter obsecro te (inquit) vt verâ mihi humilitate datâ, solido vitæ gaudio semper facias gaudere me.] Ibidem. Sed & lectorum pro hac sibi impetranda preces humiliter implorat. Precor, inquit, vt quantumcunque mihi datur diuinitùs humilitate coram Trinæ Vnitatis, & vnius Trinitatis præsentissimâ Maiestate, vt quisquis hæc non liuore coruino, sed amore potiùs columbino legeris, Gottescchalci peccatoris ante Deum memineris, & paterno siue fraterno affectu simpliciter implores benignissimam ipsius clementiam, vt dignetur mihi gratuitâ pietate largiri veræ semper & vbique coram se humilitatis excellentiam & sinceræ charitatis perpetualiter eminentiam.] Verùm quid humilius requiri potest humillimâ illâ consternatione, & anxiâ trepidatione pro Christi gloria. Ibidem. Quia profectò, inquit, nimis ingentem patior dolorem, & maximum diu noctùque perfero mœrorem, quod propter mei nominis vilitatem; vilem hominibus esse video veritatem, &

A. 849. » quòd erga te sinceram, vt debuerant, non seruant charitatem, » qui vt tantummodò victores mei esse videantur, nihil vel omninò perperam dilexerunt & diligunt te, quem negare non refugerunt, neque refugiunt propter me.]

De Iudicio Dei. Ex sancta illa indignatione & zelo pro Christi gloriâ, exoptat examen illud quatuor doliorum feruentis aquæ, olei pinguis & picis, & ignis ardentis, quasi Iudicium Dei, quod illo sæculo in vsu publico fuisse maximè in Galliâ, probatur ex cap. 22. excerptorum Caroli Magni Capitularium, quæ habentur tomo secundo Concil. Galliæ: vt omnes Iudicio Dei credant absque vlla dubitatione: & licet id postea sub Ludouico Pio Imperatore fuerit prohibitùm, in additione quarta Capitularium cap. 81. vt examen aquæ frigidæ, quod hactenus faciebant, à missis omnibus interdicatur, ne vlterius fiat: nihilominus sub Karolo Caluo Iudicium illud Dei per aquam calidam vel frigidam, plurimùm vsitatum fuisse probat Hincmarus ipse in Epistola trigesimâ nonâ, quam de Iudicio aquæ frigidæ consultus amplissimè scripsit ad Hildegarium Episcopum Meldensem, & in ea iuxta Rabanum ipsum censet non improbandum illud Dei » Iudicium. Hæc, inquit, diligens lector legat, & non mirabitur » in Iudicio aquæ frigidæ innocentes ab aqua recipi, nocentes au» tem non recipi: sicut & in aqua calida coquuntur noxij, in» noxij verò reseruantur incocti.] Sed & in opusculo aduersùs Hincmarum Laudunensem Capitulo 43. fatetur ipse quæsiuisse ab aliquo, vt famam suam per illud Iudicium Dei purgaret. Et anno 873. in placito generali apud Carisiacum, vt habetur in Capitu» laribus Caroli Calui titulo 39. cap. tertio. Speciatìm cautum, vt » diffamatus criminis si nullius eum reum comprobare voluerit, » suam infamiam ad Dei iudicium purget, & per illud Dei iudi» cium aut liberetur aut condemnetur.] Idem etiam cautum ibidem capitulo septimo de maleficis & Sortiariis: & ad annum 876. Aimonius Monachus de gestis Francorum libro quinto capitulo trigesimo quarto, memorandum huiuscemodi Dei Iu» dicij exemplum refert, his verbis. Ludouicus autem Ludouici » Regis Germaniæ filius, decem homines cum aqua calida, & de» cem cum ferro calido, & decem cum aqua frigida ad Iudicium » misit coram eis, qui cum illo erant, petentibus omnibus, vt » Deus in illo iudicio declararet, si per ius & æquum ille habere » deberet portionem de regno, quam pater suus illi dimisit, ex ea » parte, quam cum fratre suo Karolo per consensionem illius & per » Sacramentum accepit: qui omnes illæsi reperti sunt.]

Hincmar. Epist. 39.

Capitul. Karoli Calui tit. 39. cap. 3.

Aimonius Monach. lib. 5. cap. 34.

Hæc paulò fusiùs, quoniam & Rabanus & Ioannes Scotus Erigena Gotteschalco quasi crimini vertunt, quòd confessione

suâ Iudicium illud Dei exoptauerit: Rabanus quidem non quod vsum Iudicij illius improbet, sed quòd sustinendum, si per iudices indictum non exoptandum sit! Hoc autem, inquit, in Epistola sua posteriori ad Hincmarum, quod idem erroneus quasi ad Deum loquens petit examen ignis, vt per illud veritas eius fidei, immò perfidiæ comprobetur, magìs mihi videtur ex elatione cordis prolatum esse, quàm ex constantia fidei &c.] A. 849. Rabanus Epistolâ ad Hincma.

Verùm quæ suprà retulimus ad confirmandam humilitatem ipsius in hac ipsa precatione, omnem fastus & elationis suspicionem excludunt, & quasi hanc objectionem præcauens continuò addidit Gotteschalcus: Suppliciter tamen te (Domine) rogo in dulcissimo nomine tuo: vt nemo me Catholicorum temerè (quod absit) reprehendat in animo suo, quia prorsus ausum talia petendi (sicut meliùs nosti) à me propriâ temeritate non præsumo, sed abs te potiùs tuâ benignitate sumo.] Et quo ad Ioannem Scotum id quod de quatuor illis doliis sub finem cap 3. in Gotteschalcum per sarcasmon inculcat, contemptu magìs, quàm vllo argumento refellendum est, sed de his satis. Confess. prolix. Gotesch.

CAPVT XII.

Cap. XII.

Scribit Hincmarus aduersùs Gotteschalcum ad reclusos & simplices suæ Diœcesis opusculum, quòd cum Ratramnus Corbeiensis in Epistola ad Gotteschalcum liberrimâ censurâ notasset, super ea re Rabanum Hincmarus consulit; Putida eius ratio ad infringendam Sancti Fulgentij auctoritatem, obiter de variis Conuentibus & Synodis hoc tempore habitis.

VT igitur vidit Hincmarus conatus suos erga Gotteschalcum inutiles, immò ex gemina illa confessione illum in opinione sua obfirmari: alios verò plurimos maximè Monachos nutare & percelli, opusculum emisit ad reclusos & simplices in sua parrochia consistentes, contra Gotteschalci (vt vocat) errorem. In quo de sola Reproborum Prædestinatione actum fuisse verosimile est: siquidem hanc solam retractandam suâ Epistolâ (vt vidimus) Gotteschalco proposuerat. Deinde geminæ illæ confessiones, quas opusculo illo aliquantulum impugnatas videmus, solam prædestinationem attingunt. Sed quicquid sit parum refert, & opus-

A. 849. culum illud nec habetur, nec eius meminit Hincmarus in opere suo de Prædestinatione, nec in Epistolis suis, nec alibi vsquam, neque etiam Flodoardus, licet eius scripta, quæ ad notitiam suam sæculo sequenti peruenerant, immò & simplices Epistolas curiosè & ad nauseam vsque recensuerit: nullum eius extat monumentum, nisi quod habetur in posteriori Rabani Epistola ad Hincmarum, ita vt suspicioni locus sit, eum ipsum post editos maiore studio, nec minore fuco de Prædestinatione libros suos, opusculi illius quasi partus abortiui & præmaturi, auctoris nomine parùm digni, suppressionem procurasse. Sed quocumque modo se res habeat, ex prædicta Rabani Epistola constat Ratramnum Corbeiensem Monachum in Monasterio, quod erat in parrochia & subditione Hincmari degentem, opusculum illud (vbi primum notum habuit) Epistolâ suâ ad Gotteschalcum amicum suum liberrimâ censurâ perstrinxisse, & Epistolam illam à Gotteschalci custodibus ad Hincmarum ipsum delatam, eámque ab Hincmaro vnâ cum prædicto opusculo, geminis Gotteschalci confessionibus & aliis in eadem sententiam scriptis anno proximè sequenti ad Rabanũ expendendã missam fuisse, vt suo loco referetur. Nunc quid de illo opusculo & prædicta Ratramni censura in præfata Rabani Epistola referatur, videndum in principio. Vester

Epistola Rabani ad Hincmar.

„ nuntius (inquit Rabanus ad Hincm.) ad nos veniens portauit ve-
„ stram Epistolam, & opusculum quod fecistis ad reclusos & simpli-
„ ces, qui in vestra parrochia consistunt, contra Gotteschalci erro-
„ rem &c.] Pag. 28. de cætero agnoscat Sanctitas vestra, quòd il-
„ lum libellum, quem ad simplices & reclusos in nostra parrochia
„ consistentes contra Gotteschalci errorem dictastis, probatum ha-
„ beo, & secundùm quod ibi scriptum reperi sentio.] Denique pag.
„ 10. Quòd autem ille Corbeiensis Monachus in Epistola sua vitu-
„ perauit, vos non rectè Fulgentij sententiam exposuisse, scribendo
„ de vobis ad amicum suum ita dicens. Nam quod ait dixisse Ful-
„ gentium præparauit Deus malos ad luenda supplicia, pro eo
„ quod est præparari permisit, inuenit quod diceret: non verò dixit
„ quod debuit, & vos seductos esse asserit stilo cuiusdam libelli qui
„ fertur esse Hieronymi, de induratione cordis Pharaonis: vt dice-
„ retis non Deum indurasse cor Pharaonis, sed indurari permisisse,
„ non rectè vos reprehendere mihi videtur, quia non Deus cuius-
„ quam cor suâ factione indurat, vt semetipsum homo ab errore
„ non corrigat, sed iusto iudicio indurari permittit, aut propriâ
„ nequitiâ, aut diaboli malitiâ.]

Notandum obiter Hincmarum opusculo illo expositionem supradictæ sententiæ suscepisse, eò quòd Gotteschalcus vtrâque confessione eidem insisteret, sed Ratramni censurâ monitus,

& Lupi Abbatis consilio vsus, qui in hac quæstione singularem ad Hincmarum Epistolam scripsit, non obstante Rabani assentatione dehinc à tam frigida, & menti sancti Augustini & sancti Fulgentij tam dissonâ expositione abstinuit, & in opere suo de prædestinatione cap. 3. 8. & 13. quæ in expendenda solius sancti Fulgenti auctoritate insumpsit, non plausibilius adinuenit effugium, quàm in reiicienda & penitùs eiuranda in hac sententia sancti Fulgenti auctoritate, hoc quæsito colore, quòd à Gelasio in Catalogo Apostolicæ sedis, qui ante Episcopatum & scripta sancti Fulgentij & specialiter 26. annis ante tractatum illum omnium consensu confectus est, probabilis non reperiatur: sed hæ leues Hincmari fallaciȩ, vel hallucinationes, si ex aliarum comparatione censeantur. A. 849.

Antequam vlteriùs in recensendis & discutiendis reliquis circa hanc controuersiam scriptis, vel collationibus hoc anno habitis necesse est, vt aliqua prȩmittamus de Synodis & aliis publicis conuentibus & negotiis quæ intercesserunt, quoniam huic Chronologicæ historiæ non minimùm conducunt.

Ex annalibus Bertinianis & fragmento Chronici Fontanellensis, quod à Monacho & presbytero, qui eodem tempore viueret confectum, ab anno 841. ad annum 856. habetur in tomo 2. historiȩ Galliæ Domini Duchesne pag. 387. Patet hoc anno 849. post placitum illud Carisiacum de quo suprà, aliud placitum à Karolo rege habitum, illúdque generale in vrbe Carnotensi mense Iunio, in quo Karolus Pipini quondam Aquitaniæ regis filius ipsius regis Karoli ex fratre nepos tonsoratus fuit, & in Monasterium Corbeiæ continuò sub custodia transmissus: inde (in- « quit Chronicon Fontanellense) rex Karolus disposito itinere li- « gere alueo transmisso ad Lemouicam vrbem accedit, occurrenti- « bus sibi obuiam principibus Aquitanorum, & cum summo fauo- « re suscipientibus. Inde recto itinere Tholosam rebellem aggre- « ditur, præmissis ante se quibusdam Primoribus populi sui, qui « eandem obsiderent vrbem &c. qui iniecto igne portam concre- « mauerunt, quo metu custos vrbis in deditionem venit, datísque « sacramentis post rege vrbem ingresso, reddita est illi ciuitas ad « custodiendam. Inde Dominus rex Karolus ad Biturigas ciuita- « tem mense Decembri venit. « Chronicum Fontanell. ann. 849.

Episcopi in Parisiaco Synodum generalem tenuerunt, autum- « nale tempus imbribus inundatissimum fuit, 3. nonas Ianuariàs « fulgura & tonitrua extiterunt pluuiæ quoque longissimȩ. In « mense Februario Dominus rex Karolus de Aquitania regressus « est &c.] Hæc in Chronico Fontanellensi, nec in re vlla ab annali- « bus Bertinianis dissentiunt, sed ibi breuiùs perstringuntur hoc « Annales Bertin. an. 849.

A. 849. » addito: dum Karolus Aquitanam aggreditur, quòd Nomenoius
» Brito consuetâ perfidiâ Andegauis & vicina eis circumque loca
» inuadit.] Quod obseruatu non est inutile. Siquidem Synodus illa generalis in Parisiaco ab Episcopis habita, sub autumnale tempus absente Karolo rege, dumque in expeditione illa Aquitanica & Tholosana obsidione degeret, non alia est nec esse potest ab ea, quam hoc ipso anno ob persecutionem Nomenoij Britonis habitam fuisse sub nomine Concilij Turonensis refert illustrissimus Cardinalis Baronius, Annalium tomo. 10. ad hunc annum 849. num. 22. ex Synodica Episcoporum quæ habetur inter Epistolas Lupi Abbatis Ferrariensis 84. sine die & consule, sed in schedis veteribus designatus extat apud Baronium hic annus, vt ex illo aduertit R. P. Sirmondus in notis suis ad tom. 3. Concil. Galliæ ad pag. 69. verumtamen illustrissimus Cardinalis hanc Synodum generalem (quam Parisijs habitam conuincit Chronicon hoc Fontanellense) nullo auctore, nomine Concilij Turonici, inscius retulit, hoc argumento quòd (vt ibidem notauit prædictus R. P.) Synodica illa ad Prouinciam Turonicam spectet, & Lantrannus Turonum Antistes in ea primùm locum obtineat: sed infrequens non fuisse in Synodis causas alienarum Prouinciarum, Metropolitanorum scilicet, qui in eis conuenerant tractare: Túncque eorum nomina in expeditionibus præferre moris fuisse, vnico & proximæ Synodi exemplo, Parisiis habitæ anno 846. probasse sufficiet, ibidem siquidem actum de priuilegiis Monasterij Corbeiensis, & in expeditione eorum Hincmarus, quia in eius Prouincia & diœcesi situm erat Monasterium illud, primus nominatur, & primus reperitur subscripsisse præ reliquis metropolitanis, Paulo scilicet Rothomagensi & Vvenilone ipso Senonensi, in cuius Prouincia celebrabatur Concilium. Licet etiam Hincmarus esset in primò anno promotionis suæ, vt habetur in eodem tomo 3. Concil. Galliæ ad annum 846. Sed illustrissimo Cardinali, cui incognitum erat chronicon illud Fontanense, nec aliud alterius loci extabat vestigium, argumentum illud non illegitimam illi occasionem præbuit, Synodum illam nomine Turonici concilij insignire, quam ingenuè & sine vlla hæsitatione ex chronico illo (si notum habuisset) Parisiense fuisse agnouisset. Tum maximè quòd huiusce Synodicæ Lupus Abbas Ferrariensis, qui charissimo metropolitano suo Vveniloni vnicè adhærebat, notarius fuerit seu exceptor & auctor: nec alioquin satis tutum fuisset metropolitanis Rothomagensi, Sennensi, Remensi corúmque Episcopis, relictis Prouinciis propriis, etiam absente rege in causa Turonensis metropolitani, & contra ipsum Nomenoium Tyrannum in regni confiniis & partibus, quas ille circum-

quaque inuaderet, conuentum celebrare. Ad hæc si aduertisset R. P. maximè vbi notauit, nullo auctore & tam leui argumento, Synodum illam, Turonensem nuncupatam, certè Parisiensem fuisse qualem probamus inscripsisset. Itaque ratum fixúmque sit nullam fuisse Synodum Turonicam, sed Parisiensem, actam hoc anno sub autumnali tempore contra Nomenoium ab Episcopis quatuor Prouinciarum: ideoque in chronico generalem vocatam, in eáque affuisse Episcopos viginti duo, qui in Synodica illa numerantur, inter quos septem recensentur ex tredecim illis quos refert Hincmarus placito Carisiaco, contra Gotteschalcum interfuisse. A. 849.

Sed & maximè obseruandum circa causam huiusce Synodi celebrandæ, de literis Leonis Papæ ad Nomenoium ab eo spretis, & literis eiusdem summi Pontificis ad Episcopos Britanniæ eodem tempore per Episcopos legatos missis. Siquidem ex Synodica illa Concilij Parisiensis, ex Epistola Leonis Papæ ad Episcopos Britanniæ, & ex Epistola Nicolai Papæ ad Salomonem Britanniæ regem, quæ extant, patet ob declarationem quorundam Episcoporum illos gratiam spiritus Sancti pretio contulisse, quam vi & fraudibus extorserat Nomenoius, anno præterito omnium consensu susceptam Episcoporum aliquot Britannorum legationem ad Leonem Papam, vt quid de eis fieri oporteret ipse decerneret: Per eosdem Episcopos Legatos rescripsit Leo Papa Nomenoio, rescripsit & vniuersis Britanniæ Episcopis; Reuersi legati in Britanniam Nomenoium adeunt, literas Pontificias ipsi deferunt, sed reiecti vnà cum literis Pontificiis socios vi sedibus eiectos audientes, ad Lantrannum Turonensem Archiepiscopum, ad quem plurimi eorum confugerant, ipsi se recipiunt: Ex his causis Lantramnus ab aliis suprà nominatis Archiepiscopis, seu veriùs à Rege ipso concilium exposcit (vt moris fuisse notatur in principio Concilij Suessonici proximè habiti anno 853.) illique omnes iussu & consensu regis ante Aquitanicam expeditionem exhibito & indicto Parisiis Concilio tanquam loco magis oportuno quasi in medio quatuor illarum Prouinciarum, cum Episcopis comprouincialibus sub autumnale tempus illud cõuenerunt, vt ex chronico illo Fontanellensi constat. Ita vt circuitus ille ab expeditione literarum summi Pontificis in reuersione legatorum ab vrbe Roma in Britanniam, & reliquis quæ vsque ad facultatem à rege concessam ante expeditionem Aquitanicam non minùs quàm sex mensium tempore verisimiliter peractus sit, & sic vtrasque illas literas Pontificias tam ad Nomenoium, quàm ad Britanniæ Episcopos, vel sub finem anni præteriti, vel saltem initio præsentis datas fuisse necesse sit.

A. 849. Sed literas illas ad Episcopos Britanniæ, quæ nullâ temporis annotatione habentur, suspicatus est illustrissimus Cardinalis ad annum 855. num. 21. post mortem Nomenoij & concessâ pace Ecclesiis Britannicis tantummodo emissas. Nec alius aliter scripsit: & error ille vt certus mox apparebit, magìs ferendus in illustrissimo Cardinali quàm in R.P. Sirmondo, qui easdem literas Pontificias retulit post Synodum, quam etiam ille vocat Turonensem, seu Synodicam illam Episcoporum quatuor Prouinciarum ad Nomenoium. Cum in eodem tomo Concil. Galliç pag. 255. ipsemet Epistolam Nicolai Papæ ad Salomonem regem Britonum referat integram, in qua Nicolaus Papa inspectis (vt ibi refertur) Ecclesiæ Romanæ Archiuis, se reperisse testatur vtrasque illas Leonis Papæ literas ad Nomenoium, & ad Episcopos Britanniæ simul & eodem tempore per legatos illos emissas fuisse, & verbis tam apertis illud exponit, vt in meridiana luce cœcutiat, qui non aduertat: Nomenoio, inquit, consulenti, quid de spiritus Sancti gratiam venundantibus oporteret fieri: Respondit nihil inquiens, præter quod Sancti canones super his prçcipiunt, ipsas regulas apicibus suis interserens: nam qualiter & à quot vel à quibus sanxit Episcopos condemnari scribens eodem tempore Britanniæ regionis Episcopis euidenter inter cætera vt eadem ipsa verba ponamus decreuit &c.] Et vt nemini dubium subesse possit de his non de aliis intelligi literis, plurimas refert sententias ex eadem illa de qua agitur Leonis Papæ Epistola ad Episcopos Britanniæ.

Nicolai P. Epistola ad Salomonem regē.

Cap. 13.

CAPVT XIII.

Quo tempore B. Prudentius geminum opus suum emiserit; priùs scilicet Anno 849. posterius 852. De priori opusculo quod ad Hincmarum ipsum & Pardulum Laudunensem Episcopum, fidum Hincmari asseclam, ex consensu generalis Synodi Parisiacæ misit: Eiusque opusculi præfatio & nonnulla fragmenta, donec totum opus R.P. Sirmondus publici iuris faciat.

HÆc autem gemina obseruatio in expendenda ratione temporis simul, & auctoritate scriptorum Prudentij Tricassini Episcopi, cuius in hac aduersùs Hincmarum mota controuersia præcipuum pondus fuit, non minimùm conferet. Siquidem in opere

opere suo contra Ioannem Scotum cap. 3. vbi meminit huius Epistolæ Leonis Papæ ad Episcopos Britanniæ, vt sancti Isidori auctoritatem confirmet, ante triennium emissam refert, his verbis, maximè cum & hodiéque Leo venerabilis Apostolicæ sedis Antistes, missâ ante triennium ad Episcopos Britannorum, qui Galliæ inferiores partes incolunt, super quibusdam quæstionibus, suæ responsionis Epistolâ censuit, vt quicquid in dubium deueniret atque in sacris Canonibus minimè inueniri posset, ad Catholicorum Patrum volumina confugiendum, & in eis quicquid esset ambigui requirendum, atque sequendum, quos cum nominatim exprimeret, Beatum Isidorum cum cæteris eodem honore & dignitate pariter annotauit:] Et in eodem opere cap. 11. Prudentius refert primùm opus suum ante biennium Hincmaro & Pardulo Episcopis consensu Synodi missum his verbis: etsi nusquam eorum (scilicet Sanctorum Patrum) scripta legisses, satis ea te poterant de his omnibus informare, quæ ante Bienninm ex illorum libris deflorata quibusdam fratribus, consensu Synodi mittere curaui &c.] Vnde præsuppositis, quæ hìc retulimus, vt verissimâ & certâ fide stabilita sunt, constat opus illud Prudentij contra Ioannem Scotum Erigenam scriptum fuisse anno 852. circa æstiuum tempus post triennium Epistolæ Leonis Papæ ad Episcopos Britanniæ datæ sub finem anni 848. aut sub initium sequentis, & post biennium Synodi illius Parisiensis, quam sub autumnale tempus anni 849. habitam vidimus. Constat pariter illud primùm S. Prudentij opusculum, ab ipso propositum fuisse Synodo illi generali Episcoporum quatuor Prouinciarum, ipso præsente Hincmaro & eorum consensu emissum.

Prudentius cõtra Scotum cap. 3.

Ibid. cap. 11.

Nunc igitur expendamus quod & quale fuerit primum illud opusculum, quomodo publicatum & quid inde consecutum sit. Iam vidimus Prudentium ab ipso Hincmaro de iis quæ in causa miserabilis illius monachi acta & agitata fuissent, monitum, eius consilium expetitum, desideratam præsentiam: Rescripsisse Prudentium ad ea, quæ miserabilis illius Monachi personam respicerent, non minùs à prudentio, quam ab Hincmaro familiare colloquium desiderari quæ sequuntur argumento sunt: sed & prudentius de his omnibus quæ in placito illo acta fuissent certior factus per Vvenilonem Metropolitanum suum qui in his Controuersiis Hincmari & similium aulicorum sentẽtiæ non adhærebat (vt suo loco patebit) quæstiones illas accuratè ex sacris paginis, & antiquorum patrum scriptis expendere studuit, eorúmque celeberrimas sententias & certissima veritatis testimonia in quaternionibus suis collegit, quos scriptæ ad Hincmarum Re-

A. 849. mensem Archiepiscopum, & fidum eius Achatem, nec minùs aulicum & iuniorem Episcopum Laudunensem Pardulum Epistolæ subiecit & ad ipsos mittere curauit, sed non nisi priùs communicato consilio, & habito consensu celebris illius generalis Synodi Parisiensis, in qua, vt patet ex supradicta Synodica, præsidebant quatuor Prouinciarum Metropolitani, Vvenilo Senonensis, Paulus Rothomagensis, Landrannus Turonensis, & Hincmarus Remensis, affuerunt & alij octodecim earundem prouinciarum Episcopi, inter quos Prudentius ipse & Pardulus Laudunensis, præter abbates & alios doctiores presbyteros, sacerdotes & Diaconos, qui cum Episcopis suis secundùm Ecclesiasticum morem eidem Synodo interfuerunt: & specialiter Lupus Abbas Ferrariensis Synodi Notarius, Synodicæ Epistolæ exceptor & compositor, Metropolitani & Episcopi sui Vvenilonis fidelissimus comes & genius.

Prudentius igitur ad Synodum illam euocatus, incertus vtrum Hincmarus, & Pardulus eo conuenirent, opusculum illud secum detulit, Synodo illis præsentibus exposuit, corúmque sententiam, quam Hincmarus prædictâ Epistolâ ei insinuauerat, toto cœlo à sententiis Sanctorum Patrum, quas simul opusculo illo collectas exhibuit, distare comprobauit: quid plura opusculum illud Synodus tacitè ratum habuit: siquidem ad Hincmarum & Pardulum mitti consensit, & totum hunc de hoc opusculo habitum in Synodo tractatum, vnà cum executione duobus verbis Prudentius ipse perstrinxit (vt suprà) quæ ante biennium ex illorum (scilicet Sanctorum Patrum) libris deflorata quibusdam fratribus consensu Synodi mittere curaui.]

Opusculi illius exemplar habet R. P. Sirmondus, quod suâ manu descripsit ex manuscripto codice sancti Arnulphi Metensis, qui iam ab inimicâ manu laceratus vel subtractus ibi desideratur, frustráque à nobis & aliis expetitus est: Ita vt solum supersit Apographum à R. P. descriptum, quod sæpiùs atque alia scripta (quæ plurima habet eiusdem notæ) rogatus vt in publicum emitteret, aliquando cum notis id se facturum pollicitus, tandem spem omnem abripuit, ipsúmque Apographum à nobis diù desideratum, & frustrà expetitum est, solâ nobis vix & cursim exhibitâ lectione, & alterâ vice ægerrimè concessâ præfationis ne quidem integræ describendæ facultate, vt rei gestæ saltem seriem colligere valeremus, quam ipsam præfationem quasi thesauri partem non ignobilem R. Patris beneficio donec opus integrum publici iuris faciat, hîc reponere gratissimum & vtilissimum fore nullomodò dubitamus.

A. 849.

Epistola Prudentij Episcopi ad Hincmarum & Pardulum Episcopos.

DOMINIS prædicabilibus doctrinâ, & sanctitate præstantibus honorabiliter Hincmaro & Pardulo Pontificibus, Prudentius. Beatitudinis vestræ amator cultórque fidissimus æternam in Domino salutem: Optaueram quidem (mi patres admodum Reuerendi fratrésque in Deo & Domino nostro Iesu Christo plurimùm diligendi) de propositis quæstionibus secreto, amicabilíque vobiscum tractare colloquio, & quicquid supernæ gratiæ dono saniùs salubriúsque videri possit; remotâ penitùs vincendi peruicaciâ repulsâque sua cuique studia tuendi libidine diligenter exquirere. Verùm obliquatis indiuersa rebus ad eo auersus resilij, vt ne voluntatem meam saltem exponendi facultas suppeteret. Vnde quoniam colloquendi libertas tantopere denegata est, coactus sum eo sincerissimæ charitatis affectu, quem vestrę vnanimitati peculiariter debeo, literariam, quantulacunque est, operam exhibere, & quid votis conceperim, scriptis edicere: hoc primùm præcipuéque vestram sinceritatem monens & postulans, vt doctrinam Beatissimi patris (AVGVSTINI) omnium absque vlla dubietate vndecunque doctissimi, Sanctarum scripturarum auctoritati in omnibus concordissimam (quippe nullus doctorum abstrusa earum scrupulosiùs rimatus, diligentiùs exquisierit, veriùs inuenerit, veraciùs protulerit, luculentiùs enodauerit, fideliùs tenuerit, robustiùs defenderit, effusiùs disseminauerit) vestri Pontificatus tempore commento quolibet impugnari non permittatis: quando tanto cœlestis gratiæ munere donata existit, vt nullo cuiusquam conamine vllatenùs euelli possit: Cum eam & Apostolicę sedis sublimitas, & totius Ecclesiæ Catholicæ vnitas auctoritate concordissimâ approbarint, ac roborarint. Adeo vt nullus ei singulariter, verùm vniuersitati Ecclesiæ Catholicę cum ea & in ea queat anniti. Si enim aduersam fidei orthodoxæ in quoquam conspiceret, nequaquam eam Romanæ Ecclesiæ Antistes venerabilis INNOCENTIVS cum totius orbis Episcopis suscepisset: neque prædictum patrem memorabilem suarum Epistolarum communiter priuatímque officiis affecisset, neque successor eius ZOZIMVS eodem tramite cucurrisset, neque BONIFACIVS eiusdem Apostolicæ sedis præsul Epistolas Pelagianorum sibi delatas ei ad respondendum misisset, aut responsionem eius quatuor libris editam probabiliter atque honorabiliter suscepisset: COELESTINVS quoque memoratæ vrbis Episcopus, quid contra Gallorum insaniá super eo eiusq; doctrina

De S. Augustini doctrina.

A. 849. „ senserit, ex auctoritate Apostolica Decretorum suorum scita „ declarant, quæ ita se habent: *Nec tamen mirari possumus si hæc „ erga viuentes hi nunc tentare audent, qui nituntur etiam quiescen„ tium fratrum memoriam dissipare. Augustinum sanctæ recordatio„ nis virum pro vita atque meritis in nostra communione semper ha„ buimus: nec vnquam hunc sinistræ suspicionis saltem rumor aspersit, „ quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, vt inter magistros opti„ mos, etiam à meis semper decessoribus haberetur: Benè ergò de eo „ omnes in commune senserunt, vtpotè qui vbique cunctis & amori „ fuerit & honori.* Nec minus LEO Papa beatissimus super eius „ æstimatione sensisse credendus est, qui Eutichetis damnans ve„ saniam, cum fidem Orthodoxam collectis Catholicorum Docto„ rum sententiis adstrueret, Beati Augustini sententias interpone„ re non ambegit. Quantus etiam beatissimo Papæ GREGORIO „ fuerit habitus, indicat eius Epistola quam ad Innocentium * E„ piscopum misit, in qua hæc eius verba sunt. *Quod verò in exposi„ tione Sancti Iob transmitti vobis codicem voluistis de vestro om„ ninò studio gaudemus, quoniam illi rei eminentiam vestram stude„ re conspicimus, quæ nec totos foràs vos exire permittat, & ad cor „ iterum sæcularibus curis dispersos recolligat: sed si delicioso cupitis „ pabulo saginari, Beati Augustini Patriotæ vestri opuscula legite, & „ ad comparationem siliginis illius nostrum furfurem non quæratis.*

*leg. Præfectum

Sanè Sanctus FVLGENTIVS mirabilis doctrinæ Episcopus, Monimo super perditorum interitu de Prædestinatione Beati Augustini verbis sciscitanti, nequaquam librum responsionis in » defensionem sententiæ tanti Patris edidisset, si eum Catholicæ fi» dei contraria sensisse, vel certè scripsisse cognosceret, cum qui» dam Gallorum (sicut quidā de eis, ait, quòd eorum sint semper re» pentina consilia) nequaquam Prædestinationem perditorū repre» henderint, sed Sanctorū Prędestinationi nouo conludio derogare » maluerint, quorum insanæ præsumptioni memorabilis idem Aug. » Doctor eximius, petentibus Prospero & Hilario Orthodoxè res» pondens duos lib. alterum de Prædestinatione Sanctorū, alterum » de bono perseuerantiæ plenissimè fidelissiméq; confecit, in quibus » perpauca de Prædestinatis ad interitum, quam plura verò de prę» destinatis ad gloriam verissimè disseruit: cum iterum &c.]

Tum Prudentius eodem opusculo quæstiones propositas de gemina prędestinatione, de Libero arbitrio, & Morte Christi pro solis fidelibus, ex Sanctarum Scripturarum veritate sigillatim sub prima etiam quæstione etiam aliquas interserens de Voluntate Dei, perspicuè solidéque absoluit. Subjunctis simul plurimis Sanctorum patrum & præcipuè S. Augustini in sententiam suam testimoniis, quam breuiùs nec minùs dilucidè tractoriâ suâ, suo loco referendâ, expressit.

A. 849.

Huius opusculi etiam de tribus in eo tractatis quæstionibus hæc habemus testimonia: & primùm quidem circa Prædestinationem Prudentio curæ fuisse probare, Deum peccati auctorem non esse, nec aliquem ad peccandum compellere, geminam tamen confitendam esse Prædestinationem Electorum ad vitam æternam, & Reproborum ad sempiternum interitum testis est Rabanus Epistolâ posteriori ad Hincmarum, qui opus illud ipsi discutiendum proximo Vere transmisit. Prudentius (inquit) ad vos & ad Pardulum scribens, plura testimonia præteritorum fratrum in quaternionibus suis collegit, in quibus aliquando nostro sensui concordat, hoc est, vbi dicit peccati Auctorem Deum non esse, nec aliquem ad peccandum compellere, præmium verò iustis immensâ gratiâ misericorditer tribuere, pœnam autem condignam iniquis pro malis eorum operibus iustè reddere, quia iustus est Dominus in omnibus viis suis, & Sanctus in omnibus operibus suis. Sed quando dicit, quòd Deus sicut Electos Prædestinatione suâ ad præmium æternum perducit; ita Prædestinatione suâ cogat peccatores in interitum ire, hoc mihi videtur in congregatione testimoniorum suorum facere velle, vt credamus & confiteamur iuxta traditionem Gottescehalci, geminam esse Prædestinationem, scilicet quod sicut Electos præsciendo & prædestinando Deus ducit ad vitam, ita Reprobos præsciendo & prædestinando ducat ad pœnam. Sed quia hoc nusquam in Scripturis Sacris ita mixtìm positum inueni, eius traditionibus assentire non acquiesco.] En quale de hoc opusculo Rabani iudicium.

Rabanus Epistolâ ad Hincm.

De gratia & libero arbitrio plenè actum fuisse in eodem opusculo, ipse sibi Prudentius testis est in opere suo contra Ioannem Scotum, cap. 4. his verbis. Et quia, inquit, de Gratia & Libero Arbitrio satis abundéque & à Patribus actum est, & à nobis atque aliis adæque Catholicis nimirum viris eruditissimis decerptis, atque collectis eorum sententiis elaboratum est, vnam tantummodo Beati Patris Augustini sententiam ad medium deduxisse sufficiat &c.]

Prudentius cõtra Scotum cap. 4.

Sed & eodem opusculo agitatam tertiam quæstionem de Morte Christi, & pro solis fidelibus & Christianis fusum Christi Sanguinem, Sacrarum Scripturarum, & Sanctorum Patrum auctoritate à Prudentio ibidem comprobatum refert & improbat Hincmarus in opere suo de Prædestinatione cap. 34. pag. 291. Cæterùm, inquit, quod dicit Dominus Prudentius in libello suo, quem ad quosdam fratres antequam suprà memoratam Epistolam Vveniloni Archiepiscopo suo direxisset, composuit: cùm enim (inquiens) quemadmodum Sancti Euangelistæ, verissimi

Hincmar. de prædest. cap. 34.

A. 849. » videlicet dictorum ipsius factorúmque stipulatores atque scri-
» ptores testantur, inter cœnandum mysteria, suæ quam volunta-
» te subiit mortis prorsus indebitæ, nostræque Redemptionis edi-
» ceret, pro quibus pateretur intimauit: dicit enim Matthæus,
» *Et accipiens Calicem gratias egit, & dedit illis dicens, Bibite ex* Matt.
» *hoc omnes: Hic est Sanguis meus noui Testamenti, qui pro mul-* 26. v. 27
» *tis effundetur in remissionem peccatorum.* Marcus autem, *Et ac-* Marc.
» *cepto Calice gratias agens dedit eis, & biberunt ex illo omnes, &* 14. v. 24
» *ait illis, Hic est Sanguis meus Noui Testamenti qui pro multis*
» *effundetur.* Lucas verò, *Et accepto pane gratias egit, & fregit, &*
» *dedit eis dicens, Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur,* Luc. 22.
» *hoc facite in meam commemorationem: similiter & Calicem post-* v. 19.
» *quam cœnauit, dicens, Hic est Calix nouum Testamentum in San-*
» *guine meo, quod pro vobis effundetur.*]

Cap. 14.

CAPVT XIV.

Lupus Abbas Ferrariensis à Rege Karolo Caluo super iis quæstionibus sententiam rogatus, ex Sancti Prudentij mente respondet, & ab eodem Rege Ratramnus mandatum accepit, vt Sanctorum Patrum in hac quæstione sententias in vnum colligeret. Hincmarus tertiò ad Rabanum scribit. Rabani responsio breuiter expenditur.

HÆc sunt quæ reperimus huius opusculi fragmenta, quod post peractam Synodum illam quatuor Prouinciarum ad Hincmarum & Pardulum sub anni finem emissum est: & paulò post Rege Karolo ab expeditione Tholosana Biturigas reuerso, mense Decembri (vt supra relatum est ex Chronico Fontanellensi) Lupus Abbas Ferrariensis, qui ob Monasterium suum Regi dona & militiam facere debebat (vt patet ex notitia de Monasteriis quæ regi militiam, dona vel solas orationes debent in notis R. P. Sirmondi ad tom. 2. Concil. Galliæ pag. 685.) & in altera obsidione Tholosana, Regem secutus captiuitatis molestias passus fuerat (ipso teste Epistolâ 91. iuxta Annales Bertinianos ad annum 844.) & ab ista regia expeditione solutus, sicut à Rege ipso precibus Parduli expetierat Epistolâ 78. & interim Synodi prædictæ affuerat, siquidem ipse synodicam edidit, vt proximus erat vrbi Biturigum, itinere vnius aut alte-

rius diei solùm interjecto, confestim ad regium Comitatum Bituriges accurrit. A Rege inquisitus de iis quæ in Synodo illâ generali peracta fuerant, etiam ea, quæ circa Prudentij opusculum de tribus illis quæstionibus ibidem agitata fuissent, Regi memorare necesse habuit. Regíque percunctanti quid nam ipse sentiret, liberrimè ex diuinis Scripturis, & Sanctis Patribus iuxta Prudentium ipsum sensa sua exposuit: quà de causa ab Hincmaro, Pardulo, & aliis aulicis assentatoribus, quasi impietatis & infidelitatis notatus, anno sequenti in confirmationem eiusdem sententiæ libellum suum edidit ad Regem ipsum, in cuius præfatione huiusce collationis & prauæ tractationis sic meminit. A. 849.

Domino glorioso Regi Karolo sincerè fidelis Lupus. Dudum in vrbe Biturigum quæsistis de prædestinatione & Libero Arbitrio, ac Redemptione Sanguinis Christi quid sentirem: & ego quod in diuinis literis didiceram, & in maximis auctoribus inueneram, vestræ majestati strictim aperui. Et quoniam aliter videtur quibusdam, qui me putant de Deo non piè fideliterque sentire, ipso Deo, cui ab intelligibili ætate plurimùm confisus sum, sensum & stylum meum regente, memoratas quæstiones, quas audacter multi ventilant, intelligenter pauci capiunt, breuiter, veraciter, perspicuéque dissoluam &c.] Reliqua anno sequenti, quo liber ille scriptus fuit, videbimus. Lupi Ferrar. Epist. ad Karol. Regem.

Ratramnus Corbeiensis Monachus huic collationi, vel alteri de gemina prædestinatione coram Rege habitæ dissertationi præsens, vt doctrina eius cuique, & Regi ipsi notissima erat, sententiam suam rogatus pari libertate pro gemina prædestinatione, & verâ Christi gratiâ Regi protulit, vnde ab eo mandatum accepit, vt Sanctorum Patrum in hac quæstione sententias expenderet, & in vnum colligeret, quas Regiæ Majestati referret: sic siquidem in præfatione libri primi de Prædestinatione Dei ad Karolum Regem, inquit, cuius quoque Religionis amore, humilitati nostræ Majestas vestra injungere dignata est, vt de nuper exorta quæstione; sed olim iam à Sanctis Patribus determinatâ, collecta ex Sanctorum libris capitula vobis dirigerem, quibus qualiter de ea sentirem manifestiùs vobis elucerct: cùm enim vniuersa cautè disquiritis & diligenter disponitis, tum quoque in hac quæstione, cuius profunditas multos caligare facit, studiosè valdè & modestè inceditis, vt Sanctorum sententias ex ea cognoscentes, quid postea prudentiam vestram agere oporteat, deliberetis.] Ratramnus de Prædest. in præfat.

Vnde liquet Regem ipsum non ita in contraria sententia obfirmatum, quin eorum, quæ in Synodo illa quatuor Prouinciarum

A. 850. acta fuissent relatione, Prudentij, Lupi Ferrariensis, Ratramni & similium auctoritate concussus, Sanctorum Patrum dicta expendi voluerit: immo & Hincmarus ipse auctoritate synodi in qua præsens contemptus, & tot tantorumque Episcoporum, & aliorum tum doctrinâ tum pietate præfulgentium pondere labefactatus, sed maximè sententiis, tot tantorùmque Patrum in vnum congestis, quasi vi fulminis percussus & consternatus, vnicum habuit apud Rabanum, cuius patrocinium in Gotteschalcum susceperat, refugium.

ANNO 850. Itaque anno 850. mense Martio proximâ iam paschali festiuitate, Hincmarus ad Rabanum scripsit, quicquid in Gotteschalcum actum esset, tam in placito Carisiaco, quàm postea notum fecit, eius geminam confessionem, vel saltem prolixiorem, vnà cum opere, quod ipse Hincmarus confecerat ad reclusos & simplices suæ parrochiæ, Epistolâ Ratramni ad Amicum, opusculo Prudentij de quo suprà, & aliorum scriptis in eandem sententiam discutienda remisit: sententiam eius de opere suo ad reclusos expetit, & refutationem opusculi Prudentij, vnà cum vero diuersorum Patrum sensu, in sententiis eorum plurimis ibidem collectis requisiuit. Incertum vtrum Antigraphum Epistolarum Rabani ad Nothingum & ad Eberardum exquisierit, sed eas à Gotteschalco corrumpi ac vitiari monuit.

Flodoard. lib. 3. cap. 21. Tertiæ huius Hincmari ad Rabanum Epistolæ his verbis meminit Flodoardus lib. 3. cap. 21. De his quæ quibusdam Episcopis scripsit Hincmarus. Item (ad Rabanum) de doctrina & hæresi eiusdem (*Gotteschalci scilicet*) & quid in eum fecerit postquam in synodo hæreticus comprobatus fuerat, nec corrigi potuit, & quid ipse contra doctrinam eius sentiat, damnationémque ipsius, quæve contra eundem scripserit huic discutienda direxit, quærens etiam qualiter de Trinitatis fide ac prædestinatione diuersorum Patrum sint intelligendæ sententiæ, in qua Epistola asserit hunc Beatum Rabanum solum tunc temporis de discipulatu Beati Alcuini relictum.] Hæc Flodoardus: sed notandum id quod dicitur de Trinitatis fide, forsan pro voluntate Dei positum, quippè tunc nondum agitata fuerat de Trinâ Deitate mota postea controuersia, nec eius vllatenùs meminit in responsione Rabanus. Quid verò ipse de hac Hincmari Epistola referat vnà cum eius responsione expendendum.

Quò ad Gotteschalcum ipsum attinet, confessionem eius (vt supra relatum) solius arrogantiæ & superbiæ, & in sententia sua pertinaciæ arguit, sed & improbat quod eum scribere permiserit Hincmarus, nec diutiùs cum eiusmodi hominibus disputandum censet.

Ego

A. 850.

Ego autem, inquit, quantum præsumo vos admoneo, vt has contentiones noxias in populo Christiano fieri prohibeatis, & ipsum Gotteschalcum huius erroris auctorem, nec scribendo, nec loquendo vltrà, tam multis nocere permittatis. Miror enim prudentiam vestram quod istum noxium virum, hoc est Gotteschalcum, qui in omnibus vituperabilis inuentus est, quia nec Monachi votum, nec sacri ordinis ritum, sed neque prædicandi officium legitimè obseruauit, scribere aliquid permisistis, in quo officio magis nocere potuit, quàm viuâ voce loquendo.] Et iterùm: vnde bonum mihi videtur si vobis placet, quòd suprà memorato hæretico nulla detur occasio atque licentia scribendi, atque cum aliquo disputandi, antequam si possibile sit eius mens & sensus ad Catholicam redeat doctrinam: oretur autem pro ipso &c.] Sed & non laudat vt interim communio ei tribuatur, & attendite, inquit, quomodo vos sine crimine possitis esse, qui in Synodo vestra hanc sectam nefandam simul cum hæretico damnastis, si ei modo incorrecto communicaueritis. Debetis enim correctores esse malorum, non secutores errantium.]

Rabani Epistola ad Hincm.

Et hic obiter notandum Gotteschalco in ergastulum retruso scribendi facultatem concessam eâ cautione, vt scripta eius omnia reliquis ignota, ad Hincmarum deferrentur, eius iudicio, prout ipsi videretur & expediret, supprimenda vel publicanda: nec enim aliter vlla apparuisse constat. Tum seueram illam Rabani in miserabilem illum Monachum coërcitionem, seueriùs etiam vsurpatam; vt in morte etiam communio denegata sit, vt suo loco videbitur.

De Epistola ipsa Hincmari & cum ea missis scriptis hæc habet Rabanus in principio: proximo vere, hoc est, in Martio mense in diebus quadragesimæ appropinquante Paschali solemnitate vester nuncius ad me veniens portauit vestram Epistolam, simul & opusculum, quod fecistis ad reclusos & simplices, qui in vestra parrochia consistunt contra Gotteschalci errorem: afferebat etiam secum aliorum scripta, qui propemodum memorati hæretici dogma sequuntur, sed non vsquequaque &c.]

Epistola Rabani.

De hoc Hincmari opusculo & Ratramni Epistola, sed & de Prudentij libello iudicium Rabani suprà suis locis retulimus, nec repetendum: quomodo autem refutationem opusculi Prudentij detrectet his verbis exprimit. Sigillatim autem cunctis propositionibus eius per singula loca respondere, & sententiis illis, quas ipse ex multis libris congregauit, contrarias sententias apponere non me permittit infirmitas corporis, nec ægri-

Ibidem.

A. 850. „ tudo senectutis. Quæ autem de præscientia & prædestinatione „ Dei in sacris libris didici, & sententias quas probatas à Canoni- „ nicis Scriptoribus in diuinis testamentis inueni, provt memoriæ „ tunc occurrebant, in opusculis meis inserui, quæ ad Nothingum „ Episcopum & Eberardum Comitem, præterito tempore contra „ Gotteschalci errorem confeci, quæ etiam opuscula quæ dixi- „ stis, quod memoratus Gotteschalcus ea corrumperet ac vitia- „ ret, vobis modò, provt à me dictata sunt, ad legendum trans- „ misi, & si quid in eis emendandum sit, vestro iudicio magìs eligo „ corrigi, quàm hæretici.]

Verùm (vt suprà retulimus) ex Censurâ Ecclesiæ Lugdunensis, Rabanus Epistolis illis quæstionem de gemina Prædestinatione, ne leuiter quidem attigit; sed pluribus in vnum coniectis sententiis Deum peccati auctorem non esse comprobauit, quod non minùs, quàm Rabanus Gotteschalcus ipse exhorruit. Postremo superadditis ex Apostolo & Prophetis, & aliquibus antiquis Scriptoribus, simillimis sententiis, & paucis de Voluntate Dei adjectis huic Hincmari petitioni satisfactum sic esse concludit:

Ibidem. „ Hæc ergò de Præscientia Dei & Prædestinatione, & quod ipse „ Deus omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis vult „ peruenire, Apostolicarum sententiarum sensu iuxta præcedentium Patrum expositionem, provt potui, & assidua infirmitas me „ sinebat, iuxta petitionem vestram breuiter & strictim hìc colle- „ gi, sciens, quod vos plura inde colligere potestis, sicut eruditio „ vestra & valetudo meam imperitiam & infirmitatem per omnia „ excellens vos agere permittit.]

Cap. 15.

CAPVT XV.

Lupus Seruatus Presbyter Moguntinus Anno 850. Libello aureo de Tribus quæstionibus edito, hoc est de Libero Arbitrio, geminâ Prædestinatione, & taxatione Sanguinis Christi Gotteschalci sententiam confirmat.

DVM hanc rabanus Moguntiæ Archiepiscopus dictaret Epistolam. Ibidem LVPVS SERVATVS eiusdem Ecclesiæ venerabilis Presbyter nec minùs doctrinâ & pietate conspicúus aureum illum emisit Libellum de Tribus quæstionibus, ab iis omnibus qui scriptores Ecclesiasticos recensuerunt, Si-

geberto, Trithemio, & aliis plurimum laudatum, qui (*iam excusus extat ex M. S. Codice Sancti Amandi in Pabula*) Typis mandatus extitit. Venerabilis ille Presbyter, quem vidimus vnà cum Iona & Marcuuado Abbate Prumiensi, à Gotteschalcode hisce Tribus quæstionibus consultum, & Synodo Moguntinæ affuisse, inter eos (vt verisimile est) qui Rabani sententiæ non adhærerent, à Rabano ipso vel ab aliis monitus ab anno præterito 849. in Gallia Ecclesiæ si non concuti fidem, turbari certè quorundam intentionem, (hæc sunt eius verba) quod de Libero Arbitrio, de Prædestinatione Bonorum & Malorum, ac de Sanguinis Dei taxatione vulgò quædam inaudita iactarentur: harum rerum qui per se non possent, optaui, inquit, vt per me fierent certiores.] Quod ipso teste hoc libello præstitit, inuocato in auxilium Deo, & post anxiam & diutinam sacrarum Scripturarum & sanctorum Patrum scrutationem, & iugem meditationem, sibi nihil, Deo plurimùm confidens, quasi supremum Cygni cantum morti proximus (siquidem anno sequenti vitâ functum notat Chronicon Hirsaugiense, ad annum 851.) aureum illum libellum, quem iugi meditatione & singulari studio à Synodo illa Moguntina parauerat, publici iuris fecit. Quoniam plures (vt inquit) sanctorum Patrum opera sole clariora diuinis irradiata eloquiis, vel non haberent vel non intelligerent, sícque alterum vel neutrum habentibus adesse contendit, vt vtrumque possidentes non ostenderit.]

A. 850.

Lupus Seruatus de Tribus quæst.

Primam quæstionem de Libero Arbitrio sic expendit, vt primùm de Deo omnium opifice totius mutabilitatis expertè, & omnes creaturas rationales sempiternâ apud se immutabilitate custodiente, deinde de Angelica & humanâ creaturâ in statu naturalis innocentiæ, quinque primis sectionibus præfatus, quinque sequentibus agat de peccato primorum parentum, eiusque pœnâ, in omnibus vitiatâ naturâ, & ad bonum amissâ libertate, nisi gratia Christi restauretur: ita (inquit inter reliqua sectione 9. & 10.) Primus homo sponte quidem cecidit, in quo ipsi originaliter lapsi sumus: sed cœno peccati nos etiam si volumus expedire non possumus, vt resurgamus, nisi prostratos extrahat, & erigat gratía Dei per Iesum Christum Dominum nostrum: voluntarij criminis tantum malum non hominem primum modò, sed vniuersam etiam eius sobolem sexu vtriusque copulâ manantem, merito sempiternæ damnationis obstrinxit, quam, cum eadem causa sit omnium, communiter omnes paterentur: quippè qui non Deo, sed diabolo auscultauerint omnes: nec hinc oriretur conquestio æquitate seruatâ, præterquam quod merentur nullis recipientibus, nisi esset Deus quemadmodum incomparabili-

Quæstio I. de Gratia & Libero Arbitrio.

A. 850. » ter iustus, ita ineffabiliter pius. Cum itaque suo merito pereundum esset omnibus, plures diuinâ bonitate saluantur: in his cognoscamus & amplectamur misericordiam eius, & vt his aggregari mereamur, supplici obseruantiâ mandatorum ipsius, & precibus assiduis flectamus indulgentiam eius. Cùm verò itidem plures damnantur, non reprehendamus, quia merito suo iustè damnantur: sed pertimescamus iudicium eius, qui est terribilis in consiliis super filios hominum, nósque paria merentes, miremur potuisse saluari, & omni consideratione feruentiùs accendamur, ad amandam, laudandam, prædicandam misericordiam eius.]

In fine eiusdem sectionis & sequentis, probat Deum non esse auctorem causámque perditionis hominis; quem & rectum condidit, & posset si vellet, in suo statu manere monendo monstrauit.]

Sect. 12. querulis ostendit cur fecerit Deus hominem quem peccaturum sciebat: Constanter dixerim (inquit) nullam Dominum creaturam quæ mala peccando futura esset, facturum fuisse; nisi aut eam iterum bonam, aut ex ea boni aliquid facere decreuisset: maluit enim ex malis bonos vel benè facere, quam mala nulla esse permittere, & hominum quidem plerosque vel originali, vel proprio vitio malos reformat in bonos, nulla eis imputatâ iniquitate suâ, quod firmissimè tenendum est, gratuitâ bonitate: Spirituum autem immundorum neminem hæc dignatur gratia, quorum pertinaci superbiæ nullo veniæ decreuit subuenire remedio.]

Et continuò summam Dei prouidentiam in moderanda ipsa tam dæmonum, quàm perditorum hominum malitia demonstrat. Horum tamen, inquit, eorumque participum hominum perditorum, quanquam ipsis nolentibus benè vtitur famulatu, dum his vel apertè sæuientibus, vel occultè insidiantibus exercet suorum patientiam sempiterno quodam præmio coronandam, nec minùs ex malis bonum agit, cùm singulis eis meritum repensat supplicium: bonum est enim malos non conuersos puniri, vt comprimatur superborum elatio, crescat humilium deuotio, augeatur ex vtrisque diuina laudatio.]

Sect. 5. Quanta fuerit hominis iniquitas quæ non nisi Christi Sanguine valuerit expiari, & quàm formidanda supremi Iudicij seueritas in expendendis etiam fidelium actionibus, quæ coram hominibus splendent, vt nos humiliet, inculcat. Subtiliter igitur (inquit) expendat fidelis examinator & pius, quanta fuerit hominis iniquitas, quam nec quisquam hominum, nec quilibet Angelorum, nisi Domini solius Sanguis valuit expiare, nec se mereri aliud, quàm supplicium

A. 850.

credat homo, qui post purgationem baptismatis, quâ etiam paruulis ianua regni cœlestis aperitur, tametsi quædam digna venia suspicatur se gessisse, magis quàm nouit: multò sunt tam plura, super quibus diuini iudicij seueritatem formidet, quamquam etiam de benè gestis timendum est: Cum tantus vir dicat: *Omnes iustitiæ nostræ quasi pannus menstruata.* Iustitia enim nostra, licet interdum coram hominibus splendeat, opere & sermone, in conspectu Dei sordescit prauâ cogitatione.]

Isa. 64. v. 6.

Sect. 16.

Eum Enucleatiùs liberum arbitrium in malum pronum etiam in renatis concupiscentiâ oppressum, per Christi gratiam in singulis actibus ad mortem vsque liberandum, maximè Apostolico exemplo demonstrat: habemus autem (inquit) vt suprà relatùm est, ex Adam, liberum arbitrium non ad bonum & ad malum, quale ipse à conditore accepit, sed quale in ima vergens elegit, & peccando commeruit, hoc est ad malum liberum, ad bonum autem (si tamen id nobis diuino munere contigerit) vt suprà iam diximus, Dei gratiâ liberandum. Mentior nisi hoc primus liber diuinæ auctoritatis ostendit, his verbis, *Sensus & cogitatio humani cordis ad malum prona sunt ab adolescentia sua.* Secretorum etiam cœlestium fidus interpres Paulus iam baptizatus, iam forsitan ad tertium cœlum euectus. *Condelector*, inquit, *legi Dei secundùm interiorem hominem* (illi profectò, quæ sancit, non concupisces) *video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati, quæ in membris meis. Legem in membris* concupiscentiam vocat, quam post peccatum in membris genitalibus primi senserunt parentes, quam sibi aduersantem diuino freti adiutorio etiam continentes quique repellunt, sed penitùs nunquam reuersuram, dum hîc mortaliter viuunt, excludere nesciunt. Dominus quoque Iesus, qui singulariter vt conditor sciebat quid esset in homine, imbecillitatis nostræ nos admonens, *sine me*, inquit, *nihil potestis facere:* nihil scilicet boni, nihil saluti conducibile &c.]

Gen. 8. v. 20.

Rom. 7. v. 22.

Ioan. 15. v. 5.

Sect. 17. & 18.

Tum de impossibilitate seruandorum Dei mandatorum absque Christi gratia non tacet: & cur dicat, inquit, aliquis velut possibile præcipitur, quod posteà impossibile demonstratur. *Diliges Dominum Deum tuum*, &c. & pluribus additis scripturarum testimoniis, ait, & alia multa, quę nunc peccata prohibent, nunc instruunt fidem, nunc vires informant; profectò vt dum conatur quis, nec sufficit quæ iubentur implere, illuc fatigatione humiliatus recurrat, vnde petendo, quærendo, pulsando accipiat quod desiderat, & non in se sed in Domino de omnibus beneficiis eius glorietur.] Et iterùm paulo post. Nam-

A. 850. » que si nobis temerè sanitatem liberi arbitrij arrogamus, frustrà » diù multa conati, sic impossibilitate vt hoste acerrimo confundimur, molestóque bello laboramus, quò vsque defessi ad diuinum recurramus auxilium, quo impetrato pacem de qua dicitur, *Pax multa diligentibus legem tuam*, consequimur, dum per bonum affectum in Deo mens nostra velut in munitione tutissima requiescit, etiam salutaria pręcepta fiducialiter operatur, quandoquidem ea ipse qui præcepit, exercet.] Psal. 118. v. 165.

Tum ex his sententiis nec neruos fortitudinis, nec meritum nobis detrahi demonstrat: nec sibi, inquit, neruos fortitudinis detrahi opinetur subiectè Deo deuotus, cùm per se nihil boni posse facere tam euidentibus instruatur testimoniis: nec verò meritum minui, quoniam solum hominem præstantiùs, quàm Deo cooperante posse aliquid agere, ne dicam opinari, vel somniare, non tam superbientis est hominis, quàm amentis, & de cuius plenitudine omnes accepimus, pro gratia, quam impendit laboriosæ bonitatis, gratiam rependit beatæ retributionis.]

Deinde prolatâ testimoniorum ex sacris paginis multitudine, quibus adstruit non habere hominem in bono liberum arbitrium, ne parua quidem bona opera nobis à nobis esse, ipsas cogitationes bonas & initium ac perfectionem fidei, ipsámque bonam voluntatem non à nobis sed à Deo inspirari & habentibus firmari. Sect. 20. Testimonium illud Apostoli Philip. 1. vers. 6. *Confidimus in Domino Iesu, quia qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet vsque in diem Christi Iesu.* Hac periphrasi illustrat, Hoc est (inquit) Deus qui cœpit in vobis agere quod præcepit, tam diù operabitur, quò vsque excedentibus vitâ singulis, aduenicns incipiat reddere, quod promisit.] Phil. 1. v. 6.

Et continuò spem nostram in Deo non in nobis collocandam his verbis concludit: his omnibus erudimur, ne spem in nobis collocemus, opinione grauiùs delinquentes, sed statum nostrum munientes, totius nostræ spei plenitudinem transferamus in illum, qui propterea nos ad se vocat, vt fulciat, idcirco profutura nos petere inuitat, vt tribuat; ideo ne nobis confidamus, terret, ne deserat: namque *maledictus homo qui spem ponit in homine*, qui autem eam in se ipso ponit, in homine ponit, maledictus igitur est] Ierem. 17. v. 5.

Sect. 21. » Astu dæmonum multos in se confidere docet testimonio Ciceronis & Virgilij: amant autem, inquit, immundi spiritus decipiendi astu spem hominum in se transferre quod in suis cultoribus effecerunt, vt & quodam colludio falsas opiniones mentibus eorum inserere, quasi propter naturæ dignitatem atque præstantiam, tutissimum sit eis in se ipsis spem aliquatenùs collo-

care: quod est ex eorum scriptis ostendere, qui diuinæ vacui, " A. 850.
notitia mundanæ sapientiæ claruerunt &c.] Vbi de sententia illa "
spes sibi quisque.

Tum Sectione 22. & sequentibus, Sanctorum Patrum Cypriani, Ambrosij, & Hieronymi auctoritate probat, semper egere nos in bonum arbitrio liberando, Dei gratiam non secundùm merita nostra dari, & in nullo gloriandum, quando nostrum nihil sit. " Nobis, inquit, salubriter expresserunt scilicet egere nos in bo- " num arbitrio liberando, & Dei gratiam non secundùm merita " nostra dari. Itaque gloriosissimus Martir Cyprianus & doctor " suauissimus, omnia viribus nostris adimens, Deo assignans, " breuissimè omnia genera meritorum, complexus ait, *In nullo glo-* " *riandum quando nostrum nihil sit*: Ambrosius autem scribens *non* " *est in nostra potestate cor nostrum, & nostra cogitationes*, etiam ip- " sa facta & dicta comprehendit, quæ profectò ex corde & cogi- " tatione procedunt, &c.] "

Et Sect. 24. cur idipsum sancti Augustini auctoritate non confirmet, hanc rationem adducit: ipse autem Augustinus, quem ne- " scias vtrum rerum inuentione magis, an dicendi fœlicitate mi- " reris, de libero arbitrio, & gratia Dei tanta disseruit, vt possint " vix ab aliquo legi. Omnia verò (vt mea fert opinio) quanquam " sint clarissima, & vtilissima à nemine memoriâ contineri: quid " enim sciendum sit de libero arbitrio, & gratia Dei, sicut nemo " tam laboriosâ indagine inuestigauit, nemo vt ille tamdiù ver- " sauit, ita vt pace cunctorum dixerim, nullus vtrumque tantâ " veritatis proprietate inuenit, nullus tantâ eloquentiæ vbertate " asseruit, nullus inexpugnabilium argumentorum copiâ tantâ de- " fendit. Proinde cum essent illius omnia optima & penè innumera, " hæsitarémque quid potissimum esset eligendum statui studiosum " ad illorum inuitare lectionem, quæ nostris præcognitis faciliùs " poterit penetrare, quàm paucis positis similibus melioribúsue " fraudare.] "

De sancto Augustino.

Tum insignem illum & vsque adhuc nostro sæculo ignotum, ex posterioribus Diui Augustini libris operis imperfecti qui non extant, locum hac præfatione adducit: hoc vnum tantum occultare " non passus sum, quod inter alia de libero arbitrio acutissimè de- " prehendit; *Liberum*, inquit, *arbitrium congenitum, & omninò ina-* " *missibile si quærimus illud est, quo beati esse volunt etiam hi, qui ea* " *nolunt, quæ ad beatitudinem ducunt.*] (quod quæso attendant qui " tantâ pertinaciâ æquilibrem & versatilem suam indifferentiam, pro germana liberi arbitrij essentia in scholis venditant.)

Et quoniam Rabanus & alij (vt etiam hodiè plurimi) iuxta Gennadium de Ecclesiast. dogma. cap. 22. gratiam cum libero

A. 850. arbitrio sic componere soliti erant, vt à Deo non tam mota quam monita & inuitata ad salutem voluntas ipsa, per se quasi in æquilibrio posita vel eligat, vel sequatur, vel agat occasione salutis: vt autem consequatur quod elegerit diuini sit muneris &c. Lupus Seruatus iuxta mentem & sententiam D. Augustini de prædestinat. Sanct. cap. 3. multis congestis scripturæ sacræ testimoniis probat vtrumque nostrum esse propter arbitrium voluntatis, & vtrumque tamen datum per Spiritum fidei & charitatis, his verbis;

Sect. 25. » Sunt profectò eius (Dei scilicet) ac principaliter, quia ab » illo donantur, sunt sequenter & bona nostra, quia nobis ab illo » esse creduntur: & cum aliquid boni molimur vel agimus, est in » nobis liberum arbitrium, quia peccati affectu Dei gratia liberatum. » Idémque opus & Dei est, qui operatur in nobis, & nostrum » est, quia voluntate facimus, quod præceptum est nobis. Cogi- » tationes bonæ Dei sunt, quia nobis donantur ab illo, vt Aposto- » lico superiùs constitit documento: *Non quod sufficientes simus co-* » *gitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo* » *est.* Et eædem nostræ sunt: quia Spiritus Dei admonet, *Iacta co-* » *gitatum tuum in Domino, & ipse te enutriet.* Conuersio nostra Dei » est, cui supplicatur: *Conuerte nos Deus salutaris noster:* & eadē no- » stra est, quia diuinitùs iubetur: *Conuertimini ad me in toto corde* » *vestro.* Inclinatio cordis nostri ad præcepta Dei, & ipsius Dei est, » quem placamus his ab eodem docti precibus: *Inclina cor meum in* » *testimonia tua:* Et eadem inclinatio nostra est, quia volentibus no- » bis est. Vnde non falso gloriamur: *Inclinaui cor meum ad facien-* » *das iustificationes tuas in æternum.* Postremò omnia opera nostra » bona, & Dei sunt qui dicit: *Sine me nihil potestis facere* & eadem » nostra sunt, quia illi propheticè dicitur, *Domine pacem dabis no-* » *bis, omnia enim opera nostra operatus es nobis.* Nostrorum autem » omnium bonorum Dei gratia auctor & causa est.]

Ph[...] v.[...] 2. C[...] 3. v[...] Psal. 54 v. Psal. 84. Ioel. v. 12. Psal. 118. v. 36. Ibib. 118. Ioan. 15. v. 5. Isa. 26 v. 12.

Sect. 26. Deinde de merè gratuita erga electos Dei misericordia pleniùs agens hæc plane (inquit sempiterna scilicet supplicia) peccato vitiata stirps hominum perpeti cogitur, nisi ex eadem stirpe eandem causam damnationis habente, alij occulto iudicio Dei, quáquàm rectissimo per iustitiam eius in damnatione debita relinquerentur, alij verò manifestâ gratiâ per eius misericordiam saluarentur; non est vnde inflentur liberati, quia quod non meruerant acceperunt, non est vnde querantur damnati, quia nihil, quod meruerant, perferre coacti sunt. Cur autem istos non illos saluet Deus, aut cur non potiùs illos quàm istos, iam hoc suprà hominem est: nec secreti Dei præsertim tanti causa expectari debet ab homine. *Quis cognouit sensum Domini* (ait Apostolus) *aut quis consiliarius eius fuit*: igitur vt ibidem ait, *Cuius vult miseretur &* quem

quem vult indurat: Miseretur exuberante bonitate: *Indurat* nullâ A. 850.
Iacob. 1.v.13. intercedente iniquitate, *Indurat* autem non ad peccatum impellendo *Deus enim intentator malorum est:* sed in peccato deserendo, quia ipse quorum vult solùm liberator est: & vtique vt est quorundam, si voluisset esse potuisset omnium: *Omnia enim quaecunque voluit Dominus fecit in coelo & in terra*, sed ita voluit exercere misericordiam: ne in aliquo infirmaret iustitiam.]

Denique pro primae huiusce quaestionis coronide hac eadem sectione germanam Diui Pauli sententiae 1. Timot. 2. vers. 4. expositionem tradit & aliarum sacrarum Scripturarum auctoritate comprobat. De voluntate Dei.
1. Tim. 2. v. 4. Nam (inquit) quod venerabilis Paulus ait, *qui vult omnes homines saluos fieri*, non sic accipiendum est quasi cùm Deus velit generaliter omnes fieri saluos, quibusdam impedientibus impotentissimis non valeat omnipotentissimus implere quod velit: sed ita potiùs quod illis siue volentibus siue nolentibus (nam plures in infantili aetate baptizati horum non habentes discrimen, mox vitâ excedentes transferuntur ad gloriam) saluantur omnes, quoscunque ille saluari voluerit. *Omnes* ergo *vult saluos fieri homines*, sed non alios, quàm qui saluantur: quo elocutionis genere vsus est Euangelista Ioannes his verbis:
Ioan. 1. v. 9. *Qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum:* Non quod fides omnes in hunc mundum venientes illuminet; quod sentire per quam absurdum est, quandoquidem plures infidelitatis tenebris obscurantur: sed eos videlicet, qui illuminantur, dum non ab alio, nisi ab illo illuminantur. Omnes autem non semper vniuersitatem generaliter, verùm aliquando exceptionem quandam particulariter comprehendere, etiam ipse Apostolus de cuius deliberatur
1. Cor. 10. v. 33. sententia idoneus auctor est, vbi ait, *sicut ego per omnia omnibus placeo:* Namque vt taceam de maiore adhuc infidelium parte, quibus profectò placere non poterat, non placebat his à quibus ridebatur, non placebat his à quibus obruebatur lapidibus, non placebat his denique à quibus vrbe velut mortuus pellebatur: placebat autem solis fidelibus, qui tot erant, vt meritò dici possent omnes, quique in illo glorificabant Deum, quòd persecutionem praedicatione mutasset. Possumus etiam *qui vult omnes homines saluos fieri*, sic sano sensu intelligere, quod ex omni genere hominum colligat ad salutem: hoc est quosdam Iudaeorum atque gentilium, quosdam vtriusque sexus, nonnullos magistratuum & priuatorum; aliquos Dominorum atque seruorum, aliquos ingeniosorum atque hebetum, & quarumcunque differentiarum homines possunt à salubriter contemplantibus deprehendi, qui omnium vocabulo non immerito censeantur: Siquidem eadem notione idem nomen in Euangelio Lucas posuit. *Vae vobis Phari-*
Luc. 11. v. 42.

850. " *saeis, qui decimatis mentam & rutam, & omne olus.* Neque enim
" omnium generum olus per omnem terræ amplitudinem Pharisęi
" decimabant, sed omne olus, omne olerum genus, quod habebant,
" est absque scrupulo sentiendum. Nec ille sensus abhorret à vero
" vt *qui vult omnes homines saluos fieri*, qui velle nos facit omnes
" homines saluos fieri significare voluerit, vt qui sciamus multos
" vocatos, paucos autem electos nullo discrimine separare valea- Matth. 2.v.16.
" mus, omnes indifferenter velimus fieri saluos: nam & in eundem
" modum inuenimus apud Apostolum: *Ipse Spiritus postulat pro no-* Rom.
" *bis gemitibus inenarabilibus*, hoc est postulare nos facit.] 8.v.26.

Sect. 24. Quæst. 2. de Prædestinatione. Secundam quæstionem de prædestinatione ingressus gratuitam illam, non ex præuisis electorum meritis prædestinatio earundem Sanctarum Scripturarum auctoritate confirmat:
" hanc autem gratiam (inquit) quâ nos omnes saluamur, gratìs eripimur pluribus relictis in damnatione, quam nos quoque
" meruimus, commendans vas electionis, *sicut elegit nos*, inquit, *in*
" *ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti & immaculati in* Eph. 1. v. 11.
" *conspectu eius in charitate, qui prædestinauit nos in adoptionem filio-*
" *rum per Iesum Christum in ipsum.* Ne aduersus Dominum ex eius
" munere inflaremur, antequam oriretur, superbiæ quàm efficax
" est remedium procuratum. *Elegit nos Deus ante mundi constitu-*
" *tionem*, non quia eramus sancti & immaculati aut quia futuri era-
" mus sancti & immaculati: alioquin non tam suæ gratiæ donum
" largiretur, quàm nostro merito, vel præsenti vel futuro præ-
" mium, velut ex debito referret: sed *elegit nos ante mundi consti-*
" *tutionem vt essemus sancti & immaculati:* hoc est eligendo præ-
" stitit, vt essemus sancti & immaculati, qui nisi vellet, ne vlli
" quidem esse possemus. Cæterùm vbicunque de electione, vel
" præscientia, siue prædestinatione Apostolus loquitur, quicunque
" Dominum propterea elegisse, præscisse aut prædestinasse quosli-
" bet asserunt, quod præscierit eos deuotos sibi futuros, & in eadem
" deuotione mansuros, tametsi sint aliis magnæ auctoritatis, in hac
" sententia non sunt penitùs audiendi, ne euacuetur diuinæ gratiæ
" donum, si secundùm humanum, quanquam futurum, meritum dis-
" penseтur: nec indignentur his præponi Apostolum quicunque non
" nesciunt in hoc loqui potiùs Christum, qui se quemadmodum
" est, veritatem esse testatur: solâ gratiâ prædestinati hi sunt omnes

Alludit ad cap. 8. de prædest. Sanct. " de quibus ait saluator, *Omnis qui audiuit à patre & didicit, venit* Ioan. 6.v.45.
" *ad me.* Hæc autem salutis doctrina, quâ venitur ad gratiam sal-
" uantis, valde remota est à sensibus corporis, non auribus appre-
" henditur sonantibus verbis, sed mentibus, creatoris instinctu
etiam in eis absque strepitu quod placuerit operantis, vel miseri-
cordiam vt vocati liberentur, vel iudiciũ vt relicti dãnentur, &c.]

Et paulò post certum & præfixum esse numerum electorum, A. 849.
cui nullus possit adiungi nullusque subtrahi ne videatur Deus Sect. 29.
(quod nefas opinari) in veritate suæ prædestinationis errasse &c.
Et hanc veram & germanam esse totius Ecclesiæ communem & constantem fidem testatur: hanc, inquit, prædestinationem, quâ " Deus euoluens gratiam facit sanctos, non inuenit, & post excur- " sum extantis vitæ perficit, & coronat: hanc inquam prædestina- " tionem quæ illustribus diuini eloquii testimoniis, & inexpugna- " bilibus argumentis adstruitur, fideles quique passim suscipiunt, " constanter defendunt: in hac (vt par est) suspensi spem suæ salu- " tis pio consensu reponunt: nec immeritò, siquidem nulla via sa- " lutis humanæ potest inueniri præter hanc, quam, quæ præstitit " diuina gratia demonstrauit, hac exclusis nullus omnino patet re- " ditus ad salutem.] "

Deinde de prædestinatione reproborum ad interitum agere " Sect. 30.
satagens, non eandem esse omnium fidelium sententiam dicit, " immo à plerisque reiici, & exhorreri etiam ab aliquibus præci- " puæ authoritatis præsulibus de Rabano certè, forsan & de Hinc- " maro intelligens, his verbis exponit. De his (scilicet reprobis) " prædestinationem Dei dici horrent plerique atque refugiunt, in " quibus & quædam præclara præsulum lumina: scilicet ne creda- " tur Deus libidine puniendi aliquos condidisse, & iniustè dam- " nare eos, qui non valuerint peccatum, ac per hoc nec suppli- " cium declinare.] "

Eorum etiam sententiam refellit; Qui si attenderint (inquit) si- " Sect. 31.
cut in Adam illo voluntate peccante omnes peccauerunt, ita " priùs illo absque vitio existente omnes absque vitio extitisse: "
LXXI Dominum autem non homini necessitatem casus intulisse, pote- "
Isa. 45. statem tamen permisisse: ipsum verò vt pote *qui fecit quæ futura* "
v. 11. *sunt*, qui vocat quæ non sunt tanquam ea quæ sunt, & casum " præsciisse, & quod sequeretur constituisse: vt videlicet genus " humanum suâ sponte corruptum, nec totum propter misericor- " diam damnaretur, nec totum propter iustitiam saluaretur, nul- " lam patientur caliginem, Dominum quos rectos origine con- " didit, voluntas propria vitiauit, quos non liberat clementiâ, sic " punire iudicio, vt non ipse, verùm ipsi conuincantur suæ damna- " tionis auctores.]

Necnon solitæ Pelagianorum obiectioni occurrit. Hic aliquis Sect. 32.
(inquit) vnde placari debuit forsitan irritatior dicat. Et si mihi " semel pereundum est, cur huius vitæ perdo compendia? cur " cùm mihi alibi semper futurũ est malè, non sit hîc aliquãdiù benè? " quare non omnis voluptatis effundo habenas, totúmque quod " delectat perficio. Et ibidem respõdet auerterit Deus hanc à bono "

A. 849. » Christiano insaniam, vt se aliquis de numero perditorum credat, » se à malo reuerti non posse coniiciat, se inæstimabili Dei cle- » mentia saluari posse diffidat. Hoc eorum est qui transeunt in af- » fectum cordis, hoc est eorum qui malum insatiabili amore dili- » gunt, & in eo durare obstinatissimâ intentione decreuerunt, & » in desperationis baratrum irreuocabili se impietate miserint: qui » verò se redemptum Christi sanguine tanto pretio meminit, ini- » tiatum baptismate tanto sacramento, non nescit, pœnitentiæ » aditum tantum suæ salutis argumentum patere non dubitat: cur » quæso potiùs tantis beneficiis, nullo suo merito nisi malo, non » indefessus implorat, vt etiam & bonum meritum à Deo, & » quæ bonum meritum consequuntur accipiat? Cur se regressum » habere, dum hic viuit desperat? Cùm potiùs de bonitate Dei » præsumere debeat, quod ideo viuat, vt semetipsum tandem ali- » quando corrigat. Quis integrè vnquam sperare in Domino po- » tuit, nec potuit ad veniam peruenire? Immò suo quisque iudicio » damnatus fugiat à Deo ad Deum, ab irato dum peccat, ad pla- » catum dum pœnitet. *Reuelet Domino viam suam, & speret in* Psal. » *eum, & ipse faciet.* Scilicet vt mala plenè deserat, & bona iam 36. v. 5. » ardenter & delectabiliter apprehendat.]

Sect. 32. & 33. Id ipsum exemplis Dauid, Petri Apostoli, & latronis adstruit, tum malorum prædestinationem ad pœnam non reiiciendam, au- ctoritate sancti Augustini probat. Sect. 30. Sancto Augustino non dissimilia sensisse Sanctum Gregorium magnum, Fulgentium & Isidorum testatur, S. Augustini auctoritatem ex Cœlestini Papæ Epistola (vt suprà Prudentius) confirmat, congestis plu- rimis sacrarum Scripturarum sententiis idem credendum esse

Sect. 34. » probat, & probationes suas Sect. 34. his verbis concludit: Acce- » dat ergo Dominus Iesus & nodum quæstionis ipse dissoluat. De- » nique ipse dicit in Euangelio. *Vobis datum est nosse mysterium* Luc. 8. » *regni cœlorum, illis autem non est datum, vobis datum est*, disci- v. 10. » pulis loquitur, *illis autem non est datum*, hoc est de vndequa- » que confluentibus turbis: Si benè docentem capio, eos *quibus* » *datum est*, misericordiâ colligit, *quibus non est datum*, iudicio » repellit, hoc est non adiuuando relinquit. Prædestinati sunt ele- » cti, *quibus datum est*, quorum certus est numerus, neque enim » Deus prædestinaret eos, quorum summam nesciret. Igitur cùm » ad eorum numerum non aspirare possunt reprobi, quia vt saluen- » tur *non est eis datum*, quis possit ostendere, quis audeat affirmare, » vt damnentur non esse prædestinatum, quibus præfixum est non » esse subueniendum? Item in Euangelio immutabili sententiâ præ- » scribitur, *qui non credit iam iudicatus est?* Ad quid arbitraris, nisi Ioan. 3. » ad puniendum? cur quæso? nisi quia in Adam suâ sponte peccante v. 18.

peccauit, nec hunc Dei gratia liberauit. An & inde cumulum sibi damnationis consciuit, quod in infidelitate permanere diligat? ita verò est: sed cur credere noluit? quia *Non omnium est fides*. At cur non sit fides omnium certus est limes, quem nisi impius excedere nullus audeat; quod *Illis non est datum*: siquidem cur eis non sit datum illius est solius consilij; cuius quamquàm subinde sit occultum, nunquam tamen est iniustum iudicium.] A. 850.

2Thess. 3. v. 2.

Et tandem hanc secundam quæstionem de gemina Prædestinatione pacificè tractandam, cùm de re constet, verbis non certandum optimè & pacificè demonstrat. Iam ergò (inquit) « cùm res in tuto sit, ponamus verborum controuersias, ne puerili « animositate contra inuicem pro inani victoriæ iactantia litigan- « tes corripiamur ab Apostolo dicente, *Noli verbis contendere: ad* « *nihil enim vtile, nisi ad subuersionem audientium*. Nam cùm sit « nobis vnus Magister cœlestis, qui est verus & veritas, vnde ac- « cipitur & quò referenda est omnis veritas: cur pro nostris inuen- « tis dimicemus? Vt *idipsum dicamus omnes* quod nostrum non « sit commentum, sed illius documentum, pacificè, atque humi- « liter quid sit rectissimum requiramus. Si qui tantis mouentur « auctoritatibus, séque non nostra assertione, verùm perspicuâ su- « peratos intelligunt veritate, non dedignentur suam mutare sen- « tentiam, quia non tam erubescendum est homini errasse, quàm « cognitum errorem nolle vitare. « Sect. 35.

2. Tim. 2. v. 14.

Postremo quo ad tertiam quæstionem de Redemptione Sanguinis Christi. sect. 36. & 38. prolatis pluribus Scripturæ testimoniis, sic sensum suum exponit. Hæc diuinorum eloquiorum « auctoritas intelligenter expensa pro omnibus Dei Filium gustas- « se mortem sic accipi posse insinuat, quemadmodum Deum velle « omnes fieri saluos. Vt enim *Saluos fieri vult omnes* quicunque « saluantur; ita redimit omnes quicunque redimuntur, non autem « saluantur omnes, nec verò redimuntur: Non itaque vult saluari aut redimi alios omnes, nisi qui redimuntur atque saluantur &c.] « « «De Morte Christi. Sect. 36. & 38.

Eam fuisse Beati Augustini sententiam ex Enchiridij capite 61. probat, deinde sect. 34. probabiliter dici posse asserit, Mortuum Christum pro omnibus qui fidei Sacramentum siue seruaturi, siue non seruaturi susceperint. Quæ fuit Conciliorum Valentini & Lingonensis, Ecclesiæ Lugdunensis, sancti Prudentij, Lupi Ferrariensis, immò & ipsius Gotteschalci sententia vt suo loco videbitur.] Curiosos tamen (inquit) diuino- « rum eloquiorum non fugiat, probabiliter dici posse mortuum « pro omnibus Christum, qui eius fidei Sacramenta siue seruaturi, « siue non seruaturi suscipiunt: pro seruaturis quidem nulli potest Sect. 38. Sect. 39.

A. 850. » esse ambiguum: Pro non seruaturis autem Apostolus idoneus au- 1. Cor. 8
» ctor est illo testimonio. *Peribit in tua scientia frater, propter quem* v. 11.
» *Christus mortuus est*: nec mirum cùm *Fides sine operibus otiosa sit,* Iac. 2.
» & *multi vocati, pauci vero doceantur electi.*] v. 20.

Et continuò refert quosdam (scilicet Rabanum, Hincmarum & sequaces) quasi blasphemos censere eos, qui non omnes homines generaliter Christi Sanguine Redemptos asserant. Verum » hoc quidem (inquit) velut blasphemum vehementer execrantur » & damnant, quod derogetur plurimum redemptori, nisi genera- » liter omnes homines redemerit.] Mat. 20. v. 16.

Tum quo sensu dici possit pro perditis fusum Christi San- » guinem, aperit dicens. Nos autem saluâ fide, hoc est quos suo » Sanguine Deus redemerit, ita causam in medio relinquamus, vt » si quilibet eundem Sanguinem Redemptoris prodesse aliquid » etiam perditis valeant demonstrare, non solùm non resistamus » nihil, verùm etiam libenter in eorum sententiam transeamus. » Nam si sol cæcos non illuminet, tamen fouet: cur non potentior » sol, tametsi non saluat suo merito excæcatos, atque damnatos, » tanti pretij merito mitiùs puniat.]

Sect. 40. » Sed id etiam Apostolicæ sententiæ dissonum esse refert, sectione 35. Si tamen (inquit) hoc admittit Consilij eius bene- » uolentia, cui canitur: *Suauis Dominus vniuersis, & miseratio-* » *nes eius super omnia opera eius*: sed huic opinioni videtur Aposto- » lus refragari, vbi ait: *Ego Paulus dico vobis, quia si circumcida-* » *mini, Christus vobis nihil proderit.* Nam si Christus nihil prode- » rit baptizatis, qui etiam Spiritum Sanctum acceperint, sicut » idem Apostolus declarat his verbis: *Ex operibus legis Spiritum* » *accepistis, an ex auditu fidei?* si (inquam) nihil proderit Chri- » stus talibus baptizatis à fide resilientibus, quemadmodum pro- » derit aliquid baptizatis, & relapsis in crimina, non correctis, & » quibusque in infidelitate defunctis?] Ps. 144 v. 9. Gal. 5. v. 2. Gal. 3. v. 2.

Deinde ob illorum qui contra sentiunt pertinaciam & superbam præsumptionem, ne irridendus habeatur, quó sibi eos con- » ciliet sententiam Diui Chrisostomi profert. Verùm (inquit) ne » me irridendum & respuendum pronuncient, quibus placet om- » nes siue bonos, siue malos indifferenter à Christo Redemptos, » ponam vnum, quòd cum eis faciat testimonium, & eos omnes » (vt opinor) in gratiam reduxero. Ioannes Constantinopolita- » nus doctrinâ & sanctitate iuxtà insignis Episcopus, vt *Gratia* » *Dei pro omnibus gustauerit mortem*, quod supra iam posui, sic » exposuit, *Qualiter gratia Dei pro omnibus gustauerit mortem,* » non pro fidelibus tantum sed pro mundo vniuerso, & ipse qui- » dem pro omnibus mortuus est: quid autem si non omnes credant » id quod suum erat impleuit.]

Ioannes Chrisost. in Epist. ad Heb. hom. 4. Heb. 2. v. 9.

Denique opusculum suum his verbis concludit Lupus Seruatus. Eligat sanè superioribus acutè consideratis vnusquisque, quod optimum ei Deus occultâ miseratione subiecerit, aut magistra eius Scriptura manifestâ ratione prætulerit. Hæc habui quæ de tribus non spernendis quæstionibus dicerem, ac vtinam tam proficuè, quam prolixè, quæ si cognoscere non fastidierint studiosi, quanquam approbare non possint obstrusam occultámque meam disputationem, tamen quando volentibus, quod vtile putaui, beniuolè cognoscendum exposui. Non improbabunt credo talem scilicet volentem prodesse deuotionem. *Explicit Deo gratias.*] A. 850. Sect. 41.

Prolixiores forsan quam par esset in expendendis huiusce auctoris sententiis videbimur, sed quia non adhuc in lucem prodiit hic libellus, * & ex sacris paginis & Sanctorum Patrum scriptis anxiè diúque, nec sine iugi meditatione concinnatus est, vt auctor ipse testatur, omnium iudicio præclarissimum non minùs doctrinâ, quàm pietate Ecclesiæ suo sæculo lumen, & tum etiam quia eâ moderatione & fraternâ charitate in his elucidandis quæstionibus versatus est, quæ in plurimis maximè contrariæ sententiæ tam illo sæculo, quàm nostro scriptoribus valdè desideratur, non inutilè forè duximus, hic ea quæ retulimus prælibare, quò ex fragmentis istis beneuoli Lectoris animus in perlegendo aureo illo libello magìs incendatur.

** Iam excusus extat ex MS. Cod. S. Amādi in pabulâ.*

CAPVT XVI.

Cap. 16.

Lupus alter abbas Ferrariensis de iisdem Tribus quæstionibus ad Regem Karolum Caluum libellum mittit, & cum libello collectaneum ex Sanctis Patribus, dua illa opuscula non Lupo Seruato, sed Lupo Ferrariensi adscribenda esse, eosque falli qui duos istos Lupos vnum eundemque hominem esse arbitrati sunt.

HOc eodem anno in Gallia Occidentali LVPVS alter Abbas Ferrariensis, non minus Ecclesiæ suæ decus, eò quod ab Hincmaro & aliis aulici vaporis asseclis, ob publicè & coram Rege ipso professam & sæpiùs propugnatam in tribus illis quæstionibus veritatem, iuxta sensum B. Augustini & Germanam totius Ecclesiæ doctrinam, impietatis & infide-

A. 850. litatis insimularetur, libellum de tribus illis quæstionibus edidit ad Regem ipsum Karolum Caluum, in quo breuiter, veraciter, & perspicuè (vt ipse ait) quæstiones illas dissoluit.

Primam quidem pro gemina Prædestinatione, vbi de Reprobis sic effatur. Hos Beatus Augustinus in multis libris, & in eo quem fecit vltimum, non dubitat dicere prædestinatos ad pœnam, non intelligens fatalem periturorum necessitatem, sed immutabilem relictorum desertionem &c. Consentiunt Augustino verbis aliis Hieronymus & Gregorius, eodem autem verbo Beda & Isidorus.]

Quod ad secundam quæstionem, hæ inter reliquas habentur sententiæ. Prima, non erit igitur in bono Liberum Arbitrium nisi fuerit diuinâ gratiâ liberatum. Secunda, iuxta diuum Cyprianum in nullo gloriandum quando nostrum nihil sit. Tertia, Dei gratia nos præuenit vt bona velimus & inchoemus, & subsequitur ne frustrà velimus & cœperimus. Quarta, hæc principaliter Dei sunt, & consequenter nostra, quia voluntate à nobis fiunt. Sicque hanc quæstionem concludit: de Libero Arbitrio concorditer ita senserunt, quicunque mentem diuinorum eloquiorum probabiliter perceperunt.]

In postrema quæstione solos fideles Sanguine Christi Redemptos ex Euangelica lectione probat, & Hieronymi, & Augustini sententia confirmat, non audiendum Ioannem Chrysostomum contra sentientem, Faustum verò prorsus reijciendum, & tandem his verbis fidei suæ professioni hanc imponit coronidem. Hanc fidem, quam expressi, in supradictis quæstionibus tenuerunt Ecclesiæ Catholicæ inuictissimi defensores, hanc ego minimus omnium custodio, hanc volentibus absque inuidia ostendo, nolentibus meæ mediocritatis conscius non ingero, nec vt quidam suspicari se simulant, inaniter hoc est vanæ gloriæ studio, cupio innotescere. Cùm terreat me plurimum illa de Scribis & Pharisæis Domini sententia: *Omnia opera sua faciunt, vt videantur ab hominibus*, & de Hypocritis, *Amen receperunt mercedem suam*; sed asserendæ veritatis intuitu, quod in diuinis auctoritatibus, earúmque sensum sequentibus præcellentissimis auctoribus Deo inspirante deprehendi, quærentibus absque contentione manifesto.]

Tum demùm Regem hortatur vt si non sibi satisfactum esset, vel tunc, vel cum Deus optatam pacem contulisset, euocatis ob Ecclesiastica negotia ad Conuentum doctioribus, suam illam professionem expendendam traderet.

Vnà cum libello collectaneum de tribus iisdem quæstionibus edidit

edidit idem auctor, suíque propositi rationem in illius præfa- A. 850.
tione his verbis exposuit; Multis laudabiliter studiosis deside- «
rantibus cognoscere ipsis auctorum verbis, quem exitum ha- «
beant quæstiones de Prædestinatione ac libero arbitrio: nec «
non de redemptione Sanguinis Christi, fideliter morem gessi, «
vt & piè quærentium eruditio, largiente Dei gratiâ, capiat in- «
crementum, & diuersa sentientium contradictio mitigetur. «
Nec aspernabitur beniuolus & prudens Lector, si deferam, per «
quos profeci, & proficio Doctores, vel si eorum assignatis ob- «
scurioribus sententiis, aliquid lucis infundam: cùm eorum «
honoris mecum habere debeat considerationem, & facillimè «
possit aduertere non ostentationis vanitate, sed ostendendæ «
veritatis voto me deprehensa monstrare.] «

In hoc Collectaneo illud maximè obseruandum, quod inter reliqua Patrum testimonia, plurima retulit ex Diui Augustini opere imperfecto in Iulianum, quod illo sæculo paucorum terebatur manibus. Sed maximè ex libris posterioribus qui desiderantur, & præ cæteris aureum illud de Libero Arbitrio à Lupo Seruato (vt suprà diximus) prælibatum, quod indifferentiam peripateticam in societatis & aliorũ etiam scholis tam solemniter decantatam, ab essentiâ & naturâ liberi arbitrij penitùs amouet.

Idem Auctor (inquit, Lupus Ferrariensis de Sancto Augu- « Lupus Ferrariæ in Collectan. quæst. 2.
stino) in memorato opere contra Iulianum: hominis, inquit, «
liberum arbitrium congenitum, & omnino inamissibile illud «
est, quo beati esse omnes volunt, etiam hi qui ea nolunt, quæ «
ad beatitudinem ducunt. Item post multa. Quid sic fugit na- «
tura vt miseriam? quid sic appetit, vt beatitudinem? Denique «
liberum arbitrium, quod de hac re habemus, ita nobis natu- «
raliter insitum est, vt nullâ miseriâ nobis possit auferri, quod «
miseri esse nolumus, & volumus beati; vsque adeò, vt etiam «
ipsi qui malè viuendo sunt miseri, malè viuere quidem velint, «
nolint tamen esse miseri, sed beati. Hoc est illud arbitrium in «
nostris mentibus immobiliter fixum, non quo benè agere vo- «
lumus, nam id humanâ iniquitate potuimus amittere, & gra- «
tiâ possumus diuinâ recipere: Sed liberum arbitrium quo bea- «
ti esse volumus, & miseri nolumus, nec miseri possunt amit- «
tere, nec beati.] «

Ibidem etiam ex iisdem operis imperfecti, qui desiderantur, libris, adducitur inter reliqua hoc pro vera Christi gratia
non ignobile testimonium: Quoniam post pristinam ruinam « Ibidem.
(inquit Augustinus) tam grauem, vt in huius mortalitatis mi- «
seriam caderemus, priùs Deus suos certare voluit, donans no- «

R

A. 850. » bis, vt eius agamur spiritu, & mortificemus opera carnis, at-
» que ipso dante victoriam per Dominum nostrum Iesum Chri-
» stum, in æterna cum illo postea pace regnemus: profectò nisi
» Deus adsit, nemo est idoneus certare cum vitiis, ne sine cer-
» tamine pertrahatur ab eis, aut ne iam certans in ipsa eorum
» conflictatione vincatur. Ideo in hoc agone magis nos Deus
» voluit orationibus certare, quàm viribus; quia & ipsas vires
» quantas hîc habere nos competit, ipse subministrat certanti-
» bus, quem rogamus. Si ergo ij quorum contra carnem iam
» spiritus concupiscit, ad singulos actus indigent Dei gratiâ, ne
» vincantur: qualem libertatem voluntatis habere possunt, qui
» nondum de potestate eruti tenebrarum, dominante iniquita-
» te, nec certare cœperunt, aut si certare voluerunt, nondùm
» liberatæ voluntatis seruitute vincuntur?]

Prudent. contra Scotum cap. 4.

De hoc Collectaneo intelligendum, quod supra retulimus ex Prudentij libro contra Ioannem Scotum cap. 4. de gratia » & libero arbitrio, satis abundéque & à patribus actum, & à no- » bis atque aliis adæquè Catholicis nimirum viris eruditissimis, » decerptis atque collectis eorum sententiis elaboratum est.]

* Iam excusum ex MS. Cod. Sancti Amandi, sed non integrum.

Vtrũque autem opusculũ, tam libellum quam collectaneum nusquam ante hac excusum * in publicũ proferimus ex duplici perantiquo Manuscripto Codice Corbeiensi, scilicet quod habetur in Bibliotheca Parisiensi Sancti Germani à Pratis, altero Diuionensi, quod asseruatur in Bibliotheca Clarissimi & Eruditissimi Domini Bohier in Curia Parlamenti Burgundiæ Senatoris meritissimi. Sed in Codice Corbeiensi Collectaneum quod sine titulo libello subiungitur ita mutilum est, vt vix quinta eius pars ibi supersit, & sic ad Bibliothecam illam Diuionensem fuerit necessariò recurrendum.

De Lupo Seruato, & Ferrariensi.

Sed & hîc obseruandum, licet in vtroque Manuscripto Codice Titulus præ se ferat nomen Lupi Seruati, vel Seruati Lupi, scilicet in Codice Corbeiensi; libellus Lupi Seruati de Prædestinatione; & in Codice Diuionensi Collectaneum Seruati Lupi de tribus quæstionibus legatur. Ne minimum tamen subesse potest dubium, Geminum hoc opusculum germanum & legitimum esse fœtum non Lupi Seruati, Moguntinæ Ecclesiæ Presbyteri, sed Lupi Abbatis Ferrariensis in Prouincia Senonensi. Siquidem Lupus ille Seruatus opusculum suum de quo suprà, hoc ipso anno edidit, quod eius esse germanum opus & Manuscripti Codices omnes fidem faciunt, & Sigebertus & Trithemius idipsum indubitanter adstruunt, dum ipsa verba præfationis eiusdem opusculi referunt. Ad quid igitur ab eodem auctore alia hæc duo opuscula, quæ etiam diuersi aucto-

ris esse diuersitas non tantum styli sed etiam sententiarum arguit, maximè vbi de Sanguine Christi agitur, auctor illius operis pro solis electis, huius verò pro omnibus fidelibus effusum constanter asseruit, Ioannem Chrysostomum aliter sentientem ille laudat, hic non audiendum decernit. Immo etiam non eâdem Scripturæ sacræ versione vsi sunt, vt patet ex famoso illo Apostoli loco Romanorum 9. v. 22. quem ille ex versione Sancto Augustino vsitata, hic verò ex diuersa communi scilicet seu vulgata retulit. Illius hæc sunt verba. Procedat Paulus in medium cui audeat resistere nemo, nisi qui, in ipso loquenti contradixerit Christo, & detegat hoc tandem suo sermone secretum: *Volens*, inquit, *Deus ostendere iram & demonstrare potentiam suam attulit in multa patientia vasa iræ, quæ perfecta sunt in perditionem, vt notas faciat diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ quæ præparauit in gloriam:* Hic verò in Collectaneo: recurramus, inquit, posita contentione ad Apostolum Paulum, & obscurum locum eius tanto auctore illustrante salubriter intelligamus: *Quod si volens Deus ostendere iram & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum, vt ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in gloriam.* Item vtérque celeberrimum Cælestini Papæ de Sancto August. testimoniũ diuersâ lectione refert. Ille *inter Magistros* simpliciter, & iste *inter Magistros Optimos* iuxta magis vsitata exemplaria legit. Quid pluribus? vera inscriptio libelli huiusce (quæ etiam in Codice Corbeiensi in ipsius libri serie habetur) hæc est, *Domino Gloriosissimo Regi sincerè fidelis Lupus*: & quod in præfatione profitetur auctor libelli, *vobísque post Deum fidem debeo singularem*, non conuenit Lupo Seruato Moguntinensi Presbytero, Ludouici Germaniæ Regis subdito, optimè vero Lupo Ferrariensi, qui Karolo Regi suo non tantùm subditus erat, eíque soli fidem post Deum debebat singularem, hâc communi ratione, sed etiam singulari Abbatiæ, scilicet Ferrariensis onere propter feuda illi annexa fidelis erat ipsi Regi, eíque militiam debebat, vt suprà probatum, in militaribus expeditionibus Regem sequi ex officio solitus erat, & anno præterito à militia vacationem obtinuerat precibus Parduli Laudunensis Episcopi, vt patet ex Epistola ipsius 78. redeunti ex expeditionibus Regi occurrere solitus erat, ex Epistola 31. Et notandum quod ideò in epistolis suis Lupus Ferrariensis solum Regem Karolum & Imperatorem, non alios Reges Dominos vocat. Seque soli Karolo, cui soli fidem deberet, fidelem inscribit, & singulariter epistola 96. ad Regem Carolum hâc eadem inscriptione. A. 850.

A. 850. vtitur *Gloriosissimo Domino præcellentissimo Regi Karolo integrè fidelis Lupus*] Itaut eiusdem esse libellum hunc & non Lupi Seruati, nemo sit qui non videat.

Sed cognomen hoc Seruati quod in codice Corbeiensi subsequitur, & in Diuionensi præcedit, Lupi nomen ex Scribarum vel alterius Monachi errore profectum, eâ vt videtur occasione, quòd veteres omnes qui de scriptoribus Ecclesiasticis egerunt, solius Lupi Seruati meminerint, nullus Lupi Ferrariensis, & maximè quod ille ab iis plurimum laudatus ob opusculum illud de tribus quæstionibus de quo suprà, ita vt quibus illud fuerat incognitum, hoc vtrumque de iisdem quæstionibus, & eodem nomine Lupi cernentes, facillimè & non sine graui coniecturâ eiusdem Lupi Seruati esse crediderint; ideoque in titulo cognomen illud Seruati addiderint.

Tantúmque indistinctio illa valuit, quâ Lupus Seruatus cum Lupo Abbate Ferrariensi confunditur, vt qui nouissimè scripsere de auctoribus Ecclesiasticis, vnum eundémque esse asserant, vt Aubertus Miræus Decanus Antuerpiensis in notis suis ad Sigeberti tractatum de scriptoribus Ecclesiasticis num. 93. vbi de Lupo Seruato, & libro illo de tribus quæstionibus in scholiis suis hæc annotauit: Lupus Seruatus Abbas Ferrariæ in Diœcesi Senonensi Rabani Mauri Discipulus, præter quæstiones hîc memoratas, scripsit librum epistolarum Lutetiæ à Massono publicatum, anno 1588. & vitam Sancti Vvigberti Abbatis Fretislariensis Moguntiæ 1602. à Busæo editam, & obiit anno 852.] Idem ipse Miræus in auctuario num. 247. de eodem Lupo Seruato agens. Sunt qui putant, inquit, hunc esse eundem cum Lupo Ferrariensi Abbate in Gallia, cuius epistolas primus Massonus edidit.] Et iterum in eodem opere num. 268. de hoc eodem Lupo agens: Lupus, inquit, à Sigeberto in catalogo cap. 94. laudatus, ab Aldrico Senonensi Episcopo in Germaniam missus Fuldæ studiorum causâ substitit, in patriam reuersus Ferrariæ Abbas datus concilio Suessonensi Anno 843. & Moguntino 848. interfuit.] Sed hallucinatur Miræus, & diuersos fuisse Lupos illos patet ex præmissis, & ex eo quòd ille presbyter Moguntinus Moguntiæ degeret, ibíque à Gotteschalco consultus, deinde Synodo Moguntinæ interfuerit (vt suprà notatum) & inter celeberrimos Germaniæ scriptores à Trithemio celebratus, in tractatu singulari de illustribus viris Germaniæ. Hic verò Monachus & Abbas Ferrariensis in Senonensi Prouincia, licet anteà Fuldæ studiorum causâ sub Rabano substiterit; Ferrariæ verò ab anno 843. aut 44. quo Abbas præfectus est, degeret, Archiepiscopo suo

Miræus in Notis ad Sigebertũ de Script. Eccles.

in plurimis conciliis & aliis expeditionibus, Regi similiter ipsi sæpius adesset, ipsúmque etiam in hostili expeditione ingratis sequeretur. Sed & Lupus ille Seruatus anno 851. diem suũ clausit extremum, vt habetur in chronico Hirsaugiensi ad annũ illum: Lupus verò Ferrariensis anno 853. & non 843. vt vult Miræus, affuit Concilio Suessonensi secundo, & Senonensi in ordinatione Æneæ Episcopi Parisiensis, & annis subsequentibus plures scripsit epistolas, & inter alias epistolam 103. ad Benedictum Papam, qui sedere cœpit Anno 855. nec vsquam Lupo Ferrariensi cognomen Seruati additum reperitur: Et sic nemo est qui vel leuiter hæc considerans, non diuersos censeat, & huiusce Collectanei cum Libello seù epistola ad Karolum Regem, Lupum Ferrariensem auctorem non laudet. Nec minimum interest alterum ab altero discernere, siquidem ex illa confusione Catholicæ veritatis testes minuuntur; cùm è contra ipsius stabilitas vel ex eo maximè constet, quod vbique tam in Germaniâ, quam in Galliâ Belgicâ, sicut & in Lugdunensi, Doctrina illa vnanimi sanctissimorum virorum testimonio confirmata, & corroborata extiterit. A. 850.

CAPVT XVII. Cap. 17.

Eodem Anno Ratramnus Regij mandati fidem exoluens, duos de Prædestinatione libros edidit, qui nunc primum in lucem prodeunt. Liber eiusdem Ratramni de Corpore & Sanguine Domini, non aduersus Catholicam Ecclesiæ doctrinam, sed contra Stercoratistarum hæresim scriptus ostenditur. Quo animo Rex scripta illa Lupi Ferrariensis & Ratramni receperit. De Ratramno.

HOc etiam eodem anno Ratramnus Corbeiensis Monachus, non leuis armaturæ in Ecclesia Christi miles regio mandato obtemperans, duos de Prædestinatione libros composuit, quorum corrupto nomine Bertrami meminerunt Sigebertus & Trithemius in Catalogo de Scriptoribus Ecclesiasticis, ille breuissimè: Bertramus, inquit, scripsit librum de « Corpore & Sanguine Domini, & ad Karolum librum de Præ- « destinatione.] Hîc verò paulo fusiùs his verbis; Bertramus Pres- « byter & Monachus in diuinis scripturis valdè peritus, & in li- « teris sæcularium disciplinarum egregiè doctus, ingenio subti- «

Sigebertus de Script. Eccles. cap. 96. Trithemius de Script. Eccles.

A. 850. » lis, & clarus Eloquio, nec minùs vitâ quàm doctrinâ inſignis » ſcripſit multa præclara opuſcula, de quibus ad meam notitiam » pauca peruenerunt. Ad Karolum Regem fratrem Lotharij Im- » peratoris, ſcripſit commendabile opus de Prædeſtinatione, de » Corpore & Sanguine Domini lib. 1. claruit temporibus Lo- » tharij Imperatoris anno 830.]

Sed & ad confirmandam Ratramni auctoritatem, propter Cenſuram latam in librum de Corpore & Sanguine Domini, notandum eſt ipſius Miræi Decani Antuerpienſis ſcholium ad Sigeberti cap. 95. Bertramus, inquit, ſcripſit librum de Corpore & Sanguine Domini excuſum Coloniæ 1532. Baſileæ in Micropresbitico, & alibi, ſed damnatum à Tridentinis Cenſoribus. Ita Molanus in Bibliotheca MS. ſacra: Hæretici enim primi Typis ediderunt, videntúrque illa inſeruiſſe, quæcunique vel obſcura, vel in ſpeciem prauè ſonantia leguntur: plurimis certè locis veram Chriſti præſentiam poſt conſecrationem adſtruit, & tranſſubſtantiationem docet: vt ne ipſe quidem interpolator id ſub finem diſſimulet, dicens multa non cohærere, & præcedentia ſequentibus contradicere. Hoc inter alios obſeruauit Bartholomæus Petrus Lintrenſis, Doctor Theologus Duacenſis. Contra Bertramum ſcripſit Paſchaſius Ratbertus, vt ſuprà in Honorij cap. 10. diximus.] Hæc Miræus.

Miræus ad Sigebert. cap. 95.

Sed hîc duo obſeruanda, primum in confirmationem prædictæ Molani & Petri Lintrenſis obſeruationis, Vuſſerius Archiepiſcopus Armachanus in tractatu de Gotteſchalco & prædeſtinatiana hæreſi cap. 11. refert in duabus Angliæ Bibliothecis extare Manuſcriptum eiuſdem Bertrami opus de Natiuitate Chriſti, in quo ſimiliter agit de Sacramento Corporis & Sanguinis Domini: Si eædem ſententiæ, quæ ſuppoſitionis notantur, haberentur in libro illo de Natiuitate Chriſti vt huiuſce ſuppoſitionis purgarentur, Nouatores, libellum illum iam in publicum protuliſſent.

Secundò non ſatis cautè notat Miræus, contra Bertramum ſcripſiſſe Paſchaſium Ratbertum; neque enim vt patet ex libro Paſchaſij Ratberti, qui erat ipſius Ratramni ſeù Bertrami præpoſitus, Abbas ſcilicet Corbeienſis in illum ſcripſit, nec eius dicta vlla refellit, immo prior Bertramo ſcripſiſſe notatur ab anno 818. ſub Imperatore Ludouico Pio, & vtérque Stercoraniſtarum hæreſim, quæ illo tempore orta eſt cōfutauit, vterque catholicam veritatem aſſeruit: ſed Ratbertus tranſſubſtantiationis veritatem clariùs expreſſit; nec etiam Bertramum receſſiſſe ab illa doctrina teſtes ſunt ipſi Magdeburgenſes Centur. 9. cap. 4. de doctrina col. 212. agentes ſiquidem de in-

clinatione doctrinæ circa cœnam Domini his verbis vtuntur. A. 850.
Transsubstantiationis habet semina Bertramus, vtitur enim " Magdeburg. Centur. cent. 9.
vocabulis commutationis & conuersionis] Quod pluribus ip- "
sius testimoniis confirmant & cap. 6. de Ceremoniis & ritibus
Ecclesiæ col. 243. Bertramus, inquiunt, libro de Corpore & "
Sanguine ostendit Corpus Domini & Sanguinem super altare, "
seù mensam poni & inde populo distribui &c.] "

Et sic nec leuissima quidem prauæ doctrinæ suspicio in Ratramnum cadere potest. Vt autem & morum probitate, & doctrinâ præcellebat, Catholicæ veritatis assertor intrepidus seù vindex acerrimus contra nouatores omnes semper extitit: non solùm contra Heribaldum Antissiodorensem & similes Stercoranistas vnà cum Paschasio Ratberto Abbate suo, veram Ecclesiæ doctrinam libello suo tutatus est: Sed & proprium Episcopum Hincmarum Remensem, licet etiam Regiâ auctoritate præcelleret, aliquantulùm deuiantem vel innouantem sine censura abire non est passus. Siquidem cùm ille libello suo ad reclusos & simplices suæ Parochiæ sententiam Sancti Fulgentij malè interpretatus esset, Ratramnus scriptâ ad Amicum epistolâ, illum inter reliqua ex hac corruptione liberrimè reprehendit. Teste Rabano epistolâ ad Hincmarum pag. 10. Item à Rege rogatus contra Hincmarum veritatem Geminæ Prædestinationis gemino libello, de quo agimus, hoc anno plenissimè exposuit. Dehinc post aliquot annos, cùm Hincmarus in Ecclesia Remensi vetustissimum & receptissimum hymni Ecclesiastici hunc versiculum

Te Trina Deitas vnáque poscimus.

cantari vetuisset, ipse Ratramnus volumine non modicæ quãtitatis ad Hildegarium Meldensem Episcopum edito, ex libris Sanctorum Hilarij & Augustini de Trinitate, veterem ecclesiæ traditionem confirmauit, vt testis est Hincmarus ipse in tractatu de non trina Deitate in principio, & pag. 450. Denique cum circa annum 867. Nicolaus Papa suis ad Hincmarum Remensem & Odonem Beluacensem epistolis, ecclesiæ Gallicanæ Græcorum contra Romanam ecclesiam obiectiones exposuisset, refutationis seù responsionis curâ ab Episcopis Ratramno demandatâ, ille ex Episcoporum auctoritate quatuor libris optimam & fortissimam Romanæ seù Latinæ Ecclesiæ parauit defensionem. Qui libri MS. nondum excusi, habentur in Bibliotheca Thuana num. 711. & delegatæ sibi ab Episcopis respondendi potestatis, seù Episcopalis mandati fidem facit hæc postrema totius operis periodus. Egimus velut potuimus respondentes ad ea quæ nobis scripta misistis, quæ si placue-

A. 850. rint, Deo gratias agimus, sin verò displicuerint, vestræ correctionis censuram præstolamur. Hanc ipsam Episcoporum delegationē obseruauit Doctissimus Ioannes de Launoy Theologus Parisiensis, in Dissertatione de veteri ciborū delectu §. 13.

Hæc Paulo fusiùs, vt maior Ratramno fides adhibeatur in discutiendâ ipsius seù veriùs sanctorum Patrum, quorum testimonia collegit, de Dei Prædestinatione sententiâ, quam duobus illis libris complexus est, quos etiam non adhuc editos ex Bibliotheca Monasterij Lobbiensis olim Vallis scientiæ dicti in Flandria, in publicum proferimus: illorum librorum synopsim & scopum nec meliùs nec breuiùs referre possumus, quàm verbis ipsius auctoris in præfatione libri secundi: superiore libello Rex Religiose, inquit, quá valui breuitate sanctorum dicta decerpens aperui, pro qualitate ingenij nostri, quòd omnia diuinis agantur dispensationibus; & licet iniquorum prauæ sint voluntates, & actiones peruersæ, nequaquam tamen effugere possunt diuinorum dispensationem iudiciorum, sed vnde Deo aduersantur, inde illius voluntati seruiunt. Hinc quoque manifestum quantū credimus elicuit, quia non solùm quæ sunt, sed & quæ futura sunt, dispensat cœlestis sapientia, & vnūquodque ad suum finem perducit, non solùm bonos, verùm etiam malos, secundùm quod ante sæcula æternaliter disposuit, moderatur & agit: & sicut non est noua cogitatio apud Deum, ita nec nouum consilium: & quid de singulis agatur, in æterna sapientia illius dispositum est, & immutabiliter determinatum. Ostendimus etiam Prædestinationem Sanctorum diuinâ gratiâ regi, nec electorum numerum, aut posse minui, aut vacillari: sed sicut ante sæcula electi sunt, ita eorum electio inconuulsa manebit, quæ omnia non nostris verbis, sed Auctorum dictis monstrauimus.

Ratramnus in Præfat. lib. 2. de Prædest.

Nunc vt de Prædestinatione iniquorum, iuxta quod magnificentia vestra dignata est nobis iniungere, Sanctorum dicta exempla colligamus: vbi etiam de Sanctorum Prædestinatione pariter loquemur, quæ cùm fuerint à nobis explicata, breuiter aperire conabimur, quemadmodum cùm Deus malos prædestinatos habeat, non tamen auctor sit malorum, nec sit voluntatis eius perditio impiorum, *qui omnes homines vult saluare & ad agnitionem veritatis venire.*] 1. Tim. 3. v. 4.

Hæc Ratramnus ipse: sed & non pauca interserit de gratia & libero arbitrio, nec non & de absoluta Prædestinatione Electorum absque vlla præuisione meritorum, maximè dum fusiùs expendit doctrinam Sancti Isidori Hispalensis Episcopi. Et quoniam aduerterat artem omnem aduersantium in hoc plurimùm

plurimum consistere, vt ex doctrina Prædestinationis ad pœnam necessariò sequi Deum peccati auctorem esse, ipsósque peccatores ex necessitate Prædestinationis huiusce in præcipitium cadere persuaderent, non contentus Sanctorum Patrum testimoniis hanc obiectionem discussisse, postremam posterioris libri Patrem in enodandâ & penitùs discutienda difficultate illâ ex sacrarum Paginarum auctoritate insumpsit.

Quoniam, inquit, nonnulli fortassis cùm audiunt iniquos ad pœnam Prædestinatos, arbitrantur quâdam necessitate ad eam trahi, nec ab hac necessitate aliquomodo posse mutari, non inconueniens nobis videtur, manifestiùs id patefieri, vt & Prædestinatio malorum ad pœnam doceatur; nec tamen ideo ad eam perueniant, quia Prædestinati sunt: sed causa peruentionis ex culpa sit delinquentis, non ex necessitate Prædestinantis. Sicut enim iniqui, quia prædestinati sunt ad pœnam, non idcirco prædestinati sunt ad peccatum: vnusquisque enim propriâ concupiscentiâ victus trahitur ad peccandum: ita & qui peccant, propterea quia peccatores præsciti sunt, nec pro peccatis pœnitentiam gessuri, idcirco ad pœnam prædestinati sunt, quod ex subiectis forsitan clariùs elucescet &c.] Vt exemplo Luciferi, primorum Parentum, Caïn, Diluuij, Pentapolis, Ægyptiorum & ipsius Antichristi pluribus exequitur. (Ratramnus de prædest. lib. 2.)

Tandem sicut Regem in præfatione eiusdem libri deprecatus erat, vt si quis reprehensor existeret librorum suorum, sibi non denegaretur defensionis locus, sic in fine perorat. His ita obsecramus magnitudinis vestræ pietatem, vt hæc scripta si sapientiæ non displicuerint, penes vos habeantur: nec in publicum proferantur, donec huius quæstionis controuersia diligenter ab omnibus fuerit euentilata, & quod tenendum ab omnibus sit comprobatum, quod si displicuerit libellus iste per quos obsecramus vt corrigatur, & nobis quæ correcta fuerint non abscondantur.] (Ibidem in fine.)

Tractatibus illis Lupi Abbatis Ferrariensis, & Ratramni Monachi Corbeiensis Regi Carolo oblatis, quo animo doctrinam in illis expositam Rex ipse exceperit non apparet, Regem verò à Lupo, quem magni nominis Abbatem vocat illustrissimus Cardinalis Baronius Annalium tomo 10. ad annum 856. num. 8. sæpiùs admonitum docent plurimæ illius Epistolæ & præ cæteris 64. 93. & 96. ad eundem Regem, quas illustrissimus Cardinalis integras Annalibus Ecclesiasticis non indignas censuit & retulit ad hunc ipsum, quem discutimus annum 850. num. 10. & sequentibus.

Harum prima quæ exhortationem continet & regulas tradit ad pacificè fœliciterque regnandum, Hincmarum ipsum aulicâ pru- (Lupus Epistolâ 64.)

A. 850. dentiâ erga Regem ipsum præpotentem, & similes Liberi Arbitrij non tam defensores quam præcipitatores, facilè percellit,
» dum quotidianas preces & continuas quasi Deo bonorum om-
» nium auctori, gratiarum actiones ingerit necessarias, quippe qui
» initium profectúmque, atque perseuerantiam in bonis actibus
» largiatur, & quæ agenda sunt inquit, prospicite diligenter, &
» retractate subtiliter, communicato consilio cum Dei vestrísque
» perfectè fidelibus, quia id diuinum nos instruit eloquium, *Qui*
Locus hic periculos. » *sibi nequam est, cui bonus erit.* Nec vos cuilibet ita subijciatis, vt
» ad eius arbitrium omnia faciatis. Cur enim regium nomen præ-
» tenditis si regnare nescitis: vt pace cunctorum dixerim, non ex-
» pedit vobis & populo, vt aliquem vobis æquetis, nedum præpo-
» natis &c.]

Epist. 96. Et vltimâ illarum Epistolâ, in qua ex Sermone Sancti Augustini iurisiurandi consuetudinem Regi & vniuersæ Curiæ dissuadet, quámque sit ferale periurium ostendit, luce clariùs patet, solitum Regem ipsius exhortationes & admonitiones salutares
» non dedignari, immò etiam expetere. Cùm à vestra, inquit, ma-
» jestate digrederer præcepistis, vt impendente quadragesimâ
» quiddam vobis dirigerem, vnde caperetis fructum aliquem ædi-
» ficationis &c. Ita vt libellum eius de tribus illis quæstionibus, sicut & libros Ratramni, quos ipse regio iussu composuerat, Regem libenter excepisse, nec doctrinam eorum auersatum verisimile sit. Verumtamen vt doctrina illa Christianæ humilitatis fons, & tota desursum descendens dedignatur Aulicum tumorem & sæcularem illam prudentiam, quæ tota zelo & contentione inficitur, Hincmarus ipse qui mirâ dexteritate & ingenio, quo præpollebat, Regis animum obsederat, non ægrè ei persuasit, se facili negotio & orthodoxorum magisterio iis omnibus responsurum, quod sibi à Rege commissum fuisse ipse testis est in opere suo de Prædestinatione: de libris quidem Ratramni specialiter in cap. 5. & generaliter de aliis huiuscemodi scriptis omnibus, quæ ad Regis notitiam peruenerant, in præfatoria eiusdem operis Epistola ad Karolum Regem, sed deinde iugi meditatione ad se reuersus Hincmarus, opus illud sibi ex sententia non successurum aduertit, nec verisimiles causas silentij defuturas, quarum aliquas ipse re-
Hincmar. de Prædest. in præfat. » fert in prędicta Epistola. Hæc eadem capitula, inquit, sub titulo
» quasi in Valentina Synodo conscripta fuerint anno 855. &c. nobis
» dedistis, vt ad illa quæ nobis viderentur Catholicè ex orthodo-
» xorum magisterio responderemus, cum aliis quorumque scriptis,
» quæ hinc ad vestram notitiam peruenire, quorum quędam scripta
» recepimus, sed ea publicare noluimus, solliciti seruare vnitatem
» spiritus in vinculo pacis, donec cum eis qui vobis illa transmise-

rant familiari colloqueremur sermone, & eos si aliquo modo, va- « A. 851
leremus ab hac praua intentione ad Catholicæ fidei vnitatem «
cooperante Domino reuocaremus: sed quia partim occupationi- «
bus præpediti, partim autem in fraternis suasionibus minùs, quàm «
necesse fuerat obauditi, eos quos monere disposuimus, à suâ in- «
tentione reuocare nequiuimus.] «

CAPVT XVIII.

Cap. 18.

Anno 851. Hincmarus & Pardulus tot tantisque viris sibi aduersantibus primo Amalarium, deinde Ioannem Scotum contra Gotteschalcum scribere compellunt. Quis ille Amalarius, & quàm malè de fide sentiret: quis item Ioannes Scotus, cuius liber nunc primum editur, & quantâ cum perfidia Gotteschalci de gemina Prædestinatione doctrinam recensuerit.

VERVMTAMEN non è re causæ futurum agnoscens Hincmarus, si tot tantorúmque virorum Prudentij, Lupi, Ratramni & aliorum scriptis eam quam tueretur sententiam, Apostolico vigore euertentibus nihil ipse aliud opponeret præter opusculum suum ad simplices & reclusos, quod etiam leuissimæ notæ fuisse, vt suprà diximus, verisimile est, vsus consilio & ope Parduli Laudunensis factionis suæ coriphæi anno sequenti 851. aliis omnibus auxiliis destitutus, primò ad Amalarium aliquem Diaconum Metensis vel Treuirensis Ecclesiæ, deinde ad Ioannem Scotum cognomento Erigenam, sacrarum litterarum penitùs ignarum, sed Philosophiæ & Græcæ Linguæ non imperitum, & in Curia Karoli degentem recurrit, & ipsi simul Hincmarus & Pardulus eos hortantur & impellunt, vt in hac causa contra Gotteschalcum & geminam ab eo assertam Prædestinationem scriberent. Huiusce rei quoad Amalarium cuius liber non extat, nec ab vllo alio quod sciam, quàm à Pardulo & Ecclesiâ Lugdunensi in libro de tribus Epistolis memoratur, hoc ibi extat testimonium in responsione ad 2. Epistolam quæ est Parduli. Quod autem inter cæteros (inquit Ecclesia Lugdunensis) qui de tanta quæstione, diuinæ videlicet præscientiæ & Prædestinationis apud eos scripsisse memorantur, etiam Amalarius ponitur, & Scotus Ioannes ab eis ad scribendum compulsus esse refertur, multùm molestè & dolenter accipimus, vt Ecclesiastici & prudentes viri tantam iniuriam sibimetipsis fecerint, vt Amalarium

Anno 851.

De Amalario. Libell. de Trib. Epist. ad secundam.

A. 851. » de fidei ratione consulerent, qui & verbis & libris suis, mendaciis, & erroribus, & fantasticis, atque hæreticis disputationibus plenis, omnes penè apud Franciam Ecclesias, & nonnullas etiam aliarum regionum quantùm in se fuit infecit, atque corrupit, vt non tam ipse de fide interrogari, quàm omnia scripta eius saltem post mortem ipsius debuerint igne consumi: ne simpliciores quique, qui eos multùm diligere, & legendo frequentare dicuntur, eorum lectione & inaniter occuparentur, & perniciosè fallerentur & deciperentur.]

Vt autem hæc censura Ecclesiæ Lugdunensis & doctrina ipsius Amalarij magìs innotescat. Obseruandum Amalarium illum de Corpore & Sanguine Domini in Sacrosanctæ Euchariristiæ Sacramento prauè sentientem, à Floro Magistro Ecclesiæ Lugdunensis Diacono doctissimo impugnatum: vt ex eruditissimo viro Nicolao Fabro refert Magister Andræas DuVallius Doctor Sorbonicus in notis ad Librum illum de tribus Epistolis: idque probat ex fragmento operis eiusdem Flori in Psalmum octogesimum; sed ex eo non satìs cautè conijcit illum, vnà cum Ioanne Scoto fuisse Berengarij præcursorem. Siquidem vt aduertit Vsserius Armachanus in Historia de Gotteschalco cap. 8. ex Ioanne Bunderio, & Margarino Bignæo in Concilio apud Carisiacum habito anno 838. Amalarij de Corpore & Sanguine Domini deliramenta ab Episcopis fuere damnata, & ab ipso Floro Magistro qui eidem Concilio interfuit, scriptis postea impugnata, vt pluribus notat Dauid Blondel verbi Dei pseudominister in familiaribus elucidationibus controuersiæ de Eucharistia cap. 18. maximè ex Codice Manuscripto ipsius Flori in Amalarium, & Epitome MS. Guillelmi Malmesburiensis. Verùm ex supradicto fragmento Flori in Psalmum 80. impugnantis Amalarij dictum: *Os quantùm dilatateris tantùm accipies* &c. Tum ex eo quod Amalarius ipse scripsit de triformi & tripartito Corpore Christi lib. 3. de Diuinis Officiis cap. 35. & ex supradictis manuscriptis codicibus Flori & Malmesburiensis luce clariùs patet, Amalarium longè absuisse ab hæresi Ioannis Scoti, & Berengarii, qui solam Corporis Christi figuram in Eucharistia habere docuerunt. Immò verò opposita hæresis Stercoranistarum vnà cùm Heriboldo Antissiodorensi Episcopo, & ipso Rabano Archiepiscopo Moguntino fuisse Antesignanum: Licet enim hanc hęresim solis Heribaldo & Rabano tribuat authoris Anonimi, qui eodem sæculo vixit de Corpore & Sanguine Domini libellus, qui in pluribus Bibliothecis manuscriptus & nominatim in Bibliotheca Corbeiensi visitur his verbis: & his quidem qui dixerunt secessui obnoxium, quod nunquam antea

MS. Cod. Anonimi.

est auditum, Heriboldo Antisiodorensi Episcopo, qui turpiter proposuit, & Rabano Moguntino, qui turpiùs assumpsit, turpissimè vero conclusit, suus ad respondendum locus seruetur:] Nihilominus Guillelmus Malmesburiensis in supradicta Epitome M. S. Heriboldo Amalarium coniungit & Florus magister in præfato MS. opere in Amalarium teste Blondel vbi suprà, illum huiusce hæresis in illo Carisiacensi concilio anno 838. damnatæ criminatur auctorem & inuentorem, nec quæ retulit ipse du Vallius ex commentariis Flori in Psalm. 80. & quæ habentur de triformi & tripartito copore Christi in supradicto Amalarij tractatu de diuinis officiis nisi de Stercoranistarum hæresi intelligi possunt, nec vllo modo conueniunt Sacramentariorum figmento, qui solam in Sacramento figuram admittunt.

Quis verò fuerit Amalarius ille benè ibidem M. du Vallius: magis ignoratur (inquit) quàm scitur, sed pessimè Vsserius Armachanus d. cap. 8. eum vult esse Amulum Lugdunensem Archiepiscopum, ad quem emissæ fuerunt literæ illę, quibus respõdetur libello Ecclesiæ Lugdunensis de tribus Epistolis: Error hic grauissimus, & in viro perspicaci nullomodo ferendus. Quisquis Amalarius fuerit siue Metensis Episcopus iuxta Honorium Augustodunensem in libro de Ecclesiasticis Scriptoribus, vel eiusdem Ecclesiæ Diaconus, iuxta Miræum in scholiis suis ibidem, vel Diaconus Treuirensis vt vult Blondel, vel alius quislibet; Certè Episcopali dignitate insignitum non fuisse argumento est Epistola Nitardi ad ipsum scripta quæ habetur tom. Historiæ Gallicanæ Domini du Chesne: sed certò certiùs nec Archiepiscopus Treuirensis fuit eiusdem nominis, qui longè anteà decedens successorem habuerat Hetti, cui etiam mortuo ab anno 847. successit Tietgaudus, iuxta Annales Metenses: multò minùs potuit esse Amulus Lugdunensis Archiepiscopus, qui vel Amulo vel Amolo vel Amulus, sed Amalarius nunquam dictus, & in Ecclesia Lugdunensi tum doctrina tum morum sanctitate celeberrimus, Sanctissimo fine similem vitam compleuit, etiam in album Ecclesiæ suæ Sanctorum relatus est. Et sic eum à Floro Magistro Ecclesiæ suæ Diacono tam horrendæ hæresis diffamatum & ab Ecclesia sua seu successore suo sancto Remigio totius Ecclesiæ nomine statim post mortem ipsius vel forsan anno vitæ suæ extremo tam infami censurâ notatum nefas est suspicari.

Quod ad Ioannem Scotum quis qualisue fuerit magìs notum, licet malè à quibusdam confundatur cum alio Ioanne Scoto Venerabilis Bedæ auditore qui cum Alcuino sub Carolo magno claruit circa annum 780. de quo Trithemius in tractatu de Scriptoribus Ecclesiasticis: iste verò cognomento Erigena iuxta Ma- De Ioanne Scoto.

A. 851. thæum Vvesmonasteriensem in Floribus Historiæ ad annum 883 vir fuit perspicacis ingenij & facundiæ singularis, qui dudum relictâ patriâ ad partes Gallicanas transiens, Karolum Caluum adiit circa annum 840. atque in magna ab eo dignatione susceptus, indiuiduus comes ei fuit mensæ & cubiculi: is humanioribus & græcis literis & Philosophiæ principiis imbutus, & sophisticis illusionibus præpollens, sed sacrarum literarum pœnitus ignarus, libros suos erroribus & hæresibus refercijt: Berengarij præcursor fuit, & sacramentariorum Antesignanus, eiusque liber de corpore Domini in concilio Vercellensi damnatus & flammis addictus fuit, ducentis ferè post mortem eius annis. Ipse verò ea morte obiit quæ deceret hæreticum, & magistrum tot impiorum dogmatum, siquidem in Angliam reuersus à pueris, quos docebat graphiis perforatus, animam exhalauit tormento graui & acerbo, posteris relinquens exemplum diuini iudicij in hæreticos, iuuentutis & plebis corruptores, vt notat Genebrardus in Liturgiam Diui Dionysij. Neque hic prætermittenda Ecclesiæ Lugdunensis Censura de Ioanne Scoto, in lib. de tribus Epistolis, in responsione ad secundam, quâ eum asseruit in hac causa scribere compulsum.

Matth. Vvestmonast. in Floribus Histor. ad ann. 883.

Genebrar. in Liturg. S. Dionysij.

En paucis quales Hincmarus inuenerit opinionis suæ fautores, immò quales ipse delegerit patronos & defensores, quippe ipsemet Ioannes Erigena in præfatione operis illius de prædestinatione ad Hincmarum & Pardulum eos ipsos operis sui laudat auctores, & incentores his verbis: sic vos religiosissimi Patres cùm vestræ nobilitas eloquentiæ ad omnes nouellarum hæresium versutias cauendas, conuincendas, destruendas sufficiat, nostræ tamen ratiocinationis astipulationibus vestram perfectissimam de fide prædestinationis definitionem roborare non spreuistis: ita vt & vestræ pietatis pulcherrima virtus omnibus pateat, & nostræ obedientiæ non spernenda humilitas clarescat: in hoc itaque opusculo nostro, quod ad testimonium vestræ orthodoxæ professionis vobis iubentibus scribere curauimus, quæ vera esse perspexeritis tenete &c.] Idem iterum in cap. 1. vt mox referetur.

Ioann. Scot. de prædest. in præfat.

Sed & ipse Pardulus hoc ipsum non inficiatur; immò in Epistola sua quæ secunda relata est in libro Ecclesiæ Lugdunensis de tribus Epistolis: plures inde, inquit, apud nos scripserunt, & cùm quinque ex eis nominasset inter quos etiam Amalarium scripsisse memorauit, subiunxit dicens: sed quia hæc inter se valde dissentiebant Scotum illum qui est in palatio Regis Ioannem nomine scribere coëgimus.] Ita vt ne minimum dubium subesse posit, quin ille prouocatus, rogatus, immò & quasi coactus ab ipsis Hincmaro & Pardulo libellum hunc de prædestinatione in

Libello de tribus Epistolis ad secundam.

eorum patrocinium ediderit. Non quod Hincmarus & Pardulus definitionem de fide prædestinationis edidissent, vt verba illa Ioannis Scoti præ se ferunt (nulla siquidem iam edita Capitula, satis supérque probatum est) sed propter libellum Hincmari (forsan etiam & Parduli cuius consilio in scriptis suis vti solitum fuisse ipse testis est apud Flodoardum hist. lib. 3. cap. 20.) ad reclusos & simplices suæ parrochiæ contra Gotteschalci confessiones editum, quem librum nomine orthodoxę professionis laudat Scotus, solúmque Gotteschalcum nec alios impugnare profitetur, vt patet ex his quæ habentur in primo illius operis Capitulo, cuius disciplinę regulis (inquit) necessario vti iubemur, dum aduersus quemdam Saphrophilum nomine Gotteschalcum suæ hæreseos & inuentorem simul & assertorem, fautorésque eius (si tamen sunt nescio) atque vtinam ne sint. respondere compellimur iubentibus videlicet Catholicæ Ecclesiæ Vigilantissimis pastotibus, in quorum ouili tale venenum serpere molitur.] A. 851. Ioann. Scotus c. 1.

Nec inde coniici potest illum ante Prudentium, Ratramnum & alios qui veritatem geminæ prędestinationis propugnauerunt, scripsisse. Siquidem ex supradicta Parduli Epistola constat Ioannem Scotum post reliquos scribere compulsum, & Prudentius in opere suo contra eundem Scotum cap. 11. infamat illum quòd plurima ex suo primo opusculo deflorata violenter ad suas prauitates detorserit. Etsi nusquam, inquit, eorum scripta legisset, satis ea te poterant de his omnibus informare, quæ ante biennium ex illorum libris deflorata quibusdam fratribus consensu Synodi mittere curaui, quæ ad te peruenisse, si nosse aliter nequiuissem, infaustissimus liber tuus, cui largiente Domino respondemus, probabiliter nos instruere poterat, in quo earundem deflorationum pleraque interposita, atque ad tuas prauitates detorta violentérque inflexa reperimus.] Prudentius cõtra Scotum cap. 11.

Quænam verò sit libelli illius non tam doctrina, quàm peruersitas, plurimis conclusa syllogismis post iudicium Concilij Valentini & Lingonensis (de quibus suo loco) hic referre supersedendum esse duximus: vetumtamen quoniam Mathęus Vvestmonasteriensis ad d. annum 883. queritur Ioannis Scoti scripta, ab Ecclesia Lugdunensi seu à Floro magistro deprauando fuisse damnata libellum integrum ex peruetusto & integerrimo Codice manuscripto Bibliotecæ Corbeiensis vnà cum responsione seu correctione Sancti Prudentij Episcopi Tricassini, publici iuris fieri non inutile fore censuimus sed & vt interim innotescat, quâ fide, immò quantâ perfidiâ, & quam absurdâ peruersitate in recensenda miserabilis illius Monachi de diuina prædesti-

A. 851. natione sententia versatus sit, quoúe commento vsus Ioannes Scotus, aliqua ex Capitulo quartò hîc prælibare non erit ingratum.

Ioan. Scot. de prædest. cap. 4.

» Restat itaque, inquit, de vna vera solaque immutabili æterna » prædestinatione diuinæ voluntatis omnipotentissimæ, quæ nunquam nusquámque fallitur tractari; sed de proprietate illius hæ- » resis, quæ eam lacerat, priùs dicendum. Hæc igitur hæresis » Gottescshalcana, si tali nomine potest vocari inter alias duas hære- » ses sibi inuicem aduersantes, medietatis loco constituta est: inter » illam planè, quæ dicitur Pelagiana, & illam quæ ei repugnat: » quarum vna dono diuinæ gratiæ derogat, altera libertatem ar- » bitrij condemnat. Pelagiana siquidem Secta libertatem arbitrij » rationalis naturæ in tantum commendat, vt sine dono gratiæ ad » perficiendam hominis iustitiam sufficiat. Eius verò secta contra- » ria, gratuitæ gratiæ donum confirmat, vt eo solo in homine ope- » rante, omni conatu liberi arbitrij contempto, omnis fidelis fasti- » gium iustitiæ contingat, vna igitur (vt dictum est) donum gra- » tiæ contemnit, altera donum libertatis arbitrij: Ambæ impie- » tate pares, sectâ verò dispares: hæc autem, de qua nunc agi- » tur, sic est in medio inter vtrasque prędictas, tanquam extremi- » tates inter se contrarias coniuncta, vt ipsis partim consentiat, » partim contradicat, propriúmque sibi vendicet, quod ipsas » non habere contendat: Dum enim omnium virtutum, quibus » peruenitur ad beatitudinem, omniúmque vitiorum, quibus » præcipitatur ad miseriam, in prædestinationibus diuinis, vt » ipsa fingit, necessarias ineuitabilésque causas conatur constitue- » re, quid aliud videtur suadere, nisi Dei dona, hoc est liberum » voluntatis arbitrium, & gratiæ auxilium destruere, quibus » duobus profectò plenitudo iustitiæ hominis & inchoatur & per- » ficitur. Hæc igitur noua secta Pelagianę consentit in eo, quòd » donum gratiæ gratuitę nihil homini prodesse asserit ad facien- » dam iustitiam, sed solam prædestinationis necessitatem. Ab ea » verò dissentit, eo quod vires liberi arbitrij penitùs euacuauit; » neque ad benè facere, neque ad mala committere præualere: » omnia hæc in necessitate prædestinationis impudentissimè po- » nendo. Ast in eo quod appetitum liberi arbitrij laborat au- » ferre, aduersantibus Pelagianæ videtur consentire, cui ite- » rum resultat, dum dona diuinæ gratię nihil homini proficere » commendat: neque enim dona sunt, quę non voluntate sed ne- » cessitate fiunt: Cùm omnibus sapientibus & insipientibus notis- » simum sit, omnia quę donantur & voluntate donantis largiri, » & voluntate accipientis percipi. Proprium verò huius hęreseos, » quò ipsę inter quas medietatis loco ponitur, carere proban-

tur:

 A. 850.

tur : Pelagiana enim vires liberi arbitrij sine adiutorio diuinę " gratiæ, eius verò aduersans solummodò gratiæ absque liberi " arbitrij nisu, ad iustitiam perpetrandam sufficere arbitratur: sed " earum nulla præsumpsit dicere prædestinationis necessitatem ho- " mines aut ad benè viuendum, aut ad malè viuendum, impiè re- " torquere. Relinquitur ergo ipsa vana prædestinationis necessi- " tas, huius tertiæ hæresis proprietas. Sed hæc omnia venenosa " diabolicæ impietatis iacula, munitis inexpugnabilis fidei propu- " gnaculis facillimè repelluntur.] "

Hæc Ioannes Scotus, & ipsa, quæ vocat vt verè sunt veneno- sa diabolicæ impietatis iacula, ipsemet contra fidem vtriusque confessionis miserabilis illius Monachi, quas recenset capite præcedenti, & impugnandas suscepit, suo cerebro confinxit: & tandem in Epilogo fidem suam circa diuinam prædestinationem his verbis expressit. Ecce vnum Deum colo, & eius vnam & " solam & veram prædestinationem profiteor, quæ est quod ipse " est, quia lex eius æterna & incommutabilis est, quæ sicut ne- " minem prædestinauit ad malitiam, quia bona est, ita neminem " prædestinauit ad interitum, quia vita est: Et reflexim sicut nul- " li malo prædestinauit malitiam, quæ interitus est, ita nulli ma- " lo prædestinauit interitum, quia malitia est. Nulli namque " Catholico licet credere summam bonitatem, ex qua est omne " bonum, prædestinasse alicui aliquam malitiam: & summam vi- " tam, ex qua, & in qua & per quam omnia viuunt, alicui præ- " destinasse interitum vel pœnam, quando ne id quidem, quod " se inuicem perdit petire permittat.] Et paulo post. Prædestina- " sti Domine in tua præscientia quæ falli mutaríque non potest, " numerum illorum qui suæ impietatis & pœnam & interitum pre- " paraturi essent, non in eis quod fecisti puniturus: sed in eis quod " non fecisti relicturus:] Móxque fidem suam vnà cum libro suo " hoc Anathemate concludit. Hæc est fides mea! ò æterna lux men- " tium de tua prędestinatione quæ tu es. Ac per hoc cum omni- " bus orthodoxis fidelibus Anathematizo eos, qui dicunt duas " prædestinationes esse, aut vnam geminam aut bipertitam, aut " duplam.] "

Ibidem in Epilogo.

A. 852.

Cap. 19.

CAPVT XIX.

» *Selecta ex libro Ioannis Scoti Capitula, à Venilone Ar-*
» *chiepiscopo Senonensi ad Beatum Prudentium Epis-*
» *copum Trecensem missa, vt eorum peruersitates dete-*
» *geret, confutarétque, quod à sancto Prudentio anno*
» *852. egregiè præstitum in libro qui nunc primùm in*
» *lucem emittitur, & ex quo nonnulla delibantur, Obi-*
» *ter de fictitia Prædestinatianorum hæresi.*

» VBI primùm liber ille erroribus & hæresibus scatens in lu-
» cem prodiit, piis omnibus veræ & Catholicæ doctrinæ cul-
» toribus horrori & execrationi fuit: vnde ab eorum aliquo selectę
» & excerptæ fuerunt centum circiter propositiones, ab orthodoxa
ANNO 852. » fide ferè omnes alienæ, plurimæ eo ordine quo sub 19. Capitulis
» à Ioanne Scoto in libro suo emissæ sunt, quas VVenilo Senonen-
» sis Archiepiscopus ad se transmissas, perspectâ earum nequitiâ,
Prudentio comprouinciali suo Tricassino Episcopo, ex libris Euan-
gelicis & Catholicorum doctorum auctoritatibus refellendas &
refutandas tradidit, fideíque eius commisit.

Prudentius in præfat.

Prudentiùs verò (vt ipsemet testis est in præfatione sui ope-
» ris) perlectis, sollicitérque perspectis propositionibus seu Ca-
» pitulis illis, repęrit in eis Pelagianę venena perfidiæ, & aliquo-
» ties originis amentiam, Collyrianorúmque hęreticorum furiosi-
» tatem, intremuit & expauit, tot olim errores cum suis auctori-
» bus iam sopitos, suis denuo temporibus pullulare. Cúmque re-
» fellendis animum pararet appellere, laboris difficultate perter-
» ritus deliberabat penitùs omittendum, sed animatus meritis &
» instant â Metropolitani sui, perquisito & assecuto libro integro
» ad illum refellendum, in gratia Dei plurimùm confisus animum
» appulit, & reuolutis Patrum consonis per omnia paginis, quid
» quisque eorum antidoti contra eadem venena confercuit, de-
» cerpere fideliter curauit, prefixóque cuiusque Doctoris nomine,
» libróque pariter intimato, verba quoque eiusdem Ioannis Scoti,
» vt ab illo digesta sunt pluribus locis inseruit] vt ipsemet fusiùs
prosequitur in præfatione sui operis ad VVenilonem, cuius hîc
pręcipuam partem quasi vnicum rei gestæ quod extat documen-
tum, apponere non dedignabimur.

A. 853.

Reuerentissimo Patri & Beatissimo Pontifici inter pastores Christi, Eminentiâ vitæ, doctrinæque eximietate Clarissimo Gueniloni.

Prudentius æternam in Domino salutem.

ACcensus prout decet atque oportet zelo Catholicæ fidei, & veræ charitatis affectu (Pater beatissime) misisti mihi quandam schedulam, decem & nouem capitula continentem ex libro cuiusdam Scoti selecta à nostro (vt ais) se quodammodo intellectu diuertentia, rogans & monens, vt quæcunque in eis à vero exorbitantia comperissem, vnicuique de libris Euangelicis & Catholicorum Doctorum auctoritatibus deuianti capitulo, congrua depromerem abunde responsa; quibus decursis sollicitéque perspectis, reperi in eis Pelagianæ venena perfidiæ, & aliquoties originis amentiam, Collyrianorúmque hæreticorum furiositatem, quorum merito à Catholicæ fidei cultoribus ac propugnatoribus validissimis confutati, censuráque iustissimæ seueritatis multò ante nostra tempora damnati sunt; intremui, fateor, & expaui tot olim errores cum suis auctoribus iam sopitos, nostris denuo temporibus pullulare, & deficientes *quondam fumos*, nouâ rursum accensione erumpere, suique noxietate multorum oculos caligare: quibus vt iusseras refellendis cùm animum pararem appellere, laboris difficultate perterritus deliberabam penitùs omittendum. Verùm monentis auctoritate perpensâ, duxi satiùs cum fructu obedientiæ, & si minùs pleno aliquatenus labi, quàm paternæ reuerentiæ tumiditate stupidâ contraire. Animatus itaque meritis rogantis, orationúmque instantissimâ puritate scribentis, visum est librum eundem, si quà forte inueniri posset, diligenti curiositate perquirere, cuius serie salebrosas tantorum errorum tortiones valerem faciliùs intueri, quo gratiâ Dei sine qua nihil sum, & nihil possum (vt optaueram) assecuto, deprehendi quantùm diuinitùs inspiratus potui, Pelagij Cœlestiique, eorumque sequacis ac defensoris acerrimi Iuliani, per omnia sectatorem, Ioannem videlicet Scotum tantâ impudentiâ orthodoxæ fidei, patribúsque Catholicis oblatrantem, ac si vnus spiritus Iulianum, Ioannémque docuerit, vnus idemque spiritus in eis fuerit, nec dispar spiritus per eorum linguas tot tantásque blasphemiarum nauseas euomuerit: Nam & gratuitam Dei gratiam pariter impugnant, & Dei iustitiam similiter denegant, & originale peccatum, quod

Alludit ad Prosper. c. 6. contra collat.

A. 852. » nascentes trahimus, quóque non nisi cœlesti gratiâ per myste-
» rium baptismatis soluimur, in dissimili garrulitate dissuadent,
» argutiisque dialecticis simillimâ vanitate desipiunt, rectissimam
» etiam Sanctarum Scripturarum intellectum Patrúmque Catho-
» licorum sensum sanissimum tam concinnâ varicositate peruer-
» tunt, ac si nunquam aduersus eorum erroris quippiam fuerit
» agitatum: quibus cùm à Patribus præcipuéque Beatissimo Au-
» gustino competentissimè abundantissiméque responsum fuerit,
» nequaquam me præsumptionis à piis lectoribus credidi iudi-
» candum, si tuis monitis dictante pietate libenter obsequens, of-
» feram pro virili portione in donaria tabernaculi Domini mei
» quæ possim, relinquens potioribus ac doctioribus quæque me-
» liùs valuerint & voluerint offerenda &c.]

» Titulus huic operi ab auctore hic appositus est. Liber Ioan-
» nis Scoti correctus à Prudentio, siue à cæteris Patribus, vi-
» delicet à Gregorio, Hieronymo, Fulgentio, atque Augu-
» stino.]

Hic obiter obseruandum, quod suprà ad annum 849. notatum & probatum fuit, opus hoc Prudentij confectum hoc anno 852. circa æstiuum tempus, scilicet post triennium ab emissâ Leonis Papæ Epistolâ ad Episcopos Britanniæ, & post biennium à Synodo Parisiensi latâ contra Nomenoium Britanniæ Tyrannum.

Nec obseruatione pariter indignum, Prudentium sicut in primo opusculo ad Hincmarum & Pardulum, solo veritatis intuitu & zelo gloriæ Dei, licet sibi amicitiâ singulari coniunctos & regiâ auctoritate præcellentes, eorum nihilominùs sensa Synodicâ auctoritate liberrimè impugnauit. Sic etiam in hoc opere Ioannem Scotum pariter amicum, & Regis indiuiduum comitem & mensæ & cubiculi, Metropolitani sui precibus hortatus, non minori zelo gloriæ Dei, tanquam hæreticorum omnium peripsema, liberrimis & acutissimis veritatis iaculis confixit. His siquidem verbis opus suum exorsus est, ex quibus sit

Prudentius cótra Scotum cap. 1. » reliquorum iudicium: Blasphemias tuas (Ioannes) atque im-
» pudentias, quibus in Dei gratuitam gratiam iustitiámque in-
» flexibilem procax inueheris, percurso tuæ peruersitatis libro,
» quem sub nomine cuiusdam Gotteschalci aduersus omnes Catho-
» licos effudisti, eo molestiùs accepi, quò te familiariùs ample-
» ctebar, peculiariùs diligebam &c.]

Et vt suprà retulimus eiusdem Scoti vesaniam in assertione trium hæreseon, & Gotteschalcanæ quasi mediæ inter duas reliquas, hic Prudentij ex cap. quarto responsionis pars aliqua

Ibid. c. 4. subjicienda. Quarto mendaciorum tuorum ludibrio, inquit,

ex duabus hæresim factam asseueras &c.] Et paulò post recen- « A. 852.
sita illius verba. De Pelagiana, inquit, quod libertatem arbi- «
trii adeo extulerit, vt absque auxilio gratiæ Dei propriis vi- «
ribus niteretur, & nouimus & detestamur. 2. Quam duabus in- «
feris, & ex duabus compactam asseris, videlicet in Prædestinatio- «
nis necessitate tam bonorum, quàm malorum omnium constitu- «
ta, quámque Gotteschalcanam nouo vocabulo nuncupas, nec «
defendimus nec tenemus. 3. Verò quam Pelagianis contrariam «
asseris, quá ita donum gratiæ prædicetur, vt libertas arbitrii fun- «
ditus auferatur, nec legimus nec audiuimus. Perspecto siqui- «
dem Beati Augustini de nonaginta hæresibus libro, hanc penitùs «
non inueni; debueras igitur expressius intimare, quò hæc autho- «
re subsisteret, & quò ei facilius, immo competentiùs responderi «
posset: sed diu de ea cogitanti & ancipiti sententiâ nimium flu- «
ctuâti, nihil mihi aliud te in ea expressisse occurrit, nisi quod in hac «
quemadmodum & ingeminę prædestinationis nomine, omnibus «
Catholicis, qui nos vel iam in Domino præcesserunt, vel qui adhuc «
infirmitate carnis grauati, ad eorum societatē dono gratiæ perue- «
nire suspirant, obliquè derogare volueris; qui omnes vnà prorsus «
concordique sententiâ, ita donū gratię prædicant, vt absque eo li- «
bertatē arbitrii ad bonos conatus nihil valere confirment. Et quia «
de gratia & libero arbitrio satis abundéque & à patribus actū est, «
& à nobis atque aliis adæque Catholicis nimirum viris eruditis- «
simis, decerptis atque collectis eorum sententiis, elaboratum «
est. Vnam tantummodo Beati Patris Augustini sententiam ad «
medium deduxisse sufficiat &c.] En paulò post: Quæ cum «
sit, inquit, Catholicæ fidei vera perfectáque consensio, ne «
scio quem elogio tertiæ tuæ hæreseos denotare volueris, ni- «
si Beati Augustini & dictorum, quæ præmisimus, immò Ca- «
tholicorum omnium fideliter veracitérque sequaces &c.] «

Ex prædictis patet primò Prudentium (vt supra notatum est) Gotteschalci defensionem seu patrocinium nullomodo suscepisse. Immo verò illius sententiam ei penitùs fuisse ignotam, solius Augustinianæ & Catholicæ doctrinæ fuisse sollicitum. Secundò Ioannem Scotum falsò imposuisse Gotteschalco, quòd omnium virtutum, omniúmque vitiorum in prædestinationibus diuinis, necessarias ineuitabilésqae causas conaretur constituere, & sic voluntatis arbitrium, & gratiæ auxilium destruere, quæ omnia à sententia & confessionibus Gotteschalci, quas præ manibus habebat & impugnabat Scotus, erant penitùs aliena, vt suprà fuit obseruatum. 3. Inter Ioannis Scoti ineptias & mendaciorum eius ludibria non minimum recensendum, quòd primus

A. 852. omnium, qui sęculo illo scripserunt, Beati Augustini & totius Ecclesiæ doctrinam de vera Christi gratia semper victrice, tanquam hæresim libertati humanę inimicam, & Pelagianę opposítam infamauerit. Prudentius verò tertiam illam hęresim, quâ ita donum gratię prędicetur, vt libertas arbitrii funditùs auferatur. Nec legimus (inquit) nec penitùs audiuimus &c. Et nescio quem elogio tertię tuæ hæreseos denotare volueris, nisi Beati Augustini, & Catholicorum omnium fideliter veracitérque sequaces.] Quale fuit etiam vt mox videbitur Ecclesię Lugdunensis iudicium.

Postremò obseruandum commentitiam Prędestinatianorum sub gratiæ nomine, fatalem & cogentem necessitatem prędicantium, hęresim ita adhuc sęculo illo ignotam, vt qui huiusce hæresis Gotteschalcum arguerent, nouæ superstitionis, vt Rabanus in synodica ad Hincmarum; & hæresis Gotteschalcanæ quasi sibi propriæ, vt hic Scotus, infamarent; & sic qui nostro iam sæculo post Hincmarum Prædestinatianam illam hæresim ab Augustino exortam, vel saltem ipsius temporibus notam confingunt, & quasi de ea nemo vnquam aliter senserit obtrudunt, antiqua illa Pelagianorum figmenta vel nolentes reiiciant, veritati tandem acquiescant, eósque iam conuictos, & solos pudeat reluctari.

Neque hîc obiter notasse pigebit, hoc præcipue cap. 4. ad impugnandam veram Christi gratiam, abusum Scotum potioribus in ea asserenda Scripturę testimoniis, puta illo Ioannis 15. *Sine me nihil potestis facere*, non dixit, inquit, nihil potestis velle: & illo Apostoli Rom. 9. *Non volentis neque currentis, sed Dei est miserentis:* non aliter (inquit) ille nisi dum naturaliter fit volens & currens. Sed & Prudentium eodem cap. 4. num. 15. & seqq. ex auctoritate Scripturæ, testimoniis Sanctorum Patrum, & exemplo lachrymarum & conuersionis gloriosissimorum Apostolorum Petri & Pauli, & Matthęi, peruersissimum illum Ioannis Scoti intellectum refellentem, & efficacem Christi gratiæ virtutem adstruentem aliquantulùm audire non minimum operę pretium erit. Ioan. 15 Rom. 9

Prudentius cōtra Scotum cap. 4. Et refellitur, inquit, falsitas tua quâ dixisti posse nos velle sine Deo: fidem Dei donum esse quis ambigat? dicente Apostolo, *Vobis enim datum est à Deo non solùm credatis in eum, verùm etiam vt patiamini pro illo.* Patet autem nullum credere nisi voluntate: quid ergò est donatum credentibus, vt in eam credant atque patiantur, nisi data diuinitùs voluntas, quâ in illum credant, quâque pro illo patiantur. Si ergò à Deo donatur voluntas in eum credendi, & pro illo patiendi, nimirùm constat, Phil. 1. v. 26.

quia sine illo nihil boni possumus velle. Ac per hoc verba Domini dicentis, *Sine me nihil potestis facere*, ita saniùs & rectiùs intelligenda sunt, vt facere ad vtrumque referatur, ad factum mentis & factum corporis: quoniam vtrumque opus Scriptura appellat, quod non solum facto fieri, sed etiam voluntate concipi solet.] A. 852.

Idque probat ex negatione, & lachrymis Principis Apostolorum. Respiciamus sanè, inquit, Beati Petri Apostoli negationem, & perspicuè quòd à Deo nobis velle sit, non ex nobis, liquidò cognoscemus: qui enim propriâ voluntate negauit, nequaquam propriâ voluntate pœnituit, donec respectus desuper ad se rediit, qui paululùm derelictus, vt ita dixerim, à se ipso recesserat. A se ipso, inquam, qualis fuerat, quando Dominum etiam à longè sequens in atrium Principis Sacerdotum intrauerat, dicit enim Euangelista: *Postquam tertiò gallus cantauit & respexit Dominus Petrum: & recordatus est Petrus verbi Domini, quo dixerat priusquam gallus cantet, ter me negabis, & egressus foras fleuit amare.* Tantumne obsurduisti, vt non audias, respexit Dominus, & recordatus est Petrus: non enim priùs ille recordatus est, & Dominus postmodum respexit, sed primò respexit Dominus, & post recordatus est Petrus. Priùs respexit gratia, & pòst recordata est pœnitentia, prius respexit misericordia, & pòst fleuit miseria. Cuius est quæso nunc velle? respicientis, an post respectum recordantis? donec negauit, non vtique habuit velle Dominum confitendi: respectus autem accepit velle, non solùm confessionis, sed etiam confusionis. Inde est quod ait Euangelista, & recordatus est Petrus verbi Domini, quo dixerat, *Antequam gallus cantet ter me negabis, & egressus foras fleuit amare:* recordatus est, quia nimium de se præsumpserat dicendo, *Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo:* & confessus est salubriter, quia ad vocem ancillulæ negauerat damnabiliter: ideóque *Egressus foras fleuit amare.* Prorsus qui non priùs est recordatus, quàm respectus, patenter indicat, non à se sibi fuisse velle: sed accepisse se ab illo, à quo respectus est. Vbi est nunc interpretatio tua, quâ dixisti, cùm dixisset Dominus, *Sine me nihil potestis facere,* non dixit velle; vidésne non potuisse recordari Petrum nisi priùs Dominus respexisset, id est voluntatem recordandi ac flendi misericorditer infudisset?]

De Sancto Petro, Mat. 26 v. 74. & 75. Id. v. 75. Mat. 26 v. 35.

Idem ipsum continuò confirmat exemplo beati Mathæi Apostoli. Videamus etiam, inquit, Coapostolum eius Mathæum, vtrùm & ipse gratiâ præuentus, an voluntate propriâ Dominum sit secutus? Scribit ipse in Euangelio suo, *Vidit Iesus Publicanum sedentem in telonio Mathæum nomine, & ait illi, sequere me,*

Ibidem. De Sancto Mathæo. Mat. 9. v. 9 &c.

A. 852. » *& surgens secutus est eum*: quod ait *vidit Iesus* non tam ad visum » hominis, quàm ad intuitum gratiæ respicientis debemus accipe- » re: *vidit* quia misertus est, *vidit* quia voluntatem se videndi in- » fudit, *vidit*, quia videri se fecit, sedebat in telonio publicanus, » lucris inhiabat, negotiis terrenis concupiscibiliter inseruiebat, » oculos mentis pariter cum oculis corporis, ad quæstus publicos & » priuatos depresserat, cogitare de cœlestibus minimè satagebat, » nunquid dicendus est habuisse velle, quo vsque visus non est? vi- » sus est & continuò voluit, quoniam visio illa de gratiæ rore ma- » nabat: nam & quod ait publicanum, satis indicat, quia rore su- » perni respectus madefactus atque commotus sit, non propriâ, » quam necdum habuerat voluntate conuersus. In quo admiranda » est nimium vis ac potentia gratiæ videntis, quæ mox vt videt » perficit, videre illius nulla intercapedante morula opus est, » quæ tanta vi penetrauit mentem publicani, vt statim vocantem » gratiam sequeretur: agit hoc nimirum instinctu occulto Dei » Omnipotentia in cordibus hominum vel lenitate, vel terrore in- » comprehensibili, causis nostram scientiam latentibus, vt respe- » ctum suæ gratuitæ gratiæ omni tarditate propulsâ, humiliter de- » uotèque sequantur.]

Ibidem. De Sancto Paulo. » Tum denique exemplo Beati pauli Apostoli idem ipsum » inculcat. Intueamur (inquit) etiam illum gratuitæ gratiæ ac- » cerrimum propugnatorem, & veracissimum defensorem, ac » fidelissimum prædicatorem, & liquidò videbimus gratiæ fuisse, » quòd talis & tantus est, non voluntatis propriæ: scribit de eo » Relator veracissimus actuum illius, comésque peregrinationis » eius indiuiduus Sanctus Lucas Euangelista dicens, *Saulus ad-* Act. 9. v. 1. » *huc spirans minarum, & cædis in Discipulos Domini, abiit* » *ad Principes Sacerdotum, & petiit ab iis Epistolam, vt vbi-* » *cumque inueniret huius viæ viros, ac mulieres, vinctos perdu-* » *ceret in Hierusalem* Audis Lupum sæuientem, & vbi volun- » tas? prorsus erat in eo velle sed malum, cui insistebat, & cui » tanto studio satagebat. Audiamus sequentia: *Et contigit dum* v.3.&c. » *iret Damascum, circumfulsit eum lux de cœlo, & cadens in terram* » *audiuit vocem de cœlo dicentem sibi: Saule Saule, quid me per-* » *sequeris? Ille autem dixit, Quis es Domine? & ait ad eum Do-* » *minus: Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris, durum* » *est tibi contra stimulum calcitrare*, Deo gratias. Audiebamus » lupum frementem, audiamus agnum mitescentem: *quis es*, » inquit, *Domine*? priùs nec hominem saltem dignabatur agno- » scere, & repente tremens Dominum confitetur. Vnde hoc? vno » eodémque momento, & Lupus & agnus ostenditur. lupus an- » tequam prostratus, prosternitur, & agnus efficitur: prosternitur ferocissimus

ferocissimus persecutor, & erigitur mitissimus prædicator: fe- « A. 852.
rociebat & cæcatus est, cæcatur & illuminatur. Vnde quæso te «
an de proprio velle? absit, sed de rore gratiæ; velle ferocien- «
tis antequam prosterneretur audiuimus, *Saulus adhuc spirans* «
minarum & cædis: Audiamus & gaudeamus balatum agni mi- «
tescentis: *Quis es Domine?* prorsus non hoc ex voluntate pro- «
priâ, quam ante circumfulsionem haberet; sed ex voluntate, «
quam inspirante gratiâ in eadem circumfulsione nouam acce- «
pit. Accepit, inquam, quia minimè habebat: audi quid ipse «
Gal. 1. v. 15. de se testetur. *Cùm autem* (inquiens) *complacuit ei, qui me* «
segregauit ex vtero Matris meæ, & vocauit per gratiam suam, «
vt reuelaret filium suum in me: qui enim ex Matris vtero sese à «
Deo segregatum testatur, profectò non id propriæ volunta- «
tis, sed gratiæ prædestinantis, atque vocantis fuisse declarat. «
Nunquid in vtero Matris positus habebat velle? vt segregare- «
tur, antequam nasceretur, qui ab vtero materno profusus, at- «
que adultus habuit velle, vt tantâ instantiâ segregatoris sui no- «
titiam impugnaret, minimè? accepit ergò cœlesti lumine cir- «
cumfulsus hanc subitam voluntatem, vt quod priùs iniquissi- «
mè oppugnabat, postmodùm obedientissimè prædicaret. Videa- «
1. Cor. 4. v. 7. mus an hoc ipsum idem confirmet *Quid enim habes quod non ac-* «
cepisti? quid gloriaris quasi non acceperis? Si igitur secundùm in- «
terpretationem tuam, velle essentialiter habebat Paulus: falsum «
est quod ait, *Quid enim habes quod non accepisti*: accipere se fate- «
batur, vtique in illa circumfulsione, quod se non habuisse noue- «
rat ex natiuitate, accepisse se cœlesti munere gratulatur, quod se «
habuisse naturaliter diffitetur.] «

Hæc ex multis prælibata, vt innotescat tanti Episcopi senten-
tia, in confirmationem veræ Christi gratiæ, ex qua (vt ibi- « Prosper contra collat. cap. 11. & 12.
dem refertur ex Prospero contra Collatorem cap. 11. & 12.) «
non est periculum Liberi Arbitrij, nec voluntas aufertur, cùm «
Rom. 8 v. 14. in ipsa benè velle generatur. Nam si ideo non putanda est nostra, «
quia formatur, regitur, ordinatur, imbuitur, spoliantur liber- «
tate Filij Dei, qui aguntur Spiritu Dei, perdunt vigorem ratio- «
Isa. 11. v. 2. nalis animi, & omni voluntariæ deuotionis laude priuantur, qui- «
bus datur Spiritus sapientię & intellectus, consilij & fortitudinis, «
scientiæ ac pietatis, & timoris Domini. Prorsus qui his reforma- «
tionibus se non putant indigere, de veteris morbi consuetudine «
in phrenesim transierunt, respuunt remedium, clamant, insaniunt, «
reluctantur, sed si promissionis sunt Filij, quiescent & sana- «
buntur.] «

Denique in Epilogo peruersam Ionnis Scoti, quam suprà Ibidem in Epilogo.
retulimus fidei professionem, his inter reliqua verbis confutat:

A. 852. » Venenorum tuorum (inquit) purulentias efflas, quibus impu- » dentissimè veritati atque auctoritati, tam Sacrarum Literarum, » quàm earumdem tractatorum fidelium obstrepere nullatenùs » erubescis: dicimus itaque summam bonitatem, summámque vi- » tam Deum, nullum ad malitiam, id est peccatum prædestinasse, » neque vel præsciendo, vel præuidendo, vel prædestinando com- » pulisse, aut necessitatem cuiquam vllatenus intulisse, sed pecca- » toribus pœnam, quam tu interitus & malitiæ vocabulis denotas, » prædestinasse, quia iustum est, & peccatores meritis suppliciis » quia iustus est &c.]

Anathema Ioannis Scoti eâ, quâ decet Sanctos charitate, in- » ter reliqua sic repellit. Sed mirum valdè est, quòd homo Ana- » thematus antequam natus, in quemquam Anathema ferre præ- » sumpserit: nimirum de illorum te numero esse demonstras; » *Qui posuerunt in Cœlum os suum, & quorum lingua transiuit in ter-* Psal. 72 » *ram*: necessarióque perpendendum censeo, in quos Anathema v. 9. » tantâ impietate protuleris; nempe in Papam Innocentium, Zo- » simum, Bonifacium, Xistum, Leonem, Cœlestinum, Grego- » rium, omnésque tam Romanæ vrbis Pontifices, quàm sequen- » tium ordinum gradus & populos: In Ambrosium Episcopum » cum omnibus Italis; in Augustinum, Primasium, Fulgentiúm- » que Episcopos, cum omnibus Affricanis: in Hieronymum Pres- » byterum cum omnibus Orientalibus & Græcis: in Prosperum & » Hilarium cum omnibus Gallis: in Isidorum cum omnibus fide- » libus Hispanis, in Cassiodorum quoque cum his omnibus: in » Bedam Presbyterum cum omnibus Anglis atque Britannis: in » Bonifacium Episcopum cum omnibus Germanis: in ipsos insu- » per Apostolos Prophetásque, & quod his omnibus maius est, in » ipsum Deum Deorum, qui iudicia sua esse præstituto tempore » erga probos & reprobos ineuitabili dispositione prædestinauit: » &c.] Et post aliquanta: poteram quidem & ipse tibi dicere ana- » thema, nisi expectarem, & mallem & optarem tuam correctio- » nem, quàm perditionem. Proinde nondum in te seueritatem ana- » thematis iaculor, quoniam hortor, moneo, & totis cordis affe- » ctibus rogo, vt respectu supernæ gratiæ resipiscas, & à tam le- » thali veterno tandem euigiles &c.]

Postremò quadruuium Sophisticæ vanitatis his verbis effringit. » Relinque (inquit) quadruuium vanitatis, quod sequens extor- » ris viæ factus es veritatis, quantò meliùs quantóque salubriùs » ageres, si vni veræ sempiternæque viæ innitens quadrigâ illius » humilis vehi, quàm quadruuij tui inflatus typho rapturi in diuer- » sa deligeres &c. Dum quadruuio varicoso tantâ pertinaciâ inhæ- sisti, nequaquam elogium libri Ecclesiastici euadere valuisti;

Ecclef. 37.v.23. quo dicitur: *Qui Sophisticè loquitur odibilis est & omni re defraudabitur: non enim data est illi à Domino gratia.*] A. 852.

Et quoniam excerptæ ex libro Scoti propositiones multorum scandalo esse potuissent, eorum ædificationi, Ioannis Scoti correctioni & lectorum huiusce libri vtilitati, ei 77. Capitulis recapitulationem totius operis subiecit, continentem virulentas illas Ioannis Scoti propositiones breuissimè contractas, vnà cum breuissimis & saluberrimis Prudentij responsionibus pro coronide totius operis.

CAPVT XX.

Eadem Capitula ex libro Ioannis Scoti selecta, ab Ecclesiâ Lugdunensi per Florum Diaconum confutata. Quis ille Florus, & quo tempore scripti sint libelli quatuor Ecclesiæ Lugdunensis, quorum primus est hicce aduersus Ioannem Scotum. Secundus, de tribus Epistolis. Tertius, Absolutio quæstionis de generali per Adam damnatione &c. Quartus, De tenenda immobiliter Scripturæ Sanctæ veritate.

HIs ipsis propositionibus, sub 19. illis Capitulis, vt ex libro Ioannis Scoti selectæ fuerant ad Ecclesiam Lugdunensem perlatis: nullâ aliâ habitâ libri illius notitiâ, quasi definitiones in iis contentæ, nullâ ratione redditâ, nullâ Scripturarum seu sanctorum Patrum authoritate prælatâ, mendacij & erroris plenæ à Ioanne Scoto ex solis philosophicis argumentationibus traditæ fuissent; Ecclesia Lugdunensis (studio charitatis & debito loci atque ordinis) illius insolentiæ respondere necessarium duxit eâ maximè ratione, vt in principio operis habetur: quia à multis " idem homo quasi Scholasticus & eruditus admirationi habetur, " & talia garriens siue scribens, alios ad hæsitationem deducit, alios " quasi magnum aliquid dicat, erroris sui sequaces efficit: omnes " tamen auditores & admiratores suos inani verbositate, & ventosâ loquacitate perniciosissimè occupat, vt non diuinis Scripturis, " non auctoritatibus paternis se humiliter submittant, sed " eius potiùs fantastica deliramenta sequantur.] " (Lib. Ecclef. Lugd. contra Scotum in principio.)

Huius responsionis cura ab Ecclesia Lugdunensi, Floro Magistro eiusdem Ecclesiæ Diacono damnata est. Cuius doctrinæ fuerit Florus ille ex iis quæ suprà retulimus de congressu eius (De Floro Magistro.)

in Amalarium conijci facillimè poteſt,ſcriptus & hic liber de quo agitur id ipſum pleniſſimè demonſtrat, nec non Vualafridus Strabo in Carmine ad Agobardum Archiepiſcopum Lugdunenſem, quod habetur in Bibliotheca Patrum Edit. Colon. Tom. 9. hoc ſingulari Elogio teſtatur.

At te Flore nouo qui vos penès ortus odorem
 Prodit vbique ſui, hæc loca rumor alit.
Flora venit quondam, dum ſingula quæque deorum
 Sunt afflata iugis prata, thymúmque gerens.
Huic Floro meliùs ſententia Chriſticolarum
 Attribuit quicquid dogmate & ore viret.
Nam hic florus florem ſequitur de germine Ieſſe,
 Et tradit quod amans attulit ille homini.
Quæ tam ſegnis erit donis ingrata ſupernis,
 Quæ ſe hoc non ſponte nectare paſcat apis
Floreat haud flaccens hic flos, & floreat flagrans,
 Spiramenta ferat ſemper vbique Deo
Donec in Aſtriferas porrecta cacumina ſedes
 Erigat, & fructum iam ſine fine habeat.

De Floro illo videnda quæ obſeruauit R. P. Sirmondus in notis ſuis ad Auitum Vienn. Arch. pag. 60.

Sed & ipſe Hincmarus in hac cauſa teſtis omni exceptione maior, licet tacito nomine Eccleſiam Lugdunenſem,& Patres Conciliorum Valentini & Lingonenſis,plurimis conuiciis inſequatur, nihilominus doctrinam Flori Magiſtri in hac ipſa de qua agitur controuerſiâ,plurimum laudat in opere illo de Prædeſtinatione cap. 6. 11. & 12. dicto cap. 6. ait enim de Floro loquens: » vt audiuimus & apparet vir doctus &c. Cap. 11. verba ſua in » ſermone ſuo de Prædeſtinatione benè poſuiſſe laudat, & cap. » duodecimo ſenſum Sancti Auguſtini ſecutum fuiſſe refert; immò & in præfatione prędicti operis, Hincmarus ſermonem illum quem Florus forſan initio huiuſce controuerſię conſultus emiſit, integrum repoſuit, ibidemque eum laudat,quòd & constructione & ſenſus veritate cautè incedat, exceptis duobus locis, quibus eum ita dixiſſe non credit, ſicut in eo ſcripto inuenit quod de ſcrinio venerabilis Ebonis accepit,diuerſum nactus,vt ipſe refert, ab Heriboldo Epiſcopo.

Hincmar. de Prædeſt. cap. 6. 11. & 12.

Ibidem in præfat.

Prętcr Flori doctrinam omnibus notiſſimam,cur prę reliquis ab Eccleſia Lugdunenſi ad hoc opus electus fuerit in cauſa eſſe potuit, quòd illo ſermone doctrinę ſuę de præſcientia & prędeſtinatione diuina pręclarum ſpecimen edidiſſet, cúmque auctorem huiuſce operis fuiſſe probatur, tum ex communi omnium ſententia nullo reclamante, ex Mathæo Vveſtmonaſterienſi

in Floribus Historiæ ad annum 883. vt suprà, & aliis: tum maximè ex peruetusti codicis manuscripti Corbeiensis inscriptione his verbis conceptâ. In nomine Domini nostri Iesu Christi incipit libellus Flori aduersus cuiusdam vanissimi hominis qui cognominatur Ioannes, ineptias, & errores de prædestinatione & præscientia diuina & de vera humani arbitrij libertate,] & in ypographe eiusdem libelli habetur. Explicit libellus Flori.] Ex quo codice correctissimo lacunas duas amplissimas, quarum altera partim in primo, partim in secundo Capitulo; altera in 16. Capitulo in omnibus impressis codicibus & in manuscripto codice Bibliothecę Thuanæ extant suppleuimus, & ex vtroque manuscripto codice menda plurima correximus. A. 852.

Porro libellum hunc à Floro editum, nomine & auctoritate Ecclesiæ Lugdunensis signatum & confirmatum fuisse non solùm præ se fert omnium editionum, & manuscripti codicis Thuani Epigraphe, Ecclesiæ Lugdunensis liber, & ypographe finis responsionis Lugdunensis Ecclesię, sed & ex præfatione ipsius libelli probatur: Venerunt ad nos id est ad Ecclesiam Lugdunensem cuiusdam vaniloqui & garruli hominis scripta &c.] Et paulo post, necessarium omninò duximus, vt studio charitatis & debito nostri loci atque ordinis eius insolentię auctore Domino responderemus.] In præfat.

Postremo quoad tempus vitandæ confusionis & repetitionis gratiâ, hic simul expendenda series quatuor libellorum Ecclesiæ Lugdunensis sciliçet huiusce contra Ioannem Scotum, alterius de tribus Epistolis, tertii cui titulus Absolutio quæstionis de generali per Adam damnatione &ç. & quarti de tenenda immobiliter Scripturæ Sanctæ veritate. De quatuor libris Eclesiæ Lugdunensis.

Igitur libellus hic contra Ioannem Scotum probatur scriptus ante libellum de tribus Epistolis, immò antequam Ecclesia Lugdunensis tres illas Epistolas accepisset, eo quod cap. 4. vbi de pseudohæresi Gotteschalcana prædestinationibus necessitates & vim inferente, dum agit de damnato & plurimis annis retruso miserabili illo monacho, Ecclesia Lugdunensis profitetur nescire se quo ordine, & queritùr quod prætermisso Ecclesiastico more, nec ipsa, nec reliquæ regni Ecclesiæ literis Synodicis tantæ hæreseos fuerint admonitæ: ita vt Ecclesiæ Lugdunensi penitùs esset ignotum, quid miserabilis ille monachus docuisset. Tertiam inquit hæresim ponit prædestinationibus necessitates & vim inferentem, cuius vt sibi videtur auctorem non tacet vocans eam Gottescalcanam, à quodam videlicet miserrimo & infœlicissimo monacho iamdudum illic (nescimus quo ordine) damnato, & annis iam plurimis carcerali ergastulo retruso no- Libello Ecl. Lugd. cōtra Scotum cap. 4.

A. 852. » mine Gotteschalco, qui si aliquid tam grande & periculosum » contra fidem Catholicam docere præsumpsit, vt necessario Sy- » nodali iudicio tali ac tantâ damnatione plecteretur, profectò di- » gnum fuerat, iuxta antiquum Ecclesiæ morem, vt tantus error » propter cautelæ studium, ne eo plures inficerentur, cæteris Ec- » clesiis in diuersis regni partibus constitutis, etsi non initio, » quando tantum malum est deprehensum, vel sine quando tantâ » est seueritate damnatum, saltem posteà per literas Synodicas & » Ecclesiasticas ad omnium Fratrum & Coëpiscoporum notitiam » perferretur: quod si more (vt diximus) Ecclesiastico semper » à Patribus obseruato factum fuisset, meliùs nunc sciremus & pa- » ratiores essemus ad redarguenda & conuincenda, quæ iste eum » docuisse proponit, &c.]

Atqui per primam trium illarum Epistolarum Hincmarus (ip- » sâ Ecclesiâ Lugdunensi teste) miserabilis illius Monachi & » actum descripsit, & doctrinam redarguit, & damnationem ex- » posuit,] immo & in ipso libello de tribus Epistolis referuntur ipsa Epistolæ verba, quibus hæc omnia plenissimè ab Hincmaro fuere exposita: & sic nec minimum dubium subesse potest, quin libellus hic contra Ioannem Scotum editus sit ante libellum de tribus Epistolis.

Libellus verò de tribus Epistolis præcessit libellum de tenenda veritate Scripturæ, vt argumento est, quòd in illo ne verbum quidem de quatuor Capitulis Carisiensibus quibus respondetur in libello de tenenda veritate Scripturæ. Immò verò hoc postremo libello meminit Ecclesia Lugdunensis libelli de tribus » Epistolis, vbi agitur de tertia definitione his verbis: cùm ergo » hæ duæ opiniones in præfato libello de hac re propositæ & ex- » positæ fuissent, subiunctum est protinùs valde vtiliter & dictum: » *Quolibet quis acquiescat modo non est hæreticum, nisi contentione* » *hæreticum fiat:*] licet præfatus ille libellus non nominetur, quoniam quæ præcedunt totâ illâ tertiâ definitione desiderantur vt suo loco videbitur. Nihilominùs eum esse libellum de tribus Epistolis certissimo argumento est, quod verba illa relata (*quolibet quis acquiescat modo non est hæreticum, nisi contentione hæreticum fiat*) habentur in libello illo de tribus Epistolis, in responsione ad primam Epistolam, vbi de morte Christi agitur: Et sic liber de tenenda veritate Scripturæ indubitatè subsequitur: sed inter vtrumque editus est libellus cui titulus est Absolutio quæstionis &c. quia vt suo loco referetur, est quasi appendix eiusdem libelli de tribus Epistolis. Ita vt primus quatuor illorum librorum sit libellus contra Ioannem Scotum, secundus de tribus Epistolis, tertius Absolutio quæstionis, quartus & vlti-

Libell. de tenenda verit. script. cap. 3.

mus, libellus de tenenda veritate scripturæ. A. 852.

Scripti sunt autem alter post alterum ab anno 852. vsque ad annum 854. inclusiuè: siquidem libellus contra Ioannem Scotum, quem primum editum vidimus, non prius potuit in lucem prodire, eo quod liber ipse Ioannis Scoti, cuius excerptas definitiones refellit, non nisi vt suprà vidimus, anno 851. editus sit: cùm etiam Ecclesia Lugdunensis in præfato libello Gotteschalci meminerit quasi iam à pluribus annis ergastulo reclusi: & postremus de tenenda veritate Scripturæ præcessit Concilium Valentinum tertium habitum in principio anni 855. alioquin Capitula quatuor quæ damnantur & aliis oppositis refelluntur in Concilio Valentino nullâ eiusdem concilij habitâ mentione Ecclesia Lugdunensis non suscepisset refellenda libro suo de veritate scripturæ, in quo etiam expressit Capitula illa recens in schedula ad notitiam suam perlata, tum etiam Hincmarus in præfatione prioris operis sui, ad Regem Karolum libellum illum vnà cum Canonibus Concilij Valentini ad Regem ipsum ab Imperatore Lothario transmissum meminit his verbis. Et quia, inquit, libellum de scrinio bonæ memoriæ fratris vestri Lotharij sine nomine auctoris suscepimus, in quo sigillatim per loca singula Capitula à nobis excerpta sunt posita, & assensu illius quicunque ille fuerit reprehensa sunt & damnata &c.] Idque peractum initio eiusdem anni 855. eo quod Imperator paulo post renuncians sæculo in monasterium Prumiense se recepit, effectúsque Monachus mense Septembri eodem anno, mortalem hominem exuit, & ad vitam perrexit æternam, iuxta Annales Fuldenses eodem anno.

Hincmarus de præd. in præfat.

Cùm igitur quatuor illi libelli diuerso tempore intra triennium illud, & ordine memorato editi fuerint: vniuscuiusque tempus non melius assignari posse videtur, quàm vt libellus contra Ioannem Scotum hoc anno 852. libellus de tribus Epistolis vnà cum appendice seu absolutione quæstionis &c. anno 853. Et libellus de tenenda veritate Scripturæ, anno 854. editi esse censeantur.

A. 852.

Cap. 21.

CAPVT XXI.

De eiusdem Flori Diaconi sermone, quem de gemina Prædestinatione antea ediderat. Libri verò ipsius aduersùs Ioannem Scotum præcipua quædam capita recensentur, ex quibus Prædestinationis hæreseos figmentum euertitur, nec non & falsa recentiorum Liberi Arbitrij notio.

De Flori sermone.

NVNC agendum de libello illo Flori & Ecclesiæ Lugdunensis contra Ioannem Scotum: sed & de sermone ipsius Flori in hac ipsa quæstione de gemina prædestinatione priùs edito, cuius non antea meminimus vitandæ confusionis gratiâ, cum etiam quo anno editus sit non constet, licet Florum tunc doctrinæ Gotteschalci penitùs ignarum, neque de eo quicquam nisi ex aduersariorum calumniis audiisse hæc eiusdem verba demon-
» strent: qui ergo dicit. Quod si qui pereunt prædestinati sunt ad
» perditionem, & ideo aliter euenire non potest, similiter quoque (In d. sermone.)
» & de iustis, tanquam & ipsi ideò saluentur, quia prædestinati ad
» salutem aliud esse non potuerunt, qui ergo hæc tam confusé &
» insulcè dicit, & illis tollit meritum damnationis, & istis meri-
» tum salutis: Ac per hoc quid aliud agit, nisi vt & pereuntibus,
» secundùm illum, & his qui saluantur sit imposita necessitas salu-
» tis: atque ideo nec illi iustè damnentur, quia iusti esse non po-
» tuerunt, nec isti iustè remunerentur, quia aliud quàm iusti esse ne-
» quiuerunt. Vt in vtraque parte & perditio & salus non sit ex iudi-
» cio propriæ actionis, sed ex præiudicio diuinæ præordinationis.]
Et in fine Gotteschalcum vt hæreticum nequissimum fugiendum
» censet his verbis: hæc vobis breuiter rescripsi ad ea quæ iussistis: (Ibidem.)
» nunc fideliter deprecor, & exhortor, vt in simplicitate & sinceri-
» tate veræ fidei fundati claudatis aures vestras aduersus linguam
» nequam illius vanissimi & miserrimi hominis, qui cùm sit paratus
» ad contentionem, & contumax aduersus veritatem, maluit se in-
» fœlix diabolico inflatus spiritu, à Christi Ecclesia & sacerdoti-
» bus separare, quàm sua profana & inaniloquia deserere.]

Sed quoad doctrinam de prædestinatione, quam vt suprà Hincmarus sanam esse & Diui Augustini sensui consonam fateri coactus est, Florus sermone illo prædestinationem non solum bonorum ad gloriam, sed etiam malorum ad pœnam in vtroque exemplari quod ab Hincmaro refertur exposuit, his verbis. Sed quos inquit,

inquit, præsciuit & præuidit malos atque impios futuros proprio vitio, ipse eos prædestinauit ad æternam damnationem iustissimo Dei iudicio] iuxta vnam schedulam, & iuxta alteram; sed quia, inquit, eos præsciuit & præuidit malos atque impios futuros proprio vitio, prædestinauit ad æternam damnationem, quâ ipsi puniuntur iusto iudicio.] Vtrobique legitur reprobos ad pœnam prædestinatos, in quo sola fuit de Prædestinatione controuersia. A. 852.

Illud ipsum pluribus in libello contra Ioannem Scotum prosequitur, & probat auctoritate diuinarum Scripturarum, vt pluribus probauit Prudentius auctoritate Sanctorum Patrum. Ad primum Capitulum respondens Florus & per Florum Ecclesia Lugdunensis quadruuium sophisticum Ioannis Scoti sic euertit. Cui, inquit, fides Ecclesiæ è contrario respondet veritatem æterni iudicij & ordinationis Dei, quæ vocabulo Prædestinationis exprimitur, non esse requirendam à Philosophis: sed ab Apostolis & Prophetis Dei, nec in mundanæ doctrinæ quadruuiis, sed in vna & vera via quæ dicit de semetipsa *Ego sum via, veritas & vita &c.*]

De Flori Libro.

Libellus cōtra Scotum cap. 1.

Deinde de gemina Prædestinatione sic suam & totius Ecclesiæ fidem exponit. Prædestinationem autem æterni consilij & iudicii Dei, siue in remuneratione iustorum, siue in damnatione iniquorum, & propter vnam ac simplicem scientiam diuinam, in qua simul atque æternaliter de omnibus præordinatum & præmunitum est, vnam veraciter dicimus; & propter duplicem eius efficentiam quâ alii misericorditer liberantur, alii iustè damnantur, duas dicere non timemus. Fideliter cum Psalmista ipsi iudici vniuersorum dicentes, *Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine.*] Et ad Capitulum secundum: Apud nos nulla contentio est, siue scilicet possint dici pluraliter Prædestinationes siue non possint. Dummodo illud fideliter & firmiter teneamus, vno atque eodem diuinæ præscientiæ & Prædestinationis iudicio atque consilio, duo quædam certissimè adimplenda, id est & iustos æternæ gloriæ præordinatos, & iniquos in impietatibus vsque ad mortem perseuerantes æternis suppliciis destinatos: Vtrumque enim Scriptura apertissimè dicit, de Iustis. *Et crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam.* De impiis iustè damnandis: *Sustinuit Deus in multa patientia vasa iræ aptata in interitum.* Ita enim hoc vtrumque in electis & reprobis vno eodémque diuinæ Prædestinationis & iudicii effectu peragitur: sicut vno eodémque solis radio & sani oculi vegetantur & languidi exasperantur, sicut etiam vno eodémque igni & limus ei oppositus durescit,

Capit. 2.

A. 852. » & cera liquescit. Dignetur etiam agnoscere, ita de Prædestinatione Dei, sicut de eius iustitia sentiendum, quæ cum sit vna, & semper vno eodémque modo se habens, manifestè duplicem recipit distributionem, dum per eam vel dignis præmia, vel indignis supplicia irrogantur.] Et paulo post, quæ omnia idcirco replicamus, vt considerent qui hæc legunt nullum certamen, nullam contentionem esse debere de numero: siue pluraliter Prædestinatio Dei dici possit, siue aliquâ veraci ratione non possit, dummodo certissimè cõstet duplicem esse eius effectum vel in electis scilicet misericorditer præordinatis ad vitam, vel in reprobis iustè præordinatis ad pœnam, &c.]

Ibidem cap. 11. Error Modernus. De Prædestinatione reproborum pluribus ex Sanctarum Scripturarum testimoniis agit cap. 11. ad primam definitionem, vbi notat errorem esse moderni temporis apud plurimos. » Prædestinationem Dei de solis electis prædicari: imprimis, inquit, quod dicit non esse Dei Prædestinationem, nisi de his qui præparati sunt ad æternam fœlicitatem: siuè ex suo sensu hoc dixerit, siuè ab aliis audierit, nos tamen veraciter scimus, quia iste est error moderni temporis apud plurimos, dum non putant Prædestinationem Dei, nisi in parte electorum in Scripturis inueniri: nec ipsum Beatum Paulum Apostolum in Epistolis suis, nisi de solis similiter electis Prædestinationem posuisse, sicut & in sequentibus dicit, sed acquiescendum & obediendum est humiliter veritati, & non quod semel nobis persuasum est, contentiosè defendendum, sed potius Scriptura Sancta diligentiùs perscrutanda, non solùm Apostolica sed etiã

Ibidem. » Prophetica; ex quâ omnis Apostolica auctoritas descendit, &c.]

Et ibidem plura exponens vtriusque testamenti testimonia, de Electione Iacob & reprobatione Esaü agens: In quibus omnibus, inquit, euidentissimè agnoscitur Apostolum non de solâ electorum quam primo loco posuit, sed in toto isto disputationis contextu de vtriusque partis Prædestinatione siue ad vitam, siue in mortem, & exemplis & testimoniis tractasse propheticis dum in Iacob proponit formam electorum, in Esaü verò formam reproborum. In quibus vtique duabus partibus *Deus cuius vult miseretur, & quem vult indurat:* sed mise- Rom.
ricorditer adiuuando, indurat iustè deserendo, & *tanquam fi-* 9. v. 18.
gulus luti ex eadem massa simul totâ damnatâ *facit aliud vas in* v. 21.
honorem, aliud verò in contumeliam iustè damnando: vt duo ex v. 23.
his ordines existant, quorum alii sunt *vasa iræ, alij vasa mise-*
ricordiæ; illa aptata in interitum, ista in gloriam præparata. v. 22.
Sed *aptata in interitum* & suo merito, & Dei iusto iudicio; *præ-*
parata autem in gloriam nullo suo merito, sed solo diuinæ gra- d. v. 21. &c.
tiæ beneficio. Cum ergo tam apertè dicat Apostolus, & *vasa*

iræ aptata in interitum, & vasa misericordiæ præparata in gloriam, «
& ex eadem massa aliud vas fieri in honorem, aliud verò in contumeliam: Quis non intelligat in his verbis vtriusque partis diuinam Prædestinationem manifestè ostensam, dum & electi nullo suo merito, sed solâ Dei bonitate prædestinantur ad vitam; & reprobi nullo Dei præiudicio, sed solo suo vel originali, vel actuali merito prædestinantur ad interitum? Nec eis diuina Prædestinatio necessitatem pereundi imponit, sicut nec necessitatem peccandi, sed necessitatem tantummodò iusta supplicia patiendi, vt qui voluntate permanent in peccatis, necessitate crucientur in pœnis.] « A. 852.

Ad Capitulum quartum, vbi de supradictis tribus hæresibus agitur, non aliter quàm Prudentius, secundæ hæresis nomine, Ecclesia Lugdunensis per Florum infamatam à Ioanne Scoto Germanam Beati Augustini & Ecclesiæ totius doctrinam conqueritur. De tribus hæresibus, inquit, quas dicit, primam id est Pelagianorum, qui liberum arbitrium sine Dei gratia homini ad salutem posse sufficere dixerunt, benè nouit, & condemnat Ecclesia, sequens vocem Domini suam gratiam in omnibus commendantis atque dicentis: *Qui manet in me & ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere.* In eo enim quod ait, *qui manet in me & ego in eo hic fert fructum multum* declarat gratiæ beneficium, quam in illo manentes, ex illo accipiunt, vt fructificare possint Deo, sicut palmes accipit ex radice vitis: Quod autem subiunxit, *quia sine me nihil potestis facere*, manifestissimè ostendit liberum hominis arbitrium absque adiutorio eiusdem gratiæ suæ ad boni operis fructum nihil posse. « Ibid, capit. 4.

Secunda hæresis, quam dicit esse gratiæ solius, quæ sit vel fuerit in Ecclesia, quæ ita prædicauerit solâ Dei gratiâ hominem saluari, vt liberum hominis negaret vel destrueret arbitrium. nobis minimè compertum est. Nam antiquissimi & impiissimi illi hæretici, Marcion & Valentinus, & Manichæus, qui vel duo vel tria principia introduxerunt. & ideo duas naturas vel Angelorum vel hominum asseruerunt: id est vnam bonam, & alteram malam, illam ita esse bonam, vt aliud esse non possit, istam è contrario ita esse malam, vt similiter aliud esse non possit; nihil omnino de gratia Dei dixerunt, sed solam naturam naturaliter vel bonam esse, vel malam stultissimè defendere conati sunt. Cùm Ecclesia Catholica Legis & Euangelii fideliter doctrinis instructa atque munita, vnam tantummodò agnoscat & prædicet, omnium creaturarum cœlestium & terrestrium, visibilium & inuisibilium esse prin- «

A. 852. » cipium, Sanctam scilicet Trinitatem, Patrem & Filium & Spiritum Sanctum, &c. Cum ergo & illi, de quibus suprà dictum est, hæretici naturam tantummodò vel defenderint quasi immutabiliter bonam, vel accusauerint quasi immutabiliter malam, & ideo de gratia, vel de Libero Arbitrio non appareat, quo modo aliquid prædicare potuerint: Et econtrario Ecclesia Dei sic teneat, sicut breuissimè commemorauimus, quæ est ista secunda hæresis tam incognita, tam noua & inaudita quæ Libero Arbitrio denegato solius gratiæ sit prædicatrix? Nisi quia (vt nobis videtur) disputator iste vel Beatum Augustinum latenter, quasi hæreticum accusat, e qu d manifestè iuxta veritatem Scripturarum solâ Dei gratiâ ostendat, & doceat hominem posse saluari: nec ad ipsam salutem æternam aliquid humanum arbitrium posse, nisi per eandem gratiam fuerit reformatum, sanatum, illuminatum, ac roboratum: aut certè eos qui secundùm eius venerabilem & catholicam doctrinam, nunc de gratia Dei sentiunt & docent, quasi minùs illius dicta intelligentes hæreticos vocat; videlicet quasi ille non ita de Libero Arbitrio senserit, nec illi rectè verba eius intelligant: & ideo errent ex occasione verborum eius, dum ea aliter intelligunt, quàm ille scripsit: hâc de causa nobis videtur, quòd callidissimè omnino, & versutissimè, velut hæresim solius gratiæ posuerit, nec tamen auctorem vel sectatores eius vllâ significatione manifestauerit. Quod si ita est, quid aliud, quàm Ecclesiam nostri temporis, simul cum eis, qui illum ad talia instigant viperea subtilitate accusat? Et ideo si sunt tales, qui in partibus regni illius, vbi iste impugnator veritatis, non solùm non arguitur, vel silentium ei imponitur; sed etiam laudi & honori maximo habetur, qui ei in talibus faueant, maximè viri Ecclesiastici, quis dignè possit dolere, & horrere istud contagii & pestilentiæ malum, quod ab illis partibus tam effrenatè & infrunitè, tam impudenter & audacter contra cæteras partes Ecclesiæ Dei, quietas inter se, & pacificas & tranquillas exsurgit. Vbi tale monstrum & prodigium iam dudum à fidelium auribus arcendum sedet & disputat, & congerit tot mendacia erroris, tot conuitia contra fidem veritatis: & nullâ Pastorum Ecclesiæ vigilantiâ vel corrigitur à talibus, vel expellitur. Denique vt manifestè agnoscamus non eum de antiquiori aliqua hæresi dixisse, quod solius gratiæ fuerit prædicatrix, non posuit hanc hæresim ante Pelagianam, sed postea: id est à temporibus Sancti Augustini vsque nunc: nec potest inueniri toto hoc tempore quod fuit inter illum & nos, aliquam talem hæresim in Ecclesia extitisse, nisi quod vel ip-

sum (vt iam diximus) Beatum Augustinum, vel nos qui eum sectamur istius erroris accusat.] A. 852.

Generosam, immò grauissimam & sincerissimam hanc Ecclesiæ Lugdunensis censuram attendant quæso, & expendant qui nobis falsa Arelatense & Lugdunense Concilia (solo Fausto inter reliquias Pelagianorum Antesignano teste immo fabricatore) in condemnationem Prædestinatianorum, quos fingunt hodie nobis obtrudunt. Quasiverò si Concilia illa fuissent reuera, nec conficta, ignota esse potuerint eædem Ecclesiæ Lugdunensi. Et quâ fronte illa ipsa Ecclesia Lugdunensis Scotigenam illum sed & Regem ipsum Karolum, & Hincmarum & socios eius aulæ asseclas tacito nomine tam liberâ animaduersione perstrinxisset, si eam quam per Scotigenam fingebant hæresim, ab ipsa Lugdunensi & Arelatensi Ecclesia reuicta & damnata fuisset. Quomodo, inquam, hoc asserere potuisset Ecclesia Lugdunensis: non potest inueniri toto tempore quod fuit inter Augustinum, & nos, aliquam talem hæresim in Ecclesia extitisse: nisi quod vel ipsum vel nos qui eum sectamur istius erroris accusat.] Nullos igitur Prædestinatianos fuisse hæreticos, nulla Concilia vel Arelatense vel Lugdunense quibus damnati sint, nemo est qui non videat.

De Libero Arbitrio post peccatū originale inter reliqua dicto cap. 4. respons. ad 4. definit: habet itaque homo, inquit, post illam damnationem Liberum Arbitrium, quo propriâ volūtate inclinari potest & inclinatur ad malum, habet Liberū Arbitriū quo possit assurgere ad bonum; vt autem assurgat ad bonum, non est propriæ virtutis, sed gratiæ Dei miserentis: habet Liberum Arbitrium, vt possit benè velle, vt possit benè viuere, vt possit Deo adhærere; sed vt benè velit, vt benè viuat, vt Deo adhæreat, non est suæ virtutis, sed gratiæ Dei miserentis. Nam & qui grauiter ægrotat, potest dici posse recipere sanitatem; sed vt recipiat sanitatem habet necessarium medicamentum; & qui mortuus est potest dici posse resurgere, posse viuere, non tamen suâ virtute, sed Dei: ita & Liberum Arbitrium hominis semel sauciatum, semel mortuum potest sanari, non tamen suâ virtute, sed gratiâ miserantis Dei: & ideo rectè omnes admonentur, rectè omnibus verbum Dei prædicatur, quia habent posse credere, habent posse conuerti ad Deum, vt verbo extrinsecùs admonente, & intùs Deo suscitante, qui audiunt reuiuiscant: vt rectè de huiusmodi homine dicatur, *quia mortuus fuerat, & reuixit, perierat & inuentus est.* De hac possibilitate humanæ naturæ, quæ tamen nihil valet absque diuinæ gratiæ largitate, ita *Beatus Augustinus* docet Ibidem.

A. 852. » dicens posse habere fidem, sicut posse habere charitatem, natu-
» ræ est hominum: habere autem fidem sicut habere charitatem,
Ex c.5 & 6. de Prędest. Sanct. » gratiæ est fidelium. Sed cum voluntas credendi aliis præpara-
» tur, aliis non præparatur à Domino, discernendum est quid
» veniat de misericordia eius, quid de iudicio: *Vniuersæ* enim
» *viæ Domini Misericordia & Veritas: inuestigabiles sunt* autem
» *viæ ipsius*: inuestigabiles igitur sunt & misericordia quâ gra-
» tis liberat, & veritas quâ iustè iudicat.]

Ibid, cap. 6. Item Capitulo 6. ad 2. & 3. definitionem: Quod autem
» subiungit iste & dicit: stultissimum esse dubitare humanam
» voluntatem esse secundùm naturam: verum est quidem quòd
» voluntas animæ rationalis secundùm naturam, & in natura est
» eiusdem animæ rationalis: sed (sicut sæpe iam dictum est) ea-
» dem ipsa naturalis voluntas iam intelligenda est, cùm se vult,
» & diligit, & ad se refertur; quam nemo dubitat semper natu-
» raliter bonam esse; aliter verò cùm vel Dominum piè diligit,
» vel peruersè mundum, & ad ea refertur, quæ vel supra se, vel
» infra se diligit. Et ideo iam talis voluntas non ad mentem suam
» cùm naturaliter inest, sed ad aliud vel aliud, quod extra sub-
» stantiam eius est relata potest esse & bona & mala, non naturâ
» sed affectione: videlicet aut rectè superiora diligendo, quibus
» beatificatur: aut prauè appetendo inferiora, quibus corrum-
» pitur: In qua re non iam sola est natura, sed aut virtus aut vi-
» tium naturæ: sed virtus ex diuinæ gratiæ infusione, vitium ex
» propriæ voluntatis deprauatione: & hoc est liberum humanæ
» mentis arbitrium: cum ad illa vel illa appetenda affectus homi-
» nis inclinatur: Qui effectus nec extra naturam est, quia in
» vtramque partem spontaneâ voluntate mouetur: nec tamen
» solius naturæ est: sed vt ad bona moueatur diuinâ, excitatur
» & agitur gratiâ: vt verò ad mala, propriâ cupiditate deprauã-
» tur, &c.]

Ibidem. » Et paulò post. Ac per hoc manifestum est quòd eius tam con-
» tentiosa & peruicax intentio, quâ Liberum Arbitrium natura-
» liter defendere conatur, manifestè cassa & irrita est: quia licet
» in natura hominis & voluntate humanæ mentis liberum con-
» sistat arbitrium, & naturaliter habeat posse bonum velle, pos-
» se rectè viuere, posse beatè esse: tamen vt ipsum bonum ve-
» lit, vt rectè viuat, vt beata fiat, non habet ex sua virtute, sed
» ex sola diuinæ gratiæ largitate: sed quia iste tali argumenta-
» tione nos coarctare vult: vt aut diuinam Prædestinationem
» ex dimidia parte negemus, aut eandem Prædestinationem
» perfectè asserendo, liberum videamur tollere arbitrium: sicut
» etiam Cicero disputabat diuinam præscientiam impugnando

& negando; asserens quòd si verè esset Dei præscientia, non " A. 852.
posset esse in hominibus Liberum Arbitrium, aut si esset in "
hominibus Liberum Arbitrium, nullam esse Dei præscien- "
tiam: vnde & elegit ille impiissimus & detestabilis Blasphema- "
tor Dei, vt liberum hominis arbitrium defenderet, & Dei "
præscientiam omninò denegaret, &c.] Et continuò ex fa- "
moso Sancti Augustini loco lib. 5. de Ciuit. Dei cap. 9. "
& 10. Prædestinationem vnà cum Libero Arbitrio verissimè "
constare demonstrat. "

Item cap. 8. resp. ad tertiam definit. per quod manifestè " Ibid. cap. 8.
ostendit ita se sentire quod voluntas humana non solum libe- "
rum naturaliter motum habeat, vt moueatur ad appetendum "
bonum vel malum, sed etiam liberam potestatem, quæ faciat "
ipsum bonum vel malum: sed è contrario fides Catholica te- "
net contra omnes huiuscemodi errores quod Liberum Arbi- "
trium, etsi fuit in homine naturaliter rectum & integrum an- "
te peccatum, tamen peccati merito deprauatum, immo amis- "
sum, nullum habeat motum, id est appetitum bonæ volun- "
tatis, nec potestatem ipsius bonæ voluntatis implendæ, ni- "
si per occultam gratiam donante & inspirante illo, de quo "
Phil. 2. v. 13. Apostolus verissimè dicit: *Deus est enim qui operatur in nobis &* "
velle & perficere pro bona voluntate: habet namque (vt iam dixi- "
mus) naturaliter à Creatore insitum, vt possit velle, vt possit "
etiam posse quod bonum est: vt autem hoc velit, vt hoc possit, "
non habet ex se: sed ex illo tantùm, *qui operatur* in cordibus "
fidelium, *& velle & perficere pro bona voluntate:* Inde est illa Ec- "
clesiastica & fidelissima definitio, quam *Beatus Papa Cœlestinus* "
ponit in Decretis suis dicens. Ita Deus in cordibus hominum, " Cælestinus Epist. ad Episc. Gall. cap. 9.
atque in ipso libero operatur arbitrio vt sancta cogitatio, pium "
consilium, omnisque motus bonæ voluntatis ex Deo sit; quia "
per illum aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus. Et "
iterum: omnia studia, omnia opera ac merita Sanctorum, ad "
Dei gloriam, laudémque referenda sunt: quia nemo aliunde "
ei placet, nisi ex eo quod ipse donauerit. Ex qua Apostolica & "
Ecclesiastica definitione certissimè ostenditur nihil posse in ho- "
mine Liberum Arbitrium ad appetendum, vel peragendum "
bonum, nisi fuerit Christi gratiâ liberatum: est tamen libe- "
rum ad malum, quia cùm peccat non aliquâ necessitate cogi- "
tur, sed voluntate propriâ deprauatur.] "

Et rursùs ibidem resp. ad 6. def. Et in tantùm disputator " Ibidem.
iste Auditorum sensibus & auribus abuti præsumpsit, vt audi- "
ret velut quidam fabricator & figulus mendaciorum, nouam "
Liberi Arbitrij definitionem velut luteam & lutulentam fin- "

A. 852. » gere, & quasi magnum aliquid intuentium oculis proponere: » subiunxit enim post hæc & ait: sítque talis differentia inter li- » berum hominis arbitrium & eius substantiam, vt natura eius » sit in voluntate rationali, liberum verò arbitrium in eius liber- » tate, siue in motu liberæ naturaliter voluntatis, siue in mune- » re intelligentiæ. Ecce quale Liberum Arbitrium docet, vtique » Pelagianum non Christianum, cuius scilicet natura sit ratio- » nalis voluntas, effectus verò in sua naturali voluntatis libertate » consistat; & ex sola vel in sola naturali voluntate habeat liber- » tatem, & motum & intelligentiæ munus: nos autem secun- » dùm veritatem fidei ita Liberum Arbitrium in homine agnos- » cimus, vt licet menti rationali naturaliter sit à Deo insitum, & » bonum ac rectum primâ conditione collatum: tamen peccati » merito deprauatum, & naturali virtute spoliatum, nullam » possit habere ad verum bonum libertatem, nullum bonæ vo- » luntatis motum, nullum intelligentiæ lumen, nisi illius gratiâ » fuerit instauratum, qui ait *si vos filius liberauerit, tunc verè liberi* Ioan. » *eritis:* Et qui suâ inspiratione mouet quorum voluerit corda ad » fidem, sicut Propheta dicit: *Et mouebo omnes gentes, & veniet* Agg. 2. » *desideratus cunctis gentibus*, & cui quotidie supplicantes dici- » mus, *da mihi intellectum & discam mandata tua*. Et iterum *in-* Psal. 118. » *tellectum da mihi & viuam:* De quo etiam intellectu largitori » gratias agentes dicimus *Benedicam Domino, qui tribuit mihi in-* Psal. 15. » *tellectum*: hoc namque est verè Liberum Arbitrium, non (iuxta » istum Pelagiani erroris assertorem) munus naturæ, sed mu- » nus gratiæ, & liberum, quia Christi gratiâ liberatum.]

Ibidem. » Postremò ibidem ad definit. septimam: quis, inquit, vnquam » audiuit tam contentiosam erroris impietatem? quâ ita laborat » includere & velut quibusdam terminis communire Liberum » Arbitrium, vt omninò illud in sola humanæ naturæ virtute » concludat, & ab eo penitùs Dei gratiam excludat: quid ergo ei » respondendum est, cui iam de hac re superiùs tam multa res- » ponsa sunt? nisi vt si Christianus vel esse, vel videri cupit, abii- » ciat hunc insanum & mortiferum errorem, quem quantò sub- » tiliùs sibi sequi, & asserere videtur, tantò infælicius à diabolo » includitur & excæcatur: & abiectis humanarum adinuentio- » num falsis & fallacibus argumentis, totum id Scripturæ Sanctæ » veritati, & Ecclesiasticorum Patrum auctoritati, & fidei simpli- » citati, humiliter submittat: ne dum libertatem suam sibi com- » mittit, & à Christo alienat, verè à Christo alienari mereatur: » *Maledictus* enim *homo qui confidit in homine, & ponit carnem* Ierem. » *brachium suum, & à Domino recedit cor eius: Benedictus autem* 17. v.5. » *vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia eius.*]

Audiant

Audiant (quæso) & inspirante Christi gratiâ cordis auribus intelligant, qui libertatis essentiam in indifferentia & æquilibrio ita constituunt, vt vnà cum Pelagio & Iuliano asserant voluntatem illo ipso tempore quo peccat, potestatem (*proximam*) habere recedendi à malo & faciendi bonum, vt constet ratio libertatis, neç inter facultatem & ipsius exercitium distingunt, & qui nouas & indisciplinatas Liberi Arbitrij definitiones fingere vel propugnare non erubescunt: intelligant (inquam) quibus artibus tam grauem Ecclesiæ Lugdunensis sententiam & censuram non eludere, sed effugere valeant: vt tandem acquiescant Christi gratiæ semper victrici, ne maledictum illud incurrant. A. 851.

CAPVT XXII. Cap. 22.

Amolonis Lugdunensis Archiepiscopi Epistola ad Gotteschalchum expenditur: non contra Germana eius scripta, sed aduersus fictitios illi falsò adscriptos libellos, hoc ipso anno edita probatur. Ipsique Gotteschalco in speciem tantùm aduersa, doctrinæ verò, quàm professus est etiam in omnibus articulis eidem objectis & impositis consona demonstratur.

NVDIVS tertius R. P. Iacobus Sirmondus publici iuris fecit Amuli, seu Amolonis Archiepiscopi Lugdunensis Epistolam ad Gotteschalcum, in qua eius (vt in titulo prænotatur) de Prædestinatione & Gratia errores aliquot reprehendit. Subiecta sunt eidem Epistolæ opuscula duo, quorum primum est sermo Flori Magistri de Prædestinatione Dei, qui in præambulis Hincmari operis de Prædestinatione integer habetur, & capite præcedenti recensitus, & expeditus est. Alterum verò quod titulo & principio caret, videtur esse eiusdem Amolonis ad Hincmarum Epistolæ vnà cum præcedenti emissæ pars maxima, & saluberrimam de Gratia & Præscientia Dei, déque Prædestinatione, & Libero Arbitrio, de spe item ac fiducia salutis, & de sententia Sancti Augustini (vt in titulo notatur) doctrinam dilucidè, licet breuiter exprimit. Ideóque tam R. P. Sirmondus, quam ille, cuius beneficio ad eum peruenit Manuscriptus Codex Treuirensis, in publicum plus meriti sunt quam putant, necnon etiam quàm vellent, dum susceptæ quam fouent causæ incumbentes, etiam inscij diuinæ Prędestinationis, & victricis Chri-

A. 852. sti gratię, quam impugnant, veritatem plurimùm iuuant: *Hæc sunt magna opera Domini exquisita in omnes voluntates eius.* Vt quò magis homines humano affectu debilissimas arbitrij sui vires extollendo, mysterium crucis euacuare decertant, eò magis diuitias bonitatis & gratiæ suę per eos ipsos etiam in hoc ipso effundere & ostentare dignetur, vt per eandem creaturæ voluntatem, quâ factum est etiam quod Creator noluit, impleat ipse quod vult, ad eorum salutem quos benignè prædestinauit ad gratiam. Ps. 110. v. 2.

Vt igitur hoc bonum, tâmque inopinatum munus nobis à solo Deo præscitum est, eius bonitati non Pelagianas & irrisorias, sed veras & Catholicas gratiarum actiones rependentes, & omnipotentis Domini & Saluatoris largissimam & indeficientem orantes gratiam (vt verbis ipsius Amolonis vtamur) fructum excipiamus, primùm quo tempore quòve marte & quo animo hæc Amolonis Epistola, & quæsita & emissa fuerit: deinde quid in Gotteschalcum, quid etiam de quæstione geminæ Prædestinationis & similibus actum sit, expendamus: tum denique quanta nobis præstet subjectum opusculum, Deo duce sensum & stylum nostrum regente referimus.

Primùm itaque hoc anno 852. nec priùs, nec posteriùs scriptam fuisse hanc Amolonis Epistolam ex verbis ipsius constat; non priùs quia sect. 13. pag. 43. à pluribus annis damnatus asseritur Gotteschalcus his verbis: nec doles quod ecce *tot annis* à corpore Ecclesię iustæ seueritatis damnatione præcisus, atque omni bonorum contubernio ac solatio defraudatus remansisti, velut stirps inutilis & palmes aridus igni destinatus.] Hic & eodem anno Florus Magister aduersus Ioannem Scotum cap. quarto pag. 609. dixit: Miserrimo & infœlicissimo Monacho iamdudum illic (nescimus quo ordine) damnato, & *annis iam plurimis* carcerali ergastulo retruso nomine Gotteschalco, &c.] Nec etiam post hunc annum emissam fuisse hanc Epistolam patet, ex eo quod (vt cap. 20. probauimus) Epistolæ trium Episcoporum Hincmari, Parduli, & Rabani ad Amolonem & Ecclesiam Lugdunensem sub finem huius anni, vel initio sequentis scriptæ sunt, & hâc ipsâ Epistolâ sect. 1. pag. 3. Amolo protestatur hanc sibi scribendi fuisse difficultatem, quod sibi à nullo Episcoporum, qui iudicio illi interfuissent, causa miserabilis illius Monachi innotuisset, his verbis: Importunum namque (inquit) & impudens videri posse existimabam, si de causa, quæ prudentium & Reuerendorum Fratrum nostrorum inquisitione, cognitione & sententia definita est, aliquid *Vltro* dicere vel respondere aggrederer.] De hoc ipso questus est Florus Magister,

Amolonis Epist. sect. 13.

Ecclesia Lugd. contra Scotum cap. 4.

Amolonis Epist. in principio.

nomine Ecclesiæ Lugdunensis in prædicto cap. quarto, vt iam obseruatum. A. 852.

Deinde inquirendum an reuera ad preces ipsius Gotteschalci, an ab alio quasi ipsius nomine requisitus scripserit Amolo. Constat quidem quasi ab illo requisitum & scriptis eius respondere intendisse Amolonem ex verbis illis: audiens sanè & agnoscens quæ in scriptis tuis misisti, & per quemdam fratrem nostrum mihi innotescenda vehementissimè flagitasti, diù hæsitaui, vtrum tibi respondere deberem &c.] Sed Fratrem illum non à Gotteschalco, & cum veris ipsius scriptis missum, verùm fraudulentâ Hincmari vel suorum nequitiâ cum suppositititiis & falsis scriptis interpositum fuisse, multa certissima sunt argumenta.

Primò in eo statu constitutus erat Gotteschalcus in ergastulum retrusus, ab omnium communione præscisus sub ditione & potestate Hincmari, ipsiúsque satellitum, non in suo etiam sed in alieno Monasterio, vt nemini colloqui, nihílque scribere posset, nisi quatenùs Hincmaro expedire videretur: hácque ratione Gotteschalcum post condemnationem sibi ab Episcopis commendatum asseruit ipsemet Hincmarus Epist. 24. ad Egilonem: eundem Gotteschalcum (inquit) à duabus Synodis damnatum iubentibus Episcopis custodiendum accepi, ne aliis sua peruersa doctrina noceret, qui sibi prodesse nolebat.] Cúmque in ergastulo Gotteschalcus non ita priùs restrictus geminam confessionem scripsisset, quæ nunquam nisi per manus Hincmari apparuit, & ad Rabanum ab eo missa fuit, Rabanus huius præcautionis inscius, hoc ipsum Epistolâ suâ Hincmaro inculcauit pag. 25. Ego autem quantùm præsumo vos admoneo, vt has contentiones noxias in populo Christiano fieri prohibeatis, & ipsum Gotteschalcum huius erroris auctorem, nec scribendo nec loquendo vltrà, tam multis nocere permittatis. Miror enim prudentiam vestram quòd istum noxium virum &c. scribere aliquid permisistis, in quo officio magis nocere potuit, quàm viuâ voce loquendo &c.] Ex hinc biennio scilicet ante hanc Amolonis Epistolam, Gotteschalcus omni & humanâ & diuinâ communione priuatus extitit, ita vt si Monachus aliquis verbo vel scriptis aliquantulùm ei communicaret in grauioribus culpis mitteretur, ipso Hincmaro teste in præfata Epistola 24. ad Egilonem: non itaque in potestate fuit illius Monachi inscio & inconsulto Hincmaro scripta sua transmittere ad Amolonem Archiepiscopum Lugdunensem, nec sibi in hoc Hincmarum consentientem habere potuit.

Hincmar. Epist. 24. ad Egilon.

Rabanus Epistolâ ad Hincm.

Secundò, scripta quæ innotuere Amoloni suppositititia fuisse ex eo certissimè patet, quod nullomodo doctrinam miserabilis illius Monachi sapiant ac redoleant, mox siquidem singulas expenden-

A. 852. do propositiones, quas Præsul ille Sanctissimus erroris notat, probabimus non minùs alienas ab illius sententiâ, quàm à Sancti Augustini doctrina, cuius ille tenacissimus fuit: interim notasse sufficiat in professione & libello quæ Rabano obtulit, nihil eiusmodi contineri, ipso Hincmaro teste, qui quatuor Capitulis collegit quicquid in eius doctrina reprehensione dignum censuit; immò etiam anno sequenti 853. Epistolâ suâ ad eundem Amolonem & EcclesiamLugdunensem, errores Gotteschalci exaggerare sollicitus, alienos & fictitios impingere non veritus, nihil simile ab eo scriptum vel assertum refert. Item, Summo Pontifici condemnationis in eum latę rationem reddere compulsus, licet aliqua superaddiderit, de quibus hoc anno 852. ne quidem cogitatum esset, nihil meminit eorum, quæ in scriptis illis damnanda reperit Amolo. Denique geminæ extant illius confessiones, quæ nihil simile continent, & quæ etiam illi de Pitacio ad Amicum forsan imposuit Hincmarus (vt cui falli & fallere procliue fuerit teste R. P. Sirmondo) capita illa erroris ab Amolone damnata penitùs euertunt, & illi falsò adscripta & imposita esse probant, vt mox videbitur.

Amolonis Epist.

Tertiò nec etiam præter doctrinam ab eo prorsus alienam, si voluisset & potuisset scripta sua inscio Hincmaro innotescenda mittere ad Amolonem Lugdunensem Archiepiscopum, eâ temeritate seu veriùs insaniâ scripsisset, vt Ecclesiæ Præsules conuitiis & maledictis laceraret, qualia referuntur sect. 13. pag. 42. his » verbis. Sacerdotes Dei & Rectores Ecclesiarum tantis iniuriis & » conuitiis, & maledictis laceras, tanto despectu & contumaciâ » conculcas, vtique spiritu erroris & superbiæ miserabiliter dece- » ptus: vt omninò nihil Christianæ patientiæ, nihil Christianæ reue- » rentiæ habere videaris: nam inter cætera omnes, qui insaniæ sen- » suum tuorum zelo fidei resistunt, hæreticos appellare non metuis, » eósque à bono & erudito viro atque Catholico Episcopo RABA- » NICOS nuncupare præsumis &c.] Quod si alicubi à Gotteschalco fuisset scriptum, ab Hincmaro non fuisset prætermissum, cùm sæpiùs etiam eum vt maniaticum & dæmoniacum delineare non erubuerit.

Quartò ea scripta, qualia Amoloni fuere nomine Gotteschalci exhibita, non erant in ipsius potestate, ea quę habuerat iam penè emoriens suis manibus in flammam proijcere & incendio concremare coactus fuerat: hic siquidem scripta sibi transmissa designat

Ibidem.

» Amolo sect. 3. pag. 10. Nunc quoque accepimus & alia scripta » tua non parua, quę ad Episcopos, vel contra Episcopos, qui in » Consilio damnationis tuæ affuerunt scripsisse vel protulisse vide- » ris, in quibus quantâ potuisti intentione de vna tantùm quæstio-

ne, id est de Prædestinatione diuina, quid teneas diligenter ex- " A. 852.
plicare curasti.] Eà verò ex illorum fide qui præsentes aderant, "
Sanctus Remigius Amolonis successor anno sequenti in libro de
tribus Epistolis cap. 25. respondens Hincmari Epistolæ, à Gottes-
chalco in ignem projecta fuisse refert his verbis. Quapropter " Eccl. Lugd. de 3. Epist. cap. 25.
illud prorsus omnes non solùm dolent, sed etiam horrent, quia "
inaudito irreligiositatis & crudelitatis exemplo, tamdiu ille mi- "
serabilis flagris & cædibus trucidatus est, donec (sicut narraue- "
runt nobis, qui præsentes aderant) accenso coram se igni libel- "
lum, in quo sententias Scripturarum, siue Sanctorum Patrum "
sibi collegerat, quas in Concilio offerret, coactus est iam pené "
emoriens suis manibus in flammam proijcere, atque incendio "
concremare.] Et sic scripta ad Amolonem transmissa supposititia "
fuere, nec à Gotteschalco exhinc in ergastulum recluso emitti
potuere.

Denique cui bono tot errores, qui nullibi in scriptis eius re-periuntur, & causæ geminæ Prædestinationis, quam contra Rabanum & Hincmarum mordicùs tueretur, plurimum obessent? Ad quid etiam tantam contra Episcopos ad Episcopum scribens contumaciam & contumeliam exhibuisset? cùm maximè vt in eadem Amolonis Epistola habetur sect. 13. pag. 43. in omnibus quæ diceret, & sentiret, nullum omninò pié & humiliter depreca-retur, nullius se sensui & auctoritati submitteret; verùm è contrà Hincmari plurimùm intererat, eíque summæ curæ fuit, tantùm Præsulem Amolonem & Ecclesiam Lugdunensem in suas partes trahere, vt cap. 20. vidimus iam ab eo per interpositam personam tentatum Flori Magistri sententiam aucupari: nec via tutior parari potuit, quàm supposititiis eiusmodi scriptis Sanctissimum illum Presulem fraudis inscium charitatis officio, tuendæque auctoritatis Episcopalis munere in miserabilem illum Monachum accendere, vt sensa eius, qualia ficta essent erroris contumacio, & superbiæ vndique referta plenissimè refelleret, etiam sententiam de gemina Prædestinatione technis Hincmari dissimulatam reprobaret: hoc ipso etiam tutus Hincmarus, quòd licet aliter sentiret & rescriberet Amolo, nullo sibi nec sententiæ suæ præjudicio, Ex cuius persona nihil appareret, cedere posset: Ex his nemo est qui non videat, non à Gotteschalco sua scripta innotescere flagitanti, sed fictitiâ & inimicâ manu ipsius nomine, solitis Hincmari fraudibus supposita, Amoloni porrecta & transmissa.

Iam videamus quid & quando de Gotteschalco eiúsve scriptis innotuisse referat Amolo: sect. tertiâ pag. 9. hæc habentur. Cùm adhuc esses in partibus regni Germaniæ au- Amolonis Epist.

A. 852. diuimus in primis super nomine tuo famam dolendam, quod videlicet nouitates tereres, & stultas ac sine disciplina quæstiones ventilares, deinde perlata est etiam ad nos studio ecclesiasticorum virorum quædam Scriptura tua, in qua apertissimè & prolixo sermone, atque vt tibi visum est etiam testimonijs Scripturarum, siue Sanctorum Patrum quid sentires siue doceres, multipliciter executus es: Nunc quoque accipimus & alia scripta tua non parua, quæ ad Episcopos vel contra Episcopos, qui in concilio damnationis tuæ affuerunt, scripsisse vel protulisse videris &c.] Sic triplici viâ & diuersis temporibus sibi innotuisse Gotteschalcum refert famâ, prioribus, & posterioribus scriptis.

Hieronymus ad Rufinum.

De fama hæc obseruauit Hieronymus ad Ruffinum: multùm in vtrámque partem crebrò fama mentitur, & tam de bonis mala, quam de malis bona falso rumore concelebrat.] Et ab Ecclesia Lugdunensi eiusque Præsule Sancto Remigio irrisus fuit Hincmarus in libello de tribus Epist. cap. 1. quòd fabulosam miserabilis illius Monachi ad barbaras gentes prædicationem retulisset:

Eccles. Lugdun. de 3. Epistolis.

» Prætermittentes (inquiunt) huius rei tam absurdam & incon» gruam obiectionem, magis eum credimus inter fideles vel etiam » sacerdotes illarum partium talia monere & proponere potuisse » &c.] Nec etiam Amolo famosis illis vulgi rumoribus insistere profitetur.

Quantùm verò ad scripta tam priora per Ecclesiasticos viros, quàm posteriora nomine ipsius Gotteschalci per quemdam fratrem delata, supposititia fuisse tum ex his quæ iam diximus, tum ex ijs quæ in examine singularum propositionum subjicientur, apparebit: Sed priùs aduertendum propositionum illarum aliquas hoc est primam & quartam non tantum aliquo sensu, sed eo potissimùm, quo aliquo modo vsurpatæ videntur à Gotteschalco (si tamen vsurpatæ sunt) Catholicas esse, nec vllo modo rejiciendas, nisi quòd verbis durioribus & odiosis in supposititijs illis scriptis conceptæ sunt, vt Pelagianis eorúmque reliquiis solemne fuisse sententias Sancti Augustini corrumpere nemo nescit. Rectè tamen iuxta propositum Amolonis, quô singulari Epistolâ damnati illius Monachi contumaciam & superbiam, quæ supposititiis illis scriptis exhibebatur intoleranda, reprimeret, non ad pondus sanctuarij expensas, sed simpliciter pro munere cui incumberet, explosas. Sic Sanctus Athanasius in Epistola, quam conscripsit de sententia Sancti Dionysij Alexandrini contra Arrianos, sanctissimum illum Præsulem ab Arrianorum fraudibus vindicauit: Hic nimirùm (inquit) scopus est eius Epistolæ, quæ ad retundendam eorum peruicaciam, qui

S. Athanasius de sentent. Dionysij contra Arrianos to. 1. pag. 552.

A. 852.

veritatem fidei mutare volebant, scripta est.] Et paulo post: Certum est enim ea quę suspecta fuere, ex vsu rerum pro negotij conditione conscripsisse, (κατ᾽ οἰκονομίαν) Neque istiusmodi scripta, quæ negotiis attemperata sunt, oportuit malignè odiosèque interpretari, aut ad cuiuslibet libidinem studiúmque torqueri: Medicus subinde ea remedia, quæ alijs inter se congruere non videntur, pro sua peritiâ vulneribus adhibet, non aliò tamen, quàm ad curationem mali respiciens.] Iam singulas propositiones ab Amolone damnatas expendamus, an fuerint Gotteschalci, an Catholicæ sint, & quo sensu ab Amolone damnatæ.

De I. Prop. Quinam sanguine Christi redempti.

Hincmarus de prædestin. cap. 29.

PRIMA propositio his verbis ab Amolone relata: in primis displicet nobis valdè, quod dicis & asseris. *Neminem perire posse Christi sanguine redemptum.*] Non reperitur inter eas, quas in Gotteschalco damnandas censuit Hincmarus; Similem tamen ei impingit ex aliquo libello quem Pitacium vocat in opere de prædestinatione cap. 29. pag. 226. his verbis: Item ad quemdam complicem suum absit proculdubio vt vel illud solummodo velim somniare, nedum semel susurrare, vt nullum eorum perpetualiter secum periturum antiquus rapere valeat anguis, pro quibus redimendis tam pretiosus Deo Patri Domini Dei nostri Filij sui fusus est sanguis. Amen.]

Prosper ad obiect. Vincent. 1.

Sed obseruandum redemptos sanguine Christi dici posse multipliciter, propriè vel impropriè iuxta Prosperum ad primam obiectionem Vincentianam: cùm itaque (inquit) propter vnam omnium naturam & vnam omnium causam à Domino nostro in veritate susceptam, rectè omnes dicantur redempti, & tamen non omnes à captiuitate sint eruti, REDEMPTIONIS PROPRIETAS haud dubiè penes illos est, de quibus princeps mundi missus est foras, & iam non vasa diaboli, sed membra sunt Christi &c.] Omnes scilicet qui per Baptismi sacramentum Christi corpori inserti sunt, verè & propriè Christi sanguine redemptos esse nullus Christianus impugnat, & Gotteschalcus ipse (vt mox videbitur) specificè asseruit: sed horum etiam duplex est ordo: Alij temporales tantùm, & secundùm præsentes huius vitę effectus, quo ad iustitiam scilicet redemptionis facti sunt participes: Alij verò scilicet electi & prędestinati, etiam perfectum seu plenissimum redemptionis fructum, ipsam gloriam & vitam æternam nanciscuntur: Redemptio illa incompleta scilicet, & quò ad vsum tantùm, & temporalem iustificationem omnibus omninò credentibus per Baptismum impenditur, & tam reprobis, quàm electis communis est: ista solis electis ad gloriam & ad vitam æternam prędestinatis in vtili dominio seu plenâ proprietate competit.

A. 852. Vtriusque huiusce redemptionis fundamentum est in sacris litteris, prioris quidem Ephes. 4. vers. 30. *Nolite contristare spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis.* & 2. Petri 2. vers. 1. *Eum qui emit eos Dominum negantes.* Posterioris verò Roman. 8. vers. 23. & 24. *Et ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei expectantes, redemptionem corporis nostri; Spe enim salui facti sumus &c.*] Et Apocalyps. 5. vers. 8. & seq. *Et cùm aperuisset librum, quatuor animalia & viginti quatuor seniores ceciderunt coram agno, habentes singuli cytharas & phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes Sanctorum: & cantabant Canticum nouum dicentes: Dignus es Domine accipere librum, & aperire signacula eius, quoniam occisus es, & redemisti nos Deo in sanguine tuo, ex omni tribu, & lingua, & populo & natione: Et fecisti nos Deo nostro regnum, & sacerdotes & regnabimus super terram.*]

Eph. 4. v. 30. 2. Pet. 2. v. 1. Rom. 8. v. 23. Apoc. 5. v. 8. &c.

Augustin. contra Iulian. lib. 6. cap. 15.

Vtriúsque etiam huiusce veræ & propriæ redemptionis, vnicum proferemus ex Diuo Augustino testimonium, de priore quidem omnium credentium in mortem Christi baptizatorum redemptione locus singularis in lib. 6. contra Iulian. cap. 15. his verbis: illi sunt liberati à peccato, pro quibus mortuus est, qui nunquam fuerat in peccato, & cum semel sit mortuus, tamen pro vnoquoque tunc moritur, quando in eius morte quantælibet ætatis fuerit baptizatur; Idest tunc eis proderit mors eius, qui fuit sine peccato, quando in eius morte baptizatus mortuus fuerit etiam ipse peccato, qui mortuus fuerat in peccato.] De posteriore verò quę solorum electorum est ad gloriam, hæc habentur in sermone eiusdem Sanctissimi Patris 8. inter Parisienses in natali Sancti Vincentii: fides pugnat, & quando fides pugnat, carnem nullus expugnat, quia etsi laniatur, etsi laceratur, quando perit, qui sanguine Christi Redemptus est? Potens homo non potest perdere quod emit auro suo, & Christus perdit quod emit sanguine suo? Sed hoc totum non ad hominis, sed ad Dei gloriam referatur.]

Idem serm. 8. de sancto Vincentio.

Hincmarus de prædest. cap. 35.

Eandem fuisse non solùm mentem, sed & expressam Gotteschalci sententiam de gemina illa Redemptione, patet ex eodem ipso quod Hincmarus in eum retulit fragmento libelli, quem illi tribuit nomine Pitacij ad amicum in opere de Prædest. cap. 35. pag. 305. his verbis. Gotteschalcus autem post præposita testimonia quæ proferuntur ex Scripturis Dominum passum fuisse pro omnibus ita dicit, qui verò inquiens propter hæc testimonia vel alia his similia generaliter pro omnium tam scilicet electorum quam reproborum salute & Redemptione, Dominum passum esse dicit, ipsi Deo Patri contradicit, & reliqua vsque dum ad ista peruenit

peruenit vt diceret: Verumtamen quia electi & reprobi propter « A. 852.
peccatum originale, & omne insuper actuale: tam diù detenti «
sunt, detinentur, detinebuntur sub diabolo captiui, donec redi- «
merentur, atque redimantur diuinitùs per gratiam Baptismi, «
quandocunque quicunque fuimus in Trinitatis nomine baptizati, «
tunc sine dubio vel electi vel reprobi, communiter extitimus «
redempti, id est de dominio dæmonicæ ditionis eruti & libe- «
rati: Et quotiescunque quicúnque baptizantur, & deinceps in «
diem iudicij baptizabuntur, tunc à diabolica prorsus captiuitate «
redimuntur atque redimentur, idest eruuntur ac liberantur, «
eruentur & liberabuntur: Hinc est illud Apostoli Petri de ma- «
gistris mendacibus, & sectas perditionis introducentibus, cele- «
2. Pet. 2. v. 1. rémque sibi perditionem superducentibus: *Eum* (inquit) *qui* «
emit eos Dominum negantes: Baptismi enim sacramento eos emit, «
non tamen pro eis crucem subijt, nec mortem pertulit, neque «
sanguinem fudit: Quod autem Baptismi perceptio Redemptio «
Eph. 4. v. 30. nuncupetur, Doctor gentium manifestè fatetur. *Nolite contristare* «
(inquit) *Spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis in die Redem-* «
ptionis: Et in eadem superiùs ad Ephesios epistola: *In quo &* «
Eph. 1. v. 13. *credentes signati estis Spiritu promissionis Sancto.* Hinc etiam «
Sanctus Hieronymus asserit: Redemptionem inquiens veterum «
peccatorum in aquis Baptismi reperit: Sed huiusmodi Redem- «
ptio, quæ communis est electis & reprobis, non redimit, nisi à «
peccatis præteritis.] «

Igitur etsi constaret Pitacium illud à Gottescchalco & ijsdem verbis scriptum, etsi ex reliquis eiusdem libelli, si quid obscurius vel durius videatur, molliri & elucidare non potuisset, nihil appertius requiri potest ad assertionem geminæ illius Redemptionis, tum incompletæ quoad iustificationem, & alios temporales effectus erga omnes baptizatos tam reprobos quàm electos; Redemptionis scilicet à veteribus peccatis & à diabolica captiuitate, quam adstruit & Sacrarum Literarum auctoritate, & Sancti Hieronymi testimonio: Tum etiam completæ, perfectæ, & æternæ ad gloriam: Dum mendaces & sectas perditionis introducentes licet baptismatis sacramento redemptos, sanguine Christi ad vitam æternam emptos seu redemptos verissimè negat.

Sed vt pleniùs liqueat eam ipsam nec aliam fuisse Gottescchalci sententiam, etiam in eodem Pitacio, immò in eo ipso eius fragmento, quod iam retulimus, post verba illa: sed huiusmodi re- «
demptio quæ communis est electis & reprobis non redemit nisi «
à peccatis præteritis.] Immediatè, ipso Hincmaro ibidem teste « Ibid. pag. 306.
pag. 306. subsequitur: At illa quæ propria & specialis est solo- «

A. 852. „ rum omnium electorum, quam eis tantummodò Crucifixus im„ pertiuit, pius redemptor ipsorum sicut à præteritis, ita nimirum & „ à præsentibus natos & nascituros, viuos & mortuos videlicet om„ nes pariter electos redemit, eruit abluitque peccatis.] Quod in omnibus Sancti Augustini doctrinæ consonum est. Vtque pateat quanta fides adhibenda sit ijs, quæ de Gotteschalco refert Hincmarus. Hoc ipsum Pitacij fragmentum recensens in Epistola 17. ad Nicolaum Papam: ne appareret Gotteschalcum agnoscere in baptismo fieri remissionem peccatorum, fraudulenter eius præcipuam partem reticuit & rescidit, non solùm superiora sed etiam „ intermedia verba: hæc scilicet: hinc etiam Sanctus Hieronymus „ asserit Redemptionem (inquiens) veterum peccatorum in aquis „ baptismi reperit: sed huiusmodi Redemptio, quæ communis est „ & electis & reprobis, non redimit, nisi à peccatis præteritis.] Iisque prætermissis etiam nullâ notâ interpositâ, præcedentibus sequentia adnexuit, quia ex verbis illis prętermissis calumnia Hincmari, & sana Gotteschalci doctrina reuinceretur.

Hincmarus Epistola ad Nicol. PP. 17.

His itaque sic constitutis quo crimini verti potest Gotteschalco, negasse Hæresiarchas, de quibus in præfato Pitacio agitur, sanguine Christi ad vitam æternam redemptos? quos etiam non Christianos esse, licet in Christi nomine baptisma susceperint Patres ferè omnes affirmant: Tertullianus de Præscriptionibus cap. 37. Cyprianus epist. 52. Athanasius orat. 2. contra Arrianos: Hieronymus in Dialogo aduersus Luciferianos: & Augustinus de „ gratia Christi cap. 10. Hanc debet, inquit, Pelagius gratiã con„ fiteri, si vult non solùm vocari, verùm etiam esse Christianus.] Sic etiam Theodosius & Valentinianus in l. 6. damnato, c. de Hæreticis & Manichæis, vetant, ne Nestoriani Christianorum appellatione abutantur: Et in VIII. Synodo damnatus Photius negatur esse Christianus. Quin etiam Sanctus Hieronymus in comment. in Mathæi 24. vers. 5. huiusmodi Hæresiarchas Antichristos esse censet: igitur quidni Gotteschalcus eodem sensu illos Christi sanguine redemptos negare legitimè potuerit?

Augustinus de gratia Christi c. 10.

Nec insistendum, quòd Gotteschalcus apud Hincmarum in libello quem ad Rabanum edidit, Christi sanguinem pro solis electis & prædestinatis effusum esse professus sit. Námque inter fructus Dominicæ passionis, qui reprobis & electis in hac vita communes sunt, & præcipuum eius fructũ gloriam scilicet seu vitam æternam quæ solis electis singulari Dei beneficio est præparata, talis est & tanta distantia, vt quemadmodum in vita æterna reuera singularis & supereminens consistit fructus passionis & sanguinis Christi, cuius ratione reliqui ordinantur, & præter quem alij, qui temporales sunt, vix alicuius habeantur momenti: ita, qui

A. 852.

ad vitam æternam per mortem Christi præparati & prædestinati non sunt, à morte Christi non rarò à Patribus dicuntur alieni, & pro eis mortuum esse Christum sæpius negauit præcipuus post Apostolum prædestinationis & gratiæ prædicator Sanctus Augustinus. Sic itaque intelligendum esse Gotteschalcum; vt omnes credẽtes etiamreprobos ab omni fructu mortis&sanguinis Christi non censeat prorsus alienos, sed tantum à gloria & vita æterna; Ratione cuius etiam in fragmentis, quæ contra eum refert Hincmarus, exclusionem illam restringit, vt patet ex fragmento illo, quod habetur in præfato opere de prædestinat: cap. 29. pag. 226. his verbis: Gotteschalcus in præfato suo libello ad " Rabanum Archiepiscopum scripsit: *Proinde quod fidelissimè cre-* " *do fidentissimè loquor, & certissimè pariter, ac fructuosissimè confi-* " *teor, atque veracissimè profiteor: quod Deus noster omnipotens om-* " *nium creaturarum conditor & factor, Electorum tantummodò cun-* " *ctorum gratuitus esse reparator dignatus est, & refector: nullius au-* " *tem Reproborum* PERPETVALITER (*esse voluit saluator nul-* " *lius Redemptor, & nullius coronator.*] Notandum verbum) PERPETVALITER) Et in reliquis eiusdem fragmentis, in quibus negatur mortuus Christus pro reprobis, de vita æterna nominatim agitur: Et si quid minùs expressè in fragmentis inimicâ manu excerptis haberetur, sic semper apud æquos & probos iudices intelligendus veniret: Sed quid opus argumentis, cùm Hincmarum ipsum fragmentorum illorum excerptorem habemus confitentem, hanc fuisse ipsius Gotteschalci mentem, & sententiam, vt non minùs quàm S. Prudentius Tricassinus Episcopus expressè professus sit, sanguinem Domini nostri IESV CHRISTI pro omnibus hominibus ex toto mundo in eum credentibus effusum fuisse. Hæc sunt Hincmari verba in opere de Prædestinatione cap. 33. pag. 248. Et Domnus Prudentius ex Euangelio & aliis " Scripturis Sanctis ad hanc confirmandam assertionem plura ponit " exempla, dicitque in suprà memorata Epistola cap. 3. Vt credat " & confiteatur scilicet ordinandus, cum omnibus Catholicis, san- " guinem Domini nostri IESV CHRITI pro omnibus hominibus " ex toto mundo in eum credentibus fusum: non autem pro illis, qui " nunquam in eum crediderunt, nec hodiéque credunt, nunquam " nec credituri sunt, dicente ipso Domino: *Venit enim filius homi-* " *nis non ministrari, sed ministrare, & dare animam suam redem-* " *ptionem pro multis.* Sed & GOTTESCHALCVS in hanc venit " SENTENTIAM.] Nihil euidentius requiri potest: Sic itaque " non modo euanescit ista obiectio, immò etiam patet, ab Amolone non Gotteschalci sententiam, sed supposititia & fictitia eius nomine scripta impugnata & reprobata.

Hincmarus de Prædest. cap. 29.

Hincmarus de Prædest. cap. 33.

Matth. 20. v. 28.

A. 852. Porro hæc ipsa propositio de qua hoc primo articulo agitur: *Neminem perire posse Christi sanguine redemptum.*] Non tam Gotteschalci, quàm ipsius Augustini esse in sermone de Sancto Vincentio nemo non videt, in quo iisdem ferè verbis suprà relatis habetur: *Quando perit qui sanguine Christi Redemptus est?*] Quàm rectissimè à præcipuo post Apostolum Prædestinationis & gratiæ prædicatore assertam nemo nisi Pelagianâ fuligine tinctus dubitare potest: sed de hac completa & æterna ad gloriam Redemptione intelligendam sententiam illam, non de temporali & incompleta ad iustificationem, quæ omnibus etiam reprobis competit per Baptismum, & alia Ecclesiæ sacramenta nemo nescit: Sæpius illos Augustinus TEMPORALES vocat, & Dei filios esse quodammodò negat, etiam quando erant in professione, & nomine filiorum: De corrept. & grat. cap. 9. & 13. Et de dono Perseu. cap. 8. & 22. Vbi inter reliqua dicto cap. 9. Et sunt rursus quidam, inquit, qui Filij Dei propter susceptam vel TEMPORALITER gratiam dicuntur à nobis, nec sunt tamen Deo, de quibus ait idem Ioannes: *Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis, quòd si fuissent ex nobis permansissent vtique nobiscum &c.* Et paulo post: quid aliud dicitur: nisi non erant filij, etiam quando erant in professione, & nomine Filiorum? Non quia iustitiam simulauerunt, sed quia in ea non permanserunt.]

Augustin. de corript. & grat c. 9.

1. Ioan 2.

Nec etiam propositio illa: *Neminem perire posse Christi sanguine Redemptum.*] Malè ab Amolone proscripta & damnata, sed in alio sensu: Eo quod in suppositititijs illis scriptis temporalis & incompletæ ad iustificationem & alios momentaneos effectus per Baptismum erga reprobos Redemptionis videretur exclusiua: Aut neminem (inquit Amolo) ex numero Christianorum, postquam semel in Christo Baptizatus, & particeps Redemptionis Christi effectus est, perire posse confirmas contra Apostolum, &c. Aut non credis omnes, qui verâ fide & deuotione per Baptismi gratiam regenerantur &c. Christi esse sanguine redemptos &c.] Immò verò vtrumque disertis verbis (vt suprà vidimus) expressit, & professus est Gotteschalcus: nullo modo igitur ab Amolone damnata fuit Gotteschalci sententia, sed suppostititia scripta ipsius nomine ad Præsulem illum sanctissimum fraudulenter emissa: nec etiam impetita Sancti Augustini, & discipulorum eius doctrina, sed è contra tacitè prostratus est (vt posteà Concilio Valentino 3. & Lingonensi Can. 4. palàm & publicè à Sanctissimo eius successore Remigio, & aliis Episcopis trium Prouinciarum penitùs explosus est) error Fausti Regiensis, Hincmari, Pseudosynodi Carisiacæ, & sequacium, de generali quoad omnes homines etiã infideles in sua infidelitate

Amolonis Epist.

perseuerantes Redemptione, dum Præsul ille dignissimus nullam aliam Sanguinis Christi Redemptionem illi propositioni opposuit, præter eam quæ credentibus per regenerationis lauacrum quæsita est: tacitè generalem & indefinitam illam, quam vocant, etiam infidelibus omnibus concessam flocci pependit, & quasi à Catholica doctrina alienam prætermisit: nec in his grauabimur referre obseruationem doctissimi, & in publicum meritissimi sanctæ Theologiæ Doctoris, in Academia Duacena primarij Professoris, & eiusdem Vniuersitatis Cancellarij Guillielmi Estij in Commentariis in 2. Petri Epist. cap. 2. vers. 1. dum hæc Apostolica verba expendit: *Et eum, qui emit eos Dominum negant.* Ex hoc (inquit) benè colligitur Christum redemisse « quosdam reprobos, nimirum illos, qui redemptionis eius *secundùm aliquos effectus* facti sunt participes, cuiusmodi erant hi, de « quibus Petrus loquitur, vt potè per fidem in Baptismo regene- « rati, & peccatorum veniam consecuti, licet postea in veterem « peccati seruitutem relapsi. Quæ eadem doctrina est Concilij « Valentini ante annos penè 800. in Galliis habitæ, cap. 5. affir- « mantis Christi Redemptionem ad eos pertinere, qui etsi non sal- « uentur, quia non perseuerant, Baptismo tamen regenerati fue- « runt, & in Sanguine Christi à peccatis suis abluti: sed ne hinc « colligas ad omnes omninò homines effectum Redemptionis ex- « tendi, quod in eodem Concilio Can. 4. disertè negatur.] «

A. 852.

2. Pet. 2. v. 1.

Estius in 2. Petri 2. v. 1.

II. Hâc præmissâ primæ propositionis, quasi sequentium basis indagine, earum facilis erit expeditio. 2. Hæc est, *Baptismum & alia Sacramenta frustratoriè iis dari, qui post eorum perceptionem pereunt.*] Hæc sunt verba Amolonis: secundo loco « displicet nobis valdè, quia verissima & sacratissima Ecclesiæ Sa- « cramenta, videlicet Exorcismi & Baptismi, Chrismatis, & Eu- « charistiæ, ac manus impositionis perfunctoriè & frustratoriè « omnibus, qui post perceptionem eorum pereant, dari confirmas, « dum eos Sanguine Christi, sine quo ipsa mysteria, iam non my- « steria, sed quædam velut vacua, & inania ludibria sunt habenda, « redemptos negas.] Sed huiusce propositionis nihil nec directè « nec expresse, nec virtualiter seu radicaliter habetur in scriptis Gotteschalci: Hincmarus quidem tacitè hanc illi hæresim impingere voluit Epistolâ 17. ad Nicolaum Papam, dum suo genio eius errores referens his verbis vsus est. Dicit quoquo modo « dispare traditione, sed pari errore, quod veteres Prædestinatiani « dixerunt exponens sententiam Apostoli Petri, *Eum qui emit eos* « *Dominum negantes*: Baptismi (inquit) Sacramento eos emit, « non tamen pro eis crucem subiit, neque mortem pertulit, neque « sanguinem fudit: quod autem Baptismi perceptio Redemptio «

II. Propofit.

Amolonis Epist.

Hincmar. Epist. 17. ad Nicol. PP.

2. Pet. 2 v. 1.

» nuncupatur, Doctor Gentium manifestè fatetur: *Nolite contri-*
A. 852. » *stare* (inquit) *Spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis in die* Eph. 4. v. 30.
» *Redemptionis*: At illa, quæ propria & specialis est, solorum om-
» nium electorum, quam eis tantummodò Crucifixus impertiuit
» pius Redemptor ipsorum, sicut à præteritis ita nimirum à præsen-
» tibus natos, & nascituros, viuos & mortuos, videlicet omnes pa-
» riter electos redemit, eruit, abluitque peccatis: ipsi prorsus ipsi
» sunt mundus, pro quo passus est Dominus, vt ipse dixit, *Panis*
» *quem ego dedero Caro mea est pro mundi vita.*] In quibus dolo-
sè & fraudulenter Hincmarus, non solùm priorem partem illius fragmenti quod integrum in examine prioris Capituli, ex eodem Hincmaro iam retulimus, quibus contrarium plenissimè adstruitur, sed etiam in eis quæ retulit, mediam sententiam plagiariâ manu rescidit, quoniam ex eâ calumnia eius reuinceretur, in ea siquidē pręcisè habetur pręteritorū in Baptismo fieri peccatorum redēptionem: sed & ipsemet Hincmarus sibi parū cōstans expressis verbis Gotteschalcum & sibi consentientes sub nouorum Prædestinatianorum nomine hac calumnia liberauit in libro de Prædestinat. cap. 15. pag. 63. Cùm enim suo genio ficta de veteribus Prædestinatianis conuenta in quatuor fasciculos collegisset, se-
Hincmar. de Prædest. cap. 15. » cundum his verbis concepit: Aliud est, quod ab eis, qui non sunt
» Prædestinati ad vitam, non auferat percepta Baptismi gratia ori-
» ginale peccatum, & licet piè iustéque vixerint, nihil eis prosit,
» sed tam diu reseruentur, donec ruant & pereant &c.] Et paulò
post plenissimam Gotteschalci & similium absolutionem edixit
» his verbis. De quibus (*quatuor fasciculis*) moderni Prædestina-
» tiani vnum non tangunt, aliud transiliunt, tertium declinant &c.]
Sed & contrarium ex professò in suprà scripto Pitacij fragmento asseruit Gotteschalcus, scilicet per Baptismum etiam Reprobos ab omni peccato tam Originali quàm Actuali redemptos, & à dominio dæmoniacæ ditionis erutos, & liberatos. Quis ergò non videat non vera eius scripta, sed fictitia & supposititia fuisse à Sanctissimo Præsule impugnata & damnata? Quæ etiam suppositio eo magìs innotescit, quòd in fine eiusdem articuli, scriptis illis inserta memoratur falsa regula intelligendarum Scripturarum, de Corpore Christi vero & simulato, quasi diuinorum mysteriorum & Sacramentorum simulatio denotetur, quod horrendum & huc vsque inauditum.

III. Prop. sitio. III. Propositio, *Fideles qui pereunt Christo & Ecclesiæ incorporatos non fuisse, quando regenerati sunt,*] his verbis ab Amo-
Amolonis Epist. » lone refertur: Tertio loco displicet nobis valde, quia & diuina-
» rū Scripturarū testimoniis, & sincerissimis SS. Patrum dictis tam
» peruersè abuteris, vt hæc omnia quæ manifestissimè aduersùs

diuinam veritatem, & Paternam fidem disputas, ex illis non re- « A. 852.
ctè intellectis multipliciter affirmare contendas; in tantùm vt «
illos, qui ex munero fidelium pereunt, nec tunc quando impri- «
mis ad percipienda mysteria regenerationis, vel in paruula ætate «
ab aliis oblati sunt, vel ipsi in maiori fideliter accesserunt, affir- «
mes Christo, & Ecclesiæ non incorporatos, nec membra illius «
quæsitæ & saluatæ ouis effectos, ac per hoc nec vnquam fuisse «
Christianos.] Hæc propositio quasi priorum appendix similiter «
fictitia & supposititia, nec in scriptis Gotteschalci reperitur, nec ipsi ab vllo vnquam obiecta, immò (vt ad præcedentem articulum vidimus) ab ea vindicatus fuit per Hincmarum Gottesteschalcus. Quin etiam & oppositum in præfato Pitacii fragmento habetur, etiam Reprobos per gratiam Baptismi ab omnibus «
peccatis præteritis, tam originali quàm actualibus sine dubio re- «
demptos & liberatos.] «

Nec etiam prætermittendum propositionem hanc & præcedentem aliquomodo imputari potuisse non Gotteschalco sed Rabano Moguntinensi Episcopo, eò quòd in Epistola, quam contra Monachum illum ad Nothingum scripsit, asseruerit Reprobos & perituros nunquam ab æterna perditione fuisse discretos: Et sic certè Sacramenta omnia, quo ad illos ludificatoria, sic etiam Christo & Ecclesiæ nunquam incorporatos fuisse: in quo reprehensus fuit à Sancto Remigio Amolonis successore, & ab Ecclesia Lugdunensi in lib. de Tribus Epistolis cap. 44. Si enim (in- « Eclesia Lugdunensis De 3. Epist. cap. 44.
quiunt) vt dictum est nunquam sunt à massa damnationis & per- «
ditionis discreti, quomodo in Ecclesia verè sunt renati, & iu- «
stificati, nisi per eum qui iustificat impium à sua impietate «
mundati &c.] Et paulò post optimè docent, quomodo intelli- «
gendi sint Patres, in quibus talis sententia reperitur: Quod au- «
tem (inquiunt) in verbis Sanctorum Patrum frequenter legitur, «
quòd tales, id est gratiam Christi in se irritam facientes, & ita «
pereuntes, nunquam ab illa massa discreti sint, ad Dei Præscien- «
tiam pertinet, qui licet ad præsens in Ecclesia communem eis «
cum electis regenerationis gratiam tribuat, ibi tamen eos Præ- «
destinationis suæ iudicio iam deputat, vbi præuaricationis suæ «
merito damnandos videt.] «

IV. Propositio, *Reprobos omnes ita esse diuinitùs ad interitum prædestinatos, vt eorum nullus potuerit, nec possit esse saluus.*] His verbis concepta est: quarto loco displicet nobis valdè quia tam durè « IV. Proposit. Amolonis Epist.
& indisciplinatè, & immaniter de diuina Prædestinatione sen- «
tis & loqueris in damnatione Reproborum, vt omnes illos, qui «
ad sinistram puniendi sunt, in die iudicii, & cum diabolo atque «
Angelis eius pro malis meritis suis æterno igne damnandi, ita «

A. 852. » sunt diuinitùs ad interitum Prædestinati, vt eorum prorsus nul-
» lus aliquando potuerit, nullus possit saluus esse: Quod sentirè &
» dicere quid est aliud, quàm in Deum grauiter & horribiliter
» blasphemare, si illis eius Prædestinatio hanc necessitatem irre-
» uocabiliter imposuit, vt omninò quod ad salutem suam proficeret, operari non possint.]

Rabanus Epistolâ ad Nothingū.

Hæc propositio non minùs quàm præcedentes falsò adscripta
» & imposita Gotteschalco. Certè Rabanus Epistolam suam ad
» Nothingum contra illum scripsit (vt in præfatione habetur) ad
» conuincendum errorem eorum, qui de Deo bono & iusto tam ne-
» quiter sentiunt vt dicant, eius Prædestinationem facere, quod
» nec homo ad vitam prædestinatus, possit in mortem incidere;
» nec ad mortem Prædestinatus vllo modo se possit ad vitam re-
» cuperare.] Idémque Epistolâ suâ Synodicâ ad Hincmarum in-
» famat Gotteschalcum dixisse: Quod Prædestinatio Dei sicut
» in bono sit: ita & in malo: Et tales sint in hoc mundo, qui pro-
» pter Prædestinationem Dei, quæ eos cogat in mortem ire, non
» possint ab errore & peccato se corrigere, quasi Deus eos fecisset
» ab initio incorrigibiles esse, & pœnæ obnoxios in interitum ire.]

Idem Synodica ad Hincmar.

Idē epist. ad Hinc.

Sed ipsemet Rabanus in principio posterioris Epistolæ ad Hincmarum, de libro Sancti Prudentij Episcopi Tricassini iudicium suum proferens, licet obseruet eum præcisè dixisse, peccati auctorem Deum non esse, nec aliquem ad peccandum compellere, nihilominùs eum Gotteschalco his verbis parem ducit; quando
» dicit quod Deus sicut Electos Prædestinatione suâ ad præmium
» æternum perducit, ita Prædestinatione suâ cogat peccatores in
» interitum ire, hoc mihi videtur in congregatione testimonio-
» rum suorum facere velle, vt credamus & confiteamur iuxta tra-
» ditionem Gotteschalci GEMINAM ESSE PRÆDESTINA-
» TIONEM: scilicet quod sicut Electos præsciendo & prædesti-
» nando Deus ducit ad vitam; ita Reprobos præsciendo & præde-
» stinando ducat ad pœnam: sed quia hoc nusquam in Scripturis
» Sacris ita mixtim positum inueni, eius traditionibus assentire non
» adquiesco.]

Lupus Seruatus de Tribus quæst.

Et reuerà Rabanus huic sententiæ de geminâ Prædestinatione adeò infensus fuit, vt teste Lupo Seruato eius Ecclesiæ Presbytero, in Libello de Tribus quæstionibus sect. 30. sicut & alij quidam, horreret prædestinationem Dei dici de Reprobis: ne
» credatur Deus libidine puniendi aliquos condidisse, & injustè
» damnare eos, qui non valuerint peccatum, ac per hoc nec sup-
» plicium declinare.] Ita vt ex scriptis eius nihil aliud in Gotteschalcum elici possit, quàm eum fuisse assertorem Prædestinationis Reproborum ad pœnam. Ideoque Sanctus Remigius & Ecclesia

Ecclesia Lugdunensis (perspectis etiam Hincmari contra Gotteschalcum litteris) in Libello de Tribus Epistolis, Rabani Epistolæ ad Nothingum respondentes cap. 41. asserunt: Rabanum non necessariam, nec vllatenus ad rem de qua quæritur pertinentem, assumpsisse disputationem: Quæritur namque (inquiunt) in præsenti disceptatione, non illud, vtrum impios Deus & iniquos Prædestinauerit ad ipsam impietatem & iniquitatem; id est vt impij essent, & aliud esse non possent, *Quod nullus omninò moderno tempore dicere vel dixisse inuenitur, quod est vtique immanis & detestabilis blasphemia &c.*] A. 852. Ecclesia Lugd. de 3. Epist. c. 41.

Sed vt pleniùs innotescat ab ea prorsùs alienum fuisse Gotteschalcum, & sic falsis ac suppositititiis scriptis delusum fuisse Sanctissimum illum Præsulem Amolonem, non solùm in nullo scriptorum seu fragmentorum, quæ habentur illius Monachi, nihil huiusmodi reperitur; sed Hincmarus ipse scriptorum eius censor, vt iudex iniquissimus, nullius de Prædestinatione prauæ sententiæ eum notat, nisi quòd prædestinationem malorum ad pœnam assereret: etiam in Tractatu de non Trina Deitate in fine. Hæc omnia (inquit Hincmarus) post librum de Prædestinatione contra Gotteschalcum & complices eius asserentes, quia sicut quosdam ad vitam, ita quosdam Deus prædestinauit ad mortem, de authenticis Scripturis & Catholicorum dictis collectum &c.] Et in prædicto capite 15. de Prædestin. pag. 63. dum doctrinam, quam finxit nomine veterum Prædestinatianorum, Gotteschalco & similibus impingere laborat, vt probet eos in veteribus illis Prædestinatianis damnatos, non ampliùs audiendos, de Prædestinatione hæc refert: in 4. autem Prædestinationem ad vitam (*veteres Prædestinatiani*) non denegant, & reproborum Prædestinationem ad interitum confitentur: quos sicut dicunt à Deo prædestinatos ad interitum, ita etiam ad peccatum: de quibus moderni Prædestinatiani vnum non tangunt, aliud transiliunt, tertium declinant, quartum colore mutant, sed odoris atque saporis intelligentiâ redolent. Dicunt enim; prædestinauit Deus reprobos ad interitum, non ad peccatum; cùm non nisi per peccatum perueniri valeat ad interitum.] Certè si Gotteschalcus, vt in ista propositione habetur, Reprobos ita diuinitùs ad interitum prædestinatos asseruisset, vt eorum prorsus nullus aliquando potuerit, nullus possit saluus esse, non illic ab Hincmaro fuisset prætermissum. Hincmarus de non Trina Deitate. Idem de Prædest. cap. 15.

Deinde ipsemet Hincmarus, vt sententiam in Gotteschalcum latam tueretur, Nicolao Papæ illius errores seu hæreses, vt innuebat, quantùm potuit grauiores recensens, de Prædestinatione nihil aliud objecit, quàm quod Reproborum Prædestinatio-

A. 852.

nem ad pœnam assereret Epistolâ 17. ad Nicolaum Papam apud Flodoardum lib. 3. cap. 14. Dicit quod & veteres Prædestinatiani dixerunt: Quoniam sicut Deus quosdam ad vitam æternam, ita quosdam prędestinauit ad mortem æternam.] Similiter cùm audisset Hincmarus, delatam miserabilis illius Monachi reclamationem ad sedem Apostolicam, nihil illi obijciendum de Prædestinatione mandauit Egiloni Senonensi Archiepiscopo Epist. 24.

Hincmar. epist. 17. ad Nicol. PP.

Idem epist. 24. ad Egil.

» pręter quam, quod diceret. Ita geminam esse Dei Prędestinatio-
» nem, vt sicut Deus quosdam ad vitam ęternam: ita quosdam prę-
» destinauit ad mortem ęternam.] Falsum igitur & fictitium est scripsisse Gotteschalcum, Reprobos ita ad interitum prædestinatos, vt eorum prorsus nullus aliquando potuerit, nullus possit saluus esse. Alioquin non tacuisset Hincmarus propositionem tam horrendam, vt ab omnibus fidelibus anathemate proscripta sit, non modò scriptis Amolonis, S. Remigij, & totius Ecclesiæ Lugd. (vt iam vidimus) sed etiam à Patribus Concilij Arausicani II.

Conc. Arausc. 2 Can. 25.

» Can. 25. Aliquos verò (inquiunt) ad malum diuinâ potestate
» prędestinatos esse non solùm non credimus, sed etiam si sunt,
» qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione il-
» lis Anathema dicimus.] Et expressiùs etiam in Concilio Va-

Conc. Valent. 3. & Lingon. Can. 3.

» lentino tertio, & Lingonensi Canone tertio his verbis. Ve-
» rùm aliquos ad malum prædestinatos esse diuinâ potestate, vi-
» delicet, vt quasi aliud esse non possint, non solùm non credi-
» mus, sed etiam si sunt, qui tantum mali credere velint, cum
» omni detestatione, sicut Arausica Synodus illis anathema dicimus.]

Hincmar. epist. 25. ad Egilonem.

Postremò Hincmarus etiam alterâ Epistolâ ad Egilonem, quæ est 25. vberiorem doctrinę Gotteschalci expositionem tradidit, vt non solùm quid ille dixisset, vel scripsisset, quinque Capitulis quæ illi obijciebat, sed etiam quid ex ijsdem Capitulis prauæ do-
» ctrinæ insurgeret, cuilibet innotesceret. Ex quibus (inquit)
» mortiferis Capitulis, quanta exitiosa prodeant Catholicus & lit-
» teratus quisque conspicere potest.] Quid verò exitiosum iuxta Hincmari sensum ex prędfato de Prędestinatione articulo sequeretur, his verbis est subjectum. II. Liberi Arbitrij opera siue bona siue mala, nihil valere ad meritum, sed siuè ad vitam siuè ad mortem cuncta Dei Prędestinationem agere, ab ista praua doctrina enucleatur &c.] Ergò ipso Hincmaro teste non asseruit Gotteschalcus siue ad vitam, siue ad mortem cuncta Dei prędestinationem agere, vel quod in idem recidit, Reprobos ita diuinitùs ad interitum prędestinatos, vt eorum prorsus nullus potuerit, saluus esse: alioquin Hincmarus hoc ipsum non à doctrina illius enucleari, sed ab ipso assertum fuisse sine dubio exposuisset: & sic

nemo non videt propositionem hanc fictitiis & suppositititiis scriptis Gotteschalco gratis adscriptam. A. 852.

Verumtamen obijcietur Hincmarus Epistolâ suâ ad Amolonem & Ecclesiam Lugdunensem, vt refertur in libro de Tribus Epistolis cap.1. inter quinque sententias, quas Gotteschalcum, vel prædicasse, vel etiam in Conciliis, in quibus audiendus ac dijudicandus admissus est, proposuisse ac defendere & confirmare voluisse criminatus est, hanc posuit secundo loco : *Et qui prædestinati sunt ad interitum saluari non possunt, & qui prædestinati sunt ad regnum perire non possunt.*] Sed facilis huic objectioni responsio. Primò siquidem nihil huiusmodi in scriptis illius, nec etiam in fragmentis ab Hincmaro selectis habetur, nec sequitur eam sententiam à Gotteschalco assertam, quoniam infrà cap. 25. euincimus quintam sententiam de Libero Arbitrio, quam ibidem ei tribuit, falsò & calumniosè ipsi ab Hincmaro adscriptam : vt hoc exemplo liqueat, iuxta R. P. Sirmondum in Tractatu de duobus Dionysiis cap. quarto, falli & fallere Hincmarum quàm procliuè sit : Hæc enim est æquissima & ineuitabilis mendacium pœna, vt cui in aliquibus mendacij character inuritur, in aliis fides penitus abrogetur. 2. vt iam vidimus huiusce sententiæ nullomodo meminit Hincmarus ipse, nec apud Nicolaum Papam, nec apud Egilonem, quo condemnationem in Gotteschalcum latam tueretur : igitur vel falsam & suppositītiam, vel Catholicam & Orthodoxam esse à S. Remigio & Ecclesiâ Lugdunensi meliùs instructus agnouit. Denique idem ipse Sanctissimus Præsul Remigius, qui cum Ecclesia Lugdunensi propositionem quartam, de qua nunc agitur, Amolonis prædecessoris exemplo immanis & detestabilis insaniæ notauit, in eodem libello de Tribus Epistolis non modo sententiam istam, cum aliis omnibus (quintâ solâ exceptâ, quæ falsò indubiè huic Monacho adscripta fuit) probauit, sed eam sicut & reliqua, quæ de diuinâ Prædestinatione à Gotteschalco asserta fuisse dixit Hincmarus, iuxta regulam Catholicæ fidei esse verissimam, nec ab vllo penitùs, qui Catholicus haberi vult, reijci & damnari posse cap. 24. definiuit his verbis. De illis verò sententiis, quas antea prædicasse, & tunc in Synodo proposuisse : nec vllatenùs mutare voluisse firmatur, ignoscat nobis vnusquisque lector, ignoscat Reuerendus ille Epistolæ scriptor : quia sicut iam superiùs, & ex diuina, & ex paterna auctoritate satis ostendimus, videtur nobis sine dubio, quòd illa quæ de diuina Prædestinatione dixit, iuxta Regulam Catholicæ fidei vera sint, & à veridicis Patribus manifestissimè confirmata, nec ab vllo penitus nostrum, qui Catholicus haberi vult, respuenda siue

Eccl. Lugd. de 3. Epist. cap. 1.

Ibidem cap. 24.

A. 852. " damnanda; & ideo in hac re dolemus non illum miserabilem, sed
" Ecclesiasticam veritatem esse damnatam.]

Immo etiam inter septem fidei regulas, quæ in eodem libro cap. 2. & sequentibus ex diuinarum Scripturarum & Sanctorum Patrum auctoritate eâ lege traditæ fuerunt vt eas Catholicus quisque fidelissimè tenere debeat, & quicunque his contraria sapit, non Catholicè sentire comprobetur, septima cap. 6.

Ibidem cap. 6.

" his verbis concepta est. Vt neque de electis Dei vllum perire posse credamus, neque de Reprobis aliquem saluari existimemus: non quia non possunt homines de malo ad bonum commutari, & de malis & prauis boni ac recti fieri, sed quia in melius mutari noluerunt, & in pessimis operibus vsque in finem perseuerare voluerunt: nec possunt vllo modo pertinere ad sortem Electorum, qui magìs elegerunt permanere in malitia iniquitatum & impietatum suarum.] Quod pluribus Sacrarum Litterarum testimoniis ibidem confirmatur, & hâc tandem saluberrimâ exhortatione completur. Probet ergò se ipsum homo, vt ex quotidiano profectu siue defectu vitæ suæ, vtrum magìs ad societatem Electorum, an quod absit ad societatem Reprorum propinquare se sentiat, apud se sollicitus perspiciat, & inquirat, orétque fideliter & perseueranter quantùm potest, vt eum omnipotens Domini misericordia & ab æterna damnatione eripi, & in Electorum suorum iubeat grege numerari: quia licet (vt Beatus Gregorius dicit) obtineri nequaquam possint, quæ prædestinata non fuerint, ipsa tamen perennis regni prædestinatio, ita est ab omnipotenti Deo disposita, vt ad hoc electi ex labore perueniant, quatenùs postulando mereantur accipere, quod eis omnipotens Deus ante sæcula disposuit donare.]

Ex his itaque manifestissimè patet quartam hanc propositionem, quam vt horribilem blasphemiam condemnat Amolo, nullo modo fuisse Gottescchalci, sed ipsi fictitiis scriptis ex calumnia impositam. Verùm non hîc prætermittendum hoc ipso Capitulo pag. 24. sect. 8. contra multorum errorem non solùm infantes sine Baptismo pereuntes, sed & infidelium plurimos, qui aliud esse non potuerunt, æternâ damnatione plectendos

Amolonis Epist. Sect. 8.

" censuisse Amolonem his verbis. Sunt quidem in malis & damnandis aliqui reputati, qui aliud esse non potuerunt, sicut illi paruuli recèns nati, sub reatu originalis peccati defuncti, quibus per Baptismum Christi, non potuit subueniri: sicut etiam illi ignorantes Deum, qui non potuerunt inuocare, in quem non crediderunt, nec credere ei, quem non audierunt, nec audire sine prædicante, nec prædicatorem habere, quia nullum

ad se mitti meruerunt: sed & in his non est iniquitas apud Deum, « A. 852.
quia & illos traxit ad mortem originale peccatum, & istos origi- «
nale pariter & actuale, ipso tamen vbique iusto iudice, qui de to- «
tâ humani generis massâ ob primę præuaricationis meritum iustè «
damnatos, alios facit vasa misericordiæ gratuitâ gratiâ, alios per- «
misit esse vasa irę iusto iudicio.] Idque eo magis obseruandum, «
quòd in eodem Collegio, ex quo eâdem ipsâ die, hæc ipsa Sanctissimi huiusce Præsulis Epistola in lucem emissa est, in celeberrimo Conuentu propugnatæ sunt Theses, in quibus hæc propositio: *Qui peccat per ignorantiam inuincibilem iuris naturalis iustè à Deo puniri potest,*] hoc titulo insignita haberetur. IMPIETAS DETESTANDA, quòd quàm parùm huic ipsius Amolonis sententiæ concinat, qui non vident, non tam ipsi quid verum sit opinor, non vident, quàm videre se dissimulant.

Theses Collegij Claromontani.

Hîc etiam obiter aduertendum, Amolonem in hoc quarto Capitulo consentire Gotteschalco in assertione Prædestinationis malorum ad pœnam, in quo præcipua fuit in illum contentio, vt suprà sæpiùs obseruatum est: ita vt si propter doctrinam damnatus sit, propter illam assertionem damnatum fuisse nemini dubium esse possit, nihilominùs Amolo, non secus ac Florus Magister, Sanctus Remigius, & vniuersa Lugdunensis Ecclesia, Sanctus Prudentius, Ratramnus & vterque Lupus, vnà cum Conciliis Valentino tertio & Lingonensi, immo non secus ac ipse Gotteschalcus veritatem illius assertionis in hoc articulo sect. 7. pag. 22. comprobauit: Quid mirùm (inquit) si Deus eos iusto «
iudicio æternis pœnis & incendiis prædestinauit, vt qui volen- «
tes peccauerint, nolentes puniantur &c.] Item sect. 8. pag. 25. «
Sin autem hoc quęritur vbi in Scripturis Prædestinatio in malam «
partem dicatur, ipsum quidem propriè verbum tali sensu posi- «
tum forsitan non facilè inuenitur, sensus tamen verbi manifestè «
in pluribus locis apparet &c.] Eísque adductis sic concludit pag. «
29. Iuxta hunc igitur diuinæ auctoritatis sensum omnipotens «
Deus iusto iudicio suo prædestinat pœnas malis, prædestinat «
malos pœnis: nullum tamen prædestinat vt sit malus, quia non «
malorum sed bonorum auctor est bonus, & malorum gestorum «
vltor est iustus: & si mala gerentes ad eum conuertantur, in- «
dultor pius. Sciendum tamen quod prædestinationis verbum in malorum partem, sicut in Scripturis minùs est vsitatum, ita & à Doctoribus rariùs vsurpatum: & ob hoc nequaquam magnoperè de eo certandum.]

Amolonis Epist. Sect. 7. Itē sect. 8.

V. Propositio. *Reprobis quia præfinitam damnationem euadere non possunt, orandum saltem esse Deum, vt statutam eis pœnam mitiget.*] Verè (vt inquit Amolo) nō est Christiana, sed Pagana, immo diabo-

V. Proposit. Amolonis Epist. Sect. 9.

lica, maximè qualis in suppositițiis scriptis illis inserta à Sanctis-
A. 852. » simo illo Præsule refertur dum inquit: Quinto loco nō minùs de-
» testamur, & horremus, quod ita exarcisti aduersus eos, qui æter-
» no interitu sunt digni, vt dixeris eos tam irreuocabiliter & in-
» commutabiliter perditioni esse prædestinatos, sicut Deus ipse
» incommutabilis & inconuertibilis est, & Episcopos ad quos
» scribis, quasi misericorditer adhortaris, vt hoc prædicent po-
» pulis, vt quia iam præfinitam damnationem euadere non possunt,
» saltem aliquantulum Deo supplicent & humilientur, vt statutas
» eis vel modicum mitiget vel leuiget pœnas.] Quantò magis exhorrenda hæc blasphemia, eo magis detestanda calumnia, eóque magis patet Scriptorum suppositio: à Rabano, Hincmaro, Ioanne Scoto & aliis similibus ex diuersis causis (vt suprà vidimus) sæpius calumniam passus est miserabilis ille Monachus, nihil præsertim ab Hincmaro prætermissum, quò vt maniaticum & Dæmoniacum illum proderet: sed tantam insaniam, quæ à Doctrina Sancti Augustini, quem ille vt Doctorem suum vnicè veneraretur, maximè exorbitat, nemo vnquam illi imposuit, nec minimum vestigium in scriptis eius reperitur: nec major etiam absurditas & repugnantia fingi potest, quàm quæ in ipsa propositione continetur: siquidem propter immutabilitatem consilij & decreti diuini præfinitam damnationem euitari non posse, statutam tamen pœnam mitigari posse asseritur quasi verò diuinum decretum vtrumque non comprehendat, & pœnam & ipsius pœnæ modum, aut quasi pœnæ modus mutari possit, pœna non possit: quid magìs absurdum? quid à doctrina ipsius Gottescalci, quam de immutabilitate diuini decreti (vt articulo sequenti referetur) quasi sententiæ suæ de gemina prædestinatione immobile fundamentum tradidit, magìs alienum proponi potuit?

Vt verò cuilibet magìs innotescat quantùm tam immanis blasphemia discrepet à Doctrina Sancti Augustini, non grauabimur hîc referre, quid ille censuerit ad obiectionem de prædicatione prædestinationis, quæ non vt hæc propositio blasphemiam contineret, sed populis scandalo esse posset: in Libro de bono perseuerantiæ, qui notissimus & perfamiliaris erat Gottescalco, cap. 22. inter reliqua hæc habentur: iam verò quod illis verbis con-
S. August. de dono perseu. c. 22.
» nectitur, miror si vllo modo potest in populo Christiano quis-
» quam infirmus patienter audire, cum dicitur eis: Et si qui obedi-
» tis, si prædestinati estis rejiciendi, subtrahentur vobis obedien-
» di vires, vt obedire cessetis: hoc enim dicere, quid videtur aliud
» esse, quàm maledicere, aut mala quodam modo prophetare &c.]
» Et paulò post: nempè hoc verissimum est; ita sanè, sed improbis-
» simum, importunissimum, incongruentissimum, non falso clo-

quio, sed non salubriter valetudini humanæ infirmitatis apposi- « A. 852.
to.] Sed & continuò addidit Augustinus, quod huic blasphemiæ «
optimè medetur: illum etiam modum, quo vtendum esse in præ- «
destinationis prædicatione nos diximus, loquenti ad populum «
non existimo debere sufficere: nisi hoc vel huiusmodi aliquid ad- «
dat, vt dicat: Vos itaque etiam ipsam obediendi perseueran- «
tiam, *à patre luminum, à quo descendit omne datum optimum, & «
omne donum perfectum*, sperare debetis, & quotidianis orationi- «
bus poscere, atque hoc faciendo confidere, non vos esse à præ- «
destinatione populi eius alienos, quia etiam hoc vt faciatis, ipse «
largitur. Absit autem à vobis, ideo desperare de vobis, quoniam «
spem vestram in ipso habere iubemini, non in vobis: *Maledi- «
Hier. 17. *ctus enim omnis homo, qui spem habet in homine:* Et *Bonum est con- «
Psal. 117. *fidere in Domino, quàm confidere in homine, quia beati omnes, «
qui confidunt in eum:* Et hanc spem tenentes: *Seruite Domino in «
timore, & exultate ei cum tremore.* Quoniam de vita æternâ, quam «
filiis promissionis promisit non mendax Deus ante tempora æter- «
na, nemo potest esse securus, nisi cùm consummata fuerit ista «
vita, quæ *tentatio est super terram*, sed faciet nos perseuerare in «
se, vsque in eius vitæ finem cui quotidie dicimus, *Ne nos inferas «
in tentationem.*] «

Nihil magìs oppositum huic saluberrimæ exhortationi, quam illa quæ hâc propositione quintâ (quam expendimus) Episcopis à Gotteschalco suppositiţijs illis scriptis asseritur facta: nec quicquam magìs Christianæ charitati aduersum; Cuius regulâ vocati omnes saltem fideles, nobis censendi sunt electi, & prædestinati; licet regulâ fidei, illi soli reuera electi sint, & prædestinati, qui secundùm Dei propositum vocati, singulari gratiâ sic interiùs præparantur, vt interiori corde vocationi exteriori obsequentes, vitam adipiscantur æternam. Tantùm igitur abest, vt mali commonendi sint, quasi præfinitam sibi damnationem euadere nullatenus possint, vt saltem aliquantulum Deo supplicent, & humilientur, quo statutas eis vel modicùm mitiget vel leuiget pœnas. Quin imo ex charitatis officio omnes etiam pessimos, qui externis Ecclesiæ Christi sacramentis communicant, quasi electos seu vera mystici corporis Christi membra in cœlesti patria regnaturos præsumere debemus.

VI. Propositio: *Deum & Sanctos in perditione eorum qui ad æternam damnationem prædestinati sunt, exultaturos, & gauisuros.*] Nec in scriptis Gotteschalci reperitur, nec quid simile illi vnquam imputatum. Quin hæc propositio, vt præcedens multùm aliena à doctrina Sancti Augustini, & ipsius etiam Gotteschalci, dum hic sæpius in prolixiore confessione doctrinam, VI. Propositio.

A. 850. quam profiteretur de gemina prædestinatione immutabili eius
» voluntati & consilio adstruit. Quod (inquit pag. 10.) Nec ad mo-
Gottes-chalcus in Confess. prolixiori. » mentum quidem modo quolibet potes esse mutabilis, & per om-
« nia postmodum sæcula, probareris esse mutatus, si vel vllus
» (quod absit) reproborum, illuc esset destinatus, qui non fuisset
» prædestinatus] quod pluribus ibidem prosequitur & multis sacrarum Scripturarum, & Sanctorum Augustini, Ambrosij, Orosij, & Gregorij Papæ testimonijs confirmat; Eodem ipso sensu, quem hoc ipso articulo sect. 12. tradit Amolo sequentibus verbis:

Amolonis Epist. sect. 12. » Lætatur autem omnipotens Deus vel benè faciens iustis, vel
» mala retribuens prauis, non quòd ipse diuersâ affectatione mu-
» tetur, atque varietur, cuius gaudere, sicut & esse æternum at-
» que incommutabile est, *Apud quem non est transmutatio, nec vi-*
» *cißitudinis obumbratio &c.*]

August. in Psalmum 2. Tum ipse Sanctus Augustinus cuius doctrinæ Gotteschalcus addictissimus fuit, ita vt (teste Hincmaro in opere de non trina deitate pag. 550.) Augustinum sæpius nostrum vocaret, commentariis in psalmum 2. exponens verba illa. *Qui habitat in cælis*
» *irridebit eos, & Dominus subsannabit eos:* Nihil horum, inquit,
» sapere oportet carnaliter, quasi aut buccis Deus irrideat, aut na-
» so subsannet, sed ea vis accipienda est, quam dat Sanctis suis, vt
» futura cernentes, idest nomen Christi & Dominationem perua-
» gaturam in posteros, & vniuersas gentes obtenturam, illos ina-
» nia meditaturos esse intelligant: hæc enim vis, quâ ista præscita
» sunt, irrisio Dei est, & subsannatio &c.] Et paulo post exponens sequentem versiculum: *Tunc loquetur ad eos in ira sua: & in furore suo conturbabit eos:* Iram autem, inquit, & furorem Domini Dei non perturbationem mentis oportet intelligi, sed vim, quâ iustissimè vindicat subiectam sibi ad ministerium vniuersum creaturam.] Et reliqua quæ ibidem fusiùs prosequitur Sanctus Augustinus & sæpissimè alibi, præcipuè ad Simplicianum lib. 2. quæst. 2. vberiùs exposuit: vt nè quidem vel minima coniectura subesse possit Gotteschalcum ipsius discipulum studiosissimum, & asseclam fidissimum, in tam absurdam & absonam propositionem, quæ Pelagianismum magìs redolet, impegisse. Et sic eam supposititijs scriptis, vt reliquas, quas iam expendimus, inimicâ manu illi falsò adscriptam nemo non videt.

Sed neque hìc prætermittendum non mediocre victricis Christi gratię præconium, quod Præsul ille Sanctissimus emisit, dum modum, quo Deus in Sanctis lætatur, & quo Spiritus Sanctus loquitur & operatur in suis, expressit: non qualem Pelagiani eorúmque reliquiæ agnoscunt, qui scilicet voluntatem ita moueat, vel titillet, vt semper in æquilibrio persistat, ciúsue muneris sit

à se

à se ipsa vel consentire vel dissentire; sed qualis à Sancto Augustino eiusque discipulis Ecclesiæ traditus est, qui videlicet voluntatem ipsam sibi subjiciat, non solùm instruat, sed & informet, & affectum ipsum inspiret, ita vt diuino spiritu regente, & illustrante anima nostra in Dei laude & glorificatione persistat: sed (inquit Amolo) sicut Spiritus Patris dicitur, quia eis quos repleuerit, affectum postulandi, & gemendi & desiderandi inspirat: ita & ipse lætatur in Sanctis, in quibus habitare dignatur, quia eos proculdubio lætantes facit, siue in donis gratiæ, quæ largitur pijs, siue in iudicijs, & ęquitatibus, quibus impios punit: pro quibus etsi humano affectu, sicut Apostolus dicit de se, tanquam homines contristantur; tamen diuino Spiritu regente atque illustrante, iusta Dei iudicia laudare & glorificare non cessant.] A. 852. Amolonis Epist. sect. 11.

Postremo Capitulo Gotteschalcum reprehendit Amolo, *quòd eos qui ipsius insania resistunt, conuitijs laceret, & in omnibus quæ scribit nullius iudicio se summittat.*] His verbis: septimo loco duo prorsus grauia mala in tuis nobis moribus plurimùm displicuerunt: vnum quod sacerdotes Dei, & rectores Ecclesiarum tantis iniurijs & conuitijs & maledictis laceras, tanto despectu & contumaciâ conculcas, vtique spiritu erroris & superbiæ miserabiliter deceptus, vt omninò nihil Christianę patientiæ, nihil Christianæ reuerentiæ habere videaris: nam inter cætera omnes, qui insaniæ sensuum tuorum zelo fidei resistunt, hæreticos appellare non metuis, eosque à bono & erudito viro, atque Catholico Episcopo RHABANICOS nuncupare præsumis &c.] Et paulo post. Alterum verò malum est in moribus tuis, quod in omnibus quæ dicis & sentis, sicut scriptura tua declarat, nullum omninò hominum more bonorum, piè & humiliter deprecaris, nullius ce sensui, & auctoritati summittis &c.] Hæc similiter Gotteschalco falsò adscripta fuisse suprà iam euicimus, & ex præcedentibus articulis etiam huiusce falsitas & calumnia confutatur. Quod hìc à nobis non sic asseritur, vt Gotteschalcum ab omni contumaciâ excusare intendamus, cùm magìs ob contumaciam, quàm ob doctrinam damnatum fuisse suprà probauerimus: idémque ipsum in hac Epistola ab Amolone referatur pag. 3. sed vt magìs innotescat calumniæ in miserabilem illum Monachum in ergastulo reclusum plurimùm licuisse: Vt vt sit non mirũ à tantó Pręsule illum, quem ex suppositìtiis scriptis tot errorum & blasphemiarum, tantæque superbiæ & contumeliæ rerum crederet, & reuera damnatum & ab Ecclesiæ corpore rescissum cerneret, tali censurâ notatum: immo certè miranda potiùs tanti Pręsulis moderatio, & Christiana charitas, qui miserabilem illum Mona- Amolonis Epist. sect. 15.

A. 852. chum tot calumnijs oneratum, & extra communionem Ecclesiæ factum, quasi dilectissimum fratrem exhortatur, & saluberrimis monitis instituit, ac paternâ pietate, & fraternâ charitate (vt ipse loquitur) persuadere non dedignatur, séque intercessorem præbet, & animum illius erigit, vt adiuuante Dei gratiâ quantociùs emendetur.

Tandem subiecta non falsarum & suppositiitiarum Synodorum Arelatensis & Lugdunensis, quæ aliàs non fuissent prætermissæ, maximè dum tempora Leonis Papæ memorantur, sed secundæ Arausicanæ Synodi auctoritate Coronidem huic Epistolæ imposuit, quæ integra sequenti capite sectionibus distincta cum notis aliquot, quia non aliter nec licuit, nec suo ordine inter reliqua opera potuit, subicietur.

CAPVT XXIII.

Amolonis Archiepiscopi Lugdunensis ad Gotteschalcum Epistola sectionibus & notis aliquot illustrata, nullo modo à Sancti Augustini, Ecclesiæ Lugdunensis & Augustinianiorum omnium doctrinâ, aliena; immò in omnibus conformis esse comprobatur: nec non expenditur ei præfixa ad lectorem Epistola.

CVM nobis propositum fuerit auctorum, qui IX. sæculo de Prædestinatione & Gratia scripserunt, opera vno vel altero complecti volumine, quò ex Sanctorum Patrum, & Ecclesiæ traditione sedandis contentionibus quæ hisce miserrimis temporibus vsque ad scissionem charitatis miserabiliter & lachrymabiliter succreuerunt, hîc collecta reperiantur præsidia. Suscepti ratio exigebat, vt præfata Amolonis Epistola cum ipsius fragmento, quasi non ignobile prædestinationis & gratiæ monumentum suo ordine, cum alijs eiusdem generis Ecclesię Lugdunensis scriptis insereretur, eoque magìs, ne consultò prætermissa credatur, eo quod in Gotteschalcum scripta susceptæ causam lædere imperitis censetur: sed quoniam nec ex ratione priuilegij licuit, nec etiam iam impressis alijs scriptis potuit, omnibus satisfactum fore credimus, si subiectis notis & sectionibus distincta hîc exhibeatur, vt tam ex hac quàm subiecto opusculo, & piè quærentum eruditio largiente Dei gratiâ capiat incrementum, & diuersa sentientium contradictio mitigetur, vt vtamur verbis B. Lupi

Abbatis Ferrariæ in præfatione collectanei. A·852.

Imprimis igitur. *Amolo Gotteschalcum fratrem dilectissimum vocat, eiusque rationem exponit sect. 1. Christianam scilicet charitatem, nec aliam fuisse rescribendi monacho propter contumaciam damnato, cuius nomine fictitia scripta transmissa essent, quasi ille Amoloni innotescenda flagitaret.*

Amolo humilis Ecclesiæ Lugdunensis Episcopus dilectissimo fratri Gotteschalco salutem.

Sect. 1. Omnibus seruandus fraternitatis affectus. Et vera dilectio.

QVod te in huius sermonis exordio fratrem nomino, quem fraternæ vnitati contrarium non ignoro, eâ in quantum Deus largitur facio charitate, quam Scriptura nobis præcepit dicens: *Dicite his qui oderunt vos, fratres nostri estis:* Quia etsi ex illorum parte qui eiusmodi sunt, fraternitas deperit, non idcircò etiam in nobis frigescere aut perire debet ipsius fraternitatis affectus. Quod autem non solùm fratrem, sed etiam dilectissimum dico, Dominus nouit, quia te fideliter diligo, hoc tibi cupiens, quod & mihi. Vnde & salutem tibi veraciter opto, præsentem pariter & futuram, per eam diuini cultus pietatem, quæ, sicut Apostolus testatur, *ad omnia vtilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ:* Audiens sanè & agnoscens quæ in scriptis tuis misisti per quendam fratrem nostrum innotescenda vehementissimè flagitasti, diù hæsitaui, vtrum tibi respondere deberem, homini de nouis contra Ecclesiam præsumptionibus, & non paruis erroribus iam dudum accusato, & propter contumaciam, vt audio Episcopalis Concilij auctoritate damnato. Importunum namque & impudens videri posse existimabam, si de causa, quæ prudentium & reuerendorum fratrum nostrorum inquisitione, cognitione & sententiâ definita est, aliquid vltrò dicere vel respondere aggrederer: & rursùm tantam deprecationem & supplicationem tuam contemnere, & præterire silentio, non videbatur Christianæ esse pietatis, & charitatis, per quam præcipuè lex Christi adimpletur in nobis, testante & commendante Apostolo: *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.* Vnde & cùm de se ipso dixisset: *Factus sum infirmis infirmus, vt infirmos lucrarer: Omnibus omnia factus sum, vt omnes facerem saluos:* Et post aliqua: *Non quærens quod mihi vtile est, sed quod multis vt salui fiant,* continuò, vt nos ad exemplum sui, & per hoc ad exemplum Christi, instrueret & informaret, adiunxit: *Imitatores mei estote sicut & ego Christi.* Ipse est enim verus & pius Samaritanus, qui descendentem ab Hierusalem in Hierico, & à

[Margin notes: Isa. 66. v. 5. — 1. Tim. 4. v. 8. — An rescribere debeat. — Gal. 6. v. 2. — 1. Cor. 9. v. 22. — Ibid. 10. v. 33. — 1. Cor. 11. v. 1. — Christus verus Samaritanus.]

A. 852. latronibus in itinere spoliatum, & vulneratum, ac semiuiuum derelictum, clementer miseratus est, alligans vulnera eius, & vini atque olei infusione curans. Tantæque misericordiæ & pietatis suę nos imitatores esse desiderans, in fine huius parabolæ vnicuique nostrùm dicit: *Vade & tu fac similiter:* Manifestè ostendens, Luc. 10. v. 37. illum verè esse proximum fratri, illum verè imitatorem sui, qui fraternis necessitatibus atque infirmitatibus promptâ pietate, & compassione succurreret. Istius modi igitur consideratione prouocatus, & de venerabilium fratrum, atque consacerdotum nostrorum sincerissimâ charitate confisus, per quam in Domino vnum sumus, & inuicem commissi nobis ministerij onera & officia communicare debemus, quatenus & illorum bona, per vnanimitatis Spiritum nostra, & nostra, si qua diuinâ misericordiâ esse possunt, illorum sint: melius & salubrius existimaui aliquid tuę fraternitati rescribere, quàm inutili taciturnitate, & de illis viderer diffidere, & tibi tam angustiato, tam afflicto, tam anxio & conturbato, nihil consulere.

Sect. 2. *Deum orat, vt sibi veracem & vtilem ad consolationem illius monachi sermonem tribuat, eiusdémque animum præparet, & tranquillet, vt sepositâ animositate, & studio contentionis libenter quæ vera sunt audiat, humilitatem & obedientiam suadet, & vitanda scandala monet.*

Sect. 2. Qualis imploranda Dei gratia.

Quapropter omnipotentis Domini & Saluatoris largissimam & indeficientem oro gratiam, vt nobis tribuere dignetur vtilem & veracem ad tuam consolationem & instructionem sermonem, & animum tuum præparet & tranquillet, vt quæ dicturi sumus piâ mansuetudine & humilitate suscipias, ac sepositâ animositate & studio contentionis, libenter quæ vera sunt audias, & non nostra, sed Dei & Sanctorum Patrum dicta obedienter suscipias, eisque animum tuum & sensum sincerâ pietate summittas. Quia vt verax veraciter scriptura dixit: *Sunt* Prou. 16. v. 25 *viæ quæ videntur homini recta, & nouissimum eorum ducit ad mortem.* Et *qui confidit cogitationibus suis impiè agit.* Vnde & Prou. 12. v. 2. alibi eadem Scriptura admonet dicens, *Et ne innitaris prudentiæ tuæ:* Hoc namque malum quantùm cauendum sit homini, Prou. 3. v. 5. etiam B. Ephrem admirandæ sanctitatis, & illustrissimæ doctrinæ pater, ostendit, cùm in hora exitus sui, adstanti sibi vni ex discipulis, magni & accuti, & nimìs curiosi ingenij, sollicitè admonens dixit: Caue, Pauline, ne vnquam te summittas cogitationibus tuis: Quantum verò bonum sit obedientiæ, & quantum malum contentionis & contumaciæ, docet nos iterum sermo diuinus, vbi per Samuëlem Prophetam dicit: 1. Reg. 15. v. 22. *Melior est obedentia, quàm victima, & auscultare magis quàm*

Nostris cogitationibus non fidendum. B. Ephrem.

Obedientiæ bonũ.

offerre adipem arietum: quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle adquiescere: itaque & tu si bonus, & vtilis & pacificus Ecclesiæ filius esse desideras, noli te sensui tuo committere, sed Majorum iudiciis atque sententiæ, immò diuinis & Ecclesiasticis auctoritatibus facilè cede, libenter adquiesce, & obedienter subdere, vt possit in te Dei Spiritus habitare, dicente Domino per Prophetam: *Super quem re-* A. 852.
Isa. 66. *quiescet Spiritus meus, nisi super humilem, & quietum, & tre-*
v. 2. *mentem verba mea?* Videmus certè tempora nouissima, & periculosissima ab Apostolo olim prædicta, plena ignorantiæ & infirmitatis animorum, in quibus illud Domini terribile dictum, semper est reminiscendum, atque tremendum: *Qui*
Mat. 18 *scandalizauerit vnum de pusillis his, qui in me credunt, expedit*
v. 6. *ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris:* Et iterùm, *Va mundo ab scandalis, necessè*
Ibid. 7. *est vt veniant scandala; verumtamen va homini, per quem scandalum venit:* Sed & aures & linguas prurientes cauere debemus, ne vel ad audiendas, vel ad loquendas nouitates prompti & faciles simus: quia & prurientes auribus, & prophanas vocum nouitates pariter Apostolus condemnat, & oppositiones falsi nominis scientiæ admonens deuitandas, continuò de eadem falsi nominis scientiâ subjungit, dicens: *Quàm quidam promittentes*
1. Tim. 6. v. 21. *circa fidem exciderunt.*

Sect. 3. *Aperit quando & quomodo ei de Gotteschalco eiúsue scriptis ad se transmissis innotuerit, in quibus de vna tantùm quæstione actum esset, modùmque refutationis suæ præscribit, singulis notando Capitulis, quæ in scriptis illis suppositiis viderentur contraria Catholicæ fidei, eámque ex sacræ Scripturæ auctoritate confirmando, nec rectà ad excommunicatum, sed ad Hincmarum directâ Epistolâ.*

Cùm adhuc esses in partibus regni Germaniæ, audiuimus in primis super nomine tuo famam dolendam: quòd videlicet nouitates sereres, & stultas ac sine disciplina quæstiones ventilares. Sect. 3.
Deinde perlata est etiam ad nos, studio Ecclesiasticorum virorum quædam scriptura tua, in qua apertissimè & prolixo sermone, atque vt tibi visum est, etiam testimoniis Scripturarum, siue Sanctorum Patrum quid sentires siue doceres multipliciter exsecutus es: nunc quoque accepimus & aliæ scripta tua non parua, quæ ad Episcopos, qui in Concilio damnationis tuæ affuerunt, scripsisse vel protulisse videris. In quibus quantâ potuisti intentione, de vna tantùm quæstione, id est de Prædestinatione diuinâ quid teneas, diligenter explicare curasti. Ita factum est, vt ex vtraque scriptura tua, siue quam per alios, siue quam te

A. 852. mittente accepimus, plenissimè nobis cognoscere videamur, in quibus quæstionum periculis fluctuet, vel quod nimis dolendum est, naufragetur sensus tuus. Quapropter compendiosè nobis, & vtiliter fieri posse videtur, vt ex illa tota seriè scriptorum tuorum, ea quæ nobis fidei Catholicæ maximè contraria esse videntur, breuibus & distinctis Capitulis ordinemus: adiungentes, siue subiungentes per singula, quid è contrario Scriptura Sancta doceat, & Ecclesia Dei firmissimè teneat, & vbique fideliter, ac salubriter doceat. Cuius doctrinæ & sensibus te, quasi deuotum & pium filium irrefragabiliter obtemperare oportet, si cupis in eius corporis vnitate viuum & sanum membrum inueniri, & non cum putribus & emortuis iustè seueritatis iudicio abscisionem mereri. Hunc autem sermonis nostri tenorem, seruato in omnibus legitimo ordine, ac Ecclesiasticâ auctoritate, non tibi, qui infœlici & miserabili lapsu excommunicationem ab Ecclesia excepisti, sed principaliter reuerentissimo, & charissimo nostro Metropolitano Antistiti direximus tuo, confidentes in Domini pietate, quia cùm hæc legerit, & nostræ erga te compassionis affectum cognouerit, non indignatione aliquâ aduersum te, sed boni patris & pij Pastoris visceribus commouebitur, vt his congruenter perlectis, & tranquillè apud te tractatis, si diuinâ gratiâ adspirante adquiescere volueris veritati, nequaquam diutiùs aberres à caulis, sed boni & summi Pastoris humeris reportatus, vnitati inuentæ ac redemptæ ouis, cum gaudio cœlestium & terrestrium fœliciter restituaris. Hæc sunt igitur, quæ in scriptis tuis meritò reprehendenda & reprehensa, tanquam veræ fidei Catholicæ inimica notauimus, & qualiter ad regulam veritatis sint corrigenda perstrinximus.

Sect. 4. *Primam propositionem impugnat*, neminem perire posse Christi Sanguine redemptum] *eámque de redemptione inchoata seu temporali ad iustificationem, & alios huius vitæ effectus restringendo, falsam & hæreticam sicut omnes Catholici & Gotteschalcus ipse asserit.*

De I. Proposit. De Redēptis Sanguine Christi. Sect. 4.

In primis displicet nobis valdè quod dicis & asseris, *Neminem perire posse Christi Sanguine redemptum.*] Hoc enim dictum dupliciter fidei Catholicæ aduersatur. Si autem neminem ex numero Christianorum, postquam semel in Christo baptizatus est, & particeps redemptionis Christi effectus est, perire posse confirmas, contrà Apostolum apertissimè prædicantem & contestantem; *Quoniam iniqui regnum Dei non possidebunt*: & quoniam qui illa vel illa crimina admiserunt, regnum Dei non consequentur, & non habent hæreditatem in regno Christi Dei, inter quos etiam illi sunt negatores Christi, de 1. Cor. 6. v. 9.

quibus ipse terribiliter testatur, *Quicunque negauerit me coram* A. 852.
Mat. 10 *hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui est in Cœlis.*
v. 33. Et illi infructuosæ fidei, de quibus ait: *Non omnis qui dicit*
Mat 7. *mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum Cœlorum:* Sed &
v. 21. illæ fatuæ Virgines, quæ non sumpserunt oleum in vasis suis cum
Mat 25 lampadibus, quibus clausà ianu regni dicturus est; *Amen dico*
v. 12. *vobis, nescio vos,* Aut si non credis, omnes, qui verâ fide & deuotione per Baptismi gratiam regenerantur, Christi esse Sanguine redemptos: immo in Christi Morte & Sanguine baptizatos, licet postea plurimi ex eis, vel per hæreses, vel per alia diuersa crimina pereant, manifestè contrarium est Beato Paulo Apostolo dicenti, *Quicunque Baptizati sumus in Christo* IESV,
Rom. 6 *in morte ipsius baptizati sumus.* Et Beato Ioanni similiter de eo-
v. 3. dem Domino contestanti: *Qui dilexit nos* (inquit) *& lauit nos*
Apoc. 1 *à peccatis nostris in Sanguine suo.* Et Beato Petro etiam de pes-
v. 5. simis hæreticis, qui post baptismum Redemptionis Christi de Ecclesia recesserunt, ita dicenti; *Et eum qui emit eos Dominum*
2. Pet. *negant, superducentes sibi celerem perditionem:* Et ipso Domino
2. v. 1. de eisdem hæreticis per Prophetam dicenti, *Et ego redemi eos, &*
Osee 7. *contra me locuti sunt mendacia.* Itaque iuxta fidem Catholicam,
v. 13. & Apostolicam, Propheticam, & Euangelicam, omnes isti, fideliter ad baptismum Christi accedentes, non vtique alio pretio, sed Christi Sanguine redempti sunt. Sed cum plurimi ex eis eandem gratiam in se irritam fecerint, & idcirco in æternum pereant, quâ ratione verú est, neminé perire posse Sanguine Christi redemptú?

Sect. 5. *Secundam Propositionem*: Baptismum & alia Sacramenta frustratoriè eis dari, qui post eorum perceptionem pereút] *cum omnibus Catholicis & Gotteschalco ipso impugnat.* II. Proposit.

Secundo loco, displicet nobis valdè, quia verissima & sacratissima Ecclesiæ Sacramenta, videlicet Exorcismi, & Baptismi, Chrismatis, & Eucharistiæ, ac Manus impositionis, persunctoriè & frustratoriè omnibus, qui post perceptionem eorum pereant, dari confirmas, dum eos Sanguine Christi, sine quo ipsa mysteria, iam non mysteria, sed quædam velut vacua, & inania ludibria sunt habenda, redemptos negas. Cùm è contrario Apostolus, & veritatem redemptionis Christi, & verum diuinorum mysteriorum effectum, etiam in eis, qui irreparabiliter pereunt, doceat esse conlata, cùm ait: *Impossibile enim est eos, qui semel sunt inluminati, gustauerunt etiam donum cœleste, & participes sunt facti Spiritus Sancti, gustauerunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque sæculi venturi, & prolapsi sunt, renouari rursus ad pœnitentia, rursum crucifigentes sibimetipsis Filium Dei &c.* & iterum: *Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcauerit,*

Sect. 5. Sacramenta reprobis non frustradantur.

Heb. 6. v. 4.

A. 852. *& sanguinem Testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratiæ contumeliam fecerit?* & alio loco, *Et peribit* (inquit) *infirmus in tua conscientia frater, propter quem Christus mortuus est.* 1. Cor. 8 v. 11.
Ita veritas mysteriorum peragit virtutem suam, cùm fideliter accipitur, etiam in illis, qui non permanent in veritate eorumdem mysteriorum. Sed & in illa Regula intelligendarum Scripturarũ, de Corpore Christi vero & simulato, vnde tu hunc errorem velut cõfirmare niteris, veraciter nosse debes, simulationẽ denotari vitę & morũ, non (quod absit) diuinorũ mysteriorũ & sacramentorum.

Sect. 6. *Contra tertiam Propositionem, fideles, qui pereunt Christo, & Ecclesiæ incorporatos fuisse, quando regenerati sunt, iuxta communem Ecclesiæ Catholicæ ipsiúsque Gotteschalci sensum docet.*

III. Proposit. Sect. 6. Fideles qui pereunt Christi membra fuerunt.

Tertio loco displicet nobis valdè, quia & diuinarum Scripturarum testimoniis, & sincerissimis SS. Patrum dictis, tam peruersè abuteris, vt hæc omnia, quæ manifestissimè aduersus diuinam veritatem, & paternam fidem disputas, ex illis non rectè intellectis multipliciter affirmare contendas. In tantum *vt illos qui ex numero fidelium pereunt*, nec tunc, quando in primis ad percipienda mysteria regenerationis, vel in paruula ætate ab aliis oblati sunt, vel ipsi in maiori fideliter accesserunt, *Affirmes Christo & Ecclesiæ non incorporatos*, nec membra illius quæsitæ & saluatæ ouis effectos, ac per hoc, nec vnquam fuisse Christianos. Nam quomodo est Christianus, qui non pertinet ad Corpus Christi, qui non est membrum Christi? Cum è contrario Apostolus etiam illos, qui grauiter peccare, & in eodem graui peccato perire possunt, membra Christi, & templum Spiritus Sancti esse dicat, quamdiù fideliter & innocenter agunt. *Nescitis* (inquit) *quia corpora vestra, membra Christi sunt? Tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis? absit:* 1. Cor. 6. v. 15.
& iterùm, *Nescitis quia templum Dei estis, & Spiritus Sanctus* 1 Cor. 3
habitat in vobis? si quis autem templum Dei violauerit, disperdet v. 16.
illum Deus &c.

IV. Proposit.

Sect. 7. *Quartam Propositionem*: Reprobos omnes ita esse diuinitùs ad interitum prædestinatos, vt eorum nullus potuerit, nec possit esse saluus.] *Quasi Prædestinatio Dei, eis pereundi imposuerit necessitatem, sicut Catholici omnes, & Gotteschalcus ipse, horribilis blasphemia notat.*

Sect. 7. Reproborum aliqui potuerunt saluari.

Quartò loco displicet nobis valdè, quia tam durè & indisciplinatè, & immaniter de diuina prædestinatione sentis, & loqueris in damnatione reproborum, vt omnes illos, qui ad sinistram ponendi sunt in die iudicij, & cum diabolo atque Angelis eius pro malis meritis suis *æterno igne damnandi, ita sint diuinitùs ad interitum prædestinati, vt eorum nullus prorsùs aliquando potuerit, nullus possit saluus esse.*] Quod sentire & dicere quid est aliud, quàm in

Deum

Deum grauiter & horribiliter blasphemare, si illis eius prædestinatio hâc necessitatē irreuocabiliter imposuit, vt omninò quod ad salutē suam proficeret, operari non possint? Sed absit à nobis hoc recipere, ne meritum damnationis illorum Dei culpa sit, qui eos tales esse cōstituit, non illorum, qui aliud esse non potuerunt. Huic errori, vel potiùs immanissimæ impietati resistit Scriptura dicens A. 852.

Eccl. 15 v. 21. de illo: *Nemini mandauit impiè agere, & nemini dedit spatium peccandi.* Et ipse iudex viuorum & mortuorum destruit istud insanum mendacium, qui se in illo die iudicij, ita illis qui ad sinistram

Mat. 25 v. 41. stabunt dicturum esse prędixit, *Discedite à me maledicti in ignem æternū, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius.* Vt cur à se inseparabiliter discedere sint digni; cur maledicti, cur Diabolo & Angelis eius in æterna pœna sociati, videlicet non ex præjudicio prædestinationis suæ, sed ex merito iniquitatis eorum, statim clarissimè subjungat, & ostendat dicens, *Quia esuriui & non dedistis mihi mādùcare: sitiui & non dedistis mihi bibere* &c. Vbi euidenter ostenditur, quòd non proprerea damnantur, quia opera salutis suæ facere non potuerunt, sed quia facere noluerunt. Vnde & Psalmista de

Psal. 61. v. 13. eodem iusto & æterno iudice dicit: *quia tu reddes vnicuique secundùm opera sua.* Non ait, secundùm præiudicia sua, sicut ista insana & furibunda doctrina asserere conatur, ad nihil aliud, nisi ad subuersionem audientium: cùm è contrario fides Catholica firmissimè teneat, nec ipsum Diabolū, & Angelos eius, ad hoc vnquā prędestinatos, vt tales essent: sed quia tales suo vitio esse voluerūt, idcirco eis ęterni ignis supplicia pręparata. Omnipotens enim Deus non est auctor malorum meritorū, nec malorū hominum, nec malorum Angelorum: sed ipsi sibi sunt auctores mali, quod propriâ voluntate gesserunt: Deus autem iustus vltor, & iudex in his quæ eius æquitate passuri sunt. Præsciuit ergò æternaliter futura mala merita ipsorum, sed præscientia eius non eis intulit necessitatem, vt aliud esse non possent, sed tantùm præuidit quòd aliud esse nollent. Prædestinauit eisdem malignis Angelis, & reprobis hominibus, perpetuas pœnas: non quia malignos & reprobos ipse eos facit, sed quia malignos & reprobos suo vitio futuros illos pręuidit: & quos tales proprio vitio futuros pręuidit, quid mirùm si eos iusto iudicio suo æternis pœnis & incendiis prædestinauit, vt qui volentes peccauerunt, nolentes puniantur? non itaque in illis prædestinauit omnipotens Deus, quæ sibi erant facturi iniquâ voluntate suâ, sed quæ ipse de eis erat ordinaturus æquissimo iudicio suo. Nulla enim prędestinauit iniusta, sed tantùm iusta: iniusta verò præsciuit vt Deus futura, prædestinauit vt iudex iustus damnanda. Nec pręscientiâ tamen, nec prædestinatione suâ, cuiquam malorum hominum vel Angelorum necessitatem imposuit malè

Deus vltor non auctor malorum.

Quomodo mali æternis pœnis prædestinati.

A. 852. agendi, sed tantummodò pro malis gestis æternas pœnas luendi: vnde verissimè ad eum Scriptura dicit: *Deus æterne qui occultorum es cognitor, qui nosti omnia antequam fiant*: Et iterùm de illo, *Domino enim Deo antequam crearentur omnia fuerunt cognita: Similiter & post perfectum respicit omnia*: Et alio loco: *A sæculo enim* (inquit) *vsque in sæculum respicit, & nihil est nouum in conspectu eius.* Dan. 13. v. 42. Eccl. 23 v. 29. Ibid. 39 v. 25.

Sect. 8. *E Reprobis plurimos damnari non modò infantes, sed & infideles, qui aliud esse non potuerunt, & contra sententiam Rabani, Hincmari & Pseudosynodi Carisiacæ in Sacris Scripturis, & à Sanctis Doctoribus Prædestinationem malorum ad pœnam dici vnâ cum Gotteschalco, S. Prudentio, vtroque Lupo, Ratramno, S. Remigio, Floro Magistro, Ecclesiâ Lugdunensi, Concilio Valentino, & Lingonensi, Nicolao Papa & aliis plurimis Catholicæ fidei eodem sæculo vindicibus asseruit.*

Sect. 8. Reproborũ aliqui aliud esse non potuerunt.

Sunt quidem in malis & damnandis aliqui reputati, qui aliud esse non potuerunt: sicut illi paruuli recens nati, sub reatu originalis peccati defuncti, quibus per Baptismum Christi non potuit subueniri: sicut etiam illi ignorantes Deum, qui non potuerunt inuocare in quem non crediderunt, nec credere ei quem non audierunt, nec audire sine prædicante, nec Prædicatorem habere, quia nullum ad se mitti meruerunt. Sed & in his non est iniquitas apud Deum, quia & illos traxit ad mortem originale peccatum, & istos & originale pariter & actuale. Ipso tamen vbique iusto iudice, qui de tota humani generis massa, ob primæ præuaricationis meritum, iustè damnatos, alios facit vasa misericordiæ gratuitâ gratiâ, alios permisit esse vasa iræ iusto iudicio.

Prædestinatio malorum ad pœnam in sacris Litteris.

Sin autem hoc quæritur, vbi in Scripturis prædestinatio in malam partem dicatur, ipsum quidem propriè verbum tali sensu positum forsitan non facilè inuenitur: sensus tamen verbi manifestè in pluribus locis apparet. Sicut inprimis de Angelis refugis B. Iudas Apostolus dicit: *Angelos verò, qui non seruauerunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, carceribus caliginis damnatos tradidit in iudicium cruciandos reseruari*: Et de Antichristo Paulus Apostolus dicit: *Et reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur, & extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur*: Et post pauca: *Quem Dominus interficiet spiritu oris sui, & destruet inlustratione aduentus sui.* De Iuda quoque proditore ipse Dominus, cùm pro Apostolis oraret: *Et nemo ex iis periit, nisi filius perditionis, vt Scriptura impleatur*: De quo etiam Apostoli, orantes pro electione successoris eius Mathiæ, ad Dominũ dicunt: *Ostende quem ex his duobus elegeris, accipere locum ministerij huius, & Apostolatum, de quo præuaricatus est Iudas, vt abiret in locum suum.* Tale est & illud, quod per Sa- Iud. 6. 2 Thess. 2. v. 3. v. 8. Ioa. 17. v. 12. Act. 1. v. 24.

Prou. 4 v.16. lomonem dicitur: *Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus, impium quoque ad diem malum:* Et quod in libro Iob scriptũ
Iob. 21. v. 30. est: *Quia in diem perditionis seruatur malus, & ad diem furoris ducitur:* Et in libro Sapientiæ de Ægyptiis: *Ducebat enim eos ad hũc*
Sap. 19. v. 4. *finem digna necessitas:* Et apud Ieremiam de quibusdam: *Congrega*
Ierem. 12. v. 3. *eos quasi gregem ad victimã, & sanctifica eos in diem occisionis:* Talibus etiam Amos Propheta dicit: *Qui separati estis ad diem malũ,*
Amos 6. v. 3. *& appropinquatis solio iniquitatis:* Item de filiis Heli scelestis & sa-
1. Reg. 2 v. 25. crilegis dicitur: *Qui non audierunt vocem patris sui, quia voluit Dominus occidere eos:* Et ad Amasiam præuaricatorem, & impium
2 Paral. 25. v. 16. Regem Propheta loquitur: *Scio* (inquit) *quod cogitauerit Deus occidere te, quia fecisti hoc malum, & insuper quod non acquieuisti consilio meo.* Sed hæc omnia fideliter pensanda sunt, vt in eis & malorum, siue Angelorum siue hominũ iniquitas, & Dei vindicantis incontaminabilis iustitia cognoscatur. Præordinauit atque tradidit Angelos malignos in iudicium cruciandos reseruari: sed exigente eorum impietate, quia non seruauerũt ordinem & honorem suum, quem sub Deo, & cum Deo habere potuerunt, & Iudas præcognitus, & prędictus est *filius perditionis,* sed merito impię proditionis: abiit in locum suum, id est sibi in pœnis destinatum, & præparatũ, sed quia præuaricatus est de loco ministerij & Apostolatus. Ita nõ est mirum si Antichristus quia præscitus est homo peccati, præcognitus etiã & prædictus est filius perditionis. Et malus atque impius præparatur ad diem malũ, seruatur in diem perditionis & furoris: sed quia ipse suâ sponte & malus & impius existet. Ducebat & Ægyptios diuini iudicij necessitas ad exitium & interitum præparatum: sed digna, quia pro impietatibus, & contumacia eorum iusta. Sic & illi qui velut pecora æternę morti deuoti esse voluerũt, siquidem impij manibus & verbis accersierunt illam, congregãtur quasi grex perditionis & sanctificantur, id est, quodammodo separantur ad diem malum, & ad diem occisionis. Sed & impij filij Heli, & impius Rex ille Amasias, indigni habiti sunt iudicio Dei, qui consilium salutis suæ susciperent, & Deus illos occisioni & perditioni præparauit. Sed iustè vtique ob merita impietatum, quæ de illis priùs Scriptura commemorat, & excæcari, & interire meruerunt.

Ob eorum mala merita.

Ecclesi. 26. v. 27 Ait etiam Scriptura: *Et qui transgreditur à iustitia ad peccatũ, Deus præparauit illum ad romphæam.* Parauit ergò & præordinauit istiusmodi transgressorem ad romphæam, id est ad mortem & interitũ: sed iustè, quia ipse vltrò transgressus est à iustitia ad peccatũ. Iuxta hũc igitur diuinæ auctoritatis sensum, omnipotens Deus iusto iudicio suo prædestinat pœnas malis, prędestinat malos pœnis, nullum tamen prædestinat vt sit malus: quia non malorum, sed bonorum auctor est bonus, & malorum gestorum vltor est iustus,

Nullus prædestinatur vt sit malus.

A. 852. & si mala gerentes ad eum conuertantur, indultor pius. Sciendum tamen, quod Prædestinationis verbum in malam partem, sicut in Scripturis minùs est vsitatum, ita & à Doctoribus rariùs vsurpatū: & ob hoc nequaquam magnopere de eo certandum.

Prædestinationis verbū ratò in malam partem.

Sect. 9. *Quintam Propositionem*: Reprobis, quia præfinitam damnationem euadere non possunt, orandum saltem esse Deum, vt statutam eis pœnam mitiget,] *Vt detestandam & horrendam vnà cum fidelibus omnibus & ipso Gotteschalco proscribit, & exhortandos omnes censet, vt propositā Dei misericordiā resipiscant, non vt pœnas statutas mitigare precibus studeant, quod perabsurdum.*

Sect. 9. Exhortandi populi, vt resipiscant &c.

Quinto loco nō minus detestamur & horremus, quod ita exarcisti aduersus eos, qui æterno interitu sunt digni, vt dixeris eos tam irreuocabiliter, & incommutabiliter perditioni esse prædestinatos, sicut Deus ipse incommutabilis & inconuertibilis est; & Episcopos ad quos scribis quasi misericorditer adhortaris, vt hoc prędicent populis, vt quia iam præfinitam damnationem euadere non possunt, saltem aliquantulùm Deo supplicent, & humilientur vt statutas eis vel modicùm mitiget, & leuiget pœnas. Obsecro vbi hæc vnquam in Scripturis Sacris legisti? Vbi in Sanctis & Catholicis Ecclesiæ Doctoribus inuenisti? Cur non similiter Diabolum, & Angelos eius exhortaris, vt quia statutam damnationem euadere non potuerunt, iam nunc interim orent & deprecentur Dominum, vt eis mitiores & tolerabiliores fiant æternæ pœnæ? Aut quid amplius istis relinquis, quos similiter irreuocabili sententiā damnatos asseris? Huic tam atroci impietati contradicit Ecclesiæ fides, quæ Diabolum cum Angelis suis credit irremediabiliter corruisse: hominibus verò etiam impiis, si recognoscant peccata sua, si defleant, si confiteantur, si diuinam misericordiam implorent, indubitanter ianuam indulgentiæ aperiri: Sic enim Propheta docet & exhortatur dicens: *Quærite Dominum, dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est: Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius, & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum:* Et iterùm: *Quis ambulabit in tenebris, & non est lumen ei? speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suum.* Et ipse Dominus per se: *Conuertimini ad me, & conuertar ad vos, dicit Dominus exercituum:* Et alio loco: *Reuertimini filij reuertentes, & sanabo auersiones vestras:* Et iterùm: *Impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuersus fuerit ab impietate sua:* Ista est fides & pietas Ecclesiæ: quia Diabolum nouit in malis suis sine pœnitentia permansurum, nec vllam indulgentiam accepturum, & hominibus ad Deum conuersis per ineffabilem eius bonitatem & pœnitentiæ remedium concedi, & salutis aditum non negari. Oro, quid tibi peccauit humanum genus?

Pœnitentibus omnibus ianua indulgētiæ patet.

Isa. 55. v. 7. Ibid. 50 v. 10. Mal. 3. v. 7. Ierem. 3. v. 22. Ezech. 33. v. 12.

Quid tibi peccauit Ecclesia? Quid in ipsa Ecclesia tot proximi & fratres tui, vt eis tam magnam, tam patentem ianuam pietatis Dei obstruere, & obserare coneris? Quis vnquam fidelis Ecclesiasticus vir ita prædicauit, vt hæc tam attentè & obstinatè inculcare, & confirmare non erubescas? verè non est Christiana, sed Pagana, immò Diabolica ista duritia: quam sibi benè cogitare & recognoscere posses, profectò signares cor tuum, & manum tuam poneres super os tuum.

Sect. 10. ***Docet ex Diuo Augustino (quem fidelissimum Doctorem vocat) cum de Iudæis & aliis passim dictum est:*** Non poterant credere, ***intelligendum esse quod nolebant, & impossibilitatem illam culpam esse voluntatis humanæ, nósque semper diuino indigere auxilio, & in omnibus tam oratione, quàm gratiarum actione ad Deum recurrendum.***

Ioa. 12. v. 39. Legimus quidem in Euangelio B. Ioannem Euangelistam de Iudæis dixisse: *Propterea non poterant credere, quia dixit Esaias excæcauit oculos eorum, & indurauit cor eorum.* Sed sicut B. Augustinus in 53. eiusdem Euangelistæ tractatu fideliter & Catholicè exponit, sic dictum est, *non poterant*: vbi intelligendum est quod no- " lebant, quemadmodum dictum est de Domino Deo nostro: *Si non* " (2. Tim. 2. v. 13.) *credimus, ille fidelis permanet, negare se ipsum non potest*: De " Omnipotente dictum est, *non potest*. Sicut ergo Dominus seipsum " negare non potest, laus est voluntatis diuinæ: ita quod illi non po- " terant credere, culpa est voluntatis humanæ.] Non quia mutari " homines in melius non possunt, sed quamdiu superba sapiunt, non possunt credere. Hoc de Iudæis qui cæcati & indurati sunt Deus præsciuit, atque in eius Spiritu Propheta dixit: Non ergo poterant credere iuxta sensum *fidelissimi Doctoris*: quia hanc eorum futuram impossibilitatem, id est superbam impietatem, per quam Domini humilitatem contempserunt, & Deus verè præuidit, & per Dei Spiritum Propheta verè prædixit. Claudamus itaque aures aduersus hanc inauditam duritiam, & verba præcipitationis, & audiamus præfatum Doctorem dulciter orantem, & dulciter disputantem aduersùs profanæ suauiloquia vanitatis. Quosdam (inquit) nimia suæ voluntatis fiducia extu- " lit in superbiam, & quosdam nimia suæ voluntatis diffidentia " dejecit in negligentiam. Illi dicunt, vt quid rogamus Deum, " ne vincamur tentatione, quod in nostra est potestate? Isti di- " cunt, vt quid conamur benè viuere, quod in Dei est potestate? " O Domine, ô Pater qui es in Cœlis, ne nos inferas in quamlibet " istarum tentationum, sed libera nos à malo. Audiamus Domi- " num dicentem: *Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua*: Ne " (Luc. 22. v. 32.) sic existimemus fidem nostrã esse in Libero Arbitrio, vt diuino nõ "

Sect. 10. Non poterant credere quia nolebant. August. tract. 53. in Ioann.

S. August. Doctor fidelissimus.

d. Tract. 53.

Fides ex Deo & in nostra potestate.

A. 852. » egeat adiutorio. Audiamus & Euangelistam dicentem, *Dedit* Ioan. 1.
» *eis potestatem filios Dei fieri:* Ne omninò existimemus in nostra v. 12.
» potestate non esse quod credimus: verumtamen in vtroque illius
» beneficia cognoscamus: nam & agendæ sunt gratiæ, quia data est
» potestas, & orandum, ne succumbat infirmitas.]

VI. Proposit.

Sect. 11. *Sextam propositionem:* Deum & Sanctos in perditione eorum, qui ad æternam damnationem prædestinati sunt, exultaturos & gauisuros.] *Insensu fictitiis illis scriptis asserto detestatur, & quomodo rectè intelligatur exponit.*

Sect. 11. Quomodo Deus & Sancti eius lætentur in perditione malorum.

Sexto loco similiter detestati sumus, quod *Deum & Sanctos eius in perditione eorum, quos æternæ damnationi prædestinatos adsiduè repetis, dicis exultaturos & gauisuros:*] Cùm è contrario apertissimè Scriptura dicat. *Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione viuorum:* Et alio loco: *Viuo ego dicit Dominus Deus, quia nolo mortem impii, sed vt conuertatur, & viuat.* Et iterùm: *Nunquid voluntatis meæ est mors impii, dicit Dominus Deus, & non magis vt conuertatur à via sua mala & viuat?* Quomodo ergo lætatur in morte & in damnatione impij, cùm ipse iurat non esse voluntatis suæ? Aut quomodo gaudet ad ruinam cuiusquam, qui vt nullius bono, ita etiam nullius malo indiget, vt quasi potentior vel beatior fiat? Protulisti quidem, velut ad muniendum sensum tuum, testimonia de Scripturis, sed incongruenter, & non eo sensu quo ibi posita sunt: velut est illud: *Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo.* Et illud, quod non de generali perditione impiorum, vt tu posuisti, sed propriè de miseria & calamitate infidelium Iudæorum in Deüteronomio dicitur: *Et sicut lætatus est Dominus super vos benefaciens vobis, vósque multiplicans, sic lætabitur disperdens vos, atque subuertens:* Sed grandi & piâ consideratione indiget, vt qualitercunque cogitetur risus & subsannatio Dei in interitu perditorum, & lætitia siue exultatio, non solùm in profectu rectorum, sed etiam in subuersione prauorum: Qui (vt suprà ostensum est) in nullius morte, in nullius perditione lætatur, nec aliquem perire velle se iurat: quia nullius interitum velut inimicus creaturæ suæ desiderat, sed in eis qui pereunt, tantummodo finem malitiæ, & ordinem ac retributionem iustitiæ diligit. Sic itaque in interitu impiorum & iniquorum ridebit & subsannabit, cum eorum superbiam & contemptum dignâ punitione humilians, atque condemnans omnem creaturæ vanitatem, & elationem aduersus creatorem irrisione & subsannatione dignam esse monstrabit. Vnde & diuina eadem verba posita sunt, vt non diceret, de interitu vestro ridebo & subsannabo, sed in interitu vestro: scilicet non pro illo sed in illo; id est non pro illis, qui suâ culpâ perierunt, sed quia in

Sap. 1. v. 13. Ezech. 33. v. 11. Ezech. 18. v. 23. Prou. 1. v. 26. Deut. 28. v. 63.

eorum iusta perditione, in contemplatione rationalis & beatæ creaturæ, laus accrescet & gloria Creatoris, exultante omni electâ creaturâ, non in tormentis miserorum, sed in æquitate & veritate iudiciorum diuinorum: quod etiam in præsenti sæculo animabus Sanctorum conceditur, dicente Psalmistâ: *Exultauerunt filiæ Iudæ propter iudicia tua Domine.* Non ergo propter perditionem cuiusquam, sed propter diuinæ æquitatis iustitiam. Hoc sensu accipi potest & illud. *Lætabitur iustus cùm viderit vindictam:* & illud in Salomone: *Et in perditione impiorum erit laudatio.* A. 852.

Psal. 98. v. 8. Psal. 57. v. 11. Prou. 11. v. 10.

Sect. 12. *Dum modum, quo Deus in Sanctis suis lætatur, exprimit Sancti Spiritus in cordibus nostris operationem iuxta Catholicam doctrinam Pelagianæ prauitati oppositam, & veram Christi gratiam omnium oculis victricem exhibet.*

Sect. 12.

Lætatur autem omnipotens Deus, vel benefaciens iustis, vel mala retribuens prauis. Non quòd ipse diuersâ affectione mutetur, atque varietur, cuius gaudere, sicut & esse æternum atque incommutabile est, *apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio:* Sed sicut Spiritus Patris dicitur loqui in eis, quos loquentes facit, quos ad testificationem veritatis instruit & informat: qui etiam postulare pro Sanctis & gemere ac desiderare dicitur, quia eis, quos repleuerit affectum postulandi, & gemendi & desiderandi inspirat. Ita & ipse lætatur in Sanctis, in quibus habitare dignatur, quia eos proculdubio lætantes facit, siue in donis gratiæ, quæ largitur pijs, siue in iudicijs & æquitatibus, quibus impios punit. Pro quibus etsi humano affectu, sicut Apostolus dicit de se, tanquam homines contristantur: tamen diuino spiritu regente, atque inlustrante, iusta Dei iudicia laudare, & glorificare non cessant. Cùm igitur tam magnâ, & ineffabiliter maiori cautelâ, vt aliquatenus intelligi possint, diuina verba indigeant, non facilè à quoquam proferenda sunt velut pro se, ne forsitan benè tractata inueniantur contra se.

Quales Dei operationes in cordibus fidelium. Deus affectum petendi & desiderandi inspirat. Diuino spiritu regente.

Sect. 13. *Gotteschalcum qualem scilicet fictitia scripta illa denigrarent, grauissimè reprehendit, quod eos qui ipsius insaniæ resisterent, conuitiis laceraret, & hæreticos Rhabanicos vocitaret, & in omnibus, quæ scripserat, nullius iudicio se summitteret.*

Cõtra Gotteschalci contumaciam, & superbias, qualis fictitiis scriptis exhibebatur.

Septimo loco duo prorsus grauia mala in tuis nobis moribus plurimùm displicuerunt. Vnum quod Sacerdotes Dei, & Rectores Ecclesiarum, tantis iniurijs, & conuitijs, & maledictis laceras, tanto despectu & contumacia conculcas, vtique spiritu erroris & superbiæ miserabiliter deceptus, vt omninò nihil Christianæ patientiæ, nihil Christianæ reuerentiæ habere videaris. Nam inter cætera, omnes, qui insaniæ sensuum tuorum zelo fidei

A. 852. resistunt, hæreticos appellare non metuis, eósque à bono & eru-dito viro atque Catholico Episcopo RHABANICOS nuncu-pare præsumis. Nec times Deum, quod in tales & tantos Dia-boli laqueos; per vanam instabilitatem mentis & corporis, & va-niorem curiositatem, atque arrogantiam incidisti: nec erubes-cis quòd in tot erroribus & mendacijs ab omni vbique deprehen-deris, & confutaris. Nec doles quod ecce TOT ANNIS à cor-pore Ecclesiæ iustæ seueritatis damnatione præcisus, atque omni bonorum contubernio, ac solatio defraudatus, remansisti velut stirps inutilis, & palmes aridus igni destinatus. Sed adhuc insu-per os tuum maledictione & amaritudine plenum est: Et conuer-sus in arcum prauum, non pro Domino, vt putas, sed Ecclesiam matrem tuam, eiúsque Præsules patres tuos, sacrilegá audaciâ contemnens, aduersùs Dominum iacularis. Alterum verò ma-lum est in moribus tuis, quòd in omnibus, quæ dicis & sentis, si-cut scriptura tua declarat, nullum omninò, hominum more bo-norum, piè & humiliter deprecaris, nullius te sensui, & auctori-tati summittis: nec dicis quod sæpe solet & debet pietas dicere, obsecro, bone vir, aut bone frater, si in his quæ dico aliquatenus erro, ferto infirmitatem meam, instruito ignorantiam meam, & probabis obedientiam meam, quia paratus ero libenter suscipe-re, quicquid veritas dignabitur declarare. Sed ita te sensui tuo credis, & in ipsa veritate speculari, & contemplari gloriaris, vt in scriptis tuis nec Deo ipsi supplices, vt tibi quod melius est re-uelet. Quapropter multum fraternitatem tuam exhortor & mo-neo, & paterna pietate, ac fraterna charitate persuadeo, vt re-uertaris in temetipsum, conuertaris ad cor tuum, & excutias procul à te istum errorem vanum, & laborem infructuosum, ac perniciosum, restituásque te sanctæ matri Ecclesiæ, restituas te obedientiæ Domini Sacerdotum, & Patrum tuorum, restituas te fraternæ omnium charitati. Vt qui modo iaces tanquam vas per-ditum, cooperante Dei gratiâ, efficiaris in domo eius vas vtile, ad omne opus bonum paratum. Nec terrearis consideratione, vel erroris quem incurristi, vel iniuriarum, quas in Dei Sacer-dotes intulisti, ne ex hoc velut implacabiles patiaris. Omnes deprecabimur pro te, & ipsi vltrò propter amorem Christi obli-uiscentur se, erúntque apud omnes & præterita errata in obli-uionem, & præsens conuersionis tuæ bonum in gaudium & exul-tationem. Tantùm ne dubites, nec remoreris, sed eruere quasi damula de manu, & quasi auis de insidijs aucupis, ne in tali dam-natione repentinâ morte præuentus, Ecclesiæ matri, cui nunc mœrorem facis assiduum, luctum (quòd absit) derelinquas per-petuum. Crede indubitanter, quia hæc ex vera & sincera

erga

erga te charitate, & solo amore salutis tuæ loquor. Nec omnino æstimes, quòd quædam superiùs velut duriùs & austeriùs prosecutus sum, ad confusionem vel condemnationem tuam prolata. Sed scito certissimè, quia ad hoc tantùm dicta sunt, vt ea coram oculis ponerem, tanquam in speculo veraciter dijudicanda, & adiuuante Dei gratiâ quantociùs & studiosiùs emendanda. Siquidem, vt benè ipse nosti, meliora sunt vulnera amici, quàm fraudulenta oscula inimici.

Sectione vltima: *Quid de gratia & libero arbitrio, de præscientia & Prædestinatione Dei tenendum sit non falsis & supposititiis Arelatensi & Lugdunensi Fausti Synodis, sed Concilio Arausicano secundo definitum esse concludit.*

Ad extremum breuiter tuæ intimo charitati, gestum esse intra Gallias temporibus penè Beati Papæ Leonis, siue Agapiti, Concilium venerabile, & Ecclesiæ Dei valde vtile, à pluribus Episcopis, quibus præfuit admirandæ sanctitatis, & virtutum ac miraculorum, beatus Cæsarius Arelatensis Episcopus: vbi diligenter de gratia Dei & libero hominis arbitrio, de præscientia & prædestinatione diuina constat esse definitum, qualiter moderatissimâ, & perpensissimâ ratione sentiendum, tenendum, & docendum sit. Vnde hîc ad commonitionem prudentiæ tuæ paucissima verba subnecto, quibus aiunt: Hoc etiam secundùm fidem Catholicam credimus quod post acceptam Baptismi gratiam, omnes baptizati, Christo auxiliante & cooperante, quæ ad salutem animæ pertinent, possint & debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere. Aliquos verò ad malum diuinâ potestate prædestinatos non solùm non credimus, sed etiam si sint, qui tantum mali credere velint, cum omni detestatione illis Anathema dicimus.]

Sect. vlt.

De Conc. Arausic. 2. Nihil de supposititiis Arelatensi & Lugdunensi Fausti Synodis. Can. 25.

Ex his cuilibet obuium est non Gotteschalcum, nec eius scripta, sed in supposititijs scriptis fictitiam doctrinam & fabulosam contumaciam ab Amolone damnatam. Nihil à Sanctissimo illo Præsule in doctrina assertum vel reprobatum, in quo non consentientes habeat eos omnes, qui se diuinæ Sancti Augustini de Prædestinatione & gratia doctrinæ addictos ex animo profitentur, cui se non minùs obaudientem Sanctissimus ille Præsul præstitit, dum eum non modò in hac Epistola Doctorem fidelissimum, sed & in sequenti opusculo præcipuum post Apostolum Prædestinationis & gratiæ prædicatorem proclamat.

A. 852.

Cap. 24.

CAPVT XIV.

Amolonis opusculum de gratia & præscientia Dei déque Prædestinatione & libero arbitrio, de spe item ac fiducia salutis, & de sententia Sancti Augustini, quod eius Epistolæ subsequitur, hìc refertur; nec non expenditur vtrique præfixa ad lectorem Epistola.

OPVSCVLVM quod (vt in titulo habetur) in veteri MS. Codice Treuirensi Amolonis Epistolam subsequitur, sine titulo & principio, cum sit eiusdem sensus & argumenti, & à genio Amolonis non abhorreat (vt obseruauit R. P. Sirmondus) videtur esse pars maxima eiusdem Sanctissimi Præsulis Epistolæ vnà cum præcedenti emissæ ad Hincmarum Remensem: siquidem illius Epistolæ ad Gotteschalcum Sect. 3. notatur illam non ad Gotteschalcum ab Ecclesiæ communione præscisso, sed ad eius Metropolitanum directam: non autem sine singulari ad eundem Metropolitanum Epistola transmissam autumamus, eóque magìs quod Amolo ibidem Sect. 13. se pro Gotteschalco intercessurum erga Hincmarum pollicetur: Et sic hoc opusculum, vt immediatè Epistolam illam sine titulo & principio vel alia nota subsequitur, non incongruè videtur esse pars maxima alterius huiusce ad Hincmarum Epistolæ. Nec obstat quod Hincmarum dignitate parem instruere videtur, siquidem fidei regulas ex sacris litteris vt senior & Doctissimus iuniori Præsuli exhibet, quem etiam Hincmarus in Epistolis suis charissimum & vnanimem sibi patrem, séque filium dilectionis ipsius solitus esset appellare apud Flodoard. Hist. lib. 3. cap. 21. Sed vt vt sit, excipiamus & expendamus eiusdem Sanctissimi Præsulis partum non ignobilem, in quo paucis articulis, quid de gratia, præscientia & Prædestinatione Dei, ac de libero hominis arbitrio singulariter & immobiliter credendum sit ex sacris litteris, breuissimè & saluberrimè complexus est, & auctoritate Sancti Augustini, quem præcipuum post Apostolum Prædestinationis & gratiæ prædicatorem laudat, confirmauit.

Amolonis opusculum seu fragmentum Epistolæ eius ad Hincmarum.

Sect. 1. *Veram Dei gratiam quâ per Christum gratìs saluamur credendam esse, & ab ea quotidiè produci bona omnia, siue opere siue sermone, siue simplici cogitatione concipiantur, asserit. Nec vllum esse hominis bonum, quod non sit Dei donum: Efficacém-*

que eius agendi modum hunc esse: Vt homines trahat non necessitate, sed delectabili voluntate & amore.

Sect. 1. Quænam sit vera Dei gratia.

Gratiam itaque Dei credere debemus, quâ humanum genus, nullis suis bonis meritis præcedentibus, solâ Dei gratuitâ bonitate, & misericordiâ saluatur, per vnum mediatorem Dei & hominum IESVM CHRISTVM. Quam gratiam commendat ipse Dominus in Euangelio dicens: *Venit enim filius hominis quærere & saluum facere quod perierat:* Hanc & Apostolus prædicat dicens, *Vt gratia Dei pro omnibus gustaret mortem:* Et alibi: *Deus autem, qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, quâ dilexit nos, & cùm essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos Christo.* Hanc significat gratiam vbi dicit fidelibus; *Gratiâ salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis: Dei enim donum est.* Id est vtrumque, & quòd salui facti estis, & quod per fidem saluati; Et salus vestra, & fides vestra. Per hanc gratiam, idest gratuitum donum suum, trahit Deus pater quos vult ad filium suum: trahit autem NON NECESSITATE SED DELECTABILI VOLVNTATE ET AMORE, sicut ipse filius dixit: *Nemo potest venire ad me, nisi pater qui misit me, traxerit eum:* Trahit eosdem & ipse filius ad se, sicut ipse dicit: *Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum.* Hanc accipiunt in Baptismo regenerati paruuli, & maiores, & quotidie fideles in omni cogitatu, & opere, & sermone bono. Exhortatur videlicet, quod bonum est inspirando: confirmat verò, quod inspirauerit conseruando. Nullum est enim hominis bonum, quod non sit Dei donum. Per hanc gratiam nobis etiam quotidiana peccata humiliter confitentibus, & supplicantibus remittuntur, testante Beato Ioanne Apostolo & dicente: *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est, & iustus, vt remittat nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate.*

Luc. 19. v. 10. Heb. 2. v. 9. Eph. 2. v. 4. v. 8. Ioan. 6. v. 44. Ioan. 12. v. 32. 1. Ioan. 1. v. 9.

Trahit non necessitate sed delectabili voluntate. Gratia quotidiana ad singulos actus. Omne bonum Dei donum.

Sect. 2. *Eam esse præscientiam Dei refert, cui omnia siue bona siue mala æternaliter & incommutabiliter præcognita sint, sicut omnino futura sunt, & præcisè certus Sanctorum numerus.*

Sect. 2. Præscientiæ Dei omnia æternaliter & immutabiliter præcognita.

PRÆSCIENTIAM quoque Dei credere debemus, quâ omnia in æterna scientia sua præsciuit, & præcognita ei sunt quæcunque futura sunt; non solùm bona, quæ ipse facit & remunerat in suis, sed etiam mala, quæ ipse non facit, sed tantùm iudicat & damnat in alienis. Vnde & Scriptura dicit: *Qui nosti omnia antequam fiant.* Ita námque in illa æterna præscientia, ei æternaliter & incommutabiliter omnia præcognita sunt, sicut omninò futura sunt. Et quia verissimè & certissimè præsciuit, omninò ita erunt, sicut ea præsciuit. De qua præscientia eius Apostolus dicit, *Nam quos præsciuit & prædestinauit, conformes fieri*

Dan. 13. v. 42. Rom. 8. v. 29.

A. 852. *imaginis filij sui.* Præsciuit credituros & non credituros: Præsciuit in fide perseueraturos, & non perseueraturos: Præsciuit in vita æterna futuros, & in igne æterno arsuros; Præsciuit ergo & certum numerum Sanctorum suorum. Vnde mysticè in Psalmo canitur: *Qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat.* Et Apostolus. *Nouit Dominus qui sunt eius.*

Præscitus certus Sanctorum numerus.

Psal. 146. v. 4.

Sect. 3. *Merè gratuitam nec ex præuisis meritis esse Prædestinationem & electionem Sanctorum credendum docet: ita vt præscientia & prædestinatio Dei eis præstiterit vt fierent quod non erant, & vocarentur vocatione non solius vocis exteriùs, sed & gratiæ inspirantis & adiuuantis interiùs. Necnon credendum ipsum bonum perseuerantiæ Sanctorum, non solùm donum, sed etiam magnum, & præcipuè necessarium Dei donum.*

Sect. 3. Prædestinatio & electio merè gratuita.

Debemus etiam credere Prędestinationem & electionem Sanctorum, quia eos quos præsciuit suâ gratiâ saluandos & liberandos, prædestinauit idest præordinauit & elegit, idest à massa perditionis & societate reproborum discreuit, vt eius gratiâ fierent vasa misericordiæ, quæ pręparauit in gloriam. Non itaque idcirco eos prædestinauit & elegit, quia præsciuit eos ex semetipsis iustos futuros; sed potiùs ad hoc eos præsciuit & prædestinauit, vt eos gratis suâ gratiâ iustificaret: Quod totum ita Apostolus testatur dicens: *Nam quos præsciuit & prædestinauit &c.* Hoc itaque eis pręstitit præscientia & prædestinatio Dei, vt fierent quod non erant, idest vt fierent conformes imaginis filij sui, & vocarentur vocatione, non solius vocis exteriùs, sed & gratiæ inspirantis & adiuuantis interiùs. Hæc prædestinatio Dei appellatur nonnunquam propositum Dei, sic vt ait Apostolus: *Scimus enim, quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his, qui secundùm propositum vocati sunt sancti.* De hoc proposito & gratia ante mundi constitutionem, ante tempora æterna sanctis promissa & donata iterum dicit: *In spem vitæ æternæ, quam promisit, qui non mentitur, Deus ante tempora sæcularia: manifestauit autem temporibus suis verbum suum:* Et alibi: *Secundùm virtutem Dei, qui nos liberauit, & vocauit vocatione suâ sanctâ, non secundùm opera nostra, sed secundùm propositum suum, & gratiam, quæ data est nobis in Christo Iesu ante tempora sæcularia; manifestata est autem nunc, per inluminationem Saluatoris nostri Iesu Christi.* De qua vocatione dictum est, *sine pœnitentia enim sunt*, idest sine mutatione, *dona & vocatio Dei:* Oportet itaque vt credamus, ipsum bonum perseuerantiæ Sanctorum, non solùm donum, sed etiam magnum, & præcipuè necessarium Dei donum. Quid enim prodest in his bonis esse cœpisse, & ea ante finem vitæ vel in fine perdidisse?

Quid præstet præscientia & prędestinatio Dei.

Rom. 8. v. 29.

Rom. 8. v. 28.

Tit. 1. v. 2.

2. Tim. 1. v. 9.

Rom. 11. v. 29.

Perseuerantia Sanctorum magnum & pręcipuè necessarium Dei donum.

A. 852.

Sect. 4. *Tradit etiam credendum liberum arbitrium per peccatum ita deprauatum, vt ad bonum assurgere non possit, nisi per medicinalem Christi gratiam, quâ excitatur, Sanatur ac vegetatur: ita vt sicut erat pronum, & promptum ad malum, multò attentiùs & delectabilius efficiatur pronum & promptum ad bonum.*

Oportet etiam vt credamus liberum & rectum voluntatis arbitrium, ab initio homini à Deo naturaliter insitum, ita primæ præuaricationis merito esse vitiatum, infirmatum, & deprauatum, vt ad amorem veritatis & iustitię assurgere non possit, nisi per donum Christi fuerit excitatum, sanatum, ac vegetatum, & à suæ prauitatis vitio liberatum. Hinc enim scriptura dicit: *Creauit Deus hominem rectum & ipse se infinitis miscuit quæstionibus.* Et post hunc humanæ deprauationis lapsum, quid subiectum sit, eadem Scriptura sic dicit: *Sensus enim & cogitatio humani cordis prona est ad malum.* Hunc itaque liberi arbitrij languorem, quo sensus hominis & cogitatio, ex vitio damnatæ originis, prona & intenta est ad malum, & ipsum liberum arbitrium tenetur captiuum, solus ille sanat medicus, solus ille liberat, & reddit liberum liberator, qui de se ipso ait: *Non est opus sanis medicus, sed malè habentibus.* Et iterum: *Si vos filius liberauerit, tunc verè liberi eritis:* Ipse liberum arbitrium reddit suâ gratiâ liberatum: vt sicut erat pronum ad malum, multò attentiùs & delectabiliùs afficiatur pronum & promptum ad bonum, de qua libertate Apostolus ait: *Vbi autem spiritus Domini, ibi libertas.*

Eccl. 7. v. 30. Gen. 8. v. 21. Matth. 9. v. 12. Ioan. 8. v. 16. 2. Cor. 7. v. 17.

Sect. 4. Liberum arbitrium post peccatum vitiatum, infirmatum, & deprauatum. Ad bonum assurgere non potest nisi per medicinalem Christi gratiã.

Per gratiã promptius ad bonum, quàm antea ad malum.

Sect. 5. *Ex his docet fidelem à fiducia salutis non deiici, sed superbiâ depositâ Deo regendum subiici, eius gratia (quæ nulla sit alia quam mediatoris) protegendum, iuuandum, conseruandum & perficiendum: ita vt totum nobis Deus sit, & nos toti eius simus, non ex parte de nobis, ex parte de illo fidentes: Et sic fieri pollicetur, vt Deus nos ad se subleuare non desinat, nihilque nobis euenire permittat, nisi quod nobis prosit, etiamsi nesciamus.*

Hæc igitur gratia, & præscientia, & prædestinatio, & electio & vocatio, sed & liberi arbitrij deiectio, & instauratio, tam clarè adnunciata in scripturis, fidelissimè & firmissimè debent teneri à nobis. Quę non ad hoc adnuntiantur, vt hominem fidelem ab spe & fiducia salutis deijciant, aut frangant; sed vt humiliatâ omni humanâ superbiâ, & omni de suis viribus pręsumptione depositâ, subjiciat vnusquisque & commendet fideliter Deo regendum, & eius virtute protegendum, eius bonitate iuuandum, eius gratiâ conseruandum, & perficiendum. Quę nulla est alia nisi misericordia, & benignitas Redẽptoris, cuius morte viuificamur, cuius sanguine redimimur, cuius iustitiâ absoluimur, cuius cruce salua-

Sect. 5. Omni pręsumptione deposita Deo regẽdi subjici debemus. Gratiæ diuinæ effectus. Nulla alia gratia quã Redemptori

A. 852.

mur, vt fiant in nobis non ad desperationẽ, sed ad salutẽ, quod Apost. ait, dicens: *Sed ipsi in nobis ipsis responsũ mortis habuimus, vt non simus fidentes in nobis, sed in Deo, qui viuificat mortuos*: Et alio loco: *Ex ipso autem vos estis in Christo* IESV *qui factus est sapientia nobis à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio.* Quatenus totũ ipse nobis fit, & nos toti eius sim⁹, non ex parte de nobis, & ex parte de illo fidentes, & vnusquisque nostrum dicat ei fideliter cum Psalmista: *Tuus sum ego saluum me fac*: Quid est enim quòd ita se quodammodo familiariùs Deo commendandum putauit, vt diceret, *Tuus sum ego*? nisi intelligi volẽs, quòd malo suo suus esse voluerit, quod est inobedientiæ primum & maximum malum: ideo tanquam dicens, *Meus esse volui*, & perditum me feci, *Tuus sum* (inquit) *saluum me fac*. Constanter vtique fidelis quisque Christo crede, eique te totum committe quantùm potest. Noli velle esse quasi proprius, & in tua potestate, sed eius clementissimi & vtilissimi Domini te seruum esse profitere: ita enim te ad se subleuare non desinet, nihilque tibi euenire permittet nisi quod tibi prosit, etiamsi nescias. Ipsa est námque Dei sapientia, quæ loquitur, & admonet dicens: *Ego Mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & sanctæ spei; in me gratia omnis viæ & veritatis, in me omnis spes vitæ & virtutis. Transite ad me omnes, qui concupiscitis me, & à generationib⁹ meis implemini; Spiritus enim meus super mel dulcis, & hæreditas mea super mel & fauum: Qui audit me non confundetur, & qui operantur in me non peccabunt.* Pro hac vir Sapiens orat dicens: *Mitte illam de sanctis cœlis tuis, & à sede magnitudinis tuæ, vt mecum sit, & mecum laboret, & sciam quid acceptum sit apud te.*

(Margin: 2. Cor. 1 v. 9. — 1. Cor. 1 v. 30. — Ps. 118. v. 94. — Eccl. 24 v. 24. — Sap. 9. v. 10.)

(Margin: Toti simus Deo, nõ ex parte nostri seu ex nobis. — Quisque se Deo totum cõmittat.)

Sect. 6. *Denique probat prædictis non aduersari quod Augustinus docuit de Prædestinatione malorum ad pœnam, eiúsque verum sensum tradit, & ex verbis eiusdem sancti Doctoris, quem* post Apostolum præcipuum Prædestinationis & gratiæ prædicatorem *vocat, hortatur fideles ad studia pietatis, & instantiam orationis, vt mereantur accipere præmium vocationis.*

(Margin: Sect. vlt. De malorũ Prædestinatione ad interitum.)

Neque contrarium putari debet, quod in dictis S. Augustini, forsitan & aliorum Catholicorum Doctorum aliquotiens inueniri solet impios quoque ad æternam damnationem siue ad æternum interitũ prędestinatos: Quia omnipotẽs Deus quos in peccato suo siue originali siue actuali, atq; in impietate præuidit esse perituros, non eos suâ diuinâ potestate, quasi præiudicando prędestinauit ad malum, vt eos velut ipsâ prædestinatione cogeret malos esse, atq; ad ęterna mala toleranda peruenire: Sed quos vel ex iustè in Adam damnata origine, vel etiam propriâ impietate, perpetuæ damna-

A. 852.

tionis reos futuros esse præsciuit, iusto eos iudicio, tanquam omniũ præscius ad æternum interitum præordinauit, & præordinando vtique prædestinauit. Sed iam audiamus B. Augustinum, quo modo & ipse *post Apostolum præcipuus prædestinationis & gratiæ prædicator*, hortetur fideles ad studia pietatis, & instantiam orationis, vt mereantur accipere præmium vocationis. O si cor esset (inquit) « qualitercunq; suspirans in illam ineffabilẽ gloriam! ô si peregri- « nationẽ nostram in gemitu sentiremus, & sęculũ non amaremus, & « ad eum qui nos vocauit, piâ mẽte perpetuò pulsaremus! Desideriũ « sinus cordis est; capiemus, si desiderium quantũ possumus extenda- « m⁹. Hoc nobiscũ ait & Scriptura diuina, hoc cõgregatio populorũ, « hoc celebratio Sacramentorũ, hoc Baptismus sanctus, hoc Cantica « laudis Dei, hoc ista nostra disputatio, vt hoc desiderium non solùm « seminetur & germinet, verùm etiam in modum tantæ capacitatis « augeatur, vt idoneũ sit sumere quod oculus nõ vidit, nec auris au- « diuit, neć in cor hominis ascẽdit: sed amate mecũ. Non multũ amat « nummum, qui amat Deum: & ego palpaui infirmitatem, non sum « ausus dicere non amat nummum: quasi amandus sit nummus, sed « non multùm. O si Deum dignè amemus! nummos omninò non « amabimus. Erit tibi nummus instrumentum peregrinationis, non « irritamentum cupiditatis; quo vtaris ad necessitatẽ, non quo frua- « ris ad delectationem: Deum ama, si aliquid in te sit, quod audis « & laudas. Vtere mundo, non te capiat mundus: quod intrasti iter « agis. Exiturus venisti non remansurus. Iter agis, stabulum est hæc « vita. Vtere nummo quomodo viator in stabulo vtitur mensâ, cali- « ce, vrceo, lectulo, dimissurus non permansurus. Si tales fueritis eri- « gite cor, qui potestis, & audite me. Si tales fueritis ad eius promis- « sa venietis: non enim multum est ad vos, quia magna est manus « eius, qui vos vocauit: vocauit, inuocetur, dicatur illi: vocasti nos, « inuocamus te: ecce audiuimus vocantem, audi inuocantes. Perduc « quò promisisti: perfice quod inchoasti: noli deserere munera tua, « noli deserere agrum tuum. Germina tua intrent in horreum. « Abundant tentationes in mundo, sed major est qui fecit mun- « dum. Abundant tentationes, sed non deficit qui in illo spem « ponit, in quo defectus nullus est.]

S. August. post Apostolũ Prædestinationis & gratię prædicator August. Tract. 40. in Ioann. Exhortatio.

Non multùm amat nummum, qui amat Deũ.

Nummis vtendum non fruendum.

Vtramque Amolonis Epistolam iuxta eius propositum ad Hincmarum quidem peruenisse, ne minimum dubium subesse potest; immo idipsum aliquomodo arguit emissa deinde ab Hincmaro ad Amolonem & Ecclesiam Lugdunensem Epistola, de qua sequenti capite. Sed primam illam ad Hincmarum transmissam, vt Gotteschalco traderetur, eidem traditam fuisse nullum vestigium, quin imo ab Hincmaro suppressam valdè probabile. Vt pote per quam supposititia non vera Gotteschalci scripta seu censa, vt vidimus,

A. 852. damnarentur, illius verò de gemina Prædestinatione sententia totius contentionis fundamentum confirmaretur. Et reuera patet ipsius Hincmari iudicio, hasce Amolonis Epistolas tam parum illi astipulari & concinere, vt nullibi eas nec Ecclesiæ Lugdunensis scriptis, nec Concilij Valentini, vel Lingonensis Canonibus, nec ipsi etiam Gotteschalco vllomodo opposuerit.

Quæ cùm ita sint, quis diuinam prouidentiam non suspiciat, eique verissimas gratiarum actiones non rependat, quod talem ac tantum Christi gratiæ thesaurum, & tanti Præsulis monumentum huc vsque reconditum, inimicâ manu eruere, & in lucem his temporibus emittere dignatus est, quibus inimici gratiæ Christi, hanc ipsam veritatem obnubilare, & obruere decertant: Quò redacti sunt, quibus hęc sola tela supersunt, quæ in emittentium capita recidant: verùm exultant & gloriantur, ab Hincmaro suo fucum facere falli & fallere quā multis procliue sit edocti: Gotteschalcum & renouatam ab eo hæresim non solū ab Rabano & Hincmaro, sed & ab Amolone damnatam proclamant; ex qua

Epistola ad Lectorem. » vrbe Gotteschalco falsa Præsidia quærebantur, ex eadem (inquiunt Epistolā ad Lectorem) ipsi habent tanti nominis suffragatorem, & addunt ouantes, Reputent, qui Gotteschalci morbo laborant, quanti hæc Amolonis scripta facere debeant, quando huius vnius ope conualescere possunt, si velint, hoc est si oblatum remedium non respuant, ac sibi quoque dicta intelligant, quæ ab Amolone scripta Gotteschalco.]

Quis ex Sancti Augustini discipulis ad verba illa non obstupescat? Quis perlectis opusculis non rideat? & R. P. (absit

Tertull. de Pallio. verbo inuidia) frontem non miretur? Memini legisse quondam » in Tertulliani Pallio, sub finem: Chamæleontem qui audieris » haud ante gnarus, iam timebis aliquid amplius eum Leone, at » cùm offenderis apud vineam fermè sub pampino totum, ridebis illico audaciam, & Græciam nominis.]

Epistolæ illius ad Lectorem examen hic consultò remisimus, quò quisque perlectis, & expensis Amolonis Epistolis æquiorem iudicij nostri censuram ferat. Ad primum igitur Rabanum quidem & Hincmarum duos habuit castigatores miserabilis ille Monachus, illum quidem ex inuincibili ignorantia, qui Prædestinationem malorum ad pœnam concipere nunquam potuit, quin Deus auctor peccati assereretur, quales plurimi hoc sæculo boni Viri zelum quidem habentes, sed non secundùm scientiam, saluberrimam Diui Augustini & totius Ecclesiæ dę Prædestinatione & gratia doctrinam, quam capere non valent, æquo animo ferre non possunt, immo quasi hæresim & blasphemiam execrantur, Hincmarum verò ex innata superbia

& asser-

& assentatione aulicâ, quò calamitas & oppressio illius Monachi, eius vanæ gloriæ ambitioni, & omnimodæ peruersæ cupiditati deseruiret: Quales etiam nunc (quod lugendum) plurimi filii sæculi temporalibus inhærentes veritatem in iniustitia detinent, eadémque quouis modo, & totis viribus impugnant. Sed Rabanus & Hincmarus inuenerunt Castigatores suos, inter reliquos Ecclesiam Lugdunensem, Concilium Valentinum & Lingonense, & ipsam Sedem Apostolicam dignissimum scilicet totius Ecclesiæ Præsulem Nicolaum primum, vt videbimus suo loco: nec, vti Deo duce speramus, deerunt Summi Pontifices, qui ereptam & peractam post celeberrimam per decennium in congregatione de Auxiliis disquisitionem, contra Pelagianorum reliquias, censuram, eorum impudentiâ coacti in publicum emittant, quam hactenus iidem Smmi Pontifices, pro bono pacis voluerunt esse suspensam. A. 852.

Verùm Sanctissimum Præsulem Amolonem Gotteschalci fuisse Castigatorem pernegamus, & contrarium iam euicimus, supposititia scripta damnasse, non illius Monachi doctrinam nec mores, quos prorsus habuit incognitos. Et nisi morte præuentus fuisset, acceptis Hincmari litteris, non aliter quàm Sanctus Remigius eius successor, cum Ecclesia Lugdunensi in Libello de Tribus Epistolis cap. 24. horruisset, illud irreligiositatis & crudelitatis exemplum, eandémque sententiam protulisset his verbis. Videtur nobis sine dubio quòd illa quæ de " diuina Prædestinatione dixit, iuxta Regulam Catholicæ fidei " vera sunt, & à veridicis Patribus manifestissimè confirmata, " nec ab vllo penitùs nostrûm, qui Catholicus haberi vult respuenda: & ideo in hac re dolemus non illum miserabil[illegible] Mo- " nachum, sed Ecclesiasticam veritatem esse damnatam.] Si Amolo Gotteschalcum Hincmarianæ fraudis inscius damnasset, vtique cum Innocentio primo Summo Pontifice ad Episcopum Photinum in Can. Veniam 35. quæst. 9. dixisset: Quo- " niam id per rumorem falsum (vt asseritis, subreptum huic Se- " di, & elicitum per insidias demonstrastis, quia res ad salutem " rediit, veniam nos hanc in tantum vobis annuentibus post " condemnationem more Apostolico subrogamus. Et sicut in " glossa eiusdem Canonis obseruatur: Ea quæ per subreptionem obtinentur, etiam absente aduersario retractantur cap. Cum olim extra de Sententiis & re iudicatâ, nec aliquid valet, quod per subreptionem actum est.

Ecclef. Lugdun. De 3. Epistolis.

Can. Veniam 35. quæst. 9.

Quod verò additum est. Tres illos Archipræsules renouatæ à Gotteschalco hæresis Castigatores fuisse, quasi fictos veteres Prædestinatianos agnouerint, nescio quâ fronte dici potuit:

A. 852. siquidem de illis ne verbum quidem, nec apud Rabanum, nec apud Amolonem, nec etiam apud Hincmarum, nisi in posteriore opere de Prædestinatione, quod decennio fermè post vtriusque obitum perfecit, & fabulam illam de veteribus Prædestinatianis tunc Hincmaro ipsi incognitam probabitur infra cap. Immo Rabanus ipse in Synodica ad Hincmarum, Gotteschalcum criminatur, nouas superstitiones de Prædestinatione introducere. Et quantum ad Amolonem iam vidimus cap. 22. sub finem, præcipuum Prædestinatianæ illius fabulæ figmentum, fictum scilicet Arelatense & Lugdunense Fausti Concilium ipsi fuisse penitus, ignotum. Sed præcisè contrarium asseruit Ecclesia Lugdunensis in libello contra Ioannem Scotum cap. 4. his verbis: non potest inueniri toto tempore, quod fuit inter Augustinum & nos, aliquam talem hæresim in Ecclesia extitisse, nisi quod vel ipsum vel nos, qui eum sectamur, istius erroris accusat.] Nihil contra hocce figmentum clariùs requiri potest.

Ecclef. Lugdun. cōtra Ioan. Scotum cap. 4.

Secundo loco dictum est: Quid accidere poterat optatiùs, quàm vt qua ex vrbe Gotteschalco falsa præsidia quærebantur, ex eadem nos certum tantique nominis suffragatorem haberemus.] Verùm Hincmaro & similibus, Amolonem suffragatorem nullomodo fuisse, iam probatum est in quæstione geminæ Prædestinationis (ob quam solam damnatus est Gotteschalcus, si ob doctrinam damnatus est) in Hincmarum suffragatus est Amolo, in reliquis, non vera illius Monachi scripta, sed fictitia & ipsi falsò adscripta ab Amolone damnata vidimus. Deinde etiamsi aliter contigisset, non ideo Libri Ecclesiæ Lugdunensis censendi forent falsa præsidia: immo verò ex libris illis postea editis veritate magis innotescente, quæ ab Amolone acta vel scripta fuissent, irritanda & rescindenda venirent, quia veritas sæpius exagitata magis splendescit in lucem: iuxta rescriptum Innocentij Papæ ad Episcopos per Macedoniam constitutos, quod habetur 35. quæst. 9. Can. Graue: his verbis: Graue non oportet videri piissimis mentibus vestris, cuiusquam retractari iudicium, quia veritas sæpiùs exagitata magìs splendescit in lucem, & pernicies reuocata in iudicium grauiùs, & sine pœnitentia condemnatur: Namque fructus diuinus est, iustitiam sæpiùs recenseri.] Sed & inter epistolas Amolonis & scripta ecclesiæ Lugdunensis licet in illis propter id quod prauà insinuatione suggestum fuerat, vt habetur in cap. Si quando extra de rescriptis: vel quod subreptione & falsis scriptis impositum, damnatus fuerit Gotteschalcus, nihilominus quantùm ad doctrinam, ne minima quidem repe-

Can. Graue 35. quæst. 9.

rietur contradictio: ideóque scripta Ecclesiæ Lugdunensis, A. 852.
non rectè dici potuere falsa præsidia: eóque minùs quo condemnatio per Hincmarum in Gotteschalcum lata, palàm improbata fuit, & ipsius doctrina, qualis ab ipso Hincmaro exposita, iuxta regulas rectæ fidei, in omnibus laudata & comprobata extitit. Nec etiam à Gotteschalco, vel iis qui eius sententiam tuerentur, quæsita præsidia illa dici debuerunt; quin immò liber de Tribus Epistolis, in quo solo de condemnatione & doctrina Gotteschalci agitur, ad preces & instantiam ipsius Hincmari in Gotteschalcum præsidium quærentis scriptus fuit. Et sic ex illa vrbe falsa Gotteschalco quæsita præsidia nullo modo dici potuere.

Postremò quod additum est: Reputent, qui Gotteschalci « morbo laborant, quanti Amolonis epistolam, & ipsi facere « meritò debeant, quando huius vnius ope conualescere pos- « sunt, si velint, hoc est si oblatum remedium non respuant, ac « sibi quoque dicta intelligant, quæ ab Amolone scripta Got- « teschalco.] Immò verò reputent, qui Pelagianarum reliquiarum morbo laborant, Monachum illum nullo doctrinæ morbo laborasse in controuersis illo sæculo quæstionibus, quales propositæ, & ab ipso assertæ, ipsius Hincmari testimonio referuntur: Propositiones autem, quæ ab Amolone damnantur, nullomodo à Gotteschalco assertas iam euicimus, sed fictitiis & supposititiis scriptis à Pelagianorum reliquiis ei, vt Sancto Augustino, eiusque discipulis contigit, falsò adscriptas. Sed & multò magis reputent, quâ charitate eos, qui Sancti Augustini doctrinæ adhærent, fictitio illo morbo, cui fraudis inscius mederi studuit Amolo, laborare calumniantur. Reputent, omnes & singulas propositiones illas, non minùs ab eis, quos morbo illo laborare fingunt, quàm ab ipso Amolone proscribi, & eodem ipso sensu quo à Sanctissimo illo Præsule impugnatæ sunt, Anathemate percelli. Reputent quanti hasce Amolonis epistolas reuera & ex animo faciant, qui cum Amolone Sanctum Augustinum, vt Doctorem fidelissimum, & post Apostolum præcipuum Prædestinationis & Gratiæ prædicatorem profitentur; & omnibus & singulis doctrinæ propositionibus & sententiis in vtraque epistola expositis, subscribere parati sunt; vt ex iis quæ in examine propositionum Gotteschalco impositarum diximus, & ex notis ad singulas epistolarum illarum sectiones appositis cuilibet obuium est. Immo etiam reputent, quanti hasce Amolonis epistolas reuera & ex animo faciant, qui eas saluberrimam doctrinæ Sancti Augustini de Præscientia & de Prædestinatione, de Gratia & de Libero Arbitrio,

Epist. ad Lectorem.

A. 852. quasi Synopsim continere veraciter credunt. Quis igitur eorum epistolas illas non agnosceret, quis non toto corde susciperet: vt de obiecta à Pelagio Sancti Hieronymi sententiâ dixit August. de Natur. & Grat. cap. 65.

Veruntamen ne illi, ex quorum officina prodiit eximium hoc tanti Præsulis monumentum sibi & suis, & susceptæ quam fouent causæ in speciem tantùm, eò quòd fictitius Gotteschalcus, cum suppositìtiis scriptis damnatur, prospectum sit: vtque saluberrimâ illa doctrinâ, ad quam parùm suo more aduertunt, dum publici iuris faciunt, non defraudentur: ipsis non minimum consultum fore duximus, si beneficij huiusce nobis præstiti memores, in gratiarum actionem, & ex officio charitatis, eos monuerimus, vt sibi attendant & REPVTENT qui Pelagianarum reliquiarum morbo laborant, quanti Amolonis vtramque epistolam & ipsi facere meritò debeant, quando eius ope conualescere possunt, si velint; hoc est, si oblatum remedium non respuant, ac sibi quoque dicta intelligant, quæ ab Amolone scripta Gotteschalco & Hincmaro suo: Ne autem hæc inaniter, & verbo tenus dicta credantur, Hîc aliqua subiicere non dedignabimur, quæ ingratis illorum placitis mederi possint.

I. I. REPVTENT qualem Christi gratiam credat Amolo,
„ dum epistolâ ad Gotteschal. sect. 2. Non solùm Deum orat vt
„ ipsi tribuere dignetur vtilem & veracem ad Monachi illius
„ consolationem & instructionem, sermonem; sed & vt animum
„ illius præparet, ac tranquillet, vt quæ ipse dicturus erat, ille
„ piâ mansuetudine, & humilitate susciperet, &c.]

II. II. REPVTENT, sect. 4. Redemptionis generalis omnium hominum, etiam infidelium in infidelitate perseuerantium, quam ipsi intendunt, Amolonem nullo modo meminisse, sed solam fidelium per Baptismum redemptionem, propositioni quam impugnaret opposuisse.

III. III. REPVTENT, sect. 8. E Reprobis plurimos damnari non modò infantes, sed & infideles, qui aliud esse non potuerint.

IV. IV. REPVTENT, ibidem Prædestinationem malorum ad pœnam, iuxta Gotteschalcum, contra Rabanum, Hincmarum, & pseudo-synodum Carisiacam ab Amolone assertam, & ex Sacris Litteris comprobatam, eandémque epistolâ ad Hincmarum sect. 6. confirmatam.

V. V. REPVTENT, sect. 10. Sanctum Augustinum fidelissimum vocari Doctorem; impossibilitatem credendi, culpam esse volũtatis humanæ, nósque semper diuino indigere auxilio.

VI. REPVTENT, sect. 12. Quales Sancti Spiritus operationes in cordibus fidelium asserat Amolo, vt non solùm instruat sed informet, affectum postulandi, gemendi, & desiderandi inspiret, ita vt diuino Spiritu regente & illustrante, iusta iudicia Dei laudare & glorificare non cessent. A. 852. VI.

VII. REPVTENT, in fine eiusdem Epistolæ Amolonem Concilij Arausicani secundi, non fictæ Arelatensis & Lugdunensis à Fausto Synodi meminisse, quæ si vera fuisset, & renata non fuisset prætermissa. VII.

VIII. REPVTENT in altera epistola seu Opusculo Amolonis, gratiam Dei verè gratuitam & ex nullis præcedentibus meritis, eiúsque efficacem agendi modum ab Amolone propositum, omnibus credendum eum esse, vt per illam Deus trahat quos vult non necessitate, sed delectabili voluntate & amore. VIII.

IX. REPVTENT, ibidem hanc ipsam gratiam in Baptismo tribui, eandémque quotidie fideles in omni cogitatu, opere & sermone bono accipere. IX.

X. REPVTENT quales credendæ sint diuinæ gratiæ operationes, dum dicit; ibidem exhortatur videlicet, quod bonum « est inspirando; confirmat verò, quod inspirauerit conseruan- « do: nullum est enim hominis bonum quod non sit Dei do- « num. « X.

XI. REPVTENT, sect. 2. Præfixum ab Amolone credendum præscitum æternaliter, & incommutabiliter certum numerum Sanctorum. XI.

XII. REPVTENT, sect. 3. Prædestinationem & electionem Sanctorum merè gratuitam, non ex præuisis meritis credendam: ita vt Præscientia & Prædestinatio Dei eis præstiterit, vt fierent quod non erant. XII.

XIII. REPVTENT, ibidem electos vocatos esse vocatione non solius vocis exteriùs, sed & gratiæ inspirantis & adiuuantis interiùs. XIII.

XIV. REPVTENT, ibidem ab Amolone dictum: oportet « vt credamus ipsum bonum Perseuerantiæ Sanctorum, non « solùm donum, sed etiam magnum, & præcipuè necessarium « Dei donum. « XIV.

XV. REPVTENT, sect. 4. Oportet vt credamus Liberum Arbitrium &c. ita primæ præuaricationis merito esse vitiatum, infirmatum, & deprauatum, vt ad amorem veritatis, & iustitiæ assurgere non possit, nisi per donum Christi fuerit excitatum, sanatum, ac vegetatum, & à suæ prauitatis vitio liberatum. XV.

XVI. REPVTENT, ibidem hunc Liberi Arbitrij languo- XVI.

A. 852. rem, quo sensus hominis & cogitatio ex vitio damnatæ originis prona & intenta est ad malum, & ipsum Liberum Arbitrium tenetur captiuum, solus ille sanat medicus, solus ille liberat, & reddit liberum Liberator.

XVII. XVII. REPVTENT ibidem ipse Liberum Arbitrium reddit suâ gratiâ liberatum, vt sicut erat pronum & promptum ad malum, multo attentiùs & delectabiliùs efficiatur pronum & promptum ad bonum.

XVIII. XVIII. REPVTENT, & sibi quoque hæc ab Amolone sect. 5. dicta intelligant: vt humiliatâ omni humanâ superbiâ, & omni de suis viribus præsumptione depositâ, subiiciat se vnusquisque, & commendet fideliter Deo regendum, & eius virtute protegendum, eius bonitate iuuandum, eius gratiâ conseruandum, & perficiendum.

XIX. XIX. REPVTENT ibidem continuò additum: Quæ gratia nulla est alia, nisi misericordia, & benignitas Redemptoris, cuius morte viuificamur, cuius sanguine redimimur, cuius iustitiâ absoluimur, cuius cruce saluamur.

XX. XX. REPVTENT quod ibidem sequitur: quatenùs totum ipse nobis sit, & nos toti ipsi simus, non ex parte de nobis & ex parte de illo fidentes.

XXI. XXI. REPVTENT & sibi quoque ibidem dictum intelligant: constanter vtique fidelis quisque Christo crede, eique totum committe quantùm potest. Noli velle esse quasi proprius, & in tua potestate: sed eius Clementissimi, & Vtilissimi Domini te seruum esse profitere. Ita enim te ad se subleuare non desinet, nihílque tibi euenire permittet, nisi quod tibi prosit, etiam si nescias.

XXII. XXII. REPVTENT denique qui Pelagiano fastu & arrogātiâ in scriptis suis de Prædestinatione & Gratia, in Cœlum ponentes os suum, ausi sunt dicere. ITA AVGVSTINVS, SED NOS ALITER: Reputent (inquam) Beatum Augustinum ab Amolone proclamatum, præcipuum post Apostolum Prædestinationis & Gratiæ Prædicatorem.

A. 853.

CAPVT XXV.

Anno 853. Hincmarus & Pardulus ad Ecclesiam Lugdunensem totius controuersiæ iudicium deferunt, eam in suam partem trahere molientes. Vnusquisque seorsim ad Amolonem tunc Archiepiscopum Lugdunensem scribit. Duabus verò illis epistolis tertiam Rabani ad Notingum iam olim scriptam adiungunt. De prima Epistola, quæ Hincmari, fraudis eius in reticenda Gotteschalci doctrina ac præsertim in affingenda illi erronea de Libero Arbitrio sententia.

ANNO 853.

ANNO sequente 853. Hincmarus Remensis, & Pardulus Laudunensis iunior Episcopus illi subditus, pariter Aulicus, amicissimus & factionis eius præcipuus, cernētes ex Ioannis Scoti quem sibi debilitatarum partium fautorem & restitutorem delegerant, libello quasi erroribus & hæresibus scatenti vbique diffamato, sed maximè per grauissimam Prudentij correctionem quasi Anathemate percusso, & factioni & fautoribus maximā allatam perniciem, ac vehemēs præiudicium, concertatione habitâ duplex sibi superesse præsidium hoc anno tentandum censuerunt: vnum, vt Ecclesiam Lugdunensem, si fieri posset in partes suas traherent. Alterum, vt clandestinâ aliquâ congregatione, seu captato conuenticulo (quoniam legitimo Concilio impossibile cernebant) auctoritate regiâ aliqua ederentur capitula, quibus aliquo modo eorum sententia fulciretur, contraria, quæ multum inualuerat, deprimeretur. De hoc postea; nunc quoad primum, quid, quando & quomodo actum sit, expendendum.

Hincmarus & Pardulus seorsim ad Amulum Lugdunensem scribunt; ille (vt testis est Ecclesia Lugdunensis in principio libelli de Tribus Epistolis) de Gotteschalco miserabili Monacho, quod inquietâ & insolenti præsumptione, quæstionis de veritate geminæ præscientiæ & Prædestinationis, vel potiùs scandali excitator & exagitator extitisset, & qualiter videlicet in duobus Episcoporum Cōciliis & auditus fuerit, & iudicatus atque damnatus, diligenter & breuiter in Epistola sua exposuit atque digessit, & singulis eius propositionibus quid vel ab ipso, vel à cæteris siue tunc obiectum fuerit, siue vsque hodie apud eos obiiciatur, pariter executus est] Pardulus verò etiam quosdam qui aduersus eum scripserint, ferè sex numero memorauit, nec tamen aliquem eorum ad rem de qua quæritur suffi-

Libellus de tribus Epistolis in principio.

A. 853. cienti ratione ſatisfeciſſe conqueſtus eſt.] Nec contenti rei geſtæ & doctrinæ veritatem epiſtolis ſuis diſſimulaſſe, vt mox videbitur, tertiam etiam addiderunt Rabani Moguntini Archiepiſcopi ad Notingum Epiſtolam, cuius Apographum (vt ſuprà vidimus) à Rabano ipſo acceperat Hincmarus quò magìs Eccleſiam Lugdunenſem in ſententiam ſuam inclinarent.

Illas verò tres Epiſtolas eorum eſſe trium, quos memorauimus Epiſcoporum, luce clariùs patet; quoad vltimam, Rabani ipſa verba relata in libello Eccleſiæ Lugdunenſis eadem ipſa ſunt, quæ in Epiſtola ad Notingum editâ anno 1647 curâ & ſtudio R. P. Sirmondi. Quô ad ſecundam: Parduli eſſe in eo conſtat, quod auctor Epiſtolæ ſe memorat cum Hincmaro Ioannem Scotum ſcribere compuliſſe, quod ipſum de Hincmaro & Pardulo profitetur idem Scotus, in præfatione libelli ſui, vt ſuprà vidimus Primæ verò Epiſtolæ auctor, actum, doctrinam, & condemnationem, illius miſerabilis Monachi, quæ ſoli inter Epiſcopos Hincmaro nota erant exequitur. Secundò quæ à ſe ipſo miſerabili illi Monacho obiecta fuerant, refert, quod ſimiliter ipſi ſoli inter Epiſcopos competit. Tertiò refert ipſemet, apud Cariſiacum ſe producere ſtuduiſſe miſerabilem illum Monachum, qui tunc in manibus erat ſolius Hincmari; vt ſuprà probatum eſt. Quartò idipſum probatur ex ſocietate cum Pardulo, & ſcriptâ Rabani Epiſtolâ, quam ipſe receperat: Poſtremo huiuſce Epiſtolæ inter Epiſtolas Hincmari ad Amulum Lugdunenſem Flodoardus Hiſt. lib. 3. cap. 21. hiſce verbis meminit: Item de Gotteſchalci vita vel conuerſatione, deprehenſione atque condemnatione rei veritatem exponens.] Et hoc ipſum agnouit R. P. Sirmondus in Hiſtoria Prædeſtinatianâ cap. vlt his verbis: quin & eadem rurſus Eccleſia Lugdunenſis, eiúſque antiſtes Remigius in libro de tribus Epiſtolis, Hincmari contra Gotteſchalcum Epiſtolæ reſpondens, &c.]

Flodoard. Hiſt. lib. 3. cap. 21.

Hiſt. Prædeſt. cap. vlt.

Quo autem tempore ab Hincmaro & Pardulo ad Amulum & Eccleſiam Lugdunenſem emiſſæ ſint tres illæ Epiſtolæ, ex ipſo libello Eccleſiæ Lugdunenſis, non niſi poſt aliquot annos à condemnatione miſerabilis illius monachi hoc contingere potuiſſe conſtat, dum dicitur in principio ſcriptas illas Epiſtolas de quadam profunda & perplexa quæſtione, quæ iam per aliquot annos inter plures multâ & variâ diſceptatione, vel etiam contentione verſatur:] Item circa medium: ſed & illa eiuſdem miſerandi hominis tam longa & inhumana in ergaſtulum per tot annos damnatio, aliquâ vt credimus compaſſionis

Libellus de tribus Epiſtolis.

compassionis benignitate & consolatione fuerat temperanda & c]. Et supra probatum est librum Ecclesiæ Lugdunensis contra Ioannem Scotum scriptum anno 852. antequam has Epistolas accepisset; & sic non citiùs hoc anno, sed & nec post edita quatuor Capitula Carisiensis Conuenticuli, quod contigit hoc ipso anno, mense Maio, vt mox probabitur; siquidem Hincmarus (vt iam vidimus) Amulo & Lugdunensi Ecclesiæ singulis Gotteschalci propositionibus, quid vel ab ipso vel à cæteris siue tempore condemnationis, siue postea objectum fuerit pariter executus est: de Capitulis autem illis contra illius doctrinam specialiter latis, ne verbum quidem in eius Epistola: igitur harum Epistolarum tempus ad finem anni præteriti vel ad huius initium necessariò referendum.

Illarum scopum his verbis aperuit Ecclesia Lugdunensis in principio libelli sui. De quadam profunda & perplexa quæstione, quæ iam per aliquot annos inter plures multâ & variâ disceptatione, vel etiam contentione versatur; de veritate scilicet diuinæ præscientiæ & prædestinationis, & quid ipsis videretur aperuisse & exposuisse videntur; & quid præfata Ecclesia nostra Deo inspirante atque auxiliante de eadem re sentiat, vt eis verè & fideliter respondeatur, attentiùs flagitare & exigere noscuntur.] (Ibidem in principio.)

Sed vt non tam veritatis, quàm propriæ sententiæ confirmationem, quouis modo ab Ecclesia Lugdunensi extorquere satagebant, quò intentum assequerentur, Hincmarus solitas fraudes & versutiam omnem, quâ plurimùm excellebat, tam in diffamando miserabili illo Monacho, quàm in deprauanda doctrinæ eius expositione liberalissimè explicuit. Vidimus suprà ad annum 849. dum condemnationem illius expendimus, plurima illi ab Hincmaro falsò imposita circa vitam, conuersationem, & deprehensionem eius, quæ in hac Epistola non omissa fuisse argumento est summarium illius, quod ex Flodoardo retulimus, quæ Ecclesia Lugdunensis, nomine interpositæ cuiusdam narrationis ad responsionem suam non necessariæ perstringit: hoc solùm prætermittere non potuit, quod commentus est Hincmarus, vltrò sibi prædicatoris nomen assumpsisse, atque ad Barbaras & Paganas Gentes velut Euangelizaturum geminam prædestinationem & reliqua, perrexisse: Item in Conuentu Carisiaco auditum nihil dignum ratione dixisse, sed vt abreptitium, cùm quid rationabiliter responderet non habuit, in contumelias singulorum prorupisse, quibus vt & reliquis, quæ supra satis refellimus, hic prætermissis, doctrinæ capita sunt expendenda.

Cœpit prædicare (inquit Hincmarus, vt habetur in libello Ecclesiæ Lugdunensis de tribus Epistolis.) 1. Quia ante omnia (Libellus de Trib. Epist. in principio.)

A. 853. » ſęcula & antequam quicquam faceret à principio Deus, quos
» voluit prędeſtinauit ad regnum, & quos voluit prædeſtinauit
» ad interitum. 2. Et qui prædeſtinati ſunt ad interitum ſaluari
» non poſſunt, & qui prędeſtinati ſunt ad regnum perire non poſ-
» ſunt. 3. Et Deus non vult omnes homines ſaluos fieri, ſed eos tan-
» tum qui ſaluantur: & quod dicit Apoſtolus: *Qui vult omnes ho-* 1. Tim.
» *mines ſaluos fieri*, illos dici *omnes* qui tantummodo ſaluantur. 2. v. 4.
» 4. Et Chriſtus non venit vt omnes ſaluaret, nec paſſus eſt pro om-
» nibus, niſi ſolummodo pro his qui Paſſionis eius ſaluantur My-
» ſterio. 5. Et poſtquam primus homo Libero Arbitrio cecidit, ne-
» mo noſtrum ad benè agendum, ſed tantummodò ad malè agen-
» dum Libero poteſt vti Arbitrio.]

In his quinque ſententiis quas Gotteſchalcum prædicaſſe, propoſuiſſe, vel aliter defendere voluiſſe aſſeruit Hincmarus. Obſeruandum primò ſententias illas hîc ab eo aliter propoſitas, quàm ab ipſo Gotteſchalco emiſſas eſſe, teſtis eſt Hincmarus ipſe in opere ſuo de Prędeſtinatione cap. 5. 21. 24. & 27. vt ſupra relatum eſt. 2. In his ſententiis, quæ id omne continent, in quo Gotteſchalcus vel prædicando vel ſcribendo, vel aliter quoquo modo falſa dogmata propoſuiſſe culparetur, ne verbum quidem de neceſſitate cogente, vel quod Deus ſit auctor peccati, vt ei impoſitum fuit, non ſolùm à Ioanne Scoto, ſed etiam per Epiſtolas Rabani Archiepiſcopi Moguntini. 3. Licet hę Sententię aliter quàm à Gotteſchalco prolatę ſunt, & verbis odioſis, ſenſu etiam peruerſo propoſitæ fuerint, omnes tamen exceptâ vltimâ de Libero Arbitrio (de qua mox videbimus) ab Eccleſia Lugdunenſi receptæ, tanquam Catholicæ & Orthodoxæ fuerunt.

Ibidem. » Maximè (inquit) cùm illi ſenſus, qui ipſo continebantur libello,
» excepto vno, quod extremum ponitur, non eſſent ſui, ſed Eccle-
» ſiaſtici, nec ignibus damnandi, ſed piâ & pacificâ fuerint inqui-
» ſitione tractandi.]

Poſtremò vltima illa ſententia, quâ aſſeritur neminem noſtrum ab benè agendum, ſed tantummodo ad malè agendum Libero poſſe vti Arbitrio (quę ſola ab Eccleſiâ Lugdunenſi improbata, vt verè hæretica eſt) falsò & calumnioſè ab Hincmaro impoſita fuit miſerabili huic Monacho: & ne tam grauis in talē virum Eccleſię Pręſulem illata, non tam cenſura, quam injuria credatur, & nobis temeritati vertatur; in expedito probatio eſt ex ipſo Hincmaro in opere ſuo de Prædeſtinatione cap. 21. in quo agens de Gratia & Libero Arbitrio, more ſolito fictis Prædeſtinatianis imputans, quod Pelagiani eorúmque reliquiæ S. Auguſtino eiúſque Diſcipulis impoſuerunt: deinde quid in eadem quęſtione iniquiùs ſenſerit Gotteſchalcus refert, tum quid contrà

Hncmar. de Prædeſt. cap. 21.

ipse in Conuenticulo Carisiacensi scripserit proponit, quid postremò Prudentius in tractoria sua: nihil autem simile Gotteschalco imponit, immo contra asserit Gotteschalcum scripsisse tenendam esse S. Augustini sententiam, Gennadij verò Massiliensis & infœlicis Cassiani reijciendam & nihil vltrà. En verba ipsius Hincmari. [Secundum Capitulum in Synodo apud Carisiacum habitâ, nos de gratia & Libero Arbitrio ex Sanctorum Patrum scriptis, excerpsimus, de quo prisci dixerunt Prædestinatiani, quod Liberum Arbitrium in homine nihil sit: sed siue ad bonum, siue ad malum prædestinatio Dei in hominibus operetur. Quoniam Deus tale in hominibus plasmet quale est Dæmonum, quod proprio motu nihil aliud possit velle, nisi malum. Inde & Gotteschalcus modernus Prædestinatianus, in libello ad Rabanum Archiepiscopum Moguntinum dicit ad locum: *De quo videlicet Libero Arbitrio quid Ecclesiæ Christi tenendum sit, atque credendum, cùm à cæteris Catholicis Patribus euidenter sit Deo gratias disputatum, tum præcipuè contra Pelagianos & Cœlestianos à Beato Augustino pleniùs & vberiùs in diuersis opusculis, & maximè in Hypomnesticon esse cognoscitur inculcatum: vnde te potiùs eiusdem Catholicissimi Doctoris fructuosissimis assertionibus, incomparabiliter inde quoque malueram niti, quàm erroneis opinionibus Massiliensis Gennadij, qui plerisque præsumpsit in locis tam fidei Catholicæ, quàm Beatorum etiam Patrum inuictissimis auctoritatibus, infœlicis Cassiani perniciosum nimìs dogma sequens renitti*; contra quæ nos in præfata Synodo scripsimus &c.] Quid magìs ab hac peruersa sententia alienum? A. 853.

Item idem ipse Hincmarus anno 864. Epistolâ 17. ad Nicolaum Papam, iussus rationem reddere condemnationis in Gotteschalcum latæ, supradictas priores sententias de gemina Prædestinatione, de Voluntate Dei, & Morte Christi pro solis electis tanquam hæreticas inculcat, sublati penitùs ad benè agendum Liberi Arbitrij nullomodo meminit, licet etiam insuper addiderit alias prauas sententias, de Trina Deitate, & de Redemptis Baptismate, non Morte Christi. Hincmari Epistola 17.

Iterum anno 866. idem Hincmarus Epistolâ 24. ad Egilonem Archiepiscopum Senonensem Romam delegatum, ipsum rogat, vt si ab aliquo Romæ interrogatus esset de doctrina eiusdem miserabilis Monachi. Hanc (inquit) esse illi respondere potestis, sicut & verba & scripta illius demonstrant (dicit enim Deitatem Sanctæ Trinitatis Trinam esse &c. 2. Dicit ita geminam esse Dei Prædestinationem &c. 3. Dicit quòd non vult Deus omnes homines saluos fieri &c. 4. Dicit quòd non pro totius mundi Redemptione &c. 5. Dicit exponens sententiam Apostoli Petri, Idem Epistola 24.

A. 853. " *Eum qui emit Dominum negantes*, Baptismi inquit Sacramento " eos emit &c.] Et nihil vltra : De Libero Arbitrio ne verbum quidem.

Idem Epistola 25. Postremo alterâ Epistolâ quæ est 25. ad eundem Egilonem eodem tempore emissâ, quam posset palam exhibere etiam Summo Pontifici, modò non ex parte Hincmari, eadem prętensæ hæreseos capita recensentur, nullâ pariter habitâ mentione de Libero Arbitrio. Verumtamen in eadem Epistola genio suo Hincmarus; " ex mortiferis (inquit) illis Capitulis quanta exitiosa prodeant, " Catholicus & literatus quisque conspicere potest:] Et inter re" liqua quæ peruersè ex Capitulo de gemina Prædestinatione con" ijcit: Liberi (inquit) Arbitrij opera siue bona siue mala nihil va" lere ad meritum, sed siue ad vitam siue ad mortem cuncta Dei " Prædestinationem agere, ab ista praua doctrina enucleatur, à qua " & reprobis tollitur meritum damnationis, & iustis meritum au" fertur salutis. Ac per hoc nec illi iustè damnantur, qui iusti esse " non possunt, nec illi iustè remunerantur, quia aliud quàm iusti esse " non possunt &c.] Sed peruersa hæc Hincmari conjectura tantùm abest vt miserabilem illum Monachum arguat, asseruisse neminem ab benè agendum Libero posse vti Arbitrio: quin imò contrarium euincit: nec enim aliter hoc prætermisisset, qui ad exonerandum se ab illa grauissima oppressione, tam absurdis & commentitiis vsus est conie&uris.

Sic itaque luce clariùs patet, gratìs & falsò ab Hincmaro Epistolâ illâ ad Amulum Lugdunensem, impositum illud quod solùm in accusatoris, & eiusdem iudicis libello erroneum fuit iudicatum. Reliquum eiusdem Epistolæ insumptum in recensendis contrariis Hincmari propositionibus, & quorumdam qui cum eo sentiebant responsionibus. De quibus postea in expendendo libello de Tribus Epistolis. Hìc obiter aduertendum sententias illas Gotteschalci etiam deprauatas nudè & simpliciter, Sacrarum Scripturarum & Sanctorum Patrum auctoritate quâ fulciuntur destitutas, Amulo & Ecclesiæ Lugdunensi ab Hincmaro exhibitas, quò magis sententiam suam nonnullis Scripturæ locis sed plurimo humanæ rationis fuco adumbratam sequeretur.

A. 853.

CAPVT XXVI.

Cap. 26.

De Reliquis duabus Epistolis ac præsertim secundâ, quæ Parduli. Quinam sint sex illi quos hac de re scripsisse memorat. Liber de induratione cordis Pharaonis falsò Hieronymo adscriptus; sicut & liber Hypognosticon vel Hypomnesticon Augustino, caussa erroris fuere Hincmaro & sequacibus: summa verò etiam tum apud omnes Sancti Augustini auctoritas.

Libell. de Tribus Epist. ad

DE secunda quæ est Parduli Epistola, in libello Ecclesiæ Lugdunensis de tribus Epistolis hæc pauca supersunt. « Cum ergo de præfatis quæstionibus & ille, qui hanc secundam scripsit « Epistolam breuiter significare vellet, quantùm apud eos esset in- « quirendi studium, & quanta dissonantia sententiarum, quantáque « auiditate desideraretur, vt de his rebus aliquid certum & absque « ambiguitate sequendum inueniri & ostendi posset, ita ait: Plures « inde apud nos scripserunt, & cùm quinque ex eis nominasset, in- « ter quos etiam Amalarium scripsisse memorauit, subjunxit di- « cens. Sed quia hæc inter se valdè dissentiebant, Scotum illum qui « est in Palatio Regis Ioannem nomine, scribere coëgimus: Et paulò « post: Quæ autem inter nostros inde fit maxima contentio vobis « significo, quidam dicimus Augustinum edidisse libellum, quem « Hypognosticon præintitulauit. Et quidam nostrorum dicunt non « à præfato viro eundem libellum esse editum, quod mendacium « esse citò probare poterit, qui secundum libellum Augustini, « quem in Genesim contra Manichæos edidit, ad finem vsque per- « legerit: vbi demonstrat se ipsam quęstionem cum aliis quinque « contra rabiem Manichæorum edidisse, & propterea in retracta- « tione nihil inde commemorat, quia quæcumque aliorsum de Præ- « destinatione dixerat, in eodem libello corrigere videtur: simili « modo etiam quidam dicimus de induratione cordis Pharaonis li- « bellum, à Beato Hieronymo editum: & nostrorum quidam non « ab eo, sed ab alio quolibet mendosè factum, quod etiam men- « dacium fore inuenietis si 17. librum præfati Hieronymi in Isaïam « legeritis, vbi mentionem eiusdem libelli facit.] «

Circa hanc 2. Epistolam tria obseruanda 1. quod Hincmarus & Pardulus quæstiones illas profundas & perplexas esse ingenuè professi sunt, & inter ipsos & alios diuersâ disceptatione vel etiã contentione versari agnouerint. Ipsíque oppositã Gotteschal-

A. 853. co sententiam asserentes quid sequendum esset quasi dubij inquisierint.

2. Sex numero in hac controuersia scripsisse nominatim expressit Pardulus. Sed Amalarij & Ioannis Scoti tantùm, non reliquorum nomina retulit Lugdunensis Ecclesia: qui igitur sint quatuor reliqui, qui tantâ sententiarum dissonantiâ scripserunt, cùm hodie vel extent vel memorentur opuscula, inquirere non est operosum: vnus immò primus illorum fuit Hincmarus, qui opusculum ex tunc fecerat ad reclusos & simplices in sua parrochia consistentes de quo suprà ad annum 849. Secundus fuit Prudentius gemino opere edito, priori ad ipsos Hincmarum & Pardulum, & posteriori, contra Ioannem Scotum. Tertius Ratramnus gemino pariter opere, & Epistolâ suâ ad amicum, & opusculo de prædestinatione ad Karolum Regem. Quartus denique Lupus Ferrariensis Epistolâ ad eundem Regem & Collectaneo suo de tribus quæstionibus: & horum trium libros notissimos fuisse Hincmaro & Pardulo patet ex iis quæ suprà retulimus, immò etiam Prudentij opusculum contra Ioannem Scotum anno præcedenti confectum illis tunc non fuisse ignotum mox videbitur: & notandum, quòd Pardulus Epistolâ suâ dixit plures inde apud nos scripserunt ad exclusionem Lupi Seruati & Rabani Moguntini qui in Germania extra regnum Karoli scripserant. Cùm etiam Rabanus ibidem ab Ecclesia Lugdunensi scripsisse memoretur inter eos de quibus agitur.

Postremò de libris Hypognosticon & de induratione Pharaonis qui maximam vt inquit Pardulus inter illos contentionem pepererunt, obseruandum quoad librum hunc postremum inter Hincmarum & Ratramnum ortæ controuersiæ solum monumentum extare apud Rabanum Epistolâ suâ postrema ad Hincmarum: quòd autem, inquit, ille Corbeiensis Monachus in Epistola sua vituperauit vos non rectè Fulgentij sententiam exposuisse scribendo de vobis ad amicum suum ita dicens, nam quod ait dixisse Fulgentium præparauit Deus malos ad luenda supplicia pro eo quòd est præparari permisit, inuenit quod diceret, non verò dixit quod debuit, & vos seductos esse asserit stylo cuiusdam libelli, qui fertur esse Hieronymi de induratione cordis Pharaonis, vt diceretis non Deum indurasse cor Pharaonis, sed indurari permisisse, non rectè vos reprehendere mihi videtur, &c.]

Rabanus Epistola ad Hincmar.

De hoc libello sic Ecclesia Lugdunensis huic Epistolæ respondens. Libellum verò de induratione cordis Pharoanis qui à Beato Hieronymo scriptus putatur, nec in libro de viris illustribus, nec in venerabili vitæ eius historia, inter eius opuscula inuenire potuimus.] Et cætera quę superuacuum esset hic referre, cùm

Libello de tribus Epistolis.

certum sit librum illum ab omnibus reiici. A. 853.

Libros verò Hypognosticon quasi germanum Sancti Augustini opus pro comperto habuerunt omnes, qui contra Gotteschalcum scripserunt, quò malorum prædestinationem ad pœnam reiicerent, sed & Gotteschalcum ipsum & Ratramnum etiam in eo errore fuisse constat ex prolixiore confessione, & fragmento suprà relato libri eius ad Rabanum, & ex Ratramni opere de Prædestinatione lib. 2. in principio. Lupus verò Ferrariensis horum librorum nullomodo meminit: Prudentius solus ante Ecclesiam Lugdunensem ex his qui in hac controuersia scripserunt hunc errorem impugnauit scribens contra Ioannem Scotum cap. 14. num. 7. his verbis. "Cum anceps diutiùs hæsitarem, vbi nam dictorum eius reperiri posset, repentè subiit in mentem recensendum quemdam pseudographum libellum qui falsò Hypomnesticon Augustini inscribitur, quem non esse Beatissimi Augustini plurima documenta sunt videlicet, quia non cum reliquis libris suis ab ipso retractatus est &c.] Vnde constat non ignotum etiam tunc Hincmaro & Pardulo librum hunc Prudentij contra Ioannem Scotum, ex quo solo orta est maxima illa contentio à Pardulo hic memorata de auctore librorum Hypognosticon.

Prudentius cōtra Scotum cap. 14.

Quale verò de hac singulari contentione fuerit Ecclesiæ Lugdunensis iudicium ne longius protrahatur hic referre expedit: vno verbo vna cum Prudentio iuxta sensum totius Ecclesiæ, libros illos non esse Sancti Augustini clarissimè demonstrat, nec ab illorum auctore ementitum nomen. Sed eo quod in illis sensus Sancti Augustini contra Pelagianos collegisset, ideo Hypognosticon, idest commemoratorium Sancti Augustini titulum fuisse præfixum: inde malè in errorem illum, quem nouum vocat, Rabanum incidisse, eúmque secutos Hincmarum, & alios, qui in illa quæstione de diuina Prædestinatione similiter cæcutientes: & quoniam hæc quæstio princeps & caput est reliquarum, quæ quasi incidentes, subsecutæ sunt: fundamentum verò sententiæ suæ posuerunt illi omnes in eo quod Sanctum Augustinum auctorem illorum librorum imprudentes arbitrati sunt, non parui momenti erit hic exhibere aliqua ex iis quæ contra hunc errorem Lugdunensis Ecclesia in hoc libello de tribus Epistolis protulit, vt diruto fundamento superstructum à Rabano, Hincmaro & aliis ædificium leui labore, & suo ipso pondere corruat.

Cum itaque assereret Epistolâ suâ Hincmarus Sanctum Augustinum post libros de Prædestinatione Sanctorum, & de bono perseueranti[æ], scripsisse librum Hypognosticon aduersus Cœlestium & Pelagium de quinque quæstionibus & hanc sextam loco

Libell. de tribus Epistolis.

A. 853. retractationis superaddidisse de prædestinatione: vbi, inquit, se excusat non eo sensu dixisse nec intelligi velle prædestinatos ad interitum, sed in iniquitate vel impietate perseuerantibus pœnam esse prædestinatam. Respondet Ecclesia Lugdunensis: Ad- » iungit etiam rem nouam & neque ex lectione neque ex veraci » aliqua traditione nobis hactenùs compertam, quòd scilicet Bea- » tus Augustinus post omnes libros suos scripserit quendam libel- » lum, quem græco vocabulo Ypomnesticon nominant, quod lati- » tinè memoratorium interpretatur, in quo de quinque quæstioni- » bus contra Pelagium & Cœlestium disputauerit: & quicquid in » præcedentibus libris de prædestinatione diuina erga damnatio- » nem reproborum dixerat, non ita se dixisse, vt ab omnibus » dixisse, cognoscitur & intelligitur. Sed alio absurdissimo & » inconuenientissimo sensu, vt per hoc, quod dixit, impios ad » interitum prędestinatos nolent intelligi ipsos impios ad interi- » tum prædestinatos: sed, quod nemo credere aut suspicari » posset, pœnam eis intelligi voluerit esse prædestinatam. Quis » vnquam audiuit tam pertinacem audaciam, vel tam audacem » pertinaciam? vt Sanctissimum & veracissimum Doctorem ipsum » de se fateri compellat, quia quod dixit impios in sua impietate » permansuros prædestinasse ad interitum, non dixit quia veraci- » ter ita sit, sed quòd in eius verbis nullatenùs sonat, pœnam eis » intelligi voluerit præparatam. Quis talem absurditatem, immò » insaniam ferre possit? nos enim manifestè nouimus &c.]

Ibidem. Et vbi plurimis rationibus probatum est librum illum non esse Sancti Augustini (quod hodie in confesso est. Ideóque rationes il- » las hic prętermittimus.) Additum fuit: vnde magis credibile est, » quòd non paruo spatio post eius obitum à quodam alio scriptus » sit, & magna ex parte iuxta modum, & formam sensuum eius » contra Pelagianos, & Cœlestianos hæreticos de illis quinque » periculosioribus eorum quæstionibus breuiter collectus atque » digestus. Et quia auctor eius ipsius Beati Augustini sensus breui » isto opusculo velut in vnum collegisse & explicuisse videtur: ideo » ipsi opusculo nomen Sancti Augustini in titulo præferre voluerit: » non quòd verè ab illo sit editus, sed verè, in quantùm auctor » eius potuit, iuxta formam disputationum eius digestus atque » compositus: velut si eundem libellum latinè memoratorium » Sancti Augustini appellare voluisset: nihil vtique aliud intelli- » geretur, nisi quia illud quod ab eo sparsim, & multipliciter fue- » rat disputatum, breuiter & velut sub vno aspectu positum me- » moriæ commendaret &c.]

Ibid. resp. ad tertiam. ITEM in responsione ad tertiam Epistolam quæ est Rabani, » nullam tamen (inquit de Rabano) esse diuinam prædestinationem

erga

erga iustam damnationem eorumdem impiorum & iniquorum, & " A. 853.
tantummodo in parte electorum esse credendam verbis præfati "
libelli, qui Hypomnesticon dicitur, affirmare contendit: vnde "
& quia ipse ante omnes, qui moderno tempore scripsisse referun- "
tur, de hac re scripsit, eius sibi auctoritatem sequi videntur, qui "
similiter de eadem prædestinatione sentiunt & defendunt.] "

Denique in responsione ad secundam istam quam nunc expendimus Epistolam his verbis (inquit) quid aliud imprimis respondere possumus, nisi quia de his rebus auxiliante & protegente diuinâ misericordiâ, nullus labor, nulla necessitas noua inquirendi & inueniendi & scribendi apud eos extitisset, nec tanta dissentio & contentio exoriri potuisset, si remoto omni præsumptionis atque animositatis studio, sola apud illos veritas in Sanctorum Patrum dogmatibus, & Ecclesiasticis definitionibus, quorum rectissimam fidem & fidelissimam doctrinam semper honorabiliter, & fideliter, & secuta est & sequitur, & sequetur Ecclesia, vnanimiter & humiliter atque obedienter inquireretur: & quod inuentum esset, pacificâ & tranquillâ pietate omnibus sequendum proponeretur, & commendaretur: nec propter vnum libellum vsque hodie incerti auctoris, & inusitati, nec vllatenus recipiendi sensus de quæstione præscientiæ & prædestinationis Dei, tam claris & tantâ firmitate solidatis Ecclesiasticæ veritatis institutionibus præferre maluissent &c.]

Ibidem ad secundam.

Vnde patet tantam fuisse Sancti Augustini auctoritatem etiam apud Rabanum, Hincmarum & reliquos qui eius doctrinæ aduersarentur, vt illum incunctanter sequendum, & se ipsos indeclinabiliter sequi professi sint, nec nisi sub eius auspiciis diuinam erga reprobos prædestinationem respuere tutum esse crediderint. Sed falso fundamento innixas eorum assertiones euanescere. Hæc per anticipationem dicta in examine secundæ Epistolæ eo quod nihil aliud hic reponendum contineat.

De tertia quæ est Rabani suprà meminimus in principio huiusce dissertationis, ita vt nobis solum supersit examen libelli Ecclesiæ Lugdunensis præcipuè circa responsionem ad primam, quæ est Hincmari Epistolam, modò in ordine rei gestę constet à quo editus fuerit hic libellus.

A. 852.

CAPUT XXVII.

Ecclesia Lugdunensis per Remigium Archiepiscopum Amuli successorem tribus illis Epistolis respondet. Ac primum de propositionibus quæ Gotteschalci esse dicebantur iudicium ferens; duas priores in quibus de prædestinatione agitur ab Hincmari censura vindicat, septemque ea de re certissimas regulas tradit quas tamen postea Hincmarus pari temeritate ac inscitiâ acerbißimè proscindere ausus est.

VIDIMUS has tres Epistolas ad Amulum Lugdunensem Archiepiscopum ab Hincmaro & Pardulo missas, vt Ecclesia Lugdunensis, quid de eadem re sentiret, illis verè & fideliter responderet: verisimile est Epistolas illas in singulari Ecclesiæ Lugdunensis conuentu præsente Archiepiscopo adiuncto Canonicorum rectè intelligentium Collegio expositas, perlectas, accuratè & diligenti examine ponderatas & discussas, piâ & fideli attentione omnia pertractata, iuxta Canonicas regulas & laudabilem Ecclesiæ Lugdunensis consuetudinem, quam obseruatam videbimus anno sequenti in examine quatuor Capitulorum Carisiacensium in libro de tenenda veritate Scripturæ, his verbis: hæc igitur cùm legissemus, & adiuncto nobis fratrum Deo donante benè studentium & rectè intelligentium Collegio, piâ & fideli attentione singula pertractassemus vidimus &c.] Illis igitur Epistolis sic discussis Remigium Amuli in Cathedra Lugdunensi successorem virum tum doctrina, tum pietate, tum morum sanctitate eximium demandatam curam ante promotionem, vel post promotionem oblatam, pro Ecclesia sua respondendi libenter suscepisse in comperto est. Sicut libelli in Ioannem Scotum Florus Magister. Ita huiusce de tribus Epistolis Remigius Lugdunensis Archiepiscopus auctor ab omnibus laudatur. Hoc ipsum testari videtur Hincmarus in opere suo de prædestinatione cap. 31. dum de hoc libello agit nomine quaterniunculorum vnius consacerdotis sui, & nominatim Guillelmus Paradinus Historiæ Lugdunensis lib. 2. cap. 23. R.P. Maldonatus Societatis Iesu Commentariis in Mathæum cap. 20. v. 28. & R.P. Sirmondus in historia sua prædestinatiana cap. vltimo optimè librum hunc Ecclesiæ Lugdunensis Sanctissimo eius Præsuli Remigio specialiter vendicant licet etiam sicut titulus præ se fert rectè dici possit Eccle-

Libell. de tenenda verit. script. in principio.

siæ Lugdunensis. Compositum siquidem à Remigio in collegio totius Ecclesiæ confirmatum: ideoque nomine eiusdem Ecclesiæ vulgatum fuisse certissimo argumento est non solùm Titulus sed & eiusdem præfatio, in qua cautum est emissas tres illas Epistolas ad Ecclesiam Lugdunensem, & ipsius Ecclesiæ Lugdunensis exoptatam & expetitam sententiam. Sed quænam illa fuerit attendamus.

Imprimis aduertendum Ecclesiam Lugdunensem condemnationis illius miserabilis Monachi, quam suprà satis supérque expendimus, parum sollicitam, doctrinæ Catholicæ tuendæ maximè fuisse intentam. Quapropter, inquit, etsi illius miserabilis Monachi improbatur leuitas, improbatur temeritas, turpatur importuna loquacitas: non ideo diuina neganda est veritas.] Ad definitionem itaque primæ & secundæ sententiæ in quibus de veritate diuinæ præscientiæ & prædestinationis agitur. Septem quasdam regulas fidei ex diuinarum Scripturarum auctoritate euenientes, & à Sanctis atque orthodoxis Patribus diligentissimè commendatas tradidit, quas & Catholicus quisque fidelissimè tenere debeat, & quicunque his contraria sapit, non Catholicè sentire comprobetur.] Hæc ipsa sunt verba Ecclesiæ Lugdunensis, quæ nudæ saltem harum regularum expressioni nos adstringunt, pium lectorem exorantes, vt eas cum subiectis in illo libello auctoritatibus attentè, sinceriter & humiliter implorato Dei auxilio expendere non grauetur, eo magis quod Hincmarus in opere suo de prædestinatione cap. 31. impudentissimè regulas illas infamat, non fidei regulas, sed ad infidelitatem portentosa retiacula vocat.

Libell. de tribus qu. in principio.

Septem fidei regulæ de prædestinatione.

Harum ergo prima est (inquit Ecclesia Lugdunensis) vt omnino firmissimè teneamus, quia omnipotens Deus nihil ex tempore præscierit vel prædestinauerit: sed sicut ipse absque vllo initio æternus & incommutabilis est: nulla enim Deo noua voluntas, nullum nouum consilium, nulla noua dispositio, nullum nouum iudicium, quasi ex æterno apud ipsum, & in ipso non fuerit, sed postmodum esse cœperit: nihil namque eius diuinitati est accidens, nihil in eius diuinitate potest augeri, vel minui, aut mutari; & ideo quicquid præsciuit, æternaliter præsciuit, quicquid prædestinauit, proculdubio æternaliter prædestinauit. Ad hanc fidem nos Scriptura Sancta, proculdubio inseruit atque informat dicens: *Deus æterne qui occultorum es cognitor, qui nosti omnia antequam fiant.* Et ipse omnipotens Deus qui cum de se ipso testatur & dicit. *Ego enim Dominus & non mutor &c.*]

1. Reg.

Dan. 13. v. 2.

Mal. 3. v. 6.

2. Regula nihil omnino esse, aut fuisse aut futurum esse posse in operibus Dei, quæ siue in condendis, siue in regendis, siue in con- 2. Reg.

A. 853. » summandis, vel finiendis creaturis agit, quod nõ ipse in suo æterno
» consilio atq; iudicio & veraciter præscierit, & immobiliter præor-
» dinauerit. Atque ita omne quod tẽporale est intemporaliter suâ
» præscientiâ & prædestinatione præcedit. Et omne quod in eius æ-
» terna præscientia & prædestinatione dispositum est etiam in rebus
» esse potest: quicquid verò ibi dispositũ non est, nunquã & nusquam
» esse potest. Nihil enim temerè vel fortuitò, sed omnia æternę suę
» sapientię consilio & ratione facit, vnde in eius laudibus verissimè
» dicitur, *omnia in sapientia fecisti:* præcessit enim eius sapientia æ- Psal.
» ternaliter omnia, quæ in creaturis facta sunt vel fiunt siue futura 103. v.
» sunt temporaliter &c.] Vnde constat omninò, quod in vtramque 24.
» partem electorum videlicet & reproborũ, nisi eorũ vel glorifica-
» tionem vel dãnationem iustissimam præscientia & prædestinatio
» diuina præcederet, nunquã in eis fieri atque adimpleri posset: sicut
» nihil omninò in operibus Dei esse potest, quod nõ ibi præcesserit.]

3. Reg. » 3. Regula in operibus omnipotentis Dei nõ sunt alia præscita &
» alia prædestinata; sed quicquid ibi est præscitũ, quia totũ est bo-
» num & iustum, sine dubio est etiam prædestinatũ; & quicquid præ-
» destinatũ vtique & præscitũ, quia prædestinatio sine præsciẽtia esse
» non potest. Quantùm igitur ad ipsa opera diuina pertinet, siue di-
» cantur præscita, siue dicantur prædestinata; tantumdẽ valet, & ean-
» dem exprimit immobilẽ firmitatem &c. Sic ergo in præordinatio-
» ne electorum ad vitam, & in præordinatione reproborum ad mor-
» tem, quia vtrumq; iustũ opus Dei est, sicut Psalmista testatur dicẽs
» *iustus est Dominus in omnibus viis suis, & Sanctus in omnibus operi-* Psal.
» *bus suis*, nec præscientia eius sine prædestinatione, nec prædestina- 145. v.
» tio sine præscientia intelligi potest quia istud iustum est & rectum 17.
» opus suum & verè præsciuit & præsciendo iustè prædestinauit.]

4. Reg. » 4. Regula est: eiusdẽ præscientiæ & prædestinationis quod hæc
» duo in operibus rationalis creaturæ & distinctè & coniunctè in-
» telligi possunt, quia scilicet eiusdẽ creaturæ opera alia sunt bona,
» alia mala: & quia bona opera, ita sunt ipsius creaturæ, vt sint omni-
» nò principaliter & veraciter opera creatoris, *qui operatur in ea &* Phil. 2.
» *velle & perficere pro bona voluntate*, rectissimè tanquam verè diui- v. 13.
» na, id est diuinitùs inspirata & gesta & præscita & prædestinata de-
» bent intelligi: mala verò opera eiusdẽ creaturæ, quia ipsius tãtum-
» modo sunt, & ex eius vitio, non ex Dei voluntate vel operatione
» procedũt. Præscita à Deo dici possunt, prædestinata non possunt:
» quia ita est ille certissimè præscius omniũ futurorum & bonorum
» scilicet & malorũ, vt nunquam esse possit prædestinator, sicut nec
» auctor malorum. Præsciuit itaque Deus & prædestinauit rationa-
» lis creaturæ suæ omnia bona &c. Mala verò opera & mala merita
» eiusdem creaturę præsciuit tantummodò, non prædestinauit.]

5. Regula. Quod omnipotens Deus eadem præscientiâ & præ- " A. 853.
destinatione ita quosdam malos in sua iniquitate & impietate, " 5. Reg.
& præscierit perseueraturos, & ob hoc iustè prædestinauerit "
perituros: vt ex ipsa certa præscientia, & iustâ prædestinatio- "
ne suâ nulli necessitatem imposuerit, vt malus esset, & aliud "
esse non posset: Hoc enim si fecisset (quod absit de eius bonita- "
te sentire) ipse esset vtique auctor malorum, quæ suæ potestatis "
violentiâ fieri compulisset. Quod quàm horrendæ sit blasphe- "
miæ dicere vel cogitare, omnis pius & fidelis intelligit. Suo "
ergo vitio impij & iniqui in malis suis pertinaciter perseuerant, "
non aliquo Dei præiudicio, qui quotidie omnes ad pœnitentiam "
vocat, & ad salutem inuitat, & conuersis ad se misericordiæ "
suæ sinum pandit, & incessanter declinari à malis & fieri bona "
hortatur & admonet &c. Non ergo ille tantæ bonitatis & pie- "
tatis Pater quemquam impellit aut compellit ad malum opus "
agendum, vel in malo opere permanendum. Tamen verè con- "
stringit iudicio suo in malis perseuerantes ad iustum supplicium "
luendum: Et ibi ergo bonus, quia neminem vult malum esse: & "
hic iustus quia nullum iniquum & impium permittit impunitum "
esse: nusquam autem malus, qui malorum tantummodo vltor, "
nunquam auctor existit &c.] "

6. Regula. Vt in diuinis Scripturis nequaquam hoc pueri- " 6. Reg.
liter quæratur vel exigatur, vt ibi solummodo intelligatur di- "
uina præscientia vel prædestinatio, vbi hæc ipsa nomina præ- "
scientiæ & Prædestinationis expresse & propriè posita inueniun- "
Rom. 8 tur: sicut eo loco vbi Apostolus dicit, *Nam quos præsciuit &* "
v. 29. *prædestinauit conformes fieri imaginis Filij sui*: Sed vbicumque "
res ipsa eiusdem diuinæ Præscientiæ & Prædestinationis certissi- "
mè posita legitur, præscientiam & prædestinationem ipsam in- "
telligendam esse minimè dubitemus.] "

7. Regula. Vt neque de Electis Dei vllum perire posse cre- " 7. Reg.
damus, neque de Reprobis aliquem saluari vllatenus existime- "
mus: non quia non possunt homines de malo ad bonum com- "
mutari, & de malis ac prauis boni ac recti fieri: sed quia in "
melius mutari noluerunt, & in pessimis operibus vsque in fi- "
nem perseuerare voluerunt: Nec possunt vllomodo pertinere "
ad sortem Electorum, qui magis elegerunt permanere in ma- "
litia iniquitatum, & impietatum suarum: Hoc enim pessimum "
& nefarium malum, quod est nolle ad Deum conuerti, ne- "
que de malo ad bonum commutari, sed *Secundùm duritiam* "
& impœnitentiam cordis sui, thesaurizare sibi iram in die iræ & "
reuelationis iusti iudicij. Ille in eis æternâ suâ præscientiâ ve- "
rissimè præuidit futurum, qui omninò falli non potest: Et quia "

A. 853. » hoc veriſſimè præſciuit, iuſtè omninò tales perditioni æternæ » prædeſtinauit: Quod ergo non poſſunt ſaluari eorum eſt vi» tium, quia nolunt: Non Dei (quod abſit) aliqua iniquitas, » qui erga illos & verax ſemper extitit in præſcientia ſua, & » iuſtus in iudicio ſuo. Licet ſit & aliud genus Reproborum in » innumerabilibus videlicet millibus paruulorum, qui nec æta» tem nec ſenſum ad aliquid boni agendum vnquam acceperunt: » ſed in ſola originalis peccati, quę per vnum hominem in mundum » intrauit, damnatione perierunt: de quibus quid aliud dicendum, » niſi quod & in eorum reprobatione, atque interitu omnipotens » Deus iuſtus eſt, in quibus non naturam benè à ſe conditam, ſed » culpam malè admiſſam & in eos originaliter transfuſam iuſtà vl» tione damnauit &c.]

Sicque tandem Eccleſia Lugdunenſis has ſeptem Regulas » optimè concludit. Probet ergo ſe ipſum homo, vt ex quotidiano » profectu ſiue defectu vitæ ſuæ, vtrum magis ad ſocietatem Ele» ctorum, an (quod abſit) ad ſocietatem Reproborum propinqua» re ſe ſentiat; apud ſe ſollicitus perſpiciat & inquirat, orétque fide» liter & perſeueranter quantùm poteſt, vt eum omnipotens Do» mini miſericordia & ab æterna damnatione eripi, & in Electorum » ſuorum iubeat grege numerari. Quia licet (vt Beatus Gregorius » dicit) obtineri nequaquam poſſint, quæ prædeſtinata non fue» rint; ipſa tamen perennis regni Prædeſtinatio, ita eſt ab omni» potente Deo diſpoſita, vt ad hoc Electi ex labore perueniant, » quatenus poſtulando mereantur accipere, quod eis omnipotens » Deus ante ſæcula diſpoſuit donare.]

Deinde illas ipſas Regulas ex auctoritate Sacrarum Scripturarum deſumptas, ex antiquæ Eccleſiæ, & Sanctorum Patrum traditione confirmat, adductis maximé, Auguſtini, Fulgentij, Leonis Papæ, Gregorij Magni & venerabilis Bedæ teſtimoniis, & duas illas priores ſententias Gotteſchalco impoſitas ex prædi-

Ibidem. » ctis comprobat his verbis. Quia iuxta præmiſſam Catholicæ » fidei rationem omnipotens Deus ante conſtitutionem mundi, an» tequam faceret à principio, certis & iuſtis atque immutabilibus » cauſis æterni conſilij ſui, quoſdam prędeſtinauerit ad regnum » gratuitâ bonitate ſuâ, ex quibus nemo ſit periturus protegente » miſericordiâ ſuâ, & quoſdam prædeſtinauerit ad interitum iuſto » iudicio ſuo, propter meritum quod pręſciuit impietatis eorum: » Ex quibus nemo poſſit ſaluari, non propter violentiam aliquam » diuinæ poteſtatis, ſed propter indomabilem & perſeuerantem » nequitiam propriæ iniquitatis. Quid ergo reſtat, niſi vt ſi quid » aliter ſapuimus, hoc Deo nobis reuelante humiliter abnuamus, & » clareſcentem veritatem fideliter amplectamur: quia vt Apoſto-

lus docet, non debemus posse aliquid aduersus veritatem sed pro veritate.] A. 853.

Verùm antequam vlteriùs progrediamur, quoniam supradictę septem Regulę ab Ecclesia Lugdunensi pro certissima Ecclesiæ Catholicæ doctrina, vt verę sunt, & à M. N. Andræa Du-Vallio Doctore Sorbonico, licet Hincmari partibus non infenso, in notis suis agnoscuntur, traditæ sunt: illas nihilominus iniquissimâ censurâ perstringere non veretur Hincmarus d. cap. 31. de Prædestinatione. Eius verba hîc referre non grauabimur, vt magis discernat prudens lector modestiam à peruicacia, doctrinam ab errore, & veram fidem à perfidia: sed & in præfata Sy- « nodo (inquit Hincmarus) Capitulis, quę nobis dedistis in qua- « terniunculis vnius Consacerdotis nostri, septem subjunctas inue- « nimus non veritate, sed nomine regulas: Quia non fidei (sicut ibi- « dem scriptum reperimus) regulæ, sed ad infidelitatem simplici- « bus protensa sunt retiacula &c. Et sic per septem illas non tam ve- « ras regulas, sed fictas reculas, sicut solent Sorciariæ facere, ad « ora vasculi mella, & in inferioribus partibus venena supponere, « Orthodoxorum verba detruncata pręponens, ad hanc summam « intellectus sui deducit sententiam; vt sicut Electi ad vitam, ita « & Reprobi à Deo prędestinentur ad mortem, & secundùm prę- « scientiam suam Deus damnauerit, quos in iniquitate & impietate « perseueraturos pręsciuerit, eosdémque perituros prędestinaue- « rit: quæ imitari volens Isidorum de Ticonio & aliis sapientibus « septem in Sacris Scripturis Regulas excerpentem, satis insulsè « & non verisimilè nausiauit, quærendo quid diceret, qui loqui « nesciens tacere non potuit. De quibus superfluum duximus scri- « bere, quia primam & secundam, ac tertiam siue quartam aranea- « rum telas quasi specialiùs Sanctus Augustinus in libro de cor- « rept. & gratia, & in lib. de bono Perseuer. Et S. Prosper con- « tra Genuenses, nullius momenti esse demonstrant: quintam verò « Nęniarum & septimā Regulam B. August. contra veteres Prędestinatianos in lib. de Prędest. Sanct. Et S. Gregorius in lib. 25. « Moralium Iob in totum & per totum adnihilant. Sexta. Vt di- « citur sicut fumum pultium B. Augustinus inter cætera in libris de « gratia & de Libero Arbitrio, & de bono Perseuer. de Prædest. « gratiæ, & ad Sixtum Presbyterum exsufflat, & facit penitùs non « parere. Et nostra mediocritas in tribus istum præcedentibus li- « bellis & in isto commemoratis ex Sanctorum Patrum auctorita- « tibus hæc figmenta falsissima esse monstrauit. Et quæ vera sunt de « præscientia & prædestinatione Dei, & illic & istic ex Patrum Ca- « tholicorum sensibus sufficienter collegimus: Adeo vt qui verita- « tem desiderat, ei collectio tanta sufficiat: quibus verò non ista «

Hincmar. de Prædest. cap. 21.

A. 853. » congesta sufficiunt, certum est quia nec plura proderunt, & plus
» falsis quam veris se committere gestiunt.] Quis tantam temeritatem & superbiam non miretur & æquo animo ferat? Immò quid iniquius, quid insanius fingi potest? Sed hominis nequitia modò perspecta fiet, iam pergamus ad reliqua.

Cap. 28.

CAPVT XXVIII.

Tertiam item propositionem, quod Deus eos tantum saluos fieri velit qui saluantur, minimè damnandam esse contendit Ecclesia Lugdunensis: Quot modis intelligi possit sententia Apostoli: Deus vult omnes homines saluos fieri &c.

De Voluntate Dei.

TERTIAM sententiam seu quæstionem de Voluntate Dei valde perplexam, & in Sanctorum Patrum scriptis multùm agitatam & multipliciter expositam, non præcipitanter definiendam censet per Præsulem suum Ecclesia Lugdunensis, & hæc

Ibidem.

» profert inter reliqua. Primo itaque hoc dicendum, quod fir-
» missimè sit credendum & nullatenus dubitandum quod Aposto-
» lus Christo in se loquente testatur & prædicat dicens de Deo:
» *Qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis* 1 Tim. 2
» *venire*: Et tamen manifestum est non omnes saluari, cum ipsa ve- v. 4.
» ritas dicat discernens inter eos qui saluantur, & qui condemnan-
» tur: *Qui crediderit & qui baptizatus erit, saluus erit: qui verò* Marc.
» *non crediderit condemnabitur &c.*] 16. v. 16

Tum quatuor expositiones sententiæ illius Apostolicæ ex Sanctis Patribus profert, quarum tres primas, quas legitimas censet, Sacræ Scripturæ auctoritate confirmat: sed hic illas nu-
» dè proferrè sufficiet: Quomodo ergo (inquit) omnipotens Deus
» & *omnes homines saluos fieri vult, atque ad agnitionem verita-*
» *tis venire*, & tamen non omnes saluantur nec veniunt ad hanc
» agnitionem: cùm alibi Scriptura dicat; *Omnia quæcunque vo-* Ibid.
» *luit Dominus fecit?* Cur itaque hoc voluit & non fecit, qui *om-* c. 11.
» *nia quæcunque voluit fecit?* Hunc obscurissimum & difficilli-
» mum locum, in quantùm nostræ pusillitatis memoriæ, occurrit.
» quatuor modis in Scripturis Catholicorum Patrum inuenimus

Quatuor modis.

» explanatum, videlicet vt vel ita intelligamus dictum: *Qui vult*
» *omnes homines saluos fieri*; vt omnes omnia hominum genera
» accipiamus; id est Iudæorum & Gentilium, liberorum & ser-
uorum,

uorum, virorum & mulierum, diuitum & pauperum, nobilium " A .853.
& ignobilium, & quæcunque huiuscemodi &c. "

Aut ita accipiamus dictum *Qui vult omnes homines saluos* " 2.
fieri: vt illos solos saluari intelligamus, quos ipse saluare voluerit: id est non quòd omnes saluentur, sed quòd nemo, nisi miserationis eius voluntate saluetur &c. "

Vel certè ita intelligatur: *Qui vult omnes homines saluos fieri*; " 3.
quia hoc Sanctos suos per Spiritum suum velle facit, id est velle eis inspirat: vt omnes homines, sicut se ipsos, saluos fieri optent, sicut & de Spiritu Sancto intelligendum est, quòd idem dicit Apostolus, *Sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus &c.*] "

Quarto autem modo ita à Sanctis Patribus intellectum inuenitur, " 4.
quod dictum est, *Qui vult omnes homines saluos fieri*, vt simpliciter accipiatur hoc de omnibus hominibus (quantùm in ipso est) Deum velle, eo quòd omnes saluari velit *bonitate Creatoris*, sed quia Liberi Arbitrij eos condidit, expectet vt hoc etiam ipsi velint, & si voluerint iustè saluentur, si noluerint iustè puniantur.] "

En quatuor quos profert ex Sanctis Patribus expositiones: quarum tres primæ sunt Sancti Augustini sæpiùs in scriptis suis contra Pelagianos eorúmque reliquias repetitæ, immo etiam pro certâ & verissimâ fidei regulâ in exclusionem quartæ in Enchiridio ad Laurentium cap. 103. traditæ: sic etiam nec aliter Ecclesia Lugdunensis huius postremæ sententiæ absurditatem exprimit. Sed huic sensui (inquit) imprimìs illud videtur esse " Ibid. c. 12.
contrarium, quomodo omnipotens Deus eorum, quos vult saluos fieri, expectet voluntatem, vt & ipsi scilicet propriâ arbitrij libertate salui esse velint; cùm velle fideliter saluum fieri sit per Redemptionem Domini Iesu Christi (quia sicut Beatus Petrus Apostolus docet: *Non est in vllo alio salus, non est aliud nomen sub Cælo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri*; nemo omninò possit: *Nisi in eo Deus operetur & velle & perficere pro bona voluntate*, sicut manifestissimè Apostolicæ doctrinæ veritas docet. Vt quid Deus expectat eorum, quos vult saluos fieri voluntatem, vt ipsi Libero Arbitrio suo incipiant velle saluari, & tunc diuinâ bonitate saluentur, vt initium salutis eorum sit ex ipsis, perfectio autem eiusdem salutis ex Deo: & vbi erit quod idem Apostolus dicit, *Aut quis prior dedit illi & retribuetur ei*? Aut quomodo in tali sensu Pelagianus error non habet victoriam, qui salutem hominis non ex Dei dono, sed ex Libero ipsius hominis Arbitrio esse confirmat.] "

Hh

A. 853. Tum inquirit cur Deus non omnes homines saluet: Quod si
» falsum est (inquit) sicut omninò falsum esse conuincitur, quid
» causæ est vt Deus, *Qui omnes homines vult saluos fieri* non om-
» nes homines saluet? Voluntatem eorum non expectat, quia vo-
» luntatem veræ salutis suæ nemo habere potest, nisi per illum.
» An quod vult non potest omnipotens: vt (quod absit) velit
» saluari omnes homines, nec possit? Quid ergo restat, nisi vt ille,
» *Qui omnia quæcunque voluit fecit*, ideo non hoc faciat, quia
» nolit, non quia non possit: Quia sicut verè *omnia voluit fecit*:
» ita verè noluit, quę non fecit. Cur ergo noluit? nisi quia in
» hac re, sicut iustum, ita & occultum est iudicium eius, cui
» Psalmista dicit, *Iudicia tua abyssus multa*, & de quo Aposto-
» lus dicit: *Quis enim cognouit sensum Domini, aut quis consi-
» liarius eius fuit?* Et iterùm, *Nunquid iniquitas apud Deum?*
» absit &c.]

» Deinde solemnem illam voluntatis Dei distinctionem in bo-
» nitatem Creatoris & seueritatem iudicis exponit: ita fit (in-
» quit) etiamsi secundùm pium quorumdam Patrum piorum sen-
» sum, Deus *omnes homines vult saluos fieri* bonitate Creatoris,
» quâ creaturam suam benè à se conditam perire non vult: idip-
» sum iterum nolit iudicis æquitate, quâ eandem creaturam suam
» vel originali, vel etiam actuali peccato nequiter inquinatam
» & vitiatam impunitam esse non sinit: in tantum enim nemi-
» nem vult perire, nec voluntas eius alicui causa perditionis exi-
» stit, vt per Prophetam etiam iuret & dicat: *Viuo ego, dicit
» Dominus, quia nolo mortem impij: sed vt reuertatur à via sua
» impia & viuat.* Et tamen ipse qui non vult mortem impij, perse-
» uerantem in impietate sua impium proculdubio punit. Ita in vno
» atque eodem homine & bonitatem & seueritatem suam osten-
» dens, bonitatem quâ non vult eum perire, seueritatem qua perse-
» uerantem in iniquitate non vult impunitũ relinquere. Si ergo hoc
» quod de vno homine diximus, de vniuerso genere hominum per-
» euntium similiter intelligatur, potest forsan non absurdè dici
» quod Deus omnes homines velit saluos fieri *bonitate Creatoris*, &
» tamen eos, quos indignos salute iudicauerit, *iustâ iudicis seue-
» ritate non saluet &c.*]

Ibid. c. 13. » De supradictis etiam quatuor modis iudicium suum aperit: in
» tribus itaque (inquit) prioribuus modis intelligentiæ eorum
» verborum, quibus de Deo dicitur, *Qui vult omnes homines sal-* 1. Tim.
» *uos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*, nulla absurditas, nulla 2. v. 4.
» repugnantia fidei inuenitur. 1. Quia siue omnes homines, quos
» Deus vult saluos fieri, omnia genera hominum accipiantur.
» 2. Siue omnes homines saluos fieri Deum velle ita intelligatur:

quia omnes qui saluantur, non nisi eius voluntate saluantur. 3. Si- « A. 83.5
ue eo modo dictum credatur, omnes homines Deum velle saluos «
fieri: quia in Sanctis suis ipse hoc vult, qui eis talem volunta- «
tem inspirat, vt omnes homines velint saluos fieri, sicut seipsos: «
In his (inquam) omnibus & vera omnino & salubris intelligen- «
tia est. In quarto autem modo illud sine dubio cauendum, quia «
& occasionem Pelagianæ prauitati præbet, quòd Deum, vt sal- «
uet homines, humanas asserit expectare voluntates. Contra «
quem errorem ita in antiquis Patrum Conciliis legitur defini- «
tum. *Si quis, vt à peccato purgemur, voluntatem nostram Deum* « Conc. Arausic. 2. Can. 4.
expectare contendit; non autem, vt etiam purgari velimus, per «
Sancti Spiritus infusionem, & operationem in nobis fieri confitetur, «
LXX. Prou. 8. *resistit ipsi Spiritui Sancto per Salomonem dicenti. Præparatur* «
Phil. 2. v. 13. *voluntas à Domino*; & *Apostolo salubriter prædicanti: Deus est* «
qui operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate.] «

Denique recipiendam illam distinctionem & vitandam om- « d. cap. 13.
nem inquietam in tam perplexa quæstione contentionem æ- «
quanimi sententia decernit: quòd autem ibi simpliciter intelli- «
gitur (inquit) *Deum omnes homines velle saluos fieri* bonitate «
scilicet Creatoris, ita (vt putamus) fideliter potest recipi: si «
hanc bonitatem voluntatis suæ erga salutem hominum non cre- «
datur humanâ obsistente voluntate implere non posse, sed obsi- «
stente humanâ iniquitate implere nolle: Quæ omnia cùm tam « Nota.
obscura sint, & tam profunda atque perplexa, nollemus inter «
Fratres & Charissimos nostros aliquid de his contentiosè venti- «
lari, vel temerè definiri: sed potiùs quod in eis certum est, sine «
dubitatione defendi: quod autem etiam inter magnos diuerso «
modo, sed non diuersâ pietate sentientes ambiguum atque in- «
certum remansit, etiam apud nos & reuerenter honorari, quia «
neutrum eorum videtur esse falsum, vel fidei contrarium: & ma- «
gis in talibus inquietos & contentiosos ad tranquillitatis & so- «
brietatis modestiam prouocari, quàm pro inusitatis & minùs »
elucentibus rebus, aliquem immoderatâ austeritate ac seueritate «
damnari.] «

A. 853.

Cap. 29.

CAPVT XXIX.

Quartam Propositionem de Christi Redemptoris Morte Ecclesia Lugdunensis explicat, Christúmque pro impiis, & infidelibus in impietate mortuis aut morituris Crucifixum negat.

De Morte Christi. DE quarta quæstione vtrum pro omnibus indistinctè mortuus sit Christus: Nihil (inquit) confusè & inconsideratè dici vel definiri vellemus. Habet enim & ipsa profunditatem & difficultatem suam, non nostrâ præsumptione, sed Scripturarum Sanctarum veritate, & Orthodoxorum Patrum auctoritate diligentiùs perscrutandam, & in quantum Dominus aperire dignatur, fideliter intelligendam.]

Sic igitur profundam illam quæstionem expendit, vt primò proferat, quod ab omnibus recipitur, Christum animam suam posuisse pro ouibus suis, quod ex Sanctarum Scripturarum veritate maximè ex Ioan. 3. vers. 14. probat intelligendum de solis fidelibus, *Sicut Moïses exaltauit Serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis, vt omnis qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam:* Et quoniam continuo subjunxit Euangelista: *Sic enim & Deus dilexit mundum, vt Filium suum vnigenitum daret.* Secundò, inquirit quis sit ille mundus, & iuxta S. Augustini doctrinam mundum fidelium ab infidelium mundo discernendum tradit. Et quis (inquit) iste sit *mundus, quem Deus dilexit* & pro quo vnigenitum suum dedit, continuò exponens adjunxit: *Vt omnis qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam*: sic enim & ibi intelligendus est mundus, Deo dilectus, & per vnigenitum eius Redemptus: vbi B. Ioannes Apostolus dicit: *Et ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantùm, sed & pro totius mundi:* Et vbi B. Apostolus dicit, *Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum.* Est namque mundus in infidelibus inimicus Deo, nec reconciliatus Deo, de quo scriptum est: *Et mundus eum non cognouit.* Et iterum, *Et mundus totus in maligno positus est.* Totus ergo mundus in salute, totus in incredulitate, totus in reconciliatione & totus in inimicitiis, quia & ille in suo genere totus, & iste in suo genere totus intelligendus est.

Ioan. 3. v. 14.

Lib. de trib. Epist. c. 14.

1. Ioa. 2. v. 2.

2. Cor. 5. v. 19.

1. Ioa. 5. v. 19.

Ibid. c. 15. Tertiò. Omne hominum genus quantùm ad gratiam Redemptionis & reconciliationis in quatuor ordines partitur. In hac

(inquit) redemptionis & reconciliationis gratia primus ordo est « A. 853.
electorum & Prædestinatorum ad vitam æternam, de quibus pe- «
rire nullus potest, & qui omninò omnes saluantur, & ad quos «
pertinet quod Dominus dicit: *Qui perseuerauerit vsque in finem* «
hic saluus erit. Secundus ordò est eorum fidelium, qui rectâ fide «
& pietate accedunt ad gratiam Baptismi, & per eam accipiunt in- «
dulgentiam peccatorum baptizati in morte Christi & abluti à «
peccatis suis in sanguine eius. Ac per hoc participes ipsius re- «
demptionis effecti, sed posteà diuersis tentationibus & iniquita- «
tibus gratiam ipsius fidei & redemptionis amittunt, perseuerantes «
in malis suis, & sic de sæculo exeuntes &c. Tertius autem ordo «
eorum qui ad hanc gratiam accedunt in illis accipiendus est, qui «
adhuc in infidelitate positi, vocandi tamen sunt per misericordiam «
Dei, & hoc sine dubio in Ecclesia consecuturi, quod consecuti «
sunt & illi duo ordines siue perseuerantium siue non perseueran- «
tium in gratia Christi, de quibus iam diximus: De his namque «
Marc. 16. v. 6. Domini voce promittitur: *Qui crediderit & baptizatus fuerit sal-* «
uus erit. Quartus verò ordo de quo statim subiungitur: *Qui au-* «
tem non crediderit condemnabitur, manifestè extra numerum fide- «
lium iacet, & æternæ condemnationi est destinatus: qualibus di- «
Ioan. 10. v. 26. ctum est: *Sed vos non creditis, quia non estis ex ouibus meis: &* «
propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis: & qui non cre- «
dit iam iudicatus est, quia non credit in nomine vnigeniti Filij «
Dei.] «

Quarto pro tribus illis ordinibus scilicet pro fidelibus credenti-
bus seu crediturìs mortuum & Crucifixum Christum asserit, &
ex Sanctorum Patrum Hieronymi, Augustini, Leonis, & Grego-
rij Magni auctoritate confirmat: Pro istis itaque (inquit) tribus « Ibid. cap. 16.
ordinibus ad Christi gratiam & societatem fidelium pertinenti- «
bus Dominum nostrum Iesum Christum & venisse, vt eos saluaret, «
& Crucifixum esse, vt eos redimeret, eósque in sua morte bapti- «
zaret, & in suo sanguine à peccatis ablueret, & fideliter creden- «
dum tenemus, & hoc non solùm ex diuinis Scripturis, sed etiam ex «
Sanctorum Patrum fide & doctrina euidenter agnoscimus &c.] «

Quinto Scripturam Sacram vbi de redēptione pro omnibus agi-
tur de illis solis intelligendā esse ex Scripturis ipsis demōstrat. Et
licet (inquit) Apostolus de eodem Domino & Redemptore nostro « d. cap. 16.
1. Tim. 2. v. 5. dicat. *Vnus enim Deus, vnus est mediator Dei & hominum homo* «
Christus Iesus, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus: «
Tamen iuxta superiùs demonstratam fidei regulam rectè intelli- «
gitur pro illis omnibus se redemptionem dedisse, pro quibus «
etiam dignatus est mediator Dei & hominum esse: neque enim «
infidelium mediator est, sicut nec aduocatus, vel reconciliator: «

A. 853. » sed fidelium tantùm, de quibus Beatus Ioannes Apostolus dicit:
» *Aduocatum habemus apud Patrem Iesum Christum iustum, & ipse* 1.Ioan. 2.v.2.
» *est propitiatio pro peccatis nostris:* Vt videlicet accipiatur quod
» dictum est: *Qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus,* non
» quód omnes eius passione redemerit, sicut vtique manifestum
» est: sed quod nemo accipiat redemptionem nisi in illo & per il-
» lum. Dicit etiam alibi idem Apostolus de Domino: *Vt gratia* Hebr. 2.v.9.
» *Dei pro omnibus gustaret mortem,* & pro quibus omnibus mortem
» gustasse intelligendus sit, continuò demonstrasse cùm subiunxit.
» *Decebat enim eum, propter quem omnia & per quem omnia, qui* v. 10.
» *multos filios in gloria adduxerat, authorem salutis eorum per passio-*
» *nes consummari:* Similiter & alio loco, vbi de eodem Domino
» nostro dicit: *Quia vnus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mor-* 2. Cor. 5.v.14.
» *tui sunt, & pro omnibus mortuus est:* Statim pro quibus omnibus
» mortuus esse intelligendus sit, subiunxit dicens: *Vt & qui viuunt*
» *iam non sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est & resurrexit:*
» Isti namque sunt omnes &c.]

Ibid, c.18. Sexto, vt euincat Christum mortem non subiisse pro impijs, qui fidem eius nunquam susceperunt, nec suscepturi sunt argumento eorum qui natiuitatem & passionem Christi præcesserunt, reliquos probat pariter à passione Christi fuisse alienos: quamuis
» igitur (inquit) idem Dominus noster, & ad omnes saluandos, &
» ad omnes redimendos, etiam quos nec saluauit nec redemit, idest
» infideles & impios in sua infidelitate & impietate perditos, &
» pereuntes siue perituros venisse contendatur. Vnum tamen est
» quod nos & fidelissimè credimus, & verissimè nouimus, quia non
» pro illa innumerabili & infinita multitudine impiorum, qui ab
» exordio mundi vsque ad passionem Domini per quatuor fermè
» annorum millia in sua impietate sunt mortui, & apud inferos æter-
» nâ perditione damnati, nunquam Dominus passus, nunquam
» mortuus est, nec ad eos saluandos vllatenus venit, nec pro eis
» pretiosum sanguinem fudit: quoniam solos illos ex his qui ab ex-
» ordio mundi vsque ad passionem eius extiterunt, eadem passione
» suâ redemisse, & saluasse, atque ab inferni claustris eduxisse cre-
» dendus est, qui & fideliter eum sperauerunt venturum, & fideli-
» ter per eum redemptionem & liberationem ad salutem se acce-
» pturos crediderunt &c.]

» Et paulo post: cùm ergo pro illa inæstimabiliter maiore huma-
» ni generis parte, quæ per tot millia annorum præcesserat, nulla-
» tenus credendus sit passus, nec pro eius salute crucifixus: quid de
» ista vtique minori parte infidelium & impiorum credendum est,
» qui post passionem eius vsque ad mundi terminum aut extiterunt,
» aut existunt, aut futuri sunt: in quibus vtique & homo ille nondum

natus Antichristus erit: nam si ad istos tales Dominus saluandos venit, idest impios & in sua impietate perituros: ergo præstitit illis, quod illis antiquis impiis non præstitit: quia videlicet pro istis est crucifixus, & mortuus, quod pro illis nullatenùs credendus est passus: si autem nec pro istis est crucifixus nec mortuus, sicut nec pro illis: Ergo pares sunt impietate, pares perditione, & pariter omninò extranei à Christi redemptione: quia etsi pro istis passus esse dicatur, quid eis profecit eius passio impiis, & in sua impietate perituris: nisi vt qui non fiunt participes redemptionis, maiorem & grauiorem incurrant cumulum damnationis.] A. 853.

Septimo B. Leonem Papam, vbi de generali omnium redemptione agit, de solis credentibus intelligendum pluribus docet, vbi (inquit) generalem remissionem vel generalem indulgentiam ponit propter omnium hominum vel omnium nationum genus dictum accipiendum sit. Et vbi pro omnibus impiis Dominum mortem suscepisse docet, pro omnibus ex impietate conuersis & in eum credentibus sicut ipsa eius verba in multis declarant, accipiendum sit, &c.] Ibid. c.19.

Denique etiam in hac quæstione Ecclesia Lugdunensis hanc viam pacis apperuit, hoc temperamentum adhibendum censuit his temporibus eo magis necessarium, quòd multorum improuida deuotione habentium zelum, sed non secundùm scientiam eo impudentiæ proruperit, vt eos qui cum Ecclesia Lugdunensi & antiquis Patribus præsertim Sancto Augustino pro solis fidelibus mortuum Christum profitentur, anathemate, quod ipsi suâ temeritate merentur, feriendos censeant: sic igitur hanc quæstionem concludit Sanctus Remigius, & cum eo tota Ecclesia Lugdunensis: quòd si inueniantur aliqui Patrum, qui etiam pro impiis in sua impietate permansuris Dominum crucifixum dicant, si hoc diuinæ Scripturæ certissimis & clarissimis documentis probant; erunt ergo illa quæ ex verbis Domini de hac re commemorauimus aliter intelligenda, quod est omninò mirum, vel potiùs incredibile posse fieri. Si autem absque vllis Scripturæ (vt dictum est) non ambiguis quæ & aliter intelligi possint, sed certis omninò testimoniis hoc dixisse inueniuntur, quis non videat potiorem illam esse auctoritatem, quæ & tam euidenti ratione, & tam multiplici Scripturarum attestatione firmatur. Si autem placet, sicut & nobis multum placet, vt etiam istorum sententia ex pietate veniens propter pacem & venerabilem pietatem Beatissimorum Patrum non renuatur. Nulla ergo contentione pro aliis aduersus alios litigetur, non vna sententia pro altera damnetur: & quia verè fieri potest, vt ignorantiam & imperitiam nostram in hac re aliquid lateat, nihil temerè definiatur: vt quolibet quis acquiescat modo, non sit hæreticum nisi contentione hæreticum fiat.] Ibid. c.20. Nota.

A. 853.

Cap. 30.

CAPVT XXX.

Quintam de Libero Arbitrio sententiam ab Hincmaro Gotteschalco falsò impositam reiicit, Liberum Arbitrium per peccatum emortuum esse docet. Vnde opera omnia infidelium vitiosa: Bona autem opera fidelium non ex se ipsis, sed ex gratia. Responsio ad secundas obiectiones: vnam de prædestinatis ad interitum: Alteram de Libero Arbitrio. Rursùm aliqua de prædestinatione in responsione ad tertiam Epistolam quæ Rabani.

De libero arbitrio lib. de tribus Epist. c. 21.

POSTREMO quinta & vltima sententia de libero arbitrio, quam falsò & calumniosè miserabili illi Monacho adscriptam euicimus, sic improbatur à Remigio & Ecclesia Lugdunensi: Additur adhuc in præfata Epistola dixisse illum miserabilem Monachum, quod postquam primus homo libero arbitrio cecidit, nemo nostrum ad benè agendum, sed tantùm ad malè agendum libero potest vti arbitrio, quod est vtique non solùm mirabile & inauditum: sed quantùm nobis videtur etiam incredibile: vt homo inter fideles & à fidelibus nutritus & eruditus, & in Ecclesiasticorum Patrum scriptis non parùm exercitatus, hoc dicere vel sentire potuerit; quòd post primi hominis lapsum nemo etiam fidelium ad benè agendum libero possit vti arbitrio, sed tantùm ad malè agendum: tanquam in nobis non sit liberum arbitrium nisi ad malum. Ad bonum autem sola in nobis Dei gratia absque libero arbitrio operetur: si enim dixisset generaliter nemo hominum & addidisset, sine Dei gratia, & ita subiungeret, libero benè vti potest arbitrio, esset Catholicus sensus, & Catholica omninò assertio &c. Et paulo post: quod genus erroris nec apud hæreticos nec apud quemquam Catholicorum nos cognouisse vel audiuisse meminimus, ita vt etiam de isto hoc nobis (vt iam diximus) incredibile videatur &c.]

d. cap. 21.

Deinde quale verè per peccatum originale factum sit liberum arbitrium geminâ similitudine sanitatis & vitæ animæ ostendit. Sicut enim (inquit) vnus atque idem homo potest esse sanus, & ex sano qualibet intemperantiâ effici infirmus, & remedio salutari iterum fieri sanus: sic & liberum humanæ mentis arbitrium, quod prius erat sanum, factum est primo homine peccante infirmum; & quod erat saluum, factum est perditum; & quod erat viuum, factum est mortuum, &c.]

Quod

Quod post quam pluribus executus est & ex Scripturis Sacris probauit, obiectioni occurrens, eámque soluens clariùs naturam, & qualitatem Liberi Arbitrij nostri aperit. Nec aliquis insidiosus (inquit) & calumniosus obiicere nobis conetur, quod ita « dicamus Liberum Arbitrium per peccatum primi hominis perdi- « tum & mortuum quasi naturam suam, in qua naturaliter habet « insitam liberi arbitrij voluntatem perdidisse intelligendus sit: non « enim perdidit naturam, sed bonum naturæ, non perdidit velle, « sed perdidit bonum velle, nec perdit anima naturam suam cùm « moritur, in qua sicut semper existit, ita & secundùm quemdam « modum suum semper viuit, & tamen verè moritur non abolitio- « ne substantiæ, sed amissione veræ vitæ suæ, quod illi Deus est: & « ideo prorsus ipsum Liberum hominis Arbitrium necesse habet re- « quirentem & inuenientem, vt ex perdito fiat saluum; necesse ha- « bet suscitantem & viuificantem, vt ex mortuo fiat viuum: necesse « habet etiam redimentem, vt quod erat seruituti obnoxium possit « effici liberum. Erat namque seruituti obnoxium, quia peccato « subiugatum, *& omnis qui facit peccatum seruus est peccati.* A qua « seruitute fit liberum per eum qui dixit. *Si vos filius liberauerit,* « *tunc verè liberi eritis*, & per donum Spiritus Sancti de quo Apo- « stolus ait: *Vbi Spiritus Domini, ibi Libertas.* Perdiderat itaque « homo per primæ præuaricationis lapsum, & in eo omne genus « humanum veram arbitrij libertatem, qua antea liberum erat ad « appetendum & habendum verum & diuinum & æternum bonum: « nec hanc fœlicem & veram bonæ voluntatis libertatem vllomodo « valet recipere, nisi per redemptionem Christi fiat liberum, & per « gratiam Spiritus Sancti de seruitute peccati in libertatem iustitię « transferatur.] «

A. 853. d. cap. 21. Ioan. 8. v. 34. v. 36. 2. Cor. 3. v. 17.

Illud ipsum iterum pleniùs inculcat, quod nec hîc prætermittendum censemus, quo magis status liberi arbitrij (in quo est maxima controuersia) innotescat: hæc est ergo (inquit) infirmitas « & perditio, & mors liberi arbitrij, per vnum hominem ingressa « in mundum, quâ per se nullatenus valet assurgere ad verum & « æternum & beatificum bonum, nisi per secundum hominem fue- « rit sanatum, inuentum, viuificatum & redemptum. Idipsum nam- « que liberum hominis arbitrium, idest ipsa humanæ mentis bona « & recta voluntas, cum qua homo bonus & rectus conditus fuerat, « & Deo obediendo ante peccatum perseuerabat bona, & Deum « contemnendo per peccatum facta est mala, & per iustificationis « Christi gratiam ad Deum resipiscendo & redeundo efficitur bona: « ipsa erat ante peccatum libera, ipsa facta est per peccatum serui- « tuti obnoxia, ipsa fit per iustificantem gratiam liberata, & re- « nouatur de die in diem vsque dum ad perfectam libertatem vitæ «

Ibid. c. 22.

Ii

A. 853. » æternæ per eandem gratiam perducatur ita liberum arbitrium ad
» verum bonum & per Adam agnoscitur verissimè perditum, & per
» Christum verissimè restauratũ, qui non abstulit hominis liberum
» arbitrium, sed (vt dictum est) infirmum sanans perditum inuenit,
» mortuum suscitauit, seruituti addictum redimendo liberauit.]

Deinde de operibus mortuis infidelium, & fidelium ex gratia
Ibid. c. 22. » Dei viuis operibus agitur. Sed primùm de illis hæc habentur:
» ideo in infidelibus idipsum liberum arbitrium ita per Adam damnatum & perditum, in operibus mortuis liberum esse potest, in
» viuis non potest. Vnde ante omnia necessaria est homini omni sanguinis Christi redemptio per quam & emendetur ab operibus
» mortuis, & viuificetur ad seruiendum Deo viuenti: quod commendans Apostolus dicit: *Quanto magis sanguis Christi qui per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit, immaculatam Deo emundauit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad seruiendum Deo viuenti.* Verè enim mortua sunt omnia opera infidelium, non solùm quando apertè vitiis & peccatis seruiunt, sed etiam quando naturali bono in quantum omnipotens Creator tribuit, instigati vel naturali lege commoniti, quæ quotidie in cordibus eorum clamat *quod tibi non vis, alij ne feceris:* Et, *omnia quæcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos eadem facite illis:* Quædam bona opera & velut quasdam virtutes habere atque exercere videntur: quia fidem Dei & Christi eius vel ignorantes vel odio habentes, aut etiam persequentes, quod ex illa fide non operantur, omninò nec bonum opus, nec vera virtus esse potest, quæ non procedit ex radice veritatis & bonitatis: dum enim illa ipsa, quæ secundum homines videntur esse bona opera, nequaquam verâ fide ad Dominum referuntur quem ignorant, nec propter eum agunt, sed propter quandam honestatem, quâ inter homines magni videantur, vel propter cupiditatem alicuius commodi temporalis, ipsâ impietate infidelitatis, ipsâ inflatione elationis, ipsâ peruersitate cupiditatis, ita immunda & inquinata sunt omnia, vt apud Deum non virtutes, sed vitia iudicentur. Vnde Apostolus ait: *Inquinatis autem & infidelibus nihil est mundum, sed inquinata sunt eorum & mens & conscientia:* Et iterùm: *Omne autem, quod non est ex fide peccatum est. Et sine fide impossibile est placere Deo.*]

» Sed & de operibus fidelium: fideles autem (inquit) Christi san-
Ibid. c. 23. » guine redempti, & per lauacrum regenerationis & renouationis inundati, instauratâ in se, & quotidie instaurandâ arbitrij libertate, eâdem gratiâ, per quam semel illuminati sunt, semper cooperante & auxiliante, operantur opera bona, non ex se ipsis, neque ex viribus propriis; sed ex illo, cuius spiritu aguntur: quia (vt Apo-

Rom. 8. v. 14. stolus dicit.) *Quæcunque Spiritu Dei aguntur, hi filij sunt Dei:* Qui etiam vt manifestissimè ostenderet & commendaret, & fideles operari opus bonum, & vt hoc ipsum operari possint, Deum in illis operari, breuiter vtrumque declarauit, dicens eisdem fideli- A. 853.

Phil. 3. v. 12. bus: *Cùm timore & tremore vestram ipsorum salutem operamini: Deus est enim, qui operatur in vobis, & velle & perficere pro bona voluntate.* Quod beatus Leo ita exponit: Dicente enim discipulis

Ioan. 15. v. 5. suis Domino: *Sine me nihil potestis facere*, dubium non est hominem bona agentem ex Deo habere & effectum boni operis, & initium voluntatis.]

Tum demum doctrinam illam concludit ex auctoritate decretorum Cœlestini Papæ, & Concilij Arausicani secundi, & reprobando cum omni moderatione condemnationem miserabilis illius Monachi, iudicium suum circa supradictas quinque quæstiones strictiùs exprimit his verbis: videtur nobis sine dubio quòd illa quæ diuina prædestinatione dixit, iuxta regulam Catholicæ fidei vera sunt, & à veridicis Patribus manifestissimè confirmata: nec ab vllo penitùs nostrum, qui Catholicus haberi vult respuenda. Et ideo in hac re dolemus non illum miserabilem Monachum, sed Ecclesiasticam veritatem esse damnatam. Ibid. c. 24. De quinque quæstionibus Synopsis. Prima & secunda.

1. Tim. 2. v. 4. In illa autem Apostoli sententia qua de Deo ait: *Qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*, putamus eum sensum Beatissimi Patris Augustini ab omni semper Ecclesia venerabiliter semper recepti, & vsque in finem sæculi recipiendi secutum fuisse, qui de tanta quæstione tractans, & collatis inter se duobus testimoniis, Apostolico videlicet, & Prophetico qualiter iuxta sanam fidei intelligentiam, vtrumque verum esse accipiendum sit, & in plerisque aliis librorum suorum locis, & maximè in libello, qui Enchiridion dicitur, euidentissimè declarat, & quid ei de re tanta probabilius videatur manifestat: cuius omnino veridicum sensum non oportuit sub persona alicuius hominis, à Catholicis Dei sacerdotibus condemnari, ne iam non ille qui errare putatur, sed ille potiùs cuius auctoritatem sequitur, hæreticus esse iudicetur. Et licet alij quidam Sancti & venerabiles Patres simpliciter illa Apostoli verba accepisse inueniantur, vtrorumque tamen sententia fuerat honoranda: nec (vt iam superiùs dictum est) vna pro altera damnanda: quia & illa ex diuina auctoritate vera esse monstratur; & ista quadam pia ratione non abhorrere à veritate fideliter creditur. Tertia.

Iam illud de Dominici sanguinis pretio, quod pro his tantum, qui credere voluerint datum sit, manifesta est (sicut suprà satis ostendimus) eorumdem Beatorum Patrum sententia, quam iste (vt putamus) & legendo didicerat, & damnare metuebat. Quarta.

A. 853. » Vnde etsi inuenti sunt alii æquè Patres qui illud gloriosum pre-
» tium, etiam pro nunquam credituris, & in sua impietate peritu-
» ris datum esse non abnuant, meliùs (vt credimus) vtrique hono-
» rabiliter ne pro aliis alij damnarentur. Quia & illud manifestè
» diuinâ auctoritate firmatum est: & istud si piè sentitur, non est
» abnuendum.

» Quòd verò dixisse firmatur. Ad malè tantummodo agendum
» Liberum nos habere Arbitrium; ad benè verò agendum non ha-
» bere, si verè ita sensit & dixit, hoc verè non est ex diuina aucto-
» ritate sumptum, neque ex Sanctorum Patrum dogmatibus tra-
» ctum, sed apertè ex proprio errore prolatum: Quia Liberum
» nobis Arbitrium, quod peccato fuerat subiugatum, non abla-
» tum est, sed liberatum, & ipsum nobis per Dei gratiam excita-
» tur ad benè agendum, vt & ipsi eiusdem gratiæ cooperatores
» simus &c.]

Postquam vidimus sententiam istam postremam falsò impositã fuisse miserabili illi Monacho, cúmque de Libero Arbitrio simpliciter professum, sequendum esse non Massiliensem Gennadiũ, nec infœlicem Cassianum, sed B. Augustinum, nec quicquam vlrrà: An desiderari potest magis authentica & iuridica absolutio, quàm quę non audito Gotreschalco, sed causam exponentibus aduersariis ab Ecclesia Lugd. iuxta D. Bernardum nouitatum nesciã lata est, quam in hac causa iudicem Hincmarus ipse elegerat, præsertim cum iudicio & scriptis tanti Præsulis cõprobata sit, Remigii, scilicet non minùs pietate & vitæ sanctitate, quàm doctrinã suo sæculo celeberrimi, immò etiã in Catalog. Sanct. suæ Diœcesi relati, teste Paradino Hist. Lugd. l. 2. c. 23. & Iacobo Seruerio Parisiensi Theologo in Chronologiâ Lugd. Archiep. nu. 54. Et cuius Festus dies in eadem Ecclesia celebratur 16. Maii. vt singulariter obseruauit Philippus Ferrarius Alexand. Theologiæ Professor in generali Sanctorum Cathalogo 17. Kal. Iunii. Legant quæso, expendant, intelligant, & suo ipso epistomio elingues obmutescant qui non solùm scripta hæc Sanctissimi Præsulis cum Hincmaro infamant, vel saltem contemnunt. Sed & Iansenii Gotteschalcum hæreticum à Remigio & Ecclesia Lugdunensi, & à quinque Gallicanis Conciliis conuictum & damnatum obtrudunt, & populo palam & publicè exponunt: sed cursìm reliqua expendamus.

Bernard. Epist. 174.

Post recensitam condemnationẽ allatis per Hincmarũ contrariæ scientiæ rationibus & auctoritatibus, respondet per Remigium Ecclesia Lugdun. quæ hic referre onerosum esset cùm in Libello ipso legi possint: duas tamen obiectiones cum responsionibus, quarum altera de Prædestinatione huic controuersiæ, altera de Libero Arbitrio vtilitati publicæ plurimùm conducunt, hic referre operæ pretium erit.

Quo ad primam, fundamentum Hincmari & sequacium in libro Hypognosticon repositum iam destructum vidimus; videamus & nunc quomodo illud argumentum refellatur, quo Deum pœnas quidem prædestinasse impiis asserebant, sed impios pœnis prædestinatos respuebant [qua de re (inquit Hincmar.) refugiũt « dicere, qui (vt diximus) sanum videntur sapere (hoc est Hincmarus « ipse & eius sequaces) quosdam prædestinatos à Deo esse ad inte- « ritum, sed tantummodo præscitos: Electos autem & præscitos & « prædestinatos esse ad regnum, & regnum illis (vt diximus) præ- « destinatum æternum, de quibus nullus potest perire. Et sicut sunt « pædestinati gratiâ Dei ad regnũ: Ita sunt *Prædestinati* (secundùm « Apostolum) *in operibus bonis, in quibus ambularent*, pro qui- « bus eis non solùm gratia detur, sed & gratiâ regnum reddatur « æternum. Pœnam autem dicunt in infidelitate vel iniquitate « perseuerantibus à Deo prædestinatam secundùm diuinam Præ- « scientiam, sicut Scriptum est in Propheta, *Parata est ab Heri* « *Tophet*, quia hoc ad retributionem iustitiæ pertinet, sicut per- « tinet ad gratiam, vt ex vnâ eadémque massâ peccati, gratiâ « Electi prædestinentur ad vitam concordante cum hoc, Euangelicâ « veritate. *Ite*, inquit, *maledicti in ignem æternum qui paratus est* « *Diabolo & Angelis eius.*] «

A. 853. Lib. de 5. Epist. c. 30.

Respondet per Remigium Ecclesia Lugdunensis: Quæsumus « quæ est ista res, quæ causa vel ratio, pro qua isti refugiunt Præ- « destinationem Dei dicere in causa Reproborum? Nunquid hæc « erga illos diuina Prædestinatio non est iusta, quæ quos præsciuit « in iniquitatibus permansuros, prædestinauit æternis suppliciis « perituros? Nunquid non est vera, quæ nisi decerneret tam iu- « stum opus Dei in æternitate, nunquam impleri posset in tempore? « nunquid non est à Sanctis Patribus prædicata, & ab Ecclesia Ca- « tholica recepta? quid ergo causæ est, vt refugiamus credere, « quòd fides tenet, refugiamus dicere, quod veritas docet? nunquid « non etiam ipsi qui hæc refugiunt, iam omnes reprobos ab ipso « mundi exordio in massa damnationis, & perditionis asserunt dere- « lictos? quod quid est aliud, vt supra ostendimus, nisi æternæ dam- « nationi & perditioni prædestinatos? Aut qua ratione dici potest « quod isti tam multiplici sermone firmare conantur; iniquis & « impiis in malis suis perseueraturis, pœnas à Deo esse prædestina- « tas; ipsos verò non esse prædestinatos pœnis. Cum vtique non « alij, sed illi omninò eas passuri sunt, quibus sunt prædestinatæ? « Et si certum est apud omnipotentem Deum, qui eas sint passuri, « sine dubio & decretum & definitum sit, ipsos esse passuros. Si- « cut enim certas pœnas eis, qui passuri sunt prædestinauit: Ita « certissimè eosdem, quia digni sunt, ipsis pœnis Prædestinauit. «

d. cap. 30.

A. 853. » sicut verò iniustus non est, dignis præparando pœnas, sic procul » dubio iustus est, dignos præordinando pœnis, vtrumque ergo » præscitum, vtrumque prædestinatum, quia vtrumque iustum » manifesta veritas declarat: nec necessitatem eis pereundi suâ » præscientiâ vel prædestinatione imponit, quos & diu, vt conuerterentur expectauit, & quia conuerti noluerunt iusta vltione » damnauit.]

Ibid. c. 35. Sed neque hic prætermittendum, quod ibidem Ecclesia Lugdunensis demonstrat, Pelagianos non erga Reprobos prædestinationem impugnasse: Pelagiani verò, inquit, hæretici nunquam Prædestinationem in parte Reproborum, quia (vt putamus) & veram & iustam esse intellexerunt, in eius disputationibus reprehendisse inueniuntur: sed tantummodo in parte electorum, vt diuinam gratiam destruerent, & Liberum Arbitrium hominis sufficere confirmarent, eam negauerunt. Quia videlicet si omnipotens Deus ante mundi constitutionem, quos saluaturus esset elegit, & dona sua quæ eis largiturus fuerat prædestinauit: » Cessat hic omnis humani Arbitrij præsumptio, & sola Dei gratia euidentissimè & firmissimè commendatur, per quam ipsum etiam humanum, Arbitrium, & à seruitute peccati liberatur, & diuinis muneribus illustratur: atque ita euidenti & inuictâ ratione totum eorumdem Pelagianorum falsum & fallax dogma destruitur &c.]

Ibid. c. 37. Alteri obiectioni de Libero Arbitrio sic respondet Remigius, & Ecclesia Lugdunensis ipsam objectionem referendo: Quod » dictum est (inquit) Arbitrium Liberum in primo homine non » fuit emortuum, sed vitiatum, & quod paulò post de eodem Libero Arbitrio subjungitur quod non est resuscitatum, quia non » fuit emortuum: sed gratiâ fuit sanatum quia vitio fuit corruptum, multùm miramur qua ratione ita sentiri & dici potuerit: Nunquid enim primus homo peccando, in anima mortuus » non est? sicut Scriptura verissimè dicit, *Anima quæ peccauerit ipsa morietur.* Et quid est verè Liberum Arbitrium animæ, Ezech. 1. v. 18. » nisi liberæ animæ voluntas: quid est autem libera animæ voluntas nisi libera Charitas? quæ spontè & voluntariè & perfectè » ante peccatum Deo adhærebat anima, & ex eo viuificabatur, » tanquam ex fonte vitæ, & ex ipso illuminabatur: cui fideliter dicere debemus: *Quoniam apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen*, &c. Et paulò post: Mortuum est illud » quod erat ante peccatum verè Liberum Arbitrium, quo libera hominis voluntas, id est libera hominis Charitas voluntariè & liberè diligendo adhærebat Deo: & verè mortuum » est huiusmodi Liberum Arbitrium hominis negligendo Deum,

& recedendo à Deo : & ab ea morte, quâ amisit charitatem « Dei resuscitatur & viuificatur per eandem gratiam Charitatis « Dei &c. « A. 853.

In quibus notandum cum Magistro nostro DuVallio Doctore & Professore Sorbonico, Ecclesiam Lugdunensem hic accipere Liberum Arbitrium pro bona & recta voluntate, quâ Deo per Charitatem adhæremus, vt verba ipsa præ se ferunt, & maximè patet ex iis quæ supra retulimus pagina 255. & 256. Quo sensu certum est illud omnino fuisse emortuum seu perditum, iuxta Sanctum Augustinum Enchiridij capite trigesimo. Nam Libero Arbitrio, inquit, malè vtens homo, & se perdidit & ipsum : sic etiam Sanctus Isidorus different. libro secundo capite vigesimo septimo, homini per Dei gratiam Liberum restauratur Arbitrium, quod primus homo perdiderat: sic etiam Prudentius in Tractoria. Hincmarum vero intelligi posse, de facultate naturali, quæ remansit in homine conuersionis capace : itavt per efficacem Gratiam conuersionem illam, & veram libertatem possit obtinere & sic vtrumque verum : sed non ita sanum fuisse Hincmari sensum, ideoque ab Ecclesia Lugdunensi rectè notatum, & impugnatum, non leui argumento est, quòd Hincmarus ipse sententiam suam immutauit, & contrariam in Pseudosynodo sua Carisiensi capitulo secundo edidit, & sequendam præscripsit his verbis: Libertatem Arbitrij in primo homine perdidimus &c. Quod itidem impugnatum ab eadem Ecclesia Lugdunensi in tractatu de Tenenda veritate Scripturæ: quia non in recto Ecclesiæ sensu ab Hincmaro & sequacibus minùs in hac doctrina peritis fuit propositum, vt suo loco videbimus. Pseudosyn. Carisiac. cap. 2.

Verùm quod addiderat Hincmarus de partitione aliqua inter gratiam Dei & Liberum hominis Arbitrium, optimâ & vtilissimâ obseruatione perstringit per Remigium Ecclesia Lugdunensis in hunc modum. Sed & illud quod in istis verbis dicitur, quia bonum, quod agimus & Dei est & nostrum, quia « Ibid. c. 38. nisi esset Dei, non ei pro eodem bono in æternum gratias « ageremus, & nisi esset nostrum, non ab eo pro eodem bono « iustè præmia expectaremus. Nescimus quid diuisionis, vel cu- « iusdam distributionis vnius atque eiusdem boni inter Deum & « hominem sonat. Quasi ex parte sit Dei, & ex parte nostrum: « sicut toto isto sermone asserere videtur scriptor Epistolæ : vt « quasi initium boni nostri sit Deus ; effectus verò, Liberi hu- « mani Arbitrij. Licet hunc errorem velut gratiæ adjunctione, « non etiam plenitudine temperare conetur. Cùm verè totum « sit Dei sicut ipsa veritas dicit : *Sine me nihil potestis facere.*

A. 853. » Et Apostolus, *Quid enim*, inquit, *habes quod non accepisti:* » vnde Beatus gloriosus Martyr Cyprianus ita definiuit dicens: » *In nullo gloriandum quando nihil nostrum sit*: bonum itaque nostrum totum Dei est; quia totum ex Deo est, & nihil boni » nostri nostrum est: quia nihil boni nostri ex nobis est: Et ideo » manifestè, vt iuxta formam paternæ doctrinæ potiùs loquamur; omne bonum nostrum & totum Dei est donando, & totum nostrum fit accipiendo. Vnde & in Dominica oratione » quotidie postulamus dicentes, *Panem nostrum quotidianum da* » *nobis hodie.* Cur enim panem nostrum nobis poscimus à Deo dari, nisi quia (vt diximus) sicut verè est Dei largiendo, ita etiam » nostrum fit accipiendo: vnde & Beatus Papa Cœlestinus (sicut iam superiùs eius verba posuimus) ait: Tanta est enim » erga omnes homines bonitas Dei, vt nostra velit esse merita, » quæ sunt ipsius dona. Totum itaque bonum nostrum Deo dandum, Deo est tribuendum, quia totum ex illo est, non ex nobis, » dum totum & ab illo inchoatur, & ab illo agitur, ac peragitur in » nobis: quia non qui suo, sed quicunque Spiritu Dei aguntur, hi » Filij sunt Dei.]

Et hæc maximè ponderanda propter errorem multorum, qui vnà cum Hincmaro & Pelagianorum reliquiis ita inter Deum & hominem laudem rectæ actionis partiuntur, vt nisi aliquid homini tribui possit, quod ab ipso fit (vt verum loquamur) sine Deo largiente (licet proferre erubescant) vel nisi plenitudinem gratiæ reijciant, solo adjunctionis imperfectæ temperamento contenti, non saluum putent Liberum Arbitrium.

Post hæc pergit Remigius & Ecclesia Lugdunensis ad secundam scilicet Parduli Epistolam de quâ satis suprà: deinde ad tertiam quam Rabani esse ad Notingum Episcopum demonstrauimus, & ex hac responsione quædam prælibauimus in principio huiusce dissertationis, vbi de hac Rabani Epistola actum est. Paucis hanc Epistolam hîc perstringit Remigius:

De tertia Rabani Epistola. · Tum quia iam pluribus in responsione ad primam controuersiæ (de qua agitur) esse satisfactum: Tum quia in illa » Epistola Rabanus assumpsit non necessarium, nec vllatenus ad » rem de qua quæritur pertinentem disputationem, vtrum impios Deus & iniquos prædestinauerit ad ipsam impietatem & iniquitatem, idest vt impii & iniqui essent, & aliud esse non possent, quod nullus omnino (inquit per Remigium Ecclesia Lugdunensis) moderno tempore dicere vel dixisse inuenitur: quod » est vtique immanis & detestabilis blasphemia, vt Deus » sua Prædestinatione, quasi auctor sit impietatum & iniquitatum, aliquos impios & iniquos esse coëgerit. Sed illud potiùs

d. Lib. de Tribus Epist. cap. 42.

quæritur

quæritur vtrùm eos quos veraciter omninò præsciuit pro- «
prio vitio impios & iniquos futuros, & in suis impietati- «
bus atque iniquitatibus vsque ad mortem perseueraturos, «
iusto iudicio suo prædestinauerit æterno supplicio punien- «
dos, &c.] «

Inter reliqua, non hæreticos sed fideles esse Ecclesia Lugdunensis asserit eos, qui diuinam Prædestinationem in vtramque partem & electorum & reproborum profitentur; ideo, inquit, prorsus est admonendus (Rabanus) & ad pietatis consi- « derationem reuocandus, ne sub istorum personâ, quos tam « facile hæreticos vocat, Sanctos potiùs & venerabiles Patres, « qui ita docuerunt & definierunt, damnare inueniatur.] « Ibidem.

Deinde effectus Prædestinationis non in vtramque partem similes, sed valdè dissimiles esse ostendit, ita vt bonorum Prædestinatio faciat, vt non possint perire, sed non è contrà de reprobis. [Quòd autem, inquit, dicit de illis quos hæreticos « putat, quia de Deo bono & iusto tam nequiter sentiunt, vt « dicant eius Prædestinationem facere, quod nec homo ad vi- « tam prædestinatus possit in mortem incidere; nec ad mortem « prædestinatus vllo modo se possit ad vitam recuperare; mani- « festum est nullomodo esse mendacium, sed certissimam veri- « tatem, quam omnes fideles credunt & confitentur, quòd bo- « nitas & gratia diuinæ Prædestinationis faciat; vt ex his qui « Prædestinati sunt ad vitam æternam, nemo possit incidere in « mortem æternam: hanc enim perseuerantiæ stabilitatem, & « firmitatem in bono ab eo acceperunt, qui rogauit & rogat pro « eis, ne deficiat fides ipsorum: sicut ipse ad Beatum Petrum di- « cit: *Ego autem Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.* Et alio « loco Euangelij de eisdem electis suis dicit: *Et ego vitam æter- « nam do eis, & non peribunt in æternum:* Quòd autem eadem « diuina Prædestinatio hoc in reprobos agat, vt se ad Deum « conuertendo & in melius commutando, nemo eorum possit « se ad vitam recuperare, quasi omnipotens Deus (quod ab- « sit) suâ Prædestinatione eis imposuerit necessitatem malè a- « gendi, & in suis malis perseuerandi, hoc omnino nullus fide- « lium dicit. Quia authorem operum & meritorum malorum « Deum esse non credit; quòd enim impius & iniquus mala sua « corrigendo, & diuinam misericordiam implorando, recu- « perare se possit ad vitam, testatur ipse Dominus per Prophe- « tam dicens: *Quod si auerterit se impius ab impietate sua, & fe- « cerit iudicium & iustitiam, ipse animam suam viuificabit, &c.*] «

Tum quæstionem agitat vtrùm peccata, vel originalia vel

A. 853. actualia semel remissa redeant, & imputentur ad pœnam iis qui pereunt; & quodammodo redire & imputari censet per subsequens peccatum, ratione scilicet ingratitudinis, quòd illud grauius & culpabilius reddit: illam etiam soluit quæstionem, vtrum reprobi per gratiam Baptismi renati & iustificati, nunquam fuerint à perditionis & damnationis massâ discreti, & contra Rabanum discretos fuisse asserit: iuxta quam

Ibid. cap. 41.

» similitudinem, inquit, meliùs fortassis creditur & dicitur, » quod qui vere ad Christi fidem accedunt, & verè in Baptis- » mo eius gratiâ regenerantur, & verè accipiunt indulgentiam » tam originalium quàm actualium peccatorum, verè per hæc, » & à naturali oleastro credendi sunt excisi, id est à perditionis » & damnationis massa discreti, & in bonam oliuam inser- » ti, id est Ecclesiæ incorporati; & tamen si digna excisione » commiserint, etiam post ista omnia ab illâ oliuâ excidantur, » & cum illa perditionis & damnationis massâ, à qua fuerant » originalis & actualis peccati indulgentiâ discreti, velut cum » naturali oleastro æternæ vstioni deputentur, &c.]

Necnon Sanctorum Patrum aliter sentientium dicta quomodo intelligenda sint, breuiter exponit: quòd autem, in- » quit, in verbis Sanctorum Patrum frequenter legitur, quod » tales, id est gratiam Christi in se irritam facientes, & ita pere- » untes, nunquam ab illa massa discreti sint, ad Dei præscien- » tiam pertinet, qui licet ad præsens in Ecclesia communem eis » cum electis regenerationis gratiam tribuat, ibi tamen eos Præ- » destinationis suæ iudicio iam deputat, vbi præuaricationis suæ » merito damnandos videt.] Iuxta Augustinum de Corrept. & Grat. cap. 7. in fine. Tum denique septem definitiones à Rabano propositas in eos qui reproborum Prædestinationem asserunt, falsas & erroneas esse breuiter conuincit, quo studiosum Lectorem remittimus, ne dissertatio ista vltra propositas nobis metas longè nimis excurrat.

CAPVT XXXI. CAP. 31.

De tertiò libello Ecclesiæ Lugdunensis, qui secundi velut appendix est: de Generali per Adam damnatione omnium, & speciali per Christum ex eadem ereptione electorum.

LIbellum hunc de tribus Epistolis proximè, & vt videtur hoc eodem anno sub finem insecutus est tertius Libellus eiusdem Ecclesiæ Lugdunensis, per eundem Præsulem suum Remigium, ad absolutionem quæstionis, de generali per Adam damnatione omnium, & speciali per Christum ex eadem ereptione electorum; scribendi occasione ortâ ex libello illo de tribus Epistolis. Cum enim septem illas, quas retulimus in quæstione Prædestinationis, Regulas Catholicæ fidei exposuisset Remigius, & maximè in quatuor primis demonstrasset Deum nihil ex tempore, sed omnia opera sua in æternâ præscientiâ & Prædestinatione, immobiliter & immutabili lege disposuisse, agitatâ inter benè studentes & intelligentes eiusdem Ecclesiæ Clericos quæstione, quomodo rectè & fideliter intelligi posset tota humani generis massa, merito primæ transgressionis ad æternum interitum damnata, & ex ipsa tamen, diuina Prædestinatione assumendus electorum numerus æternaliter præcognitus, & ordinatus ad vitam æternam. Vnicum fuit Auctoris Consilium, vt hoc libello quæstionem illam absolueret, quem ideo inscripsit, Lugdunensis Ecclesiæ Absolutio cuiusdam quæstionis de Generali per Adam damnatione omnium, & speciali per Christum ex eadem ereptione electorum.

Porro huius libelli auctorem esse eundem Remigium, in Appendicem & pleniorem libelli sui de tribus Epistolis perfectionem, & scribendi occasio, & ratio, & stylus & sensus, seu sententiarum omnium vniformitas plenissimè demonstrant: Nec audiendus Vsserius Archiepiscopus Armacanus, ex postrema sententia huius libelli de primæ præuaricationis reatu in reprobis manente, contrarium sentiens. Neque enim satis aduertit ad postremam partem libelli de tribus Epistolis, in qua plenius agitatâ hâc controuersiâ, reatum illum sic manere exposuit, quia merito propriæ iniquitatis, peccatum originale Baptismate remissum reprobi sibi iterũ imputari merentur.

A. 853. Sic igitur Remigius Lugdunensis propositæ quæstionis dif-
In Libell. Absolut. quæst. » ficultatem in principio huiusce libelli exposuit. Nuper quæstio
» habita est, quomodo rectè & fideliter possit intelligi, tota hu-
« mani heneris massa merito primæ transgressionis ad æternum
» interitum damnata? Cùm proculdubio omnium electorum
» numerus ex ipsa esset assumendus diuinà Prædestinatione, ac
» Præscientiâ æternaliter præcognitus, & præordinatus ad vitam
» æternam. Si enim iste Beatorum & Sanctorum numerus in il-
» la erat ad interitum diuino iudicio condemnatus, quomodo
» erit velut è contrario diuinæ misericordiæ beneficio ad vitam
» prædestinatus? Et vtrumque vtique æternaliter atque inuiola-
» biliter in eius æterno & incommutabili consilio, qui iuxta
» Prophetam *fecit quæ futura sunt.* Neque enim iuxta Catholicæ lxx.
» veritatis regulam dicere possumus, omne humanum genus il- Isa. 45.
» lius præuaricationis merito ad interitum fuisse damnatum, v. 11.
» sed nequaquam ad eundem interitum Prædestinatum, cùm
» omnipotentis Dei Iusto & æterno iudicio nihil potuerit æter-
» naliter esse damnatum, quod non ita præscitum & definitum
» sit fuisse damnandum. Omnia enim opera sua tanquam verè
» iusta & recta, & præsciuit futura, & prædestinauit sine dubio
» facienda.]

Ibidem. Et continuò Ecclesia Lugdunensis per Præsulem Remigium
» sensum suum aperit & exponit his verbis: Prædestinauit ita-
» que & hanc humani generis iustam ac debitam damnationem,
» cui & generaliter ex illius iustitia omnes essent obnoxij, & ex
» qua specialiter ex illius misericordia discernerentur, & salua-
» rentur electi manente scilicet & inconuulsâ damnationis Præ-
» destinatione in reprobis & manente similiter inconuulsâ erep-
» tionis Prædestinatione in electis, dum iustissimo & admirabili
» ordine diuinæ æquitatis & misericordiæ, & illud oportuit
» priùs fieri ad ostendendam seueritatem Dei, & istud postmo-
» dum ad ostendendam bonitatem Dei: Quod tamen vtrum-
» que simul, ita semper in æterno Dei consilio fuerat Prædesti-
» natum, vt sic vnum decerneretur iudicij æquitate, & quan-
» tùm ad illius massæ damnatæ meritum pertinet, immobili se-
» ueritate, quatenùs & alterum gloriosissimè impleretur diuini
» arbitrij potestate, & misericordissimi Conditoris gratuitâ bo-
» nitate.]

Tum etiam quis sit Sanctarum Scripturarum, & antiquo-
rum Patrum de massa vniuersaliter damnata rectus sensus:
» quapropter, inquit, iuxta possibilitatem sensus nostri, vbi-
» cunque legimus siue in diuinis Scripturis, siue in dogmatibus
» Patrum, totam humani generis massam in primo, & per pri-

mum hominem peccantem esse damnatam: nihil aliud intelligendum occurrit; nisi eam iusto Dei Iudicio, meritò primi illius peccati, æternæ damnationi traditam: de qua damnatione per vnum hominem in mundum ingressâ manifestè dicit Apostolus nam *Iudicium ex vno in condemnationem*, quæ vtique (sicut iam dictum est) non potest rectè intelligi nisi æterna. Si ergo rectè intelligitur tota ipsa humani generis massa damnata, æternæ damnationi tradita, quid est hoc aliud nisi eidem æternæ perditioni destinata, siue prædestinata: vt quantùm pertinet ad meritum culpæ suæ, illius videlicet primæ præuaricationis esset iustè omninò, & tota simul æternâ sententiâ condemnata: Quantùm verò attinet ad bonitatem & misericordiam conditoris, qui sibi nec necessitatem imposuit, nec potestatem abstulit, vt de creaturâ suâ, iustâ exigente seueritate iudicando, posset inde saluari, quantùm illi placeret per indebitam gratiam, quod iustè & æternaliter fuerat damnatum per culpam; manente scilicet damnationis sententiâ in quibus permanet & reatus, & solutâ in his, in quibus idem reatus per Christi Sanguinem est solutus. Atque ita Prædestinatio omnium electorum Dei, ita eius dispositione esset præordinata, vt ex sorte æternæ damnationis transferrentur in sortem æternæ salutis & liberationis: vt & ibi fuerit etiam pars ista verè communi sententiâ condemnata, & hîc verè solâ Dei gratiâ liberata, tantóque fieret gratior & deuotior liberanti, quantò se agnoscit veriùs, verè obnoxiam fuisse æternæ damnationi.] A. 853.

Deinde eam esse Apostoli mentem, ex germana plurimorum locorum expositione ostendit, eámque etiam vno & altero ex Lege veteri similis dispositionis exemplo confirmat. Ecce, (inquit inter reliqua) populum contumacem & rebellem, omnipotens Deus iustâ indignatione commotus delere voluit, quod vtique eum voluisse, non (quod absit) fallaciter, sed veraciter Scriptura dicit: & tamen idipsum posteà fidelis famuli prece & supplicatione placatus, liberâ bonitate & misericordiâ suâ noluit: non quod in eius voluntate vlla sit mobilitas, *apud quem*, iuxta Apostolum, *non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio*: Sed quia ita illud iustâ seueritate decreuerat, vt id postea mirâ pietate & iustâ interueniente causâ relaxaret.]

Posteà reductiuè solutionem suam concludit. Sicut ergo, inquit, in his euidentibus rebus, & aliud iustitiâ decreuit; & aliud bonitate fecit; nec sibi iustus & misericors aliquid contrarium egit, dum & ibi iustitiam, & hîc misericordiam conseruauit. Ita profectò & in illa destinatione totius massæ dam-

A. 853. » natæ ad interitum, quod iustâ seueritate generaliter statuit, » specialiter inde quos voluit eligendo, misericorditer temperauit: non cuiusquam supplicatione, sed quod est ineffabiliter gratiùs & magnificentiùs, solâ bonitatis suæ dignatione & » miseratione: vtrumque tamen simul in æterno Dei consilio » semper fuisse, nulli fidelium dubitare licet: quia quamuis iuxta ordinem rerum temporalium, præcedat in genere humano » iusta illa damnatio, & subsequatur illa misericors exinde liberatio: Apud æternam tamen atque incommutabilem veritatem, vbi nihil est ante, nihil postea, sed omnia & æqualiter & » simul, tam præcedentia scilicet, quàm subsequentia in rebus » mutabilibus vno cernuntur intuitu, vno disponuntur nutu, » vtrumque (vt dictum est) & sempiternâ præscientiâ præcognitum, & sempiternâ dispositione constat esse præfixum ac » præfinitum.]

Denique eandem doctrinam pluribus Sanctorum Patrum Hilarij, Ambrosij, Paciani, Leonis, Cœlestini, & maximè Augustini additis auctoritatibus confirmat, opúsque suum hoc » super adducta coronide complet [quæ omnia ex fidelissimorum & clarissimorum Patrum disputationibus sumpta, & tantâ diuinorum testimoniorũ atque euidentissimarum rationum » contestatione declarata atque firmata, cùm ita omninò indubitanter credenda ac tenenda sint, tria quædam principaliter » magna & horrenda mala, quantùm intelligi datur, & in reprobis diuini iudicij seueritate retenta, & in electis diuinæ bonitatis miseratione remissa sunt, ac soluta: Manet namque in » illis antiquæ & primæ preuaricationis reatus, qui in istis Christi sanguine est deletus; manet in illis sententia æternæ damnationis, in istis soluta per gratiam Redemptionis: sunt illi in » æternum diuini iudicij Prædestinatione damnati,] * *isti verò* » *in æternum diuinæ misericordiæ Prædestinatione saluati.*

* *vt sensus impleatur adiiciendum videtur*

In quibus postremis verbis duo hîc obseruanda: primum est, postremam illam explicationem tertiæ dissimilitudinis inter reprobos & electos, in excusis codicibus desiderari, cum hac nota, *desunt quædam; nam in manuscripto duo folia excisa sunt:* sed ex eo quod foliorum excisorum superest, nihil nisi in prima parte prioris folij fuisse scriptum apparet; ita vt (sicut ex conclusione libelli ipsius patet) pauca admodum desiderentur, & vix aliud quàm accessoria quædam expositionis quam hîc ex subiecta materia ad sensus perfectionem supplere præsumpsimus.

Alterum in eo est, quod hic asseritur, in reprobis manere primæ præuaricationis reatus, sed iuxta obseruationem Ma-

gistri nostri Andrææ du Vallij Doctoris Sorbonici, in notis ad librum de tribus Epistolis, ex D. Thoma, peccata semel remissa nunquam redeant eadem numero, nec similiter ampliùs imputantur à Deo, eo modo ac si non essent dimissa: quia Roman. 11. *Sine Pœnitentia sunt dona Dei.* Redeunt tamen per subsequens peccatum ratione ingratitudinis, quæ illud multò grauius & culpabilius reddit; iuxta Hugonem à Sancto Victore & alios: Et sic intelligendam Ecclesiam Lugdunensem, notat idem Doctor, & præ se ferunt verba supra relata, cum aliis plurimis passim in libellis illis respersis. V. De his plurib. in prima parte Decreti de Pœnitentia dist. 4. per totum; & in secunda Iansenij Iprensis Episcopi Apologia, lib. 2. cap. 14. A. 853.

CAPVT XXXII. Cap. 32.

Hincmarus & Pardulus vt causam suam collabescentem quoquo modo fulcirent, euitatà Synodo celeberrimà Suessionensi, furtiuo conuentu apud Carisiacum habito hoc ipso anno 853. in suæ causæ patrocinium abutuntur. Interim refertur quibus artibus & fraudibus Synodum Suessionensem Hincmarus circumuenerit, & quale à Summo Pontifice Nicolao primo iudicium tulerit.

PORrò Libellum illum de Tribus Quæstionibus (cuius hæc absolutio quæstioni est appendix) ab Ecclesia Lugdunensi & Remigio eius Archiepiscopo, ad Hincmarum & Pardulum emissum fuisse, licet inscriptio non ferat, certissimo argumento est, quòd ad eorum preces supplicémque obsecrationem, eorúmque errori refeliendo & corrigendo, solo charitatis & pietatis intuitu parata fuerit hæc responsio; quâ ergo ratione non fuisset ad ipsos transmissa? Immo verò etiam ante Conuenticulum Carisiacense hoc anno mense Maio habitum (de quo mox agendum) ad illos transmissam peruenisse liquet. Siquidem libellus ille minori spatio (quod trium saltem mensium intercessit) & leui labore ab Ecclesia Lugdunensi, quæ anno præcedenti in iisdem quæstionibus Ioanni Scoto refellendo plurimùm versata fuerat, & ab ipso Remigio doctissimo Præsule confici potuit, eóque facilius quod in scriptis illis perscrutandis & refellendis, adiuncto fratrum suorum benè studentium & rectè intelligentium collegio, pia & fideli

A. 853. attentione singula pertractauerit, vt ipsemet testis est in principio libelli eiusdem Ecclesiæ, de tenenda veritate Scripturæ: ita vt vix dubitari possit, quin libellus non vlteriùs protractus, ad Hincmarum & Pardulum ante mensem Maium peruenerit.

Immò etiam peruenisse certissimo argumento est, quòd ex eo Hincmarus sententiam suam de Libero hominis Arbitrio aliquantulum immutauit. Qui enim ab Ecclesia Lugdunensi reprehensus fuerat, quod in Epistola ad Amulum, Liberum Arbitrium in primo homine non fuisse emortuum asseruisset: In secundò Carisiensium Capitulorum: Libertatem Arbitrij in primo homine nos perdidisse ait. In quo tamen paulò vltrà quàm par esset, eidem Ecclesiæ Lugdunensi progredi visus est, vt iam tetigimus & infra obseruabitur.

Hincmarus ergo & Pardulus hoc recepto libello, vel saltem per nuncium suum euentilatâ Ecclesiæ Lugdunensis sententiâ, priusquam ad Regis & reliquorum notitiam perueniret, è re causæ fore duxerunt, si quouis modo, arte qualibet, regiâ auctoritate Episcopos aliquos ad Capitulorum doctrinam suam continentium subscriptionem præcipites agerent: si quæstiones illas in legitimo Episcoporum conuentu definiendas proponerent, vt Lupus Ferrariensis à Rege ipso expetierat, non sine sua ipsorum confusione & condemnatione futurum cernebant, in illo maximè qui sub finem mensis Aprilis celebratus est in vrbe Suessionum, ab Episcopis quatuor aut 5. Prouinciarum, qui erant fermè omnes iidem ipsi, qui ab anno 849. (vt vidimus) in Concilio Parisiensi primo Prudentij libello aliquatenus consenserant: captandam occasionem censuerunt, vt exactâ Synodo, cùm Rex in Palatium Carisiacum proximum rediret, secum quos huic fraudulentæ nequitiæ ipsi deligerent Episcopos & Abbates paucos adduceret, qui vel etiam renitentes propositis capitulis vnà cum Rege subscriberent: quod vt præmeditati fuerant Hincmarus & Pardulus, pari fraude & nequitiâ peractum mox videbimus, sed priùs expendenda Suessionensis illa Synodus, quæ præcessit.

Nullâ celebratâ Synodo in Regno Caroli, post Parisiensem de qua egimus, illi idem Episcopi quatuor Prouinciarum, Senonensis, Remensis, Turonicæ, & Rothomagensis; iuxta formam præscriptam, Synodum celebrare desiderantes, licentiam à Rege obtinuerunt vnà cum mandato, vt apud vrbem Suessionũ in Monasterio Sancti Medardi 10. Kalendas Maias conuenirent. Sic enim habet Præfatio ipsius Synodi, tam in capitularibus

capitularibus eiusdem Regis, quàm in Conciliis antiquis Galliæ tom. 3. ad annum 853. Anno Incarnationis 853. &c. Episcopis iuxta instituta Canonum Synodum celebrare volentibus, annuit idem Rex Carolus, eósque apud vrbem Suessionum, in Monasterio Sancti Medardi & Sancti Sebastiani, 10. Kalendas Maias conuenire præcepit, vbi post habitis sæcularibus curis, ipse quoque Rex adesse dignatus est, vt non solùm deuotione, Ecclesiæ se filium esse ostenderet, verùm etiam sicubi opus esset, protectorem Regiâ potestate monstraret.]

A. 853.
Conc. Suession. Anno 853. in præfat.

In hac Synodo conuenerunt Archiepiscopi Senonensis, Remensis & Turonensis, cum suis comprouincialibus Episcopis, vnà cum Episcopis Rotomagensis Prouinciæ, absente ipsorum Archiepiscopo: inter reliquas controuersias de quibus actum est, prima & præcipua fuit reclamatio Vvlfadi, & aliorum Clericorum Ecclesiæ Remensis ab Hincmaro depositorum, eò quòd ab Ebone prædecessore suo, post eius legitimam destitutionem, & violentam restitutionem ordinati fuissent, electi iudices ab Hincmaro Vvenilo Senonensis, Aldricus Turonensis, & Pardulus Laudunensis, qui ab Vvlfado & sociis, superaddito Prudentio Tricassino, probati sunt. Pluribus sessionibus agitata controuersia, etiam de promotione Hincmari ad Sedem Remensem actum, tandem depositio Vvlfadi & sociorum per Synodum confirmata est, & rectè & ritè secundùm acta quæ extant, omnia peracta videntur: Sed postea interpositâ appellatione ad Sedem Apostolicam apparuerunt multis ab Hincmaro falsitatibus & erroribus fuisse composita, vt refert Illustrissimus Cardinalis Baronius in Annalibus Ecclesiasticis, ad Annum 853. num. 17. his verbis: hùc vsque acta Synodi Suessionensis de his quæ spectant ad iudicium Clericorũ ab Ebone ordinatorum, & ad factam penitùs eiusdem Ebonis iure deiectionem, & Hincmari ostensam legitimam electionem & consecrationem; quæ quidem ita se habuere quò vsque ad lapidem Lydium, ad iudicium scilicet Apostolicæ Sedis hæc sunt allata, per quod omnia, vt à vento fumus euanuerunt, cùm multis ostensa sunt falsitatibus & erroribus esse composita.]

Baron. ad Ann. 853.

Illud ipsum testantur literæ Nicolai Papæ ad Episcopos apud Suessionem, ipsius iussu anno 866. congregatos, relatæ in iisdem Annalibus ad d. annum 866. num. 51. & seqq. & tomo 3. Concil. antiq. Galliæ Epistola Nicolai PP. 59. Accidit vt etiam Deo reuelante (inquit Papa Nicolaus) acta Concilij, quod auctore fratre & Coepiscopo nostro Hincmaro, præfatos viros segregasse dignoscitur, ab eodem venerabili Antistite

Nicolai PP. epist. 59.

A. 853. » nobis dubium transmissa, cum actionibus pro Rothado venerabili Episcopo venirent in manus, in quibus quanta reprehensionum inueniatur congeries, si voluerimus exhibere per singula, faciliùs chartæ quàm verba deficient. Ibi namque falsitas in ipso mox actionum inuenitur principio, &c. Ibi Metropolitanus Antistes (Hincmarus) modò sua iura deponit, modò resumit, modò subesse Synodo, modò præesse, modo quasi accusatus, modo accusator, modo iudex accedit, & pro libitu proprio vicibus alternantibus cuncta disponens, more cuiusdam Chamæleontis, non semper vnius eiusdémque coloris apparet &c. Et paulo post. Et vt strictim penè omnia complectamur, ibi sola obedientia subditorum, quam Apostolus præpositis exhiberi iubet, reputatur in culpam, & qui prælati iudicio temerè non restiterunt, sed humiliter colla supposuere, seuerissimè puniuntur. Ibi qui nulla noxa deliquere, hæreticorum damnationem tanquam hæretici incidere, qui misericordiam petiuere, nec iustum iudicium percipere meruere.]

Si Gotteschalci miserabilis Monachi causa tanto innotuisset Pontifici (vt suo loco videbimus solitis Hincmari fraudibus & versutiis dissimulatam) quantò maiori censurâ eiusdem Hincmari nequitiam perculisset. Sed de his suo loco; ad Suessionensem Synodum reuertamur, cuius confirmationem per Hincmarum à Sede Apostolicâ sæpius expetitam, à Leone Summo Pontifice denegatam, à Benedicto eius successore tanquam Hincmarianæ versutiæ ignaro fraudulenter impetratam fuisse refertur in iisdem Annalibus ad d. annum 853.

Baron. ad Ann. 853. » num. 18. Hincmarus, inquit, quo minùs sciret tale Synodale iudicium posse subsistere, eo magis à Leone Romano Pontifice iteratis legationibus illud petiit confirmari, quòd Sanctissimus Pontifex facere omninò renuit: ita repulsus nequaquam à cœpto destitit, sed defuncto Leone, ab eius successore Benedicto in ipso eius Pontificatus ingressu eiusdem Synodi confirmationem subripuit.] Et in supradictis Nicolai Papæ literis apud Baronium ad annum 866. num. 54. iam verò si

Ibidem ad Ann. 866. » idem Concilium ab Apostolicâ Sede fuisse prætenditur approbatum, quemadmodum id versutâ fuerit cauillatione ab Apostolica Sede præreptum fraternitati vestræ breuiter intimamus, &c. Et Paulo post: interea eo voti effectu frustrato Apostolicæ Sedis Pontifex Leo, qui fratris Hincmari propositum nouerat ab hac luce subtractus est. Cúmque Sanctæ memoriæ Benedictus vir Apostolicus ei successisset in ordinem Pontificatus, rursus Reuerendus Hincmarus arma præparat & idem

Summo Præsuli tanquam suarum inexperto versutiarum latenter subripit, & in ipso consecrationis eius principio suadet, vt Concilium quidem ad votum vnius hominis congregatum firmaret, &c.] Tum in iisdem literis queritur Summus Pontifex de adulterato per Hincmarum confirmationis illius diplomate. Frater verò Hincmarus, inquit, quædam addens, plura subtrahens, vel commutans aliter persecutus est. Sed adhuc & in alio mira fratris Hincmari rursus accedit astutia, & soli proprio voto fauens se immiscet prudentia, &c.] Tum denique Summus Pontifex refert quæ de textu diplomatis Hincmarus penitùs eradendo, quæ addendo, & quænam ipse longè aliter mutando adulterauerit. A. 853.

Notat etiam Baronius ad annum 863. num. 74. Hincmarum pariter subripuisse ab eodem Nicolao Papâ tunc dolum ipsius nesciente, confirmationem huiusce Synodi, sed tandem interpositâ per Vulsadum & socios ad Apostolicam sedem appellatione, plenissimè perspectâ ex actis eiusdem Synodi fraudulentâ Hincmari nequitiâ, & perpetratâ per eum in deprauandis & adulterandis Apostolicis literis falsitate, illa omnia retractata & damnata fuisse: Anno siquidem 866. alterum Concilium Suessonense indixit Nicolaus Papa, in quo depositio illorum retractaretur, priùs frustra hortatus Hincmarum vt Clericos illos clementi animo & tranquillâ magnanimitate vocare studens, depositâ omni funditùs animositate de restitutione ipsorum secum fraternè tractare, atque misericorditer consummare contenderet: frustrà, inquam, Hincmarus enim in secunda Suessonensi Synodo omnem in eo operam adhibuit, ne dignitati suæ restituerentur, tam verbis præsens, quàm quadruplici scripto quod in quatuor eius Epistolis 18. 19. 20. & 21. ad Episcopos illius Synodi habetur, & quod omne ignotum esse Summo Pontifici solitâ fraude cauit & procurauit Epistolâ suâ 23. ad Egilonem: ita vt ne per Synodum illam depositorum clericorum ad suos ordines & dignitates restitutio fieret, maximo impedimento fuerit, [& nihilominus satis perspectâ eius nequitiâ (vt inquit Baronius ad annum 866. num. 50.) Summus Pontifex cuncta quæ per Hincmarum aduersus clericos illos gesta essent in vtroque Suessionensi Concilio, confutans eum, & conuincens multipliciter, iniqua, falsáque fuisse, dissoluit, & Vulsadum & reliquos Remenses clericos destitutos suis ordinibus & honoribus restituit.] Baron. ad Ann. 866.

Sed nec hîc prætermittendum, quòd idem ipse Summus Pontifex suis literis, & ad Hincmarum ipsum singularibus, & aliis ad Episcopos Concilij coram ipso Rege & Hincmaro le-

A. 853. gendis & lectis, ipse iudex æquissimus plenissimè perspectis eiusdem Hincmari in hac ipsa Vulfadi & sociorum controuersiâ fraudibus, & aliis prauis actibus, eundem SVPERBIÆ, DOLOSITATIS, & CRVDELITATIS publicè criminatus increpauit. Huiusce notæ testem habemus Hincmarum ipsum Epistola 26. ad eundem Summum Pontificem, qua obiurgatoriis eius literis, solitâ versutiâ, & simulatâ humilitate respondet. Literas, inquit, Sanctissimæ Paternitatis & Præcellentissimæ auctoritatis vestræ coram eodem domno Rege, & prædictis fratribus nostris ab Egilone venerabili Archiepiscopo Sennensi accepi, in quibus sed & in literis generaliter ad Episcopos, qui in Synodo vestrâ auctoritate congregata apud Suessiones fuerunt ibidem relectis, tantas & tales increpationes indignitati meæ à dignitate vestra illatas inueni, sicut peccata mea merentur, &c. Et paulo post: De tumore namque erga Sedem Apostolicam omnium Ecclesiarum matrem atque magistram, iam apud Sanctæ recordationis Sergium atque Leonem fueram denotatus, sed debitis obsequiis cooperante Domino, quocunque se locus mihi præbuit demonstraui, quod fidelis & deuotus, humilis quoque atque subiectus semper in omnibus & vbique erga Sedem Apostolicam, & eius rectores extiterim, & modò cum tumore, quem quantùm potui ab ineunte ætate vitaui, DOLOSITATE, atque CRVDELITATE apud sanctam, & prudentissimam simplicitatem vestram videor denotari, &c.]

Hincmar. Epist. 26.

Hæc e re prioris illius Suessonicæ Synodi natâ, huic enucleandæ, cuius dissertationem suscepimus controuersiæ non minimùm conducunt. Nullâ siquidem habitâ ratione reliquarum Hincmari circumscriptionum, imposturarum & technarum, quas in omnibus fermè negotiis & actibus suis exhibere solitus esset, maximè, in oppressione Rothadi Suessionensis Episcopi, & in tyrannica crudelitate erga proprium nepotem Hincmarum Laudunensem, vtraque Synodicis conuentibus ab Hincmaro palliata : nullâ, inquam, aliâ habitâ ratione, quàm eorum quæ iam probauimus in hac controuersia miserabilis illius Monachi, & in causa Vulfadi & sociorum iudicio ipsius Summi Pontificis, nemo est qui non iudicet fidem Hincmaro penitùs abrogandam, & reprobandam omnem definitionem quæ in conuenticulis, quibus præfuerit, habita sit: cum geminæ illæ tam celebres tot tantorúmque Episcoporum Suessioni habitæ Synodi, ab illius fraudulentis circumuentionibus non potuerint esse immunes.

Quoniam verò Pardulum Hincmarianæ fraudis & captionis

participem immo Symmistam, Iuniorem Episcopum, illi amicissimum, aulici vaporis pariter afflatum, ex Lupi Ferrariensis Epistola 78. protulimus; obseruare expedit in præfata Suessionensi Synodo ab Hincmaro electum iudicem, quem etiam scriptorum suorum habebat censorem, ex Flodoard, hist. lib. 3. cap. 21. & in hac ipsa quam inquirimus controuersiâ ita inuicem coniunctos, vt ad vtrumque simul opusculum suum direxerit Prudentius, vterque simul Ioannem Scotum compulerit ad scribendum: Vtrique opus suum inscripserit idem Scotus, vterque etiam hac ipsa controuersia simul scripserit ad Ecclesiam Lugdunensem, quid nisi vterque fraudulenti, quod mox videbimus, conuenticuli minister fuerit? Pro corollario seù coronide versatilis & fraudulentæ eorum in conuentibus Ecclesiasticis factionis, producenda non suspecti auctoris, ipsius videlicet Parduli ad Hincmarum ipsum Epistola, nunc primum à R. P. Sirmondo ad calcem Epistolarum Hincmari edita, quâ illi pro recuperata sanitate congratulatur, Synodorum absque Hincmaro statum deplorat: quod si, inquit, sibi « cæterisque Hincmari fidelibus (scilicet factionis participibus) « illum mori contigisset, mortem se optare, aut in futurum nulli « amplius Synodo interesse profitetur: quæ maior factiosæ con- « spirationis declaratio proferri potest? ipsum audiamus hæc ipsa sunt eius verba valdè notanda.

A. 853.

Parduli Epist. ad Hincm.

Patri Reuerentissimo Hincmaro Archiepiscopo Pardulus E- « piscopus in Domino Salutem. Gloria in excelsis Deo, per quem « mihi sanitatem vestram omnibus profuturam redditam gau- « deo, sine qua nihil boni me habiturum sperabam, quia post « Deum vos habeo in omni tribulatione certissimum adiuto- « rem, & in omni necessitate piissimum & benignissimum con- « solatorem: neque enim ab ea die, quâ vos hæc infirmitas teti- « git, à corde meo excedere potuit habitus nostræ Synodi. Sed « neque qui sint in eadem præsidentes aut considentes, quídue « in ea proficere solemus, obliuisci potui. Vnde si contigisset « mihi, cæterisque fidelibus vestris, modò quod Deus auer- « tat, plus aliquid contrarietatis in hac vestra infirmitate, opta- « bam me aut citò vos securum, aut nullatenus in aliquam « Synodum progressurum, &c.] «

A. 853.

Cap. 33.

CAPVT XXXIII.

Capitula quatuor Carisiaca aduersus Gotteschalcum non vllius legitimæ Synodi esse, sed ab Hincmaro præcipitanter concinnata, eiúsque impulsu à Rege Karolo Caluo & paucis Episcopis, etiam aliquibus inuitis, qui postea reclamauerunt, subscripta. Quinam verò illi Episcopi, ignotum. Cæterum inter eos B. Prudentium Trecensem fuisse (licet asserat Hincmarus) ab omni verisimilitudine alienum esse ostenditur.

Adoriamur nunc furtiuum & clandestinum fraudis Hincmarianæ conuenticulum, actione 7. Concilij Suessonensis, vt ibi habetur Rex Carolus duodecim proposuit capitula, & consultu eorundem Episcoporum ea per regnum suum innotescenda, exercenda & obseruanda commonuit, præcepit, & confirmauit. Nisi Capitula quatuor (de quibus agendum) eiusmodi fuissent, quæ non prohibente Regis præsentiâ, Hincmari, & fidelium suorum factione, tanquam fidei Catholicæ, & pacis Christianæ inimica ab omnibus Episcopis reiicienda & explodenda certissimè præuidissent, sine dubio inter reliqua vel ab Hincmaro, vel à Rege ipso in Concilio illo quatuor aut quinque prouinciarum definienda, vel aliter recipienda proposita fuissent: eo magis quo (vt vidimus) præualuerat factiosa Hincmari conspiratio in perniciem Clericorum, qui ab Ebone post eius depositionem sacros ordines susceperant: sed nec fidelium Hincmari conspiratio, nec Regis præsentia tanto præiudicio in causa fidei sufficiebat, nec falsis testibus, nec suppositis & adulteratis instrumentis, nec aliis similibus technis tot tantorúmque Episcoporum (quorum vt vidimus, consensu contrarium in libello Prudentij expositum tacitè confirmatum fuerat) religio circumscribi & seduci poterat. Necessarium fuit huic negotio peragendo secreti côuenticuli tenebras requirere.

Peractâ Synodo Rex in Carisiacum Palatium reuersus cum quibusdam Episcopis, Hincmaro, Pardulo & aliis paucis ex Hincmari fidelibus, vel etiam aliis sed paucissimis, quatuor capitula ab ipso Hincmaro præcipitanter (vt voluit) composita edidit, propriâ subscriptione & Episcoporum qui illùc adducti fuerant, etiam quorumdam renitentium subscriptione

roboravit. Rei gestæ testem habemus omni exceptione maiorem quoad Hincmarum & sequaces, auctorem eiusdem æui; eiusdem Prouinciæ, Hincmaro amicissimum, eiúsque perpetuum encomiastem, non solùm Gotteschalco, sed & Prudentio ob eius doctrinam iniquissimum, eoque magis admittendum, quò res nostras maximè Galliæ Belgicæ, & Prouinciæ Remensis per annos 41. ab anno 841. ad 882. exactissimè prosecutus est, & solus tam de supradicto Carisiaco placito, quàm de hocce conuenticulo Carisiaco & præcipuè de quatuor istis capitulis meminit, à scriptis Hincmari nunquam recedens, ídque maiori curâ, & prudentiâ, quàm quæ ab Hincmaro fuere proposita: is est author Annalium Bertinianorum. qui ex vetustissimo Codice Sancti Bertini, curâ & studio R. P. Heriberti Rosuuedi Societatis Iesu è puluere eruti in Historiæ Francorum tom. 3. pag. 150. & seqq. extant, ad annum hunc quem agimus 853. Suessionensis Synodus & conuenticulum hoc subsequens in Carisiaco his verbis exprimuntur. A. 853.

Anno 853. Karolus mense Aprili Synodum Episcoporum iuxta vrbem Suessionum in Monasteriū Sancti Medardi aggregans, duos Presbyteros Monachos eiusdem Monasterij ipse Synodo præsidens, Episcopis iudicantibus degradari fecit, eo quòd Pipinum furari, & cum eo in Aquitaniam fugere disposuissent. Ingmarus Remorum Episcopus omnes Ecclesiæ suæ Presbyteros, Diaconos & Subdiaconos quoscumque Ebo post depositionem suam ordinauit, Synodo iudicante deposuit. Pipinus Karolo Sacramentum fidelitatis iurat, & insuper habitum Monachi suscipit, Regulæque obseruationem more Monachi solito promittit. Karolus inde ad Carisiacum veniens cum quibusdam Episcopis & Abbatibus Monasticis quatuor Capitula edidit, & propriâ subscriptione roborauit, quorum primum est: à Deo neminem prædestinatum ad pœnam, vnámque esse Dei Prædestinationem, quæ aut ad donū pertinet gratiæ, aut ad retributionem iustitiæ. Secundùm; Liberum Arbitrium, quod in primo homine perdidimus, nobis præueniente & adiuuante Christi gratiâ redditum. Tertium; velle Deum generaliter omnes homines saluos fieri, licet non omnes saluentur. Quartum; Christi Sanguinem pro omnibus fusum, licet non omnes passionis mysterio redimantur.] Annales Bertiniani Ann. 853.

In relatione illa nihil vniuersim siue in re ipsa, siue in circunstantiis loci, temporis, personarum, & reliquorūm desiderari potest; hæc omnia magis exquisitè, breuiùs & dilucidiùs maximè quoad cōditiones capitulorum illorum exprimere vix possibile: quæ quatuor Hincmari capitula tam in præludiis eius

A. 853. operis de Prædestinatione, quàm inter Concilia Galliæ tom. 3. ad annum 848. his verbis sunt concepta, & hoc titulo inter Concilia.

Capitula quatuor apud Carisiacum in Synodo contra Prædestinatianos constituta.

Primum. Quod vna tantum sit Prædestinatio Dei.

» DEVS omnipotens hominem sine peccato rectum cum Libero Arbitrio condidit, & in paradiso posuit, quem in sanctitate iustitiæ permanere voluit; homo Libero Arbitrio malè vtens peccauit, & cecidit, & factus est massa perditionis humani generis: Deus autem bonus & iustus elegit ex eadem massa perditionis secundùm præscientiam suam quos per gratiam prædestinauit ad vitam, & vitam illis prædestinauit æternam: cæteros autem quos iustitiæ iudicio in massa perditionis reliquit, perituros præsciuit, sed non vt perirent prædestinauit pœnam autem illis, quia iustus est, prædestinauit æternam. Ac per hoc vnam Dei Prædestinationem tantummodo dicimus, quæ aut ad donum pertinet gratiæ, aut ad retributionem iustitiæ.

II. Quod Liberum hominis Arbitrium per gratiam sanetur.

» Libertatem Arbitrij in primo homine perdidimus, quam per Christum Dominum nostrum recepimus: Et habemus Liberum Arbitrium ad bonum, præuentum & adiutum gratiâ & habemus Liberum Arbitrium ad malum, desertum gratiâ; Liberum autem habemus Arbitrium, quia gratiâ liberatum, & gratiâ de corrupto sanatum.

III. Quod Deus omnes homines velit saluos fieri.

» Deus omnipotens omnes homines sine exceptione vult saluos fieri, licet non omnes saluentur: quod autem quidam saluentur, saluantis est donum; quod autem quidam pereunt, pereuntium est meritum.

IV. Quod Christus pro omnibus hominibus passus sit.

» Christus Iesus Dominus noster, sicut nullus homo est, fuit vel erit, cuius natura in illo assumpta non fuerit; ita nullus est, fuit, vel erit homo, pro quo passus non fuerit: licet non omnes passionis eius mysterio redimantur, quod verò omnes passionis eius mysterio non redimuntur, non respicit ad magnitudinem

dinem, & pretij copiositatem: sed ad infidelium, & ad non cre- « A. 853.
dentium eâ fide, quæ per dilectionem operatur, respicit partem, «
quia poculum humanæ salutis, quod confectum est infirmitate «
nostrâ, & virtute diuinâ, habet quidem in se vt omnibus prosit: «
sed si non bibitur non medetur.] «

Quantùm ad tempus, quò edita sunt hæc quatuor Capitula, suprà satis supérque demonstratum & euictum duodecim certissimis argumentis ad quæ lectorem remittimus frustrà & malè, & nullo auctore hæc quatuor Capitula sub placito Carisiacensi anno 848. immò veriùs 849. habito inter Concilia Galliæ reposita: Et hoc anno exactâ Synodo Suessionensi Regis mandato iuxta Annales Bertinianos, in conuenticulo fuisse edita nemo est tam clara in luce cœcutiens, qui non videat, vel etiam non videre tam dissimulare valeat.

Quoad Titulum, obseruandum, gratìs additum (in Synodo) contra fidem Codicis Hincmariani ex quo desumpta hæc Capitula hoc Titulo ibi prænotata: hæc autem quatuor Capitula quæ sequuntur contra Prædestinatianos constituta &c. Nulla habitâ mentione Synodi, vt reuera Synodus nullomodo dici potest, nec ipse Hincmarus in prioris operis sui præfatione hæc sua quatuor Capitula ausus est Synodi nomine insignire. Immo verò in illius præfatione (quæ sola ex illo opere superest, & apud Flodoardum extat integra, Historiæ Rem. lib. 3. cap. 15.) sæpiùs conferens Hincmarus hæc sua quatuor Capitula cum Capitulis seu Canonibus Synodi Valentinæ, quibus sua illa quatuor Capitula ipso teste tanquam inutilia immo noxia & abominanda reiecta sunt, Capitula Synodi Valentinæ non nisi nomine & auctoritate Synodi profert; sua verò Capitula nullo alio quam quatuor Capitulorum titulo illustrat: inusitatâ certè Hincmaro modestiâ, sed non adhuc in mentem venerat Capitula illa furtim edita decreti Synodalis nomine decore inuestire. In principio præfationis his vtitur verbis: Cæterùm Capitula Synodalia venerabilium « Flodoard. lib. 3. c. 15.
consacerdotum nostrorum trium scilicet Prouinciarum (sicut «
ibidem continetur, & inferiùs scriptum inuenietur) vobis dela- «
ta, quæ nostræ humilitati &c. Ob studium cognoscendæ verita- «
tis legenda & ventilanda dedistis, reuoluimus, in quibus nos (li- «
cet nomina nostra sint tacita) designatione tamen effectus velut «
non Catholicos reprehensos & sine fraternitatis respectu despe- «
ctos reperimus: Capitula quoque quæ ob notam vobis & infrà «
innotescendam necessitatem ex Catholicorum Patrum sensibus «
& verbis excerpsimus velut inutilia, immo noxia repulsa & abo- «
minata inuenimus, quæ Capitula sicut à nobis excerpta sunt suis «
scriptis inserere noluerunt &c.] «

Mm

A. 853. » Et sub finem: primo scilicet mittentes ea quæ ab eisdem fratri-
Ibidem. » bus nostris in Synodo conscripta fuisse leguntur, licet hinc ante
» alia fuisse conscripta reperiantur; sed quia hæc in suggillationem
» nostram & contra excerpta à nobis Capitula confecta noscuntur,
» ea primùm iudicauimus ponere quæ maioris nominis, licet non
» auctoritatis, quia partim non veritatis, propter tamen Synoda-
» lem prætitulationem dignum duximus magni pendere. Deinde
» illa quæ à pluribus, & per aliorum manus de pluribus ex his cau-
» sis accepimus: propter quam necessitatem ex Catholicorum Pa-
» trum (vt diximus) sensibus & verbis Capitula illa quatuor ex-
» cerpere procurauimus eâ conditione, vt de singulorum scriptis
» & singulis sententiis, quæ in à nobis excerptis Capitulis conti-
» nentur, quædam prout necesse videbimus ponamus. Post hæc
» Capitula à nobis excerpta &c.] Et infrà etiam sæpius de Capi-
tulis illis quatuor sine vlla Synodi mentione.

Atqui si Capitula illa in Synodo fuissent edita quâ ratione fingi potest ab Hincmaro suo titulo defraudata? nec obseruatione indignum Regem ipsum (licet Hincmari fraudibus & nequitiis irretitus nomen, auctoritatem & subscriptionem suam his Capitulis accommodauerit, forsitan vt contra sententiam animos aliquatenùs reprimeret, & sic paci Ecclesiasticæ consulendnm duceret) nullo modo passum hæc Capitula inter Synodicas sanctiones & leges Capitularibus suis sancitas reponi: siquidem in Capitularibus Karoli præter Synodum Suessonensem mense Aprili celebratam, alteram Synodum ab iisdem ferè Episcopis (quod notandum) videmus mense Augusto ipso Rege præsente apud Vermeriam habitam, in qua ne verbum quidem de hoc Carisiensi conuenticulo, nec de quatuor istis Capitulis, licet in hac postrema Synodo apud Vermeriam confirmata fuerint Capitula per Regem proposita in Synodo Suessonensi: sed & Capitula
Syno. Vermer. c. vlt. » (inquit Synodus apud Vermeriam cap. vlt.) quæ Synodali con-
» sultus Dominus Rex Karolus in Concilio memorato apud Sues-
» sionis ciuitatem sacro proposuit conuentui, coram fidelibus suis
» in eodem palatio Vermeria relegi fecit, & ab omnibus consonan-
» ter susceptæ sunt & accepta.] Sed de quatuor istis Capitulis inter vtramque Synodum furtim & clanculum editis nullum verbum. In iisdem etiam Capitularibus referuntur alia Capitula hoc eodem anno edita in duobus aliis conuentibus mense Nouembri celebratis, apud Valentianas & apud Syluacum. Cur obmissa Capitula illa quatuor si legitimè fuissent edita? Cur penitùs obmissus ille Carisiensis counentus, nisi quia illegitimus, Regijs sanctionibus indignus iudicatus, & sic à Rege ipso reprobatus?

Hincmarus verò posteriori opere suo de prædestinatione contra Prudentium, Ecclesiam Lugdunensem & duo Concilia Valentinum scilicet & Lingonense Capitulorum illorum defensionem suscipiens, solitâ sinceritate nobili decretorumSynodalium titulo, illa decorauit: sed nullibi apud Hincmarum memoratum, nec quo tempore edita illa quatuor Capitula, nec à quibus subscripta fuerint: immò verò eiusdem operis cap. 2. Hincmarus, licet agendum esset non tam de Carisiensi illo placito in quo damnatus fuerat Gotteschalcus (quod Synodalem conuentum impropriè nominat) quàm de hoc Carisiensi conuenticulo, in quo de doctrina actum est, studiosissimè & ad nauseam Episcopos & Abbates & reliquos Ecclesiasticos, qui illi interfuerant & nominibus & dignitatibus expressit: De hoc autem conuenticulo ne verbum quidem: & hoc ipsum eo animo sic ibi inuolutum, vt posteri omnes & alij etiam quibus hæc omnia non satis nota essent, Capitula illa quatuor quasi appendicem illius condemnationis ab Episcopis illis, Abbatibus & reliquis Ecclesiasticis viris subscripta fuisse crederent, atque istâ Hincmari simulatione, & astutiâ deceptum R. P. Sirmondum credimus, qui hæc quatuor Capitula nomine Concilij Carisiensis & ad annum 848. post recensita Episcoporum illorum nomina, quasi germanum illorum fœtum in publicum protulit, quo maior Capitulis illis auctoritas & reuerentia accederet. A. 835.

Porro hæc Capitula non Synodi esse, sed Hincmari quæ iam retulimus, & mox referemus plenissimè probant, ipséque R. P. Sirmondus id fatetur in præfatoria operis Hincmari epistola ad lectorem. Duplex fuit, inquit, Hincmari aduersus Prædestinatianos lucubratio, vna tres libros continens pro defensione Carisiacensium eius Capitulorum contra Gotteschalcum &c.] Sed fœtum illum Hincmari (seu magìs vt ipse loquitur spuria ex radice amaritudinis vitulamina) vt abortiuum partum & præcipitanter editum fuisse ab Hincmaro, ipso teste videamus: in eodem opere cap. 23. Sed cuicunque placet, inquit, benigno animo conferat Capitulum Sanctæ Arausicanæ Synodi, cum Capitulo à nobis ad sensum excerpto, quia librum præ manibus tunc non habuimus, quando hoc Capitulum de sensibus orthodoxorum dictare coacti sumus &c.]

Sirm. Epistola ad Lectorem in opere Hincm.

Hincmar. de Prędest. cap. 23.

Item cap. 30. in quibus verbis (inquit) si aliquam syllabam, non autem sensum immutauimus, non per studium, nec per arrogantiam accidit, sed quia librum eiusdem Beati Prosperi præ manibus non habuimus, & spatium vt afferri valuisset, instantiâ Christianæ deuotionis vestræ cogente (sicut ipsi melius scitis venerabilis princeps noster Karole Rex gloriose) obtinere ne-

Ibid. c. 30.

A. 853. » quiuimus, compellentes nos coarctatione dignissimâ dantes
» exemplum ex libro Hieronymi de optimo genere interpretandi,
Ibid. c. 34. » quia non tantùm quærebatis alienæ compositionis verba, quàm
» sinceræ & Episcopalis conscientiæ Catholica documenta.] Et
» iterum cap. 34. sub finem, de cuius Sancti viri, scilicet Prosperi,
» verbis vt simpliciter & veraciter omnibus legentibus fateamur,
» instantiâ deuotionis Domini & Christianissimi Karoli Principis
» coacti, qui librum illius præ manibus non habuimus, quantum
» ad memoriam nobis venit, & breuitas temporis, & simultanea
» compulsio permisit, hoc Capitulum humilitas nostræ intelligen-
» tiæ delibauit.] Quid tam alienum à maturo, quod in Conciliis haberi debet examine? illa sola præcipitatio & subitanea compulsio, ad Capitula illa reiicienda & explodenda sufficeret.

Quinam verò Capitulis illis subscripserint ignotum: maluit Hincmarus (vt iam diximus) ob paucitatem, eorum numerum & conditionem silentio obuoluere; quinam autem esse potuerint, nisi Pardulus & alij quidam similiter Hincmari fideles id est Hincmarianæ factionis participes, vel si qui fuere alij, quidni fraudibus illius decepti, & regiâ auctoritate compulsi? siquidem Hincmarus ipse in præfatione posterioris operis de Prædestinatione fatetur eorum aliquos paulò post in libertate existen-
Hincmar. in post. Præfat. » tes contrariam sententiam publicè professos; Adeo, inquit,
» quorumdam excreuit dissentio, vt hæc dissonantia ad vestram
» perueniret notitiam & Synodali decreto pro zelo fidei & vna-
» nimitatis amore, antequam hæc nobis perscrutanda committe-
» retis quatuor capitula Episcopali definitione vobis de Catholi-
» corum Patrum dictis colligi, & singulorum exigeretis manibus
» roborari: Posteà verò & quorumdam ex his qui eisdem capitu-
» lis subscripserant, & aliorum etiam in tantum est accumulata
» vecordia, vt necesse foret & iussionis vestræ instantia & exe-
» cutionis nostræ obedientia.] Salubriter igitur erubescant & conuertantur qui conuenticulum hoc paucorum Episcoporum, eorúmque factiosorum clandestinum, præcipitatum & libertate destitutum, pro legitimo & solemni Concilio in publicum obtendunt.

Rothadi libello proclam. Ex iis qui his quatuor capitulis renitentes subscripserunt & reclamauerunt, Rothadum Suessonensem Episcopum Prouinciæ Remensis fuisse nō leui argumento est, quòd in libello proclamationis ad Nicolaum Papam, veram causam odij, quod Hincmarus in eum conceperat pluribus annis ante proclamationem illam exprimit, ex eo quòd illi consentire nollet in iis, quæ Sanctis Patribus contraria esse sentiebat, quod verè non rectiùs quam de his

quatuor Capitulis intelligi potest. Ego autem, inquit, quantùm poteram illum tolerans, in his ei nequaquam pro suo libitu acquiescere volui, quæ sacris perpendebam auctoribus esse contraria.] A. 853.

Sed quicquid sit de Rothado, licet Hincmarus nullum eorum, qui suis capitulis subscripsere nominauerit, nihilominus in opere illo de Prædestinatione, quò Prudentii Tricassini Episcopi, cuius Tractoriam impugnat, auctoritatem deprimat, eò impudentiæ progressus est, vt ei capitulis illis subscripsisse falsò improperet cap. 26. in principio: Cæterùm, inquit, Capitula à nobis ex Sanctorum Patrum dictis excerpta quæ reprehendit Dominus Prudentius venerabilis Episcopus, nobiscum constituit atque firmauit &c.] Et vehementius in cap. 21. Cui Capitulo, inquit, cum aliis tribus de quibus ratio agitur in Conuentu Episcoporum Domnus subscripsit Prudentius, postea autem in Epistola ad Vvenilonem suum Archiepiscopum de ordinando Ænea Parisiorum Episcopo directâ, quatuor ponens Capitula, ita de hoc primo dicit &c. Vnde miramur cum in præfata Synodo Capitulis superiùs memoratis subscripserit, & Canonicas Sanctiones atque Decreta Apostolicæ Sedis Pontificum sufficienter cognita de Synodali subscriptione, atque professione habeat, tam incònsultè & inconsuetè, sine probabili conlatione, contra Regularum instituta huiusmodi scriptum pro ordinationis consensu Coepiscopi sui ad Archiepiscopum & Coepiscopos suos transmiserit.]

Hincmar. de Prædest. cap. 26. cap. 21.

Ita vt cui fraudes, simulationes & mendacia Hincmari non fuerint perspecta, tam inuerecundæ & perfrictæ frontis Archiepiscopum non credat, vt hæc vltrò contra veritatem asseueret. Ideóque fœliciter accidit quod ex occasione rei gestæ in Concilio Suessonensi, præter ea quæ passim in hac dissertatione occurrerunt, aliqua ex parte lubrici huius ingenii delineatam à sede Apostolica imaginem expressimus, & qui opus illud de Prædestinatione vel leuiter expenderit, plurimas & peiores in auctores librorum Ecclesiæ Lugdunensis & Patres Concilii Valentini, & Concilii Lingonensis, & suppresso nomine in ipsum Lugdunensem Archiepiscopum impostoris calumnias reperiet.

Deinde in contrarium rei veritas ipsa per se reclamat: Prudentius (vt vidimus) solo Dei Catholicæ veritatis zelo, seruato quoque charitatis vinculo primus omnium contrariam sententiam, vt orthodoxam professus est, & istam Hincmarianis Capitulis assertam vt hæreticam impugnauit: in eadem sententia acerrimè persistens Ioannem Scotum etiam amicum vt hereticum oppressit, duobus libris, diuersis temporibus in publicum editis,

Mm iij

A. 853. altero ad ipsos Hincmarum & Pardulum, altero ad Vvenilonem Archiepiscopum suum: denique vbi Capitula ista ad eius notitiam peruenere hoc eodem anno Tractoriâ suâ in publicum Episcoporum suæ Prouinciæ Concilium emissâ (vt mox videbitur) alia quatuor Capitula, Capitulis illis ex diametro opposita, ex necessitate fidei Catholicæ recipienda proposuit. Quis quæso in tam clara luce cæcutiens falsissimæ Hincmari calumniæ, vt memoriam tanti Præsulis post eius mortem sugillet, & scripta eius dilaceret, & eorum auctoritatem deprimat, acquiescere non dedignetur. Post mortem, inquam, obiit siquidem & quieuit in Domino 6. Aprilis 861. Et licet anno præcedenti opus suum inceperit Hincmarus, nihilominus in aliquot insequentes annos protractum est, immo & post editionem multa immutauit vt videbitur suo loco. Nec non hîc obseruandum quòd Hincmarus ipse Epistolâ 24. ad Egilonem nullam fidem ipsi Prudentio Præsuli indubitatæ fidei & probitatis in iis quę de Nicolao Papa in

Hincmar. Epist. 24.

» Annalibus suis scripsit, adhibendam censet: eo quòd, inquit, ad
» confirmandam suam sententiam eos composuerit.] Quantò minùs Hincmaro Præsulum fraudulentissimo, & causæ tuendæ quam suam sua nequitia fecit? Alioquin dicendum foret non solùm ab Hincmaro, sed & à Rege ipso paratas Prudentio insidias, eúmque auctoritate Regiâ tam violenter oppressum, vt supremâ vi, quæ in constantem virum cadere possit, coactus subscripserit: Quod quàm indignum Regiæ majestatis, maximè in Karolo qui se modo Ecclesiæ Filium, eiúsque protectorem in Concilio Suessionensi professus fuerat, nemo est qui non videat.

Cap. 34.

CAPVT XXXIV.

Beati Prudentij Trecensis Tractoria ad Prouinciæ suæ Coëpiscopos, in qua Catholicam veritatem Capitulis quatuor Hincmarianis labefactatam, totidem aliis propugnat. 1. De Libero Arbitrio & Gratia. 2. De gemina Prædestinatione. 3. De Sanguine Christi pro solis credentibus effuso. 4. Non alios Deum velle saluari, quàm qui saluantur. Ab Episcopis Epistolam illam reuerenter susceptam & côprobatam pluribus conjecturis euincitur.

CVm igitur ita se res haberet monitus Prudentius fraudulentâ Hincmari nequitiâ, in Palatio Carisiaco à Rege ipso & Episcopis quibusdam subscripta illa quatuor Capitula, ne ex his

veritati præiudicium ingeneraretur, non illa Capitula Regis reuerentiâ scriptis impugnare, sed veritatem ipsam illis oppositam publicè modis omnibus profiteri decreuit. Eodémque anno ex obitu Ercanradi Parisiensis Episcopi occasione ortâ conuocatæ Synodi Senonensis ad ordinationem alterius Episcopi, ad Synodum vocatus graui valetudine depressus Vicarium Ecclesiæ suæ Presbyterum misit vnâ cum Tractoria ad Coëpiscopos suos, quâ consensus sui presentiam catenùs exhibet, vt is qui ordinandus esset, doctrinam Sanctorum Patrum, specialiter super quatuor Capitulis, quibus omnis Ecclesia Catholica aduersùs Pelagium, eiúsque hæreseos sequaces pugnauit, subscribendo profiteretur; eáque Capitula quatuor expressit Hincmarianis opposita; & si secùs ordinandus sentiret, in ipsius ordinationem ipse nullatenùs consentiret: quam Tractoriam, quia cum Synodis Valentinâ & Lingonensi impugnandam suscepit Hincmarus, in præambulis sui operis reposuit, eandémque retulit R. P. Sirmondus inter formulas antiquas promotionum Episcoporum tom. 2. Conciliorum Galliæ pag. 656. integram hic reponendam operæ pretium duximus. A. 853.

Tractoria Prudentij Episcopi, quam per Vicarium misit ad ordinationem Æneæ Parisiensis, cum ipse adesse non posset.

Patri Venerabili & cæteris Patribus Fratribúsque sincerissimè diligendis, atque Coëpiscopis Reuerendis, Prudentius æternam in Domino salutem.

QVANTVM ad meritum peccatorum meorum spectat, iustissimo Dei iudicio, quantùm verò ad indebitas atque indeficientes eius misericordias pertinere dignoscitur, misericordissimo ipsius munere, infirmitatibus penè omnibus notis depressus, sancto desiderabilíque vestro conuentui adesse prohibeor. Quod autem possum præsentibus litteris, atque legato nostræ Ecclesiæ Presbytero Arnaldo mei consensus præsentiam catenus exhibeo: vt is qui ordinandus est, si Apostolicæ Sedis omnibus institutis, & Beatorum Patrum Innocentii, Zozimi, Bonifacii, Xisti, Leonis, Gelasii, Cœlestini, Gregorii, Hilarii, Ambrosii, Augustini, Isidori, Primasii, Fulgentii, Hieronymi, Cassiodori, Bedæ, aliorúmque adæquè Catholicorum, atque Orthodoxorum virorum & scriptis & dictis; ac specialiter super quatuor Capitulis, quibus omnibus Ecclesia Catholica aduersùs Pelagium, eiusque hæreseos sequaces pugnauit ac vicit, atque

A. 853. » ad Posterorum memoriam litteris, auctoritate & veritate ple-
» nissimis mandauit confitendo subscribere, & subscribendo con-
» fiteri voluerit, eius me ordinationi consentaneum esse profiteor.
» Sin aliàs prorsus neque assentior, neque fidelibus Christi assen-
» tiendum suadeo. Capitulorum vero quatuor præmissorum se-
» riem, quamuis vestram prudentiam multò viuaciùs, quàm
» meam extremitatem, compertam esse non dubitem, necessariò
» tamen breuiter adnectendam iudicaui, vt faciliùs quid sentiam
1. » cui veritati consentiam, vestra bonitas recognoscat. 1. Videli-
» cet vt Liberum Arbitrium in Adam merito inobedientiæ amis-
» sum, ita nobis per Dominum nostrum Iesum Christum reddi-
» tum atque liberatum confiteatur interim in spe, postmodum au-
» tem in re, sicut dicit Apostolus, *Spe enim salui facti sumus*, vt Rom. 8
» tamen semper ad omne opus bonum Dei omnipotentis gratiâ v. 4.
» indigeamus, siue cogitandum, siue inchoandum, operandum ac
» perseueranter consummandum, & sine ipsa nihil boni nos posse
2. » vllatenus aut cogitare, aut velle, aut operari sciamus. 2. Vt Dei
» omnipotentis altissimo secretóque consilio credat, atque fatea-
» tur, quosdam Dei gratuitâ misericordiâ ante omnia sæcula præ-
» destinatos ad vitam, quosdam imperscrutabili iustitiâ prædesti-
» natos ad pœnam. Vt id videlicet siue in saluandis, siue in dam-
» nandis prædestinauerit, quod se præscierat esse iudicando factu-
3. » rum, dicente Propheta: *Qui fecit quæ futura sunt.* 3. Vt credat I x x.
» & confiteatur cum omnibus Catholicis, Sanguinem Domini no- Isa. 4.
» stri Iesu Christi pro omnibus hominibus ex toto mundo in eum v. 11.
» credentibus fusum: non autem pro illis, qui nunquam in illum
» crediderunt, neque hodie credunt, nunquámque credituri sunt,
» dicente ipso Domino: *Venit enim Filius hominis non ministrari,*
» *sed ministrare, & dare animam suam in redemptionem pro multis.*
4. » 4. Vt credat atque confiteatur Deum omnipotentem omnes
» quoscunque vult, saluare, & neminem posse saluari vllatenus,
» nisi quem ipse saluauerit: omnes autem saluari, quoscunque ipse
» saluare voluerit. Ac per hoc quicunque non saluantur, penitùs
» non esse voluntatis illius vt saluentur, dicente Prophetâ: *Omnia* Ps. 134.
» *quæcunque voluit Dominus fecit in Cœlo & in Terra, in mari & in* v. 6.
» *omnibus abyssis.* Et licet quædam sint alia, quibus in Pelagio
» damnatis vniuersaliter Ecclesia consenserit, fategerit atque sub-
» scripserit: hæc tamen specialiter aduersus eum eiúsque compli-
» ces per Apostolicam Sedem instantiâ Beatissimi Aurelii Cartha-
» ginensis Episcopi, atque Augustini cum aliis ducentis quatuor-
» decim Episcopis, ab eius prauissimis sensibus eruta, vindicata, &
» multis tam Epistolis, quàm libris toto orbe vulgata, omnis ho-
» diéque gaudet, confitetur, prædicat, & tenet atque tenebit Ec-
clesia;

clesia; his per omnia consentaneum prædicabilem paternitatem « A. 853.
fraternitatémque vestram gratiâ supernâ inuictam atque præua- «
lidam, & suo munere gaudentem perpetuò conseruare digne- «
tur.] «

Tractoriam hanc in Concilio Senonensi ad ordinationem Æneæ in Episcopum Parisiensem exhibitam, lectam, reuerenter susceptam, & ratam habitam, à Vvenilone, & Coëpiscopis suis, immò & iuxta formam præscriptam Æneam Episcopum vel subscripsisse, vel aliter professum doctrinam contentam plurimis argumentis conijcere facillimè licet.

Primò, Doctrinam in hac Prudentij Tractoria expressam, veram & germanam esse Sanctorum Patrum, & totius Ecclesiæ Catholicæ doctrinam, testimoniis suprà memoratorum omnium Sanctorum Patrum probauerat scriptis suis Prudentius, quæ tunc omnium Prouinciæ suæ Episcoporum terebantur manibus.

Secundò, Doctrina illa Sanctæ Scripturæ veritate & Sanctorum Patrum auctoritate firmata, aliquomodo suscepta & confirmata fuerat ab iisdem Prouinciæ Senoniæ Episcopis, qui anno 849, in Concilio Parisiensi cum aliis consenserant, vt Prudentius librum suum mitteret ad Hincmarum & Pardulum.

Tertiò, Vvenilo Archiepiscopus excerpta Capitula Prudentio tradiderat vt scriptis libellum Scoti, quem pro sententia Hincmari illius impulsu scripserat, refelleret, sicque eiusdem sententiæ cum Prudentio Comprouinciali suo Episcopo esse satis professus est.

Quartò, Lupus Abbas Ferrariensis Archiepiscopo suo clarissimus & comes indiuiduus, ipsiúsque & Synodorum prouinciæ Parisiensis, & huiusce Notarius vnâ cum Prudentio veræ doctrinæ intrepidus assertor, & vindex acerrimus extitit.

Quintò, Ecclesiæ Lugdunensis quæ retulimus scripta contra Ioannem Scotum, & de tribus Epistolis eiusdem doctrinæ assertoria, Senonensi Ecclesiæ non fuerunt tunc ignota: ideóque ad eandem Ecclesiam Lugdunensem, vel tunc, vel initio sequentis anni transmissa eadem quatuor Hincmari Capitula vt illa scriptis suis refutaret.

Sextò, Insolitam formam Regiâ auctoritate decernendi Capitula, quæ veram vniuersæ Ecclesiæ Catholicæ doctrinam non tantùm respicerent, sed euerterent; idque inconsultis immò consultò prætermissis Episcopis, qui ad vtramque Synodum & Suessionensem, & Vermeriensem ante & post conuenerant, Ecclesiasticæ disciplinæ & libertati, & Religioni plurimùm noxium esse indicatum fuit.

A. 853. " Septimò, Insolentissima Hincmari audacia & præsumptio, qui Regiâ abusus auctoritate definitionem quæstionum illarum non solum legitimis Synodis (vt à Lupo Ferrariensi fuerat expetitum) impediret, sed Regio nomine ipse solus cum fidelibus suæ factionis complicibus clandestino conuenticulo vsurpare præsumeret, illis omnibus & scandalo & contemptui non esse non potuit.

Octauò, In Epistola Synodica de ordinatione Æneæ in Episcopum Parisiensem, apud Lupum Ferrariensem Epistola 99. & inter Concilia Antiqua Galliæ tom. 3. ad annum præsentem 853. Prudentius Tricassinus Episcopus, qui non nisi per Tractoriam suam præsens aderat, suo loco inter alios Episcopos numeratur: & sic Tractoriam illam(quâ non aliter Æneæ ordinationi se consentire professus est Prudentius quam si Catholicæ doctrinæ in ea explicatæ subscriberet) Synodo exhibitam, lectam, & reuerenter susceptam constat.

Postremò post ordinationem Æneæ eadem ipsa Tractoria eidem ab Archiepiscopo Vvenilone tradita fuit, vt ad Regem eam deferret, quò (vt verosimile est) totius Prouinciæ iudicio permotus ab Hincmari persuasionibus in his quæstionibus recederet, vel saltem iudicio Synodi eas definiendas permitteret. Ex quo satis intelligatur Prudentij Tractoriæ Æneam subscripsisse.

Huius rei quæ Historiæ nostrę seriem continet testis est Hincmarus ipse in opere suo de Prædestinatione cap. 5. Et domnus Prudentius (inquit) in Epistola quam nobis veneratio vestra, deferente eam vobis venerabili Æneâ Parisiorum Episcopo tradidit, cuius in præfatis libris memoriam fecimus, quámque Vveniloni suo Archiepiscopo, & cœteris Coëpiscopis ad ordinationem eiusdem Æneæ Prudentius ipse direxit, vt si secus ordinandus sentiret, in ipsius ordinatione nullatenus consentire deberet, &c.]

Hincmar. de Prædest. cap. 5.

Hic igitur celeberrimæ tanti Pręsulis Tractoriæ fuit exitus vt in Sanctâ & venerabili Synodo exhibita, perlecta, summâ cum veneratione suscepta, omnium iudicio comprobata, etiam Regi totius Synodi precibus oblata quasi Hincmarianorum Capitulorum Theriaca, postremo à Rege ipsi Hincmaro tradita fuerit expendenda. Sed ille solitâ nequitiâ Tractoriam illam sicut & reliqua tam ipsius Prudentij, quàm Lupi Ferrariensis, Ratramni & reliquorum huiusmodi scripta suppressit, vt ipse testis est in præfatione posterioris operis de Prædestinatione: quorum quædam, inquit, scripta recepimus sed ea publicare noluimus solliciti seruare vnitatem Spiritus in vinculo pacis &c.] Donec post Valentinum Concilium primum opus suum, & post

Hincmar. Præfat. de Prædest.

Tullense, postremum illud de Prædestinatione edidit, in quibus se Tractoriæ huic respondisse profitetur, vt videbitur suo loco. A. 854.

CAPVT XXXV. Cap. 35.

Carisiaca Capitula ad Ecclesiam Lugdunensem delata, vt de iis iudicium ferret, Anno 854. libello per Sanctum Remigium Præsulem suum edito, cui titulus est de Tenenda immobiliter Scripturæ veritate, reijciuntur & exploduntur. Quid in vnoquoque reprehendat, & quæ pacis via tenenda sit, ipsis libelli verbis indicatur.

INTERIM ineunte Anno 854. insignes aliqui pietate viri, etiam fortè ex illis qui in Senonensi Synodo conuenerant, nihil à Rege, quia totus ab Hincmaro penderet, sed ab Ecclesia Lugdunensi plurimum expectantes, eo quòd duobus prioribus scriptis zelum, Apostolicámque scientiam in tutanda vera Ecclesiæ Catholicæ doctrina demonstrasset, quatuor illa Hincmari capitula ad eandem miserunt Ecclesiam, vt suâ non careret censurâ doctrina lethalis. Huius rei testis est eadem Ecclesia in principio libri sui de Tenenda veritate Scripturæ. Quia peruenit ad nos (inquit) id est ad Ecclesiam Lugdunensem, quædam schedula studio fidelium & bonorum virorum, qui & suæ & aliorum salutis deuotè, ac laudabiliter sollicitudinem gerunt, in nostram notitiam perlata, atque vt ad eam sedulò respondere studeremus attentiùs commendata, in qua insunt quatuor Capitula, maximè nouarum definitionum nuper (vt comperimus) in quodam fratrum nostrorum Episcoporum Conuentu tractata, digesta atque conscripta &c.] (Anno. 854.) (Lib. de Tenend. Verit. Script.)

Et post recensita quatuor illa Capitula exprimit Ecclesia Lugdunensis, quo ordine & qua ratione in refellendis illis processerit. Hęc igitur cum legissemus (inquit) & adjuncto nobis fratrum nostrorum, Deo donante benè studentium, & rectè intelligentiũ collegio, piâ & fideli attentione singula pertractassemus, grauiter perculsi & confusi animo vidimus in eis, & Scripturæ Sanctæ certissimam veritatem, & Beatissimorum Patrum præcipuéque S. Augustini reuerendam, & in omni Ecclesia Catholica receptissimam auctoritatem, nouo conatu & ausu nimis temerario impugnari, & quantùm in ipsis fuit, improuidè atque insolenter labefactari &c.] (Ibidem.)

A. 854. Ex quo constat quantæ sint auctoritatis scripta Ecclesiæ Lugdunensis, & quâ circumspectione emissa, quantùm distent à præcipitatione, quâ Hincmariana Capitula fuere composita. Porro auctorem huiusce libri quis fuerit, dubitare non licet alium fuisse quam eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopum Remigium scilicet, qui tunc certissimè Sedem illam tenebat. Siquidem verba

Ibidem. » illa mox relata non nisi Ecclesiæ præsuli conueniunt. Hęc igitur » cum legissemus, & adjuncto nobis Fratrum nostrorum &c. Collegio &c.] Sicut & quæ sequuntur paulò post: In quibus etiam patet quo instinctu, quibus mediis & quo fine, pręsul ille dignissimus quatuor illa Hincmari Capitula libello suo refutare compul-

Ibidem. » sus sit. Hâc (inquit) charitatis affectione visum est nobis atque » complacuit, vt hæc qualiacunque sunt & ad commonitionem no- » stram: & ad eorum qui legere voluerint ędificationem & con- » firmationem compendioso & lucido, pro vt Dominus aspirare » dignatur sermone scriberemus quicquid in eo dicendum putaui- » mus, non nostro sensu aut præsumptione, sed manifestissimis » Scripturarum testimoniis, & præfatorum Sanctorum Patrum » venerabili auctoritate firmantes, à quorum vestigiis & vnitate » absit, vt vel nos, vel illi, quorum charitate compulsi hæc di- » cimus, vllatenùs recedamus: ne ab ipsis diuisi, etiam ab ipso » Domino diuidamur, qui illis specialiter dicit: *Qui vos audit me* » *audit, & qui vos spernit me spernit* &c.]

Primum Hincmari Cap. De Prædest. refutatur.

Primum Hincm. capit. Refut. Isto igitur libello Ecclesia Lugdunensis per Remigium recensita illa quatuor Hincmariana capitula sigillatim refellit, & ex primo Capitulo in quo de Prædestinatione agitur tria reiicienda conuincit; primùm quòd ita primus homo definitur Liberi Arbitrij à Deo conditus atque in Paradiso constitutus, tanquam per ipsum tantummodo Arbitrium Liberum, absque dono gratiæ in sanctitate & iustitiâ potuisset permanere. Et contra probat Angelos factos non tantùm vt essentialiter essent, sed etiam diuinâ gratiâ illuminante, vt lux & dies in Domino essent, eósque & Spiritu Dei conditos, & eiusdem

Ibidem cap. 1. » gratia in æterna illa beatitudine solidatos. Sic (inquit) & » primus homo Liberi Arbitrij à Deo conditus, quamdiu scu- » to bonæ voluntatis Dei, id est, diuinæ gratiæ protectus atque » munitus beatam vitam duxit cum Deo: postquam autem de sua » virtute præsumendo, & contra Creatorem se extollendo auersus » est ab illo, eius indignatione iram, id est, iustæ damnationis pœ- » nam incurrit &c.]

Id ipsum confirmat celeberrimâ Sancti Augustini distinctione vtriusque auxilij, naturæ sanæ & naturæ lapsæ, & auctoritate Concilij Arausicani, & sic postremo hanc quæstionem concludit. His itaque de prima quæstione breuiter adnotatis, quisquis sincere & purè & Catholicè de illa primi hominis siue Angelica conditione, vel beatitudine sentire cupit, attendat fideliter diuinam auctoritatem, attendat fidelissimos Ecclesiæ Patres fidelissimè disputantes, attendat etiam Conciliis aggregatis id ipsum definientes, & non iuxta impium Pelagianum errorem credat primum hominem solo suo Arbitrio in bono quod acceperat, permanere potuisse: sed etiam ipsum quamdiu stetit diuinâ gratiâ adiutum fuisse: nec omnipotentem Deum, vt idem homo in sanctitate & iustitiâ permaneret tantummodo voluisse, sed vt permanere posset etiam adiutorium dedisse.]

A. 854.

Ibidem.

Secundum quod pariter ab Ecclesia Lugdunensi in primo illo capitulo improbatum fuit, illud est: quod electio non ex gratia gratuita, sed secundùm præscientiam in capitulo illo videatur statuta. Sed hoc nos monet (inquit Ecclesia Lugdunensis) cur in hac definitione, quâ per gratiam Dei & electi ad vitam æternam, & vita æterna eisdem electis creditur præparata, ipsos tamen electos absque vlla commemoratione gratiæ secundùm præscientiam suam Deus elegisse dicatur. Quasi gratia sit quod electi perueniunt ad vitam, gratiæ quod vita æterna illis est præparata. Vt autem eligerentur non fuisse gratiam, sed tantummodo præscientiam: quod manifestè contrarium est Catholicæ fidei: quia omnipotens Deus in electione eorum quos prędestinauit & vocauit ad vitam æternam, non eorum bona merita præsciuit, tanquam ideo eos elegisset quia ex semetipsis bonos futuros præsciret; sed ipsa electio, vt ex massa perditionis vasa misericordiæ fierent, absque vllo bono merito sola gratia fuit, per quam discreti sunt à filiis perditionis, & adoptati in filios vitæ & resurrectionis: Hanc namque electionem non meritorum sed gratiæ, in qua non alicuius bona præscita sunt opera, sed solâ tantùm diuinâ misericordiâ pręparata, commendat nobis diligenter Apostolus, *de duobus geminis Isaac & Rebeccæ* &c. Non itaque secundùm pręscientiam meritorum, elegit Deus ex massa perditionis, quos faceret filios adoptionis, sed gratìs elegit, quos ab illa iusta damnatione æqualiter omnibus debita misericorditer liberauerit.]

Ibidem.

Tertio denique in præfato primo capitulo improbat quod reproborum prædestinatio reiicitur, & inter reliqua: mirum est (inquit Ecclesia Lugdunensis) quomodo asseritur omnipotens Deus cæteros, idest, omnes reprobos iusto iudicio suo in massa

A. 853. » perditionis reliquisse, nec tamen prædestinasse, sed tantùm
» pręscisse perituros. Si enim iustum iudicium Dei iam in il-
» lis præcessit, & eodem iusto iudicio in massa perditionis sunt
» deputati, quomodo non tali iudicio iam perditioni sunt de-
» stinati & prædestinati? &c. Quasi omnipotens Deus quid
» iusto iudicio suo de electis esset facturus & pręscierit & prę-
» destinauerit: quid autem eodem iusto iudicio de reprobis esset
» gesturus, præscierit tantùm nec prædestinauerit: Cùm in vtra-
» que parte vnum sit iudicium vna iustitia, quâ vel iustis pręmia,
» vel iniquis supplicia retribuuntur. Nam si hæc prædestinatio di-
» uini iudicij esset merito alicui violenta, vel iniusta, vel pręiudi-
» ciaria, meritò iniustum Deum argueret, immo de illo apud
» quem non est iniquitas, nullatenùs credideberet: cùm autem ma-
» nifestissimè non sit violenta, quia nullum compellit vt malus sit,
» & aliud esse non possit: non sit iniusta, quę illos tantummodo
» qui suo vitio in malis perseuerauerint, punit: non sit præiudicia-
» ria, qui non pręiudicat aliquem, vt quasi eius sententia, & non
» suo merito pereat: quid in ea reprehenditur, vel quasi blasphe-
» mum putatur, in qua sola ęquitas, sola iustitia inuenitur? hoc
» namque erga homines diuina prędestinatio quod & diuina præ-
» scientia agit, &c.]

Ibidem. » Et paulo post: si quis enim neget esse apud Deum pręscientiam
» nec Prędestinationem manifestè infidelis est: si quis dicit quod
» pręscientia & prędestinatio eius aliquem compellat, vt malus sit
» & aliud esse non possit, horribiliter blasphemat &c. Et ideo ple-
» nam & perfectam Prædestinationem iusti iudicij Dei tam in par-
» te electorum quam in parte reproborum, sicut omnino vera est,
» veraciter confiteamur, nemini misericordiam Dei negantes, ne-
» mini conuersionis gratiam derogantes, nemini aditum indul-
» gentię claudentes. Sed omnibus in iniquitate permanere volen-
» tibus vtilem & salubrem terrorem incutientes &c.]

Et postquam hoc ipsum pluribus sacræ Scripturæ, & Sancto-
Ibidem. rum Patrum maximè Beati Augustini & Sancti Fulgentij auɑo-
» ritate confirmauit. Et est nimis mirabile, inquit, immo horribi-
» le quomodo vt suis adinuentionibus & ineptijs credatur exigant.
» Cum ipsi beatissimos Patres & illustrissimos Doctores Ecclesiæ
» abiecerint, ac per hoc nisi se citiùs corrigere studeant, verissimè
» hæretici iudicari possunt, qui fidei & charitati, & sincerissimæ
» Patrum doctrinæ non communicant &c.]

Ibidem. Et reiecta penitùs ementita libri Hypognosticon & libelli de
induratione cordis Pharaonis auctoritate, sic huius capituli re-
» sponsionem concludit: Caueamus itaque in quantum Deo auxi-
» liante possumus, mendacia aduersus fidem & veritatem surgentia,

& maximè hoc tempore, quando terribili Dei iudicio, & ignorantia maior in hominibus cœpit succrescere, & multiplex error liberiùs pullulare: sed & si quis in ratione fidei vel errat vel errare putatur, vtique non mendacio vincendus est; sed veritate sicut & Beatus Augustinus ad quendam scriptorem improuidum Vincentium Victorem dicit. *Nos te ita volumus esse victorem vt veritas vincat errorem, non error errorem, & quod est peius maior minorem.*] A. 854. August. Epist.

II. Hincm. cap. de Libero Arbitrio & gratiâ rejicitur.

Quod ad secundum Hincmari capitulum, primò miratur cur tam confusè & obtusè & decurtatè de Libero Arbitrio definitum sit. Cum Domino largiente, inquit, abundent in Ecclesia eius Sanctorum atque orthodoxorum Patrum de hac re plenissimæ ac clarissimæ definitiones &c.] Tum præcipuas quasdam ex illis refert ex decretali Cœlestini Papæ Epistola, ex Concilio Arausicano, & ex Sancto Augustino. Deinde propositionem illam huiusce capituli impugnat: *Libertatem Arbitrij in primo homine perditam.* Quomodo, inquit, in hac noua definitione dictum est, quod Libertatem Arbitrij in primo homine perdidimus? Sancti Patres dicunt Liberum Arbitrium in præuaricatione Adæ infirmatum. Dicunt naturalem possibilitatem & innocentiam perdidisse, dicunt quod eo, id est Libero Arbitrio nemo benè vtatur sine Christo: dicunt Liberum esse Arbitrium etiam si diuino indigeat adiutorio.] De secundo capit. Ibidem.

Tum agit de Libero Arbitrio infidelium: habent itaque, inquit, omnes homines etiam qui alieni sunt à Christo Liberum Arbitrium, sed tale quale isti Patres ostendunt, id est in præuaricatione Adæ infirmatum, naturali possibilitate & innocentiâ spoliatum, sine Christo nulli bono vsui aptum: habent omnes homines naturaliter mentem rationalem & intellectualem, quâ possint discernere ac diiudicare cùm ad rationales annos venerint inter bona & mala, inter iusta & iniusta. Habent etiam naturaliter insitum Arbitrium voluntatis, vt eodem Arbitrio possint velle mala, possint velle etiam quædam bona; sed humanâ affectione ad humanam societatem atque honestatem pertinentia, quæ eadem humanâ affectione, vel propter aliqua temporalia commoda appetuntur, vel propter ipsam solummodo vitæ honestatem: sed huiusmodi humana bona quę humanâ affectione potest velle, potest etiam nonnunquam agere humana natura: cùm propter temporalia bona appetuntur sine dubio cupiditates sunt: cùm propter solam vitæ honestatem, sine dubio inflata &

A. 854. » elata sunt, tamen potest ea discernere, potest etiam velle, po-
» test etiam habere, in quantum naturali bono adiuuatur & Dei
» dispositione permittitur humana natura.]

Ibidem. Deinde pluribus de operibus infidelium maximè Philosopho-
» rum agit: Talia namque bona, inquit, & in cæteris videri so-
» lent hominibus, & maximè in multis Philosophis gentium, & in
» magnis viris, qui in republica præclari extiterunt, etiam mirabi-
» liter commendat & laudat historia. De qua vita humana iuxta
» humanam affectionem & consuetudinem velut bona & laudabili
» Beatus Augustinus in tractatibus Euangelij secundùm Ioannem
» sic apertè commemorat dicens: multi enim sunt qui secundùm
» quandam vitæ huius consuetudinem dicuntur boni homines, bo-
» ni viri, bonæ fœminæ innocentes, & quasi obseruantes ea quæ in
» lege præcepta sunt, deferentes honorem Parentibus suis, non
» mœchantes, non homicidium perpetrantes, non furtum facien-
» tes, non falsum aduersùs quemquam testimonium perhibentes,
» & cætera, quæ in lege mandata sunt, velut obseruant, & Chri-
» stiani non sunt: quia ergo omnia ista quæ faciunt, nesciunt ad
» quem finem referant, inaniter faciunt. Dicant ergo Pagani benè
» viuimus, si per ostium non intrant, quid eis prodest, vnde glo-
» riantur. Ad hoc debet enim cuique prodesse benè viuere, vt de-
» tur illi semper viuere. Nam cui non datur semper viuere, quid
» prodest benè viuere? quia nec bene viuere dicendi sunt, qui fi-
» nem bene viuendi vel cæcitate nesciunt, vel inflatione contem-
» nunt: non est autem cuiquam spes vera & certa semper viuendi,
» nisi agnoscat vitam quod est Christus, & per ianuam intret in
» ouile. Fuerunt quidam Philosophi de virtutibus & vitiis subtilia
» multa tractantes, diuidentes, definientes, qui etiam dicere au-
» derent hominibus: nos sequimini, sectam nostram tenete si vul-
» tis benè viuere: sed non intrarant per ostium, perdere vole-
» bant &c.]

Ibidem. Nec tacet de necessitate gratiæ etiam in renatis ad singulos
» actus: Sed vt ipsum, inquit, voluntatis Arbitrium diuinâ affectio-
» ne diuina bona amet, intelligat, recipiat, exerceat, & perseue-
» ranter teneat, non propter aliqua temporalia commoda, sed pro-
» pter præmia æterna, nec propter solam præsentis vitæ honesta-
» tem, sed propter solam vitæ æternæ beatitudinem: vt hæc (in-
» quam) Arbitrium voluntatis humanæ possit velle, possit agnos-
» cere, possit accipere, possit habere, nullatenùs valet, nisi diuinæ
» inspirationis gratiâ incitetur, illuminetur, & adiuuetur, ac velut
» ex mortuis ad vitam resuscitetur: quia & reuera illa humana vi-
» ta, humanâ affectione acta, hominibus videri potest quasi vita,
» sed Deo mortua est: hac ratione & bonum Liberi Arbitrij
in

in hominibus agnoscitur, & Dei gratia omnimodis necessaria declaratur, per quam humana natura merito antiquæ præuaricationis per fidem Christi regenerata atque innouata, & ad honorem sui reformata principij, recipiat possibilitatem & innocentiam, quam in Adam perdidit, & per Christum Libero benè vti incipiat Arbitrio: vt eius gratiâ possit in eo esse sancta cogitatio, pium consilium, omnisque motus bonæ voluntatis: sicque efficiatur humanæ voluntatis Arbitrium non ablatum, sed liberatum, & de tenebroso lucidum, de prauo rectum, de languido sanum, de imprudente prouidum. Quod tantò magis per Christum in nobis fit liberum, quantò minùs vitiis peccatisque seruierit. Tunc autem erit verè & plenè liberum, quando iam perfectè liberatum, in vitæ æternæ beatitudine, nullis seruiet vitiis & peccatis: sicque illa Domini benigna promissio quâ ait: ***Si vos filius liberauerit verè liberi eritis***, hic innouatur in inchoatione fidelium, ibi perficietur in incorruptione regnantium.] A. 854.

Deinde propositionem illam, Libertatem Arbitrij in primo homine perditam, iuxta diuersos sensus, quibus intelligi potest discutit. Si ergo (inquit) propterea dictum est in hac definitione, *Libertatem Arbitrij in primo homine perdidimus*, quasi post illius hominis transgressionem nullum in hominibus remanserit Arbitrium, apparet quod non sit consonũ veritati &c. Si autem propterea dictũ est quia naturalem possibilitatem & virtutẽ Liberi Arbitrij qualis in illo primo homine condita est, merito illius præuaricationis amisimus: Cauendum est omnino, ne hoc, quod de amissa eiusdem Arbitrij libertate subiungitur, quam per Christum Dominum nostrum recipimus, ita sit dictum, quasi ex quo in Christo regenerati sumus, talem statum & virtutem Liberi Arbitrij receperimus, vt exinde in præsenti vita tales esse possimus, qualis ille homo erat ante peccatum: vt sicut ipse viuebat in paradiso absque vllo peccato, ita & fideles regenerati in Christo absque peccato viuant in mundo; quod manifestè non pertinet ad statum præsentis vitæ, sed ad fœlicitatem vitæ æternæ &c. Quod si simpliciter tantummodo dictum est, vt propter inchoationem gratiæ, quam in regeneratione percipimus, iam Libertatem Arbitrij, quam in Adam perdidisse dicimur, recepisse videamur, cùm tamen eius plenitudo atque perfectio in futura vita fideliter expectanda credatur, quid necesse fuit tantâ ambiguitate & confusione verborum clarissimam obscurare veritatem &c.] Ibidem.

Illud autem obseruandum ex diuersis huius propositionis acceptionibus illam hic impugnari ab Ecclesia Lugdunensi, quam nihilominùs contra eundem Hincmarum & Ioannem Scotum in prioribus scriptis enixè propugnare visus est, sed ibi fusiùs ex-

A. 854. pressit, vt vidimus nomine Liberi Arbitrij deperditi, nihil aliud intelligi, quam deperditam naturalem possibilitatem ad bonum non naturalem agendi vtrumuis facultatem, quæ in omnibus etiam infidelibus semper remansit. Hic vero vt vidimus hunc sanum intellectum Hincmariano Capitulo conuenire non posse probat ideóque impugnat.

Ibidem. Item alteram eiusdem Capituli propositionem maximæ absurditatis arguit: Iam, inquit, quanta absurditas est in eo quo se-
» quitur, vt postquam dictum est, Libertatem Arbitrij in primo
» homine perdidimus, quam per Christum Dominum nostrum re-
» cepimus statim subiungeretur. Et habemus Liberum Arbitrium
» ad bonum præuentum & adiutum gratiâ, & habemus Liberum
» Arbitrium ad malum desertum gratiâ: quasi postquam per gra-
» tiam Christi Domini regenerati sumus, tunc cœperimus habere
» quomodo Liberum Arbitrium ad bonum, ita & liberum Arbi-
» trium ad malum: quasi ex illa regeneratione cùm gratiâ præue-
» nimur & adiuuamur, habeamus Liberum Arbitrium ad bonum,
» & cùm eadem deserimur gratiâ, habeamus Liberum Arbitrium
» ad malum, quæ hic ratio & consequentia sensus inueniri potest?
» Nunquid ante illam regenerationem nullum omninò liberum habebamus Arbitrium nec ad bonum nec ad malum?]

Ibidem. Pluribus etiam probat indigere nos gratiâ Dei, non solùm ad bonum, sicut in hoc Capitulo definitur, sed & ad ipsum ini-
» tium fidei: Item ad omnia & singula bona per singulos dies.
» Indigemus, inquit, gratiâ Dei ad omnia & singula bona, per
» singulos dies: dicente Psalmistâ: *In quacunque die inuocauero te*
» *exaudi me.* Et iterùm: *in quacunque die tribulor, inclina ad me*
» *aurem tuam:* quam gratiam quotidianam & assiduam Dominus
» noster Ecclesiæ suæ promittere dignatus est dicens: *Ecce ego vo-*
» *biscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi.* In-
» digemus eâ ad excitandam in nobis bonâ voluntatem, sicut Apo-
» stolus dicit: *Gratias autem Deo, qui dedit eandem solicitudinem in* 2. Cor.
» *corde Titi:* Et beatus Dauid orat pro populo quem deuotè & ala- 8. v.16.
» criter offerentem Deo dona videbat, vt eandem bonam volunta-
» tem, quam dederat in eis Deus, conseruaret dicens: *Dominus*
» *Deus Abraham & Isaac & Israël, Patris nostri custodi in sempi-*
» *ternum hanc voluntatem cordis eorum, & semper in venerationem*
» *tui mens ista permaneat.* Indigemus gratiâ Dei ad bona & salu-
» bria loquenda, sicut ipse Dominus in Euangelio dicit: *Non enim* Matth.
» *vos estis qui loquimini; sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in* 10. v.
» *vobis*, qui etiam alibi promittit, *Aperi os tuum & ego implebo* 20.
» *illud.* Indigemus Dei gratiâ ad omnes vias operum bonorum.
» Paulus Apostolus optare se dicit vbi ait: *Nam & qui sumus in*

tabernaculo ingemiscimus grauati in eo quod nolumus expoliari, sed superuestiri, vt absorbeatur quod est mortale à vita.] A. 834.

Et pluribus vt ex reliquis quæ huiusce libelli restant facillimè coniici potest hoc idem propositum insecuta est Ecclesia Lugdunensis, & pacificâ coronide vt in reliquis assolet responsionem huiusce Capituli absoluit.

III. Hinc. cap. de voluntate Dei erga salutem omnium expenditur.

Sed nescio quo fato tam in impressis codicibus quàm in manuscripto Codice Bibliothecæ Thuanæ, qui vsque adhuc solus apparuit, reliqua desunt sicut & principium & maior pars responsionis ad tertium Hincmari Capitulum de voluntate Dei. Siquidem sola conclusio responsionis ad hoc tertium Capitulum immediatè ad præmissa & sine vlla nota subsequitur his verbis: cùm ergo « hæ duæ opiniones in præfato libello de hac re positę & ex- « positæ fuissent subiunctum est protinus valdè vtiliter & dictum « quolibet quis acquiescat modo non est hæreticum, nisi conten- « tione hæreticum fiat.] « De 3. Capitulo. d. cap. 3.

Quæ sententia habetur. In libello de tribus Epistolis in fine examinis quartæ quæstionis de morte Christi; ideóque libellum « illum hîc memorans Ecclesia Lugdunensis præfatum dicit, eo « quod in iis quæ desunt post agitatam plenissimè tertiam hanc « quæstionem, vt in reliquis actum est, ex Sacræ Scripturæ verita- « te, & Sanctorum Patrum auctoritate solitam viam pacis ape- « riens, eadem moderatione in hac quæstione agendum, quam li- « bello illo de tribus Epistolis sequendam iudicauerat in altera de « morte Christi cõtrouersia. Vtrum pro solis fidelibus, an pro omni- « bus generaliter fusus sit sanguis Christi, quolibet quis, inquit, ac- « quiescat modo, non est hæreticũ nisi contentione hæreticum fiat.] «

Eandémque pacis viam pluribus inculcat. Et quoniam tutissima, nostróque sæculo eo magìs necessaria est pia hæc cautela, in quo nõ expectatâ sedis Apostolicæ vel Cõcilij definitione plurimi non contemnendæ auctoritatis, vel etiã pietatis viri ea quæ non satìs intelligunt improbantes, eò temeritatis processerunt vt veram & germanam sacræ Scripturæ, Sanctorum Patrum, sedis Apostolicę & totius Ecclesiæ doctrinam, quasi hæreticam execrari, etiam anathemate percellere præsumant, illam hic subiicere animo quem Deo duce & rectore seruamus pacifico non dedignabimur.

Sit ergo inter nos (inquit Ecclesia Lugdunensis) etiam de hac « re istiusmodi pia cautela & moderatio, quatenus & Sanctis Pa- « tribus debitus seruetur honor, & quolibet quis acquiescat mo- « do ex illis sensibus, qui de hac sententia ab eis positi sunt, non « iudicemus esse hæreticum, sed potius vitemus contentionis « Ibidem.

A. 854. » malum per quod etiam de pacificis & Ecclesiasticis sen-
» sibus potest, qui contentiosus esse voluerit, hæreticum effi-
» cere quod sentit. Itaque in rebus talibus cohibeamus nos ipsos
» salubri moderatione, vt nec contemnere audeamus, nec quasi ne-
» cessariò affirmare conemur. Memores semper illius Aposto-
» licæ sententiæ: *Si quis autem videtur contentiosus esse, nos ta-*
» *lem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.* Legamus
» ergo pacificè, & quantùm Dominus donat intelligamus dog-
» mata Ecclesiasticorum virorum, nec pro aliis Doctoribus ad-
» uersùs alios litigemus: Quia & ipsi inter se pacifici, vnus-
» quisque in suo sensu, abundauerunt, alius quidem sic alius
» verò sic, expectantes fideliter atque humiliter quod Aposto-
» lus promittit dicens: *Et si quid aliter sapitis, hoc quoque vo-*
» *bis Deus reuelabit*; Nam qui non tranquillè & pacificè mode-
» ratur quod sentit, sed statim paratus est ad contentiones, dis-
» sentiones & scandala, etiam si non habeat hæreticum sensum,
» certissimè habet hæreticum animum. Quam pietatis modera-
» tionem si etiam isti boni viri qui hanc definitionem statuerunt,
» seruare voluissent, meliùs sanè rem silentio præteriissent, & vni-
» cuique de ea secundùm fidem suam & auctoritatem, cui magis
» acquiescendum putaret, sentiendum permitterent, finitóque in-
» ter eos tam longæ & perniciosæ contentionis jurgio, pax & veri-
Ibidem. » tas Christi Ecclesiæ reformaretur.]

Postremò huic piæ & prudentissimæ cautelæ subijcit Ecclesia Lugdunensis quasi collationem expositionum sententiæ Apostolicæ, *Qui vult omnes homines saluos fieri*, & quò Hincmarum eiúsque sequaces à sua generalitatis & vniuersalitatis asseueratione magis excludat de infidelibus omnibus, qui ab exordio mundi vsque ad finem in ignorantia Mysteriorum Fidei, vel fuerunt, vel futuri sunt, quid sentiendum inquirit. Tutiúsque cum Propheta & Apostolo tacendum contra præfati Capituli Hincmariani sententiam resoluit: quod quoniam huic pacificæ, quam inquirimus moderationi plurimum conducit, hìc integrum referre non grauabimur. 1. Tim. 2. v. 4.

Ibidem. » Ecce enim (inquit) aliquis sentiat & dicat, sicut etiam anti-
» quitùs & sensum est & dictum; non dixit Apostolus vniuersaliter
» & generaliter, & vt isti addiderunt sine exceptione, *Qui vult* 1. Tim.
» *omnes homines saluos fieri*, sed specialiter ad eos retulit, de 2. v. 4.
» quibus suprà dixerat *Pro omnibus hominibus, pro Regibus &*
» *his qui in sublimitate sunt*, vt quod dixit, *omnes*, omnia
» genera hominum intelligi voluerit, omnium scilicet Gentium,
» sexuum, conditionum, Ordinum, Dignitatum. Quid habet hec
» intelligentia inconsequens, aut contrarium veritati? Item

alius dicat & sentiat, sicut etiam à quibusdam maioribus dictum " A. 854.
& sensum reperitur Apostolus, cum superiùs orari iussisset *Pro* "
omnibus hominibus, pro Regibus, & his qui in sublimitate "
sunt, post illa omnia generaliter de vniuerso genere humano "
subjunxit, *Qui vult omnes homines saluos fieri*: quid habet "
mali aut periculi etiam ista intelligentia? neque enim qui ita "
sentit, putat voluntati Dei, quâ *Vult omnes homines saluos fieri*, "
aliquem resistere & contra ire: vt non possit implere quod velit: "
Et ambo sibi, & iste videlicet, & ille, licet diuersa sentientes "
fideliter atque vnanimiter concordant. Quod quolibet modo "
dixerit Apostolus de Deo, *Qui vult omnes homines saluos fieri*: "
tamen nullus hominum, nisi gratuitâ eius misericordiâ saluetur; nullus nisi iusto eius iudicio perire permittatur. Certè illud in hac quæstione manifestum est, quod etiam si generaliter & indifferenter *Omnes homines Deus vult saluos fieri*, in "
aliorum tamen cordibus benignitate misericordiæ suæ, ipse operatur eandem bonam voluntatem suam, vt & ipsi saluari velint, "
atque saluentur, qualibus & Apostolus dicit: *Cum timore &* "
tremore vestram ipsorum salutem operamini; Deus est enim qui "
operatur in vobis & velle & perficere pro bona voluntate: In "
aliorum autem cordibus, seueritate iusti & occulti iudicij sui "
non operatur hanc salutarem voluntatem, sed dimittit eos suo "
Arbitrio, vt quia noluerunt credere, iusta vltione damnentur: "
Et hoc quidem de illis dici potest, qui verbum Euangelij audierunt, sed duritiâ incredulitatis suæ recipere noluerunt: "
quid verò dicendum est de tanta multitudine impiorum, qui "
fuerunt ab exordio mundi vsque ad aduentum Christi, & adhuc non negandi sunt esse in extremis partibus orbis terræ, "
ad quos nullus vnquam prædicator accessit, nullum vnquam "
verbum fidei audierunt, qui vtique nullatenus potuerunt credere ei, quem non audierunt, neque audire sine prædicante, "
nec Prædicatorem recipere, qui nullus ad eos missus est. Nunquid & tales propterea damnabuntur, quia non crediderunt, "
quod nunquam audire potuerunt? Et tamen omninò damnabuntur pro aliis peccatis suis, & principaliter pro illo primo "
& originali peccato, in quo omnes peccauerunt: quia non fru-"
Psal. 78 v. 6. strà Scriptum est: *Effunde iram tuam in Gentes, quæ te non nouerunt, & in regna, quæ nomen tuum non innocauerunt*: Et Apostolus dicit: *Dantis vindictam in flammam ignis, his qui* "
non nouerunt Dominum. Si quis & de talibus interroget, quid "
in eis egerit voluntas Dei, *Qui omnes homines vult saluos fieri*, "
& ad agnitionem veritatis venire: Quid respondebitur? nonne homo cautus & pius magis eliget tacere, aut certè cum "

A.854. » Propheta & Apostolo exclamare : *Iudicia tua abyssus multa:* » Et *O profundum diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm* » *incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius.*

IV. Hincmari Cap. de omnibus & singulis hominibus per Christum Redemptis improbatur.

De 4. Capitulo.

Add. Cap. 4.

IAM quod ad quartum & postremum attinet Hincmari Capitulum, tribus propositis quæstionibus tot in illo erroneas propositiones refellit Ecclesia Lugdunensis. Et in hac noua (inquit) „ & inusitata definitione tres nobis quæstiones proponuntur. Pri- „ ma quòd dicitur quia nullus homo est, fuit vel erit, cuius natu- „ ra in Christo assumpta non fuerit. Secunda, quod affirmatur, „ quod nullus est fuit, vel erit homo, pro quo Christus passus non „ fuerit, licet non omnes eius mysterio redimantur. Tertia, quod „ adjungitur, quia eiusdem Passionis eius mysterio non rediman- „ tur non solùm infideles, nisi illi soli qui eam fidem habent, quæ „ per delectationem operatur.] De prima quæstione (inquit in- „ ter reliqua) hoc nobis credendum & tenendum videtur, quia „ susceptio illa naturæ humanæ in Christo non fuit ex necessitate „ originis, sed ex potestate, & gratia, & misericordia, & dignatio- „ ne suscipientis : Cæteri namque homines non ex sua volunta- „ te & potestate, sed ex Dei iudicio & dispositione, originali ne- „ cessitate & conditione noscuntur. Dominus autem Iesus Chri- „ stus &c. Sic per omnes illas generationes veraciter caro eius „ descendit, sic ex eis veraciter natus, verus homo factus est, vt „ quod ei placuit miserando & sanando, ac redimendo inde assu- „ meret, quod autem non placuit reprobaret : sicut admirabili „ potentiâ & veritatem naturæ humanæ assumpsit, & eiusdem „ naturæ vitium non assumpsit ; vt illam suscipiendo saluaret, „ & illud non suscipiendo damnaret : quos autem indignos illâ „ misericordiâ & redemptione iudicauit, alienos ab illa misera- „ bili susceptione dereliquit &c. Et paulò post : Manifestè ergo „ constat, quia susceptio illa redemptio fuit, vt qui suscepti sunt, „ sint & redempti, & qui redempti ipsi suscepti. Vnde & fide- „ les in Christo sunt, & Christus in illis : infideles non sunt „ in Christo, nec in eis Christus, solis fidelibus dicit : quos „ sibi per Sacramentum veræ Incarnationis & gratiam Redem- „ ptionis vniuit : *Manete in me, & ego in vobis, sicut palmes non* „ *potest ferre à se fructum, nisi manserit in vite, sic nec vos nisi in me* „ *manseritis &c.*]

Idem ipsum pluribus aliis Sacrarum Paginarum auctorita-

tibus, Ecclesiasticarum precum traditione, & Sanctorum Patrum maximè Sancti Leonis Papæ confirmat. Et inter plurima " hęc habentur ex Sanctissimo illo summo Pontifice: nihil enim " Redemptor noster non ad nostram salutem, aut egit, aut pertulit, vt virtus, quæ inerat Capiti, inesset & corpori: Nam primùm ipsa illa substantiæ nostræ in Deitate susceptio, qua *Verbum Caro factum est & habitauit in nobis*, quem hominum misericordiæ suæ, nisi infidelem reliquit exsortem, & cui non " communis natura cum Christo est, si assumentem recipit & " eo Spiritu est regeneratus, quo ille primogenitus. Item ex " Beato Gregorio Magno; interpellat autem pro nobis Dominus " non voce sed miseratione, quia quod damnari in Electis noluit, " suscipiendo seruauit: Et ex Sancto Hilario: non enim quis in eo " erit, nisi in quo ipse fuerit, eius tamen in se assumptam habens " carnem, qui suam sumpserit.] "

A. 854. Ibidem.

De secunda quæstione. Quid aliud (inquit Ecclesia Lugdunensis) respondere possumus; nisi vt primùm ipsos qui hoc definierunt, sedulò interrogemus & admoneamus, vt vigilanter & " fideliter pensare studeant, ne fortè minùs considerando quod " dicendum erat, contra fidem & conscientiam suam talia dixerint & scripserint. Nam vt taceamus de his qui nunc sunt, vel " adhuc vsque ad finem sæculi futuri sunt, in quibus vtique & " Antichristus erit, certè de illa innumerabili multitudine impiorum, qui fuerunt ab initio mundi vsque ad aduentum Christi, " & in sua impietate mortui in æternis pœnis sunt condemnati, " nec ipsos qui hæc dixerunt credere putamus, quod pro eis in sua " impietate mortuis, & æterno iam iudicio condemnatis Dominus passus esse credendus sit. Si enim pro eis passus esse creditur, " cur non etiam pro Diabolo & Angelis eius similiter passus esse " credatur? &c. Et paulò post: Sicut ergo pro illis impiis & damnatis Angelis nullatenus Dominus Iesus Christus dicendus est " passus: ita pro istis impiis & damnatis hominibus absit omninò, " vt passus esse credatur: Quia hoc nimis est contrarium diuinæ " veritati, nimis aduersum Catholicæ fidei, quæ indubitanter " credit ac docet, quòd Dominus noster suam Passionem & Mortem, atque ad inferos descensionem, illis solis iam defunctis, & " quamuis apud inferos, tamen in locis tranquillitatis & lucis constitutis exhibuit, qui in fide futuri aduentus eius ac Redemptionis, & in hoc sæculo vixerant, & illuc per mortem transierant, " vbi etiam tempus implendæ ac perficiendæ eiusdem Redemptionis suæ, per Passionem & descensionem ad eos Domini, pro desiderio expectabant &c.] "

Ibidem.

De cæteris verò hominibus, qui ab eius Passione vsque nunc "

A. 854. » fuerunt aut sunt, aut vsque in finem sæculi futuri sunt, Catholica » fides tenet, & Scripturæ Sanctæ veritas docet, quòd pro omni» bus credentibus, & per gratiam Baptismi ex aqua & Sancto Spi» ritu regeneratis, & Ecclesiæ incorporatis, verè Dominus & Sal» uator noster sit passus: neque enim verè aliter Baptizari potue» runt, nisi in morte eius: nec verè à peccatis suis ablui, nisi in » Sanguine eius &c.]

Deinde pluribus Sacræ Scripturæ testimoniis probat hanc veritatem, Christum mortuum pro solis fidelibus, eámque confirmat ex sacratissimo Missæ Sacrificio quod pro solis fidelibus

Ibidem. » in Ecclesia, nunquam pro infidelibus offertur. Quapropter (in» quit) de omnibus credentibus in Christum & in Christo regene» ratis, rectè & veraciter creditur, quòd pro eis Dominus Christus » sit passus. Hoc námque tota series Scripturæ Sanctæ veteris ac » Noui Testamenti, si diligenter inspiciatur, & fideliter considere» tur, manifestè atque indubitanter attestatur. Quod etiam ma» gnificè & nimis granditer, vniuersalis, & celeberrima ab ipso Do» mino & Apostolis traditæ Ecclesiæ commendat auctoritas, quæ » oblationem Corporis & Sanguinis Christi, id est mysterium » Passionis & Mortis eius, tantummodo pro Ecclesia Catholica to» to orbe diffusa, videlicet pro omnium fidelium societate atque » vnitate; Et pro illis solis defunctis, qui nos præcesserunt cum » signo fidei, & dormiunt in somno pacis, fideliter offert: vnde & » confidenter & veraciter in ipsa mysteriorum frequentatione pro » fidelibus supplicans ad Deum dicit. Respice Domine super hanc » familiam tuam, pro qua Dominus noster Iesus Christus non dubi» tauit manibus tradi nocentium, & Crucis subire tormentum. » Et hunc ritum Dominicæ oblationis tantæ pietatis & Religio» nis attentione custodit, vt cum illa Mysteria offeruntur, nullum » omninò infidelem, nullum Cathecumenum, nullum nisi gratiâ » Baptismatis regeneratum interesse patiatur: tanquam verè osten» dens atque contestans pro illis Dominum in ara Crucis oblatum, » passum, ac mortuum, & pretiosum eius Sanguinem fusum, pro » quibus, & in Altari Ecclesiæ, illa Sacrosancta & cœlestis obla» tio in Mysterio Passionis eius ac mortis offertur. Vnde & quos» dam qui illam sacratissimam oblationem, vel pro Cathecumenis, » vel pro quibusque paruulis viuentibus siue defunctis faciendam » dixerunt, velut Hæreticos Ecclesia detestata est. Sicut Beatus

August. ad Vincent. Vict. » Augustinus in libro quem ad Vincentium victorem scribit, ma» nifestissimè ostendit dicens: *Noli credere me dicere, nec doce» re Sacrificium Christianorum pro his, qui non Baptizati de Cor» pore exierunt offerendum, si vis esse Catholicus*, &c. Et multò » post. Hinc est quod in illa Beati actione Mysterij ex auctoritate

ytique

vtique diuinâ, & traditione Apostolicâ à Sanctis Patribus oratio « A. 854.
pro defunctis fidelibus specialiter posita est, quæ ita se habet, «
Memento etiam Domine famulorum famularúmque tuarum, «
qui nos præcesserunt cum signo fidei & dormiunt in somno pa- «
cis &c.] «

Et tandem hanc secundam (quæ præcipua est) quæstionem,
viâ pacis propositâ sic concludit: Ex his igitur omnibus diligen- «
ter ac fideliter consideratis certissimè & clarissimè ostenditur, «
pro omnibus fidelibus Christi, qui fuerunt, aut sunt, vel erunt, «
factam esse Passionem Christi: pro fidelibus Christi offerri Sa- «
crificium Christi: pro Corpore Christi immolari Corpus Chri- «
sti: De his verò, qui adhuc in infidelitate atque impietate «
detinentur, manifestum est ex hac regula fidei, quod quicun- «
que ex ipsis per Dei Gratiam fuerint ad fidem conuersi, & in «
Christo regenerati, etiam pro ipsis confitendum sit factum «
esse, quod pro omnibus fidelibus factum constat: de cæteris «
verò, qui in ipsa infidelitate atque impietate sua perseueran- «
tes sunt perituri, si de Scripturæ Sanctæ auctoritate, quod «
etiam pro talibus Dominus passus sit, certissimis & clarissimis «
testimoniis nobis demonstrare potuerint boni viri, qui talia «
definierunt, dignum omninò est vt credamus & nos: si ve- « Nota.
rò non potuerint, cessent contendere pro eo, quod non legunt, «
pudeat eos definire quod nesciunt, timeant statuere quod nul- «
lum Sanctorum Parrum Concilium, nullum Apostolicæ Sedis «
Pontificum, nullum Ecclesiasticorum dogmatum Decretum «
hactenus inueniant statuisse. Quod & si quid à Sanctis & Venera- «
bilibus Ecclesiæ Doctoribus, vel scriptum, vel dictum, vnde «
huiuscemodi sensus occasio sumi posse videatur, inueniunt, sal- «
uâ eorum debitâ reuerentiâ cohibeant se potiùs, & submittant «
se humiliter diuinæ auctoritati: hoc namque & Paschalis Agni «
sacra illa epulatio mysticè nobis commendat cùm dicitur: *Si* «
quid residuum fuerit igni comburetis: Sicut Beatus Gregorius ex- « Gregorius.
ponit dicens: quod ex Agno remanet igni comburimus: quan- «
do hoc quod de Mysterio Incarnationis eius intelligere vel «
penetrare non possumus, potestati Spiritus Sancti humiliter «
reseruamus, vt non superbè quis audeat vel contemnere, vel «
denuntiare quod intelligit, sed hoc igni tradat, cùm Sancto «
Spiritui reseruat.] «

Audiant (quæso) & aduertant qui duce infausto (iuxta Lupum Ferrariensem) Fausto Regiensi, profundæ calliditatis viro (iuxta Sanctum Isidorum:) immo versipelli vulpecula (iuxta Baronium) fictitias, & erroneas eius ad Lucidum & Lucidi ad Synodum Epistolas, quibus anathema fulminatur in eos, qui di-

A. 854. xerint quòd Christus non pro omnibus mortuus sit, nec omnes homines saluos esse velit, pro veris & legitimis Arelatensi videlicet & Lugdunensi Conciliis nobis obtrudunt. Audiant (inquam) ipsammet Lugdunensem Ecclesiam, cui sua Concilia, sua legitima placita maximè nota esse debuerunt, disertis verbis profitentem: *Nullum omninò esse huiusmodi Sanctorum Patrum Concilium*, & ab eadem Ecclesia moniti tandem resipiscant, nænias illas, & Scotorum pultes auersentur. *Pudeat eos* cum sociis, *definire quod nesciunt, timeant statuere quod nullum Sanctorum Patrum Concilium, nullum Apostolicæ Sedis Pontificum, nullum Ecclesiasticorum dogmatum decretum hactenùs inueniant statuisse.*]

Ibidem. Denique de tertia quæstione, inquit, quâ definitum est, quia sicut infideles non redimuntur mysterio Sanguinis Christi: ita nec fideles redempti sunt, qui non habuerint eam fidem, quæ per dilectionem operatur: quid necesse est aliquid dicere? Cùm ex his quæ supra iam dicta sunt, manifestissimè ostendatur, & omnibus infidelibus nullam esse redemptionem in Christo, & omnes fideles qui fideliter accedunt ad fidem, & gratiam regenerationis, ibi accipiant veram Redemptionem, vbi accipiunt veram regenerationem: quia nec verè possunt regenerari, nisi eos & à potestate Diaboli, & à seruitute peccati verè constet redimi, nec verè possunt redimi, nisi lauacro indulgentiæ expiati, & à reatu delicti, & à dominatu Principis mundi efficiantur absoluti; nisi quod hoc in ista definitione absurdissimum est. Quod Dominus Iesus Christus etiam pro impiis in sua impietate pereuntibus dicatur passus: & fidelis quisque fideliter Baptismo eius regeneratus, Mysterio Passionis eius affirmetur non esse redemptus &c.]

Deinde aliquot Scripturæ locos in speciem oppositos sibi conciliat, & tandem adductis plurimis Sanctorum Patrum testimoniis Cypriani, Ambrosij, Leonis Papæ, Hieronymi & Augustini, Mysterium Redemptionis Christi pro solis fidelibus, mirâ tam pietate quàm doctrinâ exponens libro suo coronidem imponit. Ex quibus vnum aut alterum, quod ex Sancti Augustini Tractatu 45. & 48. in Ioannem Euangelistam desumpsit, hîc adducere sufficiet ex Tractatu 45. Nunquid qui audierunt oues erant, ecce audiuit Iudas & lupus erat, sequebatur sed pelle ouinâ tectus Pastori insidiabatur, aliqui verò eorum qui Christum Crucifixerunt non audiebant & oues erant &c. Quomodo ergo ista soluitur quæstio, audiunt non oues, & non audiunt oues: sequuntur vocem Pastoris quidam lupi, & ei quædam contradicunt oues; postremo Pastorem occidunt oues: sed quando non audiebant, oues nondum erant, vox audita eos mutauit, & ex lupis oues

August. Tract. 45. in Ioann.

 A. 855.

fecit.] Et ex Tractat. 48. Estote (inquit) oues, oues credendo « sunt oues, Pastorem sequendo sunt oues, Redemptorem non contemnendo sunt oues, per ostiû intrando sunt oues, exeundo & pascua inueniendo sunt oues: quomodo ergo istis dixit, *Non estis ex ouibus meis?* quia videbat eos ad sempiternum interitum prædestinatos, non ad vitam æternam sui Sanguinis pretio comparatos.] « Ibidem Tract. 48.

CAPVT XXXVI. Cap. 36.

Concilium Valentinum tertium, Anno 855. à trium Prouinciarum Episcopis congregatum, Præside Remigio Lugdunensi, è sedecim Canonibus quos edidit, sex Prioribus doctrinam Catholicam ab Hincmaro & aliis Gotteschalci aduersariis impugnatam, studiosè fortitèrque propugnat. Carisiaca verò quatuor & 19. Ioannis Scoti quibus scilicet constat liber eius, ab auditu fidelium penitùs explodit.

ANNO sequenti 855. mense Ianuario, Lotharij Imperatoris iussu in causa Valentini Episcopi criminibus diffamati, celebratum est Concilium Valentinum tertium ab Episcopis trium Prouinciarum, Lugdunensis, Viennensis, & Arelatensis, nu. 14. Remigius Lugdunensis huius Concilij Præses eâ charitate, quâ singularibus Ecclesię suæ scriptis Capitula illa quatuor Carisiensis Conuenticuli impugnauerat, tribus trium Episcoporum Epistolis plenissimâ responsione satisfecerat, & quâ Florus Ioannis Scoti ineptias anilésque fabulas refutauerat, eâdem (inquam) charitatis affectione prouocatus & admonitus, ea omnia quæ per Hincmarum gesta cognouerat, & quę in Ecclesia Lugdunensi scriptis suis probauerat vel improbauerat, Concilio illi trium Prouinciarum plenissimè exposuit, vt quid in illis quæstionibus tenendum, quid sequendum, ab omnibus illis Episcopis Synodali iudicio & Canonicâ definitione sanciretur. Synodus verò discussis diligenter & examinatis ijs quæ Episcopo Valentino objecta fuerant, 16. edidit Canones, inter quos 6. primi harum quæstionum definitiones continent. Primus, quòd nouitates vocum omni studio vitandæ sint. Secundus, de æterna Dei Præscientia Bonorum & Malorum. Tertius, de Prædestinatione Dei Electorum ad vitam, & Impiorum ad mortem. Quartus, de Redemptione Sanguinis Christi, de quatuor Carisiensibus Capitulis & aliis in ANNO. 855.

A. 855. Ioannis Scoti Erigenæ Capitulis. Quintus, quòd omnes regenerati à peccatis abluti sint, non tamen omnes salui fiant. Sextus, de Gratia & Libero Arbitrio: hi' sex Canones hoc tenore conditi sunt.

Conc. Valent. 3. Can. 1.

» 1. Quia Doctorem Gentium in fide & veritate fideliter
» commonentem, obedientérque audimus. *O Timothee depo-* 1. Tim.
» *situm custodi deuitans prophanas vocum nouitates, & oppositio-* 6. v. 20.
» *nes falsi nominis scientiæ: quam quidam promittentes circa fi-*
» *dem exciderunt:* Et iterum: *Prophana autem & inaniloquia de-* 1. Tim.
» *uita: multum enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum vt* 2. v. 16.
» *cancer serpit:* Et iterùm: *Stultas autem, & sine disciplina quæstio-* v. 23.
» *nes deuita, sciens quia generant lites: seruum autem Domini non opor-*
» *tet litigare:* Et iterum: *Nihil per contentionem, neque per inanem* Phil. 2.
» *gloriam:* Paci quantùm Deus dederit & charitati studere cupien- v. 3.
» tes, attendentes pium eiusdem Apostoli consilium: *Sollicitì ser-* Ephes.
» *uare vnitatem spiritus in vinculo pacis.* Nouitates vocum & præ- 4. v. 3.
» sumptiuas garrulitates, vndè potiùs inter fratres contentionum &
» scandalorum fomes excitari potest, quàm ædificatio vlla timoris
» Dei succrescere, cum studio omni deuitamus. Indubitanter autem
» Doctoribus piè & rectè tractátibus verbum veritatis, ipsísque Sa-
» cræ Scripturæ lucidissimis expositoribus, id est Cypriano, Hila-
» rio, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, cæterísque Catholicâ pie-
» tate quiescentibus reuerenter auditum, & obtemperanter intelle-
» ctum submittimus, & pro viribus quæ ad salutem nostram scri-
» pserunt amplectimur. Nam de Prẹscientia Dei & de Prædestina-
» tione, & quæstionibus aliis, in quibus fratrum animi non parum
» scandalizati probantur. Illud tantùm firmissimè tenendú esse cre-
» dim⁹, quod ex maternis Ecclesiẹ visceribˀ nos hausisse gaudemus.

Can. 2.

» 2. Deum præscire & præscisse æternaliter, & bona quẹ boni erant
» facturi, & mala quæ mali sunt gesturi, quia vocem Scripturæ
» dicentis habemus: *Deus æterne, qui absconditorum es cognitor,* Dan. 13
» *qui nosti omnia antequam fiant,* fideliter tenemus & placet tene- v. 42.
» ri, bonos prẹscisse omninò per gratiam ẹterna prẹmia accepturos:
» Malos præscisse per propriam malitiá malos futuros, & per suam
» iustitiam in æterna vltione damnandos, vt secundùm Psalmistam:
» *Quia potestas Dei est, & Domini misericordia, reddat vnicuique se-* Psa. 61.
» *cundùm opera sua:* Et sicut Apostolica doctrina se habet, *His qui-* v. 12.
» *dem qui secundùm patientiam boni operis, gloriam, & honorem, & in-* Rom. 2. v. 7.
» *corruptionẽ quærunt, vitam æternam; his autem, qui ex contentione, &*
» *qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira, & in-*
» *dignatio, tribulatio, & angustia in omnem animam hominis ope-*
» *rantis malum.* In eodem sensu idem alibi: *In reuelatione* (in- 2 Thess.
» quit) *Domini Iesu Christi de Cælo cum Angelis virtutis eius, in* 1. v. 7.

igne flammæ dantis vindictam his qui non nouerunt Deum, & qui « A. 854.
non obediunt Euangelio Domini nostri Iesu Christi, qui pœnas da- «
bunt in interitu æternas, cùm venerit glorificari in Sanctis suis, & «
admirabilis fieri in omnibus, qui crediderunt: Nec prorsus vlli «
malo præscientiam Dei imposuisse necessitatem, vt aliud esse non «
posset: sed quod ille futurus erat ex propria voluntate, ille sicuti «
Deus, *qui nouit omnia antequam fiant*, præsciit ex sua omnipo- «
tenti & incommutabili maiestate: nec ex præiudicio eius ali- «
quem, sed ex merito propriæ iniquitatis credimus condemnari. «
Nec ipsos malos ideo perire, quia boni esse non potuerunt, sed «
quia boni esse noluerunt, suóque vitio in massa damnationis, vel «
merito originali vel etiam actuali permanserunt. «

3. Sed & de Prædestinatione Dei placuit & fideliter placet iuxta « Can. 3.
Rom. 9. v. 21. auctoritatem Apostolicam, quæ dicit: *An non habet potestatem fi-* «
gulus luti ex eadem massa facere aliud vas in honorem, aliud verò «
in contumeliam? Vbi & statim subiungit. *Quod si volens Deus* «
ostendere iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa «
patientia vasa iræ aptata siue præparata in interitum, vt ostenderet «
diuitias gratiæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in gloriam. «
Fidenter fatemur Prædestinationem electorum ad vitam, & Præ- «
destinationem impiorum ad mortem: in electione tamen saluan- «
dorum misericordiam Dei præcedere meritum bonum, in dam- «
natione autem periturorum, meritum malum præcedere iustum «
Dei iudicium. Prædestinatione autem Deus ea tantùm statuisse, «
quæ ipse vel gratuitâ misericordiâ, vel iusto iudicio facturus erat «
LXX. Isa. 45. v. 11. secundùm Scripturam dicentem. *Qui fecit quæ futura sunt:* In «
malis verò ipsorum malitiam præscisse, quia ex ipsis est, non præ- «
destinasse, quia ex illo non est. «

Pœnam sanè malum meritum eorum sequentem, vti Deum, qui «
omnia prospicit, præsciuisse & prædestinasse, quia iustus est. «
Apud quem est (vt Sanctus Augustinus ait) de omnibus omnino «
rebus tam fixa sententia, quàm certa præscientia: Ad hoc siqui- «
Prou. 19. v. 29. dem facit sapientis dictum: *Parata sunt derisoribus iudicia, &* «
mallei percutientes stultorum corporibus: De hac immobilitate «
præscientiæ & prædestinationis Dei, per quam apud eum futura «
iam facta sunt, etiam apud Ecclesiasten benè intelligitur dictum. «
Eccl. 3. v. 14. *Cognoui quod omnia opera, quæ fecit Deus, perseuerent in perpe-* «
tuum. Non possumus his addere, nec auferre, quæ fecit Deus, vt «
timeatur. Verùm aliquos ad malum prædestinatos esse diuina «
potestate, videlicet vt quasi aliud esse non possint, non solùm non «
credimus: sed etiam si sunt, qui tantum mali credere velint cum «
omni detestatione (sicut Arausica Synodus) illis Anathema di- « Can. 1.
cimus. «

A. 855. » 4. Item de redemptione sanguinis Christi, propter nimium er-
Can. 4. » rorem qui de hac causa exortus est, ita vt quidam sicut eorū scri-
» pta indicant, etiam pro illis impiis qui à mundi exordio vsque ad
» passionem Domini in sua impietate mortui, æterna damnatione
» puniti sunt, effusum eum definiant, contra illud Propheticum:
» *Ero mors tua ô mors, ero morsus tuus inferne:* Illud nobis simplici- Osee. 13. v. 14.
» ter & fideliter tenendum ac docendum placet, iuxta Euangeli-
» cam & Apostolicam veritatem, quod pro illis hoc datum pretium
» teneamus, de quibus ipse Dominus noster dicit: *Sicut Moyses* Ioan. 3. v. 14.
» *exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, vt*
» *omnis qui credit in ipso non pereat, sed habeat vitam æternam: sic*
» *enim Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret, vt*
» *omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam.* Et
» Apostolus: *Christus* (inquit) *semel oblatus est ad multorum exhau-* Hebr. 9. v. 28.
» *rienda peccata.* Porro Capitula quatuor quæ à Concilio fratrum
» nostrorum minùs prospectè suscepta sunt, propter inutilitatem
» vel etiam noxietatem & errorem contrarium veritati: sed & alia
Ex Cod. MS. Thuano & Hincmar. in præfat. operis & cap. 30. » Capitula numero XIX. syllogismis ineptissimè & mendacissimè
» à quodam Scoto conclusa, vbi non argumentum fidei, sed potiùs
» commentum perfidiæ paret, nullâ omninò philosophicâ arte, vt
» arroganter à quibusdam iactatur, constructum, sed inani falla-
» ciâ, & deceptione imperitissimè confusum, à pio auditu fide-
» lium penitùs explodimus, & vt talia & similia caueantur, per om-
» nia auctoritate Spiritus Sancti interdicimus: nouarum etiam re-
» rum introductores ne districtiùs feriantur, castigandos esse cen-
» semus.

Can. 5. » 5. Item: firmissimè tenendum credimus, quòd omnis multitudo
» fidelium ex aqua & Spiritu Sancto regenerata, ac per hoc veraci-
» ter Ecclesiæ incorporata, & iuxta doctrinam Apostolicam in
» morte Christi Baptizata, in eius sanguine sit à peccatis suis ablu-
» ta: quia nec in eis potuit esse vera regeneratio, nisi fieret & vera
» redemptio. Cùm in Ecclesiæ sacramentis nihil sit cassum, nihil
» ludificatorium, sed prorsus totum verum, & ipsâ sui veritate ac
» sinceritate subnixum. Ex ipsa tamen multitudine fidelium & re-
» demptorum, alios saluari æternâ salute, quia per gratiam Dei in
» redemptione sua fideliter permanent, ipsius Domini sui vocem in
» corde ferentes: *Qui perseuerauerit vsque in finem hic saluus erit:* Matth. 10. v. 22.
» Alios quia noluerunt permanere in salutem fidei, quam initio ac-
» ceperunt, redemptionísque gratiam potiùs irritam facere prauâ
» doctrinâ, vel vitâ, quàm seruare elegerunt, ad plenitudinem sa-
» lutis & ad perceptionem æternæ beatitudinis, nullo modo perue-
» nire. In vtroque siquidem doctrinam pij Doctoris habemus: *Qui-* Rom. 6. v. 3.
» *cunque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati su-*

mus: Et *omnes, qui in Christo baptizati estis, Christum induistis.* " A. 855.
Heb. 10.v. 22. Et iterùm: *Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, aspersi* "
corda à conscientia mala, & abluti corpus aquâ mundâ, teneamus "
v. 26. *spei nostræ confessionem indeclinabilem:* Et iterùm: *voluntariè pec-* "
cantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur "
v. 28. *pro peccatis hostia.* Et iterùm: *Irritam quis faciens legem Moysis,* "
sine vlla miseratione duobus aut tribus testibus moritur: quanto ma- "
gis putatis deteriora mereri supplicia, qui filium Dei conculcauerit, "
& sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & "
spiritui gratiæ contumeliam fecerit? "

Sexto. Item de gratia, per quam saluantur credentes, & sine qua " Can. 6. rationalis creatura nunquam beatè viit, & de Libero Arbitrio per " peccatum in primo homine infirmato, sed per gratiam Domini " Iesu fidelibus eius redintegrato & sanato, id ipsum constantissimè " & fide plenâ fatemur, quod Sanctissimi Patres auctoritate sacra- " rum Scripturarum nobis tenendum reliquerunt, quod Africana, " quod Arausica Synodus professa est, quod Beatissimi Pontifices " Apostolicæ sedis Catholicâ fide tenuerunt. Sed & de natura & " gratia in aliam partem nullo modo declinare præsumentes. Ine- " ptas autem quæstiunculas, & aniles penè fabulas, Scotorúmque " pultes puritati fidei nauseam inferentes, quæ periculosissimis & " grauissimis temporibus, ad cumulum laborum nostrorum, vsque " ad scissionem charitatis miserabiliter & lachrymabiliter succre- " uerunt, nè mentes Christianæ inde corrumpantur, & excidant à " simplicitate & castitate fidei, quæ est in Christo Iesu, penitùs re- " spuimus: & vt fraterna charitas cauendo à talibus auditum casti- " get, Domini Christi amore monemus. Recordetur fraternitas " malis mundi grauissimis se vrgeri messe nimiâ iniquorum, & pa- " leis leuium hominum se durissimè suffocari. Hæc vincere ferueat, " hæc corrigere laboret, & superfluis cœtum piè dolentium & ge- " mentium non oneret: sed potiùs certâ & verâ fide quod à Sanctis " Patribus de his & similibus sufficienter prosecutum est, ample- " ctamur.] "

Sunt & alij in hoc Concilio plurimæ auctoritatis definiti Canones, inter quos septimus ad restitutionem Ecclesiastici vigoris in ordinatione Episcoporum, licet ab Hincmaro fuerit improbatus, sed à piis omnibus, maximè ab illustrissimo Cardinale Baronio plurimùm, nec satis vnquam laudatus est, & 12. contra eos, qui singulari certamine crudelissimo spectaculo cruorem belli effundunt in pace. Sed nihil ad rem.

A. 855.

Cap. 37.

CAPVT XXXVII.

Quàm præstantes Episcopi, Hincmari ipsius iudicio, qui ad hanc Synodum Valentinam conuenerunt, præsertim Remigius Synodi præses, Canonúmque (vt credere par est) conditor, quod tamen Hincmarus agnoscere detrectat propter insignem viri auctoritatem: quid in singulis sex illis Canonibus Synodus spectarit, breuiter indicatur. Quantoperè hallucinentur qui Gotteschalcum hoc Concilio damnatum fuisse existimauerunt.

OMNES qui huic affuerunt Concilio Episcopi num. 14. ex tribus illis Prouinciis doctrinâ & morum probitate cele-
Hincmar. in 1. Præf. » bres, etiam testimonio ipsius Hincmari. Miramur (inquit in » præfatione prioris operis) de tantis & talibus viris Archiepis- » copis & Episcoporum primoribus:] Sed S. Remigius huius Concilij præses & Genius, vt Augustinus Africanorum, omnésque Prouinciæ Lugdunensis Episcopi Hincmaro ipsi fide & doctrinâ & pietate notissimi, vt ipse testis est in præfatione po-
Idem in 2. Præfat. » sterioris operis de Prædestinatione. [In cuius Remigij (inquit) » deuotione, Coëpiscoporúmque ipsius Diœceseos, quorum etiam » & ante ordinationem mentem Catholicam atque doctrinam, » sicut & vos non latet cognouimus, &c. Et paulò post: nos ta- » men plures, qui eorum & fidem & doctrinam & prudentiam » nouimus &c.]

Et iterùm in eodem opere, capite 36. pag. 320. in illorum » probitate maximam fiduciam habere testatur: [In quibus » (inquit) sicut in spiritalibus viris maximam de nobis ha- » bemus fiduciam, quorum & vitam religiosam, & doctri- » nam Catholicam, & ordinationem Canonicam non ignora- » mus &c.]

Horum Canonum authorem fuisse ipsum Remigium Concilij præsidem, quem Scriptorem vidimus vtriusque libelli Ecclesiæ Lugdunensis, de tribus Epistolis, & de tenenda veritate Scripturæ, ex verborum & sensuum consonantiâ obserua-
Hincmar. de Prædest. cap. 31. uit ipse Hincmarus in prædicto opere de Prædestinatione cap. » 31. pag. 232. his verbis: sed & in præfata Synodo Capitulis quæ

quæ nobis dedistis in quaterniunculis vnius consacerdotis nostri « A. 855.
septem subiunctas inuenimus, non veritate sed nomine regulas, «
&c. (de quibus suprà) quæ verborum & sensuum consonantiâ, «
eiusdem auctoris, cuius & Capitula nostræ humilitati à vestrâ «
data sublimitate fore creduntur.] Quis tamen sit ille scriptor
ignorare se simulat in præfatione eiusdẽ operis sub finem. [Quis Ibidem in
verò, inquit, sit illorum capitulorum compositor, cui quasi à « Præfat.
nouo cogimur respondere, ipse se prodet cùm necessariò vrgebi- «
tur ad lucem veritatis venire.] Nam licet ibi agatur de canonibus «
Concilij Lingonensis, idem nihilominus intelligendum de canonibus Concilij Valentini, qui vnicâ clausulâ suppressâ, de quatuor Carisiensibus Capitulis, idem ipsum non sensu tantùm, sed verbis ipsis & eodem ordine continent, ipso Hincmaro teste in eodem opere cap. 30. pag. 231.

Verùm Canonum illorum auctorem Remigium agnoscere maximè refugiebat Hincmarus; quoniam adeo apud omnes (vt iam vidimus) probata erat Remigij virtus & pietas, vt eum Præsulem spectatæ fidei, doctrinæ, & prudentiæ ipsemet Hincmarus palam & publicè profiteri necesse habuerit: Et tacito nomine auctorem simulat esse Ebonem Gratianopolitanum Episcopum, hoc prætextu, quòd in præfatione Concilij solus ex Episcopis nominetur post Archiepiscopos hâc notâ: *Collaborante eis quam maxime venerabili Ebone Gratianopolitano Episcopo*: Quod verisimiliter additum ob labores ab eo impensos, curam & diligentiam adhibitam in discutiendis Valentini Episcopi comprouincialis sui criminationibus & obiectionibus, in cuius causam Imperatoris iussu Episcopi Valentiæ conuenerant: Nullomodò verò ob editionem Canonum, maximè quoad 6. primos in quibus agitur de Prædestinatione, Præscientiâ Dei, & reliquis, quorum Remigius Concilij præses singularem & præcipuam haberet notitiam, ob agitatas & sæpiùs expensas quæstiones illas in Ecclesiâ sua Lugdunensi, tribus præcedentibus annis, & compositos libellos ex quibus (ipso Hincmaro teste) Canones illi desumpti sunt.

Et obiter obseruandum, Concilium hoc, cuius sex illi priores Canones de quibus agitur in Concilio Lingonensi, vt iam vidimus, fuerunt confirmati cum omnibus definitionibus suis, ab vniuersa Ecclesia susceptum, tacito consensu approbatum & confirmatum fuisse, solo Hincmaro reclamante, qui toto opere illo de Prædestinatione Concilium hoc & Lingonense perpetuo scommate persequitur, & solâ compilatoris designatione infamat. Et sicut in comitiis Remensis Prouinciæ, solitâ oppressione per fideles suos quicquid proposuerat, solus definire solitus erat,

A. 855. Comprouinciales ex eius ore pendebant, in eius sententiam pedibus ire semper parati, vt conquestus est Rothadus in supplici libello suo ad Nicolaum Papam: ita Canones huius Concilij solius compilatoris opus esse insimulat, ipsósque Canones non minùs quàm Gotteschalci sensa infamat & redarguit: vt ex subiectis

Hincmar. de Prędest. cap. 34.

„ verbis patebit quæ habentur in cap. 34. pag. 288: [Sicque talium „ virorum prædicatione, inquit, à Christo illuminatâ & ab Apo- „ stolis fundatâ Catholicâ toto orbe diffusâ Ecclesiâ, consistente: „ isti moderni Prædestinatiani, qui quantùm rescire possumus, di- „ uersi ordinis, & habitus, diuersæque professionis, nec ad deci- „ mum numerum peruenerunt, in tribus tantùm Prouinciis con- „ tra tantorum doctrinam (sicut legitur) mures egressi de cauernis „ suis, & velut pustulæ humore noxio coalescente de loco in loco „ scatent in corpore, atque velut putres & corruptæ cicatrices Ec- „ clesiæ membra fœdare tentantes, se Catholicos esse dicunt, suís- „ que Capitulis vel potius pediculis, Ecclesiarum Præsules nimio „ errore & sine discussione vel examinatione ordinatos, atque „ non appropinquantes Apostolicæ formæ, denotare seù infamare „ præsumunt.]

Sed & de singulis Canonibus breuiter obseruandum. In primo cautum fuit nouitates vocum vitandas esse, propter sophisticum Ioannis Scoti Erigenæ quadruuium, qui & sensus & verba ipsa Sacrarum Literarum inuertere non erubuit.

In secundo definitum, nec prorsus vlli malo præscientiam Dei imposuisse necessitatem, vt aliud esse non posset, nec ex præiudicio eius aliquem, sed ex merito propriæ iniquitatis condemnari, quòd vtrúmque Rabanus, & Hincmarus, ex Prædestinatione reproborum ad pœnam necessariò sequi malè contenderent.

In tertiò fidenter asseritur Prædestinatio electorum ad vitam, & Prædestinatio impiorum ad mortem, sicut in scriptis omnibus Ecclesiæ Lugdunensis, Prudentij, vtriusque Lupi, Ratramni & ipsius miserabilis monachi, nullo vel minimò discrimine: Eodémque Canone iisdem verbis repetitur Anathema in eos qui dicerent, aliquos ad malum diuinâ potestate prædestinatos, si qui essent, qui tantum malum crederent: vt autem illo sæculo nullos fuisse, immo eo nomine solum Gotteschalcum qui Sancti Augustini sententiam sequeretur, diffamatum constat, ita & Sancti Augustini sæculo, eodem Prædestinatianorum nomine illius sectatores infamatos, nec sequitur ex iisdem verbis, si qui sunt qui tantùm mali credere velint, aliquos fuisse tempore Arausicæ Synodi, qui illud crederent, sicut nec tempore Valentinæ. Immo verba illa disertè significant, vtrósque Episcopos & Arausicanos & Valentinos non existimasse, esse aliquos qui tantum malum crederent.

In quarto, pro solis in Christum credentibus Sanguinem Christi effusum, definitum vnà cum Ecclesia Lugdunensi, Prudentio, Lupo Ferrariensi, & ipso miserabili monacho: licet enim pro solis electis fusum esse asserere videatur, hoc vbi de æterna salute & irretractabili Dei voluntate agitur: immo verò Hincmarus, ipse etiamsi de miserabili illo Monacho aliter sentire videatur, nihilominus in opere de Prædestinatione cap. 33. pag. 248. post allatam Prudentij sententiam de morte Christi pro omnibus hominibus ex toto mundo in eum credentibus, continuò addidit. Sed & Gotteschalcus in hanc venit sententiam.] Item, quod obseruandum, Hincmari quatuor Capitula vnà cum Syllogisticis Ioannis Scoti Erigenæ conclusionibus, 19. Capitulis contentis hoc canone fuere damnata. A. 855. Hincmar. de Prædest. cap. 33.

In quinto, quod Baptizati in Christo, in eius sanguine à peccatis sint abluti definitum, contra Hincmari quartum Capitulum, in quo Passionis Christi mysterio non redimi censet nisi credentes eâ fide, quæ per dilectionem operatur: Húncque errorem in prædicto Hincmari Capitulo notat & reuincit per S. Remigium Ecclesia Lugdunensis, in libello de Tenenda veritate Scripturæ (vt iam vidimus) ex quo loco hic Canon desumptus est: Et malè Hincmarus, vt hac nota se liberet, in fine prioris præfationis & cap. 35. operis de Prædestinatione pag. 304. errorem illum post edita quatuor illa Capitula, in Pitacio Gotteschalci ad amicum à se repertum profitetur: Sed hoc fortè immeritò, vt alia plurima, illi imputatum: nec etiam quod ipse refert de redemptis Sacramento Baptismatis, non Christi Sanguine, in omnibus conueniunt errori hoc canone damnato: nec etiam error illius miserabilis Monachi (si quis fuerit) ab errore Hincmarum ipsum liberaret, eo minùs quod quartum Hincmari Carisiese Capitulum non fictum Gotteschalci Pitacium (de quo nullus vnquam præter Hincmarum meminit, Canone illo damnatum. Et iam obseruatum ipso Hincmaro teste, Gotteschalcum expresse professum, sicut & Prudentium, Sanguinem Christi non pro solis electis, sed pro omnibus credentibus fusum. Et sic mera Hincmari tergiuersatio, merum effugium.

In sexto denique Capitulo idipsum assertum, quod Sanctissimi Patres auctoritate Sacrarum Scripturarum nobis tenendum reliquerunt, quod Africana, quod Arausica Synodus professa est, quod Beatissimi Pontifices Apostolicæ Sedis Catholicâ fide tenuerunt. Sed & de natura & gratia in aliam partem nullomodo declinare præsumentes, quid sanctius? Sed quid professioni miserabilis illius monachi, quam suprà ex ipso Hincmaro retulimus, consimilius fingi vel requiri potest, Hoc ipsum siquidem, nec

Qq ij

A. 855. quid vltra quod in ipso impugnare posset in quæstione proposita de Libero Arbitrio, retulit Hincmarus in opere suo de Prædestin.

Hincmar. de Prædest. cap. 21.

» cap. 21. pag. 118. his verbis. Inde & Gotteschalcus modernus Prædestinatianus in libello ad Rabanum Archiepiscopum dicit ad locum; de quo videlicet Libero Arbitrio quid Ecclesiæ Christi tenendum sit atque credendum, cùm à cæteris Catholicis Patribus euidenter sit Deo gratias disputatum, tum præcipuè contra Pelagianos & Cœlestianos à Beato Augustino pleniùs & vberiùs &c. inculcatum; vnde te potiùs eiusdem Catholicissimi Doctoris fructuosissimis assertionibus malueram niti, quàm erroneis opinionibus Massiliensis Gennadij, qui plerisque præsumpsit in locis, tam fidei Catholicæ, quàm Beatorum etiam Patrum inuictissimis auctoritatibus, infœlicis Cassiani perniciosum nimis dogma sequens, reniti.] Idem ipsum prorsus sed aliis verbis isto Canone inculcatum nemo non videt.

De Voluntate Dei.

Sed & hîc obseruandum, quæstionem de voluntate Dei à Remigio & Ecclesia Lugdunensi plenissimè tractatam, in libello de tribus Epistolis tutando sententiam miserabilis illius Monachi, & de tenenda veritate Scripturæ, tertium Hincmari Carisiacum Capitulum impugnando, in hoc Concilio nihilominus prætermissam; quo consilio penitus ignotum: Sed absurdissima est Hincmari coniectura in opere de Prædestinatione cap. 24. pag. 150. hinc,

Hincmar. de Prædest. cap. 24.

» inquit, compositor illorum capitulorum, quæ nobis, vt eis respondeamus dedistis, expressiùs nihil dixit, vt putamus, quia percepit se posuisse de verbis Sancti Cœlestini, quæ in Capitulo 4. scripserat, vbi dicit: tanta enim est erga omnes homines bonitas Dei, vt nostra velit esse merita, quæ sunt ipsius dona:] Nec enim verborum illorum meminit Concilium Valentinum: nec etiam verba illa de omnibus hominibus sine exceptione, sed de solis fidelibus intelligi possunt. Immo verò Hincmari sententia & Capitula eius quatuor sine vlla exceptione Concilio illo damnata, quasi minùs prospectè suscepta propter inutilitatem vel etiam noxietatem, & errorem contrarium veritati, tam in tertio Capitulo in quo de voluntate Dei, quam in reliquis tribus sine vlla distinctione: Verùm hæc quæstio de voluntate Dei verisimiliter prætermissa, quod ea in idem recidat, cum altera de morte Christi, vt ex eodem principio, ex prima Timot. 2. v. 4. & 6. simul ortæ, & ab omnibus qui ante quatuor illa Carisiensia Capitula scripsere Prudentio, vtroque Lupo & aliis, hæc quæstio de voluntate Dei vel omissa, vel sub alterâ tractata fuerit, vt in principio huiusce dissertationis obseruatum. Et in hoc apparet Patres Concilij Valentini non in omnibus secutos scripta Remigij Lugdunensis: sed hanc quæstionem consultò causis nobis incognitis

 A. 855.

prætermissam: Et sic liberrimis suffragiis, non ex præiudicata præsidis auctoritate & sententia illos sancitos Canones, vt in Carisiensi Conuenticulo actum, & in aliis sub Hincmaro comitiis obseruari solitum.

Nec etiam obseruatione indignum est, quód (si Vsserium excipias) omnes quotquot huc vsque de Gotteschalco scripserunt (& maximè Illustrissimus Cardinalis Baronius eximium Ecclesiæ & Ecclesiasticæ Historiæ lumen) quibus opus Hincmari de Prædestinatione non innotuit, ex antiquis Scriptoribus, scilicet ex Annalibus Fuldensibus, Trithemio & Flodoardo, illum hæresi notatum, & in hoc Concilio Valentino tertio, Scotorum nomine quasi ipsorum principem damnatum retulerunt. Nec leui coniecturâ: cum siquidem à plurimis iuxta Rabani Epistolas ad Notingum & Eberardum, & Synodicam ad Hincmarum asseruisse notetur: Tales esse in hoc mundo quosdam qui propter Prædestinationem Dei, quæ eos cogat in mortem ire, non possint ab errore & peccato se corrigere, quasi Deus eos fecisset ab initio incorrigibiles esse, & pænè obnoxios in interitum ire.] Eamque hæresim cernerent in secundo Canone illius Concilij damnatam, de Gotteschalco intellexerunt, & quod Canone quartò additum est; & alia Capitula num. 19. syllogismis ineptissimè & mendacissimè à quodam Scoto conclusa & Can. 6. Scotorumque pultes puritati fidei nauseam inferentes, &c. penitus respuimus.] De Gotteschalco quasi Scotorum illorum Principe interpretati sunt. Hæc sunt verba ipsius Illustrissimi Cardinalis, Annalium Ecclesiasticorum tom. 10. ad annum 855. in principio, de hoc agentis Concilio: [Occasio huius congregandi Episcoporum conuentus præcipua illa fuit, quód Scoti quidam vagi homines, quorum princeps Gotteschalcus, de Prædestinatione & Præsciẽtia Dei, de gratia & Libero Arbitrio prauas opiniones in vulgus spargere laborabant, ex quibus Catholica doctrina corrũperetur: his occurrentes Episcopi in nouitatem vltores exurgentes, nihil præterea in Ecclesiam inducendum censuerunt, quàm quod Sanctissimi Patres Doctores Ecclesiæ fideles omni sinceritate docuissent in Affrica olim in Concilio Cartaginensi, in Galliis in Concilio Arausicano, quibus esset in his omnibus inhærendum: nempe bonos non nisi per gratiam Dei saluari, malos per suam damnari iniquitatem; nec ipsos malos (vt dicebant ipsi) ideo perire, quia boni esse non potuerant, sed quia esse noluerunt; Gotteschalcum enim illum in secundo Concilio Moguntino sub Rabano, fuisse horum errorum auctorem & magistrum discipulorum satis superiùs suo loco demonstratum est.]

Rabani Synod. ad Hincm.

Conc. Valent. Can. 4. & 6.

Baron. ad Ann. 855.

Cum igitur certo certiùs hodie constet in illis Canonibus, vbi

A. 855. de Ioanne Scoto & Scotorum pultibus, eorum nomine agi de solo Ioanne Scoto Erigena ipsum Gotteschalcum impugnante, & ex Hincmaro ipso in præfatione prioris operis in principio, in præludiis operis posterioris de Prædestinatione in fine, & in illo opere passim pateat doctrinam miserabilis illius Monachi non aliam esse, quàm quæ tertio & sequentibus Canonibus huiusce Concilii comprobata est, immo ipsam specificè in omnibus Concilio illo confirmatam; Hincmarum verò ipsum despectum, velut non Catholicum reprehensum, eiúsque quatuor Carisiensia Capitula, velut inutilia, immo noxia, damnata & interdicta: Sequitur veram sententiam miserabilis illius Monachi in doctrina Concilii Valentini (quod in omnibus absolutè Capitulis & definitionibus ab vniuersa Ecclesia Catholica, & singulariter ab Illustrissimo Cardinali susceptum & laudatum cognoscitur) etiam ab ipso Illustrissimo Cardinali, dum damnare intendit, approbatam: ipsum Gotteschalcum, etiam dum ab inscio vt hæreticus notatur, ibidem tacito nomine Catholicum iudicatum: Carisiensia verò Hincmari quatuor Capitula, quorum quasi adulterini seminis seu spurij vitulaminis, nullo modo, nec vllibi meminit Illustrissimus Cardinalis, in confirmatione & approbatione huiusce Valentini Concilii tacitè damnata, & à pio fidelium auditu penitus explosa fuisse nemo non videt.

Cap. 38.

CAPVT XXXVIII.

Valentini Canones cum aliis eadem de rescriptis Lothario Imperatori oblati, ab eoque (qui paulò post hoc ipso anno 855. cùm prius Monasterium Prumiense ingressus sæculo renuntiasset, è viuis excessit) Ebboni Gratianopolitano cura demandata, vt ad fratrem Karolum Caluum cuncta deferret, quod cùm Ebbo præstitisset, anno sequenti Rex pro more Hincmaro omnia tradidit.

De Concilio hæc dicta sufficiant. Nunc de eius executione agendum: Antiquum Ecclesiæ morem fuisse, vt si error in fide insurgeret Synodali iudicio damnandus, ne eo plures Ecclesiæ inficerentur, saltem peracto iudicio latæ sententiæ vel Canonum breuiculum cæteris Ecclesiis in diuersis regni partibus constitutis, per literas Synodicas ad omnium Episcoporum notitiam

deferretur, testis est Ecclesia Lugdunensis, dum id non obseruatum fuisse ab Hincmaro in condemnatione Gotteschalci queritur in libello aduersus Ioannem Scotum, cap. 4. Qui si (de Gotteschalco inquit) aliquid tam grande & periculosum contra fidem Catholicam docere præsumpsit, vt necessariò Synodali iudicio tali ac tantâ damnatione plecteretur, profectò dignum fuerat, *Iuxta antiquum Ecclesiæ morem*, vt tantus error propter cautelæ studium, nè eo plures inficerentur, cæteris Ecclesiis in diuersis regni partibus constitutis, etsi non in initio quando tantum malum est deprehensum, vel in fine quando est tanta seueritate damnatum, saltem postea, per literas Synodicas & Ecclesiasticas ad omnium fratrum & Coepiscoporum notitiam deferretur.] — A. 855. — Libell contra Scotum cap. 4.

Similiter antiquissimis Ecclesiæ institutis, vsu continuo maximè in regno nostro confirmatis, etiam à Christo ipso sic diuisum fuisse totius Ecclesiæ regimen inter Sacerdotes & Reges, vt quod illi docerent, isti, quasi Episcopi ad extra executioni demandarent, obseruauerat ab anno 848. Lupus noster Ferrariensis Epistola 81. ad Amulum Lugdunensem Archiepiscopum, Remigii decessorem. Rex Regum, inquit, idémque Sacerdos Sacerdotum, qui solus potuit Ecclesiam regere, quam redemit, postquam humanitatem suam in cœlum euexit, semper cum suis futurus diuinitate, potestatem suam ad eandem gubernandam Ecclesiam in Sacerdotes diuisit & Reges, vt quod Sancti docerent Pontifices, & ipsi supplerent & impleri facerent deuotissimi Reges.] — Lupus Ferrar. epist. 81.

Quamobrem peracto Concilio Curæ fuit Remigio, qui ipsi præfuerat, adeundi Lotharium Imperatorem eorum Regem, ipsíque deferre Canones sancitos in Concilio vnà cum 19. Ioannis Scoti Capitulis in eo damnatis, cum duobus Ecclesiæ Lugdunensis Libellis de tribus Epistolis, & de tenenda veritate Scripturæ, & aliis scriptis, quò non solum sancitos Canones regiâ auctoritate in regno suo impleri & obseruari procuraret: sed etiam eosdem, maximè 6. aut 7. primos cum omnibus illis scriptis ad Regem Karolum suum deferendos mandaret, eúmque exhortaretur, vt in regno suo nequitiam illam vlteriùs progredi non sineret, Hincmari & sectatorum audaciam & petulantiam reprimeret, & Capitulorum illorum publicationem & obseruationem iniungeret.

Imperator Lotharius quod à Remigio & aliis Episcopis suis fuerat rogatus, adimplere pollicitus, eodem anno Lethali morbo correptus, sæculo & Regno penitùs abrenuntians, solius salutis æternæ memor & peragendæ in reliquum vitæ pœnitentiæ

A. 856. sollicitus, Monasterium Prumiense ingressus, tonsus est, & habitu Monachi humiliter suscepto 4. aut 6. Kalendas Octobris mortalem hominem exuit, & ad vitam perrexit æternam, disposito prius inter filios qui secum morabantur regno, & Curâ Eboni Episcopo Gratianopolitano dema[illegible]tâ & iniunctâ, vt Canones illos cum supradictis omnibus sc[illegible]s, quæ in scrinio suo deposuerat, ad Karolum Caluum Regem fratrem suum, cum supremis Imperatoris morientis precibus deferret, vt saluberrimæ & sanctissimæ Remigij Lugdunensis & reliquorum trium Prouinciarum Episcoporum petitioni, & obsecrationi pro Dei gloria satisfaceret.

ANNO 856. Hoc eodem Anno vel sequenti 856. Ebo Gratianopolitanus ad Regnum Caroli Calui profectus, Regem ipsum apud Vermeriam Palatium adiit, Canones Concilii Valentini, vnà cum excerptis 19. Ioannis Scoti Capitulis in eo damnatis, & scriptis Ecclesiæ Lugdunensis libellis de tribus Epistolis, & de tenenda veritate Scripturæ, obtulit, fratris defuncti preces exposuit, sícque mandati fidem plenissimè exsoluit. Quo affectu acceptus Ebo, quo animo Rex ipse Canones & Ecclesiæ Lugdunensis libellos susceperit, quid Eboni pollicitus fuerit, ignotum; hic solus susceptæ delegationis apparet exitus, scilicet Regem cùm hoc anno 856. Mense Septembri in villa Rotomagensis Episcopii quæ Nielfa dicitur, in excubiis contra Nortmanorum excursiones & deprædationes degeret, eosdem Canones cum 19. Capitulis & scriptis supradictis Hincmaro dedisse, vt ad illa quæ ipsi viderentur Catholicè ex orthodoxorum magisterio responderet. Nec horum omnino aliud extat testimonium, quàm quod apud Hincmarum cursim in diuersis locis expressum habetur in præfatione

Hincm. in 1. Præfat. » prioris operis. Cæterùm, inquit, Capitula Synodalia Venerabi-
» lium Consacerdotum nostrorum, trium scilicet Prouinciarum,
» sicut ibidem continetur, & inferiùs scriptum inuenietur, vobis
» delata, quæ nostræ humilitati iuxta Scripturam præcipientem,
» *interroga Sacerdotes legem meam*, quia & fidei legem esse legi-
» mus præcedentium Regum more, ob studium cognoscendæ ve-
» ritatis legenda & ventilanda dedistis, reuoluimus, &c.] Et pau-
» lo post: inseruerunt etiam in iisdem suis scriptis de quibusdam
» sexdecim (leggendum 19.) Capitulis quasi nobis debeant impu-
» tari, de quibus nihil audiuimus, vel vidim[illegible] antequam Vene-
» rabilis Ebo Gratianopolitanus Episcopus vobis ea, quasi à bonæ
» memoriæ fratre vestro Lothario transmissa apud Vermeriam Pa-
» latium detulit, &c. Hæc de 19. Ioannis Scoti Erigenæ Capitu-
» lis: & in fine eiusdem præfationis. Et quia, inquit, libellum de
» scinio bonæ memoriæ fratris vestri Lotharii, sine nomine au-

ctoris

ctoris suscepimus, in quo sigillatim, per loca singula, Capitula à " A. 856.
nobis excerpta sunt posita & assensu illius, quiscunque ille fuerit, reprehensa sunt & damnata &c.] Hæc de libello de Tenenda Veritate Scripturæ, sine vlla hæsitatione intelligenda, de quo pluribus in posteriore opere de Prædestinatione cap. 22. & 27.

Item in eodem opere cap. 31. pag. 232. Sed & in præfata Synodo Capitulis quæ nobis dedistis in quaterniunculis vnius consacerdotis nostri septem subjunctas inuenimus non veritate sed nomine regulas, quia non fidei sicut ibidem scriptum reperimus regulæ, sed ad infidelitatem simplicibus protensa sunt retiacula, quæ verborum & sensuum consonantiâ, eiusdem auctoris cuius & Capitula nostræ humilitati à vestrâ data sublimitate fore creduntur. Quarum initium est primo loco ponendum & vehementius &c.] Hæc de libello de Tribus Epistolis in quo habentur hæ septem fidei Regulæ verbis ab Hincmaro expressis incipientes, sine dubio scripta sunt: & sic de supradictis omnibus scriptis constat è Scrinio Imperatoris, ipsius iussu per Ebonem ad Regem Karolum apud Vermeriam delatis. Quod verò Hincmaro tradita fuerint apud Nielfam, ille ipse in præfatione posterioris operis de Prædestinatione testatur his verbis. Hæc eadem námque Capitula, sicut facilè reminisci potestis, ante triennium nobis in villa Rothomagensis Episcopi, quæ Nielfa dicitur, quando in excubiis contra Nortmannorum infestationem degebamus, sub titulo quasi in Valentina Synodo conscripta fuerint anno Incarnationis Dominicæ 855. sub Lothario Imperatore dedistis: vt ad illa quæ nobis viderentur Catholicè ex Orthodoxorum magisterio responderemus.]

Hincmar. de Prædest.

Hincmar. in 2. Præfat.

Hoc anno 856. hæc contigisse obseruauit R. P. Sirmondus in notis ad Karoli Calui Capitula ad tit. 17. cap. 3. vbi de placito Kalendis Septembris in villa Nielfa, quod cum Annalibus Bertinianis optimè concinit in quibus hoc anno Piratæ Danorum mediante Augusto Sequanam ingrediuntur & vastatis direptísque ex vtraque fluminis parte ciuitatibus, procul positis Monasteriis atque villis, locum qui dicitur etiam Fossa Giualdi Sequanæ contiguum stationíque munitissimum deligunt, vbi hyemem quiete transigunt.

Rr

A. 857. & 858. Cap. 29.

CAPVT XXXIX.

Hincmarus quo se suáque Capitula tueretur, prius opus suum de Prædestinatione annis 857. & 858. conscripsit, cuius nunc sola extat Præfatio: tres in ea contentæ Hincmari querelæ exploduntur. Prima, quod sua Capitula Valentinis Canonibus inserta non fuerint. Secunda, quod 19. Capitula in illis damnentur, quasi ea ad se pertinerent, cùm de iis nihil penitùs inaudierit, quod impudens mendacium esse demonstratur. Tertia; de Valentinis Canonibus quasi ab aliquo confictis, quod ineptissimis argutiis contra propriam mentem aliis persuadere contendit. Obiter ostenditur Prædestinatianos hæreticos nondum notos Hincmaro fuisse.

Anno 857. & 858.

HVc vsque Hincmarus scriptis omnibus, quæ in istis controuersis quæstionibus à Prudentio, Lupo Ferrariensi, Ratramno, Ecclesiâ Lugdunensi, & aliis in publicum exierant, & ad notitiam eius vel à Rege ipso, vel aliunde peruenerant, respondere solitis, artibus vt ipso teste vidimus, subterfugit: Vt verò Canonibus Concilij Valentini tertij, Episcoporum trium Prouinciarum se vt non Catholicum reprehensum & despectum reperit, & Capitula sua quatuor velut inutilia immò noxia repulsa & abominata inuenit, ídque rogantibus Episcopis illis, Imperatoris precibus singulari Ebonis delegatione ad Regem in toto regno publicatum, Regem ipsum ob studium cognoscendæ veritatis discussionem illorum requirere vidit, tunc necessitate compulsus prius opus suum de Prædestinatione, quod non extat, pro defensione sua & Capitulorum illorum quatuor conficere disposuit, quod duobus annis 857. & 858. vt potuit executus est. (Hincmar. in 1. Præfat. in principio.)

Illos duos annos in priore illa responsione insumptos credimus, quia vt ipse testis est passim, maximè in Epistola 26. ad Nicolaum Papam sub finem, de illorum numero, peccatis suis exigentibus, factus erat de quibus scriptum est: Impedimenta sæculi fecerunt eos miseros, ita vt rarò in Decretis festiuitatibus in sede sua propter multas occupationes & necessitates Ecclesiæ & regni esse illi permitteretur: Et (si credere fas est) si Episcopus ordinatus non esset, & vitare valeret, Episcopalem ordinem non subiret.] (Hincmar. Epist. 26.)

Quapropter plurimis illis occupationibus, distentum hoc opus satis prolixum intra annum non absoluisse verisimile est: Et sane posterius de Prædestinatione in tertium aut quartum annum protractum videbimus, nec etiam opus de non Trina Deitate nisi pluribus annis concinnatum; siquidem in præfatione posterioris operis de Prædestinatione de eo agens: Quas responsiones (inquit) « furatis horulis à diuersis occupationum distentionibus, qui cogi- « tationum ferias non habemus &c. committere schedulis tumul- « tuario sermone studuimus.] Tum de priori hoc opere hæc habet. « Quoniam iam in præfatis relationibus prouocati multiplicibus « multiplicium inlationibus, multipliciter multiplicibúsque con- « lationibus, non sine (sicut scimus & confitemur) Lectoris tædio, « sensu sed tamen Catholico in tribus libris lascinioso sermone « respondere studuimus.] «

A. 857. & 858.

De hoc eodem opere hæc habet Flodoardus lib.3. cap.15. col- legit atque composuit volumen ingens plures continens libros « de Prædestinatione Dei & Libero Arbitrio, contra quosdam re- « prehensores suos Episcopos, maximéque contra Gotteschalcum, « atque Ratramnum Corbeiensem ad Karolum Regem, cui talem « præfert Epistolam.] Eâmque refert integram in formam præfa- « tionis in qua præter ea quæ iam protulimus Hincmarus queritur. Primò quod capitula sua quatuor Carisiensia Canonibus Concilij illius damnata, non fuerint illis ipsis Canonibus inserta. Secundò, quod meminerint 19. Capitulorum quasi sibi debeant imputari, de quibus nihil audiuerit, vel legerit, nec cum multum quæsierit inuenire valuerit, vnde credit inuidiâ falsò supposita. Tertiò, similiter Canones illos Concilij Valentini falsos & confictos in suggillationem suam, arguere plurimis argutiis intendit, vnde eis quasi sub dubietate tantùm respondere profitetur. Item ordinem quem in libris suis obseruaturus sit exponit. Primò, reponendos Canones illos Valentini Concilij propter Synodalem « prætitulationem, deinde illa, inquit, quæ à pluribus & per alio- « rum manus de pluribus ex his causis accepimus &c. Post hæc Ca- « pitula à nobis excerpta de Patrum sensibus & verbis, vt illa ex- « cerpsimus, ponere procurabimus &c. Et quia libellum, inquit, « de Scrinio bonæ memoriæ fratris vestri Lotharij sine nomine au- « ctoris suscepimus, in quo sigillatim per loca singula Capitula à « nobis excerpta sunt posita, & assensu illius, quiscunque ille fue- « rit reprehensa sunt & damnata, cùm de Catholicorum Patrum « dictis nostra Capitula si poterimus confirmare curabimus, ipsius « etiam reprehensiones ponemus, & eas quantùm Dominus dederit « confutare studebimus. Tunc demum ponemus de Capitulo con- « fratrum nostrorum 5. (de quo supra) &c. Et sic tandem subijcie- «

Fldoard. lib.3. cap.15

In Præfat. prioris operis.

A. 857. » mus illa decem & sex (legendum 19.) Capitula, pro quibus de
& 858. » Scotorum pultibus confratres nostri sine culpa nostra in hac dum-
» taxat causa nos pascere decreuerunt, & quid de iisdem Capitulis
» sentiamus ex Catholicorum Patrum sensibus ostendemus.] Hæc ex ipsius Hincmari verbis fuit librorum illorum distributio, hic scopus qui vtinam extarent, vt siquidem nondum ad supremam quam postremo de Prædestinatione opere attigit fraudulentiam peruenerat, minori fuco compositi, plurimum lucis & Præsidij, adstruendæ quam inquirimus veritati præferrent.

Sed priusquam vlteriùs procedamus tres illæ Hincmari querelæ parumper expendendæ. Quo ad primam malè & nullo fundamento queritur Hincmarus, illa sua quatuor Capitula non fuisse in Concilij Canonibus expressa, ne ab illis legerentur in quorum manus Canones illi deuenirent, non enim illud in Conciliorum Canonibus obseruari solitum: nec capitulis illis quatuor, quibus Hincmarus oppositam Gotteschalci & aliorum doctrinam damnare intendit, eorum sententiam vllomodo expressit. Sed & Concilij Canones post libellum Ecclesiæ Lugdunensis de Tenenda Veritate Scripturæ editi; in quo capitula illa quatuor verbo ad verbum bis expressa & plenissimè refutata fuerunt, qui libellus etsi ad Hincmarum antea non peruenisset, cum his canonibus à Patribus Concilij Imperatori traditus, & ab Imperatore ad Regem Karolum transmissus, vnà simul in manus Hincmari delatus
In 1. Præfat. » est: corruit igitur quod ait Hincmarus. Prius enim si de con-
» scientia rectę intelligentiæ fuere confisi, ponentes ea quæ destrue-
» re nitebantur, sicut illa cum integritate sua acceperant, in quibus
» euellenda & dissipanda erant legentibus demonstrare, & tunc illis
» per auctoritatem destructis atque dispersis sua rationabiliter &
» ordinabiliter plantare debuerant, ac in sublime ędificantes extol-
» lere &c.] Siquidem illud in libello illo de Tenenda Veritate Scripturæ obseruatum, hoc verò canonibus Concilij definitum & sancitum.

Quod ibidem addidit Hincmarus, capitula sua in quibusdam alio sensu & aliis verbis vt abominanda monstrarentur, & aliis suppressis in canonibus Concilij memorata, vt etiam Africanæ & Arausicanæ Synodis aduersa crederentur, gratìs, non ex veri-
Conc. Valent. Can. 4. » tate dictum ex præcedentibus apparet, siquidem nullomodo
» memorata fuere illa capitula, nisi in verbis illis, porro ca-
» pitula quatuor quæ à Concilio Fratrum nostrorum minùs
» prospectè suscepta sunt propter inutilitatem, vel etiam no-
» xietatem & errorem contrarium veritati à pio auditu fide-
» lium penitùs explodimus.] Et vbi de doctrina agetur pleniùs elucescet.

A. 857. & 857.

De 19. Capitulis quasi ad se pertinerent his verbis proponit Hincmarus: inseruerunt etiam in eisdem suis scriptis de quibusdam sexdecim Capitulis, quasi nobis debeant imputari, de quibus nihil audiuimus, vel vidimus antequam venerabilis Ebo Gratianopolitanus Episcopus vobis ea, quasi à bonæ memoriæ fratre vestro Lothario transmissa apud Vermeriam-Palatium detulit, quorum Capitulorum auctorem nec ibi annotatum inuenimus, nec cum multum quæsierimus inuenire valuimus: vnde putamus quia alicuius inuidiâ ad cuiusquam opinionem infamandam fuerint compilata, sicut sæpe legimus, vt de multis pauca commemoremus &c.]

Alteram quærelam in Præfat. 1.

Primò obseruandum errore scribæ positum 16. Capitulis pro 19. & Hincmarum ipsum in schedula legisse 19. patet ex cap. 30. posterioris operis de Prædestinatione pag. 231. sed & alia Capitula numero decem & nouem, syllogismis ineptissimè & mendacissimè conclusa & reliqua sicut & hic compositor iste modò disposuit &c.] Nè in hoc vel minimus Hincmaro erroris prætextus prætendatur. Item ipsamet 19. Capitula ad Hincmarum transmissa, quibus opere illo respondere profitetur, Can. 4. à quodam Scoto mendacissimè dicuntur conclusa & Can. 6. quasi Scotorum pultes repulsa: vnicus ille Ioannes Erigena in Regno & in curia Regis Karoli Scotus celeberrimus, eius comes indiuiduus mensæ & cubiculi iuxta Matthæum Vvesmonasteriensem, quotidie cum Hincmaro versabatur: sed & ab Hincmaro & Pardulo hæc Capitula 19. scribere compulsus est, immo ipsis Hincmaro & Pardulo rogantibus eadem Capitula inscripsit, dicauit & vnà cum præfixa ad eos Epistola dedicatoria ad eos emisit ab anno 851. vt suprà satis supérque ex ipsis illorum scriptis probatum est, & probatum etiam non illis ignotam iam tunc fuisse Prudentij Capitulorum illorum correctionem, qua ab anno 852. Ioannem illum Scotum Aulicum delineauit & refellit, & nihilominùs Hincmarus de illis Capitulis (si ei credatur) nihil audiuit nec vidit. Et cum illorum Capitulorum auctorem multum quæsierit inuenire non valuit, & Capitula illa alicuius inuidia ad cuiusquam opinionem infamandam fuisse compilata putauit. Quis tantam non hominis cuiuslibet è plebe, sed Præsulis, Metropolitani, qui Ecclesiæ & Regni necessitatibus semper intentus cogitationum ferias non haberet, & in præfatione ad Regem ipsum, nequitiam non miretur, impudentem & infrunitam fallaciam æquo animo ferre, & fidem vllam à lectoribus in reliquis exigere possit?

Hincmar. de Prædest. cap. 30.

Hâc fraudulentâ nequitiâ duplici fine vsus est Hincmarus: primo quò se liberaret à censura Cœlestini Papæ, quâ Epistolâ ad

A. 857. & 858. Gallorum Episcopos iuxta Hincmarum ipsum in præfatione posterioris operis de Prædestinatione illos redarguit, dicens;

Cœlestin. P. Epistola ad Episcolos Gall.

» quid illic (inquit) spei est, vbi magistris tacentibus hi lo-
» quuntur, qui si ita est eorum discipuli fuerunt, timeo ne con-
» niuere sit hoc tacere. Timeo ne magis ipsi loquantur, qui per-
» mittunt illis taliter loqui &c.] Ideóque queritur hic Hincmarus quasi (inquit) nobis debeant imputari & reuera tacito nomine ab Ecclesia Lugdunensi in libello aduersus Ioannem Scotum cap. 4. ex hoc silentio culpatus fuerat Hincmarus his verbis: &

Libell Eccl. Lugdu. cõtra Scotum cap. 4.

» ideo si sunt tales, qui in partibus regni illius, vbi iste impu-
» gnator veritatis non solùm non arguitur, vel silentium ei im-
» ponitur, sed etiam laudi & honori maximè habetur, qui ei in
» talibus faueant, maximè viri Ecclesiastici, quis dignè possit
» dolere, & horrere istud contagij & pestilentiæ malum, quod
» ab illis partibus tam effrenatè & infrunitè, tam impudenter &
» audacter contra cæteras partes Ecclesiæ Dei quietas inter se &
» pacificas & tranquillas exsurgit, vbi tale monstrum & prodigium
» iam dudum à fidelium auribus arcendum sedet, & disputat, &
» congerit tot mendacia erroris, tot conuitia contra fidem verita-
» tis & nulla Pastorum Ecclesiæ vigilantia, vel corrigitur à talibus
» vel expellitur] hâc igitur fraudulentâ nequitiâ Hincmarus vituperium, quod in Ioannis Scoti pultibus & blasphemiis non tantùm tacendo sed & eum impellendo legitimè incurrerat, declinare intendit.

Secundò hâc eâdem versutiâ vsus est vt vel calumniæ argueret Canones Concilij Valentini, vel etiam falsos & suppositos esse euinceret, quæ tertia eáque maxima ipsi fuit querendi causa, quasi per fictitios Canones Ecclesiæ illuderetur: Quare vt id imperitis quoquomodo persuadeat in hac præfatione potissimùm laborat, multasque leuissimas ratiunculas vel potius argutias in eum finem colligit, quas licet discutere velle videatur superfluum, cùm & veros esse Canones illos, & fraudulentam Hincmari denegationem cuilibet constet. Nihilominus duas præcipuas hic referre & vnà refellere, vt veritati locus supersit, & legitima Concilij Valentini censura ab Hincmari calumnia plenius vindicetur non erit inulite.

In Præfat. 1.

Primùm igitur fictitios illos Canones esse inde probare conatur Hincmarus, quod inauditus nec etiam monitus in Capi-
» tulis suis fuerit damnatus: & quomodo (inquit) fratres nostri
» talia agerent, antequam nos secundùm Euangelicam regulam,
» vel viuâ voce, vel scriptis suis inde interrogarent, vt vel volen-
» tes discere docerent, vel prauum sentientes & ad tramitem

veritatis & fidei redire contemnentes fraternè, & sæpius commonerent, & auctoritatis diuinæ & Sanctorum Patrum scripta nobis proponerent, & vt in vnum conueniremus nos cum mansuetudine & lenitate inuitarent &c.] Idem iterum inculcat in præfatione posterioris operis; his Capitulis (inquit) quæ nobis nuper dedistis, pro nostri ingenioli capacitate sub dubietate tamen respondimus, quia non credidimus vt fratres, & Coëpiscopi nostri contra regulas Ecclesiasticas aduersum nos talia debuissent conscribere: præsertim cùm non ignorarent Dominicis institutionibus & legibus Sancto Spiritu promulgatis præfixum esse, qualiter si in sæpè fatis capitulis fidei obloqueremur nos compellare, & tunc Synodali iudicio nos nostrásque sententias à sua debuissent communione explodere.] A. 857. & 858. In Præfat. poster.

Sed aduertendum (vt suprà vidimus) Hincmarum cum Pardulo scriptis ad Ecclesiam Lugdunensem Epistolis condemnationem Gotteschalci cum eius propositionibus, & quod ab ipsis vel cæteris obiectum fuisset exposuisse. Et super his Ecclesiæ Lugdunensis sententiam expetiisse: illis verò plenissimè satisfactum per Remigium Amuli successorem & Ecclesiam Lugdunensem libello de tribus Epistolis. Hincmarum autem & Pardulum vel non expectatâ responsione, vel acceptâ & vtrolibet modo contemptâ, conuenticulo seorsim à paucis ad opus illud selectis habito, insciis etiam non solum Lugdunensis Prouinciæ sed etiam vicinioribus quatuor Prouinciarum Episcopis, qui paucis antea diebus vnà cum illis in Concilio Suessonensi conuenerant, & paulo post apud Vermeriam iterum conuenerunt ausu temerario in causa fidei, quæ omnem respiceret Ecclesiam quatuor illa edidisse Capitula, quibus vera Ecclesiæ & Sanctorum Patrum doctrina vnà cum ipsius Ecclesiæ Lugdunensis sententia fuisset impugnata: ita vt eadem Ecclesia Lugdunensis, nè venenum Capitulorum illorum longiùs serperet, libello suo de tenenda veritate Scripturæ illa ipsa plenissimè refellere necesse habuerit. Deinde ijsdem scriptis plenissimè in Concilio perspectis suprà dictos Canones eâdem necessitate exigente fuisse sancitos, quos cum illis scriptis interpositâ Imperatoris & Regis Karoli auctoritate viâ Regiâ ad ipsos Hincmarum & Pardulum deferendos Synodus procurauit. Et sic Hincmarus & Pardulus sibi solis imputent quod ausu temerario & sacrilegâ præsumptione iura omnia & Canonicum ordinem subuerterint: Remigius cum Ecclesia Lugdunensi & reliqui Concilij Valentini Episcopi nemini iniuriam inferentes ad tutandam veram Ecclesiæ Doctrinam æquo & legitimo iure decertarunt: in personas nihil actum, doctrina verò, causâ plenissimè cognitâ visis non solùm Capitulis

A. 857. & 858. Hincmari sed & scriptis eius & Parduli Epistolis non tam definita, quàm vindicata fuit.

Altera Hincmari argutia, quâ fictitios esse Concilij Valentini Canones probare contendit, hæc est: quia prætermissis (inquit) aliorum sacerdotum nominibus solius Ebonis nomen cum Archiepiscopis est ibidem iactantur, vt quibusdam videtur, expressum, & quòd quàm maximè in hoc ipse collaborauerit quasi è regione sit sensum vt etiam cum Archiepiscopis maior cæteris & doctior in sententia fuerit.] Sed iam satìs supérque obseruatum celebratum fuisse Concilium vt causa Episcopi Valentini criminibus diffamati, cognosceretur, Concilio illo calumniam reuictam, obiectionibus factis plenè discussis, & in hoc Ebonem comprouincialem & vicinum Episcopum testium auditioni & reliquæ processus instructioni verisimiliter commissum & deputatum, & relatorem etiam optimè & singulari studio versatum: ideóque cum Archiepiscopis nominatum quòd maximè cum eis collaborauerit. Nec verba illa ad Concilij definitiones & Canones posse referri ex verbis ipsis satis patet. Eoque minus quod (vt obseruauit Hincmarus) in Conciliis vbi de definitionibus agitur aliquem præ cæteris Episcopis designari sit inauditum. Sed etiam de Ebone ipso multò minùs quem doctrinâ suprà cæteros excelluisse à nemine proditum est, cùm contrà quæstiones illæ in Ecclesia Lugdunensi sæpiùs multùmque versatæ, scriptis Remigij huius Concilij præsidis, plenissimè discussæ, & quasi absolutæ fuerint: Ex quibus scriptis ipso Hincmaro teste desumpti & quasi selecti Canones Concilij.

In 1. Præfat.

Et hîc aduertenda Hincmari impudens audacia sua omnia & Capitula ista quatuor, & libros de Prædestinatione non suo tantùm, sed etiam collegarum Episcoporum nomine profert: & legitimos Concilij Episcoporum trium Prouinciarum Canones vnius esse opus fingit, & auctorem seu compilatorem, quem vult notat, vt legitimas Concilij definitiones infamare, & calumniari ad libitum valeat. Etiam delatos ab Imperatore ad Regem Karolum Canones per Ebonem Episcopum, quem & religiosum & Concilio interfuisse obseruat, quasi falsos & confictos insimulat, quæ maior peruicacia fingi potest? sed & ex hac præfatione aduertendi Hincmarianæ nequitiæ gradus: licet in hoc sicut in posteriore opere de Prædestinatione Canones illos cum Remigij & Ecclesiæ Lugdunensis, & reliquorum scriptis susceperit impugnandos, hîc quidem simulat falsos, & capitula illa Ioannis Scoti supposita. Sed Episcoporum omnium virtutem laudat & merita, ipsius Ebonis etiam laudes profert, & auctorem Canonum

num illorum esse non posse affirmat Canones ipsos Concilij Valentini propter Synodalem prætitulationem licet fictos prætendat, magnipendere se simulat, Sancto Augustino & in eius vita & post mortem ab eius doctrinæ inimicis Pelagianorum scilicet reliquiis conflatam inuidiam vt illam vilifacere præualerent; &c. obseruat, & si quæ protulerit non fuerint probata, doctioribus & Catholicis aurem accommodare se profitetur: illic verò Ebonem & ordinationem eius infamat, derogatorem suum appellat, Canones Concilij, quos certos habet, non nisi compilatoris nomine refert, veluti spuria vitulamina & hæresim reuictam insequitur, antiquam Prædestinatianam hæresim ab ipso Augustino, Prospero, & cœlestino summo Pontifice, pro Pelagianorum reliquiis, quæ Sancti Augustini scripta vilifacere studuerant, impugnatam & reuictam fingit: Concilij Valentini Patres Ecclesiam Lugdunensem, Prudentium, & reliquos veræ doctrinæ & orthodoxæ fidei assertores, quasi hæreticos nouorum Prędestinatianorum hæresi criminatur (vt suo loco videbitur) cur tam varie? nisi quia superbia eorum qui te oderunt (Domine) ascendit semper, & impius cum in profundum venerit, contemnit. A. 857. & 858.

Sed interim hìc referenda, quæ de pacifica consertatione, de Ebonis probitate, & de Sancti Augustini obtrectatoribus in illa, quam expendimus præfatione recensuit Hincmarus; Reliquis siquidem iam satisfactum.

Quo ad primum. Dum operis sui distributionem & dispositionem exprimit, capitula sua quatuor diuinis & authenticis Scripturis & orthodoxorum Patrum sensibus concordare se demonstraturum pollicetur, cum hoc inusitato sibi modestiæ specimine. Denique si talium, inquit, vt diximus sententiis concordari capitula, quæ excerpsimus, demonstrare non potuerimus, parati sumus doctioribus & catholicis aurem accommodare, sensum subdere, & sine contentione nos doctrinæ illorum subiicere.] Hincmar. in Præf. 1. operis.

De Ebone hæc sunt ipsius verba: miramur de tantis & talibus viris Archiepiscopis & Episcoporum primoribus maximè autem de Ebone, qui religiosus est, vt audiuimus, quippè sicut ab ipsis penè cunabulis sub religione & habitu regulari nutritus in Remensis Ecclesiæ monasterio, vbi requiescit Sanctus Remigius in quo loco religioso suam exegit ætatem, quousque à Domino Ebone auunculo suo tunc Remorum Archiepiscopo ibidem Diaconus consecratus, & Abbas Monachorum ad regularem ordinem tenendum & gubernandum, constitutione Episcopali est ordinatus: quémque ita humilitatis tenore nutritum, & humilitatis locum appetere & tenere velle didicimus, vt illi & omnibus scriptum Ibidem.

A. 857. & 858. » est. *Si Spiritus potestatem habentis ascenderit super te locum tuum ne demiseris &c.* Quámque humilitatem pro loco tuto contra elationis ac iactantiæ spiritum, præfatum religiosum virum obnixè tenere velle audiuimus, & pro certo credimus, & idcirco discredimus ista capitula ab eo confecta &c.] Eccles. 10. v. 14.

Denique de æmulis & obtractatoribus Sancti Augustini & eius doctrinæ & ab ipsis confictis capitulis vt illius doctrinam vilifacere præualerent his verbis prosequitur Hincmarus. Vnde putauimus (de 19. Ioannis Scoti capitulis) quia alicuius inuidiâ ad cuiusquàm opinionem infamandam fuerint compilata, sicut sæpe legimus, vt de multis pauca commemoremus, veluti Epistola capitulorum extitit, quam venerabilis Ibas Episcopus suam esse in Synodo denegauit; & sicut quidam æmuli de verbis Beati Augustini adhuc in sua vita fecerunt, quæ ille argutè & Catholicè repulit, quantum ad illius notitiam exinde peruenit, post eius etiam obitum quidam inuidi capitulatim de ipsius scriptis, ex his etiam vnde nunc agitur colligere curauerunt, vt illius doctrinam orthodoxam atque vtillimam ob personæ illius inuidiam vilifacere præualerent, & lectores deuotos ab illius dilectione aclectione & necessaria credulitate auerterent. Quæ videlicet æmulorum mendacia ex delegatione Sanctæ Sedis Romanæ per Cœlestinum Papam Sanctus Prosper Catholico & prudenti stilo falsa esse & imprudenter obiecta ostendit, & memorati ac memorandi viri doctrinam orthodoxam esse lucidissimè demonstrauit.] Ibidem.

Inter reliqua notanda verba illa de inuidis & æmulorum mendaciis &c. *Vt illius doctrinam orthodoxam atque vtillimam, ob personæ illius inuidiam vilifacere præualerent, & lectores deuotos ab illius dilectione ac lectione & necessariâ credulitate auerterent:*] Quæ non nisi de Massiliensibus & similibus Pelagianorum reliquiis intelligi possunt, nullomodo verò fictis Prædestinatianis conueniunt, qui (iuxta Hincmari & Higyni sui seu Prædestinati commentum) nomen & doctrinam Augustini mentiebantur, libros suos Augustini titulo prænotabant, vt videre est apud Hincmarum in opere posteriore de prædestinatione cap. 1. pag. 6. vbi hæc pro fundamento sui de priscis Prædestinatianis commenti ex Higyno suo refert. Nonagesima hæresis, inquit, quam in præfatione nostra diximus de nomine Augustini Episcopi esse mentitam Prædestinatianorum nomen accepit:] illius verò præfationis cuius hic meminit Hincmarus & in auctore quem recens R. P. Sirmondus nomine Prædestinati in publicum emisit hęc sunt verba. Tandem aliquando non tam editus quam deprehensus ad manus nostras peruenit liber, qui Augustinum mentitur in

Hincmar. de Prędest. cap. 1.

Prædestinat. in præfat.

titulo, cum se hæreticum ostendat in textu, quis enim ne- " A. 857.
sciat, Augustinum orthodoxum semper fuisse Doctorem, & tam " & 858.
scribendo quam disputando omnibus hæreticis obuiasse? Volen- "
tes ergo inimicum fidei nostræ inter fratres dogma inducе- "
re, Catholicum suprà liminare libri sui titulum posuerunt, "
qui liber veluti sepulchrum fœtens à foris quidem Augustini "
nomine dealbatur, intus verò scaturit vermibus mortuorum, "
&c.] "

Sic igitur tantum abest vt in priore hac, quam expendimus Hincmari præfatione nomine æmulorum Sancti Augustini, qui illius doctrinam ob personæ inuidiam vilifacere & lectores deuotos ab illius dilectione ac lectione & necessaria credulitate auertere conarentur, intelligere potuerit & voluerit fictos illos Prædestinatianos: quinimò illis ipsis auctoribus & HINCMARO & HYGINO seu Prædestinato, ficti illi Prædestinatiani oppositum omninò intendebant, ità vt locus hic HINCMARI non nisi de Massiliensibus & aliis Pelagianorum reliquiis, quos certissimè Augustinus Prosper & Cœlestinus Papa scriptis suis vt inimicos gratiæ Christi, & Augustinianæ doctrinæ persecutores impugnauerunt. Et sic commentitia illa veterum Prædestinatianorum hæresis nondum HINCMARO nota, nondum sæculo illo fabricata & exposita, cum primum illud opus de Prædestinatione concinnauit HINCMARUS. Quod si aduertisset R. P. qui ex commentitiis HINCMARI sui figmentis non tam Historiam, quàm fabulam Prædestinatianam recens concinnauit, forsitan melioribus intentus, ab opere emeritis vigiliis suis & fructuosissimis laboribus tam indigno abstinuisset.

Huius prioris operis de Prædestinatione & Libero Arbitrio solus meminit Hincmarus, & ex illo Flodoardus, nulla nec minima coniectura est in aduersantium peruenisse notitiam, maximè Ecclesiæ Lugdunensis Remigij, & reliquorum Præsulum, qui Concilio Valentino interfuerant.

A. 859.

CAPVT XL.

Anno 859. Valentini Canones in Lingonensi Synodo confirmati, & 15. post diebus in Concilio Tullensi 12. Prouinciarum coram tribus regibus, Karolo Caluo, duobúsque eius Nepotibus publicè relecti: Tumultuante verò Hincmaro eiusque sequacibus excitatus motus, per Remigium compositus, & alteri Synodo plenior totius Controuersiæ discussio reseruata. Interim tamen inserti actis Concilij Tullensis Canones Lingonenses, & ab hinc vsque Concilium Valentinum primum & Lingonense, apud omnes Catholicos legitimarum Synodorum robur & auctoritatem obtinuere.

ANNO sequenti 859. idem fermè ipsi Episcopi trium Prouinciarum Lugdunensis, Viennensis, & Arelatensis, qui Concilium Valentinum tertium cebebrauerant à Rege suo Karolo Imperatoris filio ad Concilium Tullense apud Saponarias euocati in quo futurus esset Karolus Caluus cum suo Hincmaro & plurimis Regni Episcopis in causa Vvenilonis Archiepiscopi Senonensis læsæ Maiestatis & perduellionis Rei in suburbio Lingonicæ vrbis circa Calendas Iunias 15. diebus ante Concilium Tullense conuenerunt, in quo 16. Canones ediderunt ad instructionem Dominici populi, sed præcipuè sex supradictos Valentini 3. Concilij Canones confirmauerunt eâ lege, vt in Concilio Tullensi producerentur, recitarētur, & omnibus Episcopis probati ab vniuersis reciperentur & obseruarentur. Verùm quoniam in Concilio Valentino non solùm doctrina Catholica quatuor Hincmari Capitulis opposita expresse quatuor aliis Canonibus definita & sancita fuerat, sed etiam Canone 4. Capitula illa quatuor quasi minùs prospectè ab Episcopis in Concilio suscepta propter inutilitatem vel etiam noxietatem & errorem contrarium veritati expresse damnata fuerant, ne ex verbis illis Rex ipse Karolus Caluus, qui quatuor illis capitulis subscripserat, & Hincmarus, qui eorum auctor erat, contentionis & querelę occasionem sumerent, abstinendum clausulâ illâ, quasi non necessariâ censuerunt. In reliquis omnibus sex illis Canonibus Concilij Valentini confirmatis & iterum verbo ad verbum sancitis.

Eodémque mense post 15. dies in Concilio Tullensi apud Saponarias conuenientibus Episcopis duodecim Prouinciarum adsi-

dentibus Karolo caluo, eiúsque nepotibus Regibus, Remigius Lugdunensis non solùm sex illos, sed & reliquos concilij Lingonensis canones protulit & deposuit comprobandos, eísque publicè recitatis Hincmarus eiúsque fideles Remensis Prouinciæ Episcopi commoti sunt, ita vt quidam eorum factiosiores (quos fide Christianę zelo succensos dicit Hincmarus) aliqua Synodo voluerint suggerere, & Remigium ipsum eiusque coëpiscopos blando sibilo (inquit ille) charaxare: sed motus illi à Remigio modestè fuere compositi eo venerabiliter perorante, vt ad proximè futuram Synodum Catholicorum libros Doctorum quique deferre curarent, & sicut meliùs secundùm catholicam doctrinam in commune inuenissent, de cætero omnes vnanimiter tenerent: sícque communi Episcoporum omnium sententiâ definitum can. 10 his verbis. Relata sunt denique in eadem Synodo quædam capitula super quibus quorundam fratrum sensus dissentire probantur. Vnde conuenit inter Episcopos, vt Deo fauente pace & tranquillitate recuperatâ simul conueniant, & prolatis Sanctarum Scripturarum atque catholicorum Doctorum sententiis, quæ saniora sunt concordi vnanimitate sequantur.]

Hincmar. in 2. præfat.

Conc. Tullens. Can. 10.

Sexdecim illi concilij Lingonensis canones, actis concilij Tullensis inserti sunt, vt notauit R.P. Sirmondus tom. 3. concil. Galliæ in prædicto concil. Lingon. Non sic de quatuor illis Hincmari capitulis vnde conijcere licet illa in concilio non fuisse recitata, licet Hincmarus in plurimis infidelis, & sic in reliquis nullius fidei, hoc afferat, quòd eo magis reiiciendum (licet non magni sit ponderis) quod verba Hincmari quibus hoc innuit [& in crastinâ alia quædam capitula de quibus post locuturi sumus relecta fuere] apertissimè superaddita & postea reliquis inserta apparent, siquidem reliquorum legitimum verborum sensum corrumpunt: Quoniam commotio quam à se ipso & fidelibus suis excitatam agnoscit per interpositionem illius clausulæ ad lectionem capitulorum illorum quatuor refertur, quæ certissimè ex auctoris mente ad canones concilii Lingonensis referenda est, vt cuilibet mediocriter attento patebit ex verbis ipsis quæ mox referentur: sed prius obseruandum canones illos post biduum in eadem Synodo à Remigio ipso vnâ cum Epigrammate Regi Karolo oblatos, sed more solito ibidem à Rege ipsi Hincmaro traditos, vt tempore congruo sensum suum illo exponeret, vtrum canonum illorum sensui concordaret. Eorum omnium testem vnicum habemus Hincmarum ipsum in posterioris operis de Prædestinatione ad Karolum Regem præfatione quæ etiam apud Flodoardum habetur integra Historiæ libro tertio capite 16. his verbis.

Præfat. 2. Hincm.

Flodoard. lib. 3. cap. 16.

Nuper elapso mense immò per Indictionem septimam an-

A.859. » no Incarnationis Dominicæ 859. dedistis nobis quædam ca-
» pitula, sicut nostræ dixistis humilitati à Remigio reuerentissi-
» mo Lugdunensium Archiepiscopo vestræ porrecta sublimita-
» ti, iubentes, vt tempore congruo de his verbis redderemus
» responsum: si vnanimes vno ore eorumdem capitulorum sen-
» sui concordaremus; an quia vobis à cana Patrum fide in qui-
» busdam dissentire videbantur, noster sensus, quem à catho-
» lico tramite non deuiare credebatis, ab eis in aliquo dis-
» sideret &c. Quæ siquidem capitula in conuentu Episcopo-
» rum habito in territorio Tullensi, in villa quæ dicitur Sa-
» ponarias ante biduum, quàm vobis porrecta fuerint, sunt
» recitata, proferente eâ Synodo Domno Remigio Lugdunen-
» sium Archiepiscopo, quæ sicut (dixit, & in Epigrammate eorun-
» dem capitulorum continetur) in hoc ipso anno, in Kalen-
» dis nihilominus ibidem descriptis, & in suburbio Lingonicæ
» vrbis, ad instructionem Dominici populi ipse & sibi com-
» prouinciales Episcopi. [Et in crastina alia quædam capitula
» de quibus post locuturi sumus relecta fuere.] Super quibus
» sicut quibusdam ex Fratribus visum est, quorundam sensus
» est motus. Nam vt verè & nos fateamur nostræ conscientiæ
» super pridem capitulis, quæ vt diximus Remigius Archie-
» piscopus Synodo præsentauerat, recitatis, catholicorum ad
» memoriam adducentes Doctorum traditiones, non modicè se
» concusserunt; vnde nostrûm quidam fidei Christianæ zelo
» succensi aliquâ Synodo voluerunt suggerere, sed motus no-
» stri ab eodem venerabili Archiepiscopo Remigio Lugdunen-
» sium sunt modestè compositi, eo venerabiliter perorante, vt
» si quorumcumque nostrorum sensus ab eisdem prolatis capi-
» tulis in aliquo dissentiendo se commoueret, ad proximè fu-
» turam Synodum catholicorum libros Doctorum quique de-
» ferre curemus, & sicut meliùs secundùm catholicam & Apo-
» stolicam doctrinam in commune inuenerimus, de cætero om-
» nes vnanimiter teneamus. In cuius deuotione coëpiscoporum
» ipsius Diœceseos, quorum etiam & ante ordinationem men-
» tem catholicam atque doctrinam, sicut & vos non latet co-
» gnouimus, quantùm sensui pusillitatis nostræ fidem accommo-
» dare audemus, percepimus: quia non ex ipsis, vt non dica-
» mus per ipsos, Synodo capitula ipsa fuere prolata. Quapro-
» pter, quamuis blando sibilo eos quidam charaxare volue-
» runt, de eo quod Sanctus Cœlestinus Episcopos Gallicanos
» redarguit dicens: Quid illis (inquit) spei est, vbi magistris
» tacentibus hi loquuntur, qui si ita est eorum discipuli non fue-
» runt, timeo ne conniuere sit hoc tacere &c.] Nos tamen plu-

res qui eorum & fidem & doctrinam & prudentiam nouimus, «
minùs in eis ista noscentibus, sententiam pro dissentione Ba- «
ptismi de Beato Cypriano à Beato Augustino collaudatam sæ- «
pe numero proposuimus &c. Videlicet vt cùm omnium in vnius «
propositione fuerit definita consultatio, cunctorum valeat ad «
omnes emanare solutio &c.] «

Ex his patet primò clausulam illam [*Et in crastinâ quadam* «
alia capitula de quibus post locuturi sumus relecta fuere] vt præmisimus ab ipso Hincmaro cùm postea opus suum correxit & emendauit gratis superadditam, quæsito scilicet colore futuræ objectioni, quòd capitula sua quatuor in illo Tullensi Concilio proferre erubuerit, illis siquidem verbis & rectus sententiæ sensus corrumpitur, & rei gestæ veritas deprauatur. Et sic ex Hincmaro ipso in 1. operis sui editione, constat solos Concilii Lingonensis canones in concilio Tullensi fuisse recitatos. 2. Solos Hincmari & fidelium Prouinciæ Remensis Episcoporum animos fuisse commotos, non aliorum Episcoporum 12. Prouinciarum; ideoque dictum in supradicto canone 10. *Super quibus quorumdam fratrum sensus dissentire probantur*, quos Hincmarus, seipsum & Prouinciæ suæ Episcopos fuisse fatetur. 3. Inter illos fuisse quosdam qui in gratiam Hincmari etiam Præsules & doctrinâ & pietate & auctoritate præstantissimos non illi consentientes in plena Synodo sibilo charaxare soliti essent. 4. Remigium & reliquos Prouinciæ Lugdunensis Episcopos, eius doctrinæ & pietatis fuisse, quæ etiam Hincmaro & suorum plurimis honori esset & reuerentiæ. 5. canones illos vtriusque concilii & Valentini, & Lingonensis ex ipsius Hincmari confessione non fuisse alicuius compilatoris, seu Ebonis, vel alterius commentum, sed veras illorum conciliorum definitiones, maximè ipsius Remigii præsidis, cuius virtus, morum sanctitas, & doctrina ea fuit, vt Hincmarus hîc & alibi passim illa profiteri compulsus fuerit: nec eius scripta nisi suppresso illius nomine, & quasi incerti auctoris infamare ausus sit. 6. Denique mira hinc elucet ipsius Hincmari peruicacia, vbi siquidem retulit canones illos in duabus Synodis definitos, à Remigio venerabili Antistite prolatos, & Synodo depositos, ab ipso venerabiliter perorante, motus illos compositos, ab illo ipso Karolo Regi cum Epigrammate oblatos, Remigii etiam & comprouincialium Episcoporum mentem catholicam doctrinam & prudentiam sæpiùs extulit, immò verò vt gnarus & prudens contra suorum petulantiam defendit: ibidem ta- « tamen contrà quarrùm (inquit) sensui pusillitatis nostræ fidem ac- « commodare audemus, percepimus quia non ex ipsis, vt non « dicamus per ipsos Synodo capitula ipsa fuere prolata.] In

Hincmar. in præfat. a.

A. 859. » his & ſubſequentibus mira contradictio, & peruicax au-
» dacia.

Sed & obſeruandum Capitula illa quatuor Hincmari ſeu conuenticuli Carifienſis, his Concilij Valentini & Lingonenſis Canonibus reprobata damnata, ſancitámque eorum auctoritate doctrinam contrariam: Concilio verò Tullenſi cautum quidem, proximo Concilio prolatis Sanctarum Scripturarum atque Catholicorum Doctorum ſententiis, quæ ſaniora ſunt, concordi vnanimitate ſequerentur: ſed interim de quatuor illis capitulis nihil prouiſum: immò ſoli Canones Concilij Valentini & Lingonenſis lecti & publicati, & actis Concilij Tullenſis inſerti, & ſic confirmati. Capitula illa quatuor tacitè reprobata, ſaltem donec aliter fuiſſet definitum. Atqui nunquam aliter definitum; Hincmarus non amplius auſus Conciliis ſequentibus, maximè anno ſequenti in altero Concilio Tullenſi quatuordecim Prouinciarum Epiſcopos excitare vt prolatis Sanctarum Scripturarum atque Catholicorum Doctorum ſententiis quatuor ſua capitula iam ſæpius reprobata probarent & confirmarent, vel aliter quàm quod ſupradictis Canonibus definitum eſſet, aliquid ſequendum decernerent. Et ſic Canones illi vtriuſque Concilij Valentini & Lingonenſis reiectis illis quatuor ſpuriis & illegitimis Hincmari capitulis auctoritatem legitimarum definitionum & Decretorum Synodalium ſemper retinuerunt. Vt ex hoc huc vſque tacito conſenſu confirmatos conſtat, & expreſsâ etiam Sedis Apoſtolicę definitione ſancitos iam probamus.

Cap. 41.

CAPVT XLI.

Doctrina Concilij Lingonenſis à Nicolao Papa confirmata teſte Beato Prudentio Trecenſi, & Annalibus Bertinianis. Adriani primi ipſiúſque Nicolai, necnon & auctorum qui hoc ſæculo ante motam illam contentionem ſcripſerunt, de quæſtionibus in controuerſiam vocatis ſenſus: Hincmari calumnia aduerſus Lupum Ferrarienſem in cauſâ Venilonis Archiepiſcopi Senonenſis.

SIQVIDEM illos ipſos Concilii Lingonenſis Canones Romam ad Nicolaum Papam eodem anno delatos fuiſſe, & ab ipſo

A. 859.

ipso comprobatos, auctor est Sanctus Prudentius Episcopus Tricassinus in Annalibus suis qui non extant, licet temporibus illis in omnium manibus versarentur, sed ab Hincmaro ipso referuntur in Epistola 24. ad Egilonem Senonensem Archiepiscopum Romam delegatum, his verbis. Qui etiam videlicet Domnus Prudentius in Annali gestorum nostrorum Regum, quæ composuit ad confirmandam suam sententiam gestis, anni Dominicæ Incarnationis 859. indidit dicens: NICOLAVS *Papa Pontifex Romanus de Gratia Dei, & Libero Arbitrio, de Veritate gemina Prædestinationis, & de Sanguine Christi, vt pro credentibus omnibus fusus sit, fideliter confirmat, & Catholicè decernit.* Quod per alium non audiuimus nec alibi legimus, vnde quoniam ipsa gesta, quibus hæc conscripta sunt, iam in plurimorum manus deuenerunt, necesse est vt taliter de hoc Domno Apostolico suggeratis, ne scandalum inde in Ecclesia veniat, quasi ipse (quod absit) talia sicut Gotteschalcus sentiat: Et precor vt de mea parte nihil ei dicatur, quia commotum dicitur habere suum animum erga me: multis ad eum contra me scribentibus & mihi derogantibus, ne scandalum in me inde retorqueat, vnde culpam non habeo. Ipsum autem Annale quod dico Rex habet, & ipse est liber, quem coram vobis in Ecclesia vbi vos nobis commendauit, coram vobis ab illo mihi præstitum ei reddidi.]

Hincmar. Epist. 24.

Prudentij, non minùs probitate morum, & sanctitate vitæ quam doctrinâ Præsulis eximij, qui etiam post mortem vt suo loco videbimus, in Sanctorum album relatus est, fides sola sufficeret huic adstruendæ veritati, adeo vt quantò ex solita Hincmari nequitia in omnibus etiam verisimilioribus eius dictis fides mutat: Tanto ex Sancti Prudentij sinceritate, etiam in iis quæ solo eius testimonio niterentur, certissima fides adstruatur, sed hoc ipsum confirmatur ex pluribus eorum, quæ in hac controuersia insecuta sunt argumentis.

Prætermissis iis omnibus quæ in commune adduci possent, quòd Canones illi non nisi germanam Sancti Augustini doctrinam continent, cuius quasi dotis Ecclesiæ Summis Pontificibus semper summa cura fuit, quod Nicolaus Papa Ecclesiasticæ disciplinæ, & Catholicæ doctrinæ vindex fuit acerrimus, Hincmarianæ nequitiæ infensissimus, injustæ quam in miserabilem illum Monachum exercuit, oppressionis reuincendæ studiosissimus, & reliquis similibus, in iis quæ solam horum Canonum doctrinam respiciunt immorabimur.

Primò, Concilii Lingonensis Canones Romam delatos pro-

A. 859. batur, ex hoc quod ex Codice Bibliothecæ Vaticanæ nunc primùm in lucem prodierunt, vt notatum tomo tertio Conciliorum Antiquorum Gall. paginâ centesimâ quinquagesimâ tertiâ, confirmatos verò à Nicolao Papa; ex eo quòd pro legitimis Ecclesiæ definitionibus ab vniuersa Ecclesia semper recepti fuerint.

» Secundò, cùm Hincmarus anno 862. Nicolao Papæ scripsisset fidei suæ depromendo tenorem, & suam quam contra Gotteschalcum fidei Catholicæ dependere satagebat defensionem] iuxta Flodoardum lib. 3. cap. 15. Summus Pontifex & sententiam eius, & quam pararet defensionem despexit ibid. cap. 14. vt videbitur ad annum 862.

Flodoard. lib. 3. c. 15.

Tertiò, cùm iterùm Hincmarus anno 864. scripsisset eidem Summo Pontifici de damnatione miserabilis illius Monachi, eiúsque suppositas hæreses, & veterum Prædestinatianorum commenta referendo, anno sequenti nihil præter minas & fraudis suæ improperium à Summo Pontifice retulit, vt ad annos illos videbitur ex Flodoardo dicto cap. 14. & Nicolai Papæ, & Hincmari Epistolis.

Quartò, cùm anno 866. supradictâ ad Egilonem Epistolâ scripsisset necesse esse, vt taliter de his, quæ retulerat Prudentius in Annalibus Papæ suggereret, ne scandalum inde in Ecclesiam redundaret, quasi ipse talia, sicut Gotteschalcus sentiret, nullum aliud obtinuit responsum, quàm SVPERBIÆ, DOLOSITATIS, & CRVDELITATIS improperium, quibus palam & publicè à Summo Pontifice fuit notatus, vt ipsemet agnouit Epistolâ 26. ad Nicolaum Papam, in qua etiam erga Summum Pontificem congratulationem non omisisset, si vel minimo verbo denegasset quòd à Prudentio notatum fuerat.

Quintò, his omnibus peractis & plenè prospectis Auctor Annalium Bertinianorum Hincmaro eiúsque doctrinæ addictissimus, etiam in contemptum ipsius Summi Pontificis vt videbitur infra cap. 41. idem ipsum quod Prudentius hoc ipso anno, & iisdem etiam verbis retulit. » NICOLAVS Pontifex Romanus » de Gratia Dei & Libero Arbitrio, de veritate geminæ » Prædestinationis, & Sanguine Christi, vt pro credentibus » omnibus fusus sit, fideliter confirmat & Catholicè decer- » nit.]

Annalium Bertin. an. 859.

Denique etiam obseruandum eam in tribus illis quæstionibus fuisse sententiam Nicolai Papæ, eo verisimiliùs, quòd in quæstione de gemina Prædestinatione, quæ præcipua fuit, Adrianus Papa primus sub finem præcedentis sæculi gemina Epistola, 96. ad Egilonem Episcopum & 97. ad Episcopos per vniuer-

sam Spaniam commorantes idem ipsum expressissimè confirmauerat his verbis, quæ à Sancto Fulgentio mutuatus est: quisquis « A. 859.
autem, inquit, non est prædestinatus ad gloriam, inuenitur sine « Hadrian. PP. Epist. 96. & 97
dubio præscitus ad pœnam, quæ ideo in Dei præparatione «
prędestinata cognoscitur, vt per eam infidelitas atque iniquitas puniatur, propter quod Beatus Iudas Apostolus quosdam «
prædestinatos dicit in Iudicium, his verbis: *Subintroierunt* «
Iudæ 4 *enim quidam homines impij, qui olim præscripti & prædestinati erant in hoc iudicium Dei nostri:* vigilanter autem in doctrina Spiritus Sancti prędestinatos impios non dicit ad peccatum, sed ad iudicium, id est non ad impietatem, sed ad punctionem: non enim prædestinati sunt ad hoc quod vitio suo impietates admittunt, sed ad illud quod à iudicio æquitatis diuinæ recipiunt &c.] «

Item de Gratia & Libero Arbitrio quis fuerit sensus NICOLAI Papæ, vt ex vngue Leonem conijcere licet ex duabus eius Epistolis, trigesimâ quintâ & quadragesimâ tertiâ: seu tomo tertio Concil. antiquorum Galliæ trigesimâ sextâ & quadragesimâ octauâ, in causa Rothadi Episcopi Suessonensis. Nicolai Papæ Epist. 43.
In posteriori ad Clerum & plebem Suessonicam scribens: Denique nullus dubitat (inquit) quas deuotio vestra proprio « destituta præsidio, ipsa quantum ad hominem pertinet orphana remanens, varias & multiplices calamitates pertulerit, sed «
Ioã. 14. v. 18. ille qui fidelibus Discipulis dixit: *Non relinquam vos orphanos*, non solùm pręsenti suâ Maiestate protexit, sed etiam, « propitiâ, quâ desolati & destituti eratis pro sua redonauit « pietate rectorem, nobis scilicet qui in eo viuimus mouemur, & sumus, ad eum vobis reddendum nutu suæ miserationis INTERIVS imperans & competenter erudiens &c.] «

Et in altera Epistola ad Regem Carolum Caluum: Nisi tantâ (inquit) coram summo Deo vos humiliatione incuruassetis, « Eiusdem Epist. 35.
nequaquam nobis licet indignis seruis eius obedientiæ colla « tantâ facilitate submitteretis. Operatur autem idem ipse Deus « in vobis hoc, qui & laudandus est propter hoc, quique præuidit vos, & ad regni gubernacula destinauit, quo auctore « vobis fœlicia accident (vt cernimus) tempora, & prosperis prospera (vt audiuimus) succedunt. Quapropter eius misericordiam glorificamus, & quia ignoramus quo hæc in vobis iudicio diuinitùs patrantur, dilectionem vestram instantissimè adhortamur, vt memores fragilitatis humanæ nulla « vos commoda eleuent, nulla secunda dissoluant: Sed semper « ad vosmetipsos recurrite, & quia nihil est in homine, vnde «

A. 859. „ extolli debeat, sedulâ consideratione perpendite. Si qua ergo cœlitus tribuuntur ad votum, largitorem ante oculos vestra reuocare solertia non obmittat &c.]

Sed & alterâ, quæ vigesima septima est, & tom. tert. Conciliorum Galliæ quinquagesima tertia habetur, eiusdem Summi Pontificis Epistolâ ad Ludouicum Germaniæ & Karolum Caluum Galliæ Reges, efficacem Christi gratiam in cordibus fidelium operantem, breuiter sed dilucide bis expressit in principio Epistolæ. Credimus (inquit) ex Dei dono (filij charissimi) processisse quod vnanimes, & fide non fictâ junxistis. Vnde fit vt vno animo, & vno ore per vos glorificetur Deus, & Pater Domini nostri Iesu Christi, & ad Sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ Regnique vestri decus conjunctio vestra proficiat & salutem.] Et circa medium vbi de Lothario Rege commouendo agitur: Forsan (inquit) omnipotens Deus cor eius ad sibi placita inclinare dignabitur, & de Præuaricatore tandem faciet conuertendo dilectum.]

Eiusdem Epist. 27.

Postremò de Sanguine Christi, quod pro omnibus & solis credentibus fusus sit, confirmatum & Decretum à Nicolao Papa eo magis iudicandum, quòd non solùm ea vera sit, & antiquorum Patrum ferè omnium, & totius huc vsque Ecclesiæ doctrina: Sed & ante vtrumque Concilium & Valentinum tertium, & Lingonense, ante scripta Ecclesiæ Lugdunensis, Prudentii & vtriusque Lupi supra recensita, idipsum fuerit taditum ab illis, qui eodem sæculo commentariis suis expresse Euangelium Mathæi, & Epistolas Pauli Gentium Apostoli, interpretati sunt, nec contentionibus illis sese interseruerunt, licet vtrisque placitis seu Synodis, in quibus miserabilis illius dum viueret Monachi causa versata est, interfuerint Haymone scilicet Alberstatensi Episcopo in Commentariis suis in Epistola prima ad Timoth. & Beato Paschasio Ratberto Abbate Corbeiensi, in Commentariis suis in Matthæi cap. 26. Quorum ille placito Moguntino, hic Carisiensi anno 848. & 849. interfuit, vterque vt doctrinâ, sic & sanctitate & pietate eximium Ecclesiæ illo sæculo lumen. Ille ad verba illa *Qui vult omnes homines saluos fieri*: Subaudis (inquit) qui saluantur &c.] Et paulo post ad illa: *Qui dedit redemptionem pro omnibus*: Subaudis (inquit) Electis: Et ibidem in eandem sententiam pluribus. Hic verò Paschasius scilicet Ratbertus exponens verba illa Matthæi 26. cap. *Qui effusus est pro multis in remissionem peccatorum*: Pro multis quidem (inquit) sed non pro omnibus, quia non omnes credunt Euangelio, neque credunt in eum.] Quid igitur mirum idem ipsum à summo Pontifice fuisse comprobatum?

Haymo Alberst. in 1. Tim. 2.

1. Tim. 2. v. 4. v. 6.

B Paschasius in Mat. cap. 26.

Math. 26. v. 23

Quin imò & hoc ipsum palam professus est idem ipse summus Pontifex Nicolaus in præfatione Epistolæ suæ 42. seu tom. 3. Conc. ant. Galliæ 47. ad vniuersos Galliarum Episcopos, dum asserit Christo vnicam esse sponsam Ecclesiam scilicet vniuersam, quæ illi veraciter & principaliter sit omnia; & loco omnium. Et sic dum ab Apostolo pro omnibus mortuus dicitur pro sola Ecclesia quæ ipsi est omnia mortuus esse censendus sit: Hæc sunt eius verba quamuis singularum Ecclesiarum quæ propter diuersitatem terrarum multæ esse dicuntur, cùm vna sit, & vnica sponso suo, sicut ipse in canticis canticorum dicit: *Vna est columba mea*. Et per Psalmistam: *Erue de manu canis vnicam meam*: Pastor & Episcopus ac Pontifex Dominus noster Iesus Christus, qui hanc creauit & redemit, existat, ita vt illi veraciter ac principaliter ista sit omnia, iuxta quod fidelibus per primum Apostolum dicit: *Conuersi estis nunc ad Pastorem, & Episcopum animarum vestrarum*; & iuxta quod egregius prædicator de eo loquens talis (inquit) decebat vt nobis esset Pontifex &c.]

Nicolaus Papa Epist. 42.

Cant. 6. v. 8. Psal. 21. v. 21. 1. Pet. 2. v. 25.

Itaque qui tot testibus, tot argumentis reluctati, Nicolaum Papam iuxta annales Prudentij, & Bertinianos decreto suo canones illos Concilij Lingonensis confirmasse inficiantur, tam clara in luce vltrò cæcutientes, non tam ipsi quid verum sit opinor non vident, quàm videre se dissimulant.

Nec obiter meminisse erit ingratum Vvenilonem Archiepiscopum Senonensem Perduellionis à Rege ipso Carolo Caluo in Concilio Tullensi delatum, hoc ipso anno in gratiam Regis receptum, vt constat ex his ipsis annalibus Bertinianis, in his verbis. Guanilo Episcopus Senonum absque audientia Episcoporum Karolo Regi reconciliatur] & reuera sequentibus Conciliis affuit, etiam Tullensi secundo sequenti anno habito, & post mortem à Rege ipso plurimis præconiis celebratus fuit teste Nicolao Papa ad Regem ipsum Epistola 54. vnde patet hallucinari plurimos propter illum Guanellonis nomen proditoribus tributum censentes: sed Hincmarus perfidâ nequitiâ in Lupum Ferrariensem, eo quod ipsi resistens veram Ecclesiæ doctrinam intrepidè tueretur, hâc occasione captatâ mendaciis & calumniis solitis discordias inter ipsum & Vvenilonem seminare studuit, Vveniloni persuadere conatus Lupum depositionem eius procurasse, scilicet Regi auctorem fuisse libellum accusationis proferendi in, Vvenilonem: cuius nequitię ab ipso Vvenilone monitus Lupus eidem purgatoriâ Epistolâ 124. rescripsit, Hincmarum Metropolitani Episcopi titulo significans, eo quòd singularem Pallij vsum ex priuilegio adeptus, & auctoritate regiâ præpotens præ cæteris, Metropolitani dignitate & titulo præcelleret. Non est mirum

Annal. Bertin. Ann. 859.

Lupus Ferrariensis Epistola 124.

A. 859. » (inquit Lupus) si vos tamdiù Metropolitanus Episcopus menda-
» cio fefellit, quando Dauid nequam seruus verisimili figmento ad
» horam decepit, prædiorum quibus donatus fuerat, medietate
» seruus ille multatus est. Episcopo verò timendum est ne promis-
» sionum Cœlestium integritate priuetur, cùm teste sapientissimo
» Salomone eum detestetur anima Dei qui seminat inter fratres dis-
» cordias &c. Et paulo post: quomodo enim tantæ possem effici
» prauitatis, vt depositionem eius cuperem, cuius acceperam diui-
» nitùs consecrationem, testem eum securus facio, cuius experie-
» mur vterque iudicium &c.] Sed hæc ex leuioribus & solitis Hinc-
mari nequitiis.

CAPVT XLII.

Cap. 42.

Anno 860.

Concilium Tullense secundum 57. Episcoporum ex tribus Regnis & 14. Prouinciis, anno 860. habitum, cuius sententia circà veram de Gratia & Libero Arbitrio doctrinam ex præfatione Synodicæ expenditur, licet ex professo ea de re nihil ageretur.

Anno 860. mense Octobri celebratum est secundum Tullense Concilium in villa Tussiaco Regibus ijsdem præsentibus ab Episcopis 14. Prouinciarum, in quo illi ferè omnes qui præcedenti affuerant conuenerunt, præcipuè Remigius Lugdunensis & Hincmarus Remensis cum suis comprouincialibus, vnà cum Vvenilone Senonensi, qui præcedenti non interfuit. In eóque de disciplina Ecclesiastica actum: & lati Canones in sacrarum rerum peruasores & aliorum criminum reos: nihil tamen hic proferre ausus est Hincmarus de suis Carisiensibus Capitulis, neque in reliquis quibuslibet quæ posteà intercesserunt Synodis, certus Capitula illa in clandestino Carisiensi conuenticulo suo genio & proprio sensu definita, iam à duobus trium Prouinciarum Conciliis vel expresè damnata vel per contrariæ sententiæ definitionem explosa, à celeberrimo illo 57. Episcoporum Concilio fore pariter damnanda & reiicienda, prudens maluit in tacitè prouisa per præcedens Concilium reiectione persistere, eíque acquiescere, quàm præuisam futuræ condemnationis confusionem sustinere, & contumeliam pati.

Et reuera qualis esset Episcoporum illorum 14. Prouinciarum in quæstionibus controuersis sententia satis apparet ex pulcherrima & doctissima Concilij illius Epistola verè Synodali, (non qualis fuit Rabani, proprio marte & suo nomine exacto placito

Moguntino ad Hincmarum Epistola, quam malè Synodicam vocant) sed verè & propriè Synodicâ, quippè in ipso Concilio & nomine Episcoporum omnium 14. illarum Prouinciarum edita contra rerum Ecclesiasticarum peruasores, & pauperum prædatores, in cuius præfatione Episcopi illi præcipuam Beati Augustini de Gratia & Libero Arbitrio doctrinam, plenissimè & doctissimè professi sunt.

Primò siquidem prælocuti de summa Trinitate & rerum omnium creatione, agentes de rationali creatura Angelica & humana ad imaginem & similitudinem Dei cum Libero Arbitio condita, profitentur Liberum Arbitrium soli cogenti necessitati esse oppositum, sine peccandi potestate verissimè & propriissimè consistere, potestatem illam peccandi ex imperfectione creatæ naturæ, posteà gratiâ Dei perficiendę procedere, sicut mori, mutari, falli, miser fieri, & vinci, sic peccare posse Deo nullomodo conuenire. Et sic non esse de essentia Liberi Arbitrij: his verbis. Synodica Conc. 2. Tullens.

« Duas quoque harum creaturarum suarum rationales creaturas scilicet Angelicam & humanam imaginis & similitudinis suæ dote ditatas cum Libero Arbitrio condidit: vt sicut ipse non necessitate, sed naturâ est bonus & voluntariè: ita & ipsæ rationales creaturæ non constrictę necessitate, sed bonę essent, vt naturâ ita & voluntariè: quia si tales essent vt liberæ voluntatis Arbitrio malum vitare, & bonum non possent agere, lapidibus & cęteris rebus insensibilibus, atque irrationabilibus potiùs, quàm Deo similes essent, & meritò illius retributione carerent: nec esset vnde prò qualitate voluntatis, & actionis remunerarentur à Deo: qui ideo bonus est, quia vult, non quia cogitur, quíque bonum velle non ex accidenti, sed vt bonus & omnipotens esset, essentialiter habet: cui secundùm quorumdam opinionem sententię non repugnat quòd dicit Apostolus: *se ipsum negare non potest:* Porro nec peccare nec mori potest. Et tamen non falsò Angelus & homo, qui potuere peccare imaginis & similitudinis eius dignitate donati leguntur: quia aliud est similitudo, & aliud signaculum similitudinis, & aliud imaginem esse, & aliud ad imaginem factum esse: solus quippè consubstantialis filius essentialiter imago inuisibilis, & splendor & figura est substantiæ Dei Patris, sic ad omnipotentis hoc vel magis omnipotentiam pertinet, quia aliud non potest, quàm bonum velle, & aliud quàm bonus & omnipotens esse, & se ipsum negare, peccare quoque, vel mori, mutari, falli, miser fieri, seu vinci non potest. Hæc atque huiusmodi absit, vt possit omnipotens, sed quia non vult non potest, quia & velle non potest. Non enim potest iustitia velle facere quod iniustum est, aut sapientia velle quod stultum est, aut veritas velle quod fal- »

2. Tim. 2. v. 13.

A. 860. » sum est. Ac per hoc non solùm ostendit veritas omnipotentem es-
» se quod ista non possit, sed etiam cogit veritas omnipotentem non
» esse, qui hæc possit. Volens est enim Deus quicquid est. Aeternus
» ergo, & incommutabilis, & verax, & beatus, & insuperabilis vo-
» lens est. Si ergo potest esse quod non vult, omnipotens non est:
» est autem omnipotens: ergo quicquid vult potest: & ideo quod
» non vult esse non potest, qui propterea dicitur omnipotens, quo-
» niam quicquid vult potest, &c.]

Secundò de Angelis ad cognoscendum Deum & perpetuò collaudandum in Cœlo collocatis, alios ex superbia per Liberum Arbitrium cecidisse: alios verò per idem Liberum Arbitrium in voluntate conditoris permansisse, & eius gratiâ & retributione iustitiæ accepisse in munere, vt non velint & valeant esse mali: his verbis.
» [Ex his námq; rationabilibus creaturis Angelica videlicet &
» humanâ Angelos ad se cognoscendum atque perpetuò collaudan-
» dum in cœlesti gloria collocauit, vnde pars quædam Angelorũ ex
» superbia debriata per Liberum Arbitriũ cecidit, qui appellantur
» Diaboli, & tales suo vitio sunt effecti, vt iam nõ velint, nec possint
» meriti esse boni, sicut & illi qui per Liberum Arbitrium in volun-
» tate conditoris permanserunt, ipsius gratiâ & retributione iustitię
» acceperunt in munere, quod creator cuius signaculum similitudi-
» nis sunt, habet essentia, vt non velint, nec valeant esse mali.]

Tertio vbi actum de creatione hominis in paradiso deliciarum constituti: & de interiori homine, qui secundùm Deum creatus est in iustitia, & sanctitate & veritate, & in quo dum exterior homo noster corrumpitur, renouamur de die in diem, sic Libero Arbitrio constitutum fuisse hominẽ docent in statu innocentiæ, vt sicut Angeli in accepta lege vitę, & disciplinę permanere posset; his verbis.
» [Isdem namq; primus homo (quia & Eua ipsa est Adam) conditus,
» vt dominaretur craturæ à Creatore factę, & disponeret orbẽ terra-
» rum in iustitia & ęquitate, & in directione cordis iudicium iudica-
» ret, si in accepta lege vitæ & disciplinę Libero Arbitrio permansis-
» set, videlicet si in conditoris voluntate perseuerasset, vt nõ pecca-
» ret, nec ipse moreretur, nec mortales neq; mortis ac gehennæ filios
» generaret. Sed merito huius permansionis & retributione iustitię:
» sicut & Sancti Angeli acceperunt, accepisset in munere quod Crea-
» tor, ad cuius imaginem & similitudinem conditus est, habet essen-
» tiâ, vt nec peccare vellet, nec iam cadere posset.]

Quartò hominem Libero Arbitrio abusum, Deum deseruisse, & desertum peccando cecidisse, & per malũ velle perdidisse bonum
» posse. Tum de Massa perditionis: [Ipsi autem (inquiunt) diabolo
» inuidenti, quia illuc erat homo terrenus per debitam obedien-
» tiam ascensurus, vnde ipse cecidit per superbiam Angelicus

Spiritus,

Spiritus, & mendacia suadenti plus credens, quàm voluntati " A. 860.
sui Conditoris obediens, abusus Libero Arbitrio deseruit Deum, "
& desertus iustè à Deo, peccauit, cecidit, & per malum velle "
perdidit bonum posse, qui per posse bonum vincere potuit velle "
malum: Quâ de re facta est massa perditionis totius humani ge- "
neris, de qua si nullus ad salutem eriperetur, irreprehensibilis "
esset Dei iustitia; quia verò multi saluantur, ineffabilis est Dei "
gratia.] "

Quintò per peccatum non perditum, sed etiam post peccatum relictum Liberum Arbitrium, sed ad bonum semper gratiâ dirigendum, gratiâ liberandum, gratiâ sanandum, gratiâ præueniendum, gratiâ adiuuandum, & gratiâ coronandum, vt sic gratiâ saluetur mundus, & ex Libero Arbitrio iudicetur mundus.

[Sed Iustus Dominus, inquiunt, iustitiam diligens, & iniquita- "
tem non volens, eis, quos ad imaginem & similitudinem suam "
fecit, nec post primi hominis casum vult tollere violenter suæ "
voluntatis Arbitrium Liberum, quibus reddere paratus est meri- "
Psal. 33. v. 13. tum, vt scriptura demonstrat. *Quis est*, inquiens. *homo qui vult* "
vitam? Et ac si respondenti, Ego: Dominus dicit: *Diuerte à* "
Psal 53. v. 8. *malo & fac bonum.* Et è regione volens saluari dicit: *Voluntariè* "
Psal. 27 v. 7. *sacrificabo tibi, & ex voluntate mea confitebor illi*, de quo scri- "
ptum est; *Quia non priuabit bonis eos, qui ambulant in innocentia.* "
Psal. 83. v. 13. Vt autem ambulantes ambulent, & perseuerent in innocentia, "
sanat & adiuuat eorum Arbitrium gratia; attestante Apostolo; "
1. Cor. 15. v. 10. *Gratia Dei in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus* "
laboraui. Non autem ego sed gratia Dei mecum. Quibus & aliis "
claret Scripturæ sententiis, quoniam post casum primi hominis "
inest homini ad benè volendum, & ad bonum incipiendum, & "
perficiendum, atque in bono perseuerandum Liberum Arbi- "
trium gratiâ liberatum, & gratiâ de corrupto sanatum, gratiâ "
præuētum, adiutum, & coronandum. A bono autem deficiens, & "
in malo proficiens homo post casum primi hominis habet Arbi- "
trium Liberum, scilicet iustitiæ liberum, peccati seruum, quo "
qui se elongant à Deo volente congregare filios nolentis Hieru- "
salem, peribunt. Vnde quia gratia Dei est, saluatur mundus, & "
quia inest Liberum Arbitrium homini iudicatur mundus.] "

Sextò denique vbi docuerunt ad exemplum Christi Ducis & Doctoris neminem nisi per labores ac dolores, quos in primo parente meruimus, regnū Dei promereri posse: Nec quemquam in istius doloris agone certantem sine viatico subsistere. Tum agunt de temporalibus Ecclesiæ bonis, aliqua etiam interserentes de gratuita Prædestinatione electorum, eorúmque numero, his verbis. [Ne sæculum deperiret donec omnes qui saluandi sunt, id est "

Vn

A. 860. » omnes Prædestinati (veluti scriptum est) Filij Dei, qui erant dis-
» persi, id est in massæ generaliter perditæ ex debito relictione
» conspersi, & ex ea antequam mundus fieret Prædestinatione Dei,
» cui nihil præteritum transiit, accedítque futurum, electi, scilicet
» gratiâ Dei, congregentur in vnum in plenitudinem videlicet
» Cælestis ac Sempiternæ Ecclesiæ, ad quam tanti ex hominibus
» saluatis, & eidem sociandis sunt ascensuri, vnde diabolus cum
» suis sequacibus cecidit, quanti illic electi Angeli remanserunt:
» vt vnum ouile vnius Pastoris scilicet, & indiuiduæ Trinitatis per-
» petuâ visione & perfectâ cognitione, quæ est non solum homi-
» num, sed & Angelorum vita, sine fine gaudeat societate gloriosâ
» repletum.]

Ex his omnibus in Synodica contra rerum Ecclesiasticarum peruasores ad vniuersum populũ emissâ, luce clariùs patet, quàm alieni fuerint Episcopi illi Galliarum, Trium regnorum, 14. Prouinciarum, numero saltem 57. à Pelagianæ Hæresis reliquiis, & Scotorum pultibus, quas Hincmarus cum suo Ioanne Scoto illis temporibus, periculosissimè renouauit.

CAP. 43.

CAPVT XLIII.

De posteriori Hincmari opere aduersùs Gotteschalcum, quod hoc anno 860. cœptum, sed non ante 863. perfectum & editum fuisse demonstratur: post editionem ab Auctore ipso correctum & interpolatum, vt cùm B. Prudentio iam in cœlum recepto falsò exprobat quòd Carisiacis Capitulis subscripserit. Causa repetiti operis. Prædestinatianorum fabula, quam in medium adducere nunc primum illi in mentem venit.

IAm verò expendamus pultes illas puritati fidei nauseam inferentes, & ineptas de veteribus Prædestinatianis fabulas, quas ex prædecessoribus suis Gennadio Massiliensi & Higino, suo seu Antiprædestinato Reuerendi Patris Sirmondi mutuatus est Hincmarus, & in libro suo posteriore de Prædestinatione, quem hoc ipso anno cœpit, & duobus vel tribus posterioribus concinnauit suis coloribus adornatas periculosissimis illis temporibus nequissimè & lachrymabiliter exposuit, vt mox apparebit. Et primò inspiciendum quo tempore editus liber ille. Tum de iis quæ ad rei gestæ Historiam spectant, tum etiamde iis quæ hanc ab Hinc-

mato expositam priscorum Prædestinatianorum fabulam, etiam recens à R. P. Sirmondo additiciis ornamentis decoratam, quasi fundamentum totius huius voluminis attingunt, pleniùs Deo duce & stilum nostrum regente agendum, cæteris quæ doctrinam respiciunt, in calcem dissertationis nostræ post mortem miserabilis illius Monachi reiiciendis.

Igitur hoc eodem anno 860. cœptum hunc librum cuilibet obuium, ex principio præfationis eius in his verbis nuper elapso Mense Iunio per indictionem septimam, Anno Incarnationis Dominicæ 859. dedistis nobis quædam Capitula, &c.] vt suprà: & circa medium: hæc eadem námque Capitula, sicut facilè reminisci potestis, ante Triennium nobis in villa Rotomagensis Episcopij quæ Nielfa dicitur, quando in excubiis contra Normannorum infestationem degebamus, sub titulo quasi in Valentina Synodo conscripta fuerint, &c. dedistis] suprà probatum illud Mense Septembri Anno 866. contigisse, & sic elapsum Triennium hoc anno ineunte contigit. (Hincmar. de Prædest. Præfat.)

Sed licet illud ipsum repetatur cap. 30. huiusce operis his verbis: [de hoc Capitulo quędam dempta inuenimus ex eo quod nobis ante Triennium, sicut supra memorauimus in Nielfa Rothomagensis Episcopii commisistis:] Nihilominus opus istud non nisi duobus aut tribus sequentibus annis concinnatum probatur. (Hincmar. de Prædest. cap. 30.) Primò ex eo quod ipse fatetur in eadem præfatione sub finem: quas responsiones (inquit de hoc libro agens) furatis horulis à diuersis occupationum distentionibus, qui cogitationum ferias non habemus, sicut de sententiis Sanctorum Patrum accepimus &c. committere schedulis tumultuario sermone studuimus] & (Ibidem in Præfat.) suprà notatum ex eius Epistola 26. ad Nicolaum Papam illum ita impedimentis sæculi ex necessitatibus Ecclesiæ & regni distentum, vt raró in decretis festiuitatibus in Sede sua esse illi permitteretur: (Hincm. Epist. 26.) & R. P. Sirmondus in Synopsi Chronica ad opera Hincmari hoc anno, obseruauit librum alium tunc & sequenti anno scripsisse Hincmarum, cui titulus, de Diuortio Lotharij, & Teutbergæ Reginæ. (Sirm. Synopsis Chron.)

Secundò Auctore Flodoardo lib. 3. cap. 15. Hincmarus cum hanc dependere satagebat defensionem, scripsit Nicolao Papæ, eámque defensionem ei significauit, his verbis, [scripsit etiam Præfato Papæ Nicolao fidei suæ depromendo tenorem, & suam contra prænotati Gotteschalci errorem, quam fidei Catholicæ dependere satagebat defensionem] (Flodoard. lib. 3. c. 15.) illud autem contigisse Anno 862. sub finem vel initio anni 863. Auctor est Hincmarus ipse Epistolâ 17. ad Nicolaum Papam, apud Flodoardum d. lib. 3 cap. 14. dum refert se per Odonem Episcopum de his primum Papæ (Ibid. ca. 14.)

A. 860. » scripsisse, his verbis : [Vnde quoniam per alios audieram ad
» Sanctitatem vestram verba venisse (scilicet de damnatione &
» reclusione Gotteschalci) nisi auctoritati vestræ quædam ex verbis
» & Catholicorum sensibus in rotula, qualiter contra ipsius pesti-
» feri hominis sensum sentiam per Odonem Episcopum, & nihil
» inde responsionis accipere merui.] Odonis siquidem Beluacensis Episcopi legatio Romam sub finem anni 862. vel initio anni 863. contigit, vt patet ex Epistola Nicolai Papæ 21. ad Episcopos Synodi Syluanectensis & ex consensu Baronij in Annalibus, & R. P. Sirmondi in Conciliis antiq. Galliæ tom. 5. ad annum 863. & sic constat librum hunc Hincmari de Prædestinatione non hoc anno 860. sed anno 863. tantùm perfectum.

Nicolaus PP. epist. 21.

Neque hoc obseruasse erit inutile : licet enim Hincmarum perfrictæ frontis hominem nullis mendaciis & fraudibus, quò auctoritatem & sententiam suam adstrueret parcentem, præcedentia & quæ insecuta sunt plenissimè euincant : nihilominus vix credere valemus adhuc superstiti Prudentio (siquidem anno sequenti 861. 6. Aprilis migrauit ad Dominum) imperterritæ virtutis Præsuli ausum fuisse Hincmarum impingere, quod quatuor suis Conuenticuli Carisiensis Capitulis subscripsisset, & ob tractoriam suam oppositum adstruentem, censuras Canonicas incurrisset (vt supra vidimus ad annum 853.) hac certè calumnia seuerissimam, sed legitimam tanti Præsulis, quem ille terrore magis quàm amore prosequeretur, censuram non euasisset.

Nec etiam obseruatione indignum, hoc ipsum Opus de Prædestinatione præcipitanter editum ab ipso Hincmaro, postea correctum & emendatum, ipso teste in Præfatione ad Lectorem his
» verbis : [Omnes in quorum manus hoc laboris nostri opuscu-
» lum venerit, supplici deuotione per Charitatis viscera postula-
» mus, vt quoniam de ipsis schedulis Notariorum ante emenda-
» tionem, instante Domino nostro Rege Karolo celeritate illud
» transcribi fecimus, & idcirco in locis plurimis eradi, & emenda-
» ri quædam necessitas compulit : si nactâ occasione aliquis æmu-
» lus recta hinc eraserit, & fortè praua superinduxerit, aut scripto-
» rum imperitiâ secus transcripserit, alienum nobis errorem non
» imputent.] Et vt in hac emendatione superinductam vidimus clausulam de recitatione quatuor Carisiensium Capitulorum in Concilio Tullensi contra fidem prioris editionis, grauissima similiter coniectura est tunc etiam superaddita, quæ de falsa illa Prudentij subscriptione post eius mortem commentus est Hincmarus ; eoque magis quod cap. 5. cum primùm eius Tractoriam retulit, nullo modo suppositæ illius subscriptionis meminit. Nec etiam in titulo ipsi Tractoriæ in præludiis præfixo, licet amplissi-

Hincmar. Præfat. ad Lectorem.

mo, quod verisimiliter non fuisset obmissum. Et plurima alia ex lectione operis, ex re causæ quam fouebat Hincmarus fuisse superaddita, cuilibet si leuiter mentem aduerterit facillimè apparebit. A. 860.

Sed non satis liquet quænam denuò scribendi fuerit necessitas post editum anno 857. & 858. prius opus de Prædestinatione & Libero Arbitrio in illos ipsos Canones Concilio Valentino sancitos in Concilio Lingonensi confirmatos, & in eadem ipsa scripta Ecclesiæ Lugdunensis & reliquorum: itaut nihil nouum additum sit, cui respondere solùm necesse fuerit: hanc rationem reddidit auctor ipse in præfatione ad Karolum Regem sub finem: quoniam, inquit, in præfatis relationibus prouocati multiplicibus multiplicium illationibus, multipliciter multiplicibúsque conlationibus, non sine (sicut scimus) & confitemur Lectoris tædio, sensu sed tamen Catholico, in tribus libris laciniofo sermone respondere sategimus, sed in hac maximè benigno Lectori nos satisfacere autumamus, quia singulorum singulas semper ponentes sententias, singulariter ad obiecta & resistentia fidei respondere studuimus.]

Verùm enim verò præcipua repetiti huiusce operis ratio fuisse videtur nouum Hincmari de veteribus Prædestinatianis commentum. Nouum, inquam, etiam Hincmaro, nullibi siquidem eius huc vsque meminit, nec in Epistola ad Amulum & Ecclesiam Lugdunensem, nec in priori opere de Prædestinatione, immo contrà, in illius (vt suprà vidimus) præfatione ea ipsa quæ iam vult fuisse antiquorum Prædestinatianorum dogmata, ingenuè, agnouit aliud quidem agendo, Massiliensium & Reliquiarum Pelagianorum fuisse commenta. Hincmarus igitur non minimum causæ vulneratę & desperatæ Patrocinium fore ratus, si ex præiudicio alicuius antiquioris Synodi, vel Decreti Pontificij vel Sanctorum Patrum, & præcipuè Sancti Augustini sententiâ, damnata in veteribus hæreticis aduersantium dogmata ostentare posset, antiquata iam Massiliensium, & aliorum huiusmodi Pelagianæ hæresis fautorum in fictos Prædestinatianos deliramenta renouare, & nouis figmentis decorare studuit.

Huic Commentitiæ fabulę viam aperuerat Ioannes Scotus (vt suprà vidimus) dum hæresim, quam fingit Gotteschalcanam Prædestinationibus necessitates inferentem, mediam posuit inter Pelagianam, quę dono diuinę gratię derogat, & contrariam, quę gratuitę gratię donum sic confirmat vt Libertatem Arbitrij condemnet. Sed cautiùs Hincmarus eam ipsam esse voluit fictam illam Prędestinatianam, quam ab Augustino ipso, Prospero, Papa Cœlestino, & Arelatensi ficto Concilio reuictam & con-

A. 860. demnatam asseruit: & sic ex plurimis Sanctorum Patrum testimoniis, Summorum Pontificum Decretis & antiquarum Synodorum definitionibus non amplius disputandum, renitentes à Synodis arcendos, eliminandos, anathematizandos arguit: & quam concinnauit veterum Prædestinatianorum fabulam, ita prosecutus est; vt in ea totius operis sui fundamentum reposuerit. Primum Caput in hoc insumptum, quando, & vbi, & vnde hæc Prædestinatiana hæresis primum exorta fuerit, & per quos, & qualiter reuicta atque compressa extiterit: in examine cuiusque Capituli verbis Canonum Concilij Lingonensis, Tractoriæ Prudentij, Capitulorum Carisiensium & ipsius Gotteschalci fermè semper, veterum Prædestinatianorum, quæ fingit dogmata præposuit, eorum sæpissimè alibi meminit; & postremo ante Epilogum Capitulo quid agendum sit contra eos, qui damnatam semel hæresim renouant, 25. paginis prosecutus est: Illúdque » Capitulum hoc titulo prænotauit: [Et quoniam nuper remota » hæresis olim, vt ostendimus, in veteribus hæreticis est reuicta, » quid de huiusmodi prauè sentientibus Ecclesiastica decernat au- » ctoritas, per duodecim Capitula præmissis subnectere procura- » uimus.]

Denique in hac ipsa fabula ita sibi complacuit Hincmarus vt hoc ipso anno, vel initio sequentis, in Epistola ad Rodulphum Bituricensem & Frotarium Burdegalensem Aquitaniæ Metropolitanos, de nuptiis Stephani & filiæ Regimondi Comitis, tom. 3. Concil. Antiq. Galliæ, extra rem etiam ingratis eam intexuerit » his verbis. [Non aduertentes quia sic adulterino sensu interpre- » tabantur verba Apostoli, sicut & illi contra quos olim Beatus » Augustinus istos libros descripserat: & Affricana Synodus, quæ » præmisimus definiuit, quando & Cœlestianos euisceràuit, & » ipsas etiam Pelagianorum medullas excussit. Nec mirum: sic » enim prauo erant infecti dogmate, sicut & moderni Prædestina- » tiani, qui veterum Prædestinatianorum hæresim quasi de San- » cti Augustini verbis compilatam instaurare laborant, quorum » capita confregit, & verticem capillorum perambulantium in de- » lictis suis conquassauit atque contriuit Beatus Cœlestinus Papa, » in Epistola decretali ad Venerium & cæteros Gallicanos Episco- » pos, & idem Beatus Augustinus in libro de corruptione & gra- » tia, & de Prædestinatione Sanctorum ac bono perseuerantiæ: » sed & Sanctus Prosper ex delegatione Sedis Apostolicæ in abso- » lutionibus obiectionum Gallorum, Vincentianorum, atque » Massiliensium, in libris etiam de Vocatione gentium, Catholico » sensu, & perfectâ euidentissimæ rationis facundáque doctrinâ » eorum argumenta dissoluit: verba autem eorumdem auctorum

Hincmar. Epistola ad Rodulph. Bituric.

vnde imperiti Magistri talia insulsa captarunt, hic poneremus, si " A. 860.
non pro solutione nodum componere vitaremus.] Quid magis "
absonum dissolutioni nuptiarum, de qua agitur in prædicta Epistola, sed ex pruritu disseminandæ huiusce fabulæ in Aquitania, quam vt vidimus in Concilio 14. Prouinciarum apud Tusiacum (cuius iussu hanc Epistolam scribere profitetur) propalare non ausus est.

Sed & anno 864. his Scotorum pultibus Nicolaum Papam pascere non erubuit Epistolâ suâ apud Flodoardum histor. Remens. lib. 3. cap. 14. his verbis. [Si autem vestra Catholica sapientia vult scire quæ (Gotteschalcus) contra Catholicam fidem ex vetere hæresi Prædestinatiana, quæ primum in Africa posteà in Galliis, per idem tempus quando & Nestoriana hæresis est exorta, & tempore Cœlestini Papæ ipsius auctoritate & instantiâ Sancti Prosperi est reuicta, dicere videatur, de multis pauca vobis numero, sed non pondere capitulatim significamus

Flodoard. lib. 3. cap. 14.

Dicit quod & veteres Prędestinatiani dixerunt, quoniam sicut Deus quosdam ad vitam æternam, ita quosdam prædestinauit ad mortem æternam: Dicit quod & veteres Prædestinatiani dixerunt; quoniam non vult Deus omnes homines saluos fieri, sed tantùm eos qui saluantur, &c. Dicit quod & veteres Prædestinatiani dixerunt: quod non pro totius mundi redemptione &c. Iesus Christus sit Crucifixus &c. Dicit quomodo dispari traditione sed & pari errore, quod & veteres Prædestinatiani dixerunt, exponens sententiam Apostoli Petri: *Eum qui emit eos Dominum negantes, baptismi* inquit sacramento eos emit, non tamen pro eis crucem subiit &c.] Sed Hincmarus verisimiliter monitus à summo Pontifice (qui vt vidimus Concilij Lingonensis Canones, & eorum quos ille quasi hæreticos Prædestinatianos insequitur dogmata confirmauerat) & ob aniles illas de veteribus Prædestinatianis fabulas ludibrio habitus, ab iis deinceps abstinuit, nec in posterioribus scriptis vllis, etiam in geminis Epistolis, quibus miserabilis illius Monachi doctrinam, vt hæretica Romæ haberetur, omnibus argutiarum suarum coloribus delineauit, veterum vel nouorum Prædestinatianorum vllo modo meminit.

A. 861.

Cap. 44.

CAPVT XLIV.

De Sancto Prudentio. Celeberrima eius memoria à calumniis Annalium Bertinianorum & similibus vindicata, & sanctitas comprobata.

REI gestæ ratio requirere videretur, vt opus illud Hincmari de Prædestinatione, quod nobilem aduersus Prædestinatianos dissertationem vocat R. P. Sirmondus in Epistola ad lectorem, breuiter expenderemus: sed ne altiori fabulæ Prædestinatianæ indagine longiùs excurrat suscepta hæc Historica & Chronica Gotteschalcanæ controuersiæ dissertatio, disquisitionem nobilis illius fabulæ & plenissimam euersionem alteri dissertationi quæ huic subiicietur, integram seruare non inutile nec ingratum fore duximus. Dum igitur opus illud meditaretur & pararet Hincmarus anno 861. S. Prudentius Episcopus Tricassinus, inuictissimus illius Antagonista & orthodoxæ fidei contra hæresis Pelagianæ reliquias assertor & vindex acerrimus, non minus sanctitate morum quam doctrinâ eximius, migrauit ad Dominum 6. Aprilis.

Anno A. 861.

Sanctissimi huiusce Præsulis obitum hoc anno contigisse vnicus testis est auctor Annalium Bertinianorum, qui ex Hincmari sui, & Pelagianarum partium quas fouebat zelo amarissimo censor iniquissimus, sanctissimam tanti Præsulis memoriam probris & maledictis prosequendo, Annalium suorum annum hunc his verbis infuscare studuit. „ GALLICIDO cognomento PRVDENTIVS Tricassinæ ciuitatis Episcopus, natione Hispanus, „ apprimè literis eruditus, qui ante aliquot annos Gotteschalco „ Prædestinatiano restiterat, pòst felle commotus contra quosdam „ Episcopos secum hæretico resistentes, ipsius hæresis defensor „ acerrimus, indéque non modica inter se diuersa, & fidei aduersa „ scriptitans moritur: sicque licèt diutino languore fatigaretur, vt „ viuendi, ita & scribendi finem fecit.]

Annales Bertin. an. 861.

Etsi ex hoc solo articulo cuilibet non iniquo censori pateat Pelagianæ virulentiæ impostura, eâque tanti Præsulis sanctimoniam & sanissimam doctrinam ne minimùm lædi posse certissimum sit, nihilominùs & felle commotum Auctoris illius animum, & virulentam eius in sanctissimum Præsulem calumniam expendere non pigebit. Imprimis obseruandum auctorem illum Metropolitani sui Hincmari factioni sic addictum, vt eos omnes qui

qui eius opressioni aduersati sint, sine vllo æquitatis & iustitiæ, seu etiam dignitatis & auctoritatis discrimine, similibus probris & calumniis oneret: idque duobus exemplis in Rothado Suessionensi Episcopo, & Nicolao Papa non minus sanctitate quam doctrinâ celeberrimo probasse sufficiet: illum (quem violentissimam ab Hincmaro opressionem passum, ex Episcopali Sede in carcerem detrusum, à Nicolao Papa & Ecclesiâ Romanâ publico, celeberrimo, & æquissimo iudicio ad Episcopalem Sedem cum Hincmari increpatione restitutum videbimus) Auctor ille Annalium Bertinianorum ad annum 862. vt hominem singularis amentiæ, mutatum in belluam, & nouum Pharaonem infamat. Vbi Rothadus (inquit) Suessionum Episcopus homo singularis « amentiæ, in Synodo Prouinciali regulariter Episcoporum com- « munione priuatus &c. Et paulo post. Nouus Pharao, propter « cordis sui duritiam, & vetera scelera representans, * homo « mutatus in belluam propter designatos excessus gestorum Si- « riæ continentur, quorum corrigi noluit, in suburbio Sues- « siorum deponitur.] Et ad annum 865. solemne illud restitutæ « Episcopalis sedis iudicium sic infamat: Arsenius Sedis Apostoli- « cæ legatus ad Karolum veniens vniformes sicuti Ludoico & Lo- « thario Regibus Epistolas suas satis honorificè tradidit, & Rotha- « dum canonicè à quinque Prouinciarum Episcopis deiectum, & à « Nicolao Papa non regulariter, sed potentialiter restitutum secum « reducens Karolo præsentauit.] «

A. 861.

Annal. Bertin. an. 861.

* Locus corruptus.

Idem ad ann. 865.

Verum author ille summum Pontificem Nicolaum primum, non minùs pietate & morum sanctitate quàm doctrinâ conspicuum, eo quod Pontificali authoritate, Hincmari superbiam, violentiam & fraudulentam nequitiam sæpius represserit, non minori impudentiâ & nequitiâ Annalibus illis Bertinianis impetere & calumniari non erubuit: primò ad annum 858. promotionem eius quæ viâ Spiritus Sancti vnanimi totius Romani Cleri voce, ipso etiam reclamante (vt ex Anastasio Bibliothecario qui præsens aderat, refert Baronius in Annalibus ad eundem annum) nequam ille Bertinianus sugillat his verbis: Benedictus Roma- « nus Pontifex moritur: Nicolaus præsentiâ magìs ac fauore Lu- « douici Regis, & Procerum eius quam Cleri electione substi- « tuitur] «

Annales Bertin. an. 858.

Secundò ad annum 865. eò dementiæ prouehitur vt eius Apostolicas literas malitiosæ interminationis inauditarum maledictionum notet. Nicolaus Papa (inquit) Arsenium Ortensem Epis- « copum & Consiliarium suum cum Epistolis ad Ludouicum & Ka- « rolum fratres, sed & ad Episcopos & Primores regnorum illo- « rum, ea quæ Lotharius per fratrem petierat continentes, non «

Idem an. 865.

A. 861. „ cum Apostolica mansuetudine & solitâ honorabilitate, sicut Episcopi Romani Reges consueuerant in suis Epistolis honorare sed cum malitiosa interminatione transmittit.] Et ibidem iterum: Quo & Arsenius rediens Epistolam Nicolai Papæ plenam terribilibus & à modestia Sedis Apostolicæ antea inauditis maledictionibus detulit super eos, qui ante hos annos eidem Arsenio multam thesauri summam prædantes abstulerant.] Denique ad annum 867. Rex (inquit) obuium habuit Egilonem Sennensem Archiepiscopum cum Epistolis Nicolai Papæ de restitutione Clericorum Remensis Ecclesiæ Vulfadi scilicet & collegarum eius. Pro quibus valde satagens, vt in suis habeantur gradibus restituti, multa Hincmaro Remorum Archiepiscopo imposuit in eisdem Epistolis, quæ non esse vera, manifestâ ratione constabat.]

Idem ann. 8.

Nec etiam author ille ad annum 872. ex sensu ipsius Hincmari abstinuit ab inculpanda, & vituperanda œcumenica octaua Synodo Constantinopolitana, quam suscepit & semper vt veram & legitimam venerata est Vniuersalis Ecclesia. In qua Synodo (inquit ille) de imaginibus adorandis aliter quam orthodoxi Doctores antea definierant, & pro fauore Romani Pontificis, qui eorum votis de imaginibus adorandis annuit, & quædam contra antiquos Canones: sed & contra suam ipsam Synodum constituerunt.]

Annales Bertin. an. 872.

Quod ipsum nequam ille à suo Hincmaro mutuatus est ex opere illius 55. Capitulorum ad Hincmarum Laudunensem, in quo Capitulo 20. non solùm sex tantum œcumenicas Synodos recipit & septimam Nicænam scilicet secundam, quam apud Græcos vniuersalem pseudosynodum de imaginibus vocat, penitus explodit, & imaginum venerationem damnat, sed etiam (quod in impressis codicibus omissum est) apud Cardinalem Baronium Annalium tom. IX. ad annum 794. num. 63. nimis temerè vt obseruauit Cardinalis Illustrissimus, summos Pontifices perstrinxit his verbis. Auctoritate itaque huius Synodi (Francofordiensis videlicet) nonnihil repressa est imaginum veneratio, sed tamen Hadrianus, & alij Pontifices in sua opinione perseuerarunt, & mortuo Karolo suarum pupparum cultum vehementiùs promouerunt, adeo vt Ludouicus Karoli filius libro longè acriori insectatus sit imaginum cultum quàm Karolus.]

Baronius ad an. 794. Hincmar. in opere 55. Capitul. cap. 20.

Putidum illud & virulentum obtrectationis virus, quod in Rothadum Suessionensem Episcopum & Nicolaum summum pontificem, Annalista ille nequam effudit ex Epistolis ipsius Hincmari 37. & 26. ad eundem summum pontificem hausit: sicut & quod in Gotteschalcum vt prædestinatianum hæreticum blaterat; quod verò in sanctissimum Præsulem prudentium tanquam ante aliquot

annos Gotteschalco restiterit, & post felle commotus contra quosdam Episcopos secum hæretico resistentes ipsius hæresis defensor acerrimus, indéque non modica inter se diuersa & fidei aduersa scriptitans mortuus sit, impudentissimè mentitus est, nullo auctore in gratiam Hincmari sui, cui sanctissimus ille præsul pro vera Christi gratia intrepidè aduersatus est. Tanta siquidem fuit illius virtus vt licet eum tanquam sibi aduersantem Gotteschalci fautorem falsò notet Hincmarus Epistola 24. ad Egilonem, eius tamen memoriam etiam post mortem veneratus sit & semper habuerit illibatam, hoc solo excepto, quod in susceptam causam eum furtiuis & subdolis quatuor Carisiensibus Capitulis subscripsisse, deinde resiliisse (vt suprà vidimus) falso commentus sit: Ex quo Bertinianus ille Annalista fidus Hincmari sui assecla ansam arripere potuit huiuscemodi in sanctissimum præsulem calumniæ, quæ licet ex se ipsa corruat, eius tamen omnimodam falsitatem paucis hìc exhibere non pigebit. A. 861.

Primò Sanctum *Prudentium ante aliquot annos Gotteschalco restitisse.*] Falsissimum: Ex quo enim ab Hincmaro monitus sententiæ in illum latæ, & ab eo consultus vtrum ad cœnam Dominicam admittendus esset, non denegandæ Ecclesiasticæ & Catholicæ communionis auctor fuit, dehinc primus omnium & ex eo reliqui Catholicæ veritatis, quæ in miserabili illo Monacho multùm periclitaretur, in Hincmarum ipsum & assèclas, quam deinde ad mortem vsque indeclinabiliter & insuperabiliter tutatus est, defensionem intrepidè suscepit, vt quæ retulimus suprà passim demonstrant.

Secundò. *Post felle commotus contra quosdam Episcopos secum hæretico resistentes ipsius hæresis defensor acerrimus.*] Similiter falsissimum: siquidem Sanctus Prudentius Catholicæ veritatis ab initio tutelam & defensionem solo ipsius zelo amplexus est, & charitatem fraternam cum Hincmaro, & reliquis vsquequaque seruauit illibatam; Siquidem ab eo consultus ex officio & conscientia respondit; Librum suum priorem ex consensu Synodi in vinculo charitatis ad Hincmarum & Pardulum cum hac præfatione emisit: « optaueram quidem mei Patres admodum reuerendi, « fratrésque in Deo & Domino nostro Iesu Christo plurimum dili- « gendi de propositis quæstionibus secreto amicabilisque vobiscum « tractare colloquio, & quicquid supernæ gratiæ dono sanius sa- « lubriusque videri posset, remotâ penitus vincendi peruicaciâ, re- « pulsâque sua cuique studia tuendi libidine diligenter exquirere. « Verùm obliquatis in diuersa rebus, adeo auersus resilij, vt ne « voluntatem meam saltem exponendi facultas suppeteret. Vnde « quoniam colloquendi libertas tantoperè denegata est, coactus « Epistola Prudentij ad Hincm. & Pardul.

A. 861. " tum eo sinceriſſimæ charitatis affectu, quem veſtræ vnanimitati
" peculiariter debeo, literariam quantulacunque eſt, operam exhi-
" bere, & quod votis conceperim ſcriptis edicere &c.] Quid re-
quiri poteſt magis alienum à putidiſſima illa calumnia? Poſterio-
re libro in Ioannem Scotum Erigenam hortatu Metropolitani ſui
Vvenilonis Catholicæ fidei defenſionem eâ moderatione ſuſce-
pit, vt nec Hincmari, nec Parduli, nec alterius cuiuſlibet Epiſ-
copi contrà ſentientis vllomodo meminerit, vt etiam charitatem
& beneuolentiam quâ erga Scotum illum affectus erat, voluerit,
vt corrigeretur ſaluam retinere. His ſiquidem verbis librum il-
" lum exorſus eſt. Blaſphemias tuas (Ioannes) atque impuden-
" tias, quibus in gratuitam gratiam, iuſtitiámque inflexibilem
Prudentius " procax inueheris, percurſo tuæ peruerſitatis libro, quem ſub no-
cõtra Sco- " mine cuiuſdam Gotteſchalci, aduerſus omnes Catholicos effu-
tum cap. 1. " diſti, eò moleſtiùs accepi, quò te familiariùs amplectebar, pe-
" culiariùs diligebam.] Et in fine Epilogi profitetur librum ſuum
correctionis illius gratiâ exaratum. Tractoriam denique, quam
in Catiſienſia Hincmari Capitula quatuor emiſit, eâ prudentiâ
moderatus eſt, vt ne de illis quidem Capitulis, nec de Hincma-
ro, Pardulo & aliis eius fidelibus minimum verbum ediderit, hoc
vno contentus orthodoxam fidem, quam ſemper & ſcriptis ſuis,
& verbis tutatus eſt, Synodo ſuæ Prouinciæ, cui infirmitatibus
omnibus penè notis detentus intereſſe prohiberetur, exhibe-
re; poſt hæc quid ineptius, quid impudentius, quàm ſanctiſſi-
mum Præſulem in cauſa fidei felle commotum contra quoſdam
Epiſcopos, hæreſis factum defenſorem acerrimum comminiſci?

Poſtremò. *Indéque non modica inter ſe diuerſa & fidei aduerſa ſcriptitans moritur.*] Non modica quidem & quæ manibus omnium tererentur, vt teſtatur Hincmarus Epiſtolâ 24. ad Egilonem, & præter ſupradicta, poëmata quædam, & alios verſus, vt patet ex veteri Euangeliorum manuſcripto Codice Eccleſię Tricaſſinæ, quos publici iuris fecit Nicolaus Camuſat in Catalogo Epiſcoporum Trecenſium fol. 163. in Sancto Prudentio. Item Annales Eccleſiaſticos qui deſiderantur, de quibus Hincmarus in prędicta Epiſtola 24. & præcepta ex veteri & nouo teſtamento à Sancto Prudentio in vſum & vtilitatem publicam excerpta, quę in Bibliotheca Petauiana manuſcripta nondum excuſa ſeruantur. *Sed inter ſe diuerſa.*] Ex ſcriptis quæ extant, immò etiam ipſo Hincmaro teſte falſiſſimum. *Et fidei aduerſa ſcriptitans moritur.*] Quis impudentiſſimam Pelagiani Rabulę in ſanctiſſimum Præſulem, cuius & pietas & doctrina pro ſęculo piis omnibus admirationi, & vniuerſæ Eccleſię venerationi ſemper extitit, ęquo animo ferre poſſit?

Vt Hincmari calumnia in Prudentium, dum falsò asseruit eum heterodoxis & furtiuis illis quatuor Carisiensibus subscripsisse Capitulis, locum prębuit huic eius asseclæ memoriam Sanctissimi Præsulis Annalibus suis proscindere, & vt hęretici in hęresim perseuerantis lacerare. Similiter ex hoc alter non melioris eruditionis Monachus præsumpsit, in manuscripto codice operis illius in Ioannem Scotum Erigenam, in auersa tituli pagina censuram hanc Pelagianam apponere. Hic liber qui quasi ad de- « fensionem fidei contra infidelitatem loquitur, & testimonia « Scripturarum & Catholicorum nomina profert, cautè legen- « dus est, & in eius lectione Apostoli est sequenda sententia, quâ « dicit. *Omnia probate, quod bonum est tenete:* Nam composi- « tor eius PRVDENTIVS de quibusdam Ecclesiasticis dogma- « tibus non sentit Catholicè, sicut alia eius scripta demonstrant.] «

In auersa pagina libri contra Ioann. Scotum.

Quam notam refert Nicolaus Camusat Tricassinus, in eodem Catalogo dicto folio 163. eamque hâc censurâ perstringit: Sed « hoc iudicium tanti viri Sanctimoniam, limatámque & sanam « doctrinam minuere non debet, ex alicuius fortasse capite pro- « fectum, cuius non erat ea doctrinæ capacitas, vt operibus, Diui « Prudentij perlegendis, peruidendísque sufficeret, quæ myste- « riis ex reconditissimis Theosophiæ adytis, ac penetralibus pe- « titis refertissima sunt, quod perspicuè palam erit cùm memora- « tus liber è tenebris in lucem prodierit.] «

Antiquit. Tricass. Nic. Camusat fol. 163.

Nec obseruasse pigebit manuscriptum illum Codicem olim fuisse Altiuillarensis Monasterij, in quo sub custodia Satellitum & fidelium Hincmari Gotteschalcus per 20. annos ergastulo inclusus fuit, vt habetur in plurimis Codicis illius paginis, & inter reliqua hæc leguntur verba: Liber Sancti Petri Apostoli & « Sancti Niuardi Archiepiscopi Altiuillaris Monasterij: legenti vi- « ta, auferenti sit perpetuum Anathema. Amen.] Ita vt valdè pro- « babile sit notam illam inimicâ manu ab aliquo fidelium illorum appositam.

Quicquid sit ex his, quis non miretur infrunitam Pelagianarum reliquiarum nequitiam, & infrænatam proteruiam in proterendis & infuscandis scriptis, & memoriâ Sanctissimorum & Doctissimorum Præsulum, qui contra quotidianos eorum insultus orthodoxæ fidei & veræ Christi gratiæ tuendæ partes susceperunt? immò quis miretur? cùm videat non in minimam crucis Christi partem vocatos, opprobriis sæpius hìc oneratos, vt maiori gloriâ cum Christo fulgeant in regno. Sic Sanctus Augustinus à Massiliensibus & aliis Gallis, sic Sanctus Prosper & alij illius discipuli à Vincētio & similibus Pelagianorum reliquiis,

obiectis calumniis impetiti. Sic IX. sæculo Sanctus Remigius Lugdunensis Archiepiscopus ab Hincmaro. Sanctus Prudentius & Nicolaus Papa ab eius simiolo seu symmista Bertiniano. Sic nostro sæculo Iprensis Episcopus & similes perfectæ Christi gratiæ intrepidi defensores non minoribus opprobriis & calumniis impetiti, modo vt Sedi Apostolicæ, quam in primis reuerentur, minus obsequentes, modo vt sacro Sancti Concilij Tridentini, quod toto corde amplectuntur, Decreta reiicientes, modo quasi Regiæ Maiestati, quam ex animo venerantur, rebelles & inimici, modo vt Caluinistarum, quos vt hæreticos detestantur reuincunt & debellant, sectatores & asseclæ, quotidianis Pelagianarum reliquiarum probris agitantur & subiacent. Quid ergo quasi Apostolorum filij, *Eunt gaudentes, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati: Scientes, quoniam* (secundùm Apostolum) *Tributatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò spem, spes* Act. 5. v. 41. Rom. 5. v. 3.

Nicolaus Papa Epistola ad Epis. Conc. Suession. tom. 3. Conc. Ant. Gall. 21.

» *autem non confundetur*. Siquidem locus hic afflictionis, hîc con-
» uallis lachrymarum donec videamus Deum Deorum in Sion:
» hîc est vbi in lachrymis seminamus, vt post modum in gaudio
» metamus: hîc est inquam Ægyptus, hîc est fornax ferrea, vbi
» Spiritalem Israëlem diris oportet lateribus fatigari, donec ter-
» ram promissionis ingrediamur: id est donec Dominus, cum ei
» perfectè placuerimus, in regione viuorum se nobis promissum
» ostendat: hîc opus est vt quæ ad templi Sancti structuram per-
» tinent, summi artificis manu, & prouisione aptentur: vt cum
» tonsiones, sonitus, præssuræ, ac persecutiones sæculi transeun-
» tis transierint sine aliqua tortitudine vel inæqualitate in cœlesti
» fabrica tanquam lapides viui, idonei in omnibus comprobe-
» mur.] Hæc sunt verba Sanctissimi illius pariter ac Doctissimi totius Ecclesiæ Præsulis Nicolai, quæ in causa Rothadi, de quo mox agemus anno 863. ad Episcopos Synodi non Syluanectensis sed Suessionensis emisit; & habetur tom. 3. Antiq. Conc. Gall. inter Epistolas illius 21.

Demochares in Catalogo Epis. Trec.

Iam superest vt offusam in Sanctissimum Præsulem Prudentium calumniarum nubem publicâ & solemni Ecclesiæ Gallicanæ sanctitatis eius professione penitùs discutiamus. Imprimis, Demochares Doctor Sorbonicus, qui Concilio Tridentino interfuit in libro de diuino Missæ sacrificio Parisiis typis edito ab anno 1562. Catalogum Episcoporum Trecensium recensuit in quo 37. numeratur. SANCTVS PRVDENTIVS, hoc sanctitatis Elogio.

Antiquit. Tricass.

Deinde Nicolaus Camuzat Tricassinus, in Promptuario sacra-

A. 861.

rum antiquitatum Tricassinę diocœsis, in Catalogo Episcoporum Trecensium pag. 160. ea Ecclesiæ suæ Archiuis & publicá solemnitate hæc habet. 37. SANCTVS PRVDENTIVS Hispanicis oris ortus, vt Sancti Frodoberti historia prodit. Excessit autem ex viuis anno 864. aut non multo secus. Eius reliquiæ ligneâ capsulâ insitę in primaria Tricassium æde asseruantur, in qua festum eius sexto Aprilis peragitur nouem lectionibus, & officium fit de communi Confessorum. Nullum tamen rerum ab eo gestarum recitatur elogium, vnde datur colligere eius vitæ memoriam aut incendiis, vastitatibus, seu subuersionibus, bellorum impetu, vel aliis casibus inductis intercidisse. Extant tamen quædam prisci temporis monumenta, in quibus laudatur &c.]

Nic. Camuzat.

Similiter in Catalogo generali Sanctorum, qui in Martyrologio Romano non sunt Authore Philippo Ferrario Alexandrino ordinis Seruat. Beatæ Mariæ Virginis Sacrę Theologię Professore Ticinensi, ad Vrbanum 8. Pontif. max. edito Venetiis ab anno 1625. sexto Aprilis seu 8. Idus Aprilis hęc habentur: in Gallia SS. Prudentij Episcopi & Vvermebandi Abbatis:] Et ibidem in notis Prudentij Episcopi ex Maurol. hac die: hic fuit 38. Episcopus Trecensis vti Tabulę Democh. habent.]

Philippus Ferrarius in Catalogo Sanct.

Item in actis Sanctorum quotquot toto orbe coluntur mense Ianuario auctoribus Ioanne Bollando & Godefrodo Henschenio societatis Iesu Theologis in eorum notis ad octauum Ianuarij in vita Sancti Frodoberti Abbatis hæc de Sancto Prudentio habentur. Colitur Sanctus Prudentius Trecensis sexto Aprilis recensetur 37. Trecensis Episcopus, interfuit Conc. Parisiensi anno 846. Turonensi quarto, anno 849. Sucssionensi secundo, anno 853.]

Bollandus in Ianuario.

Denique Sanctissimi illius Præsulis elogium omnium optimè & plenissimè prosecutus est, in publicum optimè meritus Andræas Du-Saussay ad Episcopatum Tullensem Regiâ nominatione prouectus in suo Martyrologio Gallicano ad octauum Idus seu sexta Aprilis his verbis. Augustæ Trecarum Sancti Prudentij Episcopi & Confessoris: hic ex Hispanis oris ortus, diuinisque ornamentis præditus, maximéque religionis zelo & doctrinarum sacrarum scientiâ illustris, cum in Galliam à Saracenis pulsus perfugisset, omnium amorem, ac admirationem in se traxit; vnde defuncto Adalberto Trecensi Præsule, consonis Cleri ac populi votis, apud quos tunc degens claruerat 37. illius Antistes electus, atque ordinatus est: quo suscepto onere, sicut lucerna super candelabrum

Martyrologium Gallic. And. Du Saussay.

CAPVT XLV. Cap. 45.

De hymni versiculo: Te trina Deitas vnáque poscimus ab Hincmaro cantari prohibito, Ratramni libro, & Golteschalci schedula (quod Trina Deitas dici possit) Hincmari libro confutatâ.

ANno 862. & tribus sequentibus tria potissimum expendenda occurrunt, schedula à Gotteschalco emissa (de trina Deitate) singulari Hincmari libro impugnata, cui titulus (de non trina Deitate.) Iniusta & violenta per eum Rothadi Suessionensis Episcopi Comprouincialis sui depositio, & in Monasterium detrusio, per Nicolaum Summum Pontificem appellatione interpositâ iustissimè vindicata; Et multiplices eiusdem Summi Pontificis circa inhumanam miserabilis illius Monachi vexationem, Pastoralis sollicitudo, toties fraudulentis Hincmari artibus delusa. Licet hæc tria vt simul ferè hoc quadriennio contigerunt, iuxta ordinem Chronicæ huiusce dissertationis simul expendenda viderentur, nihilominus vitandæ repetitionis gratia, & in solatium lectoris, seorsim discutere non ingratum fore duximus. Et primum quæstionem illam de trina vel non trina Deitate in scholis nullo modo versatâ, quò dicendorum series magis coalescat: sed prius ineffabilem illam Triadem humillimâ subiectione adorantes, Sanctissimi Spiritus gratiam toto corde prostrati innocemus, vt *qui cœpit in nobis opus bonum perficiat in diem* Phil. 1. v. 6.
Christi Iesu: ideóque communi totius Ecclesiæ voce cum Doctore Angelico supplices canamus.

Te trina Deitas, vnáque poscimus,
Sic nos tu visita, sicut te colimus,
Per tuas semitas duc nos quò tendimus
Ad lucem quam inhabitas. Amen.

Huiusce contentionis hæc fuit origo: Vniuersalis Ecclesia ab omni æuo Officium peragens plurimorum Martyrum, elegantissimum hunc hymnum cuius Auctor ignoratur, canere solita est.

Sanctorum meritis inclyta gaudia
Pangamus socij, gestáque fortia
Nam gliscit animus promere cantibus
Victorum genus optimum.

Yy

A. 862. Hi sunt, quos retinens mundus inhorruit,
Ipsum nam sterili flore peraridum
Spreuere penitùs, téque secuti sunt
Rex Christe bone cœlitùs.
Hi pro te furias, atque ferocia
Calcarunt hominum sæuáque verbera:
Cessit his lacerans fortiter vngula,
Nec carpsit penetralia.
Cæduntur gladiis more bidentium
Non murmur resonat, non querimonia
Sed corde tacito mens benè conscia
Conseruat patientiam.
Quæ vox, quæ poterit lingua retexere,
Quæ tu Martyribus munera præparas?
Rubri nam fluido Sanguine laureis
Ditantur benè fulgidis.
Te* trina Deitas vnáque poscimus
Vt culpas abluas, noxia subtrahas
Des pacem famulis; nos quoque gloriam
Per cuncta tibi sæcula. Amen.

* Iam *Sũma Deitas*

Nunc verò loco antiquissimi illius versiculi
Te trina Deitas vnáque poscimus
legitur & canitur Te Summa Deitas vnáque poscimus.

Ex quo tempore, an à sæculo Hincmari, ignotum: non enim etiam in Metropoli Remensi vnanimi Ecclesiæ consensu hanc immutationem receptam, immo Religiosos Sancti Benedicti Monachos diu multúmque reluctatos mox videbimus. Verùm immutationis illius in illa Prouincia circa annum 852 aut 53. dum in ergastulo Altumuillarensis Monasterij reclusus iaceret Gotteschalcus, Auctorem fuisse Hincmarũ ipsemet testatur in libello de non trina Deitate pag. 414. & 450. hoc fundamento quòd eius sensu trina Deitas absque hæresi dici non posset; quia, vt ibidem inquit, inter reliqua pag. 428. Patris & Filij & Spiritus Sancti vna est Deitas, quæ Trinitas est vnitas, & hâc vnitate, id est, Deitate, quæ trina esse non potest, quoniam pluralitate & numero, qui in personis est, caret, vnus Deus, Sancta Trinitas inseparabilis etiam in personis distinctis sensu est intelligenda, &c.]

Hincm. de non Trina Deit. pag. 428.

Ex tunc plurimi non minùs doctrinâ, quàm pietate in Ecclesia præstantes viri, quibus veneranda antiquitas cùm rugis suis, in iis maximè quæ ab Ecclesia recepta, & vsu assiduo constabilita essent, cordi & summæ religioni semper fuit, immutationem & alterationem illam æquo animo subire non potuerunt. Vni-

A. 862.

uersali iuris regulâ à Iurisconsulto Marcellino traditâ religiosissimè cautum ex Solemnibus nihil facilè immutandum. l. 14. ff. de Regulis Iuris. Vnde Vlpianus in l. 2. ff. de Constit. Principum. " In rebus nouis constituendis, inquit, euidens vtilitas esse debet, " vt recedatur ab eo quod diu æquum visum est] & Sanctus Augustinus Epistola 118. ad Ianuarium omnimodam innouationem in Ecclesia vt noxiam fugiendam, in iis quidem quæ ab vniuersa Ecclesia recepta sunt, quasi Scripturis Sanctis inhærendum docet. " Similiter, inquit, etiamsi quid horum tota per orbem frequen- " tat Ecclesia, nam & hinc quin ita faciendum sit disputare inso- " lentissimæ insaniæ est.] In iis verò quæ per loca regionésque va- " riantur faciat, inquit, quisque quod in ea Ecclesia, in quam ve- " nit inuenerit] hac generali & certissima adhibita & ratione & " regula: ipsa quippe, inquit, mutatio consuetudinis, etiam quæ " adiuuat vtilitate, nouitate perturbat. Quapropter quæ vtilis non " est, perturbatione infructuosa, consequenter noxia est.]

August. Epist. 118. ad Ianuarium.

Hâc definitione vt salua & illibata seruaretur Ecclesiastici ritus religio, ipsáque Ecclesia ab errore quem etiam hæresis & blasphemiæ notaret Hincmarus, ostenderetur incolumis, Religiosissimi ordinis Sancti Benedicti Monachi (qui plurimi erant sæculo illo, vt semper fuere, & sanctitate vitæ & doctrinâ seù omnimoda conditione percelebres) huic innouationi scriptis suis refragati sunt ipso Hincmaro teste in libro illo de non trina Deitate pag. 436. & 442: Sed inter illos præcipuus fuit vt doctrinâ, sic etiam animi imperterriti fortitudine & constantiâ in Hincmarum Metropolitanum suum Ratramnus Corbeiensis Monachus, qui volumen ingens edidit ad Hildegarium Meldensem Episcopum, in quo ex libris Beatorum Hilarij & Augustini probare intendit sicut trinum & vnum Deum; ita trinam & vnam Deitatem Catholicè dici posse. Huiusce operis sicut & reliquorum omnium quæ in hac controuersia contigerunt, solum testem habemus Hincmarum libro illo *de non trina Deitate*, ex quo sparsim ex diuersis locis colligere necesse habuimus, quæ hic referentur, " prologum suum sic exorsus est: Diu est, quod quidam occasione " acceptâ de finalitate hymni, cuius Auctor penitus ignoratur, in " qua dicitur,

Hincm. de non trina Deitate in principio.

Te trina Deitas vnáque poscimus.

" Delectabiliter vocum nouitatibus, vt innotescerent incumben- " tes, cœperunt contendere, quòd sicut Trinus & vnus Deus, ita " trina & vna Deitas, & debeat & Catholicè valeat dici, vnde qui- " que pro suo modulo scriptitarunt, inter quos & Ratramnus Cor- " beiæ Monasterij Monachus, ex libris Beatorum Hilarij & Au- " gustini, dicta eorumdem detruncando & ad prauum suum sensum

A. 862. » incongruè inflectendo (ficut & Macharium Antiochenum Epif-
» copum, de quàmplurimis Catholicorum libris feciſſe in ſexta
» Synodo legimus) ex hoc volumen quantitatis non modicæ ſcri-
» bens ad Hildegarium Meldenſem Epiſcopum compilauit.]

Tempus editi à Ratramno ingentis illius voluminis notat Hincmarus pag. 450. & 451. paulò ante Synodum quinque prouinciarum videlicet Remorum, Rotomagorum, Turonum, Senonum, & Lugdunenſium apud Sueſſorum Ciuitatem] quæ habita eſt in Menſe Aprili anno 853.

Ibid p. 451.

Huic innouationi cum ſuo Ratramno reluctatos fuiſſe religioſiſſimos ordinis Sancti Benedicti Monachos,& nonobſtante etiam Hincmari prohibitione decantare perſeueraſſe illius hymni verſiculum.

Te trina Deitas vnáque colimus.

» Ipſe ibidem teſtis eſt pag. 436. his verbis: Benefacient igitur
» venerabiles fratres noſtri Monachi viri religioſi, ſi ita vt ſcriptum
» habetur in Beati Benedicti regula, quam iureiurando ſe obſerua-
» turos profeſſi ſunt, obedientiam dependentes eidem Patri San-
» ctiſſimo,immo Sancto Spiritui, qui per eum locutus eſt, relictis
» non neceſſariis ſuperſtitioſiorum compoſitionibus, Sancti Am-
» broſij, ſicut ipſe Sanctus Benedictus præcepit, vel nominatiſſi-
» morum atque orthodoxorum hymnos, de quibus ſufficienter
» habent, in diurnis ac nocturnis laudibus vſi fuerint, in quibus &
» Catholica fides redolet,& piæ ſunt preces, & mirabilis eſt com-
» poſitio, ne pro talibus, ſicut ex hymni cuius initium eſt
» Sanctorum meritis inclyta gaudia,
» cuiúſque compoſitorem hactenus inuenire nequiuimus, finali-
» tate, vbi à quibuſdam cantatur, vel potiùs blaſphematur:
» Te trina Deitas,
» aut ſcienter, aut neſcienter ſcandalum in Eccleſiâ moueant, quæ
» aliis multis perturbationibus concutitur & vexatur, ſcientes quid
» mereatur qui ſuo vitio vnum ſcandalizauerit de puſillis creden-
» tibus, dicente Paulo: *Sic autem peccantes in fratres & percutien-* 1. Cor.
» *tes conſcientiam eorum infirmam, in Chriſtum peccatis*: Et neceſſe 8. v. 12.
» ſit eos canonicâ ſeueritate percelli, &c.] de hac poſtea.

Circa annum 863. Gotteſchalcus in Altumuillarenſi Monaſterio in ergaſtulo incluſus,ſub ſeueriſſima Satellitum & aliorum Hincmari fidelium cuſtodia, abſque miſericordia à quindecim annis coercitus, ab aliquo confratrum monitus Hincmarum in Prouincia ſua illum hymni verſiculum decantare prohibuiſſe, & Ratramnum contrà volumen illud ingens edidiſſe, ipſe libris deſtitutus ſchedulam ſcripſit, in qua argumentis potiùs quàm Sanctorum Patrum, & Scripturarum auctoritatibus vetuſtiſſimam

& receptissimam hanc hymni clausulam comprobauit, & trinam Deitatem dici posse confirmauit. Hoc Hincmarus ipse testatus est in præfato Prologo, in quo post ea, quæ de Ratramni volumine retulimus; hæc autem, inquit, audiens Gotteschalcus Orbacensis Monasterij Remensis Ecclesiæ pseudo-monachus, tam inuidiâ mei, quem in Ecclesia cantari trinam Deitatem vetuisse audierat, quàm more suo, qui noua & antea inaudita, canæque orthodoxorum intelligentiæ contraria adinuenire, ac proferre ab ineunte ætate suæ vitiosæ indolis delectabiliter studuit, & in eodē studio permansit, inde plurima scribere, & ad quoscunque potuit primùm latenter, deinde quantùm sibi licuit aperte mittere procurauit; nouissimè diebus istis hanc subiunctam schedulam, quæ ad nos communiter per complices & satellites suos peruenit, inde conscripsit.] Quam verius dixisset Hincmarus per complices & satellites meos, non suos: vt siquidem multoties obseruauimus, tam arctâ & inhumanâ per illos Hincmari satellites custodiâ restrictus fuit, vt ab omnium communicatione sicut Ecclesiasticâ communione segregatus, & librorum etiam copiâ destitutus esset, nec quidquam, nec cuiquam scriberet, nisi in quantùm sinerent & Hincmaro expedire cernerent.

Hincmar. de non trina Deitate in Prologo.

Sed & obseruandum ex his verbis [nouissimè diebus istis hanc subiunctam schedulam conscripsit] paucis diebus emissam illam schedulam, antequam Hincmarus eandem scripto libello suo de non trina Deitate refutaret; eum autem libellum Hincmaro ipso teste ibid. pag. 552. cœptum statim post librum de Prædestinatione, quem nondum anno 863. perfectum fuisse probauimus. Et sic constat hanc schedulam non ante annum illum 863. à Gotteschalco conscriptam, sed anno illo vel sequenti saltem emissam ex hinc probatur, quia (vt videbitur) anno 864. Hincmarus Epistolâ ad Nicolaum Papam Gotteschalcum hæresis notat eo quòd Deitatem Sanctæ Trinitatis trinam esse diceret: quod, inquit, Prædestinatiani veteres non dixerunt, iste vt audaciùs, ita & perniciosiùs dicit, Deitatem Sanctæ Trinitatis trinam esse.] In schedula verò, quam integram libro suo inseruit Hincmarus, & cui titulus præfertur non quod trina sit Deitas, sed quod trina Deitas dici possit, hæc præcipua habentur.

Flodoard. lib. 3. c. 14.

Quisquis est ille qui dicit, quòd nequaquam Deitas trina dici Catholicè possit, sed solummodò Deitas vna sit, debet interrogari subtiliter, quomodo dicat vnam, vel qualiter? Vtrum scilicet naturaliter, an personaliter: si respondet & dicit vnam Deitatem esse credendam & confitendam personaliter, nisi suum concitus corrigat sensum, reuera cum Sabellio audire meretur anathema sic præsentialiter; vt mereatur illud etiam pati iure perpetualiter.

Schedula Gotteschalci quod trina Deitas dici possit.

A. 862. » Hinc enim hæretici Sabelliani dicti nuncupatique sunt etiam Patripassiani, quia noluerunt nec omnino potuerunt negare Deum Patrem Passum, dum Deum personaliter somniauerunt vnum, non sicut Ecclesia Sancta Catholica, & Apostolica credit & confitetur Deum naturaliter vnum, & personaliter trinum. At si metuens Anathemate ritè percelli, & illud cum Patripassianis pati, dixerit Deitatem esse naturaliter vnam, credere consequenter debet & confiteri, si tamen vult veniam mereri, prorsus esse personaliter Trinam, sicut scilicet Deum naturaliter vnum, constat esse procul dubio personaliter trinum. Ac per hoc sicut non potest in hymnis, & in Sanctorum Patrum libris, vbi dicitur Trinus & vnus Deus, immutari & dici Sanctus & vnus Deus, ita nimirum sine mortis exitio immutari non potest, vbi dicitur Trina & vna Deitas, vt ibi dicatur, Sancta & vna Deitas: quia reuera cum hoc nec ibi possit vllatenus fieri, vbi non est addita, & vna sed solummodo dicitur Deitas trina, multò minus ibi potest fieri vbi Deitas trina dicitur & vna &c.] Et pag. seq. restat igitur & superest vt illi qui sunt Grammatici, si nolunt esse simul & hæretici, non præsumant fateri in Ecclesia veracis Dei, veritatis Dei, veri Dei quòd Τριθεοτεία, id est Trina Deitas vlla ratione pluralis existat numeri, cum sit, vt claret, vtique singularis, velut nouerunt vniuersi, qui vel mediocriter artis Grammaticæ sunt periti. Sicut enim Trinitas numeri singularis est iuxta illud. Benedicta sit Sancta Trinitas: sic etiam numeri singularis est Τριθεοτεία Trina Deitas; cum tamen constet è contra numeri pluralis Arrianorum esse Τριθεοτείας, id est tres Deitates à Catholicis iure damnatas. Igitur iure sub nomine singulari Trinæ & vnæ Deitati suppliciter velut expedit, competit, congruit, dicimus

» Te trina Deitas vnáque poscimus, &c.]

Delatâ ad Hincmarum per satellites suos ex ergastulo miserabilis illius Monachi hâc schedulâ, cum pluribus aliis breuioribus, quarum aliquas libro illo inseruit Hincmarus, ille ad petitionem & instantiam Clericorum Remensis Ecclesiæ refutationem schedulæ illius suscepit, libello illo de non trina Deitate, quem ab anno 864. parauit. Nec vsque ad annum 868. post mortem Gotteschalci perfecit, vt ipse testis est pag. 552. his verbis. Hæc

Hincm. de non Trina Deitate. » omnia, inquit, post librum de Prædestinatione contra Gotteschalcum & complices eius asserentes, quia sicut quosdam ad vitam, ita quosdam Deus prædestinauit ad mortem, de Authenticis Scripturis & Catholicorum dictis collectum, statim in initio suæ de Trina Deitate Blasphemiæ collegi & scripsi, & per me ac per fratres meos, sed & per frequentia scripta, vt resipisceret à suis in Deum blasphemiis, sensum & os suum reuocaret sæpe commo-

nui, sed apud eum nihil profeci, &c.] & continuò mortem illius " A. 862.
miserabilis Monachi refert.

Ab anno 853. in eadē causa Ratramnus Corbeiensis Monachus, ex libris beatorū Hilarij & Augustini volumen non modicæ quātitatis scribens ad Hildegarium Meldensem Episcopum ediderat: Quid nisi sanè celeberrimi illius suo sæculo scriptoris (quem notat dicta beatorum Hilarij & Augustini detruncando, & ad prauum suum sensum incongruè inflectendo scripsisse) volumen hoc refutauit, potiúsquàm schedulas, quas in ergastulo miserabilis ille monachus & libris, & humanâ consolatione priuatus sibi priuatim parauerat, seù veriùs in quibus plurimas etiam diuersas quæ in hac quæstione meditando ipsi in mentem venerant sententias, vel cogitationes in memoriæ solatium deposuerat; quidni ipsi obiici potuisset: *Contra folium quod vento rapitur ostendis potentiam tuam?* videamus tamen quo apparatu in hunc agonem descendat: qua propter (inquit in prologo ad Clerum Remensis Ecclesiæ) ministerio dignatione diuinâ indignitati meæ imposito, ad hanc sollicitudinis curam ac studium non modo vestris petitionibus sum inuitatus, verùm & tractus, & quantùm ipsa Deitas, quæ Trinitatis est vnitas dederit, & occupatio multiplex, atque contumacia, inertiaque sensus mei permiserit, exequi ea quæ petitis procurabo, ponens cum integritate sui in hoc opusculo nostræ seruitutis eiusdem Gotteschalci schedulas &c.] Ibidem in Prologo.
Quid hîc opus totius Cleri preces, totius regni sollicitudinem, indictum à Deo Pastorale ministerium in medium adducere, vt priuatas ex ergastulo chartulas ceu schedulas extrahat & refutet?

Sed quâ fronte miserabili illi monacho omni communicatione, sicut & communione & libris etiam destituto, imprimis exprobrat, quòd proprij sensus assertionibus sine scripturæ testimoniis, & sine Catholicorum sententiis allegauerit: Quia sicut Deus naturaliter vnus, & personaliter dicitur trinus; ita Deitas naturaliter vna, personaliter trina dici debeat. In hoc nihilominus Hincmarus vniuersam illius blasphemiam constituit, pag. 422. his verbis. Hæc est summa totius suæ blasphemiæ quam hinc prolixo sermone confecit, in quo vt piscis vel auis, aut quodlibet animal per inquietudinem se voluens, amplius pessimis blasphemiarum maculis & nodis strictioribus inretiendo semet innexuit, volens proprij sensus assertionibus sine scripturæ testimoniis, sinéque Catholicorum sententiis allegare, quia sicut Deus naturaliter vnus, & personaliter dicitur trinus, ita Deitas naturaliter vna, & personaliter trina dici debeat.] Ibid. p. 422.

Deinde contrariam sententiam suam quâ ratione firmet Hincmarus ostendit: sed quod (inquit) dicit Deum personaliter tri-

A. 862. » num & naturaliter vnum, verum dicit, quod autem dicit confi-
» teri debere Deitatem sic personaliter Trinam, sicut naturaliter
Ibid. pag. 468. » vnam, profectò mentitur: quia Deitas ipsa est natura pluralitate
» carens & numero, quâ naturâ vel Deitate sancta & inseparabilis
» Trinitas (sicut scriptum est: *Audi Israel Dominus Deus tuus, Deus vnus est*: Pater scilicet, & Filius, & Spiritus Sanctus, per- Deut. 6. v. 4.
» sonaliter trinus, vnus est naturaliter Deus &c.] Et inter reliqua Gotteschalcum cum Arrio comparat, eosque errore pares esse
» asserit, quanquam diuersa loquantur pag. 468. hoc (inquit) quod
» dictum est à Deo in creatione primi hominis *faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*, Diabolus malè inter- Gen. 1. v. 26.
» pretans assumptâ parabolâ, primis parentibus dixit. *Eritis sicut dij*: quem secutus Arrius gradus in Sancta Trinitate faciens, con- Gen. 3. v. 5.
» tra præceptum Domini in lege dicentis: *Non ascendatis per gradus ad altare meum*; Tres Deitates in Sancta Trinitate dogmati- Exod. 20. v. 26.
» zauit: nunc Gotteschalcus è diuerso vnam Deitatem in tribus
» personis Sanctæ Trinitatis partitur, dicens: sicut Sancta Trinitas
» vna est essentialiter atque naturaliter, sic procul dubio est perso-
» naliter trina Deitas, quæ vt Catholici Doctores dicunt & verũ est,
» Trinitatis est vnitas, quâ naturaliter vnus Deus est Trinitas, quæ
» videlicet Deitas, si personaliter trina foret vnitas Trinitatis, quod
» esse non potest; quia quod vnum est in eo in quo vnum est, diuisio-
» nem non recipit, in tribus personis diuisa vel partita fuisset] &
» paulòpost: vnde sunt Arrius atque Gotteschalcus iuxta Poëtam.

» *Ambo errore pares quamquam diuersa loquantur.*

» Si enim quando hic nouus Ariolus, perniciosior fortè, quàm
» quilibet Ariolus dixit: sicut Sancta Trinitas essentialiter atque na-
» turaliter est vna, subiunxisset, sic personaliter est trina, constaret
» sententia. Quod autem subiunxit ita *Deitas personaliter est trina*,
» non solùm contra Catholicam fidem est, verùm, & hoc quod
» præmisit impugnat, sicut & præmissa subsequentia destruunt,
» &c.]

Hæc summa & origo & ratio huiusce controuersiæ, hæc præcipua vtriusque partis fundamenta & argumenta; in quâ concertatione plurima sunt obseruanda. 1. vnicam contentionis causam fuisse innouationem Hincmari, qui antiquissimum & receptissimum non solùm in eius Prouincia, sed in vniuersa fermè Ecclesia Latina Hymni Ecclesiastici versiculum, quem vt Hæreticum & blasphemum impugnauit decantari prohibuit, & immutare præsumpsit, ita vt legitimæ Ratramni, Gotteschalci & reliquorũ Religiosorum eiusdẽ Prouinciæ Monachorũ Ordinis Sancti Benedicti querelę instantiæ cedendum esset. Nullâ aliâ perspectâ ratione quam ea quâ Ecclesia facillimè omnes fermè reuiscit Hæreticos,

vetustatis

vetustatis scilicet præscriptione. Quis enim eos non audiat cum « Capreolo Episcopo clamantes vt expugnata nouitate antiquitas « defenderetur, cuius Epistola in Concilio Ephesino publicè lecta « ab omnibus Episcopis plurimum fuit laudata.] Teste Vincentio « Lirinensi in Commonitorio aduersùs hæreses cap. 42. & iterum cum Sixto Presbytero Romano postmodum Summo Pontifice; « nihil vltra liceat nouitati, quia nihil addi conuenit vetustati, & « cum Cœlestino Papa: desinat itaque si ita res est, incessere no- « uitas vetustatem.] Ibidem cap. 43. sed in hoc quis Hincmari « frontem non miretur, dum in prologo Ratramnum & reliquos innouationi resistentes, delectabiliter vocum nouitatibus vt innotescerent decumbere calumniatur, & Gotteschalcum ipsum noua & antea inaudita, canæque orthodoxorum intelligentiæ contraria adinuenire ac proferre queritur?

A. 862.

Vincentius Lirin. in Commonit. cap. 42.

2. Nec minùs admiranda ignauia & inertia Hincmari, quod Ratramno prætermisso, qui volumen ingens ab ipsa Hincmari prohibitione ex libris Sanctorum Hilarij & Augustini ediderat, schedulis illis Gotteschalci ex ergastulo erutis refutandis sese addixerit: nec non impudentissima illius nequitia dum illudit & crimini vertit miserabili illi Monacho, quod Scripturæ & Sanctorum Patrum testimoniis sententiam suam in schedulis illis non obfirmauerit, quasi quem ille in ergastulo constrictum & libris & omni humanâ consolatione destitutum retineret, plenissimâ libertate frueretur; eundémque pluribus calumniis onerat, quasi libros corrumperet, satellites haberet; illas & alias schedulas plurimis scriberet, reuelationes fingeret, & alia plurima, quæ quasi ab inimico mendacissimo, & fraudulentissimo conficta explodenda magìs quàm expendenda veniunt.

3. Notandum Gotteschalcum nullâ schedularum illarum professum triplicem dici debere Deitatem, sed tantum Trinam dici posse Trinitatem, quod toto cœlo ab illo priori distat, ita vt illud hæreticum sit, hoc non item: Cum tamen in Flodoardo Gallico idiomate traducto (quo solo vsus est Illustrissimus Cardinalis Baronius) triplex pro Trina appositum fuerit, vnde in recensenda ex Flodoardo Gotteschalci sententia, ad annum 848. num. 13. apud Illustrissimum Cardinalem sic habetur: non minùs « perniciosè quàm audacter defendit id quod antiqui Prædestina- « tiani non dixerunt, quod Deitas Sanctæ Trinitatis triplex sit.] « Ex quo Illustrissimus Cardinalis miserabilem illum Monachum hæreticum esse meritò censuit: quæ versio seu veriùs deprauatio similiter erroris ansam præbuit doctissimo & clarissimo viro Domino Fauchet Monetarum Curiæ Protopræsidi, vt Antiquitatum Gallicanarum tom. 2. lib. 3. cap. 12. errores Gotteschalci ex

Baronius ad annum 848.

A. 862. Flodoardo recensens, Deum Patrem majorem Deo Filio illum asseruisse retulerit. Quod quàm fabulosum sit nemo non videt.

4. Vbi primùm schedulã illam in quâ Gotteschalcus Trinam Deitatem dici posse contẽderet, nactus est Hincmarus, Nicolao Papæ ,, sensa illius quæ hæresis notat, recensendo. Quod (inquit) Præ- ,, destinatiani non dixerunt iste vt audacius, ita perniciosius dixit ,, Deitatem Sanctæ Trinitatis Trinam esse.] Summus verò Pontifex Hincmaro rescribens, ne minimum quidem huiusce iuxta sensum Hincmari blasphemiæ, nec reliquarum fictarum hæreseon verbum edidit: Immò (vt sequenti capite videbitur) Hincmari proteruiam & calumniam retudit. Nec ex silentio Summi Pontificis approbata credenda est Hincmari innouatio & versiculi illius immutatio, quoniam ignota fuit Summo Pontifici, vt pote cuius nullomodo meminerit Hincmarus in Epistola.

5. Obseruandum Religiosissimos Ordinis Sancti Benedicti Monachos huic innouationi viriliter refragatos, veterem vsum versiculi illius, TE TRINA DEITAS, etiam in Prouincia Hincmari retinuisse & decantare solitos in Ecclesia, etiam post mortem Nicolai Papæ & ipsius Gotteschalci: Nec enim ante vtriusque obitum qui circa annum 868. obtigit, perfectum & editum fuisse illum Hincmari librum de non Trina Deitate ostendimus: sed maximè attendenda est violenta & inhumana Hincmari superbia, qui Monachis illis ni dicto sint obedientes, nihil minus quam in ergastulum retrusionem & verbera, iuxta Regulam Sancti Benedicti & Agatenses Canones minatus est pag. 442. his

Hincmar. de non Trina Deitate pag. 442.

,, verbis: denique si quod absit aliqui de Fratribus nostris hinc pro ,, finalitate hymni, vnde absque vlla necessitate exorta est ista cer- ,, uicosa contentio, Trinam Deitatem defendendo, vel de Præde- ,, stinatione Sanctorum & relictione reproborum, vel quòd Deus ,, non vult omnes homines saluos fieri, & non sit pro omnibus Chri- ,, stus passus, cum dicat Paulus Apostolus: *Deus omnes homines vult* 1. Tim. ,, *saluos fieri*, & Petrus: quia *neminem vult perire* &c. Et contra do- 2. v. 4. ,, ctrinam Apostolicam de Baptismatis Sacramento, in quo nulla ,, est discretio renatorum: pro quibus Capitulis contra Catholi- ,, cam fidem & doctrinam Beati Augustini in libro de Correptione ,, & Gratia, & de Prædestinatione Sanctorũ ac bono perseuerantiæ, ,, atque Hypomnesticon; & contra Decreta Sancti Cœlestini Pa- ,, pæ, ex cuius delegatione Beatus Prosper, hinc exortam hære- ,, sim per auctoritatem Scripturarum & doctrinam Beati Augusti- ,, ni reuicit & compressit in Galliis, contráque cæterorum Ortho- ,, doxorum traditionem sentiens condemnatus est Gotteschalcus, ,, vel de omnibus quæ Apostolicæ Sedis & sex generalium Syno-

dorum auctoritate definita sunt, deinceps dogmatizare & inre- « A. 862.
uerentius in sua obstinatione permanere præsumpserit, vindictæ «
Canonicæ subjacebit &c.] Deinde quam Canonicam vindictam «
intelligat exprimit dum pag. seq. subijcit. Agathense Conci- « Ibid. pag.
lium cap. 38. decreuit dicens Monachos quos verborum increpa- « 443.
tio non emendauerit, etiam verberibus statuimus coërceri: quod «
& Sancta Regula eodem Spiritu Sancto, quo & sacri Canones «
in venerandis Conciliis, per os Beati Benedicti promulgata 2. «
capit. iubet indisciplinatos scilicet & inquietos duriùs arguere, & «
improbos, & duros ac superbos, vel inobedientes, verberum, «
vel corporis castigatione in ipso initio peccati coërcere.] Et «
paulo post: si per contemptum deinceps offenderint (quod dici- «
mus satis inuiti) quem non correxerint verbera, & cum gradus «
priuatione atque à Corporis & Sanguinis Christi separatione, vt «
Gotteschalcus pertinacissimus damnatus est, condemnabitur exi- «
lij, vel ergastuli relegatione &c.] «

Denique licet tandem inualuerit in Ecclesia immutatio illa, nec solum in Prouincia Remensi, verùm etiam in Ecclesia Gallicana & Romana versiculus ille, Te summa Deitas, loco veteris, Te Trina Deitas, in hymno illo,

Sanctorum meritis inclyta gaudia,

Decantari solitus sit, à quo tempore, quâue ratione id acciderit penitus ignotũ, sed quicquid sit certissimum est sententiam illam quod Trina Deitas dici possit à Ratramno, Gotteschalco & similibus assertam, & à solo Hincmaro vt blasphemam impugnatam, à nemine in Ecclesia non solùm hæresis, sed ne erroris simpliciter notatam. Immò verò diuinâ Prouidentiâ cautum vt à Doctore Angelico idem ipse versiculus,

Te Trina Deitas vnáque poscimus.

Fuerit appositus in celeberrimo hymno, quem Ecclesia vniuersalis ex Decreto Sedis Apostolicæ recepit, & quot annis à quatuor sæculis decantare consueuit in augustissimo totius Ecclesiæ triumpho, in laudem & honorem pretiosissimi Corporis & Sanguinis Domini nostri Iesu Christi sub Sacramento Altaris delitescentis quod Sanctus Epiphanius in panario hæresi 75. de Aerio num. 3. adorationis œconomiam vocât τὴν οἰκονομίαν τῆς λατρείας. Et cùm fœlicis memoriæ Vrbanus octauus Summus Pontifex hymnos omnes in Ecclesia Romana ex ritu Concilij Tridentini decantari solitos recensuerit, & plurimos vel ex minimo dubio immutauerit hymnus ille

Sacris solemniis iuncta sint gaudia &c.

Et maximè versiculus ille, de quo agitur

Te Trina Deitas vnáque poscimus,

A. 862. Illibatus & intactus remansit: ita vt iuxta Augustinum Epistolâ 119. ad Ianuarium, de illius integritate & sana doctrina vel minimum dubitare insolentissimæ iam sit insaniæ.

Cap. 46.

CAPVT XLVI.

De Rothado Suessionensi Episcopo: iniusta & violenta eius per Hincmarum in Concilio Suessionensi depositione, & in Monasterialem custodiam detrusione, cum eiusdem per Nicolaum Papam absolutione & restitutione.

HVc vsque perpendimus intolerabilem Hincmari in Gotteschalcum miserabilem Monachum sæuitiam, & in sinceram quam ille tueretur Ecclesiæ doctrinam, obstinatum & pertinacem animum: nunc attendenda & ponderanda non minor eius proteruia, nec minùs insolens oppressio in optimum emeritæ militiæ Præsulem in Ecclesiæ castris magna semper cum laude versatum, vt cum Illustrissimo Cardinale Baronio loquamur ad an. 863. nu. 93. [seu etiam cum æquissimo ipsius iudice Nicolao PP. epist. 40. ad Karolú Regem, in Episcopum conscientiâ purú conuersatione innocentem, columbarum simplicitate, ac prudentia serpentis insignem.] Licet autem in causa Rothadi nec de doctrina, nec de Gotteschalco quicquam ageretur, non minimùm susceptæ causam iuuat perpendere, quo animo in Synodis suæ Prouinciæ sese habere solitus esset Hincmarus, quibus fraudibus, quantâ nequitiâ, & calumniâ in Præsulem illum versatus sit, propter generalem & ab omnibus receptam iuris Canonici regulam: *Semel malus, semper præsumitur esse malus.* cap. semel de Regulis iuris in 6. Quod (inquam) ab omnibus vtriusque iuris Doctoribus vnanimi consensu probatum est, quotiescunque agitur de eodem genere mali iuxta l. 3. §. si autem ff. de suspectis tutoribus. An remouendus ab administratione quasi in hac suspectus ex eo quod in alia malè versatus sit, & l. si cui §. si tamen ff. de accusationibus. Quod qui calumniatus sit in accusatione prima, calumniari etiam præsumatur in 2. hoc ipsum intendimus: videamus igitur quid actum sit.

Nicolai Papæ Epistola 40. ad Karol. Reg.

Rothadus ad Cathedram Suessionensem prouectus temporibus Ludouici Pij ab anno 834. & 835. cum Encharado Parisiorum Episcopo ab Imperatore mandatum suscepit, vt Ebonem Metro-

Flodoard. lib. 2. c. 20.

politanum suum Remensem Archiepiscopum fugientem reuo- " A. 861.
caret, & in Monasterio Sancti Bonifacij eidem & Clericis & Laï- "
cis qui cum eo erant necessaria ministrari & Synodum expectare "
preciperet] hæc ipsa sunt verba Flodoardi historiæ Remensis lib. "
2. cap. 20. & eodem anno 835. interfuit Synodo habitæ apud Theodonis Villam, in qua isdem Imperator ab Episcopis iterum reconciliatus est, Ebo verò ob conspirationem in Regiam & Imperatoriam Maiestatem damnatus, gradúque suo deiectus est, in antiquis Conc. Gall. tom. 2. ad annum 835. Hincmarus autem sub Karolo Caluo ciúsque auctoritate cuius animum obsederat post decennium circa annum 845. ad Metropolim Remensem promotus est, vt erat illustri familia satus, ingenio subtili, & versatili, necnon scientia clarus & Regis gratiâ præpotens, plurimis suæ Prouinciç Episcopis summæ venerationi & quasi admirationi fuit: ita vt non pauci aulici vaporis sectatores, eidem in omnibus assentatores, in sententiam eius prçcipites manibus & pedibus irent.

Sed Rothadus viâ Regiâ progredi solitus adulationis & assentationis illius inimicus, iuris & æqui solummodò sollicitus facillimè indignationem eius incurrit: *Grauis fuit illi etiam ad videndum quoniam dissimilis est aliis vita illius*, Sap. 2. vers. 15. Antiquissimæ Hincmari à Rothodo auersionis testis est ipsemet Hincmarus in damnatione Gotteschalci ab anno 849. Epistolâ ad Nicolaum Papam apud Flodoardum hist. lib. 3. cap. 14. dum hanc rationem reddit, cur Rothado proprio Episcopo Gotteschalci custodiam non dimiserit. Quoniam (inquit) Rothadus, " Flodoardus hist. lib. 3. cap. 14.
de cuius parrochia erat, illi nesciebat resistere, & nouitates amans "
timebatur à nobis, ne disceret praua sentire, qui noluit discere "
recta docere.] Sed & Rothadus ipse supplici suo ad eundem Pa- "
pam appellationis libello hanc ipsam suggerit rationem in principio his verbis. Venerabilis igitur Metropolitanus Hincmarus " Libellus proclamat. Rothadi.
Sanctæ Remensis Ecclesiæ Antistes quibusdam occasionibus ex- "
ortis acri circa me infestatione certans diù multis ac variis labo- "
ribus meam vexabat exiguitatem: Ego autem quantùm poteram "
illum tolerans, in his ei nequaquam pro suo libitu acquiescere "
volui, quæ Sacris perpendebam Auctoribus esse contraria.] Quæ "
satìs commodè intelligi possunt de controuersiis illis quæstionibus de Prædestinatione & Gratia, seu de trina Deitatç, nec de aliis videmus dici potuisse.

Quicquid sit, vt obseruauit Nicolaus Papa in decreto absolutionis & restitutionis ad omnes Ecclesiæ Romanæ Episcopos, quod habetur in 39. eius Epistola & 44. in Conc. Antiq. Gall. tom. 3. Hincmarus cum complicibus suis per octo annos medita-

A. 861 tus est quemadmodum Rothadum ab Episcopatu suo deiiceret.

Nicolai Papæ Epistola 39. » Notum sit (inquit) dilectioni vestræ fratres mei & filii charissimi » quod quidam Gallorum Episcopi zeli & inuidiæ Diaboli facibus accensi, quia mors (sicut Scriptum est) *per inuidiam introiuit in orbem terrarum*, huic fratri nostro Rothado venerabili viro » insidiantes, & per octo circiter annos, quemadmodum illum » proprio priuarent Episcopatu iudicio meditati sunt &c.] Nullum enim magis, quàm Hincmarum verbis illis Nicolaus Papa suggillat vt obseruauit Illustrissimus Cardinalis Baronius ad annum 863. num. 100. & ipsemet Papa testatur Epistola sequenti Sap. 2. v. 34.

Eiusdem Epistola 40. » ad Regem Karolum. Sed horum (inquit) immo huius contu- » maciæ nullus auctor nisi Hincmarus Remorum Episcopus ex- » tat &c.]

Huius verò vexationis & nequitiæ colorem hunc nactus est Hincmarus, vt patet ex præfato proclamationis libello: Rothadus Presbyterum aliquem, quia in stupro fuerat deprehensus & abscisus, regulariter deposuerat, eundem nihilominus sacerdotio fungi in sua parrochia Hincmarus concesserat, & post triennium eum, quem Rothadus in depositi locum substituerat, violentissimè rapi, ad se adduci & excommunicatum in carcerem detrudi iussit, & Presbyterum illum à Rothado depositum, Ecclesiæ Suessionensi restituit: huic verò violentissimæ opressioni resistentem Rothadum vt contumaciæ & obstinationis reum damnauit, Episcopatu deposuit, & Monasteriali carcere inclusit. Quod his verbis in illo proclamationis libello Sedi Apostolicæ

Libellus proclamat. Rothadi. » exposuit Rothadus. Meus etenim Archiepiscopus voluntatis suæ » propositum quantùm poterat implere curauit, factúsque est gratìs meus ipse accusator, ipse testis, ipséque iudex; & sicut me » absentem prout voluit culpabat, sic & temerè iudicare nec ti- » muit, nec retractauit sed inter alia, quæ mihi mendaciter obii- » ciebat, hoc vnum specialiter ingessit, quod Presbyterum, cuius » suprà feci mentionem, iniustè deposuissem. Quod proculdubio » falsum est, vt multi idonei testes, & Episcoporum & cæterorum » Clericorum siue Laïcorum & nouerunt & noscunt. Quem tamen » ipse iam tribus annis transactis absque meo consensu seu consultu » in suam receperat communionem, eíque sacerdotali officio, quo » cum xxxiij. Episcoporum iudicio legaliter priuatus erat, contra » Canonum statuta fungi præcepit. Illum verò presbyterum quem » in locum damnati per tres etiam circiter annos substitutum habe- » bam, per violentiam me ignorante sibi fecit adduci: Nam cum » in Dominicorum die ipse Presbyter paratus esset in Ecclesia Mis- » sarum solemnia populo celebrare iussu Archiepiscopi repentè ibi » homines affuerunt, qui Presbyterum extra Basilicam dolo edu-

centes subitò rapuerunt, & infatigabili cursu citiùs ad eius præ- « A. 861.
sentiam pertraxerunt, quem ipse mox excommunicatum in car- «
cerem retrudi iussit, illúmque depositum genitalibus truncatum «
in meæ parrochiæ Ecclesia restituit. Hinc quoque mihi contuma- «
ciæ & obstinationis imputabat reatum, quoniam sibi in talibus «
inobediens existerem; hoc à me exigere volens, vt non quasi «
confrater & Coëpiscopus, sed vt proprius Clericus ad sua vota «
famularer.] «

Sic Hincmarus ipse Epistola 17. ad Nicolaum Papam apud Flodoard. lib. 3. cap. 13. hanc præcipuam depositionis Rothadi causam adducit eius inobedientiam, licet deinde de sacris suæ Ecclesiæ deprædatis vasis eum grauare intendat. Sed quanto artificio quáue fronte illa dignissimo illi Præsuli impingat huc adducere non pigebit: Qui ergo scit (inquit) se quibusdam præposi- « Flodoard. lib. 3. c. 13.
tum, non molestè ferre debet aliquem sibi esse prælatum, sed «
obedientiam, quam exigit ipse dependat, quam Rothadus à suis «
exigere magis, quàm sacris regulis sategit dependere, cùm etiam «
Sancti Angeli in cœlo legantur suis potioribus obedire, & ideo «
ad hoc peruenit vt deiici promeruerit, quem per plures annos & «
beneficiis impensis & monitis atque obsecrationibus per me & «
per Coëpiscopos, ac per quoscumque familiares potui, ad obe- «
diendum, sacris regulis commonere curaui. Multorum etiam «
& per literas Metropolitanas, & ex Apostolicæ Sedis auctorita- «
te minas ei inculcare curaui, & ex lectione Catholicorum, quam «
grauiter offendebat ei ostendere studui, ad quæ respondebat, quia «
nihil aliud facere sciebam, nisi ei meos libellos tota die ostende- «
re, vnde à multis & frequentissimè redargutus fui, cur incorrigi- «
bilem & ministerio sacro inutilem tamdiù scienter contra Dei vo- «
luntatem, & sacram auctoritatem portarem. Ego verò quamuis «
sæpissimè & Regem & Coëpiscopos ac vicinos suos, & etiam me «
multò sæpiùs quasi ex studio ad iracundiam prouocare satageret, «
licet non posset, sciens periculosissimum esse in sacerdote pertur- «
batam & præcipitem iram, præcipitémque proferre sententiam, «
& persecutionem supplere sæuitiam, dissimilitudines morum, «
contumacias inobedientium, & malignarum tela linguarum, diù «
illum non sine timore de periculo animarum sibi commissarum «
portaui, & cùm ampliùs portare non debui, ad plurimorum Epis- «
coporum Concilium, vt vel eos audiret deduxi &c.] «

Et paulo post de sacris vasis electorum (inquit) se commisit iu- «
dicio; & amplius quàm quingenti interfuerunt diuersi ordinis vi- «
ri, videntes quando calix aureus cum gemmis à Caupone & taber- «
naria per missum Regis de illius pignore sumptus, & delatus fuit «
in Synodum, & scientes coronas argenteas à Iudæo, cui illas dede- «

A. 861. » rat, resumptas, & facultates Ecclesiasticas ab eo suppressas, & la-
» tenter commendatas, indéque receptas & Ecclesiæ redditas, &
» vascula argentea, quæ non pauci ponderis à longo tempore in Ec-
» clesia pependerunt. Sed & alia quæ sui Decessores, cæteríque fide-
» les pro remedio animæ suæ eidem Ecclesiæ obtulerunt, ab eo si-
» ne consensu Metropolitani, ac Coëpiscoporum, & sine Oecono-
« mi ac Presbyterorum & Diaconorum suæ Ecclesię consensu, pro
» libitu suo donata.]

Baronius ad annum 865.

In his quis cum Illustrissimo Cardinale Baronio ad annum 865.
» num. 34. non miretur Hincmari, si quæ obiicit vera non sunt,
» adeo in mentiendo promptam audaciam, vel si vera sunt, síque
» tam iustam (vt scriptis præ se fert) aduersus Rothadum causam
» foueret, cur adeo refugerit iudicium Apostolicæ Sedis, toties in-
» terpellatus litteris eiusdem Pontificis. Cum vel per Nuntium sal-
» tem ea obsignata Episcoporum, vel aliorum testimonio ad iudi-
» cium tanto tempore Romæ ventilatum mittere toties requisitus
» impigrè debuisset: verum (inquit) quæ ab ipso in Rothadum gra-
» uiora suis ad Nicolaum Papam literis inseruntur, eo magís men-
» dacij suspecta redduntur, quod ex iis quæ dicta sunt appareat in
» dato sæpiùs Synodali conuentu contra eundèm Rothadũ (in quo
» omnia communi conspiratione iudicum & accusatorum aduersus
» eum sunt actitata) de illis quæ primo loco prouidenda erant, nul-
» la vel leuis saltem ab accusatoribus mentio facta est, vt inter alia
» quæ ipse in hac sua habet Epistola de sacris vasis suæ Ecclesiæ per
» ipsum dolo malo sublatis ac distractis, de quibus nullam in tota
» causa à quoquam delatam querelam audiuimus.]

Hæc Baronius: sed præterquam quod nec in Concilio Romam delato, nec aliter etiam ab accusatoribus quicquam huiusmodi in Rothadũ prolatum, nec quidem oppositum fuit, ipse Summus Pontifex Epistolà suà ad Episcopos Concilij, non quidẽ Syluanectensis (vt in titulo præfertur) sed Suessionensis (vt mox probabitur) quæ 21. numeratur in tomo 3. Conc. Antiq. Gall. testatur ex serie gestorũ & plurimis vicinorum Episcoporũ & aliorum nõ suspectæ fidei virorũ testimoniis, & innocentiam Rothadi & calumniã Hincmari, & complicium esse constantem. Immo verò Odonem ipsum Beluacensem Episcopũ contra Rothadum, Romam missum à Summo Pontifice interpellatum, nihil accusationis publicę Rothado obiicere voluisse. Quin etiam hâc ipsâ Epistolâ, ex qua retulimus Hincmari in Rothadũ obiecta crimina seu verius cõuitia, ipsemet disertis verbis protestatur se non, vt Rothadi accusatorem, sed vt à Rothado & vicinis Episcopis accusatũ Vicarios suos mittere, quò probet appellationi ad Sedẽ Apostolicam interpositę aduersatum

Hincmar. Epistola ad Nicolaum PP.

» non fuisse. Cum quo (inquit) quia vobis placet, cui cuncta bona placent,

placent, mittimus Vicarios nostros, non vt accusatores ad confingendú, sed vt à Rothado atque à vicinis nostris, qui causam pleniter ac veraciter aut nesciunt aut scire non volút accusari, quod non in contemptum Sedis Apostolicę secundùm Sardicenses Canones, Sedem Apostolicam, sed eum qui ad electorum iudicium de certis Capitulis prouocauit, iuxta Carthaginenses & Africanos Canones, ac Decreta Beati Gregorij regulariter iudicauimus, vestrę summæ auctoritati humiliter intimandum &c.] Quid pluribus opus vt probetur ea quæ in Rothadú obiecit Hincmarus, penitùs falsa esse? An necesse hic per anticipationem proferre prolatá à Summo Pontifice honorificentissimam pro Rothado absolutionis sententiam, vel Elogium, quo dissolutam fabricatorum mendacij calumniam probatam huiusce dignissimi Præsulis innocentiam confirmauit Epistolâ 40. ad Karolum Regem tom. 3. Conc. Gall. 45. his verbis: omnia falsitatis argumēta destructa sunt, & fabricatores mendacij terga subito conuerterunt, at vero Rothadus Episcopus conscientiâ purus, conuersatione innocens, columbarum simplicitate ac prudentiâ serpentis insignis &c.] Quis post hæc non alternatiuè cum Illustrissimo Cardinali, sed absolutè non possit non mirari eiusdem Hincmari adeo in mentiendo promptam audaciam?

A. 861.

Nicolai Papæ Epistola 40.

Iam expendendus ordo iudicii, quē longè alium, quàm huc vsque & ab Illustrissimo Cardinali Baronio in Annalibus, & à R.P. Sirmondo in Conciliis antiquis Galliæ relatus est, fuisse probabimus ex auctore synchrono, fido Hincmari sectatore, & encomiaste, scilicet ex Annalibus Bertinianis, qui in hoc nullomodo à supplici Rothadi libello dissentiunt, licet contrariá in eum scilicet sententiam tueantur. Siquidem & apud Baronium & apud Sirmondum depositus fertur Rothadus in Concilio Syluanectensi, ex falsa inscriptione Epistolæ Nicolai Papæ, quæ habetur 21. tom. 3. Conc. antiq. Gall. ad Episcopos Synodi Syluanectensis pro Suessionensis, vt patet ex libello illo Rothadi & ex Annalibus Bertinianis: inde etiam ibidem à Sirmondo erronèe positum Concilium Syluanectense, in quo Rothadus Episcopus Suessionēsis Hincmari Archiepiscopi factione damnatus, gradúque suo deiectus & in Monasterium retrusus dicitur anno Christi 863. quod falsum: Nullum siquidem tunc fuit Concilium Syluanectense, & in Concilio Suessionensi ab anno 862. damnatus, depositus & in Monasterialem carcerem retrusus fuit Rothadus, nec huius Concilij, nec duorum aliorum præcedentium, Suessionensis alterius scilicet & Pistensis (in quibus de Rothado & anno 861. & 862. actum est) meminit Sirmondus in Concilijs antiquis Galliæ.

Hæc igitur iudiciarij ordinis in Rothadú summa: ille quòd iuxta sententiam Hincmari Presbyterum illum in stupro deprehensum, truncatum & depositum recipere in Ecclesia Suessionensi de-

A. 861. trectaret, anno 861. in Prouinciali Synodo ab Hincmaro in suburbio Suessionensi habito quasi regulis Ecclesiasticis contumax Episcopali communione priuatus est, donec obediret. Hæc sunt verba Annalium Bertinianorum ad annum 861. Hincmarus Duro-

Annal. Bertinian. ann. 861.

» cortori Remorum Archiepiscopus Synodo Comprouinciali apud
» Martyrium Sanctorum Crispini & Crispiniani secùs ciuitatem
» Suessionis, Rothadum ipsius vrbis Episcopum Regulis Eccle-
» siasticis obedire nolentem Episcopali priuat communione, secun-
» dùm decreta Canonum donec obediat.]

A. 862. » Anno sequenti 862. circa Kalẽdas Iunij cùm à Rege indicta fuisset celeberrima Synodus quatuor Prouinciarum, vna cum placito Regio ad quod omnes Primores regni condixerat ad locũ, qui Pistis dicitur, illic sese præsentẽ exhibuit Rothadus: cúmq; ab Hincmaro & cõplicibus à Synodi ingressu prohiberetur, propter excõmunicationem in Synodo Suessionensi in eum latã interpositâ appellatione ad Sedem Apostolicã, ab excommunicatione illa prouocauit, cui deferendũ in Synodo illa quatuor Prouinciarum est decretum, & ne penitùs prohiberetur dispositũ: sic siquidem habetur

Annal. Bertian. 862.

» in ijsdem Annalibus ad annum 862. Karolus horum Pater omnes
» Primores regni sui ad locũ, qui Pistis dicitur, vbi ex vna parte An-
» della, & ex altera Andina, Sequanam influunt, circa Iunij Kalendas
» cum multis operariis & carris conuenire facit, & Sequanâ munitio-
» nes construens ascendendi vel descendendi nauibus propter Nort-
» mannos aditum intercludit. Ipse cum vxore super Ligerim in loco,
» qui Maidunus, datis per suos sacramentis cũ Karolo suo loquitur:
» sed eo quasi subitò, sed voce summissâ & animo contumaci erecto
» in Aquitaniam remeante: ipse ad Pistis quo placitũ simul & Syno-
» dum ante condixerat, redit, & inter operandum de Sanctæ Eccle-
» siæ ac Regni negotiis cũ fidelibus suis tractat. Vbi Rothadus Sues-
» siorũ Episcopus homo singularis amentiæ in Synodo Prouinciali
» regulariter Episcoporum communione priuatus, cum sua se contu-
» macia quatuor Prouinciarum Concilio præsentauit; quem fra-
» ternus conuentus ne deponeretur, penitus sub appellatione Sedis
» Apostolicæ seruare disposuit.] Et hìc obseruandum his Annalibus de Concilio Pistensi concinere Capitularia Regis Karoli Calui in quibus tit. 29. hæc habentur.

Synodi Pistensis.

Karoli Calui Capitular. tit. 29.

» In nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis Karolus gratiâ Dei
» Rex, & Episcopi, Abbatesquoque & Comites ac cæteri in Christo
» renati fideles, qui ex diuersis Prouinciis super fluuium Sequanam,
» in locum qui Pistis dicitur, vbi exigentibus peccatis nostris ali-
» quamdiù sedes fuit Nortmannorum conuenimus, anno Incarna-
» tionis Dominicæ DCCCLXII. anno XXIII. Regni Domini nostri
» Karoli Regis gloriosi indictione X.]

A. 862.

Verùm receptã & ratam habitam fuiſſe in Synodo illa Piſtenſi appellationem interpoſitã à Rothado ad Sedem Apoſtolicã, ipſemet libello proclamationis ſuæ ad Nicolaum Papã fuſiùs proſequitur, vt videbitur, modò priùs retulerimus quę immediatè ſequuntur in prædictis Annal. Bertinianis, licet corruptè de electis à Rothado 12. iudicibus iuxta fraudulentam Hincmari calũniam, & de inſecuta pariter eius depoſitione in ſuburbio Sueſſorum ciuitatis eodem anno. Sed iſdẽ (inquit auctor ille de Rothado) poſt eiuſdẽ Concilij « (Piſtenſis ſcilicet) iudiciũ inde appellauerat, expetens * conſtitutis « 12. ab eadẽ Synodo iudicij exequendi iudicibus, nouus Pharao pro- « pter cordis ſui duritiã & vetera ſcelera repreſentans, homo mutatus « in belluã propter deſignatos exceſſus geſtorum * Syrię cõtinentur, « quoniam corrigi noluit, in ſuburbio Sueſſorũ ciuitatis deponitur.] «

Annales Bertinian. ad an. 862.

* *locus corruptus.*

Locus hic corruptus vt in margine notatur, & quædam deſiderari videntur; ſed iuxta Hincmari ſenſum & verba ſupradictæ ad Nicolaum Papam Epiſtolæ, & hominẽ ſingularis amentiæ in belluã mutatum, & prætermiſſa prouocatione ad Sedem Apoſtolicam duodecim iudices elegiſſe fabulatur, item condemnationem & depoſitionem Rothadi non anno 863. (vt vult Sirmondus) ſed anno 862. non in Concilio Siluanectenſi (vt idem poſt Baronium obſeruauit) ſed in ſuburbio Sueſſorum ciuitatis (vt ipſemet Rothadus expoſuit in ſuo libello) veriſſimè teſtatur.

Iam videamus vniuerſum Hincmarianæ & diabolicæ nequitię apparatũ & progreſſum, in depoſitione & omnimoda vexatione optimi illius Præſulis, qualem ipſe ingenuè & ſine fuco retulit ſupplici ſuæ proclamationis libello ad Nicolaum Papam. Dũmque ad Synodum (inquit de Piſtenſi Synodo) iuſſu Religioſi Regis Karoli « pro vtilitate Sanctæ Dei Eccleſiæ conuocatã Epiſcopi conuenisſemus; & ipſe (Hincmarus) quaſi omnium Dominus præſidens ac « pręualens ſententiam in me damnationis violenter ac præcipitan- « ter iaculari acceleraret, hanc ego Apoſtolicam Sedem atque Apo- « ſtolicum Præſulem vniuerſalis Eccleſiæ Summum Prouiſorem ap- « pellare maturaui. Cúmque mihi hoc denegare non præſumeret « Sanctã Synodo decernente, ægrè tamen eundi præbebat aſſenſum, « conſtituens dinumeratos dies vltra quos omninò non retarda- « rem iter. Inde ego feſtinato curſu ad noſtram ciuitatem reuerſus, « de inſtanti itinere moras non patiebar, quàm lętus ſi ad Apoſtolo- « rum limina contendere meruiſſem, vt ad Domini mei tanti Ponti- « ficis & piiſſimi Patris, omnium ad ſe confugentium tutiſſimi de- « fenſoris ac protectoris ſacram peruenirem præſentiam: cúmque « iam è vicino parati itineris immineret egreſſus, litteras Domino « meo Regi, & meo Archiepiſcopo dirigere curaui, noſtrã illis Ec- « cleſiam committens, multúmq; poſtulans vt iuxta ſuum vterque « officium eam dirigere procurarent, donec de me Excellentiſſimus «

Libellus proclamat. Rothadi ad adNicolaũ Papam.

A. 862. » Romanæ vrbis Præsul finem determinaret legitimum. Misi & litteras ad illum olim Presbyterum, pro cuius ego regulari depositione, quia in stupro fuerat deprehensus, & abscisus a meo iudicabar Metropolitano, vt & ipse mecum huc ante tuam (Domine Papa) audientiam examinandus adueniret. Quarum exemplaria præ manibus habeo, & si vobis placet Apostolatui vestro offeram. Aliqua quoque Capitula conscripta cuidam nostro Fratri & Coëpiscopo transmisi sub eodem temporis articulo per easdē manus deferens, quæ vt præmissum est, memorato Regi & Antistiti destinaueram. In quibus sanè Capitulis mea talis postulatio cōtinebatur, aliis Episcopis, qui in meam damnationē participare nolebant insinuanda, vt ipsi parati essent, sicut fraternitatis amatores & sectatores charitatis, iuxta Beatiss. Apost. sanctionem meam defendere ac tueri salutem. Sed ille meus vnanimis Frater, cui hanc mei curā committebam, tunc defuit. Hincmarus tamen continuò causam persensit. Adhuc Dominus Rex, & isdem meus Prælatus in eodem loco manebant, vbi sub vna eadémque mora meæ paruitatis Epistolæ, & illa capitula vti relatum est, præsentabantur. Móxque Hincmarus ipse Archiepiscopus scriptorum portitorem diligenter iussit inquiri, cur illis non ostenderet apices quos sigillatim detulerat. Qui confiteri compulsus respondendo subiunxit. Quid ille inquiens ad quem mihi crediti sunt, perferendi, non hîc modo apparet. Nec cessauit ille, donec persuaso Rege subitò quasi collectâ Synodo ex ipsis qui supererant Episcopis, Presbyterum introduci fecit inuitum, ipsum videlicet litterarum latorem. Cœperunt hinc & inde in medio positum mouere, pulsare, & perurgere, sicuti callidè per insidias argumentatum erat, vt litteras quas Rothadus per eum suo ad Synodum Metropolitano direxerat, citiùs presentaret. Neq; ad Synodū missus sum, ait, neque à Rothado Episcopo, cuius nec ego sum clericus, litteras accepi Hincmaro reddendas. Cúmque nullomodo Presbyter ipsa vellet Capitula prodere, iubente tamen Rege coactus reddidit: móxque Hincmarus Regem postulauit, vt Transulfum Abbatem ad me dirigeret, qui ad nostrā ciuitatem celerrimè perueniens, me iam paratū, vt nostrū iter arriperē, inuenit; tunc ipse Abbas in atrio Ecclesiæ assistēs publicâ voce ex verbo Regis & Hincmari Archiepiscopi Auctoritate prohibere curauit, vt nullus omninò ab ipsa ciuitate mecū egrederetur, ac ire volentem Romam me prosequeretur. Nequaquā ita faciā, ego subintuli, sed sicut primùm Romanū appellaui Pontificem, iter dispositū Deo auxiliante minimè differam. Hinc ego mirabar & stupebā quid sibi vellet talis immutatio, aut cur me à meo itinere retarderēt. Sed priùs aliquot dies fama vulgabat, quod Hincmarus Archiepiscopus dicere volebat, quasi ego per aliqua capitula scribēs renouari mihi iudiciū petiueram. Quod certè falsissimū est, cùm nec

1. Pet. 3. v. 15.

illa Capitula ad eũ direxi, neq; de aliquo tali iudicio ibi mẽtionem " A. 863.
egi, nec electorum Iudicũ, secundùm sacros Canones, aut nomina, "
aut certè numerũ expressi. Testor Deum Creatorẽ omniũ, quia nec "
in cogitatione mihi subripuit, vt appellationem huius eminentissi- "
mæ Sedis ad aliam aliquo modo rationem diuerterẽ. Proh dolor! " Nota.
ablata est migrandi facultas, & circumseptus custodiâ in eadem "
sum ciuitate retentus. Acceleratur itaque de conuocanda Synodo, "
quâ in suburbio nostrę ciuitatis congregatâ, Rex inclytus à Con- "
cilio est inuitatus. Tunc tres Hincmarus Archiepiscopus Episcopos "
ad me misit, mandans ad Synodum ipsam, vt sine mora venirem: "
quibus ego respondi, quod non mihi ita liceret, neque ego hoc vl- "
latenus auderẽ, vt in prę iudicio S. Romanæ Ecclesię omnium Ec- "
clesiarum Matris, eiusq; excellẽtissimi Rectoris circa posito, cui- "
cumque præbeam aliquomodo assensum. Ad illam summã aucto- "
ritatem sine intermissione appello, cui nullus potest contradicere, "
quæ à Domino nostro Iesu Christo per B. Petrum Apostolũ tantũ "
meruit principatum. Iudicium ergo illius ad quam proclamaui ex- "
peto, nec alibi nisi Romæ iudicari consentio, quia præposterus or- "
do est inferiorem superiori anteferri. His auditis qui missi fuerant "
Synodo renuntiauerunt. Iterum 2. & 3. me continuatim inuitantes "
in eadem inuenerũt ratione persistere. Nouissimè verò industriosè "
persuadebant, suam offerentes fidem, nihil incommodi perpessurũ, "
aut saltem Domino Regi in proximo loco Synodi locuturus oc- "
currerem. Quod etiam mihi nostri Fratres, Ecclesiæ nostræ filij, "
iam suadere cœperunt, vt pio Principi meæ paruitatis exhiberem "
præsentiam. Annui ego, & ad locum quò me ducebant transiui, "
Sacerdotalibus vestitus indumentis, Sanctũ Euangelium & lignũ "
Sanctæ Crucis circa mea pectora gerens. Cúmq; me in quoddam "
Diuersorium pro foribus Synodi à nostris omnibus separatum in- "
troduxissent, obnixis precibus postulaui per Leudonem Diaconũ, "
vt Dominus Rex locum mihi indulgeret secum loquendi, qui mox "
pro sua pietate ad me indignũ venire dignatus est, méque benignè "
audiuit, sed exaudire non est permissus. Nam cum illum valdè "
suppliciter anxiéque rogarem, vt mihi Romam eundi libertatem, "
sicut ipse concesserat, non tolleret, Sanctámque Apostolicam Se- "
dem in suis priuilegiis honoraret, respondit hoc ad meum specia- "
liter Metropolitanum, sanctúmque pertinere conuentum, se tan- "
tùm sacris Episcoporum monitis ac dispositionibus humiliter "
obediturum profitebatur: & illicò recidens in Synodum abiit, "
ibíque resedit. Rursus tres consequenter Episcopos ad me mise- "
runt, qui multùm fortiter ad Synodum, vt introïrem hortabantur, "
méque impellebant nunc blandiendo, nunc minando, me subuer- "
tere volentes: sed ego toto annisu iuxta votorum meorum pri- "
mam intentionem perseuerare contendi. Porro cùm me perspice- "

A. 863. " rent suis nolle studiis acquiescere; obseratis ostiis in eadem sum
" cella inclusus, neque egredi omnino poteram, donec de me pec-
" catore, sicut quibusdam tunc placuit, diffinirent. Meus etenim
" Archiepiscopus voluntatis suæ propositum, quantum poterat,
" implere curauit; factúsque est gratis meus ipse accusator, ipse te-
" stis, ipséque iudex: Et sicut me absentem prout voluit culpabat,
" sic & temere iudicare, nec timuit, nec retractauit.]

Ibidem. " Et paulo post: Denique sæpe fatus Archiepiscopus meus in eo-
" dem Concilio, tanquam Imperator triumphans & tanquã Summus
" Ecclesiæ Pontifex decernens subjugatâ suo potentatui & op-
" pressâ Fratrũ humilitate, iam mihi intrepidè, & vt reor impiè iu-
" dicium depositionis emisit: parui pendens quod vlli vlterius inde
" esset rationem redditurus, & quasi hoc nulli deberet in se ipso cõ-
" fidens. Et illud satis innotuit, quando me, quia ipsum solum offen-
" deram, nullius posse alterius subleuari auxilio demonstrare cona-
" batur, totúmq; mihi noceret, quod aliud sperabã petebámq; præ-
" sidium. Et ecce tres Episcopi, quos Hincmarus huiusmodi simpli-
" citatis esse nouerat, sententiâ excommunicationis, immò conspi-
" rationis ab ipso meo dãnatore acceptâ, ad me violenter inclusum
" properabant, & sicut illis injunctum fuerat, lachrymosis suspiriis
" mihi propinabant. Mox ego in terra prouolutus orabam & adiu-
" rabam per nomen æterni Dei, vt ab isto iudicio cessarent, mihíque
" vt assiduè petebam, Romam proficiscẽdi licentiam non adimerẽt.
" Tunc è vestigio tanquam in latronem more satellitum homines in
" me manus injecerunt, méque rapaciter ad carceralẽ duxere custo-
" diam. Quantis postea sim affectus injuriis, ac per diuersa loca di-
" stractus, quanto fuerim labore fatigatus, tædet me pudétque re-
" ferre: ad hoc namque coarctare satagebant, interdum aliquos ho-
" nores, id est vnam Abbatiam repromittentes atque spondentes,
" tantùm vt in meam damnationem ego subscriberem. Interea or-
" dinatur Episcopus in cathedra viuentis; quamuis ne vnquam post
" appellationem Romani Pontificis hoc fiat, sacri Canones euiden-
" ter vitare noscuntur.]

Sic Rothadus tandem Summo Pontifici violentissimam Hinc-
mari, quam passus esset oppressionem ingenuè expressit, confirma-
tam plurimorum Præsulum attestationibus, qui horrore tam ne-
fandæ & inauditæ nequitiæ Rothadi defensionem suscipientes,
ipsius Hincmari accusatores apud Nicolaum Papam primi extite-
re, eodem Summo Pontifice teste Epistol â suâ ad Episcopos Sy-
nodi non Syluanectensis sed Suessionensis.

Receptâ igitur ab eodem anno 862. per Nicolaum Papam Ro-
thadi depositi & in carcerali custodia constituti supplicij in Hinc-
marum querelâ, cum appellatione ad Sedem Apostolicam, idem
Summus Pontifex veraci ac querulo fidelium multorum exinde

dolentium clamore, violentissimæ illius oppressionis certior factus suam ad Hincmarum, quæ 29. habetur & tom. 3. Conc. Antiq. Gall. 19. emisit Epistolam vt Rothadum Episcopali Sede deiectum eidem intra 30. dies omnimodo restituat, aut Romam cum eo ad dicendam causam veniat, interminatione positâ suspēsionis, nisi intra 30. dies paruerit: Fidelium (inquit) multorū exinde dolentiū « auditu veraci cognouimus, quòd Rothadus &c. Episcopatus etiā « absens expoliatus honore, & in exilium deportatus, hactenus in « Monasterio retrusus existat, vnde gemimus valdéque dolemus: « nam cùm debuerat honoribus pro sua senectute multiplicibus ampliari, & pro tot laboribus ac obsequiis in Ecclesia Dei pariter, « & Principibus mūdi fideliter ac vtiliter impēsis, majori dignitate « frui, & iam tandem sine cuiusquam impulsione quietus existere, « nunc è contra dehonestatus & ad iniuriam B. Petri Apostolorum « Principis, cuius Sedem appellauerat, fame & siti, ac innumeris « maceratus miseriis, ac depositus pariter & abiectus existit. Vnde « valdè miramur ac vehementissimè obstupescimus &c.] «

Nicolai Papæ Epist. 29.

Alterâ similiter Epistolâ, quæ vtrobique sequitur, Nicolaus Papa Regem Karolum hortatur, vt Rothadum honori pristino restitui faciat, & ad Apostolicam Sedem quam appellauit venire permittat, indicat etiam quid hac de re Hincmaro scripserit, & læsum Rothadum ex plurimorum relatione se didicisse intimat.

Pontificiis acceptis litteris Hincmarus ne legere quidem eas dignatus est, vt ipsemet Nicolaus Papa conquestus est Epistola 41. ad eundem Hincmarum tom. 3. Conc. Gall. 46. quam Epi- « stolam (inquit) contemplatus etiam solo tactu tuo indignam iu- « dicans, Dioscorum in hoc imitatus, saltem hanc legere nullo mo- « do consensisti &c.] Parere igitur detrectat, Rothadum carcere « inclusum retinet ac plurimis afficit iniuriis, Ecclesiasticam libertatem oppressam, Regiam auctoritatem, Regémque ipsum minùs honorificè habitum suggerit & sugillat: & an. seq. 863. tam Regio quàm Episcoporum Synodi Suessionensis nomine, Odonem Episc. Beluacensem inter fideles suos præcipuū, vt pote quem ad Abbatiam Corbeiensem & exhinc ad Beluacensem Episcopatum in sua Prouincia Regio fauore euexerat Legatū Romā mittit, vt à Sūmo Pontifice Suessionensis non Syluanectensis Synodi cuius acta detulit, depositionísque Rothadi quasi à iudicibus ab eo electis in ea factæ confirmationē referret. Sed perspectâ Hinc. & cōplicium nequitiâ postquā Odo Legatus à Sūmo Pontifice interpellatus nihil accusationis publicæ Rothado obijcere velle palā protestatus est, Nicolaus PP. violentissimæ illius oppressionis queritur; & tantum abest vt fraudulentis eorū petitionibus annuerit, quinimò Synodi illius contra Rothadum acta rescindens, iussit vt à carcerali custodia soluatur, vel ab exilio reuocetur, Románque ad retractandum

Nicolai Papæ Epist. 41.

ANNO 863.

A. 863. iudicium cum Synodi Legatis dirigatur, & Odonem ipsum cum Apostolicis litteris tam ac Episcopos Concilii Suessionensis quàm adHincmarum, &querulis ac minacibus si in pertinacia persistant, & aliis ad Regẽ ipsum hortatoriis inGalliã remisit. Epist. ad Episcopos Synodi nonSyluanectensis, vt malè in titulo præfertur, sed Suessionensis. Primò rationẽ reddit cur eorũ petitionibus annuere non possit. Propterea (inquit) de Rothadi damnatione Apostolicæ Sedi referre iure studentes, petistis vt nostrâ etiam auctoritate rata esse probarentur, quæ de eo apud vos in Concilio acta fuisse perhibuistis. Quod agere penitùs recusamus, quoniam nos, vt eadem ad Flauianum Sancti Leonis dicta ponamus, qui Sacerdotum Domini matura volumus esse iudicia, nihil possumus incognitis rebus cuiusquam partis iudicio diffinire, priusquam vniuersa quæ gesta sunt veraciter audiamus. Sed fortasse dicitis vos vniuersa, quæ de eo gesta sunt, nobis per Scripturæ seriem veraciter retulisse, & per Fratrem & Coëpiscopum nostrum Odonem, qui penè consiliis vestris semper affuerit, cuncta pleniter intimasse. Quibus scitote nos satis credere, & ad custodiam disciplinæ Ecclesiasticę consensum præbere potuisse, nisi excusationes & defensiones illius, suggestorúmque series innocentiam ipsius & vestram nocentiam demonstrantium, à vicinis vestris complurimis Apostolatu, porrectæ apud nos haberentur, & Frater & Coëpiscopus noster Odo nihil accusationis publicæ voluerit à nobis interrogatus ei obijcere.]

Nicolai Papæ Epist. 21. tom. 3. Conc. Gal.

Deinde Nicolaus Papa auctoritatem Apostolicæ Sedis contra Imperatorum leges, duorum Heroum (vt vocat) Innocentij scilicet & Gregorij testimoniis comprobat, & Sardicensis Concilii Capitulo quarto interpositam à Rothado ad Sedem Apostolicam appellationem confirmat.

D. Epist. 21.

3. Geminum & vtrumque absurdum & falsissimum Hincmari & complicium contumaciæ colorem refellit: Sed sicut (inquit) in suggestionum vestrarum inuenimus scriptis non habuisse Rothadum appellationis vocem affirmare conamini, eo quòd non habuerit bonam causam, cùm constet &c.] Et paulo post: Sed dicitis post appellationem Apostolicæ Sedis illum vocem mutasse, & Episcoporum Concilium expetisse: quibus cum pace vestra fatemur, quamuis vestris assertionibus fidem adhibeamus, & ita fecisse illum, quoniam non est, quod possit non credi sanctimonio, veraciter teneamus &c.] In quo admiranda insolentissima Hincmari calumnia & omnimoda nequitia. Actis illis Concilii sic inserendo, Rothadum ab appellatione interposita resiliisse, & Episcoporum iudicium expetiisse, vt Papa negare non potuerit, quod tamen suo loco ex ipsa Summi Pontificis sententia ipsius ore prolata falsissimum esse videbimus.

4. Nico.

4. Nicolaus Papa Episcoporum illorum violentum in Rothadum processum contemptus in Sedem Apostolicam arguit. Sed (inquit) ad scripta vestra tendentes quæ nunc per fratrem & Coepiscopum nostrum Odonem ad Sedem Apostolicam destinastis, inuenimus iam dictum sanctissimum virum iudicio ac consensu vestro, & Episcopatu priuatum, & in Monasterio hactenus esse retrusum: insuper & in Cathedra ipsius alterum Episcopum ordinatum. Quod quàm sit execrandum quàmque à nobis nulla penitus patientiâ tolerandum dici non præualet, etiam si cuncti corporis artus vertantur in linguas &c.] A. 863. D. Epist. 11.

Tum præcipit Episcopis, qui in depositione & exilio ceu incarceratione Rothadi vel iudicium dederant, vel consensum præbuerant, vt eum mox ab exilio reuocarent, & Romam illum ad suam causam in Apostolica præsentia peragendam ac determinandam destinent, immo dirigere nullo modo postponant, & aliquos Episcopos vel Vicarios mittant, vicem eorum & personam habentes. Nisi præscripta de Rothado intra xxx. dies perficiant à Missarum solemniis celebrandis prorsus quo vsque obediant vult esse extorres: hâc etiam superadditâ interminatione: scientes profectò (inquit) quoniam si post hæc in Sanctarum regularum & nostrarum contemptum fueritis diutiùs conuersati, ipsum quidem Rothadum à nobis, Apostolicæ Sedis more à damnationis vinculo fore soluendum, atque conuocato Episcoporum cœtu, foueam, quam ei parastis, vobis procul dubio præparandam.] D. Epist. 11

Denique, vt quæ in fine Epistolæ de Balduino & Lotharij vxoribus habetur, quasi extra rem prætermittamus, monet eosdem Episcopos, quantùm eorum intersit vt Ecclesiæ Romanæ priuilegia intemerata seruentur. Quoniam priuilegia Sedis Apostolicæ (inquit) tegmina sunt, vt ita dicamus totius Ecclesiæ Catholicæ: priuilegia (inquam) huius Ecclesiæ munimina sunt circa omnes impetus prauitatum; nam quod Rothado hodie contigit, vnde scitis quòd cras cuilibet non eueniat vestrum &c.] D. Epist. 11

Singulari verò Epistolâ ad Hincmarum post recensitam eius sæcularem sapientiam & familiaritatis apud Regem fiduciam, ipsi iniungit ac præcipit, vt lectâ, inquit, sanctionis nostræ paginâ, quam per Odonem communem fratrem & Coepiscopum beatitudini tuæ atque cæteris comministris tuis direximus, quæ de sæpe nominato Rothado decreuimus, vnâ cum eis studeas consummatione perficere &c.] Deinde præhabitâ exhortatione, vt Regem ad diuina præcepta semper erudiret, semper accenderet, & vt in ea quam cœpit deuotione erga Sanctam Romanam Ecclesiam Apostolicamque Sedem permaneret, hanc comminationem Nicolai Papæ Epist. 18. ad Hincmar.

A. 863. » subiicit. Postremò, inquit, ad memoriam tuam reducere volu-
» mus nos ecce iam 2. vt Virum Venerabilem Rothadum Aposto-
» licæ Sedi destinasses, Sanctitati tuæ misisse. Quod prouidendum
» est si 3. dilectioni tuæ dirigere pro hoc ipso coacti fuerimus, ne in
» contemptores Sacrorum Canonum diffinitiuam ac perempto-
» riam (quod non optamus) sententiam proferamus.]

Nicol. Pap. Epist. 3. ad Regē Kar.

Tertia ad Regem ipsum Epistola (vt in eius Epit. tom. 3. Conc. Gall. habetur) intercedit pro Balduino, & de Rothado indicat quid scripserit ad Hincmarum & reliquos Episcopos, Regémque hortatur, vt illum Romam dirigat, tum de acrioribus literis suis satisfacit, quibus Karolus fuerat offensus.

Nicol. Pap. Epist. 33. ad Rothadū.

Quartā etiam adiecit Nicolaus Papa ad Rothadum Epistolam, quâ paucis insinuat, quid in eius causa actū esset, & spem eius eri-
» git: credimus, inquit, Dei misericordiam tibi proximè affuturam,
» quæ te & sicut Danielem educat de lacu leonum, & sicut prodi-
» gum filium primâ induat stolâ] eúmque admonet, vt Romam
veniat cùm primùm ei data fuerit licentia, quod si negetur, Se-
» dem Apostolicam appellare non cesset: stude, inquit, quantùm
» potes, vt cum tibi Rex & Episcopi, quemadmodum statuimus
» licentiam dederint Romā properandi, mox vtcunque venire non
» differas: quod si huc veniendi non tibi tribuerint facultatem, tu
» tamen id ipsum nobis intimare studeto; verùm quantùm audes,
» quibus potes & quomodo potes, Apostolicam Sedem appellare,
» & hanc adire velle manifestare ne cesses: si tamen te iniustè læ-
» sum nosti, & bonam te causam habere per Dei gratiam arbitra-
» ris &c.]

Obseruandum obiter in fine eiusdem Epistolæ tom. 3. Concil. antiq. Gall. haberi data 4. Kalendas Maias Indict. xi. eodem scilicet tempore quo reliquæ Odoni redeunti traditæ sunt. Ille siquidem vt mox videbimus, post duos menses eodem anno in Galliam reuersus literas Apostolicas Metropolitano suo exhibuit. Apud Baronium verò perperam vt videtur in eadem Epistola, legitur Indict. xii. ex quo Illustrissimus Cardinalis ad annum sequentem eam retulit.

Nec etiam prætermittendum Summum Pontificem nihil Pastoralis vigilantiæ omisisse, quò rei gestæ circa Rothadum & alios ab Hincmaro oppressionem passos veritas ei magis innotesceret; Ideóque cùm in regnum Lotharii Legatos suos Rodoaldum & Ioannem Episcopos eodem tempore mitteret, vt per diocæsim Suessionicam iter haberent in mandatis dedit, quò si quæ in Rothadum accusationes ederentur exciperent, & Sedi Apostolicæ renuntiarent: sed tantum abest, vt inquirentibus illis querelæ in Rothadum delatæ sint, quinimo Suessonicæ ciuitatis tur-

bæ multę ipsis occurrentes, Episcopum suum & Pastorem Rothadum plurimâ instantiâ sibi restitui expetierunt. Vnde Rothadus supplici proclamationis libello ad Nicolaum Papam: Denique requirere dignetur, inquit, vestra Sancta Pastoralis sollicitudo atque diligentia, quale mihi immerito testimonium nostra perhibuit Ecclesia, quando vestris Venerabilibus Legatis Rodoaldo atque Ioanni, obuia fuit turba Ciuitatis nostræ, ac circumiacentis regionis, & quid ab eis expetere magnis clamoribus multísque precibus circa suum Pastorem satagebant. Licet ab Erchanrao Episcopo meo condiocœsaneo magnis minis, atque percussionibus admodum prohiberentur, Regis atque Archiepiscopi mei interdictione denuntiatâ, ne omnino aliquid huiusmodi clamare præsumerent.] A. 863.

Libellus proclamat Rothadi.

Tum ipse Nicolaus Papa Epistolâ 4. ad Karolum Regem: sanè (inquit) his interim omissis considerare libet, quia priùs Odo venerabilis Episcopus præsentialiter positus, & inde cæteri nostri Legati nihil accusationis aduersùs Rothadum Episcopum se detulisse testati sunt:] Legatos verò in Galliam & Suessionensem vrbem venisse, & ibi à Rege ipso honorificè exceptos & muneribus donatos ante Synodum Metensem mense Iunio testantur Annales Bertiniani ad hunc annū his verbis. Karolus missos Domini Apostolici Nicolai Raduoldū scilicet Portuensem Episcopū, & Ioannem Ficortensem Episcopū satis honorificè Suessionis in Monasterio S. Medardi recepit, quos aliquandiu secum retinuit, & concessâ Balduino, qui ad limina Apostolorū confugium fecerat, indulgentiâ, pro cuius obtentu venerant, cum Epistolis ad Apostolicam Sedē redire muneratos absoluit: Iidem autem Apostolicæ Sedis Legati Metis adeunt Synodū habituri ex delegatione Apostolica, circa medium mensem Iunium pro diuortio, quod inter Lotharium & vxorem suam Theotbergam acciderat &c.]

Nicol. Papæ Epist. 40.

Annales Bertinia. An. 863.

Igitur Odone Beluacensi in Galliam reuerso Hincmarus literas Apostolicas 9. Kalendas Iulij suscipiens, in contumeliam Summi Pontificis per quatuor menses apud se retinens eas nemini passus est intueri, vt Nicolaus Papa tandem Regi expostulauit, & Hincmaro ipsi exprobrauit: Regi quidem Epistola 40. tom. 3. Conc. 45. his verbis: Denuo frater noster Hincmarus in contumelia nostra versatus, non solùm non obedire nobis delegit: Verùm etiam Epistolam nostram quam ad eum, & ad Episcopos qui in depositione Rothadi sibi consenserant miseramus, apud se per quatuor menses retinens, quæ de Rothado decreuimus, etiam inter hæc diuersis aliis pro hac eadem causa nostris Epistolis per nonnullos directis, crebrò contemptis agere recusauit.] Et Epistolâ 41. ad Hincmarum tom. 3. Conc. Gall. 46. vnde Ro-

Nicol. Epistolâ 40. ad Regem.

A. 863. » thado, inquit, adhuc in custodia demorante, per Odonem venerabilem Episcopum eadem tuæ Sanctitati & cæteris complicibus tuis per Epistolas vobis rescribentes iniunximus, &c. Quas fraternitas tua 9. Kalendas Iulij, vt fertur, suscipiens per quatuor circiter menses neminem has passus es intueri] quod Annalibus Bertinianis confirmatur, in quibus hoc anno 863. 8. Kalendas Nouembris habita apud Vermeriam refertur Synodus, in qua Rothadus carcere solutus, Romam cum Episcoporum literis missus dicitur his verbis. Karolus 8. Kalendas Nouembris Synodum in Vermeria Palatio habuit, ibique Abbatiam Sancti Carilephi super Robertum Episcopum Cœnomanicæ vrbis, qui eam per Apostolicam commendationem iuri sui Episcopatus mancipatam tenere volebat, legaliter euindicauit: Et Rothadum nuper depositum sicut Dominus Papa ei commendauerat, cum suis & Episcoporum literis atque Vicariis Romam misit.]

Nicolai PP. Epistola 41. ad Hincm.

Annal. Bertin. An. 863.

Hoc anno quidem iuxta huiusce Vermeriensis Synodi Decretum, exhibitis per Hincmarum Apostolicis literis solutus Rothadus Monasteriali carcere, sed non nisi sequenti in libertate relictus, quò Romam pergere posset: immo vt ex prædicta Epistola 40. Nicolai Papæ ad Regem Karolum constat, mutatus tantùm Monasterialis carcer in ciuilem, non solutus fuit: Præterea, inquit, Hincmarus Rothadum de Monasteriali custodia eductum in ciuili commutari præcepit.] Nihilominus ante Vermeriensem illam Synodum, & sic ante solutum etiam Monasteriali carcere Rothadum, & antequam Apostolicas literas legere & Episcoporum complicium collegio exhibere dignatus esset Hincmarus, sæpius Apostolicis literis interpellatus (vt patet ex Epistola Nicolai Papæ 37. tom. 3. Conc. Gall. 38.) Luidonem Diaconum sibi fidelissimum (vt pote qui fuisset Parduli sui Laudunensis Archidiaconus & in Suessionensi Concilio primo ab anno 853. in causa Hincmari versatus) cum literis Regiis tam Regis quàm Reginæ & suis ad Summum Pontificem misit, quò certior fieret iuxta eius mandatum, Rothadum de Monasteriali custodia eductum, & cuidam Episcopo familiari commendatum, quod falsissimum esse reuincere per Hincmarum ipsum facillimum est.

Nicolai Papæ Epistola 40.

Siquidem Vermeriensem Synodum, in qua Rothadus dicitur cum Regiis & Episcoporum literis atque Vicariis, sicut Papa præceperat Romam missus 8. Kalendas Nouembris habitam vidimus, illúdque conuenire cum literis Apostolicis probauimus: Et Rothadus Epistolâ suâ ad Nicolaum Papam apud Flodoardum Histor. Rem. lib 3. cap. 13. de hoc ipso agens ipsi renuntiat in Episcoporum Synodo literas Apostolicas à se expositas, & antequam solueretur Synodus, cum Vicariis ac literis transmissum

Rothadum; sed causâ intercedente eos prohibitos iter peragere: A. 863.
interea Luidonem à Papa reuersum pridie Kalendas Decembris, Apostolicas literas Regi detulisse in Ciuitate Antissiodoro. Igitur Luido qui à Rege & Hincmaro Romam delegatus, vt Rothadum de Monasteriali custodia iuxta literas Apostolicas eductum & Episcopo familiari commendatum renuntiaret, & pridie Kalendas Decembris reuersus est, necessariò Romam missus fuerat ante Synodum Vermeriensem, ante solutum carcere Rothadum, & ante insinuatas Episcopis complicibus Apostolicas literas: nam iuxta regulam Cancellariæ, de verisimili notitia, fieri non potuit vt Luido intra 38. dies illos qui intercesserunt ab 8. Kalendas Nouembris ad pridie Kalendas Decembris, & legatione fungi, & iter illud eundo & redeundo peragere. Nec fingi potest Rothadum Monasteriali custodiâ solutum antequam Hincmarus mandatum Apostolicum in Synodo exposuisset, & Regis indignatio in Rothadum, & Hincmari contemptus in literas Apostolicas, eiúsque in similibus consuetudo huic fictioni maximè renituntur: Quinimo etiam post Synodum Vermeriensem nec liberatum Rothadum, sed immutatum carcerem è Monasteriali in ciuilem iam vidimus: ita vt ne minimum dubium subesse possit, quin Hincmarus Luidonem Diaconum sibi fidissimum, & nequitiæ suæ participem cum Regiis literis delegauerit, vt falsò Papæ nunciaret & suaderet solutum carcere Rothadum in libertate constitutum, & Episcopo familiari commendatum, cùm adhuc in Monasteriali custodia existeret. Sed hæc ex minimis Hincmari fallaciis.

Videamus iam quomodo in his omnibus Sedi Apostolicæ obedientem fuisse se simulat Epistolâ illâ 17. ad Nicolaum Papam apud Flodoard. lib. 3. cap. 13. Denique, inquit, ad Epistolam « vestræ Auctoritatis, ad quam me misistis obedienter audiendam, « generaliter, omnibus Episcopis Regni Domini nostri Karoli Re- « gis gloriosi pro Rothadi causa per Odonem Episcopum transmis- « sam, sicut literis exiguitatis meæ directis Sanctitas vestra præce- « pit, conueni, & simul cum eisdem venerabilibus Episcopis, quan- « tùm ex me fuit, mox antequam Synodus solueretur, vestram « iussionem de eodem Rothado, ne aliqua mora vestræ præceptio- « nis implendæ, aut de superuentione Paganorum, aut de alia qua- « libet causa interueniret, adimplere curaui, sicut & Legati Domi- « ni Regis, ac nostri & literæ pleniter vestræ notum facient Sancti- « tati. Sed quoniam causa interueniente, quam vobis ipsi Legati « referent, statim vt præcepimus datis literis & designatis nostris « Vicariis ad vestram præsentiam, cum eodem Rothado ire non po- « tuerunt, & ob id diutiùs quàm voluerimus immorati fuerunt: in- «

Flodoard. lib. 3. c. 13.

A. 863. » terea Luido Legatus Domini nostri Regis à vestra rediens Sancti-
» tate pridie Kalendas Decembris vestras Apostolicas literas Do-
» mino nostro Regi Filio vestro in Ciuitate Antissiodoro de-
» tulit.]

Qui Luidonis reditus dum Rex esset Antissiodori hoc anno, & designato tempore contigisse confirmatur ex ipsis Annalibus Bertinianis, in quibus post Vermeriensem Synodum & aliqua alia in eodem Palatio gesta; Regiæ illius expeditionis meminit his

Annal. Bertinian. An. 863.

» verbis: indéque cum valida manu ad recipiendum virtute Filium
» suum Karolum, si aliter nollet venire, hostiliter versùs Aquita-
» niam pergit, & ad Antissiodoram ciuitatem, ibíque filiam suam
» Iudith sicut Domnus Apostolicus eum petierat, consilio fide-
» lium suorum Balduino, quem secuta fuerat, legaliter coniugio
» sociari permisit.] Ex quo certissimè confirmatur hoc anno 863. non sequenti vt ab Illustrissimo Cardinali Baronio refertur, habitam & peractam hanc Luidonis legationem. Verùm Epistolæ illæ vltro citróque à Rege, Regina, & Hincmaro ad Sedem Apostolicam & Apostolicæ Sedis ad Regem, Reginam & Hincmarum ipsum per Luidonem transmissæ desiderantur, sed ex aliis quæ in sequenti anno vltro citróque transmissæ extant certissimè colligitur, Hincmarum notum fecisse Summo Pontifici iuxta ipsius mandatum, Rothadum de Monasteriali custodia eductum & cuidam Episcopo eius familiari commendatum, & sic in libertate constitutum. Rescripsisse verò Nicolaum Papam Hincmaro, & ad vltimum statuisse vt Rothadum aut honori pristino plenissimè redderet, aut omni propulsâ morâ Romæ cum Vicariis Hincmari quamprimùm sisteret. De literis Regis & Reginæ, & ad eas Summi Pontificis responsione mox dicetur, cùm similes quæ sequenti Anno emissæ sunt, referentur. Interim scriptâ ad Rothadum Epistolâ 34. tom. 3. Conc. Gall. 35. Nicolaus Papa hæc ipsi

Nicolai PP. Epistola 34. ad Rothadũ.

» significauit: Nunc autem, inquit, venit Luido Religiosus Dia-
» conus secum Epistolas iam fati Regis & Hincmari ferens, quæ te
» iussu ipsius Regis de Monasteriali custodia eductum, & cuidam
» Episcopo familiari tuo commendatum esse fatebantur.] Iisdémque literis Rothadum monet & Regem & Hincmarum firmissimè sibi pollicitos scriptis suis, præsenti tempore eum ad Sedem Apostolicam missuros fore, eíque præcepit, vt si causæ iustæ confideret, ad eam Romæ dicendam accurreret, alioquin si diffideret, aduersariis cederet, nec se vel alios frustra fatigaret.

ANNO 864.

Nec obseruatione indignum Hincmarum hoc & sequenti Anno 864. nullum non mouisse lapidem quò Nicolaum Papam à cognitione causæ illius auerteret, non tantùm Rothadum ciuili carcere retinuit, sed etiam Regis animum sæpiùs in illum accen-

A. 864.

dit, eúmque impulit, vt Summo Pontifici literis suis significaret se in Rothadum plurimùm infenso esse animo, rogarétque ob id ipsum Summum Pontificem, vt susceptum eius patrocinium desereret: Nec non etiam piissimam Reginam Hermentrudem commouit, vt primò & secundò rogaret Summum Pontificem, vt in gratiam Regis causam Rothadi relinqueret indiscussam. Sed Nicolaus Papa posterioribus Regis literis hoc anno 864. emissis respondens Epistolâ suâ 35. tom. 3. Conc. Gall. 36. iterum iterúmque Regem hortatur vt conceptum in Rothadum odium deponat: Cæterum, inquit, de Rothado Venerabili Episcopo, de quo Apostolatui nostro omitttendum non est, iterum iterúmque suggerimus, vt omni desitâ amaritudine, quam circa illum Celsitudinis vestræ retinet indignatio, pro amore Apostolorum Principis, ad cuius Sedem dum anxiaretur cor eius clamauit, gratiam illi impartimini, & placabilem erga eum pietas vestra, gratúmque in omnibus se prorsus exhibeat, &c.] Deinde Regem hortatur vt Romam venturo itineris solatia prospiciat.

Nicolai PP. Epistola 35. ad Regem.

Ad Reginam verò Hermentrudem Epistolâ 36. tom. 3. Conc. Gall. literas, inquit, dilectionis vestræ filia charissima vt gloriosum Regem Karolum Virum vestrum, nostrum autem dilectum filium in causa Rothadi Episcopi exaudiamus nos hortantes, ecce nunc secundò suscipimus, &c. Et in fine; exaudiendo verò vel non exaudiendo filio nostro Karolo coniuge vestro per Luidonem Venerabilem, idoneam vobis vt remur, misimus rationem, &c.] & sic causam Rothadi indiscussam relinquere non posse confirmat.

Nicolai Papæ Epistola 36. ad Reginam.

Alterâ etiam ad Hincmarum Epistolâ 37. tom. 3. Conc. Gall. 38 contumacem eius nequitiam exprobrat, Rothadum à Romano itinere prohibitum fuisse indignatur, iubet vt quamprimùm dirigatur, & interim Episcopum Suessionensem eo mortuo qui in locum Rothadi suffectus erat, consecrari vetat. Miramur, inquit, & æquanimiter ferre non possumus, cur Apostolica nostra monita iam toties pro confratre nostro Rothado Episcopo vilipendens, spernere non recuses: de quo non solùm ter, sed & quater charitati tuæ, vt recuperaretur direximus, & ad vltimum statuimus, vt aut honori pristino redderetur, aut Kalendis Maij istius XII. indictionis Apostolatui nostro cum Legatis tuis præsentaretur quod non tantum fieri renuisti, sed etiam cum ipse venire vellet, itérque iam cœptum haberet, non est permissus, sed potiùs coactus retrò reuersus est, in quo datur intelligi, vt tua fraternitas ad huius casum prompta existere possit, quando ei Apostolica præceptio ad iniuriam Beati Petri Apostoli illis in partibus non obseruatur, & à te spernitur ac violatur, &c.] Dein-

Nicolai PP. Epistola 37. ad Hincmar.

de eum hortatur vt omnem inobedientiam deponat.

Tandem Hincmarus plenissimè perspectâ Nicolai Papæ constantiâ, & imperterriti animi fortitudine in reseruanda Sedi Apostolicæ violentissimæ illius in Episcopum Rothadum oppressionis cognitione, cernens fraudulentas omnes illas dilationes & tergiuersationes eò sibi magis noxias, quò diuturniores, Prouinciam Remensem & proximiores vndique repleri & resonare publicis clamoribus, ob destitutionem & carcerem Rothadi, circa Kalendas Maias coactus fuit Rothadum à ciuili seù priuato carcere liberare, & cum missis Regiis Vicariis Episcoporum, Synodicis & priuatis literis Romam dirigere. Quid inde contigerit Author Annalium Bertinianorum Hincmaro suo semper conci-

Annal. Bertin. An. 864.

» nens ad hunc annum sic prosequitur. Karolus cùm Epistolis per
» Robertum Cœnomanicæ vrbis Episcopum, Romam sicut Apo-
» stolicus iusserat Rothadum dirigit: sed & Episcopi Regni eius Vi-
» carios suos cum Synodicis literis de causa ipsius Rothadi ad Apo-
» stolicam Sedem mittunt, quibus Ludouicus transitum denegat;
» ipsi autem Legati tam Regis, quàm Episcoporum impossibilita-
» tis suæ causas Romam veniendi clamculo Papæ cognitas faciunt.
» Rothadus simulata infirmitate, Vezontio, cæteris patriam repe-
» dantibus remanet, & post aliorum regressum, per Curiam suffra-
» gantibus sibi Lotharij & Ludoici Germaniæ Regis fautoribus,
» Ludoicum Imperatorem Italiæ adiit, quatenus ipsius solatio Ro-
» mam valeat peruenire. Missi Regis Karoli parùm pro quibus
» missi fuerant vtilitatis agentes à negotio reuertuntur.]

Ex quibus apparet primò, id quod habetur ibidem anno præterito, ex Synodo Vermeriâ Rothadum cum Regis & Episcoporum literis Romam missum, intelligendum tantùm quòd in Synodo illa id cautum & dispositum fuerit, sed Hincmari artibus hoc tantùm anno tentatum, & forsan ex tunc etiam simulatum, vt designari videtur Epistola Nicolai Papæ 40. ad Regem Karolum

Nicolai PP. Epistola 40. ad Regem.

» his verbis; præterea Rothadum de Monasteriali custodia edu-
» ctum in ciuili commutari præcipit Hincmarus, tandem aliquan-
» do nobis scribens misisse cum cæteris &c.]

Secundò, etiam huc vsque non plenissimâ libertate donatum Rothadum, sed quasi in custodia Legatorum illorum remansisse, donec verâ vel simulatâ infirmitate Vezontio Legatis patriam repedantibus remansit, & post eorum regressum, quasi furtim & mendicatim Romam se recepit.

Tertiò, Denique Legatos causas impossibilitatis Romam veniendi clamculò Papæ cognitas fecisse, notandum clamculò. Sic
» enim videntur fraudes Hincmari aliquantulùm exposuisse, ideò-
» que ibidem additum, Missi Regis Karoli pro quibus missi fue-

rant,

A. 864. tant, parùm vtilitatis agentes à negotio reuertuntur.] Et Nicolaus Papa præfatâ Epistolâ 40. ad Regem Karolum de his agens: "
Ibid. Et illi (inquit) Episcoporum Vicarij qui ab ipsis suis Præsulibus vt rationem deiectionis Rothadi exponerent, mitti dicebantur, nobis professi sunt scribentes ab itinere quod non ad accusandum Rothadum fuerint à suis Antistitibus destinati.] Et Epistolâ 41. ad ipsum Hincmarum: Post hæc autem (inquit) Rothado tandem de custodia educto licentiam Romam veniendi vix quidem dedisti, sed Vicarij quos cum illo mittere debuisti, vsque quo voluerunt profecti, suis nobis de itinere significauere, dictum illis fuisse, quòd nullus præ hostibus penetrandæ Italiæ sibi pateret accessus, & præcipuè quòd eorum, quorum auxilio fulciri debuerant, frustrarentur obuentu, subdentes insuper, quia si peruenire Romam vtcumque valuissent, nullam aduersus Rothadum omnino referrent calumniam.] Epist. 41. ad Hincm.

Romam igitur circa Kalendas Iulij, solus absque Missis Regis & Vicariis Hincmari & complicium Episcoporum peruenit Rothadus Apostolicæ Sedis munimina, cõtra impetus prauitatum Hincmari, quæ à duobus annis & vltra frustra huc vsque implorauerat obtenturus. Circa Kalendas Iulij (inquam) siquidem in supplici eius libello sub finem anni dato, & in absolutione & restitutione ipsius anno sequenti ineunte prolatâ, sex mensibus pręsens Romæ affuisse Rothadus memoratur, ita vt quod in litteris Apostolicis ad Hincmarum habetur (Rothado penes nos sine vllo accusatore octo circiter mensibus iam retento) intelligendum sit vsque ad diem, quo literæ illæ emissę sunt. Cùm scilicet Rothadus cum Arsenio Legato in Galliam remissus est.

Licet autem ex his quæ iam supra retulimus plus quàm satis esset, & Hincmari calumnia & Rothadi innocentia Summo Pontifici immo etiam omni Ecclesiæ innotesceret. Nihilominus vt omnis querelæ prætextus & Hincmari & reliquis abesset, Nicolaus Papa Rothadi causam ad finem anni intactam reliquit, interpellatis interim vt verosimile est, Hincmaro & Complicibus Episcopis, vt Vicarios, quos vellent Rothadi accusatores, vel alias quouis modo in causa illius expostulatores delegarent.

Hincmarus tandem Vicarios suos cum amplissimis eius literis ad Nicolaum Papam quæ habentur apud Flodoardum histor. Remens. lib. 3. cap. 12. 13. & 14. Romam misit: licet enim scriptæ essent per Vicarios qui cum Rothado Romam proficiscentes in Galliam vt vidimus reuersi essent, eosdem tamen vel alios hoc anno cum iisdem literis remissos probatur ex Epistola Papæ 41. ad ipsum Hincmarum his verbis: Vobis (inquit) & Vicariis ve- "

A. 864. » stris clamãtibus nihil vos aduersus eum accusationis habere &c.] quod ipsum literis illis expressè protestatus est Hincmarus: Cum

Flodoard. lib. 3. cap. 13.

» quo (inquit de Rothado) quia vobis placet cui cuncta bona pla» cent, mittimus Vicarios nostros, non vt accusatores ad confli» gendum, sed vt à Rothado atque à vicinis nostris, qui causam » pleniter ac veraciter, aut nesciunt, aut scire non volunt accusati, » quod non in contemptum Sedis Apostolicæ appellantem Ro» thadum secundùm Sardicenses Canones Sedem Apostolicam, sed » eum qui ad electorum iudicium de certis Capitulis prouocauit, » iuxta Cartaginenses & Africanos Canones, ac decreta beati » Gregorij regulariter indicauimus vestræ Summæ auctoritati hu» militer intimandum.

In quo miranda summa Hincmari nequitia, Vicarios suos eâ solâ ratione mittere protestatur, vt iudicium Synodi quasi ab electis à Rothado iudicibus prolatum confirmet, nec quicquam adducit quo ab appellatione ad Sedem Apostolicam interiectâ resiliisse Rothadum probet: nullam etiam aduersùs eum accusationem habere fatetur, & nihilominus eum probris, contumeliis ac plurimis calumniis eâdem Epistolâ proscindit: non solùm vt supra relatum est dilapidationis & deprædationis bonorum, & præcipuè sacrorum Ecclesiæ vasorum illum notat: sed & vt Virum contumacem, qui semper regulis Ecclesiasticis contumax, in deliciis semper volutatus, seditiosus & molestus Ecclesiæ suæ fuisset, etiam esse belluinum non humanum hominis animum, & ad ostium Synodi venientem, & vt maniaticum redeuntem calumniatur: se ipsum verò impudentissimâ hippocrisi, & tapinosi simulat Sedi Apostolicæ additissimum, obsequentissimum, ne minimæ quidem animi perturbationi expositum, licet à Rothado

D. cap. 13.

» sæpius prouocatum; Quoniam sciret (inquit) periculosissimũ esse » in Sacerdote perturbatã & præcipitem iram, præcipitémque pro» ferre sententiam, & persecutionum supplere sæuitiam, dissimili» tudines morum, contumacias inobedientium, & malignarum te» la linguarum: diu illũ non sine timore de periculo animarum sibi » commissarum portaui &c.] vt non minus mira sit hominis prætumidi & insolentissimi simulata modestia, & ficta humilitas, quàm prompta iuxta Baronium in mentiendo audacia.

Postremò verò oblato per Rothadum Apostolicæ Sedi proclamationis libello, de quo sæpius supra, vbi venationis suæ seriem breuissimè absque fuco complexus est, sic absolutionis senten-

Libell proclam. Rothadi in fine.

» tiam à Summo Pontifice deprecatur. Ecce iam per dimidium an» num ante ianuam Apostolicæ pietatis pulsans assisto, rationem » de omnibus, quæ mihi falsò & iniustè sunt obiecta, reddere pa» ratus, nullúsque est, qui in præsenti aliquam aduersùs me vocem

proferat accusationis: & quoniam ante vestram dignationem ne- " A.864.
que me falsum exhibere, neque negotij mei causas exponere, vel "
preces meas, vt decuerat, scio perorare. Restat vt ipsi de me se- "
cundùm sapientiam cœlitùs vobis donatam, misericorditer "
quòd cœpistis faciatis. Ne se iactitent temeratores propter meam "
vilitatem ceu indignitatem Apostolica iura, & Canonica præ- "
ualuisse infirmare statuta.] "

Tum Summus Pontifex die vigiliarum Natiuitatis Domini in Basilica sanctæ Mariæ ad præsepe in Missa ex Ambone de causa Rothadi sermonē fecit hoc ipso titulo præsignitum tom. 3 Conc. Gall. pag. 252. in quo inter reliqua hæc habentur: Quatenus " Rothadus qui semper à finibus terræ, vt ita dicam ad nos & priùs " absens clamauit, & Beati Petri Apostolorum Principis memo- " riam inter sæuientium linguas, obliuioni non tradidit, sed de Mo- " nasteriali districta custodia, velut Ionas de ventre ceti, & Daniel " de lacu Leonum, ad Dominum & ad dilectores vel dilectos Apo- " stolos eius vociferatus est, & deinde abstractus, licet destitutus " vel expoliatus, atque omni ex parte attenuatus, tādem Deo Duce " præsidium suum, id est Sedem Petri, in qua spei ac fiduciæ suæ " pedes, ac si supra firmam petram statuerat, requisiuit, & pluri- " mis difficultatibus & incommodis atque impedimenrorum reti- " naculis, Dei destructis virtute, quod inhianter & anxiè desidera- " uit adeptus est &c.] Et paulò post. Nimis absurdum est (inquit) " quod Hincmarus fingit, dixisse Rothadum postquam ad iudi- " cium Sedis Apostolicæ prouocauit, iterum mutata voce aliorum " iudicia postulasse &c.] "

Sermo Nicolai Papæ de causa Rothadi.

Deinde Nicolaus Papa (vt in eius vita descripsit Anastasius " Bibliothecarius qui præsens aderat) consentiente sibi Episcopo- " rum, Presbyterorum, & Diaconorum, omniúmque conuentu " decreuit, vt dignus esset idem Rothadus indui Sacerdotalibus in- " dumentis, qui à nemine per tot menses accusabatur, & ad Sedis " Apostolicæ iudicium proclamabat, ne honore priuaretur. Vbi " vestitus Episcopali Rothadus indumento omni tempore se polli- " citus est suis infestatoribus responsurum. Rursus expectatis ali- " quantis diebus, scilicet vsque in diem natalitium Sacræ Virginis " Agnetis, qui est 12. Kalendas Februarias, sed nec sic quisquam af- " fuit aduersum Rothadum iam restitutum Episcopum aliquid al- " tercans. Conueniente ergo Beatissimo Præsule cum omnibus in " Basilica ipsius Virginis, foris muros vrbis in via Numētana, idem " Rothadus Episcopus excusationis & promissionis suæ, quâ polli- " citus fuit se omni tempore accusatoribus suis responsurum, li- " bellum Summo Pontifici tradidit, qui coram cunctis audienti- " bus iussu Præsulis eximij est recitatus: vbi etiam restitutionis eius "

Anastasius Bibliothec. in vita Nicol. PP.

ANNO 865.

A. 865. » forma relecta est. Et post omnium consensum in Ecclesia Beatæ » Constantiæ iuxta eandem Sanctæ Virginis Basilicam, Decreto » Beatissimi huius Præsulis sæpe dictus Rothadus iam restitutus E» piscopus Missarum solemnia solemniter celebrauit. Sequenti ve» rò die conuocatâ in Domo, quæ nuncupatur Leoniana, denuò » Synodo, excusatóque ipso, sicut in libellis ab eo recognitis duo» búsque quaternionibus insertis, atque diuerso tempore missis & » oblatis, archiuóque huius Sedis repositis continetur, Rothadus, ne » talia Sacerdotes & maximè Sedem Apostolicam appellantes vl» tra discrimina paterentur, sicut prænotatum est, in gradum pri» stinum est restitutus, & ad propriam Sedem cum Apostolicis San» ctionibus remissus, quatenus vestitus Episcopalibus infulis, si » prouocatus fuisset de cætero suis accusatoribus coram Sedis A» postolicæ Præsule responderet.

» Cum quo & Sanctissimus & à Deo conseruandus Præsul, tam » pro restitutione illius quam pro abolenda Regis Lotharij copula, » & pace etiam & concordia Regum Galliarum conseruanda, Ar» senium Episcopum huius almæ Sedis Apostolicæ Apocrysarium » & Missum illico destinauit, quatenus reformatâ pace Sanctæ eos » Ecclesiæ finibus sine refragatione coniungeret, & quædam ne» cessaria in Galliarum Ecclesia, ex Apostolica traditione statuta di» ligentiùs & affluentius perageret.]

Hoc quoad solemnem ritum in absolutione & restitutione Rothadi per Sedem Apostolicam obseruatum. Iam expendamus quid Summus Pontifex perpensis omnibus tam Synodi Suessionensis actis, quam literis etiam ipsius Rothadi, ex quibus prætermissâ ad Sedem Apostolicam appellatione in electo iudice ipsum consensisse præsumeret Hincmarus, & plurimis hinc inde transmissis relationibus & instrumentis: Quid, inquam, Summus Pontifex causa plenissime cognita tum ad vniuersos totius Ecclesiæ Episcopos, tum ad Regem Karolum, tum ad Hincmarum ipsum, tum ad reliquos Episcopos eius in hac vexatione & calumnia complices, tum etiam ad Clerum & Plebem Suessionicam de hac Rothadi absolutione & restitutione rescripserit.

Primò quidem Encyclicis Sedis Apostolicæ literis ad Clarum & Plebem totius Ecclesiæ Romanæ, quæ habentur inter Epistolas Nicolai Papæ 39. & tom. 3. Conc. Gall. 44. Hincmarum & comprouinciales suos in depositione illa Rothadi sibi complices, zeli & inuidiæ Diaboli facibus accensos notat, omnibúsque notum

Nicolai PP. Epistola 39. ad omnes Episcopos. » esse decernit: Notum sit, inquit, dilectioni vestræ fratres mei & » filij charissimi, quod quidam Gallorum Episcopi zeli & inuidiæ » Diaboli facibus accensi, quia *mors* (sicut scriptum est) *per inui-* » *diam introiuit in orbem terrarum*, huic fratri nostro Rothado Sap. 2. v. 24.

venerabili viro insidiantes & per octo circiter annos quemad- « A. 865.
modum illum proprio priuarent Episcopatu, iudicio meditati «
sunt, &c.] Tum breuiter relata vexatione illa in Venerabilem E- «
piscopum, eum præsentem legitimè & solemni iudiciorum ordine pristino gradui, pristinis officiis, ac pristino Episcopatui per Apostolicam Sedem restitutum pronuntiat.

Epistolâ 40. ad Regem Karolum tom. 3. Conc. Gall. 45. Hincmarum & sibi complices in contemptum Sedis Apostolicæ, Rothadum deposuisse notat, ídque à se æquanimiter in gratiam Regis toleratum, & vt tantam temeritatem, inquit, corrigerent eis « hortamenta & præcepta, plus quàm flagella sæpiùs adhibui- « mus.] Deinde eorum omnium Architectum Hincmarum incul- « pat. Sed horum, inquit, immo huius contumaciæ nullus Auctor « nisi Hincmarus Remorum Episcopus extat, &c.] Plurimas ex « fraudulentis illius in Rothadum machinationibus, vexationibus & calumniis exponit, more Dioscori velatum & Sedi Apostolicæ illudentem profert: Tum, inquit, sed adhuc dissimulamus « adhuc operimur, & vt cum Beato Simplicio Papa dicamus, no- « luimus exagerare quod gestum est, ne cogamur iudicare quod « dignum est: nam docente Sancto æque Papa Zozimo, contume- « liæ studio fit, quicquid interdictum toties vsurpatur.] «

Nicolai PP. Epistola 40. ad Regẽ Kar.

Deinde dissolutis Hincmari & complicium machinationibus & falsitatis argumentis, innocentiam Rothadi confirmat & plurimùm laudat. Depositores Rothadi, inquit, cùm ad examen « iudicij, in quo iidem inimici fuerunt ipsi accusatores & iudices, « venerunt in faciem ipsius, quem supplantare voluerunt, immo- « biles perstiterunt. At vbi ad nostrum prouocatum est iudicium, « in quo Deo reuelante veritas, si exageraretur, in lucem clarescе- « ret: omnia falsitatis argumenta destructa sunt, & fabricatores « mendacij terga subito conuerterunt. At verò Rothadus Episco- « pus conscientiâ purus, conuersatione innocens, columbarum « simplicitate ac prudentiâ serpentis insignis, cùm ad examen « Romanæ Ecclesiæ ventum esse perspexit, vbi nullum suspectum « habet, nullum inimicum passus est vbi (inquam, vt Sanctus « ait Papa Cœlestinus) semper Catholicis subuenitur, iudi- « cium non timuit, examen suum renouari petiuit, & quidquid « à nobis deliberari cerneret, libenti suscipiendum mente dispo- « suit, &c.] «

Ibidem.

Postremo Regem ipsum hortatur & exorat Nicolaus Papa, vt piis eius monitis, non prauorum hominum (Hincmari scilicet) suasionibus pareat, Rothado restituto faueat, & res eius Ecclesiæ ablatas restitui faciat: quoniam, inquit, ita Dei & Apostolo- « rum auctoritate decreuimus, & statuimus, vt quicumque sæpè «

Ibidem.

A. 865. » memorato Rothado Episcopo ad recipiendam Ecclesiam sibi » olim commissam, vel ad Episcopale Ministerium peragendum » aliquatenus impedimento fuerit, donec acquiescat, & ad illi re- » sistendum conatus deponat, à Sacro-sanctis mysteriis, & ab Ec- » clesiæ fieret ingressu remotus, atque ab omni communione fide- » lium sequestratus, &c.]

Similiter Nicolaus Papa Epistolâ 41. tom. 3. Conc. Gall. 46. ad ipsum Hincmarum ostēdit Rothadum legitimè restitutum, suam illi Ecclesiam & res omnes ablatas reddi iubet: Sed & Hincmaro ipsi fraudulentas in Rothadum machinationes, calumnias & violentiam exprobrat, & inter reliqua fraudem & suppositionem eius insimulando Rothadi consensu, quasi contemptâ ad Sedem Apostolicam proclamatione electos iudices implorasset, pleniùs explicat & in faciem eius improperat. Contra appellantem, in- » quit, Sedem Apostolicam, eundem (Rothadum) venerabilem » virum tanta molimina, tantáque præparare machinamenta mi- » nimè formidasti, vt postquam data sibi Romam veniendi licen- » tia fuerat, priusquam tibi & Regi valefaceret, postea hunc à no- » stro examine ad tua (vt ita dicam) tribunalia deduxeris, quia Sy- » nodus dici non potest, vbi noster nullus præbetur assensus, & » ingredi Prætorium nolentem depositioni Tyrannico more subii- » ceres: occasionem sumens de quadam Epistola, tanquam Ro- » thadus postquam ad nostrum appellauerat iudicium, rursus ad » vestrum mutatâ voce prouocasset, quod omnino falsum est: Illa » nempe Epistola, per quam hoc conaris frui, sicut veritate claret, » & apud nos subtili valde inuestigatione repertum est, fratribus à » Rothado mittebatur, quos tecum contra se conspirasse non no- » uerat, ac eos per hoc nec suspectos habebat, &c. Sed arguta sa- » pientia tua vtinam in bono accepta, fomitem iudicij & materiam » dispositionis aduersus Rothadum assumpsit, & ab itinere Sedis » Apostolicæ reuocauit, & continuatim Sedem Apostolicam ap- » pellantem damnauit & carcerali custodiæ mancipauit, &c.]

Nicolai PP. Epistola 41. ad Hincmar.

Denique reliquâ Hincmari quasi Dioscorum imitantis in Sedem Apostolicam contumaciâ expositâ, legitimam Rothadi absolutionem & Sedi suæ restitutionem intimat, & si vel minimum Hincmarus reluctetur, talionem dudum promissum intentat. Et

Ibidem. » si his ita gestis, inquit, quia primùm quidem præsumptiones præ- » uaricationésque vestras sumus experti, deinde verò inobedientiâ » & tergiuersatione tuâ compertâ, atque deinde Rothado penes » nos sine vllo accusatore, octo circiter mensibus iam retento, & » diutiùs ac subtiliùs examinato, vobis & Vicariis vestris claman- » tibus, nil vos aduersus eum accusationis habere, quid nisi, vt se- » cundùm promissionem superiùs memoratam tandem pristino

Episcopatui redderetur, omnino restabat? Quod per nostram me- " A. 865.
diocritatem iam nunc factum, tua nosse poterit prorsus industria; "
cui rei monemus omnimodam patientiam exhibere tua non ne- "
gligat vtcunque solertia, ne Talionem reddere, sicut dudum pro- "
misimus nostra cogatur auctoritas, &c.] "

Aliâ etiam Epistolâ 42 scilicet, & tom. 3. Conc. Antiq. Gall. 47. ad vniuersos Episcopos Galliæ eos hortatur; vt Rothadum à Sede Apostolica legitimè restitutum benignè suscipiant, vbi multa de Sedis Apostolicæ priuilegiis, & de Pontificum Romanorum Decretalibus copiosè disserit, eásque obseruandas, licet in Codice Canonum non habeantur adscriptæ. Ex eis autem sicut ex Concilio Chalcedonensi & Sardicensi maiores causas, Sedi Apostolicæ reseruatas, & inter præcipuas, quæ sunt Episcoporum, esse censendas probat.

Nicolai Papæ Epistola 42. ad Gall. Episcopos.

Postrema denique Epistolâ ad Clerum & plebem Suessionicam quæ 43. habetur, & tom. 3. Conc. Gall. 48. quasi supremâ huiusce restitutionis coronide Nicolaus PP. vbi protestatus est hoc opus esse dexteræ Excelsi, Rothadum quasi alterum Athanasium ab Hincmaro vt illum ab Arrio calumniam passum & innocẽtem ab Apostolica Sede fideli ipsius Clero & Suessionicæ plebi restitutũ, plurimis præconiis præbet celeberrimum: sed ille, inquit, qui fide- "
libus discipulis dixit: *Non relinquam vos orphanos*, non solum vos "
præsenti suâ maiestate protexit, sed etiam propitiâ, quo desolati & "
destituti eratis pro sua redonauit pietate Rectorem, nobis scilicet "
qui in eo viuimus mouemur & sumus, ad eum vobis reddendum "
nutu suæ miserationis interiùs imperans, & cõpetenter erudiens: "
Ecce enim venerabilem virum Rothadum fratrem nostrum & "
Coëpiscopum nostrum, vestrum autem Patrem, Pastorem, atque "
Magistrum, cuius longâ iam eruditione instructi, cuius olim sacri "
verbi pace refecti, cuius diuturnis laboribus & vigiliis circũsepti, "
cuius magisterio & doctrinâ Deo estis rectore refecti, prioris in- "
fulis Sacerdotij, & pristinis reintegratum honoribus, ac omnibus "
Episcopatus officiis restauratum, vestræ alacri deuotioni & piæ "
dilectioni remisimus. Habetis præterea in hoc beatæ recordatio- "
nis Athanasij prudentissimi Sacerdotis exemplum, cuius tole- "
rantia cui non consolationi sit? cui non spem faciat eius inexpe- "
ctata reuersio? Eiicitur Ario persequente, sed reuocandus Domi- "
no prosequente. Passus est Carcerem, passus est angustias; Nec "
mirum si vir Apostolicus ea passus est, quibus se Apostolus glo- "
riatur exercitatum. In his tamen omnibus secutus est illum, qui "
sibi in tribulationibus se placere testatur, fugatus illinc, & in no- "
stris partibus roboratus est. Denique hic ei redintegratus status "
est, & in hac Sede requiem communionis inuenit, à qua semper "

Nicol. PP. Epist. 43. ad Suessiõ.

Ioan. 14. v. 18.

A. 865. » Catholicis subuenitur. Sancti autem Papæ Cœlestini verba sunt » hæc, quæ nos Rothado possimus non inconuenienter aptare. Præ» ter quod ille Reuerendi Athanasij, & blasphemi Arrij mētionem » fecit: impræsentiarum verò Hincmarus prosequens, & Rothadus, » innocens in causa sunt. *Gaudete itaque fratres in Domino, & ite-» rum dico gaudete: Modestia vestra nota sit omnibus hominibus.* Exul» tate Filij Charissimi, & de reddito vobis Patre Deo immēsas gra» tias persoluite. Lætamini oues Dominicæ, ac pro restituto Pastore » Summo Pastori laudum officia canite. Cōgregamini Filij excelsi, » exite obuiam ei, tripudiantes cum Hymnis & Psalmis, & Canticis » Spiritualibus, altissima Domino præconia concinentes, illum sus» cipite cum honore, adite eum cum hilaritate, obedite ei sicut » Patri Reuerentissimo, sicut Magistro, & in omnibus circa eum vt » deuotissimos vos, quietissimosque filios exhibete, &c.]

Sic igitur Rothadus, comprobatâ plenissimè ipsius innocentiâ, & per Sedem Apostolicam à calumniis & oppressionibus Hincmari vindicatâ, cum Arsenio Episcopo ipsius Almæ Sedis Apocrysario, tam pro restitutione illius, quàm pro abolenda Regis Lotharii copula, & pace etiam & concordiâ Regum Galliarum conseruanda (iuxta Anastasium Bibliothecarium, vt iam retulimus) in Gallias delegato, sanctionibus & Pontificiis literis vndique munitus, in patriam remissus è Roma recessit mense Martio: Dūque iter in Galliam cum Arsenio perageret postremum in eum ad Sedem Apostolicam Hincmarianæ nequitiæ virus excepit Nicolaus Papa festis Paschalibus, per literas Regis Karoli, vt ipse Summus Pontifex testis est Epistola sua 27. tom. 3. Conc. Gall. 53. ad Ludouicum Germaniæ & Karolum Caluum Reges, quarum literarum extraneam in Rothadum virulentiam Antidoto & Theriacâ præsentissimâ resoluit his verbis: Ad extremū, inquit, quod

Nicol. PP. Epist. 27. ad Reges Ludouic. & Karol.

» silere nō possumus, quin imo super dictis vestris obstupescimus de » Suessonica scilicet Ecclesia, de qua (fili mi Karole) quod loquimi» ni per os alterius loquimini, quam etiā per xxx. circiter annos ab » infructuosa ficulnea Rothado inutiliter occupatam, excepto solo » nomine, Pastorali dicitis vacasse sollicitudine, miramur cur tan» tis Rex suasoriis verbis cedit, & non magìs nos qualiter de Ro» thado obediat lætificare procurat. Desine ergo fili, & deceptoria » verba pelle à corde, incipeque nostris monitis parere, vt excel» lentissima gloria vestra cum exultatione fructificet, & cum gau» dio manipulos colligat. Tamen qualiter de illo sublimitatem ve» stram oporteat facere, aliis litteris nostris liquidiùs cognoscere » valebitis: quibus cognitis credimus, vt quod petimus obtineā» mus, & quod decreuimus ratum coram oculis Dei, & coram vobis » esse videatur. Apud vos namque idem Rothadus FRVCTVOSA

FICVLNEA

FICVLNEA manet: tamen post renouatum iudicium eius si « A. 865.
fructuosa est an infructuosa patenter declarabitur, habitis omni- «
bus secundùm quod de illo statuimus.]

Post hæc vt obseruauit Illustrissimus Cardinalis Baronius hoc ipso anno 865. num. 32. Nihil amplius scriptum esse reperitur contra Rothadum, sed memoriâ lapsus exposuit veniam pro delicto Episcopos exorasse à Nicolao Papa,& inter eos Franconem Episcopum magni nominis virum, ad quem extat reddita Epistola Nicolai 45. quâ se ei confitenti remittere peccatum significat. Siquidem Syluanectense seu veriùs Suessionense Concilium pro Metensi, Rothadum pro Lothario Rege accipit,vt videre est ex prædicta Nicolai Papæ Epistola ad ipsum Franconem Tungrensem Episcopum,& sic obseruauit R. P. Sirmondus tom. 3. Conc. Gall. in Epigraphe illius Epistolæ.

Sic igitur tandem, serò licet (vt loco citato innuit Illustrissi- « Baron. Annal. 865. num. 32.
mus Cardinalis) obtinuit, quod conatus fuerat Nicolaus, scili- «
cet integram restitutionem Rothadi: nam per eundem Arsenium «
Legatum à latere, in suam Ecclesiam nullo obice fuit plenissimè «
restitutus, quam & tenuit summâ pace iam antea per mortem in- «
truso è medio sublato. Hícque finis iudicij in causa Rothadi.] «
Hactenus Baronius,Sed & hic fuit exitus, vt explosâ omnimodâ Hincmari fraude & nequitiâ, Rothadus nobilis quem ille sycophanta, vt animi belluini, maniaticum, sacrilegum,& aliorum criminum reum, infructuosam ficulneam per xxx. circiter annos Ecclesiam Suessionensem inutiliter occupantem infamauit, à Summo Pontifice Nicolao iudice æquissimo vir venerabilis & sanctissimus, conscientiâ purus, conuersatione innocens, columbarum simplicitate, ac prudentiâ serpentis insignis, suæ Ecclesiæ Pater, Pastor atque Magister,cuius longâ iam eruditione Populi instructi, cuius olim sacri verbi pane refecti, cuius diuturnis laboribus & vigiliis circumsepti, cuius Magisterio & doctrinâ Deo auctore eruditi fuerint, velut Ionas de ventre ceti, & Daniel de lacu leonum, & alter Athanasius, cuius tolerantia omnibus consolationi sit, ejectus Arrio persequente, sed reuocandus Domino prosequente: denique quasi Ecclesiæ proficua ficulnea in supremo totius Ecclesię Tribunali fuerit renuntiatus & proclamatus.

Verum Hincmaro qui se innocentissimum, patientissimum, ab omni ira & animi perturbatione vacuum; quippè qui sciret periculosissimam esse in Sacerdote perturbatam & præcipitem iram, & Sedi Apostolicæ obsequentissimum prædicat, idem ipse Summus Pontifex iudex & censor æquissimus, quasi Apostolica monita multoties vilipendenti,contumaci,Sedi Apostolicæ illudenti

A. 865. cum suæ Metropolis Episcopis (quos Papa complices vocat) zeli & inuidiæ diaboli facibus accenso, innocentium oppressori, falsi reo, mendaci fabricatori, Conciliis suæ Prouinciæ velut in tribunali tyrannico more Præsidenti, quasi alteri Dioscoro, præuaricatori, & tergiuersanti nonobstante Regis protectione, quem ille in Rothadum incendetet, ita vt ex ipsius ore & suasione loqueretur talionem quem dudum promiserat, iustissimè intentat & comminatur.

Reliquum est vt quid de illa Arsenij in Gallias Legatione, Rothadi absolutione, & Sedi suæ restitutione referat & censeat auctor Annalium Bertinianorum Hincmari sui perpetuus assentator, hîc referamus: sed nec pigebit præmittere eiusdem Legationis apud Annales Fuldenses relationem, vt ex his illius calumnia magìs elucescat. Sic igitur habetur in Annalibus Fuldensibus qui ab auctore similiter Synchrono confecti sunt ad

Annales Fuldenses anno 865.

„ annum 865. Arsenius Episcopus Nicolai Papæ Romanæ vrbis. „ Legatus, ob pacem & concordiam inter Ludouicum & Karolum „ fratrem eius, nec non Lotharium nepotem eorum renouandam „ atque constituendam, missus est in Franciam, qui apud villam Re- „ giam Francofurt à Ludouico Rege honorificè susceptus, & mu- „ neribus magnificis honoratus, condictóque inter eos placito, de „ supradicta conuentione apud Agrippinam Coloniam habituro, „ ad Karolum regem in Galliam pergit. Illic quoque mirificè à „ rege susceptus, regalibúsque donis sublimatus propter cōdictum „ placitum, Agrippinam (vt diximus) Coloniam venit, ibíque ob- „ uiam ei duo fratres Ludouicus videlicet atque Karolus, absente „ Lothario nepote eorum ad condictum placitum conuenerunt, „ multisque ibidem causis benè dispositis cum pace reuertitur Ro- „ mam.] Et iterum ibidem paulò post. Arsenius Episcopus Nico- „ lai Romani Pontificis Legatus ad pacem & concordiam inter Lu- „ douicum Regem & nepotes eius, Ludouicum videlicet Italiæ Im- „ peratorem & Lutharium fratrem eius missus est in Franciam, qui „ mense Iunio veniens apud Franconofurt ab Ludouico Rege ho- „ norificè susceptus est, à quo absolutus in Galliam perrexit, & „ Theutpergam Reginam à Luthario dudum dimissam, sicut ei ab „ Apostolico injunctum fuerat, eidem restituens, Vvaldradam con- „ cubinam eius in Italiam duci præcepit, & vt Lutharius Teut- „ pergam quemadmodum Rex legitimè sibi coniunctam deinceps „ tractaret, Reginam XII. ex optimatibus eiusdem Regis iuramen- „ to firmare coëgit. Deinde in Regnum Karoli profectus, multis- „ que ibi quorum gratiâ illuc venerat, benè dispositis Romam re- „ uersus est.]

In Annalibus verò Bertinianis ad eundem annum 865. ple-

niùs nostra, sed venenato & Hincmarianæ nequitiæ stilo referuntur his verbis. Nicolaus Papa Arsenium Ortensem Episcopum " & Consiliarium suum cum Epistolis ad Ludouicum & Karolum " fratres, sed & ad Episcopos & Primores regnorum illorum ea, " quæ Lotharius per fratrem petierat, continentes, *Non cum Apostolica mansuetudine, & solita honorabilitate*, sicut Episcopi Romani reges consueuerant in suis Epistolis honorare, sed *cum malitiosa interminatione* transmittit. Isdem autem Arsenius per Curiam & " Alemaniam ad Ludouicum Germaniæ regem in Franconofurt " Palatium veniens, Epistolas Apostolici ei tradidit, & inde in " Gundulphi villam ad Lotharium venit, cui & Episcopis & Primoribus regni sui Epistolas Papæ dedit continentes, quia nisi vxorē " suam Theotbergam reciperet, & Vualdradam abiiceret, renuntiante sibi Arsenio, illum ab omni Christianorum societate debuisset reiicere, quem in pluribus Epistolis has præcedentibus " excommunicatum, & à consortio Christianorum eiectum multoties prædicauerat. Et sic de Lothario ad Karolum circa medium Iulium mensem in Attiniacum Palatium Arsenius veniens " vniformes sicuti Ludoico & Lothario regibus Epistolas suas satis honorificè tradidit: & rothadum Canonicè à quinque Prouinciarum Episcopis deiectum, & à Nicolao Papa *non Regulariter sed Potentialiter* restitutum secum reducens Karolo præsentauit: Et cùm sacri Canones dicant, vt si Episcopus à gradu deiectus ab Episcopis Prouinciæ ad Episcopum romanum confugerit, scribat romanus Episcopus finitimæ, & propinquæ Prouinciæ Episcopis, vt ipsi omnino diligenter causam inquirant, & " iuxta fidem veritatis definiant.] "

Annal. Bertin. an. 865.

CAPVT XLVII.

Cap. 47.

Nicolaum Papam cognoscendæ Gotteschalci causæ sæpius fuisse sollicitum, sed toties Hincmari fraudibus elusum.

SVPRA cap. 38. ad annum 859. vidimus Nicolaum Papam doctrinam Concilii Lingonensis in controuersis quæstionibus de Gratia Dei & Libero Arbitrio, de Veritate geminæ Prædestinationis & Sanguine Christi, vt pro credentibus omnibus fusus sit, suo calculo comprobasse, & Decreto affirmasse, testibus Sancto Prudentio Trecensi Episcopo, & auctore Annalium Berti-

A. 864. nianorum, sícque etiam iudicio ipsius Hincmari Epistolâ 24. cum Gotteschalco sentire. Et saluberrimam illam de vera Christi Gratia semper efficace & semper victrice, & de Morte Christi pro solis fidelibus, vt germanam totius Ecclesiæ doctrinam, ita familiarem fuisse doctissimo æquè ac piissimo & Sanctissimo totius Ecclesiæ Pontifici, vt sparsim illi in familiaribus suis Epistolis sępius efflueret. Nunc expendendum qualis illi cura & sollicitudo fuerit, in dispungenda & discutienda Hincmari in Gotteschalcum doctrinæ illius assertorem inhumanâ sæuitiâ & oppressione: licet enim vexatio illa ratione personæ miserabilis illius Monachi inter maiora negotia, quæ Sedis Apostolicæ cognitionem effugere non debent (vt pluribus probauit Nicolaus Papa Epistolâ suâ 42. ad vniuersos Galliæ Episcopos) recenseri non posset, ratione tamen doctrinæ propter quam tot annis ergastulo inclusus ab omni fidelium communione & Sacramentorum etiam participatione exclusus detineretur, maximè etiam postquam eadem ipsa doctrina, ipso Hincmaro teste ab Ecclesia Lugdunensi, à duobus Conciliis Valentino 3. & Lingonensi, immò & ab ipso Summo Pontifice fuisset comprobata, ne minimum dubium subesse potest, quin hæc causa inter maximas recensenda, & Summi totius Ecclesiæ verticis curam respiceret. Præter quod eodem ipso Summo Pontifice teste Epistolâ 30. ad Regem Karolum. „ Priuilegia Romanæ Ecclesiæ totius sunt Christi (vt ita dicamus) remedia Ecclesiæ Catholicæ. Priuilegia (inquam) Petri arma sunt, contra omnes impetus prauitatum, & munimenta atque documenta Domini Sacerdotum & omnium prorsus qui in sublimitate consistunt, immò cunctorum, qui ab eisdem potestatibus diuersis afficiuntur incommodis.]

Nicolai PP. Epist. 30. ad Reg. Karolum.

Violentissima illa in Rothadum Suessionensem Episcopum in Episcoporum Synodo nunquam hactenus vsitata oppressio vicinorum Præsulum clamorem ad Apostolicam Sedem detulit, ab anno 862. qui similes Hincmari nequitias referentes miserabilis illius Monachi (si miseri dicendi iniustè vexati) meminerunt, ideóque Hincmarus Epistolâ suâ 17. ad Nicolaum Papam multos Episcoporum ex Regnis Lotharij & Ludouici zelo amaroductos contra se asserit, vt illorum monitis fidem detrahat: sed exhinc summæ curæ fuit Summo Pontifici rei gestæ circa Gotteschalcum veritatem exquirendi, & eos omnes qui à Rege Romam venirent inquirendi, & legatis suis Galliam properantibus in mandatis dedit, vt legitimè de Gotteschalci causa cognoscerent, quod vtrumque dexteritate & prauis Hincmari artibus elusum iam apparebit. Primum quidem, quia vt rerum gerendarum apud eum qui Regis animum obsederat, summa erat, neminem Ro-

mam delegari patiebatur, quem non sibi amicissimum delegisset, & sic nihil nisi in laudem Hincmari Summo Pontifici exponeret, & deinde ipsi Hincmaro quidquid à Summo Pontifice inquisitus esset fidelissimè referret. Alterum non minori eius nequitiâ frustratum videbimus. A. 865.

Cum igitur hoc ipso an. 862. sub finem, aliquos quorum nomen ignoratur, Romam delegatos Nicolaus Papa sciscitatus esset de causa Gotteschalci, hoc ipsum statim ad aures Hincmari peruenit. Ideóque anno sequenti ineunte, cùm Odo Beluacensis Episcopus ab ipso electus esset, vt à Rege de Episcopis Synodi non Syluanectensis, sed Suessionensis Romam delegatus, illius Synodi confirmationem vt vidimus à Sede Apostolica impetraret, seu veriùs furaretur, per eundem litteris suis ad Sedem Apostolicam inter reliqua Hincmarus de Gotteschalco rationem reddere fuit sollicitus: harum litterarum quę non extant duplex est vestigium & apud Hincmarum in altera Epistola ad Nicolaum Papam, quam refert Flodoardus lib. 3. cap. 14. & iterum apud ipsum Flodoardum ibid. cap. seq. illius Epistolæ hæc sunt verba. Cæterùm Luido mihi dixit quòd cum eo rationem de damnatione & reclusione Gotteschalci habuissetis, vnde quoniam per alios iam audieram ad Sanctitatem vestram verba venisse, misi auctoritati vestræ quædam ex verbis & Catholicorum sensibus in Rotula, qualiter contra ipsius pestiferi hominis* sensum sentiam per Odonem Episcopum, & nihil inde accipere merui &c.] De illa ipsa Hincmari per Odonem Epistola hæc habet Flodoardus in principio capitis sequentis inscripti de libris quos ipse Præsul Hincmarus composuit: scripsit etiam pręfato Papæ Nicolao fidei suæ depromendo tenorem, & suam contra prænotati Gotteschalci errorem, quam fidei Catholicæ dependere satagebat defensionem.] Ann. 862. Ann. 63. Flodoard. Hist. lib. 3. cap. 14.

Ex quibus patet primo librum illum de Prædestinatione nondum perfectum fuisse anno 863. cùm Odo Beluacensis Legatione Romam functus est; siquidem tunc adhuc suam contra prænotati Gotteschalci errorem fidei suæ dependere satagebat defensionem: & sic vt supra contestati sumus, nihil mirum quod Hincmarus post obitum Sancti Prudentij eum pseudosynodo Carisiacæ, & Capitulis eius quatuor subscripsisse mẽtiri non erubuerit.

Secundò, aduertendum Hincmari sententiam in Gotteschalcum, & quam fidei Catholicæ dependere satageret defensionem, ipso teste à Summo Pontifice contemptui & ludibrio habitam: Nihil (inquit) inde accipere merui, licet etiam de reliquis eidem rescripserit Nicolaus Papa Epistolâ scilicet eius 28. tom. 3. Conc. Gall. 22. eúmque increpatus sit cum reliquis sibi compli-

A. 863. cibus Epiſcopis, quod Sanctiſſimum virum eorum iudicio & conſenſu Epiſcopatu priuatum & in Monaſterio recluſum hactenus retineret, etiam cum interminatione excommunicationis, niſi mandatis Apoſtolicis obſequeretur.

Tertiò, ex eadem ſummi Pontificis ad Hincmarum Epiſtola, nullam eum ſperare potuiſſe ab Odone Beluacenſi Hincmarianæ in Gotteſchalcum vexationis elucidationem; quippe qui nihil niſi Metropolitani ſui virtutes prædicaret. Communis frater & Coëpiſcopus Odo (inquit Nicolaus Papa ad Hincmarum) de tuæ Sanctitatis virtutibus noſtrum animum plurimùm exhilarauit.] Et quid aliud expectari potuit ab Odone, qui eius beneficio Abbas Corbeienſis, poſt modum Beluacenſis Epiſcopus factus eſſet, vnus & veriſimiliter præcipuus ex fidelibus & complicibus Hincmari, quos zeli & inuidiæ Diaboli accenſos facibus dixit Nicolaus Papa, & hac de cauſa ab Hincmaro electus fuerat, vt Romam delegatus pſeudoſynodi illius expeditiſſimam nequitiam argutiis tam caliginoſis cœcaret, vt à Summo Pontifice confirmationem furari poſſet. Sed fruſtrà iacitur rete ante oculos Pennatorum.

Nicolaus PP. Epiſtola 28. ad Hincmarum.

Vt igitur aduertit Summus Pontifex illius violentiſſimæ in Gotteſchalcum oppreſſionis elucidationem Romæ haberi nullo modo poſſe: Epiſcopis Radoaldo & Ioanni in Regnum Lotharij eodem anno menſe Aprili aut circiter, vt Concilium Metis haberent in cauſa Teutbergæ Reginæ ab Apoſtolica Sede delegatis in mandatis dedit vt per Franciam tranſeuntes de Rothadi cauſa Clerum & plebem Sueſſionenſem inquirerent, & Hincmarum cum Gotteſchalco ad Concilium Metenſe Apoſtolicâ auctoritate euocarent, & ibi cum Epiſcopis quibus Hincmari auctoritas terrori non eſſet, quid æquum & iuſtum eſſet de Gotteſchalco decernerent.

Legati quidem per Franciam tranſeuntes & de Rothado inquiſierunt, & literis ſuis Hincmaro vt vna cum Gotteſchalco ad Synodum Metenſem conueniret notum fieri & enuntiari procurauerunt: ſed Hincmarus ſolita contumacia parere contempſit, & Epiſtolâ ſuâ 17. ad Nicolaum Papam contemptum illum referre non erubuit, hoc prætextu quod de Gotteſchalco nihil Legatorum illorum intereſſet. Ipſéque irregulariter & præcipitanter nihil inde præmonitus citatus eſſet. Huiuſce expeditionis eum ſolum teſtem habemus in præfata Epiſtola 17. apud Flodoardum hiſtor. lib. 3. cap. 14. his verbis: De quo (Gotteſchalco ſcilicet) nihilominus vt redderem rationem, quidam Epiſcopi quorum nihil de illo intererat. Quoniam nec eos vt ipſi manifeſtis iudiciis prodiderunt, ad hoc charitas commouebat, nec authoritas

Flodoardus lib. 3. cap. 14.

deducebat me ad conciliabulum nuper Metis habitum, quod vo- « A. 863.
cari Synodum vetuistis (sicut intelligo) irregulariter quarto «
die antequam congregaretur, cum ego longiùs quàm LXXX. & «
idem Gotteschalcus plusquam centum millibus ab ipsa ciuitate «
disparati essemus, nihil me inde ante præmonitum, per quem- «
dam Laïcum hominem literis vocauerunt, & nunc ideo breuiter «
de eo Sanctitati vestræ suggero quoniam &c.] «

Ex quibus sufficientissimè apparet & Summi Pontificis cura seu sollicitudo in discutienda Hincmari in Gotteschalcum vexatione, & eiusdem Hincmari perseuerans contumacia, ne nequitia eius in publicum iudicium proferretur; nec allatum ab eo subterfugium vllomodo obstare potuit, quin citationi parere deberet: siquidem quoad auctoritatem Episcoporum illorum, quænam maior requiri posset, quam ipsius Sedis Apostolicæ & qua Legati, ipsius iure fungebantur: in his fratribus meis (inquit Leo magnus Epistola 13. ad Pulcheriam ante finem) quos vice « Leo Magnus Epistola 13. ad Pulcheriam.
mea misi, me quoque adesse cum cæteris qui affuerunt æstimate, «
quibus secundùm causam satis mihi & gestorum serie, & ipsius de «
quo agitur professione patefactam euidenter & plenè quid ser- «
uandum esset ostendi.] Et iniuria Legatis illata in contemptum «
eius à quo legati sunt cedit. Ideóque iure Gentium Sancti habentur Legati, & eum qui Legatū pulsasset Quintus Mutius dedi hostibus, quorum erant Legati, solitus est respondere, vt laudat Pomponius Iurisconsultus in l. vlt. ff. de legationibus. Et vt ipsemet Hincmarus in eadem Epistola 17. testatur: Qui accipit si quem misero, me accipit. Porro eam semper fuisse auctoritatem Sedis Apostolicæ, vt Summus Pontifex iuxta Oecumenici Sardicensis Concilij Can. 5. vt in cognitionem causæ cuiuslibet in proximam Prouinciam à proprio latere Presbyteros mittere possit habentes auctoritatem eius à quo missi sunt quis dubitet? si quis « Conc. Sardicēse Can. 5.
autem dubitet (hæc sunt ipsa Concilij verba) suum negotium «
rursus audiri, & ad suam supplicationem Romanorum Episco- «
pum iudicare visum fuerit, à proprio latere Presbyteros mittat, «
vt sit in potestate Episcopi, quod rectè habere probauerit & sta- «
tuerit, oportere eos mitti, qui cum Episcopis sint iudicaturi ha- «
bentes auctoritatem eius, à quo missi sunt &c.] Ita vt nequissi- «
mè & impudentissimè Hincmarus, à Legatis Sedis Apostolicæ ad Synodum Metensem citatus, ipsi Summo Pontifici rescripserit, se à quibusdam Episcopis, quorum de illo nihil intererat, quoniam nec eos ad hoc charitas commouebat, nec authoritas ducebat, ad Metensem Synodum vocatum.]

Nec potior est eius contumaciæ excusatio, quod Synodus illa Metensis post modum damnata & rescisa fuerit, vtrum enim

A. 865. rescindenda foret, Hincmaro incognitum, & solæ ipsius partes fuerant iniuncti mandati executio & Gotteschalci ipsius Synodo illi exhibitio. Sed quid mirum si Papæ legatis parere detrectarit, cum paulo post eodem anno (vt capite præcedenti in causa Rothadi vidimus) obdurato mentis intuitu Dioscorum imitatus, „ Apostolicas literas ne legere quidem complicibus suis permiserit, „ per quatuor menses neminem passus eas intueri. Hæc ipsa sunt verba Nicolai Papæ hoc ipsum eidem exprobrantis Epistola 41. cætera quæ superaddidit Hincmarus quod non præmonitus paucis diebus ante Synodum & longè distans citatus fuisset ex ipsius genio more solito conficta, ne minimam quidem reflexionem merentur, contumaciæ quæsitus color.

Nicolai Papæ Epistola 41.

Hoc eodem anno Mense Septembri cernens Hincmarus contumaciam suam in vtraque causa tam Rothadi, quam Gotteschalci per Legatos Sedis Apostolicæ relatam, zelum & iustam Nicolai Papæ indignationem & sæpius sibi intentatam excommunicationem excitaturam, fictitiâ & suppositâ Rothadi liberatione Summo Pontifici illudere studuit, huícque fraudi Luidonem Diaconum sibi amicissimum, & nequitia cum suo Pardulo cuius Archidiaconus fuerat, iamdudum coniunctum delegit, quem Romam Regis & suo nomine delegaret, sícque Pontificis animum hoc mendacio deliniret, eius sensa obseruaret, quid etiam à Legatis de se relatum esset, præsentiret, & Odonem Beluacensem imitatus Summum Pontificem fictitiis Hincmari laudibus pasceret. Inter reliquos sermones quos habuit cum Luidone Summus Pontifex non prætermisit inquisitionem de damnatione & reclusione Gotteschalci, nec non querelam in ipsum Hincmarum addidit, quod per Apostolicos Legatos ad Metensem Synodum hac de causa euocatus contumaciter comparere detrectasset. Vtriusque testis est Hincmarus in prædicta Epistola 17. ad Nicolaum „ Papam: illius quidem verbis expressis. Cæterum (inquit) Luido „ mihi dixit quod cum eo rationem de damnatione & reclusione „ Gotteschalci habuissetis &c.] Alterius verò tacitè quidem dum ipsemet ibidem illius contumaciæ meminit & simulatas excusationes exquisiuit. Quod certè vir cordatus & prætumidus prætermisisset & dissimulasset, nisi à Luidone didicisset Summo Ponfici & vexationem illam & contumaciam cordi esse; vt ipsemet postmodum testatus est, dum eiusdem vexationis inquirendæ Arsenio Legato anno 865. curam mandauit, vt infrà videbitur.

Hincmar. Epistola 17.

A. 864. Interim anno 864. Hincmarus Rothadum Romam dimittere coactus per Vicarios suos amplissimas illas litteras quæ apud Flodoardum habentur hist. Rem. lib. 3. cap. 12. 13. & 14. de pluribus

ribus negotiis maximè de Rothado, & de Gotteschalco ad Summum Pontificem emisit: De Rothado quidem iam satis: quoad Gotteschalcum verò etiam quæ de eius vita, moribus, damnatione & reclusione in plurimis commentus est, plus quàm satis à primo capite huiusce dissertationis ad Octauum sparsim expendimus; nec non etiam quæ de doctrina eius hâc Epistolâ retulit cap. 7. & sequentibus prælibauimus; huius hæc sunt verba: si autem vestra Catholica sapientia vult scire quæ contra Catholicam fidem ex veteri hæresi Prædestinatiana quæ primum in Africa, posteà in Galliis per idem tempus, quando & Nestoriana hęresis est exorta, & tempore Cœlestini Papæ ipsius auctoritate & instantiâ Sancti Prosperi est reuicta dicere videatur, de multis pauca vobis numero sed non pondere capitulatim significamus. 1.

A. 865.

Hincmari Epist. 17. ad Nicolaum PP.

Dicit quod & veteres Prædestinatiani dixerunt: quoniam sicut Deus quosdam ad vitam æternam, ita quosdam Prædestinauit ad mortem æternam. Dicit quod & veteres prædestinatiani dixerunt; quoniam non vult Deus omnes homines saluos fieri, sed tantum eos qui saluantur, omnes autem saluari quoscunque ipse saluare voluerit, ac per hoc quicunque non saluantur, penitus non esse voluntatis illius, vt saluentur: quoniam si non omnes saluantur, quos vult Deus saluos fieri, non omnia quæcunque voluit fecit, & si vult quod non potest, non omnipotens sed infirmus est. Est autem omnipotens qui fecit quodcunque voluit dicente Scriptura: *Omnia quæcunque voluit Dominus fecit in cœlo & in terra, in mare & in omnibus abyssis*: Et item: *In voluntate tua Domine cuncta sunt posita, & non est qui possit tuæ resistere voluntati: si decreueris saluare nos, continuò liberabimur.* Dicit quod & veteres Prædestinatiani dixerunt: quod non pro totius mundi redemptione, id est non pro omnium hominum salute & redemptione Dominus & Saluator noster Iesus Christus sit Crucifixus & mortuus, sed tantum pro his qui saluantur. Dicit quomodo dispari traditione, sed pari errore quod & veteres Prædestinatiani dixerunt, exponens sententiam Apostoli Petri, *eum, qui emit eos Dominum negantes.* Baptismi (inquit) sacramento eos emit, non tamen pro eis crucem subiit, neque mortem pertulit, neque sanguinem fudit. Quod autem Baptismi perceptio Redemptio nuncupatur, Doctor gentium manifestè fatetur: *Nolite contristare* (inquit) *Spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis.* At illa quæ propria & specialis est solorum omnium electorum, quam eis tantummodo Crucifixus impertiuit pius redemptor ipsorum, sicut à præteritis, ita nimirum à præsentibus, natos & nascituros, viuos & mortuos, videlicet omnes pariter electos redemit, eruit abluitque peccatis. Ipsi prorsus ipsi

2.

3.

4.

A. 865. » ſunt mundus, pro quo paſſus eſt Dominus, vt ipſe dixit: *Panis*
» *quem ego dedero, caro mea eſt pro mundi vita:* Et item alibi idem
» Gotteſchalcus ſcribit: abſit procul à me, vt vel illud ſolummodò
» velim ſomniare, nedum ſemel ſuſurrare, vt vllum eorum perpe-
» tualiter ſecum periturum antiquus rapere valeat anguis pro qui-
» bus redimendis tam pretioſus Deo Patri Domini noſtri Filij ſui
5. » fuſus eſt ſanguis, Amen. Et item loquens ad Deum: Claret ita-
» que ſatìs apertè quod nullus tibi perit quiſquis redemptus eſt per
» Sanguinem crucis tuæ. Quod Prædeſtinatiani veteres non dixe-
» runt iſte vt audacius ita pernicioſius dicit: Deitatem Sanctæ Tri-
» nitatis trinam eſſe. Sunt & alia quæ ipſe & alij plures in iſtis par-
» tibus dicunt quæ nobis ſanæ fidei aduerſari videntur, quæ dum
» per alium, quam per vilitatem meæ perſonæ auctoritas veſtra
» cognouerit, fortè attendet ſolertiùs, & quæ inde tenenda ſunt
» docere ſtudebit quantociùs. Erit enim in proximo inde neceſſi-
» tas, quia etſi eorum corda in inſania peruerſi ſenſus ebulliunt
» orthodoxi tamen Regis noſtri tempore praua, quæ ſentiunt, elo-
» qui non præſumunt. Ita vt apertè videamus impleri quod ſcri-
» ptum eſt. *Congregans ſicut in vtre aquas maris.* Aqua enim maris
» ſicut in vtre congregata eſt, quia amara hæreticorum ſcientia
» quicquid hodie in iſto regno filij veſtri Domini Karoli pra-
» uum ſentit, in pectore comprimit & apertè dicere non præſu-
» mit.]

In quibus aduertendum primò commentum illud Hincmari de veterum Prædeſtinatianorum fabula ſuprà iam euerſum, & alterâ diſſertatione noſtrâ pleniſſimè ad vnguem confutatum & reuictum. Secundò licet quicquid Gotteſchalco impoſitum fuit, & vt mox videbitur etiam id de quo nec ab eo cogitatum, præter calumniam de Libero Arbitrio ad bonum penitùs ſublatò (de qua hic nullum verbum) nihilominus Hincmarus vſitatâ fraude proteſtatur de multis pauca tantum numerare, & iterum: ſunt & alia (inquit) quæ ipſe & alij plures in iſtis partibus dicunt &c. Quo magis Summum Pontificem Gotteſchalco infenſum reddat. Tertiò licet Hincmarus Epiſtolâ ſuâ ad Amulum Archipræſulem & Eccleſiam Lugdunenſem Gotteſchalco ex calumnia impoſuiſſet hæreſim illam ſublati prorſus ad bonum Liberi Arbitrij, vt ſuprà vidimus cap. 22. nec his nec alibi hæreſis illius vllomodo meminit, cuius ſi vel minimum verbum edidiſſet Gotteſchalcus, vt hoc hæreticum eſſe etiam iudicio Eccleſiæ Lugdunenſis Hincmaro fuerat intimatum, ſine dubio hâc Epiſtolâ non fuiſſet omiſſum, ex quo reuincitur Hincmari calumnia: Quartò quod hic habetur de expoſitione ſententiæ Apoſtolicæ: *Eum qui* 1. Pet.
emit eos Dominũ negantes &c. De redempti Baptiſmi ſacramento, 2. v. 1.

non morte Christi, suprà cap. 34. ad examen 5. Canonis Concilij Valentini obseruauimus hoc gratis Gotteschalco ab Hincmaro impactum, vt se hoc colore quæsito aliquantulum liberaret à Censura Canonis illius, sed frustrà vt ibi innotuit; & quantum ab errore illo abfuerit miserabilis ille Monachus ipso Hincmaro teste satis probatur, dum in opere de Prædestinatione cap. 33. pag. 228. confitetur Gotteschalcum asseruisse Domini nostri Iesu Christi Sacratissimum Sanguinem, pro omnibus hominibus in toto mundo in eum credentibus fusum his verbis: « & Domnus Prudentius ex Euangelio & aliis Scripturis Sanctis ad hanc confirmandam assertionem plura ponit exempla dicitque in suprà memorata Epistola cap. 3. vt credat & confiteatur scilicet ordinandus, cum omnibus Catholicis Sanguinem Domini nostri Iesu Christi pro omnibus hominibus ex toto mundo in eum credentibus fusum: non autem pro illis qui nunquam in eum crediderunt, nec hodiéque credunt, nunquam nec credituri sunt: dicente ipso Domino, *venit enim filius non ministrari, sed ministrare & dare animam suam redemptionem pro multis.* Sed & Gotteschalcus in hanc venit sententiam.] »

Hincmar. de Prædest. cap. 33.

Matth. 20. v. 28.

Postremò hac eadem Epistola Hincmarus simulatâ benignitate & patientiâ & omnimodo erga Sedem Apostolicam obsequio, ipsi Nicolao Papæ, si Gotteschalcum custodia solui & Romam mitti iubeat, obedientiam se præstare paratum protestatur: ne tamen iubeat falso periculi terrore dissuadet, & Gotteschalcum calumniis onerat: « Meam quoque exiguitatem (inquit) & occultè canino dente corrodunt, facilè autem adiuuante Domino portare valebo, quia & mihi paucum superest temporis spatium, & si inter filios Ecclesiæ permittente Deo in me acceperim potestatem corporaliter affligendi, diuinâ gratiâ adiuuante exercebunt patientiam; sed & si tantummodo malè sentiendo aduersabuntur, exercebunt quantulamcumque scientiam: & vt etiam inimici secundùm præceptum Domini diligantur exercebunt beniuolentiam. Præfatum autem Gotteschalcum, si vestra auctoritas mihi scripserit, vt eum à custodia soluam, & aut ad vos eundi, vt per vos eius doctrinam experiamini, aut ad quemcunque ex nomine designatum pergendi licentiam donem: quia vt melius ipsi scitis, sicut absolutè quisque regulariter ordinari non valet; ita nisi ex ipsius consensu, cuius esse dignoscitur, certæ personæ commendandus, & ad certum locum Monachus, vel quisque sub regula constitutus, à loco suo absolui iuxta regulas sacras non valet, vestris iussionibus nullomodo resultabo, Tantum vt auctoritatem vestram habeam, ne tantorum Episcoporum iudicium meâ præsumptione paruipendere videar; non enim illius dele- »

d. Epistola 17.

A. 865. " ctor, quam iustè sustinet pertinaciter contumax quantulamcun-
" que reclusionis molestiam: sed doleo, à qua reuocari non potest
" perfidiam, quem si cuicunque commendandum vestra auctoritas
" viderit, hoc in commendatione etiam prouidebit, vt cui com-
" mendabitur Catholicus sit, & grauitatem Ecclesiasticam & vi-
" gorem, ac Scripturarum scientiam habeat, quia non solùm Scri-
" pturas ad suum sensum violenter inflexas, sed & Catholicorum
" dicta detruncata per totum diem sine respiratione aliqua præua-
" let memoriter decantare. Vnde non solùm idiotas in admiratio-
" nem sui adducere, verùm & sciolos & incautos, atque zelum
" Dei, sed non secundùm scientiam suam solitus erat traducere. Et
" non solùm Doctorum suorum Doctor videri appetit, sed &
" hoc solerter satìs intendit, vt secum loquentes vel in sermo-
" ne capere valeat; & si de veritate non poterit, inuincibiliter
" sacramentis affirmare curabit, ea secum loquentes dixisse,
" quæ forte non dixerant, vt ipse verax, & ei qui illi contradicunt
" probentur esse mendaces, & aduersus suam doctrinam docen-
" tes.]

Acceptis his à Summo Pontifice Hincmari literis & perspectâ omnimodâ eius nequitiâ tam in causa Rothadi (vt vidimus) quàm in vexatione miserabilis illius Monachi (si vt sæpe diximus miseros faceret iniusta vexatio) anno sequenti 865. ineunte, abso-
A. 865. luto Rothado Nicolaus Papa Epistolâ suâ 41. Hincmarû Tyrannidis, falsimonij, contumaciæ, & præuaricationis notat & conuincit, eíque depositionem si perseueret Talionis nomine minatur, neglectis & contemptis iis omnibus, quæ ille & de veteribus Prædestinatianis & de Gotteschalco, quasi suo iudicio sanæ fidei aduersa esse scripserat, vt pote cui ne minimam fidem adhibere posset, & in multis etiam cerneret veram Ecclesiæ doctrinam iniquis verbis traductam, vt in Sanctum Augustinum, Prosperum & alios perfectæ & semper victricis Christi Gratiæ intrepidos assertores actum fuisse quinto sæculo perspectum haberet; verum Arsenio Episcopo à Sede Apostolica eodem tempore in Gallias delegato in mandatis dedit, vt restituto Sedi suæ Episcopali Rothado, de aliis Hincmari violentis oppressionibus inquirendo cognosceret & singulariter vt Hincmarum ipsum quasi inter reos delatum tam in causa Gotteschalci, quam in Clericorum ab Ebone Remensi Archiepiscopo, post depositionem ordinatorum depositione iuridicè interrogaret: quod
" & ipsum executioni mandatum ipso solo Hincmaro teste didici-
Hincmar. Epistola 24. ad Egilonem. " mus ex Epistola 24. ad Egilonem Archiepiscopum Senonen-
" sem his verbis. Et audiens quod Domnus Apostolicus Domno
" Regi Karolo de me scripsit quia semper me tegere non debet à

talibus, nec valet, vt prouiderem ne pro eis, tandem aliquando incurram, quæ non opto, & ipse frater & alij licenter, quæ volunt aut moliuntur, aut faciunt. Nam ego nescio in quibus Domnus Apostolicus tam sæpe se texisse me dicat; si enim de Rothado dicit, non singulariter mea auctoritas, sed Episcoporum Regni Domni nostri Karoli, ad quos contra me prouocauit, eum deiecit, sicut subscriptiones eorum demonstrant. Si de istis ordinatis dicit, sicut modo comprobatum vidistis & audistis, ego eos non iudicaui, neque deieci, neque cum iudicibus eorum subscripsi. Si de Gotteschalco dicit, de quo, sed & de præfatis ordinatis ab Arsenio scripto interrogatus scriptis rationem reddidi, eundem Gotteschalcum à duabus Synodis damnatum iubentibus Episcopis postquam iudicatus fuit custodiendum accepi, ne aliis suâ peruersâ doctrinâ noceret, qui sibi prodesse nolebat. De quo etiam litteris Domno Apostolico suggessi, qualis sit eius doctrina, & vtrum vellet, vt ei licentiam ad eum eundi darem, an alteri eum per suam iussionem commendarem, ne sine auctoritate duarum Synodorum diffinitionem dissoluerem &c.] A. 865.

Et sic iuridicè quidem & scriptis interrogatum ab Arsenio quasi inter reos delatum sed non auditum nec ei exhibitum Gotteschalcum videmus: quod si in gratiam & reuerentiam Hincmari non fuisset prætermissum, quidni tanta vexatio eius viscera commouisset? Siquidem si Hincmaro attendas nulla maior innocentia, nulla maior ingenuitas, nequidem fingi potest. De Rothado rogatus etiam post Apostolicæ Sedis iudicium non eius auctoritas sed Episcoporum Regni ad quos Rothadus contra Hincmarum prouocauit, eum deiecit, sicut scripta eorum demonstrant; De ordinatis ab Ebone eos Hincmarus non iudicauit, neque deiecit, neque cum iudicibus eorum subscripsit cuius contrarium mox videbitur: similiter si de Gotteschalco eundem à duabus Synodis damnatum, iubentibus Episcopis postquam iudicatus fuit custodiendum accepit ne aliis suâ peruersâ doctrinâ noceret qui sibi prodesse nolebat. Sed vt nihilominus in vtraque & Rothadi & Clericorum ab Ebbone ordinatorum nihil nisi violentissimæ oppressionis, fraudulentæ præuaricationis, dolositatis, falsitatis, superbiæ & omnimodæ nequitiæ notam ex Apostolicæ Sedis iudicio retulit: Quidni & in causa huiusce miserabilis Monachi, nisi tanta vexatio, quę quidem tanti Pontificis ex verissima plurimorum relatione aures pulsauerat, eius legitimæ & iuridicæ cognitioni fraudulentis Hincmari artibus fuisset substracta? vt etiam infrà videbimus appellationē ab ipso Gotteschalco emissam non minori Hincmari nequitiâ interceptam & frustratam. Sed

A. 865. prius ordinis ratio exigit vt illam Clericorum Ebbonis à Sede Apostolica factam restitutionem, & repressam in hac causa Hincmari fallaciam, falsimonium & superbiam expendamus.

Cap. 48.

CAPVT XLVIII.

De Vulfado & sociis ab Ebbone ordinatis, ab Hincmaro in Conc. Suession. primo destitutis, & à Nicolao Papâ, detectâ Hincmari nequitiâ restitutis.

QVI seriem rerum gestarum de Ebbonis quondam Remorum Archiepiscopi deiectione, ipsius restitutione, nec non & de Vulfadi ac Collegarum eius promotione, & iam dicti Ebbonis iterata repulsione, ad aliámque Ecclesiam migratione, breuiter ac sincerè nosse requirit, consulat Synodicam Concilij Tricassini ad Nicolaum Papam tom. 3. Concil. Gall. pag. 353. vel in Annalibus Ecclesiasticis Illustrissimi Cardinalis Baronij ad an. 867. Patres siquidem illius Concilij, eiusdem Summi Pontificis iussu huic inquisitioni ex Episcoporum monumentis & scriptis relationibus singulariter incubuerunt, vt in præfatione eiusdem Synodicæ refertur. Depositionem verò Vulfadi & aliorum ab Hincmaro fœtam, & in Concilio Suessionensi anno 853. eiusdem Hincmari factione comprobatam, vnâ cum ipsius Concilii per Sedem Apostolicam geminâ confirmatione, Hincmari fraudulentissimis artibus subreptâ potius quam impetratâ supra cap. 29. expendimus: immo etiam nonnulla de restitutione Vulfadi & sociorum, & Censuræ à Nicolao Papa in Hincmarum emissæ ibidem prælibauimus: ita vt iam solùm restitutionis illius & Censuræ modum, seriem, & exitum hîc subiicere superfit.

Cùm igitur Nicolaus Papa Vulfadi & sociorum supplicem querelam suscepisset anno 865. vt capite præcedenti vidimus ex Hincmari Epistola 24. ad Egilonem, Arsenio Apostolicæ Sedis Legato hanc Prouinciam dedit, vt scriptis interrogatus Hincmarus, scriptis rationem de illorum destitutione redderet: cúmque respondisset Hincmarus, vt ipse ibidem testis est: Ego non iudicaui, neque deieci, neque cum iudicibus eorum subscripsi.] Anno sequenti 866. idem ipse Summus Pontifex diligenter requisitis & inuestigatis Concilii Suessonici actis, & monumentis, depositionis illius, quæ in Archiuis Ecclesiæ Romanæ seruarentur,

Hincmari Epist. 24. ad Egilon.

A. 866.

perspectâ destitutorum probitate & scientiâ, nec non quæ in illa destitutione intercesserat Hincmari nequitiâ, Hincmarum ipsum hortatus est, vt Vvlfadum Collegásque ipsius clementi animo & « tranquillâ studeret ad se magnanimitate vocare, depositâque fun- « ditùs omni animositate de restitutione ipsorum secum fraternè « tractare, atque misericorditer consummare contenderet.] Hæc « ipsa sunt verba Nicolai Papæ in Epistola sua 13. seù tom. 3. Conc. Antiq. Gall. 58. ad Galliarum Episcopos. Nec ea quæ ad Hincmarum directa est inter reliquas ibidem habetur. Sed obiter obseruandum Summum Pontificem, cui nequitia & pertinacia Hincmari ex causa Rothadi, & monumentis rei gestæ in Vvlfadum & socios esset plenè perspecta, exhortationem illam salutari increpatione condidisse, & inter reliqua DVRITIAM PHARAONIS non fuisse prætermissam, vt Hincmarus ipse testis est Epistolâ 23. ad Egilonem his verbis: Peto etiam vt ad « hoc, quod Domnus Apostolicus mihi scripsit de duritia Pha- « raonis, sicut in Epistola mihi missa legetis, ei ex ordine condica- « tis, quàm benignè eosdem Fratres & antea & postea tractaui, « sicut coram ipsis in Synodo comprobaui, nec talem me æstimet, sicut me æmuli mei illi depingunt.]

A. 866.

Nicolai PP. Epistola tom. 3. Conc. Gall.

Hincm. Epist. 23. ad Egilonem.

Porró Nicolaus Papa præfatâ Epistolâ Remigio Lugdunensi, Frotarco Burdegalensi, Herardo Turonensi, Vvaniloni Rothomagensi, Egiloni Sennensi & aliis Galliarum Archiepiscopis præcepit, vt nisi Hincmarus Vvlfadum & socios suis gradibus vltrò restituat, Concilium Suessionense ad 15. Kalendas Septembres conuocetur, in eóque causâ cognitâ restituantur: Vbi (inquit) « Canonicè per ordinem cuncta quæ in eis gesta sunt examinantes « & subtilius inuestigantes, si de illorum reformatione iustum quid « vel pium senseritis, sine contradictione perficite, & eos in suis, « ordinibus restituite. Præterea si disceptantibus vel fortassis alia « atque alia decernentibus vobis, præfati deiecti Sedem appella- « uerint Apostolicam &c.] Hancque huiusce susceptæ curæ rationem edidit Summus Pontifex in principio eiusdem Epistolæ. Quia etiam (inquit) nullo speciali priuilegio ad deiectionem « hanc curandam principaliter incitaremur, oppressis tamen sub- « uenire, & ad exemplum Dominicum elisos erigere, & compedi- « tos soluere nos oportet.] «

Nicolai Papæ Epistola ad Episcopos Galliæ.

Verùm tantum abest, vt Pontificiæ admonitioni & exhortationi cedens Hincmarus Vvlfadum & socios vltrò restituerit: quin imò licet Rex ipse Vvlfadi restitutionem instanter & præsens exposceret, conuenientibus in Concilio Suessionensi iuxta mandatum Apostolicum, 7. Prouinciarum Episcopis, ipse non clam tantùm sed scriptis palàm quatuor scedulis in Concilio ex-

A. 866. hibitis, illorum restitutioni in quantum potuit impedimento fuit, scedulæ illæ quatuor extant tom. 3. Conc. Antiq. Gall. pag. 282. & sequentibus. Cum hac etiam inscriptione quartæ appositâ: „ ista quæ sequitur scedula Synodo est porrecta, sed quibusdam „ scandalizantibus non est perlecta.] Ex quo satis apparet quantâ nequitiâ in illa Synodo versatus sit HINCMARUS; verùm scedulas singulas percurrere non erit inutile.

Hincmar. Epist. 23. ad Egilonem.

Prima, vt ipse memorat Egiloni Epistolâ 23. ostendit se Vvlfa- „ di & sociorum destitutioni non subscripsisse: In scripto (inquit) „ quod primum dedi, nihil aliud habetur, nisi quia ego non suspen- „ di eosdem Fratres ab officio, neque iudicaui, neque à gradibus „ Ecclesiasticis eos deieci, neque cum iudicibus eorum subscripsi, „ sed Synodus Episcoporum quinque Prouinciarum, & quod vos „ regulariter inde inueniretis, ego sine cunctatione sequerer, „ secundùm tenorem Epistolarum Domni Apostolici.] Immo etiam eadem scedula destitutionem in Synodo illa quinque Prouinciarum, & ab electis iudicibus ritè & rectè factam, & à duobus Summis Pontificibus Benedicto & Nicolao confirmatam, retractari per Concilium illud nullomodo posse, congestis plurimis Leonis, Gelasij, Symmachi & Sancti Gregorij Summorum „ Pontificum auctoritatibus comprobauit: Si quæ destruxi (in- „ quit Leo Papa apud Hincmarum) hæc ædifico, præuaricatorem „ me constituo, & eis me vltionum conditionibus subdo &c.] Et „ Symmachus dicit, ad ipsam Sacrosanctam Catholicam Religio- „ nem pertinere, cuius omnis potestas infringitur, nisi vniuersa quę „ à Domini Sacerdotibus semel regulariter statuūtur, perpetua sint: „ quod alias contingere poterit, si Successor Decessoris actibus nō „ tribuerit firmitatem, & roborando quæ gesta sunt, faciat rata esse „ quæ gesserit,] & similia: simulatam verò erga destitutos beneuo- „ lentiam his verbis indicat: qui istorum Fratrum de quibus agitur, „ vel quorumcumque aliorum fœlicitati non inuideo, nec per quā- „ cunque malitiam eis nocere festino, quorum salubrem ac regula- „ rem statum & cupiui & cupio, & quæsiui & quæro, & de quorum „ deiectione dolui satìs, ac doleo, quia nemo maius dispendium „ de illorum deiectione habet, quam ego.]

1. Hinem. scedula.

Vbi ex hac scedula aduertit Vvlfadus Hincmarum restitutionis suæ prorsus reluctari, inter media causæ Ebbonem regulariter depositum non fuisse, & regulariter restitutum iudicibus asseruit: ideóque secundam scedulam conscripsit HINCMARUS, quâ Ebbonem regulariter depositum, & non regulariter restitutum demonstrauit, vt ipsemet testatur in præfata Epistola 23. ad „ Egilonem his verbis. Alterum autem scriptum ideo dedi. quia „ sicut scitis non putabat me Vvlfadus ad illum condescendere velle,

Hincmari epist. 23. ad Egilonem.

velle, & licet non in mea Prouincia, tamen audiebam per alios " A. 866.
illum dicere interdum; Ebbonem non fuisse regulariter deposi- "
tum, interdum autem regulariter restitutum: & ideo demonstra- "
ui eundem Ebbonem regulariter depositum & non regulariter re- "
stitutum &c.] Et paulò post: Inquibus (sicut scitis) & Rex & "
omnes concordauerunt, scientes me non in duritia velle contra "
Vvlfadum persistere, qui interdum etiam dicebat, quod meus "
non esset Clericus, angustians (sicut scitis) vt qualicunque modo "
gradus posset habere.] "

Cùm autem cerneret Hincmarus Episcoporum plurimos in restitutionem Vvlfadi & sociorum inclinare, eò quod bonâ fide palàm & publicè in Matrice Ecclesia ab Ebbone Archiepiscopo iure vel injuriâ Sedi suæ restituto (qui consensu Episcoporum suæ Metropolis iuribus omnibus & muneribus Episcopalibus fungeretur) sacros suscepissent ordines, idque iuxta l. Barbarius Philippus ff. de officio Prætorum. In qua propter publicam vtilitatem & communem errorem, qui facit ius, gesta in loco maiorum à falso Prætore confirmantur: hoc enim humanius est, inquit Iurisconsultus. Tunc tertiâ scedulâ Hincmarus mediam viam aperire & temperamentum inducere studuit, vt quoniam iuxta Regulas sacras Synodi pro Vvlfadi & sociorum deiectione Regularis definitio non poterat apertè conuelli, secundùm indulgentiam Nicænæ Synodi, de his quos damnatus ordinauit Meletius, & iuxta traditionem Affricani Concilij de Donatistis, in gradibus reciperentur: illa tamen (inquit Hinc- " 3. Hincmari scedula.
marus) modis omnibus in istorum statu (si tamen à vobis vnani- "
miter inde consensum, & à Domino Papa fuerit confirmatum) "
conditione seruatâ, quam & Apostolica Sedes pro Ecclesiastico "
vigore ab omnibus petimus faciat conseruari, & à vestra fra- "
ternitate necesse est prouideri, ne hâc quod absit occasione "
auctoritatem in sacris ordinibus ministrandi vsurpent, qui aut "
penitùs non acceperint, aut contra Regulas acceperint, vel qui- "
bus Regulariter ministerium fuerit interdictum. Quoniam si hoc "
impunè fuerit licitum, omnis ordo & vigor Ecclesiasticus non "
tantùm nutabit, quantùm penitùs confundetur &c.] Ita vt hoc "
Hincmari temperamento ex indulgentia solùm gradus honorem sine vlla Sacrorum Ordinum ministrandi facultate retineret Vvlfadus cum sociis, multo minùs ad superiores gradus, Episcopatũ videlicet, quem Rex illi designauerat promoueri posset: nec à conditione illa iuxta mentem & sensum Hincmari excepti videntur illi, sicut eadem expressa conditione in Synodica Episcoporum eiusdem Concilij excepti fuere, quoniam verbis generalibus concepta fuit, deinde verbis sequentibus ibidem alterius

A. 866. diplomatis quartæ scilicet scedulæ meminit Hincmarus, quam in ipsum Vulfadum confecit, vt quouis modo graduum Ecclesiasticorum administratione inductus esset.

4. Hincmari scedula.

Sed quicquid sit de tertia illa scedula, quarta hæc & postrema impudentissimam Aulicæ versutiæ frontem & perfidiam retegit: Hincmarus siquidem se amicum Vulfadi simulat, eius restitutioni à Rege ipso etiam Concilio adsistente expetitæ » annuere & patrocinari videri affectat; nihilominus inuitus (in- » quit) non per malitiam, sed ne imputetur illi, quòd calliditate aliqua occultauerit veritatem, ea refert & prolato libello probat, quibus proprio Vulfadi consensu & iudicio sub iureiurando obfirmato, ab omnimoda graduum Ecclesiasticorum administratione in perpetuum sit exclusus. Hæc scedula tam manifestæ fraudulentiæ nequitiam in Concilio reserauit, vt ipso Hincmaro præsente & inter reliquos Archiepiscopos præsidente (vt primus Synodicæ subscripsisse apparet) ab ipsa fronte dum legeretur oborto inter Episcopos scandalo, anathemate damnata, non sit perlecta vt in Epigraphe notatur: » Ista quæ sequitur scedula Synodo est porrecta, sed quibusdam » scandalizantibus non est perlecta.] Et in titulo generali quatuor illarum schedularum, notatur eas Synodo per vices oblatas fuisse ab Hincmaro. Sed vt magis innotescat eius animus hic aliqua ex scedula illa referre non grauabimur.

Primò, hac vtitur præfatione. Quod inuitus dico & sup- » primere in totum non audeo, ne fortè mihi ab his, qui hoc » sciunt imputetur, quod calliditate aliquâ occultauerim veri- » tatem, & si hæc iuxta Veterum constitutionem iudicio Syno- » dali Decreta, sine definitione Synodalis sententiæ modo quo- » libet fuerit refragrata, dilecto fratri nostro Vulfado ad no- » xam cuiuscunque rediuiuo furore valeat deputari.]

Deinde post recensitam Vulfadi & sociorum in Concilio quinque Prouinciarum destitutionem, Sedis Apostolicæ auctoritate, sub anathematis interpositione confirmatam, contra Ecclesiasticos Canones, Lingonensis Ecclesiæ Pastore viduatæ regimen vsurpasse Vulfadum, & Synodali auctoritate ab ea præsumptione reuocatum, cúmque pænitentem sub iureiurando satisfactionis libello pollicitum ab omni graduum Ecclesiasticorum administratione cessaturum his verbis exposuit: & » ab hac præsumptione (de Vulfado inquit) Synodali auctori- » tate cuius habemus constitutionem, reuocatus iubente Domi- » no, *Si peccauerit frater tuus increpa illum, & si pœnitentiam* » *egerit dimitte illi*, per satisfactionis libellum propriâ manu fir- » matum recipere communionem, quâ regulariter secundùm

Nicænos & Calcedonenses Canones, ac Decreta Gelasij fue- « A. 866.
rat priuatus, promeruit, sicut idem ipse libellus, qui præ «
manibus habetur ostendit, in quo sub iure iurando per San- «
ctam Trinitatem Vnius Deitatis professus est, se nunquam & «
nusquam ad sibi interdictam præsumptionem, & ad graduum Ec- «
clesiasticorum administrationem vlteriùs adspiraturum: neque «
aliam huiusmodi temeritatem, qua pax Ecclesiæ valeat pertur- «
bari, & quies Sacerdotalis possit inquietari, scienter vel liben- «
ter vlteriùs moliturum: quem libellum coram Episcopis Pardu- «
lo Laudunensi, Guntberto Ebrocensi, Ænea Parisij, corámque «
Rege & quàm plurimis aliis nobis iudicibus suis à Synodo con- «
stitutis porrexit.] «

Tum Sanctissimorum Pontificum Leonis & Gregorij Magni, & Concilij Cartaginensis auctoritate Vvlfadum, omni honore à se ipso priuatum probat, eiúsque destitutionem geminâ Sedis Apostolicæ constitutione firmatam improperat. Quoniam (in- «
quit) incauta præsumptio, vt constitutio geminaretur exigit, «
quatenùs si obstinatio permanere deligeret, se post tot pro- «
hibitiones diffinita impunè non posse tentare cognosceret.] «
Et tandem calliditatem & perfidiam suam colore quæsito inuoluere intendit, his verbis aperit: hæc non per malitiam (in- «
quit) dicta, sed ne, vt putarentur per vafritiem tacita, ad ve- «
stram notitiam necessarium duxi perducere, qui canonicè cun- «
cta per ordinem, quæ in præfato Fratre nostro Vvlfado, & «
Collegis eius gesta sunt, secundùm præceptionem Domini nostri «
Papæ, examinare & subtiliùs inuestigare, & si quid iustum piúm- «
que sensum fuerit, de illorum reformatione debetis perficere, ne «
quid fortè prætermissum videatur, quod vobis scire, & vnde à «
vobis conueniat deffiniri.] «

En qualis fuerit Hincmari sinceritas & animi candor, qualis æquanimitas, qualis affectus in Vvlfadum & Regem ipsum, qui restitutionem eius, immo & Episcopatum illi etiam præsens instantissimè prosequebatur. Quis verò fuerit, illius Synodi exitus, eâ Synodicâ Episcoporum ad Nicolaum Papam emissa his verbis in ipsius Epigraphe tom. 3. Conc. Antiq Gall. pag. 293. sic notatur: vt excusauerint Hincmarum, quod ausus non sit «
suâ, & Comprouincialium auctoritate Vvlfadum & socios re- «
stituere, qui in Synodo quinque Prouinciarum fuerant depo- «
siti, sibi etiam in Concilio, tametsi de illorum restitutione, as- «
sentiantur, consentaneum visum sit, rem totam Pontifici, à quo «
inchoata est, consommandam reseruari.] «

Synodica Cóc. Suesson. 3. ad Nicolaum PP.

Cum hâc Synodicâ, & singulari Hincmari Epistolâ Rex Karolus suâ ad Nicolaum Epistolâ, quæ ibidem habetur pag. 300.

Karoli Regis epistola ad Nicolaum.

A. 866. » Hincmari obedientiam his verbis laudat. Quia verò sæpe dictus
» Antistes altitudini vestræ deuotissimus, & Apostolico Consti-
» stutionis vestræ Decreto, & nostro etiam hortatui, omnimo-
» dis gratantissimè paruit, nec in aliquo renuere tentauit, nostrâ
» supplici petitione ampliorem gratiæ munificentiam apud vos se
» percepisse gratuletur, proindéque vobis sese acceptiorem om-
» ninò persentiat.]

Vnde apparet, vt quantumlibet Hincmarus Vulfado & Regi ipsi aduersatus sit, eâ tamen versutiâ versari solitum, vt ab omnibus esset laudi & venerationi, vel etiam tantæ fuisse auctoritatis, vt esset reliquis ministris, & plurimis Episcopis terrori. Eius verò Annalista Bertinianus huius Synodi contentio-

Annales Bertiniani anno 866.

» nem & tractatum iuxta Hincmari sensum sic exhibet. Karolus
» mense Augusto Suessionis ciuitatem adit, & Synodo à Papa
» Nicolao conuocatæ considet: vbi secundùm prædicti Apostolici
» commendationem quæstione diremptâ, de Vulfado & Collegis
» eius ab Ebbone quondam Remorum Archiepiscopo post depo-
» sitionem suam ordinatis, quoniam Regulæ sacræ non poterant
» apertè conuelli, pro sui reuerentia, & quorundam respectu,
» & Rege ac quibusdam pro Vulfado nimiùm satagentibus, schis-
» ma & scandalum aliter vitari non potuit, inuentum est, vt quia
» Synodi Episcoporum quinque Prouinciarum regularis definitio,
» ex præfatorum deiectione, Benedicti Papæ & Nicolai subscri-
» ptionibus fuerat confirmata, secundùm Indulgentiam Nicænæ
» Synodi, de his quos damnatus ordinauit Melitius, & iuxta tra-
» ditionem Africani Concilij de Donatistis, in gradibus recipe-
» rentur, si tamen Nicolao Papæ placeret suam immutare, quam
» confirmauit sententiam; indéque Synodus congregata per Egi-
» lonem Sennensem Archiepiscopum cum aliis, pro quibus perre-
» xerat, præscriptâ conditione Nicolao Papæ litteras mittens, sine
» Sacerdotum discordia est soluta: & licet iuxta Innocentij Decre-
» ta, quod de huiusmodi necessitas temporis quondam reperit, ces-
» sante necessitate debuisset vtique cessare pariter quod vrgebat:
» quia alius est ordo legitimus, alia vsurpatio, quam ad præsens
» fieri tempus impellit, quoniam nil aliud, sed hoc summoperè quę-
» rebatur vt quocunque modo Vulfadus fieri posset Episcopus;
» tolerabilius quibusdam est visum propter vitandam seditionem
» hanc necessitatem, quæ nunc, sicut & tunc vrgebat, iterum in
» medium deuocaret. Ac si Concilio Iacobi & seniorum Ierusa-
» lem etiam post legis abolitionem circumciso Timothæo, cum
» Paulo Legis ceremonias exercere, quàm tumultus in Ecclesia, &
» in potestate regia comitari. His ita dispositis Karolus iam di-
» Vulfado Bituricensem Metropolim, nuper defuncto Rodulpho

Archiepiscopo, ante causæ definitionem arbitratu suo committit.] « A. 866.

Romam igitur à Concilio & à Rege delegatus est Egilo Senonensis Archiepiscopus, quô rei gestæ rationem redderet, iuxta legem ab Hincmaro, (qui eum delegerat) præscriptam; siquidem ex eius Epistola 23. ad eundem Egilonem patet, hunc non alium quam Hincmarum habuisse arbitrum paragendæ delegationis suæ, quid exhibendum vel dicendum, qui duo reticendum esset Summo Pontifici: ideoque Epistolâ illâ sigillatim eum instruit Hincmarus, quemadmodum se Romæ gerere debeat, negotiationis suæ legem & seriem illi præscribens. Vt autem in ea non leue continetur versatilis ipsius ingenij monumentum, operæ pretium erit si attentiùs expendatur.

Primò igitur qualis inter ipsos intercederet necessitudo his verbis exprimit. Hincmarus: quantâ fiduciâ vtar vestra dilectione, ex vestra mente pensare potestis: non enim aliter in mente mea vos teneo quàm me alterum, exceptis peccatis meis: Quapropter sicut in vobis de vobis confido, & sicut vobis & pro vobis in omnibus esse cupio, ita erga me in omnibus sitis.]

Hincmari Epistola 23. ad Egilonem.

Secundò memorat Hincmarus Egiloni, quæ ei exemplaria cum capitulis transmittat & aduertit. Necesse vobis erit (inquit) vt ipsa Capitula benè cognita habeatis, & memoriâ teneatis, quæ sparsim in ipsis Epistolis continentur, vt si illi quos scitis more suo sua dicta inuoluere voluerint, habeatis veritatem, quam illis respondere possitis.] Notanda occulta conspiratio (*illi quos scitis.*)

Tertiò consultus Hincmarus an scedulas suptadictas Domno Apostolico exhibere deberet, licet (vt ipse testis est Epistolâ suâ 22. ad eundem Summum Pontificem) Papa gestorum seriem de omnibus quæ in Concilio relata, examinata atque reperta sunt sibi remitti expetiisset, nihilominus reticenda censet his verbis: De scriptis denique, quæ porrexi in Synodo, de quibus mandastis vt discernerem, si vobis ad portandum necessaria forent, non mihi visum est vos vllam habere necessitatem: sed videtur mihi, quia si ostensa fuerint Apostolico aut Romanis, vt aliquam dubitationem possint afferre Domno Apostolico, quasi contentiones inter nos fuerint in causa Vulfadi, & vnà cum vestro Missatico suspecta Synodi & mea Epistola fiat, inde aliquod impedimentum & dilatio ad ea quæ senior noster citò obtinere vult de ipso Vulfado. Et puto non displicebit quibusdam, si aliqua occasio intercideret, vnde ad illos sit ei necesse recurrere, & sicut mihi mandatum est, increscit Apostolico & Romanis tanta legere.]

A. 866. Quartò vbi priorum scedularum tenorem memorauit, quid in memoria tenere deberet, & firmiter omnibus exponere inculcat. Verba autem (inquit) quæ vos firma habere debetis, & etiam vestri, si aliquis inde fuerit tentatus, ista sunt; quia secundùm tenorem Epistolarum Domni Apostolici, sicut in eis Scriptum habetur, cuncta per ordinem, quæ in istis fratribus gesta sunt, canonicè examinantes inuenistis Ebonem iustè & regulariter depositum, & non regulariter restitutum, & istos fratres non hinc, sed à Synodo Episcoporum quinque Prouinciarum iudicatos secundùm sacros Canones &c.]

Quintò aliam rationem reddit propter quam nihil præter Epistolam Synodalem, & ipsius Hincmari exhibere debeat ne scandalum in ipsum Hincmarum oriatur. Est etiam (inquit) quoniam si aliqua per vos mitterem, & vos illa portassetis, nisi tantùm Epistolam Synodalem & meam Epistolam concordantem eidem Epistolæ, scitis quales sumus, posset fieri, vt aliquorum mentes inde contra nos scandalum sumerent, quod & modò in Synodo quantùm potui deuitaui, vbi sicut comprobatum est, istos fratres non iudicaui, nec eidem Synodo subscripsit.]

Sextò ostendit Hincmarus animum nocendi Vvlfado se non deposuisse, sed solâ Regis auctoritate retineri, ideóque Egilonem hortatur, vt Summo Pontifici multa exponat, quæ possent illum à restitutione Vvlfadi & sociorum deterrere: sed si locum videritis (inquit) Domno Apostolico aperire debetis, quoniam multi iam dicunt, si illa firma non fuerunt, quæ tunc inde confirmata sunt, nec ista quæ modo fiunt, firma erunt: & nihil est iam firmum quod Episcopi, & Apostolica Sedes decernunt: neque de nostris iudiciis, nec etiam de excommunicatione curant: nec Presbyteri à nobis degradati pro nostro iudicio suum ministerium dimittent, quia nihil est firmum, quod agimus: sed sicut vult Rex, & sicut nos, aut odium mouet, aut gratia, aut cupiditas, aut timiditas, ita & nostra, & Apostolicæ Sedis vadunt iudicia. Et recordari debetis Apostolico, qualiter de sua excommunicatione & propriæ manus confirmatione fecit Guntarius: quâ de re prouidendum est in talibus, quia iam homines plùs procliues & voluntarij sunt ad impunè peccandum, quàm ad regularem disciplinam suscipiendam & obseruandam.]

Septimò ab Egilone requirit vt Summo Pontifici suggerat Vvlfadum & socios semper ab Hincmaro benignè tractatos, eo quod duritię Pharaonis à Summo Pontificæ notatus fuisset: Peto etiam (inquit) vt ad hoc quod Domnus Apostolicus mihi scripsit DE DVRITIA PHARAONIS, sicut in Epistola mihi missa legetis, ei ex ordine condicatis, quàm benignè eosdem fratres & an-

tea & post tractaui, sicut coram ipsis in Synodo comprobaui, ne " A. 866.
talem me existimet, sicut me æmuli mei illi depingunt.] "

Subiiciuntur & alia minoris momenti ab Egilone Romæ obseruanda, veluti vt Apostolicas literas legeret, antequam mitterentur; ne aliquem dolum in eis scriptores, sicut dicuntur facere, possint imponere, & similia quæ recensere videtur inutile: sed ex supradictis nemo est qui non videat, quale fuerit versipellis vulpeculæ ingenium, quâ arte in singularibus Prouinciæ suæ Conciliis ageret, qui in celebri tot Prouinciarum Concilio, ipso Rege præsente & insistente tam nequiter versatus sit, & quàm difficile Summo Pontifici fuerit ex his & similibus relationibus rerum gestarum veritatem assequi.

Nicolaus PP. Epistola 46.

Quid verò à Nicolao Papa ad Egilonis relationem actum sit, ex eius Epistolis videre licet, Epistolâ 46. ad Episcopos Synodi Suessonicæ, 47. ad Hincmarũ, & 52. ad Karolum Regem tom. 3. Conc. antiq. Gall. 59. 60. & 61. quibus vt habetur in Epitome Epistolæ "
46. Hincmarum grauiter perstringit, quod in causa Clericorum "
deiectorum callidè ac dissimulanter egerit, quódque Benedicti "
Papæ literas mutilas & corruptas proferre ausus sit: Quare Epis- "
copos iterum conuenire, & Clericorum Historiam accuratè per- "
scribere: Clericos verò interim suis gradibus restitui iubet. Non "
probat autem quòd Vulfadum ante plenam restitutionem ad "
Episcopatum promouerint.] "

Longum esset singula illius Epistolæ quæ prolixa est percurrere, aliqua sufficiet hic de Hincmaro breuiter notare 1. Hincmarus falsitatis notatur circa acta Concilij Suessionici anni 853. in quibus
(inquit Summus Pontifex) quanta reprehensionum inueniatur "
congeries, si voluerimus exhibere per singula, faciliùs chartę, "
quam verba deficient; ibi namque falsitas in ipso mox actionum "
inuenitur principio &c.] "

Secundò ex ipsis actis morem agendi Hincmari in suæ Prouinciæ Conciliis genuinè refert dum inquit: ibi Metropolitanus Antistes modò sua iura deponit, modò resumit, modò subest Synodo, mo-
dò præest, modò quasi accusatus, modò accusator, modò iudex ac- "
cedit, & pro libitu proprio vicibus alternantibus cuncta disponens, "
more cuiusdam animantis, non semper vnius eiusdémque coloris "
apparet &c.] "

Tertiò intimat, quemadmodum Hincmarus versutâ cauillatione "
Concilij illius à Benedicto Papa confirmationẽ obtinuerit, & in- "
ter reliqua hæc habentur: Hincmarus arma pręparat, & eidẽ Sum- "
mo Præsuli, tanquam suarum inexperto versutiarũ, latenter subri- "
pit, & in ipso consecrationis eius principio suadet vt Concilium "
quidẽ ad votum vnius hominis congregatum firmaret:] Notanda

A. 866. hæc verba *Concilium ad votum vnius hominis* (Hincmari scilicet) *congregatum*. Quod priùs vocauerat *Conuenticulum de sanguinibus*.

Quartò exprimit quomodo Hincmarus Apostolicas literas in multis corruperit, & confirmationem eiusdem Concilij ab ipso
" Nicolao Papa furaretur: frater verò Hincmarus (inquit) quædam
" addens plura subtrahens vel commutans aliter prosecutus est.] Et
" paulò post: quod frater Hincmarus de textu penitus erasit &c. Et
" iterum quod ipse longè aliter mutauit scribens &c.]

Nec non obseruandum iuxta mentem & mandatũ Hincmari contentiones & dissidia quæ in tertia illa Suessionẽsi Synodo ab eo excitata fuerant, ab Egilone prætermissa, & cognitioni Summi Pontificis fuisse suppressa: immò ipsi significatum fuisse Clericos illos
" (vt ibidem habetur) à totius consona voce Cõcilij dignos graduum
" suorum receptione pronuntiatos, vbi nulla disceptatio prouenit,
" nulla sicut putatum fuerat, varietas alia atq; alia defendentiũ acci-
" dit &c.] Ita vt Summus Pontifex rei gestæ inscius Hincmaro propter id succensere nullomodo potuerit, nec ipsi vitio vertit, nisi
" quod non solemniter egerint, minimè secundùm quod decretum
" erat, Sedi Apostolicæ plenâ relatione actionum seriem referantes
" &c.]

Deinde inter reliqua Hincmarum ridiculum probat, in eo quod perseuerantissimè assereret deiectionis Vulfadi & sociorum illum
" nullomodo fuisse conscium: illud tamen (inquit) RIDERE
" LIBVIT, quod idem Antistes crebro memoratos Clericos ab
" officio se minimè suspendisse vel iudicasse, aut à gradibus eiecisse
" fatetur &c.]

Tum Summus Pontifex aliâ singulari ad Hincmarum Epistolâ easdem eius fraudes, fallacias & falsitates, & omnimodam nequitiam ipsi improperat, superbiæ etiam & tumoris ipsum arguit, quod pallio vltra modum concessum vteretur. Ideóque vulgò Metropolitani nomine appellaretur, vt suprà vidimus ex Lupi Ferrariensis Epistola 124. ad Vvenilonem Archiepiscopum: Non est mirum (inquit) si vos tamdiù Metropolitanus Episcopus mendacio fefellit.] Et Papa ipse supradicta Epistola ibi
Nicolai PP. Epistola ad Hincmarum.
" Metropolitanus Antistes &c.] Hæc igitur eius sunt in Epistola
" ad Hincmarum verba: Postremo scire te volumus, nostris au-
" ribus intimatum esse fraternitatem tuam non certis temporibus,
" & iuxta morem aliis Metropolitanis Antistibus definitis pallio à
" Sede Apostolica concesso vti: quod valde displicet, si id à sancti-
" tate tua fuerat elatè cõmissum, vt humilitatis oblita cęteris fratri-
" bus suis studeat videri sublimior: quamuis hoc non ad inanem glo-
" riam vtendum sit, sed ad ornatũ cunctarũ virtutum gestandũ &c.]

Porrò

Porrò hæ Pontificiæ literæ cum his quę eodẽ argumẽto ad Karolum Regẽ emissæ fuerunt, datæ habentur 8. Idus Decẽb. indictione 15. (scilicet incipiente) seu an. 866. Regi & Hincmaro exhibitæ non fuere nisi mense Maio seu 13. Kalendas Iunii anni sequentis (qui dicitur eiusdem indictionis 15. Hincmari Epistola 26. ad Nicolaum Papam) & Annalibus Bertinianis ad annum 867. in quibus Egilonis ab Vrbe reditus eiusque negotiatio iuxta sensum Hincmari sui his verbis refertur. Deinde (Karolus) pergens Metis ad colloquium fratris sui Ludouici Regis Germaniæ 13. Kalend. Iunii, obuium habuit in Palatio Salmuntiaco Egilonem Sennensem Archiepiscopum cum Epistolis Nicolai Papæ de restitutione Clericorum Remensis Ecclesię Vulfadi scilicet & Collegarum eius: pro quibus valdè satagens, vt in suis habeantur gradibus restituti, multa Hincmaro Remorum Archiepiscopo imposuit in eisdem Epistolis, quæ non esse vera manifestâ ratione constabant.] A. 867. Annales Bertin. Anno 867.

Hincmarus verò in præfatâ Epistolâ 26. ad Nicolaum Papã mense Iulio eiusdẽ anni 867. editâ: tales ac tantas, inquit, increpationes dignitati meæ à dignitate vestra inlatas inueni, sicut peccata mea merentur &c] Sicque simulatâ humilitate & summâ hippocrisi, à superbia, fraudulentia, & crudelitate, quæ increpatoriis Summi Pontificis Epistolis illi meritissimè obiecta fuerant, se purgare intendit his verbis. Sed gratias illi, cuius gratiâ sum id quod sum, quia perhibente mihi testimonium conscientiâ meâ, licet in aliis sim peccator, tamen in his, de quibus me apud auctoritatem vestram audio denotari, non talis sum in oculis diuinis, qualis depingor in auribus humanis. DE TVMORE namque erga Sedem Apostolicam omnium Ecclesiarum matrem atque magistram, iam apud sanctæ recordationis Sergium atque Leonem fueram denotatus: sed debitis obsequiis cooperante Domino, quòcunque se locus mihi præbuit, demonstraui, quod fidelis & deuotus, humilis quoque atque subiectus semper in omnibus & vbique erga Sedem Apostolicam, & eius rectores extiterim. Et modo cum TVMORE, quem quantùm potui ab ineunte ætate vitaui, DOLOSITATE atque CRVDELITATE apud Sanctam & prudentissimam Sanctitatem vestram videor denotari: qui postquam sensualiter percepi dictum à Sancto Spiritu, & imprecari à Sancta Dei Ecclesiâ de his qui in corde & corde loquuntur: *Disperdat Dominus vniuersa labia dolosa*, ac *multa fiant labia dolosa*, & vt *virum sanguinum*, ita nihilominus & dolosum abominari à Domino, dolositatem & crudelitatem quasi *à facie Colubri* fugiens execrari curaui, sciens beatos esse misericordes, & iudicium illi futurum sine misericordiâ qui non facit misericordiam.] Hincmar. epist. 26. ad Nicol. PP. Psal. 11. v. 4. Ps. 30. v. 19 Psal. 5. v. 7. Eccl. 7. 21. v. 2.

A. 867. Hæc verba sicut & Epistolæ reliqua, innocentiæ, candoris, & humilitatis specimen præ se ferunt, sed propiùs intuentibus hominis animum & detestanda eiusdem facinora, eò magis innotescit hypocrisis, eòque periculosior fuisse dignoscitur omnimoda eius nequitia, quæ aliquantulum tanti totius Ecclesiæ Præsulis vigilantiâ & auctoritate repressa, post eius obitum qui idibus Decembris eiusdem anni obtigit, insuperabilis vsque ad excæcationem & oculorum euulsionem Laudunensis Episcopi Nepotis proprii extitit. Sed antequam crudelitas illa hic notetur, pauca quæ de Gotteschalco his duobus annis huic Egilonis Legationi immixta, supersunt expendenda.

Cap. 49.

CAPVT XLIX.

De appellatione à Gotteschalco ad Sedem Apostolicam interposita, Hincmari artibus intercepta eiúsue in eam præcautione.

A. 866. ANNO 866. Gotteschalcus monitus ex causa tam Rothadi Episcopi sui, quàm Vvlfadi & sociorum in violentas Hincmari oppressiones commotum fuisse Summi Pontificis animum, eíque summæ curæ esse oppressis subuenire, & ad exemplum Dominicum elisos erigere, & compeditos soluere, vt ipse testatus esset in Epistola generali ad Galliarum Archiepiscopos in Cõcilio Suessionensi 3. hoc ipso anno conuocandos, post octodecim annorum in ergastulo reclusionem, de reclamatione ad Sedem Apostolicam perferendâ curauit per Monachum eiusdem Cellæ Altumuillarensis scilicet, in qua detineretur, nomine Guntbertũ. VelMonachus ille tactus dolore intrinsecùs, quod inaudito irreligiositatis & crudelitatis exemplo Gotteschalcus per tot annos ab omni communione resciss us in ergastulo illo detineretur, quódque etiam ob communicationem furtim habitam cum illo, ipsemet Hincmaro teste in grauioribus culpis missus fuisset, reclamationem illam nomine Gotteschalci Romam deferre suscepit, & fugâ è Monasterio elapsus aufugit, & Romam pergere cœpit: Huiuscet facinoris statim monitus Hincmarus, eodem tempore quo Egilo Senonensis à Suessionensi Synodo Romam delegatus iter pararet, ipséque Hincmarus Legationis & eius ad Summum Pontificem modum & momenta omnia, quænam dicenda, quæue reticenda forent, præscriberet, necdum litteræ illæ quæ sub secreti sigillo habendæ essent, ad Egilonem per Nuncium fuissent

transmissæ, nullâ morâ rescripsit ad eundem Egilonem sibi fidissimum, quò Romæ huic negotio quasi sibi maximi ponderis & momenti, studiosissimè inuigilaret, & quouis modo ageret: Vt reclamatio illa repelleretur; vtque ipse Gotteschalcus, quasi hæreticus haberetur, eius doctrinam & mores totis animi viribus infamat, & quasi maniaticum, & Dæmoniacum delineat, quóue ille omni conatu, & contentione insisteret, ne reclamatio illa susciperetur, ne etiam ad Synodum miserabilis ille Monachus venire iuberetur, aut de ipsa custodia absolutus existeret, si alterutrum contingeret, maximam nauseam in Ecclesia fore comminatur. A. 866.

Imprimis Egilonem hortatur, ne quemquam huius Epistolæ conscium faciat ne in talium manus veniat, vnde scandalum possit oriri: sed sicut nullum aliud huiusce negotii vestigium superest quàm id quod hâc & sequenti Epistolâ scripsit Hincmarus ad Egilonem ipsum, audire necesse est.

In aliis litteris, inquit, ideo tanta vobis scripsi, vt haberetis rei ordinem, & plenitudinem ac veritatem de his quæ fuerunt gesta in Synodo: Quia Domnus Apostolicus sicut in vobis directâ legetis Epistolâ, cuncta quæ ibi gesta fuerant plenâ fidelíque narratione ad se referre præcepit, & animus vester ad iter subitaneum & difficile occupatus, intendere fortè ad cuncta non potuit, licet inde in Epistolâ Synodi sufficienter sit positum, & etiam de aliis, quæ scribo, mihi verbis conferre vobiscum non licuit, *quæ peto, sed & ista quæ sequuntur, vt in talium manus non veniant, vnde scandalum possit oriri.* Post illas autem scriptas litteras nunciatum est mihi de Cella nostra, quæ vocatur Altum villare, Monachum nostrum nomine Guntbertum aufugisse cum libris, & vestimentis, & caballis, & aliis etiam quæ furari potuit: qui sæpe pro suis negligentiis regulariter correptus fuit, & quia sæpe Gotteschalco furtim se coniunxerat, secundùm regulam in grauioribus culpis missus fuit, & dicitur illius peruersâ doctrinâ deprauatus: Et sicut mihi dictum est, quasi ipsius Gotteschalci reclamationem vult perferre ad Domnum Apostolicum, videns qualiter illa aduersum me, quæ de istis partibus ad illum veniunt, suum cursum accipiunt, & audiens quòd Domnus Apostolicus Domino Regi Karolo de me scripsit, quia semper me tegere non debet à talibus, nec valet: vt prouiderem, ne pro eis tandem incurram quæ non opto, & ipse frater, & alij licenter, quæ volunt, aut moliuntur, aut faciunt &c.] Hincmar. Epist. 24. ad Egilon.

Deinde rationes edit propter quas omni culpâ se profitetur alienum in causa tam Rothadi, Vvlfadi & sociorum, quàm ipsius Gotteschalci, séque paratum iussu Summi Pontificis cùm voluerit

A. 867. » eum ergastulo soluere & dimittere:his verbis: Si de Gotteschalco
» dicit, de quo sed & de præfatis ordinatis ab Arsenio scripto in-
» terrogatus, scriptis rationem reddidi, eundem Gotteschalcum à
» duabus Synodis damnatum iubentibus Episcopis, postquam iu-
» dicatus fuit, custodiendum accepi, ne aliis suâ peruersâ doctrinâ
» noceret, qui sibi prodesse nolebat: De quo etiam litteris Domno
» Apostolico suggessi, qualis eius sit doctrina, & vtrùm vellet, vt
» ei licentiam ad eum eundi darem, an alteri eum per suam iussio-
» nem commendarem, ne sine auctoritate duarum Synodorum
» diffinitionem dissoluerem: Si illi placet per se ipsum audire, man-
» det, & ego illum dimittam, vt ad eum vadat; quia si Rex illum
» non miserit, ego non habeo tantos custodes, qui eum deducant;
» si etiam illi placet, vt alius eum recipiat, & suam doctrinam siue
» Synodus, siue quilibet Episcopus audiat, & si bona est sequatur;
» si praua est, ab eis qui eum audierint refellatur; & illi quibus
» hæc commendauerit, facient de illo quod Sacris Regulis viderint
» conuenire, sicut illi de eo fecerunt, qui se Sacras Regulas intel-
» lexisse putarunt, nihil mea interest.]

Postea in quibus Gotteschalcus errare sibi videatur, intimat
» his verbis. Tamen si aliquis vos interrogauerit de sua doctrina,
» hanc esse illi respondere potestis, sicut & verba & scripta illius
» demonstrant. I. Dicit enim Deitatem Sanctæ Trinitatis Trinam
» esse, sicut sunt tres Sanctæ Trinitatis personæ. II. Dicit ita gemi-
» nam esse Dei Prædestinationem, vt sicut Deus quosdam ad vi-
» tam æternam, ita quosdam prædestinauerit ad mortem æter-
» nam. III. Dicit quòd non vult Deus omnes homines saluos fie-
» ri, sed tantùm eos qui saluantur: Omnes autem saluari, quos-
» cunque ipse saluare voluerit, ac per hoc quicunque non saluan-
» tur, penitùs non esse voluntatis illius vt saluentur. IV. Dicit
» quòd non pro totius mundi Redemptione, id est pro omnium
» hominum salute & Redemptione Dominus & Saluator noster
» IESVS-CHRISTVS sit Crucifixus & mortuus: sed tantùm
» pro his qui saluantur. V. Dicit exponens sententiam Apostoli
» Petri *Eum qui emit eos Dominum negantes*. Baptismi, inquit, Sa- 2. Pet. 2.
» cramento eos emit, non tamen pro eis crucem subiit, neque v. 1.
» mortem pertulit, neque Sanguinem fudit.]

Tùm quasi nihil eius intersit, quid sentiat Gotteschalcus, &
cupiat ab omnibus illis contentionibus abstinere, dicit, Mona-
chum illum multos habere fautores, sicut habuit Domnum Pru-
dentium, eáque ratione loquitur de eius scriptis & præcipuè An-
nalibus, in quibus vt sæpius vidimus ad annum 859. obseruaue-
rat Doctrinam, quam in tribus controuersis quæstionibus Pru-
dentius tueretur à Nicolao Papa comprobatam, & necesse esse

A. 866.

Dicta Epistola 24.

vt Egilo illud ipsum exponeret Summo Pontifici, ne scandalum inde in Ecclesia veniret. Qui etiam, inquit, Domnus Prudentius in Annali gestorum nostrorum Regum, quæ composuit ad confirmandam suam sententiam gestis Anni Dominicæ Incarnationis DCCCLIX indidit dicens *Nicolaus Pontifex Romanus de Gratia Dei & Libero Arbitrio, de Veritate geminæ Prædestinationis & de Sanguine Christi, vt pro credentibus omnibus fusus sit, fideliter confirmat, & Catholicè decernit.* Quod per alium non audiuimus, nec alibi legimus. Vnde quoniam ipsa gesta, quibus hæc conscripta sunt, iam in plurimorum manus deuenerunt, necesse est vt taliter de hoc Domno Apostolico suggeratis, ne scandalum inde in Ecclesia veniat, quasi ipse (quod absit) talia sicut Gotteschalcus sentiat.]

Deinde deprecatur Egilonem ne de his ex parte Hincmari quid dicatur. Et precor, vt de mea parte nihil ei dicatur, quia commotum dicitur habere suum animum erga me, multis ad eum contra me scribentibus, & mihi derogantibus, ne scandalum in me inde retorqueat, vnde culpam non habeo.

Denique ne Gotteschalcus à custodia liberetur modis omnibus Egilonem insistere hortatur, illum quasi maniaticum & Dæmoniacum esse, & maximè perniciosum fore dicit, si ad Synodum venire iubeatur, vel aliter à carcere soluatur: eíque in ergastulo necessaria omnia sicut reliquis fratribus præstari iußerit his verbis. Plura denique vobis de ipso Gotteschalco scribere poterā, quàm perniciosus sit, & multò magìs noxius erit multis, si ab ipsa custodia fuerit absolutus, quia pro certo talia dicit, & talia facit, in quibus euidenter cognoscitur aut Dœmoniacus esse aut maniaticus: Et sicut scitis, quoniam mania esse non solet absque Dæmone; Et si aliquis vos interrogauerit de ipsius custodiâ, talem esse veraciter illi respondere potestis: quicquid fratres in cibo, & potu habent, hoc ei quotidie sine vllâ negligentiâ ministratur, vestimenta illi ad sufficientiam offeruntur, si vult ille accipere. Ligna ad focum faciendum illi sufficienter dantur, in mansione in qua degit, caminatum habet, & necessarium: Lauacra illi non denegantur; sed postquam in eandem mansionem intrauit, non solùm corpus lauare noluit, verùm nec manus, nec faciem. Antea enim sicut illi testantur inter quos conuersatus erat turpissimus, & adhuc quantùm potest in sua turpitudine manet. Et sciatis quia maxima nausea in ista Ecclesia commouebitur, si ad Synodum venire iussus fuerit, aut de ipsa custodia absolutus extiterit. Quæ non pro me dico quia nulla inde mihi est cura nisi pro aliis, sed vos probabitis me verum dicere: Tales enim surgent, qui adhuc latēt.]

Præter epistolam illam, quæ sub secreti sigillo retineretur, aliam

A. 866. etiam ad eundem Egilonem per eundem nuncium scripsit Hincmarus, quæ vberiorem expositionem Doctrinæ eiusdem Gotteschalci, quam pollicitus erat, quæue omnibus exhiberetur tradi-
» dit. Si aliquis vos, inquit, interrogauerit de Gotteschalci doctri-
» na, vnde vobis iam quædam scripsi, hanc esse interroganti res-
» pondere potestis, sicut & verba & scripta illius demonstrant, &c.]
Et repetitis quinque Capitulis in Gotteschalcum iisdem ipsis verbis, quibus in præcedenti Epistolâ exposita fuere, subdidit. Ex
» quibus mortiferis Capitulis quanta exitiosa procedant Catholi-
» cus & literatus quisque conspicere potest.]

Deinde singula expendendo Capitula quid ex illis malesanæ doctrinæ insurgere suo genio commentus est, inter reliqua ex se-
» cundò Capitulo hæc sequi fabulatur. II. Liberi Arbitrij opera siue
» bona siue mala nihil valere ad meritnm, sed siue ad vitam, siue
» ad mortem cuncta Dei Prædestinationem agere, ab istâ prauâ do-
» ctrinâ enucleatur.] Et paulò post: Si enim quòd cæcus iste in me-
» ridie palpans non videt: Liberum non esset Arbitrium, vnde to-
» tus in massa perditionis Adam perditus, cum suis etiam additis
» iustè iudicaretur mundus? Et rursum, nisi Dei gratia esset, quo-
» modo ex eadem massa perditionis electus, id est gratia lectus sal-
» uaretur mundus, &c.] Sed vt iam suprà cap. 25 obseruatum fuit, ex his nullo dubio euidentissimè apparet, falsò & calumniosè ab Hincmaro in Epistola ad Amolonem & Ecclesiam Lugdunensem
» Gotteschalco [illegible] impactum: Quod postquam primus homo
» Libero Arbitrio cecidit, nemo nostrum, ad benè agendum, sed
» tantummodo ad malè agendum, libero potest vti arbitrio] Alioquin non modò tantam hæresim etiam ab Ecclesiâ Lugdunensi in libro de tribus epistolis damnatam, & solam ex propositionibus ab Hincmaro in Gotteschalci doctrina reprehensis, & eiusdem Ecclesiæ iudicio subiectis reprobatum, non in hac nec in præcedenti Epistolâ, nec etiam in ea quam de Gotteschalco scripsit ad Nicolaum Pontificem prætermisisset Hincmarus: Sed multò minùs quod expresè Gotteschalcus asseruisset, pessimè ex sanissima propositione enucleare asseruisset.

Ecclesf. Lugdun. de 3. Epist. cap. 1.

Necnon etiam aduertendum Capitulo quintò damnari Gotteschalcum quod exponens sententiam Apostoli Petri: *Eum qui* 1. Petr.
» *emit eos Dominum negantes:* Baptismi, inquit, Sacramento eos v. 1.
» emit, non tamen pro eis crucem subiit, neque mortem pertulit;
» neque Sanguinem fudit] quasi negasset in Baptismo veram fieri à peccatis omnibus & à potestate Diaboli redemptionem: Ideóque in expositione illius quinti Capituli pluribus probat omnes in Christo renatos per Baptismũ fieri Dei Filios, & emundari ab
» omni peccato, & tandem sic concludit: Contra quæ omnia ipsius

Hincm. Epist. 25. ad Egilonem.

vnius eiusdémque Baptismatis veritas isto pestilentissimo dogmate euacuatur, quod nullam credentibus spem salutis relinquit, nec à quo credentes salutem sperare possimus, faciens Deum iniquum atque mendacem & personarum acceptorem, dimittit.] A. 866.
Et nihilominus in fragmento integro, quod habetur apud eundem Hincmarum in opere de Prædestin. cap. 35. pag 305. ex quo supradicta sententia excerpta est, præcisè habetur per Baptismum fideles omnes tam reprobos quam electos, ab omnibus peccatis præteritis, tam originali, quam actualibus fuisse redemptos. Vt pluribus euicimus suprà cap. 22. Denique rationem reddit Hincmarus cur illa de Gotteschalco tumultuario sermone scribere compulsus sit, nec etiam plura potuerit, quia in articulo iam profectionis Missi sui ad Egilonem, hoc ipsum de fugâ Guntberti (quem Gotteschalci complicem vocat) è monasterio renuntiatum fuisset: Vt si fortè, inquit, idem Presbyter in illis partibus de zizania magistri sui aliqua seminauerit, & à quibusdam inde interrogati fueritis, habeâtis quæ illis de doctrina respondere possitis, &c.]

Verùm quis fuerit exitus susceptæ illius reclamationis ad Summum Pontificem perferendæ, non apparet: Neque enim alibi memoratur hæc reclamatio ad Sedem Apostolicam emissa, quàm in prædictis duabus Epistolis: Sed ex his patet vel casu, vel fraudulentis inimici hominis artibus interceptam hanc Guntberti Monachi peregrinationem, nullo modo Romæ apparuisse Guntbertum, nec reclamandi mandatum, nec per alium quemlibet interpositam illam appellationem ad Summi Pontificis aures peruenisse. Aliàs vel ex relatione Egilonis, vel ex litteris ipsius Summi Pontificis Hincmaro renuntiatum fuisset: Nec in iis quæ contra Gotteschalcum præcipuè post eius mortem scripsit Hincmarus, silentio præteriisset. Vtrum autem casu aliquo vel Hincmari nequitiâ interceptus in via Guntbertus oppressus, vel in ergastulum retrusus, à proposito reuocatus sit, non liquet, Deus nouit, sed non leuis est coniectura fraudulentis Hincmari artibus oppressum fuisse Guntbertum, & quouis modo à suscepto prohibitum. Primùm quidem ex prædictis Epistolis, maximè ex 24. apparet, Hincmarum vt sibi renuntiatum fuit susceptum illud à Guntberto negotium, valde fuisse commotum, illius euentum ipsi cordi fuisse, & extimuisse ne à Summo Pontifice ad Synodum venire Getteschalcus iuberetur, aut aliter de ipsa custodia absolutus existeret; ideóque magnam in sua Ecclesia nauseam futuram prænuntiasse: Nihil prætermisisse erga Egilonem, vt si Guntbertus appareret, eius petitioni, & reclamationi interpositæ omnimodis obsisteret; Sed cur tam seriò Epistolam illam Egi-

A. 866. loni sub secreti sigillo habendam præscripsit. Quæ peto, inquit, sed & ista quæ sequuntur, vt in talium manus non veniant vnde scandalum possit oriri: Quale scandalum, nisi quod oppresso, nec amplius apparente Guntberto, hinc non leue in Hincmarum insurrexisset oppressionis argumentum: Ita vt valde probabile sit, illum suo genio nullum non mouisse lapidem quo appellationem illam si fieri posset, capto & oppresso Guntberto interciperet: Et si iam longiùs progressus in via intercipi non posset, Egilo Romæ, eidem viribus omnibus obsisteret. Ex solemni iuris Regula in l. 79. fraudis interpretatio ff. De Regulis iuris fraudis interpretatio semper in iure ciuili non ex euentu duntaxat, sed ex consilio quoque desideratur. Vtriusque fundamentum hic apparet, & suppressa reclamatio, eiúsque supprimendæ in Hincmaro studium: Nec violentam huiusmodi oppressionem ab hominis genio abhorrere apparet, ex his quæ in Rothadum Romam progredientem per satellites suos exercuisse vidimus suprà cap. 46. Grauissimo argumento, semel malus semper præsumitur malus in eodem genere mali iuxta Doctores in cap. semel de Regulis Iuris in sexto. Vt vt sit, iusto licet occulto Dei iudicio Appellatio illa Nicolao Papæ, cui summæ curæ fuit oppressis subuenire, Hincmari audaciam & violentiam reprimere, ipsúmque Gotteschalcum (vt vidimus cap. 47.) à tanta miseriâ liberare, quouis modo intercepta, ad eius aures appellere non valuit.

Nec obiter aduertisse pigebit Doctissimum curiæ Monetarum Præsidem Dominum Fauchet, Antiquitatum Gallican. lib. 4. cap. 12. obseruasse, hanc Gotteschalci Appellationem primam fuisse earum quas à Gallicanis Iudicibus ad Romanam Sedem interpositas legisset: Sed vt iam vidimus, constat hanc Appellationem seù reclamationem in solis inefficacibus desideriis huiusce Monachi vel sodalis eius Guntberti inhæsisse, nec à Sede Apostolica susceptam: Deinde solemnem appellationem per Rothadum interpositam præcessisse, ab Hincmaro per triennium impeditam & fermè frustratam, tandem in Sede Apostolica maximo apparatu post diutinam contestationem, pro Rothado Præsente, Hincmaro vel eius Vicario frustra per 8. menses expectato iudicatam, & Rothadum ab Hincmari calumniâ & violentiâ vindicatum, pristinis honoribus, pristino Episcopatui restitutum ab anno 865. in principio.

Necnon obseruandum Egilonem in Legatione iniunctum sibi ab Hincmaro mandatum, vt Summo Pontifici deferret id quod Prudentius in Annalibus suis scripserat de confirmatione trium supradictarum propositionum in Concilio Valentino tertio, & Lingonensi definitarum à suâ Sanctitate factâ, prætermittere nul-

lo

 A. 866.

lo modo potuisse, eo maximè quod ab Hincmaro & amicissimo & in regni regimine potentissimo, eâ lege illi præscriptum fuisset: Necesse est, inquit, vt taliter de hoc Domno Apostolico suggeratis, ne scandalum inde in Ecclesia veniat, quasi ipse, quod absit, talia sicut Gotteschalcus sentiat.] Nihilominus nullum alium retulit Hincmarus à Nicolao Papa per Egilonem responsum, quam increpationem fallaciæ, falsimonij, fraudis, crudelitatis, & superbiæ, vt vidimus capite præcedenti: Nec si etiam verbo tenus retulisset Egilo, falsum esse quod Sanctus ille Episcopus in Annalibus suis retulerat (quod perabsurdum est) siluisset Hincmarus in posterioribus scriptis nec etiam prætermisisset ipse litteris suis, quas ad ipsum Summum Pontificem de reditu Egilonis susceptione & publicatione Apostolicarum litterarum, & executione mandatorum eius anno 867. Simulatâ humilitate amplissimas scripsit, congratulari & gratias agere, quòd à causa & patrocinio non tantum miserabilis illius monachi, de quo sæpius vt suprà vidimus, etiam iuridicè interrogatus ipse rescripserat, sed etiam tot tantorúmque Ecclesiæ Gallicanæ Prælatorum, & geminorum Conciliorum, quæ sententias illas vt orthodoxas contra Hincmarum definierunt, alienus esset: Quin etiam mentitum Sanctissimum illum Præsulem Tricassinum, quem Gotteschalci fautorem quoad vixit fuisse queritur Hincmarus, sine dubio triumphans proclamasset: Sed è contra apud Hincmarum tam in epistola illa ad Summum Pontificem, quàm in omnibus scriptis, in quibus sæpius de Gotteschalco, eiusve doctrinâ & damnatione meminit, vt in Tractatu de non Trina Deitate sub finem, & in Opusculo 55. Capitulorum contra Hincmarum Laudunensem Episcopum cap. 43. De Sententia Nicolai Papæ altissimum silentium Vnde sequitur id quod de eo retulit Prudentius in Annalibus suis, esse certissimum, & ab ipso Summo Pontifice hoc ipso Anno 867. iterum probatum & confirmatum: Eo magìs quod idem ipsum iisdem etiam verbis (vt iam vidimus) retulit Auctor Annalium Bertinianorum ad Annum 859. Hincmaro suo, & causæ, quam in Gotteschalcum foueret, zelo temerario addictissimus: vel saltem nullo modo improbatum. Nec veritas illo testimonio Sanctissimi illius Præsulis Tricassini, & Annales Bertiniani vtriusque Synchroni, nemine etiam huc vsque reclamante asserta, aliis etiam quæ suprà retulimus grauissimis argumentis comprobata, nisi summa peruicaciâ, & hæreticâ ferè pertinaciâ impugnari potest.

Porrò Nicolaus Papa laudatissimus, si quis alius Romanorum Pontificum, iuxta Cardinalem Baronium Ecclesiasticæ disciplinæ, necnon auctoritatis Pontificalis vindex acerrimus, Catholicæ

A. 867. Doctrinæ & Orthodoxæ fidei assertor fidelissimus, & ipsius Hincmari Castigator imperterritus, quem successor eius Hadrianus secundus summis laudibus est prosequutus, & nouum Eliam, nouum Phineen nuncupauit, sub finem huiusce anni 867. Sanctissimo fine quieuit in Domino. Nec grauabimur elogium eius ab auctore Synchrono Reginone scilicet, editũ litteris planè aureis iuxta Cardinalem Baronium exarandum hic referre: post Beatum Gregorium vsque in præsens nullus Præsul in Romana vrbe, Pontificali honore sublimatus, Nicolao videtur æquiparandus: Regibus & tyrannis imperauit, eisque ac si Dominus orbis terrarum auctoritate præfuit, Episcopis & Sacerdotibus Religiosis, ac Domini mandata obseruantibus, humilis, blandus, pius, mansuetus apparuit. Irreligiosis & à recto tramite exorbitantibus terribilis, atque auctoritate plenus extitit, vt meritò credatur alter Elias Deo suscitante nostris temporibus surrexisse, & si non corpore, tamen spiritu & virtute.]

Baron. Annal. tom. 10. ad ann. 863. nu. 142.

Cap. 50.

CAPVT L.

Postrema Hincmari in Gotteschalcum calumnia, eiúsue induratio, in deneganda miserabili illi Monacho in extremis degenti, spiritali & corporali humanitate, Viatico scilicet & Ecclesiastica sepultura.

Anno 867.

NON immeritò totius Ecclesiæ Præsul ille dignissimus & æquissimus Hincmarum (vt vidimus) notauit crudelitatis, & indurationis Pharaonis, sed post mortem tanti Pontificis Castigatoris sui ille non modo crudelitatis, sed & horrendæ inhumanitatis, laxauit habenas in Gotteschalcum morti proximum, & in proprium nepotem Hincmarum Laudunensem Episcopum, illum spiritali & corporali humanitate frustrando, hunc ipso lumine anulsis oculis priuando. De Hincmaro Laudunensi, ne longiùs extra propositas Dissertationis nostræ metas excurramus, non nisi leui pede postmodũ agendum erit: Hîc iam Gotteschalcum in extremis degentem & vltimum vitę spiritum emittentem, ex Hincmaro qui solus eius obitus meminit expendamus: Sicut enim dum viueret & in opere suo de Prædestinatione, & in Epistolis suis ad Nicolaum Papam, & ad Egilonem Senonensem, & longè antea ad Amolonem & Ecclesiam Lugdunensem quò la-

A. 867.

tam in eum sententiam tueretur, non modò vt hæreticum, sed & vt gyrouagum, habitu Monachum, mente ferinum, quietis impatientem, & vocum nouitate delectantem, ac inter suos mobilitate noxiâ singularem, immò quasi maniaticum & Dæmoniacum delineare studuit: hic etiam post mortem ipsius in libro de non Trina Deitate sub finem, quò denegatam morienti spiritualem & corporalem humanitatem colore quæsito adumbret, eius obitum relaturus, eum quasi maniaticum, insanum & falsas reuelationes fingentem, & à Christiana charitate prorsus alienum depingit: sed eorum omnium fides penes auctorē, cuiquàm procliuè sit falli & fallere testatus est R. P. Sirmondus, & iam sæpius conuicimus, ita vt de Hincmaro verissimè dici possit quod Ioanni Scoto (quem ille ad scribendum impulit) objecit Prudentius in lib. de Prædest. cap. 2. " Cæteris, quæ simili insaniâ rictu pestifero vomuisti, iuuantę Domino iam facilis erit aggressus: quoniam " cui in prioribus mendacij character inuritur, in sequentibus fides " penitus abrogatur.] " Hæc sunt igitur blateronis & calumniatoris " illius verba in Tractatu de non Trina Deitate, pag. 550. "

Prudent. de Prædest. cōtra Scotum cap. 2.

Quâ de re conlatæ Gotteschalci orationes cum Catholicis precibus, quantum à fide distent & charitate, manifestè cognoscitur: " scripsit quoque ad Deum loquens, & dicens ei quod ipse illi præceperit, vt pro me non oraret, & quia primùm Filius in eum intrauerit, postea Pater, deinde Spiritus Sanctus, qui in illum intrans " ei circa os barbam adussit, & quia nollet vestimenta de vestiario fratrum communicantium mihi accipere, nisi pretio compararet, qui pretium non habebat, sed sic vellet ire, sicut Adam ibat, antequam peccaret; Mox autem vt frigus eum cœpit constringere, " cum vestimentis etiam pelliciam, & phocum studuit quærere. " Scripsit & alia multa ridicula, quæ apud fautores suos, quibus " ea seruanda fraudulenter donauit, inuenimus, quæ non solùm nobis, verùm & ipsis complicibus suis visa sunt friuola, & idcirco vt " reuera deliramenta maniatici, & aniles fabulas hîc inserere superfluum duximus. Ponendum tamen adhuc vnam de eius næniis " censui, vt per eam sicut & per supra ex integro positas aliæ valeant " innotesci. Ante hos siquidem annos reuelatum sibi quibusdam familiaribus suis scripsit, quòd ego statim post tres semi-annos suæ " reuelationis, sicut Antichristus vsurpans sibi potestatis potentiam mori, & ipse Remorum Episcopus ibi, & post septimam veneno interfici, & sic gloriæ Martyrum adæquari deberet, & cùm " Prophetiam à Spiritu suo inspiratam impleri non vidit, inter alia " hæc cuidam sectatori suo iuuenculo quales solebat diligere, scripsit. *Sed iam tempus est fratrem deseri absentem, & quid ad eum loquar antequam scripta mea videat penitus nescientem, & fundi* "

Hincmar. de non Trina Deitate pag. 550.

A. 867. " *preces ad Deum semper, vbique præsentem, & sicut gratuitum donatorem, cuncta sempiternaliter scientem: Domine Deus noster & Magister Iesu Christe pro solis electis Crucifixe, qui vides quod ecce inimici tui sonuerunt, & qui oderunt te extulerunt caput, quia non est post triennium dimidio terminato anno mortuus, seu putabatur fur & latro: Breuiter quidem, sed pronus te exoro huic vobis Domino Deo nostro vero ac viuo, Vni simul ac Trino, sicut placet ita facias citò: nolo plùs, nec priùs, nec secùs: quando vis euellatur hìnc ritè, vitæ scit, mœchus & cæcus, procax, pertinax, peruicax, hæreticus, veritatis inimicus, falsitatis amicus.*

" X. P. Idem quippè Gotteschalcus solet frequentissimè dicere, vt sæpe commemorauimus loquens de Beato Augustino, AVGVSTINVS NOSTER: Sed & hìc non est suus Augustinus quia non est taliter docuit orare, pro inimicis sicut orat Gotteschalcus, qui non est Augustini: dicit enim Beatus Augustinus &c.]

Hæc omnia in solis Hincmari scriptis prolata, ex innata eius in Gotteschalcum nequitiâ, eiúsque mentiendi libidine & fallendi procliuitate per se ruunt & euanescunt. Sed vt pleniùs innotescat calumnia quatuor aut quinque hìc breuiter obseruanda. Primum nihil simile exposuisse Hincmarum siue Nicolao Papæ, siue Egiloni Senonensi Epistolis suis 17. 24. & 25. licet multa alia fictitia tam in doctrina quàm in moribus Gotteschalco imposuerit. Secundum, Gotteschalcum quidem quasi maniaticum & dæmoniacum delineare studuit Hincmarus in præfata ad Egilonem Epist. 24. Sed & non dissimilia imposuit Rothado Suessionensi Episcopo in prædicta ipsa 17. ad Nicolaum Papam his verbis. De eo autem " quod benignitas animi vestri pensans non belluinum sed humanum hominis animum &c.] & paulò post: Et vt reuera ad spectaculum currentes, eum viderunt vsque ad ostium Synodi venientem, & inde vt maniaticum redeuntem &c.] Et plurimis etiam falsis criminibus eundem Præsulem onerauit, quem vt vidimus cap. 46. Nicolaus Papa iudex æquissimus causâ cognitâ virum venerabilem & sanctissimum, conscientia purum, conuersatione innocentem, columbarum simplicitate, ac prudentiâ serpentis insignem, & Ecclesiæ suæ Patrem, Pastorem & Magistrum optimum pronuntiauit, & ab Hincmari calumniis & oppressione liberauit; ecquis erit innocens, si calumniare sufficiat?

Hincmar. Epist. 17. ad Nicol. PP.

Tertium, Hincmarus Gotteschalcum hìc depingit quasi in plenissimâ libertate cum familiaribus colloquendi, quibus vellet scribendi, fautores & sectatores, etiam iuuenculos quales soleret diligere habendi, & qualia vellet de vestiario fratrum vestimenta sumendi, etiam pelliciam & focum quærendi. Contra verò sępiùs probatum in arctissima sub Hincmari satellitibus custodiâ in ergastulo reclusum, omni & scribendi, & colloquendi fa-

cultate destitutum, ab omni communione rescissum: etiam Guntbertum Monachum Hincmaro teste Epistolâ 24. ad Egilonem, eo quod furtim illi communicasset, in grauioribus culpis missum. A. 867.

Quartum, ea quæ hic ab Hincmaro Gotteschalco imponuntur talia sunt, vt amentiam & insaniam obijcientis potius quam eius cui obijciuntur euincant. Quid enim magis insanum, quàm miserum illum Monachum, qualis ex scriptis eius etiam ab Hincmaro relatis cernitur, dixisse vel scripsisse fabulari ad Deum loquendo, quod ipse illi præceperat, vt pro Hincmaro non oraret, & quia primum Filius in eum intrauerit, postea Pater, deinde Spiritus Sanctus, qui in illum intrans ei circa os barbam adusserit &c. Et quod alia multa ridicula scripserit, quæ apud fautores suos quibus ea seruanda fraudulenter donauerit, Hincmarus ipse inuenerit, quæ non solùm sibi, verùm & ipsis illius complicibus visa sunt friuola; & idcirco vt deliramenta maniatici & aniles fabulas libro illo de non Trina Deitate inserere superfluum duxerit Hincmarus: Et nihilominus anile deliramentum ipsemet ibidem fusiùs prosequitur, de imaginaria reuelatione, vt supra retulimus. Ex quibus patet quantâ insaniâ miserabilem illum Monachum insecutus sit, vt non aduerterit tam absurda & anilium fabularum deliramenta illi impingendo, vel credidisse, vel aliis credenda quę ipse non credat proposuisse, & scriptis suis de Trinitate inseruisse summæ fatuitatis & amentiæ validissimum esse argumentum.

Vt à tam absurdis commentis & fabulis abstineret Hincmarus meminisse debuerat censuræ à Sancto Remigio & Ecclesiâ Lugdunensi in eum latæ in libro de tribus Epistolis in principio, eo quòd eodem genio fabulatus esset Gotteschalcum ad Barbaras & Paganas Gentes velut euangelizaturum perrexisse, eúmque his verbis seriem prædicationis exorsum, quia ante omnia sæcula, & ante quicquam faceret, à principio Deus quos voluit prædestinauit ad regnum &c.] Huic Hincmari commento sic respondet Ecclesia Lugdunensis: hoc itaque nobis licet ex parte incredibile « videatur, quòd videlicet Gentibus ignorantibus Dominum præ- « dicans prætermittere potuerit, vt non primò omnium ad pœni- « tentiam prouocaret &c.] Tamen prætermittentes huius rei tam « absurdam & incongruam objectionem, magis cum credimus in- « ter fideles &c. Quàm tantę eum fatuitatis & stultitię extitisse, vt « imputetur, omnium rerum diuinarum penitus ignaris tam impor- « tunè & præposterè talia injecisse, quibus apud eos non audien- « dus, sed potiùs penitùs ridendus, & ab omnium auribus arcen- « dus iudicaretur.] «

Eccles. Lugdunens. de 3. Epist. cap. 1.

Denique nemo non videt, quantùm imprecationes illæ quæ

HHh iij

A. 867. Hincmarus in se à Gotteschalco prolatas & scriptas fabulatur, non tantùm à Christiana charitate & pietate abhorreant, sed & maximè à doctrina Sancti Augustini, cuius ille, vt ibidem testatur Hincmarus studiosissimus semper extitit, eius sensa omnia venerari, eius etiam charitatem imitari profiteretur, vt de Beato Augustino loquens frequentissimè diceret Augustinus noster: sed & vt obtrectationis omnis & maledicentiæ ora claudantur, inspicienda est ipsius Gotteschalci Confessio prolixior quam edidit in ergastulum retrusus, paulò post condemnationem in eum la-

Ibidem cap. 25.

» tam, & sæuissimæ executioni mandatam, in qua tamdiù ille mi-
» serabilis flagris & cædibus trucidatus est, donec accenso coram
» se igne libellum, in quo sententias Scripturarum siue Sanctorum
» Patrum sibi collegerat, quas in Concilio offerret, coactus est iam
» penè emoriens suis manibus in flammam projicere.] Vt inquit Ecclesia Lugdunensis in eodem libello de tribus Epistolis cap. 25. vbi sæuitiam illam vocat inauditum irreligiositatis & crudelitatis exemplum: Et aduertendum quo animo correctionem illam exceperit: Vtrum in Hincmarum & similes excanduerit, an potiùs eam Christiana patientia tulerit: Neque enim minus oppositæ sunt luci tenebræ, quàm hæc Hincmari calumnia, ipsius Gotteschalci veræ humili & Christiana charitate refertæ huic confessioni: Eius aliqua vbi sub finem pag. 25. de inimicis suis meminit hîc adducere sufficiet.

Gottesch. Cõfess. prolixior.

» Hac ergo gratìs animatus fide (inquit ille) solidatus etiam
» spe, & inflammatus pariter charitate te ipsum (Deus optimè)
» suppliciter obsecro, vt verâ mihi humilitate datâ, solido vitæ
» gaudio semper facias gaudere me: Denique tibi tuóque nomini
» debitam per sæcula gloriam, & propter iustitiam quidem, quia
» meritò superbos humilias, incuruas, & inclinas, propter gra-
» tiam autem quia gratìs humiles exaltas, eleuas atque sublimas.
» Per quam scilicet vtramque supplico tibi (cunctis potens & cle-
» mens Trinitas pariter & vnitas) vt omnibus Inimicis meis (qui-
» cunque sint inuidia nominis tui, siue nescienter siue etiam scien-
» ter nocuerunt, immò nocere voluerunt mihi, nocuerunt autem
» potiùs absque dubio sibi) vniuersa debita sua indulgeas fundi-
» tùs, & ignoscas, & omnia flagitia simul, ac facinora remittas
» penitùs, ac parcas. Amen.] Quis ex his non videat non tantum falli & fallere sed & calumniari Hincmarum quàm procliue sit?

Sed & obseruandum Hincmarum postquam hæc fabulosa commenta, & anilia deliramenta retulit, antequam pergat ad expositionem eorum quæ morbum & mortem Gotteschalci respi-

Hincmarus de non

» ciunt, interposuisse: Hæc omnia post librum de Prædestinatio-

A. 867.

ne contra Gottescsalcum & complices eius, asserentes quia sicut " quosdam ad vitam, ita quosdam Deus Prædestinauit ad mortem, de authenticis scripturis, & Catholicorum dictis collectum statim in initio suæ de Trina Deitate blasphemiæ collegi, & scripsi, & per me, ac per fratres meos, sed & per frequentia scripta, vt resipisceret, & à suis in Deum blasphemijs sensum & os suum reuocaret, sæpè commonui, sed apud eum nihil profeci.] " *Trina Deitate in fine.*

Vnde etiam calumnia Hincmari reuincitur: hinc siquidem sequitur fabulosa illa (si vera essent) sibi cognita antequam de Gotteschalco ad Nicolaum Papam scriberet Epistola 17. in qua prætensæ hæresis de Trina Deitate eum accusat: & nihilominus non modo illius calumniæ non meminit immò vero scientiam eius & memoriam laudat: Quem si cuicunque (inquit) commendandum " vestra auctoritas viderit, hoc in commendatione etiam prouidebit, vt cui commendabitur Catholicus sit, & grauitatem Ecclesiasticam, & vigorem ac Scripturarum scientiam habeat, quia non solùm Scripturas ad suum sensum violenter inflexas, sed & Catholicorum dicta detruncata, per totum diem sine respiratione aliqua præualet memoriter decantare.] Similiter Epistola 24. ad Egilonem vt vidimus cap. præcedenti, non modo de Gotteschalci doctrina, sed & de moribus eius actum, & quid etiam ipsi in ergastulo præstaretur vel falsò expositum nihilque prætermissum, ne eius reclamatione susceptâ ad Synodum venire iuberetur, aut aliter à custodia liberaretur: Ne verbum tamen de his maniatici deliramentis & anilibus fabulis, vt verbis ipsius Hincmari vtamur, de fictis illis reuelationibus & imprecationibus, quæ non fuissent obmissa: Iam videamus quomodo Hincmarus miserabilem illum Monachum morientem tractauerit. *Eiusdem Epist. 17. ad Nicol. Pap.*

Tandem (inquit ibidem) cùm mihi nunciatum fuit à fratribus, " quibus de eo solicitudinem delegaui, quia morti appropinquabat, misi per eosdem fratres hanc quæ sequitur scedulam: sic crede de Prædestinatione à Deo electorum, & relictione reproborum: & quia Deus omnes homines vult saluos fieri, licet non omnes saluentur, & qui saluantur saluantis sit donum, & qui pereunt pereuntium sit meritum: & quia Deus ac Dominus noster Iesus Christus pro omnibus passus sit, cuius sanguis totius mundi est pretium, à quo extranei sunt, qui aut delectati captiuitate redimi noluerunt, aut post redemptionem peccando, & in peccatis corde pœnitente perseuerando, ad eandem sunt seruitutem reuersi: & de gratia & Libero Arbitrio sicut Sanctus Augustinus docet in his libris suis, idest de correptione & gratia de Prædestinatione Sanctorum, de Dono vel bono perseuerantiæ, & in libro de Spiritu & littera, & in libro Hypomnesticon, & in Epistola " *Hincmar. de non Trina Deitate in fine.*

A. 867. » ad Sextum Ecclesiæ Romanæ Presbyterum, & sicut hinc Sanctus
» Prosper ex libris Beati Augustini ad obiectiones Gallorum, &
» Vincentianorū, & Genuensium rescripsit, & cæteri Catholici Do-
» ctores dicunt, quia Sedes Apostolica, & Sancta Catholica Eccle-
» sia, & nos sic credimus & tenemus: De Sanctæ autem & insepara-
» bilis Trinitatis Deitatē quæ est vnitas Trinitatis sic crede & con-
» fitere &c. Et si ita credideris in corde tuo, & ita professus fueris in
» ore tuo, & ita subscripseris coram testibus manu tua te credere &
» profiteri, & in hac credulitate & professione permanere iudicio
» Sancti Spiritus, per Episcopale ministerium, quo damnatus es,
» absolui poteris, & participationi corporis & sanguinis Domini no-
» stri Iesu Christi, & Communioni Catholicæ Ecclesiæ restitueris.]

In quibus obseruandum primo damnandū in Gotteschalco censuisse Hincmarum de Prædestinatione, voluntate Dei, & morte Christi, quòd iste reproborum Prædestinationem ad pœnam assereret, quos tantùm relictos Hincmarus non Prædestinatos vellet, ille saluari eos omnes, quos Deus vellet; Hincmarus verò Deum omnes saluos fieri velle, licet non omnes saluentur: Item ille Christum pro solis fidelibus, Hincmarus etiam pro omnibus infidelibus passum esse cōtenderet. Et sic quicquid Gotteschalco præter hęc in quæstione Prędestinationis & fictitijs scriptis quæ Amolo quasi Gotteschalci essent, impugnauit, impositum, quicquid à Rabano assertum, quicquid à Ioanne Scoto & ab ipso Hincmaro illi adscriptum fuit tanquam à mente & sententia ipsius alienum explodendum, & penitus rejiciendum. Alioquin non fuisset hic ab Hincmaro prætermissum, à Gotteschalco anathematizandum, vel saltem contrarium asserendum.

Secundò obseruandum de gratia & Libero Arbitrio Hincmarum mentem & sententiam Gotteschalci amplexum esse: Siquidem nihil aliud (ipso Hincmaro teste in lib. de Prædest. cap. 21. pag. 118.) scripserat ille de gratia & Libero Arbitrio, quod sibi impugnandum proposuisset Hincmarus, nisi sequendum Sanctum Augustinum non Gennadium. Hæc sunt ipsius Hincmari verba.

Hincmar. de Prędest. cap. 21.

» Secundum Capitulum in Synodo apud Carisiacum habita nos de
» gratia & Libero Arbitrio ex Sanctorum Patrum dictis excerpsi-
» mus, de quo Prisci dixerunt Prædestinatiani, quod Liberum Ar-
» bitrium in homine nihil sit, sed siue ad bonum siue ad malum Prę-
» destinatio Dei in hominibus operetur. Quoniam Deus tale in ho-
» minibus lapsis arbitriū quale est Dæmonum, quod proprio mo-
» tu nihil aliud posset velle, nisi malum. Inde & Gotteschalcus mo-
» dernus Prædestinatianus in libello ad Rabanum Archiepiscopum
» Mognutinum dicit ad locum: *De quo videlicet Libero Arbitrio,*
» *quid Ecclesiæ Christi tenendum sit atque credendum, cùm à cæteris*

Catholicis

Catholicis Patribus euidenter sit Deo gratias disputatum, tum præcipuè contra Pelagianos & Cœlestianos à Beato Augustino plenius & vberius diuersis in opusculis, & maximè in Hypomnesticon esse cognoscitur inculcatum. Vnde te potiùs eiusdem Catholicissimi Doctoris fructuosissimis assertionibus incomparabiliter inde quoque malueram niti, quam erroneis opinionibus Massiliensis Gennadij, qui plerisque præsumpsit in locis, tam fidei Catholicæ quam Beatorum etiam Patrum inuictissimis auctoritatibus infœlicis Cassiani perniciosum nimis dogma sequens reniti. Contra quæ nos in præfata Synodo scripsimus Libertatem Arbitrij &c.] A. 867.

Iam verò Hincmarus, licet se semper eiusdem Sancti Augustini doctrinæ addictum professus sit, nec vnquam ipsi vel minimū obseruari in scriptis suis ausus sit, hîc simpliciter Gotteschalco proposuit sequendum Augustinum, eósque maximè libros expressit, quibus præcipuè Pelagiani & Pelagianorum reliquiæ debellantur. Et de gratia, & Libero Arbitrio (inquit) sicut Sanctus Augustinus docet &c. Vt suprà nec non etiam ponderanda verba illa: quia Sedes Apostolica, & Sancta Catholica Ecclesia, & nos sic credimus sic tenemus.] Ita vt etiam iudicio ipsius Hincmari doctrinæ Sancti Augustini, & specialiter in libris illis indubitatè fuerit doctrina Sedis Apostolicæ, & Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ ab omnibus orthodoxis tenenda.

Iam ad ea quæ mortem ipsius Gotteschalci respiciunt attendamus. Et primum quo tempore contigerit vtrum anno 867. aut sequentibus nam sub finem anni 866. eius reclamationem interpositam iam vidimus, & sic anno illo superstitem fuisse certissimum. Non autem in plures annos protractam eius litem autumamus, eo quod mortem eius referat Hincmarus in hoc tractatu de non Trina Deitate, quem cœptum vidimus anno 863. Nec in tot annos dilatum verisimile est. Nec etiam leuis suspicio est, dum adhuc superstes esset castigator eius Nicolaus Papa, ad quem sæpius querelæ vt vidimus de Hincmari crudelitate, etiam erga Gotteschalcum ipsum delatæ fuerant, non ausum fuisse Hincmarum tantâ inhumanitate & irreligiositate in eum morientem sæuire ita vt nobis probabilius videatur, id contigisse anno 868. proximo post obitum eiusdem Summi Pontificis.

Subiecit igitur Hincmarus de Gotteschalco: ipse verò hæc audiens in furorem versus, ea quæ sibi mandata sunt detestari, & ampliùs cœpit blasphemare.] Detestationem & blasphemiam sicut maniam & reliqua anilium fabularum quæ exposuit deliramenta, suo genio finxit Hincmarus. Recusasse verò Gotteschalcum à sua sententia se reuocare nihil mirum, cum eam & iudicio non solùm Sancti Prudentij & vtriusque Lupi, sed etiam Sancti Remigij & Ecclesiæ Lugdunensis, vtriusque Concilij Valentini 3. & Lingo- In dicto tract. de non Trina Deitate.

A. 868. nensis & ipsius Nicolai Papæ auctoritate comprobatam fuisse iam sæpius viderimus: Hincmarum autem non modo ab Ecclesia Lugdunensi, & Sanctissimo eius Præsule Remigio, sed & ab eodem Concilio Valentino 3. velut non Catholicum reprehensum & despectum, eiusque Carisiaca Capitula quatuor velut inutilia immò noxia repulsa & abominata fuisse, iisdem ipse verbis referat Hincmarus in Præfat. prioris operis de Prædest. in principio.

Et ne alicui videatur præfatam Hincmari scedulam à Gotteschalco subscribi & affirmari potuisse sine præiudicio propriæ sententiæ, cuius reuocationem non exprimeret, aduertendum & ex mente Hincmari, & verbis disertis quæ ab ipso fuerunt hic prætermissa, requisitam expressè à Gotteschalco reuocationem & retractationem propriæ sententiæ, quam in scriptis suis illuc vsque tutatus esset, vt in sequenti scedula refertur his verbis: vt si à sua peruersa intelligentia & praua sententia Gotteschalcus se reuocaret, agerent de illo, sicut eis verbis iam dixeram &c.] Et in fine: & cùm iam finis eius appropinquaret, fratribus qui aderant, vt à prauo suo sensu, & peruersa sententia se reuocaret, & communionem sacram perciperet, suadentibus respondit, à suo se sensu & sententia reuocare non posse &c.]

Ibidem.

Vt igitur aduertit Hincmarus Gotteschalcum à sua sententia non discessurum, alteram vel fortè veriùs vnicam (præcedenti mandato solis verbis concepto) emisit, quâ specialiter subiunxit, vt nisi Gotteschalcus sententiâ suam retractaret, spirituali & corporali humanitate, Viatico scilicet, & Ecclesiasticâ sepulturâ quasi excommunicatus priuaretur, idque quibusdam Sanctorũ Patrum auctoritatibus contra eos, qui in excommunicatione moriuntur, firmauit, tum Gotteschalcum in sententia sua perseuerasse refert his verbis. Post discessum denique à me ipsorum fratrum, recogitans duritiam illius, & cor impœnitens misi fratribus nostris in Monasterio Altiuillaris in quo degebat, hanc quæ sequitur paginam: Vt si respiciente Domino à sua peruersa intelligentia & praua sententia se reuocaret, agerent de illo sicut eis verbis iam dixeram. Sin autem, scirent qualiter erga eum secũdùm Regulas Sacras gerere deberent. Hoc modo pro tempore sicut mihi licuit dixi vobis, quâ conditione, si se Gotteschalcus, antequam anima illius egrediatur de corpore, recognouerit, & spiritalem & corporalem humanitatem illi exhibeatis: sed ne quid vobis desit in vlla gratia, auctoritatem inde Ecclesiasticam ex verbis orthodoxorum vobis transmitto: Ait enim de huiusmodi Leo &c. Et paulo post: si autem in obstinatione sua vsque ad mortem permanserit, tenendum nobis de illo est, quod Sanctus Leo de Communione priuatis & ita defunctis dicit: Horum (inquiens) causa Dei iudicio reseruanda est, in cuius manu fuit, vt talium obitus vsque ad Communio-

Ibidem pag. 553.

nis remedium differretur: Nos autem qui viuentibus non com- " A. 868.
municauimus, mortuis communicare non possumus &c.] "
Et in fine. Et si vt præmisi, in obstinatione sua permanens fuerit " Ibidem
mortuus, sicut ex auctoritate Beati Gregorij, & Sacrorum Ca- "
nonum accepimus, cum Psalmis & Hymnis ad Sepulturam depor- "
tari, vel in communi fratrum sepultura sepeliri non debet; Priua- "
tæ autem sepulturæ humanitas (sicut vobis dixi) ei non est dene- "
ganda. Et cùm iam finis eius appropinquaret, fratribus qui ad- "
erant, vt à prauo suo sensu & peruersa sententia se reuocaret, & "
Communionem Sacram perciperet, suadentibus respondit: A suo "
se sensu & sententia reuocare, & Communionem per auctorita- "
tem non posse accipere: sicque indignam vitam dignâ morte fi- "
niuit, & abijt in locum suum.] "

Hæc Hincmarus in tractatu de non Trina Deitate in fine. Verùm vt in doctrina, quam toties etiam in tormentis Gotteschalcus professus est, & quam fuisse non solùm Sancti Augustini, sed & totius Ecclesiæ Catholicæ (vt sæpius vidimus) mordicus perseuerauit: si in charitate, humilitate, inimicorum dilectione, patientia, & gratiarum actione, quæ post superata illa Moguntiæ & Carisiaco certamina, in Confessione majore & prolixiore exhibuit, in interiori corde (quod soli Deo patet) vt par est credere absque querela perstitit, dolorem illũ solum testatus, quod propter suinominis vilitatem, vilem hominibus esse videret veritatem, & quod erga Deum, vt debuerant, non seruarent charitatem, quis Catholicus dubitare possit, locum illum non obstante Hincmari (si qua lata fuit) excommunicatione, eiusque Pharisaïca induratione, esse miserabili illi (dum viueret) Monacho, locum refugij lucis & pacis, quem Ecclesia in iugi fidelium sacrificio, solis in Christo requiescentibus deprecatur.

Nec extra rem & incongruum hîc obseruasse Gotteschalcum excommunicationis pœna nullomodo mulctatum: Extat siquidem à R.P. Sirmondo edita in Gotteschalcum condemnationis sententia (vt in titulo habetur) Ecclesiastico rigore prolata, in qua triplici pœnâ damnatum, & mulctatum Gotteschalcum patet, depositionis scilicet, verberum, & carceris, vt cap. 9. expendimus: sed excommunicationis, ne verbum quidem: Et reuera post latam sententiam Hincmarus ipse vt patet apud Flodoardum hist. Rem. lib 3. cap. 20. scripsit ad Prudentium Episcopum Tricassinum significans se ab eo Consilium quærere velle de statu & compres- "
sione Gotteschalci, intimans, quod de ipso actum vel iudicatum " Flodoard.
fuerat in Synodo, quo eũ reclusum tenebat iudicio, & quia multis " Hist. lib. 3.
modis eum conuerti tẽtauerit, & de moribus ac superbia ipsius; & " cap. 20.
si in Cœna Domini, vel in Pascha debeat eum admittere ad audiẽ- "
dũ Sacrũ Officiũ, vel accipiendã cõmunionẽ.] De quo nullomodo "

A. 868. dubitasset Hincmarus, si sententiâ Gotteschalcus excomunicatus fuisset: deinde ex cōsilio Prudentij non denegatā cōmunionem per annū & dimidiū, donec cōsilio Rabani ab omni cōmunione rescissus fuit, vt patet ex Rabani Epist. ad Hincmarū pag. 27. his verbis.

Rabanus Epist. ad Hincmar.

„ Interim autem donec illud fiat, nō laudo vt Cōmunio ei tribuatur,
„ quia iuxta testimoniū Ioānis Apost. Omnis qui recidit & nō manet
„ in doctrina Christi, Deū non habet &c. & paulò post: Et attendite,
„ quomodo vos sine crimine possitis esse, qui in Synodo vestrâ hanc
„ sectā nefandā simul cū hęretico dānastis, si ei modo incorrecto cō-
„ municaueritis &c.] Ex quibus apparet nullomodo excōmunicatū fuisse Gotteschalcū: Sed Rabanū delusū vanitate, & iactātiâ Hinc. falsò credentem Gotteschalcum, vt hæreticū damnatū, auctorem fuisse Hincmaro, vt ei deinceps Communionem denegaret.

Ideóque non leuem culpam incurrit Hincmarus tractando per 18. aut 20. annos vt excommunicatum Monachum illum, qui non esset extra communionem factus, cúmque omnibus Sacris toto illo tempore frustrando. Sed ei in extremo vitæ periculo constituto, sacram Synaxim seu supremum Viaticum, & post mortem Ecclesiasticam sepulturam denegasse (quo etiam post mortem ab Ecclesiâ extorris fieret) inauditum (vt ait Ecclesia Lugdunensis de verberibus) irreligiositatis & crudelitatis exemplum. Licet etiam lata fuisset in Gotteschalcum excommunicationis sententia, nihilominus cum illius nulla subesse posset vel saltem probabilis causa, nisi contumacia quæ flagris & verberibus, & lōgissimo XX. annorum ergastulo mulctata & purgata fuerat, vel eius de gemina Prædestinatione, & si libet etiam in tribus aliis capitulis, sententia de Voluntate Dei, de Morte Christi, de Gratiâ & Libero Arbitrio; cùm notum habuisset Hincmarus Gotteschalco in iis omnibus consentientes fuisse S. Prudentium, vtrumque Lupum Seruatum, & Abbatem Ferrariensem. S. Remigium, & totam Lugdunensem Ecclesiam, vtrumque Concilium Valentinum 3. & Lingonense, ipsum etiam Summum Pontificem Nicolaum I. non nisi ausu temerario, & insaniâ pertinaci exigere potuit à moriente, vt illi doctrinæ tot præsidiis firmatæ renuntiaret, & eo quòd renunciare detrectaret, solíque fermè Hincmaro, eiúsq; furtiuæ Pseudosynodo Carisiacæ cōsentire renueret, omni spirituali & corporali humanitate moriētem priuare, non nisi inaudito irreligiositatis & crudelitatis exēplo, vt insanus & nouus Pharao potuit. Quid ni igitur huic contentioni Hincmarum inter & Gotteschalcum applicetur Sapientis dictum: *Sicut auis in incertum volans, & passer quòlibet vadens, sic maledictum frustrà prolatum in quempiam superueniet*: vel venit super eum qui misit illud, vt habetur 11. quæst. 3. Can. 87. Et quod obseruauit S. Augustinus lib. 2. de Sermone Domini in monte cap. 29. & habetur in Can. Temerariū dicta quæst.

Prou. 26. v. 2.

Can. Temerarium 11. quæst. 3.

3. Temerarium iudicium plerumque nihil nocet ei, de quo temere iudicatur: ei autem qui temerè iudicat, ipsa temeritas necesse est vt noceat.] Et Can. seq. ex eiusdem S. Augustini Epist. 137. ad Clerum Hyponensem: quid obest homini quod ex tabulâ non vult eum recitari humana ignorantia, si de libro viuorum non eum delet iniqua conscientia. Iterum Can. seq. ex libro contra Secundinum Manichæum cap. 1. Senti de Augustino quicquid libet, sola me in oculis Dei conscientia non accuset.] Et Can. 55. dictâ quæst. 3. ex eodem Augustino in Psal. 36. Concione 3. ad versic. *Nec damnabit eum*. Et si ad tempus damnaris ab homine, etsi dixit sententiam Proconsul in Cyprianum: alia est cella terrena: aliud tribunal Cœlorum, ab inferiore accepit sententiam, à superiore coronam.]

A. 868.

Ibid. Can. seq.

Ibid. Can. Senti.

Can. 55. Etsi ad tempus.

Ibid. 3.

EPILOGVS.

In quo Hincmari in nepotem Laudunensem Episcopum, ex huius proclamatione, & solemni in Concilio generali à Summo Pontifice Ioanne 8. factâ restitutione, crudelitas subijcitur.

TANDEM susceptum Historicæ & Chronicæ Dissertationis nostræ scopum, Deo duce & stylum nostrum licet ineruditum regente attigimus, continuúeius per XX. & amplius annorũ curricula secuti filum, quicquid motam illo sæculo de Diuina Prædestinatione & GRATIÂ Dei, necnon de incidentibus quæstionibus controuersiam respicit suo tempore per L. Capitula digestum summâ fide, nec minimâ diligentiâ retulimus. Nihilque quod Hincmari personam respiceret, prætermisimus in iis quæ aliquam ad doctrinæ controuersiam relationem haberent, quo magìs innotesceret violenta eius in miserabilem illum Monachum oppressio, eiúsve in Synodis despoticus semper ac fermè tyrannicus agẽdi modus, quasi omnium Dominus præsidens ac præualens, vt ait Rothadus in libello proclamationis: ita vt quicquid ab eo vel singulariter actum, & scriptum, vel in Synodis suæ Prouinciæ tam in GOTTESCHALCUM ipsum, quàm in doctrinam ab eo assertam definitum sit, doctrinæ & definitionibus tot tantorúmque virorum & Ecclesiæ Præsulum, non minus sanctitate vitæ, quàm doctrinâ præstantium: S. Prudentij videlicet, vtriusque Lupi, & Ratramni: S. Remigij Flori Magistri, totius Ecclesiæ Lugdunensis, & geminorum trium Prouinciarum Conciliorum Valent. 3. & Lingonensis, & iudicio etiam sanctissimi æquè ac doctissimi totius Ecclesię Præsulis Nicolai I. opponi nullomodo possit.

Sed rerum ab Hincmaro injustè, summâ vi nec impari crudelita-

A. 868. te gestarum, suprema fuit in proprium nepotem Hincmarum Laudunensem Episcopum horrenda sæuitia, ex quâ non minùs eruitur eius in Synodis violentissima dominatio, quàm extra Synodos etiam ferina & inhumana tractatio, quam sæculum illud exhorruit. Verùm vt extrà proposita dissertationis nostræ tempora anno scilicet 871. & sequentibus contigit, & anno 878. in Concilio generali Trecensi, ipso summo Pontifice Ioanne 8. teste & iudice fuit reuicta, consultò à nobis hic prætermissa est, vt præcipuis illius momentis; quæ proposito nostro inseruiunt, hîc lector non defraudetur, subjectâ tantummodo Corollarij vice, reclamatione ipsius Hincmari Laudunensis, quam Summo Pontifici in Concilio illo exhibuit, cum solemni eius restitutione qualis ab Aimonio Monacho, qui præsens aderat & ex Actis ipsius Concilij recensetur.

Reclamatio & Proclamatio Hincmari qui quondam præerat Ecclesiæ Laudunensi.

Proclamatio Hincmari Laudunensis. Ex tom. 3. Cōc. Gall.

» DOMINE & Sanctissime Pater, Patrum & Rector Pontificum, IOANNES nomine & meritis vocate, audi vocem proclamationis meæ, & exaudi vocem deprecationis meæ, compassus causæ calamitatis meæ. A REMORVM ARCHIEPISCOPO ad Synodum sum vocatus ad Duziacum villam, quam constituit hebdomada prima mensis Augusti, & monuit me de certis causis

A. 871. » paratum esse ibidem vt responderem, ad quam cùm festinassem » *violentiâ hostili* in medio itinere segregatus sum, ab ouibus meis » priuatus sum, & spoliatus omnibus rebus meis, perductus sum ab » eisdem hostibus vsque ad præfatam villam, in qua cùm consisterem, iam stabat Rex Karolus ante ipsum Archiepiscopum meum, » tenens in manu scripturam, reputans me esse periurum, quia Romam sine sua voluntate miserim, & imputans quod eum accusauerim: ad quæ idem Archiepiscopus me respondere iussit; cui ego » respondi, quia pro his de quibus me admonuerat in eadem Synodo, esse paratum vt responderem, paratus etiam scriptis responderę: quę scripta prę manibus tenui, sed ipse *non permisit vt Synodus* » *scripta mea* susciperet, quia sibi dari iubebat: Sed *ego suspecto dare nolebam*: de Clerico autem meo nomine Bertarco, quem subito » requisiuit, sed requisitus non adfuit, respondi, quia ipsi homines » mecum veniebant, qui eum comprobaturi essent, si eis venire licuisset. Sed idem Archiepiscopus de his nihil me postea appellauit, sed ad accusationem Regis me respondere, iterum atque iterum præcipiebat: & ego reclamaui, quia non docebat Canonica » authoritas nudatum, & suis rebus spoliatum, insuper & ab hostibus detentum, respondere vllatenus debere: sed & addidi; *quia* » *non solum suspectum, sed manifestissimè illum infestum habebam*,

A. 868.

Vnde & Apostolicam Sedem appellaui pro amore Dei & honore S. Petri, tam de ipsa accusatione Regis, quàm *de præiudicio, quod ab ipso patiebar Episcopo*. Legi manibus tenens auctoritates Iulij Papæ, & Fœlicis Papę, videlicet ea quę ipsi in eis præfigunt de appellationibns Episcoporum, quę mihi seruari appellando Sedem Apostolicam prostrato corpore expetii, sed nihil horum mea petitio obtinuit. Sed neque litterę Apostolicę, quas mihi pręsentialiter dederat, quoniam me vocabant, vt procrastinando venire non differrem, si status mei iacturam sustinere non vellem, quicquam præualuerunt. *Iudicium præfatus Archiepiscopus super me imposuit, vt ab Episcopali remouendus essem officio.* Sed *alij gemebant flebántque*, inter quos nullum merebar pati inimicum. Scripta quidem ab eodem Archiepiscopo ipsis imposita manibus tenentes, sed *ore proferre nolentes, inuiti vix verba singultiebant*; aditum tamen ad Sedem Apostolicam minimè sperantes mihi posse denegari. Vnde saluo per omnia Sedis Apostolicæ iudicio, ipsi finem lectionis. Post hęc transmissus sum *in exilium*, in quo per duos annos sanus, sed aliquanto tempore *ferro vinctus* custoditus sum, duobus annis fermè peractis, insuper *cæcatus sum*, & vsque modo retentus ad vos & ad vestræ piissimę Serenitatis præsentiam, mox vt venire dimissus potui, protinus accessi: nunc autem vestram Clementiam suppliciter exoro, à Vestra Summa Paternitate parari de me æquitatis iudicium, cui secundum Canonicam Institutionem, & Decreta Romanorum Pontificum, reseruatus & reseruandus sum, & fueram. Quod ob amorem Dei, & venerationem Beati Petri, apud vestrę Paternitatis pietatem obtinere efflagito, tum pro multitudine miserię meæ, tum pro magnitudine pietatis vestræ, quæ accendatur clementissimi Redemptoris amore, qui me proprio acquisiuit Sanguine, & qualemcumque sancto suo sacrauit munere.]

* al. *actionis*

Hoc recitato libello Apostolicis litteris euocatus fuit Hincmarus Remensis Archiepiscopus, ille verò in suum pristinum gradum restitutus, teste Adone Viennensi Episcopo in fine Chronici sui: Restitutionem hanc in actis eiusdem Synodi Aimonius Monachus Historiæ Franc. lib. 5. cap. 37. his verbis expressit. Dixit Papa Ioannes, vt Hedenulphus suâ auctoritate ordinatus Episcopus (*Laudunensis*) Sedem suam teneret, & Episcopale ministerium ageret: & Hincmarus cœcus, si vellet, Missam cantaret, & partem de rebus Episcopij Laudunensis haberet; & cùm Hedenulphus apud eundem Papam peteret, vt eum ab illâ Sede absolueret, dicens se esse infirmum, & velle intrare Monasterium, obtinere non potuit: sed præceptum est illi ab eo, consentiente Rege atque Episcopi Hincmari fautoribus, vt Sedem suam teneret, & Episcopale ministerium ageret. Qui fautores Hincmari audientes quòd

Aimonius Monachus hist. lib. 5. cap. 37.

A. 868. " Papa Ioannes dixerit, vt si vellet Hincmarus cæcus Missam cantaret, & Rex consenserit, vt partem de Episcopo Laudunensi haberet, insperatè aliarum Prouinciarum Episcopi, sed & aliarum Regionum Metropolitani, sine præceptione Papæ, Hincmarum vestibus Sacerdotalibus indutum in præsentiam ipsius Papæ adduxerunt; indéque sublatum, cantantes in Ecclesiam illum duxerunt, & signum Benedictionis super populum dari fecerunt: sícque Synodus illa soluta est.]

Nec obiter meminisse pigebit tantam fuisse Hincmari Remensis fraudem & versutiam, vt licet Hadrianus Papa 2. eius in Pseudosynodo illa Duziacâ nequitiæ monitus in eum exarsisset, nihilominus eius approbationem anno 876. à Ioanne Papâ 8. eius Successore, per obreptitiam, Regis relationem obtinuerit, vt habetur in Epistolâ eiusdem Summi Pontificis ad ipsum Hincmarum, " tom. 3. Concil. Antiq. Gall. pag. 422. his verbis. Quamuis de Sanctitatis tuæ iudicio nihil dubitassemus, quia tamen Charissimus filius noster Karolus inuictissimus Imperator, à nobis diligentissimè percunctatus, circumstantiam iudicii à beatitudine tuâ Coëpiscopísque suis in Hincmarum dudum Laudunensem Episcopum, prolati Apostolatui nostro retulit, agnouimus iustum fuisse omnino iudicium. Neque enim tantus Princeps nisi veritate fultum quicquam poterat affirmare, vnde nefas esse duximus, eius relationi non præbere incunctanter auditum &c.] Et ibidem Hincmaro Remensi præcipitur, vt in locum Hincmari Laudunensis alius ordinetur Episcopus.

Ex quibus nemo non videt quàm verenda omnibus fuerit Hincmari fraudulenta nequitia, eiúsque in Regni regimine & in Regem ipsum & Imperatorem potentia, cùm eius in Synodis oppressiones violentissimę pro iustissimis iudiciis etiam à Sede Apostolica fuerint habitæ.

" Hæc habui (vt verbis Lupi Seruati in fine libelli de Tribus quæstionibus vtar) quæ de his quæstionibus (*Historicâ & Chronicâ Dissertatione*) dicerem: atque vtinam tam proficuè quàm prolixè, quæ si cognoscere non fastidierint studiosi, quamquam approbare non possint obtusam, incultamque meam disputationem; tamen, quando volentibus quod vtile putaui beneuolè cognoscendum exposui, non improbabunt credo talem scilicet volentem prodesse deuotionem.]

Regi sæculorum Immortali & Inuisibili soli Deo honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen. 1. Tim. 1. v. 17.

VINDI-

VINDICIARVM PRÆDESTINATIONIS ET GRATIÆ,

DISSERTATIO ALTERA,

SEV

Accurata Historiæ Prædestinatianæ R. P. Iac. Sirmondi,

CONFVTATIO.

INDEX CAPITVM HVIVSCE Dissertationis.

PRÆFATIO,

In qua verus Controuersiæ status exponitur.

CONFVTATVR.

Auctorem illum Pelagianum fuisse comprobatur, nec vllos Prædestinatos hæreticos, sed Catholicos Gratiæ defensores ineptissimo Prædestinati libro impetitos.

Pars I. Cap. IV. Pars altera.

CAP. V. apud R. P. Sirmondum.

Prædestinatorum Hæresis nomen & origo in Chronico Prosperi, non Tironis Aquitani, sed alterius eiusdem nominis & ætatis.

CONFVTATVR.

Hoc Pseudochronicon ab aliquo ex Pelagianorum reliquiis confictum, Sancto Prospero dolosè suppositum, & ab omnibus Catholicis reponendum ostenditur: Cùm Prædestinatorum hæresim ab Augustino ipso initium sumpsisse dicat, quod in vulgaribus editionibus adulteratum est, incassùm verò à R. P. aliò detortum.

Pars I. Cap. V. Pars altera.

CAP. VI. apud R. P. Sirmondum.

GENNADII MASSILIENSIS De Prædestinatianorum Hæresi Testimonium, & IANSENII Gennadium frustra insectantis Refutatio.

CONFVTATVR.

GENNADIVS *Pelagianâ fuligine sine dubio tinctus quæ Prædestinatianorum dogmata recenset, non alia sunt quam Augustini, sed calumniosè proposita.* IANSENIVS *ab iniquissimis Reuerendi P. criminationibus vindicatus.*

LOVANIENSIVM *Theologorum fides, qui summo labore & industriâ August. ediderunt, quàm immeritò in dubium reuocata.*

Pars I. Cap. VI. Pars altera.

CAP. VII. apud R. P. Sirmondum.

DE ARELATENSI Concilio in quo Prædestinatorum Hæresis XXX. Episcoporum Decreto damnata est, & de Lugdunensi, à quo iterum proscripta.

CONFVTATVR.

PSEVDOSYNODOS *illas nihil aliud quam* FAVSTI REGIENSIS *profundæ calliditatis viri commenta fuisse multis argumentis ostenditur: Neque vllam Prædestinatorum hæresim, sed Catholicam ipsam de Prædestinatione Doctrinam sub commentitiorum Conciliorum illorum nomine tam in Epistolis, quàm in libris suis à* FAVSTO *damnatam.*

Pars I. Cap. VII. Pars altera.

CAP. VIII. apud R. P. Sirmondum.

DE FAVSTO REGIENSI, eiúsque libris de Gratiâ & Libero Arbitrio, déque notâ qua inuri à quibusdam solent, quid sentiendum.

VINDICIARVM PRÆDESTINATIONIS ET GRATIÆ,

DISSERTATIO POSTERIOR,

SEV

Accurata Historiæ Prædestinatianæ R. P. Iac. Sirmondi Soc. Iesu Presb.

CONFVTATIO.

PRÆFATIO.

In qua verus Controuersiæ status exponitur.

IN Priori Dissertatione nostra cap. 43. ostendimus Hincmarum eâ potissimùm ratione secundum Opus suum De Prædestinatione suscepisse, vt sibi aduersantes non tantùm Gotteschalcum; sed etiam Sanctum Prudentium Tricassinum Episcopum, S. Remigium, totam Ecclesiam Lugdunensem, & ipsos Conciliorum Valentini 3. & Lingonensis Reuerendos Patres Trium Prouinciarum Episcopos, quos non solum & numero & merito longè superiores, sed & Sacrarum Scripturarum & Sanctorum Patrum auctoritate insuperabilis agnosceret, quasi hæreticos, damnatam iam à quatuor sæculis in veteribus quos genio suo finxit Prædestinatianis, hæresim re-

nouantes nullo modo audiendos, sed ab ipso limine reiiciendos hac quasi præscriptione proscriberet: Neue in refellendo tali ac tanto veterum Pelagianorum commento, Historicæ Dissertationis nostræ cursus interrumperetur, ibidem polliciti sumus alterâ Dissertatione nos fabulam illam ab Hincmaro ex veteri maiorum suorum traditione resumptam funditùs confutaturos. Eóque magìs adducti fuimus vt operi huic incumberemus, quo nuper in publicum prodiit Reuerendi P. Sirmondi Prædestinatiana Historia, seù veriùs fabula, in quâ ab Hincmaro suo fascinatus eadem ipsius de priscis Prædestinatianis figmenta concinnauit, Prædestinatianos à Conciliis condemnatos, eorum errorem in ortu ipso ab Augustino castigatum, déque iis Prosperum & Hilarium, tum apud Augustinum per literas, tum Romæ coram apud Cœlestinum questos esse, & plurima huiuscemodi sumpta ex Pelagianorum reliquiis deliramenta tantâ fiduciâ asseruit, vt qui non assentiantur, tam clara in luce vltro cæcutientes, non tam ipsos quid verum sit, non videre, quam videre se dissimulare affirmet. Imprimis igitur pollicitationis nostræ fidem exoluentes Reuerendo P. reddamus suas voces, & tam clara in luce vltro cæcutientem exhibeamus, si reluctetur, vt non tam ipse quid verum sit, non videat quàm videre se dissimulet: Immo potiùs & ex charitate magìs agnoscamus vicem infirmitatis humanæ, & doleamus tantæ probitatis & scientiæ viro, Antiquitatis Ecclesiasticæ præsertim Gallicæ indagatori acerrimo, emeritæ militiæ seni venerando, de re literariâ benè merito, & Religiosissimo contigisse, vt ex studio propriæ sententiæ, & Societatis zelo, dum libero nimis indulget arbitrio ab humilitatis via euagatus, iusto, licet secreto Dei iudicio, in rebus etiam clarissimis tanti viri desideremus perspicaciam: *Vt quibus non est datum videntes non videant & audientes non intelligant.* Luc. 8. v. 10.

R. P. In Præf. ad Lectorem.

Hæc Reuerendi & Clarissimi Patris & totius Societatis (quam veneror) pace & reuerentiâ dicta & in posterum dicenda velim, solo veritatis & Gratiæ Christi zelo, de cuius etiam (vnà cum » Prospero Epistolâ ad Ruffinum) diuitiis misericordiæ spero, quòd » quos nunc libero falli arbitrio suo, & ab humilitatis via patitur » euagari, non vsque quaque, neque in finem sit intelligentiâ frau» daturus: Sed hunc ipsum in longinquiora progressum ideo à » Deo tardiùs reuocari, vt opus gratiæ eius maiore gloriâ celebre» tur, cum sibi etiam aduersantium corda subdiderit, quibus de vir» tutum studio exortum est periculum, & de morum probitate » discrimen.]

Prosper ad Ruffinum cap. 4.

Quoniam igitur quæ Hincmarus diffusè passim & nullo ordine de fabula Prædestinatiana disseruit, R. Pater methodicè, di-

ferè & dilucidè, etsi strictim exposuit, huius ordinem insequemur, rei gestæ veritatem ex ipsius Augustini, Prosperi, Cœlestini & aliorum sensu, & verbis referemus, tum errores tam Reuerendi P. quam Hincmari notabimus, cuncta quâ poterimus diligentiâ, inerudito quidem & rudi sed veraci stilo, & Deo duce summâ fide prosequemur.

Vt autem propositi & controuersæ quæstionis ratio constet, omnisque tergiuersatio submoueatur, aduertendum non agi solùm vtrum fuerint hæretici nomine prædestinatiani à Sanctis Patribus vel Ecclesiâ damnati, vltro enim fatetur post suum Hincmarum R. P. nomen illud Augustini temporibus inauditum fuisse: verùm an reuera fuerint aliqui à Sanctis patribus vel Ecclesiâ damnati, eo quòd ea dogmata tuerentur, quæ postea prædestinatianis fuere imposita: Sed nullo modo agi (quod semper præ oculis habendum) vtrum illa ipsa dogmata à Sancto Augustino, Prospero & aliis fuerint improbata; cùm eorum plurima à fidelibus omnibus reiiciantur, & semper fuerint reiecta. Illorum verò prædestinatianorum dogmatum quasi fasciculos à R. P. laudatos collegit Hincmarus in opere suo de Prædestinati cap. 15. his verbis: necessarium duximus alligare in quatuor fasciculis ad comburendum zizania, quæ in Dominici tritici medio prisci seminarunt prædestinatiani, variâ quidem voce, sed cognatâ parique impietate, de Dei præscientia & prædestinatione suum dogma perniciosissimum componentes, quos Augustinus & Prosper suis scriptis sufficientissimè reuicerunt, & contra quos Beatus Cœlestinus decreuit: 1. Quorum vnum est, quia secundùm præscientiam Deus homines damnet pro meritis suæ vitæ, quæ non habuerunt morte præuenti. 2. Aliud est quod ab eis qui non sunt prædestinati ad vitam, non auferat percepta baptismi gratia originale peccatum, & licet piè iustéque vixerint, nihil eis prosit, sed tamdiu reseruentur, donec ruant & pereant: Et quod Liberum Arbitrium in homine nihil sit, sed siue ad bonum, siue ad malum prædestinatio Dei in hominibus operetur; quoniam Deus tale in hominibus plasmet arbitrium, quale est Dæmonum, quod proprio motu nihil aliud possit velle nisi malum. Tertium est quod idem sit præscientia quod prædestinatio. In quarto autem prædestinationem Electorum ad vitam non denegant, & reproborum prædestinationem ad interitum confitentur, ita etiam ad peccatum.] Ex quibus dogmatibus iuxta Reuerendum P. cap. 8. hæc duo fuere præcipua, vt Liberum Arbitrium penitùs submouerent, & sub gratiæ vel prædestinationis nomine, necessitatem prædicarent fatalem.]

Hincm. de Prædest. cap. 15.

Hist. Prædest. cap. 8.

His præmissis, iam prædestinatianam Reuerendi P. Historiam aggrediamur.

CAPVT I. Apud R. P. Sirmondum.

Prædestinatorũ exordia in Africâ in Monachis Adrumetinis ab Augustino, & ab Euodio deprehensa.

CONFVTATVR.

Et clarissimè ostenditur nullos in Monasterio Adrumetino, nec re nec nomine Prædestinatianos fuisse: Sed contentionem ex eo ortam, quòd qui de gratiâ rectè & Catholicè sentirent, quibusdam imperitis Liberum Arbitrium negare viderentur, cùm ipsi contra sic liberum defenderent, vt negarent Dei gratiam: Et de Arnobio Iuniore.

Pars Prima.

CAPVT primum hoc titulo est insignitum. Prædestinatorum exordia in Africâ in Monachis Adrumetinis ab Augustino & ab Euodio deprehensa: Quod an verum sit, non aliunde requiri potest, quàm ab ipso Augustino & Euodio, sed & maximè à Valentino huiusce Monasterij Adrumetini in Bizacena Prouincia constituti præfecto, qui Epistolâ ad Augustinum (quæ inter ipsius Epistolas 256. habetur) rei gestæ seriem exequitur. Prænotandum tamen anno 418. Scriptum fuisse à Sancto Augustino in acerrimo contra Pelagianos conflictu, vt ipse testis est de Dono perseu. cap. 21. Libellum seù Epistolam 105. ad Sextum Romanæ Ecclesiæ Presbyterum (qui post Cœlestinum Summum Pontificem vniuersæ Ecclesiæ præfuit) in qua quæstiones soluit difficillimas, Gratiam Christi ostendit verè gratuitam, nec secundùm merita nostra dari, nec electionem esse ex præuisis meritis, & nihilominus inexcusabiles omnes esse infideles, etiam paruulos, qui sine Baptismo moriuntur: Cum igitur Florus Adrumetinus Monachus vnà cum Felice Vzalencem Patriam profectus esset sub finem anni 424. aut initio sequentis, hunc libellum seù Epistolam ad Sixtum adeptus dictante Felice ibidem transcripsit; Floróque deinde Carthaginem progresso, Felix libellum illum ad Monasterium reuersus secum detulit, eúmque inscio Valentino Monasterij Præfecto imperitis fratribus recitare cœpit, quorundam non intelligentium corda commouit, qui numero quinque vel amplius, Innocentium animas commouere cœperunt,

Epistolæ Valentini ad August. Epitome.

runt, & omnia ſubuerterunt, in ipſum etiam Florum (vbi reuerſus eſt) ſæuiebant, quia ipſe illis (vt putabant) vulnera libri illius attuliſſet, in quo non poterant medicinam infirmi cognoſcere.

De Adrumetinis.

Huiuſce contentionis, & tumultus monitus Valentinus ab ipſo Floro, ad auferendas impias quæſtiones miſit ad Euodium Epiſcopum Vzalenſem, vt propter ignaros de illo Auguſtini libro aliquid certiùs reſcriberet, & interim Presbyterum Sabinum ad maiorem auctoritatem rogauit, vt eundem librum cum liquidis interpretationibus legeret. Nec ſic anima ſauciata curata eſt: vnde duo ex illis Monachis, Creſconius & Felix (alter ab illo qui Auguſtini librum attulerat) conſenſu Valentini acceptis ſumptibus, ſed ſine ipſius literis (ne per dubitantes & de veritate fluctuantes ſcribendo de dictis Auguſtini dubitare cum dubitantibus videretur) ad Auguſtinum profecti ſunt, quibus profectis quies & pax per omnes fratres exultauit in Domino. Illi verò Auguſtino expoſuerunt (vt patet ex eius Epiſtolâ 46. ad Valentinum) Monaſterium nonnullâ diſſentione turbatum, eo « quòd quidam in illo ſic gratiam Dei prædicent, vt negent homi- « nis Liberum Arbitrium, & quod eſt grauius, dicant, quod in « die iudicij non ſit redditurus Deus vnicuíque ſecundum opera « eius: hoc tamen etiam indicauerunt, quòd plures illorum non « ita ſentiunt, ſed Liberum Arbitrium adiuuari fateantur per « Dei gratiam, vt recta ſapiamus atque faciamus, &c. Hoc qui « ſentiunt (reſpondet Sanctus Auguſtinus) bene ſentiunt. Ob- « ſecro vos, inquit, &c. Vt idipſum dicatis omnes, & non ſint « in vobis ſchiſmata &c. Si igitur non eſt Dei gratia quomodo « ſaluat mundum? Si non eſt Liberum Arbitrium quomodo iu- « dicat mundum? Proinde, inquit, librum vel Epiſtolam meam « quam ſecum ad vos ſupradicti attulerunt, ſecundùm hanc fidem « intelligite, vt neque negetis Dei gratiam, neque Liberum Arbi- « trium ſic defendatis, vt à Dei gratiâ ſeparetis, &c.] Et paucis « de Gratia Chriſti additis, ſe feſtinanter Monachos illos remittere innuit, vt in monaſterio agerent Paſcha, tum rogat Valentinum, vt ipſum, inquit, à quo dicunt ſe fuiſſe turbatos ad me mit- « tere non grauemini; aut enim non intelligit librum meum, aut « fortè ipſe non intelligitur, quando difficillimam quæſtionem, & « paucis intelligibilem ſoluere atque enodare conatur.] «

Auguſt. Epiſt. 46. ad Valent.

Sed ſcripta Epiſtolâ ante diſceſſum illorum obuenit Felix alter, ille ſcilicet, qui Sancti Auguſtini librum illum in Monaſterium detulerat, & contentionem illam, qualem retulimus, Sancto Auguſtino expoſuit: ideóque Auguſtinus, vt tres illos Monachos

De Adrumetinis. » instrueret, secum diutiùs retinuit: quos (inquit Epistolâ 47. ad » Valentinum) nobiscum egisse Pascha nouerit Charitas vestra, » quos ideo tenuimus aliquantò diutiùs, vt instructores ad vos re- » dirent aduersùs nouos hæreticos Pelagianos &c.] Et ratione eiusdem contentionis eodem tempore librum scripsit de Gratia & Libero Arbitrio ad eundem Valentinum, & Monachos eius: & quoniam incertus esset, quid sibi veriùs relatum fuisset, dubium » illud in primo cap. sic exposuit: Sed quoniam sunt quidam, qui » sic gratiam Dei defendunt, vt negent hominis Liberum Arbi- » trium, aut quando Gratia defenditur, negari existimant Libe- » rum Arbitrium &c.] Et paucis de Libero Arbitrio, plurimis verò de Gratia Christi disseruit: Tum etiam tribus illis Monachis librum hunc legit, & exposuit cum pluribus aliis Epistolis, & Conciliorum Decretis, quæ per illos misit ad Valentinum. Tum Valentinus supradictâ ad Augustinum Epistolâ, ipsi gratias agens plurimas, quæ ex ea iam retulimus scripsit, item ex eius libro omnibus quæstionibus plenissimè satisfactum intima- » uit, & ex tristitia prouenisse gaudium, quia per ignaros, inquit, » & curiosos suauissimis monitionibus tuæ Sanctitatis illuminari » meruimus.] Tum sinceram ipsius Flori, quem illi auctorem di- » xerant scandali, fidem testatur. Serui tui Flori, inquit, hæc fides » est (Pater) non sicut Fratres illi sunt locuti, impresentiarum » audierunt ab illo dictum, non iuxta merita nostra dari donum » pietatis: sed per gratiam Redemptoris:] & sub finem: sicut er- » go præcepisti (Domine Papa) Frater noster Florus seruus San- » ctitatis tuæ omni alacritate perrexit, cui non impedit sed profi- » cit fatigatio, vt accedat ei dilucidata cordis instructio, quem » tuæ sanctimoniæ suppliciter commendamus &c.]

Augurst. Epist. 47. ad Valent.

August. de Grat. & Lib. Arb. cap. 1.

Epistola Valentini ad Aug.

Adueniente Floro cum aliis fratribus ad Augustinum à Valentino missis, Augustinus tam ex eius litteris quam ore proprio ipsius Flori eius rectam fidem agnouit & laudauit cap. 1. de Cor- » rept. & Grat. Liberum itaque Arbitrium, inquit, & ad bonum » & ad malè faciendum confitendum est nos habere, sed in malo » faciendo liber est quisque iustitiæ, seruúsque peccati; in bono » autem liber esse nullus potest, nisi fuerit liberatus &c. Hanc fidem » quæ sine dubio vera & Prophetica & Apostolica fides est, etiam » in Fratre nostro Floro inuenisse me gaudeo, vnde hi potius cor- » rigendi sunt, quos quidem propitio Deo correctos esse iam exi- » stimo, qui eum non intelligebant.

August. de Corrept. & Grat. cap. 1.

Ibid. cap. 2. » Sed & ab ipso Floro didicit Augustinus quendam seditioso- » rum illorum dixisse; vt quid nobis prædicatur atque præcipitur, » vt declinemus à malo & faciamus bonum, si hoc nos non agimus, » sed id velle & operari Deus operatur in nobis.] Ibib. cap. 2. &

Ibid. cap. 3.

cap. 3. Ergo, inquiunt, præcipiant tantummodò nobis quid « facere debeamus qui nobis præsunt, & vt faciamus orent pro no- « bis, non autem nos corripiant & arguant si non fecerimus.] Ideó- « que Augustinus aureum illum ad Valentinum & Monachos Adru- « metinos (etsi sciret iam correctos) vt omnibus prodesset de « Correptione & Gratiâ librum emisit, in quo vberrimos & salu- « berrimos Gratiæ Christi thesauros plenissimè effudit, vt ostende- « ret quomodo nec sana de Christi gratiâ doctrina officiat corre- « ptioni, nec Correptio Gratiæ, & ideo sic esse præcipiendam iusti- « tiam vt à Deo gratia, quâ id quod præcipitur fiat, fideli oratio- « ne poscatur,] ibid. cap. vlt.

De Adru. metinis.

Ibid. cap. vlt.

Hanc scribendi rationem & occasionem breuissimè retulit Sanctus Augustinus 2. Retract. cap. vlt. Rursus (inquit) ad eosdem « scripsi alterum librum quem de Corrept. & Gratia prænotaui, « cum mihi enunciatum esset dixisse ibi quendam: neminem corri- « piendum, si Dei præcepta non facit, sed pro illo vt faciat tantum- « modo orandum,] Et cap. præcedenti, prioris libri de Gratia & « Libero Arbitrio hoc edidit augmentum: propter eos, qui cùm « defenditur Dei Gratia, putantes negari Liberum Arbitrium, sic « ipsi defendunt Liberum Arbitrium, vt negent Dei Gratiam, asse- « rentes eam secundum merita nostra dari, scripsi librum, cuius ti- « tulus est de Gratia & Libero Arbitrio &c.] «

Aug. Retract. 2. cap. vlt.

Ibid. cap. pen.

In quo aduertendum de hac Adrumetinorum Monachorũ contentione ter locutum Augustinum, & quidem vario semper modo: primò in Epistola 46. ad Valentinum ex falsa Cresconij & Felicis relatione deceptus scripsit, quasi illius auctores fuissent, qui gratiam sic efferrent, vt hominis Liberum Arbitrium negarent &c. Deinde cap. 1. de Grat. & Libero Arbitrio, ex incerta alterius Felicis assertione dubius retulit: quoniam sunt quidam qui sic Gra- « tiam Dei defendunt, vt negent hominis Liberum Arbitrium, « aut quando gratia defenditur, negari existiment Liberum Arbi- « trium.] Postremò tandem litteris Valentini & ore proprio ipsius « Flori, rei gestæ certior factus, in retractationibus suis certissimè & præcisè scripsit: propter eos qui cùm defenditur Dei gratia « putantes negari Liberum Arbitrium, sic ipsi defendunt Liberum « Arbitrium vt negent Dei gratiam asserentes eam secundùm me- « rita nostra dari, scripsi librum &c.] «

Et sic ex hac verissimâ & simplici rei gestæ ex actis ipsis enarratione, nullos in Adrumetino Monasterio fuisse hæreticos, nec nomine, nec re ipsa Prædestinatianos, qui perniciosum illud dogma profiterentur, nullum esse hominis Liberum Arbitrium: sed solos Pelagianos, eorúmve reliquias à S. Augustino reuictas qui non videat, tam clara in luce vltro cæcutiat necesse est. Sed vt

De Adrumetinis. magis constet Lectoris iudicium, hic referenda est ipsius Valentini Epistola, quæ inter opera contra Pelagianos desideratur. Hæc sunt ipsius verba.

Valentinus Monachus ad Sanctum Augustinum &c. inter Epistolas S. August. 256.

VENERABILIA scripta & librum tuæ Sanctitatis ita tremebundo corde suscepimus, vt sicut B. Elias cum in speluncæ limine staret, faciem suam à gloriâ Domini transeunte velauit, ita nos objurgatos oculos teximus, quia per rusticitatem Fratrum nostrorum nosto iudicio erubuimus, quorum inordinatâ profectione tuam meruimus Beatitudinem salutare, quia tempus loquendi & tempus tacendi, ne dum per dubitantes ex dubitate fluctuantes scriberemus, de dictis sapientiæ tuæ, quæ est sicut Angeli Dei dubitare cum dubitantibus videremur. Non enim erat nobis necessarium interrogare de beatitudine & sapientia tua, quæ est nobis nota per Dei gratiam: nam ad librum dulcissimum Sanctitatis tuæ ita sumus alacriter iocundati: Vt sicut Apostoli Dominum post Resurrectionem prandentem secum, *Non audebant interrogare quis esset, sciebant enim, quia Iesus est:* Ita & nos nec volumus nec ausi sumus interrogare de libro, vtrum tuæ Sanctitatis esset, cùm ipsa fidelium gratia in eo liberaliter commendatur. Nobis tuis (Domine Sancte Papa) eloquiis viuacissimis contestetur. Incipiamus autem (Domine Beatissime Papa) ipsius ordinem perturbationis exponere. Charissimus Pater noster Florus seruus Paternitatis tuæ, cum Vzalensem Patriâ fuisset suadente charitate profectus, Eulogias Monasterij inter suæ ciuitatis moras, de opusculis nobis tuę attulit Sanctitatis, vno Fratre Felice, qui ad tuam Sanctitatem tardè post comites suos venisse dignoscitur, eundem librum deuotè dictante, ventum est ad Monasterium, cum eodem libello, fratre Floro ad Carthaginem de Vzalensi ciuitate profecto, mihi non monstrato libro imperitis fratribus recitare cœperunt, qui quorundam non intelligentium corda commouit. Quia cum diceret Dominus, *Qui non manducauerit Carnem Filii hominis, neque biberit Sanguinem eius, non habebit vitam in semetipso,* discesserunt, quoniam impiè intellexerunt, non culpâ Domini, sed duritiâ impiissimi cordis. Cœperunt memorati fratres qui omnia subuerterunt innocentium animas commouere, meâ paruitate penitùs ignorante. In tantum conuentus illorum murmurantis nescii, vt nisi frater Florus de Carthagine repetitus eorundem perturbationem agnoscens mihi sollicitè nunciasset, furtiua, & tanquam seruilis erat inter eos de non intelligendâ veritate contentio. Proposui

[Right margin: Ioan. 21 v. 12. — beside "Non audebant interrogare…"; Ioan. 6. v. 54. — beside "Qui non manducauerit…"]

ad auferendas impias quęstiones, vt ad Dominum Sanctum Pa- De Adru-
trẽ Euodium mitteremus, vt ipse nobis de hoc Sacrosancto libro metinis.
propter ignaros aliquid certius rescripsisset: nec hoc patientiùs
accipere voluerunt, sed arripuerunt profectionem, nobis taliter
non optatam: fratre Floro furore illorum conturbato, in quem sęuiebant quia ipse illis, (vt putabant) vulnera libri huius attulisset,
in quo non poterant medicinam infirmi cognoscere. Vnde & Sanctum Presbyterum Sabinum ad majorem auctoritatem rogauimus, & ipsius Sanctitas librum cum liquidis interpretationibus
legit, nec sic anima sauciata curata est, quibus propter ipsam pietatem sumptus dedimus, ne vulnera ipsorum cumularemus, quæ
posset sanare libri huius gratia, in qua refulget tua Sancta præsentia: quibus profectis quies & pax per omnes fratres exultauit in
Domino: quinque enim vel amplius fratrum animositate ista est
innata contentio. Sed quia interdum, Domine, prouenit gaudium
ex tristitia, non adeo mœstificamur, quia per ignaros & curiosos
suauissimis monitionibus tuæ Sanctitatis illuminari meruimus.
Ioa. 20. Nam & dubitatio B. Thomæ Apostoli foramina clauorum quæ-
v. 27. rentis, confirmatio fuit Ecclesiæ vniuersalis. Accepimus igitur
(Domine Papa) medicamentum piè curantium tuarum cum gratia litterarum, & contundimus pectora nostra, vt saltem sic sanctetur conscientia nostra, quam per Liberum Arbitrium nostrum,
quod donat misericordia, curat & viuificat gratia. Sed in hoc tempore quando adhuc misericordiam cum delectatione cantamus.
Nam cum cœperimus cantare Domino, reportaturi sumus mer-
Ps. 111. cedem pro opere nostro, quia *misericors & iustus Dominus, mise-*
v. 4. *rator* & *rectus*: quia (sicut docet nos Sanctitas tua) *repræsentari*
nos oportet ante Tribunal Christi, vt recipiat vnusquisque nostrum
propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum: Quia *ve-*
2. Cor. 5 *niet Dominus, & merces eius cum ipso.* Quia stabit homo & corpus
v. 10. eius ante ipsum, quia *veniet Dominus sicut clibanus ardens, vt in-*
Isa. 40. *cendat impios tanquam stipulam*: & *timentibus nomen Domini*
v. 10. *orietur sol iustitiæ*, quando impij punientur iudicio iustitiæ. Hoc
Ioël 2. iustus, cuius tu amicus es (Domine Papa) exclamat, contremi-
Mal. 4. scit & suppliciter dicit. *Domine ne intres in iudicium cum seruo*
v. 2.
Ps. 142. *tuo.* Si gratia esset remunerantis, non timeret Secretarium iudi-
v. 2. cium Majestatis. Serui tui Flori hæc fides est (Pater) non sicut
fratres illi sunt locuti, imprudentiarum audierunt ab illo dictum:
non iuxta merita nostra dari donum pietatis, sed per gratiam De Floro.
Redemptoris: nam de illa die quis dubitet lõgè esse gratiam cum
cœperit irasci iustitia? Hoc clamamus, Pater, hoc te docente ca-
Psal. 6. nimus non securi, sed trepidi. *Domine ne in furore tuo arguas me,*
v. 2. *neque in ira tua corripias me.* Hoc dicimus: Emenda nos Domine,
Psal. 93.
v. 12.

De Adrumetinis.

" *& de lege tua erudi nos, vt mitiges nos à diebus malis:* hoc credimus docente te (venerabilis Pater) quia *Deus interrogat iustum* & impium, quia à dextris & à sinistris positis bonis & malis imputat remuneranda opera pietatis, enumerat puniendam tenacitatem impietatis: vbi erit gratia quando pro sui qualitate dispungentur opera siue bona siue mala: sed cor non directum non timet proferre mendacium: Liberum Arbitrium Dei gratiâ non negamus, sed per Christi quotidianam gratiam proficere credimus, & adiuuari confidimus. Quid homines dicunt in mea est potestate, vt faciam bonum? (si tamen homines facerent bonum.) O inanis gloriatio miserorum? quotidiè peccata arguunt, & ipsi sibi assumunt nudum Liberum iactantes Arbitrium, non discutientes conscientiam suam; quæ non potest curari, nisi per gratiam: vt dicerent: *Miserere mei, sana animam meam, quia peccaui tibi.* Quid facerent, qui de libero sibi gloriantur Arbitrio? quod non cum Dei dumtaxat adiutorio, si iam *absorpta est mors in victoria*; si iam *mortale nostrum induerit immortalitatem, & corruptibile nostrum induet incorruptionem.* Ecce fœtent vulnera & superbè petitur medicina: non dicunt sicut iustus: *Nisi Dominus adiuuisset nos paulominus habitasset in inferno anima mea:* Non dicunt, sicut iustus: *Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustrà vigilat qui custodit eam.* Sed ora (piissime Pater) vt iam non curam geramus, nisi pro peccato nostro lachrymis expiando, & Dei gratia commendanda. Ora (Domine Pater) *Vt non vrgeat super nos Puteus os suum: vt saluemur à descendentibus in lacum*, vt non pereat cum impiis anima nostra per superbiam nostram, sed sanetur per Domini gratiam. Sicut ergo præcepisti (Domine Papa) frater noster Florus seruus sanctitatis tuæ, omni alacritate perrexit, cui non impedit, sed proficit fatigatio, vt accedat ei dilucidata cordis instructio, quem tuæ Sanctimoniæ suppliciter commendamus, pariterque deposcimus, vt & ignaros tuis orationibus Domino commendes, mansuetissimè componendos. Ora Domine & dulcissimè Pater, vt fugiat de Congregatione nostra, & amotâ omni alienarum quæstionum procellâ, nauis propositi nostri Epibatis quietis onusta intra stationem tutissimi portus securè consistat, dum nauigat per hoc mare magnum & immensum, & in illo portu, intra quem iam non erit metuendum vitæ nauigium, mercium indiscrepans accipiat pretium placitarum. Hoc tuæ Sanctitatis impetraturos nos confidimus adiutorio, per gratiam, quæ est in Christo Iesu Domino nostro. Omnes filios Apostolatus tui Dominos nostros Clericos, ac Sanctos in congregatione propositi seruientes deprecamur, vt digneris nostro officio salutare, vt cum tua Beatitudine omnes

Psalm. 93. v. 12.
Psalm. 40. v. 5.
1. Cor. 15. v. 53.
Psalm. 93. v. 17.
Psalm. 126. v. 1.
Psalm. 68. v. 19.
Psalm. 29. v. 4.

pro nobis orare dignentur. Indiscrepans veritas Domini nostri « Iesu Christi Apostolatum tuum, quem elegit per gratiam, con- « seruet nobis in Ecclesia sua, & nostri memores coronet in Ec- « clesia magna, quod optamus Domine. Si quid autem famulus « tuæ Sanctitatis frater suggesserit Florus pro regula Monasterij, « digneris Pater petimus libenter accipere, per omnia nos infir- « mos instruere.] «

De Adrumetinis.

Reliquum est vt ipsum R. Patrem audiamus, & ne quid consultò omissum conqueri possit, ipsius verba diligenter collecta strictim & breui Scholio expendamus.

Cap. I. Pars altera.

SIRMONDVS.

Prædestinatianam hæresim, quæ ex malè intellectis Sancti Augustini verbis originem duxit, in Africâ primum cœpisse auctor est Hincmarus in Epistolâ ad Nicolaum Papam, & in libro de Prædestinatione contra Gotteschalcum.

CONFVTATIO.

Ex malè intellectis Sancti Augustini verbis.] Quidni (cum Ementito Pseudo-Prospero) *ab ipso Augustino*, qui nouam & insolentem de absoluta Dei Prædestinatione sententiam (vt cap. sequenti refertur) protulit? Sed de his cap. 5.

Auctor est Hincmarus.] Et primus quidem & mendacissimus; rerum Sancti Augustini sæculo gestarum penitùs ignarus: ita vt primum caput operis illius de Prædestinatione, in quo de hac veterum Prædestinatianorum fabula agitur, mirum quot erroribus scateat: inter reliquos vult Augustinum scripsisse de 89. hæresibus & vltimam Pelagianam, quæ est 88. esse 89. vt ei commodiùs attexatur Gennadij supplementum, quod incipit à 90. hæresi Prædestinatiana: Eundem Gennadium præponit R. P. Prædestinato, quem etiam malè hyginum vocat: Hilarium Laïcum, qui cum Prospero ad Sanctum Augustinum scripsit, confundit cum Arelatensi Episcopo, librum Hypognosticon mordicùs asserit esse Sancti Augustini; & librum de induratione Pharaonis tribuit Hieronymo: quod à Sancto Augustino in libris de Prædestinatione Sanctorum & dono perseuerantiæ de Pelagianis dictum est, de fictis suis Prædestinatianis dictum affirmat: quicquid à Prospero & Hilario de Massiliensibus, & aliis Pelagianorum reliquiis scriptum fuit, quasi de iisdem Prædestinatianis scriptum sibi vindicat: & ficticium Arelatense Concilium sub Cœlestino Pontifice, eiusque iussu celebratum intendit: hisque & similibus ineptiis suam veterum Prędestinatianorum fabulam astruit, vt quibus disputationum studio non poterat, ementitæ auctoritatis

Hincmari errores in cap. 1. de Prędest.

De Adrumetinis.

priuilegio resisteret: vt de prostrati dudum dogmatis corpore nullum membrum sineretur assurgere, quod optimè à Prospero in Pelagianorum reliquias præscriptum, pessimè ibidem assumpsit Hincmarus contra veros & legitimos Ecclesiæ defensores, Concilij Lingonensis & Valentini Episcopos, Ecclesiam Lugdunensem, S. Remigium, S. Prudentium & alios similes. Aduertat igitur R. P. quam malè cœcus, falsi reus, & plurimis vitiis (vt suprà vidimus) irretitus ducatum præstet.

SIRMONDVS.

Idémque ipsum Prosper quoque indicarat, cum ad Augustinum scribens de iis, quæ Gallos in eius de Prædestinatione sententia tunc mouebant: quosdam ait intra Africam similia iam mouisse.

CONFVTATIO.

Prosper quoque indicarat.] Scilicet intra Africam similia mouisse Adrumetinos, quæ mouerant in Gallia Massilienses, vtrósque ex Pelagianorum reliquiis, sed nullibi Prædestinatos. Nec satis cautè R. P. cum suo Hincmaro quod à Prospero de Massiliensibus Pelagianorum reliquiis dictum est, de Prædestinatianis dictum fingit: hic referenda & expendenda ipsius Prosperi verba ex Epistola ad Augustinum.

Prosperi Epistola ad August.

» Multi ergo seruorum Christi, qui in Massiliensi vrbe consi-
» stunt in Sanctitatis tuæ scriptis, quæ aduersus Pelagianos hære-
» ticos condidisti, contrarium putant Patrum opinioni, & Eccle-
» siastico sensui, quicquid in eis de vocatione electorum secundum
» Dei propositum disputasti: & cum aliquamdiù tarditatem suam
» culpare maluerint, quàm non intellecta reprehendere, quidam
» eorum lucidiorem super hoc, atque apertiorem Beatitudinis tuæ
» expositionem voluerint postulare. Euenit ex dispositione mise-
» ricordiæ Dei; vt cùm quosdam intra Africam similia mouissent,
» librum de correptione & gratia plenum diuinæ auctoritatis emit-
» teres, quo in notitiam nostram inspiratâ opportunitate delato,
» putauimus omnes querelas resistentium sopiendas &c.]

Quid euidentiùs? similia mouissent iis, quæ Massilienses putabant conraria Patrum opinioni, & Ecclesiastico sensui. Ergo sicut Massilienses erant ex Pelagianorum reliquiis nullomodo Prædestinatiani, immò ipsorum, quos fingunt sensibus & dogmatibus infensissimi & oppositi, vt patet per totam Epistolam: sic Monachi Adrumetini; quos similia mouisse innuit, erant etiam ex ijsdem Pelagianorum reliquiis nullomodo Prædestinatiani, nec illos mouit, quod Augustinus Epistolà ad Sextum asseruisset Liberum Arbitrium, & quod in die iudicij vnicuique Deus redditurus sit secundùm opera eius: sed quod & defensione gratuitæ Dei gratiæ (quam nullomodo intelligerent) negari existimarent

Liberum

Liberum Arbitrium, & supremum ex operibus nostris detrectari Dei iudicium: & sic ex hoc ipso Prosperi testimonio conuincitur motus illos in Monasterio Adrumetino non à Prædestinatianis sed à Pelagianorum reliquiis excitatos. De Adrumetinis.

SIRMONDVS.

Cæterum qua in Africæ parte dicerent neuter exposuit. Docuit autem Augustinus in penultimo capite Retractationum in Bizacena scilicet Prouincia apud Monachos Adrumetinos.

CONFVTATIO.

Ex ipso penultimo capite quod iam retulimus, ista prorsus. R. Patris sententia falsi conuincitur. Expressè siquidem refertur « propter eos solos scriptum librum de gratia & Libero Arbitrio, « qui cum defenditur Dei gratia, putantes negari Liberum Arbi- « trium, sic ipsi defendunt Liberum Arbitrium, vt negent Dei gra- « tiam.] Quid magis prætenso prædestinatianorum dogmati op- « positum. Aug. retract. 2. cap. pen.

Ad quos cum perlata fuisset Epistola Sancti Augustini 50. *ad Sextum Ecclesiæ Romanæ Presbyterum, eò ex eius lectione adducti sunt nonnulli, vt persuasum haberent, sic in ea prædicari ab illo gratiam, vt negaret hominis esse Liberum Arbitrium, atque ad hoc ipsi dogma quod deinceps Prædestinatianorum fuit, adhærerent: Cæteris contra pro Liberi Arbitrii defensione pugnantibus.*

Non magis oppositæ tenebræ luci quam hæc fabulosa nullo auctore narratio opposita est rei gestæ veritati, quam nos suprà ex ipsis Sancti Augustini, & ipsius Valentini scriptis nùdè & nullo fuco deduximus. *Adducti sunt* (inquit) *nonnulli vt persuasum haberent, sic in ea Epistola prædicari ab Augustino gratiam, vt negarent hominis esse Liberum Arbitrium.*]Hoc dici potest de Pelagianorum reliquiis, quæ hoc prætextu veram Christi gratiam respuerent. Sed quod additur. *Ita vt ad hoc ipsi dogma, quod deinceps Prædestinatianorum fuit adhærerent, cæteris contra pro Liberi Arbitrii defensione pugnantibus.* Hoc certè (R. P. pace dictum sit) multùm à veritate alienum: immò perfecta fuit omnium in admittenda libertate consensio, plurimis pro vera Christi gratia, vnà cum Libero Arbitrio iuxta Augustinum: cæteris pro Liberi Arbitrij improba defensione contra veram Christi gratiam, & eius assertorem Augustinum pugnantibus: vt ex Epistola Valentini, & Sancti Augustini scriptis suprà relatis constat.

Quo ex dissidio & contentione turbato Monasterio, profectisque ad Augustinum consilij causâ duobus Monachis, & Floro, qui prauæ interpretationis, turbarúmque auctor fuerat, ad eum misso, non satis habuit vir Sanctissimus ac mitissimus, libri sui, quem non in-

MMm

De Adrumetinis. *telligebant veram rectámque sententiam eos docere, qui venerant, sed vt omnibus prodesset binas per eosdem Epistolas ad Valentinum Abbatem, & reliquos Monachos scripsit, binosque vnà libros addidit; vnum de gratia & Libero Arbitrio, alterum de Correptione & gratia.*

Rei gestæ seriem suprà relatam quæ ex Valentini Epistola, & scriptis Augustini manifestè patet, R. P. confundit, tam in profectione Monachorum, quàm in librorum Sancti Augustini editione, conditionem Monachorum illorum dissimulat, vtrum ex illis, qui pro gratia Christi starent, quos Prædestinatianos vocat, an qui impugnarent: sed & Florum ipsum quasi prauè librum Sancti Augustini intelligentem ab ipso cum aliis edoctum nescio quo genio, non ex rei veritate refert: immò etiam contra fidem tam Valentini, quàm ipsius Augustini Florum asserit prauæ interpretationis, turbarúmque fuisse auctorem, vt adstruat, quod suprà dixit, fuisse aliquos in Monasterio, qui prædestinatianorum dogmati adhærerent: At quid est Sancto Augustino illudere vel ei palàm aduersari, si hoc non est? Quid enim clarius illis verbis, quibus Augustinus de Corrept. & grat. cap. 1. sanam & Catholicam Flori fidem prædicat, quem R. P. prædestinatianorum nescio quorum erroribus adhæsisse contendit. Hanc fidem

Aug. de correp. & grat. cap. 1.

» (inquit vir ille maximus) quæ sine dubio vera & prophetica, &
» apostolica fides est, etiam in fratre nostro Floro inuenisse me
» gaudeo; vnde hi potiùs corrigendi sunt, quos quidem propitio
» Deo correctos esse iam existimo, qui eum non intelligebant:]

Valentini Epistola ad August.

» Et Epistola Valentini: serui tui Flori hæc fides est Pater, non si-
» cut fratres isti sunt locuti, impræsentiarum audierunt ab illo di-
» ctum, non iuxta merita nostra dari donum pietatis: sed per gra-
» tiam Redemptoris.] Siccine R. P. prædestinatianus est, qui profitetur non iuxta merita nostra dari donum pietatis, sed per gratiam Redemptoris?

R. P. *In quibus illorum redarguens errorem docet Liberum hominis Arbitrium Adæ peccato extinctum non fuisse, sed sauciatum, nec diuinæ nobis gratiæ afflatu perimi sed sanari. Fidem porro Catholicam hanc esse, qua neque Liberum Arbitrium neget siue in vitam malam, siue in bonam, neque tantum ei tribuat, vt sine gratia Dei valeat aliquid, quorum altero lapsi sunt Pelagiani, in altero errarunt Prædestinati. Proinde vtrúmque, vt scopulum caueant his illos*

Aug. Epist. 47. ad Valent.

» *verbis admonet in Epistola 47.* Non declinetis ait in dexteram ne-
» que in sinistram, hoc est, non sic defendatis Liberum Arbitrium,
» vt ei bona opera sine Dei gratia tribuatis, *quod Pelagianorum fuit,*
» nec sic defendatis gratiam vt quasi de illa securi mala opera dili-
» gatis, *quod non horruerunt Prædestinatiani.*

Vtrumque scopulum cauendum docuit Augustinus: immò & docuit Liberum Arbitrium Adæ peccato non fuisse extinctum, sed sauciatum: Ergo fuerunt qui crediderunt extinctum, quæ consequentia illud fugiendum rectè docuit Augustinus, sed fuisse qui tantum malum crederent non asseruit: sed id esto asseruit (quod tamen falsum) cùm librum de Libero Arbitrio, & duas illas Epistolas ad Valentinum misit quia scilicet tum adhuc erat incertus, vtrum hæc contentio in Monasterio Adrumetino orta esset ab iis, qui sic gratiam Dei defenderent, vt negarent hominis Liberum Arbitrium, vel ab aliis qui quando gratia defenditur, negari existimarent Liberum Arbitrium: At nonne posteà certior factus tum ex Valentini Epistola, tum ex ipsius « Flori ore palam & apertè prædicauit se non errorem Prædestina- « tianum sed rectam fidem in Floro, qui Liberum Arbitrium negasse dicebatur, inuenisse, eosque potius corrigendos qui illum non intelligerent. Non ergo quærendum quid de Monachis Adrumetinis senserit Augustinus cum illas Epistolas scripsit falsà duorum Monachorum relatione deceptus, sed vtrum reuera fuerint in Adrumetino Monasterio, qui ita gratiam prædicarent, vt negarent hominis esse Liberum Arbitrium, & quod in die iudicij non esset redditurus Deus vnicuique secundum opera eius: sicut Cresconius & Felix falsò exposuerant Sancto Augustino. At nullos fuisse Augustinus ipse & Valentinus palam euincunt, vt suprà luce ipsà clarius ostendimus.

De Adrumetinis.

De corr. & grat. cap. 1.

SIRMONDVS.

Prædestinatorum ergo quanquam, vt obseruat Hincmarus nondum hoc illis nomen erat, prima hæc initia fuerunt in Monachis Adrumetinis.

REFVTATIO.

Prædestinatorum ergo, quicquid obseruauerit Hincmarus, nec re ipsa, nec nomine, ne minima quidem initia fuerunt in Monachis Adrumetinis forsitan ea ratione quod imperiti quidam Monachi veram & Catholicam de gratia & Prædestinatione doctrinam eo nomine infamantes, quod per eam Liberum Arbitrium euerteretur, Prædestinatorum hæresi originem dedisse dici possunt, cùm ea nihil aliud sit, quam putidum & inane Pelagianarum reliquiarum figmentum, quo perfectæ gratiæ intrepidis amatoribus hæreseos maculam inurere conati sunt.

De quibus etsi post certissimum Augustini testimonium alia quærere sit superuacaneum, alterum tamen, quod vltrò succurrit non abnuente, vt reor, Augustino subiiciam: Est enim hominis & moribus illi & doctrina vitaque societate coniunctissimi Euodij Episcopi

De Adrumetinis. *Vzalensis, cuius notæ sunt Epistolæ aliquot inter Augustinianas, & cuius esse librum de fide contra Manichæos, qui Augustino tribui vulgo solet, ex Corbeiensi & ex aliis Codicibus didicimus: is igitur de Adrumetino (quem diximus) tumultu certior factus, ad Valentinum eundem eiusque Monachos Epistolam pariter scripsit, in qua Sancti Augustini sensum vel exemplo, & de Libero Arbitrio sentire quid debeant, breuiter insinuat, & de Maiorum scriptis admo-*
Euodij Epistola ad Valentinum. *net, vt quæ non intelligunt, non facilè reprehendant.* Honorabiles (*inquit*) fratres retulerunt nobis, quia nescio quæ ibi quæstiones inter vos natæ sunt de Libero Arbitrio, & de iustitia Dei: laudamus quidem studium vestrum, sed nolumus esse contentiosum: Contentio enim perturbationem excitat, sed studium pietatem requirit: Liberi Arbitrij plenissimum affectum habuit homo primò procreatus Adam dico: sed vbi sauciatum est ipsius Liberum Arbitrium, infirmatum est: Ergo est in homine nunc Liberum Arbitrium, sed sauciatum: inde dictum est *in-* Psalm.
firmatus est in egestate vigor meus: Et *lumen oculorum meorum* 30. v.
non est mecum. Ad hoc recuperandum missus est medicus salua- 11. &
tor Christus, vt saluaret quod perierat, & curaret quod vitia- 37. v.
tum fuerat.] *Et post alia*: legant ergo Sancti Dei Maiorum di- 11.
cta, sicut iam dixi, qui habent diuini muneris pium affectum: & quando non intelligunt non cito reprehendant, sed orent, vt intelligant.]

Agimus gratias Reuerendo P. quòd Euodij fragmentum ediderit sed certè deberentur maiores si integram Epistolam, non in quantum sibi satìs fuit, publici iuris fecisset: non solùm verba ipsa Euodij, sed & quæ hîc refertur totius Epistolæ synopsim reuerenter amplectimur; *Sancti enim Augustini sensu vel exemplo & de Libero Arbitrio sentire quid debeant breuiter insinuat, & de Maiorum scriptis admonet, vt quæ non intelligunt non facilè reprehendant.*] Quid hîc contra vel re ipsa vel etiam nomine Prædestinatianos? Immò verò hæc Epistolæ conclusio scriptam indicat contra homines Pelagianorum veneno infectos & qui Sanctum Augustinum reprehenderent: illi siquidem soli Sancti Doctoris doctrinam, quam non intelligerent reprehendebant: ficti verò Prædestinatiani iuxta Reuerendum Patrem, & ipsius Prædestinatum, eiusdem Sancti Doctoris scriptis exultabant, eaque maximè venerabantur etiam eius nomine & auctoritate libros suos insignire & prænotare soliti.

Mitto cætera quæ habentur in Codice Sancti Maximini Treuirensis non indigna luce omnia, nisi quod parùm emendata, sed ad rem nostram satìs.

Vtinam cætera extarẽt, sed prætermissa quod parùm sint emendata, & forsitan quod parùm causæ faueant, more pluribus solito.

De Adrumetinis.

Nunc verò cum Prædestinatorum hæresim deprehensam in Monachis illis, reprehensámque ab Augustino animaduerterimus, quis falli eos non videat, qui hanc ipsam S. Augustini doctrinam fuisse contendunt?

Sed contrà cum Prædestinatorum hæresim nullomodo deprehensam nec etiam in Monachis illis reprehensam ab Augustino animaduerterimus, immo laudatum Florum quem prauę illius interpretationis, vnde illa hæresis fluxisse fingitur, auctorem fuisse R.P. asseruit, & reprehensores eius reprehensos, vt qui corrigendi essent, non ipse. Quis R.Patrem & asseclas falli non videat, eósque pariter corrigendos non censeat?

Quod verò addit R.P. eos falli; *Qui hanc ipsam S. Augustini doctrinam fuisse contendunt.*]

Merum commentum ne dicam calumnia est, nulli enim vnquam nisi Pelagiani corúmque reliquiæ, & postremo sæculo Lutherani & Caluinistæ tam peruersum dogma, & tantam hæresim Liberi Arbitrij peremptricem Sancto Augustino imposuerunt.

Et cùm malè intellectum ab his librum suum ipse testetur, benè intellectum affirmare non dubitant.

Benè intellectum à Floro, & similibus veræ Christi Gratiæ assertoribus (vt supra iam satis probatum) quis contra Augustinum & Velentinum possit inficiari? malè verò intellectum à reprehensoribus ipsius Augustini & Liberi Arbitrij decõptoribus, quos R.P. quasi legitimos defensores & Catholicę fidei propugnatores exhibet, qui non videat, tã clarã in luce vltro cœcutiat necesse est.

R.P. *Hæc autem in Africâ gesta: deinceps quæ in Galliâ.*

Quis non miretur, non dicam Historiæ, sed veriùs fabulæ de Prędestinatianis hæreticis in Adrumetino Monasterio, tam leue, tam inane fundamentum? Quis ex hoc de reliquis non desperet?

Hic etiam antiquam ad Galliam R.Patrem non Prædestinatianos, qui nulli fuere, sed non ignobiles Pelagianorum reliquias, inuisuri sequamur, meminisse non erit ingratum Arnobij Iunioris Africani, qui paulò post Sanctum Augustinum vixisse creditur. Siquidem commentarios suos in Psalmos nuncupauit Laurentio & Rustico Episcopis Africanis, qui cum Sancto Augustino Concilio Carthaginensi interfuisse memorantur (vt obseruauit Senensis Bibliothecæ lib.4. illum autem Reuerendus Pater in præfatione dilectissimi sui Prædestinati, & in fine etiam allatis ex commentariis illis in Psalmos quibusdam fragmentis, non minimùm laudauit, eúmque auctorem Anonymi sui Prædestinati ob styli sententiarúmque affinitatem auguratus est: sic pleraque

De Arnobio Iuniore.

De Adrumetinis. P. Sirmondus in Prædestinato suo.

» (inquit R. P. in Epigraphe fragmentorum illorum) inter se con-
» sentiunt, vt operis vtriusque conditor idem videri queat, aut cer-
» tè alter ab altero mutuatus.]

Et licet in tribus fragmentis Commentariorum illorum, in Psalmos scilicet 108. 117. & 146. de Prædestinatorum hæresi locutus sit Arnobius, nihilominus in hac Prædestinatianæ hæresis Historiâ prætermissus fuit à Reuerendo P. nec de eo minimum quidem verbum expressit. Nec hoc primo capite quo testimonia Africanorum complexus est in Adrumetino Monasterio, nec etiam cap. 4. in quo de suo dilectissimo Prædestinato anonymo egit etiam anxius, & in publicùm dolens, quòd nomen eius esset ignotum. Ita vt altum illud de Arnobio Iuniore silentium sic nos anxios reddiderit, vt illius causas expendere studeremus. Nec siquidem minùs expressè in fragmentis illis Prædestinatorum hæ-

Arnobius Iunior in Ps. 108.

» resis meminit Arnobius: in Psalmum 108. Nota (inquit) ex Ar-
» bitrio euenisse, vt nollet propter hæresim, quæ dicit Deum præ-
» destinasse alios ad benedictionem, alios ad maledictionem.] In Ps.

In Ps. 117.

» 117. Nunc fortè (inquit) audiat me Prædestinationem docens &

In Ps. 146.

» Arbitrium hominum infringens &c.] Et in Psal. 146. Nota tibi
» Prædestinate quid loquor &c.]

Tribus igitur de causis meo iudicio fieri potest, vt in hâc Historiâ R. P. Arnobium Iuniorem consultò prætermiserit. Prima quòd è susceptâ causa magìs fore arbitratus sit si dilectissimum suum Prædestinatum, quem Arnobio tribuendum auguratus, quasi Afrum edidit, iam vt Gallum produceret. Secunda quòd Arnobius licet non omnimodo Pelagianus esse appareat, quippe qui in Psalmum 35. 118. & alios, omne genus hominum in præuaricatione Adæ periisse agnouerit: nihilominus reuera Pelagianus fuerit: etenim non solum, vt apud Deum nullam esse personarum acceptionem probet, gratuitam Electorum Prædestinationem ab-

Arnobius Iun. Pelagianus in Ps. 91.

» ijcit, Ps. 91. De Iacob & Esaü agens: nunquam probabis (inquit)
» Deum per Electionem personæ vnum velle, recusare alium &c.]
Sæpissimè gratiam Dei vult secundum merita nostra dari, & fidem non ex Dei dono, sed esse ex Libero Arbitrio maximè in Ps.

In Psal. 90.

90. exponens illud Prophetæ, *Si habitaueris in adiutorio Altissimi* Ps. 90.
» *cadent à latere tuo mille*. Latus hoc sinistrum, inquit, quod noluit v. 6.
» nominare, Liberum Arbitrium est, contra quòd minor pugna laxa-
» tur, in dextra autem Dei auxilium est; & ideo prius nominauit la-
» tus, quia in Arbitrio est vt credas priùs, vt dum credideris, gratiã
» consequaris.] Idem in Ps. 103. 108. 120. 126. & similibus. Sed & in

In Psal. 50.

Ps. 50. homines quidem in peccato concipi fatetur, sed cum pecca-
» to nasci negat. Non enim dixit, inquit, cum iniquitatibus, aut cum
» peccatis genuit me mater mea, sed *in iniquitatibus conceptus sum*, Ps. 50. v. 7.

& in peccatis genuit me mater mea. Dicendo enim matrem in suis " iniquitatibus eum concepisse,& in peccatis sæculi peperisse,signa- " uit quia omne peccatum corde concipitur, & ore consummatur. " Hic autem qui nascitur sententiam Adæ habet: peccatum verò " suum non habet.] Hacque ratione huius Arnobij scripta in Concilio Romano 70. Episcoporum à Gelasio Summo Pontifice fuere damnata. Opuscula Arnobij Apochrypha.

De Adrumetinis.

Conc. Romano sub Gelasio.

Hic etenim obiter obseruandum longè probabilius Arnobij huiusce Iunioris opera Pelagianis erroribus referta,hoc anathemate fuisse percussa, quam antiquissimi illius & celeberrimi Christianę Religionis defensoris libros 7.contra Gentes,omnium ore huc vsque laudatos,licet discipuli eius Lactātii opera vt variis erroribus deformata eodem Decreto fuerint proscripta,vt obseruauit Illustriss.Card.Bellarm.de Scriptorib.Ecclesiast. in Lactantio.Quod ipsū Censurę Decretalis ordo confirmat. Nec enim inter Tertull. & Lactantium Arnobii opuscula declarantur Apocrypha. Sed multò post cum Auctoribus, Ticonio, scilicet, Cassiano, Victorino Pictauiensi, & Fausto qui 5. sæculo scripsere vixit Arnobius ille Iunior. Cuius opera Pelagiana eo magis Gelasio nota, quòd & ipse Africanus esset, eòque magis cum Pelagianis reliquiis ab ipso reprobata, quòd & ipse Orthodoxæ fidei in ipsos Pelagianos eorúmque reliquias vindex acerrimus extiterit.

Postrema eáque præcipua vt arbitramur causa,propter quam R. P. hîc ab Arnobio abstinuit, ea est, quòd Arnobius manifestissimè non in Hæreticos Prædestinatianos iuxta R. Patris intentum, sed in veros Catholicos perfectæ Christi gratiæ assertores scripsisse, ex his etiam R. P. in sui Prædestinati præambulis & subsequentibus retulit, cuilibet obuiū sit. Ita vt ex Arnobio non tam adstrueretur,& ornaretur, quàm penitùs destrueretur & corrueret totum Prædestinatianæ fabulæ Commentum, puta commentariis in Ps. 108. Arnobius hæresim vocat sententiam, quæ dicit Deum alios prædestinasse ad benedictionem, alios ad maledictionem nullâ adjectâ necessitatis cogentis vel fatalis laruâ, & nemo est qui non videat hæresis nota damnatam S. Augustini & aliorum de gemina Prædestinatione sententiam,eo magis, quod in Ps. 91. gratuitam Electorum Prædestinationem omnino sustulerit. Item in Ps. 117. cum dixit: nunc forte audiat me Prædestinationem docens & Ar- " bitrium hominum infringens, putet me Libertatem Arbitrij ita " excludere vt peccantes existimem Dei abjectione peccare &c.] " Certissimè & apertissimè contra verę Dei gratiæ professores agere dignoscitur,tum ex absolutâ hac denominatione,*prædestinationem docens*, tum ex antecedentibus: nihil siquidem aliud dixerat nisi fortitudinem omnem auxiliis diuinis adscribendam, quod

Arnobius Iun. in Ps. 108.

In Psal. 117

De Adrumetinis. Catholicum est effatum, tum ex iis quæ sequuntur cùm Arbitrij Libertatem sublatam velit, nisi gratiam Dei vincere & contemnere possit: alioquin coacta seruitia vocat. Tum denique in Psalmum 90. Libertatem, inquit, Arbitrij & negare periculum est, & nudare peccatum: negas, si dixeris Deus, si vult bonus sum; si non vult bonus non sum &c.] Et in Psal. 126. hoc reponens: *Nisi Dominus ædificauerit domum*. Multi istius Psalmi (inquit) malè explanantes principia, otium prædicant pro labore &c.] Quæstionē de gratia præueniente vocat laciniosam disputationem, & Libero Arbitrio fundamenta & parietes ædificij tribuit, sola Deo tecta, & ornamenta reseruans: Si ergo illis, inquit, fundamenta mittentibus, & parietes ædificantibus non venisset qui recta construeret, & omnia intus ornaret, illi in vanum laborauerant ædificantes domum.] Sed hoc ipsum omnium manifestissimè euincit fragmentum à R. Patre ex commentariis in Psam. 146. desumptum. Si arbitrium (inquit Arnobius) in te non fuerit bonæ voluntatis, non erit tecum pax Dei: in terra enim pax Dei cum hominibus bonæ voluntatis: obiicitur, inquit, huic loco nos hoc ita dicere, vt videamur hominis voluntatem ostendere quòd Dei gratiam antecedat (& sic contentio omnis de gratia verè gratuitâ omnia hominis merita præcedente. Audiamus iam Pelagianam nequitiam) Vigilanter age, inquit, & non calumniosè, & vides gratiam Dei generalem super omne hominum effusam genus. Omnes antecedit gratia multiplici largitate diffusa, descendit de Cœlo Deus homine non volente: docuit exemplo & verbo, homine non rogante: signa multa & virtutes ad se manifestandū exercuit, homine etiam prohibente: mortalitatem nostram suscepit homine ignorante; irrisus, Crucifixus, inter homicidas mortuus, sepultus, resurrexit & in Cœlos ascendit: hæc omnia ad hominis salutem, ad hominis Liberationem, ad hominis Redemptionem, ad hominis Coronam, ad hominis Gloriam exercuit Christus: nota tibi (calumniosè) quod dico ad hominis salutem non volentis neque currentis. Quid est ergo quod legimus? ostendimus tibi antecedentem gratiam Dei generalem omnium hominum bonam voluntatem. Nota tibi (PRÆDESTINATE) quod loquor omnium generaliter bonam voluntatem Christi gratia hoc ordine quo diximus antecedit &c.]

In Psal. 90.

In Psal. 126.

In Ps. 146.

Quid clariùs, quid apertiùs prædestinatum, quem Psalm. 108. vocat hæreticum, hîc dicit enim qui veram Christi gratiam, id est gratuitam & omnia merita antecedentem requirit, scilicet verum & solum orthodoxę Fidei professorem: ipse verò Arnobius vt verus Pelagianus ad gratiam generalem quâ Deus homine non volente de Cœlo descendit, docuit exemplo, & verbo

homine

homine non rogante &c. recurrendo tergiuersatur. Sic ipse Pe- « lagius Augustino teste de gratia Christi cap. 2. Quoniam (in- « quit Augustinus) solent dicere nobis in eo Christum ad non pec- « candum præbuisse adjutorium, quia iustè ipse viuendo iustéque « docendo reliquit exemplum &c.] Idem etiam ibid. cap. 38. & lib. « 2. operis imperfecti in Iulianum cap. 146. hoc est occultum & « horrendum virus hæresis vestræ, vt velitis gratiam Christi in ex- « emplo esse &c.] Sic igitur patet Arnobium susceptam causam « nullomodo iuuare, immò ei dem obesse plurimùm, dum Prædestinatianę hæresis manifestissimè & nullo fuco notat veræ seu gratuitæ & perfectæ Dei gratiæ professores, ideóque non incautè prętermissum à R. Patre: sed à nobis hîc exhibitum, quò hæc Pelagianorum asseclarúmque in Catholicos calumnia magìs innotescat iam alacriores cum R. P. Galliam petamus.

Prosper & Hilarius. Auguſt. de Grat. Christi cap. 2. Idem oper. imperf. 2. cap. 1.

CAPVT II. Apud R. P. Sirmondum.

Prędestinatorum hæresi apud Gallos emergente, Prosper & Hilarius Sancti Augustini opem per Litteras implorant.

CONFVTATVR.

Euincitúrque non aduersùs vllam Prædestinatorum hæresim sed aduersùs solas in Sancti Augustini Doctrinam Pelagianarum reliquiarum molitiones & calumnias, Prosperum & Hilarium illius opem implorasse.

Pars prima.

ANNO 418. iuxta Prosperum in Chronico Honorio « 12. & Theodosio octauo Conss. Consilio apud Carthaginem habito ducentum septemdecim Episcoporum, ad Pontificem Zozimum Synodalia Decreta perlata, quibus probatis, « per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est,] & contra « Collatorem cap. 41. quando Africanorum Conciliorum Decre- « tis Beatæ recordationis Papa Zozimus sententiæ suæ robur ad- « nexuit, & ab impiorum detruncationem gladio Petri dexte- « ras omnium armauit Antistitum.] Tum etiam plurimis hoc «

Prosper in Chron. ad ann. 418. Idem contra Collat. cap. 41.

Prosper & Hilarius. ipso anno & sequentibus Imperatorum legibus & rescriptis damnatum fuit eiusdem pestilentiæ virus, quod in Galliis, maximè Aquitanicis & Arelatensibus Prouinciis disseminatum & propagatum singulari Constitutione Imperator Valentinianus anno 425. sub Cœlestino Papa per Patroclum Arelatensem Archiepiscopum penitùs extirpandum procurauit: huius Constitutionis, quæ extat tomo primo Concil. Galliæ capite tertio. hæc sunt verba: Diuersos verò Episcopos nefarium Pelagiani & Cœlestiani dogmatis errorem sequentes per Patroclum Sacrosanctæ legis Antistitem præcipimus conueniri, quos quia confidimus emendari, nisi intra 20. dies ex conuentionis tempore, intra quos deliberandi tribuimus facultatem errata correxerint seséque Catholicæ fidei reddiderint, Gallicanis regionibus expelli, atque in eorum loco Sacerdotium fidelius subrogari, quatenus præsentis erroris macula de populorum animis tergeatur, & futuræ bonum disciplinæ iustioris instituatur.]

Cōstitutio Valentiniani anno 425.

Seuerus Sulpitius.

Quinam Episcopi tunc fuerint hac Pelagianæ hæreseos fuligine tincti penitus ignotum, sed inter Monachos & Presbyteros præcipui & notabiliores fuere Seuerus Sulpitius, Leporius, & Cassianus quorum primus Aquitanicus teste Gennadio de Viris Illustribus capite decimo nono: Vir genere & litteris nobilis, & paupertatis & humilitatis amore conspicuus &c. In senectute suâ à Pelagianis deceptus, & agnoscens loquacitatis culpam, silentium vsque ad mortem tenuit, vt peccatum quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret.]

Gennad. de Vir. Illust. cap. 19.

Idem cap. 59.

Leporius. D. cap. 59.

Alter etiam eodem & ibidem teste capite quinquagesimo nono: Adhuc Monachus postea Presbyter, præsumens de puritate vitæ, quam Arbitrio tantum, & conatu proprio, non Dei se adjutorio obtinuisse credebat, Pelagianum dogma cœperat sequi, sed à Gallicanis Doctoribus admonitus, & in Africa per Augustinum edoctus scripsit emendationis libellum, in quo & satisfacit de errore, & gratias agit de emendatione. Nec solum errorem suum cum dolore, & sine pudore confessus est, sed etiam ad omnes admodum Galliæ ciuitates flebiles confessionis ac planctus sui litteras dedit.]

Tertius verò Cassianus Massiliensis Monachus & Archimandrita crassioribus aliquot Pelagij erroribus repudiatis, tanquam ipsi contrarius eius tamen partes in reliquis contra Sanctum Augustinum, eiúsque discipulos perfectæ gratiæ intrepidos amatores defendendas suscepit, & Massiliensibus suisimilibúsque Pelagianorũ reliquiis erroris Auctor & Princeps fuit: præter plurimas quas contra Augustinum eiúsque scripta priuatim disseminaret calum-

nias, hoc ipso anno 425. si non prius Collationes suas 11.12.& 13. de protectione Dei in quarum postremâ de Gratia & Libero Arbitrio Abbatem Chæremontem contrâ veram Christi gratiam differentem introduxit, in publicum emisit: illas siquidem honorato Abbati Lerinensi, vt in præfatione habetur, & sic ante Episcopatum quem ineunte anno sequenti adeptus est inscripsit, non post Episcopatum adeptum, vt aliqui ex titulo decepti referunt.

Prosper & Hilarius.

Sed vt huiusce Pelagianę hæresis fætidi fœtus apud Massilienses Cassianus pater fuit, & assertor acerrimus, sic ibidem & in tota Aquitania Prosper perfectæ Christi gratiæ intrepidus amator, vindex fuit inuictissimus & Sancti Augustini defensor studiosissimus: sed & ipse eò quòd iis quę contra Augustinum inter multas Collationes fuissent asserta resisteret, similes Augustino calumnias passus plurimis scriptis contra Cassianum & similes ingratos oblatrantes veram Christi gratiam tutari studuit indefessus. Anno circiter 427. aut 28. singularem ad Ruffinum amicum de Gratia & Libero Arbitrio emisit Epistolam, in qua contentionum illarum originem, & fundamentum, vnâ cum objectionibus & reliquis dilucidè refert & refellit: sed de prædestinatianis hæreticis ne minimum verbum: errorem verò (quos Reuerendus Pater vult esse prædestinatianorum) meminit quidem, sed quasi ipsi Augustino ab ipsis Massiliensibus falsò ex calumnia adscriptos enumerat, & refutat: quod paucis ex ipsis Prosperi verbis hîc subijcere non erit minimi ponderis.

Prosperi Epistolâ ad Ruffinum.

Capitulo primo & secundo hæresim Pelagianam, eiúsque sobolem Massiliensem errorem breuiter & dilucidè exponit, vt quam minimum hęc ab illa quantùm ad scopum, & virus ipsum distet cuilibet innotescat.

Pelagiana igitur hæresis (inquit) quo dogmate Calholicam fidem destruere adorta sit, & quibus impietatum venenis viscera Ecclesiæ, atque ipsa vitalia Corporis Christi voluerit occupare, notiora sunt, quàm vt opere narrationis indigeant: ex his tamen vna est blasphemia, iniquissimum & subtilissimum germen aliarum, quâ dicunt gratiam Dei secundùm merita hominum dari. Cum enim primum tantam Naturæ humanæ vellent astruere sanitatem, vt per solum Liberum Arbitrium posset assequi Dei regnum, eò quòd tam plenè ipso conditionis suæ præsidio iuuaretur, vt habens naturaliter rationalem intellectum, facilè bonum eligeret, malùmque vitaret, & vbi vtrâque parte libera essent opera voluntatis, non facultatem his qui mali sunt ad bonum deesse, sed studium. Cum ergo (vt dixi) totam iusti- « « « « « « « « « « « « «

Cap. 1.

Prosper & Hilarius. » tiam hominis ex naturali vellent rectitudine ac possibilitate sub-
» sistere, atque hanc definitionem doctrina sana respueret; damna-
» tum à Catholicis sensum, & multis postea hæreticæ fraudis varie-
» tatibus coloratum hoc apud se ingenio seruauerunt, vt ad inci-
» piendum, & ad proficiendum, & ad perseuerandum in bono ne-
» cessariam homini gratiam profiterentur.]

Cap. 2. » Cap. 2. Sed in hac professione quomodo vasa iræ molirentur
» irrepere, ipsa Dei gratia vasis misericordiæ reuelauit: intelle-
» ctum est enim, saluberriméque perspectum, hoc tantum eos de
» gratia confiteri, quod quædam Libero Arbitrio sit Magistra,
» séque per cohortationes, per legem, per doctrinam, per crea-
» turam, per contemplationem, per miracula, pérque terrores
» extrinsecùs iudicio eius ostendat, quò vnusquisque secundùm
» voluntatis suæ motum, si quæsierit, inueniat: si petierit reci-
» piat: si pulsauerit introeat: quia scilicet gratiæ ipsius vocatio
» hoc primum circa nos agat, vt nostræ facultatis arbitrium ad-
» moneat, nec aliud sit gratia quàm Lex, quàm Propheta, quàm
» Doctor, cui circa omnes homines per vniuersum mundum com-
» mune & generale sit studium, vt qui voluerint credant, & qui
» crediderint iustificationem merito fidei & bonæ voluntatis acci-
» piant: ac sic gratia Dei secundum hominum meritum tribua-
» tur; atque hoc modo gratia non sit gratia: quia si meritis
» redditur, & non ipsa est bonorum creatrix, frustra gratia no-
» minatur.

Cap. 3. Cap. 3. Allatis Sancti Augustini in debellanda Pelagianorum
hęresi laudibus, Massiliensium obtrectantium calumnias de qui-
» bus agitur subiicit. Cui, inquit, inter tot certaminum palmas,
» inter tot triumphorum coronas, ad illuminationem Ecclesię, &
» ad gloriam Christi, qua ipse illustratus est perfulgenti, quidam
» nostrorum (quod de ipsis multum dolendum est) occultis, sed
» non incognitis susurrationibus obloquuntur. Et prout sibi noxias
» aliquorum aures opportunásque repererint, scripta eius, quibus
» error Pelagianorum impugnatur infamant: dicentes eum Liberũ
» Arbitrium penitùs submouere, & sub gratiæ nomine necessitatem
» prædicare fatalem. Adijcientes etiam duas illum humani generis
» massas, & duas credi velle naturas: vt scilicet tantæ pietatis Viro
» Paganorum & Manichęorum adscribatur impietas: quę si vera
» sunt, cur ipsi tam negligentes, ne dicam tam impij sunt, vt tam
» abruptam perniciem ab Ecclesiâ non repellant, tam insanis præ-
» dicationibus non resistant: nec saltem aliquibus scriptis eum, à
» quo talis emanat doctrina conueniant? Magna enim gloria sua
» humano generi consuluerint, si Augustinum ab errore reuocaue-
» rint &c.] Audiat & aduertat R. P. hæc ipsa praua quæ vult esse

prędestinatorum dogmata à Massiliensibus Pelagianorum reliquiis ex calumnia ipsi Augustino imposita. Prosper & Hilarius.

Tum sequentibus Capitulis Prosper illorum argumenta vnà cum eorum obiectionibus refellit, inter quas solemnem illam de voluntate Dei his verbis exposuit cap. 13. & vbi est illud quod " Ibidem cap. 13.
nobis quasi contrarium à non intelligentibus semper opponi- "
1.Tim. 2.v.4. tur. Quod Deus omnes homines velit saluos fieri &c. Quam " Cap. 11.
eodem & sequentibus capitibus resoluit: & cap. 11. asserit oc- "
casionem erroris esse fixæ & gratuitæ Prædestinationis hono- "
rem: quod quidem (inquit) tam impium est negare quam ip- "
si gratiæ contraire.] Denique similem calumniam (quâ in si- "
mili cum Augustino doctrina impetitus est) amouet cum hac "
præuia admonitione plurimis etiam hoc nostro sæculo salutari "
videant (inquit) quomodo se à dedecore istius exuant falsita- "
tis, qui possunt tam incpta confingere, si hi, quorum abutun- "
tur auribus, aliquantulum diligentiæ ad cognoscenda ea, "
quæ præstantissimus minister gratiæ disputauit, intenderint "
&c.] "

Huius Epistolæ meminit R. P. infrà cap. 8. illáque præcipua, quæ vult Prædestinatianorum fuisse dogmata, quæ vel fatum asserant, vel Liberum Arbitrium negent (teste hic Prospero) per calumniam Augustino imponi solita fatetur: sed hoc capite eo quod susceptæ causæ penitus officiat omnino prætermisit: iam de Epistolis Prosperi & Hilarij ad Augustinum quas in Prædestinatianos editas asserit R. P.

Hilarius non ille qui Episcopus Arelatensis fuit (vt iam diximus) sed Laïcus Augustino familiaris cum ipso diù versatus contentiones illas quæ Massiliæ in doctrinam illius excitatæ essent, duplici ad eum Epistola prosecutus est, quarum prima verisimiliter sub annum 428. non extat, sed eius meminit in secunda & ad eam referuntur plurima quibus respondet Sanctus Augustinus, quæ non habentur in aliis duabus Prosperi scilicet & Hilarij Epistolis: Cum igitur contentiones illæ in dies succrescerent anno sequenti 429. Hilarius iterum scripsit Augustino quæ nam Massilienses, & similes Pelagianorum reliquiæ in scriptis eius reprehenderent, eorúmque propositiones 23. aut 24. doctrinæ eius oppositas refert, & inter reliquas de celeberrima illa gratiæ diuisione ante & post casum Adami, quam tradidit Sanctus Augustinus in libro de Corrept. & grat. cap. 11. & 12. hæc habet. Deinde molestè ferunt ita " Hilarij Epistola ad August.
diuidi gratiam, quæ vel tunc primo homini data est, vel nunc "
omnibus detur, vt ille acceperit perseuerantiam, non quâ fie- "
ret vt perseueraret, sed ne sine hac per Liberum Arbitrium perse- "

Prosper & Hilarius.

» uerare non possit. Nunc verò Sanctis in Regnum per gratiam » prædestinatis non tale adiutorium perseuerantiæ detur, sed tale » vt eis perseuerantia ipsa donetur: non solùm vt sine isto dono » perseuerantes esse non possint: verùm etiam, vt per hoc donum, » non nisi perseuerantes sint. His verbis Sanctitatis tuæ ita mo- » uentur vt dicant quandam desperationem hominibus adhibe- » ri &c.] Et sic in reliquis Sancti Augustini ab illis Pelagianorum reliquiis scripta improbata & impugnata refert, nullâ habitâ ratione nec fictitiorum Prædestinatianorum, nec eorum dogma-

Ibidem

» tum: & sub finem Epistolæ ait egisse cum Prospero, quem virum » tum moribus, tum eloquio & studio clarum dicit, vt quanta » posset collecta suis literis intimaret, quas suis coniunctas desti- » nare curauit.]

Prosper Epistola ad August.

Prosper verò idem ipsum Epistola sua accuratiùs elegantiore stylo, & maiori doctrina prosequitur, se reum futurum esse credens, si ea, quæ valdè perniciosa esse intelligeret, ad specialem » Patronum fidei non referret. Multi ergo, inquit, seruorum » Christi, qui in Massiliensi vrbe consistunt in Sanctitatis tuæ scri- » ptis, quæ aduersus Pelagianos hæreticos condidisti, con- » trarium putant Patrum opinioni, & Ecclesiastico sensui quic- » quid in eis de vocatione electorum secundum Dei propositum » disputasti: & cum aliquandiù tarditatem suam culpare malue- » rint, quàm non intellecta reprehendere, quidámque eorum lu- » cidiorem super hoc atque apertiorem Beatitudinis tuæ expositio- » nem voluerint postulare; euenit è dispositione misericordiæ Dei: » vt cum quosdam intra Africam similia mouissent, librum de » Correptione & gratia plenum diuinæ auctoritatis emitteres, quo » in Prouinciam nostram insperata opportunitate delato, putaui- » mus omnes querelas resistentium sopiendas; quia vniuersis quæ- » stionibus, de quibus consulenda erat Sanctitas tua, tam plenè il- » lic, absolutéque responsum est, quasi hoc specialiter studueris, » vt quæ apud nos erant turbata componeres. Recensito autem » hoc Beatitudinis tuæ libro, sicut qui Sanctam atque Apostolicam » doctrinæ tuæ auctoritatem antea sequebantur, intelligentiores » multò instructiorésque sunt facti: ita qui persuasionis suæ impe- » diebantur obscuro, auersiores, quàm fuerant recesserunt: quo- » rum tam abrupta dissentio, primum propter ipsos metuenda est, » ne tam claris támque egregiis in omnium virtutum studio viris » Spiritus Pelagianæ impietatis illudat, ne simpliciores quíque, » apud quos horum magna est de probitatis contemplatione reue- » rentia, hoc tutissimum sibi æstiment quod audiunt eos, quorum » auctoritatem sine iudicio sequuntur, asserere. Hæc enim ipsorum » definitio ac professio est, &c.]

Tum eorum erroris precipua capita, corúmque querelas contra ipsius Sancti Augustini doctrinam recenset, maximè contra eius de gratuita & absoluta Dei Prædestinatione sententiam: his verbis; hoc autem propositum vocationis Dei, quo vel " ante mundi initium, vel in ipsa conditione generis humani eli- " gendorum & reiiciendorum dicitur facta discretio, vt secun- " dum quod placuit Creatori, alij vasa honoris, alij vasa contu- " meliæ sint creati, & lapsis curam resurgendi adimere, & sanctis " occasionem teporis afferre: Eo quod in vtrámque partem super- " fluus labor sit, si neque reiectus vlla industria possit intrare, ne- " que electus vlla negligentia possit excidere: quoquo enim mo- " do se egerint, non posse aliud erga eos, quàm Deus definiuit " accidere, & sub incerta spe cursum non posse esse constantem: " Cum si aliud habeat prædestinantis electio, cassa sit annuentis in- " tentio. Remoueri itaque omnium industriam, tollique virtutes, " si Dei constitutio humanas præueniat voluntates, & sub hoc Præ- " destinationis nomine fatalem quandam iudicij necessitatem, aut " diuersarum naturarum dici Dominum conditorem, si nemo aliud " possit esse, quàm factus sit.] "

Prosper & Hilarius.

Et breuiùs continuò Massiliensium de doctrina Sancti Augustini sententiam sic colligit: atque vt breuius ac plenius quod " opinantur exponam: quicquid in libro hoc (de Correptione & " gratia) ex contradicentium sensu Sanctitas tua sibi opposuit: " quicquid etiam in libris contra Iulianum ab ipso sub hac quæ- " stione obiectum potentissimè debellasti, hoc totum ab istis San- " ctis, intentiosissimè conclamatur: Et cum contra eos scripta bea- " titudinis tuæ validissimis, & innumeris testimoniis diuinarum " Scripturarum instructa proferimus, ac secundùm formam dispu- " tationum tuarum aliquid etiam ipsi quo concludantur astruimus, " obstinationem suam vetustate defendunt &c.] "

Deinde post plurima eorum errorem de Prædestinatione Dei, & de vniuersali Christi gratia exponit his verbis: præuisos (in- " quiunt) à Domino credituros, & ad vnamquámque Gentem ita " dispensata tempora ac ministeria Magistrorum, vt exortura " erat bonarum credulitas voluntatum. Nec vacillare illud quod " *Deus omnes homines velit saluos fieri, & in agnitionem veritatis* " *venere*: Quandoquidem inexcusabiles sint, qui & ad vnius ve- " ri Dei cultum potuerint instrui intelligentia naturali, & Euange- " lium ideo non audierint, quia nec fuerant recepturi. Pro vni- " uerso autem humano genere mortuum esse Dominum nostrum " Iesum Christum, & neminem prorsus à Redemptione sangui- " nis eius exceptum, etiam si omnem hanc vitam alienissima ab "

Error Massiliensium de Prędest. & gratia.

1. Tim. 2. v. 4.

Prosper & Hilarius.

» eo mente pertranseat: Quia ad omnes homines pertineat diui-
» næ misericordiæ Sacramentum, quo ideo plurimi non renouen-
» tur, quia quod nec renouari vtile habeant, prænoscantur: ita-
» que (quantum ad Deum pertinet) omnibus paratam vitam æter-
» nam: quantum autem ad Arbitrij libertatem, ab eis apprehendi
» qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratiæ merito creduli-
» tatis acceperint.]

Tum ex quo fonte processerit tam absurda gratia Dei apud
» religiosos viros prædicatio aperit. In istam vero, inquit, ta-
» lis gratiæ Prædicationem hi quorum contradictione offendi-
» mur, cum priùs meliora sentirent, ideo se vel maximè contu-
» lerunt, quia si profiterentur ab ea omnia bona merita præue-
» niri, & ab ipsa vt possint esse, donari necessitate, concederent
» Deum *secundum propositum*, & consilium voluntatis suæ, oc-
» culto iudicio, & opere manifesto, *aliud vas condere in hononem,* Rom.
» *aliud in contumeliam*: Quia nemo nisi per gratiam iustificetur, 9. v. 21.
» & nemo nisi in præuaricatione nascatur. Sed refugiunt istud fa-
» teri, diuinóque adscribere operi Sanctorum merita formidant,
» nec acquiescunt prædestinatum electorum numerum, nec au-
» geri posse, nec minui. Ne locum apud infideles, ac negligentes
» cohortantium incitamenta non habeant, ac superflua sit industriȩ
» ac laboris indictio; cuius studium cessante electione frustran-
» dum sit, &c.]

Tum sensum suum Prosper, quámque, & à quibus maxi-
» mè contradictionem pateretur, manifestat: quod cum, in-
» quit) peruersissimum esse reuelante Dei misericordiâ, & in-
» struente nos tuâ beatitudine nouerimus, possumus quidem ad
» non credendum esse constantes, sed ad auctoritatem talia sen-
» tientium non sumus pares, quia multùm nos, & vitæ meritis
» antecellunt, & aliqui eorum adepto nuper summo Sacerdotij
» honore supereminent: nec facilè quisquam, præter paucos per-
» fectæ gratiæ intrepidos amatores, tantis superiorum disputatio-
» nibus ausus est contraire. Ex quo non solum. His qui eos au-
» diunt, cum dignitatibus creuit periculum, dum & multos reue-
» rentia eorum, aut inutili cohibet silentio, aut incurioso ducit as-
» sensu, & saluberrimum ipsis videtur, quod penè nullius contra-
» dictione reprehenditur &c.]

De Hilario Arelat.

Tum vero qui adepto nuper Summo Sacerdotij honore su-
pereminèret, posteà Hilarium Arelatensem Episcopum esse in-
dicat qui mense Ianuario anno 429. ex insula Lirinensi in locum
Honorati defuncti ad illam Sedem promotus est, ipso Prospe-
ro teste in Chronico; vnde patet has Epistolas, sicut & libros
Sancti

Sancti Augustini de Prædestinatione Sanctorum & dono perseuerantiæ ad hunc annum referenda, & Hilarium Arelatensem necessariò alium esse ab eo qui ad Augustinum cum Prospero scripsit. Prosper & Hilarius.

Porrò Hilarius ille Arelatensis, quem vt Doctum & pauperum studiosissimum laudat Gennadius, & Prosper hîc vt Sanctum & in aliis sectatorem doctrinæ Sancti Augustini, sed illis Pelagianæ prauitatis reliquiis infectum refert, plurimâ moderatione in contentionibus illis semper versatus est: Quippe qui (ipso Prospero ibidem teste) de hoc quod in querelam traheretur iam pridem apud Sanctum Augustinum sensum suum per literas vellet conferre. Vnde valde probabile est eum paulò post perspectis saluberrimis Sanctissimi & suauissimi illius Doctoris libris de Prædestinatione Sanctorum & dono perseuerantiæ (in quibus difficultates omnes quibus ille velut ansulis quibusdam in cœnulentâ Pelagianarum reliquiarum fæce retineretur, plenissimè fuissent solutæ, & veritas absolutæ electorum Prædestinationis, & verè gratuitæ sempérque victricis Christi gratiæ indeclinabiliter & insuperabiliter constabilita) saluberrimam illam doctrinam humiliter & sincerirer amplexum: Cuius conuersionis non leui est argumēto quòd in Decretali Papæ Cœlestini ad Episcopos Gallotum non recensetur inter eos qui Pontificiâ Censurâ (de qua postea) quasi commenritiæ Pelagianæ nequitiæ perstricti fuere. Cùm alioquin vt Metropolitanus, primus ante Venerium, Marium & reliquos suæ Prouinciæ Episcopos esset nominatus. Quicquid sit, forsan ex innatâ Pelagianis eorúmque reliquiis & sequacibus superbiâ, fastu tumidus, forsan solo tuendæ Sedis prærogatiuæ zelo accensus, Apostolicæ Sedis & Leonis Papæ auctoritati reluctatus eius indignationem incurrit, & seueram increpationem retulit, vt constat tum ipsius Leonis Decretali Epistola ad Episcopos Prouinciæ Viennensis, tum Valentiniani tertij Imperatoris Nouellâ de Episcoporum ordinatione, tomo primò Concil. Galliæ ad annum 445. Sed omnipotentissimâ eius misericordiâ qui iuxta August. de Corrept. & Grat. cap. 14. magis habet in potestate voluntates hominum quàm ipsi suas; qui solus facit vt salubris sit correptio & fiat in correpti corde correctio, vt cœlesti constituatur in regno saluberrimè compunctus Hilarius fastu illo si quem habent, vnà cum Pelagianæ prauitatis reliquiis deposito, sanctissimo fine quieuit in Domino. Hæc est mutatio dexteræ Excelsi.

Sed ad Prosperum nostrum reuersi, finem Epistolæ intueamur, quo Sanctum Augustinum deprecatur, vt eadem ipsa iterum tractare non dedignetur. Quia in istis, inquit, Pelagianæ prauitatis « Prosper. Epist. ad August. in fine.

Prosper & Hilarius.

» reliquiis non mediocris virulentiæ fibra nutritur, si principium » salutis malè in homine collocetur, si diuinæ voluntati impiè voluntas humana præfertur, &c. Ac primum quia plerique non » putant Christianam fidem hac dissentione violari, quantùm periculi sit in eorum persuasione patefacias, deinde quomodo per » istam præoperantem & cooperantem gratiam liberum non impediatur arbitrium, tum vtrùm Præscientia Dei ita secundùm » propositum maneat, &c. Et in conclusione adde, inquit, eruditionem humilibus, adde increpationem superbis: necessarium » & vtile est, etiam quæ scripta sunt scribere, ne leue existimetur, » quod non frequenter arguitur: Sanum enim putant esse, quod » non dolet, nec vulnus superductâ cute sentiunt, sed intelligant peruenturum ad sectionem quod habuerit perseuerantem » tumorem.]

Huic Prosperi & geminis Hilarij Epistolis gemino Sanctus Augustinus respondet libello: in primo de Prædestinatione Sanctorum initium fidei, in altero de Dono Perseuerantiæ perseuerantiam ipsam verissimum esse Christi gratiæ donum præcipuè demonstrat, omnibus Pelagianæ prauitatis reliquiis fortissimè reluctatur, argutas omnes Massiliensium cauillationes dissoluit, veritatem Catholicæ doctrinæ de vera Christi Gratiâ, scilicet verè gratuita, sempérque efficaci & victrice, vnà cum gratuita & absoluta Dei Prædestinatione, quas sæpiùs tradiderat, plenissimè adstruit, & mirabiliter confirmat, eámque de absoluta Dei Prædestinatione doctrinam, cuius nomine fatalem iudicij necessitatem, aut diuersarum naturarum dici Dominum conditorem arguerent, immobilem esse veritatem asseruit cap. 17. de » Prædest. Sanct. Hæc est, inquit, immobilis veritas prædestinationis & Gratiæ.] Et cap. sequenti: quis, inquit, hæc audiat diligenter & intelligenter, & audeat de hac quam defendimus tam » clarâ veritate dubitare.] Et de dono perseuer. cap. 18. Hoc scio, » inquit, neminem contra istam prædestinationem quàm secundùm Scripturas Sanctas defendimus, nisi errando disputare potuisse.]

August. de Prædest. Sanct. cap. 17. & 18.

De dono Perseu. cap. 18.

Sed aduertendum nec in his Sancti Augustini Libris, nec in Prosperi, & Hilarij Epistolis de prædestinatianis hæreticis, seù qui prædestinatianorum, vel alio quouis, nomine, Liberum Arbitrium negarent, vel fatalem necessitatem prædicarent, ne verbum quidem. Sed hoc nomine infamatum Sanctum Augustinum qui non videant, tam clara in luce vltrò cœcutientes, non tam ipsi quid verum sit, opinor, non vident, quam videre se dissimulant: Audiamus nihilominus R.P. & quod in contrarium asseruit, quâ fide astruat expendamus.

R. P. Qui enim motus in Africâ fuerant, iidem mox in Gallia haud paulò grauiores, ac diuturniores exorti sunt, Anno Christi vt coniectura est 429. ob eandem Augustini de absoluta Dei Prædestinatione, quam plerique atque in his pietate doctrináque præstantes non pauci Massiliæ, aliisque in locis magnopere auersabantur. Prosper & Hilar.

Motus vtrobique excitatos tam in Africâ, quàm in Gallia ab ipsis Pelagianorum reliquiis plus quàm satis ostendimus, & annis præcedentibus cœpisse ex Collatione 13. Cassiani iam ab anno 425. edita, valde probabile: Sed veram motuum illorum causam hîc agnouit R. P. *Ob eandem Augustini de absoluta Prædestinatione sententiam, quam plerique atque in his pietate doctrináque præstantes non [pau]ci Massiliæ, aliisque in locis magnoperè auersabantur: Non igitur Prædestinatiani.*

Tum quod noua, vt aiebant, & insolens videretur, tum quod fouendæ firmandæque Prædestinatorum hæresi, quæ iam tum gliscere cœperat in Gallia, exposita in speciem & obnoxia.

CONFVTATIO.

Quod noua, vt aiebant, *& contraria Patrum opinioni, & Ecclesiastico sensui putaretur*, verba Prosperi & Hilarij testantur: Sed *quod fouendæ firmandæque Prædestinatorum hæresi, quæ iam gliscere cœpisset in Gallia, exposita in speciem & obnoxia:* Cum pace Reuerendi P. dictum sit. nugæ, fabulæ, commentúmque vanissimum; cuius ne minimum quidem vel in Sancto Augustino, vel in illis Prosperi & Hilarii Epistolis vestigium reperitur. Quid tamen huic falsissimæ opinioni firmandæ R. P. afferat audiamus.

R. P. Hæc enim Prospero & Hilario præcipuè causa fuit, cur ad Augustinum dandas literas putarint, vt eius in re perplexa consilium, opémque implorarent: Quod illa inprimis demonstrant, quæ Prosper ex Aduersantium persona opponi, & obiectari solita commemorat: Hoc autem propositum, inquit, vocationis Dei, quo « Prosperi Epist. ad August.
ante mundi initium, vel in ipsa conditione generis humani, eli- «
gendorum, & reiiciendorum dicitur facta discretio, & secun- «
dùm quod placuit Creatori, alij vasa honoris, alij vasa contume- «
liæ sunt creati, & lapsis curam resurgendi adimere, & Sanctis oc- «
casionem teporis afferre, eò quòd in vtramque partem superfluus «
labor sit, si neque reiectus vllâ industriâ possit intrare, neque «
electus vllâ negligentiâ possit excidere: Quoquo enim modo se «
egerint, non posse aliud erga eos, quàm Deus definiuit accidere, «
& sub incerta spe cursum non posse esse constantem. Cum si aliud «
habeat prædestinantis Electio, cassa sit adnitentis intentio: Re- «
moueri itaque omnem industriam, tollique virtutes, & sub hoc «
Prædestinationis nomine fatalem quandam induci necessitatem] «

Prosper & Hilar. Hæc certè fuere Massiliensium, & similium Pelagianæ prauitatis reliquiarum, quæ etiam hodie sunt eorum, qui similem causam fouent, sophisticæ Argutationes, non in hæreticos vel nomine, vel re, Prædestinatianos (quod Reuerendo P. probandum incumbit) sed in ipsum Augustinum, cuius saluberrimam de absoluta Dei Prædestinatione doctrinam, non hæresim aliquam, vel re ipsa, vel etiam nomine Prædestinatianam reiicerent. Hæcque sola refertur fuisse tam Prospero, quàm Hilario scribendi causa: viderit igitur R. P. quo artificio ex his Prosperi verbis coniicere possit, Prædestinatorum hæresim Prospero & Hilario præcipuè fuisse scribendi causam.

Quæ omnia cùm ad Prædestinatorum placita, quorum illi auctorem haberi volebant Augustinum manifestò pertineant, de his nimirum sermonem fuisse perspicuum est.

Mira Renerendi P. perspicacia! Immo hæc omnia ipsi Augustino obiecta, in saluberrimam eius de absoluta Dei Prædestinatione sententiam qui non videt, non tam perspicacià caret, quam in plena luce cæcutit. Nec sunt Prædestinatianorum placita (qui nulli fuerunt) sed (vt hîc reuera habetur) Massiliensium eiusdémque farinæ hominum commenta, quod intendimus, & quod etiam ex his Prosperi verbis apertissimè constat: Et qui non vident tam clara in luce vltro cœcutientes, non tam ipsi quid verum sit, opinor, non vident, quam videre se dissimulant.

R. P. Nec aberrasse Hincmarum, cùm Prædestinatorum hæresim excitatam in Gallia per Prosperum & Hilarium innotuisse Augustino, libròsque de Prædestinatione Sanctorum, & de Bono perseuerantiæ, quibus Prospero & Hilario respondit Augustinus contra hæresim eandem editos fuisse testatus est.

Ne sine Duce cœcutiens aberret R. P. Hincmarum suum, cuius errores aliquot suprà notauimus, etiam grauiter errantem hîc sequi profitetur, sed eum tamen in grauiori errore palam deseruit, nec enim Hincmarus cautè & subtiliter (vt R. P. licet sine fundamento) finxit Massilienses propter oppositam Prædestinatianorum hæresim, sese Augustini de absoluta Dei Prædestinatione sententiæ opposuisse, subtiliùs hoc commentum huic nostro sæculo seruabatur: Sed ipsos Massilienses voluit esse Prædestinatianos; ipsorum placita ab ipso Prospero relata prædestinatorum voluit esse dogmata: Sed & quod Augustinus in his Libris de Prædestinatione Sanctorum & dono perseuerantiæ, de Pelagianis, eorúmque reliquiis dixit, de Prędestinatianis dictum asseruit in opere de prędestinatione cap. 1. & 35. quod hîc referre onerosum esset, legenda præcipuè pag. 8. & 307. Sed ne hoc leuiter proposuisse credamur, certissimo & breuissimo testimonio eri-

mus contenti ex cap. 15. quod suprà retulimus in quo referens quatuor præcipua veterum, quos finxit, prædestinatianorum hæresis Capita. Primum illud posuit quod à Prospero refertur ipsorum esse Massiliensium dogma. Quorum vnum est, inquit Hincmarus, quia secundùm præscientiam Deus homines damnet pro meritis suæ vitæ, quæ non habuerunt morte præuenti, sed habituri essent si viuerent:] Prosper autem in prædicta ad Augustinum Epistolâ Massiliensium errores referens: Cúmque inter hęc, inquit, innumerabilium illis multitudo obiicitur paruulorum &c. tales aiunt perdi, taléſque saluari, quales futuros illos in annis maioribus, si ad actiuam seruarentur ætatem Scientia Diuina prȩuiderit:] Quod ex Diametro oppositum Sancti Augustini & eorum sententiæ, quos R. P. vult esse hȩreticos Prȩdestinatianos; Et refutationem eius hæresis ab Augustino cap. 14. de Prȩdestinatione Sanctorum actam, Hincmarus tanquam in Prædestinatianorum errorem, editam profert cap. 35. pag. 307. Et iterum in Epilogi cap. 2. pag. 357. Quis ex tam inepta ac ridicula Hincmari hallucinatione non videat cæco cæciorem esse oportere, qui hoc duce tam stupidè oberranti glorietur. Et sic tam prauum Hincmari, támque suspectum de Sancti Augustini doctrinâ post ſȩcula quatuor testimonium à R.P. reiiciendum potiùs quam suscipiendum fuit.

Prosper & Hilar.

Hincmar. de Prȩdest. cap. 15.

Prosper Epist. ad August.

R. P. Quare in cassum dissimulant, qui Prædestinatis sæculo nostro vt faueant; callidè rem alio transferre student, quasi turbæ illæ de quibus Prosper & Hilarius arguit, non ad Prædestinationis quæstionem spectent, sed ad alia, de quibus post hæc cum reliquiis Pelagianorum fuit controuersia.

Penes quos fuerit tam dissimulatio, quàm calliditas, an penes Pelagianos, eorúmque reliquias, & qui iam sunt eorum sectatores; an penes Sanctum Augustinum, eiúsque discipulos, & qui iam sunt ipsius doctrinæ & perfectæ Christi gratiæ intrepidi defensores, perpendat R. P. Horum tamen tam solemne veritatem absque æquiuocationis fuco profiteri, quàm illis iuxta Cassianum Collat. 17. cap. 17. & seqq. fallere & mentiri, illúdque quandoque esse licitum non abnuere. Aduertat R. P. quales Augustini sæculo fuerint Prosper & Fulgentius: Quales verò Cassianus & Faustus: Item nono sæculo qualis S. Remigius Lugdunensis cum S. Prudentio & vtroque Lupo. Quales verò Hincmarus cum Ioanne Erigenâ: hoc nostro sæculo, vt absit inuidia, Lectoris erit iudicium, vbi sit dissimulatio, vbi calliditas; an ex parte eorum qui turbas illas vnà cum Prospero & Hilario à Massiliensibus & aliis Pelagianorum reliquiis, in saluberrimam San-

Cassianus Collat. 17. cap. 17.

Prosper & Hilar.

cti Augustini de absoluta & verè gratuita Dei Prædestinatione sententiam excitatas, non solùm non negant sed vltro (vt iam vidimus, profitentur & asserunt: An ex parte eorum qui vaferrimo artificio Prædestinationis quæstiones Prædestinatorum hæresi confundentes, quæ toto cœlo diuersa sunt, eò quòd turbæ illæ ad prædestinationis quæstionem spectauerunt (quod nemo non agnoscit, nisi fortè Molinæ discipuli ne suam de Prædestinatione sententiam in Massiliensibus ab Augustino damnatam fateri cogantur) inde clamculum efficere volunt (quod omni fabulâ fabulosius est) ad nescio quorum prædestinatorum hæresim turbas illas spectasse.

Intoleranda verò calumnia est quòd aduersarios suos diuinæ gratiæ patronos Prædestinatis hoc sæculo, hoc est Caluinistis similibúsque pestibus fauere criminantur. Quos contra eò magis premunt, quòd impia illa dogmata quibus peccati causam in Deum refundunt, & Liberum Arbitrium omnino perimunt, ab ipsis primùm inuenta, & contra Sancti Augustini doctrinam ac vnanimem huc vsque Ecclesiæ sententiam asserta contendunt.
» Imò verò plurimi ex recentioribus moniti ab Illustrissimo Car-
» dinali Baronio videant, quanto periculo, dum in Nouatores
» insurgunt vt eos confutent, à Sancti Augustini de prædestinatio-
» ne sententiâ recedunt, cùm alioqui arma non desint, quibus ad-
» uersarij profligentur.

Sed & quod addidit R. P. *De Reliquiis Pelagianorum, de quibus post hac fuit Controuersia.*] Quasi illi ipsi Massilienses rectæ & sinceræ fuerint fidei, nec ex reliquiis Pelagianorum sint censendi, non benè cum ipso Prospero in prędicta Epistola conuenit, qui licet quosdam vitæ meritis antecellere testetur, eorum tamen, quos refert errores, perniciosas Pelagianæ prauitatis re-

Prosper Epist. ad August.

» liquias pręcisè vocat. Quia, inquit, in istis Pelagianæ prauitatis
» reliquiis non mediocris virulentiæ fibra nutritur, &c.]

Nam futile id commentum & Prosperi verba, quæ protulimus, & alia quibus Epistolam concludit, cùm ab Augustino quid cupiat
» *exponit, apertissimè reuincunt*: Tribue, inquit, Pater optimè, vt
» quæ in istis quæstionibus obscuriora sunt digneris aperire: Quo-
» modo per istam præoperantem, & cooperantem gratiam, Libe-
» rum non impediatur Arbitrium: Quemadmodum per hanc præ-
» dicationem propositi Dei, nemo eorum qui cohortandi sunt, im-
» pediatur, nec occasionem negligentiæ habeant, si se prædestina-
» tos esse desperent. Qualiter diluatur, quod retractatis priorum
» de hac re opinionibus, penè omnium par inuenitur & vna sen-
» tentia, quâ propositum, & Prædestinationem Dei secundùm
» pręscientiam receperunt.]

Nec superiùs prolata, nec quæ iam proferuntur Prosperi verba futile commentum esse arguunt, immo pleniſſimè & præcisè euincunt quod intendimus, ſcilicet: Hæc ipsa in illis quæstionibus obſcuriora (quorum pleniſſimam ab Auguſtino reſponſionem requirit Proſper) à Maſſilienſibus Pelagianorum reliquiis in ipſius Auguſtini doctrinam, non à prędeſtinatianis hęreticis, vel in prędeſtinatianos hęreticos fuiſſe propoſita, & elucidationem illam requiri non ad confutationem prędeſtinatianorum hęreticorum, qui nulli erant, ſed ad reuincendas in Maſſilienſibus Pelagianæ prauitatis reliquias, & adſtruendam germanam Sancti Augu ſtini, & totius Eccleſiæ doctrinam. Prosper & Hilar.

Quid enim aliud his verbis ab Auguſtino, totáque Epiſtolá ſua Proſper efflagitat, quàm vt diuinæ Prædeſtinationis nodos & difficultates explicet: De hac igitur agebatur, & de hac vnâ omnes, aut penè omnes ſunt Proſperi ad Gallorum obiecta reſponſiones.

Quis neget? Ergo quia actum de prædeſtinatione, actum contra Prædeſtinatianos hæreticos; quænam eſt iſta tam abſona ratiocinatio? Imo actum contra Pelagianorum reliquias qui ſaluberrimam Sancti Auguſtini, & totius Eccleſię de abſoluta Dei prędeſtinatione doctrinam improbarent, & nomine fatalis neceſſitatis Liberum tollentis Arbitrium infamarent. Quod ipſum confirmatur etiam ex Gallorum obiectionibus, & Proſperi reſponſionibus: neque enim illorum capitula fuere hęreticorum Prędeſtinatianorum dogmata, vt ſomniauit Hincmarus, ſed eorumdem Gallorum Pelagianiſantium commenta ab ipſis falsò & calumniosè Sancto Auguſtino impoſita, vt patet ex ipſo Proſpero in pręfatione, & de his ſequenti capite agetur.

Quod ſi Proſper atque Hilarius & cæteri bonarum partium in Gallia ægrè ferebant Prædeſtinatianorum dogmata, quæ meritò exhorrebant, Sancto Auguſtino aſcribi, vel ex eius Libris deriuari, in eóque laborabant, vt ab Auguſtino diſcerent, vnde illum poſſent ab hac nota vindicare. Quod illos iudicium de his hodiè facturos credimus, ſi viuerent, qui Prædeſtinatianorum hæreſim ab Auguſtini doctrina non diſtinguunt.

Proſper & Hilarius dogmata illa per calumniam à Pelagianorum reliquiis Sancto Auguſtino aſcribi meritò quidem exhorrebant, non quaſi prędeſtinatianorum dogmata (qui nulli erant, nec poſtea fuerunt) ſed quaſi impia Maſſilienſium deliramenta, quos ſanatos vellent: Ideòque pleniori diſputatione ab Auguſtino conuincendos optabant, vt nullum ampliùs haberet tantâ contumaciâ perfugium. Verùm videbit R. P. vtrum Maſſilienſes illos quos Sancti Auguſtini ſcripta infamaſſe, eíque Paganorum

Prosper & Hilar. & Manichęorum impietatem aſcripſiſſe, auctor eſt Proſper ad Rufinum ſcribens, quoſque hâc ipsâ ad Auguſtinum Epiſtolâ Pelagianorum reliquias vocat; vtrum, inquam, inter cęteros bonarum partium in Gallia comprehendere intendat: Id ſiquidem ex eo magis aſſerere videtur, quòd earum partes vſquequaque etiam vſque ad Apologiam ipſius Fauſti tueatur, nullibi verò nec ſenſus eorum, nec in Sancti Auguſtini doctrinam calumnias & opprobria improbet, nec eorum vnquam niſi quaſi doctrinâ & pietate præſtantium virorum meminerit: Imò etiam non adhuc extitiſſe Pelagianorum reliquias cenſuerit, ſed quo auctore quóue conſilio eos, qui tot calumniis veram & legitimam Sancti Auguſtini, & totius Eccleſiæ doctrinam onerant, & reiiciunt, *quaſi laborantes, vt Auguſtinum à calumniis illis vindicarent*, hîc repręſentare, *& bonarum partium* nomine comprehendere poſſit, nobis ignotum: Sic enim Auguſtinus prauarum partium ipſius R. P. iudicio haberetur, quod de R. P. credi nolumus.

Sed cum addidit *de his qui hodie Prædeſtinatorum hæreſim ab Auguſtini doctrina non diſtingunt.*] Non aduertit R. P. eos qui aſſerunt nullam fuiſſe prædeſtinatorum hæreſim, ſed merum commentum eorum qui Sancti Auguſtini doctrinæ aduerſarentur (vt clariſſimè patet ex his quæ huc vſque expendimus) nullo modo confundere prædeſtinatianorum hæreſim, ſeù veriùs dogmata ipſis impoſita, cum doctrina Sancti Auguſtini, doctrinam omni ex parte amplectuntur, & venerantur: dogmata verò illa non minus quam R. P. immo ſinceriùs à vera doctrina diſcernentes & expungentes, execrantur & impugnant, & cum Arauſicanâ, Valentinâ, Lingonenſi, & Tridentina Synodis, ſi qui fuere illis ſæculis qui tantum malum credere voluerint, & eos qui fuere, & ſunt hoc noſtro & præcedenti ſæculo palam auerſantur, & cum omni deteſtatione illis omnibus anathema dicunt. Sed ſola inter nos quæſtio (vt in principio obſeruatum eſt) vtrùm reuera illo Sancti Auguſtini ſæculo fuerint, necne hæretici prædeſtinatiani, nec aliquos fuiſſe huc vſque probauit, nec in poſterum probare poterit R. P. Et ſic valde ſuperfluum hîc aduocare iudicium Proſperi & reliquorum, qui ab Auguſtino ſteterunt, quorum doctrinam R. P. & reliqui qui abſolutam Dei prędeſtinationem reiiciunt, verbo tenus ſuſcipiunt, & toto corde auerſantur, immo etiam dictis & ſcriptis, & factis in quantùm audent, & permittuntur, negant; Alij verò toto corde venerantur, & vbique vſquequaque veraciter & ſinceriſſimè profitentur.

Sirmondvs.

Non defuit illorum votis Auguſtinus, à quo binos in eam rem conſcriptos

conscriptos libros iam diximus: Nec destitit Prosper quandiu superstes fuit Augustinus, & postquam in Cælum est receptus, partes illius agere, tutarique pro viribus, singula quæ in eius libris carpebantur, aut non intellecta docens, aut falsò imposita. Sed inualescente malo, & post mortem Augustini liberiùs ac periculosiùs grassante, validiora sibi ex vrbe remedia conquirenda censuit. Prosper & Hilar.

CONFVTATIO.

Hæc omnia vera: sed non in sensu à Reuerendo P. intento: Augustinum siquidem (vt vidimus) libris de prædestinatione Sanctorum, & de Dono perseuerantiæ doctrinam suam à Massiliensium calumniis vindicasse, eorúmque deliramenta plenissimè confudisse & refutasse nemo est qui nesciat: Sed de hæreticis vel reuera, vel etiam nomine prædestinatianis (vt vult R. P. cum suo Hincmaro) nullibi cogitatum Quantùm ad Prosperum & ipso Augustino adhuc superstite, vt vidimus ex libro eius de Gratia & Libero Arbitrio ad Ruffinum, & post ipsius mortem, vt sequenti Capite visuri sumus, contra Massilienses & similes Pelagianorum reliquias, qui scripta Sancti Augustini, quibus error Pelagianorum impugnatur infamarent, eique Paganorum & Manichæorum impietatem ascriberent, quoad vixit germanam Ecclesiæ Catholicæ doctrinam plurimis exantlatis laboribus, tam dictis, quàm scriptis & factis intrepidè & gloriosè tutatus est: Nullibi verò Prædestinatianæ hæresis, nec hæreticorum quorumlibet dogmata, quæ prædestinatiana vocant, profitentium ne minimùm quidem meminit.

Cœlestin. papa.

CAPVT III. Apud R.P. Sirmondum.

Prædestinati à Cœlestino Papâ, Prospero & Hilario suggerentibus, repressi per Epistolam ad Episcopos Galliæ.

Confvtatvr.

Nullos Prædestinatianos sed solas Pelagianorum reliquias à Cœlestino Papà repressas fuisse euidentissimè demonstratur, Photiùmque à R. P. citatum, eius causam iugulare.

Pars Prima.

Prosper in Chronico.

» ANno 430. Theodosio 13. & Valent. 3. Conss. Augustinus » Episcopus per omnia excellentissimus moritur 5. Kalend. » Sept. Libris Iuliani inter impetum obsidentium Vandalorum in » ipso dierum suorum fine respondens, & gloriosè in defensione » Christianæ gratiæ perseuerans.] Teste Prospero in Chronico: Ipso adhuc superstite in publicum emissi per Prosperum, & Hilarium Sancti Augustini Libri de prædestinatione Sanctorum, & de de Dono perseuer. vt eandem doctrinam de præoperante & cooperante Christi gratiâ & absolutâ Dei prædestinatione, quam Massilienses & similes Pelagianorum reliquiæ execrabantur, pleniùs expressam, & Sanctarum Scripturarum auctoritate confirmatam, eorum obiectionibus validissimè refutatis reciperent, non maiori cultu ab ipsis suscepti, quàm Liber de Correptione & Gratia, nec motus eorum inde compositi: Immo (vt euenit post recensitum illum teste Prospero ad Augustinum) qui per- » suasionis suæ impediebantur obscuro, auersiores quam fuerant » recesserunt,] & quod peius, eò temeritatis & calumniæ progressi sunt, vt quò saluberrimam illam Sanctissimi Præsulis doctrinam liberiùs infamarent, breuium Capitulorũ indiculis horrendas blasphemias (quas Reuerendus P. cum suo Hincmaro vult esse prædestinatianorum quos ipsi fingunt dogmata) publicarent, eásque in libris eius damnabiles reperisse iactarent: quibus Capitulis num. 15. Breuissimè & optimè ex sententia Sancti Augustini, post eius mortem respondit Prosper cum hac præfatione quæ rei gestæ veritatem continet.

Prosper Epist. ad August.

Prosper in Præfat. ad Capit. Gall.

» Doctrinam, quam Sanctæ memoriæ Augustinus Episcopus

contra Pelagianos inimicos gratiæ Christi, & Liberi Arbitrij " Cœlestin.
decomptores, per multos annos apostolicè asseruit, literísque " Papa.
mandauit, quibusdam visum est, aut non intelligendo, aut intel- "
ligi eam nolendo, reprehendere. Et hoc quasi compendium co- "
gnitionis his, qui iudicio eorum ducebantur, afferre, vt quæ "
in libris prædicti viri damnabilia reperisse iactabant, breuium "
Capitulorum indiculis publicarent, talíque commento, & de- "
testationem eius, quem impeterent obtinerent, & ab his quæ "
infamassent, curam exterriti Lectoris auerterent. Ne ergo hanc "
persuasionem temerè quis recipiat, & talem putet sensum scri- "
ptis Catholicis inesse Doctoris, qualem eum, qui frustrà ca- "
lumniantur ostentant, singulis Capitulis, quæ rationis titulo "
prænotarunt, breui & absolutâ professione respondeo, in nul- "
lo recedens à tramite earum definitionum, quæ in Sancti viri "
disputationibus continentur, vt facilè vel tenuis diligentiæ "
aduertat inspector, quàm iniustis opprobriis Catholici Prædica- "
toris memoria carpatur, & in quod peccatum cadant, qui a- "
lienâ instigatione commoti, Scriptorem celeberrimi nominis "
promptiùs habeant culpare, quàm nosse.] "

Ex hac Prosperi præfatione nemo est tam clarâ in luce cæcutiens, qui non aduertat capitula illa non esse Prædestinatianorum dogmata, nec à prædestinatianis vllis, sed à Massiliensibus & similibus in aliis Galliæ partibus Pelagianorum reliquiis proposita, mera commenta, in ipsum Augustinum, eiúsque scripta iniusta opprobria: Nec Reuerendus Pater ausus hîc reclamare, horum Capitulorum nullomodo meminit, eius nihilominus Hincmarus (quem & solum sequi in hoc de veteribus Prædestinatianis commento, & profitetur & gloriatur) illud ipsum ex his Gallorum Capitulis, quasi prædestinatianorum dogmatibus astruere conatus est: vtque hoc dilucidiùs appareat, conferenda sunt quæ Hincmarus, de priscis illis prædestinatianis commentus est, cum his ipsis Gallorum Capitulis: Vidimus supra eum cap. 15. collegisse in quatuor Capitulis ad comburendum zizania; Quæ Prisci, inquit, prædestinatiani variâ quidem voce, sed " cognatâ paríque impietate, de Dei præscientia & prædestinatio- " ne, suum dogma perniciosissimum componentes seminarunt,] " Primum desumptum supra vidimus ex hæresi ipsorum Massiliensium: secundum his verbis conceptum est apud Hincmarum. Aliud est quod ab eis qui sunt prædestinati ad vitam, non auferat " percepta baptismi gratia originale peccatum, & licet piè, iustéque vixerint, nihil eis prosit; sed tamdiu reseruentur, donec " ruant & pereant. Et quod liberum arbitrium in homine nihil sit, " sed siue ad bonum, siue ad malum prædestinatio Dei in homini- "

Hincmar. de Prædestinat. cap. 15.

Cœlestin. Papa. " bus operetur, quoniam Deus in hominibus plasmet arbitrium " quale est dæmonum, quod proprio motu nihil possit velle nisi malum]. Hoc Capitulum quatuor membra continens ex tribus Capitulis obiectionum Gallorum, & ex alio Capitulo obiectionum Vincentianarum iisdem ipsis verbis compositum est. Siqui-

Gallorum Obiect. 2. " dem Gallorum obiectio secunda hæc est: quòd ab eis qui non " sunt prædestinati ad vitam, non auferat percepta Baptismi gratia " originale peccatum.] Tertia, quod non prædestinati ad vitam,

Obiect. 3. " etiam si fuerint in Christo per baptismum regenerati, & piè iu- " stéque vixerint, nihil eis prosit, sed tamdiu reseruentur, donec " ruant & pereant, nec ante eos ex hac vita, quàm hoc eis contin-

Obiect. 6. " gat auferri. Sexta, quod liberum arbitrium in homine nihil sit, sed

Obiectio Vincēt. 16. " siue ad bonum, siue ad malum Prædestinatio Dei in hominibus " operetur] Et obiect. 16. inter Vincentianas: Quod Deus tale in " hominibus plasmet arbitrium quale est dæmonum, quod pro- " prio motu nihil aliud possit, vel velit, nisi malum.] Hæc omnia ipsismet verbis Augustino ipsiúsve Discipulis à reliquiis Pelagianorum per calumniam imposita, ex quibus Hincmarus secundum Prędestinatianorum dogmatum fasciculum commentus est,

Hincmar. d. cap. 15. Gall. obiect. vlt. Hincmar. ibid. " quis non videat? Tertium dogma apud Hincmarum illud est: " quod idem sit præscientia, quod Prædestinatio] similiter in vlti- " ma Gallorum obiectione, quod idem sit præscientia, quod Pre- " destinatio.] Quartum vero & vltimum apud Hincmarum. In quarto autem Prędestinationem Electorum ad vitam non dene- " gant, & reproborum prędestinationem ad interitum confitentur, " quos sicut dicunt à Deo prædestinatos ad interitum, ita etiam ad " peccatum.] Quod ibi habetur in principio, de gemina prædestinatione ad vitam & ad interitum, proprio Hincmari Marte, vt quæstioni de qua præcipuè ageretur aptaret, confictum seu con- " cinnatum ex cap. 6. obiect. Gall. sed siue ad bonum, siue ad ma-

Gallorum obiectio 6. " lum Prædestinatio Dei in hominibus operetur.] Sed reliquum & præcipuum ex obiectione Gallorum vndecimâ & decimaquartâ desumptum fuit: siquidem obiectio vndecima sic se habet: quod

Obiect. 11. " per potentiam Deus homines ad peccata compellat.] & decima-

Obiect. 14. " quarta quod qui Euangelicæ prædicationi non credunt, & Dei " Prædestinatione non credant, & quod Deus ita definierit, vt qui- " cunque non credunt, ex ipsius constitutione non credant] Hocque ipsum ipsi Augustino à Gallis illis affictum testatur Sanctus Fulgentius ad Monimum lib. 1. cap. vlt. his verbis: non au-

S. Fulgent. ad Monimum. lib. 1. cap. vlt. " tem ignoras etiam præterito tempore illi luculentissimo Sancti " Augustini operi, quod scripsit de Prædestinatione Sanctorum, à " quibusdam Gallis obiectum, quòd beatus Augustinus in assertio- " ne Prędestinationis diuinæ, peccatores non solum Prædestinatos

diceret ad iudicium, sed etiam ad peccatum: cuius dicta, quia ipse " Cœlestin.
celeri præuentus est obitu, Prosper vir eruditus & sanctus, rectâ " Papa.
defendit fide, & copioso sermone, &c.] "

Ex his quis non videat hæreticas illas propositiones, seu blasphemias nullomodo fuisse Prædestinatianorum hæreticorum, (qui nulli vnquam fuerint) dogmata, sed iniusta Pelagianarum reliquiarum in ipsum Augustinum opprobria; & veterũ Prædestinatianorum hęresim nihil aliud fuisse, quàm fictitiam fabulam, & merum Pelagianæ prauitatis commentum. Et vt constet non solùm in capite de gemina prædestinatione, quod expendimus; sed etiam in reliquis tribus, de Gratia & Libero Arbitrio, de voluntate Dei & de morte Christi, inuentum Hincmari, de veteribus Prædestinatianis, & iisdem Gallorum Capitulis ad vnguem desumptum: Cap. 21. eiusdem operis de prædestinatione, idem ipsum quod suprà vidimus, cap. 2. sui fasciculi, nec quid vltra refert de Libero Arbitrio. Secundum Capitulum, inquit, " in Synodo apud Carisiacum habitâ, nos de Gratia & Libero Ar- " bitrio ex Sanctorum patrum dictis excerpsimus, de quo Prisci " dixerunt Prædestinatiani, quòd Liberum Arbitrium in homine " nihil sit, sed siue ad bonum, siue ad malum prædestinatio Dei in " hominibus operetur. Quoniam Deus tale in hominibus plasmet " arbitrium, quale est dæmonum, quod proprio motu nihil aliud " possit velle, nisi malum.] Item cap. 24. vbi de Voluntate Dei cir- " ca salutem hominum: de hoc Capitulo (inquit Hincmarus) sicut " Sanctus Prosper demonstrat ex obiectione Gallorum & Vincen- " tianorum, & ex responsionibus, quibus ex delegatione Sedis " Apostolicæ eorum, ipsorumque similium commenta dissoluit; " veteres Prędestinatiani dixerunt, ait enim obiectio octaua Gal- " lorum, quod non omnes homines velit Deus saluos fieri, sed cer- " tum numerum Prædestinatorum. & item obiectio secunda Vin- " centianorum, quia Deus nolit omnes saluare, etiam si omnes " saluari velint.] Hæc sunt ipsiusmet verba Hincmari. Denique " cap. 27. in quo de morte Christi. De huius, inquit, Capituli sen- " su veteres Prędestiniani dixerunt, & sicut Yginus scribit, & San- " ctus Prosper demonstrat obiectione nonâ Gallorum: quod non " pro totius mundi redemptione Saluator sit crucifixus: & iterum " primâ Vincentianorum obiectione, quia Dominus noster IESVS-CHRISTVS, non pro omnium hominum salute & re- " demptione sit passus.] "

Hincmar. de Prędest. cap. 21.

Ib. cap. 24

Ibid. cap. 27.

Cùm igitur appareat omne de veteribus Prædestinatianis figmentum hoc vnico fundamento subnixum, quod hallucinatus Hincmarus Gallorum Capitula crediderit esse Prędestinatianorum hæreticorum dogmata. Constet autem ex Prosperi

Cœlestin. Papa.

præfatione, de Sancti Fulgentij testimonio; illa nihil aliud fuisse, quàm mera Pelagianæ prauitatis reliquiarum commenta, in ipsum Augustinum ex liuore obiecta opprobria. Itaut Reuerendus Pater inficias ire non præsumat: quid reliqui superest nisi vt diruto fundamento, superædificata de veteribus Prædestinatianis fabula penitùs corruat? Nihilominus expendenda & reliqua.

Prosper & Hilarius cùm cernerent post mortem Sancti Augustini, inimicis eius doctrinæ Pelagianorum reliquiis, impudentem audaciam in dies succrescere, nec etiam scriptis Prosperi Responsionibus posse coerceri: sed audaciùs Sancti viri memoriam, eiusque postrema scripta de prædestinatione Sanctorum & Dono perseuerantiæ suis calumniis insectari, & reprehendere, vnicum & optimum remedium rati, si calumniatorum (quibus Episcopi propensâ taciturnitate quasi conniuerent) auctoritate Sedis Apostolicæ ora occluderentur. Cœlestinum ergo Summum pontificem adeunt, illorúmque nequitiâ expositâ, Apostolicum rescriptum obtinuerunt ad quosdam Galliarum Episcopos, cuius quoniam præcipua verba à R. P. hoc tertio capite referuntur, hîc indicasse sufficiet: laudatam fuisse à Summo Pontifice Sanctissimi illius præsulis, & vitam & doctrinam, calumniatoribus illis silentium impositum, & Galliarum Episcopis iniunctam curam seditiosos illos comprimendi tumultus; Decretali Cœlestini Papæ subiecta sunt Capitula, collectas Apostolicæ Sedis Episcoporum & Conciliorum Africanorum, de Gratia Dei sententias continentia, quæ non esse Cœlestini Papæ inter reliqua validissimo argumento est, quòd Prosper contra Collatorem cap. 42. laudes Cœlestini ob repressos Pelagianorum conatus referens, hancque eius recensens & extollens Epistolam, Capitulorum illorum nullomodo meminerit. Si quod veriùs credimus exponere licet, collecta autumamus ab ipso Prospero ex consensu Episcoporum Gallorum, quò faciliùs excitatos per indisciplinatos presbyteros tumultus illos, eorúmque calumniam comprimerent.

Prosper cõtra Collat. cap. 42.

Sed & perspectâ ab ipso Summo Pontifice ipsius Prosperi probitate, doctrinâ & sollicitudine in procurãda Ecclesiæ pace, tutanda Sancti Augustini, & totius Ecclesiæ sincerissimâ doctrinâ, eidem partes suas delegauit, quò ex Apostolicæ Sedis auctoritate potentiùs venenatas Pelagianorum reliquias in Gallia comprimeret: Cumque Prosper Augustini Discipulus similibus calumniis fuisset impetitus à quodam Vincentio non Lirinensi Monacho, sed Massiliensi presbytero (quem Gennadius in Catalogo Illustrium Virorum, natione Gallum fuisse dicit, in

diuinis Sripturis exercitatum, & linguam habuisse vsu loquendi, & maiorum lectione politam) obiectionibus illius Vincentij sexdecim Capitulis contentis, sicut Gallorum; sed ex Apostolicæ Sedis auctoritate responsiones parauit hâc præfixâ præfatione, quæ detergendæ in veteres prædestinatianos calumniæ non minimùm conducit. Quidam Christianæ ac fraternę charitatis obliti, in tantum existimationem nostram quoquomodo student lædere, vt suam se euertere nocendi cupiditate, non videant: contexunt enim, & qualibus possunt sententiis comprehendunt ineptissimarum quarundam blasphemiarum prodigiosa mendacia, eáque ostendenda & ingerenda multis publicè, priuatímque circunferunt: asserentes talia in nostro esse sensu, qualia diabolico continentur indiculo, quæ falsò in nos ad excitandam inuidiam iactitari, facilè & sufficienter subscriptione vnius probaremus anathematis, nisi malignitas eorum qui se grauari putant, si de nobis benè sentiatur, ipsam subscriptionis nostrę breuitatem suspectam esset habitura, vnde ne huius querelæ inueniretur occasio, necessarium conueniénsque credidimus, vt siue ad calumniantium animos mitigandos, siue ad eos quorum auribus tale aliquid insonuit instruendos, quantùm adiuuante Domino fieri potuerit, plenè lucidéque pandamus, quid de peruersis definitionibus iudicemus: propositis igitur sigillatim sexdecim Capitulis, sub vno quoque eorum sensus nostri, & fidei, quam contra Pelagianos ex Apostolicæ Sedis auctoritate defendimus, verba ponemus; vt qui paululùm se ad legenda hæc dignati fuerint occupare, euidenter agnoscant impiarum, profanarúmque opinionum nullum cordibus nostris inhæsisse vestigium, & blasphemias, quas perspexerint nostrâ professione damnari, in earumdem repertoribus censeant debere puniri.]

Cœlestin. Papa.

Prefat. Prosperi ad obiect. Vincent.

Hîc similiter, sicut nec in responsione ad obiecta Gallorum, ne verbum quidem nec de prædestinatianis, nec de prædestinatianorum dogmatibus, vt delusus & fascinatus nimiâ calumniandi libidine commentus est Hincmarus, sed de blasphemiis à reliquiis pelagianorum confictis, & ipsi Prospero per calumniam impositis. Nec Prosper ipse in scriptis vllis quæ plurima in eandem causam edidit, tum contra Collatorem, cum de ingratis, de vocatione gentium & reliquis, fictitiorum illorum prædestinatianorum vllomodo meminit; Nec alias vllas partes in omnibus illis controuersiis agnouit, quàm Catholicorum & Pelagianorum eorúmque reliquiarum in Massiliensibus nonnullis aliis Gallis, cuius hoc vnicum proferimus testimonium ex libro primo de vocat. gent. cap. primo in principio: Inter defensores, inquit,

Prosper de vocat Gët. lib. 1. cap. 1

Cœlestin. Papa. " Liberij Arbitrij, & Prædicatores gratiæ Dei magna & difficilis " dudum vertitur quæstio; quæritur enim vtrum velit Deus omnes " homines saluos fieri, &c.] & in fine eiusdem Capitis, vbi de his agitur qui existimarent prædicatione gratiæ Liberum negari Arbitrium, quod vult R. P. esse præcipuum prædestinatianorum dogma, nullo modo Prædestinatianorum, nec aliorum hæreticorum qui id sentirent meminit: Immo illud ipsum refert quasi à solis Pelagianorum reliquiis in Catholicos obiectum, his verbis:

D. cap. I. » Primitùs itaque de voluntatis humanæ motibus, & gradibus dis- » putandum est inter quam & gratiam Dei quorumdam non sana » discretio est, existimantium, quod prædicatione gratiæ Libe- » rum negetur Arbitrium, nec aduertentium eâdem regulâ sibi » posse obiici, quod gratiam negent, cum eam humanæ voluntatis » non ducem volunt esse sed comitem &c.] Et sic de Pelagianorum reliquiis, nullo modo de prædestinatianis, & si fuissent aliqui hîc certè non fuissent prætermissi: sed de his plus quam satis, de quibus apud Reuerendum Patrem altissimum silentium, verba eius referamus, & quâ poterimus breuitate expendamus.

CAP. III. PARS ALTERA.

Sirmondvs.

De Romanâ Prosperi & Hilarij ad Cœlestinum profectione, cur suscepta quidue in ea gestum sit, si ætatis nostræ Prædestinatianos, eorúmque ante omnes Primicerium percontemur, ad debellandas Pelagianorum reliquias profectos renuntiabunt: Sic enim iactitant, atque ita eos loqui susceptæ suæ causâ oportebat.

Confvtatio.

Prædestinatianos, quos vult R. P. fatum asseruisse, & Liberum Arbitrium negasse, non ex charitate vocat Catholicos perfectæ Christi gratiæ assertores, viros Sancti Augustini discipulos: sed vt eam ipsam calumniam (teste Prospero ad Ruffinum & alibi passim) ab illis Pelagianorum reliquiis passus est Magister, quidni ab eorum sequacibus humiliter patiantur, & ipsius discipuli? *Non est discipulus super Magistrum.* Renuntiabunt igitur non susceptæ suæ causâ, sed ex certissima tum ipsius Pontificij Decreti fide, tum ipsius Prosperi relatione, Prosperum & Hilarium Romam perrexisse ad debellandas Pelagianorum reliquias, seu veriùs ad reprimendas eorum in Augustinum impudentissimas calumnias, vt mox apparebit. Mat. 10 v. 24.

Sirmondvs.

SIRMONDVS.

Sed nos Hincmarum hîc etiam maluimus audire, qui Prædestinatorum gratiâ, vt de his expostularent adiisse ab eóque vt nouam hæresim damnaret impetrasse, narrat in Epistola ad Nicolaum Papam, cuius ante iam facta est mentio, Ex veteri (ait) hæresi Prædestinatiana quæ primùm in Africa, & posteà in Gallia per idem tempus, quando & Nestoriana hæreses est exhorta, & tempore Cœlestini Papæ ipsius auctoritate, & instinctu Sancti Prosperi est reuicta.] « « « « « «

Cœlestin. Papa. Hincmari Epistola ad Nicol. PP.

CONFVTATIO.

Itane verò R. P. quisquam sanæ mentis Hincmarum hîc audire velit mendaciorum loquacissimum (vt cum Tertulliano loquar) qui quod Prosper & Cœlestinus de Pelagianorum reliquiis apertissimè scripserunt, turpissimâ hallucinatione, vel putidissimâ fraude de commentitijs suis prædestinatis, aut intellexit aut intelligi voluit. Perspicuè siquidem iam ostendimus ipsa Massiliensium capitula quibus Sancti Augustini doctrinam calumniarentur, pro veris Prædestinatianorum dogmatibus Hincmarum accepisse ita vt cùm dicit Prædestinatianos Cœlestini Papæ auctoritate & instinctu Prosperi reuinctos, nullos alios intellexerit quam Massilienses illos, cæterásque Pelagianorum reliquias quas Prosper tam apud Cœlestinum quam alibi passim scriptis suis impugnauit, vt ex locis suprà citatis apparet. In quo mirari subit R.P. FRONTEM, confidentiam qui eum nos audire iubet, quem ipse non audit. Cum enim illum Hincmarianę vel insitię vel fraudis puderet, subtiliùs ipse commentus est Massiliensibus illis (quos ineptissimè Hincmarus pro Prædestinatianis acceperat) alios hęreticos Prædestinatianos fuisse oppositos in quorum medio essent Augustinus, Prosper & reliqui illius discipuli sed absit vt alios hic audiamus quam Prosperum ipsum & Cœlestinum qui vanissimas illas omnes hariolationes planissimè explodunt: cæterum meminisse non pigebit quod in prima dissertatione annotauimus, Hincmarum quidem de hac veterum Prædestinatianorum fabula scripsisse ad Nicolaum Papam, sed verisimiliter reprehensum & ludibrio habitum, ab hoc commento deinceps abstinuisse.

SIRMONDVS.

Vbinam enim reuicta, aut quo tempore apud Cælestinum institit Prosper, si hoc tempore negamus? innotuisse namque Prædestinatorum hæresim Cælestino, ab eóque improbatam fuisse & explosam ignorare non possumus. Nescire nos non patitur Prædestinati nostri quisquis est auctor, cùm de Pseudonymo eorum libro, quem Sancto Augustino affinxerant, in præfatione sua loquitur his verbis. Tan- « « «

Cœlestin. Papa. „ dem aliquando ad manus nostras peruenit liber, qui Augustinum „ mentitur in titulo, cum se hæreticum ostendat in textu: quis „ enim nescit Augustinum orthodoxum semper fuisse Doctorem?

Prædestin. P. Sirm. in præfat. „ hunc librum aliquando sibi oblatum Beatissimæ memoriæ Summus Pontifex Cælestinus ita execrationi habuit, vt eum perpetuo damnari iuberet silentio.] Dicite oro vos cur librum exhorruit, cur Augustino indignum iudicauit, nisi ob hæresim quam continebat?

CONFVTATIO.

Post habito solemni iudiciorum omnium ordine quo testium fides expendenda, priusquam depositionis illorum ratio vlla habeatur, ex duorum falsissimorum testium dictis fallacibus R. P. falsissimam (saluâ eius reuerentiâ dictum sit) ratiocinationem astruit: Hincmarum siquidem & fallacem & rei gestæ prorsus ignarum & ex susceptæ suæ causa non modo quasi suspectæ fidei habendum immò verò vt infidum, & perfidum penitùs reiiciendum ex supradictis nemo est qui non censeat. Alterum autem dilectissimum Reuerendi P. Prædestinatum quem suum vocitat, igne potiùs quam luce (ne dicam fide) dignum ex eruditissima Doctoris Theologi Censura nemo nescit. Sed eum in gratiam Reuerendi P. sequenti capite pleniùs expendemus. Interim maneat declaratio Reuerendi P. (*ne varietur.*) Ementitum nomine Augustini & suppositum libellum, per Prosperum in hac legatione Summo Pontifici oblatum, & Decretali eius in qua versamur Epistolâ ad Episcopos Gallorum, execrationi habitum & damnatum: Si enim (quod mox præstabimus) certo certiùs apparuerit in illa Cœlestini Epistola, nec de Prædestinatianis hæreticis, nec de fictitio illo nomine Augustini eorum libello vllomodo actum, sed contra in peruersas Pelagianorum reliquias eórumque aduersus Sanctum Augustinum eiusque scripta calumnias & opprobria editum hoc Pontificale decretum constiterit; sequitur reliquis omnibus posthabitis dilectissimi Reuerendi P. Prædestinati (quisquis est) auctorem eiusque librum penitus reiiciendum, & Anathemate percutiendum: & sic superædificatam prodigioso isti mendacio de veteribus Prædestinatianis commentum prorsus corruere, & in puluerem solui necesse est. Iam igitur videamus.

SIRMONDVS.

Nunc Epistolam eius, quam auditâ legatione ad Episcopos Galliæ conscripsit, alium in sensum detorqueri non posse ostendamus, quid enim scribit? Dicam compendio, & quantum ad rem nostram

Cœlestini PP. Epistola ad Episcopos Gal. „ *sufficiat.* Filij nostri præsentes (*inquit*) Prosper, & Hilarius, quo- „ rum circa Deum nostrum sollicitudo laudanda est, tantùm nescio „ quibus Presbyteris illic licere, qui dissentioni Ecclesiarum stu- „ dent, sunt apud nos prosecuti, vt indisciplinatas quæstiones vo-

cantes in medium, pertinaciter eos dicant prædicare aduersan- « Cœlestin.
tia veritati; sed vestræ dilectioni iustiùs imputamus, quando illi « Papa.
suprà vos habeant copiam disputandi: Ergo corripiantur huius- «
modi: desinat (si ita res sunt) incessere nouitas vetustatem, de- «
sinat Ecclesiarum quietem inquietudo turbare: *Et post alia.* Nec «
tamen mirari possumus si erga viuentes hi tentare nunc audent, «
qui nituntur etiam quiescentium fratrum memoriam dissipare. «
Augustinum sanctæ recordationis Virum pro vita sua atque me- «
ritis, in nostra communione semper habuimus, nec vnquam «
hunc sinistræ suspicionis falsus saltem rumor aspersit, quem tan- «
tæ olim scientiæ fuisse meminimus, vt inter Magistros optimos «
etiam ante à meis decessoribus haberetur. Benè ergo de eo om- «
nes in commune senserunt, vt pote qui vbicúnque cunctis & amo- «
ri fuerit & honori.] «

CONFVTATIO.

Ex his ipsis Cœlestini verbis de peruersis Pelagianorum reliquiis, eorúmque in Augustinum, & eius scripta calumniis, non de fictitiis Prædestinatianis actum patet. Primò quia de fictitiis illis Prædestinatianis huc vsque altissimum silentium: nec Augustinus nec Prosper (vt vidimus) illorum meminere. Secundò de Pelagianorum reliquiis eorúmque in Augustinum eiúsque scripta calumniis, sæpiùs questus est Prosper Epistolâ ad Augustinum & responsionibus suis ad obiecta Gallorum. Tertiò etiam ab ipsis impetitus ipse necesse habuit eorum obiectiones refellere, Capitula scilicet obiectionum Vincentianarum. Quartò nullis scriptis suis nec ante nec post legationem illam nec etiam in Chronico quod ad extremum edidit, verbum vllum de fictitiis illis Prædestinatianis emisit; immò scriptis plurimis peruersas illas Pelagianorum reliquias, quos lupos occultos vocat, nec perfidia ab ipsis Pelagianis discernit, continuo insecutus debellauit. Quintò Pontificij decreti verba superius relata, Prædestinatianis, quales fingunt, nullomodo conuenire possunt: Docent siquidem decretum editum in maleuolos Sancti Augustini eiúsque doctrinæ obtrectatores ideóque illam à Summo Pontifice laudatam, & singulari elogio confirmatam: Prædestinatiani verò (quos fingunt) tantum abest vt Sancti Augustini memoriam lacerare, eiusque scripta maledictis & opprobriis incessere possent, quin imò vt hîc agnouit R.P. hæresis suæ auctorem sibi Augustinum & vulgò iactabant, & confictis libris mentiebantur, ideóque summis laudibus, & scripta & auctorem efferebant: & dilectissimus R.P. Prædestinatus in præfatione: Ad manus nostras, inquit, peruenit liber qui Augustinum mentitur in titulo « cum se hæreticum ostendat in textu: quis enim nesciat Augusti- «

Prædestin. P. Sirm. in Præfat.

Cœlestin. Papæ.

» num orthodoxum semper fuisse Doctorem, & tam scribendo » quam disputando omnibus hæreticis obuiasse? Volentes ergo ini- » micum fidei nostræ inter fratres dogma inducere, Catholicum su- » prà liminare libri sui titulum posuerunt. Qui liber velut sepul- » chrum fœtens à foris quidem Augustini nomine dealbatur intùs » verò scaturit vermibus mortuorum &c.] Quomodo igitur hæc possunt conuenire, obtrectarores ijdemne cum laudatoribus, improbatores doctrinæ, cum ijs qui ex ea errores suos palliatos obtegerent, & qui iuxta spurium Pseudo-Prosperi Chronicon hæresim suam ex ipso Augustino desumpsissent?

Epistola Cœlest.

Sed quisnam fuisset modus ille huius Prædestinatianorum opprimendæ hæresis. » Augustinum, inquit Cœlestinus, Sanctæ re- » cordationis virum pro vita sua atque meritis in nostra commu- » nione semper habuimus, nec vsquam hunc sinistræ suspicionis sal- » tem rumor asperfit &c.] Quid inde ad fictitios Prædestinatianos comprimendos? Qui si vera sunt, quæ de illis feruntur, ex Augustini libris doctrinam suam se accepisse gloriabantur, & eius potissimum auctoritate dogmata sua confirmabant. Imò vero si qui fuissent hoc Pontificium decretum ad suæ doctrinæ confirmationem, quam ex Augustino se hausisse iactabant, arripere debuisse, qui non videat, meridianâ in luce vltro cœcutiat.

Denique vt omnis cauillatio & tergiuersatio absistat hic adducenda ipsius non Prædestinati R.P. mendacissimi: sed Prosperi nostri veracissimi de cuius legatione agitur, fides & auctoritas. Integrũ eius de hoc ipso Pontificali decreto referamus testimonium, ipse per seipsum legationis suæ argumentũ & quod à Cœlestino Papa obtinuit decretum exponat, quo mendaciorũ & argutiarum omnium nebulas dissoluat, veritatem plenissimè astruat, & contra sentientium omnium ora comprimat. Prosper igitur post mortem Cœlestini Papæ sub Sixto Sũmo Pontifice Pelagianæ perfidiæ virus in reliquiis Pelagianorũ expungens, & expugnans, librũ edidit de gratia Dei & Libero Arbitrio cõtra Collatorem, Cassianũ scilicet Monachũ sacerdotalis ordinis virum, qui disputandi vsu inter reliquias illas quibuscũ degeret excellebat, in quo collationẽ eius 13. de protectione Dei ante decenniũ vt vidimus editã plenissimè refutauit. In principio libri inuehitur Prosper in rabulas illos Pelagianorum reliquias, qui Sanctum Augustinũ librósque eius contra errorem Pelagianorum conditos immoderatis calũniis impetere non quiescerent. Et sub finem post plenissimam collationis il-

Prosper cõtra Collatorem.

Cap. 41.

» lius refutationem: En cuius dogmata, inquit, sint Magistri, qui vt » Catholicarum mentium castitatem gratiæ defensoribus calũnian- » do corrumpant, præcipuum nostro tẽpore in doctrina Ecclesiasti- » ca virũ rabido ore discerpunt, credũntque se omnia auctoritatum

munimina posse côuellere, si hanc Pastoralis speculæ validissimam « Cœlestin.
turrim crebra pelagiani arietis illisione pullauerint. *Firmum* qui- « Papa.
dem *fundamentum Deo stat*: Sed congruenter isti non desunt par- «
tibus suis. Dignum quippe est, vt quorum sequuntur sententiam, «
imitentur insaniam : nec enim alia possunt dicere, quàm quæ «
damnatorum querelis & procacissimis Iuliani sunt vulgata con- «
uiciis : paria sunt vnius seminis germina, & quod latebat in radi- «
cibus, manifestatur in fructibus &c.] Tum quomodo sub Pon- «
tificibus Innocentio, Zozimo, Bonifacio, & Cœlestino istorum machinæ fractæ sint, & in superbiæ sociis, ac Principibus corruerint refert. Tum sequentibus capitibus 42. & 43. hoc ipsum Cœlestini contra eos ipsos, eorúmque nouitates pro tuenda Sancti Augustini doctrina editum decretum exponit, & insurgentes ab iisdem ipsis Pelagianorum reliquiis in eiusdem decreti expositione querelas, eo quòd libri de Prædestinatione Sanctorum & bono perseuerantiæ non fuissent in decreto nominati, referendo refellit. Tum denique cap. vlt. eas huiusce Pelagianæ falsitatis ita se habere versutias asserit, vt si eis liceat prætente correctionis imagine aliquod sibi fauentium radicis suæ germen excipere, totam se in exigua sui parte reparare : Quod ne «
(inquit) hypocritarum obtineatur insidiis, confidimus Domini « Ibid. cap.
protectione præstandum, vt quod operatus est in Innocentio, « vlt.
Zozimo, Bonifacio, Cœlestino, operetur & in Xisto : Et in cu- «
stodia Dominici gregis hæc sit pars gloriæ huic reseruata Pasto- «
ri, vt sicut illi lupos abegere manifestos, ita hic depellat occul- «
tos.] Sed videamus ipsa Prosperi verba de hoc Cœlestini decreto ibid. cap. 42.

Per hunc virum (inquit) intra Gallias istis ipsis, qui Sanctæ « Prosper cô-
memoriæ Augustini scripta reprehendunt, maleloquentiæ est « tra Collat.
adempta libertas ; quando consultantium actione susceptâ, & li- « cap. 42.
brorum qui errantibus displicebant pietate laudatâ, quid opor- «
teret de eorum auctoritate sentiri, sancto manifestauit eloquio, «
euidenter pronuntians, quantùm sibi præsumptionis istius noui- «
tas displiceret, quâ auderent quidam aduersùs antiquos Magi- «
stros insolenter insurgere, & indisciplinatâ calumniâ Prędica- «
tioni veritatis obstrepere. Augustinum, inquiens, Sanctæ Recor- «
dationis Virum pro vita sua atque pro meritis in nostra semper «
communione habuimus nec vt supra. Et continuò inquit, con- «
tra istam charissimæ laudationis tubam, contra istam sacratissi- «
mi testimonij dignitatem audet quisquam malignæ interpreta- «
tionis murmur emittere ? & perspicuę sincerissimæque sententiæ «
nubem obliquæ ambiguitatis obtendere ? vt scilicet, quia in «
Epistola Papæ librorum, pro quibus actum est, non expressus est «

Cœlestin Papa. "titulus, hinc eos appareat non probatos, & istam in Sanctum Augustinum laudationem pro anteriorum scriptorum meritis fuisse collatam. Maneat planè, maneat ista conditio, vt horum librorum nouitas repudiata videatur, si in eadem causa eiusdem Viri dissentit Antiquitas. Et vt inutilè aut incongruum iudicetur, quod ab his, quæ contra Pelagianos condidit dissonans inuenitur &c.]

Si ad hunc Prosperi locum aduertisset Reuerendus Pater Cœlestini Decretum (vt credimus) in suum contra Prędestinatos sensum detorqueri non posse agnouisset, nec Hincmari & dilectissimi Prædestinati sui solâ fide innixus, verisimile id vnquam videri posse existimasset. Quicquid sit iam confidenter dicere non veremur eos, qui an Prædestinatiani hoc Cœlestini Decreto damnati fuerint, quærendum putarunt, tam clara in luce vltrò cæcutientes, non tam ipsos qui verum sit, non videre, quam id ipsum se dissimulare, vt imponant simpliciorum fidei.

SIRMONDVS.

Hic ergo nunc (inquam) æquos indices appello, indisciplinatas quæstiones *in medium ab his Presbyteris vocatas, quas dicat Cœlestinus, præter illas, de quibus ad Augustinum scripserat Prosper, & de quibus idem ad Gallorum Capitula responderat, quos omnes ad vnam pertinuisse Prædestinationem significauimus: Aut quæ porro,* ista nouitas vetustatem (*vt ait*) incessens, *si ea non erat, quæ noua, & inaudita de Prædestinatione docentibus imputabatur? Quod denique Augustini partes suscipiens* nullo vnquam sinistræ suspicionis rumore aspersum, *hoc est nullius insimulatum hæresis fuisse testatur, quia propter Prædestinatorum hæresim dictum non videt, cuius illi auctorem sibi Augustinum, & vulgo iactabant, & confictis libris mentiebantur.*

CONFVTATIO.

Hic ergo nunc (inquam) æquos indices appello, etiam Reuerendos Societatis Patres, etiam iam ipsum Reuerendum P. *indisciplinatas quæstiones in medium ab his Presbyteris vocatas, quas dicat Cœlestinus præter illas de quibus Augustinum scripserat Prosper, & de quibus idem ad Gallorum Capitula responderat.* Hoc verum, & explicat Prosper dicto cap. 42. contra Collatorem, indisciplinatâ calumniâ prædicationi veritatis obstrepere.

Prosper cōtra Collat. cap. 42.

Quas omnes ad vnam pertinuisse Prædestinationē significauimus, (inquit R. P.) transeat. Nihil ad rem, licet ibi etiam agatur de Libero Arbitrio, Voluntate Dei, & Morte Christi, & aliis quæ à Prædestinatione distinguuntur. *Aut quæ porro* (inquit R. P.) *ista nouitas vetustatem (vt ait) incessens, si ea non erat quæ noua & inaudita de Prædestinatione docentibus imputabatur.* Esto; licet

Prosper (vbi suprà) istius nouitatis præsumptionem ad hoc referat, quòd auderent quidam aduersùs antiquos Magistros insolenter insurgere, & indisciplinata calumnia prædicationi veritatis obstrepere. Et imputabatur quidem non quibuslibet, sed ipsi Augustino, & ab ipsis Pelagianorum reliquiis, non ex veritate, sed ex liuore, iuxta Sanctum Fulgentium lib. primo ad Monimum cap. vlt. *Quod denique Augustini partes suscipiens Cœlestinus* (inquit R. P.) *nullo vnquam sinistra suspicionis rumore aspersum hoc est nullis insimulatum hæresis fuisse testaturi, quis propter Prædestinatorum hæresim dictum non videt. Cuius illi auctorem sibi Augustinum, & vulgò iactabant, & confictis libris mentiebantur.*] Immo quis propter fictitiam Prædestinatorum (qui nulli essent) hæresim dici non potuisse non videt, eo magìs quod illi iuxta istorum commentum, auctorem sibi Augustinum, & vulgò iactabant & confictis libris mentiebantur: eo siquidem magìs confirmatâ ipsius Augustini auctoritate in sua hæresi fuissent obfirmati; qui verò propter peruersas hæresis Pelagianæ reliquias ex ipsis Decreti Pontificij verbis & ex testimonio Prosperi dictum non videat, in meridiana luce cæcutiat necesse est.

Cœlestin. papa.

SIRMONDVS.

Sed Photium quoque Patriarcham hîc audiamus; huius enim hac de re verba sunt cap. 54. Bibliotheca Μετὰ μὲν τοίνυν θάνατον τοῦ ἐν ἁγίοις Αὐγουστίνου, ἤρξαντό τινες τῶν ἐν τῷ κλήρῳ, τὸ μὲν δυσσεβὲς κρατύνειν δόγμα, κακῶς δὲ λέγειν Αὐγουστῖνον, καὶ διασύρειν, ὡς ἀναίρεσιν τοῦ αὐτεξουσίου εἰσηγησάμενον. ἀλλὰ καὶ Κελεστῖνος ὁ Ῥώμης ὑπέρτε τοῦ θείου ἀνδρὸς, καὶ κατὰ τῶν ἀνακινούντων τὴν αἵρεσιν, τοῖς ἐγχωρίοις γράφων ἐπισκόποις, τὴν κινουμένην πλάνην ἔστησεν. *In Historia Prædest. habetur.* Mortuo (inquit) Sancto Augustino cœperunt quidam « ex Clero impium dogma statuere, ac de Augustino malè loqui, « eámque insectari, quasi Liberi Arbitrij interitum induxisset. « Verum Cœlestinus Pontifex, & pro Sancto Viro, & contra hæ- « resis incentores scribens ad Episcopos eius Regionis, nascentem « errorem compescuit.] «

Photij Biblioth. cap. 54.

CONFVTATIO.

Photij testimonium, qui nono sęculo vixit, postquàm Prosperum ipsum audiuimus, valdè superfluum; sed & susceptæ causam non dicam parum iuuat, immò certissimè penitùs perimit. Toto Capite contra Nestorianos & Pelagianos agitur; primò vnam esse vtriusque hęresis Pelagianæ & Nestorianę nequitiam asserit, quæ non Deum ipsum id est Spiritum Sanctum, fidem hominibus, omniáque ad vitam, pietatem & salutem necessaria priuatim diuiderit vnicuiq; provt velit, sed constitutâ hominis naturam (quæ per transgressionē, & peccatum Beatitudine excidit, atque à Deo

Totum illud Photij cap. expenditur.

separata morti tradita est) pro merito voluntatis vtriusque Spiritum Sanctum & appellaret & repelleret; Pelagianos illa de Corpore, seu membris Christi hoc est de Ecclesia petulanter iactare; Nestorianos verò de ipso etiam Corporis Capite Christo eadem sentire & affirmare, de quodam libro quem legerat refert. Deinde Pelagianæ hæresis ortum, conuictionem, & condemnationem sub Augustino strictim exprimit. Tum quid in eiusdem hæresis Renouatores, & ipsius Augustini detrectatores actum sit, sub Cœlestino hac sectione quam R. P. in testimonium opinioni suæ (vt sentire videtur) valdè; accommodatum vsurpauit, tum etiam quid posteà sub Leone tam ab ipso quàm à Prospero in eosdem Pelagianos cautum fuerit, perstringit. Et subjunctâ condemnatione in eandem hæresim, & per Concilium Ephesinum & per Ioannem Alexandrinum Episcopum in Apologiâ ad Gelasium Summum Pontificem Caput hoc concludit: ita vt nihil magìs absonum & à sensu, & à verbis ipsius Photij fingi possit, quam R. P. imaginaria præsumptio.

Secundò, præter seriem huiusce narrationis, verba ipsa reclamant, quæ iuxta publicam & antiquam Andreæ Scoti Antuerpiensis versionem sic habent. Post Sancti Augustini mortem cœperunt quidam in Clero impium illud dogma asserere (τὸ μὲν δόγμα) malè etiam loqui de Augustino, atque adeo conuitiis incessere, tanquam Arbitrij Libertatem tollendam docuisset: verùm Cœlestinus Pontifex Romanus de Sancto Viro & contra eos qui hanc hæresim resuscitarent (κατὰ τῶν ἀνακινέντων τὴν αἵρεσιν eius oræ Episcopis scribens errorem nuper reuocatum cohibuit.]

Photij verba iuxta And. Scotum.

Tertiò denique quid magìs absonum à Prædestinatianis quos fingunt, quàm maleloquentia seu detractio in Augustinum & conuitia, maximè ex eo quod illis Liberi Arbitrij interitum induxisse videretur, immò verò ex his maiori laude eum fuissent prosecuti, qui in eo errore fuisse asseruntur: sed contrà, illud Pelagianorum reliquiis, seu ipsis Pelagianis optimè concinere, quæ iam retulimus certo certiùs euincunt, vt qui contraria comminiscuntur, tam clara in luce vltrò cœcutientes, non tam ipsi quid verùm sit non videant, quàm videre se dissimulent.

Sirmondus.

Non sum nescius hæc à Photio cum iis quæ Pelagianorum erant, commemorari: sed de Pelagianis, quorum vt alia omittam nostrs error hoc tempore non erat, intelligi hæc non posse planum est: Prædestinatorum autem aduersùs Augustinum propriam fuisse calumniam nemo nescit: Liberum in homine Arbitrium illius sententiâ nihil esse, Liberum ab illo Arbitrium penitus summoueri. Quare ad hos prorsus referenda sunt.

Sirmon-

CONFVTATIO.

Hic non de nouâ hæresi, sed de renouatione hȩresis actum esse verba ipsa prȩ se ferunt. Sed qualis ista conclusio? Noua hȩresis seu nouus error de Pelagianis dici non potest: ergo de Prædestinatianis dictum? Verum (vt diximus) de Pelagianorum reliquiis, eandem Pelagianorum hæresim reuocantibus dictum esse, ex verbis ipsis constat: illisque solis conueniunt & in Augustinum calumniæ, & de sublato per gratuitam & præuenientem omnia merita quam prȩdicaret Christi gratiam, Libero Arbitrio querelȩ: Liberum enim in homine Arbitrium ex illius sententia nihil esse, & Liberum ab illo Arbitrium penitùs tolli & summoueri ipsorum fuisse solemniores & frequentiores insultus testis est Prosper Epistolâ ad Ruffinum, & ipsa Gallorum Capitula object. 6. Quod Liberum Arbitrium nihil sit, sed siue ad bonum siue ad malum Prædestinatio Dei in hominibus operetur.] Hancque calumniam hæreditario quodam iure à maioribus suis acceperant, præsertim à Iuliano apud Augustinum lib. primo cap. 2. & oper. imperf. lib. primo cap. 74. & seqq. Sed congruenter iuxta Prosperum contra Collatorem cap. 41. Illi non desunt partibus suis: dignum quippè est, vt quorum sequuntur sententiam, imitentur insaniam. Nec enim alia possunt dicere, quàm quæ damnatorum querelis & procacissimis Iuliani sunt vulgata conuitiis.] — *Gallorum obiect. 6.* — *Prosper cõtra Collat. cap. 41.*

Verum R. P. nec credere velle, nec ferre posse videtur, Massilienses illos & similes Pelagianorum reliquias (quos sæpius pietate doctrinâque præstantes viros nominat) à Photio incusari, quod hæresim penè sepultam iterum in lucem eduxissent meminerit Photium in hoc à Prospero non dissentire: inter reliqua siquidem Epistolâ ad Augustinum de illorum erroribus agens: In istis, inquit, Pelagianæ prauitatis reliquiis non mediocris virulentiæ fibra nutritur:] & d. cap. 41. contra Collat. Nec enim alia possunt dicere quam quæ damnatorum querelis & procacissimis Iuliani sunt vulgata conuitiis: paria sunt vnius seminis germina, & quod latebat in radicibus, manifestatur in fructibus. Non ergo cum istis noua acie dimicandum est, nec quasi contra ignotos hostes specialia sunt ineunda certamina &c.] Et cap. 44. Igitur huiusmodi hominum prauitati non tam disputationum studio, quam auctoritatum priuilegio est resistendum, vt de prostrati dudum dogmatis corpore nullum membrum sinatur assurgere &c.] Ibidemque in fine, Pelagianos eorúmque reliquias, vtrósque lupos vocat, hac dissimilitudine, quòd illi manifesti, hi verò essent occulti: sed vtrique lupi, vtrique à Christi grege pari causa abigendi. Et in custodia (inquit) Dominici gregis — *Prosper Epistola ad August.* — *Cõtra Collat. cap. 41.* — *Cap. 44.* — *Ibid.*

Prædest-natus

hæc sit pars gloriæ huic reseruata Pastori, vt sicut illi lupos abegere manifestos, ita hic depellat occultos.

SIRMONDVS.

Maneat ergo quod posuimus de Prædestinatis sermonem hic esse illósque à Cœlestino Prosperi & Hilarij impulsu missâ ad Galliæ Præsules Epistolâ damnatos esse.

CONFVTATIO.

Immo veriùs maneat, quod & posuimus, & luce clarius probauimus de Pelagianorum reliquiis, nullomodo verò do fictitiis hereticis Prædestinatianis sermonem hic esse, illosque, aut nullos Prædestinatianos à Cœlestino, Prosperi & Hilarij impulsu missâ ad Galliæ Præsules Epistolâ damnatos esse.

CAPVT IV. Apud R. P. Sirmondum.

Prædestinatorum hæresim primus impugnat Auctor Prædestinati: cuius nomen in Codice Remensi nullum, in Augiensi falsum expressum est.

CONFVTATVR.

Auctorem illum Pelagianum fuisse comprobatur, nec vllos Prædestinatos hæreticos, sed Catholicos Gratiæ defensores ineptissimo Prædestinati libro impetitos.

Pars prima.

TRIBVS præcedentibus Capitibus proprium R. P. commentum expendimus, quo recéns nullo duce, sed proprio marte, licet Hincmaro & Prædestinato suo erroris facem aliquatenus præmonstrantibus; ex Augustino, Prospero & Hilario, ipsóque Papa Cœlestino nutantem & infidam dilectissimi sui Prædestinati aliorúmque ex prauis Pelagianorum reliquiis, de fictitiis prædestinatianis fallaciam, sed in cassum astruere conatus est: vidimus siquidem illos omnes acerrimos Catholicæ veritatis Assertores & Vindices, & perfectæ gratiæ intrepidos amatores nullomodo se fictitiis prædestinatianis interseruisse: sed dum perfidas illas Pelagianorum reliquias debellarent, ab iisdem quasi de prædestinatione prauè sentirent, calumniosè impetitos, & Pontificali Cœlestino Decreto à calumnia vindicatos: iam reliquum est vt cum R. P. dilectissimum suum prædestinatum, ementitum Prosperum, fallacem Gennadium, deceptum Ennodium (si tamen Epistola quæ ei tribuitur eius sit) & celeberrimum fraudulentæ illius nequitiæ Archirectum Faustum, vnà cum fictitiis, ementitis, & Apocriphis illius Arelatensi & Lugdunensi pseudosynodis sigillatim & per singula capita expendamus?]

Pelagiani & Sequaces mendaces.

Sed prius hic obseruasse non erit inutile, præter quam quod

generaliter vt Catholica veritas ex Deo ipso, qui veritas est, non nisi veritate quâ constat adstruitur: sic hæretica perfidia, quę ex diabolo mendacii patre, non nisi mendaciorum & fallaciarum fuco coloratur & subsistit. Certissimum & cuilibet obuium singulariter Augustinum eiusque discipulos vt perfectæ Christi gratiæ sic & veritatis studiosissimos fuisse sectatores, mendacij & fallaciarum osores: Pelagianos vero omnes eorúmque reliquias tam in capite, quam in membris, non minùs mendacij, & fallaciarum, & calumniarum singulares Architectos, quàm erroris & hæresis suæ fuisse patronos. Præcelestinus.

Pelagij ipsius, Cœlestii & Iuliani versutas fraudes & conuitia nemo non nouit, nisi qui Augustinum eos impugnantem non legit. IpsorumPosteri plurima illorum & similium Pelagianæ prauitatis assertorum opera, tacito nomine SS. patrum, Gregorij Nicæni, Ambrosij, Hieronymi, & Augustini operibus, quo hæresis illius venenum insciis propinarent, interseruerunt, vt in libro deScriptoribus Ecclesiasticis ad illos Patres obseruauit Illustrissimus Cardinalis Bellarminus: immò ipsi Sixto Summo Pontifici Pelagianorum hosti acerrimo illi supposuere tria volumina eorum hæresim plurimum redolentia, vt pluribus probauit Illustrissimus Cardinalis Baronius Annalium tom. quinto ad annum 440. Quin & sequenti sæculo ineunte, breuissimas annotationes in Pauli Epistolas, in quibus Pelagiani erroris venena plurima essent seminata, quasi à Gelasio Papa Pelagianæ hæreseos & reliquiarum eius inimicissimo conscriptas, omnium manibus fuisse expositas testis est eodem tempore Cassiodorus de Diuinis Lectionibus cap. 8. Sed & (inquit) in Epistolas 13. Sancti Pauli, initio meæ lectionis inueni, quæ in cunctorum manibus ita celebres habeantur: vt eas à Sancto Gelasio Papa vrbis Romæ doctissimi Viri studio dicerent fuisse conscriptas: quod solent facere qui res vitiosas cupiunt gloriosi nominis auctoritate defendere: sed nobis ex præcedentibus lectionibus diligenti retractatione patuerunt subtilissimas quidem esse, ac breuissimas dictiones, sed Pelagiani erroris venena illic esse seminata:] Et Sanctus Gregorius Pontifex maximus, Epistolarum, seu Registri libro 5. Epistola 14. libro 6. Epistola 31. & libro septimo Epistola 48. notat & queritur in Constantinopolitano Codice Ephesini Concilii ad se in causa Monachorum Isauriæ per Ioannem Episcopum Constantinopolitanum transmisso (in quo Concilio vt cuilibet obuium damnata fuit Pelagiana hæresis cum Nestoriana) immixta fuisse legitimis Concilii actis falsa eiusdem Concilii acta in fauorem ipsius hæresis Pelagianæ, puta de Adæ anima, quòd in peccato mortua non fuerit: sed ne ab ipsorum de quibus agimus reliquiis recedamus, dignum

Cassiodor. de Diuin. Lect. cap. 8

Gregorius PP.

Prosper.

Prædesti-natiani. » est (inquit Prosper) vt quorum sequuntur sententiam, imitentur » insaniam &c.]

Ipse igitur reliquiarum istarum Primicerius Cassianus, quantumlibet in studio pietatis speciem haberet, ex solemni innatâ & inseparabili huius erroris & hæresis prauitate, Collatione 17. capite 17. docere non erubuit: Quandoque licitum esse mentiri:

Cassianus Collat. 17. cap. 17.

» taliter (inquit) de mendacio sentiendum, atque ita eo vtendum » est, quasi natura ei insit ellebori, quòd si imminente exitiali mor» bo sumptum fuerit, fit salubre &c. Non enim (inquit) Deus ver» borum tantùm actuúmque nostrorum discussor & iudex, sed etiã » propositi ac destinationis inspector est. Qui si aliquid causa salu» tis æternæ, ac diuinæ contemplationis intuitu ab vnoquoque, vel » factum fuerit, vel promissum tametsi hominibus durum atque ini» quum esse videatur, ille tamen intimam cordis inspiciens pieta» tem, non verborum sonum, sed votum dijudicat voluntatis: quia » finis operis, & affectus considerandus est perpetrantis, quo po» tuerunt quidam, vt supra dictum est, etiam per mendacium iustifi» cari, & alij per veritatis assertionem peccatum perpetuæ mortis » incurrere &c.] Cuius rei gratiâ notatus fuit à Prospero Cassia» nus contra Collatorem cap. 9. Hac lege (inquit Prosper) ac regu» lâ poteris prædicare quod tam errent, qui dicunt semper esse fal» lendũ, quàm qui definiunt nunquam esse fallendum.] Sic Ennodius non ignobilis inter Pelagianorum reliquias in Epistola quam infra cap. 10. retulit R.P. non veritus est Apostolo mendacium aliquod impingere cùm dixit: *Gratia Dei sum id quod sum*: mox enim » (inquit Ennodius) ne sic fugâ gloriæ mederetur, vt lõgo interual» lo à veritate decisseret, sapiens Architectus adjunxit *abundãtiùs* » *omnibus laboraui* &c.] & fraudium Architectus Faustus Deo ipsi pium mendaciũ adscribere non erubuit lib. 2. de Liber. Arb. cap. » vlt. Optat (inquit) iudex misericors cœlestis Decreta Concilij » pio immutare mendacio, si reus medicinâ festinet adhibere pecca» to.] Huiusce prauæ doctrinæ periculosissimam praxim iam vidi» mus ex S. Prospero Epist. ad Ruffinum ipsorum occultis, sed non » incognitis susurrationibus in tantum impetitum S. August. vt tan» tæ pietatis viro Paganorum & Manichæorũ adscriberetur impietas.] Item in præfatione ad Capit. Gallorũ, obiectiones illas nihil aliud esse quàm illorum commentum, opprobriis & calumniis in Sanctum illum virum & doctrinam eius, refertum. Et hoc (in» quit Prosper) quasi compendium cognitionis his qui iudicio eo» rum ducebantur afferre, vt quę in libris prædicti viri damnabilia » reperisse iactabant, breuium capitulorum indiculis publicarẽt, ta» lique commẽto & detestationẽ eius, quem impeterent, obtinerẽt, » & ab his, quæ infamassent, curam exterriti laboris auerterent.]

Prosper cõtra Collat. cap. 9.

Vidimus & iam ex ipsomet Prospero in præfatione responsionum ad obiectiones Vincentianas eum similiter & alios Sancti Augustini discipulos ab jisdem Pelagianorum reliquiis, eo quod eandem de vera Christi gratia & absoluta Dei prædestinatione doctrinam tuerentur, plurimis calumniis & blasphemiis fuisse impetitos: Contexunt enim, inquit, & qualibus possunt sententiis comprehendunt ineptissimarum quarumdam blasphemiarum prodigiosa mendacia, eáque ostendenda & ingerenda multum publicè, priuatímque circumferunt. Asserentes talia in nostro esse sensu qualia Diabolico continentur indiculo, quæ falso in nos ad incitandam inuidiam iactitari facilè & sufficienter subscriptione vnius probaremus anathematis &c. Nisi malignitas eorum, qui se grauari putant, si de nobis benè sentiatur, ipsam subscriptionis nostræ breuitatem suspectam esset habitura &c.] Et plurimos huiuscemodi fuisse calumniarum libellos ab illis Pelagianorum reliquiis in vulgus emissos, vt ex illis procax ineptorum loquacitas in veros Catholicæ fidei gratiæ Christi & diuinæ prædestinationis assertores opprobria & conuitia effunderet testis est ipse Prosper contra Collatorem cap. 2. ne ad obscurandam scientiam Doctiorum ea exagitare videamur, quæ vulgus ignobile, & procax ineptorum loquacitas intemperanter effundit, vnius potissimùm definitiones, quem non dubium est illis omnibus in Sanctarum Scripturarum studio præstare referemus &c.]

Cœlest. Papa.

Prosper Præfat. ad obiect. Vincent.

Prosper cõtra Collat. cap. 2.

Ijsdem technis & non dissimili nequitia jidem ipsi Catholicos gratuitæ & absolutæ Dei Prædestinationis assertores vocabant Prædestinatos vel Prædestinatianas (vt iam vidimus ex Arnobio iuniore) eóque nomine eos ipsos in hæreticorum catalogum referre studebant, libros etiam Augustini nomine fingebant, quos quasi à Catholicis confictos refellerent, eosque & à Summo Pontifice, & in Synodis quas fingerent conuictos & condemnatos mentiebantur, vt mox sigillatim videbimus: interim nemo (vt spero) tam iniquus iudex est, qui ex solemni & innata huiusce hæresis (quam probauimus) perfidia hoc solo titulo, hâc solâ præscriptione, sine vlla altiori indagine, quicquid ab huiusmodi Pelagianæ prauitatis reliquiis in veræ Christi gratiæ & absolutæ Dei Prædestinationis assertores Prædestinatianorum hæreticorum nomine emissum videbimus, quasi suspectum & nullius fidei explodendum, & penitus reiiciendum non censeat.

His præmissis dilectissimum R. P. Prædestinatum expendentes, eius non mediocris virulentiæ fibras immo retecta vulnera simpliciter indicemus. Liber ille tripartitus R. P. cura & studio anno 1643. in lucem prodiit, auctoris Anonimi, & fine titulo à R. P. Prædestinati nomine & titulo insignitus, quod ab auctore

Prædesti- » nerauerint mundum, vitiatos libros proferendo & varias Episto-
natus. » las dando, quas memorati Episcopi esse confingunt.] Fidem omnem superat, hominis vanitatem & impudentissimam insolentiam arguit: & aduertat R. P. quanto id Prospero & reliquis, qui tunc essent fidei Catholicæ assertoribus dedecori cederet, quòd tantam hæresim, quæ scriptis totum penè iam vulnerauerit mundum, tantùm progredi passi fuissent nemine præter hęreticum Pelagianum contradicente: Item quòd plurima nomine ipsius Augustini supposititia & hæreseon plena scripta penè vniuersum mundum ipsis tacentibus repleuerint: ita vt nec etiam ipse Prosper eorum in Chronico vllomodo meminerit.

Sed his etiam & similibus prætermissis, vt omnis tergiuersandi tollatur occasio, duo hic paucis probanda. Primum dilectissimum R.P. Prędestinatum esse hæreticum plenè Pelagianum: Alterum certissimè non contra hęreticos Prędestinatianos, sed contra Catholicos scriptum. Quoad primum licet auctor expresse pag. 199. Pelagium & eius dogmata contra originale peccatum & baptismi necessitatem anathemate feriat: nihilominus eiusdem prauitatis Spiritum retinuisse, & plenissimè exposuisse videbimus: illud autem Pelagianis solemne sic agere fuisse obserua-

Prosper ad Demet. cap. 10.

» uit Prosper Epistola ad Demetriadem cap. 10. Quam partem (in- » quit) superbæ prędicationis quidam sibi cum cæteri abnuerent » seruauerunt, sed hoc eos aut minùs imperitè, aut valdè nequiter » fecisse non dubium est. Vt omnium hominum generalem rui- » nam meritorum priuilegio subleuarent. Et cum inter nostros ori- » ginalis peccati vulnera faterentur, inter suos tamen hoc tenere » ostenderent, quod priorum hominum præuaricatio solis imitato- » ribus obfuisset: naturalem autem facultatem nihil sui in alieno » amisisse peccato, cui & possibile esset & liberum, per volunta- » riam deuotionem promereri gratiæ largitatem.]

Dilectissimus igitur ille R.P. Prædestinatus de prædestinatione & alijs plurimis peruersissimè & inter se etiam contraria sentit, vt probatur in Censura, quæ non conueniunt Pelagianorum reliquiis: sed hîc contenti erimus aliqua eius placita de concupis-

Prædest. pag. 171.

» centia referre: pag. 171. contra Apostolum asserit baptizatum » non videre *etiam legem in membris suis repugnantem legi mentis:* » solam enim (inquit) legem Christi in se habet, quę non repu- » gnat legi mentis eius, & non eum ducit captiuum in lege pecca- ti.] Secundò concupiscentiam ante peccatum fuisse in primis pa-

Ibid. pag. 208.

» rentibus agnoscit. Videamus ergo (inquit pag. 208.) Vtrum hęc » concupiscentia (sicut dicitis) *lex peccati sit.* Nos concupiscentiam » dicimus esse rem naturalis certaminis, & hanc dicimus ad pro- » pagationem hominum à Deo Creatore visceraliter esse firmatam:

Adhuc

Adhuc enim primi homines &c.] Pag. 213. Hunc (inquit) « concupiscentiæ motum sicut cætera alia membra à Creatore « suscepimus &c.] Pag. 210. Vnum vobis eligite, aut bona est « generatio hominis, & bona est concupiscentia; aut malæ sunt « nuptiæ, & iniqua concupiscentia &c.] Pag. 211. Ipse ob multipli- « candam sobolem concupiscentię inseruit charitatem&c.] pag. 212. « Hanc vos dicitis *legem peccati*, sed nos hanc legem generis com- « probamus, quam vos criminis accusatis, & hanc nos dicimus cau- « sam virtutum, quam vos vultis ostendere causam vitiorum.] Pag. « 214. Vultis nosse bonam hanc esse concupiscentiam, mysteriis « eam comparabo diuinis &c.] Denique qui contraria sentiant « pag. 212. impietatis damnat: O quam infœlix impietas, inquit, « Pag 212. est à Prædestinatis inuenta, vt ex præuaricatione dicatur eue- « nisse hominis, quod est ex benedictione Creatoris insertum &c.] « Nota. En simul qualem se prodat, & quales esse Prædestinatos, quos hæresis & impietatis criminatur, qui concupiscentiam scilicet ex præuaricatione descendere inuentione sua asserunt: hæc sufficiant, nemo ex his non videt auctorem hunc, quem ex reliquijs Pelagianorum esse non diffitetur R. P. etiam merum fuisse Pelagianum qualem se designari notat pag. 192. & 199.

Prædest. natus.

Nunc hos libros scriptos non contra Prædestinatos, seu Prædestinatianos hæreticos (qui nulli fuere) sed contra Catholicos absolutam Dei Prædestinationem cum Sancto Augustino asserentes probatur. Primo. Quia scripti sunt (vt patet ex titulo 2. libri) in eos qui asserunt Dei Prædestinatione peccata committi: Atqui hæc fuit solemnis calumnia Pelagianorum & reliquiarum in Sancti Augustini doctrinam, vt suprà probatum est ex cap. 14. Obiect. Gall. & ex Sancto Fulgentio lib. 1. ad Monimum cap. vlt. Secundo mox videbimus illa ipsa hæresis capita nullo excepto quæ Prædestinatis ab hoc authore affinguntur, ipsi Sancto Augustino fuisse imposita ab ijsdem Pelagianis, ipsorúmque reliquiis. Tertio in præfatione auctor ipse scribere profitetur non contra hæreticos apertos, sed contra eos qui magis ciues Sanctorum, & domestici fidei æstimentur, & in prologo lib. 3. contra eos qui per Ecclesiam & contra Ecclesiam arma corripiunt: Itaque ô « Prædest. in prologo lib. 3. Sancta mater Ecclesia, inquit, puræ fidei genitrix contra occul- « tos hostes tuos, contra nouos barbaros pacificum habitum men- « tientes, contra eos qui per te contra te arma corripiunt nostras « vires exalta &c.] Postremò, Prædestinatorum nomine omnes « Catholicos intelligere, & insequi apertissimè, & manifestissimè significauit dum pag. 212. ab illis asseruit inuentam infœlicem illam, quam vocat impietatem vt ex Adæ præuaricatione dicatur processisse hominis concupiscentia. O quam infœlix, inquit, « Pag. 212.

Pædesti-natus. sit editus in hæresim Prædestinatorum quæ, asserit (inquit R. P.)
Dei Prædestinatione peccata committi: Primo siquidem libro
Catalogum hæreseon contexuit, quarum vltimam posuit prædestinatorum.
Secundus libellum illum sub nomine Augustini confictum, & tertius eius confutationem continet. In præfatione

Prędest. in præfat. » verò scribendi occasionem hanc aperit: tandem aliquando, in-
» quit, non tam editus quam deprehensus ad manus nostras per-
» ue[illegible] liber, qui Augustinum mentitur in titulo, cum se hæreti-
» cum c[illegible]ndat in textu, quis enim nesciat Augustinum orthodo-
» xum semper fuisse Doctorem, & tam scribendo, quàm dispu-
» tando omnibus hæreticis obuiasse: volentes ergo inimicum fidei
» nostræ inter fratres dogma inducere, Catholicum suprà limina-
» re libri sui titulum posuerunt, qui libro velut sepulchrum fœ-
» tens à foris quidem Augustini nomine dealbatur, intùs verò sca-
» turit vermibus mortuorum. Hunc librum aliquando sibi oblatum
» Beatissimę memoriæ Summus Pontifex Cœlestinus ita execra-
» tioni habuit, vt eum perpetuo iuberet damnari silentio. Eo ma-
» gìs hæreticorum animus inflammatus clanculo eum per diuersas
» domos tradidit lectitandum: quique quanto legi publicè veta-
» batur, tantò ab eis asserebatur insuperabili æquitate conscri-
» ptus: sicque perfidum iniere consilium, vt in modum symboli
» non discutiendus traderetur aliquibus, sed credendus. Ita con-
» tra hunc suscepimus vt aduersum singula blasphemiarum eius
» dicta, tam rationabili veritate, quàm legali auctoritate pugne-

Idem in Prologo lib. 3. » mus &c.] Et in prologo libri tertij. Itaque primò (ô Sancta mater
» Ecclesia puræ fidei genitrix) contra occultos hostes tuos, contra
» nouos barbaros pacificum habitum mentientes, contra eos qui
» per tę contra te arma corripiunt, nostras vires exalta, & volentes
» inire certamen adiuua: Contra hos præcipuè contra quos adhuc
» nullus scribendo pugnauit, cum illi scriptis suis sub Sacerdotis
» Augustini nomine totum penè iam vulnerauerint mundum, vi-
» tiatos libros proferendo, & varias Epistolas dando, quas memo-
» rati Hypponiensis Episcopi esse confingunt &c.] Et paulo post;
» cur autem intermissis aliis prauitatibus hunc librum in medium
» attulimus, solùm hæc ratio est, quia in modnm symboli eis quos

Ibid. lib. 3. » deceperunt tradunt &c.] Et lib. 3. pag. 129. in hac hæresi Dia-
» bolus tyrannidis suæ furore grassatur, vt lethali plaga penè vni-
» uersum vulneret mundum &c.] Et pag. 201. hic est libellus ve-
» ster quem nulli datis legendum, nisi sub sacramento, *vide ne pro-*
» *das, ne des legendum imperitis.* Regnum Dei paucorum est, in
» hoc apparet, quia te Deus prædestinauit ad vitam, si hunc libel-
» lum tu sicut ânimam tuam serues. Maxima pars mulierculariun
» à vobis hunc meretur libellum accipere: Denique quæ eum pro-

didit fœmina corpore, sed vir animo, dum istum à vobis libel- « Prædestinatus.
lum sub sacramento suscepisset, scriptum legens exhorruit, & «
his quos Catholicos nouerat, examinandum dedit; legimus eum «
& nos, quod semper timuistis, & iuuante Domino blasphemias «
eius euidenter detegentes omnes Catholicos admonemus, vt «
hunc libellum fugiant, execrentur, & æterno anathemate fe- «
riant. Damnabilitas enim eius eo vsque peruenit, vt vniuersa «
mysteria Saluatoris euacuet.] «

Eius libelli dogmata retulit hoc cap. R. P. & in ipsius examine luce clariùs euincemus à Pelagianis ipsi Augustino imposita: En qualis libellus ab ipso R. P. auctore Pelagiano confictus, vt veram Catholicæ fidei doctrinam plausibiliùs laceraret: calumniæ non minimum argumentum, quod author anonymus, & li-
belli *qui eo authore vniuersum vulnerauerit mundum*, solus vnquam «
meminerit.] «

Anno 1644. dilectissimus hic R. P. Prædestinatus grauissima Doctoris Theologi Censura fuit notatus, præfixa ex Isaïæ cap.
Isa. 28. 28. conuenientissima sententia. *Audite verbum Domini viri illusores, dixistis enim posuimus mendacium spem nostram, & mendacio protecti simus.*] Censura illa 5. capitibus constat. Primo errores & hæreses illius auctoris 22. sectionibus notat, eumque non solum ex Pelagianorum reliquiis, sed merum & plenissimum Pelagianum esse conuincit. Secundò plures falsitatis notas fabulas & errores graues obseruat. Tertiò errores seu hæreses ab eo Prædestinatis obiectas probat nihil aliud esse, quàm obiectiones ab ipsis Pelagianis eorumque reliquiis contra Sancti Augustini & Ecclesiæ doctrinam emissas. Quartò iudicium suum profert. Quintò opusculum suum cum recapitulatione concludit.

Præter quòd hic auctor anonymus est & sic suspectæ fidei, plurimis scatet mendis & erroribus, & tres illi libri ex stylo eiusdem auctoris esse apparent. Meminisse non est inutile illum falsi conuictum in præcipuo sui operis argumento (vt vidimus cap. præcedenti) in eo quod asseruit librum illum, quem impugnat, Summo Pontifici Cœlestino oblatum, ita execrationi ab illo habitum, vt eum perpetuo iuberet damnari silentio, ideóque deinceps in modum symboli non discutiendum, sed credendum secretò aliquibus tradi: Quod non nisi per præfatam decretalem Cœlestini Papæ Epistolam ad Episcopos Gallorum instantibus Prospero & Hilario contingere potuisse R. P. asseruit; illícque tam ex verbis illius Epistolæ, quàm certissimo ipsius Prosperi testimonio contrarium comprobatum. (Cap. præced. pag. 483.) Quodque in secundo pro- « Prædest.
logo asseritur: contra quos adhuc nullus scribendo pugnauit, « prol. 2.
cum illi scriptis suis sub Augustini nomine totum penè iam vul- «

Prædesti- » nerauerint mundum, vitiatos libros proferendo & varias Episto-
natus. » las dando, quas memorati Episcopi esse confingunt.] Fidem omnem superat, hominis vanitatem & impudentissimam insolentiam arguit: & aduertat R. P. quanto id Prospero & reliquis, qui tunc essent fidei Catholicæ assertoribus dedecori cederet, quòd tantam hæresim, quæ scriptis totum penè iam vulnerauerit mundum, tantùm progredi passi fuissent nemine præter hęreticum Pelagianum contradicente: Item quòd plurima nomine ipsius Augustini suppositítia & hæreseon plena scripta penè vniuersum mundum ipsis tacentibus repleuerint: ita vt nec etiam ipse Prosper eorum in Chronico vllomodo meminerit.

Sed his etiam & similibus prætermissis, vt omnis tergiuersandi tollatur occasio, duo hic paucis probanda. Primum dilectissimum R.P. Prędestinatum esse hæreticum plenè Pelagianum: Alterum certissimè non contra hęreticos Prędestinatianos, sed contra Catholicos scriptum. Quoad primum licet auctor expresse pag. 199. Pelagium & eius dogmata contra originale peccatum & baptismi necessitatem anathemate feriat: nihilominus eiusdem prauitatis Spiritum retinuisse, & plenissimè exposuisse videbimus: illud autem Pelagianis solemne sic agere fuisse obserua-

Prosper ad Demet. cap. 10.

» uit Prosper Epistola ad Demetriadem cap. 10. Quam partem (inquit) superbæ prędicationis quidam sibi cum cæteri abnuerent seruauerunt, sed hoc eos aut minùs imperitè, aut valdè nequiter fecisse non dubium est. Vt omnium hominum generalem ruinam meritorum priuilegio subleuarent. Et cum inter nostros originalis peccati vulnera faterentur, inter suos tamen hoc tenere ostenderent, quod priorum hominum præuaricatio solis imitatoribus obfuisset: naturalem autem facultatem nihil sui in alieno amisisse peccato, cui & possibile esset & liberum, per voluntariam deuotionem promereri gratiæ largitatem.]

Dilectissimus igitur ille R.P. Prædestinatus de prædestinatione & alijs plurimis peruersissimè & inter se etiam contraria sentit, vt probatur in Censura, quæ non conueniunt Pelagianorum reliquiis: sed hîc contenti erimus aliqua eius placita de concupis-

Prædest. Pag. 171.

» centia referre: pag. 171. contra Apostolum asserit baptizatum non videre *etiam legem in membris suis repugnantem legi mentis:* solam enim (inquit) legem Christi in se habet, quę non repugnat legi mentis eius, & non eum ducit captiuum in lege peccati.] Secundò concupiscentiam ante peccatum fuisse in primis pa-

Ibid. pag. 208.

» rentibus agnoscit. Videamus ergo (inquit pag. 208.) Vtrum hęc concupiscentia (sicut dicitis) *lex peccati sit.* Nos concupiscentiam dicimus esse rem naturalis certaminis, & hanc dicimus ad propagationem hominum à Deo Creatore visceraliter esse firmatam:

Adhuc

Adhuc enim primi homines &c.] Pag. 213. Hunc (inquit) « concupiscentiæ motum sicut cætera alia membra à Creatore « suscepimus &c.] Pag. 210. Vnum vobis eligite, aut bona est « generatio hominis, & bona est concupiscentia; aut malæ sunt « nuptiæ, & iniqua concupiscentia &c.] Pag. 211. Ipse ob multipli- « candam sobolem concupiscentię inseruit charitatem &c.] pag. 212. « Hanc vos dicitis *legem peccati*, sed nos hanc legem generis com- « probamus, quam vos criminis accusatis, & hanc nos dicimus cau- « sam virtutum, quam vos vultis ostendere causam vitiorum.] Pag. « 214. Vultis nosse bonam hanc esse concupiscentiam, mysteriis « eam comparabo diuinis &c.] Denique qui contraria sentiant « pag. 212. impietatis damnat: O quam infœlix impietas, inquit, « est à Prædestinatis inuenta, vt ex præuaricatione dicatur eue- « nisse hominis, quod est ex benedictione Creatoris insertum &c.] « En simul qualem se prodat, & quales esse Prædestinatos, quos hæresis & impietatis criminatur, qui concupiscentiam scilicet ex præuaricatione descendere inuentione sua asserunt: hæc sufficiant, nemo ex his non videt auctorem hunc, quem ex reliquijs Pelagianorum esse non diffitetur R. P. etiam merum fuisse Pelagianum qualem se designari notat pag. 192. & 199.

Prædest. natus.

Pag 212.

Nota.

Nunc hos libros scriptos non contra Prædestinatos, seu Prædestinatianos hæreticos (qui nulli fuere) sed contra Catholicos absolutam Dei Prædestinationem cum Sancto Augustino asserentes probatur. Primo. Quia scripti sunt (vt patet ex titulo 2. libri) in eos qui asserunt Dei Prædestinatione peccata committi: Atqui hæc fuit solemnis calumnia Pelagianorum & reliquiarum in Sancti Augustini doctrinam, vt suprà probatum est ex cap. 14. Obiect. Gall. & ex Sancto Fulgentio lib. 1. ad Monimum cap. vlt. Secundo mox videbimus illa ipsa hæresis capita nullo excepto quæ Prædestinatis ab hoc authore affinguntur, ipsi Sancto Augustino fuisse imposita ab ijsdem Pelagianis, ipsorúmque reliquiis. Tertio in præfatione auctor ipse scribere profitetur non contra hæreticos apertos, sed contra eos qui magis ciues Sanctorum, & domestici fidei æstimentur, & in prologo lib. 3. contra eos qui per Ecclesiam & contra Ecclesiam arma corripiunt: Itaque ô « Sancta mater Ecclesia, inquit, puræ fidei genitrix contra occul- « tos hostes tuos, contra nouos barbaros pacificum habitum men- « tientes, contra eos qui per te contra te arma corripiunt nostras « vires exalta &c.] Postremò, Prædestinatorum nomine omnes « Catholicos intelligere, & insequi apertissimè, & manifestissimè significauit dum pag. 212. ab illis asseruit inuentam infœlicem illam, quam vocat impietatem vt ex Adæ præuaricatione dicatur processisse hominis concupiscentia. O quam infœlix, inquit, «

Prædest. in prologo lib. 3.

Pag. 212.

Prædesti-natus. » impietas est à prædestinatis inuenta, vt ex præuaricatione dicatur euenisse homines, quod est ex benedictione Creatoris insertum: hanc vos dicitis esse legem peccati, sed hanc nos legem generis comprobamus, quam vos criminis accusatis.] Hanc maximam fuisse inter Sanctum Augustinum & Iulianum contentionem probant lib. 4. de nuptiis & concupiscentia, libri 6. contra Iulianum: & operis imperfecti libri duo: ita vt Sanctus Augustinus oper. imperfecti lib. 1. cap. 104. concupiscentiam vocet gratam Iuliani susceptam. Quæ suscepta tua, inquit, tam tibi grata est, vt cùm ab illa in consensionem quisque non trahitur, ipsam putas esse laudandam, quasi malum non sit res, quæ impellit in malum &c.] Et sic nemo non videt prædestinatorum nomine impugnatum maximè ipsum Sanctum Augustinum, quem impius & execrandus ille Pelagianus infœlicis impietatis calumniatur. Sunt & alia huiusceemodi plurima, sed in re tam perspicua magìs onerarent legentis animum, quàm confirmarent satis per se manifestam sententiam: iam R.P. verba expendamus.

Nota.

August. oper. imp. lib. 1. cap. 104.

CAP. IV. PARS ALTERA.

SIRMONDVS.

Tacitè hactenus ac re potius, quam verbo actam vidimus causam Prædestinatorum: quanquam enim & in Africa & in Gallia ventilata & reiecta horum dogmata fuerunt, nondum tamen hæresis nomen audiebatur, nec Prædestinati horum sectatores vocabantur: post hæc in apertum res erupit, palámque in hæreses relata, & multorum scriptis confutata, Synodalibus demum decretis damnata est, & oppressa.

CONFVTATIO.

Nec re nec nomine hactenus, nec in Africa nec in Gallia vllos fuisse prædestinatos seu prædestinatianos plus quam satìs iam probatum: nec alia & ventilata & reiecta dogmata quàm quæ à Pelagianis, eorúmque reliquiis ipsi Augustino Prospero & alijs catholicæ & orthodoxæ veritatis professoribus fuissent obiecta; in posterum eadem dogmata iisdem Catholicis prædestinatianorum nomine ab iisdem hæreticis vel saltem errantibus, etiam Synodalia decreta fingentibus falsò imposita videbimus.

SIRMONDVS.

Primus in illos ipso teste stylum exeruit auctor Prædestinati, cuius liber paucis ab hinc annis in lucem prodiit ex Bibliotheca Sanctæ Mariæ Remensis: hos enim ille cum inter Catholicos, quibus immixti erant, latentes deprehendisset, ac librum ab his sub Augustini nomine ad asserendam hæresim falsò confictum, qui apud illos instar symboli habebatur nactus esset, integrum edidit, & refu-

tauit, præmisso hæresum omnium elencho, adiectáque ad cæteras Prædestinatiana, quam his verbis describit. Prędestinatus.

CONFVTATIO.

Ipso teste, sed fallacissimo vt quæ superius diximus & ex Cœlestini verbis probauimus plenissimè euincunt, & sic penitus Antiprędestinatus ille reiiciendus, qui plura desideret Censuram legat.

SIRMONDVS.

" Nonagesima hæresis, quam in præfatione nostra diximus " de nomine Augustini Episcopi esse mentitam prædestinatorum " nomen accepit.]

CONFVTATIO.

Hoc nomen impositum, quo ipsius Augustini, quem post decretum Cœlestini non auderent hæretici palàm impetere, Prosperi & reliquorum de absoluta Dei prædestinatione sententiam impugnare, & præcipua Sancti Augustini scripta contra Pelagianos eorúmque reliquias edita reiicere possent, (vt ex Prospero contra Collat. cap. 43. vidimus ipsos reiecisse libros de Prædestinat. Sanct. & de Dono perseu. quasi à Cœlestino non approbatos) nemo est qui non videat. Sed ex illius fictitiæ hæresis capitibus plenius elucescet, vt pluribus in Censura probatur, ex qua pauca aliquibus additis hìc delibauimus.

SIRMONDVS.

" Hi electionem bonorum, & recusationem malorum Deo decernente definiunt, non homine vel studente, vel negligente; " nolunt Dei iura vel à studentibus custodiri, vel à negligentibus " violari.]

CONFVTATIO.

1. Idem ipsum Augustino à Gallis impositum ex obiectionum plurimis Capitibus, patet præcipuè, primo quod ex Prædestinatione Dei velut fatali necessitate homines ad peccata compulsi cogantur in mortem] & *6.* quod Liberum Arbitrium in homine nihil sit: sed siue ad bonum, siue ad malum prædestinatio Dei in hominibus operetur.] Idem etiam cap. 14. Gallor. obiect. c. 1. Cap. 6.

SIRMONDVS.

" Dicunt: etiam si voluerit bonum facere, qui ad malum prędestinatus est, ad bonum peruenire non poterit: nam qui ad bonum prædestinatus est, etiam si negligat ad bonum perducetur " inuitus.]

CONFVTATIO.

Hæc ipsa pręcipua fuit Massiliensium in Sancti Augustini de 2.

Prædeſti-natus. » abſoluta Dei Prædeſtinatione ſententiam, querela, vt teſtis eſt » Proſper Epiſtola ad Auguſtinum: hoc autem propoſitum (in- » quit) vocationis Dei quo vel ante mundi initium, vel in ipſa » conditione generis humani eligendorum & reiiciendorum dici- » tur facta diſcretio, vt ſecundùm quod placuit Creatori alij vaſa » honoris, alij vaſa contumeliæ ſint creati, & lapſis curam reſur- » gendi adimere, & ſanctis occaſionem teporis afferre, eo quod » in vtrámque partem ſuperfluus labor ſit, ſi neque reiectus vllâ » induſtriâ poſſit intrare, neque electus vllâ negligentiâ poſſit » excidere: quoquo enim modo ſe egerint, non poſſe aliud erga » eos, quàm Deus definiuit accidere, & ſub incerta ſpe curſum » non poſſe eſſe conſtantem. Cum aliud habeat prædeſtinantis » electio, caſſa ſit annitentis intentio. Remoueri itaque omnem » induſtriam, tollique virtutes, ſi Dei conſtitutio humanas præ- » ueniat voluntates, & ſub hoc Prædeſtinationis nomine fatalem » quandam induci neceſſitatem, aut diuerſarum naturarum dici » Dominum conditorem, ſi nemo aliud poſſit eſſe quam factus eſt » &c.] Idémque ipſum Proſpero & alijs Auguſtini diſcipulis, eiúſ- ue doctrinæ ſectatoribus, obiectum patet ex obiect. Vincent. » cap. 14. quod pars illa magna Chriſtianorum Catholicorum fi- » delium atque Sanctorum, quæ ad ruinam & perditionem præ- » deſtinata eſt, etiam ſi petat à Deo Sanctitatis perſeuerantiam, » non impetrabit; eo quod mutari non poteſt diuina Prædeſti- » natio, quæ illos præordinauit, præparauit, præcipitauit vt » caderent.]

Obiect. Vincent. cap. 14.

Sirmondvs.

» Dicunt Baptiſmatis vndam non vniuerſa peccata mun- » dare.]

Confvtatio.

Non à Pelagianorum reliquiis, ſed à Pelagianis ipſis, & ab ipſo Iuliano quæſita hæc in Sanctum Auguſtinum obiectio, ip- » ſomet teſte lib. 1. ad Bonifacium cap. 13. dicunt etiam (inquit » Iulianus) Baptiſma non dare omnem indulgentiam peccato- » rum, nec auferre crimina, ſed radere; vt omnium peccato- » rum radices in mala carne teneantur; quis hoc (inquit Auguſti- » nus) niſi infidelis affirmet.] Item ibidem lib. 3. cap. 3. Baptiſma » quoq; (objicit Iulianus cũ reliquis Pelagianis Epiſcopis) non verè » homines nouos facere aſſerunt, id eſt non plenam dare remiſſio- » nem peccatorum, ſed ex parte filios Dei fieri, ex parte autem fi- » lios ſæculi, id eſt Diaboli remanere contendunt: Mentiuntur &c.] » Idem etiam lib. 2. cõtra Iulianum cap. 1. dicitis enim nos aſſerendo » originale peccatum Diabolum dicere hominum naſcentium con-

Auguſt. ad Bonif. lib. 1. cap. 13.

Ibid. lib. 3. cap. 3.

Aug. cõtra Iulian. lib. 2. cap. 1.

ditorem, damnare nuptias, negare in Baptiſmo, dimitti vniuerſa « Prædeſti-
peccata, Deum crimine iniquitatis arguere, deſperationem perfe- « natus
ctionis ingerere &c.] «

SIRMONDVS. «

*Dicunt, ita antecedit gratia Liberum Arbitrium, vt ante acci- «
piat homo quàm petat, ante inueniat quàm quærat, ante ei aperia- «
tur quàm pulſet.*] «

CONFVTATIO.

Hoc ipſum improbatum ab Adrumetinis Monachis, quod in Epiſtola 106. ſcripſerat ad Sixtum Sanctus Auguſtinus, vt ipſe notat Epiſtolâ 46. ad Valentinum: improbatum etiam à Maſſilienſibus refert Proſper Epiſtolâ ad Auguſtinum. Atque ad hanc « gratiam (inquit) quâ in Chriſto renaſcimur, peruenire per natu- « ralem ſcilicet facultatem, petendo, quærendo, pulſando, vt ideo « accipiat, ideo inueniat, ideo introeat, quia bono naturæ benè vſus, « vt ad iſtam ſaluantem gratiam initialis gratiæ ope meruerit per- « uenire.] Sed hoc ipſum optimè confirmat Sanctus Auguſtinus de « bono perſeu. cap. 23. Vbi intelligimus (inquit) & hoc ipſum eſſe « donum Dei, vt veraci corde, & ſpiritualiter clamemus ad Deum « attendant ergo quomodo falluntur qui putant eſſe à nobis, non « dari nobis, vt petamus, quæramus pulſemus, & hoc eſſe dicunt « quod gratia præceditur merito noſtro, vt ſequatur illa, cum acci- « pimus petentes, & inuenimus quærentes, aperitúrque pulſantibus. « Nec volunt intelligere etiam hoc diuini muneris eſſe, vt oremus, « hoc eſt petamus, quæramus, atque pulſemus &c.] «

Proſper Epiſtola ad Auguſt.

Auguſt. de bono perſeu. cap. 23.

Item idem ipſe Proſper carmine de ingratis cap. 20. ſic inter reliqua illorum erroris dogmata recenſet.

Proſper de ingratis cap. 20.

Quærere, pulſare, & petere proprium omnibus eſſe «
Aſſeritis, qui ſe ſtudeant aptare vocanti. «

Quibus reſpondet cap. 25. de gratia agens, dum inquit,

Ibid. cap. 25.

Hæc vt cuiuſquam ſtudióque, effectúque petatur «
Ipſa agit, & cunctis dux eſt venientibus ad ſe, «
Pérque ipſam niſi curratur, non itur ad ipſam.] «

Idem Epiſtolâ ad Ruffinum cap. 2. ſic erroris illorum placita refert: quò vnuſquiſque (inquit) ſecundùm voluntatis ſuæ mo- « tum, ſi quæſierit inueniat, ſi petierit recipiat, ſi pulſauerit intro- « eat &c.] quæ refellit ibidem cap. 5. & ſeqq. ſic etiam contra « Collatorem cap. 4. Iam hic quaſi per inſcrutabilem diuerſitatem « introducitur definitio quâ docetur multos ad gratiam venire ſine « gratia, & huius effectum petendi, quærendi, atque pulſandi ha- « bere quoſdam de vigilantia liberæ voluntatis.] Quibus reſpon- « det capite ſexto: quomodo autem (inquit) non aduerſùs te in «

Ad Ruffinũ cap. 2.

Contra Collat. cap. 4.

Prædesti-natus. » illud damnatum incidere, quod (velis nolis) conuinceris dicere » gratiam Dei secundùm merita nostra dari: cum aliquid præce- » dere boni operis ex ipsis hominibus, propter quod gratiam con- » sequantur affirmas? non enim nullius meriti haberi potest pe- » tentis fides, quærentis pietas, pulsantis instantia, præcipuè cùm » omnes eiusmodi & accipere, & venire, & intrare dicantur.]

SIRMONDVS.

» Dicunt nullum ad Christi fidem accedere, nisi fuerit à Patre » tractus inuitus: illud attendentes: *Nemo venit ad me nisi quem Pa-* Ioan. 6. v. 44. » *ter attraxerit.*

CONFVTATIO.

August. ad Bonif. 1. c. 19. Hoc etiam sibi à Iuliano obiectum testatur Sanctus Augusti- » nus libro primo ad Bonifac. capite 19. Quam multi (inquit) ini- » mici Christi quotidie subitò Dei occultâ gratiâ trahuntur ad » Christum: quod verbum si non ex Euangelio posuissem, quanta » de me propter hoc iste dixisset, cùm etiam nunc obluctetur non » mihi, sed illi, qui clamat: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui* Ioan. 6. v. 44. » *misit me, traxerit eum*: non enim ait duxerit, vt illic aliquomodo » intelligamus præcedere voluntatem: quis trahitur, si iam vole- » bat? & tamen nemo venit nisi velit: trahitur ergo miris modis, » vt velit, ab illo qui nouit intùs in ipsis hominum cordibus ope- » rari, non vt homines, quod fieri non potest, nolentes credant, Ibid. lib. 2. cap. 5. » sed vt volentes ex nolentibus fiant.] Et ibidem lib. secundo cap. » quinto. Sic enim (inquit) hoc nobis obijciendum putarunt, sub » nomine (inquiunt) gratiæ ita fatum asserunt, vt dicant, quia nisi » Deus initio & reluctanti homini inspirauerit boni, & ipsius im- » perfecti cupiditatem, nec à malo declinare nec bonum posset » arripere &c.] Et de prædestinatione Sanctorum cap. 8. Quid est De prædest. Sanct. c. 8. » *ad me veniet*, nisi credet in me: sed vt fiat, Pater dat &c.] Item » paulò post: Nolite (inquit) murmurare inuicem, *Nemo potest* » *venire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum* &c. Valde re- » mota est à sensibus carnis hæc Schola, in qua Pater auditur, & do- » cet vt veniatur ad Filium &c.]

SIRMONDVS.

» Dicunt omnia non in re, sed ita in spe fieri: vt quod dicit Apo- » stolus: *Spes quæ videtur non est spes*: etiam hoc mysteriis appli- Rom. 8 » cent, & dicant ea, quæ percipiuntur, videntur quidem esse, sed v. 14. » non sunt.

CONFVTATIO.

Etiam hoc à Iuliano & aliis Pelagianorum Episcopis contra fi- dem Catholicam propter concupiscentiam obiectum, sæpius di- Aug. ad Bonif. lib. 3. cap. 3. » luit Augustinus, vt lib. 3. ad Bonifac. cap. 3. Baptisma quoque » (inquiunt) non verè homines nouos facere asserunt, id est non

plenam dare remissionem peccatorum &c. Nam si à me quisquam " Prædestinatus.
quæsierit vtrùm per Baptismum salui facti fuerimus, negare non "
Tit. 3. v. 5. potero, dicente Apostolo: *Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus Sancti*: Sed si quæsierit vtrùm per "
idem lauacrum omni prorsus modo iam nos fecerit saluos: respon- "
Rom. 8 v. 24. debo non ita est, idem quippe item dicit Apostolus: *Spe enim salui facti sumus; spes autem quæ videtur non est spes.*] Item lib. 6. contra Iulian. cap. 18. Sed & hoc calumniarum caput quasi appendix est 3. capitis.

SIRMONDVS.

Dicunt plus obfuit ad nocendum Adam generi humano, quàm "
Christus in subueniendo: nam Adam, aiunt, quod nocuit, ita manet, vt hoc nec Passio Christi, nec Baptismatis sanctificatio possit auferre. "

CONFVTATIO.

Idémque hoc ipsum etiam à Pelagianis in ipsum Augustinum obiectum, propter peccatum originale, quòd illi negarent & assererēt infantes morte præuentos non Baptizatos perire non posse, & Augustinus contrà Epistolâ 89. Hilario respondens quæstione 3. vbi de sententia Apostoli 1. Cor. 15. *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur*, quam sæpius à Pelagianis obiectam toties exposuit de peccat. merit. lib. 1. cap. 28. De natur. & grat. cap. 41. De nupt. & concup. lib. 2. cap. 27. contra Iulian. 6. cap. 24. Item operis imperfecti lib. 2. cap. 135. 144. 145. 147. 197. 209.

1. Cor. 15. v.

Porrò quod sequitur. Nam Adam, aiunt, quod nocuit ita manet, vt hoc nec Passio Christi, nec Baptismatis Sanctificatio possit auferre,] additum fuit contra concupiscentiam quæ remanet post Baptismum, vt patet ex lib. 3. huiusce Antiprædestinati à num. 25. seu pag. 199. vsque ad finem, & in ipsum Augustinum positum probatur ex lib. 1. ad Bonifac. cap. 13. In quo post quam Iuliani in ipsum Augustinum obiectionem retulit, quòd assereret (vt iam vidimus) Baptisma omnem peccatorum indulgentiam non tribuere, nec auferre crimina, sed radere, vt omnium peccatorum radices in malâ carne teneantur. Istam similitudinem, inquit Sanctus Augustinus, comperi suæ illos adhibere calumniæ, tanquam hoc nos sentiamus atque dicamus, sed de ista concupiscentia carnis falli eos credo, vel fallere, cum qua necesse est, vt etiam Baptizatus, & hoc si diligentissimè proficit, & Spiritu Dei agitur, piâ mente confligat &c.] Idem contra Iulianum lib. 4. cap. 2. In quo easdem sententias huius auctoris, quas iam retulimus contra Iulianum impugnat, & inter reliqua hæc habentur. Quid autem agit in carne Sanctorum continentium ista concupiscentia, nisi peccandi desideria, quibus non consentientes exer- "

August. ad Bonif. lib. 1. cap. 13.

Contra Iulian. lib. 4. cap. 2.

Prædesti-natus. „ cent (vt confiteris) gloriosa certamina? Quid ergo illa agit vbi „ malum est, quicquid agit, ac si ei consentiatur & peragit, quid ibi „ agit hæc concupiscentia, vbi nihil boni concupiscitur ex illâ?&c. „ Quid agit tua ista suscepta si desipis, aduersaria si sapis, quid agit „ vbi nihil boni agit ipsa, nihil boni agitur de ipsa? &c.] Et paulò „ post: sed quia in ista humana miseria, peior hostis est cauenda su- „ perbia; ideo nimirum non penitùs extinguitur in carne continen- „ tium Sanctorum ista concupiscentia, vt dum pugnatur aduersùs „ eam, periculorum suorum animus admoneatur, ne securus infle- „ tur donec humana fragilitas ad tantam perfectionem perueniat „ sanitatis, vbi nulla putredo lasciuiæ, nullus tumor superbiæ for- midetur:] Eandem concupiscentiam, Iulianus vocabat membro- rum vigorem seu potentiam, apud Augustinum de nupt. & con- cup. lib.2.cap. 33.& 35.& irrisoriè eam appellabat legem cogen- tem,& necessitantem, apud Augustinum operis imperf. lib.1.cap. 70.& ibid.lib.2. cap.8.legem quæ captiuum hominem cogat ser- uire criminibus.]

Ex his qui non videat non à Catholico hæreticos Prædestina- tianos (qui nulli fuere) impetitos nec aliquo ex Pelagianorum reliquiis, sed à germano quodam Pelagiano ipsum Augustinum tacito eius nomine impugnatum, eiúsque omnia scripta contra Pe- lagianos edita hâc simulatâ versutiâ, vt quia rectà (post Decre- tum Cœlestini Papæ cuius meminit) in ipsius scripta (sicut Iulia- nus) insurgere, & memoriam eius lacerare non posset; auctorem ipsum simulato honore prosequendo: postrema & præcipua eius scripta in Pelagianos eorúmque reliquias edita, quasi ab eis quos Prædestinatos vocat supposita impugnare, & quasi nullius aucto- ritatis reijcere posset. Hâc eadem versutiâ & nequitiâ vsus est (vt vidimus) Hincmarus in Remigium Lugdunensem Archiepiscopũ eiúsque libros de tribus Epistolis, & de tenenda Veritate Scriptu- ræ, immò etiam ipsos Canones Conciliorum Valentini & Lingo- nensis, quos in priore opere quasi suppositos, & confictos, & in po- steriore quasi infamis alicuius Compilatoris commẽtum infamat.

SIRMONDVS.

Tam luculento contra se testimonio perculsi & attoniti, hoc vnum quo infirmarent, habuerunt Prædestinatiani dogmatis defensores, quòd auctoris sit (vt volunt) Semipelagiani, quâ notâ etiam cæteros inurunt, qui huic adstipulantur.

CONFVTATIO.

De cæteris suo loco, verùm de dilectissimo R.P. Prædestina- to, seu veriùs Antiprædestinato, non Semipelagianum, seu ex vul- garibus Pelagianorum reliquiis, sed merum Pelagianum & stu- diosissimum Iuliani discipulum, & sectatorem probant quæ supra

de

de concupiscentia retulimus dogmata (quàm huic ipsi, non minùs quàm Iuliano gratissimam fuisse susceptam euincunt, maximè quæ scripsit à pag. 199. vsque in finem operis sui) & quæ his Catholicis (quos Prædestinatianos fingit) imposuit hęresis capita. Idque ipsum iterum confirmatur ex eo, quòd de diuina Prædestinatione, nec cum Catholicis, nec etiam cum Pelagianorum reliquiis sentiat: absolutam siquidem Prædestinationem quæ Catholicorum est, tum eam quæ meritorum præuisionem sequitur, quæque Pelagianis & eorum reliquiis placuit vnâ & eâdem ratione impugnat pag. 174. Prædestinationem cum vocatione confundit, omnes omnino ad vitam Prædestinatos asserit: & pag. 176. hominem Prædestinationem Dei suâ auersatione contemnere posse pręsupponit. Prædestinatus.

Nec etiam hoc vnum habent (licet plusquam sufficeret) perfectæ Christi gratiæ intrepidi amatores (quos Prædestinatiani dogmatis defensores non ex charitate vocat R. P.) quò insolentissimum huiusce Antiprædestinati & falsissimum testimonium reijciant: siquidem & in plurimis fallacem, falsi reum & mendacij conuictum etiam in substantia scripti, quod falsò improbatum fingit à Cœlestino, tum vt reliqua huiuscemodi Pelagianorum & reliquiarum commenta in veros Catholicæ fidei Assertores confictum ab ipso fuisse librum, quem impugnat, & sic penitus reiiciendum nemo est qui non videat, qui plura videre desiderat Censuram consulat.

SIRMONDVS.

Nec sentiunt homines cordati nihil hoc ad quæstionem nostram pertinere: in qua id vnum quærimus, fuerintne aliquando in hæreticorum numero Prædestinati: quod & si cum ab Orthodoxis asseritur, religiosius amplectimur: non eo tamen statim falsum est, si falsi dogmatis sint qui affirmant. Quid enim: an inter Ecclesiasticæ Historiæ scriptores fidem omnem abrogabimus Eusebio Cæsariensi, aut Socrati & Sozomeno, propterea quod ille Arrianus fuerit, hi vero Nouatiani: quod si hos in iis Historiis, quas narrant non respuimus, cur Prædestinati Auctorem, ac reliquos tametsi ii essent quos fingunt, in re Historica non recipiamus?

CONFVTATIO.

Et in re Historica tam ab Eusebio, quàm à Socrate & Sozomeno & aliis omnibus hæreticis quæ illorum hæresi fauet, nullam vnquam fidem habitam nemo est qui ignoret: ideóque in eorum libris lectitandis obseruandam Apostoli cautelam, *Omnia probate, quod bonum est tenete,* docet Gelasius Papa in lib. de vinculo Anathematis: Et ipsa Eusebij Historia ab eodem Summo Pontifice in Concil. Roman. inter Apocrypha & occultanda fuit reiecta Can. Sancta Romana Dist. 15. Sed & Gregorius Magnus Registri

1 Thess. 5. v. 21.

Gelasius de Vinculo Anath. Can. Sancta Rom. Dist. 15. Gregorius Magnus Reg. 6. Epist. 51.

Prædesti-natus. lib.6.Epist.31. notat singulariter Sedem Apostolicam Sozomeni
» Historiam non recipere. In Historia autem Sozomeni, inquit, de
» quodam Eudoxio qui Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopatũ
» arripuisse dicitur aliqua narrantur. Sed ipsam quoque Historiam
» Sedes Apostolica recipere recusat, quoniam multa mentitur, &
» TheodorumMopsuestiæ nimiùm laudat, atque vsque ad diem obi-
» tus sui magnum Doctorem Ecclesiæ fuisse perhibet. Restat ergo
» vt si quis illam Historiam recipit, Synodo, quæ piæ memoriæ Iu-
» stiniani temporibus de tribus capitulis facta est, contradicat, qui
» vero huic contradicere non valet, necesse est, vt repellat.] Quantò magis in iis quæ hęresim illorum auctorum iuuant, vt pluribus obseruauit Illustriss. Cardinalis Baron. in Annal. Ecclesiast. tom. 5. ad ann. 439. Atqui hìc agitur de commento in causam illius hæresis contra Catholicam veritatẽ conficto, & sic penitùs reijciendũ est, nec vlla fides adhibenda, etiam si reliqua quę supra retulimus cessarent, hócque tacitè agnouit ipse R.P. dum fidem auctoribus suis ex scriptis S. Augustini, Prosperi, & Hilarij, & ex Decretali Cœlestini Papæ Epistolâ (sed frustrà vt iam vidimus) mendicare conatus est.

SIRMONDVS.

Denique vt nunc non dicam à labe immunes fuisse, quos accusant, quid his præcipuè Prædestinatorum causâ succensent, si qui horum de Prædestinatis sensus fuit, eundem aliorum fuisse constat, quos ipsi suspectos habere non possunt? nisi fortè parum Orthodoxum fuisse existimant S. Augustinum, qui Adrumetinos Monachos (vt dictum est) Liberum in homine Arbitrium negãtes redarguit, aut 30. Episcopos, qui ad condemnandum Prædestinationis errorem in Arelatensi Concilio congregati sunt, aut Cæsarium & socios, qui aliquos ad malum prædestinari credentibus anathema in Arausicano 2. dixerunt.

CONFVTATIO.

Concilium Arausicanum 2. R. P. sententiæ nullomodo fauere, sed plurimum nocere, & Arelatense Apocryphum & commentitium fuisse suo loco probabimus: de Augustino (vt speramus) nulla in posterum quoad fictos Prædestinatianos mouebitur controuersia.

SIRMONDVS,

Quod si hos reprehendere non audent, desinant auctori nostro conuitiari, ac doleant potiùs eius adhuc nomen, quod luce dignum erat, ignorari. Nã quod Hyginus ab Hincmaro est appellatus, error est: Hincmari quippè Codex, quem in editione nostra expressimus, auctoris nomen nullum habuit. Hygini verò nomen, quod in 1. libri fronte legitur, non auctoris (vt præfati sumus) sed vnius est ex iis, qui hæresum catalogos contexuerunt. At in Augiæ Diuitis exemplari, cuius Antigraphum Romæ postea vidimus, nomen quidem adscriptum est authoris, sed falsi, hoc est Primasij, neque error hic recens, sed quod exemplaris

antiquitas testatur, iam olim per critici alicuius oscitantiã natus: qui cùm apud Isidorũ in libro de Viris Illustribus obseruasset Primasium Episcopũ Africanum, de heresibus libros tres edidisse ad Fortunatum Episcopum, de his tribus Prædestinati nostri temerè auguratus, Codicem illum Augiensem ita digessit, vt singulos libros Primasij ad Fortunatum titulo prænotaret. Quod absurdissimum fuit, cùm toto sæculo posterior sit Primasius, & diuersissimam vtriusque operis rationẽ fuisse Isidori verba declarent. Tertium in Dunensi Flandrorum Monasterio extare exẽplar ferunt, sed sine inscriptione (vt opinor.) Quare quis Prædestinatum nostrum scripserit, nihil dum hactenus compertũ est. Prædestinatus.

CONFVTATIO.

Doleant (inquit R. P.) *auctoris nostri adhuc nomen, quod luce dignum erat ignorari.*] Immò salubriter doleat R. P. post tot exantlatos in publicum labores, tot SS. Patrum, aliorúmque optimæ notæ antiquissimorũ Auctorum monumenta è puluere eruta suis vigiliis, curâ, & studio, publici iuris facta, dum libero nimis indulget arbitrio, & susceptæ causam fouere studet, in miserum illum Antiprædestinatum non luce sed igne dignum Pelagianæ nequitiæ fraudibus & fallaciis sicut erroribus irretitum incidisse, eiusque virulentiæ inscium in publicũ emisisse, & Leporium cuius confessionẽ edidit R. P. imitatus, emendationis suę libellum proferat, in quo & satisfaciat de errore, & gratias agat de emendatione. Gennadius de Viris Illustr.

Deinde meminerit R. P. in præfatione dilectissimi Prædestinati libellum illum (vt iam diximus) non leui conjecturâ Arnobio iuniori se adscripsisse, hîc verò de Arnobio ne verbum quidem: cur mutatâ sententiâ Antiprædestinatum suum quem Africanum esse auguratus est, iam quasi Gallum profert: nimirum sentit homo cordatus è re magìs suspectæ suæ fore si ex Africa in Galliam traduceret, & non minimum in Arnobio fraudis & fallaciæ subesse argumentum, quod reliquis libris pariter Pelagianis nomen suum inscripsisset, huic verò ne calumniæ notaretur denegasse.

Porrò quicquid sit de Auctore, quæ ille notat heresis Capit. 3. 5. & 7. & peruersissimę eius de Cõcupiscentia & Dei prędestinatione sententiæ, certissimè euincunt Antiprędestinatum illum in contentionibus quæ illo sæculo in Gallia inter Prosperum, & Hilarium, & reliquos perfectę Christi gratię intrepidos amatores ex vna parte, inter Cassianum, Faustum, & alios similes Liberi Arbitrii decomptores, Pelagianæ peruersitatis reliquias ex altera, intercesserunt, nullomodo fuisse versatum, nec etiam libellum illum ad controuersiam (quam non attigit) nono sęculo agitatam confictum, vt suspicatus est Auctor illius censuræ, sed indubitatè, vel ab Arnobio illo, vel alio Iuliani Discipulo, Pelagianę perfidiæ sectatori, vel in Africa, vel verius in Campania, vel Sicilia contra Ecclesiæ

Prædesti-natus.

& S. Augustini doctrinam confictos tres illos Antiprædestinati libros, quæ iam diximus vix dubitare permittunt.

Nec veremur hîc coniecturam nostram proponere, captâ anno 439. per Gensericum Carthagine, eiecti sunt ab Africa plurimi Nobiles & Episcopi, sicut ex antiquis Auctoribus Prospero, Victore Vticensi, & Isidoro refertur in Annalibus Ecclesiasticis: aliis igitur aliò per orbẽ Romanum oberrantibus, aliqui in Sardiniam & Siciliam (in qua Iulianus plurimum Pelagianæ hæresis virus disseminauerat) peruenerunt; Et specialiter, quot vult Deus Carthaginensis Archiepiscopus, & cum eo plurimi Clericorum fractis nauibus impositi nudi & expoliati Carthagine expulsi, Neapolim Campaniæ vrbem prosperâ nauigatione Deo duce appulerunt, in eos, vt acerrimos Catholicæ Fidei defensores, scriptos ab Antiprædestinato Iuliani Discipulo illius sententiarum tenacissimo l bros istos argumento est, quod in lib. 3. Prologo asserit scribere se contra nouos Barbaros pacificum habitum mentientes, contra eos, qui per Ecclesiam contra Ecclesiam arma corripiunt.

Prædestin. Prologo lib. 3.

» Itaque, inquit, ô Sancta Mater Ecclesia puræ fidei Genitrix, con-
» tra occultos hostes tuos, contra nouos Barbaros pacificum habi-
» tum mentientes, contra eos, qui per te contra te arma corripiunt,
» nostras vires exalta.] Hęc temporibus à R. P. præscriptis conueniunt sed non eius proposito: viderit ipse quos hostes illos occultos nouos Barbaros pacificum habitum mentientes, qui per Ecclesiam contra Ecclesiam ipso Antiprædestinato iudice arma corriperent intelligere possit. Atque hæc nostra coniectura si minùs placeat reliquorum quæ euicimus, indubitatę fidei non officiet.

CAPVT V. Apud R. P. Sirmondum.

Prædestinatorum hæresis nomen & origo in Chronico Prosperi, non Tironis Aquitani, sed alterius eiusdem nominis & ætatis.

CONFVTATVR.

Hoc Pseudochronicon ab aliquo ex Pelagianorum reliquiis confictum, Sancto Prospero dolosè suppositum, & ab omnibus Catholicis rejiciendum ostenditur: Cùm Prædestinatorum hæresim ab Augustino ipso initium sumpsisse dicat, quod in vulgaribus editionibus adulteratum est, incassùm verò à R. P. aliò detortum.

Pars prima.

FRAVDIBVS & fallaciis Pelagianorum & reliquiarum, vidimus supposita Capitula quasi ex libris Sancti Augustini excerpta, alia etiam similiter supposita quasi ex Prosperi & aliorum

Sancti Augustini discipulorum scriptis desumpta, quibus Catholicam doctrinam infamarent: Ab ijsdem quoque confictū librum iam vidimus, seu symbolum nomine ipsius Sancti Augustini, quo quasi à Prædestinatianis hæreticis confictо & refutato se veræ fidei vindices,& defensores exhiberent. Nunc videamus Pseudochronicon eiusdem Prosperi nomine ab ijsdem confictum, quo Sanctus Augustinus eiusque discipuli sub Prædestinatianorum hæreticorum titulo recensentur his verbis: Prædestinatorum hæresis,quæ ab Augustino accepisse dicitur initium, his temporibus serpere exorsa est.] Et ibid. laudatur Cassianus, & licet breuissimum sit Chronicon illud,innumeris scatet erroribus:non esse Prosperi iam agnoscit R. P. sed alterius eiusdem nominis; quod an verum sit expendendum.

Pseudo-Prosper.

Pseudochronico Prosperi

Verùm (vt diximus) à perfidis illis, & fraudulentis Pelagianorum reliquiis suppositum fuisse, quò doctrinam S. Augustini & Discipulorum eius infamarent, argumento est, quòd de altero Prospero, qui Chronicon ediderit summum huc vsque silentium, apud antiquos Auctores nullum vestigium; deinde vt hoc ementitum pseudochronicon pro vero Prosperi Chronico reciperetur, studuit Auctor in eundem annum desinere, quo verum Prosperi Chronicum,scilicet iuxta R.P. anno 444. vt quia verum Prosperi Chronicum celeberrimum haberetur, aliquibus (clam tamen, vt verisimile est,post Decretum Cœlestini papæ,in honorem S. Augustini & approbationem eius doctrinæ) venenum hoc propinaretur, esse prædestinatianorum hæresim quæ ab Augustino sumpsisset initium. Vtque hoc nostro sæculo pseudochronicum illud in lucem auctoritate ipsius S. Prosperi prodiret, etiam procuratum mox videbimus.

Huiusce ementiti pseudochronici illo sæculo nullus meminit, sed hæc nono sæculo Hincmarus quidem, licet nullis parceret argumentis,& in quibusuis auctoribus fabulæ, quam de veteribus prædestinatianis finxerat, probationes quæreret: non tamen illi ignotum fuisse argumento est,quòd in pluribus tam Galliç quàm Germaniæ Bibliothecis habeatur manuscriptum. Sed eò quòd pseudochronicum hoc hæresim illam Augustino ipsi eiúsque Dipulis inscriberet, ab illo abstinuit & reiecit: Sigebertum (vt refert R P.) non latuit, & quam in eo absurditatem notauit correxit, & in Chronico suo ad annum 414. illam prædestinatianorum hæresim, non ex S. Augustino, sed ex libris S. Augustini malè intellectis initium sumpsisse obseruauit.

Hoc nostro sæculo quidam ex Pelagianorum reliquiis huius de veteribus Prædestinatianis fabulæ decomptores non minimū causæ prçsidium rati, si Pseudochronicum hoc cum hac Sigeberti

Pseudo Prosperi.

correctione nomine, Sancti Prosperi non suspecta manu in publicum prodiret, huic publicæ fraudi clarissimum virum P. Pithœum Antiquitatis peritissimum delegerunt, ille bonâ fide istorum nequitiæ inscius Pseudochronicum hoc nomine Sancti Prosperi, quem auctorem, vt asseruit esse crederet, & verbis illis (*ab Augustini libris malè intellectis*) iuxta Sigebertum loco eorum (*ab Augustino*) repositis, quæ verum eorum sensum referre, & meliùs sonare persuasus erat, edendum curauit. Tum illi fraudis artifices palàm insultare cœperunt; Ne minimum quidem dubium superesse post Sancti Prosperi indubitatum testimonium fuisse reuera hæreticos veteres prædestinatianos, quorum hæresis ex Sancti Augustini libris malè intellectis serpere exorsa esset: stupefacti perfectæ Christi gratiæ & Sancti Augustini doctrinæ intrepidi amatores celeberrimas Bibliothecas inquirere cœperunt in Augustano manuscripto Codice & alijs plurimis vbique *ab Augustino non ab Augustini libris malè intellectis* positum reperiunt, eorúmque exemplaria etiam in Bibliotheca Patrum publici iuris fiunt: inde etiam & alijs plurimis argumentis ementitum & suppositum hoc pseudochronicon non Sancti Prosperi esse conuincunt. Tandem R. P. licet in Concilijs antiquis Galliæ tom. 1. ad ementitum & Apocryphum Concilium suum Arelatense prosperum, sicut Sigebertum referat docuisse Prędestinatorum hęresim, *ex libris Sancti Augustini malè intellectis*, initium sumpsisse, nihilominus in prǫambulis dilectissimi sui Prędestinati germanam lectionem illius Pseudochronici esse dixit (*ab Augustino*) nec aliter hàbere Sancti Victoris MS. Codicem docuit, & addidit quod in Tironis Chronico scriptum, *erat ab Augustino*, Sigebertus interpretatus est, *ex libris Augustini malè intellectis*, verissimè. Hoc enim est (inquit) quod Augustini obtrectatoribus ad Capitula Gallorum respondens testatur prosper eius illos doctrinam, aut non intelligendo, aut intelligi nolendo reprehendere.] Sed ibi vt iam vidimus non de Prędestinatis, sed de Massiliensibus & alijs Pelagianorum reliquiis agitur.

In proœmio Prædestinati.

Iam verò illâ licet detectâ fraude R. P. ementiti & suppositi huiusce pseudochronici auctorem testem aduocat, quo fabulam illam veterem Prędestinatianorum adstruat nec ex qualitate auctoris sine dubio ex Pelagianorum reliquiis, nec asperitate verborum eius in ipsum Sanctum Augustinum deterritus, benignâ & susceptę accommodâ interpretatione. Verba illa (*ab Augustino*) non nisi iuxta Sigebertum intelligi posse affirmat: quasi verò qui August. Paganorum & Manichæorum impietatem ad scribere non sunt veriti iuxta Prosperum ad Ruffinum, qui eum eiusque scripta reprehendere & ea quæ damnabilia in eis repe-

risse falsò iactabant, breuium Capitulorum indiculis Diabolicâ calumniâ publicare præsumerent teste Prospero in præfatione ad obiecta Gallorum, & qui alijs etiam breuissimis Capitulis blasphemiarum prodigiosa mendacia Prospero & aliis Sancti Augustini discipulis imponerent iuxta præfationem eiusdem Prosperi ad obiectiones Vincentianas. Illi ipsi (inquam) non potuerint per calumniam principium hæresis imputare Augustino, & cum dicunt hæresim, *ab Augustino* accepisse initium, intelligendi sint dixisse, *ab Augustini libris malè intellectis:* Et qui non sic intelligat, bardum auctorem credat, vel ipse bardus sit: Mira certè R. P. erga Pelagianos benignitas. Sed mox pluribus. Pseudo Prosper.

Interim auctorem illum, qui Cassianum laudet, qui hæresim ex Augustino ortam asserat, qui ementitum nomen assumpserit, qui Pseudochronicum illud vero Prospero Sancti Augustini discipulo subiicere & supponere tentauerit, non nisi pelagianorum fuligine tinctum, & Pseudochronicum vt ementitum & spurium partum nemo est qui reiiciendum non censeat. Iam expendamus quid inde R. P. sibi astruat.

CAP. IV. PARS ALTERA.

Sirmondvs.

Eorum, qui Prædestinatianam inter hæreses collocarunt. Secundò loco sit Prosper in Chronico Pithoeano id est Pithœi curâ edito idémne is fuerit cum Prospero Aquitano an alius mox videbimus. Nunc certum est idem illi nomen fuisse. Hoc enim agnoscunt vetera exemplaria, & sic appellatur à Sigeberto Gemblacensi vbi de Sancti Martini obitu scribitur.

Confvtatio.

Nulla iam quæstio est vtrum auctor huiusce ementiti Chronici idem sit, qui verus Prosper, non esse fateri cogitur R. P. sed an suppositum fuerit Chronicum illud, vt pro legitimo ipsius Prosperi partu haberetur, an vero ab altero Prospero editum: nullum alium fuisse Prosperum qui Chronicon ediderit videmus, nec vllus vnquam meminit: immò affectatum ab auctore, vt pro vero ipsius Prosperi Chronico haberetur, apparet ex eo, quod Pseudochronicon illud ad eundem annum protraxerit, quo verum Prosperi Chronicum, & sic vel hâc solâ notâ prorsus reiiciendum.

Sirmondvs.

Huius ergo de Prædestinatis, eorúmque exordio verba sunt. "Prædestinatorum hæresis quæ ab Augustino accepisse dicitur initium "his temporibus serpere exorsa est,]

Confvtatio.

In Chronico notatur annus Honorij 23. qui incidit in annum 415. quo in partem Imperij assumptus est, vel saltem à morte pa-

Pseudo Prosper. tris in annum 417. quo tempore vix Pelagius vel in Africa in Conciliis vel Romæ à Summis Pontificibus damnatus fuerat: & pauca adhuc edita fuerant in Pelagianos scripta, vt notetur auctoris inscitia vna cum eius nequitia. Quis autem hæc ipsa verba (*Prædestinatorum hæresis quæ ab Augustino dicitur accepisse initium*) nisi Pelagianus, vel Pelagianorum fallacijs & in Augustinum ipsum Diabolicæ malignitatis veneno corruptus scribere potuerit? Quis æquâ mente illud excipere possit, nisi eâdem fuligine tinctus? Et sic quisquis ille fuerit auctor, Anathemate percutiendus, nec Hincmarus ipse quamuis prædestinatianæ fabulæ adstruendæ cupidissimus, tam ingentem in Sanctum Augustinum calumniam ferre potuit: tam insolens sententia nullo commento recipi potest.

SIRMONDVS.

Omnium oculis patet Codex Bibliothecæ Sancti Victoris, vnde Pithœi prodiit editio, & cum hoc Codice Parisiis item, ne externa quærantur congruit alterum exẽplar, quod Antonij Oiselli olim fuit: nunc in hæredum est potestate: at cur inquiunt pro eo quod in manuscripto legitur (ab Augustino) *Pithœus* (ab Augustini libris malè intellectis) *edendum curauit? Equidem si dicendum est, factum nolim. Cæterum quod vir acris iudicij, cùm in Oisellino Codice lectionem vtramque reperisset, atque vnam vtriúsque sciret esse sententiam, lectionem illam prætulit, quæ calumniæ minus foret obnoxia, quid est tantoperè, quod reprehendant?*

CONFVTATIO.

Reprehendunt certè, nec immeritò, non clarissimum virũ, quem sciunt bonâ fide versatum, sed eum qui consilium dedit tam editionis, quàm alterationis, quo ex hac editione hoc de veteribus prædestinatianis commentum fulciri posset. Et mira certè R.P. dexteritas etiam detectâ fraude sic ementiti huiusce Pseudo Prosperi tam insolentem & indisciplinatam sententiam deflectentis, vt ei asserendæ suæ fabulę inseruiat. Porro (vt diximus) non ex simili Oiselli Codice, sed exemplo Sigeberti procurata hæc alteratio, & quomodo Oisellinus Codex similis Codici Sancti Victoris, qui vnicam & germanam lectionem continet, vtramque continere possit, non satis patet.

SIRMONDVS.

Quasi bardum adeo & incautum Chronici huius auctorem credant fuisse, vt quam hæresim ipse apellaret, eius ducem ac principem haberi vellet Augustinum: verùm hi lectionem, quæ malè ab ipsis intelligi doceat Augustinum ferre scilicet non possunt. Nobis verò post Adrumetensium Monachorum exemplum, fixum ratúmque est, quamlibet sibi de rectè intellectis Sancti Augustini libris

Libris blandiantur atque illius placita & sententias fingant, refingántque pro arbitrio, nunquam obtenturos, vt erroribus hunc suis, nisi falsâ & vitiosâ interpretatione, fauentem habeant. Pseudo Prosper

CONFVTATIO.

Sed Reuera bardus & incautus sit, quisquis tam absonam, & auctoris mentitam contrariam interpretationem admittat; vt cum hæretici inimici Gratiæ Christi Sancto Augustino eiúsque scriptis intentissimi, qui illi Paganorum & Manichæorum impietatem adscribunt, eius & Prosperi scripta falsis indiculis infamant, eósque blasphemiarum prodigiosis mendaciis onerant, cum, inquam, illi dicunt *heresim ab Augustino accepisse initium* intelligendum sit *ab Augustini libris male intellectis*, maximè vbi agitur de sententia (scilicet de absoluta Dei prædestinatione) propter quam in eundem blasphemias illas & opprobria coniiciunt. Qui absurditatem huiusce interpretationis non videat, puto tam bardus sit, vt in meridiana luce cæcutiat; qui admittat, Pelagianæ fuliginis suspicionem non euadat: si monitus à Reuerendo P. Hincmarus cauillationem istam veriùs quàm interpretationem potuisset admittere, pseudochronicum hoc quod abiecit, quàm lubenter pro tutela susceptæ suæ de veteribus prædestinatianis Fabulæ amplexus fuisset! Sed acumen huiusce versutæ interpretationis, sicut etiam aliarum subtilitatum de huiuscemodi Prædestinatianis in Adrumetino Monasterio, in Massiliensium querelis, & Prosperi apud Cœlestinum Papam Legatione, huic nostro sæculo debebatur. Nec Hincmarus (vt vidimus) in illis subtilitatem Reuerendi P. attigit; ementitum verò istud Prosperi Chronicon huiusce subtilitatis nescius penitus reiecit; nec ideo bardi suspicionem incurrit. Quid ergo vbi Hæretici, Lutherani & Caluinistæ quotidie mentiuntur peruersa sua dogmata ab Apostolo Paulo, vel etiam ab ipso Christo accepisse initium, vel eos bardos credat, vel ipse bardus sit, qui non interpretetur eos dicere velle ex Pauli Apostoli Libris vel ipsis Euangeliis malè intellectis? Et quando à plurimis dicitur scientiam mediam & conditionatam à Reuerendo P. Molina sumpsisse initium, bardos eos credat vel bardus sit ipse, nisi intelligat à Reuerendi P. Molinæ libris malè intellectis: quis ita sapiat, nisi penitus desipiat?

Quantum verò ad intelligentiam scriptorum Sancti Augustini. An Reuerendo P. (licet glorietur) minùs infœliciter euenerit in astruendâ ex illis suâ de veteribus Prædestinatianis Fabulâ, quàm ex iudicio Sedis Apostolicæ Societati successit in eruendo ex iisdem scientiæ mediæ commento, Lectorum erit iudicium. Interim meminerit R. P. non sublimioribus ingeniis in se confi-

VVv

Pſeudo Proſper. S. Fulgent. de verit. Prædeſt. lib. 1. c. 18.

dentibus patere hanc intelligentiam iuxta Sanctum Fulgentium » de veritate Prædeſt. lib. 1. cap. 18 ſed iis, qui humiliter orant » miſericordiæ Dominum, vt eundem Spiritum intelligentiæ le- » gentes accipiant, quem ille accepit vt ſcriberet, & eandem illu- » minationis gratiam adipiſcantur vt diſcant, quam ille adeptus eſt » vt doceret.]

SIRMONDVS.

Sed vt ad Pithœi Chronicon redeamus quid eis dicemus, qui Proſperi eſſe negant? quo autem negant argumento? quia hic, inquiunt, Tiro nuncupatur & neſciunt, qui ſic ratiocinantur Proſperi Aquitani cognomen id fuiſſe: Pithœúmque rei haud ignarum, tametſi in Codice Sancti Victoris, quo vſus eſt, ſolum Proſperi nomen erat, Tironem de ſuo adieciſſe, quia eundem ipſum vtriuſque Chronici Auctorem fuiſſe in animum induxerat.

CONFVTATIO.

An Sancto Proſpero Tiro cognomen fuerit, necne parùm refert, dummodo conſtet (vt Reuerendo Patre conſentiente iam conſtat) pſeudochronicum hoc non illius fuiſſe legitimum partum, ſed vtroque ſæculo illo ſcilicet & noſtro etiam ſuppoſitum.

SIRMONDVS.

In quo ſane quamquam ægrè à tanti viri ſententiâ diſcedimus, adſtipulantes nos potiùs habent, qui aduerſantur: Tironis enim Proſperi Chronicon hoc non fuit, ſed tamen Proſperi (vt dictum eſt) nec enim cauſa ſatis apparet cur bis idem eorumdem temporum Chronica ſcriberet, nec credibile, ſi ſcriberet tam diuerſa ſcripturum, vt non dicam, quæ de Prædeſtinatis ab hoc Proſpero referuntur, ea in Aquitanum cadere, eique conuenire non poſſe.

CONFVTATIO.

Benè ſit, quamquam ægrè, nemo neſcit, habemus confitentem reum, *Tironis Proſperi Chronicon hoc non fuit*: veriſſimum. *Sed tamen Proſperi*, hoc negamus, immo confictum à Pelagianorum reliquiis, vt auctore Sancto Proſpero prædeſtinatianorum hæreſis eo ſæculo & ſequentibus crederetur, ſicut & noſtro ſæculo procuratum.

Nec credibile ſi ſcriberet tam diuerſa ſcripturum,] quidni additum & tam falſa, *vt non dicam quæ de Prædeſtinatis ab hoc Proſpero referuntur, ea in Aquitanum cadere, eique conuenire non poſſe.*] Cur verò ea vero Proſpero conuenire non poſſint? Niſi quia nullos ille hæreticos Prædeſtinatos agnouit, qui ex Auguſtini libris malè intellectis hęreſim hauſerint: ſi enim is ſit verborum pſeudo Chronici ſenſus, vt contendit R. P. Quidni ea in Proſperum Aquitanum cadere queant? Si Prędeſtinatos ille nouit, ſi contra

illos Augustini doctrinam ab ipsis adulteratam defendit, si ipsius Augustini opem aduersus illos per literas implorauit, si Pontificiæ Sedis auctoritatem in illos armauit? Sua igitur ipse commenta destruit R. P. dum hîc agnoscere cogitur, ea Prospero Aquitano conuenire non posse; quæ si vera essent quæ de eodem Prospero priùs asseruit facillimè ei conuenirent. Pseudo Prosper

SIRMONDVS.

Quare duo fuerunt, duo, inquam, Prosperi eadem ætate eadémque in Gallia, Chronicum ambo scripserunt, eundémque ambo ad terminum hoc est ad Valentiniani Augusti 8. & Anthemij consulatum, vrbémque à Genserico captam perduxerunt.

CONFVTATIO.

Verum & vnicum qui Chronicon scripsit Sanctum Prosperum nemo nescit. Alterius nullus meminit. Vt suppositum & ementitum hoc de quo agimus pseudochronicum non agnoscat, R. P. alterum Prosperum eadem ætate eadémque in Gallia, & qui ad eundem annum idem susceptum opus perduxerit nullo auctore fuisse intendit, *Alter Sosias ex Plauti Amphitruone eruitur.* Quasi vero hæc suppositio non fuerit ex minimis Pelagianorum & reliquiarum fraudibus & fallaciis, nisi verò quoties Sanctis patribus libros suppositos videmus, vt suprà teste Bellarmino, & Baronio, & Cassiodoro Pelagianorum opera Sanctis Gregorio Nicæno, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, Xisto, & Gelasio vidimus supposita, dicendum sit alios fuisse Gregorios, Ambrosios, Hieronymos, Augustinos, Xistos & Gelasios: Quidni ergo pseudochronicon illud spurium & suppositum illo sæculo fateatur R. P. cum iam hoc nostro sæculo non minori fraude suppositum constet, non tantùm, vt tanquam germanus Sancti Prosperi fœtus, editum, sed vt magìs adstruendæ huic de veteribus Prædestinatianis Fabulæ inseruiret, adulteratum.

SIRMONDVS.

Sed hoc Chronici vtriusque discrimen, quod Prosper Pithœanus appendicem dumtaxat Eusebio, & Hieronymo videtur adiecisse, hoc est, non amplius composuisse, quàm quod à Pithœo in lucem est datum: Tiro autem Prosper Victorij, Gennadij, & Cassidiori testimonio ab Adam, mundíque Principio exorsus, ad Vandalicam vsque direptionem opus suum deduxerat. Chronicon hoc (vt res docet) Chronici Eusebiani, quò vsque cum Hieronymi supplemento porrigitur, mera est Epitome. Vnde & Epitomen Chronicorum interdum vocant, aut excerpta ex Chronicis, quia inde Prosper omnia decerpserat, nisi quod Consulum Fastos, quibus illi carebant, à Christi vsque Baptismo suis Prosper locis inseruit, ac cætera quoque deinceps, vsque ad operis finem de suo contexuit: Quemadmodum autem Eu-

VVv ij

Pseudo Prosper

sebij & Hieronymi Prosper, ita Prosperi prosecutus est Historiam Victor Tironensis in Africâ Episcopus, appendicem inde suam ordiens vbi Prosper in prima Chronici sui editione desierat, hoc est à Theodosij Aug. 18. & Albini consulatu, qui Christi annus censetur 444. Nam vltra eum non processisse primam editionem, vt testis non esset Victor, qui Prosperum in hoc consulatu reliquisse docet, fidem facerent hactenus vulgata eius exemplaria, quæ ibidem omnia consistunt: quare qui reliqui ad captam vrbem sunt anni vndecim, alterâ post editione adiectos fatendum est.

CONFVTATIO.

Hæc elimatam Reuerendi P. (quem plurimùm veneror) in antiquitatibus nostris peritiam redolent, sed susceptæ causam ne minimùm quidem iuuant. Et sic maneat nullam esse huiusce ementiti & suppositi Chronici fidem: idque vt inimicâ & fallaci Pelagianorum manu fabricatum penitus eliminandum: Et quicquid sit, etiam Reuerendo P. licet ægrè & ingratis consentiente, huic de veteribus Prædestinatianis Fabulæ verum Sancti Prosperi Chronicum nullo modo concinere, eiúsque silentium hoc ipsum Pelagianum de prædestinatianis hæreticis commentum, falsitatis arguere nemo est qui non intelligat.

CAPVT VI. Apud R. P. Sirmondum.

Gennadij Massiliensis de Prædestinatorum hæresi testimonium, & Iansenij Gennadium frustra insectantis Refutatio.

CONFVTATVR.

GENNADIVS *Pelagianâ fuligine sine dubio tinctus quæ Prædestinatianorum dogmata recenset, non alia sunt quàm Augustini, sed calumniosè proposita.* IANSENIVS *ab iniquissimis Reuerendi P. criminationibus vindicatus.*

LOVANIENSIVM *Theologorum fides, qui summo labore & industriâ Augustinum ediderunt, quàm immeritò in dubium reuocata.*

Pars Prima.

GENNADIVS Massiliensis Presbyter Cassiani discipulus, ex illis Pelagianorum reliquiis non minimus, ipsius Fausti fraudium & nequitiarum Architecti coætaneus, & in hæresi

collactaneus, tertius post Antiprædestinatum & Pseudo Prospe- rum Fabulæ istins testis adducitur, *qui primus*, inquit, *Reuerendus P. in publicum prodiit ex iis, qui Prædestinatos hæresis notâ confixerunt*, sed veriùs Catholicos hæreticos esse prædestinatianos finxerunt. Gennadius.

Gennadium Pelagianæ prauitatis fuligine non mediocriter tinctum ex Pelagianorum reliquiis, in Hieronymum, Augustinum, Prosperum, & alios perfectæ gratiæ intrepidos amatores, iniquissimum fuisse censorem scripta eius omnia demonstrant. Scripsit librum de Ecclesiasticis dogmatibus, qui habetur inter opera Sancti Augustini, & sub Sancti Augustini nomine editus est, in quo non modica Pelagianæ virulentiæ semina inseruit. Ideóque emendata aliqua & ad reliqua Correctorij vice inserta 30. Capitula à 21. ad 52. Correctorij vice 11 priora à 22. ad 33. ex Capitulis Decretali Cœlestini Papæ subiectis. 5. sequentia à 34. ad 37. ex Capitulis Concilij Carthaginensis. Et reliqua 14. à 38. ad 52. ex Selectis Concilij Arausicani canonibus desumpta: Scripsit etiam Illustrium Virorum Cathalogum, in quo de Hieronymo, Augustino, Prospero, & similibus orthodoxæ fidei in Pelagianos assertoribus sinistrè locutus est; Ruffinum verò Pelagianorum parentem, Cassianum, Faustum, & similes Pelagianorum reliquias plurimis laudibus extulit. Gennadius de S. Hieronymo. Hieronymum Ruffini obtrecta- « torem vocat, & æmulationis stimulo incitatum ad obloquen- « dum stylum vertisse asserit.] De Augustino dixit: vnde & multa « De S. Augustino. loquenti accidit, quod dixit per Salomonem Spiritus-Sanctus: « *Ex multiloquio non effugies peccatum, &c.* De resurrectione mor- « tuorum etiam simili cucurrit sinceritate, licet minus capacibus « dubitationem de abortiuis fecerit, error tamen illius sermone « multò (vt superius dixi) contractus, luctâ hostium exageratus, « necdum hæresis quæstionem dedit.] De Prospero: legi & librum, « De Prospero. inquit, aduersùs opuscula suppresso nomine Cassiani, quæ Eccle- « sia Dei salutaria probat, ille infamat nociua: re enim verâ Cas- « siani, & Prosperi de Gratia Dei, & Libero Arbitrio sententiæ in « aliquibus sibi inueniuntur contrariæ.] Ex his quis non censeat « Pelagianâ seù Cassianâ fuligine tinctum censorem. Sed & de « Fausto ipso edidit, inquit, opus egregium de gratia Dei, quâ sal- « De Fausto. uamur, & Libero humanæ mentis Arbitrio, in quo saluamur: « In quo opere docet gratiam Dei semper, & inuitare, & præce- « dere, & iuuare voluntatem nostram, & quicquid ipsa libertas « arbitrij pro labore piæ mercedis acquisierit, non esse proprium « meritū, sed gratiæ donum: Et in fine, sunt & alia eius scripta quæ « quia necdum legi nominare nolui, viuâ tamen voce egregius Do- « ctor & creditur & probatur:] Ideóque de Gēnadio hoc obseruauit «

Gennadius. Card. Bellarminus. de Script Ecclesiast. in Gennadio.

Illustrissimus Cardinalis Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasti- » cis, anno 490. scripsit etiam librum de Viris Illustribus, in quo » suspicionem non paruam reliquit suæ non rectæ fidei: Laudauit » enim Cassianum, & Faustum, qui Semipelagiani fuerunt, San- » ctum Prosperum depressit, qui pro gratia Dei contra Pelagium » fortissimè dimicauit.] Et illustrissimus Cardinalis Baronius Annalium Ecclesiast. Tom. 6. ad annum 466. agens de Scriptis San-

Card. Baronius ad Ann. 466.

» cti Prosperi. Quod verò, inquit, ad Sancti Prosperi scripta per- » tinet, qui viuens in acie iugiter stetit pugnans aduersus hæreticos » Pelagianos, post obitum non caruit eorum morsibus: Etenim » Gennadius & ipse Pelagianorum aspersus sordibus de Prosperi » scriptis agens, hæc ait: Legi & librum eius aduersùs Collatoris » opuscula sub persona Cassiani, quæ Ecclesia Dei, vt salutaria pro- » bat, ipse infamat.] Ita ipse sugillans planè Sanctum Prosperum » quòd aduersùs Cassianum scripserit, cuius opera falsò iactat ab » Ecclesiâ Catholicâ esse probata; sed dicat quænam ista est Eccle- » sia Dei, quæ opuscula Cassiani, vt Catholica probat? Certè non » dicenda Catholica, sed Pelagianorum Ecclesia: Nam si verè Ca-

Can. sancta Rom. Eccl. Dist. 15.

» tholica, de his consulatur Ecclesia: Audi quid os Ecclesiæ Ca- » tholicæ loquatur. *Opuscula Cassiani Presbyteri Galliarum apo-* » *crypha*, &c.]

Tertium etiam scriptum edidit Gennadius, siue hæreseon Catalogum, vt ipsemet testatur sibi esse propositum in prędicto catalogo de Viris Illustribus in Vigilantio, & in Nestorio, & in Suffridi editione ipsemet testatur scripsisse de omnibus hęresibus libros octo. Hinc in supplementum Hieronymi, vt probatum fuit Louaniensibus Doctoribus in censura libri illius, de Ecclesiasticis dogmatibus, & quale primùm editum est anno 1617, siue quatuor tantummodo hæresum appendicem ad Sancti Augustini librum de hæresibus, vt vult Reuerendus Pater ex manuscripto codice Sancti Victoris, & Hincmari testimonio, vt postea videbimus. Ideóque magis ad solam Catholicę veritatis infamationem compositum: in hoc siquidem, vel catalogo vel appendice Prædestinatianos in Hæreticorum numerum retulit, eorúmque hęresim (quam finxit) descripsit: sed vt patet ex illis ipsis Gennadij verbis, quę à Reuerendo patre referuntur, solâ Sancti Augustini, de absolutâ Dei prædestinatione Doctrinâ, hoc Prædestinatianæ hęresis nomine fuit diffamata; idque pleniùs probabitur, vbi Reuerendi Patris verba expendentur. Et interim doctissimi nec suspecti Reuerendi Patris Petauij eiusdem Societatis non ignobilis membri iudicio illud confirmasse non erit inutile: Tomo primo de Theologicis dogmatibus, lib. 9. cap. 2. hæc habentur. At in

Petauius de Theolog. Dogm. Tom. 1. lib. 9. cap. 2.

» calce indiculi de hæresibus, qui Hieronymo inscribitur & Gen-

nadio Massiliensi Presbytero nonnulla referuntur eorum opinio- « Gennadius.
nis capita, quæ maiori ex parte Augustini dogma sapiunt, nisi «
quod ad inuidiam illi faciendam calumniosè concepta sunt, velut «
cùm ait: illos qui Deo inspirante obediunt vocationi, si non sunt «
de saluandorum numero, subtrahendas eis vires agendi, ne per- «
durent in bono, quod aduersus Augustinum Galli & Massilien- «
ses obiiciebant, vt ex Prospero liquet: ita & illud, quod alios «
etiam inuitos attrahat ad salutem, alios post bona reiiciat, & com- «
pellat in malum, quò pereant in æternum.] «

Hoc Gennadij opusculum primum (vt dictum est) in lucem prodiit anno 1617. quasi indiculus hæreses plurimas continens, etiam plures quæ ab Isidoro Hispalensi Episcopo iisdem verbis referuntur, & non solùm quatuor hæreseon appendicem; nec vt libri Sancti Augustini, de hæresibus, sed vt Sancti Hieronymi Catalogi supplementum, cum hoc ipso Hieronymi Catalogo, ex nescio quo vetusto codice editum à doctissimo viro Claudio Maynardo Andium Propræside, idque vnà cum geminis Sancti Augustini contra pelagianos lucubrationibus, de gestis pelagij, & operis imperfecti in Iulianum libris duobus antehac non excusis.

Nullo alio extante, & in publicum emisso huiusce Gennadij opusculi testimonio, ex quo vel à studiosissimo quolibet non tantùm obseruari, sed coniici quidem posset hoc Gennadij opusculum falsum & suppositum esse, & Gennadium solam appendicem quatuor hęreseon, eámque in supplementum Sancti Augustini, non Sancti Hieronymi indiculi seu catalogi composuisse (quod obseruandum) Iansenius Iprensis Episcopus, Augustini sui tomi primi, lib. 8. cap. 23. iudicium suum de prædestinatiana hæresi proferens, nullam vnquam fuisse, sed è contrario doctrinam Catholicam, quam Sanctus Augustinus & Prosper exposuerunt, sub nomine istius hæresis calumniosè à Massiliensibus traductam fuisse docuit. Gennadium primum, non quidem prędestinatianos in hæreticorum numerum, sed eorum dogmata Pelagianorum loco retulisse. Isidorum verò Hispalensem iisdem omnino verbis plures hęreses ex Gennadio descripsisse, Pelagianos à Gennadio prætermissos addidisse, & Prædestinatianos à Gennadio positos prætermisisse asseruit.

A tribus annis R. P. in publicum emisit opus Hincmari de præd estinatione, in cuius cap. 1. refert Gennadij de quatuor solùm hæresibus quasi Augustini appendicem, & hoc ipso anno 1648. in manuscripto Sancti Victoris codice post finem libri Sancti Augustini de hęresibus, subiunctam reperit hanc Gennadij quatuor hæreseon appendicem. Hinc hoc Capitulo R. P. in Epis-

Gennadius.

copum Iprensem quasi falsi reum inuehitur, quòd sicut Doctores Louanienses in censura libri Gennadij de dogmatibus Eccle-siast. & sicut R. P. Petauius fidem secutus vnici, quod in publicum extaret exemplaris, manuscriptorum Reuerendi P. quæ nondum in lucem prodierant inscius, dixerit Gennadium consultò prætermisisse Pelagianos, & Isidorum loco prædestinatianorum quos Gennadius in album hæreticorum retulerat, reposuisse Pelagianos. Sed & vlteriùs progreditur, ipsos Louanienses Doctores non minoris criminis reos insimulat, quòd in celeberrimâ operum Sancti Augustini editione Louaniensi *cùm in tractatu de heresibus & codice Gemblacensi*, inquit, *Gennadiana hæc Appendix tacito licet auctoris nomine præferretur, omissa Prædestinatiana, tres tantum reliquæ sunt expressæ.* Sed si Reuerendi P. ad notas celeberrimorum tam pietate & sinceritate quàm doctrinâ Doctorum illorum aduertisset, non ita leuiter tam grauem censuram tulisset: vidisset siquidem celeberrimam illam tractatus illius de heresibus editionem ex 7. optimæ notæ Codicibus emendatam. Societatis Iesu, Gemblacensi, Carthusiensi, Tornacensi, Sancti Amandi, Claromareschi & Cambronâ. Et sub finem libri illius in Gemblacensi Codice solam subiungi hæresim Timotheanam, in reliquis Codicibus Nestorianam & Eutichianam: In nullis verò haberi prædestinatianam, & Doctores illos tam in hoc, quàm in reliquis summâ fide versatos agnouisset: sed iam ipsum R. P. audiamus.

Hoc ipso Capit.

CAP. VI. PARS ALTERA.

SIRMONDVS.

Prospero succedet Gennadius Massiliensis, qui licet non ante omnes scripsit, primus tamen in publicum prodiit ex iis, qui Prædestinatos hæresis notâ confixerunt: horum autem dogmata his verbis complexus est.

CONFVTATIO.

Non magis prosperè succedet prædestinatianæ Fabulæ ex Gennadio, quàm ex pseudo-Prospero, vtriusque scripti & ementiti Chronici & indiculi seù appendicis auctor ex Pelagianis seù ipsorum reliquiis. Veros Catholicæ doctrinæ professores, & ipsum Augustinum sub prædestinatianorum hæresi, ille quidem clam ementito, hic verò palàm proprio addito nomine suo infamare studuit, quod etiam eo facilius in Gennadio conuinci potest, quò dogmata expressit, quæ prædestinatianæ hæresis notat, dum apparebit eadem ipsa ex calumnia ipsi Augustino à Massiliensibus & Gallorum reliquis Pelagianâ fuligine similiter tinctis falsò imposita, & aliqua etiam ab ipso Augustino probabuntur asserta, nisi quod (vt notauit R. P. Petauius) ad inuidiam illi faciendam iniquioribus

iniquioribus verbis calumniosè concepta sunt. Gennadius.

SIRMONDVS.

Prædestinatiani hæretici sunt qui dicunt. Quod Deus non omnes homines ad hoc crearit, vt omnes saluentur, sed vt multitudine hominum ornetur mundus.]

CONFVTATIO.

Hoc ipsum præcisè ipsi Augustino obiectum fuit ab ipsis Massiliensibus Gallorum cap. 13. his verbis: Quod quidam homines non ad hoc à Deo creati sunt, vt vitam adipiscantur æternam, sed vt habitum tantummodo sæculi præsentis ornarent, & ad vtilitatem nascerentur aliorum.] Huius obiectionis occasio quæsita fuit ex Augustini lib. 5. contra Iulian. cap. 4. in quo agens de absoluta Dei Prædestinatione de reprobis dixit: Cæteri autem mortales, qui ex isto numero non sunt, & ex eadem quidem massa, ex qua & isti, sed vasa iræ facti sunt, ad vtilitatem nascuntur istorum: non enim quemquam eorum Deus temerè ac fortuitò creat, aut quid de illis boni operetur ignorat. Cum & hoc ipsum bonum operetur, quod in eis humanam creat naturam, & ex eis ordinem sæculi præsentis exornat, &c.] Idem ipsum obiectum Prospero & aliis Sancti Augustini discipulis obiectione Vincentianâ 2. 3. & 4. obiect. secundâ quod Deus nolit omnes homines saluari etiam si omnes saluari velint.] Tertiâ quod Deus maiorem partem generis humani ad hoc creet, vt illam perdat in æternam.] Et quartâ quod maior pars generis humani ad hoc creetur à Deo, vt non Dei, sed Diaboli faciat voluntatem.]

1. Obiect. Gall. ca. 13.

August. in Iulian. lib. 5. cap. 4.

Obiect. Vincent. cap. 2. Cap. 3. Cap. 4.

SIRMONDVS.

Math. 7. v. 28. Quod & si generali prædicatione: *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos*, non tamen omnes eâ voluntate vocet, vt omnes sequantur vocem eius.]

CONFVTATIO.

2.

Hoc contra discrimen sæpius à D. Augustino inculcatum inter vocationem generalem, & vocationem secundùm propositum prolatum esse nemo non videt, de qua vocatione cap. 16. & 17. de prædest. Sanct. vocat enim, inquit, Deus prædestinatos multos Filios suos, vt eos faciat membra prædestinati Filij sui, non ea vocatione, qua vocati sunt, *qui noluerunt venire ad nuptias*, illâ quippe vocatione & Iudæi vocati sunt, *quibus Christus Crucifixus scandalum est*, & gentes quibus Christus Crucifixus *stultitia est*, sed ea vocatione prædestinatos vocat, quam distinxit Apostolus dicens: *Ipsis vocatis Iudæis & Græcis prædicare se Christum Dei virtutem, & Dei Sapientiam*: Sic enim ait: *Ipsis autem vocatis*, vt illos ostenderet non vocatos, sciens esse quandam certam

August. de Prædest. Sanct. cap. 16.

Luc. 14. v. 18.

1. Cor. 1 v. 23.

Rom. 8 v. 28.

Gennadius. D cap. 16. in fine.

» vocationem eorum, qui secundùm propositum vocati sunt: *quos* Rom. 9
» *præsciuit, & prædestinauit, &c.* Dixit ergo *sed ex vocante* non v. 12.
» quacumque vocatione, sed quâ vocatione fit credens, &c.] Non & 13.
enim vocatione illâ vocati sunt, de qua dictum est *multi vocati*, Math. 20. v. 16
sed illâ quâ vocantur *Electi*; vnde & hic postea quàm dixit: se- Rom.
» cundum Electionem autem *dilecti propter Patres*, continuò sub- 11. v. 28.
» iecit: Vnde agimus *sine Pœnitentia enim sunt dona & vocatio Dei*
» (id est) sine mutatione stabiliter fixa sunt; ad hanc vocationem,
» qui pertinent *omnes* sunt *docibiles Dei &c.* Istorum autem nemo
» perit, &c.]

Prosper Epist. ad August.

Hæc Augustinus respondens Massiliensium querelis per Prosperum Epistolâ ad ipsum Augustinum exhibitis, dicentem: Quicquid in libris iis contra Pelagianos de vocatione electorum secundum Dei propositum disputasti, contrarium putant Patrum opinioni, & Ecclesiastico sensui: ipsorum definitio est: Vniuersis hominibus propitiationem, quæ est in Sacramento Sanguinis Christi sine exceptione esse propositam, &c: Et eos prædestinasse in regnum suum, quos gratis vocatos dignos futuros electione, & de hac vita bono fine excessuros esse præuiderit, &c.] Sed nec Massilienses Sancti Augustini responsioni acquieuerunt: immo sentententiam eius calumniati sunt Gallorum obiect. 5. Quòd qui vocati sunt, non æqualiter sint vocati, sed alij vt crederent, alij vt non crederent.] Illúdque ipsum deinde inuidiosiùs etiam Sancto Prospero inculcatum Obiect. Vincent. cap. 7. Quod hæc sit voluntas Dei, vt magna pars Christianorum salua esse nec velit, nec possit.]

Gallor. Obiect. 5. — Vincent. Obiect. 7.

SIRMONDVS.

» Sed nec omnes, qui ipso inspirante obediunt vocationi, dicunt
» accipere exequendi in bono opere perseuerantiam.]

CONFVTATIO.

3. Hilarius Epist. ad August. — August. de Dono Perseu. cap. 8.

Similem profert Massiliensium querelam Hilarius Epistolâ ad Augustinum. Nolunt autem, inquit, ita hanc perseuerantiam prædicari, vt non vel suppliciter emereri, vel amitti contumaciter possit, nec ad incertum voluntatis Dei deduci se volunt, &c.] Quibus respondet Sanctus Augustinus de Dono Perseuer. cap. 8. Cur quibusdam qui eum coluerunt bona fide, perseuerare vsque in finen non dedit, cur putas, nisi quia non mentitur, qui dicit: *Ex nobis exierunt: sed non erant ex nobis, nam si fuissent ex nobis* 1. Ioan. 2. v. 19.
mansissent vtique nobiscum. Nunquid ergo hominum naturæ duæ sunt, absit. Si duæ naturæ essent, gratia vlla non esset: Nulli enim daretur gratuita liberatio, si naturæ debita redderetur. Hominibus autem videtur omnes, qui boni apparent, fideles perseuerantiam vsque in finem accipere debuisse: Deus autem melius

esse iudicauit. Miscere quosdam non perseueraturos certo nume- Gennadius.
ro Sanctorum suorum, vt quibus non expedit in huius vitæ ten-
tatione securitas, non possint esse securi; multos enim à perni-
1. Cor. 10. v. 12 ciosa elatione reprimit, quod ait Apostolus: *Quapropter qui videtur stare, videat ne cadat:* Voluntate enim suâ cadit, qui cadit:
& voluntate Dei stat qui stat, &c.] & cap. 9. Ex duobus itaque « Ibid. cap. 9 alias 8.
« paruulis originali peccati pariter obstrictis cur iste assumatur, ille
« relinquatur, & ex duobus ætate iam grandibus impiis, cur iste
« ita vocetur, vt vocantem sequatur: inscrutabilia sunt iudicia Dei.
« Ex duobus autem piis cur huic donetur perseuerantia vsque in
« finem, illi autem non donetur; inscrutabiliora sunt iudicia Dei.
« Illud tamen fidelibus debet esse certissimum, hunc esse ex præ-
1. Ioan. 2. v. 19. « destinatis, illum non esse. *Nam si fuissent ex nobis*, (vt vnus Præ-
« destinatorum, qui de pectore Domini bibebat hoc secretum) *mansissent vtique nobiscum*. Quid est quæso *non erant ex nobis: nam si
« fuissent mansissent vtique nobiscum:* Nonne vtrique à Deo creati,
« vtrique ex Adam nati, vtrique de terra facti erant, & ab eo qui
Isa. 57. v. 16. « dixit *omnem flatum ego feci*, vnius eiusdémque naturæ animas ac-
« ceperant, nonne postremò vtrique vocati fuerant, & vocantem
« secuti, vtrique ex impiis iustificati, & per lauacrum regeneratio-
« nis vtrique renouati? Sed si hoc audiret ille, qui sciebat proculdu-
« bio quod dicebat, respondere posset & dicere: vera sunt se-
« cundum hæc omnia *ex nobis erant*: Veruntamen secundum aliam
« quandam discretionem *non erant ex nobis: Nam si fuissent ex nobis, mansissent vtique nobiscum*. Quænam est tandem ista discre-
« tio? patent libri Dei non auertamus aspectum: clamat Scriptu-
« ra diuina adhibeamus auditum. *Non erant ex iis*, quia non erant
« *secundùm propositum vocati*, non erant in Christo *Electi ante
« constitutionem mundi*, non erant *in eo sortem consecuti:* non erant
« *prædestinati secundum propositum eius, qui vniuersa operatur*: nam
« si hoc essent, ex illis essent, & cum illis sine dubitatione mansis-
« sent: vt enim non dicam, quàm sit possibile Deo auersas, & ad-
« uersas, in fidem suam hominum conuertere voluntates, & in eo-
« rum cordibus operari, vt nullis aduersitatibus cedant, nec ab
« ipso aliquâ superati tentatione discedant, cùm possit & quod ait
1. Cor. 10. v. 13 « Apostolus facere, vt non eos permittat tentari super id quod
« possunt.]

Hæc eadem sanctissima fidei Christianæ doctrina tota libro
isto de dono perseuerantiæ fuit confirmata, qui vt ex titulo patet
ad hoc ipsum editus est. Nihilominus postea à Massiliensibus &
aliis similibus apud Gallos Pelagianorum reliquiis improbata & Gallor. Obiect. 7.
impugnata vt patet ex Gallorum obiectionibus Capit. 7. quòd

Gennadius. „ Deus quibuſdam Filiis ſuis, quos regenerauit in Chriſto, qui- „ bus fidem, ſpem & dilectionem dedit, ob hoc non det perſe- „ uerantiam, quia non ſunt è Maſſa perditionis præſcientiâ Dei, „ & prædeſtinatione diſcreti] Et hoc ipſum poſtea verbis etiam iniquioribus ad inuidiam eiuſdem doctrinæ de dono perſeuerantiæ, Sancto Proſpero ab iiſdem Pelagianorum reliquiis obie- „ ctionum Vincentianarum cap. 8. & 9. oppoſitum fuit. Cap. 8. „ quòd nolit Deus, vt omnes Catholici in fide Catholica perſeue- „ rent, ſed velit vt magna ex inde pars apoſtatet] & Capitulo no- „ no: quod velit Deus vt magna pars Sanctorum à ſanctitatis pro- „ poſito ruat.]

Vincent. Obiect. 8. & 9.

SIRMONDVS.

„ Sed poſt multos labores, & iuſtitiæ fructus, ſi non ſunt de ſal- „ uandorum numero, ſubtrahendas eis vires agendi, ne perdurent „ in bono]

CONFVTATIO.

4. Hanc vnam fuiſſe ex primis Maſſilienſium obiectionibus in Sancti Auguſtini doctrinam ab ipſo Hilario priori ſuâ, quæ non extat, Epiſtolâ expoſitam, teſtis eſt ipſe Auguſtinus de Dono „ Perſeuer. Cap. 15. Sed aiunt, inquit, vt ſcribitis, neminem poſſe „ correptionis ſtimulis excitari, ſi dicatur in conuentu Eccleſiæ au- „ dientibus multis. Ita ſe habet de Prædeſtinatione Dei definita „ ſententia voluntatis Dei, vt alij ex vobis, &c. Et ſi qui obeditis, ſi „ prædeſtinati eſtis reiiciendi, ſubtrahentur obediendi vires, vt obe- „ dire ceſſetis, &c.] quæ cap. 22. ibidem quoad modum prædi- „ candi, non quoad ſubſtantiam improbat Auguſtinus: Quam- „ uis ergo hæc vera ſint, inquit, non tamen iſto modo dicenda ſunt „ audientibus multis, vt ſermo ad ipſos etiam conuertatur, &c. „ Quid enim ſententiæ deperit ſi ita dicatur. Si qui autem obe- „ diunt, ſed in regnum eius & gloriam prædeſtinati non ſunt, tem- „ porales ſunt, nec vſque in finem in eadem obedientia perma- „ nebunt, &c.] Et hæc ipſa ſententia vltima eſt ex illis quas Camillus & Theodorus Preſbyteri Genuenſes ex libris Sancti Auguſtini de Prædeſt. Sanct. & de dono perſeu. quaſi obſcuriores collegerunt, & Sancto Proſpero propoſuerunt vt earum veram intelligentiam ipſis traderet: Verùm non ſic Maſſilienſes, & ſimiles Pelagianorum reliquiæ, ſed hoc calumnioſè reprehendentes in Sanctum Auguſtinum, eiúſque doctrinam obiecerunt Gal- „ lorum Capit. 13. quòd omnes illi fideles & Sancti, qui ad æter- „ nam mortem prædeſtinati ſunt, quando ad vomitum ſuum re-

Auguſt. de Dono Perſeu. cap. 15.

Ibid. ca. 22.

Excerpta Genuenſ. cap. vlt.

Gallor. Obiect. 13.

labuntur, vitio quidem suo hoc facere videntur: sed ipsius vitij causa est diuina Prædestinatio, quæ illis latenter subtrahit bonas voluntates.] « « «

Gennadius.

SIRMONDVS.

Et è contrario illos, qui prædestinati sunt ad vitam æternam, etiam si in perfidia, vel in omni genere peccati longo tempore voluntentur, accepturos occasionem, quâ & credant in Deum, & secundùm Dei præceptum viuant, & possideant societatem iustorum.] « « « « «

CONFVTATIO.

Sic sæpiùs, & veriùs Augustinus non solum accepturos occasionem, quâ & credant, &c. sed ipsam fidem, & reliqua, cùm dono perseuerantiæ contra Iulianum lib 5. Capit. 4. ait, inquit, «

5 August. in Iulian. lib. 5. cap. 4.

Rom. 2 v. 4. Apostolus *Bonitas Dei ad Pœnitentia n te adducit*, verum esse con- «
stat, sed quem prædestinauit adducit, quamuis *secundum duri-* «
v. 5. *tiam, & cor impœnitens* (quantum ad ipsum attinet) *thesauriset si-* «
v. 6. *bi iram in die iræ, & reuelationis insti iudicij Dei; qui reddet* «
vnicuique secundum opera eius; quantumlibet enim prębeat patientiam, nisi ipse dederit, quis agit pœnitentiam, &c.] Et paulò post: ex isto numero Electorum & Prædestinatorum etiam, qui pessimam duxerunt vitam, & per Dei benignitatem adducuntur ad pœnitentiam, per cuius patientiam non sunt huic vitæ in hac scelerum perpetratione subtracti, vt ostendatur & ipsis, & aliis cohæredibus eorum, de quàm profundo malo possit Dei gratia liberare: Ex his nemo perit quacumque ætate moriatur; absit enim, vt Prædestinatus ad vitam sine Sacramento Mediatoris finire permittatur hanc vitam, &c.] « « « « « « « « « « «

Idemipsum pluribus prosequitur idem Augustinus de Corrept. & Gratia. cap. 7. Quicunque ergo, inquit, ab illa originali damnatione, istâ diuinæ gratiæ largitate discreti sunt, non est dubium, quod & procuratur eis audiendum Euangelium, & cùm audie- «

August. de Corrept. & Grat. ca. 7.

Gal. 5. v. 6. runt credunt, &, *in fide, quæ per dilectionem operatur*, vsque in finem perseuerant, & si quando exorbitant, correpti emendantur, & quidam eorum (etsi ab hominibus non corripiantur) in viam quam reliquerant, redeunt, & nonnulli acceptâ gratiâ in qualibet ætate periculis huius vitæ, mortis celeritate subtrahuntur, &c. Non enim sic sunt vocati, vt non essent electi, &c. Ex istis nullus perit; quia omnes electi sunt, &c.] Et paulò post. Horum si quisquam perit fallitur Deus; sed nemo eorum perit, quia non fallitur Deus: horum si quisquam perit, vitio humano vincitur Deus, « « « « « « « « « « «

D. Cap. 7.

Gennadius. " &c. sed nemo eorum perit, quia nullâ re vincitur Deus, &c.
" quàm fortis autem perseuerantiæ vsque in finem munus accepe-
" rint, sequantur & dicant: *Quis nos separabit à charitate Christi,* Rom. 8 v. 35.
" *tribulatio an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an peri-*
" *culum, an gladius?* &c. Horum fides quæ per dilectionem opera-
" tur, profectò aut omnino non deficit, aut si qui sunt, quorum de-
" ficit, reparatur antequam vita illa finiatur, & deletâ, quæ inter-
" currerat iniquitate, vsque in finem perseuerantia deputatur, &c]
Ibid. cap. 9. " Et ibidem cap. 9. Quicunque ergo in Dei prouidentissima dispo-
" sitione præsciti, Prædestinati, vocati, iustificati, glorificati sunt,
" non dico etiam nondum nati, iam filij Dei sunt, & omninò pe-
Ibid. cap. 12. " rire non possunt. Hi verè veniunt ad Christum, &c.] & cap. 12.
" Christo enim sic eos ponente, *vt eant, & fructum afferant, & fru-* Ioan. 15. v. 16.
" *ctus eorum maneat*, quis audeat dicere forsitan non manebit? *sine*
" *pœnitentiâ sunt enim dona & vocatio Dei*: sed vocatio eorum qui Rom. 9. v. 29.
" secundùm propositum vocati sunt: pro his ergo, interpellante
" Christo, ne deficiat fides eorum, sine dubio non deficiet vsque in
" finem; ac per hoc perseuerabit vsque in finem, &c.] Denique il-
lud ipsum toto libro de Dono perseuerantiæ confirmat contra
Hilarij Epistola ad August. Massilienses, qui iuxta Hilarium Epistolâ ad Augustinum, nole-
bant perseuerantiam hanc, ita prædicari, vt non vel suppliciter
emereri, vel amitti contumaciter posset. Cæterum, inquit, quic-
" quid libet donatum sit prędestinatis, id posse amittere, & retine-
" re propria voluntate contendunt; quod tunc falsum esset, si ve-
" rum putarent eam quosdam perseuerantiam percepisse, vt nisi
" perseuerantes esse non possint.] Quos in hoc præcipuè refellit
Sanctus Augustinus cap. 6. & 7. de Dono perseuerantiæ.

SIRMONDVS.

" Tali definitione id docere student, quòd Deus personas homi-
" num accipiat, quòd alios etiam inuitos post multa mala opera at-
" trahat ad salutem, alios post bona reiiciat, & compellat in malum
" quò pereant in æternum.]

CONFVTATIO.

7. Hoc ipsum Iuliani, & aliorum Episcoporum Pelagianorum in
Catholicos fuit improperium, eo quòd gratiam Dei propterea
gratis dari, ne gratia non sit, non tanquam debitam meritis prę-
cedentibus reddi assererent, quod improperium Epistolâ suâ ad
August. ad Bonif. lib. 2. cap. 6. Thessalonicensem Episcopum contrariâ professione expresserunt,
" apud Augustinum, lib. 2. ad Bonifac. cap. 6. hęc enim verba sunt
" vestra (inquit Augustinus) Baptisma omnibus necessarium esse
" ætatibus confitemur, gratiam quoque adiuuare vniuscuiusque

bonum propositum, non tamen reluctanti studium virtutis im- « Genna-
mittere: quia *personarum acceptio non est apud Deum*;] Quibus « dius.
Coloss. 3.v.26. ibidem respondet Sanctus Augustinus: Quæ igitur causa huic par- «
uulo Baptismum procurauit, illi negauit? an ipsi fatum habent, «
quia meritum non habent: aut in his est acceptio à Domino per- «
sonarum? Nam vtrumque dixistis, priùs fatum, acceptionem «
postea personarum, vt quoniam vtrumque refutandum est, re- «
maneat, quod vultis aduersus gratiam introducere meritum, &c. «
Si autem in baptizandis paruulis, & nullum meritum omninò «
præcedere; & tamen fatum non esse conceditis, cur nos quando «
dicimus gratiam propterea gratis dari, ne gratia non sit, & non «
tanquam meritis præcedentibus reddi, fati assertores esse iactatis, «
non intelligentes iustificandis impiis, sicut propterea merita non «
sunt, quia gratia est; ita propterea non est fatum, quia Dei gratia «
est: ita propterea *non esse acceptionem personarum*, quia Dei gratia «
est.] «

Et capite sequenti, vbi docuit Sanctus Augustinus fatum dici Ibid. cap 7.
non posse, *de personarum acceptione* ait: Item quæ acceptio perso- «
narum ibi rectè dicitur, vbi ille qui indicat relinquens causæ me- «
ritum, de qua iudicat, alteri contra alterum suffragatur; quia in- «
uenit aliquid in persona, quod honore vel miseratione sit dignum: «
Si autem quispiam duos habeat debitores, & alteri vellet remit- «
tere debitum, alterum exigere, cui vult donat; sed neminem «
fraudat, nec acceptio personarum dicenda est, quando iniquitas «
nulla est: alioquin eis qui parum intelligunt, potest acceptio per- «
sonarum videri, vbi vineæ Dominus operariis qui vnâ horâ illic «
Matth. 20.v.9. opus fecerunt, tantum dedit, quantum illis, *qui pertulerunt pon-* «
dus diei & æstus, æquales faciens in mercede, quorum tam magna «
distantia fuerat in labore. Sed quid respondebit de hac veluti ac- «
ceptione personarum aduersus patremfamilias murmurantibus. «
v. 13. &c. *Amice*, inquit, *non facio tibi iniuriam: nonne ex denario conuenisti* «
mecum? Tolle quod tuum est, & vade: volo autem & huic nouissi- «
mo dare, sicut & tibi: an non licet mihi quod volo facere? an oculus «
tuus nequam est, quia ego bonus sum? nempe hic tota iustitia est, «
hoc volo, tibi, inquit, reddidi, huic donaui, neque vt huic do- «
narem, tibi aliquid abstuli, aut quod debebam, vel minui vel ne- «
gaui. *An non licet mihi facere quod volo: an oculus tuus nequam est,* «
quia ego bonus sum? sicut ergo hic *nulla est acceptio personarum*, «
quia sic alius gratis honoratur, vt alius debito non fraudetur: sic «
etiam cùm secundùm propositum Dei vocatur alius, alius non «
vocatur, vocato datur gratuitum bonum, cuius boni est vocatio «
ipsa principium: non vocato redditur malum, quia omnes rei «
sunt, ex eo quòd per vnum hominem peccatum intrauit in mun- «

Gennadius. dum, &c.] Quod pluribus exequitur Sanctus Augustinus, & exemplo geminorum à meretrice expositorum illustrat: Et licet gratia verè sit gratuita, nec ex meritis vllis etiam futuris præuisis, nullam tamen inesse personarum acceptionem demonstrat.]

Ibid. cap. 8. Et capite sequenti 8. respondet alteri eorumdem hæreticorum obiectioni, de qua etiam hîc Gennadius, quòd Deus etiam inuitos „ attrahat ad salutem: videamus tamen, inquit, quid illud sit sub „ nomine, inquiunt, gratiæ ita fatum asserunt, vt dicant: quia nisi „ inuito & reluctanti homini inspirauerit boni, & ipsam imper„ fecti cupiditatem, nec à malo declinare, nec bonum possit arri„ pere.] Sed de hoc supra ad caput quartum in examine capituli secundi & quinti Antiprædestinati, sicut & de compulsione in malum ad caput tertium, vbi de veterum prædestinatianorum Capitulis ab Hincmaro notatis.

Nec etiam hîc prætermittendum illam ipsam personarum acceptionem ab ipsis Pelagianorum reliquiis, teste Petro Diacono & aliis in libro de Incarnat. & Grat. cap. 7. obiectam; & ibidem sicut & à Sancto Fulgentio refutatam in lib. de Incarnat. Christi, cap. 21.

Ex quibus patet non solum iuxta R. P. Petauium, nonnulla quæ referuntur à Gennadio prædestinatianæ hæresis capita maiori ex parte Augustini dogma sapere, nisi quòd ad inuidiam illi faciendam calumniosè concepta sunt: verùm etiam omnia omnino, & omni ex parte capita illa nihil aliud continere, quàm dogmata ipsa Sancti Augustini, nisi quòd ad inuidiam illi faciendam calumniosè concepta sunt, vel quæ ab hæreticis Pelagianis, eorúmque reliquiis, ipsi, & Sancto Prospero fuere falsò & ex calumniâ imposita. Et sic hæc omnia quæ à Gennadio, de fictitiis Prædestinatianis ex calumnia & per inuidiam in Catholicos scripta sunt penitus reiicienda.

SIRMONDVS.

Simul ac in lucem prolatum est hoc elogium incredibile dictu, quos tumultus, & quas consternationes apud nouos vetusti erroris patronos excitarit, nihil vt intentatum reliquerint, quò Gennadij fidem, quia de testimonio fallere non poterant, auctoritatémque extenuarent.

CONFVTATIO.

Quale sit hoc non *Elogium* sed commentum, iam vidimus, *qui tumultus, quæ consternationes (incredibile dictu)*] paria commenta: & aduertat Reuerendus P. quomodo vocet nouos vetusti erroris Patronos, eos, qui licet sentiant, & euincant nullos vnquam fuisse hæreticos prædestinatianos, hæresum Capita ipsis imposita,

imposita, quæ à Sancto Augustino, Prospero, & aliis perfectæ gratiæ intrepidis amatoribus fuere reiecta, non minus quam R. P. improbant & execrantur.

Gennadius.

SIRMONDVS.

Quid verò tandem habent quod opponant? si principem scholæ interroges, Gennadium accusat, quòd primus omnium prædestinatos in hæreticorum album referre ausus sit. At hoc falsum est, quia ante illum retulerant, vt de aliis taceam & Prosper, & auctor Prædestinati: deinde quid culpæ est id quod verum sit ante alios profiteri.

CONFVTATIO.

Aduertat R. P. quam leuiter Iprensem Episcopum (quem principem scholæ vocat) in falsi crimen incidisse notet quod tom. 1. lib. 8. cap. 23. dixerit, non vt refert R. P. quod Gennadius primus omnium Prædestinatos in hæreticorum album referre ausus sit: *Sed quod primus omnium dogmata Prædestinatianorum recensuit*; illud siquidem falsum propter Pseudoprosperum, qui primus illos in hæreticorum numerum retulit: Vt ibidem obseruauit Iansenius sed hoc verissimum: quia ille nulla dogmata recensuit, nec alius ante Gennadium excepto R. P. dilectissimo Antiprædestinato qui nondum editus, cum Iprensis Episcopus scripsit. Et sic nullomodo falsi reus. Sed hic non satis sincerè, immutata illius verba, & quod de dogmatibus dixit, ad personas translatum, vt propter Pseudoprosperum falsi reus probaretur: *Nullius verò culpæ quod verum sit ante alios profiteri:* Sed non minimum falsitatis argumentum tam horrendæ hæreseos & tam late peruagatæ, vt quæ totum penè vulnerauerit mundum (si qua R. P. Antiprædestinato fides) non nisi auctores suspectæ fidei quales vidimus Gennadium, tantóque tempore ab illius exortu cum ab anno 417. initium sumpsisse dicatur, mentionem fecisse.

SIRMONDVS.

Verum inquiunt non esse ostendit Isidorus, qui Gennadij librum hoc nomine improbauit, & correxit: qua de causa (*inquit Iansenius*) Sanctus Isidorus Hispalensis Episcopus, cum librum istum " vidisset, atque inde plures hæreses iisdem omnino verbis descrip- " sisset, Pelagianos à Gennadio prætermissos addidit, & Præde- " stinatos à Gennadio positos prætermisit.] *Hæc ille tom. 1. lib.* 8. " *cap. 23. quàm multa in paucis verbis friuola, & commentitia; quæ vno statim verbo reuicta euanescunt: quia Gennadium constat librum de hæresibus nullum edidisse.*

Iansenius tom. 1. lib. 8. cap. 23.

CONFVTATIO.

Falsum esse quod de prędestinatianis retulit Gennadius non hoc solo argumento probat Iansenius Iprensis Episcopus, sicut &

YYy

Gennadius.

quæ iam diximus demonstrant, deinde nullomodo arguendus venit. Siquidem etsi iam constaret (quod non constare mox videbimus) Gennadium librum de hæresibus non edidisse sed quatuor tantum hæresum appendicem (vt vult R. P.) Nihilominus tunc cum scripsit Iansenius, constabat librum editum à Gennadio, non appendicem Augustini, sed Hieronymi supplementum, quale cum omnibus notis retulit Iansenius, quale in Censura (vt diximus) opusculi de Ecclesiasticis dogmatibus à Doctoribus Louaniensibus laudatum, quale etiam ab Illustrissimo Cardinale Baronio, immò & post ipsum Iprensem Episcopum à R. P. Petauio relatum est neque vllus aliter opinari poterat. Cum Hincmari opus de Prædestinatione nondum typis editum foret, nec etiam MS. Codex Sancti Victoris quem hoc anno reperit R. P. cuiquam innotuisset. Qua ergo fronte (verbo absit inuidia) Reuerendissimus ille Iprensis Episcopus multa in paucis verbis illis friuola & commentitia protulisse arguitur? Quod de Gennadij opusculo non tanquam de Augustini appendice (quod nullus tum diuinare poterat etiamsi verum esset) sed tanquam de Hieronymi Supplemento locutus sit, vt sola quæ tum extabat huius operis editio præferebat? Vtrum vero constet Gennadium librum de hæresibus nullum edidisse, paulò post videbimus & edidisse probabimus.

SIRMONDVS.

Hincmar. de Præ-dest. cap. 1.

Hincmarum audiamus haud paulo notiore sibi & veriora narrantem in libro de prædestinat cap. 1. Sed & de hæresibus 88. (*inquit*) idem Doctor mirificus Augustinus conscripsit, quibus nouissimè hæresim Pelagianorum subiunxit. Inde Gennadius Massiliensis valde doctus hanc Prædestinatianam nonagesimam hæresim sectæ Pelagianæ supposuit. Deinde 91. Nestorianam ponit, sicque Eutychianam, & post hanc Timothæanam.]

CONFVTATIO.

Hincmarum nec notiora sibi, nec veriora narrare, quæ suprà retulimus conuincunt: sed & erronee censet hîc Augustinum 88. superaddidisse 89. hæresim Pelagianam, vt ipsi congruat appendix illa Gennadij, quæ à 90. Prædestinatianorum hæresi incipit. Et sic quanta fides Hincmaro?

SIRMONDVS.

Quanquam quid hîc opus est Hincmari suffragium petere, cum idoneos testes habeamus veteres libros, atque in his Codicem Bibliothecæ Sancti Victoris Parisiensis? In quo post finem libri Sancti Augustini de hæresibus subiuncta est Gennadij appendix, quam diximus in hunc modum. Finit relatio Sancti Augustini Episcopi de

hæresibus, hæc verò quæ sequuntur à Sancto Gennadio Massi- " Gennadius.
liensi Presbytero sunt posita. "

90. Prædestinatiani sunt qui dicunt quod Deus &c. "

91. Nestoriani dicunt Sanctam Virginem &c. "

92. Eutichyani dicunt Dominuum Iesum &c. "

93. Timothæani dicunt Filium Dei verum quidem hominem ex Virgine Maria natum, sed non ita vnam, &c. "

Tum deinde explicit liber de hæresibus: *Vt dubium non sit Gennadium vltra non processisse, & has tamen quatuor complexum esse.*] "

Qua fide R. Pater dicere potuerit: *Idoneos testes habere se veteres libros*, vnico reperto Codice manuscripto Bibliothecæ Sancti Victoris non satis patet: Eò minus quod in eadem Bibliotheca videamus duos alios manuscriptos Codices, in quibus de Prædestinatianis nihil reperitur: sed de Nestorianis & Eutichyanis tantum sicut & in Codice illustrissimi Cardinalis Bellarmini, vt patet ex libro eius de Scriptoribus Ecclesiasticis in Sancto Augustino: nec etiam in illo 7. manuscriptorum optimæ notæ Codicum, quibus vsi sunt Doctores Louanienses in correctione celeberrimæ illorum editionis vlla mentio habetur de Prædestinatianis. Contra verò nullus alius in publicum editus Codex Gennadianæ Appendicis, quàm qui typis expressus est anno 1617. quasi supplementum Hieronymi, non Augustini, & alias hæreses continens: immò etiam (vt suprà obseruatum) ante illam editionem, eius cum hac ipsa nota meminere Doctores Louanienses in Censura tractatus de Ecclesiasticis dogmatibus inter opera Sancti Augustini. Ita vt non satis cautè dici possit, *dubium nullum subesse* reperto vno solo Codice contra fidem plurimorum aliorum Codicum atque etiam contra fidem ipsius Gennadi: qui in libro de Viris Illustribus in Vigilantio & Nestorio bis se librum de hæresibus Scripturum profitetur.

Sed & obseruandum in Codice illo Sancti Victoris qui Epitomen hæreseon continet, vt post tractatum Sancti Augustini positæ sunt quatuor illæ hæreses ex Gennadio, sic & post Gennadium adiungit alias ex Sancto Isidoro, hac præfixa nota, *quæ sequuntur à Sancto Isidoro, &c.* Quod R. P. Argumentum omnino infringit sicut enim hinc colligi non potest Isidori librum esse appendicem Gennadij; nec etiam Gennadium Augustini: itaque probabile est in hoc hæreseon manuscripto Codice Sancti Victoris, alias hæreses in Gennadio consultò prætermissas, quod eædem à Sancto Isidoro qui immediatè descriptus est fuerint ijsdem fermè verbis expressæ, alioquin alterutrum Codicum illorum falsum esse necesse est: Et sanè præter ius & æquum R. P. suo potiùs

Gennadius. Codici fidem haberi postulat quam ei qui à viro clarissimo Claudio Maynardo editus fuit, qui Gennadij opusculum tanquam Hieronymi non Augustini supplementum nobis exhibet: Vt vt sit quid hoc ad Iansenium, qui publicæ nec suspectæ sed & vnicæ editionis vnà cum omnibus quotquot huc vsque de his scripsere, & singulariter cum ipso R. P. Petauio fidem secutus est? Quid iniquius vel ineptius quam illustrissimum Antistitem futilium commentorum reum peragi quod de Hincmari opere cum blattis tineisque adhuc luctante vel de MS. Codice in Parisinæ Bibliothecæ angulo latitante nihil diuinauerit.

SIRMONDVS.

Quamombrem mirari equidem satis non possum quo casu vel consilio factum sit, vt in celeberrima Sancti Augustini operum editione Louaniensi, cùm ex Codice Gemblacensi Gennadiana hæc Appendix tacito licet Actoris nomine proferretur, omissa Prædestinatiana tres tantum reliqua sint expressa.

CONFVTATIO.

Quis hæc legens non crederet R. P. Codicem illum Gemblacensem notissimum, eóque attentissimé expenso deprehensam illic Prædestinatianam hæresim. Nihilominus certo certius iuxta obseruationem meritissimorum & fidelissimorum Doctorum illorum in notis suis ad tractatum illum Sancti Augustini de hæresibus, nec in Codice illo Gemblacensi, nec in aliis sex, quos huius editionis correctioni adhibuerunt manuscriptos antiquissimos Codices, de Prædestinatiana illa hæresi ne verbum quidem: sed in Codice illo Gemblacensi de Timothæana sola, & in reliquis de Nestoriana & Euthychiana: ideo summa fide sicut & diligentia, & doctrina Doctores illos tres tantum illas hæreses in appendice tractatus illius reposuisse, in eóque, vt in reliquis optimè versatos fuisse in illa editione, & in publicum optimè meritos, nulli contra sentientium & inuidorum calumniæ subiacere nemo non videt.

SIRMONDVS.

Porro cum ex superioribus liqueat Gennadium etsi hoc illi fortasse in animo fuerat, librum de hæresibus re ipsa nullum scripsisse, apparet quâ fide Iansenius librum, qui nunquam fuit, ab Isidoro dicat expilatum.

CONFVTATIO.

Immò vt ex superioribus apparet, nullomodo liquet; Præterea ipsemet sua ipsa scripta recensens Gennadius, vt Suffridi editio habet, memoratur scripsisse aduersus omnes hæreses libros octo apud Illustrissimum Cardinalem Baronium Annalium tom. 6. ad annum 490. Quin etiam in altera editione antiquissima

libri Gennadij de Scriptoribus Ecclesiasticis inter librum Sancti Hieronymi & librum Sancti Isidori eiusdem thematis, inter libros à Gennadio editos & ab ipso recensitos numerantur libri illi octo de hæresibus his verbis: Ego Gennadius Massiliæ Presbyter scripsi aduersus omnes hæreses libros VIII. & aduersus Nestorem lib. VI. & aduersus Eutychem lib. XI. & aduersus Pelagium lib. III. & tractatus de mille annis de Apocalypsi Beati Ioannis. Et hoc opus. Et Epistolam de fide mea misi ad Beatum Gelasium vrbis Romæ Episcopum. Gennadius. Ex vetustiss. libro Gennadij de script. Ecclesiast.

Explicit liber Gennadij Presbyteri Massiliensis extat hoc volumen in 4. in Bibliotheca Sorbonica.

Verum etiam si liqueret hodiè librum nullum de hæresibus, sed Appendicem illam solam quatuor hæreseon scripsisse Gennadium, non solùm bonâ fide, sed etiam necessariò librum qui omnium etiam Doctissimorum iudicio approbatus extaret, secutus esset Iansenius; Nec malè sed sincerè, non dixit quidem expilatum (iuxta R.P.) sed sincero iudicio (iuxta Apostolum) cæteris reiectis, quod bonum in eo esset à Sancto Isidoro probatum & retentum.

SIRMONDVS.

Quo iure Pelagianos à Gennadio tanquam de hac hæresi suspecto non positos cauilletur, cum ab Augustino positos repeti à Gennadio non oportuerit: nec Gennadio causæ quicquam fuerit, cur Pelagianam hæresim commemorare cunctaretur, qui Pelagium ipsum in illustrium Ecclesiæ Scriptorum Catalogo hæresiarcham non dissimulanter appellarat.

CONFVTATIO.

Penes quem sit cauillatio; Ianseniumné qui fidem solius editi libri, non alterius, qui non esset sequi potuit, vel Reuerendum P. qui quod in Manuscripto Codice rectius hoc anno inuenisse præsumit, quasi omnibus antea notissimum, & sequendum fingit; alterius esto iudicium. Porro licet Gennadius Pelagium hęresiarcham notauerit, consultò tamen, ne Pelagianę hæresis capita, quæ apud ipsum Gennadium & similes Pelagianorum reliquias vigerent exprimeret, hæresis illa ab eo potuit prętermitti. Siquidem certo certius illos sicut Augustinum post Decretum Cœlestini nomine tenùs venerabantur, & nihilominùs doctrinam eius deprimebant, & calumniabantur: ita licet post condemnationem Pelagij & Cœlestij ipsos Hæresiarchas appellarent: Nihilomius illorum plurima & pręcipua dogmata approbasse & retinuisse (sicut vidimus in dilectissimo R.P. Prædestinato) idque ab Illustrissimo Cardinali Baronio in ipso Fausto fuit obseruatum Annalium tom. 6. ad annum 490. Dum captio- « Baron. ad an. n. 490.

Gennadius. » sè, inquit, videri volens pugnare contra Pelagium, Pelagio fauisse » cõpertus est: eiusmodi planè erant Pelagianorũ, immo & Pelagii » ipsius fallaces artes, dum videri volentes eam hæresim confutare, » eandem firmiùs stabilirent.] Sed & de ipso etiam Gennadio » ibidem videas, ipsum insuper, inquit, & in hoc ipso de Scriptoribus » Ecclesiasticis libello, plus satis fauere Pelagianis, eos vero » impugnare, qui illis sunt aduersati; vti superius sæpe demonstratum » est, in illam vero Pelagianorum classem reiiciendum, » qui intrinsecus fauentes Pelagianis erroribus, exteriùs visi sunt » impugnare Pelagium.]

SIRMONDVS.

Quàm futili demum atque inani diuinatione Prædestinatianos ab Isidoro, quos apud Gennadium repererat prætermissos pronuntiet, vbinam enim repererat? Non in libro de hæresibus quem nullum ediderat: ergo in Appendice: at ne Appendicem quidem viderat: lege & confer quæ de Nestorianis & Eutichyanis ab vtroque sunt scripta ne apicem quidem offendes, quem à Gennadio magnus ille iudicio tuo Gennadij æmulator, mutuatus sit. Cur ergo Prædestinatianæ inter hæreses Isidorus non meminit. Quia Gennadium non legerat.

CONFVTATIO.

Perpetuo sarcasmate insequitur Iansenium R. P. sed & perpetuá cauillatione, quasi liber Gennadii qui solus editus est, nunquam apparuerit, & Manuscriptus Codex Sancti Victoris, quem recens R. P. obseruauit, nemini antehac notus, omnibus fuisset notissimus, & solus editus. Cum etiam (vt dicimus) quis Codex sequendus, vel quis illorum falsùs & suppositus sit etiam nunc non satis constet.

Sed aduertat R. P. quàm parùm susceptæ causam foueat, dum asserit *Isidorum Prædestinatianæ inter hæreses non meminisse, quia Gennadium non legerat*; sic igitur prædestinatianæ fabulæ vnica fides est penes Gennadium: & quicquid R. P. de Adrumetino Monasterio, vt de prima mali illius origine, de Prospero & Hilario aduersus importunos illos prædestinatos Augustini opem implorantibus, de Cœlestino Papa illos reprimente, de Pseudoprospero, iterum hæreseos initium ab Augustino repetente, de Antiprædestinato suo illos funditùs, vt sibi videtur debellante commentus est, quasi nullius fidei apud Sanctum Isidorum fuisse agnoscit. Nouerat siquidem Isidorus Sancti Augustini studiosissimus, ex eius scriptis quid actum fuisset in Adrumetino Monasterio, nec inde fuisse hæreticos prædestinatianos agnouit: nouerat & Epistolas Prosperi & Hilarii ad Augustinum, eiúsque responsionem in libris de prædestinatione Sanctorum, & Dono perseuer. Nec inde fuisse hæreticos Prædestinatianos agnouit; nouerat &

Decretalem Cœlestini Papæ ad Episcopos Gallorum, nec inde fuisse hæreticos Prædestinatianos agnouit, nec non iuxta R. P. Antiprædestinatum libros illos à prædestinatianis Augustini nomine confictos, qui totum penè vulnerauerant mundum, ignorare non potuit, nec inde fuisse hæreticos Prædestinatianos agnouit. Et sic illa omnia, & reliqua eiusdem farinæ, etiam Fausti libri & fictitiæ Arelatensis & Lugdunensis Synodi (ipso R. P. teste) apud cordatos & intelligentes (qualis fuit Sanctus Isidorus) nullius sunt ponderis, quò Prędestinatianos hęreticos fuisse agnoscant: siquidem *Prædestinatianæ inter hæreses Isidorus non meminit quia Gennadium non legerat.* Gennadius verò (vt vidimus) è Pelagianorum reliquiis non minimus, solam Sancti Augustinini, & Ecclesiæ Catholicæ doctrinam Prædestinatianorum nomine impugnare & infamare studuit: & sic per seipsum penitus corruit totum R. P. commentum. Gennadius.

Porrò illum Gennadii librum legisse S. Isidorum ex libri eius de hæresibus cum Gennadii libro illo edito collatione, & Pelagianos loco Prædestinatianorum reposuisse (si verus est ille liber) certo certius constat: & licet ex nouo illo Sancti Victoris Codice aliter iam esset sentiendum, quid hoc ad Iansenium, vt malæ fidei & erroris notetur? nec etiam hæc omnia rem, de qua agitur vel leuissimè attingunt: scilicet fuerintne vel non, hæretici Prædestinatiani: certissimum siquidem est illius Prædestinatianæ hęresis Sanctum Isidorum nullomodo meminisse, etiam ipsi ignotam fuisse R. P. hîc agnoscit: & constat neminem pręter Pelagianâ prauitate notatos, illos fictitios Prędestinatianos in hæreticorum album retulisse.

SIRMONDVS.

Nugæ itaque fallaces, ac ridiculæ sunt istæ, quæ si paulo cautiores, non decipient, at miseræ profectò Marcellinarum Priscillarúmque sunt aures, quæ istiusmodi apud illos fabulis assuesiunt.

CONFVTATIO.

Quis hæc sine risu legerit? Cùm nemini sit ignotum quinam illi sint qui miseras Priscillarum & Marcellinarum aures ineptissimis fabulis quotidiè obtundunt. Sed in posterum nemini dubium fore confido, quin fabulosa ista de veteribus Prædestinatianis commenta non solùm nugæ fallaces & ridiculæ, quæ cautiores decipere non queant, sed anilia prorsus deliramenta, quę ne mulierculis quidem fraudi esse possint, haberi debeant.

Pſeudo Arelat. Syn.

CAPVT VII. Apud R. P. Sirmondum.

De Arelatenſi Concilio, in quo Prædeſtinatorum hæreſis XXX. Epiſcoporum Decreto damnata eſt, & de Lugdunenſi, à quo iterum proſcripta.

CONFVTATVR.

PSEVDOSYNODOS *illas nihil aliud quàm* FAVSTI REGIENSIS *profundæ calliditatis viri commenta fuiſſe, multis argumentis oſtenditur: Neque vllam Prædeſtinatorum hæreſim, ſed Catholicam ipſam de Prædeſtinatione Doctrinam, ſub commentitiorum Conciliorum illorum nomine, tam in Epiſtolis, quàm in Libris ſuis à* FAVSTO *damnatam.*

Pars prima.

POST tot, tantáque Pelagianæ prauitatis, & reliquiarum eius in Catholicos perfectæ Chriſti gratiæ, & gratuitæ Dei Prædeſtinationis iuxta Sanctum Auguſtinum Aſſertores, mendacia & portentoſa commenta pro coronide, ſupremo fraudium & fallaciarum Architecto Fauſto Regienſi Epiſcopo ſupererat Eccleſiæ Concilia in eos ipſos fingere & comminiſci, vt non ſolum ſcripris famoſis & fallacibus impetiti, etiam in hæreticorum album falſo & ementito Prædeſtinatianorum nomine relati & recenſiti: ſed etiam in Conciliis tam Arelatenſi XXX. (vt inquiunt) Epiſcoporum, quàm Lugdunenſi iudicati & damnati haberentur.

Peruerſæ illę Pelagianorum reliquię patres ſuos Pelagianos non minùs (vt vidimus) in fraudibus & fallaciis, quàm in multis hæreſis ſuæ Capitibus ſecuti & imitati ſunt: & ſicut iuxta Sanctum Gregorium Magnum Regiſtri lib. 5. Epiſtolâ 31. & aliis (vt ſupra vidimus) Pelagiani Epheſino Concilio, in quo damnati fuerant, acta falſa ſuppoſuerunt in gratiam eiuſdem hæreſis, & veris Concilij Actis interſeruerunt: ſic harum Primicerius Fauſtus ſuis fraudibus, vt hæreſi notiſſimus, duo Concilia Arelatenſe ſcilicet, & Lugdunenſe, in Catholicos mendaciis ſuis ſupponere & fingere non erubuit.

Vt ſuppoſitionis & fallaciæ huius innoteſcat veritas, ſufficeret aduertiſſe

aduertisse horum suppositorum Conciliorum neminem sæculo illo, nec tribus sequentibus meminisse præter illorum Architectum Faustum, nec etiam posterioribus sæculis præter Hincmarum eiusdem hæresis, & fallaciæ non ignobilem patronum: vt siquidem tot tantáque vidimus eorum in Catholicæ veritatis & perfectæ Christi gratiæ Assertores fallaciarum monumenta; nemo est (vti speramus) tam iniquus iudex, qui non solum non suspecta habeat, sed etiam penitus non reijciat & explodat ea omnia, quæ à perfidis illis calumniatoribus asserendæ & confirmandæ perfidiæ suæ adstructa fuisse euincuntur. Nihilominus ad pleniorem huiusce commenti confutationem, qualis fuerit fallaciæ illius Architectus Faustus, quáve arte & consilio illud geminum Apocryphum Concilium concinnarit, nosse non erit inutile. Pseudo Arelat. Syn.

Faustus sicut Pelagius, & Cœlestius in Scotiæ seu Britanniæ finibus natus, hæresis illius, quæ plurimùm illic disseminata illis temporibus viguit, virus cum lacte hausit, ab annis primoribus, vt à Sidonio Apollinari amico lib. 9. Epistolâ 9. describitur, animi, litterarúmque dotibus maximè eloquentiâ præditus, adamatam Philosophiam rapuit. Hæc, inquit ille ad eum ipsum, ab annis vestra iamdudum pedissequa primoribus, hæc tuo lateri comes inseparabilis: siue in palæstris exercereris vrbanis, siue in abstrusis macerarere solitudinibus, hæc Athenæi consors hæc Monasterij tecum mundanas abdicat, tecum supernas prædicat disciplinas; huic copulatum te matrimonio, qui lacessiuerit, sentiet Ecclesiæ Christi Platonis Academiam militare, téque nobilius Philosophari.] Tales Pelagiana lues requirit Discipulos & hæresis suæ format protectores eximios instar Pelagij, Cœlestij, & Iuliani. Sidonius Apoll. lib. 9. Epistolâ 9.

His dotibus Faustus Lirinense Monasterium, ingressus postmodum Abbas factus non minima Pelagianæ hæreseos semina ex collatione Cassiani 13. de protectione Dei, Honorato Abbati Lirinensi dicata suscepit, & in seuero vitæ Religiosæ proposito perdurans, exemplo Cassiani, habénsque speciem pietatis in studio, cuius virtutem diffiteretur in sensu (vt ait Prosper ad Collat. cap. 1.) traxit ad se multos ineruditos, & non habentia spiritum discretionis corda conturbauit.] Maximè vbi eâ simulatâ pietate externis illis Ingenij, Eloquentiæ & Philosophiæ dotibus plurimum illustrata ad Regiensem Episcopatum euectus est. *Vir ille profundæ calliditatis*, qualis à Sancto Isidoro vocatur de Viris Illustribus cap. 14. plurima hæresis seu erroris semina subdolè disseminauit & virulentiæ suę iaculis incautos plurimos eruditâ facundiâ & subtilissimis Philosophiæ suæ argutiis vulnerauit: eóque pericu- Prosper ad Collat. cap. 1.

Pseudo Arelat. Synod.

Sydon. Apoll. lib. 9 Epist. 7.

» losius, quod in Episcopatu retentâ vitæ Monasticæ austeritate, » nihil ab Abbate mutatus nouæ dignitatis obtentu simulata illa » pietas in operibus & scriptis suis magis emineret, Sidonio ipso te- » ste Epistolarum lib. 9. Epistolâ 7. ad ipsum Faustum seu Fausti- » num. Quin potius (inquit) animam malè sibi consciam, & per » horas ad recordata pœnalis vitę debita contremiscentem fre- » quentissimis tuis illis & valentissimis orationum munere suffra- » giis, precum peritus insulanarum, quas de palestrę congregatio- » nis Heremitidis, & de Senatu Lyrinensium Cellullanorum, in vrbe » quóque cuius Ecclesię Sacra superinspicis trāstulisti, nihil ab Ab- » bate mutatus: per Sacerdotem quippe cum nouę dignitatis obten- » tu rigorē veteris disciplinę non relaxaueris &c.] Sed hæc ad ostē- tationem præ se ferebat Faustus superbiâ tumidus, vt paulò post eodem ipso sęculo obseruauit Sanctus Auitus Viennensis Archie- piscopus testis omni exceptione maior, Epistolâ quartâ ad Gun- debadum Burgundionum Regem. Hic autem (inquit de Fausto) „ quantum ad frontem pertinet, quasi abstinentissimam vitam pro- „ fessus, & non secretam crucem, sed publicam vanitatem iactantiâ „ ventosi tumoris exagerans, quantum potuit auditoribus venena- „ tam disputationem velut declinabilis virtutum seruator induxit &c.] His ipsis artibus Cassianus ipse Pelagianarum reliquiarum Antesignanus, immo & ipsi Pelagiani teste Prospero, dicto capite primo contra Collatorem, fallaciarum & errorum suorum credu- » litatem auspicati sunt. Dum ab indoctis, inquit, & parum cau- » tis excellentioris scientiæ indicantur, & misero peruersóque suc- » cessu facilem mendacio consensum eliciunt, quia reuerentiam » sibi præsumptione pepererunt: nec enim cum sint bonæ opinio- » nis viri, creduntur vllomodo tarditate intelligentiæ, aut teme- » ritate iudicij, in superflue querelæ conclamationem potuisse pro- » rumpere &c.] Idem ipse Prosper pluribus etiam prosequitur Epistolâ ad Demetriadem cap. 10. his verbis. Multi enim ser- uientes Deo, & in lege eius die ac nocte meditantes crucifixe- » runt carnem suam cum desideriis & concupiscentiis, omniumque » illecebrarum incentiua domuerunt, non damnis victi, non perse- » cutionibus fracti, non prosperitatibus deprauati, mundum istum » nec dilexere obsequentem, nec timuere terrentem. Tantam ita- » que firmitatem, & tam sublime propositum quâ impugnatione » Diabolus posset adoriri, nisi vt quibus non potuerat persuadere » vitiorum amorem, immitteret laudis cupiditatem, vt inde nouis- » sima instrueretur tentatio, vnde nocuit prima deceptio? Non ita- » que desidiosis & tepidis neque inertibus & incultis, sed magis » quibusdam animis sedulis & bonorum actuum probitate luculen- » tis per gloriam irrepsit humanam, & quos impulsione non mo-

S. Auit. Epist. 4. ad Gundeb. Regem.

Prosper ad Collat. cap. 1.

Idem ad Demetriadem cap. 10.

uit, elatione deiecit. Quantò enim clariores erant meritis tanto eos aptiores ſuis inuenit inſidiis &c.] " " Pſeudo Arelat. Syn.

Fauſtus igitur non minus ſimulatâ doctrinâ, quàm pietate ſubdolâ conſpicuus, hac arte concinnauit libros ſuos de Gratia & Libero Arbitrio, quos contra Catholicos perfectæ Chriſti gratiæ & gratuitæ Dei Prædeſtinationis aſſertores confecit, vt quaſi contra Pelagianorum dogmata ſcriberet, duo priora Capita aduerſus Pelagium inſcripſerit; in reliquis verò, qui libros illos cum libris Sancti Auguſtini de Prædeſt. Sanct. & de dono perſeuer. contulerit, facillimè deprehendet ſummum Fauſti illius infauſti propoſitum fuiſſe, diſſimulato vel ſuppreſſo Sancti Auguſtini nomine (quod vt reliqui eiuſdem prauitatis aſſeclæ in ſpeciem venerarετur) libros illos refutare.

Hos verò Fauſti libros Pelagianorum reliquiæ ſummis honoribus proſecuti ſunt: contra verò Catholicę fidei aſſertores & vindices omnes, Summi Pontifices, Pręſules, & alij non minùs pietate, & morum ſanctitate, quàm doctrinâ celeberrimi Viri, & ipſa Concilia vt Hæreticos, & Apocryphos rejecerunt & ſcriptis plurimis anathemate percuſſerunt: illius approbationis teſtis eſt ipſe Gennadius pari fuligine (vt vidimus) tinctus, de Viris Illuſtribus capite octogeſimo quinto. Edidit quoque (inquit) " opus egregium de gratia Dei, qua ſaluamur, in quo opere docet " gratiam Dei ſemper & inuitare, & præcedere, & adjuuare volun- " tatem, & quicquid ipſa Libertas Arbitrij de labore piæ merce- " dis acquiſierit, non eſſe proprium meritum, ſed eſſe gratiæ do- " num.] Catholicę verò fidei profeſſores longè aliter: videbimus enim poſtea totum orbem commotum in peruerſiſſimas illas Fauſti lucubrationes interim audiendus Ado Viennenſis Epiſcopus in Chronico ad annum quadringenteſimum nonageſimum ſecundú vbi agens de Fauſto & ſcriptis S. Auiti eiuſdem Viennenſis Sedis Epiſcopi quæ iam non extant hæc habet: Fauſtus ex Abbate Lirinenſis Monaſterij apud Regium Gallię Epiſcopus factus, Pelagianum dogma deſtruere conatus, in errorem labitur: vnde " qui eius ſenſus in hac parte Catholicos prędicant, ſicut Gen- " nadius de Viris Illuſtribus ſcribens, omnino errant: ita enim Libe- " rum Arbitrium, tam Auguſtinus quàm cœteri Catholici in Ec- " cleſia Dei docent vt illuminatio, virtus & ſalus illi à Chriſto, & " per Chriſtum, & cum Chriſto ſit: Fauſtus verò iſte ita Liberum " Chriſtianum Arbitrium docere conatur: vt illuminatio eius, vir- " tus, & ſalus, non à Chriſto, ſed à natura ſit. Contra hunc ſcribit " lucidiſſimâ fide Beatus Auitus Viennenſis Epiſcopus eius redar- " guens errorem, ſimiliter & Ioannes vir eruditus Antiochenus " Presbyter.] "

Gennadius de Viris Illuſt. cap. 85

Ado in Chronico ad an. 492.

Gennadius.

Nec erit ingratum hic Illustrissimi Cardinalis Baronij referre iudicium, qui Annalium tom. 6. ad annum 490. recensito hoc

Baronius ad annum 490.

» Gennadij Elogio. Hæc Gennadius, inquit, quisnam rogo sub
» tam pulchro titulo, adeò fidei Orthodoxæ concinno existimare
» posset inesse librum, in quo lateret hæresis (seu anguis in herba sub
» prominentibus floribus) quod quidem haud rudes tantum sed
» & disertos potuit decepisse.]

Hos libros non tam disseminandis in Gallia Aquitanica Pelagianæ prauitatis reliquiis, quàm fouendis in Britannia patria sua Pelagij ipsius Discipulis composuisse Faustum vt ibidem obseruauit Illustrissimus Cardinalis Baronius, argumento est quòd illos clausis inuolucrisculis (Sidonio Apollinari teste in prædictâ

Sidonius Apoll. lib. 9. Epist. 9.

» Epistolâ nonâ libri 9.) Faustus per Riochatum Antistitem ac
» Monachum Britannis suis direxerit ea lege, vt in Gallia illos
» nemini exhiberet, etiam dilectissimum Sidonium Apollinarem Episcopum Aruernum quem transeundo inuiseret, nihilominus celaret. Ita vt Riochatus duobus mensibus donec Gentium concitatarum procella defremeret, ibi commoratus sic reliqua Fausti dona detexerit, vt libros illos pervrbanè opperuerit; nec nisi post profectionem proditus, & in via retentus quæsitos & inuentos Sidonio lectitandos ægrè exhibuerit: cuius rei gratiâ Epistolâ
» illâ Sidonius conqueritur apud ipsum Faustum. An verebare (in-
» quit) ne tuis dictis inuideremus? &c. An supercilium tanquam
» difficilis ac rigidi plosoris extremiscebas? An ideo me fasti-
» diendum negligendúmque curasti, quia contempseris iuniorem,
» quod parùm credo, an quia indoctum, quod magis fero. An
» aliquo casu diffidebamus, vt putaremur iis, quos libellis edi-
» dissetis derogaturi? An quod Præsule Deo tenues nobis esse a-
» micitias, nec inimici fingere queunt &c.] Illic autem agi de libris illis Fausti de Gratia & Libero Arbitrio, pluribus probauit vbi supra Baronius, & ipse Reuerendus Pater in notis suis ad Sidonium.

Vt igitur libri illi maiori plausu & veneratione reciperentur, *Vir ille profundæ calliditatis* iuxta Isidorum, *seu versipellis vulpecula*, iuxta Baronium, auctoritate duorum Conciliorum Arelatensis & Lugdunensis, eos à se ipso scriptos & à Patribus illius Concilii subscriptos finxit, illis præmissâ Epistolâ quasi præfatione ad Leontium Arelatensem Archiepiscopum cum hoc

Epistola Fausti ad Leontium.

» titulo: Professio fidei contra eos, qui dum per solam Dei Volun-
» tatem alios dicunt ad vitam attrahi, alios in mortem deprimi,
» hinc fatum cum Gentibus asserunt, inde Liberum Arbitrium cum
» Manichæis negant.] Verba ipsius Epistolæ in principio hæc sunt:
» Domino Beatissimo ac Reuerentissimo Leontio Papæ Faustus.

Quod pro ſollicitudine Paſtorali (Beate Papa Leonti) in condemnando Prædeſtinationis errore Concilium Summorum Antiſtitum congregaſtis, vniuerſis Galliarum Eccleſiis præſtitiſtis. Quod verò ad ordinanda ea, quæ collatione publicâ doctiſſimè protuliſtis, operam infirmis humeris curámque mandaſtis, parum vt reor tanto negotio, parum Sanctæ exiſtimationi veſtræ conſuluiſtis, & me iudicio charitatis, vos periculo electionis oneraſtis.] Deinde operis ſui rationem exponit gratiæ neceſſario ſubjungendum laborem, néve propoſitum & opus eius tanquam verè Pelagianum ab omnibus reijceretur, ſolitâ verſutiâ Pelagium eiúſque blaſphemias deteſtari, & mediâ viâ progredi profitetur. Verùm (inquit) quia Pelagius nudum laborem importuniùs exaltans, & humanam demẽs infirmitatem ſine gratia ſibi poſſe ſufficere ſtultè credidit, impiè prædicauit, elationis turrim in cœlum conatus erigere, blaſphemias eius breui ſermone perſtringere, & confutare neceſſariũ iudicauimus: ne forte is qui donum laboris (id eſt pręceptum iubentis excludit) aſſerentibus nobis quod Dei miſericordia fide & operibus promerẽda eſt, Catholicam vocem ad Pelagii ſenſum, diſcretionis neſcius, applicaret, & omiſsâ viâ Regiâ in dextram cadens, in ſiniſtram declinare nos crederet, & dum de labore ſeruo gratiæ loquimur offendiculum ante pedes cæci oppoſuiſſe videremur.] Tum latius ſermonem de præſcientia & prædeſtinatione produxiſſe innuit; vt quæ putabantur obſcura, abſolutiora tardioribus redderentur: & tandem præfationem iſtam hac fallaciarum coronide concludit: in quo quidem opuſculo poſt Arelatenſis Concilii ſubſcriptionem nouis erroribus deprehenſis, adijci aliqua Synodus Lugdunenſis exegit.]

Pſeudo-Arelat. Synod.

Eâdem fallaciâ eidem falſitati adſtruendę & obtegendę Fauſtus ſuo nomine Epiſtolam edidit ad Lucidum Presbyterum, quem inſimulauit variis de gratia & Libero Arbitrio, & de Dei Prædeſtinatione erroribus irretitum, ab ipſo Fauſto frequenti collocutione admonitum, ad viam veritatis adduci non potuiſſe, ad Synodum delatũ, dũ ſummi Antiſtites meditarentur eum ab vnitate ſuſpendere, monet eum, vt propoſita quæ ſubiicit capitula agnoſcat, & ſubſcriptione ſuâ profiteatur. Vt ſcilicet cum gratia Domini operationem Baptizati famuli ſemper adiungeret, & eum qui Prædeſtinationẽ excluſo labore hominis aſſerit, cum Pelagii dogmate deteſtetur: alioquin ſe perſonam eius Concilio expoſiturũ minatur.

Epiſtola Fauſti ad Lucidum.

Deinde quaſi Lucidus non emiſsâ ſubſcriptione à Concilio niſi reſipiſceret dãnatus fuiſſet: poſtea verò ex correptione Fauſti (quã ſalutẽ publicam dicit) viſis Fauſti libris qui à Concilio Arelatenſi fuiſſent ſubſcripti, pœnitentiâ ductus culpam agnoſceret, eius nomine errores ſuos deteſtantis, & Concilii ſententiâ quam medici-

Epiſtola Lucidi.

Pſeudo-Arelat. Synodo. nam vocat, profitentis, alteram finxit Epiſtolam, & quaſi ipſius
» Lucidi manu ſubſcriptam his verbis prodidit. Lucidus Presbyter
» hanc Epiſtolam manu propria ſubſcripſi & quæ in ea adſtruuntur
» aſſero & quæ ſunt damnata condemno? *Alias ſcripſi & damnanda.*

Hæc tria nõ ignobilis fallacię monumenta; Præfatio ſcilicet Fauſti ad Leontium Arelatenſem Archiepiſcopum, eius Epiſtola ad Lucidum, & Lucidi ad Concilium cum libris ipſius Fauſti de gratia & Libero Arbitrio ad Britannos ab ipſo emiſſa fuere, vt libri eius maiori reuerentia & applauſu reciperentur, quaſi iudicio duarum Synodorum comprobati, & viam quam ipſe quaſi regiam traderet (licet reuera Pelagianam) eo magis ſequendam agnoſcerent, quo inter Pelegianam, quam verbis deteſtaretur & Catholicam quam quaſi Prædeſtinatianam hæreticam exemplo Lucidi fugiendam doceret mediam eſſe nec deſerendam monſtraret: hæc tria ſeorſim à libris Fauſti complicata etiam ipſi Sidonio non fuiſſe relecta non leui argumento eſt, quod illorum nullomodo in Supradicta Epiſtola ſua meminit, & quicquid ſit in Arelatenſi, Lugdunenſi & aliis proximioribus prouinciis penitus incognita fuiſſe, ne fallaciæ & ſuppoſitionis illius debitas lueret pœnas, vel ſaltem maximam confuſionem illinc referret Fauſtus. Et ſic falſitatis & ſuppoſitionis Conciliorum illorum plurima ſunt argumenta.

1. Quod nec Conciliorum illorum Arelatenſis & Lugdunenſis nec Epiſtolarum illarum Fauſti ad Lucidum & Lucidi ad Concilium auctor vllus nec ſæculo illo, nec ſequentibus vſque ad Hincmarum vllomodo meminit.

2. Gennadius ipſe licet eodem tempore & in eadem prouincia verſaretur, Fauſto & ſcriptis eius maximè libris illis de gratia & Libero Arbitrio plurimum addictus, quaſi eadem Pelagianæ prauitatis fuligine tinctus, Conciliorum illorum nullomodo meminit, & libros illos plurimum extollens non obmiſiſſet profiteri auctoritate Synodorum illarum editos, & ab Epiſcopis ſubſcriptos iuxta Fauſti præfationem.

3. Si libri illi ab Apocryphis Conciliis illis fuiſſent confirmati & ab Epiſcopis ſubſcripti, cur Fauſtus eiúſque mandato Riochatus tanta cura eos in Britanniam miſſos etiam ipſum Sidonium amiciſſimum apud eum duobus menſibus commoratus celaſſet: nec etiam de hac Epiſcoporum ſubſcriptione ſiluiſſet Sidonius in ſupradicta ad Fauſtum Epiſtola.

4. Quotquot illos Fauſti libros, vt hæreticos impugnauerunt maximè Sanctus Auitus Viennenſis Archiepiſcopus, & Sanctus Cæſarius Arelatenſis auctoritate Conciliorum eiuſdem Prouinciæ recenti ſcriptis ſuis abſtinuiſſent, ſolius plenioris

Concilij viam in libros illos Concilijs confirmatos habuissent.

Pseudo Arelat. Synodo.

5. Synodus Arausicana secunda, quæ ex auctoritate Sedis Apostolicæ iuxta sententiam Sancti Augustini illis omnibus Pelagianarum reliquiarum querelis finem imposuit, & Prædestinatianum commentum dissoluit, de ementitis illis & Apocryphis Conciljs nullomodo meminit.

Denique Apocrypha Concilia illa tàm Lugdunense, quàm Arelatense in numero & Canone Conciliorum Ecclesiæ nunquam huc vsque fuere recensita: Lugdunensis præter Faustum nullus vnquam vsque ad R. P. meminit: Arelatense verò recensuit quidem Hincmarus licet malè quasi anno 430. sub Cœlestino Papa & ipsius iussu celebratum, sed contrà ab Archiepiscopis Lugdunensibus Amolone & Remigio totâque Ecclesia Lugdunensi vtrumque non modo prætermissum verum etiam (vt mox videbitur) penitùs explosum: immò & Arelatense refertur præter & contra numerum eorum quæ in illa vrbe habita hoc nomine insigniuntur, nec vlli eorum conuenire posse, quæ tribus illis Fausti Epistolis continentur optimè & pluribus fuit obseruatum in vtraque Iansenij Apologia.

Sed falsitatis, & suppositionis trium illarum Epistolarum Fausti scilicet ad Lucidum, & Lucidi ad Concilium, & Fausti ad Leontium Arelatensem ex quibus solis constat totum de Apocryphis illis Conciliis commentum, plurima sunt non leuis notæ argumenta.

1. Similia plurima, quæ iam vidimus totius Pelagianæ Sectæ commenta suæ adstruendæ hęresi similiter concinnata: plurimi libri prauitatem illam continentes Catholicis Patribus adscripti; Capitula falso illis adscripta, ipsi etiam quasi libros Sancto Augustino supposuissent infamati, item Prędestinatianæ hæresis notati & hoc nomine in hæreticorum album relati. Acta etiam Conciliorum deprauata & corrupta.

2. De ipsius Fausti solius harum trium Epistolarum, ex quibus constare volunt illa ementita & Apocrypha Concilia, Architecti, & qui solus illorum meminit, profundæ calliditatis viri & versipellis vulpeculæ fraudibus & versutia. Vox publica & communis omnium sæculorum fama.

3. Nullâ ratione persuaderi potest in duobus Concilijs, & in eorum altero, 30. Episcoporum iudicio & subscriptione approbatam fuisse Pelagianam hęresim libris illis Fausti apertissimè omnium ferinè Catholicorum communi sententiâ expositam vt obseruauit Illustrissimus Cardinalis Baronius Annalium Ecclesiast. tomo 6. ad annum 490.

4. Nulla omnino extant Apocryphorum Conciliorum illorum

Pseudo-Arelar. Synodo.

Acta, nulli Canones, nulla etiam alia monumenta præter has tres commentitias ipsius Fausti Epistolas: nec præter Faustum (vt vidimus) vsque ad Hincmarum, vllus fuit qui illorum Pseudo-conciliorum meminerit.

5. Insolens & inusitata Conciliorum forma, loco Canonum seu definitionum, librorum editio, qui deinde ab Episcopis subscribantur.

6. Concilium illud Lugdunense quâ ratione editum sit non patet: immò superfluum videtur post correctum Lucidum, qui solus iuxta Fausti ad Lucidum Epistolam iam damnatos in Concilio Arelatensi errores tueretur.

7. Et sic merum commentum quod dixit Faustus ad Leontium Arelatensem, nouis erroribus deprehensis adiici aliqua Synodus Lugdunensis curauit: quomodo siquidem noui errores deprehensi correcto Lucido, qui solus errasse fuerat repertus?

8. Quomodo post Arelatensis Synodi subscriptiones potuit exigere Synodus Lugdunensis aliqua adiici, cum nihil libris illis additum appareat, nec post subscriptiones potuissent sine falsitatis nota emendari.

9. Nullus vnquam apparuit Codex qui subscriptiones Episcoporum libris illis subiectas iuxta Fausti Epistolam ad Leontium contineret. Nec etiam apparuerunt Sidonio: alioquin libros illos Fausti ad ipsum laudans hoc non omisisset: immò nec aliter clamculum & furtim etiam ipsi charissimo Sidonio celandi in Britanniam fuissent amandati.

10. Confictam esse Fausti Epistolam ad Lucidum, & Lucidi errores reuocantis Epistolam, seu libellum ad confirmandos Pelagianæ prauitatis errores, quos in libris suis sparserat Faustus ex Epistolarum illarum cum illis ipsis libris collatione facillimè cuilibet constat.

11. Manifestissima contradictio in Epistola Fausti ad Lucidum in principio dicit Concilij patres meditari suspendere Lucidum, qui solus errores illos tueretur, ob quos condemnandos Epistola ad Leontium Arelatensem dixit congregatum Concilium, & in fine minatur Lucidum nisi subscribat personam eius publicis conuentibus exponendam: Quomodo minatur fore quod iam factum erat, maximè si etiam ante Fausti Epistolam Episcopi in ipso Concilio eius suspensionem meditarentur.

12. Subscriptiones tam ipsius Lucidi, quàm decẽ Episcoporum contra fidem Hincmariani Codicis fidem manuscripti Canisij, & plurium etiam antiquorum Codicum, ipso R. P. teste additæ & suppositæ fuerunt in illa Fausti Epistola ad Lucidum. In quibus

Codici-

Codicibus extat sola ipsius Fausti subscriptio, & sola iuxta Reuerendum P extare debet: Et sic quanta fides etiam in reliquis adhiberi potest huic Epistolæ? Pseudo Arelat. Syn.

13. Epistolam alteram Lucidi ad Concilium, non à Lucido sed à Fausto compositam, & idem stylus & tenor ipsius attentè considerantibus manifestum præbent iudicium. Nec Lucidus à se compositam nec etiam scriptam, sed subscriptam tantùm profitetur.

14. Variant etiam lectiones in expositione subscriptionis: siquidem in editione Bibliothecæ Patrum Parisiensi habetur, Lucidus Presbyter hanc Epistolam manu propriâ *scripsi*, & quæ in ea adstruuntur assero, & quæ sunt *damnanda* condemno. In vtraque Reuerendi P. editione, Lucidus Presbyter hanc Epistolam meam manu propriâ *subscripsi*, & quæ in ea adstruuntur assero, & quæ sunt *damnata damno*: Ibi scripsi & damnanda, hic subscripsi & damnata: in editione verò Illustrissimi Cardinalis Baronij nulla subscriptio.

15. Epistolam illam Lucidi non in Concilio Arelatensi (vt vult Reuerendus P.) editam, sed quasi post Concilium à Lucido emissam finxit Faustus, vt verba illa Epistolæ præ se ferunt (iuxta prædicandi recentia statuta Concilij) & sic quomodo emissa ad Episcopos qui dicuntur illi Synodo interfuisse.

16. Sicut malè & falsò subscriptiones Episcoporum additæ sunt Epistolæ Fausti ad Lucidum: sic etiam malè & falsò in titulo & inscriptione Epistolæ Lucidi addita sunt 30. in aliquibus, 27. in aliis, Episcoporum nomina: Commentum illud & falsitas illius inscriptionis patet ex eo quod in manuscriptis immò etiam in impressis Codicibus variant Episcoporum nomina, non solum ordine, qui vt infra videbitur in diuersis editionibus diuersus & in totum fermè inuersus est: Sed & in hac editione R. P. additi sunt tres Episcopi scilicet Leontius Crocus & Vrcilinus, qui in editione Bibliothecæ Patrum Parisiensi anni 1610. & in Codice Illustrissimi Cardinalis Baronij non habentur. Immo verò in Hincmariano Codice operis scilicet de Prædestinatione cap. 1. à Reuerendo P. editi, abest Leontius Arelatensis Episcopus, falsi illius Concilij Præses, & additur Leocadius: ita vt nulla fides adhiberi possit huic inscriptioni.

17. Maximè suspectus est hic 30. Episcoporum numerus: cùm in Arausicano 2. eiusdem Prouinciæ Concilio quod ab omni Ecclesia comprobatum est, 14. tantùm fuerint Episcopi sed & maximè cur in causa vnius solius Presbyteri, erroris tunc, iuxta Fausti ad eundem Epistolam, nondum rei facti conuocatio Concilij tot Episcoporum, tot Prouinciarum, Arelatensis, Viennensis, Lugdunensis, &c.

Pseudo Arelat. Syn.

18. Probauimus illam Lucidi Epistolam quasi in Concilio Lugdunensi post Arelatense oblatam ab ipso Fausto confictam: Nihilominus Patiens Lugdunensis Archiepiscopus in nullo codice primus nominatur, sed in turba reliquorum Episcoporum alicubi 6. alibi 16. sed & si oblata fuit in Concilio Arelatensi: quo casu in codice certè antiquissimo & optimæ notæ, scilicet Hincmariano non reperitur & prætermittitur Leontius Arelatensis, qui Præses debuit esse Concilij: sed incipitur ab Eufronio?

19. Insolens & inusitata ratio, in supplicibus ad Concilium libellis exprimendi in inscriptione singula Episcoporum nomina: immo vel ad Patres Concilij simpliciter, vel ad Præsidem dirigi solitos nemo est qui nesciat. Et sic affectata hæc & adultera est tot Episcoporum inscriptio.

20 In plurimis veterum scriptorum inscriptionibus seù Epigraphè non tantùm Criticorum oscitantiam (vt aduertit R. P. in suo Antiprædestinato cap. 4.) sed & sectariorum nequitiam maximè in Pelagianorum reliquiis præualuisse constat, vt ex simili Pelagianorum nequitiâ ipsorum libros Sanctorum Patrum nominibus vidimus prænotatos.

21. Item non solùm in titulo ipso, seù inscriptione, & nominibus Episcoporum, & in subscriptione etiam (vt vidimus) menda plurima, sed & in serie ipsius Epistolæ plurima à Pelagianorum reliquiis in diuersis codicibus ablata & rescisa (& quoquomodo in plurimis Codicibus abesse agnouit R. P. in notis suis ad tomum primum Concil. Galliæ pag. 600.) quia (vt inferiùs videbitur) hanc Epistolam in Catholicos & Ecclesiam ipsam scriptam fuisse luce clariùs reuincebant, dum reprobatur & abiuratur à Lucido sententia quâ professus erat Christum pro his tantum quos credituros præsciuit, aduenisse.

22. Hæc ementita Concilia nullo modo constant, nisi ex tribus illis Fausti vel à Fausto scriptis Epistolis: Atqui Fausti opuscula omnia à Gelasio Papa in Concilio Romano 70. Episcoporum damnata fuere vt apocrypha, & omnino reiicienda & occultanda; & sic damnatæ, reiiciendæ & penitus occultandæ Epistolæ illæ, in quibus vnicum Pseudo-Conciliorum illorum fundamentum.

23. Denique Conciliorum illorum non solum nullus vnquam ad postremum vsque sæculum meminit, præter Faustum concinnatorem, & Hincmarum fraudium illarum Patronum, qui de Arelatensi solo quasi temporibus & mandato Cœlestini Papæ habito mendosissimè loquitur, & ex his Fausti & Lucidi Epistolis, quas in opere suo de Prædestinatione in erroris sui fundamentum inseruit, Sed etiam iisdem ipsis Hincmari tempo-

tribus à Remigio Lugdunensi Archiepiscopo, totáque Lugdunensi Ecclesiâ (vt supra vidimus ad annum 852. & 864.) ex Amolonis Epistolà ad Gotteschalcum in fine ex libello in Ioannem Scotum cap. 4. & ex libello de tenenda veritate Scripturæ ad Caput 4. de morte Christi pro solis credentibus, commenta quæ Epistolis illis confirmantur, penitus explosa & reiecta fuere, quasi noua & à nullo Concilio approbata. Siquidem non modo Amolo contra prauum de Prædestinatione reproborum dogma Conc. Arausicani secundi auctoritate vsus, nullo modo Pseudo-Synodorum illarum Arelatensis & Lugdunensis meminit, quæ alioquin non fuissent prætermissæ: Sed & Florus Magister vnà cum Ecclesia Lugdunensi contra Ioannem Scotum cap. 4. commentum illud in hæresi quæ diceretur solius gratiæ his verbis respuit: " Non potest inueniri toto tempore, quod fuit inter Augustinum " & nos, aliquam talem hæresim in Ecclesia extitisse; nisi quod vel " ipsum, vel nos qui eum sectamur istius erroris accusat.] Denique Sanctus Remigius Amolonis successor cum eadem Ecclesiâ in libello de Tenenda Veritate Scripturę cap. cōtra illud ipsum quod Pseudo. Synodis illis specialiter asseritur definitum, Christum videlicet mortuum etiam pro omnibus reprobis: Timeāt, inquit, " statuere quod nullum Sanctorum Patrum Concilium, nullum " Apostolicæ Sedis Pontificum, nullum Ecclesiasticorum dogma- " tum Decretum hactenus inueniant statuisse.] "

Pseudo Arelat. Syn.

In Libello Ecclef. Lugd de Tenenda Veritate Script.

His omnibus perspectis vti speramus, nemo est qui non videat hæc omnia falsa, & adultera spuria & commentitia, à Fausto ipso infausto profundæ calliditatis viro & versipelli vulpeculâ supposita, vt hæresis & errorum suorum venena cooperiret, & periculosiùs spargeret: Nec est quod obiiciatur Illustrissimum Cardinalem Baronium deprehendisse quidem fraudulentam Fausti ad Leontium Arelatensem præfatoriam Epistolam, vafrum eius consilium, & falsissimum esse quod ibidem refertur de subscriptione Episcoporum Concilij: nihilominus Concilia illa, maximè Arelatense agnouisse, & Epistolas illas Fausti ad Lucidum, & Lucidi ad Concilij Patres pro legitimis habuisse; Siquidem (vt iam notauimus) deceptus Illustrissimus Cardinalis ex subscriptionibus Epistolæ Fausti ad Lucidum, quas fictitias & falsò nunc additas etiam per R. P. iam constat, & in confesso est, nec suppositiones illas plurimas ex diuersis Codicibus, & alia plurima quę iam retulimus falsitatis argumenta, pluribus intentus aduertere potuit, quorum etiam plurima ex posterioribus codicibus post Illustrissimum Cardinalem editis probantur: sed & ex Gennadio, Hincmaro, Flodoardo & Sigeberto (quos solos notos habuisse potuit) aliquam fuisse Prædestinatianorum hęresim, autumans ad

Pseudo Arelat. Syn.

illos Prędestinatianos referri Apocryphum illud Concilium Arelatense nullo periculo potuisse ratus, Episcoporum illorum, quos subscripsisse Fausti Epistolæ pro certo habebat, reuerentiâ motus: Cum etiam infinito Annalium tempore ad alia vrgeretur, his quę iam vidimus minùs fuit intentus. Si autem de falsitate illa tunc constitisset, vt iam constat, quis ex eis quæ contra Faustum, vt fraudium omnium Architectum & versipellem vulpeculam, maximè quoad libros eius de Gratia & Libero Arbitrio, immo & quoad suppositum illud de Arelatensi Concilio commentum, edidit; hæc omnia vt falsa & supposita omnino improbaturum & reiecturum fuisse vel minimùm dubitare possit?

Porrò non in Prædestinatianos hæreticos, qui nulli essent, fabricata fuisse hæc Fausti commenta, quod nostri maximè instituti est: sed in Catholicos ipsos Sancti Augustini discipulos perfectę Christi gratiæ, & absolutæ Dei Prędestinationis assertores patet: primò ex eo quòd doctrina Anathematibus in illis Epistolis conclusa nulla alia sit, quàm ipsius Sancti Augustini: Nisi quod ad inuidiam illi faciendam calumniosè concepta fuit, vel ea saltem quæ calumniosè illi à Massiliensibus eiusdémque fidei hominibus fuit imposita in Capitulis Gallorum, vt suprà, maximè in Gennadij examine ipso etiam Reuerendo P. Petauio teste probauimus.

In Titulo Præfat.

Secundò ex titulo præfatoriæ Fausti Epistolæ ad Leontium Arelatensem, „ professio fidei contra eos qui dum per solam Dei vo- „ luntatem alios dicunt ad vitam trahi, alios in mortem deprimi: „ hinc fatum cum Gentibus asserunt: inde Liberum Arbitrium „ cum Manichæis negant.] Quis non videat hoc contra Sanctum Augustinum, eiúsque discipulos geminę Prædestinationis electorum ad vitam, & reproborum ad mortem æternam assertores scriptum, maximè post Prosperi testimonium Epistolâ ad Ruffi- „ num, ad quos respexisse videtur Faustus. Vt scilicet, inquit Pros- „ per, tantę pietatis viro (Sancto Augustino) Paganorum & Ma- „ nichœorum adscribatur impietas.]

Prosper Epistolâ ad Ruffinum.

„ Tertiò ex eo quòd ibidem, inquit, in condemnando Prędesti- „ nationis errore Concilium Summorum Antistitum Congregra- „ stis.] Post tumultus illos omnes quos per Massilienses & alios Gallos similésque Pelagianorum reliquias in ipsum Sanctum Augustinum excitatos, quis non videat hęc in ipsum, eiúsque discipulos acta, seù veriùs à Fausto conficta: Maximè cùm nulla nec in Epistolis illis, nec etiam in Fausti libris Catholicę de Dei Prędestinatione sententię ratio habita fuerit.

Quartò illud ipsum patet ex eo quòd in pręfatione ipsa, dum Faustus maximè Pelagium eiúsque blasphemias reiicere profite-

tur, pręcipuum illius hęresis fundamentum non modo ſequitur, ſed quaſi indubitatum pręſupponit: Ne forte, inquit, is qui do- « num laboris (id eſt præceptum iubentis) excludit, &c.] Quæ ma- « ior hæreſis Pelagianæ nota, immo maius ipſius hæreſis virus, quàm pręuenientem & concomitantem, & ſic omnem Chriſti gratiam in præcepto iubentis collocare: ita vt nemo dubitare poſſit hæc ipſa à Pelagianæ hęreſis acerrimo, & ſubtiliſſimo vindice, non niſi in Catholicos gratuitæ & verè Chriſti Gratiæ aſſertores confiɖta.

Pſeudo Arelat. Syn.

Quintò hoc ipſum ſpecialiter profeſſi ſunt Petrus Diaconus, & alij, qui in cauſa fidei à Græcis ex Oriente Romam miſſi fuerant anno circiter 520. in libro de Incarnatione, & Gratia ad Fulgentium & alios Africæ Epiſcopos, Cap. vlt. Anathematizamus, in- « quiunt, Pelagium & Cœleſtium, ſimúlque etiam Iulianum Eda- « uenſem, & qui illis ſimilia ſapiunt, pręcipuè libros Fauſti Gal- « liarum Epiſcopi, qui de Monaſterio Lirinenſi prouectus eſt, « quos contra prędeſtinationis ſententiam ſcriptos eſſe, non du- « bium eſt, &c.] «

Petrus Diaconus de Incarn. & Gratia cap. vlt.

Sextò, patet ex Concilio Arauſicano ſecundo, in quo Patres Concilij propter obiectiones & calumnias illas in Catholicos à Fauſto & aliis diſſeminatas, præcisè profiteri neceſſe habuere: Aliquos verò ad malum diuina poteſtate Prædeſtinatos eſſe non « ſolùm non credimus, ſed etiam ſi ſunt qui tantum malum cre- « dere velint, cum omni deteſtatione illis anathema dicimus. Quod « ſatis calumniam illam reuincit non in hæreticos, ſed in ipſos Catholicos veræ fidei profeſſores fuiſſe propoſitam: Alioquin Epiſcopi ſimpliciter eos, qui ad malum prædeſtinationem crederent, vt reliquos hæreticos anathemate percellere contenti fuiſſent, nec dixiſſent ſi qui ſunt, nec multo minùs, non ſolum non credimus.] Neque enim ſolent Conciliorum Patres alienos ſe profiteri ab hæreſibus quas damnant, niſi ad calumniam propulſandam.

Concil. Arauſic. 2. can. 25.

Septimò denique R. P. viderit quomodo ſe à proprio ſuo teſtimonio expediat, etiam vbi in antiquis Conciliis Galliæ ſuppoſita hæc & falſa Concilia, Arelatenſe & Lugdunenſe, pro veris & & legitimis Cōciliis proferre & obtrudere conatus eſt, ad annum ſcilicet 475. ibi ſiquidem licet prædeſtinationis errorem, ad quem expugnandum Arelatenſis Synodus fingitur congregata, prædeſtinatorum hæreſim illam interpretetur, quæ ſuo ſenſu iuxta Proſperum & Sigebertum ex libris Sancti Auguſtini malè interpretatis dicitur ſumpſiſſe exordium: Nihilominus contentionem illam ortam non inter prædeſtinatianos hæreticos ex vna parte, & Catholicæ fidei aſſertores ex alia, notat: Sed inter Proſperum &

Pseudo Arelat. Syn.

alios Sancti Augustini discipulos ex vna parte; Faustum & alios Galliarum Episcopos, quos illi, inquit, vt Semipelagianos insimulabant, ex altera parte, eámque controuersiam ab Arausicana secunda Synodo ex Sancti Augustini sententiâ fuisse compositam. Hæc sunt ipsa Reuerendi P. verba. Cui absurda, inquit, quia nonnullis quorundam librorum suorum sententiis viam munire, aut vim addere Sanctus Augustinus quorundam in Gallia Episcoporum, aliorumque iudicio videbatur, ab illo propterea cùm in cęteris maximi facerent, vehementer hac in parte diffidebant. At contrà, qui pro Sancti Augustini placitis cum Prospero dimicabant, eius aduersarios, quod naturæ humanæ plus æquo tribuere viderentur, vt Semipelagianos insimulabant, quâ notâ in his etiam libris suis Faustus non caruit. Nam & à Gelasio Papa hoc nomine inter apocryphos relati sunt, & ab Auito Viennensi atque à Fulgentio & aliis pluribus oppugnati. Cæterùm graui ac diuturnæ contentioni, quæ sanctissimos & doctissimos vtrimque viros in Gallia centum amplius annos exercuit, finem postea tandem attulit Synodus Arausicana secunda, quæ totam de Gratia & Libero Arbitrio controuersiam ex Sancti Augustini sententia composuit.] Iam videamus quomodo in hac Prędestinatiana fabula sibi ipsi R. P. concinat.

Iac. Sirm. tom. 1. Conc. Franc. in Conc. Arelat.

CAP. VII. PARS ALTERA.

SIRMONDVS.

Omnium, quæ Prædestinatis inflicta sunt grauius nullum vulnus fuit, quàm quo à triginta Episcopis affecti sunt in Synodo Arelatensi, atque iterum postea in Lugdunensi.

CONFVTATIO.

Omnium quæ in Viros Catholicæ & orthodoxę fidei professores prędestinatianorum nomine commenti sunt Pelagiani, eorúmque Reliquię, supremum fuit ementitum & suppositititium & Apocryphum illud Arelatense cum Lugdunensi, vt iam vidimus Pseudo-Concilium.

SIRMONDVS.

Et quanquam neutrius hodie Concilij Acta restant (quod his commune est cum aliis quàm plurimis) supersunt tamen ex Arelatensi nonnulla, quæ fidem quoque adstruunt Lugdunensi.

CONFVTATIO.

Nec hodie nec vnquam vlla fuere, nec esse potuere ementitorum & spuriorum illorum Conciliorum Acta, nec vllus vnquam fuit pręter Faustum Architectum & ex eo Hincmarum, qui huc vsque ementitorum illorum Conciliorum vel minimũ meminerit. Et sic his quidem commentitijs Conciliis commune est cum veris aliquibus, vt Acta non supersint, sed non vt soli fabricatores eorum in suam causam hęretici meminerint.

Pſeudo. Arelat. Synod.

SIRMONDVS.

Epiſtola nempe Fauſti Regienſis Epiſcopi ad Lucidum Presbyterum è ſectâ Prædeſtinatorum, tunc ſcripta cùm celebraretur Arelatenſe Concilium, ſub annum, vt contectura noſtra fuit, 475. Deinde Lucidi Libellus eidem oblatus Concilio: Poſtremò Fauſti eiuſdem altera Epiſtola ad Leontium Arelatenſem, qui Concilio præfuit. Tria hæc, quæ Actorum iacturam ſupplere quoquo modo poſſunt, ordine ſubiiciemus: ac primò quidem Fauſti, quam diximus ad Lucidum Epiſtolam, quâ illum hortatur, vt errores ſuos reuocet, futurum alioqui denuntians, vt à Concilio damnetur: ſic ergo ſe habet.

CONFVTATIO.

Hæc tria non Actorum, quæ nulla fuerunt iacturam ſupplent: ſed fabulam integram complectuntur, quò vt vidimus, Fauſti libri hæreſim Pelagianam, dum ipſum Pelagium damnant, continentes, maiori applauſu in Britannia, quò fuerunt amandati reciperentur. Sed quantum ad tempus huius falſæ Synodi, quam ad annum 475. ex coniectura refert, videat quàm malè Hincmaro ſuo concinat, qui in opere ſuo, de Prædeſtinat. capite primo, Synodum illam repoſuit ad annum 431. aut 432. ſub Cœleſtino Papâ, & ipſius iuſſu celebratam refert, vt aduertat quàm parùm tutò cœcum illum ducem in multis præter rationem ſecutus ſit: ſed nec Epiſtolam Lucidi quaſi eidem Concilio oblatam finxit Fauſtus, immo quaſi Lugdunenſi, vt patet ex verbis illis (iuxta prædicandi recentia ſtatuta Concilij): obſeruauit Illuſtr. Cardinalis Baronius, Annalium Tom 6. ad Annum 490. num. 26. & Iſaac Habertus Vabrenſis Epiſcopus, in fidei ſuæ defenſione, pag. 2. cap. 5. pag. 51. quòd agnoſcere refugit, Reuerendus Pater, quia in nullius codicis inſcriptione nomen Lugdunenſis Epiſcopi, reliquis præfertur.

SIRMONDVS.

Fauſti Epiſtola ad Lucidum.

Epiſtola Fauſti Regienſis ad Lucidum Prædeſtinatianum, vt errores ſuos reuocet.

CONFVTATIO.

Non ſic habet Titulus apud Hincmarum, nec alibi vſquam, ſed proprio Reuerendi Patris genio confictus apud Hincmarum ha- «
betur, Epiſtola Fauſti ad Lucidum Presbyterum: apud Baronium, «
in Bibliotheca Patrum, & alibi nullus præfertur alius Titulus, «
quàm qui ſequitur, deuinctiſſimo, &c. «

SIRMONDVS, «

Domino deuinctiſſimo, & mihi ſpeciali affectu venerando, «
ac ſuſcipiendo fratri Lucido Presbytero Fauſtus. «

Grandis charitas eſt, parùm cauti fratris errorem per Dei au- «

Pseudo Arelat. Synod.

» xilium & gratiam, magis velle curare, quàm sicut Summi Anti-
» stites meditantur, ab vnitate suspendere; quid possum de hoc sen-
» su (sicut ais) cum vnanimitate tua per literas loqui, cùm te præ-
» sens multâ, & blandâ, & humili collocutione nunquam potue-
» rim ad viam veritatis attrahere? Loquentes ergo de Dei gratia, &
» obedientia hominis, id omnimodo statuere debemus, vt neque
» proni in sinistram, neque importuni in dextram, regiâ magis gra-
» diamur viâ.]

CONFVTATIO.

Quis hæc sola intuitus non crederet *regiam*, quam requirit *viam, ne proni in sinistram*, scilicet liberum arbitrium absque gratia, *neque importuni in dexteram*, gratiam sine libero arbitrio asserentes, Faustum hîc Catholicam fidem, gratiam scilicet liberi arbitrij ducem profiteri sollicitum? Sed quàm longè ab hac verè regia via, & Catholica veritate aberret, ipse Epistolâ alterâ ad Leontium Arelatensem manifestat, dum regiam illam viam nihil aliud esse exponit, quàm professionem præcepti iubentis pro vera Christi gratia, iuxta ipsam Pelagij mentem & sententiam:

Fausti Epistola ad Leontium.

» Pelagij blasphemias, inquit, nudum laborem exaltantis, confu-
» tare necessarium iudicauimus, ne fortè, is qui donum laboris, id
» est præceptum iubentis excludit, asserentibus nobis quòd Dei
» misericordia, fide, & operibus promerenda est, Catholicam vo-
» cem ad Pelagij sensum discretionis nescius applicaret, *& omissâ*
» *viâ regiâ in dextram cadens, in sinistram declinare nos crederet*, &
» dum de labore seruo gratiæ loquimur, offendiculum ante pedes
» cæci opposuisse videremur.

SIRMONDVS.

» Illud autem venerationem tuam dixisse miratus sum, quòd nul-
» lus vnquam sub religiosa professione contra Catholicam fidem,
» vel scripserit, vel prædicauerit. Cùm plurimi multiplices & pro-
» phanos errores suos etiam scriptorum monimentis crediderint in-
» ferendos, qui tamen Christiano nomine gloriabantur.]

CONFVTATIO.

Hæc Verba duplicem & æquiuocum sensum admittunt, videlicet, vel Lucidum dixisse, nullum vnquam sub religiosa professione contra Catholicam fidem scripsisse vel prædicasse: vel illud quod dixerat Lucidus, à nullo sub religiosa professione contra Catholicam fidem scriptum vel prædicatum fuisse; priorem sensum magis implicitum amplectitur R. P. dum Verbum *quod* accentu notat, ne incidat in posteriorem qui Prædestinatianæ fabulæ, vt mox patebit, iugulum premit: in priore itaque sensu sententia illa absoluta: Nullum vnquam sub religiosa professione contra Catholicam fidem scripsisse vel prædicasse, satis absona, & quæstione

quæſtioni quæ verſatur de Prædeſtinatione, non excluſo hominis labore profitenda minus apta videtur. Necnon verbum (*illud*) in principio ſententiæ non ſolum ſuperfluum eſſet, ſed etiam propter ſequens relatiuum (*quod*) iuxta poſteriorem ſenſum expreſsè poſitum videtur alioquin enim meliùs & abſque æquiuocatione dictum eſſet. Venerationem autem tuam dixiſſe miratus ſum quòd &c. Sed verbum (*illud*) relatum ad verbum (*quod*) naturaliter abſque fuco & ambage exponit in poſteriore ſenſu, Lucidum omnium primum ſub religioſa profeſſione contra Catholicam fidem dixiſſe Prædeſtinationem excluſo hominis labore prædicandam, vt ex nouitate dogma facilius exploderetur. Quod autem quam ſit Prædeſtinatianæ R. P. fabulę inimicum & peremptorem nemo non videt. Nam ſi Lucidus primus & vnicus finit (vt hìc habetur) qui huc vſque Prædeſtinationem excluſo labore hominis aſſeruit, ille ipſe primus fuit & vſque ad annum 475. hæreticus Prædeſtinatianus : & ſic nulli fuere vnquam in Adrumetino Monaſterio, qui pernicioſum & hæreticum illud dogma tenuerint: vt voluit R. P. cap. 1. contra Prædeſtinatianos apud Gallos emergentes Sancti Auguſtini opem per literas non implorauerunt Proſper & Hilarius, vt intendit R. P. cap. 2. nec Prædeſtinati à Cœleſtino Papa Proſpero, & Hilario ſuggerentibus repreſſi per Epiſtolam ad Epiſcopos Galliæ, vt aſſeruit R. P. cap 3. nec prædeſtinatorum hæreſim impugnauit auctor prædeſtinati: vt fertur cap. 4. nec etiam prædeſtinatorum hæreſis nomen & origo in Chonico Proſperi, vt cap. 5. fruſtrà probare laborauit. Immò ex hac ipſa ſola Fauſti non contemnendi in ſuos iudicis ſententia conſtat & ementitum Proſperum, & chariſſimum R. P. Prædeſtinatum ex calumnia in Catholicos prædeſtinatianorum hæreſim commentos eſſe, illum non verum ſed Pſeudochronicum edidiſſe, hunc verò fictitium nomine Sancti Auguſtini librum illis impoſuiſſe : Proſperum & Hilarium nec apud Cœleſtinum, nec apud Sanctum Auguſtinum de fictis predeſtinatianis, ſed de veris Pelagianis eorúmque reliquiis conqueſtos eſſe. Nec etiam niſi Pelagianorum reliquias motus Adrumetinos excitaſſe, ſicut intendimus & pluribus quolibet capite probatum. Videat Reuerendus Pater quomodo, quaúe arte hanc Fauſti ſui iugulum prementis ſententiam euadat.

Pſeudo Arelat. Synodo.

SIRMONDVS.

Breuiter ergo dicam quantum cum abſente loqui poſſum, quid ſentire cum Catholica Eccleſia debeas : id eſt, vt cum gratia Domini operationem Baptizati famuli ſemper adiungas, & eum qui prædeſtinationem excluſo labore hominis aſſerit, cum Pelagij dogmate deteſteris.]

Pseudo Arelat. Synodo. Prædestinati hæresi 90. sect. 1.

CONFVTATIO.

Hanc fuisse calumniam Massiliensium non solùm in discipulos Sancti Augustini, sed etiam in ipsum Augustinum suprà probatum cap. 4. in expendendo Antiprædestinati R. P. art. 1. in quo asseritur electionem bonorum & recusationem malorum Deo decernente definiri, non homine vel studente vel negligente. No-» lunt, inquit, Dei iura vel à studentibus custodiri vel à negligentibus violari.] Et sic similiter in Augustinum Pelagianorum reliquiæ Gallorum obiect. 6. quod Liberum Arbitrium in homine » nihil sit, sed siue ad bonum, siue ad malum prædestinatio Dei in » hominibus operetur.

Gallor. obiect. 6.

SIRMONDVS.

6. Fausti Anathemata.

» Anathema ergo illi qui inter reliquas Pelagij impietates, ho-» minem sine peccato nasci, & per solum laborem posse saluari, » damnandâ præsumptione contenderit, & qui eum sine gratia Dei » liberari posse crediderit.]

CONFVTATIO.

August. de gratia Christi c. 2.

Sic etiam Pelagius ipse apud Augustinum de gratia Christi cap. » 2. scripsistis mihi cum Pelagio vos egisse &c. eumque dixisse au-» dientibus vobis Anathema, qui vel sentit vel dicit gratiam Dei, » quâ Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, non » solum per singulas horas, aut per singula momenta; sed etiam per » singulos actus nostros non esse necessariam: & qui hanc conatur » auferre, pœnas sortietur æternas.] Vnde Leo Papa Pelagianorum nequitiam callens ipsis ad Ecclesiam reuertentibus non sufficere sanxit, si Pelagium detestentur, nisi etiam illius hæresis dogmata sigillatim scriptâ professione damnent, Epistolâ 86. ad Nicetam Aquileiensem: quoniam, inquit, nouimus hanc istorum esse ver-» sutiam, vt in quacunque particula dogmatis execrandi, qua se » à damnatorum societate discreuerunt, nihil sibi sensuum suorum » existiment esse non saluum &c.] Vt ex sequentibus in Fausto apparebit. Interim anathema sit & ei, qui gratiam Christi in præcepto iubentis vnà cum Pelagio & Fausto (vt iam vidimus) reposuerit.

Leo Papa Epistola 86.

SIRMONDVS.

» Anathema illi qui hominem cum fideli confessione solemniter » Baptizatum, & asserentem Catholicam fidem, & postmodùm per » diuersa mundi huius oblectamenta, & tentamenta prolapsum in » Adam, & originali peccato periisse asseruerit.]

CONFVTATIO.

Hæc etiam fuit Gallorum in Augustini scripta obiectio secunda quod ab eis qui non sunt prędestinati ad vitam non auferat percepta Baptismi gratia originale peccatum.] Eadem fuit etiam An-

tiprædestinati R. P. calumnia, & in Augustinum & in ipsius discipulos art. 3. vt suprà vidimus & expendimus cap. 4. Pseudo Arelat. Synodo. 3.

SIRMONDVS.

Item Anathema, illi qui per Dei præscientiam in mortem deprimi hominem dixerit.] " "

CONFVTATIO.

Idem ipsum etiam ipsi Augustino obiectum à Massiliensibus, Gallorum Capitulo primo: quòd ex Prædestinatione Dei velut " fatali necessitate homines ad peccata compulsi cogantur in mor- " tem.] Idem etiam cap. 11. quod per potentiam Deus homines ad " peccata compellat.] Nec dissimilis fuit Antiprædestinati R. P. " calumnia art. 2. dicunt etiam si voluerit bonum facere, qui ad " malum prædestinatus est, ad bonum peruenire non poterit.] Vi- " de suprà cap. 4. Gallor. Obiect. 1. Obiect. 11. Antipræd. art. 2.

SIRMONDVS.

Item Anathema illi, qui dixerit illum, qui periit, non accepisse, " vt saluus esse posset, id est de baptizato, vel de illius ætatis Pa- " gano, qui credere potuit & noluit.] " 4.

CONFVTATIO.

Hoc etiam desumptum ex obiectionibus Gallorum in Sanctum Augustinum cap. 5. quòd qui vocati sunt non æqualiter sint voca- " ti: sed alij vt crederent, alij vt non crederent] & cap. 7. quod Deus " quibusdam filiis suis, quos regenerauit in Christo, quibus fidem " spem & dilectionem dedit, ob hoc non det perseuerantiam, quia " non sunt à massa perditionis præscientiâ Dei, & Prædestinatione " discreti.] Idem ipsum Prospero & aliis Sancti Augustini discipu- " lis obiectum à Vincentio cap. 7. & 13. Gallor. Obiect. 5. Obiect. 7. Obiect. Vincent. 7. & 13.

SIRMONDVS.

Item Anathema illi qui dixerit: quod vas contumeliæ non pos- " sit assurgere, vt sit vas in honorem.] " 5.

CONFVTATIO.

Hanc solemnem & præcipuam fuisse Massiliensium querelam in S. Augustini de gratuita & absoluta Dei Prędestinatione sententiâ, testis est Prosper Epistolâ ad Augustinum. Remoueri itaq; omnem " industriâ, tollique virtutes, si Dei constitutio humanas præueniat " voluntates, & sub hoc Prædestinationis nomine fatalem quandam " induci necessitatem, aut diuersarum naturarũ dici Dominũ condi- " torem, si nemo aliud possit esse, quàm factus sit &c.] Et Hilarius E- " pistolâ ad Augustinum. Nolunt autem ita hanc perseuerantiã præ- " dicari, vt nõ vel suppliciter emereri, vel amitti cõtumaciter possit, " nec ad incertũ voluntatis Dei deduci se volunt &c.] Itẽ Gall. c. 13. " Prosper Epistola ad August. Hilarius Epistola ad August. Gall. Obiect. 13.

SIRMONDVS.

Item Anathema illi qui dixerit; quod Christus non pro omnibus " 6.

» mortuus sit, nec omnes homines saluos esse velit.]

CONFVTATIO.

Prosper Epistola ad August.

Nec minùs solemnem fuisse in Augustinum Massiliensium sententiam (testatur Prosper in Epistola ad Augustinum) vbi eorum » doctrinam exponens, nec vacillare (inquit) illud *existimant* quod » Deus omnes homines velit saluos fieri & in agnitionem veritatis » venire: quandoquidem inexcusabiles sint, qui & ad vnius veri Dei » cultum potuerint instrui intelligentiâ naturali, & Euangelium « ideo non audierint, quia nec fuerant recepturi. Pro vniuerso au- » tem humano genere mortuum esse Dominū nostrum Iesum Chri- » stum, & neminem prorsus à redemptione sanguinis eius exce- » ptum, etiam si omnes hanc vitam alienissimâ ab eo mente pertran- » seant; quia ad omnes homines pertineat diuinæ misericordiæ sa- » cramentum: quo ideo plurimi non renouentur, quia quòd nec re- » nouari vtile habeant, prænoscantur. Itaque (quantùm ad Deum » pertinet) omnibus paratam vitam æternam; quantùm autem ad ar- » bitrij libertatem, ab his eam apprehendi, qui Deo sponte credi- » derint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint.] Idem

Gallor. Obiect. 8.

» iterum Sancto Augustino obiectum fuit Gallorum cap. 8. quòd » non omnes homines velit Deus saluos fieri, sed certum numerum » Prædestinatorum] & capitulo 9. quòd pro non totius mundi re-

9.

» demptione Saluator sit crucifixus.] Et post mortem Sancti Augustini idem ipsum Prospero & aliis eius doctrinæ sectatoribus op-

Vincent. Obiect. 1. 2.

» positum Obiect. Vincentian. cap. 1. quod Deus noster Iesus Chri- » stus non pro omnium hominum salute, & redemptione sit passus] » & capit. 2. quod Deus nolit homines saluare, etiamsi omnes sal- » uari velint.]

SIRMONDVS.

Hæc omnia sunt Fausti ad Lucidum Anathemata, eáque ex his qui non videat in Sancti Augustini & discipulorum eius doctrinam proposita, puto quod in meridiana luce cæcutiat.

CONFVTATIO.

» Cum autem ad nos in Christi nomine veneris, aut cū à sanctis Sa- » cerdotibus euocatus fueris, tunc oportuna, si Dominus iusserit, lo- » cis suis testimonia proferemus, quibus & quæ Catholica sunt ma- » nifestentur, & quę Catholicis contraria destruantur. Nos autē per » illuminationē Christi veraciter & confidenter asserimus, & eū qui » periit per culpā, saluum esse potuisse per gratiā, si gratiæ ipsi famu- » li laboris obedientiā non negasset: & eum qui per gratiā ad bonæ » consummationis metas seruitio obsequente peruenit, cadere per » desidiam, & perire potuisse per culpam. Nos ergo per mediū Chri- » sto duce gradientes, post gratiam sine qua nihil sumus, laborem » officiosæ seruitutis asserimus: sed omnimodò arrogantiam, & præ- » sumptionem laboris excludimus, vt totis viribus desudantes, ne

gratia in nobis euacuetur, quicquid de manu Domini susceperi- « Pseudo
mus, donum pronuntiemus esse, non pretium; scientes laboris ip- « Arelat.
Luc. 17. v. 10. sius fructum officij rem esse, non meriti: cum Euangelistâ dicen- « Synod.
tes: *Serui inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus.*] «

Hæc quæ strictim pro Epistolę breuitate memorata sunt aut recipere se, aut respuere vnanimitas tua recurrente sermone respondeat. Cæterum qui hanc veritatis mensuram gratia præcedente & conatu assurgente, non sequitur, dignus erit, qui à sacris liminibus arceatur: ergo tamen indiuiduam bonitatem tuam toto sinceræ benignitatis amplexu in via retinens, intra Matris Ecclesiæ gremium permanere, repudiato hoc errore desidero. Qui si citò respuatur, ignorantia fuisse videbitur; blasphemia verò reputabitur, si pertinaciter defendatur: grauem namque in Auctorem retorquemus inuidiam, si dicamus, quòd ei possibilitatem capescēdæ salutis noluerit dare qui periit, ei duntaxat qui capere iam posset Arbitrij Libertatem. Cùm minimè negare possimus, quòd mandati præuaricatorem in iudicij sui examinatione damnabit: qui enim non est obnoxius de suscepto, nescio quomodo reus possit esse de perdito. Ac sic peccantes in Deum, cuius in primis asseruimus gratiam, in postremis eius videbimur impugnare iustitiam. Huius autem Epistolæ exemplar mecum retineo, in conuentu Sanctorum Antistitum, si ita necesse fuerit, proferendum. Quam si suscipiendam putauerit fraternitas tua, aut subscriptam manu propriâ remittat, aut sequentibus scriptis omnino se improbasse respondeat. Quod si eam subscriptam (vt dixi) transmittere nolueris, apertè adhuc se in errore persistere ipso silentio comprobabis: ac proinde iam necessitatem mihi facies ad personam tuam publicis conuentibus exponendam. Et ideo secundum hæc, quæ à me sunt directa rescribe; vtrum ea remotis circuitionibus aut agnoscas, aut respuas.] «

CONFVTATIO.

Ex postrema huiusce Epistolæ parte patet nondum Lucidum inter reos delatum, dum si subscribere recuset, hæc minatur Faustus: *Iam necessitatem mihi facies ad personam tuam publicis conuentibus exponendam.*] Et nihilominus in principio dixit Faustus, *Summos Antistites iam meditari ab vnitate eum suspendere.*] Immo etiam si solū Lucidum notet, qui Prædestinationē Dei excluso hominis labore profiteretur (in quo erroris summâ quem Catholicis absolutam Dei Prædestinationem credentibus, nomine Prædestinatianorum hæreticorum per calumniam imposuerunt Pelagianorum reliquiæ) in præfatione sua ad Leontium Arelatensem ei congratulatur, quòd *in condemnando Prædestinationis* « Fausti Epist. ad Leontium.
errore Concilium Summorum Antistitum congregauerit.] Hæc «

Pſeudo Arelat. Synod.

» certè ſimul non conueniunt: & ſic fraudulentorum conſilia Deus
» diſperdit.

SIRMONDVS.

» *Et aliâ manu* Fauſtus exemplar Epiſtolæ meæ relegi &
» ſubſcripſi.

Hæc enim vera & germana Epiſtolæ eſt ſubſcriptio vnicum au-ctoris nomen præferens, quod ſolum pariter & Hincmarus, & veteres optimi quique libri repræſentant: Altera autem vulgatis hactenus editionibus, quæ Auxanij aliorúmque cum Fauſto nouem Epiſcoporum nomina ſubnotat, etſi veterum quorumdam Codicum ſuffragio non caret: ſpuria tamen eſt haud dubiè & aliena.

CONFVTATIO.

Editio Cōc. Ant. Gall.

Hæc ſit vera & germana Epiſtolæ qualem finxit Fauſtus ſubſcriptio, ſubſcriptiones aliæ & ſpuriæ & falſæ ſint. Mirum tamen quod R. P. in editione Conciliorum antiquorum Galliæ licet longè antehac notum habuiſſet Hincmarianum Codicem, & alios melioris notæ, qui nullas alias habent ſubſcriptiones ipſe tamen non ſolùm cum illis ſubſcriptionibus ediderit, ſed etiam in titulo ipſo quo maior huic Apocrypho Concilio auctoritas accederet,
» repoſuit. *Fauſti Regienſis Epiſcopi Epiſtola ad Lucidum Presbyte-*
» *rum è ſecta Prædeſtinatorum &c. Synodi Arelatenſis tempore ſcri-*
» *pta, & à multis Epiſcopis, atque à Lucido ipſo ſubſcripta.*] Quorum verò nequitiâ quorumvè adulterâ manu hæ Commentitiæ tam Lucidi quam octo Epiſcoporum ſubſcriptiones additæ fuerint, nemo eſt qui non videat; eorum ſcilicet qui huic Fauſti Epiſtolæ auctoritatem Concilii tribui curarent, non eorum certè qui totum Fauſti commentum reiicerent, & abominarentur. Et obſeruandum hâc ſolâ ſubſcriptionis adulteræ & ſpuriæ notâ propter Epiſcoporum illorum reuerentiam Illuſtriſſimum Cardinalem Baronium, & alios plurimos huiuſce fraudis & ſuppoſitionis neſcios, quotquot ingenuè fraudulentiam Fauſti auerſati ſunt, ab omnimoda reiectione totius huiuſce commenti abſtinuiſſe, & benignâ & commodâ interpretatione hæc recipi poſſe exiſtimaſſe: ita vt pleniſſimè iam detectâ fraude nulla maior ſit auctoritas, nulla potior ratio huiuſce Fauſti ad Lucidum Epiſtolæ, quàm Lucidi ad Concilium & iterum Fauſti ad Leontium Arelatenſem, quâ refertur Epiſcopos Ementiti illius Concilii Fauſti libris ſubſcripſiſſe: quod ab Illuſtriſſimo Cardinali & bonis fermè omnibus quaſi falſum & ab ipſo Fauſto gratìs confictum penitùs fuit exploſum.

SIRMONDVS.

Quæ & in errorem nonnullos induxit, vt ab Arelatenſi Concilio, vel à Lugdunenſi ſubſcriptam Fauſti Epiſtolam crederent, & aduerſariis noſtris calumniæ anſam præbuit, vt nos Concilij, nomen huic

vni Fausti Epistolæ dicerent tribuere, quod est falsissimum.

Pseudo Arelat. Synod.

CONFVTATIO.

Meminerit R. P. (vt iam diximus) Epistolam illam in Conciliis antiquis Galliæ, & cum subscriptionibus editam & in capite positam, eam & à multis Episcopis atque à Lucido ipso subscriptam. Et ab omnibus qui perfectam Christi gratiam cum Augustino & Prospero, scriptis suis profitentur, has subscriptiones semper impugnatas, quasi spurias & adulteras. Et totum hoc trium Epistolarum illarum commentum reiectum, & falsitatis accusatum. Et aduertat R. P. quòd aduersariis non calumniæ sed legitimæ querelæ ansam præbeant, qui non vni Fausti Epistolæ, sed vnico fraudulentiæ eius commento, ex tribus illis Epistolis & libris suis de Libero Arbitrio, quos à Concilio subscriptos finxit, composito, etiam post detectas tot fraudulentas suppositiones, nomen Concilij vnâ cum Fausto tribuunt.

SIRMONDVS.

Hâc igitur Fausti Epistolâ excitatus Lucidus ad se rediit, & quod diu cunctatus fuerat, errorem agnouit, atque ex Concilij sententia libellum illi offerens huiusmodi.

CONFVTATIO.

Hocce fuit Fausti commentum, sed viderit R.P. quomodo velit diu cunctatum Lucidum, libellum tâdem Concilio illi obtulisse. Quid igitur tot Episcopi inter diuturnas moras in hanc vnicam causam euocati; immo verò ex Fausti commento Epistolam Lucidi non in Concilio, sed post Concilium oblatam verba sequentia demonstrant. *Iuxta prædicandi recentia statuta Concilij*, & in titulo illius Epistolæ à R.P. tom. 1. Antiq. Conc. Gall. notatur, *iuxta Synodi Arelatensis statuta*: sed refugit R.P. hoc fateri: quoniam non satis cum spuriis & adulteris Episcoporum inscriptionibus seu epigraphe conuenit, in quibus Patiens Lugdunensis Episcopus, alibi 6. alibi 16. reponitur nullibi primus habetur.

SIRMONDVS.

Exemplar libelli Lucidi pristinos errores reuocantis.

Epistola Lucidi.

CONFVTATIO.

Non talis est inscriptio, nec apud Hincmarum, nec in Codice Cardinalis Baronij, nec in Editione Bibliothecæ Patrum: apud Hincmarum *exemplar libelli Lucidi Presbyteri*: in Codice Baronij *nullus titulus*: in editione Parisiensi Bibliothecæ Patrum: *Epistola Lucidi Presbyteri errores præteritos reuocantis.* Et melius Epistolam quam libellum dici, subscriptio ipsius Lucidi probat his verbis concepta: Lucidus Presbyter hanc epistolam meam manu "
propriâ subscripsi.] "

Quoniam verò vt diximus, diuerso ordine & præposteræ sunt in

Pseudo Arelat. Syn.

diuersis Codicibns nomina Episcoporum in Epigraphe contrà fidem veri exemplaris, in quo nullos fuisse credimus nominatos Episcopos; vt diuersitas illa magìs innotescat, tribus columnis tres quas vidimus discrepantes editiones subijcere hìc è regione non inutile iudicauimus, præfixâ illâ quam expendimus R.P. editionē, tam in hoc libello, quàm in Conciliis Galliæ. Secundâ ex Hincmariano Codice in opere de Prædest.cap.1. Tertiâ verò editione, quâ vsus est Baronius, & quæ habetur in Bibliotheca Patrū.

SIRMONDVS.

„ Dominis Beatissimis & in Christo Reuerendissimis Patribus,

Bar. Hinc. Sirm.	Hinc. Cod.	Bar. & Bibl.
deest		
1 -- * -- 1 Leontio.	1 Eufronio.	1 Leontio.
2 -- 1 -- 2 Eufronio.	2 Viuentio.	2 Eufronio.
3 -- 15 -- 3 Fonteio.	3 Veriano.	3. Fonteio.
4 -- 2 -- 4 Viuentio.	4 Paulo.	4 Viuentio.
5 -- 9 -- 5 Mamerto.	5 Eutropio.	5 Mamerco.
6 -- 16 -- 6 Patienti.	6 Marcello.	6 patienti.
7 -- 3 -- 7 Veriano.	7 Claudio.	7 Veriano.
8 -- 10 -- 8 Auxanio.	8 Leontio.	8 Auxanio.
9 -- 17 -- 9 Fausto.	9 Mamerto	9 Fausto.
11 -- 4 -- 10 Paulo.	10 Auxiano.	10 Megetio.
10 -- 11 -- 11 Megetio.	11 Megetio.	11 Paulo.
12 -- 18 -- 12 Græco.	12 Leontio.	12. Græco.
13 -- 5 -- 13 Eutropio.	13 Croco.	13 Eutropio.
15 -- 8 -- 14 Leontio.	14 Vrcisino.	14 Basilio.
16 -- 7 -- 15 Claudio.	15 Fonteio.	15 Leontio.
19 -- 6 -- 16 Marcello.	16 Patienti.	16 Claudio.
deest * 13 -- 17 Croco.	17 Fausto.	17 Leucadio.
14 -- 20 -- 18 Basilio.	18 Græco.	18 pragmatio.
16 -- 19 -- 19 Claudio.	19 Claudio.	19 Marcello.
deest* -- 14 -- 20 Vrsicino.	20 Basilio.	20 prætextato.
20 -- 21 -- 21 Prætextato.	21 Prætextato.	21 Iuliano.
18 -- 22 -- 22 Pragmatio.	22 Pragmatio.	22 Amicali.
27 -- 25 -- 23 Theoplasto.	23 Viuentio.	23 Ioanni.
deest * 8 -- 24 Leontio.	24 Ioanni Ep.	24 Opiloni.
26 -- 23 -- 25 Viuentio.	25 Theoplasto.	25 Licinio.
21 -- 26 -- 26 Iuliano,	26 Iuliano.	26 Viuentio.
22 -- 29 -- 27 Amicali.	27 Opiloni.	27 Theoplasto Episcopis Lucidus presbyter.
23 -- 24 -- 28 Ioanni.	28 Leocadio.	
24 -- 27 -- 29 Opiloni,	29 Amicali.	
25 -- 30 -- 30 & Licinio Episcopis. Lucidus Presb.	30 & Licinio Presb. Lucid⁹.	Hic desunt Leontius, Crocus, & Vrsicinus.
	Hic deest Leontius Arelat. & adijcitur Leocadius.	

CONFV-

CONFVTATIO. Pseudo Arelat. Synodo.

In his tribus columnis quis non miretur tam inuersum proferri Episcoporum illorum ordinem, sed maximè in Codice Hincmariano, quem & certissimum antiquissimumqúe & optimæ notæ agnoscit R. P. non recensitum Leontium Arelatensem, qui fictis illis Conciliis præfuerit, itavt prætermisso Præside cæteris Episcopis fingatur Epistola Lucidi oblata, sed & in eodem codice positus Leocadius, qui in reliquis omnibus non nominatur. Itē in eodem Hincmariano codice post Ioannem qui 24. numeratur, additur, Episcopo: Et in postremo Licinio additur, Presbyteris, quasi sex vltimi Presbyteri fuerint, non Episcopi: sed & in codice Baronij & Bibliothecæ Patrum apposita sunt tantummodo 27. Episcoporum nomina, altero Leontio, Croco, & Vrsicino prætermissis; vnde tanta in codicibus illis varietas & diuersitas, nisi ex nimia non tantum Criticorum oscitantiâ, sed & Pelagianæ prauitatis sectatoriorum nequitiâ, qui quò maiorem huic Fausti commento auctoritatem adderent, Episcopos quàm potuerunt plurimos in Epigraphe apposuerunt, sicut etiam in Epistolâ Fausti octo Episcoporum subscriptiones cum subscriptione etiam ipsius Lucidi, quasi mandatum Fausti executus esset, apposuerunt. Sed & nescio quo casu vel consilio factum sit, vt hæc Episcoporum nomina, quæ iam in Epigraphe, vt in aliis exemplaribus reposuit R. P. in editione Conciliorum antiq. Galliæ, in serie ipsius libelli seu Epistolæ apposuerit, ex quo certiora apparere poterant: certè commentum hoc Fausti falsitate, fraude & omnimodâ nequitiâ scatet.

SIRMONDVS.

" Correptio vestra salus publica, & sententia vestra medicina est: vnde & ego summum remedium duco vt præteritos errores accusando excusem, & salutiferâ confessione me diluam.]

CONFVTATIO.

Correptio nulla alia quam Fausti ex Epistolâ præcedenti, quam quasi à Concilio confirmatam, Concilio tribui voluit Faustus. Nec Fausti mentem assecuti fuere, qui falsas & adulterinas, eius Epistolæ Episcoporum subscriptiones supposuerunt. Sententiam verò nullam videmus præter Fausti libros, quos ille in Concilio Arelatensi subscriptos finxit, & quasi causam resipiscentiæ Lucidi laudari voluit. Idque eo euidentiùs patet, quòd propositiones omnes huiusce Lucidi Epistolæ in libris ipsis Fausti continentur, iuxta illius hæresim contra Catholicam fidem expositæ.

SIRMONDVS.

" Proinde iuxta prædicandi recentia statuta Concilij, damno vobiscum sensum illum, qui dicit humanæ obedientiæ laborem diuinæ gratiæ non esse jungendum; qui dicit post primi hominis lap- 1. 2.

Arel. t. » sum ex toto arbitrium voluntatis extinctum : qui dicit quòd
Syn. » Christus Dominus & Saluator noster mortem non pro omnium sa-
3. » lute susceperit; qui dicit quòd præscientia Dei hominem violen-
4. » ter compellat ad mortem, vel quod cùm Dei pereant voluntate
5. » qui pereunt: qui dicit quod post acceptũ legitimè Baptismum, in
6. » Adam moriatur quicunque deliquerit; qui dicit alios deputatos
7. » ad mortem, alios ad vitam prędestinatos: qui dicit ab Adam vsque
» ad Christum nullos ex Gentibus per primam Dei gratiam, id est,
8. » per legem naturæ in aduentum Christi fuisse saluatos, & quod Li-
9. » berum Arbitrium in primo Parente perdiderint: qui dicit Patriar-
» chas ac Prophetas, vel summos quosque Sanctorum etiam ante
» Redemptionis tempora intra paradisum deguisse. Hæc omnia
» quasi impia & sacrilegiis repleta condemno.]

CONFVTATIO.

Verba illa [*Iuxta prædicandi recentia statuta Concilii*] indicant hanc Lucidi Epistolam iuxta commentum & intentum Fausti post Concilium Arelatense, quasi in Concilio Lugdunensi oblatam quod quasi ab iisdem earundem Prouinciarum Episcopis celebratum fingit. Porrò ea quæ hîc condemnat Lucidus ex ipsis Fausti libris desumpta sunt, puta articulus primus ex cap. 3. lib. 1. Secundus ex cap. 8. Tertius ex cap. 16. Quartus ex cap. 2. lib. 2. Quintus ex cap. 15. lib. 1. Sextus ex cap. 4. Septimus ex cap. 9. lib. 8. Octauus est modificatio præcedentis: & Nonus à causa penitus alienus vt obseruauit Ioannes Latius de Pelagianis lib. 2. cap. 13.

Iidémque omnes ipsi articuli consentiunt in omnibus Fausti anathematismis in eius Epistolâ propositis; & sic veterum Gallorum in orthodoxam S. Augustini, Prosperi, & aliorum eius discipulorum doctrinam plurimas vt iam vidimus querelas continet.

SIRMONDVS.

» Ita autem assero gratiam Dei, vt annisum hominis, & cona-
» tum gratiæ semper adjungam, & libertatem voluntatis humanæ
» non extinctam, sed attenuatam & infirmatam esse pronunciem, &
» periclitari eum qui saluus est, & eum qui periit potuisse saluari.
» Christum etiam Deum & Saluatorem (quantum pertinet ad
» diuitias bonitatis suæ) pretium mortis pro omnibus obtulis-
» se: & quia nullum perire velit, qui est Saluator omnium, maxi-
» mè fidelium, diues in omnibus qui inuocant illum.]

CONFVTATIO.

Has etiam assertiones ex libris Fausti desumptas cuilibet attentè conferenti liquet: Prima siquidem ex præfatione. Secunda ex cap. 9. lib. 1. Tertia ex cap. 11. Quarta ex cap. 16. Quinta & Sexta ex eodem cap. & similiter concinunt cum ipsius Fausti assertionibus.

SIRMONDVS.

Et quia in tantis rebus conſcientiæ ſatisfaciendum, memini me ante dixiſſe quod Chriſtus pro his tantum quos credituros præſciuit aduenisset, ſententias Dominicas ſequens quibus ait: *Filius hominis non venit miniſtrari ſed miniſtrare, & animam ſuam redemptionem dare pro multis:* Et illud: *Hic eſt Calix Sanguinis mei noui Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum:* Vel illud Apoſtoli: *Sicut ſtatutum eſt hominibus mori: ita & Chriſtus ſemel oblatus eſt ad multorum exhaurienda peccata.* Nunc verò ſacrorum teſtimoniorum auctoritate, quæ abundè per ſpatia diuinarum inueniuntur Scripturarum ex ſeniorum doctrinâ ratione patefactâ: libens fateor Chriſtum etiam pro perditis aduenisse: quia eodem nolente perierunt. Neque enim fas eſt circa eos ſolùm, qui videntur eſſe ſaluati, immenſæ diuitias bonitatis, ac beneficia diuina concludi. Nam ſi Chriſtum his tantùm remedia attuliſſe dicimus, qui redempti ſunt, videbimur abſoluere non redemptos, quos pro redemptione contempta conſtat eſſe puniendos.]

Pſeudo-A relat. Synodo.

Mat. 20 v. 28. Mat. 26 v. 28. Hebr. 9 v. 27.

CONFVTATIO.

Hæc integra ſectio, quæ in Codice Hincmariano, & hîc à R. P. ſicut in antiquis Conciliis Galliæ fuit appoſita, in plurimis manuſcriptis Codicibus, & in plurimis impreſſis, vt in Codice Baronij & in editione Pariſienſi Bibliothecæ Patrum deſideratur. Vnde patet non parùm hæc Fauſti commenta tam in titulis ipſis, & inſcriptionibus, quàm in ſubſcriptionibus, & in rebus ipſis fuiſſe mutila, & corrupta, alia ſublata, alia addita provt Pelagianorum reliquiis expedire viſum fuit. Ita vt eâ etiam de cauſa, ne minima fides huic Fauſti commento adhibenda ſit. Iſtius verò mutilationis hæc cauſa eſſe potuit: quòd ex iis quæ hac ſectione habentur luce clariùs pateat iſta omnia conficta non contra hæreticos Prædeſtinatianos, ſed in Sanctos Patres Catholicæ, & orthodoxæ fidei profeſſores: non ſolùm in Sanctum Auguſtinum, Proſperum & alios eius diſcipulos; ſed etiam aduerſus S. Hieronymũ & reliquos. Atque ita niſi omnia hęc à Fauſto (vt verè ſunt) eſſent conficta, Lucidus non factus ex Prædeſtinatiano Catholicus, ſed ex Catholico Pelagianus videretur: ea ſiquidem, quam hîc deſeruiſſe profitetur, fides eſt SS. Patrum, & maximè S. Hieronymi in Math. cap. 20. v. 28. explanantis verba illa Euangeliſtę à Lucido relata: *Sicut Filius hominis non venit miniſtrari ſed miniſtrare, & dare animam ſuam redemptionem pro multis:* Quando, inquit, formam ſerui accepit vt pro mundo Sanguinem funderet, & non dixit dare animam ſuam redemptionem pro omnibus, ſed pro multis, id eſt, pro his qui credere voluerint &c.] Sed iam pergamus ad reliqua.

Mat. 20 v. 28.

Hieronymus in Matthæi cap. 20. v. 28.

Pseudo Arelat. Synod.

SIRMONDVS.

» Assero etiam per rationem,& ordinem sęculorum alios lege gratiæ, alios lege Moysis,alios lege Naturæ,quam Deus in omnium cordibus scripsit, in spe aduentus Christi fuisse saluatos: tamen ab initio mundi ab originali nexu,nisi intercessione Sacri Sanguinis non absolutos profiteor,etiam æternos ignes, & infernales flămas factis capitalibus præparatas: quia perseuerantes humanas culpas meritò sequitur diuina sententia,quam iustè incurrunt, qui hæc non toto corde crediderint. Orate pro me Domini Sancti,& Apostolici Patres.]

CONFVTATIO.

Hæc etiam sicut & pręcedens sectio, vt & reliqua ex Fausti libris desumpta ex cap. 8.9. & 10. lib. 2. præter æternos ignes,qui causam de qua agitur ne minimum quidem attingunt.

SIRMONDVS.

» Lucidus Presbyter hanc Epistolă meam manu propriâ subscripsi, & quæ in ea adstruuntur assero, & quæ sunt damnata damno.

CONFVTATIO.

Nescio quem codicem secutus sit R. P. siquidem in nullo quem viderim huc vsque impresso, habetur pronomen illud possessiuum (*meam*) nec in Hincmariano codice,nec etiam in Conciliis antiquis Galliæ à R.P.editis: immo simpliciter habetur hanc Epistolam manu propriâ subscripsi, non Epistolam meam manu propria subscripsi quasi à Lucido fuerit composita:sed in aliquibus exemplaribus loco subscripsi malè legitur scripsi, & loco damnata legitur damnanda: & in Baronij codice nulla subscriptionis nota: vt videat lector quantum pelagianæ nequitiæ in hoc illius Architecti commentum licuerit; iam audiamus R. P.

SIRMONDVS.

Ex hac Lucidi ad Synodum Arelatensem Epistolâ non 30. solùm Episcoporum, qui in ea fuerunt nomina didicimus, sed dogmatum etiam capita, quæ sanxerunt contra Prædestinatos.

CONFVTATIO.

Ex Lucidi ad Synodum non Arelatensem, sed Lugdunensem (vt diximus) fictâ Epistolâ constat (vt probauimus) Episcoporum nomina ex post facto & variè superposita,ad libitum quorundam ex pelagianorum reliquiis. Dogmatum verò capita non in prædestinatianos à Catholicis, sed à pelagiano in Catholicos ex ipsius hæreticis libris desumpta, non ab Episcopis sancita nemo est qui non videat: immò quis vnquam audiuit ab vllo Concilio sic sancita dogmata, qualiter fingit R. P. per Epistolam ad libitum errantis Synodo oblatam, nulla etiam apposita ex parte Episcoporum, nec confirmatione, nec aliâ quam minimâ approbatione?

SIRMONDVS.

Restat quam tertio loco statuimus Fausti Episcopi ad Leontium Arelatensem Epistola, seu præfatio librorum eius de gratia & Libero Arbitrio, quæ & Synodum hanc aduersus Prædestinatos coactam docet fuisse, & Fausti libros Leontij, ac Synodi mandato ad ea quæ Synodus protulerat digerenda & explicanda compositos, quibus proinde titulum Faustus præfixit, qui Prædestinatos, eorúmque errores designat his verbis: Professio fidei contra eos qui dum per « solam Dei voluntatem alios dicunt ad vitam trahi, alios in mor- « tem deprimi, hinc fatum cum Gentibus asserunt, inde Liberum « Arbitrium cum Manichæis negant.] «

Pseudo Arelat. Synodo.

CONFVTATIO.

Spuriam illam, ementitam, & Apocrypham Synodum, seu hæc tria, quæ fouendis & muniendis libris suis commentus est Faustus contra Catholicos sub nomine Prædestinatorum conficta fuisse non euidentiùs probari poterat, quàm ex ipsa præfatoria Epistola eiúsque titulo, in quibus nihil aliud præter Massiliensium querelas in ipsum Augustinum exprimitur: vt patet ex Gallorum & Vincentij obiectionibus, & ex Prospero ipso ad Ruffinum, vt suprà exhibuimus: vt scilicet tantæ pietatis viro pagano- « rum & Manichæorum ascribatur impietas.] «

Prosper Epistola ad Ruffinum.

SIRMONDVS.

Præfationis igitur hoc est exordium.

Domino Beatissimo & Reuerentissimo Leontio «
Papæ Faustus. «

QVòd pro sollicitudine Pastorali (Beate Pater Leonti) in « condemnando Prædestinationis errore Concilium Summo- « rum Antistitum congregastis, vniuersis Galliarum Ecclesijs con- « tulistis: quod verò ad ordinanda quæ collatione publicâ doctissi- « mè protulistis, operam infirmis humeris curámque mandastis, « parùm sanctæ existimationi vestræ consuluistis, & me iudicio « charitatis, vos periculo electionis onerastis.] «

CONFVTATIO.

Hoc præfationis exordium docet quidem hæc contra Prædestinationis errorem iudicio Fausti: sed reuera contra Sancti Augustini doctrinam de gratuita & absoluta Dei Prædestinatione conficta fuisse, constat ex illis ipsis Fausti libris, in quibus tacito nomine Sancti Augustini libros de Prædestinatione Sanctorum, & de Dono perseuerantiæ refellere nititur: Ex præfatis autem patet nullos editos Canones, nulla Capitula, nec dogmata illa Epistolę Lucidi, esse dogmata Concilij, nisi in quantùm ex libris

Pseudo Arelat. Syn.

Fausti fuere excerpta, quos vult à Concilio Episcoporum subscriptione confirmatos: hic siquidem expresse profitetur Faustus sibi ipsi demandatam curam, non dogmatum capita, quæ in Lucidi Epistola sancita fuissent explicandi (vt finxit R. P.) sed eorum ordinandorum, quæ collatione publicâ protulissent, vbi nec de Lucido, nec de eius Epistola ne minimum quidem verbum, quod se duobus libris executum fuisse infrà profitetur. Porro insolens & inusitatum, loco Canonum libros edendi, & in causa (vt iam vidimus) vnius & solius Presbyteri solo teste Fausto mandatum quis non habeat suspectum.

SIRMONDVS.

» *His autem verbis clauditur.* In quo quidem opusculo post Are-
» latensis Concilij subscriptionem nouis erroribus deprehensis,
» adiici aliqua Synodus Lugdunensis exegit.

CONFVTATIO.

Hic totius commenti scopus, vt libri Fausti ab Episcopis Concilij Arelatensis comprobati, & subscripti apparerent. Quod quasi falsissimum fabulosum, & mendaciorum Fausti coronidem, Illustrissimus Cardinalis Baronius ad annum 490. & cum eo boni fermè omnes execrantur. Vt tot tantique Episcopi, plurimi etiam sanctitate conspicui Pelagianæ hæresi in libris illis expressissimè traditæ tam infœliciter consenserint: Opúsque tot plenum erroribus illo ipso sæculo à Summis Pontificibus, Sanctissimis Episcopis & aliis piissimis & eruditissimis viris per totum orbem, vt mox videbimus, etiam in Concilio 70. Episcoporum damnatam subscriptione sua confimauerint: quis hoc crederet, nisi qui ex susceptæ causa Faustum, vt Catholicum, eiúsque libros, vt veram Ecclesiæ doctrinam continentes obtrudere conaretur?

SIRMONDVS.

Ex his perspicuum est trium illorum quæ ad Concilium Arelatense attinere dicebamus: Fausti ad Lucidum Epistolam inchoato iam Concilio scriptam esse; Lucidi libellum durante adhuc Concilio porrectum: Fausti verò libros cum præfatione sua post Concilij finem exaratos.

CONFVTATIO.

Quomodo libri illi post Concilij finem exarati, si à Concilio subscripti: & quomodo durante Concilio conscripta nomine Lucidi Epistola, quæ de illo Concilio vt præterito, eiúsque statutis sic loquitur: *Iuxta prædicandi recentia statuta Concilii?*] Quidquid sit ex his etiam perspicuum est totú illud ex tribus his fictitiis Epistolis à Fausto cōpactum figmentum, obtegendæ librorum suorum virulentiæ concinnatum, vt vidimus, & à discipulis suis,

adhibitis falsis Episcoporum inscriptionibus & subscriptionibus exornatum, & plurimis aliis fraudibus decomptum. Et mirum contra iudicium totius antiquitatis,& hoc etiam nostro sæculo Illustrissimorum Cardinalium Baronij, & Bellarmini, & plurimis etiam ab eorum obitu detectis fraudibus, opus tam cautè, tam nequiter ex tot fallaciis conflatum & auctorem ipsum tot fraudium Architectum: *Profundæ calliditatis virum*, iuxta Sanctum Isidorum Hispalensem, *Faustum infaustum* iuxta Lupum Abbatum Ferrariensem: *Et versipellem vulpeculam* iuxta Cardinalem Baronium, tot támque disertos reperire patronos, vt etiam ei Apologiam affingant, & eius innocentiam prædicent.

Pseudo Arelat. Synodo.

CAPVT VIII. Apud R. P. Sirmondum. De Fausto Regiensi eiusque libris de gratia & Libero Arbitrio, déque nota qua inuriâ quibusdam solent, quid sentiendum.

CONFVTATVR.

LIBROS FAVSTI *à Summis Pontificibus iure proscriptos, à Synodis Catholicis legitimè hæreseos damnatos, à Sanctissimis Doctissimisque Patribus, vt Catholicæ fidei perniciem inferentes contrarijs voluminibus inuictissimè impugnatos demonstratur: Necnon quid sentiendum de ijs qui eos pro orthodoxis obtrudunt, aperitur.*

Pars prima.

VT Pseudo-Synodi Arelatensis & Lugdunensis merum fuere Fausti commentum, necesse habuimus capite præcedenti aliqua de Fausto prælibare, vt ex qualitate auctoris præcipuum nequitiæ eius figmentum magis innotesceret, vtque apocryphæ illæ Synodi solo librorum illorum intuitu ab eo confictæ fuere, naturalis rerum ordo requirebat, vt priùs de his libris, deinde de spuriis & ementitis Synodis illis ageretur. Sed aliter R.P. susceptæ suæ causâ visum fuit: ideóque(vt eius vestigiis insistamus) vbi expendimus eximium tantæ fraudis apparatum, iam superest, vt latens summæ nequitiæ, & hæresis in libris illis venenum, cui obtegendo illa omnia parata sunt, Deo duce inspiciamus, vt ex his cuique constet dignum patellâ operculum.

Faustus igitur eximiis animi literarumque dotibus præditus, non minus eloquentiâ quàm humanâ Philosophiâ, & morum austeritate prætumidus, Pelagianæ hæresis virus quod à teneris an-

Faustus Reg. nis tam in Britannia, quàm in Monasterio Lirinensi à Pelagio & Cassiano hauserat, in senectute sua quo occultiùs, eo periculosiùs disseminauit libris illis de gratia & Libero Arbitrio, quos contra germanam de absoluta Dei Prædestinatione & perfecta Christi gratia doctrinam, maximè contra libros Sancti Augustini de Prædestinatione Sanctorum, & de Dono perseuerantiæ, eâ arte concinnauit, vt Augustinum, quem impugnat, laudet, Pelagium verò cuius hæresim spargit & propagat, execretur.

Quid enim in Pelagium ipsum acrius fingi potest, quàm quod in ipsa præfatione ad Leontium Arelatensem, dementiâ, stultitiâ,

Fausti Epistola ad Leontium.

» impietate, superbiâ & blasphemiis illum notat. Verum, inquit,
» quia Pelagius nudum laborem importuniùs exaltans, & humanam
» demens infirmitatem sine gratia sibi posse sufficere stultè credi-
» dit, impiè prædicauit, elationis turrim in cœlum conatus erige-
» re, blasphemias eius breui sermone perstringere, & confutare ne-
» cessarium iudicauimus.] Ibidem etiam continuò, breui quidem sermone, blasphemias Pelagij perstringit, sed prædicat non confutat præcipuum hæresis illius venenum, immò quasi indubitatum peruersæ doctrinæ suæ fundamentum tradit, dum veram Christi gratiam, quam prædicare intendit, non nisi in præcepto iubentis
» constitutam esse exponit. Ne forte, inquit, is qui donum labo-
» ris id est præceptum iubentis excludit, asserentibus nobis, quod
» Dei misericordia, fide, & operibus promerenda est, Catholicam
» vocem ad Pelagij sensum discretionis nescius applicaret &c.] Catholicam vocem vocat, quæ teste Augustino peruersitatem & virus omne Pelagianæ hæreseos continet Epistola 107. ad Vita-

August. Epistola 107.

» lem. Non est igitur (inquit Augustinus) gratia Dei in natura
» Liberi Arbitrij, & in lege atque doctrina, sicut Pelagiana per-
» uersitas desipit.] Et operis imperfecti lib. 2. cap. 146. hoc est oc-
» cultum & horrendum virus hæresis vestræ, vt velitis gratiam
» Christi in exemplo eius esse:] Immò etiam illud ipsum à Pelagio in Diospolitana Synodo sub Anathemate damnatum de gestis Pelagij cap. 14. obiectum Pelagio ex Cœlestij doctrina, Gratiam Dei & adiutorium non ad singulos actus dari, sed in Libero Arbitrio esse, vel in lege, ac doctrina, &ab eo cum Anathemate damnatum, & dictâ Epistolâ 107. ad Vitalem: quomodo, inquit,

Aug. Operis imperf. lib. 2. cap. 146.

De gestis Pelagij c. 14.

d. Epistola 107.

» dicitur gratia Dei in natura esse Liberi Arbitrij, vel in lege atque
» doctrina, cum & istam sententiam Pelagius ipse damnauerit &c.] Et vt magis notum fiat eundem fuisse Fausti sensum, hîc adducenda illius expositio, qua Euangelicam Christi ipsius sententiam huic peruersissimæ Pelagianæ hæresis nequitiæ magis oppositam corrumpere & eludere studuit, hanc scilicet: *Nemo venit ad me nisi pater qui misit me attraxerit eum.* Quid est autem attrahere Ioan. 6. v. 44

Faustus lib. 1. c. 17.

(inquit

(inquit ille, lib. 7. cap. 17.) nisi prædicare, nisi Scripturarum consolationibus excitare, increpationibus deterrere, desideranda proponere, intentare metuenda, iudicium comminari, præmium polliceri. Audi Dominum non duris nexibus, sed manibus attrahentem, & dilectionis brachiis inuitantem, sicut ait Propheta; attraxi eos in vinculis charitatis: & illud. Post te in odorem vnguentorum tuorum currimus; & ideò dicit: venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: ne vllus excusare se possit exclusus, qui conuincitur inuitatus &c.] Ex hinc quis in his Fausti libris Pælagianæ peruersitatis sensum non agnoscat? — Faustus Reg.

Verùm quoad Augustinum licet eum cap. 7. lib. 2. laudet, nihilominus (vt supra vidimus) ex ipso præfationis titulo manifestissimè patet, Faustum ex professo impugnare absolutam Dei Prædestinationem, electos per suam voluntatem, seu gratiam merè gratuitam ad vitam ineffabili virtute attrahentis, reliquis per iustitiam in massâ perditionis relictis, quam Prædestinationem Sanctus Augustinus pleniùs exposuit toto libro de Dono perseuerantiæ, & vt immobilem Prædestinationis veritatem prædicat cap. 17.] De tam clarâ veritate neminem audere dubitare affirmat cap. 18.] Et hoc se scire, neminem contra illam Prædestinationem quam secundùm Scripturas Sanctas defendit, nisi errando disputare posse profitetur dicto cap. 18.] Et cùm nullus vnquam, qui Augustinum legerit, eius hunc esse sensum dubitare possit, Faustus tamen ille infaustus eos qui ex Prædestinatione omnia statuta censent, vt liberi arbitrij interemptores infamare, & quasi impios impugnare non veretur lib. 1. cap. 11. Dum liberi inquit, interemptor arbitrij in alterutram partem omnia ex Prædestinatione statuta, & definita esse pronunciat, etiam suprema remedia pœnitentæ, sensu abruptæ impietatis euacuat.] Eandémque doctrinam impietatis blasphemiam vocat capite 16. quod si quemadmodum, inquit, abrupta blasphemat impietas, alij ad mortem præordinati, alij prædestinati videntur ad vitam, nullam Christus veniendi causam, nullam moriendi quam pietas eius inuenit, habuit necessitatem.] — De Absoluta Dei Prædest. — August. de Prædest. Sanct. cap. 17. — cap. 18. — Faustus lib. 1. c. 11. — Ibid. c. 16.

Et vt certiùs sit illam germanam Sancti Augustini sententiam nec aliam impugnare ibidem cap. 4. Dicunt, inquit, quod in alterutro rerum statu illos sibi mors vindicet, istos vita defendat, quæ cùm dicunt, qui vnum in origine perditum, alterum in Prædestinatione affirmat electum. Vide quo improbâ persuasione declinet. Quid enim aliud dicit, nisi quod adiutorio orationis neuter indigeat] Et lib. 2. cap. 3. sensum suum de Prædestinatione his verbis aperit. Præscientia itaque gerenda prænoscit, — Ibid. cap. 4. — Lib. 2. c. 3.

DDdd

Faustus Reg. » postmodùm Prædestinatio retribuenda describit: illa præuidet » merita, hæc præordinat præmia: Præscientia ad potentiam, Præ» destinatio ad iustitiam pertinet: Præscientia de alieno subsistit » actu, Prædestinatio autem de iudicio suo: illa facinus manifestat, » ista condemnat; illa testis, hæc iudex est: cùm illa prænuntiaue» rit causam, tunc prænuntiat ista sententiam: A præscientiâ quæ » sunt nostra produntur, à Prædestinatione quæ sunt præparantur: » ac sic nisi præscientia explorauit, Prædestinatio nil decernit &c.] Si quis ex his non agnouerit à Fausto impugnatam veram totius Ecclesiæ, & Sancti Augustini de absoluta Dei Prædestinatione sententiam, tam clara in luce vltro cæcutiens, non tam ipse quid verum sit, opinor, non videt, quàm videre se dissimulat.

De vera Christi gratia. Non omnibus dari. Aug. serm. 11. de Verb. Apost.

Similiter de vera & gratuita Dei gratia, tam contra Pelagium ipsum, quàm contra peruersas ipsius reliquias constanter, & pro certissimo Catholicæ fidei dogmate asseruit Augustinus, gratiam Dei non omnibus hominibus dari, Sermone 11 de verbis Apost. » communis est omnibus natura, non gratia, &c. videte tamen, » fratres, quomodo illam generalem gratiam prædicēt, quâ creatus » est homo, quâ homines sumus, sed non cum impiis Christiani su» mus: Hanc ergo gratiā, quâ Christiani sumus, ipsam volumus præ» dicēt, ipsam volumus agnoscāt, &c. Id ipsum etiam Pelagius, quò Catholicus appareret, licet simulatè professus est Epistolâ suâ ad Innocentiū Papam, teste Augustino de gratiâ Christi cap. 31. quā » (inquit Pelagius) liberi arbitrij potestatē dicimus in omnibus esse » generaliter, in Christianis Iudæis, atque Gentibus: in omnibus est » liberum arbitrium æqualiter per naturam; sed in solis Christianis » iuuatur gratiâ, &c.] Et inter duodecim sententias quas quasi ad fidem rectam & Catholicam pertinentes Sanctus Augustinus Vitali Carthaginensi Presbytero Epistolâ 107. tradidit, 4. 5. & 6. his » verbis fuere conceptæ: quoniam propitio Christo Christiani Ca» tholici sumus, scimus (Gratiam Dei) non omnibus dari, & qui» bus datur non solùm secundum merita operum dari; sed nec se» cundùm merita voluntatis eorum quibus datur; quòd maximè » apparet in paruulis: scimus eis quibus datur, misericordiâ Dei » gratuitâ dari: scimus eis quibus non datur, iusto iudicio Dei non » dari, &c.] Deinde in breui earumdem sententiarum expositione: » Quomodo, inquit, dicitur omnes homines eam, gratiam, fuisse » accepturos, si non illi, quibus non datur, eam suâ voluntate re» spuerent; quoniam *Deus vult omnes homines saluos fieri*, cùm mul- 1. Tim. 2. v. 4. » tis non detur paruulis, & sine illâ plerique moriantur, qui non ha» bent contrariam voluntatem, & aliquando cupientibus, festinan» tibúsque parentibus, ministris quoque volentibus, ac paratis Deo « nolente non detur, cùm repentè antequam detur, expirat pro

August. de Grat. Christi cap. 31.

Epist. 107. ad Vitalē.

quo vt acciperet, currebatur? Vnde manifestum est eos qui huic resistunt tam perspicuæ veritati, non intelligere omnimodò quâ locutione sit dictum: quod *omnes homines vult Deus saluos fieri*: cùm tam multi salui non fiant, non quia ipsi, sed quia Deus non vult, quod sine vlla caligine manifestatur in paruulis, &c.] Faustus Reg. 1. Tim. 2. v. 4.

Hanc ipsam doctrinam, scilicet gratiam Dei, non omnibus hominibus dari, & cur vni potiùs quàm alteri detur, necessariò recurrendum ad altitudinem diuitiarum Dei, in omnibus fermè contra Pelagianos, eorúmque reliquias scriptis suis sæpiùs, quasi indubitatam veræ fidei regulam inculcauit Augustinus: præcipuè Epistolâ 105. ad Sixtum Presbyterum: de peccat. merit. lib. 1. cap. 21. lib 2. cap. 5. & 18. de Spiritu & lit cap. 33 ad Bonifac. lib. 2. cap. 7. & lib. 4. cap. 6. & 8. de gratia & libero arbit. cap. 23. de corrept. & gratia, cap. 8 de Prædestinatione Sanct. cap. 9. de Dono perseuer. cap. 8. 12. & 14. Item operis imperfecti, lib. 1. cap. 36. 37. & 133.

Et quoniam libros illos de Prædestinat. Sanct. & de Dono perseuer. præcipuè à Fausto impugnatos asserimus, ex illis reliquis prætermissis quædam hìc referre non erit inutile: fides igitur, (vt habetur in lib. de Prędest. Sanct. cap. 9.) & inchoata & imperfecta, Dei donum est, & hoc donum quibusdam dari, quibusdam non dari omnino non dubitet, qui non vult manifestissimis Sacris Literis repugnare: cur autem non omnibus detur, fidelem mouere non debet, qui credit ex vno omnes esse in condemnationem sine dubio iustissimam &c.] Et de Dono perseuer. cap. 8. sed cur, inquit, gratia Dei non secundùm merita hominum datur? Respondeo quoniam Deus misericors est: cur ergo, inquit, non omnibus? Et hic respondeo: quoniam Deus iudex iustus est, ac per hoc & gratis ab eo datur gratia, & iusto eius in aliis iudicio demonstratur, quid eis quibus datur conferat gratia, &c.] Cur in eadem causa, me potiùs quàm illum puniet, aut illum quàm me potiùs liberabit: Hoc non dico. si quæris quare, quia fateor me non inuenire quid dicam; si & hoc quæris quare, quia in hac re, sicut iusta est ira eius. sicut magna est misericordia eius: ita inscrutabilia iudicia eius: adhuc pergat & dicat, cur quibusdam qui eum coluerunt bonâ fide, perseuerare vsque in finem non dedit? cur putas, nisi quia non mentitur qui dicit: *ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis: nam si fuissent ex nobis, mansissent vtique nobiscum*, &c.]

Aug. de Prædest. Sanct. c. 9.

De Dono Perseu. c. 8.

1. Ioan. 2.

Nunc Faustum illum infaustum quidem, sed impium etiam audiamus, in Deum & seruos suos maximè Sanctum Augustinum ponentem os suum: plurima hæresis suæ venena passim in li-

Faustus Reg. bris suis disseminata prætermittentes, vno aut altero in hanc totius Ecclesiæ & Sancti Augustini quam protulimus sententiam, testimonio erimus contenti: vbi duobus prioribus capitibus, quo magis hæresis eius virulentia lateret, Pelagium ipsum verbo tenùs refutauit: cap. 3. Nunc, inquit, veniendum est ad illos, qui dum gratiam aliis dari, aliis negari asserunt munus gratiæ, cum Pelagio perdiderunt, &c.] Deinde Pelagianam sententiam oppositam sic se ibidem amplecti liberrimè profitetur. Istud meliùs à nobis, inquit, poterit dici, hoc magis nostris partibus conuenit applicari, qui non in partem, sed in totum genus humanum gratiæ beneficia fatemur extendi: sic tamen ei vigilantiæ humanæ studium per omnia iudicemus adiungi, &c.] Quod pluribus sequentibus Capitibus confirmat, & capite 17. eò impudentiæ & impietatis progressus est, vt Sancti Augustini, & totius Ecclesiæ doctrinæ (quam retulimus suæ oppositæ) impietatis notam inurat: his verbis, *Nemo*, inquit, *venit ad me, nisi Pater qui misit me attraxerit eum*, quis tam immemor salutis suæ sit, qui attrahentis misericordiam negare præsumat. Sed ille verè impius est, qui eam non omnibus ingeri, non omnibus testatur impendi] hæc tam apertè contra commemoratam à nobis Sancti Augustini doctrinam, vt nullo fuco, nullâ æquiuocatione aliò deduci possint.

[Margin: Faustus lib. 1. cap. 3. — Ibid. c. 17. — Ioan. 6. v. 44.]

Libri illi Fausti pluribus Pelagianę prauitatis erroribus & blasphemiis scatentes, sed eloquentiæ fuco sic deliniti, vt (Sidonio Apollinari teste) lectori seu reluctanti seu voluntario ius voluptatis exciderent, duplicis etiam ementitæ Synodi auctoritate præmuniti, in Britanniam Fausti patriam secretò amandati, non minimum hæresi ibidem per Pelagium & Cœlestium disseminatæ, & per Agricolam Seueriani Episcopi filium plurimùm excultæ fomentum præstiterunt. Sed vbi primum tum in Gallia, tum in Africa, tum in Oriente, tum Romæ apparuerunt, omnium Catholicæ fidei defensorum, tam Monachorum, quàm Episcoporum, Summorúmque Pontificum, & Conciliorum ipsorum iustissimis sententiis tot errores proscripti sunt. Et in Fausto contigit, quod in Pelagio de omnibus hæreticis obseruauit Sanctus Augustinus Epistolâ 105. ad Sixtum in fine, his verbis: vt illius inquietudine ipsi Scripturas vigilantiùs perscrutati sint: vnde ne ouili Christi noceret, ei possit occurri, tanquam de somno ignauiæ, inquit, nostra excitatur industria, ita per multiplicem gratiam Saluatoris, etiam quod inimicus in perniciem machinatur, Deus conuertit in adiutorium: *quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.*]

[Margin: Sidonius Apoll. lib. 9. Epist. 9. — August. Epist. 105. — Rom. 8. v. 28.]

Primus omnium Alcimus Auitus, Viennensis Archiepiscopus

ante annum 480. Sedem Episcopalem nactus non minùs sancti-tate, quàm eloquentiâ & doctrinâ eximium Ecclesiæ Gallicanæ decus, primum lapidem in Faustum mouit, saltem in libros illos de Gratia & Libero Arbitrio, vt testis est Ado eiusdem Sedis Archiepiscopus in Chronico ad annum 492. vt in præcedenti Capite retulimus: contra hunc, inquit, scribit lucidissimâ fide Auitus Viennensis Episcopus, eius redarguens errorem.]

Faustus Reg.

Ado in Chronic. An. 492.

Eodem sæculo anno 495. Cum librorum illorum Virulentia in Galliis iam sicut in Britannia disseminata etiam ad notitiam Gelasij Papæ, Catholicæ veritatis maximè contra Pelagianos vindicis acerrimi peruenisset, in Concilio Romano 70 Episcoporum, opera Fausti, sicut & Cassiani & Arnobii iunioris eadem Pelagianæ hæresis prauitate inspersa, inter hæretica & apocrypha fuere reposita his verbis: Opuscula Fausti Reginensis Galliarum apocrypha] Can. Sancta Romana Ecclesia. dist. 15.

Conc. Romanũ sub Gelasio.

Sequenti sęculo ineunte Sanctus Cæsarius ex Abbate Lirinensi factus Arelatensis Archiepiscopus, ne longiùs librorum illorum virulentia serperet scriptis suis aduersus nefariam hanc pestis impotentissimæ superbiam, saluberrimum parauit antidotum, ille siquidem teste non suspecto Reuerendo P. cap seq. inter eos qui Prosperi exemplo post eius excessum diuinæ gratiæ partes susceperunt, in Gallia princeps fuit, Sancti Augustini non doctrinæ modo studiosissimus, verùm etiam personæ; scripsit autem librum de Gratia & Libero Arbitrio, quem multò post circa annum 527. aut 528. Fœlici Papæ obtulit: ille verò suâ additâ Epistolâ illum comprobauit (ipso Gennadio teste in hoc omni exceptione maiore, in libro de viris Illustribus cap. 86. in editione Suffridi) Cæsarius, inquit, Arelatensis Episcopus vir sanctitate & virtute celeber scripsit egregia, & grata valdè, & monachis necessaria opuscula, de gratia quoque & Libero Arbitrio edidit testimonia Diuinarum Scripturarum, & Sanctorum Patrum iudiciis munita, vbi docet nihil hominem de proprio agere aliquid boni posse, nisi eum diuina gratia præuenerit: Quod opus etiam Papa Fœlix per suam Epistolam roborauit & in latius promulgauit.]

Hist. Præd. Cap. 9.

Gennadius de Viris Illust. cap. 86

Illo etiam eodem sæculo ineunte, ex libris illis Fausti in Orientem translatis noua nec minima excitata fuit in Ecclesia Christi contentio: cùm enim Eutychiana hæresis ex violenta Anastasii Imperatoris tyrannide vires ibi passim resumeret: Non paucos etiam Catholicos libri illi Pelagianam hæresim Nestorianæ cognatam, ideóque Eutychianæ maximè oppositam continentes inuenêre Patronos & Fautores: Quare sicut moris fuit, vt qui ex regionibus hæresi infectis venirent, in aliis non reciperentur,

Faustus Reg.

absque Orthodoxæ fidei professione, nec quidem generali, sed quæ præsentes hęreses condemnaret: Ita qui ex Catholicis & puris regionibus proficiscerentur in infectas hæresi, soliti erant sibi sumere pro viatico verę fidei documenta, quibus se orthodoxos profiterentur, & hæreticos eo magis refellerent, & se ab illorum insidiis pręmunirent: ideoque anno 517. vel 518. B. Fulgentius in Sardiniam cum plurimis aliis Episcopis Africanis pro fide Christi relegatus, Petro Diacono profecturo Hierosolymam regulam fidei petenti, ne quis sibi sensus hęreticæ falsitatis obreperet, scripsit librum de fide ad Petrum, in quo quadraginta fidei regulis plurimas hæreses refellit, sed maximè vnà cum Eutichyana præcipuas Pelagianæ prauitatis reliquias, per integram perfectæ Christi gratiæ & absolutæ Dei Prædestinationis professionem, Anathemate percellit.

S. Fulgentij de fide ad Petrum.

De gratuitâ & singulari Christi gratiâ inter reliqua hæc habentur: Firmissimè tene, & nullatenus dubites neminem hîc posse hominum pœnitentiam agere, nisi quem Deus illuminauerit, & gratuita sua miseratione conuertit, &c.] Firmissimè tenè, & nullatenus dubites, posse quidem hominem, quem nec ignorantia Literarum; nec aliqua prohibet imbecillitas, vel aduersitas, verba Sanctæ Legis & Euangelij siue legere, siue ex ore cuiusquam prędicatoris audire; sed diuinis mandatis obedire neminem posse, nisi quem Deus gratiâ suâ præuenerit: vt quod audit corpore, corde etiam percipiat, & acceptâ diuinitùs bonâ voluntate, atque virtute, mandata Dei facere & velit & possit, &c.]

Et de absoluta Dei Prædestinatione. Firmissimè tene, inquit, & nullatenus dubites omnes, quos vasa misericordiæ gratuitâ bonitate Deus fecit, ante cõstitutionẽ mundi in adoptionẽ Filiorũ Dei prędestinatos à Deo, neque perite posse aliquem eorũ, quos Deus prædestinauit ad regnũ cœlorum; nec quẽquam eorum: quos non prædestinauit ad vitã, vllâ posse ratione saluari, prędestinatio enim illa gratuitę donationis est pręparatio, quâ nos Apostolus ait *Prædestinatos in adoptionẽ Filiorum Dei per Iesum Christum in ipsum.*] Eph. 1.

Et in fine professionem propositionum illarum & reliquarum ad fidem Catholicam pertinere: his verbis asserit: Hæc interim 40. Capitula ad regulam veræ fidei firmissimè pertinentia fideliter crede, fortiter tene, veraciter patientérque defende: Et si quem contraria his dogmatizare cognoueris, tanquam pestem fuge, & tanquam hęreticum abiice. Ita enim ista, quę posuimus fidei Catholicæ congruunt, vt si quis non solùm omnibus, sed etiam singulis voluerit contraire, in eo quòd singulis horum contumaciter repugnat, & his contraria docere non dubitat, hęreticus, & Christianæ fidei inimicus, atque ex hoc omnibus Ca-

tholicis anathematizandus appareat.] « Faustus Reg.

Anno 519. Petrus alter Diaconus, & alii in caussa fidei à Grçcis ex Oriente Romam missi, Libro de Incarnatione & gratia Domini nostri Iesu Christi, fidei suæ professionem 'in vtramque illam hæresim, Eutychianam scilicet & Pelagianam, ediderunt ad eundem Sanctum Fulgentium, & alios Episcopos Africæ constantissimâ Christi confessione decoratos, & in Sardiniam relegatos, auctoritatem illorum quasi sibi valdè necessariam requirentes. in quo libro contra aliquot Pelagianæ virulentię libris illis Fausti traditæ Capita, veram & perfectam Christi gratiam ingenuâ professione exposuerunt, eàmque hac contra Fausti libros coronide compleuerunt: « Quorum omnium Sanctorum Patrum imbuti « doctrinis, inquiunt, anathematizamus Pelagium, & Cœlestium, « simúlque etiam Iulianum Edauensem, & qui illis similia sapiunt, « præcipuè libros Fausti Galliarum Episcopi, qui de Monasterio « Lirinensi prouectus est, quos contra Prædestinationis sententiam « scriptos esse non dubium est: in quibus non solum contra horum « omnium Sanctorum Patrum: verùm etiam contra ipsius Apo- « stoli contradictionem veniens, humano labori subiungit gratiæ « adiutorium: atque totam omnino Christi euacuans gratiam antiquos Sanctos non eâ gratiâ quâ & nos secundùm quod docet « Beatissimus Apostolus, sed naturæ possibilitate saluatos impiè « profitetur. «

Petrus Diac. de Incarn. & Grat. cap. vlt.

Fulgentius vero, & vnà cum eo quindecim Episcopi in Sardinia pro Christi fide exules hâc acceptâ per Ioannem Diaconum illorum professione, eandem simili libello de Incarnatione & gratia Domini nostri Iesu Christi confirmantes, & in omnibus approbantes, nullam quidem de libris Fausti, qui sibi essent incogniti, censuram tradiderunt, sed pleniùs refutatis, quos illi notauerant Fausti erroribus, hoc epilogo fidei suæ veritatem confirmauerunt: habetis, inquiunt, dilectissimi fratres tam de In- « carnatione Domini nostri Iesu Christi, quam de gratia paucis ex- « pressam fidei nostræ confessionísque sententiam, qua certissimè « continetur vnigenitum Deum, &c. Cuius gratiâ nobis & initium « bonæ voluntatis donatur ad fidem; & ipsi voluntati adiutorium « tribuitur, vt quod benè vult, benè operetur: Deus enim, qui « hominem condidit, ipse Prædestinatione suâ & donum illumina- « tionis ad credendum, & donum perseuerantiæ ad perficiendum, « atque permanendum, & donum glorificationis ad regnandum, « quibus dare voluit præparauit, quique non aliter efficit in ope- « re, quam in sua sempiterna atque incommutabili habet volunta- « te dispositum. Cuius Prædestinationis veritatem, quâ nos ante « mundi constitutionem prædestinatos in Christo testatur Aposto- «

S. Fulgent. de Incarn. & Grat. cap. vlt.

Phil. 1. v. 4. & 5

Faustus Reg. » lus: Si quis detrectet cordis credulitate recipere, vel oris confes-
» sione proferre, si ante vltimum diem vitæ præsentis impietatis
» suæ contumaciam, qua Deo viuo & vero rebellis obsistit, non
» abiecerit, manifestum est eum non pertinere ad eorum numerum,
» quos Deus in Christo ante mundi constitutionem gratis elegit &
» prædestinauit ad regnum.]

Anno sequenti 520. multiplicatis Constantinopoli ex infaustis illis Fausti libris contentionibus de gratia & Libero Arbitrio, cùm eos impugnarent, inter reliquos Scythæ Monachi, quorum Ioannes Maxentius Presbyter Antiochenus Archimandrita Princeps fuit: Possessor Africanus Episcopus, qui patriâ expulsus Constantinopoli tum habitabat monachis illis non parum infensus, de Fausti libris sententiam dicere rogatus, nec improbare, nec approbare professus est; sed scriptâ ad Hormisdam Summum Pontificem Epistolâ, Scythas illos Eutychianam hæresim clam restituere conari incusat, & contentiones illas de libris Fausti, iudicium Summi Pontificis requirens, ei notas facit his verbis:

Possessor Epist. ad Hormisdã. » Vnde cum quorumdam fratrum animus de Codice Fausti cuius-
» dam natione Galli Reginæ ciuitatis Episcopi, qui de diuersis re-
» bus & frequentiùs de gratia Dei disertè visus est disputare, in
» scandalum moueretur, aliis (vt se habent humana studia) in con-
» trarium renitentibus, me crediderunt de hoc ambiguo consulen-
» dum: Dixi quidem ea, quæ à Tractatoribus pro captu proprij in-
» genij disputantur, non vt Canonica recipi, aut ad Synodalium
» vicem pro lege seruari: sed habere nos certa, scilicet quæ veteri
» lege vel nouâ conscripta, & generalibus Patrum sunt decreta
» iudiciis ad fundamentum fidei ac religionis inregram firmitatem.
» Hęc autem quæ Antitistes diuersi conscripserunt pro qualitate sui
» sine præiudicio fidei solere censeri.] Et paulò post quæso vt con-
» sulentes quid de præfati Auctoris dictis videatur auctoritate A-
» postolicæ responsionis agnoscant, maximè quod filii quoque ve-
» stri Magistri Militum Vitalianus & Iustinianus, præcipuè su-
» per hac re rescripto Beatitudinis vestræ similiter informari desi-
» derant, &c.]

Hormisdæ Epist. ad Possess. Tum Summus Pontifex Hormisda Epistolâ suâ ad Possessorem notat Monachos Scythas, qui ab illis missi qui Constantinopoli remanserant, cum Petro Diacono Romam venerant, nec monitis, nec mansuetudine, nec auctoritate comprimi potuisse, & Ro-
» mæ turbas concitasse, &c. & de Fausti libris hæc rescripsit. Hi
» verò quos vos de Fausti cuiusdam Galli Antistitis dictis consu-
» luisse literis indicastis, id sibi responsum habeant: neque illum
» recipi, neque quemquam, quos in auctoritate Patrum non reci-
» pit examen Catholicæ fidei, aut Ecclesiasticæ disciplinæ ambi-

guitatem

guitatem posse gignere, aut religiosis præiudicium comparare: « Faustus
fixa sunt à Patribus, quæ fideles sectari debeant instituta, &c.] « Reg.
Alludens (vt obseruauit Illustrissimus Cardinalis Baronius Annal. rom. 7. ad annum 520.) ad censuram Gelasii Papæ atque Romanæ Synodi, quorum Decreto scripta ipsius Fausti reiecta sunt inter apocrypha. Et subdidit Romanus Pontifex. De Arbitrio « tamen Libero, & Gratia Dei, quod Romana (hoc est) Catholica « sequatur & asseueret Ecclesia. Licet in variis libris Beati Augustini, & maximè ad Hilarium & Prosperum possit cognosci, tamen « in scriniis Ecclesiasticis expressa Capitula continentur, quæ si tibi « desunt, & necessaria creditis destinabimus; quamquam qui diligenter Apostoli dicta considerat, quid sequi debeat euidenter cognoscat.] «

Acceptâ per Possessorem Constantinopoli, & publicatâ illâ Summi Pontificis Epistolâ, immo Encyclicâ factâ longè latéque per Prouincias diuulgatâ, Ioannes Maxentius Monachorum illorum Scitarum Archimandrita, quò suos Monachos ab illa nota liberaret, aduersus eandem Epistolam scripsit Apologiam, in qua vt liberam sibi dicendi compararet facultatem, Hormisdæ esse negauit, ab aduersariis eius nomine confictam affirmans, siue reuera illud crederet, siue simularet, eadémque Apologia seù libello plurimas librorum istorum Fausti sententias Pelagianæ hæresis notauit & refellit.

Præterea idem Archimandrita, & Venerius Diaconus, cum aliis Epistolâ ad Episcopos Africanos in Sardinia exules scriptâ, illis significauerunt quosdam fratres Constantinopoli, in quæstione de Gratia Dei & humano arbitrio non rectum tenere Catholicæ fidei tramitem, sed aduersus Dei gratiam extollere velle humani arbitrij libertatem, & plurima erroris seù hæresis illorum capita ex libris illis Fausti desumpta exposuerunt, quò tot tantorumque Episcoporum pro fide Christi exulum auctoritate confirmati, potiores essent reprimendis illis Pelagianæ prauitaris reliquiis: Et alterâ ad Sanctum Fulgentium simili Epistolâ, idem ipsum suppliciter expetierunt, missis etiam ad eum libris illis Fausti, quò nequitiam versipellis vulpeculæ & imminens ex ea periculum magis nosset, vel etiam libros refutãdo istud penitus amoueret: quorum piissimis votis plenus gratiæ & charitatis non defuit Præsul ille Sanctissimus: sed anno sequenti 521. tribus libris de veritate Prædestinationis & gratiæ Dei ad illos emissis, difficultates omnes & obiectiones propositas plenissimè resoluit, & Catholicę fidei veritatem optime tutatus est: nec non septem aliis libris duos illos « Isidorus de
Fausti eiusque profundam calliditatem penitus destruxit] teste « viris Illust.
Sancto Isidoro de viris Illustribus Cap. 27. plus laborans expo- « cap. 27.

Faustus Reg. nere quam conuincere, quia dubios sermones Fausti exponere ; hoc erat delirantis argumenta conuincere ,] iuxta discipulum

In vita S. Fulgentij cap. 28. » Sancti Fulgentij in vita eius, cap. 28. & Fausti commenta verita-
» ti contraria Catholicæ fidei penitus inimica discussione prodidit,

In Synodica Episcoporum in Sard. Exul. c. vlt. » ratione manifestâ conuicit, auctoritate diuinâ compressit, & præ-
» cedentium Patrum consonâ prorsus attestatione confutauit.] Testibus oculatis duodecim Episcopis Africanis in Sardinia pro Christi fide exulibus Epistola ipsorum synodica, capite vltimo, in qua desiderio Monachorum illorum satisfacientes easdem sibi propositas, ex libris Fausti obiectiones breuiùs dissoluunt, & scripta illa Sancti Fulgentij suis calculis confirmant his verbis.

Dicto cap. vlt. » Cæterum vnus ex nobis, in quantum Dominus recti gratiam
» dignatur donare sermonis, illis omnibus quæ memoratos fratres
» aduersus gratiam & Prædestinationem intimastis, vel sentire vel
» dicere, tribus libris vestro nomine dedicatis sufficienti disputatio-
» ne respondit, quique aduersus duos libros Fausti Galli septem
» libros edidit, quos cùm recensueritis, agnoscetis protinùs, quem-
» admodum memorati Fausti commenta veritati contraria, Catho-
» licæ fidei penitùs inimica discussione prodidit, &c.] vt suprà.

De his ipsis Sancti Fulgentij in Faustum septem libris, Discipulus eius ad Fœlicianum Sancti Fulgentij successorem in vita eius

Ferrandus Diaconus in vita S. Fulgent. cap. 28. » operibus præfixâ cap. 28. ita erat notior (Sanctus Fulgentius) om-
» nibus gentibus, vt duo libri, quos Faustus Episcopus Galliarum
» contra gratiam subdolo sermone composuit, fauens occultè Pe-
» lagianis, sed Catholicus tamen volens videri, Constantinopoli of-
» fensi à pluribus fratribus ad beatum Fulgentium probandum di-
» rigerentur: quibus, ne occultum serperet virus, septem libris ipse
» respondit, plus laborans exponere, quàm conuincere; quia du-
» bios sermones eius exponere, hoc erat delirantis argumenta con-
» uincere: Magnus planè huius operis labor mercedem debitam
» citò suscepit: mox enim, vt est dictatio ipsius finita, protinùs est
» longissimæ captiuitatis cathena disrupta: morte enim Trasamun-
» di, bonitate Hilderici pax reddita Ecclesiæ Catholicæ per Africam
» constitutæ, &c.] scilicet anno sequenti 523.

Sed & Sancti Isidori Hispalensis Episcopi, qui hosce Sancti Fulgentij septem libros legisse testatur, non contemnendum cum

S. Isidor. de Viris Illust. c. 27. iudicio testimonium in libro de Viris Illustribus, cap. 27. hæc ha-
» bet; Fulgentius Afer Ecclesiæ Ruspensis Episcopus, in Confessio-
» ne fidei clarus, in Scripturis diuinis copiosissimè eruditus, in lo-
» quendo quoque dulcis, in docendo ac disserendo subtilis, scripsit
» multa, è quibus legimus, de Gratia Dei & libero arbitrio libros
» responsionum septem, in quibus Fausto Galliæ Regiensis vrbis
» Episcopo, Pelagianæ prauitati consentienti respondens, obnititur

eius profundam destruere calliditatem.] “ Faustus Reg.

Perlatis Constantinopolim aureis illis Sancti Fulgentij libris, cum Synodica Aliorum duodecim Episcoporum Africæ in Sardinia exulum, & tribus aliis Sancti Fulgentij libris de Veritate Prædestinationis & gratiæ, tumultus illi omnes ex infaustis & hæreticis Fausti libris, in veram Christi gratiam & gratuitam Dei Prædestinationem euanuerunt: sed in Gallia virulentæ Pelagianæ hæresis reliquiæ à Cassiano Massiliæ & locis adiacentibus disseminatæ, sed & à Fausto libris illis plurimùm excultæ in altum iactis radicibus, nec Prosperi, & Hilarij curâ, nec summorum Pontificum, maximè Cœlestini & Gelasij auctoritate, nec etiam singularibus Sanctorum Auiti & Cæsarij libris in Faustum Scriptis euelli penitus potuerunt, quin multi, etiam Episcoporum aliqui dulcedine librorum Fausti deliniti, eius deliramenta sequerentur. Quapropter Sanctus Cæsarius perfectæ Christi Gratiæ professor & vindex acerrimus, ad summum & vltimum præsidium Sedis Apostolicæ auctoritatem recurrendum censuit; ille igitur, librum quem ediderat, de gratia & libero arbitrio in Antidotum librorum Fausti, maioris fore vtilitatis ratus, si à Sede Apostolicâ esset approbatus, & ex Epistola Hormisdæ Encyclica edoctus in scriniis Ecclesiasticis Romæ contineri expressa capitula, de Gratia Dei & libero arbitrio, quæ Hormisdas sedandis motibus illis Constantinopoli, ex libris Fausti excitatis sufficere asseruerat & Possessori si ibi deessent pollicitus fuerat, sub annum 527. aut 528. opus suum de Gratia & libero arbitrio Fœlici Papæ obtulit, vt si gratum haberet confirmaret, eúmque deprecatus est, vt ex scriniis Apostolicis capitula illa in remedium Pelagianæ illius prauitatis mittere dignaretur: quod Sancto Cęsario felicissimè obtigit, & vtrumque quod expetierat à Fœlice Papa obtinuit: siquidem confirmationis operis sui testis est Gennadius ipse de Viris Illustribus capite 86. vt iam retulimus. Quod opus, inquit, etiam Papa Fœlix per suam Epistolam roborauit, & in latiùs promulgauit:] Capitula verò è scriniis Apostolicis emissa fuisse patet ex prefatione Concilij Arausicani secundi ex illis anno sequenti compositi, vt capite sequenti pleniùs videbitur: Et sic tandem iuxta Reuerendum Patrem diuturturnæ illi contentioni finem attulit Synodus illa, quæ totam de Gratia & libero arbitrio controuersiam ex Sancti Augustini sententia composuit: [Sed ita tamen, vt illæ Pelagianorum reliquiæ non amplius in publicum procedentes, sed intùs delitescentes librorum illorum à Sanctis Præsulibus illis, Auito, Cæsario, & Fulgentio in Faustum editorum suppressionem procurauerint.

Gennadius de Viris Illust. c. 86.

Sirm. in Notis ad Pseudo-Conc. Arela t. tom. 1. Conc.

Hæc nec alia, quæ nobis innotescere potuerint de duobus illis

Faustus Reg.

Fausti libris sub finem quinti, & sub initium sexti sæculi acta, nec sæculis illis quisquam præter Sidonium Apollinarem, Gennadium & Possessorem, eorum meminit, nisi quasi Pelagianæ hæresis virus continentium meminit. Sidonius quidem & iunior Episcopus dicendi peritiam & argutiam magis miratur, quàm latentem virulentiam, quàm Epistola ad eum ipsum amicum suum scripta inconsultus notare non potuit, etiam ipso Reuerendi Patris iudicio in notis suis ad Sidonium Apollinarem, pag. 162. Gennadius eiusdem hæresis fuligine non minimùm tinctus, opus illud nisi seipsum iudicans, improbare non valuit. Possessor verò licet Scitarum Monachorum odio, qui libros illos impugnarent, eorum non doctrinam, sed eloquentiam laudauit, & Gelasij censuræ ignarus, Summi Pontificis iudicium expectare maluit, quàm suum proferre, ei scribendo Faustum in libris illis de gratia disertè disputare sibi visum, non satis cautè venenum hæresis latens sub illis eloquentię floribus non odoratus, Summi Pontificis sententiâ castigatus fuit. Cæteri omnes, Summi Pontifices, Gelasius, Hormisda, & Fœlix, Episcopi non minùs sanctitate vitæ, quàm doctrina perspicui, Sanctus Auitus, Sanctus Cæsarius, & Sanctus Fulgentius vnà cum sociis Africæ Episcopis pro Christi fide in Sardiniâ exulibus, aliíque minoris ordinis & dignitatis in Ecclesia, tam Presbyteri, quàm Diaconi, Archimandritæ & Monachi omnes, tùm pietate, tùm doctrinâ celeberrimi, etiam septuaginta Episcopi in Concilio Romano sub Gelasio, libros illos Fausti vt hæreticos & apocryphos, vt in Augustinum eiúsque doctrinam scriptos, Pelagianæ prauitatis virulentiam, fallaciam, & omnimodam nequitiam continentes damnauerunt, impugnauerunt & penitus reiecerunt. Ita vt deinceps memoria infausti illius Præsulis ob alios etiam errores damnati, quòd animas corporeas esse asseruerit, & de pœnitentia etiam malè senserit, bonis omnibus fuerit in execratione. Et licet 9. sæculo Hincmarus eiusdem plurimos errores contra veros perfectæ gratiæ defensores propugnauerit, eius tamen nec auctoritatem nec sententiam vllam ausus est proferre, etsi ob errorem maximè de pœnitentia damnatũ velit & à Cœlestino Papa impugnatum per summam inscitiam asserat, plurimis tamen malè sanæ doctrinæ zizaniis notatum, ideóque damnatum profitetur in opere de Prædestinatione,

Hincmar. de Prędest. cap. 35.

» cap. 35 pag. 307. his verbis: Vnde ad Faustum (cuius opuscula inter
» apocrypha Apostolica Sedes deputare curauit, quoniam cum aliis
» malè sanę doctrinæ zizaniis, etiam de vltima pænitentia prauè dis-
» seminauit, sicut scripta eius demõstrant, quæ Sanctus Cœlestinus
» ad Episcopos Gallicanos scribens redarguit, vt in eius decretali
» inuenitur Epistola) quidam Paulinus ita scribit, &c.]

Huic nostro & pręcedẽti sæculo reseruatum erat, non pro Fausto

dicam (potuit enim ex omnipotentissima Dei misericordia quantumuis ingratus, indebitam, & verè gratuitam eius gratiam sentire, agnoscere, pœnitendo publicè profiteri) sed pro libris illis pestiferis Apologiam præparare, vt mox videbimus: Interim non erit inutile nec ingratum Illustrissimorum Card. qui hoc nostro sæculo præcipuæ Ecclesiæ Columnæ, & hæreticorum flagella extitere, Baronij scilicet & Bellarmini de Fausti libris hic proferre iudicium. Faustus Reg.

Ille siquidem in Martyrologio Romano in notis ad 11. Sept. versipellem vulpeculam Faustum nominat. Sed de Fausto, inquit, consule dicta in Annalibus, in quibus versipellis vulpeculę fraus detegitur.] Et in Annalibus tom. 6. ad annum 490. post recensitum de Fausto Gennadij testimonium hæc Gennadius, inquit, quisnam rogo sub tam pulchro titulo adeò fidei orthodoxæ concinno existimare posset inesse librum (Fausti scilicet de quo agitur) in quo lateret hæresis, seù anguis in herba sub prominentibus floribus, quod quidem haud rudes tantum, sed & disertos potuit decepisse, &c.]

Baronius in Martyr. ad 11. Sept. Idem Annal. tom. 6. An. 490.

Et iterum post multa: non est quidem, vt pro Fausto aliqua possit in eius defensionem vel excusationem Apologia elaborari, quem constat in diuerso orbe Catholico impugnatum: Etenim in Occidente Cæsarius & Auitus, doctissimi atque Sanctissimi in Gallia Episcopi, aduersariis eum scriptis exagitauerunt: Eundémque in Africa Sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus septem libris vehementissimè impugnauit, &c. Sed qui præstant his omnibus, Fœlix atque Gelasius Romani Pontifices eadem Fausti scripta reiecerunt, vt planè vniuersum occidentem orbem in eosdem Fausti libros insurrexisse, eosdémque oppugnasse atque hæresis condemnasse manifestum sit.

In Oriente verò non vnus duntaxat quem refert Ado, Ioannes Presbyter Antiochenus eos Fausti libros refellit, sed Orthodoxi ferme omnes, &c. Et post recensitam Hormisdæ Epistolam. Hæc & alia, inquit, Hormisda Papa ad Possessorem Episcopum Africanum, quibus valeas intelligere libris illis Fausti ab omnibus contradictum, & à Sede Apostolica Catholicáque Ecclesia eos esse reiectos, &c. Quinam autem colligantur ex Fausti duobus libris errores scriptis Sancti Augustini, & sententiæ Catholicæ Ecclesiæ aduersantes, tu vide illos collectos à Maxentio in responsione ad Hormisdam Romanum Pontificem, vbi in pluribus Faustus declaratur hęreticus.

Videre namque est eundem Faustum in Conuentibus Sanctorum Patrum, *vt Saül inter Prophetas, Prophetam*, & ipsum apparuisse eadem cum illis sentientem, sed priuatis postea scriptis do-

Faustus Reg.

" losâ arte totam de iustificatione hominis destruxisse sententiam,
" dum captiosè videri volens pugnare contra Pelagium, Pelagio fa-
" uisse compertus est. Eiusmodi planè erant Pelagianorum immo
" & Pelagij ipsius (vt superiori tomo ostensum est) fallaces artes,
" dum videri volentes hæresim confutare, eandem firmiùs stabili-
" rent. Cum igitur Fausti sententiæ vbique ab Ecclesia Catholica
" fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex recen-
" tioribus, dum in nouatores insurgunt, vt eos confutent, à Sancti
" Augustini sententia de Prędestinatione recedunt: cum alioqui
" arma non desint quibus aduersarii profligentur.]

Bellarminus de gratia & Lib. Arb. lib. 2. cap. 11.

Et Cardinalis Bellarminus, vt magnum Ecclesiæ hoc sæculo lumen, sic totius Societatis decus eximium, de Gratia & Libero Arbit. lib. 2. cap. 11 vbi probauit ex traditione Ecclesiæ Prædestinationis Dei nullam esse causam in nobis, eámque fuisse Sãctorum Patrum sententiam, eandem ostendit ab ipsorum antiquioribus & doctioribus, quos deinde cæteri secuti sunt, quasi certum Catholicæ fidei dogma traditam: Contrariam verò Pelagianæ hęresi imputatam, seù ad Pelagianos reiectam, idque confirmat auctoritate Gelasii Papę & Synodi Romanæ 70 Episcoporum, in qua damnati libri Fausti quos in Augustini libros de Prędestinatione Sanctorum, & bono perseuerantiæ scriptos pro comperto
" asseuerat his verbis. Denique Sanctus Gelasius in Concilio 70.
" Episcoporum nō solum probauit omnia scripta Sancti Augustini
" & Sancti Prosperi, sed etiam contrà damnauit libellos Ioannis
" Cassiani & Fausti Reiensis: Cùm tamen non ignoraret potissimã
" contentionem inter Prosperum, & Cassianum, deinde inter Ful-
" gentium & Faustum, de scriptis Sancti Augustini de Prædestina-
" tione Sanctorum, & bono perseuerantiæ fuisse.]

De Script. Eccles. in Fausto.

Et iterum in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis in Fausto Regiensi ad annum 480. vbi retulit pręcipua ex supradictis contra
" Faustum testimonia, sic concludit: Hęc admonere volui propter
" aliquos, qui nostro tempore Faustum Catholicum fuisse conten-
" dunt.] Iam R. P. Audiamus & expendamus.

CAP. VIII. PARS ALTERA.

Sirmondvs.

Admonet hoc loco studium veritatis, amórque innocentiæ, vt Fausti Reiensis vicem doleamus, sanctóque & clari nominis Antistiti reuerentiam, quâ fas est, deprecemur. Quis enim ægrè non ferat Faustum illum, qui in admiratione omnibus ætate suâ fuit, & honore: quem doctrinæ salutaris singularísque virum Sidonius, Doctorem eximium, Pastorem egregium Ruriuus appellabat, quem adhuc Abbatem Hilarius Arelatensis ita honorauit, vt inter se ac Theodorum, & Maximum Episcopos medium locaret: Episcopum verò & Episcopi

Collegæ omnes reueriti sunt, & Hilarius Pontifex dignum censuit, qui in Synodo Romana secum vnà præsideret. Faustum hunc, inquam, *quis æquo animo ferat librorum nunc istorum nomine, quod Prædestinatorum in his errores ex Synodi sententia refellerit, vexari passim à multis, traducique tanquam hæreticum?* Faustus Reg.

CONFVTATIO.

Quin imò admonet hoc loco studium veritatis, amórque diuini cultus, & Christianæ humilitatis vt superbiæ ac præsumptionis humanæ vicem ac miserandam sortem agnoscētes, Deo supplices gratiam eius verè gratuitam perpetim, & omnibus momentis in tot tantisque huius vitæ periculis deprecemur: vt seruiamus Domino in timore & exultemus ei cum tremore: ne quando irascatur Dominus & pereamus de via iusta. Vt plurimis, & ipsi Fausto imprimis contigit, dum sibi hoc ipsum quod in eo emineret, Deo ingratus, non perfectæ Christi gratiæ assignauit, à via vere regia declinauit. Illam verò superbiam maximam fuisse magnis ingeniis perditionis viam, sæpissimè obseruauit Sanctus Augustinus, præcipuè in libro de Spiritu & lit. cap. 11. vbi docet verum Dei cultum in hoc maxime consistere, vt anima non sit ei ingrata. Erit « autem ingrata, inquit, si quod illi ex Deo est, sibi tribuerit, præ- « cipuéque iustitiam, cuius operibus, velut propriis & velut à se- « metipsa sibimet partis, non vulgariter tanquam ex diuitiis aut « membrorum formâ, aut eloquentiâ, cæterisque siue exteriùs, siue « interiùs, siue corporis, siue animi bonis, quæ habere etiam sce- « lerati solent; sed tanquam de his quæ propriè sunt bona bono- « rum, quasi sapienter inflatur: quo vitio repulsi à diuinæ stabilita- « te substantię etiam magni quidam Viri ad idololatriæ dedecus de- « fluxerunt, &c. Et contra Iulianum lib. 5. cap. 3. Quando, inquit, « sibi homo multùm placet, & de sua virtute confidit, si traditur in « desideria superbiæ suæ tantò ampliùs augetur hoc malum, quan- « tò magis ei cupiditates cęterę cesserint, eásque velut laudabilia, « hanc vnam oblectando, compresserit.] Item in Serm. 13. de verbis « Apostoli. Ergo, inquit, ne ad carnis actiones mortificandas de « Spiritu tuo præsumas, & superbiâ pereas, & tibi superbo resista- « tur, non humili gratia concedatur: *Deus enim superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Ne forte ergo suboriretur tibi ista su- « perbia, vide quid sequatur: Cum enim dixisset *si Spiritu actiones* « *carnis mortificaueritis, viuetis*, ne hîc se extolleret humanus Spi- « ritus, & ad hoc opus se idoneum firmúmque iactaret, subiecit & « ait. *Quotquot enim Spiritu Dei aguntur hi Filij sunt Dei.* Quid te « ergo iam volebas extollere, vbi audisti, *si Spiritu actiones carnis* « *mortificaueritis viuetis?* Dicturus enim eras, hoc potest voluntas « mea, hoc potest Liberum Arbitrium meum; quæ voluntas? quod «

August. de Spirit. & lit. cap. 11.

Idem contra Iulian. lib 5. cap. 3.

Idē Serm. 13. de verb. Apostoli cap. 9.

cap. 10.

Iacob 4. v. 6.

Rom. 8 v. 13.

v. 14.

Faustus Reg. » Liberum Arbitrium? Nisi ille regat cadis, nisi regat iaces: Quo-
» modo ergo spiritu tuo cum audias Apostolum dicentem, *quot-* d.v.14.
» *quot enim Spiritu Dei aguntur, hi Filij sunt Dei.* Tu te vis age-
» re, à te ipso vis agi, ad actiones carnis mortificandas? Quid tibi
» prodest, quia non eris Epicuræus, & eris Stoicus? siue Epicu-
» ræus eris siue Stoicus eris, inter Filios Dei non eris.] Idem ip-
Prosper de Ingrat. cap. 37. sum Augustino suo concinens Prosper inculcat carmine de ingra-
tis Cap. 37.

» licet in cruce vitam
» Ducant & iugi afficiant sua corpora morte,
» Abstineant opibus; sint casti, sintque benigni,
» Terrenisque ferant animum super astra relictis:
» Si tamen hęc propriâ virtute capescere quemquam
» Posse putant, siue dignus labor iste iuuari,
» Ingenium meruisse aiunt bona vera petentis:
» Crescere quos cupiunt, minuuntur: proficiendo
» Deficiunt: surgendo cadunt, currendo recedunt,
» Vnde etenim varij frustra splendescere quærunt
» Inde obscurantur: quoniam sua, laudis amore,
» Non quæ sunt Christi quęrunt: nec fit Deus illis
» Principium, & capiti non dant in corpore regnum,
» Non horum templo est Christus Petra fundamentum:
» Sed super instabilem arbitrij nutantis arenam
» Assurgunt, fœdâ lapsuri mole tumoris.
» Isti quem quidam reprobarunt ædificantes,
» Nunc etiam reprobant lapidem, pariésque sine ipso
» Tertius esse volunt, quem nullo fœdere nectat
» Angulus, & quem nulla habeat compago ligatum:
» Hi thalamum ad sponsi non perducuntur, & intrant
» libertate suâ quæ Christi gratia confert,
» Non acceperunt, & habent: non attrahit illos
» Vis Patris ad verbum, sed sponte & prępete cursu
» Pręueniunt cessantis opem; nec ad omne gerendum
» Eius egent, sine quo sibi plurima posse videntur.

Cap. 38.

Quid prodest verbis commentum Pelagianum
Respuere, & solâ damnatos plectere voce
Cum paucis squalidâ sublatis de cute neruis
Intima viperei foueantur viscera sensus, &c.]

Quisquis hæc in Fausto & similibus Pelagianorum reliquiis non agnoscet, eadem fuligine tinctus simile Dei iudicium, nisi resipiscat, vix euadet. Quis nesciat Cassianum, Iulianum Cœlestium, & Pelagium exteriori morum probitate non minùs quam

quam Faustum plurimos decepisse vt Patres Diospolitanæ Synodi, Summum Pontificem Zozimum & aliquo tempore ipsum etiam Augustinum? Prosper etiam Epistolâ ad Demetriadem cap. 10. illorum omnium virtutes plurimas laudat: sed superbia deiectos probat: non itaque desidiosis (inquit) & tepidis neque « inertibus & incultis, sed magìs quibusdam animis sedulis & bo- « norum actuum probitate luculentis Diabolus per gloriam irre- « psit humanam, & quos impulsione non mouit, elatione deiecit: « quantò enim clariores erant meritis tanto eos aptiores suis inue- « nit insidiis &c.] Meminerit R. P. Iulianum à Sancto Augustino « oper. imperf. lib. 1. cap. 130. vocari nouum Anti-Christum, eo quod contra Apostolum electionem ex operibus dicat, non ex gratia: hic ex minimis fuit in Fausto Pelagianæ prauitatis erroribus; grauiores & merè Pelagianos iam suprà notauimus, & sæculo suo libros illos hæresis notatos, & damnatos vidimus, præter alias Fausti hæreses: non igitur immerito ab Illustrissimis Cardinalibus Baronio & Bellarmino & alijs plurimis probatissimis auctoribus vt hæretici reiiciuntur.

Faustus Reg.

Prosper ad Demetriadem cap. 10.

Aug. oper. imperf. lib. 1. c. 130.

SIRMONDVS.

Idque auctore quod dissimulare non possunt, ac duce Ioanne Maxentio Scythâ Monacho, ex eorum numero, qui Eutychis hæresim clam fouentes, Synodum Chalcedonensem aduersus Hormisdam eiusque legatos occultis artibus impetebant: hic enim est Maxentius, qui Constantinopoli annis post Arelatense Concilium ampliùs quàm quadraginta de Fausti libris turbas primus excitauit, hæreticos illos esse clamitans, cùm alij contra (quorum princeps Possessor Episcopus Africanus) esse docerent orthodoxos. Cúmque à Possessore de his libris consultus Hormisdas mitiùs, quàm pro Maxentij voto respondisset, sic homo amens efferatus est, vt Hormisdam quoque ipsum incesseret, atque hæreticum dicere non dubitaret.

CONFVTATIO.

Auctore ac duce Ioanne Maxentio impugnari Fausti libros non satis cautè hic asserit R. P. siquidem ante Maxentium Auitus & Cæsarius in Gallia, Gelasius Papa Romæ in Concilio 70. Episcoporum illos vt hæreticos & Apocryphos notauerunt vel etiam scriptis suis refutauerunt, sed & Ioannes Diaconus ex Oriente, Sanctus Fulgentius & alij in Sardiniam pro Christi fide relegati Episcopi prioribus suis scriptis errores librorum illorum ante Maxentium confutauerunt, vt suprà probatum fuit.

Porro vtrum Ioannes ille Maxentius Antiochenus Presbyter & Archimandrita & alij Scithæ Monachi Eutychis hæresim, quam scriptis publicis detestabantur, clam fouerent, vtrum Synodum Chalcedonensem, quam professione publicâ vnâ cum omnibus

Faustus Reg.

Leonis Papæ Epistolis amplectentes in Christo duas naturas sine confusione in vnam personam vnitas prædicarent, occultis artibus impetirent, eo quod vnum de Trinitate Crucifixum (quod sine hæresi negari non potest,) profiterentur & Sedis Apostolicæ auctoritate confirmari peterent, non omnibus conuenit & huiusce rei disceptatio propositi nostri metas longè excedit.

Sed quod idem ipse *Maxentius de Fausti libris turbas Constantinopoli primus excitarit*, hæreticos illos esse clamitans à R.P. gratis nullo teste dictum. Immò turbarum causa sine dubio ij, qui libros illos prorsus hæreticos, & iam auctoritate Apostolica damnatos, Apocryphos & omnino supprimendos vt orthodoxos in lucem proferrent. Nec primus Maxentius ille ibi illos vt hæreticos impugnauit: vidimus enim & Petrum Diaconum de contentione orta ob errores in libris illis sparsos prius scripsisse in Sardiniam. Sed esto; Laudandus non incusandus Maxentius, quod libros illos hæreticos esse quales ab Apostolica Sede iudicati fuerant, contenderet.

Quod verò *Possessor Episcopus Africanus princeps esset eorum qui illos dicerent esse orthodoxos*, hoc emissum contra fidem Epistolæ ipsius Possessoris ad Hormisdam Papam, quâ (vt vidimus) innuit contentionem inter alios ortam, ipsum verò ab aliquibus consultum expectare maluisse iudicium Sedis Apostolicæ, quàm suum proferre,& solam Fausti facundiam laudauit, & responso Papæ didicit libros illos reiiciendos,vt reiecti fuerant à Gelasio: quomodo igitur princeps eorum, qui docerent libros illos orthodoxos?

Denique quod *Maxentius homo amens sic efferatus sit vt Hormisdam quod de his libris consultus mitiùs, quàm pro eius voto respondisset, incessere, & hæreticum dicere non dubitauerit.*] Scriptus eius libellus quod vnicum extat eius rei testimonium longè aliter habet: primo libellus ille nullomodo amentiam redolet, & ab omnibus (vt suprà retulimus, ex Baronio) in his quæ libros Fausti respiciunt & approbatus & laudatus; nec de eo aliter Cardinalis Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasticis ad annum 520. in

Bellarminus de Scriptor Eccles. in Ioan. Max.

» Ioanne Maxentio: Item responsionem (inquit) ad Epistolam papæ » Hormisdæ in quibus disputat aduersus Nestorianos & aduersus » Faustum Regiensem Semipelagianum. Et quidem Faustum & Pe- » lagianos egregiè refellit, ex libris Sancti Augustini &c.] Idem ipsum recentissimè confirmauit R. P. Petauius de Theologicis dog- » matibus tom.1.lib.9.cap.2.pag.573. his verbis: Faustus Augustini » doctrinæ (quantumlibet dissimulare conetur) aduersatur in om- » nibus, & Semipelagiana decreta propalam asseuerauit. Quod » vtrumque demonstrat Ioannes Maxentius in responsione prima. Secundo Maxentius Epistolam Hormisdæ quasi ementitam, nul-

lomodo ab ipso emissam, sed confictam impugnat. Tertio non tam de iudicio circa Fausti libros, quàm de Monachorum Scytharum, qui cum Ioanne Diacono Romam delegati fuerant, diffamatione queritur. Denique Faustum quidem eiusque libros, quique eos approbarent hæreticos dixit, & ipso Cardinalium Baronij & Bellarmini iudicio probauit Maxentius: sed Papam Hormisdam, quem Epistolæ auctorem esse non sine graui coniectura pernegaret, nullomodo vt hæreticum infamauit. Et si Censuram librorum Fausti mitiorem quàm par esset existimauit, etiã in hoc veniã dignus videtur, quod ignorans decretum Gelasij Papæ ad cuius Censuram teste Baronio & vt cuilibet obuium est, allusit Hormisda, vim illius non apprehenderit. Quicquid sit testibus Baronio & Bellarmino Sedi Apostolicæ non suspectis iudicibus iudicium & Censura Maxentij in Fausti libros non improbanda, nec huc vsque quisquam contrarium probare, & librum eius refutare ausus est. Faustus Reg.

SIRMONDVS.

Nec verò hic illius, Sociorumque odia conquieuerunt, quin & Episcopos Africæ in Sardinia exules in Faustum acuere conati, hos etiã eius libros per Fulgentium refutandos in Sardiniam miserunt: difficile videlicet non erat ab Afris id sperare, apud quos nata (vt dictum est) Prædestinatorum hæresis, in multorum adhuc mentibus hærebat; qui verò ab hac labe immunes erant, sic tamen affecti erant plerique, vt quæcunque in Prædestinatos dicerentur, ac si Augustinum peterent suspecta, & odiosa haberent omnia.

CONFVTATIO.

Huc vsque inauditum crimen, & nouus odij effectus: sicut Possessor Summum Pontificem, sic Petrus Diaconus & alij ex Oriente Romam delegati de Incarnatione & Gratia Christi consuluerũt Sanctum Fulgentium, & alios Africanos Episcopos cum ipso pro Christi fide in Sardinia exules: sic etiam de libris Fausti eos ipsos consuluit Maxentius cum sociis suis: sed inquit R.P. *eos in Faustum acuere conati sunt, eius libros eis per Fulgentium refutandos mittunt.* An mendaciis? an scriptis fallacibus? vt Hincmarus ad Ecclesiam Lugdunensem contra Gotteschalcum? Nequaquam: immo verò libros ipsos mittunt. Et ex Synodica Episcoporum, qua illorum Epistolæ respondent cap. 2. & sequentibus patet in quæstione de gratia & Libero Arbitrio eos simpliciter consultos, nudè & sine fuco difficultatibus propositis.

Porro aduertat R.P. qua fide dixerit *non fuisse difficile ab Afris id sperare, apud quos nata Prædestinatorum hæresis in multorum adhuc mentibus hærebat.*] Cum vt vidimus cap. 1. nulli vnquam nec in Africa nec alibi fuerint hęretici Prędestinatiani; & quos solos ibi fuisse intendit in Adrumentino Monasterio inclusos, & ab ipso Au-

Faustus. Reg. gustino ex tunc sæculo integro ante has contentiones, sanatos & correctos, quomodo igitur potuerint sua hæresi omnes Africæ Episcopos sæculo subsequenti inficere. Tum quâ arte id fingi potuerit non liquet. Cum etiam (vt mox vidimus) Possessorem Episcopum Africanũ voluerit contrariæ sententiæ esse principem. Deinde quã absurda hæc consequentia, plurimi fuere in Africa Prædestinatiani hæretici, ideóque *qui hac labe immunes erant, quacunque in prædestinatos dicerentur perinde ac si Augustinum peterent suspecta & odiosa habebant.*] Immò potiùs hæresis illius notitia eos ab illo errore liberasset: si tam inanibus argutiis in Faustum vsus esset Maxentius non abs re à R.P. *vt homo amens & efferatus* sect. præcedenti fuisset iudicatus, nec tam absurda & ridicula commenta optimo R. P. ingenio conueniunt. Sed ex suscepta causa emergunt: & si hæc palam & publicè in Sanctum Fulgentium & venerabilem illorum Episcoporum pro Christi fide exulum cœtum scripta non improbantur, quidni ad aurem inter fratres, illi omnes, sicut & Prosper, & Augustinus ipse, Prædestinatorum hæresi notentur.

SIRMONDVS.

Quid enim aliud vehementius vrgebant, qui Fausti libris infesti erant, quàm quòd Petrus Diaconus, cæterique cum eo in Epistola sua criminantur contra Prædestinationis illos sententiam scriptos esse? Quid hoc autem ad Augustinum? nam contra Prædestinationis sententiam scriptos à se Faustus *non abnuebat, sed contra illam duntaxat, quæ vel fatum asserat, vel Liberum Arbitrium neget: quorum vtrumque ab Augustini sensu abhorrere non inficias ierint ipsi, & vtrumque Augustino per calumniam imponi solere testis est Prosper in Epistola ad Ruffinum.*

CONFVTATIO.

Petrus Diaconus princeps eorum qui in causa fidei à Græcis ex Oriente Romã missi sunt, libro suo de incarnatione & gratia Fausti libros cõtra veram S. August. de gratuita & absoluta Dei Prædestinatione doctrinã scriptos fuisse asseruit, sicut etiã ex propriis ipsius Fausti sententiis hoc ipsũ in principio huiusce capitis probauimus: *Faustũ verò contra illam Prædestinationis sententiã duntaxat scripsisse, quæ vel fatũ asserat, vel Liberum Arbitriũ neget,* bona cũ venia R.P. solẽne illud Fausti quo mox parum cautè vtitur referemus (non ita est) omnem omnino vt iam probauimus absq; præuisis meritis Prædestinationẽ, vt fatalem impugnat, & verã Christi gratiam verè gratuitã, quasi Liberi Arbitrij interemptricẽ non minus, quàm Cassianus Massilienses & reliqui Gallorum Pelagiana hæresi irretiti: immò quam Iulianus Cœlestius & Pelagius ipse criminatur: *quorum vtrumque ab Augustini sensu abhorrere, vtrumque etiam ipsi per calumniam imponi solitum*] & libris etiam

illis Fausti impositum nemo non videt. Sed aduertat R. P. dum nimis Fausti sui Apologiæ indulget, quomodo se à calumnia in Sanctissimos illos Præsules Summósque Pontifices, Auitum (inquam) Cæsarium, Fulgentium, Gelasium, Hormisdam, & reliquos se liberet. Siquidem si ea fuit nec alia Fausti sententia, pessimè, fallaciter, & calumniosè à Gelasio & Hormisda libri illi inter hæreticos, Apocryphos & penitùs reijciendos fuere recensiti, & ab Auito, Cæsario & Fulgentio, Petro Diacono & aliis, scriptis suis pari nequitiâ, fallaciâ & calumniâ fuere impugnati: videat R. P. ex susceptæ causa quibus angustiis coarctetur: immò vero in quæ præcipitia ruat. Faustus Reg.

SIRMONDVS.

Callidum preterea & subdolum Fausti sermonem aiunt fuisse, Pelagianæ prauitati consentientem, detectum conuictumque à Fulgentio, ab Auito, & ab aliis: quid hic aptiùs, veriùsque pro Fausto responderi queat quàm solemne illud Fausti ipsius (non ita est) *etenim quos in eius scriptis dolos deprehenderit Fulgentius, & quo pacto profundam illius, quam exprobrant calliditatem, libris suis septem detexerit, diuinare, cum hi non extent non possumus.*

CONFVTATIO.

Nihil *aptiùs* certè pro Fausto, & è susceptæ causa responderi potest, quam illud solemne ipsius, non ita est, sed nihil *veriùs*: non vtique, imo falsissimum. Licet enim Sancti Fulgentij libri non extent, nihilominus fidem & iudicium Sancti Isidori Hispalensis Episcopi, qui libros illos Sancti Fulgentij legisse, illisque Fausto Regiensi Pelagianæ prauitati consentienti respondendo, eius profundam destruere calliditatem obnisum fuisse indicat, reijcere temerarium est: Ferrando Diacono Sancti Fulgentij Discipulo, in eius vita ad successorem dicenti Sanctum Fulgentium libris Fausti respondisse ne occultum in illis serperet virus, cumque plus laborasse exponere, quam conuincere, quia dubios sermones Fausti exponere hoc erat delirantis argumenta conuincere, asserenti assentiri nolle durum est: publicæ verò in Synodica 12. Episcoporum non minus sanctitate vitæ, quàm confessione fidei celeberrimorum attestationi, dum dicunt Sanctum Fulgentium laborum, doctrinæ, confessionis & exilij socium in libris suis contra Faustum (quos commendant) eius commenta veritati contraria, Catholicæ fidei penitùs inimica discussione prodidisse, ratione manifestâ conuicisse, auctoritate diuinâ compressisse, & consonâ prorsùs attestatione confutauisse: tam solemni (inquam) tot tantorumque Episcoporum attestationi fidem denegare maximæ pertinaciæ & temeritatis est: sed post hæc tria celeberrima, támque consona oculatorum testium omnique ex-

Faustus Reg. ceptione maiorum contra fraudulentam calliditatem Fausti, eiusque peruersam doctrinam, testimonia in eius gratiam & susceptæ causam asserere nihil verius respondere posse, quàm solemne illud ipsius Fausti NON ITA EST, hoc certissimè (R. P. pace dictum sit, quem multùm veneror, sed in susceptæ causam tantùm) obduratam Pelagianæ prauitatis pertinaciam redolet, quę vt Fausto faueat totius Ecclesiæ auctoritatem, & Sanctorum Patrum fidem abdicet, & vnico Fausto hominum omnium fallacissimo de Arelatensi & Lugdunensi Pseudosynodis asserenti sic assentiatur, vt contrà sentientes Prædestinatianæ hæresis notet, quis hæc ferat, immo in his quis non intelligat veracissimè dictum de iis, *Quibus non est datum, vt videntes non videant & audientes non intelligant.* Luc. 8. v. 10.

Quidni etiam licet hoc sit superuacaneum, alterum etiam antiquissimum adhibeamus testem coætaneum Facundum Hermianensem in Africa Episcopum, qui libro contra Mocianum Scholasticum, curâ & studio R. P. edito: Sic aliquando, inquit, etiam Faustus Gallus in quæstione Liberi Arbitrij malè intellectis & incongruè adhibitis ipsius Beati Augustini sententiis fallebat, & in assensionem sui erroris inducebat incautos, qui tamen à Sanctæ Memoriæ Fulgentio Ruspensi detectus, atque conuictus est &c.] Sed & ipsemet R. P. id ipsum olim ingenuè professus est in notis ad Sidonium Apollinarem pag. 162. & in antiquis Concil. Galliæ tom. 1. ad Pseudosynodum illam Arelatensem, quæ sectione sequenti referentur. Ita vt ista tam absurda & à proprio R. P. sensu aliena, vt alia plurima contra ipsius mentem ex susceptæ causa prodire nemo non videat.

Facundus contra Mocianum.

Sirmondus in notis ad Sidon, pag. 162.

SIRMONDVS.

Auitum Viennensem in aliis Fausti libris scimus aliqua non laudasse, contra hos vero librot an quicquam scripserit, quod existimasse Ado videtur, incertum est.

CONFVTATIO.

Sanctum Auitum in aliis Fausti libris aliqua non tantum, non laudasse sed erroris seu hæresis notasse certum est. Vt ex eius Epistolâ quartâ ad Gundebaldum Burgundionum Regem patet. Quod scilicet in scripta Fausti Epistolâ ad Paulinum Burdegalensem, Pœnitentiam momentaneam, id est in ægritudine quasi sub momento mortis acceptam nihil, aut nulli prodesse definisset. Eósque qui talia sentirent veriùs reddi appetitâ superbiâ turgidos, quam conscientiâ illibata securos asserit. Item quod Faustus ibidem solam fidem homini prodesse inficiaretur, eumque ex illorum parte fuisse profitetur, *Qui* (sicut ait Dominus) *graue super humeros Discipulorum pondus imponunt, quod ipsi tamen vno*

digito mouere detrectant. Faustum etiam edidisse de creaturis Epistolam vel libellum,in quo mirâ calliditate & nequitiâ Sancti Hieronymi abutens testimonio asserere conatus est animas esse corporeas,quem errorem confutauit Claudianus Presbyter Sancti Mamerci Viennensis Episcopi frater, tribus disertissimis libris ad Sidonium Apollinarem, qui illos lib. 4. Epistolâ 3. laudauit non minus certum : item Faustum etiam cum aliis malæ sanæ doctrinæ zizaniis de vltima pœnitentia praua disseminasse, & ideo scripta eius damnata R. P. non suspectus auctor est Hincmarus de prædest. cap. 35. Sed etiam Faustum ita Liberum Arbitrium docere conatum, vt illuminatio eius, virtus & salus non à Christo, sed à natura sit, lucidissimâ fide Auitum Viennensem scripsisse eius redarguendo errorem non existimasse videtur Sanctus Ado Viennensis (vt hic vult R. P.) sed reuera disertis verbis quæ iam retulimus scripsit in Chronico ad annum 492. Ideoque incertum non est, nec etiam ipse R. P. incertum habuit in sua pseudosynodo Arelatensi tom. 1. Concil. Galliæ ad annum 475. de his ipsis agens Fausti libris: Qua nota, inquit, in his etiam libris suis " Faustus non caruit: nam & à Gelasio Papa hoc nomine inter Apo- " cryphos relati sunt, & ab Auito Viennensi, atque à Fulgentio, " & aliis pluribus oppugnati.] Et iterum etiam in notis suis ad Si- " donium Appollinarem pag. 162. Quid ergo causæ, inquit, cur à " Sydonio laudibus ornentur, quos constat à Gelasio, Fulgentio, " Auito, Croco, Facundo, , & aliis, vel damnatos, vel contrariis " etiam voluminibus confutatos.] "

Faustus Reg.

P. Sirm. in notis ad Arelat. Côc.

D. in notis ad Sidon. pag. 162.

SIRMONDVS.

Maxentij porro in Faustum obiectiones fallaces, ac minimè sinceras multorum iudicio habitas esse quis nescit? Nec causæ quicquam esse, cur illum de Fausto potiùs audiamus, quàm Gennadium vel Possessorem, quorum alter opus egregium, alter Catholicos libros istos pronuntiauit.

CONFVTATIO.

Item in Maxentium R. P. censuram, qui quasi fallacem ac minimè sinceram post iudicium celeberrimorum Cardinalium Baronij & Bellarmini prorsus reiiceret, veritati propius accederet: qui verò Faustum & Gennadium, & si libet Possessorem addere (licet vt vidimus nullum pro Fausti libris iudicium tulerit, nec illos Catholicos vt vult R, P. Epistolâ suâ quæ apud Baronium habetur ad annum 520. pronunciauerit) præferrè non veretur Summis Pontificibus Gelasio, Hormisdæ & Fœlici, Sanctis Fulgentio, Auito, & Cæsario, 12. Episcopis Africanis pro fide exulibus, Petro Diacono, & reliquis in causa fidei à Græcis ex Oriente Romam legatis & Maxentio Antiocheno presbyte-

Faustus Reg. ro & Archimandritæ Venerio, & aliis Scythiæ Monachis, certè pessimis illis Pelagianæ prauitatis reliquiis consentire potiùs, quàm veram & perfectam Christi gratiam cum tot Sanctis Romanis Pontificibus, Præsulibus & aliis sincerè, & toto corde profiteri valdè suspectus erit.

SIRMONDVS.

Quin & hac ætate nostra non desunt, & proximo ante sæculo non defuerunt Viri doctissimi, exactique iudicij, qui in illorum irent sententiam: atque in his ne plures commemorem clarissima Louaniensis Academiæ duo lumina, Ioannes Driedo & Ioannes Taper, qui Faustum Ambo, nec sine honore Catholicum Ecclesiæ Doctorem nominant.

CONFVTATIO.

Non defuere nec præcedenti sæculo, nec nostro (quod dolendum est) desunt, inter alia hæreticæ prauitatis venena, etiam non mediocres Pelagianæ virulentiæ reliquiæ, quibus inuolui non ideò dicimus Driedonem & Taperum, qui plurimos & maiori & veriori in hoc maximè luce præfulgentes reliquere successores, qui Deo propitio maiori studio veritatis, quæ illos latuit, notitiā adepti sunt. Sed quis miretur Doctores illos Driedonem & Taperum aliis rebus intentos, etiam quò faciliùs hæreticos Lutheranos & Caluinistas oppugnarent, parùm cautos, vnà cum perspicaci illo censore Erasmo, in profundam Fausti calliditatem & dolos incidisse, maximè non inspectis Sancti Fulgentij de Incarnatione & Gratia Christi, & de Veritate Prædestinationis & Gratiæ, item Petri Diaconi de Incarnatione & Gratia lucubrationibus & Episcoporum Afrorum in Sardinia exulum Synodicâ, & aliis plurimis gratuitæ Christi gratiæ, & absolutæ Dei Prædestinationis in ipsum Faustum eiusque fraudulenta deliramenta, monumentis quę nondum in lucem prodierant, ex quibus hodiè indubitata constat fraudulenta & hæretica Fausti nequitia: quicquid sit ad Doctores illos præcipuè scriptam & editam fuisse geminam, quam supra retulimus Illustrissimorum Cardinalium Baronij & Bellarmini censuram, nemo nescit: quorum ille. Cum
Baronius ad an. 490. » igitur, inquit, Fausti sententiæ vbique ab Ecclesia Catholica
» fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex recen-
» tioribus dum in nouatores insurgunt, vt eos confutent, à Sancti
» Augustini sententia de Dei Prædestinatione recedunt: cum alio-
» qui arma non desint, quibus aduersarij profligentur:] hic verò:
» Hæc admonere volui, inquit, propter aliquos qui nostro tempo-
» re Faustum Catholicum fuisse contendunt.] Et adhuc magìs
Bellarm. in Fausto. prçcisè quo ad Taperum ipsum de Gratia & Libero Arbitrio lib.
» 6. cap. 4. in fine his verbis; Quibus adde FAVSTVM propter hos errores

errores habitum fuisse PELAGIANVM HÆRETICVM, vt te- „ Faustus
stes sunt Isidorus &c. Quod si vir Doctissimus RVARDVS TA- „ Reg.
PERVS obseruasset, non tam sæpe Faustum Catholicum appel- „
lasset.] „

SIRMONDVS. „

Non quod opinor ea in Fausti libris non animaduerterent, in quibus natura nostræ ad fidei initium, & alia plus aliquantò tribuere visus est, quàm par erat, sed quod hæc, quæ ab illo tunc scribebantur, quando ita loqui fas fuit, eiusmodi esse non intelligebant, propter quæ Catholici nominis iacturam fieri oporteret.

CONFVTATIO.

Immò veriùs Doctores illi Lutheranorum & Caluinistarum hæresi, qui Deum peccati auctorem, & Prædestinationem quasi fatalem necessitatem omnibus hominum actionibus inferentem, & Liberi Arbitrij peremptricem prædicarent, refutandæ nimis intenti, contra similes hæreticos Prædestinatianos, qui nulli fuere non contra veram Sancti Augustini, & totius Ecclesiæ doctrinam scriptos esse Fausti libros, errantes arbitrati sunt: nec aliis intenti, aduerterunt inter reliqua hæresis capita & impietates, Faustum veram Dei Prædestinationem impietatis & blasphemiæ notare & donum gratiæ tam in præfatione quam cap. 18. & alibi passim in sola doctrina reposuisse: quod anathemate damnatum Concilio Carthag. capite quarto, & Faustum cap. 17. eo dementiæ & impietatis progressum, vt verè impios asserat, qui gratiam Christi non omnibus ingeri, non omnibus testantur impendi. Neque fucum facere potest quod ait R. P. ea tunc à Fausto scripta Doctores illos intellexisse, *Quando ita loqui fas fuit*: hoc est vt in Galliæ Conciliis explicat ante secundam Arausicanam Synodum: id enim illis Theologis in mentem venire non potuit, cùm ex errore communi (quem R. P. detexit) Synodus illa ante Fausti libros edita crederetur. Sed quid multa? Doctorum illorum error censuræ Gelasii Papæ, & tot Sanctorum virorum iudicio Alcimi, Auiti, Fulgentii, Cæsarii, aliorumque qui libros Fausti vt pestilentes atque hæreticos damnarunt, & impugnarunt, præponderare non potest, nisi apud pelagianę prauitatis reliquias.

SIRMONDVS.

Quid enim alioqui futurum tot Patribus, tum Græcis, tum Latinis, quorum par sit ratio, quid Augustino ipsi, qui de Sanctorum Prædestinatione scribens, eadem se olim de ortu fidei sensisse confessus est: nam aut eâdem cum Fausto tabellâ damnandi sunt, aut quæ istos absoluet eâdem Faustum absolui necesse erit, aut discrimen ostendi.

Faustus Reg.

CONFVTATIO.

Longè alia ratio tam Augustini ante Episcopatum, quàm reliquorum Patrum, & Fausti: neque enim eò impudentiæ & impietatis quisquam ante illum processit, vt veram & orthodoxam Ecclesiæ fidem, & iam confirmatam Cœlestini Papæ auctoritate S. Augustini doctrinam ausu temerario & sacrilego impietatis & blasphemiæ, sicut Faustus arguere præsumpserit. Et meminerit R. P. saluberrimæ Ecclesiæ Lugdunensis etiam à suo Hincmaro comprobatæ censuræ, in præfatione posterioris operis de Prædestinatione in fine: quia non statim est hæreticum, quod ignoranter à fide sentitur diuersum, si non fiat pertinaci contentione hæreticum.] Deinde maximum discrimen est inter eos, qui nondum natâ Pelagianorum hæresi scripserunt, & eorum qui post non solùm discussam, sed & toto orbe damnatam illorum impietatem exorti sunt, vt de ipso Sancto Ioanne Chrisostomo obseruauit Sanctus Augustinus contra Iulianum lib. 1. cap. 6. Cur non ipse, inquit, addidit propriâ: cur putamus, nisi quia disputans in Catholica Ecclesia non se aliter intelligi arbitrabatur, tali quæstione nullus pulsabatur, vobis nondum litigantibus securus loquebatur.] Et sermone 14. de verbis Apostoli in fine: Fundata ista res est, inquit, ferendus est disputator errans in aliis quæstionibus non diligenter digestis, nondum plená Ecclesiæ auctoritate firmatis, ibi ferendus est error, non tantum progredi debet, vt etiam fundamentum ipsum Ecclesiæ quatere moliatur.] Denique de prædestin. Sanct. cap. 14. Huic ipsi objectioni respondens Sanctus Augustinus: quid opus est, inquit, eorum scrutemur opuscula, qui priusquam illa hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in istâ difficili ad soluendum quæstione versari.]

Hincm. de Prædest. in præfat.

August. contra Iulian. lib. 1. cap. 6.

Idem serm. 14. de verb. Apostoli in fine.

De Prædest. Sãct. cap. 14.

SIRMONDVS.

Quæ cum ita sint videant nunc quò se adigant ex Æui nostri Theologis ij, qui cum Maxentio Maxentiique æmulo Gotteschalco Faustum hæreticis adcensere non extimescunt, ac pro ea quam veritati, Sanctoque Antistiti debent reuerentiâ, si de Fausti libris decernendum est: ne supra Sedem Apostolicam, Gelasiumque & Hormisdam sapere velint, quibus satisfuit non primæ illos auctoritatis, hoc est Apocryphos dicere, non hæreticos.

CONFVTATIO.

Iam verò, *videant quò se adigant qui* cum Gennadio contra censuram Sancti Adonis Viennensis Archiepiscopi, contra sententiam & Decreta tot Summorum Pontificum, & Sanctorum Episcoporum, Fausti libros laudant, eius Pharisaïcam superbiam, & insolentem in Deum ipsum ingratitudinem pro Sanctitate vene-

rantur, & fallaces eius calliditates pro veritate Catholica nobis obtrudunt: *Qui* autem *cum Maxentio, eiusque* in hac tantùm in qua versamur quæstione de vera Christi Gratia & absoluta Dei prædestinatione *Æmulo Gotteschalco Faustum hæreticis*, vel saltem hæreticorum doctrinam propugnantibus *adcensere*, erroresque eius, & commenta Catholicæ veritati contraria libris illis contenta anathematizare *non extimescunt*, vtroque sæculo & Maxentij, & miserabilis illius Monachi certissimos veræ & indubitatæ fidei duces habent & patronos, Summos Pontifices, Concilia & plurimos Antistites, non minus Sanctitate quàm doctrinâ præfulgentes: scilicet cum Maxentio præter Episcopos in Sardinia exules, Petrum Diaconum & alios plurimos, habent Summos Pontifices Sanctum Gelasium, Hormisdam, & Fœlicem, quartum Concilium Romanũ, 70. Episcoporum, & Arausicanum secundum, Episcopos verò Sanctum Auitum, Sanctum Cæsarium, Sanctum Fulgentium, & Facundum Hermianensem: & sæculo sequenti Sanctum Isidorum. Item nono sæculo cum Gotteschalco Nicolaum I. Summum Pontificem, Concilium Valentinum 3. & Lingonense. Episcopos verò Sanctum Prudentium Tricassinum, Sanctum Remigium Lugdunensem, & Sanctum Adonem Viennensem, & plurimos non minus pietate, quam doctrinâ celebres in Ecclesia Viros, clarissimum Abbatem Lupum Ferrariensem, qui Epistolâ III. Faustum illum infaustum vocat, de his ipsis libris agens. Infaustum, inquit, etiam Faustum efferant; & Epistolâ 112. ad eundem ne de Fausto Manichæo locutus esse crederetur sic exposuit, Faustum dirigi postulaui non quem refellit Augustinus; sed quem notat in Decretis Gelasius.] Et in libello suo ad Regem Karolum Caluum. Quod si quis, inquit, excellentiæ culminis vestri ostendat aut ostenderit Faustum quendam de his longè diuersa scribentem: ne acquieueritis erranti: quoniam doctus Papa Gelasius cum 70. Episcopis Viris eruditissimis, qui scriptores essent vel non recipiendi, statuens post commendationem Augustini & singulares laudes Hieronymi, memorati Fausti scripta his verbis exauctorauit. *Opuscula Fausti Reiensis Apocrypha.*]

[Marginal notes: Faustus Reg. — Lupus Ferrar. Epist. III. — Idẽ Epist. 112. — Idem ad Regem Karolum.]

Sed & nostro sæculo præter Sixtum Senensem & Doctorum omnium cateruam duces habent & patronos (vt iam vidimus) Illustrissimos Cardinales Baronium & Bellarminum, quorum iudicium piis omnibus etiam R.P. reuerendum est, atque etiam recentissimè R.P. Dionysium Petauium, qui tom. I. de Theologicis dogmatibus lib. 9. cap. 2. Faustum ipsum Semipelagianorum Antesignanum appellare non veretur: videat etiam quò se adigat R.P. dum etiam Hincmarum suum quem errantem ducem sæpissimè

Faustus Reg.

sequi non dedignatur, Fausti libros propter malesanæ doctrinæ zizania damnatos, solâ vrgente veritate etiam inuitum profiteri coactum, deserere non veretur.

Videat etiam quò se adigat R. P. cùm nouo & inaudito hactenus commento censuram Gelasij Papæ, & Concilij Romani septuaginta Episcoporum in Fausti libros eludit: asserens *libros illos dictos tantum non esse primæ auctoritatis, hoc est Apocryphos dicere non hæreticos.*] Quasi verò alio & distincto cathalogo, vel etiam alio verbo aliorum hæreticorum libri condemnati sint.

Conc. Roman. sub Gelasio.

» Nonne sine vlla distinctione dictum, opuscula Tertulliani siue
» Africani Apocrypha, opuscula Iouiniani & Galli Apocrypha,
» opuscula Montani, & Priscillæ, & Maximillæ Apocrypha, om-
» nia opuscula Fausti Manichæi Apocrypha, opuscula alterius Cle-
» mentis Alexandrini Apocrypha, opuscula Cassiani Presbyteri
» Galliarum Apocrypha, opuscula Pictauiensis Victoris Apocry-
» pha, opuscula Faustini Reginensis Galliarum Apocrypha.] Et sic iuxta R. P. opuscula Tertulliani, Iouiniani, Montani, Fausti Manichæi & reliqua non hæretica, sed tantum non primæ auctoritatis: quis hæc ferat, quis tam desipiat, vt sic sapiat?

Et hic verissimè quæ de Augustino & aliis Patribus argutè præcedenti lectione dixit R. P. à contrario dictâ maximè vrgent. Nam *aut* (inquit R. P.) *eâdem cum Fausto tabellâ damnandi sunt, aut quæ illos absoluet, eâdem Faustum absolui necesse erit, aut discrimen ostendi:* Sed discrimen maximum ostendimus; hîc verò ne minimum quidem fingi potest, siquiden in eodem Canone nullâ, ne minimâ distinctionis notâ, de operibus Tertulliani, Fausti Manichæi, ac aliorum hæreticorum, vt de Fausti Regiensis operibus dictum APOCRYPHA nullo alio, quam hoc ipso verbo condemnationis lata sententia: igitur aut eâdem cum Fausto tabellâ illi omnes hæretici absoluendi, aut quæ illos vt hæreticos damnauit eâdem tabellâ Faustum, vt hæreticum damnatum fuisse necesse est: Sicque condemnatum agnouere Faustum Illustrissimi Cardinales: Baronius siquidem & versipellem vulpeculam, & hæreticum vocat, vel quod habet eandem vim, libros de quibus agitur, sæpius hæresis notat: Bellarminus verò libellos illos præcisè à Gelasio dicit damnatos; nec abludit Hincmarus in aliis R. P. amicissimus, nec in hoc suspectus vt supra: nec ab hac sententia abfuit R.P. in notis ad Sidonium & in Concil. antiq. Galliæ ad Concilium Arelatense. Vimque verbi illius, Apocrypha, seu valde occultanda optimè expressit Lupus Ferrariensis in supradicto libello vbi censurâ illâ notat exauctoratos fuisse libros illos nec vllomodo recipiendos.]

Adhuc etiã ostendere facillimũ esset libros illos Fausti plurimâ

Pelagianæ hæresis purulentiâ vndique scatere, sed cui prædicta non sufficient plura non proderunt, vt cautum fuit Concilio Arausicano Secundo cap. vlt. & in prauum sensum obduratus, non nisi singulari Dei gratiâ pijs precibus impetrandâ resipiscet. Erga plurimos siquidem de diuinæ misericordiæ diuitiis sperandum, vt quos nunc libero falli Arbitrio suo ab humilitatis via patitur euagari, non vsquequaque neque in finem intelligentia sit fraudaturus.] Interim aduertat pius lector quam misera & quam desperata sit susceptæ causa, quæ non nisi tam absonis & Apocryphis commentis possit fulciri & subsistere.

Conc. Arausic.

CAPVT IX. Apud R.P. Sirmondum.

De Synodo Arausicana II. in qua Prædestinatorum hæresis damnata est.

Confutatur:

Prædestinatianæ fabulæ vanitatem ex hac Synodo maximè ostendi, vt pote quæ nullos se tales hæreticos agnoscere palam significet: Sed tantùm sibi intentatam à Pelagianorum reliquijs huius hæreseos calumniam reijciat.

Pars prima.

Omnivm quæ peruersis illis Pelagianorum reliquiis inflicta sunt, grauius nullum vulnus fuit quam quo à 13. Episcopis affecti sunt in Concilio Arausicano secundo, vt ipso R. P. teste probabitur, sed priùs inquirenda huiusce Concilij causa, iam vidimus capite præcedenti Sanctum Cæsarium priùs Lerinensis Monasterij præfectum meritissimum, deinde Arelatensem Episcopum Sanctissimum, perfectæ Christi gratiæ amatorem & professorem intrepidum, huiusce Pelagianę prauitatis cum omnibus reliquiis è Galliis prorsus exterminandæ studiosissimum, edidisse teste Gennadio de viris illustribus cap. 86. de gratia & Libero Arbitrio testimonia diuinarum Scripturarum & Sanctorum Patrum iudiciis munita, vbi docuit, nihil hominē de proprio aliquid agere boni posse, nisi eum diuina gratia præuenerit.] Et opus illud circa annum 527. aut 28. oblatum à Cæsario fœlici Papæ, quò auctoritate Apostolicâ munitum & roboratum maiori vtilitati cederet, eóque magis Pelagianæ prauitatis insultus reprimerentur.

Gennadius de Viris Illust. c. 86.

Conc. Arausic.

Sed & Cæsarium Encyclicâ Hormisdę Papę ad Possessorem decretali monitum, Romæ in scriniis Ecclesiasticis seruari capitula de gratia Dei & Libero Arbitrio, quæ huic hęreticorum reprimendæ nequitię plurimum possent, rogasse simul Summum Pontificem, vt sibi capitula illa destinaret, vel Fœlicem ipsum motu proprio de opere Cæsarij confirmando rogatum solius Pastoralis curæ, ac gratiæ Christi zelo, vnà cum operis illius confirmatione capitula illa ad Cęsarium emisisse, eo proposito, vt in Synodo publicanda procuraret. Alterutrum certum, sed quod illorum, incertum. Siquidem in præfatione Arausicę Synodi hoc solùm obseruatum capitula illa ab Apostolica Sede Cęsario transmissa secundùm auctoritatem & admonitionem Sedis Apostolicæ publicanda.]

Conc. Arauf in præfat.

Porro capitula illa numero 25. à Sede Apostolica transmissa & in Synodo illa confirmata ex operibus Sancti Augustini contra Pelagianos, & ex Prosperi sententijs selecta Capitula non dubitabit quisquis tertium tomum opusculorum insigniorum in Pelagianos Louanij hoc anno 1648. editum inspexerit, in quo ad singula Concilij huiusce Capitula citationes appositæ sunt, sed à quo collecta seu selecta non satis liquet. Illustrissimus Cardinalis Bellarminus de gratia & Libero Arbitrio lib. 2. cap. 11. censuit Capitula illa ex libris Sancti Augustini verbatim excerpta, à Sancto Leone Summo Pontifice emissa, quoniam in illo tunc communi errore fuit, vt hoc secundum Arausicanum Concilium sub eius Pontificatu celebratum crederet: nihilominus si quod verisimilius credimus, proponere liceat, Capitula illa ab ipso Prospero videntur selecta, (vt 408. aut circiter ex Sancto Augustino collegit sententias) & ea vna cum Capitulis decretali Cælestini Papæ subiectis per ipsum Prosperum Sancto Leoni Papæ cui familiaris & à Secretis fuit, oblata, & ex tunc ab ipso Leone Summo Pontifice Orthodoxę fidei maximè etiam contra Pelagianos vindice acerrimo in scriniis Ecclesiasticis cum Synodi Africanæ Capitulis consignata, vt ex iis quasi armario publico in eosdem hæreticos eorúmque emergentes reliquias sicubi opus esset, emitterentur iacula: idque etiam ex eo confirmatur, quod plurima Capitulorum illorum verbo ad verbum concinant supradictis ipsius Prosperi sententiis ex operibus Sancti Augustini excerptis. Et Capitulum 8. in singularem Cassiani hæresim editum reperitur asserentis: Alios misericordia, alios per Liberum Arbitrium ad Baptismi gratiam peruenire: quod pluribus impugnauit Prosper contra Collat. cap. 13. & alibi passim. Vt vt sit de his Capitulis locutum Hormisdam in decretali sua ad Possessorem, eaque in hac Arausicana Synodo fuisse posteà sancita non impro-

Bellarm. de grat. & lib. arb. lib. 3. cap. 11.

babile est, & qui Hormisdæ illam Epistolam cum præfatione huiusce Synodi conferet vix dubitabit & sic rectè constare & confirmari videtur origo Capitulorum illorum, quibus à Cęsario receptis anno 529. Decio Iuniore consule, vt habetur in hac pręfatione Concil. Arausic. secundi: cum ad dedicationem Basilicæ in Arausica ciuitate Deo propitiante, & ipso inuitante Cæsarius cum aliis 12. Episcopis conuenisset, id omnibus secundùm auctoritatem & admonitionem Sedis Apostolicæ iustum & rationabile visum est, vt pauca Capitula ab Apostolica Sede transmissa, quæ ab antiquis Patribus de certis Scripturarum voluminibus collecta sunt ad docendos ore, qui aliter, quàm oportet sentiunt, ab omnibus obseruanda proferre & manibus propriis subscribere deberent, quibus lectis qui huc vsque non secundùm oportebat, de gratia & Libero Arbitrio credidisset, ad ea quæ fidei Catholicæ conueniunt animum suum inclinare non differret] & appositis 25. illis Capitulis summam eorũ recapitulationem subiecere: & quoniã ex illis (iuxta Prosperũ Epistola ad Augustinum) necessario sequeretur, Deum secundùm propositũ, & consilium voluntatis suę occulto iudicio & opere manifesto aliud vas condere in honorẽ, aliud in contumeliã; quia nemo nisi per gratiã iustificetur, & nemo nisi in præuaricatione nascatur.] Idque ita refugerent & auersarentur Massilienses, Faustus & cæteri Pelagianæ prauitatis reliquiæ, vt Sanctum Augustinũ eiusque discipulos perfectę Christi gratiæ professores Deum Prædestinatione suâ necessitatẽ fatalem inferre & malorũ omnium auctorem esse profiteri calumniarentur, eosque Prædestinatorum quasi hæreticorum nomine incesserent; Concilij illius Patres, quo se ab illa calumnia longè abesse ostentarent, sub Anathemate tàm horrendam blasphemiam à se ipsis remouentes his verbis damnauerunt. Aliquos verò ad malum diuinâ potestate prædestinatos esse, non solùm non credimus, sed etiam si sunt, qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis Anathema dicimus.]

Conc. Arausic.

Conc. Arausic. 2. in præfat.

Prosper Epistolâ ad ad August.

Ibid. Can. vlt.

Peracto Concilio, vt habetur in vita Sancti Cœsarij multi æmuli surrexerunt, qui eius resisterent doctrinæ, & susurris & malâ interpretatione quorumdam oborta est contra prædicationem hominis Dei sinistra suspicio, nec homines tantum è vulgo, & inferioris notæ, sed etiam aliqui Galliarum Episcopi huius Concilij definitiones sequi detrectabant, & vt ex ipsa Cæsarij querela refert Bonifacius secundus Summus Pontifex Epistolâ suâ ad ipsum Cæsarium: cum illi cætera iam bona ex Dei acquieuerint gratia prouenire, fidem tantùm, quâ in Christo credimus, naturæ esse velint non gratiæ, & hominibus ex Adam (quod dici nefas est) in Libero Arbitrio remansisse, non etiam nunc in singulis misericordiæ diuinę largitate conferri.] Quapropter Sanctus Cęsarius, vt Capitula illa, quæ in Concilio Arausicano sancita fuerant, ipsiúsque

Vita S. Cæsarij.

Epistolâ Bonifacij 2. ad Cæsar.

Conc. Arausic.

definitiones nihil reuera continebant præter Capitula ipsi ab Apostolica Sede per Felicem Papam transmissa, iuxta ipsius mandatum promulgata, sic ad eundem Summum Pontificem Concilium ipsum retulit Cæsarius, quo per Sedis Apostolicæ auctoritatem confirmatum, ab omnibus cessante murmurantium & obloquentium detrectatione susciperetur: idque mediante Bonifacio à Fœlice Summo Pontifice Epistolâ ad eum scriptâ meritò obtinere se posse sperauerat: sed eodem tempore defuncto Fœlice Bonifacius ipse Summus Pontifex creatus, ipso sui Pontificatus initio anno scilicet 531. mense Ianuario emissâ singulari ad Sanctum Cæsarium Epistolâ rei gestę serie qualem retulimus enarratâ, Apostolicâ auctoritate confessionem Cæsarij, aliorúmque Pontificum, seu Concilium ipsum Arausicanum confirmauit.

In vita S. Cæsarij.

» Cæsarius autem adeptâ illâ confirmatione, cùm aliqui Episcopi » eius inscij in errore & obstinatione illa perseuerantes Valentiæ es- » sent congregati, nec præ valetudine ibi vti disposuerat properare » posset, misit illic præstantissimos viros de Episcopis cum Presby- » teris & Diaconibus, & inter alios Sanctum Cyprianum Tolonen- » sem Episcopũ, qui productâ Bonifacij Papę confirmatione iurgã- » tium omniũ colluctationem cõpescuit, & ab omnibus receptę Cõ- » cilij definitiones] vt ex vita S. Cęsarij hìc refertur à R. P. & ita in- » quit auctor donante Christo paulatim Ecclesiarum Antistites re- » ceperũt, quod optauerat Diabolus repentinâ animositate cessare.]

P. Sirm. in notis Pseudoconc. Arelat.

Et graui ac diuturnæ contestationi (iuxta R.P. to.1. Conc. Antiq. Gall. ad annum 455. (vbi de Apocrypho illo Concilio Arelatensi) » quæ doctissimos & Sanctissimos vtrínque Viros in Gallia centum » ampliùs annos exercuit, finem posteà tandem attulit Synodus » Arausicana secunda, quæ totam de gratia & Libero Arbitrio con- » trouersiam ex Sancti Augustini sententia composuit.]

Sed id acceptũ referri debere auctoritati Sedis Apostolicę, & cõfirmationi Bonifacij Papę, docent præter S. Cæsarij vitã, duo celeberrimi manuscripti Codices, quibus vsus est R. P. Fossatensis & Laudunensis, in quibus Concilio Arausicano præponitur Bonifacij

Annotatio ad Conc. Arausi.

» hæc Epistola, hac etiam huic præfixâ annotatione: in hoc Codice » continetur Synodus Arausicana, quam per auctoritatem Sanctus » Papa Bonifacius confirmauit: & ideo quicunque aliter de gratiâ & » Libero Arbitrio crediderit, quàm vel ista auctoritas continet, vel » in ista Synodo constitutum est, contrarium se Sedi Apostolicæ, & » vniuersæ per totum mundum Ecclesiæ esse cognoscat.]

Nec etiam prętermittendũ quod licet in hac Synodo de gratuita & absoluta Dei Prædestinatione nihil expressè fuerit definitum, nihilominus quoniã illa (vt ex Prosperi Epistolâ ad Augustinũ iam retulimus) ex gratuito fidei Dono, & omnia merita præueniente

Christi

Christi gratia, quæ singulis non omnibus datur, necessariò sequitur ipsam tacitè & virtualiter definitam: Et sic censuerunt præcipui Catholicæ fidei defensores, maximè Illustrissimus Cardinalis Bellarminus, de gratia & libero arbitrio, libr. 2. cap. 11. Porrò, « inquit, in illis Capitulis Concilij Arausicani continentur omnia « fundamenta sententiæ, de Prædestinatione gratuitâ, vt non pos- « sit vllus Prędestinationem negare, nisi velit illis Capitulis contra- « ire.] Et hoc ipsum obseruauerat etiam ipse Sanctus Augustinus, de Dono perseuer. cap. 16. Aut enim, inquit, sic Prædestinatio « prædicanda est, quemadmodum eam Sancta Scriptura euidenter « loquitur, vt in Prædestinatis sine pœnitentia sint dona & voca- « tio Dei, aut gratia Dei secundùm nostra dari merita confitendum, « quod sapiunt Pelagiani, &c.] quo vero fundamento Reuerendus « Pater iam hoc ipso Concilio Prædestinatorum hæresim damnatam comminiscatur, expendendum.

Concil. Arausic.

Bellar. De Grat. & Lib. Arbit. lib. 2. c. 11.

August. de Dono Perseuer. c. 16.

CAP. IX. PARS ALTERA.

SIRMONDVS.

Inter eos, qui Prosperi exemplo post eius excessum diuinæ gratiæ partes susceperunt in Gallia Princeps fuit Cæsarius Arelatensis Antistes, Sancti Augustini non doctrinæ modo studiosissimus, verùm etiam personæ: adeo vt præ Augustini amore, morti vicinus extremum vitæ diem proximum illi, qui vltimus Augustino fuerat, sibi contingere optaret, quod obtinuit. In hanc ergo curam enixiùs incumbens, ad illorum errores extirpandos se conuertit, qui reliquiæ Pelagianorum à Prospero dicti, Semipelagianorum postea nomen in scholis Theologorum sortiti sunt: qui etsi Pelagiani prorsùs non erant, eisque prorsùs aduersabantur: libero tamen arbitrio plus æquo indulgentes, de gratiæ beneficiis infra dignitatem sentiebant.

CONFVTATIO.

Quod hìc de Cæsario refertur, quis non agnoscat, quis non toto corde suscipiat? sed quod de Pelagianorum reliquiis, siue Semipelagianis asseritur, *eos prorsùs non fuisse Pelagianos, & prorsùs aduersatos esse Pelagianis.* Prorsùs abnuimus & inficiamur. Quoniam vero Pelagianarum reliquiarum, seu Semipelagianorum virus eò periculosiùs quò occultiùs & subtiliùs serpit, nec desunt plurimi qui hoc etiam nostro sæculo eorum sensa, licet ab Ecclesia damnata recipere, in publicum proferre, & laudare non verentur, quibus hæc Reuerendi Patris sententia plurimum fauet. Operæ prætium erit pluribus ostendere longè aliam fuisse illo sæculo totius Ecclesiæ sententiam, ore Prosperi, Leonis, Gelasij, Fulgentij & Ferrandi Diaconi prolatam, vt iam vidimus, celeberrimum eorum Primicerium seu Antesignanum Faustum, & illo & nostro sæculo, vt hæreticum proscriptum.

Prosper Epist. ad August.

Concil. Arauſic.

Longè itaque aliud, de Pelagianorum reliquiis fuit, Proſperi, (qui illos magis nouit) iudicium: ſiquidem Epiſtola ad Auguſtinum: quidam verò, inquit, horum in tantum à Pelagianis ſemitis non declinant, vt cùm ad confitendam eam Chriſti gratiam, quæ omnia præueniat merita humana cogantur, ne ſi meritis redditur fruſtra gratia nominetur, ad conditionem hanc velint vniuſcuiuſque hominis pertinere, &c.] Et paulò poſt: vnde quia in iſtis Pelagianæ prauitatis reliquiis non mediocris virulentiæ fibra nutritur: ſi principium ſalutis malè in homine locatur, &c.] Et Sanctus Auguſtinus huic Proſperi Epiſtolæ reſpondens, de Prædeſt. Sanct. cap. 2. non ergo receditur ab ea ſententia, quam Pelagius ipſe in Epiſcopali iudicio Palæſtino, ſicut eadem geſta teſtantur damnare compulſus eſt gratiam Dei ſecundum merita noſtra dari: ſi non pertineat ad Dei gratiam, quod credere cæpimus, &c.]

Auguſt. ad Prædeſt. Sanct. c. 2.

Proſper da Ruffin. ca. 1. & 2.

Sed & Proſper Epiſtolâ de libero arbitrio ad Ruffinum cap. 1. & 2. nullomodo diſtinctas in præcipuo hæreſis capite cenſuit Pelagianorum reliquias ab ipſis Pelagianis; ſed eoſdem ipſos poſt condemnationem, dogmata colore tantùm variaſſe. Cùm ergo, inquit, totam iuſtitiam hominis ex naturali vellent rectitudine ac poſſibilitate ſubſiſtere, atque hanc definitionem doctrina ſana reſpueret, damnatum à Catholicis ſenſum, & multis poſtea hæreticæ fraudis varietatibus coloratum, hoc apud ſe ingenio ſeruauerunt, vt ad incipiendum, & ad proficiendum, & ad perſeuerandum in bono neceſſariam homini Dei gratiam profiterentur. Sed in hac profeſſione quomodo vaſa iræ molirentur irrepere, ipſa Dei gratia vaſis miſericordię reuelauit. Intellectum eſt enim ſaluberriméque perſpectum, hoc tantùm eos de gratia confiteri, quod quædam libero arbitrio ſit magiſtra; ſéque per cohortationes, per legem, per doctrinam, per creaturam, per contemplationē, per miracula, perque terrores extrinſecus iudicio eius oſtendat, quò vnuſquiſque ſecundum voluntatis ſuæ motum, ſi quæſierit inueniat, ſi petierit recipiat, ſi pulſauerit introeat &c.] Ita vt ex his & ſequētibus luce clariùs pateat apud vtroſque, Pelagianos ſcilicet, eorúmque reliquias, idem eſſe hæreſis fundamentum, idem ipſum virus, idem conſilium, idem propoſitum, verbóque magis quàm re mutatas iiſdem de rebus ſententias.

Proſper cōtra Collat. cap. 41.

Ideoque idem ipſe Proſper contra Collatorē cap. 41. Paria ſunt, inquit, vnius ſeminis germina, & quod latebat in radicibus maniſeſtatur in fructibus; Non ergo cum iſtis nouâ acie dimicandum eſt, nec quaſi contra ignotos hoſtes ſpecialia ſunt ineunda certamina: Tunc iſtorum machinæ fractæ ſunt, tunc in ſuperbiæ ſociis ac principibus corruerunt, quando beatæ memoriæ Innocentius, &c.] Et cap. 44. vtroſque lupos vocat, hac vnicâ diſtinctione quod

Cap. 44.

Pelagiani essent manifesti, Reliquię vero occulti, & vtrosque ab Ecclesia expellendos censet. Et in custodia Dominici gregis (inquit ad Sixtum Summũ Pontificem) hæc sit pars gloriæ huic reseruata Pastori, vt sicut illi lupos abegere manifestos, ita hic depellat occultos.] Et in Epistola ad Demetriadem, in speciem tantùm non in rei veritate eos inter se dissidere, eosque Pelagianæ prauitatis dogmata omnia retinere docet: postquam siquidem cap. 7. ostendit veræ humilitatis Christianæ proprietatem esse in confessione gratiæ, quæ tota repellitur, nisi tota suscipitur. Sicut enim, inquit, alienus est à numero fidelium, & à sorte Sanctorum, qui in aliquo à Catholica veritate dissentit, ita extra gratiam efficitur, qui aliquid de eius plenitudine diffitetur.] Cap. 10. vbi Pelagianorum simulatam probitatem, eorumque praua dogmata exposuit, & vltimo posito quasi præcipuo de insincera gratiæ confessione, de ipsorum reliquiis sic effatur: quam partem superbæ prædicationis quidam sibi cum cætera abnuerent, seruauerunt: sed hoc eos aut nimis imperitè, aut valdè nequiter fecisse non dubium est: vt omnium hominum generalem ruinam meritorum priuilegio subleuarent: Et cum inter nostros originalis peccati vulnera faterentur, inter suos tamen hoc tenere ostenderent, quòd primorum hominum præuaricatio solis imitatoribus obfuisset, naturalem autem facultatem nihil sui in alieno amisisse peccato, cui & possibile esset, & liberum, per voluntariam deuotionem promereri gratiæ largitatem: Verùm istam damnati dogmatis portionem Catholicæ mentes facilè intelligunt, & meritò detestantur, &c.]

Conc. Arausic.

Idem ad Demetr. cap. 7.

Cap. 10.

Sed omnium optimè & plenissimè idem Prosper exequitur in carmine de ingratis. Primùm siquidem cap. 6. inducit Pelagianos Massiliensibus supplicantes, quò in gratiam ab eis recipiantur: vt pote quorum in omnibus, cæteris reiectis, probent, & sequantur sententiam.

Prosper de ingratis cap. 6.

Quæque placent vobis amplectimur: Edita nobis
Doctrinæ vestræ est pietas: nihil inficiando
Discutimus: liceat vobiscum iungere sensum:
Immortalem hominem factum si creditis, & nos
Credimus: inciderit mortem peccando, suámque
Progeniem culpâ, & letho deuinxerit omnem:
Nullus non egeat Sacro Baptismate Christi,
Infántésque etiam purgentur fonte lauacri:
Dum nostri decus arbitrij, luménque creatum
Principio, quod sponte potest insistere rectis,
Manserit illæsum, nec viribus absit ab illis,
Quas condente Deo generaliter omnis in Adam

Conc. Arausic.

Suscepit natura hominis, nec suppetat vlli
De non accepta arbitrii virtute querela;
Cùm sine delectu seù lex, seù gratia Christi.
Omnem hominem saluare velit; donúmque vocantis
Sic sit propositum, vt nullus non possit ad illud
Libertate suâ, proprióque vigore venire.
Sitque salus dignis saluari ex fonte volendi:
Hæc si vestra fides, vestra est doctrina, remotis,
Quæ vestro exemplo reiicimus, addite sanctis
Nos gregibus, tandémque bonis defendite vestros.

Deinde Cap. seq. huiusmodi Pelagianorum Reliquias his auditis querelis maximâ anxietate detineri docet, & cap. 8. Pelagianos optimo iure petere posse censet, sic de se iudicari, vt vel in Ecclesiam recipiantur, & quod illi docent docere permittantur: vel etiam illi vnà secum foras pellantur. Sed hîc maximè aduertendum quod ibidem cap.38. obseruauit, Massilienses, & similes Pelagianorum reliquias voce tenus tantùm damnare Pelagium, eúmque innumeros seductutum fuisse, si doctrinæ suæ poculum præleuisset, quosdam errores suos, vt Pelagianorum Reliquiæ callidiùs tradendo.

Ibid. carm. 38.

Quid prodest verbis commentum Pelagianum
Respuere, & solâ damnatos plectere voce,
Cùm paucis squalidâ sublatis de cute neruis,
Intima viperei foueantur viscera sensus.
O benè quod diri erroris malus ille magister
Nullo præleuit lethalia pocula melle:
Sed non ambiguâ infectum feritate venenum
Protulit, & gustu virus detexit amaro.
Nam si argumenti primordia non onerasset
His, quæ discipuli dempserunt callidiores,
Innumeras dubio cœpisset plasmate mentes;
Quæ dum multa vident informia, limine in ipso
Horrida terrificæ declinant atria mortis:
Nec tam illi possunt attriti illudere fures,
Quorum quò tendant artes, atque vnde oriantur
Non dubiis promptum est cuiuis agnoscere signis.

Denique Capite sequenti 39. exponit Prosper quid à Massiliensibus, & similibus Pelagianæ prauitatis reliquiis de dogmate Pelagiano & damnaretur, & retineretur.

Cap. 39.

Non igitur cum damnatis sentire videntur
Cùm dicunt mortem in cunctos transire per vnum
Primum hominem, cuius crimen resperserit omnes,
Nec quemquam in vitam æternam, nisi fonte renatum

Venturum: infantésque reos hoc munere solui, Conc. Arausic.
Quos prima ad mortem generaliter edat origo:
Sed cum damnatis sapiunt, damnataque promunt.
Cum dicunt nihil esse animis per vulnus auitum
Detractum decoris, splendorémque omnibus illum
Nunc talem innasci, qualis fuit ante ruinam.
Hinc libertatem arbitrii, discernere sano
Posse oculo cordis, quicquid sit ritè gerendum,
Nec solum ad vitæ præsentis commoda solers,
Sufficere ingenium, quo se tueatur & ornet:
Sed summis etiam mentem aptam percipiendis
Aeternísque bonis, spontè ad Cœlestia ferri:
Pérque viam ad Christum, quam fecerit ipsa venire.
Hinc hominem multâ recti assuetudine firmum
Posse repugnare aduersis, nec cedere pœnis,
Quas superandæ animæ per carnem admouerit hostis,
Auxilio abscedente Dei, qui deserat apte
Vtilitérque suos, vt de certamine agonis
Quæsitas referant palmas: ne nulla piorum
Sint merita, & veræ priuentur laudis honore,
Si quod naturæ sensu nolúntque volúntque,
Præceptísque tenent legalibus insinuatum,
Diuini Auxilii manus hoc operetur in illis,
Seù solis Christi famulis virtute carere
Sit dignum, & non posse probos apprehendere mores
Quos plerúmque habeant etiam simulachra colentes.

Quam malè hæc Reuerendo Patri concinunt asserenti, eos quos Prosper Pelagianorum reliquias vocat, Pelagianos prorsus non fuisse, eísque prorsus aduersatos, Libero tamen Arbitrio plus æquo indulgentes de gratiæ beneficiis infra dignitatem sensisse?

Et tam certum est eos in speciem tantùm Pelagianis aduersatos, hæresis verò illorum virus integrum retinuisse: Vt Sixtus Summus Pontifex Sancti Leonis tunc Diaconi, postmodum in Sede Pontificali successoris hortatu, Iulianum ipsum Pelagiani erroris assertorem acerrimum correctionis spem præferentem, in Ecclesiæ communionem inter illas scilicet Pelagianorum reliquias irrepere conantem prorsus reiecerit. Et ex hac reiectione quasi prostratâ rursus hæresi maxima Ecclesię lętitia exorta sit ipso Prospero teste in Chronico sub Theodosii 17 & Festi consulatu id est Prosper in Chron.
anno salutis 433. his verbis: hac tempestate Iulianus Athelenensis «
iactantissimus Pelagiani erroris assertor, quem dudum amissi E- «
piscopatus intemperans cupido exagitabat, multimodâ arte fal- «
lendi correctionis spem præferens, molitus in communionem «

Concil. Arausic.

» Ecclesiæ irrepere: sed his insidiis Sixtus Papa Diaconi Leonis » hortatu vigilanter occurrens, nullum aditum pestiferis conatibus » patere permisit. Et ita omnes Catholicos defectione fallacis » bestiæ gaudere fecit, quasi tunc septimùm superbissimam hæresim » Apostolicus gladius detruncasset.]

Nec minori curâ pontificalem Sedem adeptus Leo ille Magnus pelagianam hæresim in quauis eius parte, cuius nequitiam apprimè nouerat, insecutus est; monitus siquidem quosdam Clericos de Pelagianorum, Cælestianorúmque consortio in communionem Catholicam ex imprudentia receptos, vt non priùs ad damnationem sui coarctarentur erroris, eorum hypocrisi detectâ, quòd aliqua sicut Massilienses & similes pelagianæ hæresis reliquiæ praua dogmata emitterent, Decretali ad Nicætam Aquiliensem Episcopum Epistolâ, quæ inter Sancti Leonis Epistolas 86. habetur, constituit, vt ad veram correctionem publicâ omnium hæresis pelagianæ capitum abiuratione, quæ ipsis prodesset, &

Leonis Epistola 86. ad Nicætam.

» nullis posset nocere cogerentur, his verbis; damnent apertis pro- » fessionibus sui superbi erroris Auctores, & quicquid in doctrina » eorum vniuersalis Ecclesia exhorruit, detestentur, omniáque de- » creta synodalia, quæ ad excisionem huius hæreseos Apostolicę » Sedis confirmauit auctoritas, amplecti se, & in omnibus approba- » re plenis & appertis, ac propriâ manu subscriptis protestationibus » eloquantur: Nihil in verbis illorum obscurum, nihil inueniatur » ambiguum. Quoniam nouimus, inquit, hanc istorum esse versu- » tiam, vt in quacumque particula dogmatis execrandi, quâ se à » damnatorum societate discreuerunt, nihil sibi sensuum suorum » existiment esse non saluum. Cúmque omnes deffinitiones suas ad » tantam facilitatem improbare se simulent, atque deponere, hâc » ibi totâ arte fallendi, nisi intelligantur excipiant: vt gratiam Dei » secundùm meritum dari accipientium sentiatur; quæ nisi gratis » detur, non est gratia: sed merces, retributioque meritorum, &c.]

Ibid.

» Et sub finem: cauendum ergo dilectioni tuæ est, magnáque dili- » gentiâ prouidendum, ne per huiusmodi homines extincta dudum » scandala suscitentur, & de exciso olim dogmate aliquod in Pro- » uincia tua eiusdem mali germen oriatur, quod non solùm in radi- » cibus suis crescat, sed etiam sanctæ Ecclesiæ sobolem veneno sui » odoris inficiat: qui correctos se videri volunt ab omni suspicione » se purgent, & obediendo nobis probent se esse nostros, quorum si » quisquam saluberrimis præceptis satisfacere detrectarit, siue ille » Clericus, siue sit Laicus, ab Ecclesiæ societate pellatur; ne perditos » animæ suæ saluti insidietur alienæ.]

Et sic Sanctus Leo non solùm Pelagianam hæresim, sed omnes » ipsius prauitatis reliquias omnimodo damnauit; quoniam noue-

rat hanc istorum esse versutiam, vt in quacumque particula dog- « matis execrandi, quâ se à damnatorum societate discernerent, « nihil sibi sensuum suorum esse non saluum existimarent.] Nec « minùs Catholicæ veritatis paci, & Pelagianæ prauitatis censuræ intentus Gelasius Papa, non solùm Prosperi, vt Augustini libris inter orthodoxos, Cassiani verò, Fausti & Arnobij Iunioris inter hæreticos & apocryphos semper haberi in Concilio septuaginta Episcoporum decreuit: sed etiam pelagianam hæresim eiúsque reliquias nullâ distinctione scriptis suis impugnauit Epistolâ 5. Honorium Dalmatiæ Episcopum monet, ne pelagianam hæresim à tot Pontificibus detestatam, reuiuiscere sinat, scilicet nec in eo quidem dogmate quod leuius videretur. Nuntiatum nobis « est, inquit, in regionibus Dalmatiarum quosdam recidiua pela- « gianę pestis zizania seminasse, tantumque illis eorum præualere « blasphemiam, vt simplices quósque mortiferi furoris insinuatio- « ne decipiant: Est quidem error ipse nefarius tantò perniciosior ad « suscipiendum, quantò ad fallendum verisimilitudinis colore ver- « sutior, &c.] quod sine dubio de pelagianorum reliquiis maxi- « mè intelligendum.

Concil. Arausic.

Gelasius Papa Epistola 5. ad Honor.

Item Epistolâ septimâ ad omnes Episcopos per Picenum Italiæ Prouinciam constitutos, tria præcipua pelagianæ hæresis capita refellit. Primum scilicet paruulos sine originali peccato nasci: secundum, hos pro solo peccato originali non damnari. Tertium, gratiam ad salutem non esse necessariam, illámque secundum hominum merita conferri: quod pręcipuum pelagianæ hæreseos venenum reliquiis illius commune fuisse nemo nescit; vt iã vidimus ab Augustino obseruatum, de prædest. Sanct. cap 2. Ita vt in hoc cõstet specialiter damnatas à Gelasio Papa pelagianorũ reliquias, nomine pelagianorum sine vlla distinctione; Eoque euidentiùs, quo Seneca ille vilis senex, quem specialiter impugnat, & huiusce hęresis notat, in sinu Ecclesiæ fuisse, etiam Presbyterum sibi non acquiescentem communione priuare præsumpsisse memoratur.

Idẽ Epist. 7. ad Piceni Episc.

Denique, idem ipse Summus Pontifex singulari opusculo aduersus Pelagianam hęresim edito demonstrauit hominem non viuere sine peccato, & in eius præfatione hæresis illius plurima esse capita, declarauit pariter detestanda, eorumque multa eò nocentiora, quò verisimilitudinis colore subtiliora, in quo peruersas pelagianorum reliquias, in Fausto scilicet, & Cassiano, quorum opera inter apocrypha recensuit intelligere & damnare, nemo non videt. De pelagianis quidem sensibus, inquit, blasphemiísque sacrilegis, & apud Maiores nostros, tam diuinis, quàm humanis legibus iustâ discussione damnatis nimis est copiosa materia, quia & illorum est multiplex perniciosa peruersitas, eoque nocentior

Idem Opusculo contra Pelag. hæres.

Concil. Arausic. " qua verisimilitudinis colore subtilior, quàm de ipsius humani " generis principe prauo, funestoque cōmento non ritè conceptam, " rerum consequentium mendaciis texuerunt: Necesse est enim vt " qui à principio deuiarit ab integro tramite, vagus vbique progre- " diens, quantò se curare fortiùs putet, tantò plus erret, & in his vt competit refutandis disputatio prolixa debeat adhiberi, &c.]

Fulgentius de fide ad Petrum. Postremò Sanctus Fulgentius, lib. de fide ad Petrum Diaconum traditis, 40. ad regulam veræ fidei pertinentibus Capitulis. Ex quorum tria à Fausto & similibus pelagianorum reliquiis impugnata suprà retulimus; censuit qui vel minimo ex illis contumaciter repugnaret, tanquam pestem fugiendum, & tanquam hæreticum abiiciendum & anathematizandum. Nec etiam Ferrandus Diaconus Sancti Fulgentij discipulus in testium huiusce veritatis Catalogo prætermittendus, qui in vita sanctissimi illius Præsulis, post recensitas (vt suprà vidimus) cap. 28. eius in infaustos illos Fausti libros Lucubrationes, initio capitis sequentis, non alio Faustum ipsum & similes pelagianorum reliquias, quam ipso " pelagianorum nomine expressit, his verbis. Beatus itaque Fulgen- " tius, postquam sapienter expugnauit pelagianos, lætificatos " meruit habere Catholicos.] Et sic nemo non videt damnatas fuisse in pelagianis ipsis ipsorum reliquias. Reliquiarum verò nomine à Prospero notatos pelagianos ipsos propter Episcoporum aliquot, qui similia sentirent reuerentiam, vt eos ab aliis discerneret: Nullam vtrisque post condemnationem superesse, vel iustificationis, vel contentionis viam: immo & ab ipsis Summis Pontificibus, Leone Magno, & Gelasio, cum omnibus illorum peruersis dogmatibus sine vlla distinctione impugnatos, & damnatos: ita vt " non satis cautè dictum sit, à R. P. eos nullomodo, seu *prorsus non* " *fuisse Pelagianos, eósque prorsus aduersatos fuisse Pelagianis.*

Ferrandus Diaconus in vita S. Fulgentij cap. 28.

Denique qui quàm parùm intensi fuerint Pelagianis ipsorum reliquiæ, quámque parum ab eorum capitali & fundamentali hæresi abfuerint cernere desiderat, intueatur singulare illud de quo egimus, pelagianæ hæresis prauitatis, nec minùs hæresis quàm fallaciæ & omnimodæ nequitiæ exemplar, inter Pelagianorum reliquias Primicerium Faustum illum infaustum, cuius patrocinium, Apologiam & encomium ex susceptæ causa capite præcedenti suscepit Reuerendus Pater, & attendat quæ ibi retulimus maximè Illustrissimi Cardinalis Baronij iudicium, cùm inter reliqua Faustum asserit scriptis suis dolosâ arte totam de iustificatione hominis destruxisse sententiam, dum captiosè videri volens pugnare contra Pelagium, Pelagio fauisse compertus est, nec de Fausto, Gennadio, Cassiano & similibus aliter loquitur Illustrissimus Cardinalis, quàm ipsos simpliciter Pelagianos vocando.

Et

Et aduertat pius lector, his miserrimis temporibus, quibus præter plurimas Lutheranorum, Caluinistarum & aliorum hæreses, etiam vbique sparsim non minimæ Pelagianæ prauitatis reliquiæ succreuerunt, & adolescunt, quàm periculosum (inquam) purulenta eorum vlcera illis R. P. lenociniis seu blandâ assimulatione quasi superductâ cute blando malagmate fouere, vt sibi quoque de sanitate blandiantur. Conc. Arausic.

SIRMONDVS.

Collectas itaque de gratia & Libero Arbitrio ex superioribus Conciliis Sedisque Apostolicæ responsis, atque ex diuersis Sancti Augustini operibus sententias ad hos reuincendos, vel informandos idoneas, conuocatis per dedicandæ Basilicæ occasionem vicinis Episcopis, Optimatibúsque comprobandas obtulit, manúque ab eis subscribendas curauit.

CONFVTATIO.

Hic prætermisit R. P. Cæsarium antea librum edidisse de gratia & Libero Arbitrio à Fœlice Papa confirmatum, vt ex Gennadio ipso vidimus capite præcedenti; prætermisit similiter sententias illas è scriniis Ecclesiasticijs ab eodem Summo Pontifice ad Cæsarium transmissas, easdémque ex superioribus Conciliis sedísque Apostolicæ responsis partim collectas refert, cùm certè ex solis Sancti Augustini placitis selectas fuisse constet, vt infrà fateri videtur R. P. & ipsemet asseruit ad Pseudosynodum suam Arelatensem tom. 1. Conc. Galliæ, idque verisimiliter per ipsum Prosperum (vt diximus) sed aduertat R. P. ne nimiùm illis Pelagianorum reliquiis fauere suspectus sit, dum præter reliqua quæ iam expendimus, vult sententias Arausicani Concilij ad informandos illos, magìs quàm reuincendos definitas, licet vtrúmque posuerit.

SIRMONDVS.

Hæc nimirum illa est Synodus Arausicana posterior anno Christi 529. celebrata, quam fortuito licet, aliáque de causa coactam Ecclesia sic probauit, vt præcipuam apud omnes auctoritatem obtineat. Quamquam enim Cæsarij de gratia doctrina qui obsisterent, diuersæ sententiæ complures non deerant, irriti tamen, & inanes omnium conatus fuere Bonifacio Pontifice, vt Cyprianus, in Cæsarij vita docet, Cæsarij & Synodi huius decreta confirmante, sic enim ille narrat: & multi quidem æmuli surrexerunt, qui eius resisterent doctrinæ de gratia. Sed ô Fœlicitas æmulanda! Etenim susurris, & malâ interpretatione quorumdam oboritur in Galliarum partibus contra prædicationem hominis Dei frustrà sinistra suspicio. Ob hoc antistites Christi vltra Isaram consistentes, charitatis amore collecti in Valentina ciuitate conueniunt, Vbi etiam Beatus Cæsarius in Vitæ Cæsarij lib. 1.

Iiii

Conc. Arausic. » firmitatis solitæ causâ, sicut disposuerat, properare non potuit.
» Misit tamen præstantissimos viros de Episcopis, cum Presbyteris,
» & Diaconibus, inter quos etiam Sanctus Cyprianus Tolonensis
» Antistes magnus & clarus enituit, omnia quæ dicebat de diuinis
» vtique Scripturis firmans, & de antiquissimis Patrum institutio-
» nibus probans, nihil per se in diuinis profectibus quemquam ar-
» ripere posse, nisi fuerit primitùs Dei gratiâ præueniente vocatus.
» Sed dùm suam iustitiam quærebant statuere, iustitiæ Dei nō erant
» subiecti, non reminiscentes Dominum dixisse *sine me nihil potestis* Ioan.
» *facere*, & *nemo habet quicquam, nisi illi datum fuerit desuper:* Et 15. v. 5. & 16.
» Apostolum Paulum *gratiâ Dei sum id quod sum*, & alium: *omne* Ioan.
» *datum optimum desursum est*, & Prophetam *gratiam & gloriam da-* 19. v.
» *bit Dominus:* Et quòd tunc verè liberū homo resumet Arbitrium, 16.
» cum fuerit Christi liberatione redemptum, sub qua absolutione 1. Cor.
» valeat consequi perfectionis effectum. Quorum intentionibus ho- 15. v. 10. Iac. 1.
» mo Dei dedit veram & euidentem ex traditione Apostolica ratio- v. 17.
» nem: nam bonæ memoriæ Bonifacius Romanæ Ecclesiæ Papa, eā-
» dem colluctatione cognitâ, calcatâ intentione iurgantium, prose-
» cutionem Sancti Cæsarij Apostolicâ auctoritate firmauit. Ita do-
» nante Christo paulatim Ecclesiarum Antistites receperunt, quod
» optauerat Diabolus repentinâ animositate cessare.]

CONFVTATIO.

Hæc omnia verissima, & perfectæ Christi gratiæ conuenientissi-ma, susceptæ verò R.P. causam nullomodo iuuantia, & toto corde suscipimus & ore pleno profitemur: sed malè R.P. ex Cypriano in primo lib. vitæ S. Cæsarij, quæ apud Surium habetur, hæc refert cùm in secundo lib. ab altero scripto in annalibus Lirinensis Monasterij apud Antonium Baralesextent, nec etiam de se ipso sic locutus esset Cyprianus, sed aduertant quo duce & authore, diabolo scilicet, commenta sua confingant, qui huic sacro Concilio aduersantur.

SIRMONDVS.

Cæterùm in hac ipsa Synodo, quæ tota ex Augustini placitis conflata est, damnati sunt etiam, & Anathemate percussi Prædestinati, vt stuporem vel hinc suum sentiant ij, qui Augustini sententiam à Prædesti-
Conc. Arausic. 2. Can. 25. » *natiana hæresi non secernunt:* Aliquos verò (*Synodi verba sunt cap.*
» *25.*) ad malum diuinâ potestate prædestinatos esse, non solùm non
» credimus, sed etiam si qui sunt, qui tantum malum credere vo-
» lunt, cum omni detestatione illis anathema dicimus.]

CONFVTATIO.

d. Can. 25. In omnibus editionibus etiā R.P. in Concilijs antiquis Galliæ habetur. *Sed etiam si sunt, qui tantū malum credere velint, non si qui sunt qui tantum malum credere volunt.* Sed aduertat pius lector perpetuam R.P. (absit verbo inuidia) fallaciam & æquiuocationē. Tota

controuersia in hoc sita est, vt ab initio propositũ, vtrum sæculo illo fuerint, necne hæretici aliqui, qui Deum Prædestinatione sua quasi fatali necessitate, & mali auctorẽ & Liberi Arbitrij interemptorem crederent, ideóque dicti prædestinati vel Prædestinatiani: An contrà, hoc ipsum Augustino ipsi, eiúsque discipulis, Prospero & aliis veræ & perfectæ Christi gratiæ professoribus per calũniam à Pelagianorum reliquiis impositum. Hoc ipsum hìc per calúniam illis obiectum his ipsis verbis Concilij Patres profiteri, nemo est qui non videat: & R.P. negare quantúuis reluctetur non potest: cur siquidẽ Concilij Patres ab hac tam horrenda blasphemia se protestantur immunes, nisi per calumniã hoc fidelibus Otthodoxæ fidei professoribus esset impositum. Inauditum Conciliorũ Patres etiam cõmunia hæreticorum dogmata sic à se amoliri, multo minùs tam blasphemam impietatẽ, nisi cum eis aliquid ab aduersariis per calumniam esset impositum. Et sic ex his verbis probatum, quod intendũt veræ Christi gratiæ professores: sed & ex sequentibus verbis contra propositum etiã R.P. sequitur nullos fuisse prædestinatianos hæreticos, saltem in notitia Patrum Concilij: nõ solùm non credimus (inquiunt) sed etiã si qui sunt, qui tantum malũ credere velint, cũ omni detestatione illis Anathema dicimus] notanda verba (*si qui sunt:*) Ex his enim patet nullos patribus illis notos fuisse, alioquin dixissent eos qui tantum malum credunt, non si qui sunt: & sic ignotum fuisse Patribus vtrum essent, nemo non videt. Vbi ergo illi hæretici, quos omnibus notissimos esse, necesse fuit, si qui fuerunt, cùm auctore dilectissimo R.P. Prædestinato (cuius potissimum auctoritate fabulam illam confirmat, totum penè mundum vulnerassent. Verùm hìc sufficiat R.P. ex hoc Concilio nullomodo probare (sicut intendit) fuisse hæreticos Prædestinatianos: immo verò indubitatè probatũ illud ipsum per calumniã, veræ Christi gratię professoribus à pelagianorum reliquiis fuisseimpositum: & sic (vt vidimus) intelligendum de scriptis Fausti, Gennadij, Antiprædestinati, Pseudoprosperi, & Apocrypho Concilio Arelatensi, vt præcedentibus capitibus probatũ. *Vt vel hinc stuporem suum sentiat R.P.* non veræ Christi gratiæ defensores, qui S. Augustini sententiam, quam norunt & toto corde venerantur, & ore intrepidè profitentur, à Prædestinatiana hæresi (etsi nulla ad Lutherum & Caluinum vsque fuerit) meliùs secernunt, quàm qui hæresim illam fingunt, vt germanam S. Augustini doctrinam & confundant & euertant.

Conc. Arausic.

« d. Can. 25.

SIRMONDVS.

At quorsum inquies tam alieno vt apparet loco, cùm de Pelagianorum reliquiis agitur, perstricti etiam Prædestinati? ideo ni fallor quòd quemadmodum Prædestinati cùm oppugnabãtur, inuidiã aduersariis quasi Pelagium saperent, solebant concitare. Ita vicissim Semipela-

Conc. Arausic.

giani cùm vrgebantur *Prædestinatorum hæresis suspicionem in eos mouere qui vrgebant.* CONFVTATIO.

Vera ratio, cur hîc de Prædestinatione actum sit, etiam si Canones omnes Concilij de Dono fidei & vera,& perfecta in reliquis omnibus Christi gratiâ solùm agant, ea est, quòd ex gratuita Dei gratiâ necessariò sequatur gratuita & absoluta Dei Prędestinatio: ideóque Pelagianorum reliquiæ donum fidei,& reliqua reiicerent, quoniam gratuitum & absolutum Dei propositum horrerent, vt tam pleniùs hoc ipso capite probauimus: cùm itaque Concilii Patres Donum fidei, sicut reliqua veræ gratię Dona sancirent, & sic etiam tacitè gratuitam Prędestinationem definirent, necnon ipsi ab illis Pelagianorum reliquiis,sicut Augustinus Prosper &reliqui (vt ex libris Fausti, Gallorum & Vincentij capitulis patet) aliquos diuinâ potestate ad malum prædestinatos esse, & similia profiteri per calumniam culparentur. Patres Concilii (inquam) quò huiusmodi Pelagianorum & reliquiarum calumnias & petulantiam amouerent, necesse habuere hoc Anathema proferre.

Cæterum aduertat R. P. quàm parùm cautè Pelagianorum reliquias cum Orthodoxæ fidei & veræ Christi gratiæ professoribus conferat, quàm parùm æquus iudex vtrósque quasi veræ & Catholicæ fidei assertores pares constituat, vt sicut Catholici à reliquiis illis lacessiti Pelagianos vocarent: ita reliquiæ illæ Catholicos obiectâ prædestinatorum hęresi infamarent: siccine (R. Pater) Augustinus cum Iuliano, Prosper cum Cassiano, Fulgentius cum Fausto, Auitus & Cæsarius cum Possessore & Ennodio, Petrus Diaconus & Ioannes Maxentius cum Gennadio & Antiprædestinato, Episcopi in Sardinia exules cum Apocryphi Arelatensis Concilij fictis Episcopis,& Episcopi Arausicanę Synodi cum iis qui posteà Valentię à Diabolo excitati conuenerunt (prętermissis tot tantísque Summis Pontificibus qui lupos illos, & occultos & manifestos à Christi grege abegerunt) paribus armis,eodem iure,& æquo marte decertarunt? quis hæc ferat: immo verò peruersæ illæ Pelagianorum reliquiæ ex calumnia, ficta ab eis dogmata Catholicis falsò imponebát,sed Catholici ex rei veritate Pelagianorũ reliquias Pelagianæ hæresis damnabát, vt ex Sancto Prospero & aliis vidimus apud ipsos præcipua illius hæresis capita & virus omne, eóque periculosiùs, quo callidiùs & occultiùs, retineri.

Rursus aduertat R. P. ipso teste contentionem fuisse inter veræ Christi gratiæ professores, & Pelagianorum reliquias,illos ab istis vt Prædestinatianos hæreticos calumniam passos, quod intendimus: sed aliquos fuisse Prædestinatianos hæreticos,quod probandum suscepit R. P. ne verbum quidem nec in hoc capitulo, nec in reliquis: & sic merum commentum.

SIRMONDVS.

Quare Synodus, vt hanc à se suspicionem amoliatur, quod teterrimum hæresis illorum caput fuit, execratur, de quo & auctor Prædestinati, his verbis: Dicunt etiamsi voluerit bonum facere, qui ad malum Prædestinatus est, ad bonum peruenire non poterit,] *atque ita inter Synodos, quæ Prædestinatorum hæresim damnarunt, Arausicana meritò, & sine controuersia numeranda est.* ""

CONFVTATIO.

Hoc Antiprædestinati effatum, sicut & reliqua, merum fuisse Pelagiani & calumniatoris impudentissimi in Catholicos veræ Christi gratiæ professores commentum, supra probauimus cap. 4. atque ita Arausica Synodus Prædestinatorum hæresim non damnauit, sed dogma per calumniam Catholicis à Pelagianorum reliquiis impositum, cum ipsis Pelagianorum reliquiis meritissimo damnauit & anathemate percussit.

CAPVT X. Apud R. P. Sirmondum.

Prædestinatorum error de Libero Arbitrio, tunc quoque in Italiâ confutatus ab ENNODIO TICINENSI.

CONFVTATVR.

Non Prædestinatorum errorem, qui nulli fuere, sed germanam Sancti Augustini & totius Ecclesiæ de Libero Arbitrio Doctrinam, in Epistola, quæ Ennodio Ticinensi tribuitur, stylo & sensu Pelagiano refelli probatur.

Pars prima.

ENNODIVS (ipso teste) inops re & consilio destitutus, ex conjugio nobilis ac prædiuitis puellæ in meliorem statum collocatus, eâque postmodum ex mutuo consensu cœlibem vitam professâ, Diaconus ordinatus est, deinde facundiâ clarus quintæ Romanæ Synodo sub Symmacho anno 503. interfuit, librum de hac Synodo Apologeticum scripsit, sub annum 515. ad Ticinensem Episcopatum promotus fuit, & anno 517. ab Hormisda Papa Constantinopolim ad Imperatorem Anastasium delegatus: cum Possessore Episcopo Africano, ad quem Papæ literas detulit conuersatus, & forsan Fausti libros ibi detulit, Episco-

Ennodius Tic.

po Africano laudauit: quicquid sit Pelagianæ fuligine tinctum Ennodium quæ ex scripta ab eo ad Constantium Epistolâ hoc cap. refert R. P. certissimo & indubitato sunt argumeneto, & ex eis similiter, lucè clariùs patet non impugnatum ab eo hæreticum Prædestinatianum vt intendit R. P. neque etiam de Prædestinatis vel Prædestinatiana hæresi vllomodo meminit, sed ab Ennodio impetitum veræ Catholicæ & orthodoxæ fidei professorem, quodvtrumque ex hoc solo R. Patris fragmento probandum suscipimus.

Primò, Ennodius vt aduersarij sententiam impugnet, iisdem Sanctæ Scripturæ testimoniis, quibus Pelagiani, & eorum reliquiæ, Sancti Augustini, Sancti Prosperi, & aliorum eius Discipulorum doctrinam refellere intenderent, hoc ipso fragmento vtitur, vt cuilibet, qui vel à limine eorum scripta salutauerit, obuium est.

Ennodius in hoc fragmēto.

Secundò, quò aduersarij sensum reijciat, Apostolicas sententias in Pelagianam hæresim detorquet: nunc vnico illius loco hoc probasse sufficiet, de reliquis postea: vbi est, inquit, illud Apostoli: *Velle adiacet mihi, perficere autem non inuenio*: quid est aliud nisi dicere? noui dextrum iter eligere, sed nisi ingredientem iuuerit gratia superna, lassabor &c.] Et hoc quid est aliud dicere, nisi primas partes hominis voluntati tribuere, & reliquas Dei gratiæ, quam non præuiam, sed meritorum sequacem velit, & sic gratiam secundùm merita nostra dari cum Pelagio. Rom. 7 v. 18.

Prosper Epistola ad Aug.

Sic Massilienses teste Prospero Epistolâ ad Augustinum. Ac sic (inquit) cum in his qui tempus acceperunt liberæ voluntatis, duo sint, quæ humanam operentur salutem, Dei scilicet gratia, & hominis obedientia, priorem volunt obedientiam esse, quàm gratiam, vt initium salutis ex eo qui saluatur, non ex eo credendum sit stare qui saluat, & voluntas hominis diuinæ gratiæ sibi pariat opem, non gratia sibi humanam subijciat voluntatem.]

Cassianus Collat. 13.

Totum illud ipsum mutuatus est Ennodius à primo Pelagianarum reliquiarum Architecto Cassiano, qui Collat. 13. hoc ipso Apostoli testimonio in eandem Pelagianæ hæresis præcipuam, & radicalem sententiam abusus est his verbis: Vt autem euidentiùs clareat etiam per naturæ bonum, quod beneficio Creatoris indultum est, nonnunquam bonorum voluntatum prodire principia, quæ tamen nisi à Deo dirigantur, ad consummationem virtutum peruenire non possunt, Apostolus testatur dicens: *Velle enim adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio.*] Prosper Rom. 7 v. 18.

Prosper contra Collat. cap. 8.

verò Cassiani peruersitatem reprimens, huius Apostolicæ sententiæ germanum & Catholicum sensum exprimit contra Collat. cap. 8. Dixit quidem (inquit Prosper) Beatus Apostolus,

Rom.7 v.18. *Velle enim adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio*: sed idem dixit: *Non quod idonei simus cogitare aliquid ex nobis ipsis,* 2.Cor.3 *sed sufficientia nostra ex Deo est*: & idem dixit: *Deus est enim, qui* Phil. 2. v. 13. *operatur in nobis, & velle, & perficere pro bona voluntate*: Non ergo Apostolus sibi contrarius est. Sed cum donatum nobis fuerit bonum velle, non statim inuenimus & facere, nisi quærentibus, petentibus, atque pulsantibus, qui dedit desiderium, præstet effectum; vox namque ista dicentis, Rom.7 v.18. *Velle enim adiacet mihi, perficere autem non inuenio*, vocati est, sub gratia constituti, qui condelectatur quidem legi Dei secundùm interiorem hominem, sed videt aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ, & captiuantem se in lege peccati: Et quamuis acceperit scientiam rectè volendi, virtutem tamen in se non inuenit eorum, quæ optat operandi, donec pro bona voluntate, quam sumpsit, mereatur inuenire qui faciat.] — Ennodius Tic.

Tertiò, ne sic etiam sentire Ennodius dicatur (licet verba repugnent) aliam continuò pelagianam adiecit sententiam, quâ præuenientem Christi gratiam cum Fausto, Cassiano, & ipso Pelagio in doctrina tantùm collocat. Nemo (inquit) dubitat, nemo condemnat, quod Auctore gratiæ præstante, & ipse æquitatis diuinitùs callis aperitur: dux enim bonorum & præcessor est gratia, quando multiplici ad requiem imtamur hortatu, quando nobis dicitur. Psal.33. v.12. *Venite filij audite me, venite benedicti Patris mei,* Mat.24 v.34. *possidete paratum vobis regnum, vbi ego sum, ibi erit & minister* Ioan.12 v.26. *meus &c.*] Quid vnquam peius in veram Christi gratiam commentus est Pelagius: immo etiam in speciem ipse maiorem agnouit apud Sanctum Augustinum de gratia Christi cap. 7. Quam nos gratiam (inquit Pelagius) non vt tu putas, in lege tantummodo, sed & in Dei esse adiutorio confitemur: Adiuuat enim nos (inquit) Deus per doctrinam, & reuelationem suam dum cordis nostri oculos aperit, dum nobis ne præsentibus occupemur, futura demonstrat, dum Diaboli pandit insidias, dum nos multiformi, & ineffabili dono gratiæ cœlestis illuminat. Deinde sententiam suam quadam velut absolutione concludens; qui hoc dicit, inquit, gratiam tibi videtur negare? An & Liberum hominis Arbitrium, & Dei gratiam confitetur.] Tum ipse Sanctus Augustinus: In his omnibus, inquit, non recessit à commendatione legis, atque doctrinæ, hanc esse adiuuantem gratiam diligenter inculcans, hoc exequens, quod proposuerat, cùm diceret: sed in Dei esse adjutorio confitemur: Denique Dei adjutorium multipliciter insinuandum putauit. Commemorando doctrinam, & reuelationem, & oculorum cordis adapertionem, & demonstrationem futurorum, & apertionem diabolicarum insi- — Ennodius hoc fragm. — August. de Gratia cap.7. — D. cap. 7.

Ennodius Tic. » diarum,& multiformem, & ineffabilem dono gratiæ cœlestis il-
» luminationem, ad hoc vtique, vt diuina præcepta, & promissa
» discamus: hoc est ergo gratiam Dei ponere in lege atque doctri-
» na.] Vide etiam ibidem cap. 10. & 38. Et operis imperf. in Iulia-
Idem oper. imperf. lib. 1. cap. 146. » num lib. 1. cap. 146. Hoc est occultum & horrendum virus hæresis
» vestræ, vt velitis gratiam Christi in exemplo eius esse &c.]

Quartò, adjecit etiam Ennodius alteram Pelagianæ prauitatis
Ennodius d. fragm. » sententiam: Sed nisi talibus monitis, inquit, voluntas nostra,
» quæ libera est, & labor præstet obsequium, ad periculum, & ge-
» hennam non imperio aliquo, sed sponte deuoluimur. Itaque, aut
» premium deuotio, aut pœnam contemptus operatur &c.] Immo
verò contemptus quidem per se pœnam operatur, deuotioni ve-
ro præmium non nisi gratia præstat: cúmque similis sententia in
Concilio Diospolitano Pelagio ex scriptis Cœlestij Discipuli sui
fuisset objecta, ab Episcopis reprobata, & ab ipso Pelagio dam-
August. de gestis Pelag. cap. 18. & 19. nata fuit. De gestis Pelagij cap. 18. & 19. apud Augustinum:
» Victoriam nostram non ex Dei esse adiutorio, sed ex Libero Ar-
» bitrio, quod inferre dictum est his verbis, nostra est victoria, quo-
» niam propriâ voluntate arma suscipimus: sicut è contrario no-
» strum est quando vincimur, quoniam armari propriâ voluntate
» contempsimus &c.]

August. Epist. 105. Vnde Sanctus Augustinus Epistolâ 105. ad Sixtum: Quod est
» ergo meritum homini ante gratiam, quo merito percipiat gra-
» tiam, cum omne bonum meritum nostrum non in nobis faciat,
» nisi gratia, & cum Deus coronat merita nostra, nihil aliud coro-
» net, quàm munera sua? sicut enim ab initio fidei *misericordiam*
» *suam consecuti sumus*, non quia *fideles* oramus, sed *vt oremus*:
» sic in fine quod erit in vita æterna *coronabit nos* (sicut Scriptum Psal. 58. v. 11.
» est) *in miseratione & misericordia*: non itaque frustra Deo can-
» tatur: *Et misericordia eius præueniet me*, & *misericordia eius sub-* Psal. 22. v. 6.
» *sequetur me*: Vnde & ipsa vita æterna, quæ vtique in fine sine fine
» habetur, & ideo meritis præcedentibus redditur: Tamen quia
» eadem merita, quibus redditur, non à nobis parata sunt per no-
» stram sufficientiam, sed in nobis facta per gratiam, etiam ipsa
» gratia nuncupatur, non ob aliud nisi quia gratis datur, nec ideo
» quia meritis non datur: sed quia data sunt & ipsa merita, quibus
Ibidem. » datur &c.] Et quibusdam interjectis: Aduersùs hanc ergo, in-
» quit, elationis pestem vigilantissimè militans, *Stipendium*, in-
» quit Apostolus, *peccati mors*, rectè *stipendium* quia debetur, quia Rom. 6 v. 23.
» dignè retribuitur, quia merito redditur. Deinde ne iustitia de
» humano se extolleret bono merito, sicut humanum meritum ma-
» lum non dubitatur esse peccatum, non à contrario retulit dicens
» stipendium iustitiæ vita æterna, sed *gratia*, inquit, *Dei vita æterna*
&c.]

&c.] Item de Gratia & Libero Arbitrio cap. 9. maluit dicere, " Ennodius Tic.
d. v. 23. *Gratia autem Dei vita æterna*, vt hinc intelligeremus, non pro " Idem de grat.&Lib. Arb.cap.9.
meritis nostris Deum nos ad æternam vitam, sed pro sua misera- "
tione perducere &c.] De corrept. & grat. cap. 11. Nunc autem " Idem de corrept. & grat.cap.11
per peccatum perdito bono merito, in his qui liberantur factum "
est donum gratiæ, quæ merces meriti futura erat &c.] Et contra "
Massilienses Epistolâ Prosperi ad Augustinum. Et consequens " Prosper Epist. ad Aug.
putant, inquit, vt quia præuaricator ideo dicitur non obedisse "
quia noluit: fidelis quoque non dubitetur ob hoc deuotus fuisse "
quia voluit &c.] Quibus inter reliqua respondet Sanctus Au- " August. de Prædest. Sanct.c.15.
gustinus de Prædestinatione Sanctorum cap. 15. humana hîc me- "
rita conticescant, quæ perierunt in Adam: & regnet quæ regnat " Ibidem cap. 10.
Dei gratia per Iesum Christum Dominum nostrum.] Et rursus "
cap. 10. Si discutiatur & quæritur, vnde quisque sit dignus, non "
desunt qui dicant voluntate humanâ, nos autem dicimus gratiâ "
vel Prædestinatione &c.] "

Quintò, Ennodius immediatè vt tueatur quod dixerat, subdit antiquam Pelagianorum & reliquiarum in Sanctum Augustinum, eiúsque Discipulos querelam, quod ita Liberum Arbitrium deprimerent, vt sine gratia necessitate malum ageret, & cum gratia non nisi bonum posset operari, & ex hoc cum libertate tolli omnem iustam retributionem. Alioqui (inquit) non " erit iusta retributio, quæ aut per supplicia refertur necessitate " peccantibus, aut bonam mercedem offert operi, ad quod trahun- " tur inuiti.] " (Ennodius hoc fragm.)

Hæc ipsa fuit ab initio Pelagij ipsius sententia, quam auctoritate Sancti Hieronymi confirmare conatum fuisse testis est Sanctus Augustinus de Natura & Grat. cap. 65. Item quod ait à " August. de Natura & Grat. c.65.
memorato dictum esse Presbytero, Liberi Arbitrij nos condidit "
Deus, nec ad virtutem, nec ad vitia necessitate trahimur: Alio- "
quin vbi necessitas, nec corona est.] Cui Augustinus: quis non "
agnoscat, quis non toto corde suscipiat, quis aliter conditam hu- "
manam neget esse naturam? sed in rectè faciendo, ideo nullum "
est vinculum necessitatis, quia libertas est charitatis.] Et cap. " Cap. 66.
sequenti de necessitate peccandi. Quod autem, inquit, ex vitiis "
naturæ, non ex conditione naturæ sit quædam peccandi necessi- "
tas, audiat homo, atque vt eadem necessitas non sit, discat Deo "
Psal. 24 v. 17. dicere, *De necessitatibus meis educ me*: quia & in eiusmodi oratio- "
ne certamen est aduersus tentatorem, de ipsa contra nos necessita- "
te pugnantem, ac per hoc opitulante gratiâ per Iesum Christum "
Dominum nostrum, & mala necessitas remouebitur, & libertas "
plena tribuetur.] "

Hæc ipsa fuit Iuliani in ipsum Sanctum Augustinum querela,

Ennodius Tic.
» operis imperf. lib. 1. cap. 100. Sin autem (inquit Iulianus) liberum ante ad bonum non fuit, & factum est post Baptisma liberum, vt malum facere non possit; nunquam quidem ei affuit Arbitrij Libertas, & probatur antea sine reatu peccasse, & postea sine cura sanctitatis gloriam possidere.] Cui Augustinus respondet. Ergo nec in Deo est Arbitrij Libertas, quia malum facere non potest &c.]

Aug oper. imperf lib. 1. cap. 100.

Item ea etiam ipsa fuit Massiliensium & aliorum Gallorum in S. Augustini doctrinam calumnia, in objectionibus Gallorum capit. primo: Quod ex Prædestinatione Dei velut fatali necessitate homines ad peccata compulsi cogantur in mortem.] Et capit. sexto: Quod Liberum Arbitrium in homine nihil sit, sed siue ad bonum, siue ad malum Prædestinatio Dei in hominibus operetur.]

Gallor. objeƈt. 1. 6.

Denique etiam fuit in Sancti Augustini Discipulos, Prosperum & alios perfectæ Christi gratiæ intrepidos amatores, Antiprædestinati R. P. (quem Pelagianum probauimus) calumnia art. 2. Dicunt etiam si voluerit bonum facere, qui ad malum Prædestinatus est, ad bonum peruenire non poterit. Nam qui ad bonum Prædestinatus est, etiam si negligat, ad bonum perducetur inuitus.] Et art. 5. Dicunt nullum ad Christi fidem accedere, nisi fuerit à Patre tractus inuitus, illud attendentes: *Nemo venit ad me, nisi quem Pater attraxerit ad me.*]

Prædestinati art. 2. Art. 5. Ioan. 6. v. 44.

Postremò ne vlterius progrediamur Ennodius, vt Pelagiani eorumque reliquiæ omnem gratiæ effectum in sola suasione & demonstratione constituit, nec resistentiam quamlibet à gratia superari posse patitur, vt nostræ sit electionis quicquid voluerimus amplecti. Ergo, inquit, debemus gratiæ, quod occultis itineribus, nisi resistamus, sapor nobis vitalis infundetur: nostræ tamen electionis est, quod beneficia monstrata sectamur.]

Ennodius in fragm.

Ex his patet Ennodium quasi Pelagianum, nullum alium gratiæ Christi agnoscere effectum, quàm suasionem & demonstrationem: Quod damnatum Concilio Carthaginensi can. 4. Item quisquis dixerit eandem gratiam Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, propter hoc tantùm nos adjuuare ad non peccandum, quia per ipsam nobis reuelatur, & aperitur intelligentia mandatorum, vt sciamus quid appetere, quid vitare debeamus; non autem per illam nobis præstari, vt quod faciendum cognouerimus, etiam facere diligamus, atque valeamus: anathema sit.] Longè verò plures & majores quàm Ennodius, saltem in speciem gratiæ Christi effectus agnouit Pelagius ipse apud S. Augustinum de Gratia Christi vt vidimus supra cap. 7. Item ibidem cap. 10. Operatur, inquit, in nobis velle quod bonum est, velle quod sanctum est, dú

Conc. Carthag. Can. 4. August. de Grat. Christi cap. 10.

nos terrenis cupiditatibus deditos mutorum more animalium, tã- « Ennodius Tic.
tummodo pręsentia diligentes, futurę glorię magnitudine, & prę- «
miorum pollicitatione succendit, dum reuelatione sapientiæ in «
desiderium Dei stupentem suscitat voluntatem, dum nobis (quod «
tu alibi negare non metuis) suadet omne quod bonum est.] Qui- «
bus S. Augustinus respondet: Quid manifestiùs nihil aliud eum «
dicere gratiam, qua Deus in nobis operatur velle quod bonum «
est, quàm legem atque doctrinam &c.] Iulianus etiam plures & «
maiores gratiæ Christi effectus, quam Ennodius, agnouit apud S. Augustinum operis imperf. lib. 1. cap. 92. & 93.

Sed & in hoc errore seu hæresi versatur hic Ennodius cum Pelagianis, eorúmque reliquiis, vt Christi gratiam cordis humani resistentiam vincere non credat: sicque victricem non agnoscat: contra Sanctum Augustinum de correptione & gratia cap. 14. (August. de corrept. & Grat. cap. 14.)
Cum autem (inquit) homines per correptionem in viam iustitiæ, «
seu veniunt, seu reuertuntur, quis operatur in cordibus eorum «
salutem, nisi ille, qui quolibet plantante atque rigante, & quo- «
libet in agris atque arbustulis operante, *dat incrementum Deus*, «
cui volenti saluum facere nullum hominum resistit Arbitrium: «
sic enim velle vel nolle in volentis est potestate, vt diuinam vo- «
luntatem non impediat; nec superet potestatem. De his enim «
qui faciunt quæ non vult, facit ipse quæ vult &c.] Et paulò post: «
Ps. 134. v. 6. Non est itaque dubitandum voluntati Dei, *Qui in cælo & in* «
L X X. *terrâ omnia quecunque voluit fecit*, & *qui* etiam illa *qua futu-* «
Isa. 43. *ra sunt fecit*, humanas voluntates non posse resistere, quominùs «
faciat ipse quod vult, quandoquidem etiam de ipsis hominum «
voluntatibus quod vult facit &c.] Quod pluribus ibidem Sacra- «
rum Paginarum exemplis exequitur, quod etiam præstiterat in libro de gratia & Libero Arbitrio cap. decimo quarto, decimo quinto & sequentibus: quod quomodo contingat, optimè exposuit Discipulus eius Prosper contra Collat. cap. 6. In quo super- « Prosper cõtra Collat. cap. 6.
fluum, inquit, immo impium est sic velle meritis ante gratiam «
existentibus locum facere, vt non ex toto verum sit, quod ait «
Ioan. 6. Dominus: *Nemo venit ad me, nisi Pater, qui misit me attraxerit* «
v. 44. *eum:* Si cuiusquam hominis sine Dei illuminatione esset creden- «
da conuersio, aut vllomodo se voluntas hominis ad Deum sine «
Deo posset extendere, qui cum vocatum ad Filium trahit, non re- «
sistentem inuitúmque compellit, sed ex inuito volentem facit, & «
quibuslibet modis infidelitatem resistentis inclinat, vt cor audien- «
tis obediendi in se delectatione generatâ, ibi surgat, vbi premeba- «
tur; ibi discat, vbi ignorabat; inde fidat, vnde diffidebat; inde ve- « Idẽ de vocat. Gent. lib. 1. cap. vlt.
Psal. 84 lit, vnde nolebat: Etenim *Dominus dabit suauitatem, & terra no-* «
v. 13. *stra dabit fructum suum*.] Et de vocatione Gentium lib. 1. cap. vlt. «

Ennodius Tic.

» Quid illud sit, inquit, quod hæc eadem natura in omnibus hominibus ante reconciliationem mala, in omnibus misera, non in omnibus iustificatur, & à pereuntibus quâdam sui parte discernitur ab eo, *Qui venit quærere, & saluare quod perierat*, humano sensu prorsus non potest indagari: quantumlibet enim impiorum malignitas excusetur resistens gratiæ Dei: nunquid probabuntur eam, quibus est collata meruisse? aut illa virtus gratiæ, quæ sibi quos voluit subdidit, conuertere eos, qui inconuertibiles permansere, non potuit? Tales fuerunt, qui sunt attracti, quales hi, qui in sua duritia sunt relicti: sed illis tribuit gratia stupenda quod voluit, istis retribuit veritas iusta quod debuit: vt iudicium Dei magis inscrutabile sit in electione gratiæ, quàm in retributione iustitiæ &c.]

S. Fulgent. de Incarn. & grat. c. 31

Illud ipsum profitetur S. Fulgentius in lib. de Incarnat. & grat. » cap. 31. Omnes enim, inquit, quos Deus vult saluos fieri, sine dubitatione saluantur, nec possunt saluari, nisi quos Deus vult saluos fieri. Nec est quisquam quem Deus saluari velit, & non saluetur: quia Deus noster, *Omnia quæcunque voluit fecit &c.*] Et Ps. 134 v. 6.

Idem de peccat. Remiss. lib. 2. cap. 2.

prolixius lib. 2. de peccat. remissione cap. 2. Vbi de Prædestinatis agens: Hi proculdubio, inquit, sunt omnes quos secundùm, Beati Pauli præconium, *Deus vult saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire*, quia enim ille hoc vult: qui *omnia quæcunque voluit fecit*, quod vult semper insuperabiliter facit, hoc vtique in eis impletur, quod omnipotens Dei voluntas incommutabilis & inseparabilis habet: cuius sicut mutari voluntas non potest in dispositione, ita nec prohibetur nec impeditur in opere: quia nec æquitatem illius valet quisquam iustè reprehendere, nec misericordiam ipsius potest aliquis obuiare: vnde Saluator noster incredulæ ciuitatis maleuolentiam talibus verbis objurgat. *Hierusalem, Hierusalem quæ occidis Prophetas, & lapidas eos missos ad te, quoties volui congregare filios tuos, sicut gallina congregat pullos suos sub alas suas, & noluisti?* Hoc autem dixit Christus, vt illius malã voluntatem ostenderet, quia insuperabili voluntati diuinæ frustra resistere nitebatur, cùm bona voluntas Dei nec ab eis possit vinci, quos deserit, nec aliquid non possit operari, quod velit. Illa igitur Hierusalem, quantùm ad eius attinet voluntatem suos filios ad Saluatorem congregari noluit: sed tamen ille omnes quos voluit congregauit: ac per hoc illa resistere voluit omnipotenti, nec valuit; quia Deus sicut Scriptum est, *Omnia quæcunque voluit fecit*, quoscunque voluit ad se gratuitâ iustificatione conuertit, præueniens scilicet superabundantis gratiæ munere, quos posset vtique si vellet iustè damnare.]

1. Tim. 2. v. 4.

Mat. 23 v. 27.

Synodica Episcoporũ in Sard. exulum.

» Similiter reliqui Africæ Episcopi in Sardinia cum S. Fulgentio

exules, in Epistolâ suâ Synodica: Omnes autem, inquiunt, Præ- « Ennodius
1. Tim. destinati ipsi sunt, *Quos vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis* « Tic.
2. v. 4. *venire*, qui propterea omnes dicuntur, quia in vtroque sexu, ex «
omni hominum genere, gradu, ætate, & conditione saluantur. «
Semper quippe voluntas Dei omnipotentis impletur, quia pote- «
Ps. 134. stas eius nullatenus vincitur. Ipse est enim qui *omnia quæcunque* «
v. 6. *voluit fecit in cœlo & in terra, in mari, & in omnibus abyssis*, & cu- «
ius voluntati nemo resistit.] «

Denique Petrus Diaconus de Incarn. & grat. cap. 8. eandem doctrinam Sancti Basilij auctoritate confirmat his verbis. Hinc etiam B. Basilius Cæsariensis Episcopus in oratione sacri Altaris, quam penè vniuersus frequentat Oriens, inter cætera. Dona, inquit, Domine virtutem ac tutamentum, malos quæsumus bonos facito, bonos in bonitate conserua: omnia enim potes & non est qui contradicat tibi, cum enim volueris saluas, & nullus resistit voluntati tuæ.] Cui pulcherrimè concinit Occidentalis Ecclesia, dum in eodem iugi sacri Altaris Sacrificio, solemni deprecatione victricem Christi gratiam sic implorat: oblationibus nostris quæsumus Domine placare susceptis, & ad te nostras etiam rebelles compelle propitius voluntates per Christum Dominum nostrum.] Ex his qui Ennodium, eiúsque hoc ipsum à R. P. in susceptæ causam prolatum fragmentum, Pelagianum redolere fucum non agnouerint, tam clara in luce vltro cæcutientes, non tam ipsi quod verum sit (opinor) non vident, quam videre se dissimulant: reliqua in examine illius Epistolæ non minoris ponderis, & momenti nec minus Pelagianum virus redolentia referentur.

Petrus Diac. de Incarn. & grat. cap 8.

Ecclesiæ oratio.

Iam superest vt non Prædestinatianum hæreticum (qui huc vsque nullus apparuit) sed veræ & perfectæ Christi gratię professorem ab Ennodio hâc Epistolâ impetitum probemus. Non minimum huiusce veritatis suppetit argumentum, quod iam euicimus Ennodium Pelagianæ prauitatis assertorem non ignobilem; & Pelagianis etiam assertionibus conatum impugnare aduersarium: cum ex ipso etiam Reuerendo Patre capite præcedenti constet *solitos* (quos vocat Semipelagianos, nos verò Pelagianorum reliquias) *cum vrgerentur Prædestinatorum hæresis suspicionem mouere in Catholicos*, qui eos vrgerent: Et sic superfluo labori supersedendum in altiori huiusce veritatis indagine. Verum expendenda ipsa Ennodij satìs conscisa relatio. Ergo (inquit) vt scriptione testamini, inuentus est homo, qui seruos Christi (quemadmodum ipse promisit esse faciendum) sub hac occasione cribraret, asserens de Arbitrij Libertate in vna tantum parte, quæ deterior est, eligendi datam esse licentiam. O

Ennodij fragm.

Ennod. Tic. schismaticam propositionem : quæ iuxta Apocalypsim scriptas habet in fronte blasphemias.]

Vt qualitas huiusce propositionis innotescat, quam schismatis & blasphemiæ notat Ennodius (vt reuera est hæretica & impia sic emissa.) Obseruandum primarium & radicale Pelagianæ prauitatis in veram Christi gratiam dogma hoc fuisse, ipsam ad bene agendum in singulis actibus non esse necessariam, ideóque Vincentius Lirinensis in Commonitorio aduersus hæreses cap. 34. hanc hæresim his solis verbis complexus est : quis enim vnquam ante prophanum illum pelagium tantam virtutem liberi præsumpsit Arbitrij, vt ad hoc in bonis rebus per actus singulos adiuuandum necessariam Dei gratiam non putaret.] Hæc sunt ipsius Pelagij verba apud Augustinum de gratia Christi cap. 7. hic nos imperitissimi hominum putant iniuriam diuinæ gratiæ facere, quia dicimus eam sine voluntate nostra, nequaquam in nobis perficere Sanctitatem : quasi Deus gratię suæ aliquid imperauerit. & non illis quibus imperauit etiam gratiæ suæ auxilium subministret, vt quod per liberum homines facere iubentur Arbitrium, facilius possent implere per gratiam &c.]

(Vincent. Litin. cómon. cap. 34. — Aug. de grat. Christi cap. 7.)

Cum verò impietatis arguerentur Pelagiani quod sine ope diuina benè agere posse præsumerent, ad alias argutias deuenerunt teste Augustino de spiritu & litera cap. 2. Illis acerrimè (inquit) ac vehementissimè resistendum est, qui putant sine adiutorio Dei per se ipsam vim voluntatis humanæ vel iustitiam posse perficere, vel ad eam tendendo proficere, sed cum vrgeri cœperint, quomodo id pręsumant asserere fieri sine ope diuina, reprimunt se, nec hanc vocem audent emittere, quoniam vident, quam sit impia & non ferenda : sed aiunt, ideo ista sine ope diuina non fieri, quia & hominem Deus creauit cum libero voluntatis Arbitrio, & dando præcepta ipse docet, quemadmodum homini sit viuendum, & in eo vtique adiuuat, quod docendo aufert ignorantiam, vt sciat homo in operibus suis, quid euitare, & quid appetere debeat, quo per Liberum Arbitrium naturaliter insitum viam demonstratam ingrediens continenter & iustè & piè viuendo, ad beatam eandémque æternam vitam peruenire mereatur.]

(August. de Spirit. & lit. cap. 2.)

Hæc Pelagiana peruersitas damnata ab Innocentio Summo Pontifice Epistolâ ad Concilium Carthaginense inter Epistolas S. Augustini 91. deinde Concilio Carthaginensi cap. 4. suprà relato, & in speciem abiurata ab ipso Pelagio apud Augustinum de gratia Christi cap. 2. & ab ipso Iuliano Epistolâ Romam missâ apud Augustinum lib. 1. ad Bonifacium cap. 22. sed qualis fuerit Catholica doctrina Pelagianæ opposita ex qua Pelagiani, eorúmque reliquiæ calumniandi ansam arripuere, quasi veræ

Christi gratiæ professores, vel Liberum Arbitrium penitus tollerent, vel ad malum solum superesse docerent, refert idem ipse Augustinus in prædicto libro de spiritu & litera cap. 3. nos autem (inquit) dicimus humanam voluntatem sic diuinitus adiuuari ad faciendam iustitiam, vt præter quod creatus est homo cum Libero Arbitrio voluntatis, prætérque doctrinam, qua ei præcipitur quemadmodum viuere debeat, accipiat Spiritum Sanctum, quo fiat in animo eius delectatio, dilectióque summi illius, atque incommutabilis boni, quod Deus est; etiam nunc cum adhuc per fidem ambulatur nondum per speciem, vt hac sibi velut harrâ datâ gratuiti muneris inardescat inhærere creatori, atq; inflammetur accedere ad participationem illius veri luminis; vt ex illo ei benè sit, à quo habet vt sit, nam neque Liberum Arbitrium quicquam, nisi ad peccandum valet, si lateat veritatis via: & cum id quod agendum & quò nitendum est cœperit non latere, nisi etiam delectet & ametur, non agitur, non suscipitur, non benè viuitur: vt autem diligatur, *Charitas Dei diffunditur in cordibus nostris* non per Arbitrium Liberum, quod surgit ex nobis; sed *per Spiritum Sanctum qui datus est nobis.*] — Ennodius lic. — Ibid. cap. 3. — Rom. 5. v. 5.

Ideoque solennis illa in Sanctum Augustinum Pelagianorum calumnia hâc gratiæ prædicatione penitùs tolli Liberum Arbitrium, ipso Augustino teste ad Bonifacium lib. 1. cap. 2. dicunt (inquit Iulianus) illi Manichæi, quibus modo non communicamus, quia primi hominis peccato, id est, Adæ Liberum Arbitrium perierit, & nemo iam potestatem habeat benè viuendi, sed omnes in peccatum carnis suæ necessitate cogantur: Manichæos (inquit Augustinus) vocat Catholicos &c.] Idem de nuptiis & concup. lib. 2. cap. 3. multum falleris (inquit Augustinus) aut fallere meditaris, non Liberum negamus Arbitrium, sed si vos filius liberauerit, tunc verè liberi eritis: hunc vos inuidetis liberatorem, quibus captiuis vnam tribuitis libertatem &c.] Idem de Corrept. & grat. cap. 1. & quod iam retulimus ex operis Imperf. lib. 1. cap. 100. & ibidem lib. 2. cap. 6. Catholicam hanc fidem (inquit Iulianus) esse, vt liberum confiteatur Arbitrium, sed per quod homo malum facere cogatur, & bonum velle non possit] (non ouum ouo similius, quàm his Iuliani verbis, quod fingit, & impugnat Ennodius) respondet Augustinus: quid nobis irasceris qui emendationis effectum tantò certiùs appetimus, quantò fidelius eum à Domino petimus: frustrà inflatam linguam voce superbiente dilatas: nolumus prorsus, nolumus eis annumerari, qui confidunt in virtute sua. Anima nostra Deum sitit. Cui dicit *diligam te Domine virtus mea.* Potest enim homo bonum velle, sed *præparatur voluntas à Domino*; In malum verò libens vergit vi- — August ad Bonif. lib. 1. cap. 2. — De nupt. & Conc. lib. 2. cap. 3. — Idem oper. imperf. lib. 2. cap. 6. — Psal. 48. — Psal. 17. LXX. — Prou. v. 35.

Ennodius » tiata, propter quod est sananda natura.]
Tic.

Sic etiam apud Sanctum Augustinum Cresconius & Fœlix Adrumetini Monachi Pelagianæ hæresis fuligine tincti, Florum
Augult. Epist. 46.
» calumniantur, (ne dicamus ipsum Augustinum) quòd sic gratiam » agnosceret, vt negaret esse hominis Arbitrium, & diceret etiam » quod in die iudicij non sit vel redditurus Deus vnicuique secun- » dum opera eius] Augustini Epistola 46. ad Valentinum: & eadem » fuit Massiliensium in Sancti Augustini doctrinam querela: Conse-
Prosper Epistola ad Aug.
» quens putant (inquit Prosper Epistolâ ad Augustinum) vt quia » præuaricator ideo dicitur non obedisse quia noluit, fidelis quo- » que non dubitetur ob hoc deuotus fuisse quia voluit: & quantum » quisque ad malum, tantum habeat facultatis ad bonum, paríque » momento animum se vel ad vitia, vel ad virtutes mouere, quem » bona appetentem gratia Dei foueat, mala sectantem damnatio » iusta suscipiat.] Quæ ipsa fuit Ennodij in hoc ipso fragmento sententia.

Maior etiam calumnia Prospero alijsque Sancti Augustini discipulis imposita ab ijsdem verę Christi gratiæ obtrectatoribus
Vincent. Obiect. 5.
» obiectionum Vincentian. cap. 5. quòd peccatorum nostrorum au- » ctor sit Deus, eo quod malam voluntatem hominum plasmet sub- » stantiam, quæ naturali motu non possit, nisi peccare] & obiect. 6.
Obiect. 6.
» quòd Deus tale in hominibus plasmet Arbitrium, quale est dæ- » monum, quod proprio motu nihil aliud possit, vel velit, nisi ma- » lum.] Videndus illic Prosper: & hîc obseruanda est ipsius responsio ad similem calumniam contra Sanctum Augustinum proposi-
Prosper ad Gall. Obiect. 4.
» tam Gallorum capitulo 6. Liberum Arbitrium (inquit) nihil esse, » vel non esse perperam dicitur: sed ante illuminationem fidei in tenebris illud, & in vmbra mortis agere non rectè negatur: quoniam priusquam à dominatione Diaboli per Dei gratiam liberetur, in illo profundo iacet, in quod se suâ libertate demersit. Amat ergo languores suos, & pro sanitate habet, quòd ægrotare se nescit, donec prima hæc medela conferatur ægroto, vt incipiat nosse, quòd lágueat, & posit opem medici desiderare, quâ surgat. Iustificatus itaque homo, idest ex impio pius factus, nullo præcedente bono merito accipit donum, quo medio acquirat & meritum: vt quod in illo inchoatum est per gratiam Christi, etiam per industriam Liberi augeatur Arbitrij, nunquam remoto adiutorio Dei, sine quo nec proficere, nec permanere in bono quisquam potest.]

Similia locutus ille Ennodij aduersarius, detractâ gratiæ mentione asseruisse damnatur de Arbitrij libertate in vna tantum parte quæ deterior, eligendi datam esse licentiam. Sic Hincmarus Remensis Archiepiscopus, licet ipse professionem Gotteschalci

referat,

referat, quâ tantum asseruit sequendam Sancti Augustini non Gennadij Pelagiani de gratia & Libero Arbitrio sententiam: nihilominus in Epistolâ ad Amulum Præsulem & Ecclesiam Lugdunensem errores eius, quos putat, recensendo miserabili illi Monacho falso imposuit, quod assereret: & postquam primus homo Libero Arbitrio cecidit, nemo nostrum ad benè agendum; sed tantummodo ad malè agendum libero potest vti Arbitrio:] Quod Ecclesia Lugdunensis in libello suo de tribus Epistolis detractâ mentione gratiæ hæreticum censet: adiecta verò vt nemo nostrum sine Dei gratia ad benè agendum Libero possit vti Arbitrio, Catholicam & Orthodoxam esse decernit, vt in illius libelli examine vidimus ad annum 853.

Ennodius Tic.

In libello Ecclesiæ Lugd. de tribus Epistolis.

Porro eam fuisse aduersarij illius non solùm mentem, sed expressam sententiam iuxta Catholicum sensum, & vniuersæ Ecclesiæ doctrinam de Arbitrij libertate, in vna tantùm parte, quæ deterior est, sine Dei gratia eligendi solam nobis competere licentiam, eiusdem Epistolaris fragmenti quæ postmodum habentur verba plenissimè demonstrant. Illud autem (inquit Ennodius) Beati Apostoli, quo se muniri credit exemplum nobiscum facit, si quæ sequuntur aduertit, cum inimicus arrogantiæ dixit: *Gratia Dei sum quod sum &c.*] Quis ex his non videat istum Ennodij aduersarium non hæreticum, sed Sancti Augustini, sed Christi discipulum, Ecclesiæ filium, qui totum quod ageret bonum Deo tribueret, iuxta Sanctum Cyprianum tutiores viuimus si totum Deo demus] & Sanctum Augustinum de Dono perseuer. cap. 6. & cap. 13. nos ergo volumus, sed Deus operatur in nobis & velle: nos ergo operamur, sed Deus in nobis operatur & operari pro bona voluntate; hoc nobis expedit & credere & dicere, hoc est pium hoc verum, vt sit humilis & submissa confessio, & detur totum Deo: cogitantes credimus, cogitantes loquimur, cogitantes agimus quicquid agimus. Quod autem attinet ad pietatis viam, & verum Dei cultum *non sumus idonei cogitare aliquid tanquam ex nobismetipsis sed sufficientia nostra ex Deo est.* Non est enim in potestate nostra cor nostrum & cogitationes nostræ &c.] Ex Sancto Ambrosio. En doctrinam ad quam exclamat Ennodius à Pelagiano reliquiis miserè deceptus. *O schismaticam propositionem, quæ iuxta Apocalypsim scriptas habet in fronte blasphemias? En quo se extendant Toxica Libica pestis.* Sic quidem vt postmodum videbitur hoc ipso fragmento, cœlestem illam Sanctissimi Libiæ Præsulis doctrinam infamat Præsul ille subtilissimis facundiæ Pelagianæ laqueis implicitus. En qualis sit illius aduersarius non hęreticus Prædestinatianus iuxta R.P. sed verus S. Augustini discipulus sine dubio Catholicus non ingratus. Nunc ipsum R. P. audiamus.

Ennodius in fragm.

August. de Dono Perseuer. c. 13.

2. Cor. 3. v. 5.

Ennodius d. fragm.

LLll

Ennodius Tic.

CAP. X. PARS ALTERA.

SIRMONDVS.

Etsi Prædestinatos vltra Galliam persequi animus non erat: inuitat tamen occasio, vt in proximam Cisalpinam tantisper digrediamur paucis namque annis ante Synodum Arausicanam viuere desiit Ennodius Episcopus Ticinensis, cuius extat inter cæteras lib. 2. Epistola ad Constantium, in qua tacito nomine quendam refellit, qui asserebat Liberum Arbitrium homini deteriorem tantum in partem datum.

CONFVTATIO.

Mirum quod R. P. Galliam, Africam & Italiam peruagatus vt infames Pelagianorum reliquias, quæ veros Catholicæ & Orthodoxæ fidei professores vt hæreticos calumniis & prodigiosis mendacijs insecutæ sunt, hîc in vnum colligeret, Arnobium iuniorem Africanum, quē in præfatione dilectissimi sui Prædestinati plurimum laudauit, quasi auctorem illius auguratus & plurima ex illo fragmenta tam in proëmiis ipsis, quàm sub finem retulit, hîc nihilominus prætermisit, nisi quod merum Pelagianum apertissimè, vt in capite primo vidimus, sapit, & opera eius à Gelasio Papa inter Apocrypha fuere reposita, in hoc Summi Pontificis Censuræ aliquantulum obtemperans, quam in Fausto contemnere, & quasi lacerare non erubuit, & Apocrypha non solum non occultare, sed etiam non minimis laudibus efferre non timuit: Ennodius verò Faustum non minimùm imitatus non quidem fallaci nequitiâ, sed hæreticâ sententiâ, non libris publicis, sed singulari Epistola venenum quod forsan ab illo facundiæ vt erroris Magistro hauserat, Epistolâ illâ prodidit, dum tacito nomine Catholicum refellit, qui assereret Liberum Arbitrium homini non absolutè, sed sine Dei gratia (vt mox videbitur) deteriorem tantùm in partem non datum, sed peccato inclinatum.

SIRMONDVS.

Prædestinatorum hic error erat, quem in ipso hæresis ortu in Monachis Adrumetinis (vt dictum est) reprehenderat Augustinus in libro de Corrept. & grat. liberum & ad bonum & ad malum faciendum habere nos docens, quod ipsum, quia scitè pariter fuséque in ea quam dixi Epistola probat, & confirmat Ennodius, locum integrum hoc loco inserendum putaui.

CONFVTATIO.

Prædestinatorum (qui nulli fuere) non fuit error, sed errantium & Pelagianisantium Monachorum in Florum Adrumetinum, immo reuera in ipsius Augustini Epistolam calumnia vt cap. 1. satis superque probatum est. Et in lib. de Corrept. & grat. cap. 1. do-

August. de Corrept. & grat. cap. 1.

cuit Sanctus Augustinus Liberum Arbitrium & ad bonum & ad malum faciendum nos habere, sed non in sensu Pelagiano à Fausto, Ennodio & R. P. intento, sed in sensu Catholico, quem ibidem Augustinus in ipso Floro (quem R. P. voluit esse Prædestinatianum) inuenisse lætatur, & quem in aduersario inuenit & refellit Ennodius ipse. Liberum itaque Arbitrium (inquit ibi Augustinus) & ad malum & ad bonum faciendum confitendum est nos habere, sed in malo faciendo liber est quisque iustitiæ, seruúsque peccati: in bono autem liber esse nullus potest, nisi fuerit liberatus ab eo, qui dixit, *si vos filius liberauerit, tunc verè liberi eritis:* nec ita vt cum quisque fuerit à peccati damnatione liberatus, iam non indigeat sui liberatoris auxilio? sed ita potiùs, vt ab illo audiens: *Sine me nihil potestis facere*, dicat ei & ipse *adiutor meus esto, ne derelinquas me.*]

Ennodius Tic. — d. Cap. 1. — Ioan. 8. v. 36. — Ioan. 15. v. 5. — Psalm. 26. v. 6.

Porro fusè quidem sed parùm scitè (vt iam vidimus iterúmque visuri sumus) Catholicam sententiam, quàm Christi demptâ gratiâ Constantius hæreticam fecerat, Sophisticis Pelagianorum argutiis deceptus Ennodius impugnauit, nec satìs cautè hæresim redolentia eius sensa R.P. suo calculo comprobauit.

SIRMONDVS.

Ergo (*inquit*) vt scriptione testamini, inuentus est homo, qui seruos Christi (quemadmodum ipse promisit esse faciendum) sub hac occasione cribraret: asserens de Arbitrij libertate in vna tantum parte, quæ deterior est, eligendi datam esse licentiam. O Schismaticam propositionem, quæ iuxta Apocalypsim scriptas habet in fronte blasphemias.]

Ennodij fragmentum.

CONFVTATIO.

O hæreticam propositionem demptâ Christi gratiâ, sed Catholicam & Orthodoxam in sua integritate esse constat cum hac scilicet clausula (*sine Dei gratia:*) Nobis post peccatum originale, sine Dei gratia in vna tantum parte quæ deterior est superesse electionem, vt iam probauimus: verba autem illa (sine Dei gratia) ex aduersarij non solùm mente sed expressâ sententiâ interposita fuisse, & per inuidiam & calumniam prætermissa probant verba infrà relata: illud autem Beati Apostoli quo se muniri credit exemplum nobiscum facit, si quæ sequuntur aduertit, cum inimicus arrogantiæ dixit: *Gratia Dei sum quod sum &c.*] Et sic nemo est qui non videat calumniam cóque apertiùs, quò etiam Apostolica illa sententia ibidem Pelagianâ interpretatione corrumpitur vt ibidem videbimus. Et quod Pelagiani eorumque reliquiæ soliti essent Sancti Augustini eiusque discipulorum dicta & scripta ad inuidiam illis faciendam calumniosè proposita efferre, eandémque sententiam de qua agitur detracta gratiæ

In eodem fragm.

Ennodius Tic. clausula iam vidimus ex calumnia impactam; & quæ hic ab Ennodio proferuntur (quod aduertendum) sententiam aduersarij cum clausula illa (*sine Christi gratia*) non minus impugnant: ita vt calumniæ ne minimum dubium subesse possit.

SIRMONDVS.

» Quæ ista est libertas, si valet edisserat, vbi hoc datur solum
» velle quod puniat, aut quare electionem nominis, vbi vnam tan-
» tùm partem asserit fuisse concessam: quod si vnitate subsisteret,
» locum diuina iudicia non haberent: quid enim boni à nobis Deus
» noster rectè quæreret, qui appetentiam eius, de voluntate sub-
» traxerat? sed iuxta Apostolum? *Nunquid iniquus est Deus? absit.* Rom.
» Inter homines à recti discordat affectu, qui à subiectis exigit, 3. v. 5.
» quod in potestate non tribuit, hoc de Deo quâ conscientiâ sen-
» tiatur adsertite.]

CONFVTATIO.

Sed veriùs quâ conscientiâ confundatur iuxta Pelagium status naturæ lapsæ cum statu naturæ sanæ nullâ habitâ ratione peccati originalis, quod primus denegare ausus est Cœlestius Pelagij discipulus teste Vincentio Lirinensi in commonitorio aduersus hæ-
Vincent. Lirin. in commoni. cap. 34.
» reses cap. 34. quis ante prodigiosum (inquit) Pelagij discipulum
» Cælestium reatu præuaricationis Adæ omne genus humanum ne-
» gauit adstrictum] quæ hæresis damnata fuit Concilio Carthagin. cap. 2. sed his prætermissis, quia hæc hæresis hic præcisè non est expressa, huic Ennodij Sophisticæ exagerationi & Pelagianæ querelæ respondet plenissimè Sanctus Augustinus Episto-
August. Epistolâ 105.
» lâ 105. ad Sixtum, ex qua hic pauca adducere sufficiet: sed excu-
» sabunt se (inquit) homines qui nolunt rectè & fideliter viue-
» re dicentes: quid nos fecimus, qui malè viuimus, quandoqui-
» dem gratiam vnde benè viueremus non accepimus? non possunt
» veraciter dicere, nihil mali se fecisse, quia malè viuunt. Si enim
» nihil mali faciunt benè viuunt, si autem malè viuunt, de suo ma-
» lè viuunt, vel quod originale traxerunt, vel quod insuper addi-
» derunt. Sed si *vasa sunt iræ, quæ perfecta sunt ad perditionem*, quæ Rom.
» illis debita redditur, sibi hoc imputent quia ex ea massa facta 9. v. 22.
» sunt, quam propter vnius peccatum, *In quo omnes peccauerunt*, Rom.
» meritò Deus iustéque damnauit: si autem *vasa* sunt *misericordiæ*, 5. v. 12.
» quibus ex eadem massa factis supplicium debitum reddere noluit,
» non se inflent; sed ipsum glorificent, qui eis misericordiam non
» debitam præstitit, *& si quid aliter sapiunt, & hoc quoque illis* Phil. 3.
» *ipse reuelauit &c.*] Et rursùs: humana quippè superbia tan- v. 15.
» quam præsumens de viribus Liberi Arbitrij excusatam se putat,
» quando ignorantiæ, non voluntatis videtur esse quod peccat:

secundùm tamen iustum iudicium nec illis parcit, qui non audie- « Ennodius
Rom.2. v. 12. runt: *Quicunque enim sine lege peccauerunt, sine lege peribunt.* « Tic.
Et quamuis se ipsi excusare videantur, non admittit hanc excu- «
Eccl.7. v. 30. sationem, qui scit *se fecisse hominem rectum*, eique obedientiæ «
dedisse præceptum, nec nisi eius, quo malè vsus est, Libero vo- «
luntatis Arbitrio, etiam quod transiret in posteros manasse pec- «
catum. Neque enim damnantur, qui non peccauerunt: quando- «
Rom. 5. v. 12. quidem illud, *Ex vno in omnes pertransiit, in quo* ante propria in «
singulis quibusque peccata *omnes* communiter *peccauerunt*: ac «
per hoc inexcusabilis est omnis peccator, vel reatu originis, vel «
additamento etiam propriæ voluntatis, siue qui nouit, siue qui «
ignorat, siue qui iudicat, siue qui non iudicat: quia & ipsa ignoran- «
tia in eis qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est: «
in eis autem qui non potuerunt, pœna peccati. Ergo in vtrisque «
non est iusta excusatio, sed iusta damnatio.] Idem habetur de gra- «
tia & Libero Arbitrio cap.3. Et de corrept. & grat. cap. 7. & alibi
passim.

Singulariter etiam de infidelibus moraliter meliùs viuentibus
in vltimo iudicij die puniendis Augustinus contra Iulianum lib.4. Aug. con-
cap.3. inter reliqua hæc habet: Sed ad hoc eos in die iudicij cogi- « tra Iulian.
tationes suæ defendent, vt tolerabiliùs puniantur, quia *natura-* « lib.4. c.3.
liter quæ legis sunt vtcúmq; *fecerunt*: sic mitiùs erit Fabricio, quam «
Catilinę sed nec illis, nec paruulis, qui sine Baptismo moriuntur, «
tertius est locus.] «

Denique si Ennodius Sancti Fulgentij librum primum ad Mo-
nimum cap.26. potius quam Fausti & Cassiani, aliorúmque Pela-
gianorum libros consuluisset, à tam absurdâ testimonij Apostolici
vsurpatione, immo etiam à tam absurda & Pelagiana epistolâ Fulgent. ad
abstinuisset. Nam & ipse Beatus Paulus (ait Sanctus Fulgentius) « Monimũ cap.26.
in iniquitate hominis iustitiam Dei prædicat commendari: vt «
ostendat non injustè iram omnipotentis inferri. Ait namque: *Si* «
Rom.3. v. 5. & 6. *autem iniquitas nostra iustitiam Dei commendat, quid dicemus,* «
numquid iniquus Deus, qui infert iram? secundum hominem dico, «
absit; alioquin quomodo iudicabit Deus mundum: Non itaque «
frustra talis est ab eo facta inter puniendos glorificandósque dis- «
Rom. 9. v. 23. cretio, vt illos vocaret *vasa iræ*, istos autem *vasa misericordiæ*; «
nisi vt ostenderet tam in vasis iræ, quàm in vasis misericordiæ ini- «
quitatem propriam præcessisse. Talis est Dominus verus, cui vt «
gratuita sit misericordia, & ira non sit injusta, ac per hoc & illos «
indignos pręueniat bonitate, quos iustificat, & illos dignos inue- «
niat punitione, quos damnat. Ac sic appareat & in vasis misericor- «
diæ non ex ipsis, sed ex Deo esse quod boni sunt; & in vasis irę non «
ex Deo, sed ex ipsis esse quod mali sunt. Posset enim Apostolus «

Ennodius Tic. » quod dixit *vasa misericordiæ*, potius vasa iustitiæ nuncupare. Sed
» si vasa iustitiæ vocarentur, forsitan ex se ipsis habere iustitiam pu-
» tarentur: nunc autem cum *vasa misericordiæ* dicit, proculdubio
» quid ipsi fuerint non tacuit, quia quid eis à Deo collatum sit, eui-
» denter ostendit. Si enim per seipsos essent iusti, mercedem eis
» Dominus pro operibus suis redderet, non misericordiam præro-
» garet: Sicut idem Apostolus alio loco dicit: *Ei autem qui opera-* Rom. 4
» *tur merces non imputatur secundùm gratiam, sed secundùm debitum.* v. 4.
» Vasa itaque misericordiæ ad indebitam sunt gloriam præparata;
» quia gratis sunt misericordiam consecuta &c.]

SIRMONDVS.

» Vbi est illud Apostoli clamantis, & pro Arbitrij Libertate te-
» stantis, *Velle adiacet mihi, perficere autem non inuenio*: quid est Rom. 7
» aliud nisi dicere noui dextrum iter eligere, sed nisi ingredientem v. 18.
» iuuerit gratia superna lassabor?]

CONFVTATIO.

Immo quid est aliud nisi cum Pelagio Apocalypsim peiorem do-
cere obedientiam, quàm gratiam? vt iam probauimus, ex Prosperi
Epistolâ ad Augustinum & contra Collatorem cap. 8.

SIRMONDVS.

» Nemo dubitat, nemo condemnat: quod auctore gratiæ præstan-
» te, & ipse æquitatis diuinitùs callis aperitur: Dux enim bonorum Psal. 33.
» & præcessor est gratia, quando multiplici ad requiem inuitamur v. 12.
» hortatu: quando nobis dicitur. *Venite filij audite me, venite benedi-* Mat. 24
» *cti Patris mei, possidete paratum vobis regnum. Vbi ego sum, ibi erit* v. 34.
» *& minister meus.*] Ioan. 12 v. 26.

CONFVTATIO.

Quidni liceat exclamare, ô Pelagianam propositionem, quæ
veram Christi gratiam cum Pelagio in doctrina & exhortatione
collocat! vt iam probauimus ex Augustino de Gratia Christi cap.
7. 10. & 38. Et operis imperf. lib. 1. cap. 92. & 93. & lib. 2. c. 146.

SIRMONDVS.

» Sed nisi talibus monitis & voluntas nostra, quæ libera est, & la-
» bor præstet obsequium, ad periculum & gehennam non imperio
» aliquo, sed sponte deuoluimur, itaque aut præmium deuotio, aut
» pœnam contemptus operatur.]

CONFVTATIO.

Quis hîc etiam Pelagianam superbiam non agnoscat, quæ in cœ-
lum ponens os suum, sibi non Deo tribuit & victoriam & coronam,
ab ipso Pelagio damnata fuit, vt iam probauimus ex Augustino
de gestis Pelagij cap. 18. & 19. Epistolâ 105. ad Sixtum de grat.
& Libero Arbitrio cap. 9. De corrept. & grat. cap. 11. Ex Pros-
peri Epistolâ ad August. Et Augustino etiam de Prædest. Sanct.
cap. 15.

SIRMONDUS. Ennodius Tic.

Alioqui non erit iusta retributio, quæ aut per supplicia refertur « necessitate peccantibus, aut bonam mercedem offert operi ad « quod trahuntur inuiti.] «

CONFUTATIO.

Hæc Pelagiana calumnia concupiscentiam vnà cum vera Christi gratia impugnat, vt iam probauimus ex Sancto Augustino de nat. & grat. cap. 65. & 66. Et operis imperf. lib. 1. cap. 100. Obiect. Gallor. cap. 5. & 6.

SIRMONDUS.

Ergo debemus gratiæ, quòd occultis itineribus, nisi resistamus « sapor nobis vitalis infunditur. Nostræ tamen electionis est quod « beneficia monstrata sectamur.] «

CONFUTATIO.

Nec minus sapit Pelagianæ hæresis virus hæc sententia, quippe quæ gratiam Christi in sola doctrina collocet, & hominem Deo potentiorem statuat, vt diuinam resistendo superet voluntatem, damnata Concilio Carthag. cap. 4. Sicut iam probauimus ex S. August. de corrept. & grat. cap. 14. De gratia & Libero Arb. cap. 14. & 15. Et Prospero contra Collat. cap. 6. Et de vocat Gentium lib. 1. cap. vlt.

SIRMONDUS.

Via enim scelerum non imperatrix nostra legitur esse sed famu- « la, cum de peccatis dicitur: *Sub te erit appetitus eorum.*] «

CONFUTATIO.

Hoc Ennodius mutuatus est à Fausto suo, qui primus hoc Scripturę textu, seu Dei, cum Cain fratricidâ colloquio abusus est, vt hominem post peccatum sine speciali Dei gratia in plenissima boni possibilitate remansisse confirmet, lib. 2. de Lib. Arb. cap. 6. his verbis: Apparuerunt plane in vita Iacob euidentes causæ quæ iu- « dicium Domini rectum omnimodis asserant. Sicut Cain dicitur, « Faustus de Liber. Arb. lib. 2. cap. 6

Gen. 4. v. 7. *Sub te erit appetitus eius, & tu dominaberis illius*; non superposuit « homini peccatum sub hac ordinationis lege, sed subdidit. Ecce « piissimus Moderator generosam esse cupiens facturam suam, etiam « post ruinam, inclinatam licet hominis voluntatem, totius passionis « & concupiscentiæ non famulam iubet esse, sed dominam: seducto- « ris vel amicitiam, vel repulsam in manu hominis posuit, ad quem « eius iudicium collocauit. Videtur quidem vtriusque operis appe- « tum electione ipsius permisisse; sed ideo vt mali licētia boni fie- «

d. v. 7. ret gloria: sed *sub te erit appetitus eius, & tu dominaberis illius*, nul- « lâ peccandi necessitate concluditur, cuius discretioni committi- « tur, vt peccato superiore libertate dominetur: degener verò ani- « mus, qui cum beneficio Dei de peccato potest victoriā consequi, « mauult cum offensa Dei seruus esse peccati: quæ cum ita sint post «

Ennodius Tic. » primi hominis præuaricationem non mors Arbitrij, sed infirmi-
» tas, nec impossibilitas, sed difficultas proposito labore successit.]

Non sic Apostolus, sed concupiscentiam *legem peccati* vocat, vn-
August. de nupt. & conc. lib. 1. cap. 22. » de Augustinus de nupt. & concup. lib. 1. cap. 22. Et ideo, inquit,
» *legem peccati* verbis Apostolicis nuncupatam, quod hominem Rom. 7
» sibi subditum fecerit, quia Deo suo subditus esse noluit.] Item v. 23.
Idem de nat. & grat. cap. 66. » de natura & gratia cap. 66. Quod autem ex vitiis naturæ sit quæ-
» dam peccandi necessitas, audiat homo, atque vt eadem necessitas
» non sit, discat Deo dicere: *De necessitatibus meis educ me &c.*] Et Psal. 24. v. 17
Idem de perf. iust. cap. 2. de perfectione iustitiæ cap. 2. ad Cœlestij ratiocinationem pri-
» mam: Respondemus vitari posse peccatum si natura vitiata sane-
» tur, *Gratiâ Dei per Iesum Christum Dominum nostrum.* In tantum Rom. 7 v. 25.
» enim sana non est, in quantum id quod faciendum est, aut cæcitate
» non videt, aut infirmitate non implet: dum *Caro concupiscit aduer-* Gal. 5.
» *sus spiritum, & spiritus aduersus carnem, vt ea quæ non vult homo fa-* v. 17.
Idem cap. 4. *ciat.*] Et ibid. cap. 4. ad ratiocinationem 9. August. respondet:
» Per Arbitrij Libertatē factum est, vt esset homo cum peccato: sed
» iam pœnalis vitiositas subsecuta ex libertate fecit necessitatem:
» vnde ad Deum fides clamat, *De necessitatibus meis educ me.* Sub Psal. 24
» quibus positi, vel non possumus quod volumus intelligere, vel v. 17.
» quod intellexerimus volumus, nec valemus implere. Nam & ipsa
» libertas credentibus à Liberatore promittitur. *Si vos*, inquit, *filius* Ioan. 8.
» *liberauerit tunc verè liberi eritis*: victa enim vitio, in quod cecidit, v. 36.
» voluntate, caruit libertate natura. Hinc alia Scriptura dicit, *A* 2. Petr.
» *quo enim quis deuictus est, huic & seruus addictus est.* Sicut ergo 2. v. 19.
» *Non est opus sanis medicus, sed malè habentibus*: ita non est opus Mat. 9.
» liberis liberator, sed seruis, vt ei dicat gratulatio libertatis: *Sal-* v. 12.
» *uasti de necessitatibus animam meam*: ipsa enim sanitas est vera li- Psal. 30
» bertas, quæ non perisset si bona permansisset voluntas: quia verò v. 8.
» peccauit voluntas, secuta est peccantem peccatum habendi dura
» necessitas, donec tota sanetur infirmitas, & accipiatur tanta liber-
» tas, in qua sicut necesse est permaneat beatè viuendi voluntas: ita
» vt sit etiam benè viuendi, & nunquam peccandi voluntaria fœlix-
» que necessitas.]

Nec etiam, vt Faustus, & Ennodius; immò longè aliter Chri-
stus ipse ad Iudæos apud Ioannem 8. v. 34. *Amen amen dico vo-* Ioan. 8.
bis, quia omnis qui facit peccatum seruus est peccati: quod expo- v. 34.
nens contra Iulianum Sanctus Augustinus operis imperf. lib. 1.
Aug. oper. imp. lib. 1. cap. 86. al. 88. » cap. 86. Audiant, inquit, *Omnis qui facit peccatum seruus est* d. v. 34.
» *peccati*, & quærant accipere libertatem, vt non faciant claman-
» tes ad eum cui dicitur. *Itinera mea dirige secundùm verbum* Ps. 118.
» *tuum; & ne dominetur mei omnis iniquitas &c.*] Et paulò post: v. 133.
» Quis autem nostrum dicit vniuersitatem hominum à Diabolo
possideri,

possideri, cum Sanctorum tanta sint millia, quæ non possidentur « Ennodius Tic.
à Diabolo? sed dicimus eos solos à Diabolo non possideri, quos «
Christi liberat gratia, cuius gratiæ vos estis inimici. Si enim hanc «
gratiam non oppugnaretis, sed intelligeretis, proculdubio etiam «
ante vetus Testamentum, & tempore veteris Testamenti omnes «
Sanctos à seruorum conditione separatos, eâdem liberatos Chri- «
sti gratiâ videretis.] «

Porrò textum illum Geneseos non sic legerunt Augustinus & Prosper, sed *ad te erit conuersio eius: & tu dominaberis illius.* Et longè aliter quàm Faustus & Ennodius exposuerunt: Prosper quidem de Vocat. Gent lib. 2. cap. 13. Vt bonitatem Dei impiis etiam ante Diluuium generali Prouidentiâ non defuisse probet. (Gen. 4. v. 17.) (Prosper de Vocat. Gēt. lib. 2. cap. 13)

Bonitas autem Dei, inquit, ne illi quidem parti defuit, quæ in «
charitate non stetit, & ab initio sui veneno Diabolici liuoris intu- «
muit. Principem enim Gentis impiæ Sancti Fratris meritis inui- «
dentem, cædemque parricidiali corde meditantem dignatur Do- «
minus Paterno mitigare consilio dicens ad Caïn: *Vt quid tristis* « (Gen. 4. v. 7.)
factus es? vt quid concidit vultus tuus? Nonne si rectè offeras, re- «
ctè autem non diuidas, peccasti. Quiesce ad te enim erit conuersio eius, «
& tu dominaberis eius: Depone, inquit, ortam de inuidiæ æ- «
mulatione tristitiam, & flammas odij crudelis extingue &c. Tuus «
ergo hic error est, tuumque peccatum, quiesce & noli in inson- «
tem fratrem moueri, ad te potius tua culpa reuocetur, noli pec- «
cato regnum in te dare, sed tu potius in ipsum sume dominatum, «
pœnitendo enim, nec in majus facinus progredieris, & ab eo in «
quo te doles displicuisse, mundaberis. Cum ergo talia ad Caïn «
loqueretur Deus, nunquid ambiguum est voluisse eum & (quan- «
tum ad illum medendi modum sufficiebat) egisse, vt Caïn ab im- «
pietatis furore resipisceret: sed malitia pertinax inde facta est in- «
excusabilior, vnde debuit esse correctior.] «

Nec aliter S. Augustinus lib. 15. de ciuit. Dei cap. 7. vbi inter reliqua hæc habet: (August. de ciuit. Dei lib. 15. cap. 7.)

Non tamen eum dimittens sine mandato San- «
cto, iusto, & bono: *Quiesce, inquit, ad te enim conuersio eius: &* « (Gen. 4. v. 7.)
tu dominaberis illius? Nunquid fratris? absit. Cuius igitur nisi «
peccati? dixerat enim peccasti, tum deinde addidit, *Quiesce* «
ad te enim conuersio eius: & tu dominaberis illius. Potest quidem «
ita intelligi: ad ipsum hominem conuersionem esse debere pecca- «
ti vt nulli alij, quàm sibi sciat tribuere debere, quod peccat: «
hæc est enim salubris pœnitentiæ medicina, & veniæ petitio non «
incongrua: vt vbi ait, *Ad te enim conuersio eius* non subaudiatur «
erit, sed sit præcipientis videlicet non prædicentis modo. Tunc «
enim dominabitur quisque peccato, si id sibi non defendendo «
præposuerit, sed pœnitendo subjecerit. Alioquin & illi ser- «

Ennodius Tic. » uiet dominanti, si patrocinium adhibuerit accedenti &c.]

Sed illud maximè obseruandum hoc Dei cum Cain colloquium à Sancto Augustino fuisse adductum, quò exemplo illius confirmaret quod capite præcedenti docuerat, præter gratiam generalem & externam quæ à Fausto & Ennodio, sicut à Pelagio ipso prædicatur omnibus hominibus esse paratam: electis dari intrinsecùs gratiam singularem, per quam bonum » operentur, & sine qua exterior illa nihil prosit. Hoc modo (in» quit capite sexto) curantur ciues Ciuitatis Dei in hac terre» na peregrinantes, & paci supernæ patriæ suspirantes. Spiritus » autem Sanctus operatur intrinsecus, vt valeat aliquid medici» na, quæ adhibetur extrinsecus. Alioquin etiamsi Deus ipse v» tens creaturâ sibi subditâ, in aliqua specie humana sensus allo» quatur humanos, siue istos corporis, siue illos, quos istis simil» limos habemus in somnis, nec interiore gratia mentem regat, » atque agat, nihil prodest homini omnis prædicatio veritatis. » Facit autem hoc Deus, à vasis misericordiæ iræ vasa discernens, » dispensatione, quam ipse nouit, multum occultâ, sed tamen » iusta. Ipso quoque adjuuante mirabilibus, & latentibus modis &c.] De quibus plenius de Prædestinatione Sanctorum capite octauo, vbi scholam dicit à sensibus carnis valde remotam: Quidni Fausto, Ennodio & similibus Pelagianæ prauitatis reliquiis » penitus incognitam. Valde remota est (inquit) à sensibus car» nis hæc schola, in qua Pater auditur & docet vt veniatur ad Fi» lium, ibi est & ipse Filius, quia ipse est Verbum eius per quod » sic docet, nec agit cum carnis aure, sed cordis &c. Valde in» quam remota est à sensibus carnis hæc schola, in qua Deus audi» tur & docet, multos venire videmus ad Filium, quia multos » credere videmus in Christum, sed vbi, & quomodo à Patre » audierint hoc, & didicerint non videmus. Nimiùm gratia illa » secreta est, gratiam verò esse quis ambigit? Hæc itaque gra» tia quæ occultè humanis cordibus diuinâ largitate tribuitur à » nullo duro corde respuitur, ideo quippe tribuitur, vt cordis du» ritia primitus auferatur. Quando ergo Pater intùs auditur, » vt veniatur ad Filium, *Aufert cor lapideum, & dat cor carneum* &c.] Et de hac interiori gratia alibi passim, sed ad Ennodium reuertamur.

D. lib. 5. cap. 6.

Idem de Præ.dest. Sanct. cap. 8.

2. Cor. 4. v. 13.

SIRMONDVS.

» Quid enim sibi vult vniuersa Prophetæ quasi sertis redimita » elocutio? *Noli æmulari inter malignantes: nolite confidere in prin-* » *cipibus: Nolite fieri sicut equus & mulus:* Et Apostolus, *Nolite* » *fieri serui hominum:* Toties noli in superna admonitione, quid » respicit si aliud velle non licuit.]

Ps. 108. v. 2. Psal. 31. v. 9. 1. Cor. 7 v. 23.

Ennodius Tic.

CONFVTATIO.

Hæc & alia plurima ex parte eorum quos vocat non defensores, sed inflatores & præcipitatores Liberi Arbitrij congerit Sanctus Augustinus libro de gratia & Libero Arbitrio cap. 2. quibus subijcit: Vbi dicitur noli hoc, & noli illud, & vbi ad aliquid faciendum, vel non faciendum in diuinis monitis opus voluntatis exigitur, satìs Liberum demonstratur Arbitrium.] Et capite quarto. Sed metuendum est (inquit) ne ista omnia diuina testimonia: & quæcunque alia sunt, quæ sine dubitatione sunt plurima in defensione Liberi Arbitrij, sic intelligantur, vt ad vitam, piam & bonam conuersationem, cui merces æterna debetur, adjutorio, & gratiæ Dei locus non relinquatur, & audeat miser homo quando benè viuit & benè operatur, vel potiùs benè viuere, & benè operari sibi videtur, in se ipso non *in Domino gloriari*, & spem rectè viuendi in se ipso ponere, vt sequatur eum maledictum Hieremiæ Prophetæ dicentis: *Maledictus homo qui spem habet in homine, & firmat carnem brachij sui, & à Domino discedit cor eius:* talis est hæresis Pelagiana &c.] Deinde capite decimo quinto: meminerimus Deum dicere, *Sed conuertimini & viuetis*; cui dicitur: *Conuerte nos Deus.* Meminerimus Deum dicere: *Proijcite à vobis omnes iniquitates vestras:* cum ipse iustificet impium: meminerimus ipsum dicere: *Facite vobis cor nouum, & spiritum nouum*, qui dicit: *Dabo vobis cor nouum, & spiritum nouum dabo vobis.* Quare iubet, si ipse daturus est? quare dat, si homo facturus est? nisi quia dat quod iubet, & adiuuat vt faciat, cui iubet &c. Ad hoc enim valet quod Scriptum est: *Si volueris conseruabis mandata*, vt homo qui voluerit, & non potuerit, nondum se plenè velle & cognoscat, & oret, vt habeat tantam voluntatem, quanta sufficit ad implenda mandata: sic quippe adjuuatur, vt faciat quod iubetur.]

August. de grat. & Lib. Arb. cap. 2.

D. cap. 4.

Hier. 17. v. 5.

Psal. 94 v. 8.

Ibidem cap. 15.

Ezech. 18. v. 3. &c.

Eccl. 15 l x x.

Et inter plurima similia capite sequenti: Certum est enim (inquit) nos mandata seruare si volumus, sed quia *Præparatur voluntas à Domino*, ab illo petendum est, vt tantum velimus, quantum sufficit, vt volendo faciamus. Certum est nos velle cum volumus, sed ille facit vt velimus, bonum de quo dictum est: *A Domino gressus hominis diriguntur, & viam eius volet:* de quo dictum est: *Deus est qui operatur in vobis, & velle, & operari.* Certum est nos facere cum facimus, sed ille facit, vt faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati, qui dixit: *Faciam vt in iustificationibus meis ambuletis, & iudicia mea obseruetis, & faciatis.* Cum dicit: *Faciam vt faciatis*, quid aliud dicit nisi, *Auferam à vobis cor lapideum*, vnde non faciebatis, *Et dabo cor carneum*, vnde faciatis? Et hoc quid est,

Ibidem cap. 16.

l x x. Prou. 8. v. 31.

Psal. 36. v. 23. Phil. 2. v. 13.

Ezech. 36. v. 23.

MMmm ij

Ennodius Tic. » nisi auferam cor durum vnde non faciebatis, & dabo cor obediens
» vnde faciatis &c.]

Quod pluribus exequitur vsque ad libri finem, plurimis adductis ex Sanctarum Scripturarum auctoritate testimoniis, qui- Ibidem cap. 21.
» bus probat vt ipse ait capite vigesimo primo: Agere Deum om-
» nipotentem in cordibus hominum etiam motum voluntatis eo-
» rum, vt per eos agat, quod per eos agere ipse voluerit, qui om-
» nino injustè aliquid velle non nouit &c.] Vnde paulò post: his & Ibidem cap. 21.
» talibus testimoniis (inquit) diuinorum eloquiorum quæ omnia
» commemorare nimis longum est, satis quantum existimo ma-
» nifestatur operari Deum in cordibus hominum, ad inclinandas
» eorum voluntates quocunque voluerit, siue ad bona pro sua mi-
» sericordia, siue ad mala pro meritis eorum, judicio vtique suo ali-
» quando aperto, aliquando occulto, semper autem iusto. Fixum
» enim debet esse & immobile in corde vestro, *Quia non est iniqui-*
» *tas apud Deum.*]

Ex quibus luce clarius patet, quàm malè hic Ennodius his sacræ Scripturæ testimoniis abutatur, quámque parum cautè asseruerit Reuerendus Pater librum hunc Sancti Augustini de Gratia & Libero Arbitrio scriptum contra fictos Prædestinatianos, immo verò etiam expressè ibidem capite vigesimo; Notat Augustinus dum etiam Pelagianum Ennodij sensum anticipatâ quadam responsione refellit, à se in eos scriptum qui gratiam Dei Ibidem cap. 20.
» impugnarent. Satis (inquit) me disputasse arbitror aduersus
» eos, qui gratiam Dei vehementer oppugnant, qua voluntas hu-
» mana non tollitur, sed ex mala mutatur in bonam, & cum bona
» fuerit adjuuatur: Et sic disputasse, vt non magis ego quam diuina
» ipsa Scriptura vobiscum locuta sit euidentissimis testimoniis ve-
» ritatis. Quæ Scriptura diuina si diligenter inspiciatur, ostendit
» non solum bonas hominum voluntates, quas ipse facit ex malis, &
» à se factas bonas in actus bonos, & in æternam dirigit vitam, ve-
» rùm etiam illas quæ conseruant sæculi creaturam, ita esse in Dei
» potestate, vt eas quò voluerit, quando voluerit faciat inclinari,
» vel ad beneficia quibusdam præstanda, vel ad pœnas quibusdam
» ingerendas, sicut ipse iudicat occultissimo quidem iudicio, sed
» sine dubitatione iustissimo &c.] SIRMONDVS.
» Deinde quamuis in persona Christi, tamen pro Arbitrij adsti-
» pulatur eiusdem Prophetæ nobis Libertate testimonium. *Vt fa-* Psal. 39.
» *cerem voluntatem tuam Deus meus volui*, & alibi: *Voluntariè sacri-* v. 9.
» *ficabo tibi & vota mea Domino reddam*, & iterùm: *Vouete & red-* Psal. 53. v. 8.
» *dite.*

CONFVTATIO.

Quam malè Christi libertas ad quam nostra, per eius gratiam efformatur, conueniat versatili & æquilibri, quam iuxta

Ennodium & alios Pelagianæ prauitatis asseclas fingunt peripateticæ magis, quàm Christianæ Philosophiæ sectatores patet ex Sancto Augustino de Prædest. Sanct. cap. 15. Nonne de Spiritu « Sancto (inquit) & Virgine Maria Dei Filius vnicus natus est, non « carnis cupidine, sed singulari Dei munere? Nunquid metuendum « fuit, ne accedente ætate homo ille libero peccaret Arbitrio? An « ideo in illo non libera voluntas erat, ac non tantò magis erat « quantò magis peccato seruire non poterat? &c. Appareat itaque « nobis in nostro capite ipse fons gratiæ, vnde secundùm vniuseu- « iusque mensuram se per cuncta eius membra diffundit. Ea gratia « fit ab initio fidei suæ homo quicunque Christianus, quâ gratiá « homo ille ab initio suo factus est Christus &c.] Idem de Cor- « rept. & grat. cap. 11.

Ennodius Tic.

August. de Prædest. Sanct. cap. 15.

SIRMONDVS.

Illud autem Beati Apostoli quo se muniri credit exemplum no- « biscum facit, si quæ sequuntur aduertit cum inimicus arrogantiæ « dixit: *Gratia Dei sum quod sum:* Mox enim, ne sic fugax gloriæ « mederetur, vt longo interuallo à veritate desciscceret, sapiens « architectus adiunxit, *abundantius omnibus laboraui, & gratia Dei* « *in me egena non fuit.* Quod dixisse est: Christus in me, quem di- « gnè aut abundanter remuneraretur inuenit: non enim pauper est « diuina gratia, sed meritorum nostrorum putatur quadam macie, « aut exilitate tenuari. Quæ tunc non suis æstimatur meatibus « fluere: quando de eius cursibus ariditatis nostræ vena nihil reci- « pit.] «

1. Cor. 15. v. 10.

Quis hic non miretur Ennodiú tanta Pelagianæ heresis fuligine tinctú vt veritus non sit Apostolú sugillare aliquo interuallo à veritate desciuisse? & non gratuitá sed secundùm merita Apostolo contra Apostolum gratiam datam comminisci. Pelagianam istam sententiam à Cœlestio prolatam damnare compulsus est Pelagius ipse in Diospolitana Synodo de gestis Pelagij cap. 14. vbi de ipso Paulo ipsum quippè gratiæ nomen & eius nominis intellectus au- « fertur si non gratis datur, sed eam qui dignus est accipit dicto cap. « 14. idem Augustinus de gratia Christi cap. 23. ad Bonifac. lib. 4. « cap. 5. de gratia & lib. Arbit. cap. 5. operis imperf. lib. 1. cap. 131. & Epistolà 107. ad Vitalem hoc tanquam Catholicæ fidei certissimum dogma profitetur Augustinus. Scimus (inquit) gra- « tiam Dei non omnibus hominibus dari & quibus datur non solum « secundùm merita operum non dari, sed nec secundùm merita vo- « luntatis eorum quibus datur: quod maximè apparet in paruulis: « scimus eis, quibus datur misericordia Dei gratuita dari; scimus « eis quibus non datur, iusto iudicio Dei non dari.] »

August. de gestis Pelagij c. 14.

Idem Epistolá 107.

Hoc autem solitum fuisse Pelagianorum effugium vt coacti

Ennodius Tic. gratiam confiteri, secundùm merita dari sentiant, testis omni exceptione maior Sanctus Leo Papa Epistola 86. ad Nicætam Aquileiensem Episcopum. Quoniam nouimus (inquit) hanc istorum

Leo Papa Epistolâ 86.

» esse versutiam in quacunque particula dogmatis execrandi, quâ
» se à damnatorum societate discernunt, nihil sibi sensuum suorum
» existiment esse non saluum: Cúmque omnes definitiones suas ad
» tantam facilitatem improbare se simulent, atque deponere, hac
» ibi totâ arte fallendi, nisi intelligantur excipiant: vt gratia Dei
» secundum meritum dari accipientium sentiatur. Quæ nisi gratis
» detur non est gratia, sed merces, retributióque meritorum: di-
» cente Beato Apostolo: *Gratia salui facti estis per fidem, & hoc non* Eph.
» *ex vobis, Dei enim donum est, non ex operibus, ne forte quis extolla-* v. 8.
» *tur: ipsius enim sumus figmentum, creati in Christo Iesu in operi-* &c.
» *bus bonis, quæ præparauit Deus, vt in illis ambulemus:* Omnis ita-
» que bonorum operum donatio diuina præparatio est: nec propriâ
» quisquam iustificatur virtute, quoniam gratia vnicuique princi-
» pium iustitiæ, & bonorum fons atque origo meritorum est &c.] Et ibidem Sanctissimus Papa decernit, vt qui ex illa hæresi reuertuntur peruersum illud dogma cum reliquis illius hæresis ab Ecclesia damnatis specialiter damnent. Sic etiam Gelasius Papa Epistolâ ad Episcopos Piceni, vt videbitur infrà illud ipsum dogma Pelagianorum virus, olímque detritum vocat. Ita vt ex hoc ipso Ennodius conuincatur hæreticus esse Pelagianus.

Illud verò prauum & impium de Diuo Paulo iudicium mutuatus videtur Ennodius à dilectissimo R. P. Prædestinato Pelagianorum vt vidimus defensori acerrimo qui inter plurima de Apostoli conuersione detestanda hæc habet pag. 139. animum itaque

Prædestinatus pag. 139.

» Heliæ, non Caïn habens erga nouos custores Dei fortiter insi-
» stebat, & ignorans crimina pro virtutibus exercebat, Deus au-
» tem cordis inspector, & fidei contemplator, fecit eum miseri-
» cordiam inuenire, quia ignorantiam eius innocentia comproba-
» bat &c.] Et pag. 141. ita ergo tunc Beatus Paulus missus à sacer-

Pag. 141.

» dotibus Dei iam meritis Apostolicis plenus, vas electionis erat,
» habens intra se Spiritum Heliæ, persequebatur (vt ei videbatur)
» inimicos legis Dei, & quem putabat esse furem vineæ, ipse erat
» Deus suus: patiebatur enim noctem, cuius ei obscurum fecerat
» incredulitas sacerdotum: iustus verò Dominus in hac ipsa sibi
» persecutione, quam ipse patiebatur, pro sua iustitia complace-
» bat, quia ipse dederat legem, quam ille seruabat. Non ergo
» *quasi personarum acceptor*, apprehendit nolentem, & fecit volen-
» tem, apprehendit infidelem, & fecit fidelem, apprehendit ini-
» micum, & fecit amicum, apprehendit malum, & fecit bonum;
» sed suum fidelem, & pro se laborantem alloquitur, & dicit *quid me* Act. 9.
» *persequeris &c.*]

Ennodius vero hîc paucis hæc omnia contrahens, cum dixit: Ennodius Tic.
« Paulus *gratia Dei sum id quod sum*, aliquo interuallo à veritate
« desciuisse, & ne longius aberraret, continuo addidisse: *Abundantius omnibus laboraui*, idest, Christus in me quem dignè aut
« abundanter remuneraretur inuenit.] Quis tam alienam (ne peius dicam) à doctrina Diui Pauli, eiusque in hoc loco clarissima sententia non tam interpretationem, quàm Sanctæ Scripturæ deprauationem æquo animo ferre posit? ingenuè siquidem & clarisimè ibidem mala sua merita & gratuitam Dei gratiam profitetur vas illud electionis ita vt ne minimum dubium supersit. *Ego enim* (inquit) *sum minimus, qui non sum dignus vocari Apostolus: quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei: gratia autem Dei sum, id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit. Sed abundantiùs illis omnibus laboraui; non ego autem, sed gratia Dei mecum.*

1. Cor. 15. v. 10.

Non sic, vt Ennodius, sententiam illam Apostolicam adulteratus est Sanctus Augustinus de gratia & lib. Arbit. cap. 5. omnino (inquit, de Liberi Arbitrij inflatoribus) quantum possunt « ostendere gratiam Dei secundùm merita nostra dari, hoc est gra- « tiam non esse gratiam: quibus enim secundùm meritum redditur, « non imputatur merces secundùm gratiam, sed secundùm debi- « tum, sicut apertisimè dicit Apostolus. Meritum fuit quidem in « Apostolo Paulo, sed malum, quando persequebatur Ecclesiam: « vnde dicit: *Non sum idoneus vocari Apostolus, quia persecutus* « *sum Ecclesiam Dei.* Cum ergo haberet hoc meritum malum, red- « ditum est ei bonum pro malo; in eo quod secutus adiunxit, *sed* « *gratia Dei sum quod sum.* Atque vt ostenderet & Liberum Arbi- « trium mox addidit. *Et gratia eius in me vacua non fuit, sed plus* « *omnibus illis laboraui*: Hoc enim Liberum Arbitrium hominis « exhortatur, & in alijs quibus dicit: *Rogauimus ne in vacuum* « *gratiam Dei suscipiatis:* Vt quid enim eos rogat, si gratiam sic « susceperunt, vt propriam perderent voluntatem: tamen ne ipsa « voluntas sine gratia Dei putetur boni aliquid posse, continuò cum « dixisset: *Gratia eius in me vacua non fuit, sed plus omnibus illis* « *laboraui*; Subiunxit atque ait: *Non ego autem, sed gratia Dei* « *mecum:* Id est non solus sed gratia Dei mecum. Ac per hoc nec « gratia Dei sola, nec ipse solus: sed gratia Dei cum illo: vt autem « de cœlo vocaretur, & tam magna & efficacisima vocatione « conuerteretur, gratia Dei erat sola, quia merita eius erant ma- « gna, sed mala &c.] «

August. de Grat. & lib. arb. c. 5.

1. Cor. 15. v. 9. v. 10. 2. Cor. 6. v. 1. d. v. 10. d. v. 10.

Idem Augustinus ad Bonifacium lib. 1. cap. 19. dic mihi obsecro quid boni Paulus adhuc Saulus volebat, ac non potius magna mala, quando spirans cædem pergebat ad vastandos horrendâ

August. Ibidem ad Bonif. lib. 1. cap. 19.

Act. 9. v. 1.

Ennodius Tic. » mentis cæcitate ac furore Christianos? quibus meritis bonæ vo-
» luntatis Deus illum ab his malis ad bona, mirabili & repentinâ
» vocatione conuertit. Quid ego dicam quibus meritis, cum ipse
» clamet: *Non ex operibus iustitiæ, quæ nos fecimus. Sed secundùm* Tit. 3.
» *suam misericordiam saluos nos fecit &c.*] Idem de spiritu & littera v. 5.
cap. 8. de gestis Pelagij cap. 14. & operis imperf. lib. 1. cap. 91.
& 131.

Gelasius Papa Epistolâ 7. Hanc ipsam Pauli Apostoli sententiam in eundem sensum optimè exposuit Gelasius Papa Epistolâ 7. ad omnes Episcopos per
» Picenum Italiæ Prouinciam non plurimum à Ticino distantem: Il-
» lud autem, inquit, Pelagianorum peculiare virus est, olímque
» detritum quo putant gratiam Dei secundùm merita hominum
» posse conferri, quod absit à mentibus Christianis, cùm testetur
» Apostolus, *gratia est quæ gratis datur alioquin si ex operibus gratia,* Rom.
» *iam non est gratia:* Quia merces redditur, non gratis (vnde gra- 11. v. 6.
» tia nomen accepit) impenditur. Quis autem audeat dicere Chri-
» stianus aliquid habere boni sine gratia? quando magister gen-
» tium clamat cuncta breuiter in se dona concludens. *Gratia Dei* 1. Cor.
» *sum id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit:* Vt ostende- 15. v.
» ret, quia Donum gratiæ non ipse præcesserit, sed fuerit subsecu- 10.
» tus, atque monstraret, cooperatorem se esse gratiæ subsequen-
» do: *sed plus omnibus* (inquit) *illis laboraui.* Ac rursus veritas
» ne de se præsumere videretur adiunxit, *non ego sed gratia Dei*
» *mecum*, Non dixit ego & gratia Dei mecum, sed præposuit gra-
» tiam præcedentem se, atque subiunxit: quid autem haberi
» possit sine gratia, cum sit fides ipsa per gratiam, eodem Aposto-
» lo nos docente: *Misericordiam consecutus sum, vt fidelis essem.* 1. Cor.
» Nec aliud est misericordia diuina, quam gratia &c.] 7. v. 25.

Fulgentius de vera Præd. lib. 2. cap. 15. Denique Sanctus Fulgentius propositis ex libris Fausti obiectionibus respondens lib. 2. de veritate Prædest. cap. 15. & 16. eandem doctrinam & Apostolicam sententiam Catholicè confir-
» mat. Cœlestibus itaque, inquit, mandatis obediens quantùm
» adiuuatur homo diuinitùs voluntarijs nisibus elaboret: quod ve-
» rò in labore non deficit, quod rectis gressibus currit, quod be-
» nè certat, quod fidem seruat, non suæ virtuti deputet, sed Do-
» no gratiæ in se, ac secum operantis assignet: labori sancto stu-
» dium bonæ voluntatis impendat, quæ voluntas tunc bona est, si
» studium suum diuinæ largitatis munus esse non ambigat: Apo-
» stolus quippè Timothæum ad virtutem huius laboris hortatur
» dicens: *labora, vt bonus miles Christi Iesu:* Se quoque amplius 1. Tim.
» cæteris omnibus laborasse testatur dicens: *Abundantiùs illis om-* 2. v. 3.
» *nibus laboraui*; sed vt ostenderet se, & fidei donum, & laboran- 1. Cor. 15. v.
» di virtutem diuinæ gratiæ munere ac iuuamine consecutum. Item 10.
dicit.

v. 10. dicit. *Qui priùs fui blasphemus ac persecutor & contumeliosus, sed* « Ennodius
misericordiam consecutus sum. Opus autem eiusdem misericor- « Tic.
1. Cor. diæ sic ostendit dicens. *Consilium autem do, tanquam misericor-* «
7. v. 25. *diam consecutus à Domino, vt fidelis essem.* Ideo cum dixisset; «
1. Cor. *Dignum se non esse vocari Apostolum, quia persecutus esset Eccle-* «
15. v. 9. *siam Dei,* opus in se præuenientis ostendens ait: *Gratia autem* «
Dei sum id quod sum. Et vt ostenderet laborandi quidem donum «
gratiæ sibi largitate collatum, sequitur & dicit: *Et gratia eius* «
in me vacua non fuit: Quid est vacua nisi otiosa: ideo adiungit; «
d. v. 10. *Sed abundantius illis omnibus laboraui, non autem ego sed gratia* «
Dei mecum.] «

Vt esset igitur Paulus ex infideli fidelis sola gratia operata est, « Cap. 16.
quæ auersum conuertit, & infideli fidem cùm infidelitatis suæ «
merito accipere non mereretur, attribuit: atque ita voluntariè «
quidem Paulus credidit, voluntariè illis omnibus laborauit. «
Sed & credere & laborare non posset, nisi desuper donum gra- «
tiæ in se, ac secum operantis acciperet: vt ergo gratia Paulum «
nolentem incredulúmque præuenit, vt bonam voluntatem ha- «
beret: ita cooperante ipso Paulo bonam contulit collatámque «
à se iuuit per omnia voluntatem: Labor ergo Pauli propterea «
fructuosus fuit, quia laborem suum non suis viribus, sed gra- «
tiæ Dei cuius confortabatur iuuamine tribuebat: sciens, quia «
laboris illius nec conatum haberet, nec consequeretur effectum, «
si defuisset & misericordia præueniens & subsequentis auxilium: «
Laboranti ergo voluntas non deerat, quam gratia non cessabat «
adiuuare, quæ dederat, & vt Paulus non deficeret in labore, vir- «
tutem volenti gratia subrogabat &c.] Ex his quis non videat «
non modo parum scitè, sed impiè Ennodium Apostolicam sen-
tentiam in Pelagianam hæresim violenter intorsisse, nec scitè ni-
mis à R. P. laudatum.

SIRMONDVS.

O si Epistolaris pateretur angustia sacrorum voluminum ar- «
cana reserare, sed timeo, ne qui nullam poterit Deo inspirante «
Eccles. in fide nostra inuenire calumniam, de paginæ prolixitate cau- «
15. v. 17. setur. Quid illud, quâ mente suscipit? Ecce aquam & ignem «
ad quod vis porrige manum? quid alia quæ copiosus asser- «
tor ipse replicasti? credo more aspidis clausâ (vt aiunt) aure «
transiuit.] «

CONFVTATIO.

Quod deceptus Ennodius ingenitâ & inamissibili hæresis Pela-
gianæ superbiâ malè sibi confisus, hæresim suam innatæ sibi facun-
diæ fuco implicatum deprehendi & castigari veritus non sit, pec-
catum fuit peccati pœna, vt audientes non audiant & intelligentes

Ennodius Tic. non intelligant. Si tamen hæc Epistola ipsi falsò non fuerit adscripta, vt teste ipso R.P. Sermo Fausti Regiensis inter opera Sancti Cęsarij recensetur: vt vt sit, hoc pace Sancti Præsulis (quem vt in Sanctorum gloriam receptum cum Ecclesia multum veneror) vt & reliqua dictum velim: Nec enim eius officit sanctitati quod (vt plurimis Sanctis contigit) delinquens errauerit immò vero iuxta Augustinum de corrept. & grat. cap. 9. Si qui (Sanctorum) deuiant & exorbitant, etiam hoc ipsum eis Deus facit proficere in bonum: Quia humiliores redeunt atque doctiores. Sed quantum ad Ecclesiastici sententiam, si ad Sancti Augustini de perfectione iustitiæ, de gratia & Libero Arbitrio, & operis imperfecti in Iulianum, libros æquè ac Fausti consuluisset Ennodius, si Sanctum Fulgentium ipsum adijsset, *Credo more aspidis clausâ (vt aiunt) aure ipse transijsset*, & victrice Christi gratiâ vt posteà resipuit, ex tunc resipuisset: siquidem cum Cœlestius vt vim Apostolicę sententię: *Non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei* eluderet, hoc Ecclesiastici testimonium inter alia Rom. 9. v. 16.
præcipuè obtenderet in prædicto libro de perfect. iust. cap. 19.

August. de perf. iust. cap. 19.

» respondet Augustinus: hîc vero quantumlibet isti se obtegant
» aperiuntur: declarant enim se contra Dei gratiam vel misericor-
» diam disputare, quam volumus impetrare cum dicimus *fiat vo-* Mat. 6 v. 10. & 13.
» *luntas tua, sicut in cœlo & in terra: & ne nos inferas in tentationem,*
» *sed libera nos à malo.* Vt quid enim ista orando tanto gemitu peti-
» mus, *si volentis* hominis, *& currentis*, & non *miserentis est Dei?*
» non quia hoc sine voluntate nostra agitur; sed quia voluntas non
» implet quod agit, nisi diuinitùs adiuuetur: hæc est fidei sanitas,
» quæ nos facit orare, *quærere*, vt inueniamus, *petere* vt accipia- Luc. 11. v. 9.
» mus, *pulsare* vt aperiatur nobis; contra istam, qui disputat contra
» se ipsum claudit ostium misericordiæ Dei &c.] Et paulò post:

Ibidem.

» Quasi aliter sit voluntarium bonum, nisi cum *Deus operatur in no-*
» *bis & velle & operari pro bona voluntate.* Aut quia in Deuterono-
» mio scriptum est. *Vitam & mortem dedit, ante faciem hominis bo-* Deut. 30. v. 19.
» *num & malum, & admonuit vt eligeret vitam*, quasi & ipsa ad-
» monitio non de misericordia veniat, vel aliquid prodesset eli-
» gere vitam, nisi Deus eligendi charitatem inspiraret, & electam
» habere præstaret, de quo dictum est: *Quoniam ira in indignatio-* Eccles. 15. v. 17.
» *ne eius, & vita in voluntate eius:* aut quia dictum est: *Si voles*
» *præcepta seruabunt te*, quasi non debeat Deo agere gratias, quia
» præcepta voluit, qui desertus omni lumine veritatis, hæc velle
» non posset: *Positis ante hominem igne & aquâ*, quo vult quidem
» porriget manum, sed altior est qui vocat altiùs, quàm om-
» nis humana cogitatio, quandoquidem initium corrigendi cor fi-
» des est &c.]

Similiter Sanctus Augustinus de grat. & lib. arbit. cap. 2. hunc ipsum Ecclesiastici locum cum aliis refert, quasi ab eis obiectum, quos cap. 14. vocat non defensores, sed inflatores & præcipitatores Liberi Arbitrij, eiusque veram intelligentiam tradit cap. 15. Gratia verò Dei (inquit) semper est bona, & per « hanc fit, vt sit homo bonæ voluntatis, qui priùs fuit voluntatis « malæ, per hanc etiam fit, vt ipsa bona voluntas, quæ iam esse « cœpit, augeatur, & tam magna fiet, vt possit implere diuina mandata, quæ voluerit, cùm valdè perfectéque voluerit: ad hoc « enim valet quod scriptum est: *Si volueris conseruabis mandata:* « Vt homo qui voluerit & non potuerit, nondum se plenè velle « cognoscat, & oret, vt habeat tantam voluntatem, quanta sufficit ad implenda mandata: sic quippè adiuuatur, vt faciat, quod « iubetur: Tunc enim vtile est velle, cùm possumus, & tunc vtile « est posse, cùm volumus. Nam quid prodest, si quod non possumus volumus, aut si quod possumus nolumus.] «

Ennodius Tic.

Idem de grat. & lib. arbit. c. 2.

Idem cap. 15.

Ecclef. 15. v. 17.

Eandem Ecclesiastici sententiam cum aliis opposuit Iulianus Augustino, vt pensatilem & æquilibrem voluntatis humanæ tueretur indifferentiam, & victricem Christi gratiam impugnaret apud ipsum Augustinum oper. imperf. lib. 1. num. 43. Peccatum est (inquit Iulianus) voluntas admittendi quod iustitia vetat, & vnde liberum est abstinere. Ostendit hoc Ecclesiasticus: « *Deus* (inquit) *fecit hominem & dimisit eum in manibus consilij* « *sui. Posuit ante eum vitam & mortem, aquam & ignem, quod placuerit ei dabitur illi.* Et per Isaiam dicitur. *Si volueritis* (inquit) « *& audieritis me, bona terra comedetis &c.* Cui ibidem respondet « S. Augustinus. Hæc testimonia propter illam voluntatem dicta « sunt, in qua quisque id quod vult agit; vt si non habetur, ab eo « poscatur, *qui in nobis operatur & velle:* Si autem habetur fiant « opera iustitiæ, & ei qui illam operatus est agantur gratiæ. «

Idem oper. imperf. lib. 1. cap. 43.

Ecclef. 15. v. 17. Isa.

Nec aliter etiam Sanctus Fulgentius respondens obiectionibus quæ Constantinopoli ex libris Fausti (forsan procurante id Ennodio) emerserant, sibíque & reliquis Africanis Episcopis pro Christi fide in Sardiniam exulibus, à Ioanne Presbytero & Viuerio Diacono propositæ fuerant lib. 2. de veritate Prædest. & « gratiæ Dei cap. 10. Quoniam igitur (inquit) Deum charitatem « esse diuinis claret eloquiis, profectò manifestum est, quod nemo « Deum habere possit, si se homini Deus ipse non dederit, in eo « ergo Liberum Arbitrium nostrum ad diligendum Deum & proximum, idoneum efficitur, in quo ei charitas diuinitùs datur: « sine charitate enim nec Deus diligi potest, nec proximus: vt autem Deus diligi possit ipse se tribuit: quia *Deus charitas est*, & « Deum non nisi charitate diligimus. Nisi ergo Deum accipiamus, «

Fulgentius de verit. Prædest. & grat. lib. 2. cap. 10.

Ennodius Tic. » Deum diligere non valemus : *Posita sunt* quoque *ante hominem* Eccles. 15. v.
» *ignis & aqua, vita & mors vt quò vult manum suam*, Libero 17.
» *porrigat* voluntatis Arbitrio. Si enim desit voluntas libera, ma-
» nus quoquam non porrigitur : sed eandem manum ad vitam nun-
» quam porrigit homo, nisi eam Deus gratuità bonitate tenuerit,
» propter quod dicitur ei à Propheta : *Tenuisti manum dexteræ* Psal. 72. v.
» *meæ, & in voluntate tua deduxisti me &c.*] Ita vt vanissima sit il- 24.
la Ennodij iactantia dum dicit : *Credo more aspidis clausâ (vt aiunt, aure transiuit.*

Sirmondus.

» Video quo se Toxica Libycæ pestis extendant. Arenosus » Coluber non hæc sola habet perniciosa, quæ referat, ad æstima- » tionem occultorum facinorum ferenda sunt, quæ fatetur : vult » enim ad illud pertingere : neminem suo vitio, aut negligentiâ » perire, si homo vtriusque boni & mali potestate priuatur. Hos » tantum iactat potuisse saluari sine labore vllo, sine mandato- » rum amicitia, quos peregrinantes à merito fauor tantum cœ- » lestis eripuit. Proinde quod in ipsum referatur illos periisse in- » telligit, quos gratia noluit diuina liberare.]

Confutatio.

Video quo se Toxica non *Libycæ* sed Insubriæ *pestis extendant, Arenosus Coluber* non Augustinus, sed quem vocant Patres Britannus Coluber, qui pestifero sermone decepit Ennodium, & in eius sentitur Epistolâ, *non hæc sola perniciosa habet, quæ referat* sed reliquum quod plurimum est Pelagianæ prauitatis virus occultat. Licet quæ hac sectione ab eo subiecta sunt ex eius coniectura tantum non ex sententia aduersarij dicantur, ex his nihilominus non leue exsurgit argumentum; hæc omnia ab Ennodio à Pelagianorum reliquiis decepto (si tamen hæc Epistola non falsò fuerit Ennodio adscripta) in meram Sancti Augustini doctrinam fuisse proposita : siquidem *video* (inquit) *quò se Toxica Libycæ pestis extendant*, quidni dogmata Sancti Augustini Libyci seu Africani Episcopi de gratia & Prædestinatione Toxicorum Libycæ pestis nomine infamare studuerit ? Cum non patria solum Sanctissimi illius Præsulis, sed & quæ iam vidimus, & quæ sequuntur ab Ennodio damnata, nisi quod ad inuidiam iuxta Pelagianorum Massiliensium & similium peruersitatem calumniosè concepta sunt, omnimodè concinant, nec illi etiam dissimilibus imo maioribus calumniis, mendaciis & opprobriis eius doctrinam & famam insecuti sint : Etenim sicut hic Ennodius conijcit ex aduersarij doctrina, *hos tantùm posse saluari sine labore vllo, sine mandatorum amicitia, quos peregrinantes*

à merito, fauor tantum cœlestis eripuit, vel illos periisse, quos gratia noluit liberare: Sic Iulianus & alij Pelagiani Episcopi Epistolâ suâ ad Thessalonicensem Episcopum apud Sanctum Augustinum lib. 2. ad Bonifacium cap. 5. Sub nomine (inquiunt) gratiæ, ita fatum asserunt, vt dicant: quia nisi Deus inuito & reluctanti homini inspirauerit boni, & ipsius imperfecti cupiditatem, nec à malo declinare, nec bonum posset arripere; quibus Sanctus Augustinus: putant velle nos fatum asserere sub nomine gratiæ: quia gratiam Dei non secundum merita nostra dari dicimus &c.] Sic etiam pluribus Iulianus apud Augustinum operis imperf. lib. 1. cap. 82. & seqq.

Ennodius Tic. August. ad Bonif. lib. 2. cap. 5.

Similes etiam fuere Massiliensium querelæ, teste Prospero Epistolâ ad Augustinum: Sed refugiunt (inquit) istud fateri, diuinóque adscribere operi Sanctorum merita formidant. Nec acquiescunt Prædestinatum Electorum numerum, nec augeri posse, nec minui: ne locum apud infideles, ac negligentes cohortantium incitamenta non habeant, ac superflua sit industriæ ac laboris indictio, cuius studium cessante electione frustrandum sit. Ita demum enim posse vnumquemque ad correctionem, aut ad profectum vocari, si se sciat suâ diligentiâ bonum esse posse, & libertatem suam ob hoc Dei auxilio iuuandam, si quod Deus mandat elegerit.] Idem ipsum testatur etiam Hilarius Epistolâ ad Augustinum de diuisione Gratiæ in auxilium *quo*, & *sine quo non*. His verbis, inquit, sanctitatis tuæ ita mouentur, vt dicant quandam desperationem hominibus exhiberi: Si enim, aiunt, ita Adam adjutus est, vt & stare posset in iustitia, & à iustitia declinare, & nunc ita Sancti juuantur, vt declinare non possint: siquidem eam acceperint volendi perseuerantiam, vt aliud velle non possint, vel sic quidam deseruntur, vt aut nec accedant, aut si accesserint, & recedant, ad illam voluntatem pertinuisse dicunt exhortationis vel comminationis vtilitatem, quæ persistendi, & desistendi obtinebat liberam potestatem, non ad hanc cui nolle iustitiam ineuitabili necessitate conjunctum est.] Sic denique Galli ipsi objectionibus suis Sancti Augustini doctrinam infamare conati sunt capite sexto: Quòd Liberum Arbitrium in homine nihil sit: sed siue ad bonum siue ad malum Prædestinatio Dei in hominibus operetur.]

Prosper Epistolâ ad August.

Hilarius Epistolâ ad August.

Gallor object. 6.

Ex his omnibus vel cuilibet obuium est Ennodium hæresis Pelagianæ fuligine non minimùm tinctum, virus illud epotasse incautum, non Prædestinatum hæreticum, sed Catholicum, non ingratum veræ & Orthodoxæ fidei professorem refellere Pelagianis sententiis studuisse, cúmque nomine Toxicorum Lybicæ pestis, salubertima Sanctissimi totius Lybiæ

Ennodius Tic.

Præsulis Pharmaca venenatis Scotorum pultibus & anilibus Gallorum fabulis repellere conatum, nec satìs cautè vel scitè à Reuerendo Patre laudatum, nec etiam illum tutò, vt fabulam suam de Prædestinatiana hæresi exornaret, Ennodij Ticinensis Pelagianam Epistolam pro sæculi illius coronide hîc apposuisse. Cum nec ille de Prædestinatis hæreticis (quod nomen tunc non ignotum) nec de Prædestinatione etiam vel minimum meminerit: ita vt ex his similes etiam fuisse Fausti Gennadij, ementiti, Prosperi, & dilectissimi R. P. Prædestinati, Prædestinatorum titulo in Catholicos veræ & perfectæ Christi gratiæ assertores fabulas & calumnias nemo non videat.

CAPVT XI. Apud R. P. Sirmondum.

Prædestinatiana hæresis in Gallia per Gotteschalcum renouata, & à Rabano, atque Hincmaro in duabus Synodis iterùm oppressa.

CONFVTATVR.

Gotteschalcum à Rabano per inscitum, impugnatum ab Hincmaro etiam per fraudem & calumniam Prædestinatorum hæresis accusatum, sed minimè conuictum: immo ea ipsa Capita, quæ ille Hincmarus fictitiorum Prædestinatianorum erroribus, accensebat à viris doctrina & pietate præstantissimis, ab Ecclesia Lugdunensi, & à duabus Synodis habita & propugnata.

HOc & sequenti, quod vltimum est, capite supersunt expendenda quæ sæculo nono in causa Gotteschalci acta sunt: sed quoniam à prima Dissertatione iam plenissimè exposuimus quicquid tam circa doctrinam, quàm circa personam miserabilis illius Monachi ad mortem eius contigit: Hic è re futurum iudicauimus nullà præmissâ enarratione verba R. P. in his duobus capitibus tantum expendere. Et si hæc refutatio Historiæ Prædestinatianæ seorsim à priori nostra Dissertatione edatur, ad calcem subijcere Synopsim Chronicam & Historicam illius Dissertationis, quę vix sine confusione iuxta consilium R. P. his duobus capitibus propositum diuidi posset. Nec aliter etiam inutilis erit hæc Synopsis strictim lectoris oculis subijciendo præcipua eorum, quæ plu-

ribus in Dissertatione continentur. Sic igitur Reuerendus Pater. Raban. & Hincmar.

SIRMONDVS.

Trecentis amplius annis conticuerat in Gallia Prædestinatorum hæresis, cum iterum Karoli Calui sæculo excitata est à Gotteschalco Presbytero. Monachus is fuit Orbacensis in Suessionica Diœcesi: qui relicto Monasterio in Italiam transgressus, cum peruersæ doctrinæ semina in agro Veronensi spargeret, binis à Rabano Epistolis, quæ nuper edita sunt, est confutatus, vnâ ad Nothingum Veronensem Episcopum, alterâ ad Eberardum eiusdem oræ Comitem.

CONFVTATIO.

Nullam hactenus sæculo scilicet Sancti Augustini, nec sequenti fuisse, nec in Gallia, nec alibi Prædestinatianorum hæresim, decem præcedentibus Capitibus iam vidimus. Nullam etiam hoc sæculo nono, nec inGotteschalco, nec in aliis fuisse priori Dissertatione nostrâ, Deo duce, plenius demonstratum. Hìc verò strictim à Reuerendo Patre objecta duobus his quæ sequuntur capitibus refellendo idem ipsum confirmandum. Et imprimis miserabilis ille dum viueret Monachus, non relicto Monasterio, sed Abbatis sui veniâ solennem illo sæculo ad sacratissima Principum Apostolorum limina peregrinationem suscepit, & peractis religiosis votis in Monasterium reuersurus in ædes Comitis Eberardi in agro Veronensi vel Vercellensi se recepit, vbi non peruersæ doctrinæ semina sparsit, sed in concertatione cum Nothingo Episcopo saluberrimam & germanam Sancti Augustini, & totius Ecclesiæ doctrinam de gemina Dei Prædestinatione asseruit. Cum verò Nothingus cum Rabano Mauro vix Archiepiscopo Moguntino collocutus retulisset quem cum illo sermonem habuerat, pollicitus est Rabanus in huius quæstionis elucidationem aliquod se opusculum in lucem editurum (ad conuincendum, inquit, errorem eius) vt ipsemet obseruauit in præfatione Epistolæ illius ad Nothingum, cui & alteram adjunxit ad Eberardum.

SIRMONDVS.

In qua de Gotteschalco inter cætera hæc leguntur. « Diuulgatum (*inquit*) in istis partibus constat, quendam sciolum nomine Gotteschalcum, apud vos manere qui dogmatizat, quod Prædestinatio Dei omnem hominem ita constringit, vt etiam si quis velit saluus fieri, & pro hoc fide rectâ atque bonis operibus certet, vt ad vitam æternam per Dei gratiam veniat, frustra & incassum laboret, si non est Prædestinatus ad vitam: quasi Deus Prædestinatione suâ cogat homines interire, qui auctor est salutis nostræ, non perditionis: & iam hinc multos in desperatio- »

Rabanus Epistolâ ad Eberardū.

Raban. & » nem fuimet, hæc secta produxit: ita vt dicant. Quid mihi necesse
Hincmar. » se est pro salute mea & vita æterna laborare? quia si bonum
» fecero & prædestinatus ad vitam non sum, nihil mihi prodest. Si
» autem ego malum egero nihil mihi obest, quia prædestinatio Dei
» me facit ad vitam æternam peruenire.]

CONFVTATIO.

Non ex Rabani Epistolis, sed ex Gotteschalci confessionibus & fragmentis tam libelli quàm professionis ipsius, quæ ipsemet Rabano obtulit, expendenda est eius sententia, nec etiam ex Epistolis Rabani alibi minus exquiri potuit, quam ex hoc fragmento, in quo nihil de Prædestinatione Dei ad interitum cautum est, de qua nihilominus fuit præcipua, immo vnica in miserabilem illum Monachum Rabani querela: sed more antiquorum Pelagianorum, & reliquiarum verbis (ne dicam calumniosè) saltem oratoriâ exageratione ad inuidiam conceptis, vera non tantum Sancti Augustini, sed vniuersæ Ecclesiæ Catholicæ de gratuita & absoluta Electorum Prædestinatione doctrina fuit expressa: sic siquidem ipsi Massilienses apud Prosperum
Prosper » Epistolâ ad Augustinum: Hoc autem propositum vocationis Dei,
Epistolâ ad » quo vel ante mundi initium, vel in ipsa conditione generis huma-
August. » ni eligendorum & reijciendorum dicitur facta discretio: vt secun-
» dùm quod placuit Creatori, alij vasa honoris, alij vasa contumeliæ
» sint creati, & lapsis curam resurgendi adimere, & Sanctis occasio-
» nem teporis afferre: eo quod in vtramque partem superfluus la-
» bor sit: si neque rejectus vllâ industriâ possit intrare, neque ele-
» ctus, vllâ negligentiâ possit excidere &c.] Non huic Massiliensium dissimilis fuit Rabani sententia, nec etiam in miserabilem Monachum eadem cum Sancto Augustino sentientem dissimilis querela & persecutio.

Nihilominus Sanctus Augustinus veritatem gratuitæ Prædestinationis mordicùs, vt salutare & singulare Apostolicæ doctri-
» næ dogma tutatus est. Hæc est (inquit de Prædestinatione San-
August. de » ctorum cap. 17.) immobilis veritas Prædestinationis & Gratiæ
Prædestin. » &c.] & cap. seq. Quis inquam hæc audiat diligenter & intelligen-
Sanct. cap. » ter, & audeat de hac quã defẽdimus tã clarâ veritate dubitare &c.]
17. » Et de dono perseu. cap. 18. Hoc scio neminem contra istam Præde-
Et cap. 18. De dono » stinationem, quam secundùm Scripturas Sanctas defendimus, nisi
perseu. c. 18 » errando disputare potuisse.] Similiter Sanctus Prosper non mo-
Prosper do Epistolâ ad Augustinũ asseruit eam necessario sequi ex gratia
de Lib. Arb. Dei verè gratuita, ideoque hanc gratiã à Massiliensibus reijci: sed
ad Ruffin. & de Lib. Arb. ad Ruffinum c. 11. id ipsum asserẽdo addidit. Quod
cap. 11.
Fulg. de fi- » quidem ita impium est negare, quàm ipsi gratiæ contraire. Et
de ad Petrũ. Sanctus Fulgentius de fide ad Petrum inter 40. fidei regulas

quas

quas ſub Anathematis pœna profiteri neceſſe eſſe aſſeruit. Firmiſſimè tene, inquit, & nullatenus dubites omnes, quos vaſa miſericordiæ gratuitâ bonitate Deus fecit, ante conſtitutionem mundi in adoptionem Filiorum Dei prædeſtinatos à Deo, neque perire poſſe aliquem eorum, quos Deus prædeſtinauit ad regnum cœlorum: Nec quemquam eorum quos non prædeſtinauit ad vitam, vllâ poſſe ratione ſaluari, &c.] Et in Fragmento opuſculi ad Eugypinum Preſbyterum contra ſermonem cuiuſdam Pelagiani, quod Adrianus Papa in Epiſtolis ſuis 96. ad Egilam Epiſcopum & 97. ad omnes Hiſpaniæ Epiſcopos inſerens, auctoritate Pontificali confirmauit, expoſitâ pleniſſimè gratuitâ & abſolutâ Dei Prædeſtinatione: Teneatur ergo, inquit, Prædeſtinationis veritas à fidelibus cunctis: quia quiſquis diuinum non credit in hac Prædeſtinatione conſilium, non perueniet ad glorioſum eiuſdem Prædeſtinationis effectum.]

Rabani & Hincmar.

Idem in Fragm. ad Eugypinũ in Epiſtola Adriani PP. 96. & 97.

Porrò aduertendum quod hîc Rabanus dixit, *diuulgatum in iſtis* partibus, &c.] & in fine & *iam hinc multos in deſſperationem ſuimet hac ſecta perduxit, &c.*] Hoc oratoriâ amplificatione inuentum, quò magis vrgeret Comitem Eberardum, vt Gotteſchalcum domo ſuâ expelleret, cum ex ipſo Rabano conſtet in præfatione Epiſtolæ ad Notingum, contentionem illam de gemina Prædeſtinatione ſibi ſoli priuatim, etiam extra Germaniam in pago Loganæ, & à paucis diebus ab ipſo Notingo relatam, ſicque ex ſimplici contentione, vel etiam priuatâ collatione dogmatiſtam fingit, vt vel ex his pateat, quàm parum tutum ex his commentis & oratoriis amplificationibus, miſerabilis illius Monachi ſententiam velle præſcribere.

SIRMONDVS.

Ex Italia in Germaniam profectus Rabano eidem libellum erroris ſui obtulit, ab eóque & ab Epiſcopis Germaniæ damnatus eſt & ad Metropolim Remenſem remiſſus in Concilio Moguntino Anni 848.

CONFVTATIO.

Vbi Rabani Epiſtolas illas ad Notingum, & ad Eberardum notas habuit miſerabilis ille monachus, nihil ſibi conſcius hæreſeos cuius inſimularetur, Italiâ relictâ in Germaniam ſe recepit Anno 848. Et quoniam Rabanus Epiſtolâ illâ ad Notingum malos ad pœnam preſcitos tantùm, non predeſtinatos certâ fide credendum affirmaret, de voluntate Dei, & morte Chriſti pro omnibus indiſtinctè etiam pro infidelibus, & de Libero Arbitrio iuxta Gennadij ſententiam ſcriberet, de tribus illis quæſtionibus peritiſſimos totius Germaniæ Theologos conſuluit Gotteſchalcus tribus eorum non minùs pietate, quàm doctrina celeberrimorum

Raban. & Hincm.

proprium sensum aperuit, Lupo Seruato, Ionæ, & Marcuuado eorum consilium secuturus, vt patet ex Fragmento ipsius Epistolæ ad Ratramnum per R. P. edito ad calcem operis Hincmari de non trina Deitate. Deinde cùm Moguntiæ celebraretur Placitum à Ludouico Germaniæ Rege indictum professionem suam de gemina Prædestinatione, vnà cum libello, quo Rabani ipsius Epistolam ad Notingum in supradictis quæstionibus erroris arguit, ipsi obtulit. Ex qua professione & libello sola supersunt Fragmenta ab Hincmaro excerpta, quæ quasi omnium penè peruersitatum fœtidas & cœnulentas fœces impugnanda suscepit in opere suo de Prædestinatione.

Hæc omnia consultò prætermittit R. P. quia ex ipsis, sicut ex geminis ipsius, quas postea edidit confessionibus constat, non hæreticam sed orthodoxam esse miserabilis illius monachi sententiam. Hic breuitatis causâ solius professionis fragmentum referemus quia breuius & totam eius de Prædestinatione doctrinam continet: habetur apud Hincmarum de Prædest. cap. 5. pag. 26.

Professio Gottesch. ad Rabanũ ex Hinc. de Prædest. cap. 5.

» Ego Gotteschalcus profiteor & testificor ex Deo Patre, per Deum » Filium, in Deo Spiritu-Sancto, & affirmo atque approbo coram » Deo, & Sanctis eius: quod gemina est Prædestinatio siue electorũ » ad requiem, siue reproborum ad mortem: Quia sicut Deus incõ- » mutabilis ante mundi constitutionem, omnes electos suos incom- » mutabiliter per gratuitam gratiam suam prædestinauit ad vitam » æternam: Similiter omnino omnes reprobos, qui in die iudicij » damnabuntur propter ipsorum mala merita, idem ipse incommu- » tabilis Deus per iustum iudicium suum incommutabiliter præde- » stinauit ad mortem meritò sempiternam.] Notandum *propter ipsorum mala merita*] vt non solum miserabilis ille Monachus non docuerit Deum malos prædestinasse ad peccatum: Verùm etiam specialiter contrariũ asseruerit: Scilicet malos ad mortem sempiternam tantùm prædestinatos, idque propter ipsorũ mala merita.

Prosper in Epist. ad August.

Sed sicut teste Prospero Epistolâ ad Augustinum Hilarius Arelatensis Episcopus, & alii plurimi non minus auctoritate, quàm pietate celeberrimi viri, Sancti Augustini de gratuita Dei Prędestinatione doctrinam non minùs quàm hæresim auersati sunt, sic

Lupus Seruatus de tribus quæstionibus.

Rabano & aliis Ecclesiæ Præsulibus (teste Lupo Seruato Moguntinensi Presbytero qui huic placito interfuit, in libello de tribus » quæstionibus) contigit. De reprobis, inquit, Prædestinationem » Dei dici horrent plerique, atque refugiunt, in quibus & quæ- » dam præclara Præsulum lumina, scilicet ne credatur Deus libidi- » ne puniendi aliquos condidisse, & iniustè damnare eos, qui » non valuerint peccatum, ac per hoc supplicium declinare.] Ideóque miserabilis ille Monachus in placito illo, cui Raba-

nus ab ipso impetitus, & erroris accusatus præerat, periculum quidem subiit, sed damnatus non fuit, plurium sententiâ & Regis ipsius iussu, ad Episcopum Hincmarum transmissus est, præstito iuramento, ne amplius in regnum Ludouici rediret, teste certissimo Auctore Annalium Fuldensium ad Annum 848. his verbis.

Raban. & Hincmar.

Circa Kalendas Octobres generale placitum (Rex) habuit apud Moguntiam, in quo Legatos fratrum suorum &c. Gotteschalcus quoque quidam Presbyter de Prędestinatione Dei prauè sentiens, & tam bonos ad vitam, quàm malos ad mortem perpetuam ineuitabiliter à Deo prędestinatos esse affirmans, in conuentu Episcoporum rationabiliter (vt plurimis visum est) conuictus; & ad proprium Episcopum Ingumarum Remis transmissus est, priùs tamen iuramento confirmans, ne in regnum Ludouici vltra rediret.] Notandum primo in Placito non in Concilio. Secundo prauitatem fictitij istius erroris in eo, quod tam bonos ad vitam, quàm malos ad mortem perpetuam iuxta Sanctum Augustinum ineuitabiliter à Deo esse prædestinatos affirmaret. Tertiò non condemnatum, sed rationabiliter conuictum. Quartò non omnium sententiâ, sed tantùm vt plurimis visum est, quod sic ab illo scribi qui in alteram partem propendebat, insolens est: Denique infra Rabanus hoc Regis iussu actum testatur.

Annal. Fuldens. ad Ann. 848.

SIRMONDVS.

Synodicæ verò, quæ damnationis sententiam continet hoc est exẽplum.

Reuerentissimo Fratri Consacerdoti Hincmaro Archiepiscopo, Rabanus seruus Christi & seruorum eius in Domino salutem. Notum sit Dilectioni vestrę, quòd quidam gyrouagus Monachus nomine Gotteschalc, qui se asserit Sacerdotem in vestra parrochia ordinatum de Italia venit ad nos Moguntiam, nouas superstitiones & noxiam doctrinam de Prædestinatione Dei introducens, & populos in errorem mittens, dicens, quod Prędestinatio Dei sicut in bono sit, ita & in malo: & tales sint in mundo quidam, qui propter Prędestinationem Dei, quâ eos cogat in mortem ire, non possint ab errore, & peccato se corrigere, quasi Deus eos fecisset ab initio incorrigibiles esse, & pœnæ obnoxios in interitum ire. Hanc opinionem nuper in Synodo apud Moguntiam habitâ ab eo audientes, & incorrigibilem eum reperientes annuente atque iubẽte piissimo nostro Rege Ludouico, decreuimus eum cum perniciosa sua doctrina damnatum mittere ad vos, quatenus eum retineatis in vestra parrochia, vnde primum inordinatè recessit, & non sinatis eum ampliùs errorem docere, & seducere populum: quia iam multos seductos (vt audiui) habet, & minus deuotos erga suam salutem, qui dicunt: quid mihi proderit laborare in

Raban. & Hincmar. » seruitio Dei? Quia si prędestinatus sum ad mortē, nunquam illam
» euadam: Si autem malè egero, & prædestinatus sum ad vitam, sine
» vlla dubitatione ad æternam requiem vado. Hoc ergo paucis vo-
» bis, scripsimus, intimantes, qualem eius doctrinam reperimus.
» Vos etiam valebitis de ore eius quid sentit pleniùs audire, & quid
» inde agendum sit iustè decernere. Dominus omnipotens Sanctita-
» tem vestram benè valentem, & pro nobis orantem in æternum
» conseruare dignetur.]

Primò obseruandum hanc Rabani ad Hincmarum non Synodicam sed singularem eiusdem esse Epistolam, non solum, quia non fuit Synodus Ecclesiastica sed Placitū Regium, immo etiam quia ab ipso Rabano non in Synodo nomine Synodi, sed peracto placito, & proprio nomine proprio sensu edita.

Secundò in Placito actum de sola quæstione geminæ Prædestitionis: non etiam de Gratia & Libero Arbitrio, nec de morte Christi, & voluntate Dei pro salute infidelium: licet Gotteschalcus (vt suprà relatum est) de his ex occasione in libello suo erroris Rabanum notauerit.

Tertiò Rabanum ipsum & aliquot alios Episcopos (vt Lupo Seruato teste iam vidimus) ad exemplum Hilarij Arelatensis, ita infensos fuisse eis, qui geminam Dei Prædestinationem assererent, vt eorum doctrinam non minùs, quam horrendam blasphemiam detestarentur: Quasi illi Deum crederent libidine puniēdi aliquos condidisse, & iniustè damnare eos, qui non valuerint peccatum ac per hoc iudicium declinare, quod idem ipsum Rabanus hîc Gotteschalco ex sensu proprio imposuit contra fidem Annalium Fuldensium, contra Fragmenta quæ supersunt ex libello, & professione miserabilis illius Monachi, quæ Hincmarus quasi omnium pene peruersitatū fœtidas & cęnulentas fæces impugnanda collegit: contra plurimas & sæpius repetitas ipsius Hincmari declarationes, qui non tantùm miserabilem illum Monachum de Prædestinatione Dei, nihil aliter sentire quàm Prudentium Episcopum Tricassinum, Ecclesiam Lugdunensem, & vtrumque Concilium

Hincm. de Prędest. cap. 15. Valentinum & Lingonense sæpius testatus est: Verùm etiam in opere de Prædestinatione Cap. 15. pag. 63. eos omnes conferendo cum priscis (quos finxit) Prędestinatianis, asserens illos Prædestinationem Dei ad peccatum docuisse, de Gotteschalco & aliis con-
» trarium agnoscit: Moderni, inquit, Prędestinatiani dicunt: Præ-
» destinauit Deus reprobos ad interitum nō ad peccatum, cum non
» nisi per peccatum perueniri possit ad interitum.] Et quoties hęresis Capita quæ Gotteschalco imposuit siue Epistolâ suâ ad Ecclesiam Lugdunensem, siuè ad Nicolaum Papam, siue ad Egilonem Senonensem recensuit. Licet eius sensa iniquis verbis semper in

deteriùs expoſuerit, nunquam tamen eum illius impietatis notauit: Ex quibus patet nullam fidem habendam huic ſingulari Rabani Epiſtolæ, nec ex illa metiendam miſerabilis illius Monachi de Dei Prædeſtinatione ſententiam, eoque minùs quòd ea quæ hîc Rabanus Gotteſchalco tribuit, videntur ſaltem imitatione deſumpta ex Gallorum calumniis in Sanctum Auguſtinum Cap. 11. Quòd per Dei potētiam Deus homines ad peccata compellat] 13. Quod quidam homines nō ad hoc à Deo creati ſunt, vt vitam adipiſcantur æternam] & 14. Quod qui Euangelicæ prædicationi non credunt ex Dei Prędeſtinatione non credāt, & quod Deus ita definierit, vt quicūque non credūt, ex illius conſtitutione non credāt.]

Raban. & Hincmar.

Gallor. Obiect. cap. 11. Cap. 13. Cap. 14.

Quartò notandum quod dixit Rabanus *decreuimus eum cum pernicioſa ſua doctrina damnatum mittere ad vos*, nullomodo conuenire cum Annalibus Fuldenſibus, in quibus *conuictus* quidem dicitur, *non damnatus*, ſed multò minus conuenit cum ſequentibus, vbi aſſeritur iudicandum remitti. *Vos etiam valebitis*, inquit, *de ore eius quid ſentit pleniùs audire, & quid inde agendum ſit iuſtè decernere.* Siquidem ſi damnatus, quomodo de eo iuſtè decernere. Hoc omnem in iudiciis abſurditatem exuperat; nihil notius, nihil certius tam ex Sacris Canonibus, quàm toto iudiciorum ordine ne bis in idem Can. Apoſt. 25. Sancti Baſilij Epiſtola ad Amphilochium Can. 3. & 33. & in Photij Nomocanone tit. 9. cap. 17. Ita vt veriùs ſit miſerabilem illum monachum, non damnatum in placito Moguntino, quamuis hoc Rabanus aſſeruerit, qui in eo non tam quid geſtum quam quid optaret referebat.

Quintò quod additum: *Quia iam multos ſeductos vt audiui habèt & minus deuotos erga ſuam ſalutē, qui dicunt quid mihi proderit &c.*] Merum commentum, quale iam vidimus ex Epiſtolâ ad Eberardum, & iam hinc multos, inquit, in deſperationē ſuimet hæc ſecta perduxit, &c.] Hocque, quò magis induceret Hincmarum, vt miſerabilem illum Monachum in monaſterio recluſum coerceret: Nec vllus vnquam de his ſectatoribus locutus eſt, nec habere potuit vt iam vidimus. Denique tantum abfuit vt miſerabilis ille monachus diſcipulos colligeret, & publicè dogma ſuum de gemina Prædeſtinatione profiteretur (quod vt aiebat Lupus Abbas Ferrarienſis ad Karolum Regem multi audacter loquuntur, ſed intelligenter pauci capiunt) quin ex Fragmento Epiſtolæ eius ad Ratramnum, patet eum licet plurimos de eo celebres pietate, & doctrina viros conſuleret, ſententiam tamen propriam illos celaſſe ſolis exceptis Iona, Lupo, & Marcuuado, quibus mentem ſuam aperuit: Nec etiam Vualafrido Strabo Augiæ diuitis Abbati, licet amiciſſimo, ipſi explicuerit, vt in ſuo conqueritur gratulatorio carmine ad Gotteſchalcum.

Lupus Ferrar. Epiſt. ad Reg Karol.

Raban. & Hincmar.

Vvalafridus Strabo in Gratulat. carm. ad Gotteschalcum.

Denique ex illo ipso carmine patet, ex contemptu & indignatione magis quàm ex rei veritate miserabilem illum monachum hic à Rabano dici gyrouagum, quem Vvalafridus laudat, quasi vitâ potiorem lege Lycurgi, eiúsque probitatem non minùs quàm doctrinam testatur.

Tequoque sit certum multis testantibus, & me
Atque alios exemplorum verbique lucernâ
Instruere, & sapidis infundere posse saliuis.

Eóque magis quod sententia Carisiaci in eum præsentibus Episcopo suo Rothado & Abbate Bauone, nullomodo quasi Monasterij desertor seù gyrouagus fuerit notatus, quod non fuisset prætermissum.

SIRMONDVS.

Inde subsecuta est Synodus altera contra Gotteschalcum in Carisiaco Palatio habita, in qua iterum auditus damnatúsque iterum est ab Episcopis, & prolata in eum sententia huiusmodi.

» Ecclesiastica Sententia in Pertinacissimum Gotteschalcum pro-
» pter incorruptibilem obstinationem illius, in Synodo apud Ca-
» risiacum habitâ à 12. Episcopis Ecclesiastico rigore prolata.
» FRATER GOTTESCHALC Sacro-sanctum Sacerdotalis mysterij
» officium, quod irregulariter vsurpasti, & in cunctis moribus, ac
» prauis actibus, atque peruersis doctrinis, eo hactenus abuti non
» pertimuisti, iudicio Spiritus-Sancti, cuius gratiæ munus est Sa-
» cerdotale officium, per virtutem Sanguinis Domini nostri Iesu
» Christi noueris tibi esse, si quomodo suscepisti, sublatum; & ne
» vlterius eo fungi præsumas, penitus interdictum. Insuper quia &
» Ecclesiastica & ciuilia negotia contra propositum, & nomen Mo-
» nachi conturbare contemnens, iura Ecclesiastica præsumpsisti,
» durissimis verberibus te castigari, & secundùm Ecclesiasticas re-
» gulas ergastulo retrudi Auctoritate Episcopali decernimus, & vt
» de cætero doctrinale tibi officium vsurpare non præsumas, per-
» petuum silentium ori tuo virtute æterni verbi imponimus.]

CONFVTATIO.

Non eodem anno (vt posuit R.P. in Antiquis Conciliis Gall. Tomo 3.) sed initio sequentis iuxta Annales Bertinianos: non in Synodo sed in Placito regio ipso rege præsente damnatus Gotteschalcus, sententiâ à 12. Episcopis Ecclesiasticis (vt aiunt) rigore prolatâ, sed qua de causa non satis cōstat: primò hic notatur, quod *irregulariter Sacerdotium vsurpauerit* promotus scilicet à Rigboldo Remorum Chorepiscopo, inscio (vt ait alibi Hincmarus) proprio Episcopo, sed hæc circunstantia non verisimilis, vt probauimus suo loco; quod additum est *in cunctis moribus, ac prauis actibus atque peruersis doctrinis,* quæsitus color potiùs quàm damna-

tionis causa allata est, quæ aliis expressis ex generalibus verbis nunquam inducitur, eo minùs quòd probatis moribus fuisse multis testantibus retulerit Vualafridus Strabo, nec alij actus eius, quàm laudabiles appareant; Doctrina verò eius Catholica & Augustiniana, cuius semper studiosissimum fuisse testis est Lupus Ferrariensis Epistola 30. Raban. Hincm.

Altera causa, *quod Ecclesiastica & ciuilia negotia contra propositum & nomen Monachi conturbare contemnens, iura Ecclesiastica præsumpserit*, intelligenda videtur, quod in placito regio Moguntino, in quo & Ecclesiastica & ciuilia iura exercerentur, professionem suam vnà cum libello in Rabanum Archiepiscopum, quò illum prauæ sentẽtiæ notaret, offerre præsumpserit: licet hoc cum omni reuerentia actum fuisse argumento sit, quod nec in Synodo Moguntina, nec in præfata Epistola ad Hincmarum Rabanus conquestus sit, immo ne libelli quidem meminerit.

Addidit & aliam causam Hincmarus Epistolâ suâ ad Amulum & Ecclesiam Lugdunensem, dum refert se miserabilem illum Monachum in Synodum illam producere studuisse, vbi, inquit multis audientibus nihil dignum ratione vel dixit, vel interrogatus respondit, sed vt abreptitiùs cùm quid rationabiliter responderet non habuit, in contumelias singulorum prorupit, & propter impudentissimam insolentiam suam per regulam Sancti Benedicti à Monachorum Abbatibus, vel cæteris Monachis dignus flagello adiudicatus, &c.] De his velut abreptitij contumeliis & imprudentissimâ insolentiâ nullibi aliàs, sed ab Hincmaro in capite 2. operis sui, de prędestinatione, & Epistola ad Nicolaum Papam simpliciter auditus, & inuentus hæreticus refertur. Hincmari Epistola ad Ecclesiam Lugdun. Hincmar. de Prędest. cap. 2. Item Epist. ad Nicol.

Verùm quod *inuetus* sit *hæreticus* in sententia, ne verbum quidem, in qua aliæ causæ expressæ sunt, & sic post decennium quęsitus color ab Hincmaro, quo rigorem sententiæ & retrusionis, quem Epistolâ illâ Summo Pontifici dissimulauit, prætexeret, & susceptæ causam foueret, ita vt ratum fixum sit (vt pluribus in priori dissertatione probatum) non vt hæreticum damnatum fuisse Gotteschalcum, quod etiam ex eo necessariò confirmatur, quod per biennium fermè communio ei non fuerit denegata, vt patet ex Epistola vltima Rabani ad Hincmarum.

Et *de doctrina* quidem actum, sed de qua, vel quousque, vel quomodo penitus incertum: valde probabile est saltem eam, cuius falsò insimulabatur prædictâ Rabani Epistolâ (quam Synodicam vocant) fuisse expensam & improbatam: sententia ipsa vbi de peruersis doctrinis & doctrinali officio interdicto, & silentio in perpetuum imposito id satis indicat. Illam verò Rabani Synodicam, quâ non solùm hæreticâ doctrinâ, sed etiam detestabili bla-

Raban. & Hincm.

ſphemiâ notatus erat in placito illo apparuiſſe, immo & quaſi accuſationis, & probationis, & tranſlatæ cognitionis, de quâ ageretur, fundamentum expenſam fuiſſe, & ſuper ea auditum Gotteſchalcum nemini dubium eſſe poteſt; *Nihil dignum ratione dixiſſe* Hincmari & ſimilium iudicio veriſimile; ſed *vt abreptitium, cùm quid rationabiliter reſpondere non habuerit, in contumelias ſingulorum prorupiſſe* verè ridiculum: Quid ergo? veroſimiliùs videri, negatum à Gotteſcalcho, vt in placito Moguntino, ex gemina, quam & in profeſſione & libello aſſereret, prædeſtinatione ſequi abſurda illa in Rabani Epiſtola propoſita; ab Hincmaro verò cõtrarium aſſertum, iuxta Rabani Epiſtolam, & geminam prædeſtinationem (vt par eſt credere) omnimodis impugnatam fuiſſe. Non apparuiſſe & multò minùs expenſum fuiſſe libellum miſerabilis illius Monachi, vel etiam profeſſionem, certiſſimum eſt. Nec quis vnquam aliter ſuſpicatus eſt; quid igitur, vt quod veriſimiliùs in tam abſtruſo negotio coniicimus ingenuè exponamus. Exploſis illis per Golteſchalcum plurimâ confidentia, quàm in contumeliam arripuit Hincmarus, blaſphemiis & impietatibus Rabani Epiſtolâ ſibi impoſitis, aliqui ex præiudicata Rabani auctoritate reum blaſphemiarum illarum cenſebant: Alij iuxta Hincmarum in idem recidere quod ille fateretur de gemina prædeſtinatione, credebant: pauci pro illo cum Auguſtini & aliorum Patrum doctrina ſtabant: ſed omnibus rectiùs percenſitis plurimi in hanc tandem venerunt ſententiam, obſtruſiores iſtas totius Theologiæ quæſtiones in placito regio, à pacis ad ciuilia negotia euocatis Epiſcopis, in tumultu curiæ, ex improuiſo, ſine examine, & nullis prolatis codicibus, non temerè definiendas, altiorem requirere indaginem, ampliorem diſcuſſionem, prolatis ſacrarum Scripturarum, atque Catholicorum Doctorum ſententiis, plures etiam in plenario & liberiore concilio iudices adhibendos, ſicut in his ipſis definiendis controuerſiis anno 859. in plenario duodecim prouinciarum Tullenſi Concilio à plurimis Galliarum Epiſcopis, & ab Hincmaro ipſo, cum ſeptem aut octo aliis, ex iis qui huic placito interfuerant, vnâ omnium ſententiâ ſancitum fuit: quicquid ſit ex hac ſententia patet non ob doctrinam aliquam ſaltem ſigillatim examinatam & diſcuſſam condemnatum Gotteſchalcum, multò minùs, vt hæreticum damnatum: cùm nec inemendabilis dictus, excommunicatus ſit, nec anathemate percuſſus, multominus etiam damnatam, de gemina prædeſtinatione doctrinam, & reliqua capita quæ in libello miſerabilis illius Monachi in Rabanum fuerant propoſita: cuius rei ne leue quidem extat veſtigium. SIRMONDVS.

In eadem quoque Synodo, aut in eodem certè loco conſtituta ſunt quatuor

quatuor Capitula, totidem Gotteschalci Capitulis, quæ ad stabiliendam hæresim suam condiderat opposita. Raban & Hincm.

CONFVTATIO.

In antiquis Conciliis Galliæ tomo tertio Reuerendus Pater primus omnium nullo auctore, ne quidem Hincmaro suo duce: immo prorsus reluctante, quatuor Hincmari Capitula (quibus non solùm miserabilis illius Monachi, sed & Prudentii Episcopi Tricassini, Lupi Abbatis Ferrariensis, & plurimorum aliorum, qui eandem sententiam, vt verè Catholicam tutati sunt, scripta condemnare intendit) quasi hoc placito Carisiaco (quod Concilium vocat) definita cum supradictâ in Gotteschalcum sententiâ reposuit, & ex illis Concilium solenne concinnauit, ne dubium vllum subesset miserabilem illum Monachum hæreseos damnatum, eiusque doctrinam de gemina Prædestinatione, & reliquis in Concilio 12. Episcoporum, etiam vt hæreticam damnatam; quod longissimè à veritate abest: Siquidem (vt diximus sectione præcedenti) non damnata fuit doctrina, nec etiam miserabilis ille Monachus vt hæreticus damnatus: Multò minùs sanciti Canones, ideoque monitus R. P. quasi dubius hic posuit, in eadem « quoque Synodo aut in eodem certè loco constituta sunt quatuor « Capitula] sed vt veritas innotescat rei gestæ series hic breuiter « subiicienda.

Damnato Gotteschalco, & in ergastulum Cellæ Altumuillarensis Remensis Diœcesis sub custodia fidelium Hincmari recluso, singulari Epistolâ frustra conatus est Hincmarus eum à sententia geminæ Prædestinationis reuocare, sed geminis etiam breuiori & prolixiori confessionibus, constantissimè in eadem sententia remansit, & Hincmarus scripto libello ad reclusos & simplices in sua parrochia consistentes, contrariam sententiam tutatus est, nec non singulari Epistolâ paucis ante Pascha diebus Prudentio Tricassino Episcopo significauit, se ab eo consilium quærere de statu & compressione illius miserabilis Monachi, si in Cœna Domini vel in Pascha debeat eum admittere ad audiendum sacrum officium, vel accipiendam sacram Communionem:] Mitiùs cum miserabili illo Monacho agendum, nec denegandam communionem rescripsisse Prudentium quæ insecuta sunt demonstrant. Et sub finem anni ex consensu Synodi libellum edidit Prudentius ad Hincmarum ipsum, quo collectis ex Sacrarum Scripturarum & Sanctorum Patrum maximè Sancti Augustini sententiis, non secus ac Gotteschalcus, veritatem geminæ Prædestinationis, Christum pro solis fidelibus passum, eosque solos Deum velle saluos fieri, qui saluantur, nec de Libero Arbitrio cum Gennadio sentiendum, eúmque hortatur ne patiatur doctri-

Flodoard. hist. lib. 3. cap. 18.

Epist. Rabani ad Hincm. Flodoard. d. lib. 3. cap. 21.

PPPP

Raban & Hincmar.

nam illam Sancti Augustini & totius Ecclesiæ quolibet commento impugnari. In eandem etiam sententiam scripsere, deinde Lupus Abbas Ferrariensis, libello ad Carolum Regem cum simili Collectaneo, Ratramnus Monachus Corbeiensis ad ipsum Carolum Regem, & in Germania etiam Lupus Seruatus venerabilis Moguntiæ Presbyter, qui Placito illi Moguntino cum Rabano interfuerat.

Ideóque Hincmarus frustra conatus Rabano persuadere, vt librum Prudentij & Confessiones miserabilis illius Monachi refelleret, Ioannem Scotum Erigenam Aulicum, Philosophiæ quidem & Græcarum literarum peritum, sed Theologię penitùs ignarum deprecatus est, vt pro susceptæ in Gotteschalcum causę patrocinio scriberet. Et cum scriptus ille à Ioanne Scoto liber erroribus hæresibus, & blasphemiis scatens, piis omnibus execrationi esset, à Prudentio Tricassino scriptis impugnatus fuisset, videns Hincmarus ex hinc multùm inclinatas susceptæ causæ partes, anno 853. duplex sibi præsidium parari studuit. Primum, vt Ecclesiam Lugdunensem, cuius Episcopus Amulo ipsi esset amicitiâ coniunctus, in partes suas trahere tentaret, alterum vt clandestinâ aliquâ congregatione, seu captato Conuenticulo (quoniam legitimo Concilio id fieri non posse cerneret) auctoritate Regiâ ederentur Capitula, quibus aliquantulùm sententia sua fulciretur, contraria quæ multùm inualuerat deprimeretur.

Flodoard. lib.3.c.21.

Quoad primum Hincmarus Epistolâ ad Amulum Lugdunensem Archiepiscopum, exposuit in duobus Episcoporum Conciliis Moguntiæ & Carisiaci, miserabilem illũ Monachum damnatum, eiúsque doctrinam iniquis verbis in quatuor Capitibus recensuit, & quinto hæresim de libero arbitrio, à qua, ipso Hincmaro alibi teste, toto cælo abfuit, falsò ei imposuit: Parduli Laudunensis Hincmarianæ fraudis & nequitiæ Patroni in eundem finem Epistolam, cum Apographo prædictæ Rabani Epistolæ ad Notingum misit; vt quod Ecclesia Lugdunensis, inquit, de eadem re sentiret, verè & fideliter responderet: sed ab Hincmaro & Pardulo nihil fraudulentæ dexteritatis obmissum, quò in sententiam Hincmari, vt verisimiliorem propenderet. Et nihilominus (vt videbitur capite sequenti) Ecclesia Lugdunensis miserabilis illius Monachi sententiam in omnibus comprobauit, Hincmari verò vt erroneam refellit & reiecit.

Libellus de Eccles. Lugdun. de tribus Epistol.

Quantùm ad alterum, mense Maio inter Concilium Suessionense & Vermeriense ab Episcopis quinque Prouinciarũ Rege ipso præsente celebratum, Rex Carolus factione Hincmari ex Concilio Suessionensi in Palatium suum Carisiacum reuersurus, Hincmarum, & paucos alios secum adduxit Episcopos, vbi Hincma-

rus mirâ præcipitatione nullis adhibitis codicibus, quatuor illa famosa Capitula edidit, quibus Rex ipse cum reliquis (etiam aliquibus inuitis) subscripsit: huius conuenticuli & Capitulorum, quatuor solus meminit auctor Annalium Bertinianorum coætaneus, in omnibus Hincmaro suo secundus, in præiudicium reliquorum omnium & cõtemptum etiam Sedis Apostolicæ, his verbis ad hunc annum 853. Carolus inde (scilicet à Concilio Suessionensi) ad Carisiacum veniens, cum quibusdam Episcopis & Abbatibus Monasticis, quatuor Capitula edidit, & propriâ subscriptione roborauit, quorum primum est: à Deo neminem prędestinatum ad pœnam, vnámque esse Dei prædestinationem, quæ aut ad donum pertinet gratiæ, aut ad retributionem iustitiæ: Secundum, liberum arbitrium, quod in primo homine perdidimus, nobis præueniente, & adiuuante Christi gratiâ redditum. Tertium, velle Deum generaliter omnes homines saluos fieri, licet non omnes saluentur. Quartum Christi sanguinem pro omnibus fusum, licet non omnes passionis mysterio redimantur.]

Raban. & Hincmar.

Annal. Bertinian. Anno 853.

Hincmarum verò hæc Capitula præcipitanter, & nullis inspectis voluminibus edidisse, ipse non suspectus testis est in opere, de prædestinatione, cap. 23. Sed cuicunque placet, inquit, benigno animo conferat Capitulum Sanctæ Arausicanę Synodi, cum Capitulo à nobis ad sensum excerpto, quia librum præ manibus tunc non habuimus, quando hoc Capitulum de sensibus Orthodoxorum dictare coacti sumus, &c.] Et cap. 34. sub finem. De cuius Sancti viri (scilicet Prosperi inquit) vt simpliciter & veraciter omnibus fateamur, instantiâ deuotionis Domini & Christianissimi Caroli Principis coacti, qui librum illius præ manibus non habuimus, quantum ad memoriam nobis venit, & breuitas temporis, & simutanea compulsio permisit hoc Capitulum humilitas nostræ intelligentię delibauit, &c.] Idem etiam cap. 30.

Hincmar. De Prædestin. cap. 23.

Cap. 34.

Sed & aliquos etiam, qui Rege exigente subscripserant, cùm primùm licuit, iam suum secutos iudicium, & contrariam sententiam publicè professos, ipsemet Hincmarus testis est in præfatione eiusdem operis de Prædestinatione: adeò (inquit ad Regem Carolum) quorumdam excreuit dissensio. vt hæc dissonantia ad vestram peruenerit notitiam, & Synodi decreto pro zelo fidei, & vnanimitatis amore, antequam hæc nobis perscrutanda committeretis, quatuor Capitula Episcopali definitione vobis de Catholicorum Patrum dictis colligi, & singulorum exigeretis manibus roborari: postea verò & quorumdam ex his, qui eisdem Capitulis subscripserant, & aliorum etiam in tantum est accumulata vecordia, vt necesse foret, & iussionis vestræ instantia, & executionis nostræ obedientia.]

Hincmar. in Præfat. de Præd.

Raban. & Hincmar. Denique nec Conuenticuli illius, ne quatuor Capitulorum in eo ab Hincmaro, & factionis suæ Episcopis præcipitanter, nec liberè editorum, vlla mentio habita fuit in Concilio apud Vermeriam tribus mensibus postea celebrato ab iisdem Episcopis, qui antea in Concilio Suessionensi conuenerant, licet Capitula in illo Suessionensi Concilio statuta ibidem apud Vermeriā scilicet, relecta & confirmata fuerint: Nec etiam habentur in Capitularibus Caroli Calui, in quibus hæc duo Concilia fuere reposita, ita vt verisimiliter Carolus Caluus, licet fraudibus Hincmari illectus illis Capitulis subscripserit; nihilominus postmodum pœnitentiâ ductus, illa tanquam suis Constitutionibus indigna reiecerit.

Quicquid sit, constat Capitula illa quatuor non in legitimo Concilio, vel Placito illo, quo damnatus est Gotteschalcus; sed in hoc Conuenticulo paucorum Episcoporum, eorúmque factiosorum ad nequitiam illam selectorum, clandestino, præcipitato, & libertate destituto, ab Hincmaro susceptæ causâ clamculum, & præcipitanter edita; vt longè à veritate aberrent, qui ea pro legitimis Concilij definitionibus obtrudunt, & ex eis Concilium illud Carisiacum anni 848. conficiunt, quò euincant Gotteschalcum hæresis Prędestinatianæ damnatum, & sententias eius illis quatuor Capitulis oppositas, quę veram Sancti Augustini, & totius Ecclesiæ doctrinam continent, quasi hæreticas fuisse proscriptas?

SIRMONDVS.

Quod verò silentium illi est à Synodo impositum, cum eo conuenit, quod Rabanus priuatim de eodem Gotteschalco suadebat scribere ad
» *Hincmarum:* Ego autem quantum præsumo, inquit, admoneo,
» vt has contentiones in populo Christiano fieri prohibeatis, & (Rabanus Epistola ad Hincmar.)
» ipsum Gotteschalcum huius erroris auctorem, nec scribendo, nec
» loquendo vltrà, multis nocere permittatis. Miror enim pruden-
» tiam vestram quod istum noxium virum, hoc est Gotteschal-
» cum, qui in omnibus vituperabilis inuentus est, qui nec Mona-
» chi votum, nec sacri ordinis vitam, sed neque prædicando offi-
» cium legitimè obseruauit, scribere aliquid permisistis: in quo of-
» ficio magis nocere potuit, quàm viua voce loquendo. Vnde etiam
» in plurimis locis, vt audiui, sui veneni poculo non paucos ine-
» briauit, & in erroris insaniam vertit.]
»

CONFVTATIO.

Hæc Rabani verba desumpta sunt ex postrema eius ad Hincmarum Epistolâ post condemnationem miserabilis illius Monachi (anno integro & dimidio scriptâ, quem vt hæreticum damnatum iuxta Hincmari sibi plurimum tribuentis insolentes literas suspicabatur: ideóque reprehendit Rabanus, quod ei cōmunio tribueretur. Et attendite (inquit) quomodo vos sine crimine possitis (De Epist. Rabani.)

esse, qui in Synodo vestra hanc sectã nefandam simul cũ hæretico « damnastis, si ei modo incorrecto communicaueritis? Debetis enim « correctores esse malorum, non secutores errantium.] Ex quibus « patet iuxta Prudentij consilium non denegatam huc vsque miserabili illi monacho communionem. Nec siquidem per sententiam à communione fidelium fuerat separatus. Patet etiam Rabanum in hanc, & eam quæ hic à R. P. refertur, censuram prodiisse ex eo, quòd Hincmarus Epistolâ suâ illi iactanter exposuisset, Synodo in qua præfuisset, hanc sectam nefandam simul cum hæretico damnatam, vt ex his etiam aduertatur, quàm periculosum infidis Hincmari relationibus fidem adhibere: nec non aduertendum Gotteschalco in ergastulum retruso scribendi facultatem ab Hincmaro hac cautione concessam, vt scripta eius omnia reliquis ignota, sibi seruarentur, suo iudicio prout sibi videretur & expediret supprimenda, vel publicanda: nec enim aliter vlla apparuisse constat. Tum seueram illam Rabani in miserabilem illum Monachum coercitionem, seueriùs etiam vsurpatam, vt ei etiam post 20. annos aut circiter in ergastulo morienti communio, & mortuo Ecclesiastica sepultura fuerit denegata: Et sic ex his omnibus patet nec Prædestinatianam hæresim in Gallia per Gotteschalcum renouatam, nec à Rabano & Hincmaro in duabus Synodus oppressam.

Raban. & Hincm.

Hincm. de non trina Deitate. In fine.

CAPVT XII. Apud R. P. Sirmondum.

Lugdunensem Ecclesiam Synodumque Valentinam in causa Gotteschalci, Prædestinatorum erroribus minimè suffragari.

CONFVTATVR.

Vel Potiùs ex ea Reuerendi P. Confessione, & Lugdunensis Ecclesiæ clarissimis testimoniis, vniuersa Prædestinatianæ Fabulæ *Machina dissoluitur.*

IN hoc titulo vt alibi passim mera cauillatio. Non siquidem contra hodiernos hæreticos probandum suscepit R. P. errores illos Prædestinatianis hæreticis, qui nunquam fuere, ab Antiprædestinato, Gennadio, Fausto Reiensi, & ipsis Massiliensibus ac reliquis huiuscemodi apud Gallos Pelagianorum reliquiis, immo ab ipsis Iuliano & Pelagio ipsi Augustino ex calumnia impo-

Ecclef. Lugdun. sitos, ab Ecclesia fuisse damnatos & anathemate proscriptos, soli hæretici hoc negare possunt: Immo etiam iam verbis exhorre t, licet eorum professores sequantur: sed contra Catholicæ fidei Professores & in communione Ecclesiæ præcipuos Sancti Augustini discipulos probare intendit, aliquos fuisse hæreticos Prædestinatianos, qui dogmata illa ab omnibus fidelibus damnata tuerentur, scilicet Deum peccati auctorem esse, seù Prædestinatione suâ quasi fatali necessitate malos ad peccandum compellere. At tantùm abest vt id per Ecclesiam Lugdunensem Synodumque Valentinam probari queat, vt contrarium omnino demonstretur: Nullumque euidentius aduersus Prædestinatianæ Fabulæ commentum, peti possit argumentum, quàm ex Doctissimis Lugdunensis Ecclesiæ scriptis. Audiat igitur & in posterum timeat R. P. Ecclesiam istam in hac causa nominare, cum enim illa per S. Remigium Antistitem suum, Rabani ad Notingum Epistolæ responderet in qua ille superfluo labore probare contendebat neminem Deum ad peccandum prædestinare, disertè negat Remigius vllum in tantam hæresim incidisse, quod Prædestinatianæ causæ iugulum petit. Assumpsit, inquit, non necessariam nec vllatenus ad rem de qua quæritur pertinentem disputationem: Vtrum impios Deus & iniquos prædestinauerit ad ipsam impietatem, & iniquitatem, id est, vt impii & iniqui essent, & alii esse non possent, quod nullus hoc tempore dicere vel dixisse inuenitur, &c] Quid clarius, quid R. P. magis aduersum, cui probandum incumbit non quidem impium fore, si quis asserat Deum ad peccandum prædestinare, quod omnes fatemur, sed multos fuisse tunc temporis & antehac tã impii dogmatis assertores, eámque ob causam Prædestinatianos hæreticos appellatos, quod falsum esse cõtendimus, & nobiscũ etiam falsum esse cõtendit Ecclesia Lugdunensis.

Ecclef. Lugdun. de tribus Epistolis ad tertiam.

Sed longè adhuc illustrius est eiusdem Ecclesiæ testimonium, quo tota illa Prædestinatianorum Fabula disiicitur, & quod solum hac dissertatione probandum suscipimus, omnino confirmatur. Nimirum non aliud hanc fictitiam hæresim fuisse quàm meram in Catholicos veræ Christi Gratiæ defensores calumniam. Hæc enim habet Ecclesia Lugdunensis Hincmari Hyperaspistis argutias refellens Cap. 4. Quæ est ista secunda hæresis tam incognita, tam noua & inaudita, quæ Libero Arbitrio denegato solius gratiæ sit prædicatrix. Nisi quia vt nobis videtur disputator iste, vel Beatum Augustinum latenter quasi hæreticum accusat, eo quod manifestè iuxta veritatem Scripturarum, solâ Dei gratiâ ostendat & doceat hominem posse saluari, nec ad ipsam salutem æternam aliquid humanum arbitrium posse, nisi per eandem gratiam fuerit reformatum, sanatum, illuminatum ac roboratum.

Ecclef. Lugdun. cõtra Scotum cap. 4.

Aut certè eos qui secundum eius venerabilem & Catholicam do- « Eccles.
ctrinam nunc de gratia Dei sentiunt, & docent, quasi minùs illius « Lugdun.
dicta intelligentes, hæreticos vocat; videlicet quasi ille non ita de «
Libero Arbitrio senserit, nec isti rectè verba illius intelligant, & «
ideo errent ex occasione verborum eius, dum ea aliter intelligunt, «
quam ille scripsit. Hac de causa nobis videtur, quod callidissimè «
omninò & versutissimè velut hæresim solius gratiæ posuerit, nec «
tamen auctorem vel Sectatores eius vlla significatione manifesta- «
uerit. Quod si ita est, quid aliud quam Ecclesiam nostri temporis «
simul cum eis, qui illum ad talia instigant vipereâ subtilitate ac- «
cusat; & ideo si sunt tales qui in partibus Regni illius, vbi iste im- «
pugnator veritatis non solum non arguitur, vel silentium ei im- «
ponitur, sed etiam laudi & honori maximo habetur, qui ei in ta- «
libus faueant, maximè viri Ecclesiastici, quis dignè possit dolere «
& horrere, istud contagij & pestilentiæ malum, quod ab illis «
partibus tam effrenatè & infrunitè, tam impudenter & audacter «
contra cæteras partes Ecclesiæ Dei quietas inter se, & pacificas & «
tranquillas exsurgit: Vbi tale monstrum & prodigium, iam du- «
dum à fidelium auribus arcendum, sedet, & disputat & congerit «
tot mendacia erroris, tot conuicia contra fidem veritatis: Et nullâ «
Pastorum vigilantiâ vel corrigitur à talibus, vel expellitur. Deni- «
que vt manifestè agnoscamus, non eum de aliqua antiquiori hæ- «
resi dixisse, quod solius gratiæ fuerit prædicatrix, non posuit hanc «
hæresim ante Pelagianam, sed postea, id est à temporibus Sancti «
Augustini vsque nunc, nec potest inueniri toto hoc tempore quod «
fuit inter illum & nos, aliquam talem hæresim in Ecclesia exti- «
tisse, nisi quòd vel ipsum vt iam diximus Beatum Augustinum, «
vel nos qui eum sectamur istius erroris accusat.] Quid pluribus «
opus est ad tam magnum tonitruum, inquit Augustinus de Di- «
lectione inimicorum agens Enchiridij cap. 74. qui non expergis- « August. Enchir. cap. 74.
citur, non dormit sed mortuus est: Et tamen potens est Deus «
etiam mortuos suscitare:] Iam videamus quas tam claræ luci ne- «
bulas R. P. offundere conetur.

SIRMONDVS.

Monet quosdam cùm Gotteschalci causam à Lugdunensi Ecclesia susceptam, duabúsque Synodis, quæ illum Moguntiæ & Carisiaci damnarant, duas ex aduerso Valentinam, & Lingonensem oppositas, eique fauentes vident.

CONFVTATIO.

Etiamsi Synodi illæ ex aduerso essent oppositæ, nulli iusti motus eorum iudicio exsurgerent, quibus non ignota Beati Augustini sententia pro dissentione Baptismi, sub Sancto Cypriano, lib. 2. de Baptismo, contra Donatistas, cap. 4. & ab ipso Hincmaro ad

August. de Bapt. cont. Donat lib. 2. cap. 4.

Ecclef. Lugdun. hanc ipſam contentionem relata in præfatione operis ſui, de Prædeſtinatione: Sed perperam quaſi eſſet ipſius Sancti Cypriani ſententia, & ab ipſo Auguſtino collaudata. Quomodo enim, inquit, » potuit iſta res tantis altercationum nebulis inuoluta, ad plenarij » Concilij luculentam illuſtrationem, confirmationémque perduci, » niſi primo diutius per Orbis, terrarúmque regiones multis hinc » atque hinc diſputationibus & conlationibus Epiſcoporum, pertra- » ctata conſtaret: hoc autem facit ſanitas pacis, vt cùm diutiùs ali- » qua obſcuriora quæruntur, & propter inueniendi difficultatem, » diuerſas pariunt in fraterna diſceptatione ſententias, donec ad » verum liquidum perueniatur, vinculum permaneat vnitatis, ne » in parte præſcita remaneat inſanabile vulnus erroris: & ideò ple- » rumque Doctioribus aliquid minus reuelatur, vt eorum patiens » & humilis charitas, in qua fructus maior eſt comprobetur, vel » quomodo teneant vnitatem, cum in rebus obſcurioribus diuer- » ſa ſentiunt, vel quomodo accipiant veritatem, cum contra id » quod ſentiebant declaratum eſſe cognoſcunt.]

Sed Reuera in Gotteſchalci cauſa verâ adhibitâ diſtinctione inter perſonam & doctrinam, nulla inter illas Synodos contradictio, nec etiam diuerſitas exiſtit: Siquidem in vtróque Placito Moguntino & Cariſiaco, de perſona actum, de doctrina verò nihil cautum: & è contrà in Synodis Valentina & Lingonenſi de perſona nullo modo actum, de doctrina verò definitum: Et hoc obſeruandum, non ſolùm Eccleſiam Lugdunenſem & Synodos illas Valentinam & Lingonenſem, ſed & Prudentium, vtrumque Lupum, immo & ipſum Ratramnum ipſius miſerabilis Monachi amicum, prætermiſsâ omni expoſtulatione, aduerſus tam iniquam ſententiam contra miſerabilem illum Monachum Eccleſiaſtico rigore prolatam, & cum inhumanitate, etiam (teſte Lugdunenſi Eccleſia) executioni mandatam, ſolius doctrinæ fuiſſe ſollicitos: Verùm quoad quatuor Cariſienſia Capitula vbi iam conſtat factione Hincmari ab eo ipſo clamculum, præcipitanter, & in furtiuo paucorum & ad hoc opus ſelectorum, nec etiam libero Conuenticulo edita fuiſſe, nemo eſt, qui ea non penitus abiiciat & deteſtetur.

SIRMONDVS.

Ac meritò ſanè mouerentur, ſi fauor hic ad Prædeſtinatorum vſque Patrocinium, hæreſiſque defenſionem pertineret: Sed aliter res habet, vtcunque enim in aliis fortaſſe diſſideant, in eo tamen conſpirant, quod vbique hoſtes ſunt Prædeſtinatorum.

CONFVTATIO.

Cauillatio continua: Quid ad rem de qua quæritur, quod vtrique hoſtes ſint peruerſorum illorum dogmatum, quæ falsò Catholicæ

tholicæ fidei professoribus, ex calumnia prædestinatorum nomine à Pelagianis eorumque reliquiis imposita fuere, sic & nos omnes iisdem bellum indicimus, nec tamen inter nos conuenit. Hoc solum inquirendum, vtrùm illi omnes hostes fuerint miserabilis illius Monachi, quem hæreticum Prædestinatianum cum Hincmaro suo fingit R. P. & eius doctrinæ, quam quasi hæreticam & Prædestinatianam quatuor Capitulis suis Carisiensibus impugnat Hincmarus: Nos verò cum Prudentio, vtroque Lupo, Ecclesiâ Lugdunensi, & gemino Concilio Valentino & Lingonensi, asserimus & Catholicum Gotteschalcum & doctrinam, quam ex illo retulit & impugnauit Hincmarus, esse orthodoxam, & in omnibus tùm Conciliorum illorum Canonibus, tum tribus præfatis Ecclesiæ Lugdunensis libellis, plenissimè confirmatam. Neque enim (vt iam vidimus & probauimus) ex ipso Hincmaro alia fuit miserabilis illius Monachi de Prædestinatione sententia, quàm Deum sicut omnes electos suos incommutabiliter per gratuitam gratiam prædestinauit ad vitam æternam, similiter omnino omnes reprobos qui in die iudicii damnabuntur, propter ipsorum mala merita per iustum iudicium suum incommutabiliter prędestinasse ad mortem meritò sempiternam:] Et eadem nec alia fuit sententia Ecclesiæ Lugdunensis, & Conciliorum Valentini & Lingonensis: contra verò & Hincmari & Conuenticuli Carisiaci definitio fuit, nullam esse Dei in reprobos, qui propter sua mala merita in die iudicij damnabuntur, Prædestinationem ad mortem æternam. Itaque præterquam quod in tribus aliis capitibus plurimum dissident, & opponuntur inter se Hincmariana Capitula & Canones Conciliorum illorum: non satis patet quâ fide hîc R. P. dixerit *vtcunque in aliis fortè dissideant.*] Siquidem quoad controuersias sæculo illo agitatas toto cœlo inter se distant, vt etiam ipso R. P. teste, sequenti sectione videbitur. Eccles. Lugdun.

Sirmondus.

Et quanquam quatuor Hincmari Capitulis, quibus quatuor Gotteschalci Capitula eliserat, contraria quatuor Synodus Valentina opposuerit, atque hac ipsa Synodi Valentinæ Capitula in Synodo Lingonicâ posthac confirmata, & in Tullensi apud Saponarias oblata, & relecta, cum ad Hincmarum peruenissent accuratè, ab eodem confutata fuerint, suáque ipsius, quæ illi oppugnabant constabilita.

Confutatio.

Quomodo igitur dictum præcedenti sectione *vtcunque in aliis fortasse dissideant*] cum hîc (ipso Reuerendo P. teste) in his quatuor Capitulis, in quibus sola contentio, & in quibus tantum impugnata fuit miserabilis illius Monachi doctrina, ex diametro vtrorumque definitiones & sententiæ fuerint oppositæ. Scilicet

Eccles. Lugdun. miserabilis illius Monachi Prudentii & aliorum plurimorum cum Ecclesia Lugdunensi & duobus illis Conciliis Valentino & Lingonensi ex vna parte, & Hincmari cum suo furtiuo Carisiensi Conuenticulo ex altera: nec vlla alia mota fuerit sæculo illo de Prædestinatione Dei & gratia Christi controuersia, nec ipse Gotteschalcus alia de causa impetitus sit, quàm propter illa quatuor Capitula, desumpta per ipsum Hincmarum ex libello illius & Chartula professionis, quæ ipse miserabilis Monachus in Placito Moguntino ipsi Rabano obtulerat, quęque quatuor Capitula ipse Hincmarus selegit, & suscepit impugnanda, quasi omnium peruersitatum fœces in se continentia, in opere suo de Prędestinatio-

Hinc. de Prædest. cap. 2.
» ne Cap. 2. in principio. In hoc autem tempore, inquit, quidam
» Gotteschalcus, &c. De omnibus quæ peruersè tunc temporis
» sensa cognouerat, quatuor sibi elegit Capitula, omnium penè per-
» uersitatum illarum fœtidas & cœnulentas fœces in se continentia,
» quibus simplicium & deuotorum sensus peruertere, & Magistri
» sibi nomen vsurpando post se discipulos trahere, &c.]

Et omnia illa falsò & ex calumnia miserabili illi Monacho ab Hincmaro imposita suo loco euicimus, sed teste Hincmaro ex his patet omnem illius peruersam (si qua fuisset) doctrinam in illis quatuor Capitulis quæ ipsemet impugnanda selegit, fuisse repositam, hæc ipsa quatuor eius Capitula aliis Hincmari quatuor Capitulis furtim in Conuenticulo Carisiaco elisa. Sed Valentinis & Lingonensibus confirmata: Et sic etiam ipso Reuerendo P. teste, tota miserabilis illius Monachi doctrina, quam quasi cœnulentas fœces damnauit Hincmarus, sicut ab Ecclesia Lugdunensi, sic etiam à geminis illis Conciliis Valentino & Lingonensi confirmata & collaudata.

Sed mirum quâ confidentiâ (ne dicam temeritate) *Capitula illa* à duobus legitimis Conciliis definita, ab ipso Summo Pontifice confirmata, ab Ecclesia vniuersâ recepta, R.P. dicat *ab Hincmaro accuratè confutata*, veriùs dixisset miserrimè & nequissimè impugnata. Perpetuis siquidem conuitiis & libros Ecclesiæ Lugdunensis, & Conciliorum illorum Canones & ipsorum auctores insequitur, & sophisticis argutiis, non sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum auctoritate impugnare nititur definitam hanc Ecclesiæ doctrinam: Allata verò ab Ecclesia Lugdunensi tam Scripturarum quam Sanctorum Patrum testimonia in refellendis quatuor Carisiensibus, & adstruendâ suâ & miserabilis illius Monachi doctrinâ, ne minimum quidem attigit.

SIRMONDVS.

Nusquam tamen in tam varia & ancipiti contentione dissimulatum à Lugdunensibus veterum Prædestinatorum errores, quos Hinc-

marus in Gotieschalco reprehendebat, sibi pariter probari aut placere non posse. Eccles. Lugdun.

CONFVTATIO.

Lugdunenses nullo modo de veteribus Prædestinatianis, qui nulli fuerunt, nec de illorum erroribus egerunt; immo (vt iam vidimus) ex eorum libello in Ioannem Erigenam cap. 4. figmentum illud de veteribus Prædestinatianis, quasi calumniam in Sancti Augustini, & totius Ecclesiæ doctrinam abominati sunt: errores verò Catholicis, nomine Prędestinatorum, à Pelagianis eorumque reliquiis impositos non minus execratus est Gotteschalcus, quàm Ecclesia Lugdunensis, neque illos minus in Ecclesia Lugdunensi, & definitionibus vtriusque Concilij Valentini, & Lingonensis reprehendit Hincmarus, quam in ipso Gotteschalco, vt patet ex omnibus locis, in quibus de nouis Prędestinatianis locutus est, & iam in sectione proxima videbitur, quod maximè obseruandum, hoc siquidem omnem cauillandi occasionem elidit, & penitus destruit.

SIRMONDVS.

Errores hi duo erant præcipuè, quorum alter Prædestinationem ipsam spectabat, alter arbitrij libertatem. Prædestinatos quippe à Deo reprobos ad interitum docebat Gotteschalcus, falsò id dici contendebat Hincmarus.

CONFVTATIO.

Errores illi duo iuxta Prosperum Epistolâ ad Ruffinum, non Prędestinatianorum (qui nulli fuere) sed calumniosè à Pelagianorum reliquiis Sancto Augustino impositi. Sic etiam Gotteschalco, Lugdunensi Ecclesiæ, & Patribus vtriusque Concilij Valentini & Lingonensis, ab Hincmaro eodem animo & per calumniam impacti, vt patet ex ipsorum scriptis. Nec enim aliter, vt infra videbitur, Gotteschalcus, Prudentius, vterque Lupus, Ecclesia Lugdunensis, & vtrumque Concilium Valentinum & Lingonense de Gratia & Libero Arbitrio senserunt, quàm Sanctus Augustinus: Immo illum sequendum, non Gennadium Massiliensem tantùm professi sunt, nec etiam aliter prædestinatos reprobos ad interitum, seu ad mortem æternam docuere illi omnes, & præcipuè miserabilis ille Monachus, quàm Sanctus Augustinus, Sanctus Fulgentius, Sanctus Isidorus, & aliis prætermissis Adrianus Papa primus: nempe propter ipsorum reproborum mala merita ipsos prædestinatos ad mortem æternam: Nec magìs hoc malè dici contra Gotteschalcum, quàm contra illos omnes, Ecclesiam Lugdunensem, Prudentium, vtrumque Concilium, & alios contendit Hincmarus. Ita vt certissimè iuxta Reuerendum P. suprà cap. 8. aut eâdem cum illo miserabili Monacho tabellâ «

Adrian. Papæ Epist. 96. & 97.

Eccleſ. Lugdun. » damnandi ſunt illi omnes, aut quę illos abſoluet, eâdem & miſe-
» rabilem Monachum illum abſolui neceſſe erit, nec eſt quod vel
» minimum diſcrimen fingi poſſit.

SIRMONDVS.

» Et cur ita ſentiret cauſam exponens, in operis ſui cap. 15. Vete-
» res aiebat Prædeſtinatiani, reproborum Prędeſtinationem ad in-
» teritum confitentur, quos ſicut dicunt à Deo prędeſtinatos ad in-
» teritum, ita etiam ad peccatum: hoc moderni Prædeſtinatiani co-
» lore mutant, ſed odoris & ſaporis intelligentia redolent: dicunt
» enim, prædeſtinauit Deus reprobos ad interitum, non ad pecca-
» tum; cùm non niſi per peccatum perueniri poſſit ad interitum.]

CONFVTATIO.

Hæc ab Hincmaro non magis in Gotteſchalcum dicta, quàm in cæteros omnes, etiam in Lugdunenſem Eccleſiam, & Patres vtriuſque Concilij Valentini & Lingonenſis: immo verò magis & præcisè in Canones 2. & 3. Concilij Valentini & Lingonenſis, quos ibi ſingulariter impugnat: vtque illud omnibus pateat, & omnis tergiuerſandi & cauillandi occaſio abſcedat, quámque parum accuratus ſit Hincmarus, vt oſtendat in veteribus (quos fingit) Prædeſtinatianis condemnatos fuiſſe aduerſarios, hîc ſubiicere neceſſe eſt: primam ſectionem capitis illius 15. ex qua fragmentum hoc Reuerendus Pater deſumpſit.

Hincm. de Prædeſt. cap. 15. » Et quia de duobus Capitulis (inquit Hincmarus, de 2. & 3.
» Canonibus Concilij Valentini & Lingonenſis) neſcimus à quo
» ex Flori ſcripto, de Prçſcientia & Prædeſtinatione Dei excerptis,
» ſigillatim præmiſſis ſententiis ex orthodoxorum verbis, & ſenſi-
» bus pro mediocritate ingenioli noſtri reſpondimus, vt congruen-
» tiùs oſtendere valeamus, de quorum verbis Capitula à nobis ex-
» cerpta, & à præfatorum Capitulorum compoſitore reprehenſa
» collegimus, neceſſarium duximus alligare in quatuor faſciculis ad
» comburendum zizania, quæ in Dominici tritici medio priſci ſe-
» minarunt Prædeſtinatiani, variâ quidem voce, ſed cognatâ, pa-
» rique impietate, de Dei Præſcientia & Prædeſtinatione ſuum
» dogma pernicioſiſſimum componentes, quos Auguſtinus & Pro-
» ſper ſuis ſcriptis ſufficientiſſimè reuicerunt, & contra quos Bea-
» tus Cœleſtinus decreuit; quorum vnum eſt, quia ſecundùm prę-
» ſcientiam Deus homines damnet pro meritis ſuæ vitæ, quæ non
» habuerunt morte pręuenti, ſed habituri eſſent, ſi viuerent. Aliud
» eſt quod ab eis, qui non ſunt prædeſtinati ad vitam, non auferat
» percepta Baptiſmi gratia originale peccatum, & licet piè, iuſtè-
» que vixerint, nihil eis proſit, ſed tandiù reſeruentur donec ruant
» & pereant: Et quod liberum arbitrium in homine nihil ſit, ſed ſi-
» ue ad bonum, ſiue ad malum Prędeſtinatio Dei in hominibus

operetur: quoniam Deus tale in hominibus plasmet arbitrium, « Eccles.
quale est dæmonum, quod proprio motu nihil aliud possit velle « Lugdun.
nisi malum. Tertium, est quod idem sit præscientia quod Prædesti- «
natio. In quarto autem Prędestinationem electorum ad vitam «
non denegant, & reproborum Prędestinationem ad interitum «
confitentur, quos sicut dicunt à Deo Prędestinatos ad interitum, «
ita etiam ad peccatum: De quibus moderni Prædestinatiani v- «
num non tangunt, aliud transiliunt, tertium declinant, quartum «
colore mutant. Sed odoris atque saporis intelligentia redolent: «
Dicunt enim: Prædestinauit Deus reprobos ad interitum, non ad «
peccatum: cum non nisi per peccatum perueniri valeat ad inte- «
ritum.] «

Ex his quis non miretur non accuratam confutationem iuxta R. P. sed veriùs miserrimam & nequissimam Hincmari argutiam, vt facilius aduersarios impugnet, fingit suo genio ex Gallorum in Sanctum Augustinum calumniis, etiam ex ipsis Massiliensium erroribus, qualem voluit prædestinatorum hæresim, quam ineptissimè comminiscitur, à Beato Cœlestino Summo Pontifice, à Prospero, etiam à Sancto Augustino damnatam, eámque peruersam doctrinam in quatuor capita quasi quatuor fasciculos colligit, deinde aduersariorum sententiam cum illis conferens; De « quibus, inquit, moderni Prædestinatiani, vnum non tangunt, « aliud transiliunt, tertium declinant, quartum colore mutant, & « in hoc ipso fatetur eos illorum impietatem qua Deum peccati Auctorem esse volunt prorsus reiicere, & nihilominus cap. 37. quasi eadem cum priscis Prædestinatianis sentientes, in ipsis condemnatos nullo modo audiendos concludit. Quis hanc argutiam, immo impudentem magis nequitiam non miretur?

Deinde aduertendum quâ impudentiâ duorum Conciliorum legitimorum Canones arguat, & Prædestinatianorum nouorum nomine hæresis notet: Similiter notandum omnes eius aduersarios, quos nomine nouorum Prædestinatianorum comprehendit huiusce hæresis notâ, in vtroque Capite à R. P. notato, hîc ab Hincmaro ipso liberari; siquidem quoad Liberum Arbitrium, &c. dixit Hincmarus illud transiliunt, & quoad Prædestinationem similiter, quod asserant nullos ad peccatum prædestinatos.

Aduertenda etiam mira Hincmari subtilitas: Moderni, inquit, « Prædestinatiani colore mutant, sed odoris & saporis intelligentia « redolent, dicunt enim: prædestinauit Deus reprobos ad interitum « non ad peccatum: cum non nisi per peccatum perueniri valeat « ad interitum:] Quasi verò idem ipsum eadem ratione dici non « possit de Hincmariano seù Carisiensi Capitulo, in quo asseritur reprobis pœnas æternas à Deo prædestinatas, non reprobos præ-

Eccleſ. Lugdun. Cariſienſe cap. 1.

deſtinatos ad pœnas: Quòd non niſi per peccatum perueniri valeat ad interitum, ſeù pœnas æternas. Cæteros autem (vt habetur Cariſienſi Capitulo primo) quos iuſtitiâ & iudicio in maſſa perditionis reliquit, perituros præſciuit, ſed non vt perirent prædeſtinauit: Pœnā autem illis quia iuſta eſt prædeſtinauit æternam.] Si enim is qui aſſerit cum Auguſtino, Fulgentio, Iſidoro & aliis gratiæ defenſoribus, Deum impios ad interitum, vel pœnam æternam prędeſtinaſſe, non verò ad peccatum, meritò tamen accuſari poteſt, quaſi ſentiat etiam ad peccatum impios prædeſtinari: *Quia non niſi per peccatum peruenıri queat ad interitum*. Pari omnino ratione qui cum Hincmaro agnoſcit pœnam æternam impiis prędeſtinatam; Quia non niſi per peccatum perueniri valeat ad mortem æternam, quæ à Deo prędeſtinata fuiſſe conceditur. En quam accuratè ab Hincmaro confutata iuxta Reuerendum Patrem aduerſantium ſcripta; iis nempe argumentis, quæ ſua ipſius decreta labefactent, & eandem impietatis accuſationem quam aduerſariis, immo & Sanctis Patribus intentat, in ſe ipſum deuoluant.

SIRMONDVS.

Ideo ergo prædeſtinatos ad interitum dici non probabat: quia hoc poſito conſequens arbitrabatur, vt etiam ad peccatum prædeſtinati crederentur: quia error fuerat veterum Prædeſtinatorum: Valentinæ porro Synodi auctores, etſi quia id conſequi non cenſebant, prædeſtinari ad mortem impios cum Gotteſchalco dicere non refugerent: Prædeſtinationem tamen ad peccatum, quam inducebant Prædeſtinatiani, ſic exhorrebant, vt Arauſicanam Synodum ſecuti, Anathema in eos pronuntient, qui ad malum prædeſtinari à Deo quemquam credunt.

CONFVTATIO.

Ideo Prædeſtinatos ad interitum vel mortem æternam non probabat Hincmarus: ſed malè ſuo genio (vt alij plurimi) nimium confiſus, & in eo à doctrina Sanctorum Patrum alienus fuit, maximè Sancti Auguſtini, & Sancti Fulgentij, qui librum integrum de hoc vno argumento edidit. Nec etiam Sanctum Iſidorum ſuâ pertinaciâ cum Gotteſchalco, Prudentio, Eccleſia Lugdunenſi, & vtroque Concilio impugnare & damnare erubuit: nec veniâ dignus: alioquin magìs innocentes Pelagiani, Maſſilienſes & reliqui Gallorum qui ſimili prętextu, & pari temeritate Sanctum Auguſtinum eiuſque diſcipulos infamauerunt dicentes, iuxta Proſperum ad Ruffinum; eum Liberum Arbitrium penitus ſubmouere, & ſub gratiæ nomine neceſſitatem prædicare fatalem, &c.] Tunc ſiquidem & tanti viri Religio eiuſque doctrina tanta, & Sūmorum Pontificum, & Doctorum omnium, & totius Eccleſiæ auctoritate ſolidata & confirmata fuit, vt nono illo ſæculo, etiam

ipſo Hincmaro teſte omnibus pro lege haberetur.

Eccleſ. Lugdun.

Sed & ad pleniſſimam Hincmari & ſimilium, qui Deum pœnas improbis prædeſtinare aſſerebant: ſed improbos pœnis à Deo prædeſtinari, profiteri refugiebant, refutationem, Eccleſia Lugdunenſis in libello de tribus Epiſtolis inuictiſſimè demonſtrauit, nullam in his propoſitionibus, quoad Deum fingi poſſe differentiam, & vtramque neceſſariò admittendam. Quâ ratione, inquit, dici " poteſt, quod iſti tam multiplici ſermone firmare conantur, iniquis " & impiis in malis ſuis perſeueraturis, pœnas à Deo eſſe prædeſti- " natas, ipſos verò non eſſe prædeſtinatos pœnis? cum vtique non " alij, ſed illi omnino eas paſſuri ſint, quibus ſunt prædeſtinatæ; Et " ſi certum eſt apud omnipotentem Deum, qui eas ſint paſſuri, ſine " dubio & decretum & definitum ſit ipſos eſſe paſſuros: ſicut enim " certas pœnas eis, qui paſſuri ſunt prædeſtinauit: ita certiſſimè eoſ- " dem, quia digni ſunt ipſis pænis, prædeſtinauit. Sicut verò iniu- " ſtus non eſt, dignis præparando pœnas; ſic proculdubio iniuſtus " eſt dignos prærordinando pænis: vtrumque ergo præſcitum, v- " trumque prædeſtinatum, quia vtrumque iuſtum manifeſta veri- " tas declarat, nec neceſſitatem eis pereundi ſuâ præſcientiâ, vel " Prædeſtinatione imponit, quos & diu, vt conuerterentur expe- " ctauit, & quia conuerti noluerunt, iuſta vltione damnauit.] "

Libell. de Tribus Epiſtolis.

Nec Prædeſtinatianorum vnquam error fuit, ſed Pelagianorum & reliquiarum commentitia opprobria (vt iam vidimus ex Proſpero) fatali neceſſitate aliquos prædeſtinatos eſſe ad peccatum, hócque exhorruerunt Valentinæ, & Lingonenſis Synodi Patres; ſed & exhorruit Gotteſchalcus ipſe, vt patet ex eius Confeſſionibus & libello apud ipſum Hincmarum, qui etiam in fine præfationis operis ſui, de prædeſtinatione, agnouit, ipſius ſententiam, cum doctrina vtriuſque & Valentinæ & Lingonenſis Synodi conſpirare. Et licet Valentina & Lingonenſis Synodi prædeſtinationem ad peccatum ſic horruerint, vt Arauſicanam Synodum ſecutæ, Anathema in eos pronuntient, qui ad malum prædeſtinari à Deo quemquam credunt; Nihilominùs Hincmarus non erubuit eas ſicut Gotteſchalcum, & reliquos infamare, nomine nouorum Prædeſtinatianorum, quaſi prædeſtinatos etiam ad peccatum tacitè aſſererent: Cùm non niſi per peccatum perueniri valeat ad interitum: ſiquidem, vt iam vidimus, contra geminam illam Synodum, etiam ſpecialiter hoc ab Hincmaro ſcriptum fuit: immo in illa ipſa Capitula, quibus hoc Anathema cautum fuit, ita vt ne vel minimo prætextu inſolens eius impudentia & temeritas excuſari poſſit.

SIRMONDVS,

Quin & eadem rurſus Eccleſia Lugdunenſis, eiúſque Antiſtes Re-

Eccles. Lugdun. *migius, in libro de tribus Epistolis, Hincmari contra Gotteschalcum Epistolæ respondens, etsi quod ille de Prædestinatis ad interitum dixerat, meliorem in partem interpretari studet, necessitatem tamen malè agendi prædestinationémque ad peccatum, quam Prædestinatiani docebant & quam non abs re Gotteschalco imputabat Hincmarus, respuit pariter, penitusque auersatur.*

CONFVTATIO.

Librum illum Remigij Sanctissimi Præsulis, & Ecclesiæ Lugdunensis non minore calumnia infamare studuit Hincmarus, quàm reliquos, & ipsos Concilij Valentini & Lingonensis Canones; siquidem in opere de Prædestinatione cap. 31. pag. 232. agens de septem fidei regulis, ad doctrinam de absoluta Dei Prædestinatione in eo traditis. Septem subiunctas, inquit, inuenimus non veritate, sed nomine regulas; quia non fidei (sicut ibidem scriptum reperimus) regulæ, sed ad infidelitatem simplicibus protensa sunt retiacula, quæ verborum & sensuum consonantiâ, eiusdem auctoris, cuius & Capitula (*scilicet Concilij Lingonensis*) nostræ humilitati, à vestra data sublimitate fore creduntur, &c.] Et paulò post: Et sic per septem illas non veras regulas, sed fictas reculas, sicut solent sorciariȩ facere ad ora vasculi melle, & in inferioribus partibus venena supponere, orthodoxorum verba detruncata proponens, &c.]

Hincm. de Prædest. cap. 31.

Insuper, quod aduertit Reuerendus Pater, *Ecclesiam Lugdunensem studuisse in meliorem partem interpretari, quod Gotteschalcus de Prædestinatis ad interitum dixerat*: qui verba Epistolæ Hincmari conferet cum scriptis apud Hincmarum ipsum miserabilis, illius Monachi propositionibus: videbit Hincmarum non studuisse in meliorem partem interpretari, quod Gotteschalcus, de prædestinatis ad interitum, vel ad mortem æternam dixerat, immo verò iniquiorem in partem scripsisse Hincmarum; & nihilominus Ecclesia Lugdunensis per suum Præsulem Remigium, propositiotiones illas absque vlla intepretatione absolutè, & sine vlla hæsitatione, vt Catholicas asseruit, & suo calculo comprobauit, immo verò illas etiam eâ firmitate & certitudine roborauit, vt septem illas quas in hac doctrina exposuit regulas, quasi à Catholicis omnibus tenendas tradiderit, & quicumque his contraria sapit, non Catholicè sentire comprobetur, vt refert ipse Hincmarus dicto Capite 31. eásque regulas ibidem non accuratè, sed nequissimè paucis verbis refellit.

Sed vt expressiùs paucis innotescat in hac quæstione Remigij & Ecclesiæ Lugdunensis sensus, hac tandem recapitulatione iudicium suum concludit. Videtur nobis sine dubio, quod illa quæ de diuina Prædestinatione dixit, iuxta regulam Catholicæ fidei vera sunt,

Libellus de Tribus Epistolis.

sunt, & à veridicis Patribus manifestissimè confirmata, nec ab " Eccles.
vllo penitùs nostrùm, qui Catholicus haberi vult respuenda: Et " Lugdun.
ideò in hac re dolemus non illum miserabilem Monachum, sed "
Ecclesiasticam veritatem esse damnatam,] Quid à fictitia illa "
Reuerendi Patris benignæ interpretationis euasione magis alienum?

Sed quod dat R. P. accipimus. *Necessitatem*, inquit, *malè agendi*, Prędestinationémque ad peccatum, quam Prędestinatiani docebant, omninò respuit, paritérque auersata est Ecclesia Lugdunensis.] Vnde concludit quod hoc Capite susceperat, vt ipso Capitis titulo significauit, *Lugdunensem Ecclesiam Synodumque Valentinam in causa Gotteschalci Prædestinatianorum erroribus minimè suffragatam.*] At quis non miretur virum perspicacem, non aduertisse quid inde sequeretur. Sequitur enim primò impostorem Hincmarum & impudentissimum calumniatorem fuisse, qui Ecclesiam Lugdunensem, Synodorumque Valentinæ & Lingonensis Episcopos Prędestinatianorum nomine vbique infamat, inauditisque conuitiis passim proscindit, quasi veterum Prędestinatianorum errores suscitarent, quod tamen à veritate alienissimum esse R. P. vltrò agnoscit, cum ipso teste errores illos Ecclesia Lugdunensis, Synodusque Valentina omnino respuerit, & penitus auersata sit.

Sequitur secundò nullos hoc IX. sæculo Prędestinatianos fuisse, cùm enim vbique Hincmarus fateatur non aliam fuisse Gotteschalci doctrinam quam Ecclesię Lugdunensis & Synodi Valentinæ: Ideoque omnes pariter *Modernorum Prædestinatianorum nomine* comprehendit. Si ab illis erroribus immunis teste Reuerendo Patre Ecclesia Lugdunensis, & immunis Valentina Synodus, immunis etiam procul dubio Gotteschalcus, cum in vna eadémque doctrina pro arbitrio nunc fingere, nunc amouere, hominis sit non aperti, non ingenui, sed versuti & fallacis, & ad susceptæ causam potius quàm ad veritatem respicientis.

SIRMONDVS.

Si qui sunt, *inquit*, qui ex hoc scandalizari videantur, tan- " Libello de
quam per illud prædestinationis verbum necessitas malè agendi, " Tribus E-
cuiquam imposita esse significetur', instruendi potiùs fuerunt, " pistolis.
quod Deus neminem prædestinet ad peccatum, sed ad luendum "
supplicium pro peccato: Nec istâ Prędestinatione aliquem co- "
gat ad malè agendum, *Ex quibus liquet Lugdunenses quod ad hoc* "
caput attinet, Prædestinatorum erroribus haud quaquam suffragari.

CONFVTATIO.

Quis saluberrimam illam Ecclesiæ Lugdunensis in Hincma-

Ecclef. Lugdun. rum & similes censuram, & admonitionem non agnoscat? quis non toto corde suscipiat? Eos qui cum Hincmaro Prędestinatos ad interitum dici non reciperent & improbarent, quia hoc posito consequens arbitrarentur, vt etiam ad peccatum prędestinati crederentur, instruendos refert, nec ideo reiiciendam Ecclesiæ fidem de gemina Prędestinatione docet Remigius & Ecclesia Lugdunensis. Quid hic Reuerendo P. & Hincmaro suo? nisi vt hunc errantem melius instructus & resipiscens R. P. abiiciat. Sed *ex his liquet*, inquit, *Lugdunenses Prædestinatorum erroribus minimè suffragari*) quis hoc intendat? Sed etiam liquet miserabilis Monachi de Prædestinatione doctrinæ, etiam qualis ab Hincmaro proposita fuit plenissimè suffragari: immo doluisse Lugdunenses non illum miserabilem Monachum, sed in eo Ecclesiasticam veritatem esse damnatam, vt præcedenti sectione vidimus. In quo tota controuersia.

SIRMONDVS.

De altero, quod Liberum Arbitrium labefactat: An fatebimur suffragatos? At illi vsque adeo huic etiam errori non fauent, vt illum detestentur, & in Gotteschalcum cadere potuisse non credant: Sic enim

Libello de Tribus Epistolis.

» *ratiocinantur.* Additur, *inquiunt*, in illa Epistola dixisse illum mi-
» serabilem Monachum, quod postquam primus homo Libero
» Arbitrio cecidit, nemo nostrum ad benè agendum, sed tantùm ad
» malè agendum Libero potest vti Arbitrio: quod est vtique non
» solùm mirabile, & inauditum, sed quantùm nobis videtur etiam
» incredibile, vt homo inter fideles, & à fidelibus nutritus, & eru-
» ditus, & in Ecclesiasticorum Patrum scriptis non parùm exerci-
» tatus, hoc dicere vel sentire potuerit, quod post primi hominis
» lapsum nemo fidelium ad benè agendum Libero possit vti Arbi-
» trio, sed tantùm ad malè agendum. Tanquam in nobis non sit
» Liberum Arbitrium nisi ad malum, ad bonum autem sola in no-
» bis Dei gratia absque Libero Arbitrio operetur: Si enim dixisset
» generaliter nemo hominum, & addidisset sine Dei gratia libero
» benè vti potest arbitrio, esset Catholicus sensus, & Catholica
» omnino assertio. Cum autem dixisse arguitur, quod nemo no-
» strum, id est, fidelium nisi tantummodo ad malè agendum vti
» possit arbitrio, quid aliud tali dicto, & tali nouitatis præsumptio-
» ne asseritur, nisi quòd humanæ mentis arbitrium, quod ante pec-
» catum ad verum bonum amandum, & desiderandum, & fruen-
» dum erat liberum, ita primo homine peccante vitiatum sit, &
» perierit, vt deinceps tantummodo ad malum remanserit in homi-
» ne Liberum Arbitrium: Ab bonum verò agendum siue haben-
» dum, nullum sit hominis Liberum Arbitrium; sed tantum diui-
» næ gratiæ donum; quod genus erroris nec apud hæreticos, nec

apud quemquam Catholicum nos cognouisse, vel audisse meminimus, ita vt etiam de isto hoc nobis, vt iam diximus, incredibile videatur.] " Eccles. " Lugdun. "

CONFVTATIO.

Ex his certissimè constat detestatos fuisse Lugdunenses errorem seù hæresim, quæ assereret post peccatum nullum superesse ad benè agendum Liberi Arbitrij vsum: Sed quis non detestetur subdolum impostorem Hincmarum? qui tam fraudulentâ nequitiâ miserabilem illum Monachum calumniatus sit, vt falsò hanc hæresim ei imposuerit, sicut certo certiùs illud probatum fuit ad annum 853. in examine huius libelli de tribus Epistolis: Siquidem ipso Hincmaro teste in opere de Prædestinatione cap. 21. hoc solum scripsit ille de Libero Arbitrio quod Hincmarus impugnare posset, sequendum esse Augustinum non fallacem Gennadium: Ideoque Hincmarus Epistolâ 17. dum ad Nicolaum Papam errores illius recenset, de Libero Arbitrio tacet. Idem etiam Epistolâ 24. & 25. ad Egilonem: Vt autem verè hæreticus fuisset miserabilis ille Monachus, si hæc sibi ab Hincmaro imposita scripsisset, ita certissimè non fuissent omissa. Sicque detecta fraus, & impostorem infamiâ & confusione onerat, & in reliquis fidem omnem illi detrahit: Ea siquidem est iustissima mendacium & impostorum pœna vt eis posthac nunquam credatur.

Hincm. de Prædest. cap. 21.

Hincmar. Epist. 17. 24. 25.

SIRMONDVS.

Qui tantâ verborum copiâ per tot ambages & circuitus errorem hunc exaggerant, & tam studiosè hunc refellunt, eosne credat quisquam patronos illius, aut defensores videri voluisse? Cùmque in explicanda de Libero Arbitrio Catholica doctrina, idipsum illi tradant quod Hincmarus, quis non intelligit, in hac illos altercatione, seu Ebonis Gratianopolitani priuato in Hincmarum odio incitatos, seu aliâ re quapiam adductos, redarguendi Hincmari tuendique Gotteschalci causas quæsiisse potius, & captasse, quàm re ipsâ nactos esse.

CONFVTATIO.

Nec per ambages nec per circuitus, sed sincerissimè & luce ipsâ clarius errorem illum falsò & per calumniam miserabili illi Monacho impositum Ecclesia Lugdunensis impugnat: Nec id ipsum in explananda de Libero Arbitrio Catholica doctrina tradit, quod Hincmarus, immo verò eum pluribus refellit non solum in hoc libello de tribus Epistolis, sed & præcipuè in libello de tenenda veritate Scripturæ quatuor illa Hincmari Capitula refutat, sicut in Concilio Valentino ipso teste in præfatione prioris operis de " Prædest. velut inutilia, noxia & abominanda repulsa fuere, ipse " vero velut non Catholicus reprehensus] "

Hincmar. de Prædest. in Præfat.

Ecclef. Lugdun.

Et quod addidit R. P. in hac illos (id eft Sanctum Remigium Præfulem & Ecclefiam Lugdunenfem) *feù Ebonis Gratianopolitani, priuato in Hincmarum odio incitatos, feù aliâ re quapiam adductos, redarguendi Hincmari tuendique Gottefchalci caufas quæfiiffe potiùs & captaffe, quàm re ipfa nactos effe.*] Quis veritatis eiufque defenforum vtcunque ftudiofus, æquo animo hæc ferre poffit. Certè non fatis cautè R. P. Hincmari fui fraudulentiffimi & nequiffimi (tefte Nicolao Summo Pontifice) immo ipfius fraudulentiæ & erroris partes in Sanctiffimum Præfulem, & Ecclefiam nouitatis nefciam fufcepit. Quid ad Ecclefiam illam Lugdunenfem ipfiúfque Sanctiffimum Præfulem maximè in caufa doctrinæ & fidei, priuata in Hincmarum (fi qua fuiffent) Ebonis Gratianopolitani odia? Quin immo (ipfo Hincmaro tefte in prioris operis præfatione) Ebo ille etiam poft fcripta illa Lugdunenfis Ecclefiæ poft ipfum Concilium Valentinum, religiofiffimus cenfetur, & ipfi Hincmaro nullo modo fufpectus: vbi fiquidem de Canonibus illius Concilij queritur: Miramur, inquit, de tantis & talibus viris Archiepifcopis & Epifcoporum primoribus, maximè autem de Ebone, qui religiofus eft (vt audiuimus) quippe ficut ab ipfis penè cunabilis fub religione & habitu regulari nutritus in Remenfis Ecclefiæ Monafterio, vbi requiefcit Sanctus Remigius, in quo loco Religiofo fuam exegit ætatem, quo vfque à Domno Ebone auunculo fuo tunc Remorum Archiepifcopo, ibidem Diaconus confecratus, & Abbas Monachorum ad regularem ordinem tenendum & gubernandum conftitutione Epifcopali eft ordinatus, quemque ita humilitatis tenore nutritum, & humilitatis locum appetere & tenere velle didicimus, &c. Et pro certo credimus, & idcirco difcredimus ifta Capitula ab eo confecta. &c.] Si verò multò poft Hincmarus aliter de Ebone fcripfit, quid hoc ad fcripta Sanctiffimi illius Præfulis Remigij totiúfque Ecclefiæ Lugdunenfis? Et fi *alia res quæpiam* fuiffet, non tacuiffet R. P. qui tam alienam & abfurdam expofuit: Si Sanctiffimi Præfulis celeberrima fcripta fic lacerare & diffamare fufficiat, quis à calumnia tutus?

Hincm. in Præfat. prioris operis.

Porrò nec à Lugdunenfi Ecclefia miferabilis illius Monachi caufa fufcepta, nec redarguendi Hincmari caufa quæfita nec captata: Primo libello Ecclefia Lugdunenfis per Florum Magiftrum in Ioannem Scotum Erigenam *zelo fidei, & debito loci ordine* (vt ibi habetur) Capitula illius 19. fyllogifmis impiiffimè conclufa, in quibus commentum Diaboli potiùs quam argumentum fidei aliquod deprehenditur, nullâ habitâ nec Hincmari, nec miferabilis illius Monachi ratione refellit. Altero libello de tribus Epiftolis Ecclefia Lugdunenfis per Sanctiffimũ fuum, æquè ac doctiffi-

mum Præſulem ad ipſius Hincmari inſtantiam & conſultationem *pro zelo fidei, charitatis* ac veritatis inſtinctu ſenſa ſua, in iis de quibus rogata eſſet ſecluſâ miſerabilis illius Monachi cauſâ, & cum omni erga Hincmarum moderatione, & reuerentia expreſſit. Poſtremo verò libello de tenenda veritate Scripturæ, quatuor illa Hincmari Capitula in furtiuo conuenticulo edita Præſul ille digniſſimus, vnà cum Eccleſiæ ſuæ Collegio *charitate commotus* (vt ibi refertur) refellere quaſi coactus fuit: quoniam, inquit, vidimus in eis & Scripturæ Sanctę certiſſimam veritatem, & Beatiſſimorum Patrum præcipuéque Sancti Auguſtini reuerendam, & in omni Eccleſia Catholica receptiſſimam auctoritatem, nouo conatu & auſu nimis temerario impugnari, & quantum in ipſis fuit improuidè atque inſolenter labefactari, &c.]

Ecclef. Lugdun.

Lib. de Tenenda verit. Script. in proprio.

Sed vt magìs pateat, quo animo verſatus ſit Sanctiſſimus ille Præſul ſub finem tertij Capitis hoc habet: itaque in rebus talibus cohibeamus nos ipſos ſalubri moderatione, vt nec contemnere audeamus, nec quaſi neceſſariò affirmare conemur, memores ſemper illius Apoſtolicæ ſententiæ: *Si quis autem videtur contentioſus eſſe, nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia Dei.* Legamus ergo pacificè, & quantum Dominus donat intelligamus dogmata Eccleſiaſticorum virorum, nec pro aliis Doctoribus aduerſus alios litigemus: Quia & ipſi inter ſe pacifici, *vnuſquiſque in ſuo ſenſu abundauerunt, alius quidem ſic, alius verò ſic*, expectantes fideliter atque humiliter, quod Apoſtolus promittit dicens: *Et ſi quid aliter ſapitis, hoc quoque vobis Deus reuelabit.* Nam qui non tranquillè, & pacificè moderatur quod ſentit, ſed ſtatim paratus eſt ad contentiones, diſſentiones, & ſcandala, etiam ſi non habet hæreticum ſenſum, certiſſimè habet hæreticum animum.] Et poſt hæc licebit Reuerendo Patri; & ſufficiet dicere *Aliâ re quapiam adductos, redarguendi Hincmari tuendique Gotteſchalci cauſas quæſiiſſe potius & captaſſe, quam re ipſa nactos eſſe*: quis hæc ferat?

D. Libello cap. 3.

1. Cor. 11. v. 16.

Rom. 14. v. 5.

Phil. 3. v. 15.

Sed & obſeruandum illud ipſum quod Eccleſiæ Lugdunenſis iudicio tribus illis libellis circa propoſitas quæſtiones expoſitum fuit, paulò poſt ſtatutum definitúmque duobus illis Conciliis Valentino & Lingonenſi, eaſque ipſas definitiones à Nicolao primo Summo Pontifice ab anno 859. confirmatas fuiſſe, teſte Prudentio Epiſcopo Tricaſſino apud Hincmarum ipſum Epiſtolâ 24. ad Egilonem, & auctore Annalium Fuldenſium ad Annum 859. & ex hinc ab omni Eccleſia pro Catholicis in legem Canonicam receptas, & vtraſque illas Synodos Valentinam, & Lingonenſem, Conciliorum legitimorum auctoritate donatas iuxta Baronium in Annalibus, & alios ipſumque R. P. in antiquis Conciliis Gal-

Hincm. Epiſt. 24. ad Egil. Annal. Bertin. ad Ann. 859.

Eccleſ. Lugdun.

liæ: Ita vt celeberrima & doctiſſima illa Sanctiſſimi illius Præſulis, & celeberrimæ Eccleſiæ ſcripta, ſine legitimorum Conciliorum, Summi Pontificis, & totius Eccleſiæ contemptu lacerare & infirmare nemo poſſit.

SIRMONDVS.

Incaſſum vt proinde operam nunc ponant, qui collatis & oppoſitis inter ſe Lugdunenſium, & Rabani vel Hincmari aſſertionibus id enituntur, vt Prædeſtinatorum errores, quos Hincmarus in Gotteſchalco notat, malè ab eo reprehenſos, & à Lugdunenſibus pro Catholicis dogmatibus habitos, ac defenſos fuiſſe nobis perſuadeant.

CONFVTATIO.

Immo verò incaſſum vt proindè operam nunc ponant, qui ſuppreſſis Lugdunenſium & Rabani vel Hincmari aſſertionibus id enituntur, vt non Prædeſtinatorum errores (qui nulli vnquam fuere) ſed dogmata quæ Hincmarus non minùs in Eccleſia Lugdunenſi, & in Conciliis Valentino & Lingonenſi, quàm in Prudentio, Lupo, & aliis, ipſoque Gotteſchalco nomine Prædeſtinatianæ hæreſis notat & infamat, benè ab eo reprehenſa, & hæreſeos notata, & nullo modo à Lugdunenſibus & ab vtroque illo Concilio, pro Catholicis dogmatibus habita ac defenſa fuiſſe nobis perſuadeant.

Sed & aduertant ſicut in quinto ſæculo, etiam nono non defuiſſe celebres in Eccleſia viros Pelagianæ hæreſis fuligine aliquantulum tinctos. Vigilant ſiquidem (vt ait Proſper ad Demetriadem) tentatoris inſidiæ, vt vbi proficit deuotio ſubrepat elatio, & vt homo de bono opere in ſe potiùs, quàm in Domino glorietur.] Inter alios Rabanum non minus pietate quam doctrinâ celebrem, nec non Hincmarum, & Ioannem Scotum doctrinâ quidem non impares ſed pro pietate verſutiâ ſuperiores, qui diuersâ ratione veram Eccleſiæ Catholicæ de gemina Dei Prædeſtinatione & gratuita Dei gratia doctrinam ſcriptis in Gotteſchalcum impugnare & opprimere ſtuduerunt: Deum verò plurimos perfectæ gratiæ intrepidos amatores non minus pietate, quàm doctrinâ præſtantes ſuſcitaſſe veræ fidei propugnatores in Regno Karoli Calui, S. Prudentium Epiſcopum Tricaſſinum, Lupum Abbatem Ferrarienſem, & Ratramnum Monachum Corbeienſem: Immo etiam Paſchaſium Ratbertum eiuſdem Monaſterij Abbatem, licet controuerſiis illis non ſe palam interſeruerit. In Germania Regno Ludouici Lupum Seruatum Venerabilem Eccleſiæ Moguntinæ Preſbyterum, nec non Aymonem Epiſcopum Alberſtatenſem: Et in Regno Lotharij Imperatoris Sanctum Remigium Archiepiſcopum Lugdunenſem, Sanctum Adonem Archiepiſcopum Viennenſem, Florum Magiſtrum & vniuerſam

Proſper ad Demetriadem.

Ecclesiam Lugdunensem, præter plurimos alios Episcopos Lugdunensis, Viennensis & Arelatensis Prouinciæ, qui in duobus illis Conciliis Valentino tertio & Lingonensi Decretis suis non mediocres illas Pelagianæ virulentiæ reliquias represserunt, excitatúmque Pelagiano Spiritu incendium extinxerunt. Eccles. Lugdun.

Sed & ab Hincmaro contra Conciliorum illorum definitiones, quasi contra Prædestinatianorum hæreticorum errores debacchante excitata tempestas illa, tandem Pontificali Nicolai Papæ Decreto (vbi innotuit) penitùs conquieuit: Sicut post Concilium Arausicanum secundum quæ Valentiæ excitata fuerat, Bonifacij secundi confirmatione sedata est, sic vtrobique donante Christo paulatim Ecclesiarum Antistites receperunt, quod optauerat Diabolus repentinâ animositate cessare. Decretum illud ex Annalibus Sancti Prudentij Episcopi Tricassini, sic retulit Hincmarus ipse Epistolâ 24. ad Egilonem: Nicolaus Pontifex Romanus de " Gratia & Libero Arbitrio, de veritate geminæ Prædestinationis, " & Sanguine Christi, vt pro credentibus omnibus fusus sit, fide- " liter confirmat, & Catholicè decernit.] " Hincmar. Epist. 24. ad Egilonē.

De his qui plura nosse desiderat, si priorem nostram dissertationem requirere non dedignetur, eius studio (vbi speramus) satisfiet: Interim verò perpendat iuxta D. Augustinum de peccat. merit. & remiss. lib. 2. cap. 19. Dominum Deum bonum ideo etiam " Sanctis suis alicuius operis iusti aliquando non tribuere, vel cer- " tam scientiam, vel victricem delectationem, vt cognoscant non " à se ipsis, sed ab illo sibi esse lucem, quâ illuminentur tenebræ " eorum, & suauitatem quâ det fructum suum terra eorum.] Sic " etiam eodem teste de Baptismo contra Donatistas lib. 2 cap. 4. Ideoque plerumque doctioribus (vt Reuerendo P. qualem esse " nemo nescit) minus aliquid reuelari, vt eorum patiens, & hu- " milis charitas, in qua fructus maior est, comprobetur, vel quo- " modo teneant vnitatem, cùm in rebus obscurioribus diuersa sen- " tiant, vel quomodo accipiant veritatem, cùm contra id quod sen- " tiebant declaratum esse cognoscunt, &c.] Sed & hoc ipsum de " diuitiis misericordiæ Dei & sperandum, & quotidianis precibus " exposcendum, vt quos nunc libero falli arbitrio suo & ab humili- " tatis via patitur euagari, non vsquequaque, neque in finem, sit " intelligentiâ fraudaturus, quibus de virtutum studio exortum est " periculum & de morum probitate discrimen.] " August. de Peccat Mer. lib. 2. cap. 19. Idem de Baptismo contra Donatistas lib. 2. cap. 4. Prosper ad Ruffin. cap. 4.

Nobis verò qui multum peccauimus, & in sæculi fæce sæpius inuoluti delituimus, & delitescimus, Deum deprecemur, non ir- " risoriâ prece, qualis Pelagianorum iuxta Augustinum de Dono " perseuer. cap. 2. sed veraci supplicatione, vt etiam hoc ipsum no- " August. de Dono Perseu. cap. 2.

Eccleſ. Lugdun.

bis faciat proficere in bonum, vt humiliores reſurgamus, & doctiores, & diſcamus in ipſa via iuſta cùm tremore exultare, non nobis arrogando tanquam de noſtra virtute fiduciam permanendi. Seruiamus Domino in timore, & exultemus ei cum tremore: ne quando iraſcatur Dominus & pereamus de via iuſta: Veriſſimas non falſas & fallaces gratiarum actiones, quales Pelagianorum (iuxta eundem Sanctiſſimum Præſulem de Prædeſt. Sanct. cap. 19.) Deo rependentes, quod ineruditum & rudem ſtilum noſtrum, & imperitum qualecumque ingeniolum inſumere, & dirigere dignatus ſit ad confirmandas diuitias Gratiæ ſuæ: quia quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus, vt confundat ſapientes; & infirma mundi elegit Deus vt confundat fortia, &c. Vt non glorietur omnis caro in conſpectu eius.

Idem de Prædeſt. Sanct. cap. 19.

1. Cor. 1. v. 27. 29.

Soli Sapienti Deo per Ieſum Chriſtum honor & Gloria in ſæcula ſæculorum. Amen. Rom. vlt.